

Kyrkomötet 2015

Protokoll och bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2015

Kyrkomötets protokoll 2015

Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2015:1–6

Motioner, Mot 2015:1–108

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsnämnd

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2015:1–10

Organisationsutskottets betänkanden, O 2015:1–12

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2015:1–18

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkanden, EE 2015:1–9

Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2015:1–11

Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2015:1–21

Budgetutskottets betänkanden, B 2015:1–3

Kyrkorättsutskottets betänkanden, Kr 2015:1–4

Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2015:1–31

Personregister

Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Kyrkomötets protokoll 2015

Kyrkomötets protokoll 2015
22–25 september och 16–18 november

Tisdagen den 22 september	1
§ 1 Kyrkomötet öppnas	1
§ 2 Anförande av ärkebiskopen	1
§ 3 Hälsningar	1
§ 4 Inkommen skriftlig hälsning	1
§ 5 Anmälan av nya ledamöter	1
§ 6 Anmälan av inkallade ersättare	2
§ 7 Regler för debatt i procedurfrågor samt för instämmande och reservation	3
§ 8 Val av protokolljusterare	3
§ 9 Fyllnadsval av ledamöter och ersättare i utskotten samt utskottsplacering av inkallade ersättare	3
§ 10 Biskoparnas närvaro i utskotten	4
§ 11 Anmälan och bordläggning av inkomna ärenden	4
§ 12 Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten	9
§ 13 Meddelanden	10
Fredagen den 25 september	11
§ 14 Anmälan av betänkanden från utskotten och återkallande av motion	11
§ 15 Fastställande av debattregler	11
§ 16 Meddelanden och ajournering	12
Måndagen den 16 november	13
§ 17 Kyrkomötets förhandlingar återupptas	13
§ 18 Anmälan av nya ledamöter	13
§ 19 Anmälan om inkallade ersättare	13
§ 20 Ordningsfråga	14
§ 21 Anmälan och bordläggning av utskottens betänkanden	14
§ 22 Meddelanden	14
§ 23 Hälsningsanförande	15
§ 24 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014	15
§ 25 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016– 2018	15
§ 26 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling	16
§ 27 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen	16
§ 28 Att lägga till faddrar efter dopet	16
§ 29 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.	16
§ 30 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop	18
§ 31 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.	18
§ 32 Sanktionsavgift i domkapitlet	18
§ 33 Medarbetarundersökning	18
§ 34 Bejakade dokument	19
§ 35 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden	19
§ 36 Barmenförklaringen	20
§ 37 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat	20
§ 38 Adjunksår för diakoner	20

§ 39 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet.....	21
§ 40 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd	21
§ 41 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar.....	21
§ 42 Svenska kyrkans kristna identitet.....	21
§ 43 Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster	22
§ 44 Kyrkohandboksarbetet	22
§ 45 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka.....	22
§ 46 Reformationsjubileet 2017	23
§ 47 Liturgistipendium.....	23
§ 48 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad konststillhörighet	23
§ 49 Solidaritet med samtidens martyrer	24
§ 50 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet.....	24
§ 51 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig	24
§ 52 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.....	25
§ 53 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar	25
§ 54 Chemtrails	25
§ 55 Avgiftsfritt för barn och unga	25
§ 56 ILO-konvention nr 169	26
§ 57 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025	27
§ 58 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarspråken.....	27
§ 59 Kyrkan och idrotten	27
§ 60 Kyrkogårdar som mötesplatser	28
§ 61 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor	28
§ 62 Nya vägar att vara kyrka	29
§ 63 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller.....	29
§ 64 Kyrkomötets facebookside.....	29
§ 65 Eget produktionsbolag	29
§ 66 Andlig själavård inom kriminalvården	30
§ 67 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan	30
§ 68 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter	30
§ 69 Abort och oföddas människovärde	31
§ 70 Nationell samordning av närvaro på nätet	31
§ 71 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret.....	32
§ 72 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden	32
§ 73 Konvertiter	32
§ 74 Diakonal investeringsfond	32
§ 75 Vuxenkatekes	32
§ 76 Meddelanden.....	33
Tisdagen den 17 november	34
§ 77 Meddelanden.....	34
§ 78 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014, beslut	34
§ 79 Diakonal investeringsfond, beslut.....	34
§ 80 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling, beslut.....	34
§ 81 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen, beslut	35

§ 82 Att lägga till faddrar efter dopet, beslut	35
§ 83 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop, beslut	36
§ 84 Svenska kyrkans kristna identitet, beslut	36
§ 85 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m., beslut	37
§ 86 Sanktionsavgift i domkapitlet, beslut	37
§ 87 Medarbetarundersökning, beslut	37
§ 88 Bejakade dokument, beslut	38
§ 89 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden, beslut	38
§ 90 Barmenförklaringen, beslut	39
§ 91 Vuxenkatekes. beslut	39
§ 92 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat, beslut	39
§ 93 Adjunksår för diakoner, beslut	39
§ 94 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet, beslut	40
§ 95 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd, beslut	40
§ 96 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, beslut	40
§ 97 Kollektrekommendation vid fristående dogudstjänster, beslut	40
§ 98 Kyrkohandboksarbetet, beslut	41
§ 99 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka, beslut	42
§ 100 Reformationsjubileet 2017, beslut	42
§ 101 Liturgistipendium, beslut	43
§ 102 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet, beslut	43
§ 103 Solidaritet med samtidens martyrer, beslut	44
§ 104 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet, beslut	44
§ 105 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig, beslut	44
§ 106 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, beslut	45
§ 107 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar, beslut	46
§ 108 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden, beslut	46
§ 109 Chemtrails, beslut	46
§ 110 Avgiftsfritt för barn och unga, beslut	46
§ 111 ILO-konvention nr 169, beslut	48
§ 112 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025, beslut	49
§ 113 Konvertiter, beslut	50
§ 114 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarpråken, beslut	50
§ 115 Kyrkan och idrotten, beslut	52
§ 116 Kyrkogårdar som mötesplatser, beslut	52
§ 117 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor, beslut	52
§ 118 Nya vägar att vara kyrka, beslut	53
§ 119 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller, beslut	54
§ 120 Kyrkomötets facebookside, beslut	54
§ 121 Eget produktionsbolag, beslut	54
§ 122 Andlig själavård inom kriminalvården, beslut	54
§ 123 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan, beslut	54
§ 124 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter, beslut	55
§ 125 Abort och oföddas människovärde, beslut	55

§ 126 Nationell samordning av närvaro på nätet, beslut.....	58
§ 127 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret, beslut	58
§ 128 Fyllnadsval av ersättare till utskott, beslut.....	59
§ 129 Val till Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån, beslut	59
§ 130 Direkta val.....	60
§ 131 Kontrakten.....	60
§ 132 Meddelanden	61
§ 133 Begravningsverksamheten i Göteborg	61
§ 134 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige	62
§ 135 Sättet att välja biskop	62
§ 136 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen	62
§ 137 Den nationella nivåns uppgifter	63
§ 138 Sammanläggningar av församlingar och pastorat	63
§ 139 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönertilgångarna.....	64
§ 140 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler	64
§ 141 Öppna eller låsta kyrkor	64
§ 142 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete	65
§ 143 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga	65
§ 144 Kyrkoantikvarisk ersättning	65
§ 145 Solceller på kyrktak	65
§ 146 Förvaltning av prästlönertilgångarna	66
§ 147 Ingen parfym av hänsyn till allergiker	66
§ 148 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechunionen	67
§ 149 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument <i>Kyrkan – på väg mot en gemensam vision</i>	67
§ 150 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa	67
§ 151 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen	67
§ 152 Behandling av olika former av dokument.....	68
§ 153 Utdelning av Svenska kyrkans kulturstipendium.....	68
§ 154 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida	68
§ 155 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern	69
§ 156 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram	69
§ 157 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan	70
§ 158 Särskilda insatser för utsatta kristna.....	70
§ 159 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten	71
§ 160 Mer inflytande för barn och unga	72
§ 161 Stiftan	72
§ 162 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen	72
§ 163 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsnämnd	73
§ 164 Meddelanden	73
Onsdagen den 18 november	74
§ 165 Meddelanden	74
§ 166 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m., beslut.....	74
§ 167 Direkta val, beslut	76
§ 168 Kontrakten, beslut	77
§ 169 Begravningsverksamheten i Göteborg, beslut	77
§ 170 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige, beslut	83

§ 171 Sättet att välja biskop, beslut.....	84
§ 172 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen, beslut.....	84
§ 173 Den nationella nivåns uppgifter, beslut.....	84
§ 174 Sammanläggningar av församlingar och pastorat, beslut	84
§ 175 Mer inflytande för barn och unga, beslut.....	85
§ 176 Stiftelsen, beslut	86
§ 177 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen, beslut.....	87
§ 178 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd, beslut.....	88
§ 179 Förvaltning av prästlönstillgångarna, beslut.....	88
§ 180 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönstillgångarna, beslut.....	89
§ 181 Ingen parfym av hänsyn till allergiker, beslut.....	89
§ 182 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler, beslut	90
§ 183 Öppna eller låsta kyrkor, beslut	90
§ 184 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete, beslut.....	91
§ 185 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga, beslut.....	92
§ 186 Kyrkoantikvarisk ersättning, beslut	92
§ 187 Solceller på kyrktak, beslut.....	92
§ 188 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechttunionen, beslut.....	93
§ 189 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument <i>Kyrkan – på väg mot en gemensam vision</i> , beslut.....	93
§ 190 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa, beslut.....	93
§ 191 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten, beslut.....	94
§ 192 Särskilda insatser för utsatta kristna, beslut	94
§ 193 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen, beslut.....	95
§ 194 Behandling av olika former av dokument, beslut	96
§ 195 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida, beslut.....	97
§ 196 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern, beslut.....	98
§ 197 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram, beslut.....	98
§ 198 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan, beslut.....	99
§ 199 Fyllnadsval till Organisationsutskottet.....	99
§ 200 Ändringar i kyrkoordningen m.m.	100
§ 201 Samordning av begravningsverksamheten m.m.	100
§ 202 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet	100
§ 203 Konsekvenser av kyrkomötets beslut.....	101
§ 204 Meddelanden.....	101
§ 205 Ändringar i kyrkoordningen m.m., beslut.....	101
§ 206 Samordning av begravningsverksamheten m.m., beslut.....	102
§ 207 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet, beslut.....	102
§ 208 Konsekvenser av kyrkomötets beslut, beslut	102
§ 209 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018, beslut.....	103
§ 210 Avtackningar	104
§ 211 Kyrkomötet avslutas	104

Bilaga 1 Debattregler vid procedurfrågor 106

Bilaga 2 Debattregler och blanketter 107

Kyrkomötet 2015

Tisdagen den 22 september

Kl. 15.15–17.40

Kyrkomötets ledamöter och biskoparna deltog i en mässa vid vilken biskop Johan Tyrberg predikade. Kyrkomötet år 2015 inleddes i Uppsala domkyrka i närvaro av H.M. Konung Carl XVI Gustaf, H.K.H. Prins Carl Philip och H.K.H. Prinsessan Sofia. Sång och musik framfördes av Rockkören DUM, Domkyrkoförsamlingens Ungdomsmusik, Uppsala under ledning av Niclas Dahl. Andrew Canning framförde musik på orgel.

§ 1 Kyrkomötet öppnas

Ordföranden Karin Perers höll ett inledningsanförande. Därefter förklarades kyrkomötet år 2015 öppnat.

§ 2 Anförande av ärkebiskopen

Ärkebiskop Antje Jackelén talade till kyrkomötet.

§ 3 Hälsningar

Hälsningar framfördes av Hans Helighet Tawadros II, Påve av Alexandria och Patriark av Koptisk-ortodoxa kyrkan och förbundsordförande Amanda Carlshamre, Svenska Kyrkans Unga.

§ 4 Inkommen skriftlig hälsning

Skriftlig hälsning hade inkommit till kyrkomötet från EFS.

EFS samlad till årskonferens i Umeå den 14–17 maj 2015, sänder sin hälsning med vårt treåriga årstema ”Älskad–Rustad–Sänd”. EFS ser fortsatt som sin kallelse att bidra till kyrkans uppdrag att fler ska få lära känna Jesus Kristus som älskar, rustar och sänder oss i sin tjänst.

Umeå 16 maj 2015

Stefan Svensson
ordförande

Stefan Holmström
missionsföreståndare

Förhandlingarna ajournerades kl. 16.10.

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.15.

§ 5 Anmälan av nya ledamöter

Anmälles att följande utsetts till nya ledamöter i kyrkomötet:

Emma Svensson, Uppsala stift, är ny ledamot efter Rolf Forslin som avsagt sig uppdraget

Cornelia Dahlberg, Linköpings stift, är ny ledamot efter Michael Kauppi som avsagt sig uppdraget

Gun Alingsjö Bäck, Västerås stift, är ny ledamot efter Mikael Mogren som av sagt sig uppdraget

Karin Forsell, Lunds stift, är ny ledamot efter Margareta Larsson som av sagt sig uppdraget

Christina Meltin Westerlund, Härnösands stift, är ny ledamot efter Stefan Dalin som av sagt sig uppdraget

Stig Eriksson, Luleå stift, är ny ledamot efter Lars-Erik Edlund som av sagt sig uppdraget

Titti Ådén, Luleå stift, är ny ledamot efter Jenny Andersson som av sagt sig uppdraget

Thomas Sundström, Stockholms stift, är ny ledamot efter Erik W Hallonstén som av sagt sig uppdraget.

Ordföranden hälsade de nya ledamöterna välkomna till kyrkomötet.

§ 6 Anmälan av inkallade ersättare

Ordföranden *meddelade* att ett antal ledamöter hade anmält förhinder att delta i kyrkomötets sammanträde i september 2015 och att följande ersättare hade inkallats:

Catharina Erdtman, Uppsala stift, ersätter Emma Svensson

Styrbjörn Granquist, Uppsala stift, ersätter Erik Sjöstrand

Ingrid Skäremo, Uppsala stift, ersätter Linda Danung

Erik Johansson, Uppsala stift, ersätter Bertil Murray

Per-Olof Flodström, Uppsala stift, ersätter Helena Näslund

Ingegerd Flock Andersson, Strängnäs stift, ersätter Sven Kerst

Birgitta Wrede, Strängnäs stift, ersätter Gustaf Bengtsson

Evelina Johansson, Västerås stift, ersätter Mikael Grenstedt

Göran Wass, Växjö stift, ersätter Per-Arne Waldenvik

Evy Annér, Växjö stift, ersätter Lissandra Rickemark

Helena Tengstrand, Lunds stift, ersätter Linda Isberg

Martin Moberg, Lunds stift, ersätter Johan Åkesson

Gunilla Jannerstig, Lunds stift, ersätter Gunilla Bengtsson

Irene Leonardsson, Göteborgs stift, ersätter Jenny Nilsson

Anita Engström, Göteborgs stift, ersätter Cecilia Berntson

Satu Rekola, Göteborgs stift, ersätter Helena Björkman

Britta Broman, Göteborgs stift, ersätter Hanna Unger

Lars Jonsson, Karlstads stift, ersätter Lina Larhult

Anders Ahl, Karlstads stift, ersätter Runar Filper

Sven Erik Bodén, Härnösands stift, ersätter Linn Berglin

Märta Brita Forsberg Svensson, Härnösands stift, ersätter Märta Stierna

Stefan Hortlund, Luleå stift, ersätter Lennart Åström

Per-Olof Jacobsson, Visby stift, ersätter Ingrid Smittsarve

Annika Borg, Stockholms stift, ersätter Olle Carlsson

Lars Larsson, Stockholms stift, ersätter Bengt-Gunnar Carlsson

Britt-Marie Danestig, Stockholms stift, ersätter Emilia Lindstrand

Johan Blix, Stockholms stift, ersätter Marie-Helena Fjällås

Arnold Boström, Stockholms stift, ersätter Dan Kareliusson

Kerstin Rossipal, Stockholms stift, ersätter Monica Karlsson

Anmälde att ersättare inte inkallats för Axel W Karlsson, Göteborgs stift, Fredrik Sidenvall, Göteborgs stift, Nanna Tranströmer, Stockholms stift och Thomas

Sundström, Stockholms stift, på grund av sent inkommen anmälan om förhinder eller att ersättare saknas.

§ 7 Regler för debatt i procedurfrågor samt för instämmande och reservation

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att fastställa regler för debatt i procedurfrågor och valärenden samt för instämmande och reservation enligt *bilaga 1*.

§ 8 Val av protokolljusterare

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med valberedningens förslag att utse Sven Ingvar Holmgren, Margit Borgström och Inga Alm att jämte ordförandena justera kyrkomötets protokoll 2015.

§ 9 Fyllnadsval av ledamöter och ersättare i utskotten samt utskottsplacering av inkallade ersättare

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med valberedningens förslag att för återstoden av mandatperioden utse:

Lars Risberg ersätter Rolf Forslin som ledamot i Tillsyns- och uppdragsutskottet
 Lisa Tegby ersätter Mikael Mogren som 1:a ersättare i Gudstjänstutskottet
 Niklas Larsson ersätter Lars-Erik Edlund som ledamot i Kyrkolivsutskottet.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med valberedningens förslag att de nyvalda ledamöterna under återstoden av mandatperioden skulle ingå som ersättare i följande utskott:

Emma Svensson ersätter Lars Risberg som ersättare i Tillsyns- och uppdragsutskottet
 Karin Forsell ersätter Michael Kauppi som ersättare i Organisationsutskottet
 Gun Alingsjö Bäck ersätter Lisa Tegby som 2:a ersättare i Gudstjänstutskottet
 Helena Elmqvist ersätter Margareta Larsson som ersättare i Kyrkolivsutskottet
 Christina Meltin Westerlund ersätter Stefan Dalin som ersättare i Budgetutskottet
 Stig Eriksson ersätter Niklas Larsson som ersättare i Kyrkolivsutskottet
 Titti Ådén ersätter Jenny Andersson som ersättare i Ekonomi- och egendomsutskottet
 Thomas Sundström ersätter Erik W Hallonstén som ersättare i Ekonomi- och egendomsutskottet.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med ordförandens förslag, att inkallade ersättare tjänstgör i det utskott där den som hon/han ersätter skulle ha ingått.

Inkallad ersättare inträder i utskottet som siste ersättare i sin nomineringsgrupp. I de fall en inkallad ersättare inträder i ett utskott i vilket nomineringsgruppen endast har en plats i utskottet och det är en plats som ledamot, inträder ersättaren i utskottet som ledamot för sin nomineringsgrupp.

§ 10 Biskoparnas närvaro i utskotten

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med valberedningens förslag att biskoparna får närvara i utskotten enligt följande:

Gudstjänstutskottet

Esbjörn Hagberg
Eva Nordung Byström

Organisationsutskottet

Sven-Bernhard Fast
Johan Dalman

Tillsyns- och uppdragsutskottet

Eva Brunne
Per Eckerdal

Ekonomi- och egendomsutskottet

Hans Stiglund

Ekumenikutskottet

Ragnar Persenius
Mikael Mogren

Kyrkolivsutskottet

Johan Tyrberg
Fredrik Modéus

Budgetutskottet

Martin Modéus

Kyrkorättsutskottet

Åke Bonnier

§ 11 Anmälan och bordläggning av inkomna ärenden

Anmäldes och *bordlades* skrivelser, alla motioner utom förstahandsyrkandet i motion 2015:54 och övriga handlingar som inkommit till kyrkomötet.

Kyrkostyrelsens skrivelser

- 2015:1 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016–2018
- 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014
- 2015:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m.,
En mer flexibel indelning av kontrakten
Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.
Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling
Övriga ändringar och rättelser
- 2015:4 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen
- 2015:5 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*
- 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

Motioner

- 2015:1 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar
Lars-Ivar Ericson
- 2015:2 Kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster
Lars-Ivar Ericson
- 2015:3 Svenska kyrkans uppgifter på nationell nivå
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:4 Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet
Anders Brunnstedt och Maria Lagerman
- 2015:5 Utvärdering av pastoratsreformen
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:6 Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildning
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:7 Samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan
Claes Block
- 2015:8 Att lägga till faddrar efter dopet
Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson
- 2015:9 Ingen parfym av hänsyn till allergiker
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:10 Klimathotet och fortbildning
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:11 Svenska kyrkans förvaltning av skog
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:12 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden
Jerker Alsterlund
- 2015:13 Kyrkoantikvarisk ersättning
Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö
- 2015:14 Chemtrails
Cornelia Dahlberg
- 2015:15 Ge handboksarbetet mer tid
Anders Åkerlund
- 2015:16 Samordning av begravningsverksamheten
Anders Åkerlund
- 2015:17 Solceller på kyrktak
Cornelia Dahlberg
- 2015:18 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa
Olle Burell m.fl.
- 2015:19 Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser
Olle Burell och Sofija Pedersen Videke
- 2015:20 Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar
Olle Burell m.fl.
- 2015:21 ILO-konvention 169
Olle Burell och Johan Åkesson
- 2015:22 Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande
Olle Burell och Birgitta Halvarsson
- 2015:23 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025
Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin
- 2015:24 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga
Birgitta Söderfeldt m.fl.

- 2015:25 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning
Birgitta Söderfeldt m.fl.
- 2015:26 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:27 Biskop i kanske tio år
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:28 Nationellt hjälpcentrum för konvertiter
Julia Kronlid
- 2015:29 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:30 Svenska kyrkans kristna identitet
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:31 Stöd till förföljda och utsatta kristna
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:32 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.
Björn Andersson och Maria Lagerman
- 2015:33 Sanktionsavgift i domkapitlet
Björn Andersson och Maria Lagerman
- 2015:34 Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017
Aron Emilsson och Julia Kronlid
- 2015:35 Medarbetarundersökning
Aron Emilsson och Julia Kronlid
- 2015:36 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större
invandrarsspråken
Aron Emilsson m.fl.
- 2015:37 Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav
Aron Emilsson
- 2015:38 Kyrkan och idrotten
Britas Lennart Eriksson m.fl.
- 2015:39 Dopundervisning för konvertiter från annan religiös text
Helén Lindbäck
- 2015:40 Liturgistipendium
Torvald Johansson m.fl.
- 2015:41 Kyrkogårdar som mötesplatser
Elsa Christersson m.fl.
- 2015:42 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstill-
hörighet
Georg Lagerberg m.fl.
- 2015:43 Kyrkohistoria för blivande präster
Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson
- 2015:44 Rådslag kring förvaltning av jord och skog
Lena Klevenås m.fl.
- 2015:45 Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete
Lena Klevenås m.fl.
- 2015:46 Församlingsrådets uppgifter
Gunvor Torstensson och Hans-Olof Andrén
- 2015:47 Svenska kyrkans vägval
Dag Sandahl
- 2015:48 Solidaritet med samtidens martyrer
Dag Sandahl

- 2015:49 Kyrkohandboksarbetet
Dag Sandahl
- 2015:50 Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet
Dag Sandahl
- 2015:51 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige
Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg
- 2015:52 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet
Dan Sarkar
- 2015:53 Ordning för bejakande av dokument
Dan Sarkar
- 2015:54 Behåll solidariteten (endast andrahandsyrkandet)
Hans-Olof Andrén m.fl.
- 2015:55 Nya vägar att vara kyrka
Leif Nordlander
- 2015:56 Förföljda kristna
Leif Nordlander m.fl.
- 2015:57 Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet
Olle Burell och Louise Callenberg
- 2015:58 Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter
Berth Löndahl och Leif Nordlander
- 2015:59 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop
Niklas Grahm
- 2015:60 Underlag för utvärdering av församlingsråden
Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt
- 2015:61 Inrätta en solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller
Axel W Karlsson
- 2015:62 Kyrkomötets facebookside
Axel W Karlsson
- 2015:63 Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende
Axel W Karlsson
- 2015:64 Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter
Axel W Karlsson
- 2015:65 Skapa en svensk vuxenkatekes
Axel W Karlsson
- 2015:66 Eget produktionsbolag
Anna-Karin Westerlund m.fl.
- 2015:67 Andlig själavård inom kriminalvården
Gerd Gullberg Johnson
- 2015:68 Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder
Lars-Ivar Ericson
- 2015:69 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat
Margareta Andersson
- 2015:70 Utvärdera sammanläggningar av församlingar och pastorat
Margareta Andersson
- 2015:71 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen
Lena Klevenås m.fl.
- 2015:72 Kyrkliga utbildningar
Inga Alm
- 2015:73 100 kyrkor med solceller på taken
Inga Alm

- 2015:74 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlöne-
tillgångarna
Inga Alm
- 2015:75 Mer inflytande för barn och unga
Kekke Paulsson och Karin Janfalk
- 2015:76 Kyrkohandbok på nätet
Kekke Paulsson m.fl.
- 2015:77 Antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen
Mats Hagelin
- 2015:78 Stiftens framtida indelning och uppgifter
Sven Esplund och Mats Hagelin
- 2015:79 Underlätta valarbetet
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:80 Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:81 Påven Franciskus och ekologisk omvändelse
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:82 Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse
Tomas Jansson m.fl.
- 2015:83 Motsvarande adjunksår för diakoner
Tomas Jansson m.fl.
- 2015:84 Låsta eller öppna kyrkor
Ola Isacson m.fl.
- 2015:85 Översyn av sättet att välja biskop
Lisa Tegby m.fl.
- 2015:86 Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016
Anna Ekström m.fl.
- 2015:87 Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande
Anna Ekström m.fl.
- 2015:88 Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster
Anna Ekström m.fl.
- 2015:89 Flyktingarbetet
Dag Sandahl
- 2015:90 Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning
Johanna Andersson
- 2015:91 Ta bort dokumentet Christmas Alert 2014 från Svenska kyrkans hemsida
Johanna Andersson
- 2015:92 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern
Johanna Andersson och Jerker Schmidt
- 2015:93 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan
Jerker Schmidt m.fl.
- 2015:94 Förbön för konung, riksdag och regering
Jerker Schmidt och Peter Nordgren
- 2015:95 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig
Jerker Schmidt m.fl.
- 2015:96 Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter
Anna Ekström m.fl.
- 2015:97 Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde
Nasrin Sjögren

- 2015:98 Konsekvenserna av kyrkomötets beslut
Ola Isacson och Lisa Tegby
- 2015:99 Stiftsinstruktion
Magnus Hedin m.fl.
- 2015:100 Inrättande av en diakonal investeringsfond
Elisabeth Rydström
- 2015:101 Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet
Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin
- 2015:102 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar
Ola Isacson m.fl.
- 2015:103 Nationell samordning av närvaro på nätet
Emilia Lindstrand och Daniel Tisell
- 2015:104 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret
Stefan Aro
- 2015:105 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram
Annika Borg
- 2015:106 Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen
Annika Borg och Johanna Andersson
- 2015:107 Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat
Bengt Inghammar
- 2015:108 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet
Daniel Tisell

Verksamhetsberättelser

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Svenska kyrkans valprovsnämnd

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Ordförande meddelar att som den uppmärksamma ledamoten noterar så undantas förstahandsyrkandet i motion 2015:54 från listan. Kyrkomötet har enligt 11 kap. § 10 i kyrkoordningen att besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom skrivelse. Endast kyrkomötets ordförande kan initiera avvisning av ett ärende och endast om ordförande finner att det ärendet strider mot kyrkoordningen. Detta är reglerat i 5 kap. § 1 i kyrkomötets arbetsordning. En motionär kan således inte enligt nuvarande bestämmelser på egen hand initiera ett kyrkomötesbeslut om avvisning och ett utskott kan därmed heller inte behandla ett sådant förslag. Därför tas inte förstahandsyrkandet i motion 2015:54 upp till behandling.

§ 12 Hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten

Föredrogs presidiets förslag till hänvisning av skrivelser, motioner och övriga ärenden till utskotten:

Kyrkostyrelsens skrivelser

Budgetutskottet: 1 och 2

Organisationsutskottet: 3 (avsnitten: En mer flexibel reglering av kontrakten, Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.) och 6

Tillsyns- och uppdragsutskottet: 3 (avsnittet: Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling)

Kyrkorättsutskottet: 3 (avsnittet: Övriga ändringar och rättelser)

Ekumenikutskottet: 4 och 5

Motioner

Gudstjänstutskottet: 2, 15, 26, 34, 40, 42, 47, 48, 49, 52, 76, 94, 95, 102

Organisationsutskottet: 3, 5, 46, 51, 54, 58, 60, 70, 75, 77, 78, 79, 80, 85, 99, 107

Tillsyns- och uppdragsutskottet: 6, 8, 20, 27, 30, 32, 33, 35, 53, 59, 63, 64, 65, 69, 82, 83, 87, 88, 101, 108

Ekonomi- och egendomsutskottet: 9, 10, 11, 13, 17, 24, 25, 37, 44, 45, 68, 73, 74, 81, 84

Ekumenikutskottet: 18, 29, 31, 56, 71, 90, 91, 92, 105, 106

Kyrkolivsutskottet: 1, 12, 14, 19, 21, 23, 28, 36, 38, 39, 41, 43, 55, 57, 61, 62, 66, 67, 72, 93, 96, 97, 103, 104

Budgetutskottet: 22, 86, 89, 100

Kyrkorättsutskottet: 4, 7, 16, 50, 98

Övriga ärenden

Organisationsutskottet: Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprövningsnämnd

Tillsyns- och uppdragsutskottet: Verksamhetsberättelser för Svenska kyrkans överklagandenämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att hänvisa skrivelser, motioner och övriga ärenden i enlighet med presidiets förslag.

§ 13 Meddelanden

Ordföranden *meddelade* att namnskylden ska bäras väl synlig under hela sessionen.

En rättelse: I motion 2015:95, Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig, har några namn fallit bort i den upptryckta versionen. Den korrekta lydelsen på motionens sidhuvud ska vara Jerker Schmidt m.fl. Medmotionärer är – utöver Ulla Littgren som redan står – också Magnus Hedin, Anna Ekström, Georg Lagerberg, Peter Nordgren, Tomas Jansson och Kenneth Nordgren, alla tillhöriga nomineringsgruppen FiSK. Rättelsen är införd i den webbpublicerade motionen.

Utskotten kallas till sammanträde direkt efter avslutat plenum.

Fredag den 25 september erbjuds två frivilliga program för ledamöter som har tid till förfogande. Mer information om detta kommer att läggas i postfacken senast imorgon, onsdag.

Förhandlingarna ajournerades kl. 17.40 till fredagen den 25 september.

Kyrkomötet 2015

Fredagen den 25 september

Kl. 15.00 – 15.30

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

§ 14 Anmälan av betänkanden från utskotten och återkallande av motion

Ordföranden *anmälde* att utskottsarbetet under veckan resulterat i 88 betänkanden och framförde ett tack till alla som på olika sätt varit involverade i detta arbete.

Ordföranden *anmälde* vidare att motion 2015:54 hade återkallats.

§ 15 Fastställande av debattregler

Presidiets förslag till debattregler föredrogs. Ordföranden förklarade ordet fritt.

I debatten yttrade sig

Dag Sandahl, som yrkade bifall till av honom under debatten framlagt förslag

Per Lindberg, som yrkade bifall till av honom under debatten framlagt förslag

Olle Burell, som yrkade bifall till presidiets förslag

Dag Sandahl (replik)

Olle Burell (replik)

Dag Sandahl (replik)

Nils Gårder, som yrkade bifall till av Per Lindberg under debatten framlagt förslag

Claes Björndahl, som yrkade bifall till presidiets förslag

Conny Tyrberg, som yrkade bifall till presidiets förslag

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till presidiets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till presidiets förslag
- ◆ bifall till av Dag Sandahl under överläggningen framlagt förslag att föranmälde talare även kan få ett andra anförande om två minuter
- ◆ bifall till av Per Lindberg under överläggningen framlagt förslag att föranmälde talare även kan få ett andra anförande om en minut.

Förslag ställdes

dels om bifall till presidiets förslag,

dels om bifall till av Dag Sandahl under överläggningen framlagt förslag,

dels om bifall till av Per Lindberg under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till presidiets förslag med övervägande ja besvarat.

Nils Gårder begärde omröstning. För att fastställa motförslag till presidiets förslag i huvudomröstningen ställdes förslag

dels om bifall till av Dag Sandahl under överläggningen framlagt förslag,

dels om bifall till av Per Lindberg under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till av Per Lindberg under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

Vid huvudomröstningen ställdes förslag

dels om bifall till presidiets förslag,

dels om bifall till av Per Lindberg under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till presidiets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla presidiets förslag att fastställa debattregler för kyrkomötet 2015 enligt *bilaga 2*.

§ 16 Meddelanden och ajournering

Ordföranden *meddelade* att kyrkostyrelsen beslutat frigöra 10 miljoner kronor ur 2015 års budget till församlingarnas arbete för flyktingar och asylsökande.

Val till Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån förrättas vid kyrkomötets session i november.

Ordföranden *påminde* om att namnskyltar och nyckelbrickor ska lämnas in.

Ordföranden tackade för gott arbete under kyrkomötets första session.

Andre vice ordförande Carina Etander Rimborg avslutade kyrkomötets första session med några ord på vägen samt bön och gemensam psalmsång.

Kyrkomötets förhandlingar ajournerades kl. 15.30 till måndagen den 16 november 2015 kl. 09.00.

Kyrkomötet 2015

Måndagen den 16 november

Kl. 9.00 – 21.35

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

§ 17 Kyrkomötets förhandlingar återupptas

Ordföranden förklarade kyrkomötets förhandlingar återupptagna och hälsade ledamöterna välkomna. Ordföranden hälsade gästerna från the Episcopal Church of America, Bishop Katharine Jefferts Schori, Ecumenical Officer Margaret Rose och Professor Charles Robertson, särskilt välkomna.

Ordföranden uppmärksammade förra veckans terrordåd i Beirut och Paris och betonade att varje människas rätt till liv, rätt till liv i värdighet och behandling som lika värd, är bärande i vår kristna tro och för vår kyrka.

Sammanträdet inleddes med en andakt ledd av Katarina Glas.

§ 18 Anmälan av nya ledamöter

*Anmälde*s att följande utsetts till nya ledamöter i kyrkomötet:

Ulla Nordlien, Västerås stift, är ny ledamot efter Stefan Grundberg som avsagt sig uppdraget

Lars-Johan Hallgren, Lunds stift, är ny ledamot efter Louise Eriksson som avsagt sig uppdraget

Stefan Hortlund, Luleå stift, är ny ledamot efter Karin Norlander som avsagt sig uppdraget.

§ 19 Anmälan om inkallade ersättare

Ordföranden *meddelade* att ett antal ledamöter hade anmält förhinder att delta i kyrkomötets sammanträde i november 2015 och att följande ersättare hade inkallats:

Catharina Erdtman, Uppsala stift, ersätter Emma Svensson

Styrbjörn Granquist, Uppsala stift, ersätter Erik Sjöstrand

Christina Östberg, Uppsala stift, ersätter Roger Hedlund

Ingrid Skäremo, Uppsala stift, ersätter Linda Danung

Erik Johansson, Uppsala stift, ersätter Bertil Murray

Per-Olof Flodström, Uppsala stift, ersätter Helena Näslund

Ingegerd Flock Andersson, Strängnäs stift, ersätter Sven Kerst

Birgitta Wrede, Strängnäs stift, ersätter Gustaf Bengtsson

Jan Sahlin, Västerås stift, ersätter Peter Egardt

Evelina Johansson, Västerås stift, ersätter Mikael Grenstedt

Göran Wass, Växjö stift, ersätter Per-Arne Waldenvik

Roland Björn, Växjö stift, ersätter Mattias Rosenquist

Kerstin Hesselfors Persson, Lunds stift, ersätter Linda Isberg

Kerstin Engle, Lunds stift, ersätter Birger Wernersson

Martin Moberg, Lunds stift, ersätter Johan Åkesson

Gunilla Jannerstig, Lunds stift, ersätter Gunilla Bengtsson

Fredrik Ottesen, Lunds stift, ersätter Mikael Eskilander

Anita Engström, Göteborgs stift, ersätter Cecilia Berntson

Satu Rekola, Göteborgs stift, ersätter Helena Björkman
Britta Broman, Göteborgs stift, ersätter Hanna Unger
Maja Bengtsson, Göteborgs stift, ersätter Fredrik Sidenvall
Lars Jonsson, Karlstads stift, ersätter Lina Larhult
Anders Ahl, Karlstads stift, ersätter Runar Filper
Sven Erik Bodén, Härnösands stift, ersätter Linn Berglin
Märta Brita Forsberg Svensson, Härnösands stift, ersätter Märta Stierna
Ove Stenlund, Luleå stift, ersätter Agnetha Eriksson
Marie-Louise Marsjögård, Luleå stift, ersätter Lennart Åström
Per-Olof Jacobsson, Visby stift, ersätter Ingrid Smittsarve
Annika Borg, Stockholms stift, ersätter Olle Carlsson
Jösta Claeson, Stockholms stift, ersätter Nanna Tranströmer
Johan Blix, Stockholms stift, ersätter Marie-Helena Fjällås
Arnold Boström, Stockholms stift, ersätter Dan Kareliusson
Kerstin Rossipal, Stockholms stift, ersätter Monica Karlsson
Carola Norén, Stockholms stift, ersätter Thomas Sundström

Anmäldes att ersättare inte inkallats för Claes Björndahl, Skara stift, Maddelen Larsson, Skara stift, Jenny Nilsson, Göteborgs stift, Birgitta Halvarsson, Karlstads stift och Bengt-Gunnar Carlsson, Stockholms stift, på grund av sent inkommen anmälan om förhinder eller att ersättare saknas.

§ 20 Ordningsfråga

Lars-Johan Hallgren yrkade på att en tyst minut skulle hållas under kyrkomötet för offren för terrorattacker i den gångna veckan.

Ordföranden **meddelade** att en tyst minut skulle iakttas kl. 12 ledd av ärkebiskop Antje Jackelén.

§ 21 Anmälan och bordläggning av utskottens betänkanden

Anmäldes och **bordlade**s betänkanden från utskottens arbete under kyrkomötets session i september 2015:

Gudstjänstutskottet 2015:1–10
Organisationsutskottet 2015:1–12
Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:1–18
Ekonomi- och egendomsutskottet 2015:1–9
Ekumenikutskottet 2015:1–11
Kyrkolivsutskottet 2015:1–21
Budgetutskottet 2015:1–3
Kyrkorättsutskottet 2015:1–4

§ 22 Meddelanden

Ordföranden **påminde** om regler och talartider för debatten, som beslutades under första sessionen. Till ledamöter och ersättare som inte tjänstgjorde under den första sessionen har dessa delats i ledamotsfacken inför denna session.

Det har gjorts en rättelse av skrivfel i två betänkanden. Det gäller dels Kyrkorättsutskottets betänkande 2015:1, bilaga 1, där rubriken och texten till 57 kapitlet, 5 paragrafen återgivits felaktigt, dels Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:16, där

ska under rubriken Kostnad i den sista meningen istället för ”dock inte” stå ”även”. Rättelserna är införda i de webbpublicerade betänkandena.

§ 23 Hälsningsanförande

Hälsningsanförande av biskop Katharine Jefferts Schori från den Episkopala kyrkan i USA efter introduktion av ärkebiskop Antje Jackelén.

§ 24 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014

Förelåg Budgetutskottets betänkande B 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014.

I debatten yttrade sig

Christer Björk, som yrkade bifall till utskottets förslag

Mats Hagelin, som yrkade bifall till utskottets förslag

Kenneth Nordgren

I detta anförande *instämde* Levi Bergström.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 25 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018

Förelåg Budgetutskottets betänkande B 2015:1 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2016–2018.

I debatten yttrade sig

Bertil Olsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

David Lång, som yrkade bifall till utskottets förslag

Wanja Lundby-Wedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

Carl-Eric Gabrielsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dag Sandahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

Lisa Tegby

Anette Nordgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lena Klevenås

Maj-Lis Aasa, som yrkade bifall till utskottets förslag

Bertil Persson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Leif Nordlander och Evelina Johansson

Conny Tyrberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Förste vice ordförande övertog kl. 10.19 ledningen av förhandlingarna.

§ 26 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:1 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling.

I debatten yttrade sig

Anna Ekström, som yrkade bifall till motion 2015:87

I detta anförande *instämde* Lena Klevenås

Nils Gårder, som yrkade bifall till utskottets förslag

Sven-E Kragh, som yrkade bifall till utskottets förslag

Hans-Olof Andrén, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anna Ekström (replik)

Hans-Olof Andrén (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 27 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:2 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 28 Att lägga till faddrar efter dopet

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:3 Att lägga till faddrar efter dopet.

I debatten yttrade sig

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Margareta Carlenius, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 29 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:4 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.

I debatten yttrade sig

Inger Wahlman, som yrkade bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

Anna Ekström, som yrkade bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

I detta anförande *instämde* Lena Klevenås

Birgitta Söderfeldt, som yrkade bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

Helena Elmqvist, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dag Sandahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Margit Borgström, Alve Svensson, Kristina Backe,

Moni Höglund och Aron Emilsson

Anna Ekström (replik)

Dag Sandahl (replik)

Elise Nilsson

I detta anförande **instämde** Ingrid Skäremo, Margareta Karlsson och Birgitta Lindén

Nils Gårder, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Leif Nordlander, Gunvor Torstensson, Margit Borgström, Alve Svensson och Per-Olof Flodström

Aron Emilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Alve Svensson

Anna Ekström (replik)

Aron Emilsson (replik)

Anna Ekström (replik)

Olle Burell, bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

I detta anförande **instämde** Martin Moberg, Christina Meltin Westerlund, Magnus Hedin, Lena Klevenås, Lars G Linder, Jenny Thor, Jan Björkman och Roine Olsson

Dag Sandahl (replik)

Olle Burell (replik)

Dag Sandahl (replik)

Olle Burell (replik)

Dag Sandahl önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Biskop Ragnar Persenius

I detta anförande **instämde** Kristina Backe

Tomas Jansson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Per-Olof Flodström

Johanna Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Per-Olof Flodström, Moni Höglund och Marie Rydén Davoust

Margit Borgström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Karl-Gunnar Svensson

Anna Ekström (replik)

Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Anders Brunnstedt

Berth Löndahl

I detta anförande **instämde** Alve Svensson

Biskop Eva Brunne

Margit Borgström (replik)

Evelina Johansson

I detta anförande **instämde** Gunvor Torstensson och Per-Olof Flodström

Hans-Olof Andrén, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande **instämde** Lisbeth Göranson

Jerry Adbo

I detta anförande **instämde** Martin Moberg, Lars G Linder, Anki Erdmann och Birgitta Lindén.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 30 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:5 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop.

I debatten yttrade sig

Ylva Wahlström, som yrkade bifall till av henne under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström och Hildegard Jarskog

Niklas Grahm, som yrkade bifall till motion 2015:59

Britas Lennart Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Niklas Grahm (replik)

Britas Lennart Eriksson (replik)

Niklas Grahm (replik)

Britas Lennart Eriksson (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:59 av Niklas Grahm
- ◆ bifall till av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 31 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:7 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 32 Sanktionsavgift i domkapitlet

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:8 Sanktionsavgift i domkapitlet.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 33 Medarbetarundersökning

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:9 Medarbetarundersökning.

I debatten yttrade sig

Dan Sarkar, som yrkade bifall till motion 2015:35

I detta anförande *instämde* Aron Emilsson

Aron Emilsson, som yrkade bifall till motion 2015:35

Stefan Aro

I detta anförande *instämde* Alve Svensson

Jerry Adbo

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Aron Emilsson (replik)

Jerry Adbo (replik)

Aron Emilsson (replik)

Jerry Adbo (replik)

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.00 för ett uppmärksammande av terrorhandlingarna i Beirut och Paris i förra veckan. Ärkebiskop Antje Jackelén läste upp ett uttalande som hon gjorde i lördags med anledning av terrordåden i Paris. Uttalandet avslutades med en bön. Därefter hölls en tyst minut för terrordådens många offer. Med som gäster vid detta tillfälle var Rabbi Michael Melchior, Jerusalem, Joachim Bergström, utrikesdepartementet, Mustafa Tumburk, Sveriges muslimska råd, Karin Wiborn, Sveriges kristna råd, Gunilla Hallonsten, internationell chef, kyrkokansliet, och Peter Lööv Roos, samordnare för interreligiösa frågor, kyrkokansliet. Ärkebiskopen hade tidigare under dagen fört samtal tillsammans med dem om fred och religionernas roll i fredsarbetet.

- - - - -

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.07 under ledning av förste vice ordföranden.

Johanna Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Anna-Lena Carlsson.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 34 Bejakade dokument

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:10 Bejakade dokument.

I debatten yttrade sig

Dan Sarkar

Tomas Jansson, som yrkade bifall till reservation av Anna Ekström

I detta anförande *instämde* Anna Ekström

Bertil Olsson, som yrkade bifall till reservation av Anna Ekström

Lars Risberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna Ekström.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 35 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:11 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden.

I debatten yttrade sig

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2015:63

Biskop Eva Brunne, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:63 av Axel W Karlsson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 36 Barmenförklaringen

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:12 Barmenförklaringen.

I debatten yttrade sig

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2015:64

Anders Novak, som yrkade bifall till utskottets förslag

Axel W Karlsson (replik)

Biskop Ragnar Persenius

Axel W Karlsson (replik)

Biskop Ragnar Persenius (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Biskop Ragnar Persenius (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:64 av Axel W Karlsson.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.35.

- - - - -

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00 under ledning av förste vice ordföranden.

§ 37 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:14 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat.

I debatten yttrade sig

Margareta Andersson, som yrkade bifall till motion 2015:69

Britas Lennart Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:69 av Margareta Andersson.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 38 Adjunksår för diakoner

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:15 Adjunksår för diakoner.

I ärendet yttrade sig

Tomas Jansson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 39 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:16 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet.

I debatten yttrade sig

Daniel Tisell, som yrkade bifall till motion 2015:108

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Biskop Per Eckerdal, som yrkade bifall till utskottets förslag

Daniel Tisell (replik)

Biskop Per Eckerdal (replik)

Daniel Tisell (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:108 av Daniel Tisell.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 40 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 41 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:18 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 42 Svenska kyrkans kristna identitet

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:6 Svenska kyrkans kristna identitet.

I debatten yttrade sig

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:30

I detta anförande *instämde* Alve Svensson och Per-Olof Flodström

Aron Emilsson, som yrkade bifall till motion 2015:30

Axel W Karlsson

Biskop Mikael Mogren

I detta anförande *instämde* Gunvor Torstensson och Anders Brunnstedt

Julia Kronlid (replik)

Biskop Mikael Mogren (replik)

Julia Kronlid (replik)

Biskop Mikael Mogren (replik)

Biskop Eva Brunne

Julia Kronlid (replik)

Biskop Eva Brunne (replik)

Sten Elmberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

Andre vice ordföranden övertog kl. 14.42 ledningen av förhandlingarna.

§ 43 Kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:1 Kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster.

I ärendet yttrade sig

Lars-Ivar Ericson.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 44 Kyrkohandboksarbetet

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:2 Kyrkohandboksarbetet.

I debatten yttrade sig

Jerker Schmidt, som yrkade bifall till motion 2015:94

I detta anförande *instämde* Niklas Larsson och Aron Emilsson

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till motion 2015:15

Kekke Paulsson, som yrkade bifall till motionerna 2015:15 och 2015:76

Dag Sandahl

Peter Nordgren, som yrkade bifall till motion 2015:94

Bo Hanson

Sofija Pedersen Videke, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jerker Schmidt (replik)

Sofija Pedersen Videke (replik)

Jerker Schmidt (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:15 av Anders Åkerlund
- ◆ bifall till motion 2015:76 av Kekke Paulsson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:94 av Jerker Schmidt och Peter Nordgren.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 45 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:3 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka.

I debatten yttrade sig

Ylva Wahlström

Evelina Johansson

I detta anförande *instämde* Alve Svensson

Biskop Åke Bonnier

I detta anförande *instämde* Anki Erdmann
Ola Isacsson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 46 Reformationsjubileet 2017

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:4 Reformationsjubileet 2017.

I debatten yttrade sig

Aron Emilsson, som yrkade bifall till motion 2015:34 punkt 2

Moni Höglund, som yrkade bifall till utskottets förslag och till av henne under överläggningen framlagt förslag

Dag Sandahl, som yrkade bifall till reservation av Dag Sandahl

Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dag Sandahl (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:34 punkt 2 av Aron Emilsson och Julia Kronlid
- ◆ bifall till reservation av Dag Sandahl
- ◆ bifall till av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 47 Liturgistipendium

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:5 Liturgistipendium.

I debatten yttrade sig

Torvald Johansson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 48 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad konstillhörighet

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:6 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad konstillhörighet.

I debatten yttrade sig

Dag Sandahl

Georg Lagerberg, som yrkade bifall till motion 2015:42

Anna Ekström, som yrkade bifall till motion 2015:42

Anders Roos

Sonja Grunselius, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:42 av Georg Lagerberg m.fl.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 49 Solidaritet med samtidens martyrer

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:7 Solidaritet med samtidens martyrer.

I debatten yttrade sig

Dag Sandahl, som yrkade bifall till motion 2015:48

I detta anförande *instämde* Leif Nordlander

Aron Emilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dag Sandahl (replik)

Sofija Pedersen Videke, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dag Sandahl (replik)

Sofija Pedersen Videke (replik)

Dag Sandahl (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:48 av Dag Sandahl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 50 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:8 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet.

I debatten yttrade sig

Dan Sarkar, som yrkade bifall till motion 2015:52

Dag Sandahl

Nils Gårder, som yrkade bifall till utskottets förslag

Kenneth Nordgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

Dan Sarkar (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:52 av Dan Sarkar.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 51 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:9 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig.

I debatten yttrade sig

Jerker Schmidt, som yrkade bifall till motion 2015:95

Sten Elmberg, som yrkade bifall till motion 2015:95 punkt 3

Dag Sandahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jerker Schmidt (replik)

Dag Sandahl (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:95 av Jerker Schmidt m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:95 punkt 3 av Jerker Schmidt m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 52 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Förelåg Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:10 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

I debatten yttrade sig

Ola Isacson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

Sven Milltoft, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

Ordföranden övertog kl. 16.15 ledningen av förhandlingarna.

§ 53 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:1 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson

Anders Ahl, som yrkade bifall till utskottets förslag

Ulla Rickardsson

Torbjörn Arvidsson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 54 Chemtrails

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:3 Chemtrails.

I debatten yttrade sig

Cornelia Dahlberg, som yrkade bifall till motion 2015:14

Sofia Rosenquist, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ♦ bifall till utskottets förslag

- ♦ bifall till motion 2015:14 av Cornelia Dahlberg.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 55 Avgiftsfritt för barn och unga

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:4 Avgiftsfritt för barn och unga.

I debatten yttrade sig

Sofija Pedersen Videke, som yrkade bifall till motion 2015:19

I detta anförande *instämde* Martin Moberg och Göran Karlsson

Louise Callenberg, som yrkade bifall till motion 2015:57

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström, Heléne Lundström och Martin Moberg

Birgitta Lindén, som yrkade bifall till reservation av Marie Nielsén m.fl. dvs. bifall till motionerna 2015:19 och 2015:57

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Marja Sandin-Wester, som yrkade bifall till utskottets förslag

Sara Waldenfors, som yrkade bifall till motionerna 2015:19 och 2015:57

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström och Per-Olof Flodström.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:19 av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke
  - ◆ bifall till motion 2015:57 av Olle Burell och Louise Callenberg.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 56 ILO-konvention nr 169

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:5 ILO-konvention nr 169.

I debatten yttrade sig

Gunilla Eldebro, som yrkade bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

I detta anförande *instämde* Ingrid Borgström och Jerker Schmidt

Agneta Granström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Kent Karlsson, Heléne Lundström och Hildegard Jarskog

Leif Nordlander, som yrkade bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

Kenneth Nordgren, som yrkade bifall till av honom under överläggningen framlagt förslag

Nils Gårder, som yrkade bifall till utskottets förslag

Maj-Lis Aasa, som yrkade bifall till utskottets förslag

Aron Emilsson, som yrkade avslag på motion 2015:21

Agneta Granström (replik)

Aron Emilsson (replik)

Anders Ahl, som yrkade avslag på motion 2015:21

Stig Eriksson, som yrkade avslag på motion 2015:21 till förmån för bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

I detta anförande *instämde* Gunilla Blom

Biskop Hans Stiglund, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lisa Tegby, Anders Novak och Kent Karlsson

Biskop Mikael Mogren

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt

Ylva Wahlström

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Lena Klevenås, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Hildegard Jarskog och Heléne Lundström

Daniel Larson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Lars G Linder.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl. dvs. avslag på motion 2015:21
  - ◆ bifall till av Kenneth Nordgren under överläggningen framlagt förslag.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 57 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:6 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

I debatten yttrade sig

Jerker Schmidt, som yrkade avslag på motion 2015:23

I detta anförande *instämde* Kenneth Nordgren, Leif Nordlander, Ulla Littgren, Moni Höglund, Anders Novak, Evelina Johansson och Gunvor Torstensson Anna-Karin Westerlund, som yrkade bifall till reservation Anna-Karin Westerlund m.fl.

Agneta Granström, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Hildegard Jarskog och Ylva Wahlström

Jerker Schmidt (replik)

Britta Broman, som yrkade bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

I detta anförande *instämde* Kent Karlsson

Wanja Lundby-Wedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Jerker Schmidt (replik)

Wanja Lundby-Wedin (replik)

Magnus Ek, som yrkade bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

I detta anförande *instämde* Ola Isacson

Birgitta Lindén, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl. dvs. avslag på motion 2015:23

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 58 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarspråken

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:8 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarspråken.

I debatten yttrade sig

Aron Emilsson, som yrkade bifall till motion 2015:36

Anders Ahl, som yrkade bifall till motion 2015:36

I detta anförande *instämde* Aron Emilsson

Katarina Glas, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:36 av Aron Emilsson m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 59 Kyrkan och idrotten

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:9 Kyrkan och idrotten

I debatten yttrade sig

Ronny Hansson, som yrkade bifall till motion 2015:38

I detta anförande *instämde* Solveig Hallin

Stefan Aro, som yrkade bifall till motion 2015:38

Leif Nilsson, som yrkade bifall till motion 2015:38 dvs. bifall till reservation av Britas Lennart Eriksson m.fl.

I detta anförande *instämde* Dag Sandahl, Martin Moberg, Ann-Christin Alexius, Göran Karlsson och Ingrid Borgström

Britas Lennart Eriksson, som yrkade bifall till motion 2015:38

Anna-Karin Westerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

Leif Nilsson (replik)

Anna-Karin Westerlund (replik)

Britas Lennart Eriksson (replik)

Torgny Larsson, som yrkade bifall till motion 2015:38

Moni Höglund, som yrkade bifall till motion 2015:38.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Britas Lennart Eriksson m.fl. dvs. bifall till motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

Förhandlingarna ajournerades kl. 17.58.

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00 under ledning av ordföranden.

§ 60 Kyrkogårdar som mötesplatser

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:10 Kyrkogårdar som mötesplatser.

I debatten yttrade sig

Elsa Christersson, som yrkade bifall till motion 2015:41

I detta anförande *instämde* Hildegard Jarskog och Jan Björkman

Dan Sarkar

Elisabeth Rydström, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:41 av Elsa Christersson m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 61 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:11 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor.

I debatten yttrade sig

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Inga Alm, som yrkade bifall till motion 2015:72

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Lars-Ivar Ericson, som yrkade bifall till motion 2015:72

Niklas Grahm, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:72 av Inga Alm.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 62 Nya vägar att vara kyrka

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:12 Nya vägar att vara kyrka.

I debatten yttrade sig

Leif Nordlander, som yrkade bifall till utskottets förslag

Erik Johansson, som yrkade bifall till motion 2015:55

Biskop Fredrik Modéus, som yrkade bifall till motion 2015:55

Biskop Åke Bonnier, som yrkade bifall till motion 2015:55

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström och Hildegard Jarskog
Sara Waldenfors, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:55 av Leif Nordlander.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 63 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:13 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller.

I debatten yttrade sig

Axel W Karlsson

Ulla Littgren, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 64 Kyrkomötets facebook sida

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:14 Kyrkomötets facebook sida.

I debatten yttrade sig

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2015:62

Daniel Larson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Axel W Karlsson (replik)

Daniel Larson (replik)

Axel W Karlsson (replik)

Camilla Persson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Axel W Karlsson (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:62 av Axel W Karlsson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 65 Eget produktionsbolag

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:15 Eget produktionsbolag.

I debatten yttrade sig

Anna-Karin Westerlund

Roland Johansson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 66 Andlig själavård inom kriminalvården

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:16 Andlig själavård inom kriminalvården.

I debatten yttrade sig

Gerd Gullberg Johnson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jerker Schmidt, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 67 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:17 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan.

I debatten yttrade sig

Jerker Schmidt

Axel W Karlsson

Gunilla Eldebro, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 68 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:18 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter.

I debatten yttrade sig

Anna Ekström, som yrkade bifall till motion 2015:96

Kenneth Nordgren, som yrkade bifall till motion 2015:96

Lena Klevenås, som yrkade bifall till motion 2015:96

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström och Anders Brunnstedt
Anders Ahl, som yrkade avslag på utskottets förslag punkt 2 och avslag på motion 2015:96

Lars-Johan Hallgren, som avslag på utskottets förslag punkt 2 och avslag på motion 2015:96

Anna Ekström (replik)

Lars-Johan Hallgren (replik)

Dan Sarkar, som yrkade bifall till motion 2015:96

I detta anförande *instämde* Lena Klevenås
Marie Nielsén, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag punkterna 1 och 2
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2
- ◆ bifall till motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl.
- ◆ avslag på motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 69 Abort och oföddas människovärde

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:19 Abort och oföddas människovärde.

I debatten yttrade sig

Berit Simonsson, som yrkade bifall till reservation av Berit Simonsson dvs. bifall till motion 2015:97 punkt 1 och 2

I detta anförande *instämde* Maja Bengtsson och Margit Borgström
Nasrin Sjögren, som yrkade bifall till motion 2015:97

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström
Dag Sandahl, som yrkade bifall till reservation av Berit Simonsson

I detta anförande *instämde* Aron Emilsson
Elise Nilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Maria Lagerman, Anders Brunnstedt och Per-Olof Flodström

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:97 punkt 1 och 4 och av henne under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Maja Bengtsson och Aron Emilsson
Alve Svensson, som yrkade bifall till av honom under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Karl-Gunnar Svensson
Berth Löndahl, som yrkade bifall till reservation av Berit Simonsson

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström och Leif Nordlander
Biskop Fredrik Modéus, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Anders Brunnstedt
Evelina Johansson

I detta anförande *instämde* Aron Emilsson
Camilla Persson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:97 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 1 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 4 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till reservation av Berit Simonsson dvs. bifall till motion 2015:97 punkt 1 och 2
- ◆ bifall till av Julia Kronlid under överläggningen framlagt förslag
- ◆ bifall till av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 70 Nationell samordning av närvaro på nätet

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:20 Nationell samordning av närvaro på nätet.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 71 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:21 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret.

I debatten yttrade sig

Stefan Aro, som yrkade bifall till motion 2015:104

Sofia Rosenquist, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:104 av Stefan Aro.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 72 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:2 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 73 Konvertiter

Förelåg Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2015:7 Konvertiter.

I debatten yttrade sig

Helén Lindbäck, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 3

I detta anförande *instämde* Maj-Lis Aasa

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:28

Anders Ahl, som yrkade bifall till motion 2015:28

Marie Nielsén, som uppmanade ordföranden att se till att talare håller sig till ämnet
Ordföranden

Berit Simonsson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 3
- ◆ bifall till motion 2015:28 av Julia Kronlid.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 74 Diakonal investeringsfond

Förelåg Budgetutskottets betänkande B 2015:3 Diakonal investeringsfond.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 75 Vuxenkatekes

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottet betänkande TU 2015:13 Vuxenkatekes.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 17 november 2015)

§ 76 Meddelanden

Ordföranden *meddelade* att valberedningen sammanträder direkt efter att kyrkomötets förhandlingar har ajournerats.

Dagen avslutades med en andakt ledd av Maj-Lis Aasa.

Förhandlingarna ajournerades kl. 21.35.

Kyrkomötet 2015

Tisdagen den 17 november

Kl. 10.30 – 22.40

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

Dagen inleddes med en andakt ledd av Bengt Kjellgren.

§ 77 Meddelanden

Ordföranden *meddelade* att valberedningen sammanträder kl. 12.30.

Ordföranden *meddelade* att ärende TU 2015:4, som debatterades under måndagen, kommer att beslutas imorgon, onsdag. Det har under överläggningen dels yrkats bifall till utskottets förslag, dels bifall till reservation av Anna Ekström m.fl. Eftersom ärendet behandlar vigningstjänsten, ska Läronämnden enligt 11 kap. 17 § punkt 4 i kyrkoordningen yttra sig innan kyrkomötet beslutar i ärendet. Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:88 som behandlas i betänkandet men inte över reservationen av Anna Ekström m.fl. Biskopsmötet får därför möjlighet att bereda frågan under dagen.

§ 78 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Budgetutskottets betänkande B 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014 förelåg endast utskottets förslag (§ 24).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014.
2. att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2014.

I detta beslut deltog inte de ledamöter som har redovisningsskyldigheter.

§ 79 Diakonal investeringsfond, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Budgetutskottets betänkande B 2015:3 Diakonal investeringsfond förelåg endast utskottets förslag (§ 74).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:100 av Elisabeth Rydström om diakonal investeringsfond.

§ 80 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:1 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling förelåg följande förslag (§ 26):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt *bilaga 1*.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:87, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anna Ekströms begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl. om möjligheten att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till särskilt boende.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Kerstin Rossipal, Bertil Olsson, Alve Svensson, Karl-Gunnar Svensson, Moni Höglund, Anna Ekström, Irene Oskarsson, Margit Borgström och Peder Fohlin.

§ 81 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:2 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen förelåg endast utskottets förslag (§ 27).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:6 av Karl-Gunnar Svensson om utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen.
2. att med anledning av motion 2015:6 uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftens pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

§ 82 Att lägga till faddrar efter dopet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:3 Att lägga till faddrar efter dopet förelåg endast utskottets förslag (§ 28).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:8 av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson om möjligheten att lägga till faddrar efter dopet.
2. att med anledning av motion 2015:8 uppdra till kyrkostyrelsen att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

§ 83 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:5 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop förelåg följande förslag (§ 30):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:59 av Niklas Grahn
- ◆ bifall till av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag att uppdraga till kyrkostyrelsen att utreda formerna för biskopsvalen i stiftet, inklusive eventuella mandatperioder för uppdraget som stiftsbiskop och möjlighet att söka sig vidare via andra uppdrag eller tjänster.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:27 av Ylva Wahlström m.fl. om biskop i kanske 10 år.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:59 av Niklas Grahn,

dels om bifall till motion 2015:59,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:59 av Niklas Grahn om tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop.

Av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag

Förslag ställdes

dels om bifall till av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag,

dels om avslag på av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå av Ylva Wahlström under överläggningen framlagt förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Hildegard Jarskog.

§ 84 Svenska kyrkans kristna identitet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:6 Svenska kyrkans kristna identitet förelåg följande förslag (§ 42):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson,

dels om bifall till motion 2015:30,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson om Svenska kyrkans kristna identitet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Per-Olof Flodström.

§ 85 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m., beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:7 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m. förelåg endast utskottets förslag (§ 31).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:32 av Björn Andersson och Maria Lagerman om arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

§ 86 Sanktionsavgift i domkapitlet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:8 Sanktionsavgift i domkapitlet förelåg endast utskottets förslag (§ 32).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:33 av Björn Andersson och Maria Lagerman om sanktionsavgift i domkapitlet.

§ 87 Medarbetarundersökning, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:9 Medarbetarundersökning förelåg följande förslag (§ 33):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid,

dels om bifall till motion 2015:35,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Aron Emilssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid om medarbetarundersökning.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jan-Åke Isaksson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Ahl, Helena Elmqvist, Aron Emilsson, Karin Forsell, Arnold Boström, Fredrik Ottesen, David Lång, Lars-Johan Hallgren, Ann-Christine From Utterstedt, Christina Östberg och Julia Kronlid i en skriftlig reservation.

Vi instämmer i motionens intentioner och mening och anser att den borde ha bifallits. Naturligtvis är arbetsmiljöfrågor ofta en stiftsfråga eller framför allt en lokal pastoral fråga. Samtidigt är frågan och oron över arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på t.ex. fromhetsinriktning ett nationellt problem i vår samtid. Även om kyrkostyrelsen

inte skulle hålla i alla delar av en sådan undersökning, är det viktigt att den nationella nivån initierar en undersökning och en modell för detta arbete. Därför reserverar vi oss mot beslutet att avslå motionen.

§ 88 Bejakade dokument, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:10 Bejakade dokument förelåg följande förslag (§ 34):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna Ekström, att med anledning av motion 2015:82 uppdra till kyrkostyrelsen att belysa vilka dokument Svenska kyrkan bejakar.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:53 av Dan Sarkar om ordning för bejakande av dokument.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:82 av Tomas Jansson m.fl. om normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse.

Reservation av Anna Ekström

Förslag ställdes

dels om bifall till reservation av Anna Ekström,

dels om avslag på reservation av Anna Ekström,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på reservation av Anna Ekström med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå reservation av Anna Ekström.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Moni Höglund, Alve Svensson, Birgitta Sedin, Kerstin Rossipal, Hildegard Jarskog, Bertil Olsson, Karl-Gunnar Svensson, Irene Oskarsson och Peder Fohlin.

§ 89 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:11 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden förelåg följande förslag (§ 35):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:63 av Axel W Karlsson.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:63 av Axel W Karlsson,

dels om bifall till motion 2015:63,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:63 av Axel W Karlsson om möjlighet att anmäla sig själv som tillsynsärende.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:101 av Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin om ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakon-ämbete är besvarad med vad utskottet har anfört.

§ 90 Barmenförklaringen, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:12 Barmenförklaringen förelåg följande förslag (§ 36):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:64 av Axel W Karlsson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:64 av Axel W Karlsson,

dels om bifall till motion 2015:64,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:64 av Axel W Karlsson om Barmenförklaringen.

§ 91 Vuxenkatekes, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:13 Vuxenkatekes förelåg endast utskottets förslag (§ 75).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:65 av Axel W Karlsson om vuxenkatekes.

§ 92 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:14 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat förelåg följande förslag (§ 37):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:69 av Margareta Andersson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:69 av Margareta Andersson,

dels om bifall till motion 2015:69,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:69 av Margareta Anderson om rekryteringsstöd till församlingar och pastorat.

§ 93 Adjunksår för diakoner, beslut

Förelåg Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:15 Adjunksår för diakoner förelåg endast utskottets förslag (§ 38).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2015:83 av Tomas Jansson m.fl. om adjunksår för diakoner.

§ 94 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:16 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet förelåg följande förslag (§ 39):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:108 av Daniel Tisell.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:108 av Daniel Tisell,

dels om bifall till motion 2015:108,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:108 av Daniel Tisell om Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Alve Svensson.

§ 95 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:17 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd förelåg endast utskottets förslag (§ 40).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna.
2. att uppdraga till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

§ 96 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:18 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar förelåg endast utskottets förslag (§ 41).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

§ 97 Kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Guds tjänstutskottets betänkande G 2015:1 Kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster förelåg endast utskottets förslag (§ 43).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:2 av Lars-Ivar Ericson om kollektrekommendation vid fristående doggudstjänster.

§ 98 Kyrkohandboksarbetet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:2 Kyrkohandboksarbetet förelåg följande förslag (§ 44):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:15 av Anders Åkerlund
- ◆ bifall till motion 2015:76 av Kekke Paulsson m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:94 av Jerker Schmidt och Peter Nordgren.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:15 av Anders Åkerlund,

dels om bifall till motion 2015:15 av Anders Åkerlund,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:15 av Anders Åkerlund om mer tid för kyrkohandboksarbetet.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:49 av Dag Sandahl om kyrkohandboksarbetet.

Utskottet punkt 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:76 av Kekke Paulsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:76,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:76 av Kekke Paulsson m.fl. om kyrkohandbok på nätet.

Utskottet punkterna 4 och 5

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:94 av Jerker Schmidt och Peter Nordgren,

dels om bifall till motion 2015:94,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Jerker Schmidts begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:94 av Jerker Schmidt och Peter Nordgren om förbön för konung, riksdag och regering.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Georg Lagerberg.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Evelina Johansson i en skriftlig reservation.

Utskottet avvisar motionen med motiveringen att kyrkohandboks-förslaget tillåter fritt formulerade förböner och att motionens förslag därmed är överflödigt.

Det är inte rimligt att på detta sätt bortse från att de fasta formuleringarna i kyrkohandboken visar på ett ställningstagande och ett särskilt tillstyrkande av det som skrivs in.

Borttagandet av den formulering som motionen rör kan således inte betraktas som slumpartat eller betydelselöst.

Jag menar därför att motionen avvisats på felaktig grund och innebär ett ställningstagande mot regelbunden bön för den världsliga överheten som jag inte vill ställa mig bakom.

§ 99 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:3 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka förelåg endast utskottets förslag (§ 45).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:26 av Ylva Wahlström m.fl. om att göra upp med rasism och antisemitism i vår kyrka.

§ 100 Reformationsjubileet 2017, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:4 Reformationsjubileet 2017 förelåg följande förslag (§ 46):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:34 punkt 2 av Aron Emilsson och Julia Kronlid
- ◆ bifall till reservation av Dag Sandahl
- ◆ bifall till av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag att bifalla utskottets förslag men med tillägg att Svenska kyrkan under reformationsåret utlyser bön och fastedagar en gång i månaden för att söka Guds ledning i Svenska kyrkans vägval.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:34 punkt 1 av Aron Emilsson och Julia Kronlid om en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017 är besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:34 punkt 2 av Aron Emilsson och Julia Kronlid är besvarad med vad utskottet anförde,

dels om bifall till motion 2015:34 punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:34 punkt 2 av Aron Emilsson och Julia Kronlid om kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammandet av reformationsjubileet på nationell nivå är besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag om avslag på motion 2015:47 av Dag Sandahl,
dels om bifall till reservation av Dag Sandahl som innebär bifall till motion 2015:47,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:47 av Dag Sandahl om Svenska kyrkans vägval.

Av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag

Förslag ställdes

dels om bifall till av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag,

dels om avslag på av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå av Moni Höglund under överläggningen framlagt förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Helén Lindbäck.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Moni Höglund, Dan Sarkar, Maja Bengtsson, Bertil Olsson, Margit Borgström, Irene Oskarsson, Peder Fohlin, Kerstin Rossipal, Birgitta Sedin, Evelina Johansson, Jan Sahlin, Alve Svensson och Karl-Gunnar Svensson i en skriftlig reservation.

Det finns många sätt på vilket vi som kyrka tillsammans kan använda oss av när vi ska söka Guds vägar för kyrkans framtid.

Ett huvudmål med reformationsåret är enligt utskottets skrivning att aktualisera och levandegöra kristen tro på ett sätt som håller samman dåtid, nutid och framtid och som pekar mot dess förändrande kraft. Detta sker genom samtal, forskning, analyser, teologifestivaler m.m.

Utöver allt som planeras borde enligt vår mening utlysas böne- och fastedagar 1 gång i månaden under 2017 för att på detta sätt gemensamt söka Guds ledning för Svenska kyrkans vägval i framtiden.

§ 101 Liturgistipendium, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:5 Liturgistipendium förelåg endast utskottets förslag (§ 47).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2015:40 av Torvald Johansson om liturgistipendium.

§ 102 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:6 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet förelåg följande förslag (§ 48):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:42 av Georg Lagerberg m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:42 av Georg Lagerberg m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:42,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:42 av Georg Lagerberg om att utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Georg Lagerberg och Anna Ekström.

§ 103 Solidaritet med samtidens martyrer, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:7 Solidaritet med samtidens martyrer förelåg följande förslag (§ 49):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:48 av Dag Sandahl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:48 av Dag Sandahl,

dels om bifall till motion 2015:48,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:48 av Dag Sandahl om solidaritet med samtidens martyrer.

§ 104 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:8 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet förelåg följande förslag (§ 50):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:52 av Dan Sarkar.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:52 av Dan Sarkar,

dels om bifall till motion 2015:52,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:52 av Dan Sarkar om samrådsgrupp för gudstjänstlivet.

§ 105 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:9 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig förelåg följande förslag (§ 51):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:95 av Jerker Schmidt m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:95 punkt 3 av Jerker Schmidt m.fl.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 1 av Jerker Schmidt m.fl. är besvarad med vad utskottet anförde,

dels om bifall till motion 2015:95 punkt 1, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 1 av Jerker Schmidt m.fl., om att uppdra till kyrkostyrelsen att utkomma med en ny handbok för kyrklig beredskap samt att i denna också inkludera beredskapsnivåerna Höjd beredskap och Högsta beredskap, är besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 2 av Jerker Schmidt m.fl. är besvarad med vad utskottet anförde,

dels om bifall till motion 2015:95 punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 2 av Jerker Schmidt m.fl., om att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla församlingar upprättar beredskapsplaner som ska redovisas till respektive stift, är besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 3 av Jerker Schmidt m.fl. är besvarad med vad utskottet anförde,

dels om bifall till motion 2015:95 punkt 3, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:95 punkt 3 av Jerker Schmidt m.fl., om att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra övningar med stift och församlingar som utgår från scenarier om Höjd beredskap och Högsta beredskap, är besvarad med vad utskottet anförde.

§ 106 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Gudstjänstutskottets betänkande G 2015:10 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar förelåg endast utskottets förslag (§ 52).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:102 punkt 1 av Ola Isacson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, särskilt mot bakgrund av att religiösa inslag blir vanligare i dessa alternativ.

2. att avslå motion 2015:102 punkt 2 av Ola Isacson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda i Svenska kyrkan leder eller medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.
3. att med anledning av motion 2015:102 uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

§ 107 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:1 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar förelåg endast utskottets förslag (§ 53).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:1 av Lars-Ivar Ericson om miljödag i Svenska kyrkans församlingar.

§ 108 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:2 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden förelåg endast utskottets förslag (§ 72).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:12 av Jerker Alsterlund om att underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden.

§ 109 Chemtrails, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:3 Chemtrails förelåg följande förslag (§ 54):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:14 av Cornelia Dahlberg.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:14 av Cornelia Dahlberg,

dels om bifall till motion av Cornelia Dahlberg,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:14 av Cornelia Dahlberg om chemtrails.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Cornelia Dahlberg.

§ 110 Avgiftsfritt för barn och unga, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:4 Avgiftsfritt för barn och unga förelåg följande förslag (§ 55):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:19 av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke
- ◆ bifall till motion 2015:57 av Olle Burell och Louise Callenberg.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:19 av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke,

dels om bifall till motion 2015:19,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Olle Burells begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Olle Burells begäran företogs rösträkning varvid 139 ledamöter röstade för utskottets förslag, 102 för motionen och 2 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:19 av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke om avgiftsfritt för barn på nationella konferenser.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Roberth Krantz, Satu Rekola, Hildegard Jarskog, Lars Johnsson, Jenny Thor, Monica Lindell Rylén, Heléne Lundström, Britt Sandström, Lars G Linder, Ulla Nordlien, Maria Lagerman, Olle Burell, Björn Andersson, Birgitta Söderfeldt, Magnus Nilsson, Marie Nielsén, Sara Waldenfors, Marta Axner Ims, Martin Moberg, Solveig Hallin, Per-Olof Flodström, Anna Karin Stråle Börjesson, Sofija Pedersen Videke, Maria Johansson-Berg, Sten-Arne Burman, Stefan Hortlund, Titti Ådén, Marie-Louise Marsjögård, Ove Stenlund, Louise Callenberg, Inger Wahlman, Britas Lennart Eriksson, Roine Olsson, Daniel Larson, Wanja Lundby-Wedin och Christina Andersson.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:57 av Olle Burell och Louise Callenberg,

dels om bifall till motion 2015:57,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Olle Burells begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Olle Burells begäran företogs rösträkning varvid 128 ledamöter röstade för utskottets förslag, 112 för motionen och 4 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:57 av Olle Burell och Louise Callenberg om avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Birgitta Söderfeldt, Magnus Nilsson, Marie Nielsén, Sara Waldenfors, Marta Axner Ims, Martin Moberg, Per-Olof Flodström, Anna Karin Stråle Börjesson, Sofija Pedersen Videke, Maria Johansson-Berg, Sten-Arne Burman, Stefan Hortlund, Titti Ådén, Marie-Louise Marsjögård, Ove Stenlund, Louise Callenberg, Inger Wahlman, Britas Lennart Eriksson, Roine Olsson, Daniel Larson, Wanja Lundby-Wedin, Roberth Krantz, Lars Johnsson, Jenny Thor, Monica Lindell Rylén, Britt Sandström, Lars G Linder, Ulla Nordlien, Maria Lagerman, Olle Burell, Solveig Hallin, Björn Andersson och Christina Andersson.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Camilla Persson i en skriftlig reservation.

Jag ställer mig bakom reservationen i betänkandet.

Ett barn ska aldrig känna oro inför om hen kan få känna gemenskap och trygghet i Svenska kyrkan p.g.a. hemmets ekonomi.

§ 111 ILO-konvention nr 169, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande K1 2015:5 ILO-konvention nr 169 förelåg följande förslag (§ 56):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.
- ◆ bifall till av Kenneth Nordgren under överläggningen framlagt förslag att med anledning av motionen och mot bakgrund av Svenska kyrkans hittillsvarande insatser, speciellt under 2015, uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana regering och riksdag att se över lagstiftning och regelverk i syfte att reducera konflikter mellan rennäring och markägarrätt.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2015:21 av Olle Burell och Johan Åkesson,

dels om bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl. som innebär avslag på motion 2015:21

dels om bifall till av Kenneth Nordgren under överläggningen framlagt förslag, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

Anna-Karin Westerlund begärde omröstning. För att fastställa motförslag till utskottets förslag i huvudomröstningen ställdes förslag

dels om avslag på motion 2015:21,

dels om bifall till av Kenneth Nordgren under överläggningen framlagt förslag, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på motion 2015:21 med övervägande ja besvarat.

Vid huvudomröstningen ställdes förslag

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2015:21 av Olle Burell och Johan Åkesson,

dels om avslag på motion 2015:21, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Mats Nilssons begäran företogs rösträkning varvid 139 ledamöter röstade för utskottets förslag, 79 för avslag på motionen och 26 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT **Kyrkomötet beslöt** att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2015:21 av Olle Burell och Johan Åkesson om ILO-konventionen.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Britt Kilsäter, Margareta Andersson, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Karin Perers, Lisbeth Göranson, Sonja Grunselius, Jan G Nilsson, Margareta Nisser-Larsson, Christer Björk, Mats Hagelin, Ingegerd Flock Andersson, Samuel Lilja, Helena Nordvall, Olle Reichenberg, Niklas Larsson, Lena Jönsson, Ann-Christin Alexius, Mats Nilsson, Madelaine Erlandsson, Kåge Johansson, Carina Håkansson, Anna-Lena Carlsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg,

Gunilla Blom, Christina Blomqvist, Katarina Ramnerö Ödestad, Kerstin Andersson-Carlsson, Ingrid Borgström, Märta Brita Forsberg Svensson och Claes-Johan Bonde.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström och Stig Eriksson i en skriftlig reservation.

ILO-konventionen har fått en polariserande och konfliktskapande dimension på lokalplanet. Svenska kyrkan bör i detta sammanhang verka för samverkan, samtal och försoning.

Motionen om att uppvakta regering och riksdag till stöd för ratificering av ILO-konventionen 169 behandlades även under 2014 års kyrkomöte.

Frågan är extremt komplext att ta ställning till ur juridiska, ekonomiska och kulturella aspekter.

Än mer komplext blir det för Svenska kyrkan som samfund att förhålla sig till frågan då vi har medlemmar som ofta hamnar i olika ställningstaganden i frågan.

Svenska kyrkan har också att på ett särskilt sätt ett ansvar genom att vara en stor markförvaltare. Därför bör Svenska kyrkan gå före för att på alla sätt verka för samverkan i enlighet med ILO-konventionen.

§ 112 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:6 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 förelåg följande förslag (§ 57):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2015:23 av Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin,

dels om bifall till reservation av Anna-Karin Westerlund m.fl. som innebär avslag på motion 2015:23,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till reservationen med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå motion 2015:23 av Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin om Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

Mot kyrkomötets beslut **reserverade** sig Ingrid Borgström, Roberth Krantz, Magnus Nilsson, Martin Moberg, Helena Nordvall, Ulla Nordlien, Maria Lagerman, Ylva Wahlström och Christina Blomqvist.

§ 113 Konvertiter, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:7 Konvertiter förelåg följande förslag (§ 73):

- ♦ bifall till utskottets förslag
- ♦ bifall till motion 2015:28 av Julia Kronlid.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:28 av Julia Kronlid,
dels om bifall till motion 2015:28,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anders Ahls begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:28 av Julia Kronlid om nationellt hjälpcentrum för konvertiter.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jan-Åke Isaksson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Ahl, Helena Elmqvist, Aron Emilsson, Karin Forsell, Arnold Boström, Fredrik Ottesen, David Lång, Lars-Johan Hallgren, Ann-Christine From Utterstedt, Christina Östberg och Julia Kronlid i en skriftlig reservation.

Vi anser att motion 2015:28 skall bifallas då argumentet för att avslå föregående motion var att det ligger utanför Svenska kyrkans kompetensområde att bistå med hjälp till människor som vill konvertera till annan religion, såsom islam. Nu har att-satsen ändrats så att det endast syftar på människor som vill konvertera till kristendomen. Då detta ligger inom Svenska kyrkans kompetens- och intresseområde så anser vi att motionen skall bifallas och vi reserverar oss således mot beslutet att avslå motionen.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:39 av Hélen Lindbäck om dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:39 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

§ 114 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandarspråken, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:8 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandarspråken förelåg följande förslag (§ 58):

- ♦ bifall till utskottets förslag
- ♦ bifall till motion 2015:36 av Aron Emilsson m.fl.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:36 punkt 1 av Aron Emilsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:36 punkt 1,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anders Ahls begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Anders Ahls begäran företogs rösträkning varvid 223 ledamöter röstade för utskottets förslag, 17 för motionen och 3 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:36 punkt 1 av Aron Emilsson m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att låta ta fram och förmedla introduktionsmaterial och vägledning om kristendom och Svenska kyrkan, på svenska och de större invandarspråken i missions- och samhällsorienterande syfte.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:36 punkt 2 av Aron Emilsson m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:36 punkt 2,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:36 punkt 2 av Aron Emilsson m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur detta material och arbete skulle kunna marknadsföras och förmedlas.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Jan-Åke Isaksson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anders Ahl, Helena Elmqvist, Aron Emilsson, Karin Forsell, Arnold Boström, Fredrik Ottesen, David Lång, Lars-Johan Hallgren, Ann-Christine From Utterstedt, Christina Östberg och Julia Kronlid i en skriftlig reservation.

Vi anser att det är viktigt och nödvändigt att ha ett evangeliserande material, som det framförs i motionen, på andra språk än svenska. Missionerande/evangeliserande verksamheter är ett bärande element inom kristendomen. Därför anser vi att det är angeläget att bifalla motion 2015:36 och reserverar oss således mot beslutet att avslå motionen.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:36 att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandarspråk samt att utreda på vilka språk behoven är störst.

§ 115 Kyrkan och idrotten, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:9 Kyrkan och idrotten förelåg följande förslag (§ 59):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:38,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Hans-Olof Andréns begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för motion 2015:38.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl. om kyrkan och idrotten.

§ 116 Kyrkogårdar som mötesplatser, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:10 Kyrkogårdar som mötesplatser förelåg följande förslag (§ 60):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:41 av Elsa Christersson m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:41 av Elsa Christersson m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:41,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:41 av Elsa Christersson m.fl. om kyrkogårdar som mötesplatser.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Hildegard Jarskog.

§ 117 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:11 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor förelåg följande förslag (§ 61):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:72 av Inga Alm.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:43 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson om kyrkohistoria för blivande präster.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:43 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:72 av Inga Alm,

dels om bifall till motion 2015:72

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:72 av Inga Alm om kyrkliga utbildningar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Mats Nilsson.

§ 118 Nya vägar att vara kyrka, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:12 Nya vägar att vara kyrka förelåg följande förslag (§ 62):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:55 av Leif Nordlander.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2015:55 punkt 1 av Leif Nordlander om att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla ”Nya vägar att vara kyrka”.

Utskottet punkterna 2 och 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:55 punkterna 2 och 3 av Leif Nordlander,

dels om bifall till motion 2015:55 punkterna 2 och 3,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:55 punkterna 2 och 3 av Leif Nordlander om att uppdra till kyrkostyrelsen att hänvisa erforderliga medel härför motsvarande två heltidstjänster och att medel för verksamheten avsätts.

Utskottet punkt 4

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att med anledning av motion 2015:55 av Leif Nordlander uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta resurser för ”Nya vägar att vara kyrka”,

dels om avslag på utskottets förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:55 av Leif Nordlander uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta resurser för ”Nya vägar att vara kyrka”.

§ 119 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:13 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller förelåg endast utskottets förslag (§ 63).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:61 av Axel W Karlsson om solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller.

§ 120 Kyrkomötets facebookside, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:14 Kyrkomötets facebookside förelåg följande förslag (§ 64):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:62 av Axel W Karlsson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag avslå motion 2015:62 av Axel W Karlsson,
dels om bifall till motion 2015:62,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:62 av Axel W Karlsson om kyrkomötets facebookside.

§ 121 Eget produktionsbolag, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:15 Eget produktionsbolag förelåg endast utskottets förslag (§ 65).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:66 av Anna-Karin Westerlund m.fl. om eget produktionsbolag är besvarad med vad utskottet anförde.

§ 122 Andlig själavård inom kriminalvården, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:16 Andlig själavård inom kriminalvården förelåg endast utskottets förslag (§ 66).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:67 av Gerd Gullberg Johnson om andlig själavård inom kriminalvården.

§ 123 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:17 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan förelåg endast utskottets förslag (§ 67).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:93 av Jerker Schmidt m.fl. om Stasi-infiltration av Svenska kyrkan är besvarad med vad utskottet anförde.

§ 124 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:18 Riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter förelåg följande förslag (§ 68):

- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 1 och 2
- ◆ bifall till motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl.
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:96,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl. om riktlinjer för församlingarnas arbete för och med utsatta EU-migranter.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anna Ekström.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att med anledning av motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta utveckla sitt arbete med erfarenhetsutbyte och verktyg kring fattiga EU-migranter samt att göra verksamheten känd för dem som arbetar med fattiga EU-migranter inom Svenska kyrkan,

dels om avslag på utskottets förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta utveckla sitt arbete med erfarenhetsutbyte och verktyg kring fattiga EU-migranter samt att göra verksamheten känd för dem som arbetar med fattiga EU-migranter inom Svenska kyrkan.

§ 125 Abort och oföddas människovärde, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:19 Abort och oföddas människovärde förelåg följande förslag (§ 69):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 1 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 2 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 3 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till motion 2015:97 punkt 4 av Nasrin Sjögren
- ◆ bifall till att motion 2015:97 punkt 2 är besvarad med av Julia Kronlid under överläggningen framlagt förslag till motivtext: Då Läronämnden slagit fast att ”fostret har integritet och orubbligt värde, och att mänskligt liv startar i concep-

tionsögonblicket” ska inte talet om ett liv i vardande användas för att relativisera människovärdet och abortens etiska dilemma.

- ◆ bifall till att motion 2015:97 punkt 3 är besvarad med av Julia Kronlid under överläggningen framlagt förslag till motivtext: Det finns redan en Läronämnd som har slagit fast att ”fostret har integritet och orubbligt värde, och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket”.
- ◆ bifall till av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta områdena sexualitet och abort ytterligare.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:97 punkt 1 av Nasrin Sjögren är besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2015:97 punkt 1, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Nasrin Sjögrens begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Nasrin Sjögrens begäran företogs rösträkning varvid 205 ledamöter röstade för utskottets förslag, 33 för bifall av motion 2015:97 punkt 1 och 6 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:97 punkt 1 av Nasrin Sjögren är besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:97 punkt 2 av Nasrin Sjögren är besvarad,

dels om bifall till motion 2015:97 punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:97 punkt 2 av Nasrin Sjögren är besvarad med den motivtext som utskottet anfört,

dels om bifall till av Julia Kronlid under överläggningen framlagt förslag till motivtext, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:97 punkt 2 av Nasrin Sjögren är besvarad med vad utskottet anfört.

Utskottet punkt 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:97 punkt 3 av Nasrin Sjögren,

dels om bifall till att motion 2015:97 punkt 3 är besvarad med av Julia Kronlid under överläggningen framlagt förslag till motivtext

dels om bifall till motion 2015:97 punkt 3,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:97 punkt 3 av Nasrin Sjögren om att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en teologisk kommitté för att utifrån Bibeln och 2000 års kyrkohistoria utforma en konsekvent teologi för alla människors full människovärde, med särskilt fokus på abort och ofödda människors värde.

Utskottet punkt 4

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:97 punkt 4 av Nasrin Sjögren,

dels om bifall till motion 2015:97 punkt 4,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:97 punkt 4 av Nasrin Sjögren att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kommitté för att undersöka möjligheterna att mer aktivt bidra till att minska antalet aborter i Sverige, exempelvis genom att stödja kvinnor i krisgraviditeter.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Stefan Aro, Evelina Johansson, Maja Bengtsson, Leif Nordlander och Berth Löndahl.

Av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag

Förslag ställdes

dels om bifall till av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag,
dels om avslag på av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå av Alve Svensson under överläggningen framlagt förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Kerstin Rossipal, Moni Höglund, Helén Lindbäck, Anders Brunnstedt och Bertil Olsson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Alve Svensson och Karl-Gunnar Svensson i en skriftlig reservation.

De senaste åren har debatten i Svenska kyrkan endast handlat om HBTQ och kärlek, men ingenting om sexualitetens värderingar och etik. Vi har ett stort ansvar också när det gäller råd om god sexualitet i vår kyrka. Att undvika att tala om sexualitet leder lätt till exploatering inom sexualitetens område. Eftersom det saknas undervisning om god sexuell hållning blir sexuallivet något som riskerar att både skada och skadas. Det saknas råd om god sexuell hållning. Gud har gett oss sexualiteten som en god gåva, som vi ska förvalta och vara rädda om. En gåva som inte ska användas till att utnyttja och exploatera utan hanteras som Gud har tänkt. Vi behöver god undervisning och goda råd så att vi lär oss hänsyn och kärlek inom sexualitetens område. Vi menar

att kyrkostyrelsen borde fått i uppdrag att bearbeta områdena sexualitet och abort. Med god hållning inom sexuallivets områden kommer antalet aborter med all säkerhet att minska.

§ 126 Nationell samordning av närvaro på nätet, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:20 Nationell samordning av närvaro på nätet förelåg endast utskottets förslag (§ 70).

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:103 punkt 1 av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell om att, på lämpligt sätt, möjliggöra en nationell satsning på närvaro på nätet och tillgänglighet i sociala medier.
2. att avslå motion 2015:103 punkt 2 av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell om att uppmana stiftens att utse nätansvariga i respektive stift.
3. att bifalla motion 2015:103 punkt 3 av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell att uppdraga till kyrkostyrelsen att hitta lämpliga former för nationell nivå att samordna nätnärvarande anställda.

§ 127 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:21 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret förelåg följande förslag (§ 71):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:104 av Stefan Aro.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:104 av Stefan Aro,

dels om bifall till motion 2015:104,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:104 av Stefan Aro om minoritetsspråken och det lokala ansvaret.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström och Satu Rekola.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Stefan Aro, Dag Sandahl, John-Erik Stureson, Leif Nordlander, Evelina Johansson, Berth Löndahl, Berit Simonsson, Maja Bengtsson och Erik Johansson i en skriftlig reservation.

Med anledning av kyrkomötets beslut att avslå motion 2015:104, *Minoritetsspråken och det lokala ansvaret*, vill vi lämna följande reservation.

I utskottets betänkande Kl 2015:21 delar utskottet motionärens åsikt att det behövs en uppföljning av hur församlingarna uppfyller målen för det flerspråkliga arbetet, men anser vidare att en sådan uppföljning faller inom stiftens tillsynsansvar.

Vi ser däremot nödvändigheten i att utreda församlingarnas förutsättningar att uppfylla målen beträffande de nationella minoritetsspråken. Innan frågan har genomlysts går det inte att utesluta att

ansvarsfördelningen mellan stift och församling rymmer problem som i stycken är organisatoriska. En utredning måste till innan det kan bli meningsfullt för stiftet att följa upp hur församlingarna lever upp till dessa mål, eftersom ett ansvarsutkrävande förutsätter att församlingen har resurser och kompetens nog att bedriva verksamhet på de nationella minoritetsspråken.

§ 128 Fyllnadsval av ersättare till utskott, beslut

Kyrkomötet ska utse nya ersättare till utskott efter Stefan Grundberg, Louise Eriksson och Karin Norlander, som av sagt sig uppdraget som ledamöter i kyrkomötet.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* i enlighet med valberedningens förslag att för återstoden av mandatperioden utse:

Ulla Nordlien till ersättare i Kyrkolivsutskottet efter Stefan Grundberg, Lars-Johan Hallgren till ersättare i Organisationsutskottet efter Louise Eriksson och Stefan Hortlund till ersättare i Ekumenikutskottet efter Karin Norlander.

§ 129 Val till Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån, beslut

Kyrkomötet ska utse ordförande och fyra ledamöter att ingå i Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån.

Leif Nilsson föredrog Valberedningens förslag att utse Thomas Söderberg till ordförande och Leni Björklund, Gunnar Sibbmark, Christina Rogestam och Gunvor Hagelberg till ledamöter i Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån.

I ärendet yttrade sig

Anders Nihlgård, som föreslog Gunnar Thorbert att ingå i Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån i stället för Gunvor Hagelberg

Leif Nilsson

Anders Nihlgård (replik).

Förslag ställdes

dels om bifall till Thomas Söderberg,

dels om bifall till Leni Björklund,

dels om bifall till Gunnar Sibbmark,

dels om bifall till Christina Rogestam,

dels om bifall till Gunvor Hagelberg,

dels om bifall till Gunnar Thorbert,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till Valberedningens förslag att utse Thomas Söderberg, Leni Björklund, Gunnar Sibbmark, Christina Rogestam och Gunvor Hagelberg med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla Valberedningens förslag att utse biskop emeritus Thomas Söderberg till ordförande i Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån från den 1 januari 2016 till och med den 31 december 2017.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla Valberedningens förslag att utse Leni Björklund, Gunnar Sibbmark, Christina Rogestam och Gunvor Hagelberg till ledamöter i

Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån från den 1 januari 2016 till och med den 31 december 2017.

Förste vice ordföranden övertog kl. 12.03 ledningen av förhandlingarna.

§ 130 Direkta val

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:1 Direkta val.

I debatten yttrade sig

Ylva Wahlström, som yrkade bifall till motion 2015:79

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Tomas Jansson, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 1, 3 och 4 samt bifall till reservation av Tomas Jansson m.fl. dvs. bifall till motion 2015:79

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström, Ulla Littgren, Evelina Johansson och Terence Hongslo

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 1, 3 och 4 samt bifall till reservation av Tomas Jansson m.fl.

Berit Bornecrantz Dias, som yrkade bifall till motion 2015:79

Olle Reichenberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Tomas Jansson (replik)

Bo Hanson, som yrkade bifall till reservation av Tomas Jansson m.fl.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall reservation av Tomas Jansson m.fl. som innebär bifall till motion 2015:79 av Ylva Wahlström m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 131 Kontrakten

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:2 Kontrakten.

I debatten yttrade sig

Nils Gårder, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 En mer flexibel reglering av kontrakten, men med av honom under överläggningen framlagt ändringsförslag

Claes Block, som yrkade bifall till av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Biskop Esbjörn Hagberg,

Kåge Johansson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall kyrkostyrelsens skrivelse angående kyrkoordningen 8 kap § 40
- ◆ bifall till av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.25.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00 under ledning av förste vice ordföranden.

§ 132 Meddelanden

Förste vice ordföranden riktade ett tack till Jerry Adbo, Lars G Linder och Jesper Eneroth för det musikaliska initiativet vid in- och utpassering i plenisalen.

Förste vice ordföranden *meddelade* att Kyrkorättsutskottet behöver sammanträda med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:2. Kyrkomötet måste formellt besluta att Kyrkorättsutskottet har rätt att sammanträda under den andra sessionen.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla presidiets förslag att Kyrkorättsutskottet kan sammanträda med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:2 direkt efter kulturstipendieutdelandet.

§ 133 Begravningsverksamheten i Göteborg

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:3 Begravningsverksamheten i Göteborg.

I debatten yttrade sig

Ärkebiskop Antje Jackelén, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Louise Callenberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Sven-E Kragh, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Olle Burell, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse samt avslag på utskottets förslag punkt 2

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Mats Hagelin, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Biskop Per Eckerdal, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Per Lindberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Bengt Inghammar, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 2 samt bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Daniel Tisell, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

I detta anförande *instämde* Anna-Lena Carlsson

Louise Callenberg (replik)

Daniel Tisell (replik)

Hans-Olof Andrén, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 1 och avslag på utskottets förslag punkt 2

I detta anförande *instämde* Carina Etander Rimborg, Solveig Hallin och Torgny Larsson

Biskop Per Eckerdal (replik)

Hans-Olof Andrén (replik)

Biskop Per Eckerdal (replik)

Hans-Olof Andrén (replik)

Tomas Jansson, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 2

Hans-Olof Andrén (replik)

Tomas Jansson (replik)

Anders Roos

Ulla Rickardsson, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Anna Lundblad Mårtensson, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse

Hildegard Jarskog, som yrkade bifall till kyrkostyrelsens skrivelse samt avslag på utskottets förslag punkt 1 och bifall till utskottets förslag punkt 2

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Anders Roos (replik)

Hildegard Jarskog (replik)

Anders Roos (replik)

Hildegard Jarskog (replik)

Anders Roos, önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 1
- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 2
- ◆ bifall till kyrkostyrelsens skrivelse
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 1
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 134 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:4 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

I debatten yttrade sig

Bengt Kjellgren, som yrkade bifall till motion 2015:51 som innebär bifall till reservation av Olle Reichenberg och Kåge Johansson

Claes Block, som yrkade bifall till utskottets förslag

Bengt Kjellgren (replik)

Suzanne Fredborg, som yrkade bifall till motion 2015:51.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:51 av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 135 Sättet att välja biskop

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:5 Sättet att välja biskop.

I debatten yttrade sig

Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Carina Etander Rimborg

Biskop Eva Brunne, som yrkade bifall till utskottets förslag

Biskop Esbjörn Hagberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Maj-Lis Aasa, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 136 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:6 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen.

I debatten yttrade sig

Mats Hagelin, som yrkade bifall till motion 2015:77

Bo Hanson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:77 av Mats Hagelin.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 137 Den nationella nivåns uppgifter

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:7 Den nationella nivåns uppgifter.

I debatten yttrade sig

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Tomas Jansson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 138 Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:8 Sammanläggningar av församlingar och pastorat.

I debatten yttrade sig

Margareta Andersson, som yrkade bifall till motion 2015:70

I detta anförande *instämde* Lisbeth Göranson, Ulla Rickardsson, Ann-Christin Alexius och Anna-Lena Carlsson

Lars-Ivar Ericson, som yrkade bifall till motion 2015:70

Dan Sarkar, som yrkade bifall till motion 2015:70

Berth Löndahl, som yrkade bifall till motion 2015:70

I detta anförande *instämde* Leif Nordlander

Evelina Johansson, som yrkade bifall till motion 2015:70

Kristina Backe, som yrkade bifall till motion 2015:70

Bo Hanson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Berth Löndahl (replik)

Bo Hanson (replik)

Berth Löndahl (replik)

Bo Hanson (replik)

Berth Löndahl, önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Torgny Larsson

Margareta Andersson (replik)

Aina Andersson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:70 av Margareta Andersson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Andra vice ordföranden övertog kl. 15.40 ledningen av förhandlingarna.

§ 139 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:2 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna.

I debatten yttrade sig

Mats Nilsson som yrkade bifall till utskottets förslag

Peter Bernövall som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 140 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:4 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler.

I debatten yttrade sig

Birgitta Söderfeldt, som yrkade bifall till motion 2015:25

Lars-Ivar Ericson

Peter Nordgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

Birgitta Söderfeldt (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 141 Öppna eller låsta kyrkor

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:5 Öppna eller låsta kyrkor.

I debatten yttrade sig

Ola Isacson, som yrkade bifall till motion 2015:84

I detta anförande *instämde* Torvald Johansson och Sonja Grunselius

Anette Nordgren, som yrkade bifall till motion 2015:84

Anders Brunnstedt, som yrkade bifall till motion 2015:84

Kristina Backe, som yrkade bifall till motion 2015:84

I detta anförande *instämde* Sonja Grunselius

Ulla Rickardsson, som yrkade bifall till motion 2015:84

Bertil Olsson

Helena Klahr Fast, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:84 av Ola Isacson m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 142 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:6 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete.

I debatten yttrade sig

Ylva Wahlström

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Terence Hongso, som yrkade bifall till motionerna 2015:10 punkt 2 och 2015:45

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Lena Klevenås, som yrkade bifall till motion 2015:45

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Mats Nilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Gun Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:10 punkt 2 av Terence Hongso m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 143 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:7 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga.

I debatten yttrade sig

Birgitta Söderfeldt, som yrkade bifall till utskottets förslag

Tommy Eriksson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 144 Kyrkoantikvarisk ersättning

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:8 Kyrkoantikvarisk ersättning.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 145 Solceller på kyrktak

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:9 Solceller på kyrktak.

I debatten yttrade sig

Lars-Ivar Ericson, som yrkade bifall till motion 2015:73

Inga Alm, som yrkade bifall till motion 2015:73

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Cornelia Dahlberg, som yrkade bifall till motion 2015:17

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Niklas Larsson, som yrkade bifall till motion 2015:73

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Samuel Lilja, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg
- ◆ bifall till motion 2015:73 av Inga Alm.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 146 Förvaltning av prästlönetillgångarna

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:1 Förvaltning av prästlönetillgångarna.

I debatten yttrade sig

Mats Nilsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Terence Hongso, som yrkade bifall till motionerna 2015:11 punkt 1 och 2015:37

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Jan-Åke Isaksson, som yrkade bifall till motion 2015:37

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Magnus Ek, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Åke Löfstrand, Carina Håkansson, Anna-Lena Carlsson och Sonja Grunselius

Lars Risberg

I detta anförande *instämde* Sonja Grunselius

Lena Klevenås, som yrkade bifall till motion 2015:44

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Lars-Ivar Ericson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Brunnstedt, som yrkade bifall till utskottets förslag

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Sven Esplund.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:11 punkt 1 av Terence Hongso m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:37 av Aron Emilsson
- ◆ bifall till motion 2015:44 av Lena Klevenås m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 147 Ingen parfym av hänsyn till allergiker

Förelåg Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:3 Ingen parfym av hänsyn till allergiker.

I debatten yttrade sig

Terence Hongso, som yrkade bifall till motion 2015:9

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Mats Ludvigsson, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:9 av Terence Hongso m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Ordföranden övertog kl. 17.15 ledningen av förhandlingarna.

§ 148 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:1 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen.

I ärendet yttrade sig
Biskop Mikael Mogren.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 149 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:2 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*.

I debatten yttrade sig
Sven-E Kragh
Lena Klevenås
Sven-E Kragh (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 150 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:3 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa.

I debatten yttrade sig
Lars Stjernkvist, som yrkade bifall till utskottets förslag
    I detta anförande *instämde* Martin Moberg
Julia Kronlid, som yrkade bifall till utskottets förslag punkt 1 och avslag på utskottets förslag punkt 2
Agneta Brendt, som yrkade bifall till utskottets förslag
    I detta anförande *instämde* Lars G Linder och Göran Karlsson
Anette Nordgren
Jan Olov Sundström, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag till utskottets förslag punkt 2.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 151 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:6 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen.

I debatten yttrade sig
Lena Klevenås, som yrkade bifall till utskottets förslag
Dan Sarkar, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jesper Eneroth, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Göran Karlsson

Jan Olov Sundström, som yrkade avslag på utskottets förslag, dvs. avslag på motion 2015:71.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2015:71.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 152 Behandling av olika former av dokument

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:7 Behandling av olika former av dokument.

I debatten yttrade sig

Johanna Andersson, som yrkade bifall till motion 2015:90

Daniel Tisell, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Göran Karlsson

Johanna Andersson (replik)

Daniel Tisell (replik)

Johanna Andersson (replik)

Daniel Tisell (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:90 av Johanna Andersson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Förhandlingarna ajournerades kl. 17.53.

§ 153 Utdelning av Svenska kyrkans kulturstipendium

Kyrkomötets ordförande informerade om Svenska kyrkans kulturuppdrag och Svenska kyrkans kulturstipendium som delas ut årligen.

Kultursekreterare Erika Hedenström presenterade och samtalade med årets stipendiater. Ärkebiskop Antje Jackelén talade till årets kulturstipendiater. Ärkebiskopen och Lisa-Gun Bernerstedt, avdelningen för kyrkoliv och samhällsansvar, överlämnade stipendier och blommor.

Ett bildspel visades från serien ”Möten i isolering” av Anna Olsson, kulturstipendiat 2014.

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.40 under ledning av ordföranden.

§ 154 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:8 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida.

I debatten yttrade sig

Johanna Andersson, som yrkade bifall till motion 2015:91 punkt 2

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:91 punkt 2

Mattias Kristenson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Johanna Andersson (replik)
Mattias Kristenson (replik)
Johanna Andersson (replik)
Anders Roos.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:91 punkt 2 av Johanna Andersson.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 155 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:9 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern.

I debatten yttrade sig
Jerker Schmidt, som yrkade bifall till utskottets förslag
Magnus Hedin, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Göran Karlsson.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.
(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 156 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:10 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram.

I debatten yttrade sig
Annika Borg, som yrkade bifall till motion 2015:105
I detta anförande *instämde* Heléne Lundström, Alve Svensson och Margit Borgström
Jan Olov Sundström, som yrkade bifall till motion 2015:105
Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:105
Biskop Åke Bonnier, som yrkade bifall till utskottets förslag
Annika Borg (replik)
Biskop Åke Bonnier (replik)
Lisa Tegby, som yrkade bifall till utskottets förslag
Annika Borg (replik)
Lisa Tegby (replik)
Annika Borg (replik)
Margit Borgström, som yrkade bifall till motion 2015:105
Anders Roos
Daniel Tisell, som yrkade bifall till utskottets förslag
I detta anförande *instämde* Göran Karlsson
Annika Borg (replik)
Daniel Tisell (replik)
Annika Borg (replik)
Daniel Tisell (replik)
Annika Borg, önskade få antecknat till protokollet att hon inte hade rätt till ytterligare replik.

Ordningsfråga av Jerker Schmidt om applåder i kyrkomötet.

Ordföranden

Jerker Schmidt

Ordföranden

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:105 av Annika Borg.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 157 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:11 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan.

I debatten yttrade sig

Annika Borg, som yrkade bifall till motion 2015:106

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström och Margit Borgström

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:106

Axel W Karlsson, som yrkade bifall till motion 2015:106

Johanna Andersson, som yrkade bifall till motion 2015:106

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström

Eva-Maria Munck, som yrkade bifall till utskottets förslag

Annika Borg (replik)

Eva-Maria Munck (replik)

Ärkebiskop Antje Jackelén

I detta anförande *instämde* Heléne Lundström och Per-Olof Flodström

Axel W Karlsson (replik)

Annika Borg (replik)

Evelina Johansson, som yrkade bifall till motion 2015:106

Berit Bornecrantz Dias, som yrkade bifall till utskottets förslag

Mattias Kristenson, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Göran Karlsson

Annika Borg (replik)

Mattias Kristenson (replik)

Kerstin Hesslefors Persson

Axel W Karlsson (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:106 av Annika Borg och Johanna Andersson.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 158 Särskilda insatser för utsatta kristna

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:5 Särskilda insatser för utsatta kristna.

I debatten yttrade sig

Margareta Carlenius

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motionerna 2015:31 och 2015:56

I detta anförande *instämde* Aron Emilsson

Margareta Carlenius (replik)

Julia Kronlid (replik)

Margareta Carlenius (replik)

Julia Kronlid (replik)

Leif Nordlander, som yrkade bifall till motion 2015:56

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström

Erik Johansson, som yrkade bifall till motion 2015:56

Katarina Wedin, som yrkade bifall till utskottets förslag

Biskop Ragnar Persenius

Julia Kronlid (replik)

Biskop Ragnar Persenius (replik)

Julia Kronlid (replik)

Jesper Eneroth

Biskop Mikael Mogren

Julia Kronlid (replik)

Biskop Mikael Mogren (replik)

Julia Kronlid (replik)

Biskop Mikael Mogren (replik)

Evelina Johansson

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström

Biskop Ragnar Persenius (replik)

Lars Stjernkvist, som yrkade bifall till utskottets förslag

Julia Kronlid (replik)

Lars Stjernkvist (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall motion 2015:31 av Julia Kronlid och Aron Emilsson
- ◆ bifall till motion 2015:56 av Leif Nordlander m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 159 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten

Förelåg Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:4 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten.

I debatten yttrade sig

Julia Kronlid, som yrkade bifall till motion 2015:29

Daniel Tisell, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Göran Karlsson.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:29 av Julia Kronlid och Aron Emilsson.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

Förste vice ordföranden övertog kl. 21.40 ledningen av förhandlingarna.

§ 160 Mer inflytande för barn och unga

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:9 Mer inflytande för barn och unga.

I debatten yttrade sig

Karin Janfalk, som yrkade bifall till motion 2015:75

I detta anförande *instämde* Per-Olof Flodström och Margareta Karlsson

Kekke Paulsson, som yrkade bifall till motion 2015:75

I detta anförande *instämde* Kent Karlsson och Birgitta Söderfeldt

Eva-Maria Munck, som yrkade bifall till motion 2015:75 punkt 1 och bifall till av henne under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Marie Rydén Davoust

Sven Gunnar Persson, som yrkade bifall till motion 2015:75 punkt 1 och bifall till av

Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag

Biskop Martin Modéus

Per Lindberg, som yrkade bifall till utskottets förslag

Karin Janfalk (replik)

Per Lindberg (replik)

Kekke Paulsson (replik)

Per Lindberg (replik)

Sara Waldenfors.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:75 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk
- ◆ bifall till motion 2015:75 punkt 1 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk
- ◆ bifall till av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 161 Stiften

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:10 Stiften.

I debatten yttrade sig

Magnus Hedin, som yrkade bifall till motion 2015:99

Sven Esplund, som yrkade bifall till motion 2015:78

Bella Aune, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:78 av Sven Esplund och Mats Hagelin
- ◆ bifall till motion 2015:99 av Magnus Hedin m.fl.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 162 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:11 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen.

I debatten yttrade sig

Karl-Gunnar Svensson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Leif Nordlander, som yrkade bifall till motion 2015:58

Sven Gunnar Persson, som yrkade bifall till utskottets förslag

Irene Oskarsson, som yrkade bifall till utskottets förslag
Per Lindberg, som yrkade bifall till utskottets förslag
Bengt Inghammar, som yrkade bifall till utskottets förslag
Gunvor Torstensson
Louise Callenberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till motion 2015:58 av Berth Löndahl och Leif Nordlander.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 163 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Förelåg Organisationsutskottets betänkande O 2015:12 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet den 18 november 2015)

§ 164 Meddelanden

Förste vice ordföranden *meddelade* att Kyrkorättsutskottet har yttrat sig med anledning av Nils Gårders under överläggning framlagda förslag i ärende O 2015:2 om Kontrakten. Yttrandet 2015:6y har delats i facken.

Dagen avslutades med en andakt ledd av Mattias Kristenson.

Förhandlingarna ajournerades kl. 22.40.

Kyrkomötet 2015

Onsdagen den 18 november

Kl. 10.30 – 14.10

Förhandlingarna återupptogs under ledning av ordföranden.

Dagen inleddes med en andakt ledd av Margareta Andersson.

§ 165 Meddelanden

Ordföranden *meddelade* med anledning av meningsutbytet föregående dag, att applåder någon enstaka gång kan förekomma i kyrkomötet i uppmuntrande syfte. Applåder som blir polariserande eller politiserande ska emellertid undvikas.

§ 166 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m., beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Tillsyns- och uppdragsutskottet betänkande TU 2015:4 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m. förelåg följande förslag (§ 29):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Anna Ekström m.fl.

Ordföranden inledde med att redogöra för ärendet. Till betänkandet finns en reservation av Anna Ekström m.fl. till vilken har yrkats bifall. Den har en annan innebörd än motion 2015:88 som är grunden till betänkandet. Reservationen lästes upp.

I reservationen finns ett precist uppdrag om bestämmelserna i kyrkoordningen om kyrkans vinningstjänst. När det gäller beslut om bestämmelser om kyrkans vinningstjänst krävs, enligt 11 kap. 17 § i kyrkoordningen, ett yttrande från Läronämnden. Det finns emellertid ingen rutin för att mellan sessionerna granska betänkanden utifrån aspekten att nya förslag kan ha väckts som fördrar Läronämndens yttrande. Ärkebiskopen som ordförande i Läronämnden och kyrkomötets ordförande är överens om att en sådan rutin måste skapas. Presidiet drar slutsatsen att kyrkomötet inte kan besluta om att-satsen i reservationen, till vilken bifall har yrkats. Motion 2015:88 kan heller inte avvisas.

Presidiets förslag är att yrkandet till reservationen lyfts ut. Utskottets övriga yrkanden ska ställas under proposition. Där föreligger endast utskottets förslag till beslut. Kyrkomötet kan alltså rösta ja till utskottets förslag eller avstå från att delta i omröstningen. Ordföranden lämnade ordet fritt.

I debatten yttrade sig

Anna Ekström, som talade för nomineringsgruppen FiSK

Wanja Lundby-Wedin, som talade för nomineringsgruppen S.

Ordföranden informerade om att beredning i Läronämnden av yrkanden som finns i betänkandena mellan den första och andra sessionen kommer att möjliggöras för kommande år.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla presidiets förslag att endast ställa utskottets förslag till beslut under proposition.

Förslag ställdes

om bifall till utskottets förslag,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Anna Ekströms begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Anna Ekströms begäran företogs rösträkning varvid 130 ledamöter röstade för utskottets förslag, 110 avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:20 av Olle Burell m.fl. om att säkerställa att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar.
2. att avslå motion 2015:88 punkt 1 av Anna Ekström m.fl. om att ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster.
3. att avslå motion 2015:88 punkt 2 av Anna Ekström m.fl. om att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Inger Wahlman och Roine Olsson för S-gruppen i Tillsyns- och uppdragsutskottet i en skriftlig reservation.

Nomineringsgruppen avstår från att rösta i ovan nämnda fråga då vår reservation ej är beredd i Läronämnden och därmed ej ges möjlighet att ställas under proposition.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Levi Bergström (avstod från att rösta).

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Dan Sarkar i en skriftlig reservation.

Jag stöder beslutet om avslag i sak, men jag reserverar mig mot att ärendet överhuvudtaget tas upp. Löften från kyrkan ska inte ha hållbarhetstid på bara några år.

Jag avstod från att rösta, för jag vägrar acceptera att kyrkan nedlåter sig till att överhuvudtaget behandla ärendet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Anna Ekström i en skriftlig reservation.

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2015:88.

Det är beklagligt och högst olyckligt att presidiet och Läronämnden inte lyckats bereda den reservation som lades till motionen under session 1.

Mellan session 1 och 2 är det 8 veckor i år. På dessa 8 veckor bör Läronämnd och presidie kunna bereda ett ärende.

Beklagligt att kyrkomötet inte kunde ta upp till beslut att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med ett förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att det blir ett villkor för prästvigning att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön.

§ 167 Direkta val, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:1 Direkta val förelåg följande förslag (§ 130):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:79 av Ylva Wahlström m.fl.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag till ändringar i 38 kap. kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:79 av Ylva Wahlström m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:79,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till motion 2015:79 med övervägande ja besvarat.

På Per Lindbergs begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Heléne Lundströms begäran företogs rösträkning varvid 144 ledamöter röstade för utskottets förslag, 93 för motionen och 3 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:79 av Ylva Wahlström m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta valsedlar på plats.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Satu Rekola, Heléne Lundström, Britt Kilsäter, Terence Hongso, Kerstin Rossipal, Christina Blomqvist, Marja Sandin-Wester, Birgitta Söderfeldt, Karl-Gunnar Svensson, Helena Klahr Fast, Elisabet Ståhlhem, Bertil Olsson, Moni Höglund, Anki Erdmann, Anna Ekström, Irene Oskarsson och Hildegard Jarskog.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Ylva Wahlström i en skriftlig reservation.

Till förmån för motion 2015:79. Ett bejakande av denna motion skulle öka demokratin i vår folkkyrka.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Leif Nordlander i en skriftlig reservation.

Av miljömässiga, praktiska och demokratiska skäl borde motion 2015:79 bifallits.

Utskottet punkterna 3 och 4

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:80 av Ylva Wahlström m.fl. om att låta valåret synas i delar av reformationsjubileet.

§ 168 Kontrakten, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:2 Kontrakten förelåg följande förslag (§ 131):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen med de av utskottet föreslagna justeringarna frånsatt justeringen i 8 kap. 40 § som reglerar hörande av kontraktets präster och diakoner.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, med de av utskottet föreslagna justeringarna,

dels om bifall till av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

På Hans-Olof Andréns begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla av Nils Gårder under överläggningen framlagt förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Elisabet Ståhlhem.

§ 169 Begravningsverksamheten i Göteborg, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:3 Begravningsverksamheten i Göteborg förelåg följande förslag (§ 133):

- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 1
- ◆ bifall till utskottets förslag punkt 2
- ◆ bifall till kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 1
- ◆ avslag på utskottets förslag punkt 2.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6,

dels om bifall till kyrkostyrelsens skrivelse,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till kyrkostyrelsens skrivelse med övervägande ja besvarat.

På Sven-E Kraghs begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för bifall till kyrkostyrelsens skrivelse.

På Sven-E Kraghs begäran företogs rösträkning varvid 191 ledamöter röstade för bifall till kyrkostyrelsens skrivelse, 36 för utskottets förslag och 12 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Torgny Larsson, Solveig Hallin, Bo Hanson, Sara Waldenfors och Hans-Olof André.

Utskottets förslag punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6 uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2016 överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet,

dels om avslag på utskottets förslag,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Karl-Gunnar Svenssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på utskottets förslag.

På Karl-Gunnar Svenssons begäran företogs rösträkning varvid 134 ledamöter röstade för avslag på utskottets förslag, 81 för bifall till utskottets förslag och 25 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå utskottets förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Bo Hanson, Sara Waldenfors, Hans-Olof Andrén, Karl-Gunnar Svensson, Kerstin Rossipal, Hildegard Jarskog och Kent Karlsson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Carina Etander Rimborg i en skriftlig reservation.

Jag reserverar mig mot kyrkomötets beslut till förmån för Organisationsutskottets betänkande. Mina bevekelsegrunder är följande:

– Utskottet har bedömt att skrivelsen från kyrkostyrelsen var undermålig. Jag håller med om detta. Den kom för sent och var ofullständig.

– Att kyrkomötet tas som gisslan för att lösa ett lokalt stiftsproblem är under all kritik.

– Att skriva in ett undantag i kyrkoordningen endast för Göteborg (och begränsat till nuvarande samfällighet) är djupt olyckligt och kommer att hindra flexibla och ändamålsenliga begravningsverksamhetslösningar i övriga Sverige.

Det hade varit möjligt att hjälpa Göteborg på annat sätt (organisatoriskt och personalpolitiskt) i stället för att göra ändringar och därmed fastlåsa i kyrkoordningen.

Jag beklagar djupt kyrkomötets beslut.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Hans-Olof Andrén, Sara Waldenfors, Bo Hanson och Torgny Larsson i en skriftlig reservation.

Vi reserverar oss mot kyrkomötets beslut att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6. Vi utvecklar vår reservation med texten i den motion Mot 2015:54 *Behåll solidariteten* av Hans-Olof Andrén (POSK), Bo Hanson (ÖKA) och Sara Waldenfors (S) som på utskottets begäran återtogs av motionärerna under utskottsbehandlingen och därför saknas i kyrkomötets handlingar.

Frågan om Svenska kyrkans lokala organisation i Göteborg har varit föremål för en omfattande debatt utan att någon enighet kunnat nås. Efter en mandatperiods uppskov och många turer stod avgörandet

mellan två alternativ: Göteborgs kyrkliga samfällighet, som består av 28 församlingar, blir antingen enligt huvudregeln i kyrkoordningen ett pastorat, eller så delas samfälligheten upp i 9 enheter, 6 pastorat och 3 självständiga församlingar. Församlingarnas kyrkoråd var delade, samfällighetens kyrkonämnd önskade en sammanhållen organisation i ett pastorat (röstsiffror 8–4), och stiftsstyrelsen beslöt med röstsiffrorna 8–6 att dela samfälligheten. Det råder enighet om att uppdelningsalternativet kräver ett omfattande arbete och är svårt att genomföra inte minst på begravningsidan. Stiftet har dock inte gjort någon utredning av de nio nya enheternas förutsättningar att vara huvudmän för begravningsverksamheten. En sådan utredning gjordes dock i anslutning till begäran om beslutsprövning hos överklagandenämnden. Det framgick då att tre av de tilltänkta nya enheterna saknar sådana förutsättningar. Det tilltänkta Domkyrkopastoratet saknar helt kistgravar, och Lundby församling och tilltänkta Västra Frölunda pastorat får betydande svårigheter genast eller inom ett par år (tillgången på urngravar respektive tillgången på kistgravar på fastlandet) och har därför heller inte förutsättningar att vara huvudmän. Stiftsstyrelsens beslut är alltså inte genomförbart om inte regelverket ändras.

Läget är alltså det, att om kyrkomötet beslutar i enlighet med kyrkostyrelsens förslag i skrivelse 2015:6, ”Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet”, delas Svenska kyrkan i Göteborg i nio enheter, sex pastorat och tre självständiga församlingar. Avslår istället kyrkomötet förslaget blir Göteborg en enhet, ett pastorat. I praktiken är det alltså kyrkomötet som avgör den framtida lokala organisationen i Göteborg. Genom att bortse från att indelningen måste vara ändamålsenlig också för begravningsverksamheten har Göteborgs stiftsstyrelse i praktiken överlåtit åt kyrkomötet att avgöra ett pastoratsregleringsärende. Detta står i strid med kyrkoordningens bestämmelse ”Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i” (10 kap. 1 § kyrkoordningen). Enligt vår uppfattning bör därför kyrkomötet inte upp ärendet till behandling. Detta är således vårt förstahandsyrkande.

Om kyrkomötet likväl vill behandla kyrkostyrelsens skrivelse vill vi anförda följande. Den föreslagna samfälligheten för enbart begravningsverksamheten är en så kallad partiell kyrklig samfällighet. Möjligheten till såväl totala som partiella samfälligheter infördes i 1930 års församlingsstyrelselag. Den mest kända partiella samfälligheten, den i Stockholm, bildades 1942 och omfattade präst- och kyrkomusikerlöner och allmän kyrkoavgift, och kunde också ge bidrag till andra lönekostnader och fastighetskostnader. Genom 1988 års församlingslag togs möjligheten till partiella samfälligheter omfattande flera pastorat bort; totala flerpastoratssamfälligheter fick dock finnas kvar. Strävan var att få en enklare och mer renodlad lokal organisation och struktur. I samband med detta upphörde Stockholms kyrkliga samfällighet. Möjligheten till partiell samfällighet för församlingarna inom ett pastorat behölls dock. I det fortsatta reformarbetet inför relationsförändringen har enighet rått om att partiella samfälligheter inte ska finnas, eftersom organisationen blir komplicerad och svåröverskådlig och med oklar ansvarsfördelning.

Förslagen som framläggs i kyrkostyrelsens skrivelse baseras på en promemoria daterad 3 juni 2015, synbarligen tillkommen under kort tid efter Göteborgs stiftsstyrelsens beslut 23 april 2015. Den innehåller – förmodligen av tidsskäl – ingenting om den föreslagna partiella samfällighetens organisation, t.ex. regler för det indirekta valet av någon form av delegerade, styrelseorganets sammansättning (kyrkoherderepresentant?) och, framför allt, bestämmelser om ledningen av verksamheten. Även om det är ändamålsenligt att kyrkostyrelsen utfärdar dessa detaljbestämmelser, bör kyrkomötet ha viss kunskap om organisationen innan ett principbeslut tas. Den svåraste frågan är väl ledningsfrågan. Generellt gäller ju att kyrkoherden ska vara chef för all verksamhet i ett pastorat eller en självständig församling. Men samfälligheten omfattar sex pastorat och tre självständiga församlingar – ska då en av de nio kyrkoherdarna vara chef, eller bör en särskild prästtjänst inrättas i samfälligheten för dess ledning, eller behövs inte någon präst alls som chef om samfälligheten bara ska syssla med begravningsverksamhet (som ju dock rymmer också pastorala frågor). Allt detta löses ju enkelt om Göteborg blir ett pastorat. Men införandet av en partiell samfällighet ger en mängd problem. En undantagslösning för Göteborg kan ju också lätt bli ett argument för en mer generell möjlighet att bilda partiella samfälligheter för begravningsverksamheten.

Som ovan påpekats kommer kyrkomötet med sitt beslut om begravningsverksamheten i Göteborg i praktiken att avgöra pastoratsindelningen i Göteborg. Kyrkomötet behöver därför sätta sig in i de argument som talar för och emot en uppdelning. Argumenten för en delning har i huvudsak varit att Göteborgs pastorat blir ett stort pastorat med nästan 280 000 medlemmar (slagordet har varit ”ett stift i stiftet” – trots att ett pastorat har helt andra uppgifter än ett stift) och att det blir svårt för en kyrkoherde att vara chef för drygt 900 anställda. (Det finns dock många organisationer, både kommunala, statliga och privata, som har chefer med betydligt fler underställda medarbetare.) Argumenten mot en delning, för en sammanhållen organisation, är flera:

1. *Solidaritet.* Göteborg är en mycket segregerad stad. Levnadsvillkoren i nordost, med stor invandrabefolkning, låg medelinkomst och högt ohälsotal, skiljer sig radikalt från villkoren i sydväst med hög medelinkomst och låg andel invandrare. Genom att Svenska kyrkan i Göteborg varit en ekonomisk enhet i form av en kyrklig samfällighet sedan 1883 har kyrklig verksamhet kunna bedrivas utifrån pastorala behov i de olika församlingarna och inte utifrån det bidrag som varje församlings kyrkotillhöriga gett till den gemensamma kassan. Solidaritet med de utsatta och resurssvaga har varit en självklarhet. Att dela Göteborg i nio ekonomiska enheter kommer att bryta denna solidaritet. Enligt den uppskattning som gjorts av Göteborgs stift skulle det tilltänkta Nylöse pastorat, som omfattar de nordöstra stadsdelarna (församlingarna Nylöse, Kortedala, Bergsjön och Angered), behöva höja sin kyrkoavgift med 38 procent (från 81 till 113 öre/skattekrona) för att kunna bibehålla dagens pastorala verksamhet. Askims tilltänkta självständiga församling (”församling som inte ingår i ett pastorat”), däremot, skulle kunna sänka kyrkoavgiften med 10 procent (från 81 till 73 öre) och ändå kunna bibehålla sin verksamhet oförändrad. Även om vi har

synpunkter på detaljerna i stiftets beräkningar (se nedan) ändrar detta inte bilden av ett övergivande av den solidaritet mellan Göteborgsförsamlingarna som gällt stadens centrala delar sedan åtminstone 1883 och sedan utvidgats i takt med att staden växt och successivt inkorporerat omgivande landsbygd. Att sänka kyrkoavgiften för de välbeställda och höja den kraftigt för dem med låg inkomst framstår som orättfärdigt och i strid med kyrkans budskap. Det får betraktas som osannolikt att Nylöse pastorat kommer att kunna höja sin kyrkoavgift med över 30 öre. Den låga medelinkomsten gör medlemmarna mer utträdesbenägna, och en höjning av kyrkoavgiften riskerar att ytterligare minska en extremt låg medlemsandel (28 procent). En kraftig neddragning av den pastorala verksamheten blir därmed ofrånkomlig.

2. *Gemensam pastoral verksamhet.* I sina beräkningar utgår stiftet ifrån att de så kallade resursverksamheterna (övergripande verksamhet finansierad direkt av samfälligheten) även fortsättningsvis ska finansieras gemensamt av de tilltänkta nio pastoraten. Den enda osäkerhet som anförs är att de nio pastoraten givetvis helt självständigt bestämmer vilka verksamheter de vill stödja. Detta resonemang står inte i överensstämmelse med kyrkoordningen. Det finns en "lokaliseringsprincip" i kyrkoordningen, 2 kap. 1 § andra stycket: "Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Församlingen får även lämna bidrag till internationell diakoni och mission." Detta innebär motsatsvis, att församlingen inte får lämna bidrag till andra verksamheter, om det inte är kyrklig verksamhet för dem som vistas i församlingen. Detta innebär, att det är det pastorat eller den självständiga församling, inom vars geografiska område föremålet för resursverksamheten är beläget, som har att ensamt svara för denna verksamhet. Stiftet får ge strukturbidrag till verksamheten, men något annat pastorat eller någon annan självständig församling får inte ge bidrag till verksamheten. Detta innebär att många av dagens resursverksamheter skulle komma att läggas på det tilltänkta Domkyrkopastoratet, nämligen Sjukhuskyrkan vid Sahlgrenska, Kyrkan i Högskolan (utom verksamheten på Campus Lindholmen som ligger i Lundby), Polisprästen och verksamheten vid häktet, samt delar av Skolkyrkan. Till det tilltänkta Carl Johans pastorat skulle sjukhuskyrkan vid Högsbo sjukhus föras, till Örgryte pastorat sjukhuskyrkan vid Östra sjukhuset, till Backa pastorat verksamheten vid kriminalvården, och till Torslanda-Björlanda självständiga församling verksamheten vid Volvo. Ansvaret för den finska verksamheten skulle komma att flyttas från Carl Johans pastorat till de pastorat som har en mer betydande finskspråkig befolkning, och Domkyrkopastoratet skulle komma att få svårigheter att finansiera handikappverksamheten i Annedal, liksom Nylöse pastorat verksamheten bland funktionshindrade i Angered. Sammanfattningsvis kommer den ojämna lokaliseringen av dagens resursverksamheter att accentuera de ekonomiska skillnaderna ytterligare, och särskilt Domkyrkopastoratet skulle behöva öka sin utdebitering ytterligare (från beräknade 93 öre) för att kunna fortsätta med verksamheterna vid högskolan, Sahlgrenska sjukhuset, skolkyrkan och polisen/häktet.

3. *Pastoral ledning.* Idag är tiden definitivt förbi när det pastorala arbetet i en storstad kan organiseras enbart som lokal församlingsverk-

samhet med i princip samma innehåll överallt. Behovet av gemensam verksamhet (varav en del nämnts ovan) liksom av anpassning efter den lokala situationen är idag mycket påtaglig. Dessutom behövs pastoral samverkan mellan församlingarna i fråga om gemensam verksamhet (konfirmandarbete, ungdomsarbete, diakoni, kultur, information osv.) och samordning av t ex gudstjänstutbud. Idag förväntar sig göteborgaren att hitta samlad kyrklig information om "Kyrkan i Göteborg" både på nätet, i telefon och i verkligheten (Informationscentralen i domkyrkan). Behovet av en pastoral strategi, en pastoral styrning och en pastoral ledning av Göteborg är idag större än någonsin. Utan tvekan är Göteborg i praktiken ett pastoralt område. Men Göteborg saknar både pastoral styrning (kyrkoråd) och pastoral ledning (kyrkoherde).

Göteborgs kyrkliga samfällighet, som i likhet med alla flerpastoratsamfälligheter egentligen avsågs svara enbart för ekonomisk utjämning, gemensam administration, fastighetsförvaltning och begravningsverksamhet, har sedan länge fått ta ett pastoralt ansvar som den egentligen inte är avsedd för. Kyrkonämnden har stött resursverksamheter, församlingsutvecklingsprojekt, diakonala projekt, pastoral samordning, varit huvudman för diakonala och själavårdande verksamheter som Familjerådgivningen och Kyrkans jourtjänst, stött kyrkliga diakonala aktörer som Stadsmissionen och Sjömanskyrkan, osv. Mycket av pastoral samverkan har dock inte kunnat genomföras, eftersom ett 30-tal pastoralt självständiga enheter behövt vara överens. Och någon pastoral ledning har aldrig funnits i Göteborg. Detta innebär att den dubbla ansvarslinjen varit bruten, "föreningen av det prästerliga självständiga ämbetsansvaret och det folkligt förankrade självstyret" som är så karakteristisk för Svenska kyrkan. Den kyrkoherde som varit ledamot i kyrkonämnden har deltagit i styrningen av samfälligheten, men inte haft något pastoralt ledningsansvar för Svenska kyrkan i Göteborg. Ibland har Göteborgs kyrkoförvaltning tvingats ta hand om frågor som egentligen en pastoral ledare bort hantera. Detta måste ändras. Kyrkan i Göteborg behöver, i likhet med alla andra pastorala områden i Svenska kyrkan, en pastoral ledare, en chef som är präst, dvs. en kyrkoherde. Eftersom Göteborg är en stiftsstad blir kyrkoherden naturligtvis också domprost. Enligt tidigare kyrkliga utredningar kräver domprostarnas stiftsuppgifter mellan 10 och 25 procent av arbetstiden. Självfallet finns möjlighet att vid behov inrätta en befattning som biträdande domprost till vilken delar av domprostens uppdrag kan delegeras.

Den invändning mot ett samlat kyrkligt ledarskap – att en kyrkoherde skulle vara chef för drygt 900 anställda – framstår som mycket märklig. Såväl inom näringslivet som inom offentlig sektor finns chefer med betydligt fler underställda, och metoder att hantera ett sådant chefskap finns alltså tillgängliga. Kyrkoordningen ger inga restriktioner på den närmare organisationen inom ett pastorat, utan här kan man anpassa strukturen efter behov. Lämpligen grupperas de 28 församlingarna i ett antal "församlingsgrupper" (eller "pastoralområden") med var sin arbetsledande komminister. De föreslagna sex pastoraten och tre självständiga församlingarna skulle kunna vara en lämplig indelningsgrund. Att däremot, som stiftets utredning föreslår, lägga samman församlingar enbart av den anledningen att en ledningsgrupp med 28

arbetsledande komministrar skulle bli för stor är i det närmaste befängt. Andra kriterier bör göra sig gällande vid församlingssammanläggningar (eller delningar) än en eventuell ledningsgrupps sammansättning. Det handlar om gudstjänstliv och tillgången på engagerade frivilliga och förtroendevalda. En församling är i grunden gemenskapen kring en kyrka, inte en administrativ enhet.

4. *Administration.* Tveklöst är det enklare att behålla en professionell och effektiv administration för en stor enhet än att bygga upp nio nya administrationer med tillräcklig kompetens (ekonomi, personal, fastighet, information, osv.). Det är svårt att tro att nio administrationer kan bli lika professionella och effektiva till samma kostnad. Om man väljer att skapa en gemensam administration avtalsvägen förloras enligt stiftets utredning varje år drygt 6 mkr i moms. Ett utnyttjande av stiftets tilltänkta servicebyrå ändrar inte på detta förhållande. Vid en uppdelning kommer mycket tid och stor energi att få läggas på avtal om gemensam verksamhet (fastighetsförvaltning, informationscentral, gemensam annonsering för att bara nämna några funktioner). Detta gäller naturligtvis också gemensam pastoral verksamhet (finskspråkigt arbete, skolkirken, Jourtjänsten, Familjerådgivningen osv.).

Mot bakgrund av allt det som talar mot en uppdelning av Svenska kyrkan i Göteborg föreslår vi att kyrkomötet beslutar att avslå kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6. Det för oss viktigaste argumentet är solidariteten med de ekonomiskt svaga församlingarna, som också är de församlingar som har de största diakonala behoven. Man ska inte ta från de fattiga och ge till de rika!

§ 170 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:4 Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige förelåg följande förslag (§ 134):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:51 av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:51 av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg,

dels om bifall till motion 2015:51,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:51 av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Britt Kilsäter, Claes-Johan Bonde, Elisabet Ståhlhem, Madelaine Erlandsson, Margareta Nisser-Larsson, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Samuel Lilja, Jan Olov Sundström, Mats Hagelin, Ann-Britt Åsebol, Jan G Nilsson, Olle Reichenberg, Anna-Karin Westerlund, Kåge Johansson, Lena Jönsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Helena Nordvall, Katarina Ramnerö Ödestad, Suzanne Fredborg, Ingegerd Flock Andersson och Christina Blomqvist.

§ 171 Sättet att välja biskop, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:5 Sättet att välja biskop förelåg endast utskottets förslag (§ 135).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:85 av Lisa Tegby m.fl. om sättet att välja biskop.
2. att med anledning av motion 2015:85 uppdra till kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftens utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar.

§ 172 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:6 Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen förelåg följande förslag (§ 136):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:77 av Mats Hagelin.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:77 av Mats Hagelin,

dels om bifall till motion 2015:77,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:77 av Mats Hagelin om antalet ledamöter i kyrkostyrelsen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Christina Blomqvist, Claes-Johan Bonde, Britt Kilsäter, Christer Björk, Margareta Nisser-Larsson, Samuel Lilja, Bengt Kjellgren, Mats Hagelin, Anna-Karin Westerlund, Ann-Britt Åsebol, Jan G Nilsson, Kåge Johansson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Helena Nordvall, Lena Jönsson, Madelaine Erlandsson, Ingegerd Flock Andersson och Katarina Ramnerö Ödestad.

§ 173 Den nationella nivåns uppgifter, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:7 Den nationella nivåns uppgifter förelåg endast utskottets förslag (§ 137).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:3 av Karl-Gunnar Svensson om den nationella nivåns uppgifter.

§ 174 Sammanläggningar av församlingar och pastorat, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:8 Sammanläggningar av församlingar och pastorat förelåg följande förslag (§ 138):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:70 av Margareta Andersson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:70 av Margareta Andersson,

dels om bifall till motion 2015:70,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Margareta Anderssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Margareta Anderssons begäran företogs rösträkning varvid 152 ledamöter röstade för utskottets förslag, 80 för motionen och 9 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:70 av Margareta Andersson om att utvärdera sammanläggningar av församlingar.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Gunilla Blom, Anki Erdmann, Berth Löndahl, Berit Simonsson, Leif Nordlander och Hildegard Jarskog.

§ 175 Mer inflytande för barn och unga, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:9 Mer inflytande för barn och unga förelåg följande förslag (§ 160):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:75 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk
- ◆ bifall till av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ständigt adjungera en representant från Svenska Kyrkans Unga till sina sammanträden.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:75 punkt 1 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk,

dels om bifall till motion 2015:75 punkt 1,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:75 punkt 1 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk om att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att valbarhetsåldern sänks till 16 år i val till Svenska kyrkans beslutande organ.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Marie Rydén Davoust, Per-Olof Flodström och Kent Karlsson.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:75 punkt 2 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk,

dels om bifall till motion 2015:75 punkt 2,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:75 punkt 2 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk om att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Kent Karlsson och Per-Olof Flodström.

Av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag

Förslag ställdes

dels om bifall till av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag,
dels om avslag på av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om avslag på av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag med övervägande ja besvarat.

På Per-Olof Flodströms begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för avslag på Eva-Maria Muncks förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att avslå av Eva-Maria Munck under överläggningen framlagt förslag.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Carina Etander Rimborg, Anna Ekström, Cornelia Dahlberg, Marie Rydén Davoust och Per-Olof Flodström.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Eva-Maria Munck i en skriftlig reservation.

Jag reserverar mig till förmån för förslaget att valbarhetsåldern sänks till 16 år samt att en person i Svenska Kyrkans Unga blir ständigt adjungerad i kyrkostyrelsen.

§ 176 Stiften, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:10 Stiften förelåg följande förslag (§ 161):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:78 av Sven Esplund och Mats Hagelin
- ◆ bifall till motion 2015:99 av Magnus Hedin m.fl.

Utskottet punkterna 1 och 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:78 av Sven Esplund och Mats Hagelin,

dels om bifall till motion 2015:78,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:78 av Sven Esplund och Mats Hagelin om stiftens framtida indelning och uppgifter.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Claes-Johan Bonde, Madelaine Erlandsson, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Samuel Lilja, Mats Hagelin, Anna-Karin Westerlund, Jan G Nilsson, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Kåge Johansson, Ingegerd Flock Andersson, Lena Jönsson och Elisabet Ståhlhem.

Utskottet punkterna 3 och 4

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:99 av Magnus Hedin m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:99,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:99 av Magnus Hedin m.fl. om stiftsinstruktion.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Lena Jönsson och Elisabet Stålhem.

§ 177 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:11 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen förelåg följande förslag (§ 162):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:58 av Berth Löndahl och Leif Nordlander.

Utskottet punkterna 1 och 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:5 av Karl-Gunnar Svensson om utvärdering av pastoratsreformen.

Utskottet punkt 3

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:46 av Gunvor Torstensson och Hans-Olof Andrén om församlingsrådets uppgifter.

Utskottet punkterna 4–7

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:58 av Berth Löndahl och Leif Nordlander,

dels om bifall till motion 2015:58,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:58 av Berth Löndahl och Leif Nordlander om församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Berth Löndahl och Stefan Aro.

Utskottet punkt 8

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:60 av Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt om underlag för utvärdering av församlingsråden.

Utskottet punkt 9

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:107 av Bengt Inghammar om tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat.

Utskottet punkt 10

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:5 av Karl-Gunnar Svensson och motion 2015:60 av Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur struktur-reformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden.

§ 178 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:12 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd och förelåg endast utskottets förslag (§ 163).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att lägga verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Kåge Johansson deltog inte i beslutet p.g.a. jäv.

§ 179 Förvaltning av prästlönetillgångarna, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:1 Förvaltning av prästlönetillgångarna förelåg följande förslag (§ 146):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:11 punkt 1 av Terence Hongslo m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:37 av Aron Emilsson
- ◆ bifall till motion 2015:44 av Lena Klevenås m.fl.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:11 punkt 1 av Terence Hongslo m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:11 punkt 1, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:11 punkt 1 av Terence Hongslo m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Cornelia Dahlberg och Hildegard Jarskog.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:11 punkt 2 av Terence Hongslo m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström och Hildegard Jarskog.

Utskottet punkterna 3–5

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:37 av Aron Emilsson,
dels om bifall till motion 2015:37,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:37 av Aron Emilsson om natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Hildegard Jarskog, Jan-Åke Isaksson och Aron Emilsson.

Utskottet punkt 6

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:44 av Lena Klevenås m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:44,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:44 av Lena Klevenås m.fl. om rådslag kring förvaltning av jord och skog.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Terence Hongslo, Lena Klevenås, Cornelia Dahlberg och Hildegard Jarskog.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Cornelia Dahlberg.

§ 180 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:2 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna förelåg endast utskottets förslag (§ 139).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:74 av Inga Alm om ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna.

§ 181 Ingen parfym av hänsyn till allergiker, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:3 Ingen parfym av hänsyn till allergiker förelåg följande förslag (§ 147):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:9 av Terence Hongslo m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:9 av Terence Hongslo m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:9,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:9 av Terence Hongslo m.fl. om ingen parfym av hänsyn till allergiker.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

§ 182 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:4 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler förelåg följande förslag (§ 140):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:25,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl. om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Birgitta Söderfeldt och Anki Erdmann.

Utskottet punkt 2

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:68 av Lars-Ivar Ericson om policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder.

§ 183 Öppna eller låsta kyrkor, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:5 Öppna eller låsta kyrkor förelåg följande förslag (§ 141):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:84 av Ola Isacson m.fl.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:84 av Ola Isacson m.fl.,
dels om bifall till motion 2015:84,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Ola Isaccsons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:84 av Ola Isacson om öppna eller låsta kyrkor.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Torvald Johansson och Ola Isacson.

§ 184 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:6 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete förelåg följande förslag (§ 142):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:10 punkt 2 av Terence Hong slo m.fl.
- ◆ bifall till motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:10 punkt 1 av Terence Hong slo m.fl. om att rekommendera stift en och församlingarna att ordna studiecirklar kring *Ett biskopsbrev om klimatet* från biskopsmötet 2014.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:10 punkt 2 av Terence Hong slo m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:10 punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:10 punkt 2 av Terence Hong slo m.fl. om att upp dra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla en fortbildning för personal på alla nivåer som arbetar med skog-, jord-, och markfrågor gällande att bevara Guds skapelse i en långsiktigt hållbar utveckling med bevarande av biologisk mångfald.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström och Cornelia Dahlberg.

Utskottet punkt 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl.,

dels om bifall till motion 2015:45, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl. om att utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Cornelia Dahlberg.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Lena Klevenås, Jan Segerstedt och Terence Hong slo i en skriftlig reservation.

Vi reserverar oss mot att motion 2015:45 Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete avslögs. Motivering: Att det inrättats en tjänst som hållbarhetschef är inte nog. Det behövs nya strukturer för att effektivisera och skynda på arbetet. Av kyrkans 1 365 församlingar och 673 ekonomiska enheter har endast drygt 85 miljödiplomerings gjorts i dagsläget.

Utskottet punkterna 4 och 5

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:81 av Ylva Wahlström m.fl. om påven Franciskus och ekologisk omvändelse.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Cornelia Dahlberg.

§ 185 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:7 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga förelåg endast utskottets förslag (§ 143).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:24 av Birgitta Söderfeldt m.fl. om avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga.

§ 186 Kyrkoantikvarisk ersättning, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:8 Kyrkoantikvarisk ersättning förelåg endast utskottets förslag (§ 144).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:13 av Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö om kyrkoantikvarisk ersättning.

§ 187 Solceller på kyrktak, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2015:9 Solceller på kyrktak förelåg följande förslag (§ 145):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg
- ◆ bifall till motion 2015:73 av Inga Alm.

Utskottet punkt 1

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg,

dels om bifall till motion 2015:17,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg om solceller på kyrktak.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Cornelia Dahlberg och Hildegard Jarskog.

Utskottet punkterna 2 och 3

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:73 av Inga Alm,

dels om bifall till motion 2015:73,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:73 av Inga Alm om 100 kyrkor med solceller på taken.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Berth Löndahl, Gunilla Blom, Cornelia Dahlberg och Hildegard Jarskog.

§ 188 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:1 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen förelåg endast utskottets förslag (§ 148).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4 punkt 1 att Svenska kyrkan ingår en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen i enlighet med framlagt förslag.
2. att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4 punkt 2 att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

§ 189 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:2 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* förelåg endast utskottets förslag (§ 149).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5 att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

§ 190 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:3 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa förelåg följande förslag (§ 150):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag till utskottets förslag punkt 2.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:18 av Olle Burell m.fl. om att utveckla ett diakonalt samarbete i Europa.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Martin Moberg.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att med anledning av motion 2015:18 av Olle Burell m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att förstärka det ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå till stöd för human flyktingpolitik,

dels om avslag på utskottets förslag punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att med anledning av motion 2015:18 av Olle Burell m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att förstärka det ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå till stöd för human flyktingpolitik.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Aron Emilsson.

En ordningsfråga ställdes av Heléne Lundström om de återstående besluten på förmiddagens föredragningslista kunde flyttas fram till eftermiddagen till förmån för debatten i de kvarvarande betänkandena från Kyrkorättsutskottet.

Ordföranden meddelade att hon hade för avsikt att följa föredragningslistan.

§ 191 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:4 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten förelåg följande förslag (§ 159):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall motion 2015:29 av Julia Kronlid och Aron Emilsson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:29 av Julia Kronlid och Aron Emilsson,

dels om bifall till motion 2015:29, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:29 av Julia Kronlid och Aron Emilsson om Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Ann-Christine From Utterstedt, Fredrik Ottesen, Anders Ahl, Lars-Johan Hallgren och Julia Kronlid.

§ 192 Särskilda insatser för utsatta kristna, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:5 Särskilda insatser för utsatta kristna förelåg följande förslag (§ 158):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall motion 2015:31 av Julia Kronlid och Aron Emilsson
- ◆ bifall till motion 2015:56 av Leif Nordlander m.fl.

Utskottet punkterna 1 och 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:31 punkt 1 samt att motion 2015:31 punkt 2 är besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2015:31 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Julia Kronlids begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Julia Kronlids begäran företogs rösträkning varvid 205 ledamöter röstade för utskottets förslag, 27 för motionen och 6 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:31 punkt 1 samt att motion 2015:31 punkt 2 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, om stöd till förföljda och utsatta kristna, är besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Aron Emilsson

Utskottet punkterna 3 och 4

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:56 av Leif Nordlander m.fl. är besvarad med vad utskottet anfört,

dels om bifall till motion 2015:56, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:56 av Leif Nordlander m.fl. om förföljda kristna är besvarad med vad utskottet anfört.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Aron Emilsson, Maja Bengtsson, Berth Löndahl, Evelina Johansson, Stefan Aro och Berit Simonsson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Leif Nordlander i en skriftlig reservation.

Jag vänder mig mot beskrivningen att solidaritet med kristna systrar och bröder i världen skulle innebära ett motsatsförhållande till att stödja andra utsatta människor. Lika lite som min solidaritet med min egen familj skulle innebära att jag inte kan hysa empati och stöd med andra. Men när en lem i det vi kallar Kristi kropp lider, så lider hela kroppen. Detta är en biblisk sanning. Det är för övrigt inte bara i Mellanöstern som förföljelse av kristna sker. Det sker på flera platser på jorden, t.ex. Kina och forna sovjetrepubliker.

Mot kyrkomötets beslut i dess helhet *reserverade* sig Cornelia Dahlberg, Ann-Christine From Utterstedt, Anders Ahl och Julia Kronlid.

§ 193 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:6 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen förelåg följande förslag (151):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ avslag på motion 2015:71.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2015:71 av Lena Klevenås m.fl.,

dels om avslag på motion 2015:71,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att bifalla motion 2015:71 av Lena Klevenås m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana den sveska regeringen att skynda på arbetet med att ratificera tilläggsprotokollet till ESK-konventionen (ICESCR).

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Claes-Johan Bonde, Suzanne Fredborg, Lena Jönsson, Elisabet Stålhjem, Margareta Nisser-Larsson, Christer Björk, Ingegerd Flock Andersson, Bengt Kjellgren, Samuel Lilja, Jan Olov Sundström, Mats Hagelin, Katarina Ramnerö Ödestad, Anna-Karin Westerlund, Olle Reichenberg, Jan G Nilsson, och Ann-Britt Åsebol.

§ 194 Behandling av olika former av dokument, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:7 Behandling av olika former av dokument förelåg följande förslag (§ 152):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:90 av Johanna Andersson.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:90 punkt 1 av Johanna Andersson är besvarad med vad utskottet anfört samt att motion 2015:90 punkt 2 avslås.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att motion 2015:90 punkt 1 av Johanna Andersson är besvarad med vad utskottet anfört samt att avslå motion 2015:90 punkt 2 av Johanna Andersson,

dels om bifall till motion 2015:90,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Johanna Anderssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Johanna Anderssons begäran företogs rösträkning varvid 195 ledamöter röstade för utskottets förslag, 38 för motionen och 8 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:90 punkt 1 är besvarad med vad utskottet anfört samt att avslå motion 2015:90 punkt 2 om Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Evelina Johansson, Berth Löndahl, Leif Nordlander, Berit Simonsson och Gunvor Torstensson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Johanna Andersson och Annika Borg i en skriftlig reservation.

Kyrkomötets beslut att avslå motionerna 90, 91 och 105 ger sammantaget en mycket bekymmersam bild av Svenska kyrkans hållning till judendomen och judar: Antisemitiska stereotyper har spridits och den

judisk-kristna dialogen marginaliseras. Denna bild förstärks av beslutet att avslå denna motion, varför undertecknade reserverar sig mot detta beslut.

§ 195 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:8 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida förelåg följande förslag (§ 154):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:91 punkt 2 av Johanna Andersson.

Utskottet punkt 1

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att motion 2015:91 punkt 1 är besvarad med vad utskottet anförde.

Utskottet punkt 2

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:91 punkt 2 av Johanna Andersson,

dels om bifall till motion 2015:91 punkt 2, och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Johanna Anderssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Johanna Andersson begäran företogs rösträkning varvid 193 ledamöter röstade för utskottets förslag, 36 för motionen och 11 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:91 punkt 2 av Johanna Andersson om att utarbeta riktlinjer för att säkerställa att antisemitiska stereotyper inte igen sprids på Svenska kyrkans hemsida.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Evelina Johansson, Berit Simonsson och Maja Bengtsson.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Leif Nordlander i en skriftlig reservation.

Det är absurt att man inte vill utarbeta riktlinjer mot att antisemitiska stereotyper inte igen sprids på Svenska kyrkans hemsida då detta har skett de facto.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Johanna Andersson och Annika Borg i en skriftlig reservation.

Kyrkomötets beslut att avslå motionerna 90, 91 och 105 ger sammantaget en mycket bekymmersam bild av Svenska kyrkans hållning till judendomen och judar: Antisemitiska stereotyper har spridits och den judisk-kristna dialogen marginaliseras. Denna bild förstärks av beslutet att avslå denna motion, varför undertecknade reserverar sig mot detta beslut.

§ 196 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:9 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern förelåg endast utskottets förslag (§ 155).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:92 av Johanna Andersson och Jerker Schmidt om ökad kunskap om kristna i Mellanöstern.
2. att med anledning av motion 2015:92 av Johanna Andersson och Jerker Schmidt uppdra till kyrkostyrelsen att, med anledning av den flyktingsituation som råder, arbeta fram lämpligt material för församlingar och intresserade om kyrkor och kristna i Mellanöstern.

§ 197 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:10 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram förelåg följande förslag (§ 156):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:105 av Annika Borg.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:105 av Annika Borg,

dels om bifall till motion 2015:105,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Jan Olov Sundströms begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Jan Olov Sundströms begäran företogs rösträkning varvid 152 ledamöter röstade för utskottets förslag, 74 för motionen och 14 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:105 av Annika Borg om förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Britt Kilsäter, Evelina Johansson, Margit Borgström, Claes-Johan Bonde, Suzanne Fredborg, Gunilla Eldebro, Kerstin Rossipal, Christer Björk, Christina Blomqvist, Leif Nordlander, Bengt Kjellgren, Elisabet Ståhlhem, Samuel Lilja, Madelaine Erlandsson, Karl-Gunnar Svensson, Peder Fohlin, Maja Bengtsson, Jan Olov Sundström, Anna-Karin Westerlund, Dag Sandahl, Berit Simonsson, Aron Emilsson och Berth Löndahl.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Annika Borg och Johanna Andersson i en skriftlig reservation.

Kyrkomötets beslut att avslå motionerna 90, 91 och 105 ger sammantaget en mycket bekymmersam bild av Svenska kyrkans hållning till judendomen och judar: Antisemitiska stereotyper har spridits och den judisk-kristna dialogen marginaliseras. Denna bild förstärks av beslutet att avslå denna motion, varför undertecknade reserverar sig mot detta beslut.

§ 198 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan, beslut

Från tisdagens överläggning med anledning av Ekumenikutskottets betänkande Eu 2015:11 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan förelåg följande förslag (§ 157):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till motion 2015:106 av Annika Borg och Johanna Andersson.

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:106 av Annika Borg och Johanna Andersson,

dels om bifall till motion 2015:106,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Annika Borgs begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Annika Borgs begäran företogs rösträkning varvid 168 ledamöter röstade för utskottets förslag, 59 för motionen och 12 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:106 av Annika Borg och Johanna Andersson om kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Britt Kilsäter, Evelina Johansson, Margit Borgström, Gunilla Eldebro, Elisabet Ståhlhem, Karl-Gunnar Svensson, Madelaine Erlandsson, Christer Björk, Leif Nordlander, Bengt Kjellgren, Maja Bengtsson, Jan Olov Sundström, Anna-Karin Westerlund, Berit Simonsson, Cornelia Dahlberg, Berth Löndahl, Christina Blomqvist och Samuel Lilja.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Annika Borg och Johanna Andersson i en skriftlig reservation.

I en tid av ökande islamistisk radikaliserings i Sverige skulle Svenska kyrkan kunna ta en aktiv och konstruktiv roll, och tillsammans med andra samhällsaktörer bidra till att motverka att människor kommer in i riskfyllda miljöer. Därför behövs en utvärdering av tidigare resursanvändning samt granskning av Svenska kyrkans samverkan med islamistiska grupper. Motion 106 syftade till detta och vi reserverar oss mot kyrkomötets beslut att avslå den samma.

§ 199 Fyllnadsval till Organisationsutskottet

Kyrkomötet ska utse ny ordförande i Organisationsutskottet efter Torgny Larsson, som avsagt sig uppdraget.

Leif Nilsson föredrog Valberedningens förslag att utse ledamoten Louise Callenberg till ny ordförande i Organisationsutskottet. Vidare att utse ersättaren Cecilia Clausen till ledamot och Torgny Larsson till ersättare i Organisationsutskottet. Följande ersättarordning föreslås gälla för nomineringsgruppen S: Roberth Krantz, Roger Sjöberg, Torgny Larsson, Britt Sandström.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla Valberedningens förslag att välja Louise Callenberg till ordförande i Organisationsutskottet.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla Valberedningens förslag att utse Cecilia Clausen till ledamot och Torgny Larsson till ersättare i Organisationsutskottet samt att följande ersättarordning ska gälla för nomineringsgruppen S: Roberth Krantz, Roger Sjöberg, Torgny Larsson och Britt Sandström.

Förste vice ordföranden övertog kl. 11.55 ledningen av förhandlingarna.

§ 200 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Förelåg Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

I debatten yttrade sig

Jerry Adbo, som yrkade bifall till utskottets förslag samt till av honom under överläggningen framlagt förslag

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Anders Roos, som yrkade bifall till utskottets förslag

Jerry Adbo (replik)

Anders Roos (replik)

Jerry Adbo (replik).

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg följande förslag:

- ◆ bifall till utskottets förslag
  - ◆ bifall till av Jerry Adbo under överläggningen framlagt förslag.
- (Kyrkomötet fattar beslut i ärendet senare denna dag)

§ 201 Samordning av begravningsverksamheten m.m.

Förelåg Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:2 Samordning av begravningsverksamheten m.m.

I debatten yttrade sig

Anders Brunnstedt, som yrkade bifall till utskottets förslag

Anders Åkerlund, som yrkade bifall till utskottets förslag

Claes Block

Anette Nordgren, som yrkade bifall till utskottets förslag

Conny Tyrberg, som yrkade bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var därmed avslutad och förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet senare denna dag)

§ 202 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet

Förelåg Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:3 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet.

Förelåg endast utskottets förslag.

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet senare denna dag)

§ 203 Konsekvenser av kyrkomötets beslut

Förelåg Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:4 Konsekvenser av kyrkomötets beslut.

I debatten yttrade sig

Ola Isacson, som yrkade bifall till reservation av Gunvor Torstensson m.fl.

I detta anförande *instämde* Lisa Tegby

Jerry Adbo, som yrkade bifall till utskottets förslag

I detta anförande *instämde* Martin Moberg

Ola Isacson (replik)

Jerry Adbo (replik)

Ola Isacson (replik)

Jerry Adbo (replik)

Ola Isacson, önskade få antecknat till protokollet att han inte hade rätt till ytterligare replik.

Överläggningen var därmed avslutad och följande förslag förelåg:

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Gunvor Torstensson m.fl. som innebär bifall till motion 2015:98

(Kyrkomötet fattar beslut i ärendet senare denna dag)

Förhandlingarna ajournerades kl. 12.20.

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.30 under ledning av ordföranden.

§ 204 Meddelanden

Ordföranden hälsade alla välkomna att delta i kyrkomötets avslutningsmöte i domkyrkan kl. 15.00. Den bevakade garderoben på Uppsala Konsert & Kongress kommer att vara öppen till kl.17.

Ordföranden ombad ledamöterna att tömma bänkar och postfack samt att lämna tillbaka namnskyltarna efter avslutat plenum.

§ 205 Ändringar i kyrkoordningen m.m., beslut

Från dagens överläggning med anledning av Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m. förelåg följande förslag (§ 200):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till av Jerry Adbo under överläggningen framlagt förslag att ingen ändring i 42 kap. 7 § i kyrkoordningen genomförs, vilket innebär att nuvarande lydelse fortsatt ska vara gällande.

Utskottet punkterna 1–3

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna, enligt *bilaga 1*, fränsett 42 kap. § 7.
2. att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3), enligt *bilaga 1*.
3. att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (2012:17), enligt *bilaga 1*.

Av Jerry Adbo under överläggningen framlagt förslag

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag avseende 42 kap. § 7 i kyrkoordningen,
dels om bifall till av Jerry Adbo under överläggningen framlagt förslag,
och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Jenny Thors begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

På Jerry Adbos begäran företogs rösträkning varvid 138 ledamöter röstade för utskottets förslag, 77 för av Jerry Adbo under överläggningen framlagt förslag och 8 ledamöter avstod från att rösta.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag avseende 42 kap. § 7 i kyrkoordningen.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Heléne Lundström, Margit Borgström, Birgitta Lindén, Björn Andersson, Solveig Hallin, Jenny Thor, Martin Moberg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Maria Lagerman, Sofija Pedersen Videke och Jerry Adbo.

§ 206 Samordning av begravningsverksamheten m.m., beslut

Från dagens överläggning med anledning av Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:2 Samordning av begravningsverksamheten m.m. förelåg endast utskottets förslag (§ 201).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att avslå motion 2015:4 av Anders Brunnstedt och Maria Lagerman om samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet.
2. att avslå motion 2015:7 av Claes Block om samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan.
3. att avslå motion 2015:16 av Anders Åkerlund om samordning av begravningsverksamheten.
4. att med anledning av motionerna 2015:4, 2015:7 och 2015:16 uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av vad utskottet anfört klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

§ 207 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet, beslut

Från dagens överläggning med anledning av Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:3 Utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet förelåg endast utskottets förslag (§ 202).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:50 av Dag Sandahl om utredning av huvudmannaskap för begravningsväsendet.

§ 208 Konsekvenser av kyrkomötets beslut, beslut

Från dagens överläggning med anledning av Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2015:4 Konsekvenser av kyrkomötets beslut förelåg följande förslag (§ 203):

- ◆ bifall till utskottets förslag
- ◆ bifall till reservation av Gunvor Torstensson m.fl. som innebär bifall till motion 2015:98

Förslag ställdes

dels om bifall till utskottets förslag att avslå motion 2015:98 av Ola Isacsson och Lisa Tegby,

dels om bifall till motion 2015:98,

och förklarade ordföranden att hon fann förslaget om bifall till utskottets förslag med övervägande ja besvarat.

På Ola Isacssons begäran företogs omröstning genom uppresning varvid ordföranden förklarade att hon fann att flertalet röstat för utskottets förslag.

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag att avslå motion 2015:98 av Ola Isacsson och Lisa Tegby om konsekvenserna av kyrkomötets beslut.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Boel Johansson, Peter Bernövall, Alve Svensson, Kerstin Rossipal och Carina Etander Rimborg.

Mot kyrkomötets beslut *reserverade* sig Ola Isacsson och Marie Rydén Davoust i en skriftlig reservation.

Somliga beslut som kyrkomötet fattar grundar sig på en tydlig, och ibland innehållsrik, vision av vad som vill uppnås. Exempel på sådana beslut är de kring dop och kyrkotillhörighet, barnkonsekvensanalys och vissa arbetsformer i kyrkan.

Forskning kring beslut som dessa har till syfte att undersöka och följa upp om dessa tjänat den vision som låg bakom. Resultaten kan användas för att söka vägar för att fullfölja den bakomliggande visionen.

Vi beklagar att kyrkomötet avvisat detta som väg att följa upp ställningstaganden som varit viktiga för Svenska kyrkans självförståelse.

§ 209 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018, beslut

Från måndagens överläggning med anledning av Budgetutskottets betänkande B 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018 förelåg endast utskottets förslag (§ 25).

BESLUT *Kyrkomötet beslöt* att bifalla utskottets förslag

1. att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.
3. beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.
4. att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.
5. att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2016.
8. att avslå motion 2015:22 av Olle Burell och Birgitta Halvarsson om att i budgeten tillföra ytterligare medel till kyrkostyrelsen för att löpande och mot behov kunna ge stöd åt de församlingar som aktivt arbetar med flyktingar och asylsökande.

9. att avslå motion 2015:86 av Anna Ekström m.fl. om att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande för 2016.
10. att avslå motion 2015:89, punkt 1 av Dag Sandahl om att besluta avsätta 35 miljoner kronor för församlingarnas flyktingarbete.
11. att avslå motion 2015:89, punkt 2 av Dag Sandahl om att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett system som säkerställer att församlingar enkelt kan få del av medel för flyktingarbete.

§ 210 Avtackningar

Ordföranden tackade biskop Esbjörn Hagberg, som deltog i kyrkomötets arbete för sista gången i tjänsten.

Torgny Larsson avtackades som ordförande i Organisationsutskottet.

Blomsterbuketter överlämnades.

§ 211 Kyrkomötet avslutas

Ordföranden tackade kyrkomötet för gott arbete och givande debatter.

Ordföranden riktade ett tack till de vice ordförandena, sekreteraren samt personalen under ledning av Birgitta Gunnarsson.

Förste vice ordförande framförde ett varmt tack till ordföranden.

Ordföranden förklarade kl. 14.10 kyrkomötet 2015 avslutat.

Kyrkomötets ledamöter deltog därefter i en mäsas i Uppsala domkyrka då biskop Eva Nordung Byström predikade. Under gudstjänsten uppmärksammades bejakandet av kyrkogemenskapen mellan Svenska kyrkan och the Episcopal Church of America.

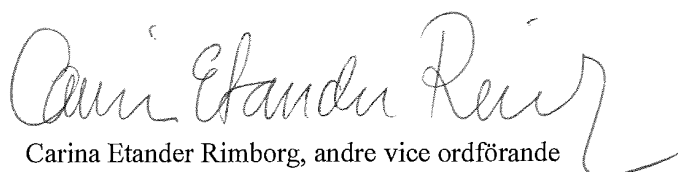
Kyrkomötets protokoll den 22–25 september och 16–18 november 2015,
fört enligt ovan, justeras.

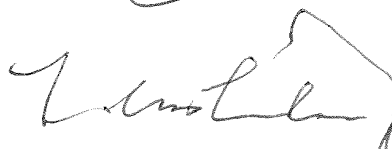
Karin Perers, ordförande

Levi Bergström, förste vice ordförande

Carina Etander Rimborg, andre vice ordförande

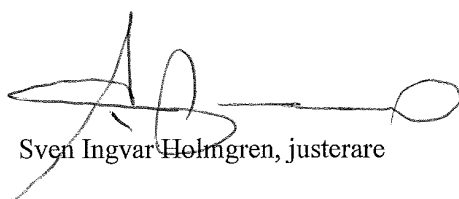
Anders Lindberg, sekreterare

Inga Alm, justerare

Margit Borgström, justerare

Sven Ingvar Holmgren, justerare

Bilaga 1

Debattregler vid procedurfrågor

En företrädare för varje nomineringsgrupp får i sitt första anförande tala längst 5 minuter. Övriga talare får tala längst 3 minuter.

En talare som haft ordet och vill återkomma i debatten får tala längst 3 minuter. Varje talare får hålla högst två anföranden i varje ärende. Dubbla talarlistor tillämpas vilket innebär att en talare inte får ett andra anförande i ett ärende förrän alla som begärt ordet i ärendet haft sitt första anförande.

Oberoende av talarordningen får ordföranden lämna ordet till den som tidigare har yttrat sig i överläggningen för att bemöta närmast föregående talare (replik). Tiden för replik får inte överstiga 1 minut. Varje talare får avge högst två repliker på varje huvudanförande.

Den som har förbrukat sin replikrätt kan efter sista anförandet i ett replikskifte få antecknat till protokollet att han eller hon inte har rätt till någon ytterligare replik.

Blanketten *Begäran om ordet* ska alltid fyllas i. Blanketter finns att hämta i en korg framför podiet.

Instämmande

Oberoende av talarordningen får den som har rätt att yttra sig i överläggningen instämma med närmast föregående talare utan att ange skälen. Ett instämmande betyder att man till fullo står bakom varje ord talaren sagt.

Den som vill instämma i ett anförande ska fylla i blanketten *Instämmande* och lägga den i en särskild korg framför podiet innan sammanträdet ajourneras för dagen. En blankett som inte är fullständigt ifylld eller inlämnas för sent beaktas inte.

Blanketter finns att hämta i en korg framför podiet.

Reservation

En ledamot som har deltagit i beslutet i ett ärende och som helt eller delvis vill reservera sig mot det beslut som kyrkomötet har fattat, ska anmäla reservationen genom att fylla i blanketten *Reservation*. Blanketten ska läggas i en särskild korg framför podiet innan sammanträdet i plenum har avslutats den dag som beslutet fattades. En blankett som inte är fullständigt ifylld beaktas inte.

Skriftlig reservation

Om en ledamot vill utveckla en reservation genom en skriftlig motivering ska blanketten *Reservation* fyllas i och särskild ruta på blanketten kryssas i. Den skriftliga motiveringen ska lämnas i korgen för reservationer framför podiet innan årets kyrkomöte avslutas. Observera, om inte blanketten *Reservation* är inlämnad beaktas inte den skriftliga motiveringen. Samtliga reservanter på en reservation måste lämna in blanketten för att stå med på den skriftliga reservationen.

Blanketter finns att hämta i en korg framför podiet.

Valärenden

I valärende som är berett av valberedningen får varje talare ett anförande som inte får överstiga 3 minuter och två repliker som inte får överstiga 1 minut. Blanketten *Begäran om ordet* ska alltid fyllas i

Bilaga 2

Debattregler och blanketter

Begäran om ordet

Den som vill och får yttra sig i ett ärende i plenum ska om möjligt i förväg anmäla detta genom att fylla i blanketten *Begäran om ordet*.

Blanketten kan lämnas i mötesbyrån fram till en halvtimme före plenums inledande varje dag. Därefter lämnas blanketten i korgen till höger uppe på podiet.

Blanketten *Begäran om ordet* delas i 1 exemplar till varje ledamot. Fler blanketter finns att hämta i en korg framför podiet eller i mötesbyrån.

Debatt vid behandlingen av utskottsbetänkanden

Förslag

Utskottsbetänkandena föredras inte i plenum, eftersom materialet sänts ut i förväg. Om inte något annat sägs anses utskottet ha föreslagit bifall till sina förslag i betänkandet.

- ◆ Annat förslag än bifall till utskottets förslag ska framställas i samband med begäran om ordet på den förtryckta baksidan på blanketten *Begäran om ordet* och tydligt framställas muntligt under överläggningen.
- ◆ Vill någon föreslå bifall till en reservation i utskottets betänkande måste detta framställas särskilt under överläggningen.
- ◆ Annat särskilt förslag ska också framställas muntligt under överläggningen.

(5 kap. 2 § i Kyrkomötets arbetsordning)

Anförande

Förhandsanmäld talare är den ledamot, biskop eller ledamot av kyrkostyrelsen som har lämnat in blanketten *Begäran om ordet* senast kl. 15.00 dagen före den dag då överläggningen i ett ärende äger rum. I ärenden som ska behandlas måndagen den 16 november 2015 ska förhandsanmälan lämnas in senast kl. 8.30 samma dag. Observera att den som företräder utskottet måste lämna in blanketten *Begäran om ordet* även om utskottet redan anmält företrädaren. Även företrädare för motion och reservation måste lämna in blanketten *Begäran om ordet*.

Kyrkomötets presidium skickar före novembersessionen ut en preliminär plan för ärendenas behandling i plenum som underlag för förhandsanmälan.

4 minuter får

- ◆ förhandsanmäld utskottsordförande eller *en* annan företrädare för utskottet
- ◆ *en* förhandsanmäld företrädare för varje reservation i utskottsbetänkandet
- ◆ *en* förhandsanmäld företrädare för en skrivelse eller motion som behandlats i utskottsbetänkandet
- ◆ *en* förhandsanmäld företrädare för varje särskilt yttrande

3 minuter får

- ◆ övriga talare

Alla talare får **ett** anförande i varje ärende. I talarstolarna finns en klocka som visar talartiden.

Talarlistan anslås före debatt. Därför är det önskvärt att så många som möjligt förhandsanmäler sig.

(2 kap. 3 och 4 §§ i Kyrkomötets arbetsordning)

Replik

Oberoende av talarordningen får ordföranden lämna ordet till den som tidigare har yttrat sig i överläggningen för att bemöta ett (personligt) angrepp från närmast föregående talare eller för rättelse med anledning av dennes anförande (*replik*).

Vid behandling av en skrivelse från kyrkostyrelsen har kyrkostyrelsens ordförande eller annan företrädare för kyrkostyrelsen rätt till replik för att lämna en upplysning.

Varje talare får högst **två** repliker på varje anförande. Tiden för replik får inte överstiga 1 minut.

Den som har förbrukat sin replikrätt kan efter sista repliken i ett replikskifte få antecknat till protokollet att han eller hon inte har rätt till någon ytterligare replik. Anteckningen till protokollet sker på ledamotens begäran.

(2 kap. 5 § i Kyrkomötets arbetsordning)

Instämmande

Oberoende av talarordningen får den som har rätt att yttra sig i överläggningen instämma med närmast föregående talare utan att ange skälen. Ett instämmande betyder att man till fullo står bakom varje ord talaren sagt.

Den som vill instämma i ett anförande ska fylla i blanketten *Instämmande* och lägga den i en särskild korg framför podiet *omedelbart efter det att det anförande avslutats som instämmandet avser*. En blankett som inte är fullständigt ifylld eller inlämnas för sent beaktas inte.

Blanketter finns att hämta i en korg framför podiet.

(2 kap. 6 § i Kyrkomötets arbetsordning)

Reservation

En ledamot som har deltagit i beslutet i ett ärende och som helt eller delvis vill reservera sig mot det beslut som kyrkomötet har fattat, ska anmäla reservationen genom att fylla i blanketten *Reservation*. Blanketten ska läggas i en särskild korg framför podiet innan sammanträdet i plenum har avslutats den dag som beslutet fattades. En blankett som inte är fullständigt ifylld eller inlämnas för sent beaktas inte.

Skriftlig reservation

Om en ledamot vill utveckla en reservation genom en skriftlig motivering ska blanketten *Reservation* fyllas i och särskild ruta på blanketten kryssas i. Den skriftliga motiveringen ska lämnas i korgen för reservationer framför podiet innan årets kyrkomöte avslutas. *Observera*, om inte blanketten *Reservation* är inlämnad beaktas inte den skriftliga motiveringen. Samtliga reservanter på en reservation måste lämna in blanketten för att stå med på den skriftliga reservationen. En reservation som inlämnas för sent beaktas inte.

Blanketter finns att hämta i en korg framför podiet.

(3 kap. 35 § i kyrkoordningen)

Valärenden

I valärende som är berett av valberedningen får varje talare **ett** anförande som inte får överstiga 3 minuter och **två** repliker som inte får överstiga 1 minut. Blanketten *Begäran om ordet* ska alltid fyllas i.

Kyrkostyrelsens skrivelser
KsSkr 2015:1–6

Kyrkostyrelsens skrivelser

- KsSkr 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018
- KsSkr 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014
- KsSkr 2015:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- KsSkr 2015:4 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechregionen
- KsSkr 2015:5 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*
- KsSkr 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

---

Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Denna skrivelse innehåller kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram 2016, planeringsramar 2017–2018 enligt bestämmelser i kyrkoordningen 51 kap. 4–5 §§ samt kostnadsramar 2016–2020 för lokalförsörjning inom Svenska kyrkan i utlandet och Svenska teologiska institutet i Jerusalem enligt beslut i kyrkomötet 2010. Det finns ett förslag om bidrag till stiftet på 150 miljoner kronor för perioden 2016–2018 för fortsatt subventionering till nya enheter för anslutning till den gemensamma IT-plattformen. För kyrkomötes kännedom redovisas också en preliminär fördelning av återstående medel för satsningen på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – Dela liv* 2015–2018.

Huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader som svårigen kan prioriteras bort. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet exempelvis kris- och katastrofberedskap, kyrkoval eller administrativa funktioner som till exempel gemensamma IT-system. Enbart en mindre del utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Med utgångspunkt i den bifogade omvärldsanalysen har kyrkostyrelsen följande särskilda prioriteringar för planeringsperioden 2016–2018, vilka beskrivs närmare i skrivelsen; *arbete för hållbar utveckling, stöd till utsatta människor i Mellanöstern, arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige, diakonalt utvecklingsarbete, barn och unga, undervisning och mission, kulturarvsarbete, utbildning, strategiskt arbete gentemot samhällets företrädare samt ytterligare förstärkning av den administrativa samverkan i Svenska kyrkan*. Därtill kommer perioden särskilt att präglas av *reformationsfirande och en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan*.

Enligt kyrkoordningen 12 kap. 3 § ska kyrkostyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut. Kyrkostyrelsen har genomfört en barnkonsekvensanalys i beredningsarbetet och samrått med Svenska Kyrkans Unga.

I skrivelsen lämnas inga förslag avseende eget kapital som överskrider målvärdet vid utgången av 2014. Kyrkostyrelsen ser behov av fortsatt beredning av frågan om

KsSkr 2015:1   hela kyrkans gemensamma kapitalsituation. Ett fortsatt arbete redovisas i KsSkr 2015:2, bilaga 2.

Skrivelsen är indelad i tre delar.

1. *Uppdrag, utmaningar och prioriteringar*: En beskrivning av Svenska kyrkans och den nationella nivåns uppdrag och utmaningar, en kort sammanfattning av den bifogade analysen (bilaga 1) samt en beskrivning av kyrkostyrelsens prioriteringar för 2016–2018.
2. *Verksamheten och dess inriktning*: Kyrkostyrelsens förslag till inriktning av verksamheten, sorterad i en struktur med utgångspunkt i kyrkoordningens bestämmelser om den nationella nivåns uppgifter samt från instruktioner för kyrkostyrelse och råd. Här anges också kostnadsramar för respektive område.
3. *Ekonomi*: Sammanfattningar och kommentarer kring ekonomin i sin helhet. Här framgår kostnadsram 2016, planeringsramar 2017–2018, kostnadsramar 2016–2020 för lokalförsörjning samt den preliminära fördelningen av återstående medel 2015–2018 för *Dela tro – dela liv*.

Läshänvisning till tabeller: Samtliga belopp i skrivelsen anges i miljoner kronor, där inte annat anges. Jämförelsekolumner i de tabeller som följer relaterar till Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2015–2017 (beslutad av kyrkomötet 2014). Belopp i jämförelsekolumner med positivt tecken innebär att kostnaderna varit lägre eller intäkterna högre i föreslagen ram jämfört med tidigare beslutad planeringsram. På motsvarande sätt innebär negativt tecken att kostnaderna är högre eller intäkterna lägre i föreslagen ram jämfört med tidigare beslutad planeringsram.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	4
Svenska kyrkans uppdrag, utmaningar och prioriteringar.....	5
De yttre förutsättningarna för Svenska kyrkans uppdrag	5
Svenska kyrkans uppdrag och utmaningar	5
Den nationella nivåns uppdrag som stödjande och sammanhållande kraft	6
Fyra övergripande områden med särskild prioritet.....	7
Kyrkostyrelsens särskilda prioriteringar 2016–2018.....	8
Verksamheten och dess inriktning	13
Omvärld och relationer	14
Stöd till stift och församlingar	20
Normering, tillsyn och förvaltning	35
Sammanfattande tabeller över kostnadsram och finansiering	39
Ekonomi	40
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	44
Bilaga 1 Omvärldsanalys.....	45

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. Kyrkomötet beslutar att ett bidrag på 150 miljoner kronor ska utgå till stiftens under perioden 2016–2018 för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Kyrkostyrelsen får besluta om de närmare villkoren för bidraget.

De yttre förutsättningarna för Svenska kyrkans uppdrag

Den bifogade omvärldsanalysen som ligger till grund för denna skrivelse, innehåller ett urval faktorer av särskild relevans för Svenska kyrkan. Sammantaget ger de en bild av den mångdimensionella verklighet som vi har att förhålla oss till när verksamhetsinriktningen ska konkretiseras.

På global nivå lyfts exempelvis bristen på respekt för mänskliga rättigheter, de stora flyktingströmmarna, klimatförändringar och världsekonomin fram. Nationellt betonas bland annat det ökande antalet asylsökande och integrationsutmaningar, de ökade inkomstklyftorna och skillnaden mellan dem som befinner sig på och dem som befinner sig utanför arbetsmarknaden samt gapet mellan de kommuner som avfolkas och de med stark befolkningstillväxt. Detta är klyftor som också växer inom Svenska kyrkan.

Omvärldsanalysen lyfter också fram människans behov av livsmod och längtan efter mening och sammanhang och att det är av avgörande betydelse för vårt välbefinnande att uppleva tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull.

I planeringsarbetet har kyrkostyrelsen tagit hänsyn till relevanta faktorer som de förändrade kommunikationsmönster som beskrivs i omvärldsanalysen samt Svenska kyrkans medlemsutveckling och den analys som gjorts av kommande års avgiftsunderlag.

Utmaningarna i *Medlemsprognos 2030* som presenteras i omvärldsanalysen är inte bara ekonomiska. Den utmaning som Svenska kyrkan står inför är i första hand inte innehållslig eller ideologisk utan organisatorisk. Organisationen ska tjäna kyrkan och därför har alla delar av Svenska kyrkan att agera ansvarsfullt inför de utmaningar som finns vad gäller till exempel personal, nyttjande av kyrkobyggnader och idealitet.

Svenska kyrkans uppdrag och utmaningar

Kristen tro hjälper oss att tolka våra liv, skapar hopp, mening och sammanhang samt uppfordrar oss till handling. I kyrkans gemenskap övar vi oss i förtröstan på att Gud aldrig överger oss och att det därför alltid finns skäl för hopp. Berättelser, sånger och gudstjänster utgör en rytm för många människor. De heliga rummen förbinder oss med historien och öppnar oss mot framtiden. Vi får förståelse för, riktning och hopp i våra jordiska liv samtidigt som Gud möter oss med kärlek, befrielse, upprättelse och utmaning.

Som kristna bekänner vi Gud Fadern som skapar, Sonen som frälser och Anden som förnyar och ger liv. Eftersom Gud skapat världen och alla människor till sin avbild, utmanas vi att främja hållbara livsvillkor för allt levande och att värna varje människas liv och värdighet. Vår tro att Gud blivit människa och att Kristus uppstått från de döda ger oss grund för hopp också inför det svåra och oväntade. Gud är närvarande i vår tvetydiga tillvaro genom sin Ande. Den är inte alltid lätt att peka ut, men den håller kyrkan vid liv, ges till oss i dopet och verkar i hela världen. Den leder oss vidare som kyrka och mänsklighet.

Den världsvida kyrkans uppdrag är detsamma i alla tider, men konkretiseras på varje plats och i varje tid. Svenska kyrkan behöver prioritera sin verksamhet och sin resursanvändning på bästa sätt för att tron ska få betydelse i människors liv, både i ord och i handling. Målet är, som kyrkoordningen anger, att människor ska komma

till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

Vår tro på Gud som skapare, frälsare och livgivare har betydelse i våra liv. Vi har ett uppdrag att värna global och social sammanhållning och hållbarhet. Detta med grund i en livshållning som förankrar konkreta handlingar och ställningstaganden i ett levande kulturarv som rymmer Jesus utmaning: allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.

Kyrkostyrelsen lyfter fram aspekter av den kristna tron och dess konsekvenser som behöver framhållas i vår tid samt gör ekonomiska prioriteringar. Mot bakgrund av medlemsutvecklingen är det en särskild utmaning för Svenska kyrkan i vår tid att skapa öppna arenor där människor får möjlighet att lära känna kristen tro och livshållning och att bidra och att vara delaktiga i en kristen gemenskap.

Kyrkan finns i världen för livets skull. Vår konkreta diakonala verksamhet i Sverige och världen är därför en del av trons liv, men inte begränsad till troende människor, utan handlar om alla utan åtskillnad. Vårt budskap om alla människors lika värde behöver höras i varje sammanhang där människor kränks och där politiska system bygger på föreställningar om den starkes rätt och ett förakt för svaghet. Kyrkan behövs som en positiv kraft i samhället, nationellt och globalt.

Omvärldsanalysen visar också att vi ständigt behöver vara delaktiga i samtalet om frågor som relaterar till livets början och slut, till exempel assisterad befruktning samt villkoren för vård i livets slutskede. Dessa svåra frågor har inga enkla svar, men kyrkan bör både som gemenskap och genom sina medlemmar bidra till att finna vägar framåt på sätt som värnar tron på att varje människa är Guds avbild.

Den nationella nivåns uppdrag som stödjande och sammanhållande kraft

Församlingen är den lokala pastorala nivån inom Svenska kyrkan med grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiften som är den regionala pastorala nivån främjar och har tillsyn över församlingslivet medan den nationella nivån utövar sitt stöd till församlingslivets utveckling via stiften, vilket tar sig olika uttryck genom stiften olika behov.

Den nationella nivåns uppgift är att vara en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidra till att uppdraget fullgörs rikstäckande. Detta sker genom ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter bland annat i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, ekumeniska relationer samt internationell diakoni och mission. Till uppgiften hör också att vara Svenska kyrkans röst såväl i det svenska samhället som internationellt och bidra till att Svenska kyrkan som helhet är en positiv kraft för att samhället ska hålla ihop och inte dra isär.

Svenska kyrkan på nationell nivå ska hålla ihop den utveckling som äger rum. En utveckling som ska vara hållbar för Svenska kyrkan. En viktig uppgift för den nationella nivån är att underlätta erfarenhetsutbyte och lyfta fram goda exempel och resurspersoner och bidra till Svenska kyrkan som lärande organisation.

Vid och inför utfasning av stora satsningar, som exempelvis riktat församlingsbidrag och *Dela tro – dela liv*, behöver arbetet med utvärdering och kontinuerligt lärande utvecklas. Inte bara till nytta inför kommande större satsningar, utan det ordinarie förhållningssättet, våra handlingsmönster och arbetsformer måste även påverkas. Kyrkostyrelsen menar att lärandet från större nationella satsningar måste utmynna i förändring och förnyelse på samtliga nivåer. Den aktuella satsningen *Dela*

tro – Dela liv, bör till exempel utmynna i fördjupat planlagt arbete för undervisning och mission.

KsSkr 2015:1

Arbetet kring kyrkans uppdrag bör ske i en medvetenhet om vad som är respektive nivåns roll och ske i en anda av samförstånd. Bidragen från de olika nivåerna är olika men uppdraget är gemensamt. Kyrkostyrelsen styr och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter och företräder Svenska kyrkan. För vissa uppgifter finns råd under kyrkostyrelsen som på delegation fullgör vissa uppdrag.

Fyra övergripande områden med särskild prioritet

Kyrkostyrelsen har efter samråd med stiftens styrelser fastställt att följande fyra övergripande områden ska ges särskild prioritet.

1. Omvärldsanalys och forskning

Genom forskning och analys visar kyrkostyrelsen på övergripande perspektiv och utmanar Svenska kyrkan att reflektera över sin identitet och om hur uppdraget kan ta gestalt. Det innebär att initiera och samverka i forskningsprojekt som har såväl samhällsrelevans som kyrkorelevans. Det innebär också att ta fram beslutsunderlag så att församlingar och stift ska kunna forma en verksamhet som är motiverad i deras sammanhang och som bidrar till kyrkans samlade förmåga.

En ny modell för enkätundersökning har utvecklats. Den nya modellen, som har arbetsnamnet *kyrkbussar*, samlar och samordnar kyrkostyrelsen alla interna och externa enkätundersökningar i syfte att effektivisera och underlätta för församlingar och för de som medverkar i undersökningar externt. Förhoppningen är också att detta arbetssätt ska bidra till högre kvalitet i den omvärldsanalys som görs.

Arbete pågår för att skapa en digital plattform på nätet som samlar och tillgängliggör de studier och den analys som görs inom olika områden.

2. Administrativa stödfunktioner

Det fortsatta utvecklingsarbetet tillsammans med stiftens för administrativ samverkan gör att församlingarna på sikt ska kunna frigöra resurser för att lägga ytterligare kraft på sin grundläggande uppgift. Arbetet bidrar också till en hållbar utveckling, genom nya arbetssätt som säkerställer kvalitativa stödfunktioner med stabilitet över tid.

Ett uttryck för prioritering inom detta område är ytterligare kraftiga resursförstärkningar för att införandet av gemensamma lösningar ska öka.

Kyrkostyrelsen konstaterar att den gemensamma IT-plattformen, GIP är en central förutsättning för fortsatt administrativ samverkan och föreslår därför ett ekonomiskt bidrag för fortsatt subvention av anslutning till den gemensamma plattformen. Kyrkostyrelsens målsättning är att minst 85 procent av kyrkans anställda är anslutna till GIP vid utgången av 2018.

3. Stöd till församlingens grundläggande uppgift

Gudstjänsten stärker människors förmåga att verka i vardagen. Arbetet med den nya kyrkohandboken syftar till att underlätta församlingars möjligheter att utveckla sitt gudstjänstliv.

Den särskilda satsningen på kyrkans *undervisning* och *mission* för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, har till syfte att stärka församlingarna i den grundläggande uppgiften. Svenska kyrkan vill med satsningen utveckla hållbara former för lärande

där människor i alla åldrar får möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro.

Under perioden 2015–2017 genomförs ett intensifierat arbete inom området *diakonal utveckling*, där välfärdsfrågorna ingår. Syftet är att skapa beredskap att möta de sociala utmaningar Svenska kyrkan ställs inför i ett samhälle i förändring och stimulera till utveckling och nytänkande när det gäller Svenska kyrkans sociala ansvarstagande i samhället.

I det internationella arbetet finns särskilda utmaningar i att ge stöd till kyrkor, organisationer och institutioner i deras arbete för evangeliet i sina sammanhang och för att bidra till att människor i utsatta situationer får förbättrade livsmöjligheter. I samverkan med kyrkor och andra religiösa aktörer i Sverige och världen stärks den teologiska reflektionen och det lokala uppdraget att verka för *mission* och *diakoni*.

Det pågår ett övergripande arbete för att utveckla processen med församlingsinstruktioner. Kyrkostyrelsen stödjer stiftens arbete i att utarbeta vägledning till församlingar genom bidrag till omvärldsanalys och erfarenhetsutbyte.

I dialog med berörda parter ska kyrkostyrelsen också under perioden utreda hur Svenska kyrkan ska kunna stärka Svenska kyrkans arbetsgivaransvar och stärka diakonala och administrativa frågor kopplade till begravning.

4. Kommunikation

Svenska kyrkan behöver stärka sin förmåga att visa vad kristen tro innebär och berätta om vad Svenska kyrkan är. Det kräver mod till förändring, rätt tilltal, förmåga att se nya lösningar och förtröstan på att nya tider också rymmer nya möjligheter. I kyrkostyrelsens kommunikationsplanering är utgångspunkterna i den aktuella omvärldsanalysen av avgörande betydelse, både för innehållet i kommunikationen och för val av kommunikationskanaler. Kyrkans roll i vår samtid är viktig och därför ska samtal om kyrkans identitet och kristendomens kärna uppmuntras.

Inte sällan likställs religion med fundamentalism och våld och kyrkan framställs som en reaktionär kraft i media. Det är en utmaning för Svenska kyrkan att bidra till minskad polarisering och ge en nyanserad bild. Att stärka kyrkans profetiska röst i samhällsdebatten är att inte överlåta uppdraget att berätta om vad kyrkan står för till andra. Det är viktigt att arbeta för ett gott samtalsklimat både i offentliga miljöer och i interna debatter mellan Svenska kyrkans medarbetare. Ett aggressivt debattklimat skadar inte bara individer utan även kyrkan som helhet. Det är en utmaning att stärka det goda respektfulla samtalet och bidra till existentiell och teologisk reflektion och inte inta ett förhållningssätt som underblåser religionskritik.

Kyrkostyrelsens särskilda prioriteringar 2016–2018

Huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader som svårligen kan prioriteras bort. Antingen är ansvaret reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet exempelvis kris- och katastrofberedskap, kyrkoval eller administrativa funktioner som till exempel gemensamma IT-system. Enbart en mindre del av planeringsperiodens budget utgör utrymme för särskilda prioriteringar. Med utgångspunkt i aktuell omvärldsanalys har kyrkostyrelsen följande prioriteringar för planeringsperioden 2016–2018, vilka även beskrivs senare i skrivelsen under respektive verksamhetsområde.

Kyrkostyrelsen menar att frågan om hållbarhet är av särskild betydelse vilket också framgår av den aktuella omvärldsanalysen. Hållbar utveckling förknippas oftast mest med klimatfrågan, men det är mera än så. Som framgår av omvärldsanalysen är frågorna om klimatiförändringar, resursförbrukning, utveckling och rättvisa inte enbart naturvetenskapliga, tekniska, ekonomiska, sociala och politiska utan även etiska, existentiella och teologiska. Det etiska perspektivet är en integrerad del i arbetet med hållbar utveckling. Etik och värdegrund är väsentliga element för att påverka och utveckla såväl kapitalförvaltning som strukturer för barnets bästa genom barnkonsekvensanalyser.

Det konkreta klimathotet som finns för oss som lever nu och för kommande generationer är sannolikt den största gemensamma utmaning mänskligheten någonsin stått inför. Vi behöver stärkas och i vissa fall väckas till en längtan efter en hållbar framtid. Vi behöver det hopp som motverkar motstånd och tröghet, bereda utrymme för saklig diskussion och frigöra förändring och handlingskraft. Vetenskap, politik, näringsliv, kultur, religion och andlighet måste samverka och arbetet med klimatomställning måste få genomslag i samhällsutvecklingen och stimulera en omprövning av vad som är hållbart i vår vardag. Arbetet med en omställning måste också bäras av ett tydligt globalt rättviseperspektiv.

Öka stödet till utsatta människor i Mellanöstern

Bristen på respekt för mänskliga rättigheter är påtaglig i många regioner och som framgår av omvärldsanalysen är antalet flyktingar i världen det högsta talet sedan Andra världskriget. Drygt 33 miljoner av de sammanlagt 50 miljoner människor som befinner sig på flykt är så kallade internflyktingar som befinner sig i grannländer eller inom sitt eget land. De största grupperna av flyktingar kommer från Mellanöstern.

Kyrkostyrelsen planerar med anledning av den ökade förföljelsen som drabbar religiösa minoriteter, och som framgår av omvärldsanalysen, att öka omfattningen av sitt arbete för utsatta kristna och andra religiösa och etniska minoriteter i Mellan-österregionen. Detta sker genom utökade humanitära insatser och stöd av psykosocial expertis och personal. Likaså genom stöd till en mer långsiktig verksamhet för fredlig samexistens och religionsdialog.

Stärka Svenska kyrkans arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige

Det ökade antalet asylsökande i Sverige som beskrivs i omvärldsanalysen innebär att migrations-, flykting- och integrationsfrågor utvecklats till centrala områden i en strävan efter ett hållbart samhälle. Stiftelsen får därför kontinuerligt stöd till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte inom dessa områden. En stödfunktion kommer också att etableras på nationell nivå i samråd med stiftelsen för att bistå stift och församlingar med kunskap och aktuell information för deras arbete med asylsökande och flyktingar. Kyrkostyrelsen kommer att ta tillvara de erfarenheter som görs under 2015 och bidra till att församlingarna utarbetar hållbara arbetssätt och strukturer för arbetet med asylsökande och flyktingar för framtiden.

Svenska kyrkan stödjer och bidrar till utveckling av *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar* dit många människor söker sig för kostnadsfri juridisk rådgivning, familjeåterförening och svenskt medborgarskap.

Kyrkorna bidrar till gränsöverskridande gemenskaper, men som framgår av omvärldsanalysen kan de också vara segregerade rum då de ekonomiska, sociala och

kulturella klyftor som ökar i samhället även ryms inom kyrkan. Svenska kyrkan måste därför aktivt verka för ökad integration och tillvarata mångfaldens möjligheter.

Stärka det diakonala utvecklingsarbetet i Svenska kyrkan

Som framgår av omvärldsanalysen har förändringar inom svensk välfärd pågått en längre tid och medfört ökad otrygghet och knappa ekonomiska förhållanden för många. Att allt fler befinner sig utanför arbetsmarknaden innebär inte bara sämre ekonomiska förutsättningar för den enskilde utan minskar också möjligheten till delaktighet i samhället som är en viktig beståndsdel för identiteten. Inte minst barn drabbas hårt när familj och samhälle belastas ekonomiskt och socialt. Det är också en stor utmaning för vårt samhälle att hantera den situation som uppstått med det ökade antalet EU-migranter som tigger på gatorna i Sverige och även den ökade främlingsfientligheten. Detta är ett område som också lyfts fram i omvärldsanalysen.

Den diakonala verksamheten i Svenska kyrkans församlingar hittar delvis nya former och det finns en förväntan att Svenska kyrkan både gör ett konkret socialt arbete och förmedlar erfarenheter från de möten med människor som äger rum. Svenska kyrkan bevakar socialpolitiska frågor, följer samhällsutvecklingen samt deltar i debatten utifrån kyrkans grundläggande värderingar.

Tillvarata barn och unga i Svenska kyrkan

Barn och unga är inte bara framtidens vuxna utan är viktiga här och nu i gudstjänster och församlingsliv. Att bereda plats för barn och ungas perspektiv och erfarenheter är viktigt både för Svenska kyrkans utveckling och för de unga själva.

Kyrkomötesbeslutet om att göra barnkonsekvensanalyser inför beslut i församlingar, stift och på nationell nivå är ett uttryck för en prioritering som i praktiken innebär en nyorientering. Det innebär fortsatt eftertanke och handling i vår strävan att alltmer värna barnets livssituation och vara en kyrka som rymmer barn och unga.

Den ökade ohälsan bland unga sedan slutet av 1980-talet och fram till idag som framgår av omvärldsanalysen är oroväckande. Den diakonala aspekten av kyrkans arbete med barn och unga måste därför tas på allvar.

Stärka Svenska kyrkans undervisning och mission

I en tid av sökande efter mening och sammanhang och när inte den kristna socialiseringen sker i hemmen eller i skolan har kyrkan ett ansvar att förmedla det kulturarv och den rikedom av berättelser som den förvaltar. En tradition som även nutidens människors kan relatera till och finna fördjupat livsmod, hopp och gemenskap i. För att stärka församlingarnas arbete i att bedriva undervisning och mission fortsätter stödet till *Dela tro – Dela liv* med prioriterad styrka under planeringsperioden.

Kyrkostyrelsen betonar en helhetssyn på dopuppföljning som ett livslångt lärande och ser behovet av att församlingar utarbetar planer för lärande och undervisning i mötet med barn, ungdomar och vuxna. I församlingsinstruktionerna läggs en gemensam grund för församlingarnas sammanhållna arbete med undervisning och mission och hur det konkreta arbetet ska genomföras beskrivs i verksamhetsplaner eller särskilda pastoraler. Satsningen *Dela tro – Dela liv* ska bidra till ett fördjupat och förnyat arbete för undervisning och mission och till ett strukturerat arbete, förankrat i genomarbetade utgångspunkter och handlingsplaner i Svenska kyrkans församlingar. Det gemensamma utvecklingsarbetet ska fortsätta även efter att den aktuella satsningen avslutats.

I ett samhälle med ökat intresse för religion och andlighet utgör kyrkans skatt av bilder och berättelser en viktig grund för människors livskvalitet, när de relaterar till det egna livet. Vi levandegör ett arv som rymmer mångfald och som enligt forskning fungerar sammanhållande genom evangeliets innebörd. Den kristna tron är inte begränsad och kyrkan är världsvid. Den mångfaldiga gemenskap som finns och som omfattar människor från flera länder och kulturer samt bär en samlad rikedom av andlighet, uttryck och språk, bidrar till ett samhälle som håller ihop. Våra lokala församlingar bidrar till integration och gränsöverskridande gemenskaper genom tillgången på de *levande rum* som kan motverka de klyftor som beskrivs i omvärldsanalysen. Kyrkan är en öppen andlig gemenskap där tron har fått ta sig olika uttryck från tid till tid.

Kyrkobyggnaderna kan också fungera som en sammanhållande faktor för ett samhälle som allt mer dras isär. Kyrkorummen erbjuder genom sina bilder, berättelser och symboler tecken på en universell och gränsöverskridande gemenskap. Dessa behöver därför göras tillgängliga för människors reflektion och bön, inte minst värdefullt då samhället eller enskilda drabbas av kris. Men det är en utmaning att hålla kyrkorna öppna, inte minst i glesbygden där avfolkningen fortsätter kontinuerligt som beskrivs i omvärldsanalysen. Tillgången på medarbetare kan vara begränsad på landsbygden i förhållande till församlingar i större samhällen.

Musiken är liksom kyrkorummet en del av vårt kulturarv, de historiska sångtraditionerna, orgeln, psalmerna och samtidigt vävs nya kulturyttringar in i den kyrkomusikaliska traditionen, genom nyskrivna körverk, gospel och musik från andra världsdelar och från den aktuella populärkulturen.

Kyrkostyrelsen vill bidra till en insiktsfull dialog i församlingarna om kyrkorummets plats för människors djupaste frågor om tillvaron, dess kulturhistoriska värden och dess funktion som en resurs för människor i en tid av förändring.

Svenska kyrkan har goda och stabila planeringsförutsättningar för att göra de bedömningar och prioriteringar som är nödvändiga för ett långsiktigt ansvarstagande av de kyrkliga kulturminnena. Kvalitet, effektivitet och analys, inklusive en ny modell för fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen ska prioriteras under planeringsperioden. Redskapen i förvaltningen av fastigheter och kulturarv ska också utvecklas.

Utbilda medarbetare för arbete i Svenska kyrkan

För att verka i den mångdimensionella verklighet som kyrkan har att förhålla sig till och som beskrivs i omvärldsanalysen krävs engagerade och kompetenta medarbetare. Det behövs medarbetare i församlingarnas arbetslag med olika bakgrund och erfarenhet som samtidigt motsvarar de krav på förståelse och fördjupning som krävs. Kyrkostyrelsen anser det angeläget med strategisk kompetensförsörjning, som även innebär åtgärder för att fortbilda och behålla medarbetare i organisationen, och kommer därför att diskutera förutsättningarna för sådana insatser vidare med stiftet under planeringsperioden. Anställda medarbetare måste även motiveras att ta tillvara ideellt engagerade samt stärkas i sin förmåga att leda ideella medarbetare med varierande kompetens och bidra till deras kontinuerliga inspiration och fortbildning.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut utbildar diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster och verkar för att dessa medarbetare i framtiden ska samverka på bästa sätt i Svenska kyrkan verksamhet. För att utbildningsinstitutet ska kunna fullgöra sitt uppdrag krävs förstärkta lärarresurser.

Utveckla och samordna Svenska kyrkans strategiska arbete gentemot samhällets övriga företrädare

För att Svenska kyrkans företrädarskap ska utövas väl behöver kontakten med samhällets övriga företrädare utvecklas ändamålsenligt. Det strategiska arbetet behöver stärkas ytterligare genom systematisering, samordning och effektivisering. På sikt ska detta underlätta för kyrkans företrädare att föra fram Svenska kyrkans perspektiv, väl sammanvägt mellan kyrkans olika verksamheter och tydligt grundade i beslutade plattformar. Genom att utveckla det strategiska arbetet stärker vi våra möjligheter att påverka samhällsutvecklingen.

Utveckla den administrativa samverkan i Svenska kyrkan

Medlemsutvecklingen i kombination med makroekonomiska faktorer samt den samhällsekonomiska utvecklingen med privatekonomiska konsekvenser som följd påverkar avgiftsunderlagets storlek. Detta beskrivs mer ingående i omvärldsanalysens senare del som handlar om avgiftsunderlaget. Av allt att döma kommer intäkten från kyrkoavgiften på ett stadigvarande sätt att minska. Kyrkostyrelsen menar att det är en utmaning att på samtliga nivåer i Svenska kyrkan bidra och påverka utvecklingen genom att visa på det goda arbete som Svenska kyrkan gör och verka för att antalet inträden i Svenska kyrkan ökar, men också med intensitet förbereda för att Svenska kyrkan kommer att ha betydligt minskade ekonomiska resurser till sitt förfogande i framtiden.

Kyrkostyrelsens strävan är att det ska finnas en likvärdig kvalitet i hela Svenska kyrkan trots att förutsättningarna är olika. Därför planerar kyrkostyrelsen vidare för en allt mer långtgående gemensam administrativ samverkan för att möta de effektiviseringsbehov som finns för organisationen som helhet, så att församlingarnas kyrkoråd även i framtiden ska kunna lägga sina resurser i första hand på den grundläggande uppgiften.

Verksamheten och dess inriktning

KsSkr 2015:1

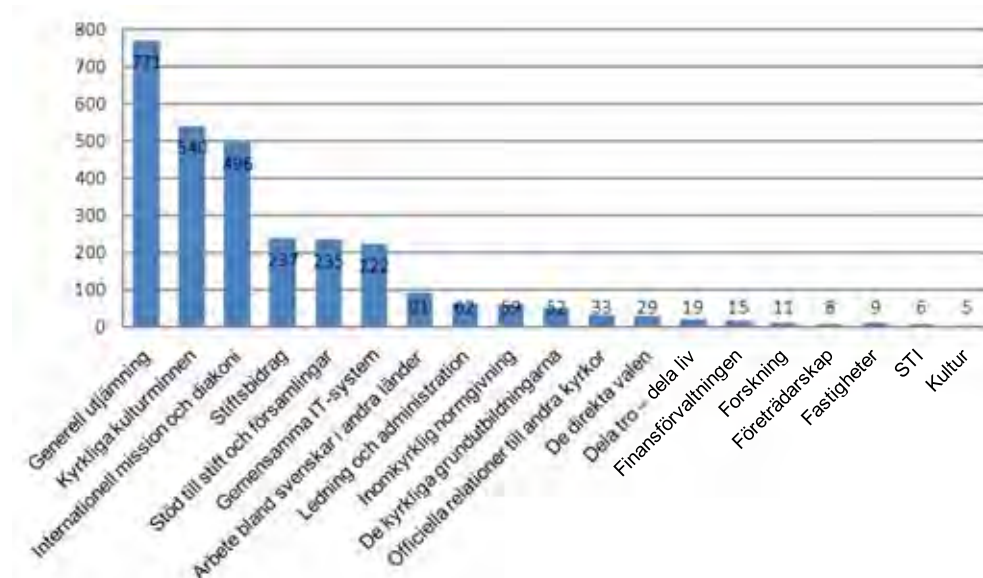
I detta avsnitt redovisar kyrkostyrelsen sitt förslag till verksamhetsinriktning, med utgångspunkt i kyrkoordningens bestämmelser om den nationella nivåns uppgifter samt i instruktioner för kyrkostyrelse och råd.

Tabell 1. Finansiering och kostnader

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	1 750	1 876	1 804	1 824	1 828	142	132
Allmän utjämning	878	894	905	933	962	4	11
Finansförvaltningen (brutto)	926	327	344	366	388	17	22
Kostnads- och planeringsram	-2 705	-2 850	-2 871	-2 936	-2 910	-215	-231
Särsk. budgeterade kostnader	-15	-33	-28	-33	-19	-1	0
Nettoresultat	834	214	154	154	249	-53	-66

Verksamhetens omfattning ökar med 215 miljoner kronor för 2016 jämfört med tidigare ram. Därefter ökar omfattningen ytterligare med 16 miljoner kronor för 2017, för att sedan minska med 26 miljoner kronor 2018. Ökningen jämfört med tidigare ram beror främst på att den internationella verksamhetens intäkter och kostnader stiger med cirka 80 respektive 120 miljoner kronor för 2016 och 2017. På samma sätt planeras intäkter och kostnader för kyrkoantikvarisk ersättning öka med 70 respektive 20 miljoner kronor. Kostnads- och planeringsramar ökar även som en följd av satsningar inom stöd till stift och församlingar, främst avseende resursförstärkningar inom gemensamma administrativa system, fastighetsområdet och kommunikationsstöd. Bidraget på 150 miljoner kronor till stiftet under perioden, jämnt fördelat över åren, för att underlätta anslutning till den gemensamma IT-plattformen innebär också en ökning jämfört med tidigare ram.

Diagram 1. Totala kostnader 2016 (2 899 miljoner kronor) fördelat per verksamhetsområde

För att illustrera den ekonomiska omfattningen på kyrkostyrelsens verksamhet redovisas ovan de totala kostnaderna 2016 i kostnadsram, fastighetsram och den gemensamma satsningen *Dela tro – Dela liv* fördelat per verksamhetsområde. De

totala kostnaderna uppgår till 2 899 miljoner kronor för 2016. Stora delar av kostnaderna utgörs av löpande åtaganden som svårigen kan prioriteras bort.

Omvärld och relationer

Företrädarskap

Uppdraget är att företräda Svenska kyrkan genom att upprätthålla goda kontakter med beslutsfattare och myndigheter, lämna remissyttranden samt genom talespersoner i media och på andra sätt. Detta ska förmedla bilden av vad Svenska kyrkan är och gör.

Verksamheten inriktas på att stärka företrädarskapet genom att utveckla metoder och plattformar, bättre systematisera kontakter med landets beslutsfattare och arbeta mer samordnat med att påverka samhällsutvecklingen. Inte minst är politikerveckan i Almedalen en viktig arena för Svenska kyrkan i dialogen mellan olika samhällsaktörer.

Arbetet utgörs också av de ärenden där Svenska kyrkan har en direkt relation till staten som begravningsfrågor och den kyrkoantikvariska ersättningen.

Tabell 2. Kostnader och finansiering av företrädarskap

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Allmän utjämningsavgift	5	4	8	9	10	4	5
Kostnader	-5	-4	-8	-9	-10	-4	-5
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna ökar jämfört med tidigare ram till följd av ökad satsning på samordning av arbetet med påverkan av övriga samhället. Resurser har tillförts från andra delar av verksamheten.

Officiella relationer till andra kyrkor och samfund samt religionsdialog

Uppdraget är att svara för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund.

Verksamheten inriktas på att främja relationer med kyrkor som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med till exempel Lutherska världsförbundet eller genom särskild ekumenisk överenskommelse, för att konkret gestalta enhet och samverkan. Bilaterala ekumeniska relationer med andra kyrkor utvecklas för att öka förståelsen, bearbeta teologiska skiljaktigheter och att lära av varandra. Medlemskap i ekumeniska organisationer stödjer gemensam bearbetning av frågor. Ekumeniskt arbete vidgar perspektiven om vad det innebär att vara kyrka och därför är det värdefullt att söka arbetsformer som ökar engagemanget lokalt i församlingarna för ekumenik och samarbete.

Deltagandet i det ekumeniska arbetet ger möjlighet att lyfta fram viktiga delar av kyrkostyrelsens omvärldsanalys om jämställdhet, klimat, minoriteters rättigheter och nya diakonala utmaningar. Detta sker genom att vi ömsesidigt utmanar varandra, lär av varandra och gemensamt bearbetar eller agerar tillsammans i sakfrågor. Den jämställdhet Svenska kyrkan tillämpar i officiella representationer och delegationer kan utmana andra kyrkor och Svenska kyrkan utmanas också att dra lärdomar av andra kyrkor.

Det finns en fortsatt strävan att bereda yngre människor möjlighet att delta i ekumeniska officiella relationer. Likaså att fortsättningsvis möjliggöra för unga att ansluta till de större konferenser och mötesplatser som finns i den världsvida ekumeniken, som genom exempelvis det förmöte för unga som arrangerades i samband med Kyrkornas världsråds generalförsamling i Busan.

Exempel på insatser är fortsatt engagemang i Kyrkornas världsråd (KV), Global Christian Forum (GCF), Lutherska världsförbundet (LVF), Konferensen för europeiska kyrkor (KEK), Sveriges kristna råd (SKR) och Svenska missionsrådet (SMR). Därtill kommer insatser för ett fortsatt fördjupande av relationerna till kyrkorna som ingår i Borgågemenskapen (Porvoo), till Evangeliska kyrkan i Tyskland (EKD), till Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen, till Episkopala kyrkan i Amerika och till Svenska kyrkans partnerkyrkor i syd, samt tal med ortodoxa och orientaliska kyrkor i Sverige samt arbete för att finna former för relationen till Ekumeniakyrkan.

Planeringen för ett firande av reformationens 500-års jubileum 2017 pågår i samverkan med LVF och SKR. LVF:s generalförsamling äger rum i Windhoek i Namibia 2017 och därtill är Svenska kyrkan värd för det Nordiska biskopsmötet 2016 som samlas vart tredje år.

LVF och Katolska kyrkan kommer gemensamt att vara värdar för ett ekumeniskt högtidlighållande av reformationens 500-årsjubileum i oktober 2016. För detta utgår ett ekonomiskt bidrag till LVF samt personellt stöd som krävs för att hårbärgera en manifestation av detta slag.

Det finns ett ökat behov av att värna religionsfrihet och mänskliga rättigheter och Svenska kyrkan arbetar både i bilaterala och multilaterala relationer för detta. Religiösa minoriteter drabbas av utsatthet där demokratiska system och stabil ekonomi saknas. Svenska kyrkan stödjer dialoger med moderata krafter i olika situationer och bidrar till att skapa motbilder till fundamentalistiska tolkningar av religion och utvecklar metoder för gränsöverskridande samtal i känsliga frågor, bland annat genom att erbjuda trygga miljöer för denna dialog. Kyrkostyrelsen kommer att fortsätta analysera behoven hos olika grupper i utsatta situationer och stödja våra samarbetspartner genom de kanaler som finns både inom verksamheten för internationell mission och diakoni och genom andra ekumeniska samarbeten.

Med anledning av det ökade behovet har kyrkostyrelsen intensifierat arbetet för att stärka mänskliga rättigheter och religionsfrihet här i Sverige, bland annat genom att förstärka kompetensen inom området religionsdialog. I interreligiösa frågor fortsätter samarbetet i ekumeniska sammanhang, till exempel inom SKR. Genom bland annat engagemanget i Sveriges interreligiösa råd sker konkret dialog och samverkan med företrädare för olika trostraditioner. För att motverka både antisemitism och islamofobi är det viktigt med öppenhet mot dessa religioner och förtroendefulla kontakter med ledande företrädare både nationellt och lokalt. Därigenom kan saklig kunskap och personlig kännedom spridas som motvikt till fördomar och hatbrott. Dokumentet *Guds vägar* om relationen mellan kyrkan och judendomen kommer att återaktualiseras på olika sätt.

För att främja social och kulturell öppenhet i Skåne, och inspirera och bidra med erfarenheter till liknande nationella och internationella initiativ kommer kyrkostyrelsen att stödja *Open Skåne*, *Stiftelsen Initiativ för social sammanhållning i Skåne* de närmaste åren.

Det finns tre kyrkomötesuppdrag att hantera under planeringsperioden, KmSkr 2014:3 Om Guds vägar, Kairosdokumentet, KmSkr 2014:4, Religionsdialog samt KmSkr 2014:6 Ett fredsupprop.

För ytterligare information om arbetet med officiella relationer till andra kyrkor och samfund, se rubriken *Samarbetet i globala ekumeniska allianser* i avsnittet *Internationell mission och diakoni*.

Tabell 3. *Kostnader och finansiering av officiella relationer till andra kyrkor och samfund*

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	2	2	2	2	2	0	0
Allmän utjämningsavgift	24	28	31	28	28	3	0
Kostnader	-26	-30	-33	-30	-30	-3	0
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna ökar 2016 till följd av att LVF och Katolska kyrkan kommer att gemensamt vara värdar för ett ekumeniskt högtidlighållande av reformationens 500-årsjubileum hösten 2016.

Internationell mission och diakoni

Uppdraget är att samordna, planera och utveckla Svenska kyrkans och dess församlingars arbete, engagemang och finansiering för internationell mission och diakoni. Verksamheten formas utifrån en nära, målmedveten och strategisk samverkan med andra kyrkor och internationella organ samt med församlingar i Svenska kyrkan. Verksamheten finansieras av insamlade medel och erhållna bidrag. Sida är en betydande bidragsgivare till vilken Svenska kyrkan är en ramavtalsorganisation. Inom det humanitära området är Svenska kyrkan också en strategisk partner till Sida.

Det internationella arbetet organiseras i program utifrån fem tematiska policyområden: *Pastoral utveckling*, *Genusrättvisa och jämställdhet*, *Hälsa*, *Hållbar försörjning* samt *Fred och försoning*. Inom varje landprogram sker analyser utifrån dessa tematiska områden och med en tydlig fokusering av samarbetspartner och insatser. För varje landprogram liksom för programmen i policydialog och humanitära insatser finns särskilda resultatramverk upprättade som visar vilken målfyllelse man hoppas på.

Region- och landprogram

För att få mest effekt för människor som lever i fattigdom och utsatthet, har Svenska kyrkan valt att fokusera på vissa länder i Latinamerika, Karibien, Afrika, Mellanöstern, Nordafrika och Asien. Detta sker i 22 landprogram. Målet är att arbeta med grundorsakerna till orättvisor och fattigdom. Högre teologisk utbildning och stärkande av organisationers kapacitet är en viktig förutsättning eftersom kyrkor, och andra religiösa aktörer, har en avgörande roll att spela i civilsamhället för att upprätta människor och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Under perioden sker bland annat en särskild satsning på att stärka olika teologiska utbildningsinstitutioner, med stöd från Lunds missionssällskap. En viktig målgrupp i allt arbete är barn och unga. I landprogrammen sker samarbete med lokala partner. Vi samverkar med olika typer av kyrkor och organisationer i både huvudstäder och på landsbygden. Det kan vara gräsrotsorganisationer, kyrkors diakonala organisationer, påverkansorganisationer eller nätverk samt teologiska utbildningsinstitut. Våra partner arbetar exempelvis för ökad livsmedelssäkerhet, hållbart jordbruk, mikro-

finansiering, förbättrad barn och mödrahälsa, miljö och klimatfrågor samt skydd för människorättsförsvarare i konfliktområden.

KsSkr 2015:1

I länderna arbetar Svenska kyrkan med flera olika aktörer för att nå så många människor som möjligt och för att grundorsakerna till orättvisor och fattigdom ska adresseras. En förutsättning för att det ska ske är att arbetet är rättighetsbaserat och att det finns gynnsamma förutsättningar för civilsamhällets organisationer och kyrkor. En viktig del av arbetet i programmen är nationell och regional policydialog för att få myndigheter och beslutsfattare att ta ansvar för att människors rättigheter uppfylls och respekteras. I det sammanhanget sker samverkan med organisationer, oftast kyrkorelaterade, som arbetar med påverkansfrågor, nationellt eller internationellt. Eftersom Svenska kyrkan ingår i internationella nätverk och är medlem i globala ekumeniska organisationer, sker arbete också på global nivå för att stärka de mänskliga rättigheterna.

I varje landprogram finns en beredskap, ofta genom ett av ACT-alliansens nationella forum, att svara på humanitära situationer. Det är viktigt att länka ihop det humanitära programmet med det långsiktiga utvecklingssamarbetet i landprogrammen för att fokusera på grundorsakerna till människors återkommande utsatthet. Detta görs exempelvis genom fred- och försoningsarbete, arbete för klimatanpassning, katastrofberedskap och genusrättvisa.

Planerna för utfasningen av Europaarbetet, främst Moldavien och Kosovo kan komma att påverkas av den snabba händelseutvecklingen i Europa, inte minst med anledning av situationen för EU-migranter och romer. Ett nära samarbete med Kyrkans nödhjälp i Norge, NCA, har etablerats vad gäller stöd till romers utsatta situation i Rumänien, och kommer att vidareutvecklas under planeringsperioden.

Program för global policydialog

I samverkan med regionala och globala nätverk och ekumeniska organisationer bedrivs påverkansarbete i några globala frågor som på sikt är helt avgörande för effektiv fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Kombinationen av strategiska samarbeten och allianser å ena sidan och evidensbaserade studier och analyser å den andra, ökar möjligheterna att påverka.

Landprogrammets påverkansarbete kompletteras av arbetet på den globala nivån, på EU nivå och på Sverigenivå för att påverka policyprocesser och beslutsfattande i viktiga globala utvecklingsfrågor som exempelvis klimatfrågan och FN:s nya hållbarhetsmål.

Arbetet underbyggs av egna analyser av den verksamhet som Svenska kyrkan tillsammans med partner genomför, men relaterar också till aktuell forskning och andra aktörers erfarenheter. Genom att både påverka beslutsfattare att agera i de globala policyfrågorna och att påverka attityder och ställningstaganden i kyrka och samhälle bidrar vi till förändring. Det är av vikt att arbeta med olika metoder för att få engagerade i Svenska kyrkan, inte minst unga, att aktivt delta i opinionsbildning.

Program för humanitära insatser

Svenska kyrkan har ett mandat att rädda liv och lindra nöd i akuta situationer. Detta uppdrag utförs genom humanitära insatser som primärt samordnas inom *Action by Churches Together*, ACT-alliansen, men det utförs även i samarbete med andra partner. Det humanitära arbetet bedrivs utifrån internationella standarder och principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Svenska kyrkan har beredskap att bistå med insatser i akuta situationer, primärt i Svenska kyrkans land-

programsländer, men även i särskilda fall i länder där Svenska kyrkan inte har ett tidigare samarbete.

Med anledning av de miljontals utsatta människor som lever i Mellanöstern förstärks de humanitära insatserna med särskilt fokus på familjers och barns förhållanden samt på flyktingar från Syrien och Irak. Under 2015 sker en revidering av region- och landprogrammen i Mellanöstern med anledning av kyrkostyrelsens beslut, som ligger till grund för nya insatser med start från 2016 och framåt. Det planeras också kompetenshöjande insatser för att rusta medarbetare och partner i frågor om religions- och övertygelsefrihet.

Samarbete i globala ekumeniska allianser

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och vill vara en aktiv medlem för att stärka ekumeniska globala allianser, verka för tro och tillsammans bidra till att kyrkor blir inkluderande och hållbara.

Samarbetet med Kyrkornas världsråd (KV) och Lutherska världsförbundet (LVF) kommer under perioden att fokusera på de tematiska policyområden som anges ovan. Det gäller inte minst KV:s uppdrag som samlande kraft för medlemskyrkor i teologisk reflektion, stärkande av kvinnors röst och ledarskap samt interreligiös dialog för fred och försoning. Under ramperioden kommer Svenska kyrkan att övergå till att stödja KV med ett övergripande kärnstöd, som innebär att KV själva kan prioritera inom vilka områden som Svenska kyrkans medel ska användas. Samtidigt kommer dialogen mellan Svenska kyrkan och KV att inriktas mot strategiska övergripande frågor och inom de fem policyområden som angetts ovan. KV:s och ACT-alliansens unika ingång i FN-systemet, bland annat genom det globala ekumeniska FN-kontoret i New York och Genève, får fortsatt stöd under perioden. Detta bidrar till att stärka kyrkornas röst i globala rättvisefrågor. ACT-alliansen har en ny global strategi för perioden 2015–2018, som antogs av generalförsamlingen i oktober 2014, som riktas mot arbete för mänsklig värdighet, lokal hållbar utveckling, klimat och miljö samt mot att stärka alliansen institutionellt. Vad gäller det senare handlar det om att stärka samordningen och kapaciteten hos de regionala och nationella ACT forumen för att bättre samverka i humanitära insatser, katastrofriskreducering och gemensamma strategier för långsiktigt diakonalt biståndsarbete. Under 2015 och 2016 deltar Svenska kyrkan aktivt i ACT-alliansens gemensamma globala kampanj i klimatfrågan, bland annat genom att anordna pilgrimsvandringar och med närvaro samt uppföljning av det globala FN toppmötet i december 2015 i Paris. Genom ACT-alliansens EU kontor i Bryssel, som etablerades 1 januari 2015, finns nu ett mer synligt, resursstarkt och fokuserat påverkanskontor gentemot EU institutionerna. Fokus kommer att ligga på EU:s gemensamma utvecklingspolitik, klimatarbete och arbete för livsmedelssäkerhet. Genom kontoret finns en europeisk samordning av påverkansarbetet för en rättvis fred i Israel/Palestina och för demokratisk samhällsutveckling i Centralamerika, med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Stöd fortsätter att utgå till LVF:s globala program för att stärka lutherska kyrkors teologi och utbildningar, organisations- och ledarskapsutveckling samt genderfrågor. LVF har också en unik möjlighet att skapa ett högprofilerat lobbyarbete i mänskliga rättigheter genom att länka alternativa rapporteringar från sina lokala fältkontor till UNHCR, FN:s Högkommissarie för Mänskliga Rättigheter och FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Svenska kyrkans internationella arbete sekonderar medarbetare till samarbetskyrkor och andra partnerorganisationer för att stärka deras kapacitet att uppfylla sina egna insatsmål eller för att stärka relationen med Svenska kyrkan generellt. Vi har också medarbetare som utgör Svenska kyrkans landrepresentanter, och som håller nära kontakt med samarbetspartner och deltar i nationella ACT forum och i andra ekumeniska sammanhang. Under perioden räknar vi med 25 till 30 medarbetare utsända på längre tid. I tillägg till detta finns också den humanitära poolen, i vilken medarbetare med särskild psykosocial kompetens ingår, som på uppdrag av ACT-alliansen åker till katastrofsituationer för att antingen bidra med psykosocial expertis i behovsanalyser eller stödja lokala organisationers medarbetare med psykosocialt stöd. I de flesta fallen handlar det om kortare uppdrag på mellan en och sex månader.

Arbetet med engagemang, stöd, insamling och vänrelationer

Detta arbete relaterar även till skrivelsens avsnitt *Stöd till stift och församlingar*, men beskrivs här så att den internationella verksamheten redovisas i sin helhet. Den internationella verksamheten ska utgöra ett stöd och en samordning för församlingars och stifts engagemang i internationella frågor. Under de kommande åren kommer detta stöd att utvecklas och arbetet inom Svenska kyrkan att förnyas.

Det är av stor vikt att vidmakthålla det stora engagemang för Svenska kyrkans internationella arbete som finns bland ideellt engagerade. Samtidigt behöver kontaktytor med anställda och förtroendevalda stärkas, för att det internationella arbetet ska integreras i församlingarnas och stiftens egna verksamhetsplaner, budgetar och insatser. Samtliga nivåer i Svenska kyrkan bär ett gemensamt ansvar för Svenska kyrkans internationella arbete. Insatser genomförs för att höja kunskapen om det internationella arbetet för alla inom Svenska kyrkan. Arbetet för att möjliggöra för människor i Sverige och i partnerkyrkor att dela erfarenheter omkring tro och liv kommer att fortsätta. Likaså fortsätter utvecklingen av de utbytesprogram som finns. Särskilt stöd prioriteras med syfte att utveckla former för delande, rådgivning och samordning av de vänrelationer som idag bärs av nationell nivå, stiftet och församlingarna. Stödfunktionen utgör ett stöd för stiftens arbete med att främja internationell mission och diakoni i församlingslivet. Vidare undersöks möjligheten att omvandla en del av de projekt som nationell nivå idag ansvarar för till att bli vänprojekt som stift och församlingar istället bär och får möjlighet att utveckla en närmare relation till. Insamlingsmarknaden är konkurrensutsatt, men målsättningen är att öka insamlingen från församlingar och kyrknära sammanhang vilket kräver ett fortsatt starkt och ökat förtroende för hela verksamheten. Många församlingar vill bidra till det internationella arbetet genom att avsätta medel i sin reguljära budget och under perioden görs insatser för att underlätta detta. Insatserna för att engagera den viktiga åldersgruppen 18–30 år intensifieras genom bland annat projektet *Agera* i samarbete med Svenska Kyrkans Unga.

Internt utvecklings- och kvalitetssäkringsarbete

Det kvalitetsarbete som krävs inom verksamheten i och med att Svenska kyrkans internationella arbete är certifierat i *Humanitarian Accountability Partnership*, HAP, kommer att implementeras gradvis under en femårsperiod, med start 2014. Under 2015 genomfördes en översyn av HAP:s internationella sekretariat om hur Svenska kyrkans internationella arbete lever upp till sina kvalitetsåtaganden. I översynen ingick att undersöka möjligheten för det internationella arbetet att bli certifierat enligt den nya internationella kvalitetsstandarden *Core Humanitarian Standard*,

CHS, som alla globala humanitära organisationer har enats om. Preliminära resultat visar att vi har goda förutsättningar för att bli certifierade enligt den nya standarden, men att ett antal åtgärder måste vidtas under ramperioden, som till exempel att publicera betydligt fler nyckeldokument på engelska så att de blir tillgängliga för internationella samarbetspartner. Det kan innebära att nya direktiv om engelska som arbets- och kommunikationsspråk kan behöva tas under perioden. Det innebär också att webben måste göras om utifrån dessa förutsättningar.

Tabell 4. Kostnader och finansiering av internationell mission och diakoni

	Utfall	Detalj- budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Extern finansiering	353	363	403	449	453	78	120
Varav insamlade medel	177	171	184	187	191	30	33
Varav erhållna bidrag	163	178	216	259	259	45	84
Varav övr. int., förändr. dest. medel	13	14	3	3	3	3	3
Allmän utjämningsavgift	75	89	92	92	92	2	2
Ränta destinerade medel	0	1	1	1	1	0	0
Kostnader	-428	-453	-496	-542	-546	-80	-122
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Intäkterna ökar jämfört med tidigare ram främst till följd av den planerade ökningen av insamlade medel och av bidrag från myndigheter och organisationer. Nivån på finansiering från allmän utjämningsavgift följer den långsiktiga plan som kyrkostyrelsen tidigare utformat med tillägg för halva finansieringen av satsningen i Mellanöstern. Resterande del finansieras av destinerade medel. För verksamheten 2016 finns 117 miljoner kronor i destinerade medel (se även tabell 27).

I enlighet med kyrkomötets beslut 2007 ingår 30 miljoner kronor avseende bostadsbyggnadsprojekt på Olivberget i Jerusalem. Kostnaden fördelas med 10 miljoner kronor för respektive år.

Den internationella verksamheten finansieras till stor del genom externa bidrag, huvudsakligen från Sida. Dessa kan förändras under planeringsperioden och medföra att kostnadsramen ökar eller minskar.

Stöd till stift och församlingar

Uppdraget är att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet.

Stödet till församlingar ges antingen direkt eller via stiftet, därtill lämnas stöd till stiftet utan en direkt koppling vidare till församlingsnivån. Vissa utvecklingsarbeten äger rum i samarbete med något eller några stift med särskilt intresse och engagemang inom ett verksamhetsområde. Likaså tar ibland något eller några stift ansvar för nationell samordning och utveckling i en fråga för en kortare eller längre period, exempelvis så som några stift gör för området arbetshandledning och för spetsutbildningar som kräver allt för stora resurser för stiftet att bära på egen hand.

Verksamheten inriktas på att ge stöd inom de större prioriterade områden som kyrkostyrelsen och stiftet kommit överens om: *omvärldsanalys och forskning, administrativ samverkan, stöd till församlingens grundläggande uppgift samt kommunikation*, områden som övergripande beskrivs i tidigare avsnitt.

Här följer några exempel på kyrkostyrelsens stöd till stift och församling:

Många människor har en begränsad erfarenhet och förståelse för hur kristen tro kan ge mening och sammanhang. Detta beskrivs i den del av omvärldsanalysen som behandlar engagemang och samhörighet. Den större satsningen på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, genomförs under perioden och kulminerar under reformationsjubileet 2017. Syftet är att stärka församlingarna i den grundläggande uppgiften genom att bland annat kompetensutveckla och stärka anställda, förtroendevalda och ideella medarbetare som bärare av tro. Kyrkostyrelsen anser också att det är angeläget att satsningen bidrar till församlingarnas arbete för människors livslånga lärande och att satsningen ska påverka församlingarnas strukturerade långsiktiga planering i sina undervisnings- och missionsuppdrag.

Det konkreta innehållet i satsningen genomförs i samarbete mellan kyrkostyrelsen, stiftet och församlingarna. Som exempel genomförs en årlig konferens som bidrag till fortbildning i stift och församling samt mötesplatser för erfarenhetsutbyte och lärande.

Kartläggning, analys och forskning genomförs och en delsatsning genomförs i samarbete med Svenska Kyrkans Unga som ett bidrag till att stärka ungas livskvalitet. Det finns bland annat delsatsningar för att lyfta kyrkorummets möjligheter och stärka kunskapen om Bibelns berättelser och betydelse i kristen tradition samt delsatsningar i syfte att genomföra pedagogiskt strategiskt arbete i församlingar. Kyrkostyrelsen menar att det gemensamma utvecklingsarbetet måste fortsätta även efter det att denna specifika satsning har avslutats.

Kyrkostyrelsen avser att årligen följa processen och informera kyrkomötet om hur den fortskrider samt presentera en utvärdering av genomförandet och målfyllnaden för kyrkomötet 2019. Kyrkomötet beslutade 2012 att fastställa en ram på 60 miljoner kronor för detta ändamål utöver ordinarie ram, under åren 2013–2018. Denna ram redovisas särskilt i tabell 25. Kyrkostyrelsen har hittills fått in ett femtontal ansökningar, vilket innebär att det fortfarande finns möjligheter till fler delsatsningar i stift och församlingar.

Kyrkohandboken

I arbetet med revision av kyrkohandboken främjas det gemensamma för Svenska kyrkan och den lokala gestaltningen för gudstjänstglädje i församlingarna. Engagemanget för den genomförda remissomgången av förslaget till ny kyrkohandbok 2013 vittnar om stort intresse bland många människor. I revisionsarbetet som förlängts förstärks den musikaliska kompetensen. Under perioden 2016–2017 kommer kyrkohandboksrevisionen att slutföras och ett slutförslag till ny kyrkohandbok lämnas till kyrkomötet 2017, för att sedan kunna tas i bruk på påsk- eller pingstdagen 2018. I slutfasen kvalitetssäkras förslaget med särskild teologisk, språklig och musikalisk expertkompetens. En uppföljande remittering till stift och församlingar äger rum under våren 2016.

Efter beslut i kyrkomötet slutföras kyrkohandbokens översättningar till nationella minoritetsspråk, svenskt teckenspråk och andra språk till exempel engelska.

Det finns ett kyrkomötesuppdrag, KmSkr 2014:20 *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* knutet till arbetet.

Reformationsfirande

Planeringen av ett reformationsfirande har påbörjats i samverkan med Lutherska världsförbundet (LVF) och Sveriges kristna råd (SKR) i enlighet med kyrkmötesuppdraget, KmSkr 2011:6, För ett firande av reformationens 500-årsjubileum 2017. Målet med firandet är att aktualisera och levandegöra kristen tro på ett sätt som håller samman dåtid, nutid och framtid och som pekar mot dess förändrande kraft. Det finns fyra principer för reformationsåret bearbetade utifrån LVF:s grundsatser: *Jesus Kristus i centrum, Ekumenisk lyhördhet, En global angelägenhet, Individens bemyndigande och Behovet av att ständigt reformeras*. Firandet kommer att ha en folkbildande karaktär och bland annat kommer en kunskapsbank att byggas upp på Svenska kyrkans hemsida, som blir användbar för både den breda allmänheten och för kyrkans medarbetare. Stift och församlingar kommer att erbjudas inspirationspaket för barn och ungdomar. Firandet kommer att prägla flera av de återkommande arrangemang som finns inom Svenska kyrkan före, under och efter reformationsåret samt färga tre större arrangemang under 2017: *Teologifestivalen, Världens fest* och *Se människan scenen* på Bok- och biblioteksmässan. Därtill planeras det unika arrangemanget *Reformationsveckan* i oktober 2017.

LVF och Katolska kyrkans ekumeniska högtidlighållande av reformationens 500-årsjubileum hösten 2016, innebär ett ekonomiskt bidrag samt personellt stöd för att hårbärgera manifestationen.

Hållbarhet

Det handlar om att i planeringen för stöd till stift och församlingar identifiera de områden som stärker ett hållbart samhälle och ett meningsskapande kyrkoliv. Därför omfattar kyrkostyrelsens arbete stöd till klimatarbete, utveckling av det diakonala arbetet och utmaning i identitets- och människovärdesfrågor, som samtliga bidrar till en global sammanhållning.

Svenska kyrkan har ett särskilt ansvar när människovärdet kränks och när skillnaden mellan människor blir större. En konkret utmaning är att all verksamhet ska vara tillgängligt för alla oavsett funktionsnedsättning eller social utsatthet.

Kyrkostyrelsen följer FN:s klimatförhandlingar och bidrar till opinionsbildning. Det finns certifieringssystem och andra verktyg för församlingars omställningsarbete för miljön och biskopsbrevet om klimatet lyfts fram.

Inom arbetet för hållbarhet är det viktigt att samverka med andra organisationer och nätverk både i Sverige och internationellt, till exempel Konferensen för europeiska kyrkor. Många av de frågor Svenska kyrkan arbetar för globalt i Sverige kräver ett europeiskt perspektiv och samarbete. Ekumeniska EU-kontoret i Sverige, där Svenska kyrkan genom SKR är en av huvudmännen är ett stöd till församlingarnas utvecklingsarbete genom kunskapsförmedling och handledning vid ansökningar om ekonomiskt stöd från EU, en värdefull samarbetspartner inte minst i frågor som handlar om församlingarnas arbete med asylsökande och flyktingar.

Genom Fairtrade Sverige AB, som Svenska kyrkan äger till hälften, påverkar Svenska kyrkan detaljhandeln, återförsäljare och grossister att framställa produkter på ett hållbart sätt.

Genom att erbjuda stift och församlingar en finanspolicy och etiskt ansvarsfulla investeringsmöjligheter, vilka vilar på grundprinciperna om människovärde och förvaltarskap, kompletterar kapitalförvaltningen det arbete som sker på andra håll inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan strävar efter att ta utgångspunkt i ett rättighetsbaserat diakonalt arbete som innebär att individen får möjlighet till inflytande över sitt liv, att berörda parter involveras och att grundorsakerna till en problematik identifieras.

Svenska kyrkans församlingar finns idag på nya arenor och den diakonala verksamheten hittar nya former. Det ställer nya krav i fråga om analys, kompetens och kvalitet. På kort sikt vill vi öka medvetenheten om vilken roll Svenska kyrkans diakonala arbete har ur ett samhällsperspektiv, dess bidrag till välfärd i samhället samt kopplingen till vårt uppdrag som kyrka. Som exempel finns ett nationellt webbverktyg som stöd vid planeringen av församlingens diakonala arbete som leder till lokala diakonipastorater med handlingsplaner.

Kyrkostyrelsen antog 2013 en plattform om *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden*. Syftet med plattformen är att beskriva motiv och principer vägledande för Svenska kyrkan på nationell nivå. Den ska fungera inspirerande för församlingar och stift. Kyrkostyrelsen planerar för en fortsatt bearbetning av Svenska kyrkans roll och uppgift i välfärden och arbetet rymmer en flerårig dialog- och arbetsprocess i nära samråd med stiftens samt ett strukturerat erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning. Vid den fortsatta bearbetningen av välfärdsfrågorna ska den antagna plattformen fungera både som ram och som utgångspunkt.

I de samhällsförändringar som sker på välfärdsområdet efterfrågas Svenska kyrkan och det mervärde kyrkans delaktighet i en social ekonomi innebär. Som exempel på Svenska kyrkans samhällsnytta finns sedan länge flera etablerade lokala samarbeten mellan Arbetsförmedlingen och församlingar i syfte att stödja människor i arbetslöshet. Ett nationellt projekt kommer att genomföras under perioden i samarbete med Arbetsförmedlingen centralt och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation i syfte att inspirera och stärka församlingarnas kompetens ytterligare inom området.

Integration, mångfald och själavård

Framväxten av främlingsfientliga grupper manar Svenska kyrkan att agera. När demokratin och kyrkans värderingar hotas har Svenska kyrkan ett uppdrag att skapa arenor för samtal och stå upp för mänskliga rättigheter, integration och allas lika värde. Svenska kyrkan är en viktig röst i samhällsdebatten och denna roll behöver stärkas ytterligare.

En stödfunktion kommer att etableras på nationell nivå i samråd med stiftens för att bistå stift och församlingar med kunskap och aktuell information för deras arbete med flyktingar och asylsökande. Det är önskvärt att den kunskap och erfarenhet som finns i Svenska kyrkans humanitära arbete utomlands tillvaratas i arbetet och mottagandet av asylsökande och flyktingar i Sverige. Svenska kyrkan kommer även fortsättningsvis bidra till verksamheten och utvecklingen av *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar*.

Kyrkostyrelsen vill under planeringsperioden öka medvetenheten i hbtq-frågor. Kyrkostyrelsens ambition är att ta fram och presentera en förenklad processmodell för arbete med hbtq-frågor, som kan användas i församlingar.

Det ges stöd till stiftens arbete för att motverka sexuella trakasserier och våld i nära relationer och till arbete i gender- och mångfaldsfrågor. Jämställdhetsskrivelsen som redogör för jämställdheten i Svenska kyrkan och som presenteras för kyrkomötet vart fjärde år medverkar till att frågan om jämställdhet uppmärksammas. Nästa gång en jämställdhetsskrivelse lämnas är 2016.

Kyrkostyrelsen samordnar Svenska kyrkans familjerådgivning samt en del av själavården på samhällets institutioner. Likaså samordnas tre telefonjourer och den nystartade själavården på nätet, inte minst viktiga i kyrkans arbete för att förhindra suicid. Med anledning av ett kyrkomötesuppdrag (KmSkr 2013:14), kommer perioden att innebära ett utvecklingsarbete vad gäller kyrkans möte med människor i sorg kopplat till begravning.

Barn, ungdomar och unga vuxna

Arbetet med att stärka barns och ungas delaktighet i Svenska kyrkan fortsätter i samverkan med stiftet. Medarbetare som möter barn och unga erbjuds fortbildning och inspiration inom exempelvis konfirmandarbetet och för samarbetet mellan kyrka och skola. Nationella fortbildningar för mötet med barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar erbjuds även fortsättningsvis och pedagogiskt utvecklingsarbete med det kyrkliga kulturarvet och kyrkorummet som resurs kommer att initieras. Under verksamhetsperioden kommer chefer för förskolor med Svenska kyrkan som huvudman att mötas för erfarenhetsutbyte. Samarbetet med *Svenska fotbollsförbundet* fortsätter att utvecklas och genom detta etableras en kontakt med barn och unga som innebär att den som är ung inte måste välja antingen kyrkan eller idrotten.

Under perioden genomförs det tvådelade kyrkomötesuppdraget, KmSkr 2013:18 om konfirmation, med syftet att dels stärka informationsinsatser och dels uppmärksamma konfirmationens betydelse som ett stöd till ungas livskvalitet så som det formuleras i Svenska kyrkans riktlinjer för konfirmandarbetet.

Det är värdefullt med flera alternativ i konfirmandarbetet som olika inriktningar och teman som möter ungdomars skilda intressen. Erfarenheten visar att konfirmationsläger är oslagbart i sin form och något som uppskattas av konfirmanderna. Men föräldrarnas möjlighet att finansiera konfirmandtiden får inte påverka tonåringarnas möjlighet till en meningsfull konfirmandtid. Verksamhet som riktar sig till föräldrar, barn och unga får inte stänga ute någon på grund av ekonomisk eller social utsatthet. Även barn som placerats i samhällsvård har rätt till delaktighet i Svenska kyrkans församlingar. Detta kräver att avgiftsfria aktiviteter erbjuds som i sin tur kräver uppmärksamhet för frågan och resurser lokalt. De ökade klyftor som finns i samhället och som beskrivs i omvärldsanalysen ska motverkas i hela Svenska kyrkans verksamhet.

Unga vuxna är en ofta bortglömd grupp som stundtals faller utanför Svenska kyrkans målgruppsanpassade verksamhet. I denna grupp finns både kompetens, vilja till ideellt engagemang och en stor nyfikenhet. Det finns många ideellt engagerade i konfirmandarbetet lokalt, inte minst unga konfirmandledare som behöver fortsatt stimulans och uppmuntran.

Eftersom unga människor ofta flyttar, som också nämns i omvärldsanalysen, pågår ett arbete för att utveckla arbetssätt och tekniska verktyg som synliggör och underlättar möjligheten att följa unga medlemmar som byter bostadsort. På större högskoleorter väljer många studenter att delta i det ekumeniska arbete som bedrivs i Universitetskyrkan, men för både studenter och andra unga kan en personlig inbjudan från en församling på den nya bostadsorten innebära en naturlig ingång även till det lokala församlingslivet. Svenska Kyrkans Unga vittnar om hur unga människor förlorar kontakten med kyrkan när de byter bostadsort.

Eftersom Svenska kyrkan är rikstäckande finns förutsättningar att medvetet och strukturerat följa våra medlemmar så att relationen kan bestå på den nya bostadsorten

och församlingar kommer att ges möjlighet att under planeringsperioden i någon form få kännedom om de unga människor som flyttar till orten, såväl som äldre.

Ett kyrkomötesuppdrag ska hanteras under planeringsperioden, KmSkr 2014:2, Nationellt program för praktik för unga.

Det ekonomiska stödet till Svenska Kyrkans Unga utökas under planeringsperioden.

Ideellt engagemang

I den aktuella studie som nämns i omvärldsanalysen framgår det positiva tecknet att 700 000 personer skulle kunna tänka sig att göra en ideell insats inom ramen för Svenska kyrkans verksamhet, främst inom det sociala området. Denna dolda rikedom av människor, som idag saknar en närmare relation till Svenska kyrkans verksamhet, måste beredas plats för sitt engagemang och anställda medarbetare i Svenska kyrkan behöver utbildas i att leda ideella medarbetare. Att ta vara på ideella krafter är ett uppdrag som inte bara handlar om att fördela redan identifierade arbetsuppgifter. Det handlar också om att ta tillvara människor som i konsekvens av sitt dop vill bidra med sin specifika kompetens, sina nätverk och visioner som i sin tur kan påverka och förnya Svenska kyrkan.

Att verka för en kyrka med fler ideella krafter är en utmaning som kräver ytterligare kulturförändring, så att det ideella engagemanget kan tillföra, berika och stärka verksamheten.

Att som individ göra en insats i en verksamhet som kyrkans, kan både skapa mening och sammanhang, ge livsmod och näring till fortsatt identitets- och trosutveckling. Praktisk handling är för många en väg till tro och för den ideellt engagerade kan detta vara en ingång till fördjupad tro och kyrklig gemenskap, inte minst för yngre människor.

Svenska kyrkan stödjer ideellt engagemang genom att stödja nätverket Ideellt forum i Svenska kyrkan och Volontärbyrå i Svenska kyrkan som i samverkan med stiftet erbjuder fortbildning, erfarenhetsutbyte och lärande. Svenska kyrkan är också medlem i paraplyorganisationen Forum – Idéburna organisationer med social inriktning. Vidare lämnas organisationsbidrag till EFS.

Flerspråkighet och minoriteters rättigheter

De lagstadgade minoritetsrättigheterna som nämns i omvärldsanalysen påverkar församlingarnas arbete. Arbetet inom flerspråkighetsområdet inriktas på att fullfölja de kunskapshöjande och metodutvecklande insatser som planerats och som förväntas ge församlingar bättre förutsättningar att klara den grundläggande uppgiften även på de nationella minoritetsspråken. För att detta ska kunna ske behöver biblar, psalmer och kyrkohandböcker göras tillgängliga på dessa språk. Det behövs också insatser för att inkludera döva och hörselskadade i Svenska kyrkans verksamhet. Särskilt fokus läggs på att utveckla Svenska kyrkans flerspråkiga arbete bland barn och unga för att stärka minoritets- och urfolksbarns och ungas identitet, livsmod och andliga utveckling.

Under perioden stärks insatserna för att synliggöra samers erfarenheter. De diakonala insatserna behöver stärkas för att möta samer i deras existentiella frågor och för att öka dialogen med majoritetssamhället. Sommaren 2017 står Svenska kyrkan värd för de samiska kyrkodagarna i Arvidsjaur.

Svenska kyrkans arbete med inkludering av romer och resande förstärks genom ett projekt som pågår fram till sommaren 2016.

Kommunikationsstöd

De förändrade kommunikationsmönstren utmanar Svenska kyrkan. Kyrkan är kommunikativ till sitt väsen och behöver ständigt pröva nya vägar i sin kommunikation, i att förmedla sitt budskap och delta i samhällssamtalet. Ett uttryck för denna prioritering är ett fortsatt och stärkt praktiskt och strategiskt kommunikationsstöd från kyrkostyrelsen, inte minst i det nya medielandskapet samt utveckla nya arenor för reflektion och samtal i kyrka och samhälle.

De kärnvärden och ledord som ska präglade all kommunikation är närvaro, öppenhet och hopp. Allt kommunikationsarbete ska sikta mot en kyrka som människor har en positiv relation till och känner glädje över att tillhöra. Den nationella nivån ska fungera som en sammanhållande kraft genom samlat kommunikationsstöd till stift och församlingar.

Det behöver satsas mera på kommunikation till en bredare allmänhet de närmaste åren och konkret innebär det att tematiska och målgruppsanpassade verktyg behöver utarbetas, såsom exempelvis den nyligen etablerade ungdomsportalen och den nya ljusständningsfunktionen som öppnade 2014. Under perioden som kommer är bland annat kyrkovalet 2017 en kommunikationsutmaning.

Den digitala kommunikationen behöver förbättras, inte minst internt i Svenska kyrkan genom intranätet. Det gäller också kyrkans närvaro på sociala medier i stort och genom att utveckla det pastorala arbetet i de särskilda forum som finns och som behöver etableras på nätet. Sociala medier är ett naturligt sätt att nå och behålla kontakten med unga människor till exempel efter konfirmationen.

Kyrkomötesuppdraget KmSKr 2014:17 Svenska kyrkan på nätet, handlar om att skapa en barnportal för Svenska kyrkan och intensifiera arbetet med att tillgängliggöra webbsända gudstjänster på nätet vilket genomförs under planeringsperioden.

Arbetet med att göra psalmboken tillgänglig på nätet fortsätter i samarbete med Verbum Förlag AB, ett arbete som bygger på kyrkomötesuppdraget Den svenska psalmboken, KmSKr 2011:10.

Att samordna, prioritera och effektivisera i kommunikationsarbetet för hela Svenska kyrkan minskar andelen trycksaker, vilket spar resurser och bidrar till ett hållbart samhälle.

Administrativ samverkan

Kyrkomötet har vid flera tillfällen konstaterat att samverkans- och samordningsområdet inom Svenska kyrkan är ett angeläget och prioriterat område för att arbetet ska bedrivas ändamålsenligt, kostnadseffektivt, kvalitativt och hållbart. Medlemsutvecklingen, de makroekonomiska faktorerna samt den samhällsekonomiska utvecklingen med privatekonomiska konsekvenser som följd påverkar avgiftsunderlagets storlek och därmed Svenska kyrkans ekonomi. För att möta de kostnadsökningar som finns för samtliga enheter i Svenska kyrkan planerar kyrkostyrelsen vidare för en allt mer långtgående administrativ samverkan, så att församlingar även fortsättningsvis ska kunna utföra den grundläggande uppgiften lokalt. Kyrkostyrelsens strävan är att det ska finnas en likvärdig kvalitet i hela Svenska kyrkan trots att förutsättningarna är olika.

Kyrkostyrelsen gör bedömningen att de administrativa samverkansområdena ekonomi- och löneadministration, fastighetsförvaltning, inköpsstöd, IT-system inklusive telefoni och videokonferenser samt dokument-, ärende- och arkivhantering bör prioriteras. Verksamheten ska därför fokusera på stöd inom dessa områden under planeringsperioden. Arbetet inriktas på att, i den utsträckning det är motiverat ur ett kostnads- och kvalitetsperspektiv, utveckla gemensamma arbetssätt och

systemstöd. Utvecklingen av gemensamma stöd kräver även att support- och utbildningsfrågor hanteras och utvecklas så att det finns ett ändamålsenligt stöd till verksamheten.

Administrativ samverkan är det område som enligt kyrkostyrelsen ska ses som mest prioriterat ur ett ekonomiskt perspektiv. Ett arbete pågår med att konkretisera målsättningar inom respektive del i form av bland annat besparingspotential och kvalitativa aspekter.

Ramavtal för hela Svenska kyrkan har under 2014 genererat besparingar på drygt 70 miljoner kronor, en ökning med drygt 20 miljoner kronor i förhållande till året innan. Då efterfrågan på gemensamma avtal är fortsatt hög inom flera områden vidareutvecklas upphandlingsfunktionen under de kommande åren.

En inledande analys indikerar att det inom inköpsområdet kan finnas en potential till årliga besparingar på mellan 300–400 miljoner kronor som helhet i Svenska kyrkan om arbetet med inköp hanteras på ett mer systematiskt och gemensamt sätt.

Kyrkostyrelsen sluter varje år ett kopieringsavtal med Bonus Presskopia som innebär att församlingar utan kostnad har rätt att fritt kopiera exempelvis sångtexter i verksamheten. Med anledning av den nya kyrkohandboken kommer behovet av avtal för kopiering att påverkas.

Att verka för församlingarnas och stiftens förmåga att finna finansiering för utvecklingsarbete eller särskilda satsningar är en strategisk uppgift. Det finns ett ramavtal med Ekumeniska EU-kontoret som har till uppgift att ge stöd till stift och församlingar vid ansökan om EU- och Socialfondsfinansiering.

Utvecklingsarbetet sker i nära samverkan med stiftet både vad gäller kontinuerlig analys och den fortsatta planeringen. Ett samverkansorgan mellan stiftet och det administrativa området inom den nationella nivån har inrättats.

Kyrkostyrelsen konstaterar att den gemensamma IT-plattformen, GIP, är en central förutsättning för fortsatt administrativ samverkan. Därför föreslår kyrkostyrelsen ett bidrag för fortsatt subvention av anslutning av nya enheter till GIP. Bidraget föreslås uppgå till 150 miljoner kronor för perioden 2016–2018 och kyrkostyrelsens målsättning är att minst 85 procent av kyrkans anställda är anslutna till GIP vid utgången av 2018. Detta motsvarar drygt 9 000 ytterligare anslutna användare. Utgångspunkten är att stiftet har fortsatt uppgift att regionalt driva arbetet kopplat till GIP och besluta om vilka kostnader som ska finansieras. Användning av bidraget förutsätter att stiftet först förbrukar de medel de avsatt för införande av GIP. Kyrkostyrelsen föreslås få mandat att besluta om de närmare villkoren för bidraget.

Tabell 5. Kostnader och finansiering av stöd till stift och församlingar

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	24	18	19	16	16	0	-1
Allmän utjämningsavgift	137	89	72	62	129	7	-9
Finansförvaltningen	64	61	144	157	99	70	87
Kostnader	-225	-168	-235	-235	-244	-77	-77
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna ökar jämfört med tidigare ram. Den främsta satsningen avser administrativ samverkan med 50 miljoner kronor per år som stöd till stiftet för anslutning av nya enheter till den gemensamma IT-plattformen. Resursförstärkning sker också inom gemensamma administrativa system, fastighetsområdet och kommunikationsstöd.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut

Uppdraget är att ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna, bestämma utbildningsplaner samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning. Vidare är uppdraget att stödja rekrytering till kyrklig tjänst och utbildning. Utbildningarna ska uppfattas som attraktiva och hålla en hög kvalitet till en rimlig kostnad.

Den nya utbildningsordningen gäller enligt beslut för de som påbörjat sina studier efter den 1 augusti 2013. För de som påbörjat sina studier före detta datum gäller övergångsregler enligt beslut i Nämnden för utbildning, forskning och kultur. Från och med hösten 2017 antas dock att den stora majoriteten studerande har följt 2013 års utbildningsordning.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut, som invigdes hösten 2014, har sin placering i Uppsala, men undervisning bedrivs också i Lund. Institutet ger en integrerad pastoralteologisk utbildning efter genomförd grundutbildning för diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster som innehåller gemensamma moment, men också kurser specifika för respektive yrke. Utbildningsinstitutet tog emot sina första studenter höstterminen 2014.

Till utmaningarna för de första åren, som sammanfaller med planeringsperioden, hör att hitta en form för organisation av utbildningsinstitutets verksamhet och personella resurser som håller samman institutet i en gemensam pedagogisk och teologisk vision. Det krävs en väl fungerande organisation för kontakter med stiftet som ansvarar för utformningen och genomförandet av minst åtta veckors praktik för samtliga yrkesgrupper. Detta innebär en rad etableringskostnader den första tiden.

Det nya utbildningsinstitutet ska stärka studenternas färdigheter och yrkesidentitet, deras förmåga att analysera och reflektera över kyrkan samt bekräfta och fördjupa deras samhörighet med Svenska kyrkan. Institutet ska utveckla kyrkomedarbetare vars kompetens svarar mot Svenska kyrkans framtida behov.

Vidare ska den behörighetsgivande utbildningen för blivande kyrkoherdar utvärderas och utvecklas. Det, sedan tidigare, initierade uppdraget att undersöka behovet av att utveckla avancerad vidareutbildning för de fyra professionerna kommer att följas upp i samråd med stiftet.

Institutet bedriver utbildning på två orter med cirka 70 mils avstånd vilket kräver resurser för resor mellan utbildningsorterna. Under planeringsperioden behöver dessutom lärarresurser utökas och kyrkomusikernas utbildning stärkas. Den pastoralteologiska utbildningen för kyrkomusiker omfattar 20 veckors studier på helfart och kommer under läsåret 2015–16 att erbjudas på halvfart under två terminer.

Tabell 6. Kostnader och finansiering av de kyrkliga grundutbildningarna

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	1	0	0	0	0	0	0
Allmän utjämningsavgift	66	46	52	53	54	0	1
Kostnader	-67	-46	-52	-53	-54	0	-1
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare ram. Kostnaderna för 2014 är högre än för övriga år då de innehåller etableringskostnader av engångskaraktär och kostnader för parallella verksamheter.

Uppdraget är att utveckla och fördjupa frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i mötet med judendomen. Detta sker genom akademisk verksamhet med forskningsanknytning och deltagande i de dialoger som kan föras i Jerusalem, kortare kurser av både akademisk och folkbildande karaktär, internationella kurser samt lokala program och utveckling av lokala kontakter.

Verksamheten är inriktad mot frågor som rör kristen livstolkning och ekumenik och betonar områdena hållbar utveckling, fred och försoning samt kvalitet och lärande. Verksamheten inriktas också på att utveckla färdiga kurspaket samt en samordnande funktion kring kursplanering.

STI är en resurs för Svenska kyrkan som helhet. Ambitionen är att samarbetet med Svenska kyrkans nya utbildningsinstitut och till flera svenska universitet ska fördjupas. Likaså samarbetet med Sensus studieförbund. Med det ökade intresset för hållbar utveckling samt miljö- och skapelseteologi i Jerusalem håller ett grönt pilgrimsarbete på att utvecklas, och detta kommer att inkluderas i institutets verksamhet och program.

För att göra STI mer känt, både inom Svenska kyrkan och lokalt i Jerusalem, kommer en marknadsförings- och informationsstrategi att genomföras.

Tabell 7. Kostnader och finansiering av STI

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	1	1	0	0	0	-1	-1
Allmän utjämningsavgift	4	4	4	4	4	0	0
Ränta destinerade medel	2	1	2	2	2	1	1
Kostnader	-7	-6	-6	-6	-6	0	0
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Intäkter och kostnader är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare ram.

Forskning

Uppdraget är att främja forskning inom det teologiska forskningsområdet och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden.

Verksamheten inriktas på att genomföra forskning vars resultat utgör underlag för Svenska kyrkans reflektion över sin identitet och sitt uppdrag samt reflektion över religionernas roll i det mångkulturella samhället. Arbetet innebär också att tillgängliggöra forskningsresultaten.

Under planeringsperioden kommer forskningen i huvudsak att ske inom följande områden: Kyrkans identiteter, diakonal utveckling och välfärdsfrågor, mänskliga rättigheter och religionsfrihet, global etik, globala normbildningsprocesser och mångkulturalism samt genusrelationer i kyrka och samhälle. Under perioden 2016–2018 fortsätter bearbetningen av området naturvetenskap, teologi och livstolkning i projektform i samarbete med flera organisationer, bland annat Chalmers tekniska högskola och Sigtunastiftelsen.

Former för hur forskningsresultaten ska kommuniceras brett och komma till användning i församlingarnas verksamhet etableras under perioden.

Tabell 8. Kostnader och finansiering av forskning

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Allmän utjämningsavgift	10	10	11	11	11	0	0
Kostnader	-10	-10	-11	-11	-11	0	0
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna är oförändrade jämfört med tidigare ram.

Kultur

Uppdraget är att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen om religion och livstolkning.

Verksamheten inriktas på att stödja Svenska kyrkan som kulturarrangör och stärka Svenska kyrkans röst i kulturdebatten och kulturens ställning inom Svenska kyrkan. Svenska kyrkans kulturstipendier och filmpriser är ett sätt att stödja mötet mellan kyrka och kultur och bidra till att stärka Svenska kyrkans reflektion kring sin samtid och sitt uppdrag.

Konceptet *Se Människan* vid Bok- och biblioteksmässan i Göteborg fortsätter att utvecklas liksom arbetet med kulturdialog på filmens område.

Under perioden genomförs en inventering av stiftens behov av stöd och kompetensutveckling inom området kultur. Unga människors möjlighet att erövra och uppskatta ett kulturarv som till en början känns främmande får inte underskattas utan frimodigt erbjudas unga genom att öka bild- och kyrkorums pedagogisk kompetens bland medarbetare i stiftet.

Kyrkomötet beslutade 2013 att uppdra till kyrkostyrelsen att etablera ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv. Kyrkomötet beslutade också att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur nationell nivå fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet, KmSkr 2013:20. Musiken berör människor, oberoende av ålder, bakgrund och kultur och tar vid där orden tystnar. Den rika körverksamhet som finns inom Svenska kyrkan och de många musikgudstjänster som arrangeras regelbundet är en rikedom som många människor tar del av. Kyrkomusiken som en del av kulturarvet ska ha bredd, djup och kvalitet. Arbetet med de kyrkomusikaliska frågorna kommer därför att vara i fokus under denna verksamhetsperiod. Under 2016 äger ett nordiskt kyrkomusiksymposium rum.

Tabell 9. Kostnader och finansiering av kultur

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	0	1	1	1	1	0	0
Allmän utjämningsavgift	5	4	4	4	4	-3	-3
Kostnader	-5	-5	-5	-5	-5	3	3
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna har minskat jämfört med tidigare ram. Tidigare år har kulturarvs-kostnader redovisats under kultur, men finns nu under rubriken kyrkliga kultur-minnen.

Uppdraget är att besluta om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning och redovisa användningen till regeringen.

Svenska kyrkan äger 3 400 kyrkor och kapell, varav 3 000 är skyddade enligt kulturmiljölagen. Årligen får Svenska kyrkan en kyrkoantikvarisk ersättning från staten för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Det årliga bidraget är fastställt till 460 miljoner kronor.

Verksamheten inriktas på att genomföra och följa upp diskussionerna med staten om villkor och nivåer på den kyrkoantikvariska ersättningen. I detta ingår att skapa en förnyad syn på det kyrkliga kulturarvet som levande och användbart och en samhällsresurs för social, kulturell och ekonomisk utveckling. Det kyrkliga kulturarvet ska betraktas som en angelägenhet och tillgång för alla i samhället.

Under planeringsperioden prioriteras tre områden. Det första är utveckling av kvalitet, effektivitet och analys, inklusive en ny modell för fördelning av ersättningen. Det andra området är nationellt stöd och utvecklade redskap i förvaltningen av fastigheter och kulturarv. Det tredje området handlar om strategisk utveckling av det kyrkliga kulturarvet som resurs för samhälle och kyrka, med fokus på utvidgat bruk, kommunikation av kulturvärdena och tillgänglighet till kyrkorna.

Kyrkostyrelsen anser det angeläget att säkra Svenska kyrkans långsiktiga förmåga att förvalta det kyrkliga kulturarvet. För detta krävs hållbar finansiering och förvaltning.

Under perioden fortsätter satsningen på kulturarvspedagogik som syftar till att kommunicera kulturvärdena till allmänheten och skapa förutsättningar för ideellt arbete där kulturarvet ses som en resurs för både kyrka och samhälle. I den nationella kommunikationen ska arbetet inriktas på ökat genomslag i synen på det kyrkliga kulturarvet som en värdefull samhällsresurs som tillhör alla.

I slutet av planeringsperioden läggs fokus på förberedelser inför 2019 års Kontrollstation, då staten utvärderar Svenska kyrkans användning av den kyrkoantikvariska ersättningen den senaste femårsperioden.

Tabell 10. Kostnader och finansiering av kyrkliga kulturminnen

	Utfall	Detalj- budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Extern finansiering	551	671	530	480	460	70	20
Allmän utjämningsavgift	6	9	10	10	10	3	3
Kostnader	-557	-680	-540	-490	-470	-73	-23
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Mot bakgrund av att det tidigare funnits överskott kopplat till den kyrkoantikvariska ersättningen har kyrkostyrelsen vidtagit åtgärder genom att bland annat höja tilldelningen till församlingar och stift. Idag är bedömningen att överskottet är hanterat genom att medlen kunnat utbetalas eller tilldelas till projekt. För att inte skapa negativa effekter för potentiellt bidragsberättigad verksamhet föreslås en successiv nedtrappning från dagens nivåer till en nivå i linje med den statliga tilldelningen av ersättning på 460 miljoner kronor.

Arbete bland svenskar i andra länder

Uppdraget är att verka för att det finns kyrklig verksamhet för svenskar som vistas utomlands. I detta ligger att hålla kontakt med annan kyrklig verksamhet bland

svenskar i andra länder och samverka med nordiska och internationella organ samt främja ekumeniskt samarbete. Rekrytering och utbildning av medarbetare och utlandsplacerad personal ingår också i uppdraget.

Det pågår ett kontinuerligt analysarbete kring hur framtidens utlandskyrka ska formas, bland annat mot bakgrund av svenskarnas förändrade resmönster. Allt fler svenskar rör sig utomlands och drygt 500 000 svenskar bor för närvarande utomlands enligt SVIV, Svenskar i världens senaste räkning. Det finns en utmaning i att skapa en flexibel organisation som möter de förändringar som sker vad gäller resande och som möter de resandes behov.

Verksamheten inriktas på att höja kvaliteten i det diakonala arbetet, stärka insamlings- och kommunikationsarbetet, ge stöd i lokalförsörjningsfrågor och verka för utveckling av de lokaler som hyrs eller ägs av församlingarna samt teckna avtal med församlingar och verksamhetsplatser.

Den inomkyrkliga omvärlden måste följas noggrant och utlandsförsamlingarna måste präglas av den utveckling och förnyelse som sker hemma utifrån den historia och kontext där de verkar. Ett erfarenhetsutbyte mellan Svenska kyrkan i Sverige och Svenska kyrkan i utlandet är något som behöver utvecklas.

Det diakonala arbetet utvecklas bland annat med hjälp av de diakoner som alltmer rekryteras inom verksamheten. Den diakonala närvaron tar sig olika uttryck och ett exempel är den uppsökande verksamheten i Thailand, ett projekt som pågår fram till 2016 och som därefter kommer att utvärderas. Den ambulerande verksamhet som etablerats i Afrika, Asien och Latinamerika med mobila präster som besöker platser där verksamheten bärs av ideella medarbetare kommer också att utvärderas under 2016.

Utlandskyrkan bereder plats för unga människor i verksamheten genom barn- och ungdomsgrupper men också för unga vuxna genom det nyligen etablerade traineeprogrammet. Även svenska barn utomlands får illa och här har församlingarna en viktig uppgift att motverka den utsatta situation många barn och unga lever i.

Tabell 11. Kostnader och finansiering av arbete bland svenskar i andra länder

	Utfall	Detalj- budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Extern finansiering	15	14	17	17	17	3	3
Varav insamlade medel	10	9	10	10	10	2	2
Varav erhållna bidrag	2	2	4	4	4	1	1
Varav övr. int., förändr. dest. medel	3	3	3	3	3	0	0
Allmän utjämningsavgift	68	77	74	74	74	-3	-3
Ränta destinerade medel	0	0	0	0	0	0	0
Kostnader	-83	-91	-91	-91	-91	0	0
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Intäkter och kostnader är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare ram.

Utjämningsystemet

Uppdraget är att svara för det kyrkliga utjämningsystemet genom att administrera och fastställa nivåerna i systemet.

Utjämningsystemet syftar till att utjämna strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för verksamhet över

hela landet. Systemet omfattar inkomstutjämning, utjämning av kostnader för kyrko- underhåll och utjämning av kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga (generell utjämning) samt stiftsbidrag (individuella bidrag). I utjämningsystemet ingår också den allmänna utjämningsavgiften, som finansierar de individuella bidragen och stora delar av den nationella nivåns verksamhet.

Betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, överlämnades till kyrkostyrelsen i maj 2015. Utredningen lägger bland annat förslag om att säkerställa ett långsiktigt och hållbart utjämningsystem samt att effektivisera förvaltningen av kyrkobyggnader och andra fastigheter i Svenska kyrkan. Efter remittering kan kyrkostyrelsens vidare behandling föranleda förslag i nästa års skrivelse.

Allmän utjämning utgör den nationella nivåns finansiering från kyrkoavgiften. Kyrkoavgiftsunderlaget följer inkomstutvecklingen i samhället. Budgeterade intäkter baseras på Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prognos för skatteunderlagets utveckling. En nedjustering görs med 2 procentenheter jämfört med SKL:s prognos för hänsyn till minskande medlemstal och demografiska förändringar.

Generell utjämning utgör utjämnningen på församlingsnivå. Den generella utjämnningen följer av kyrkoordningens bestämmelser kring inkomstutjämning, utjämning av kostnader för kyrkounderhåll och utjämning av kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga. Genom att avgifter och bidrag följer varandra påverkar den generella utjämnningen inte den nationella nivåns resultat.

Individuell utjämning består av stiftsbidrag. Kostnaden för stiftsbidragen utgörs av nettot mellan det totala stiftsbidraget och den utdelning som stiftens kan tillgodogöra sig från förvaltningen av prästlönetillgångar (särskild utjämningsavgift). Kostnaden på nationell nivå varierar i första hand som ett resultat av stiftens förvaltning av prästlönetillgångar.

Tabell 12. Generell utjämning

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	741	756	771	788	805	1	4
Allmän utjämningsavgift	1	0	0	0	0	1	0
Kostnader	-742	-756	-771	-788	-805	-2	-4
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Omsättningen i utjämningsystemet är i nivå med tidigare ram och ökar mellan åren till följd av förbättrat avgiftsunderlag.

Tabell 13. Stiftsbidrag

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Stiftsbidrag, brutto	-457	-457	-457	-457	-457	0	0
Avgår särskild utjämningsavg.	236	226	220	219	213	11	9
Stiftsbidrag, netto	-221	-231	-237	-238	-244	11	9
Allmän utjämningsavgift	221	231	237	238	244	-11	-9
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna för stiftsbidrag, netto, minskar jämfört med tidigare ram då tidigare planerad utdelning från prästlönetillgångarna förväntas öka.

Gemensamma IT-system

Uppdraget innebär att ansvara för drift, förvaltning och utveckling av bland annat kyrknätet, kyrkobokföringssystemet, kyrksam, val- och mandatsystem, kollekt- och betalsystem, kyrkobyggnadsregistret och inventariesystemet Sacer, e-post, www.svenskakyrkan.se och det gemensamma intranätet. Uppdraget innebär dessutom att tillhandahålla utbildning och support.

Verksamheten inriktas på ett samordnat beställaransvar, en stabil leveransorganisation som arbetar systematiskt och kvalitetssäkrat där effektivitet, säkerhet och hållbarhet står i centrum, med kontinuerlig riskanalys i förebyggande syfte.

Den gemensamma IT-plattformen, GIP, är en betydelsefull infrastruktur som möjliggör en enhetlig grund för samordning av administrativa system i Svenska kyrkan. Under området, Stöd till stift och församlingar, föreslår kyrkostyrelsen ett bidrag på 150 miljoner kronor under planeringsperioden för att underlätta fortsatt anslutning till GIP. Arbetet med fortsatt utbyggnad och kvalitetssäkring tar stora resurser i anspråk och följande aktiviteter är särskilt väsentliga under perioden: uppbyggnad av en IT-driftsenhet med egen personal på de strategiska posterna istället för ett konsultberoende, övergång till avtal om leverans av tjänster enligt preciserade nivåer i stället för köpta konsulttimmar samt uppgradering av e-postsystemet till ny version. Förändringarna möjliggör en ökad kvalitet i arbetet.

Det stora beroendet av en fungerande IT-verksamhet, för församlingar, både internt och i förhållande till medlemmar och allmänhet leder till att frågor som rör IT-säkerhet blir allt viktigare. Under perioden kommer därför ambitionen inom detta område att höjas genom att en tydlig funktion för systematisk hantering av säkerhets- och riskfrågor inrättas. Genom GIP hanterar den nationella nivån även driften av församlingarnas IT-miljö och programvaror, däremot inte ansvar för nät- och datorarbetsplatser. Inom dessa områden finns istället olika typer av ramavtal. Under planeringsperioden kommer den nationella nivån att ta ett större ansvar för att samordna och kvalitetssäkra även dessa områden.

Under perioden krävs att nya systemstöd upphandlas eller utvecklas på flera områden. Det beror på tillkommande behov, nya områden för samverkan samt att vissa system nått slutet av sin tekniska livslängd. Genom ändrad lagstiftning om folkbokföring krävs att Svenska kyrkan själv tar ansvar för att registrera i vilken församling den enskilde bor. Detta kräver utveckling i befintliga system.

Utvecklingen av gemensamma stöd kräver att supportfunktioner byggs ut för att verksamheten ska fungera smidigt för användarna. Supporten kommer att ske genom att engagera medarbetare i olika delar av Svenska kyrkan, men vissa supportfunktioner för att effektivisera hanteringen av incidenter, problem och nylanseringar måste upphandlas av Svenska kyrkan på nationell nivå som gemensamma tjänster för kyrkan.

Tabell 14. Kostnader och finansiering av gemensamma IT-system

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	46	48	59	67	72	-10	-14
Allmän utjämningsavgift	172	172	163	161	158	20	38
Kostnader	-218	-220	-222	-228	-230	-10	-24
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna ökar både jämfört med tidigare ram och mellan åren. Under perioden krävs att nya systemstöd upphandlas eller utvecklas inom flera områden. Det beror

på tillkommande behov, nya områden för samverkan samt att vissa system nått slutet av sin tekniska livslängd.

KsSkr 2015:1

Kyrkostyrelsen har med anledning av tidigare kyrkomötesbeslut beslutat införa en systemlösning för den nationella nivån som bevakar att det inte förekommer barnpornografiskt material i de datorer som är anslutna till lösningen. Systemlösningen kommer även att inkluderas i den gemensamma IT-plattformen 2016 och erbjudas till församlingar, pastorat och stift. Kyrkostyrelsen föreslår att även den senare delen finansieras av den nationella nivån.

De direkta valen

Uppdraget är att ha ett övergripande ansvar för samtliga direkta val i hela landet genom att på olika sätt biträda stiften i deras uppgifter genom utarbetande av gemensamma rutiner, information och utbildning.

Verksamheten inriktas på att ta till vara erfarenheterna från arbetet med 2013 års kyrkoval och förbereda valen 2017. Kyrkovalet 2017 sker utifrån samma grundförutsättningar som tidigare, men det kommer att krävas investeringar i nya val- och mandatsystem inför nästa val då det tidigare använda organisationsregistret ersatts av ett nytt systemstöd för den kyrkliga organisationen, *Kyrksam*. Vidare kommer ändrad folkbokföring att innebära nya förutsättningar för det systemstöd som behövs för valets genomförande.

Tabell 15. Kostnader och finansiering av de direkta valen

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Allmän utjämningsavgift	3	15	29	55	7	3	1
Kostnader	-3	-15	-29	-55	-7	-3	-1
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna ökar jämfört med tidigare ram bland annat till följd av utvecklat systemstöd för grupp- och kandidathantering. Kostnaderna ökar även jämfört med föregående val. Sammanlagt planeras valet 2017 kosta cirka 105 miljoner kronor för Svenska kyrkans nationella nivå. Kostnaderna för kyrkoval 2013 uppgick till 70 miljoner kronor.

Normering, tillsyn och förvaltning

Inomkyrklig normgivning

Uppdraget är att för kyrkomötet bereda beslut om ändringar i kyrkoordningen avseende bestämmelser om kyrkans tro, bekännelse och lära, kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, tillhörigheten till kyrkan, kyrkans vigningstjänst, den kyrkliga organisationen och de regler efter vilka församlingar och stift samt organ på den nationella nivån ska fullgöra sina uppgifter.

Verksamheten inriktas på att kontinuerligt producera ändamålsenliga underlag för förankring, reflektion och beslut om förändringar i kyrkoordningen.

Det finns flera kyrkomötesuppdrag att hantera inom planeringsperioden. Det är KmSkr 2013:8 Demokratifrågor, KmSkr 2013:26 Minska krånglet, KmSkr 2013:2 Verksamhetsindelningen i redovisningen, KmSkr 2014:7 Byte av uppdrag inom vigningstjänsten, KmSkr 2014:13 Ändringar i kyrkoordningen m.m, KmSkr 2013:6

Tabell 16. Inomkyrklig normgivning

	Utfall	Detalj- budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Extern finansiering	0	0	0	2	0	0	0
Allmän utjämningsavgift	46	62	59	62	56	-8	-2
Kostnader	-46	-62	-59	-64	-56	8	2
Nettoreultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna minskar jämfört med tidigare ram. Detta beror främst på att kyrkomötet väntas få lägre kostnader än vad som bedömts tidigare. Vidare överförs resurser från detta område till påverkansarbete inom området företrädarskap.

Tabell 17. Kostnader för förtroendemannaorganisationen

	Utfall	Detalj- budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Ansvarsnämnd för biskopar	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	0,0
Valprovsnämnd	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Överklagandenämnd	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	0,0	0,0
	-1,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	0,0	0,0
Kyrkomötet, arrangemang	-4,3	-6,2	-4,3	-4,7	-4,5	1,9	1,5
Kyrkomötet, förtroendevalda	-12,8	-14,0	-16,0	-20,4	-14,7	2,6	-2,9
Kyrkostyrelsen	-3,3	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7	0,0	0,0
	-20,4	-23,9	-24,0	-28,8	-22,9	4,5	-1,4

Kostnader för förtroendemannaorganisationen är lägre än ram för 2016 för att sedan öka 2017, som är valår. Lägre kostnader 2016 avser främst kyrkomötet.

Förvaltning av nationellt kapital

Uppdraget är att förvalta nationellt kapital på ett sådant sätt att det bevaras till sin värdesäkrade nivå mätt över rullande tioårsperioder. Kapitalet ska förvaltas effektivt och på ett etiskt försvarbart sätt. Riskerna ska spridas och bästa möjliga hållbara totalavkastning ska uppnås. I förvaltningen av nationellt kapital följs FN:s principer för ansvarsfulla investeringar. Styrande för verksamheten är den av kyrkostyrelsen beslutade finanspolicyn och ett delegerat ansvar för verksamheten ligger hos kapitalförvaltningsrådet.

Inom ramen för förvaltningen fortsätter inriktningen att påverka finansiella institut och övriga enheter i Svenska kyrkan i fråga om etik, ansvarsfull förvaltning och bolagsengagemang. Förhoppningsvis leder arbetet till att fler företag förhåller sig ansvarsfullt så att jordens resurser förvaltas till gagn för kommande generationer och att företag genom sitt agerande där de verkar bidrar till respekt och omsorg. Samtidigt uppfattas förhoppningsvis Svenska kyrkan som en trovärdig, kompetent och engagerad aktör inom området. Även inom likviditetsförvaltningen, som bland annat innefattar innehaven på kyrkkontot, finns en inriktning mot hållbara placeringsalternativ.

Tabell 18. Kostnader och finansiering av förvaltning av det nationella kapitalet

KsSkr 2015:1

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Finansförvaltningen	12	15	15	16	16	-1	-1
Kostnader	-12	-15	-15	-16	-16	1	1
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare ram.

Ledning och samordning av Svenska kyrkans samlade beredskap

Uppdraget är att ansvara för beredskapen inom Svenska kyrkan och att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur arbetet ska bedrivas inom Svenska kyrkan. Inom ramen för den nationella nivåns krisberedskap och krisledning ges stöd till utlandsförsamlingarnas verksamhet och den internationella verksamhetens utsända medarbetare. Kyrkostyrelsen ansvarar, enligt samarbetsavtal med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för att rekrytera präster till *Stödstyrkan*, som upprättats för att stödja svenska utlandsmyndigheter och medborgare i händelse av allvarig olycka eller katastrof. Under perioden kommer ett antal präster att behöva rekryteras i anslutning till den grundutbildning och fältövning som MSB genomför.

Ett fortsatt arbete kommer att bedrivas för att utveckla ett webbaserat verktyg att använda vid krisberedskap och krishantering.

En aspekt av krisberedskapen som fått större betydelse är säkerhetsfrågor. Arbetet med säkerhetsaspekter under resor och vistelser utomlands för utsända medarbetare samt kyrkokanslites personal och förtroendevalda kommer att förstärkas. Kostnaderna och intäkter för uppdraget ingår i tabell 19.

Bevarande och vård av kyrkans arkiv

Uppdraget är att utfärda regler om vård av handlingar i kyrkans arkiv i fråga om vilka skriv- och förvaringsmedel som ska användas, hur arkiven ska vårdas, utlåning och återlämnande av handlingar, överlämnande av handlingar för tillsyn och överprövning samt när och hur handlingar ska gallras. I ansvaret ligger också att arkivhandlingar som inte längre behövs i kyrkans verksamhet får överlämnas till kyrkostyrelsen för förvaring i Svenska kyrkans gemensamma arkiv.

Verksamheten omfattar dels förvaring av material från den nationella nivåns olika organ och genom att upprätthålla den inomkyrkliga offentlighetsprincipen tillgängliggöra material till forskare och dels ge stöd till stift och församlingar i form av rådgivning och informationsmaterial.

Ett projekt för införande av ett dokumenthanteringssystem och e-arkiv startade under 2014 och pågår till och med 2018. Arbetet sker i samverkan med stiftet. Ambitionen är att hela kyrkan ska kunna erbjudas gemensamma dokumenthanteringssystem och e-arkiv i framtiden. Kostnaderna och intäkter för uppdraget ingår i tabell 19.

Tillsyn och förvaltning av prästlönetillgångar

Uppdraget är förutom tillsyn över stiftens förvaltning att ge råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen och kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen. Dessutom ingår att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen.

Kyrkostyrelsen verkar för en ändrad lagstiftning beträffande äganderätten till egendomsmassan. Den frågan är av väsentlig betydelse för möjligheten till effektiv förvaltning framåt. Ett annat prioriterat område under perioden är att bidra med placeringsalternativ och kompetens inom kapitalförvaltningsområdet. Kostnaderna och intäkter för uppdraget ingår i tabell 19.

Ledning

Uppdraget är att löpande bibehålla och utveckla ändamålsenlighet och effektivitet i den nationella nivåns verksamhets- och ekonomistyrning. För att bland annat säkra kvalitet i arbetet genomför kyrkostyrelsen ett omfattande och systematiskt dialogarbete med stiftens. Regelbundna överläggningar sker med förtroendevalda, biskopar och tjänstemän.

I syfte att skapa en tydligare och mer sammanhållen styrning och ledning har ett långsiktigt utvecklingsarbete påbörjats. Det ska tydliggöra och definiera det samlade uppdrag som den nationella nivån har och åstadkomma en än mer strategisk styrning som är anpassad utifrån kyrkostyrelsens arbete och mandatperioder.

Tabell 19. Kostnader och finansiering av ledning och administration

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Extern finansiering	2	2	2	2	2	0	0
Allmän utjämningsavgift	47	54	59	71	82	-14	-12
Finansförvaltningen	1	0	1	1	1	1	1
Kostnader	-50	-56	-62	-74	-85	13	11
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna för ledning och administration sjunker jämfört med tidigare ram bland annat till följd av att en reserv för kostnadsökningar på 10 miljoner kronor omfördelats till övriga verksamhetsområden.

Sammanfattande tabeller över kostnadsram och finansiering

KsSkr 2015:1

Tabell 20. Extern finansiering fördelat per verksamhetsområde

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Officiella relationer till andra kyrkor och samfund	2	2	2	2	2	0	0
Internationell mission och diakoni	353	363	403	449	453	78	120
Stöd till stift och församlingar	24	18	19	16	16	0	-1
De kyrkliga grundutbildningarna	1	0	0	0	0	0	0
Kultur	0	1	1	1	1	0	0
Kyrkliga kulturminnen	551	671	530	480	460	70	20
Arbete bland svenskar i andra länder	15	14	17	17	17	3	3
STI	1	1	0	0	0	-1	-1
Generell utjämning	741	756	771	788	805	1	4
Gemensamma IT-system	46	48	59	67	72	-10	-14
Inomkyrklig normgivning	0	0	0	2	0	0	0
Ledning och administration	2	2	2	2	2	0	0
Särskild utjämningsavgift	14	0	0	0	0	0	0
	1 750	1 876	1 804	1 824	1 828	142	132

Tabell 21. Kostnader fördelat per verksamhetsområde

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Företrädarskap	-5	-4	-8	-9	-10	-4	-5
Officiella relationer till andra kyrkor och samfund	-26	-30	-33	-30	-30	-3	0
Internationell mission och diakoni	-428	-453	-496	-542	-546	-80	-122
Stöd till stift och församlingar	-225	-168	-235	-235	-244	-77	-77
De kyrkliga grundutbildningarna	-67	-46	-52	-53	-54	0	-1
Forskning	-10	-10	-11	-11	-11	0	0
Kultur	-5	-5	-5	-5	-5	3	3
Kyrkliga kulturminnen	-557	-680	-540	-490	-470	-73	-23
Arbete bland svenskar i andra länder	-83	-91	-91	-91	-91	0	0
STI	-7	-6	-6	-6	-6	0	0
Generell utjämning	-742	-756	-771	-788	-805	-2	-4
Stiftsbidrag	-221	-231	-237	-238	-244	11	9
Gemensamma IT-system	-218	-220	-222	-228	-230	-10	-24
De direkta valen	-3	-15	-29	-55	-7	-3	-1
Inomkyrklig normgivning	-46	-62	-59	-64	-56	8	2
Finansförvaltningen	-12	-15	-15	-16	-16	1	1
Ledning och administration	-50	-56	-62	-74	-85	13	11
Fastigheter	-10	-15	-9	-17	-17	-1	-1
Dela tro – dela liv	-5	-18	-19	-16	-2	0	1
	-2 720	-2 883	-2 899	-2 969	-2 929	-216	-231

Ekonomi

Av kostnaderna utgör en övervägande del bidrag till stift, pastorat och församlingar, till exempel bidrag inom ramen för utjämningsystemet och den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa uppgår till omkring 1,7 miljarder kronor. Andra delar av budgeten avser kostnader som kyrkostyrelsen finansierar i stället för att övriga debiteras sin andel, till exempel gemensamma systemlösningar.

Kostnads- och planeringsramar är en uppskattning av den framtida ekonomin baserad på den kunskap som föreligger våren 2015. Med hänsyn till den tidsperiod planeringen avser finns dock osäkerheter. Följande exempel ger en uppfattning om betydelsen av olika antaganden.

Tabell 22. Känslighetsanalys

	Förändring av antagande	Ungefärlig effekt (miljoner kronor)
Allmän utjämningsavgift	1 öre	130
Medlemsandel	1%	9
Avkastning i finansförvaltningen	1%	70

Den viktigaste intäkten i Svenska kyrkan är kyrkoavgiften. Förändringar i antal tillhöriga och utvecklingen av avgiftsunderlaget är därmed centrala faktorer. In- och utträden 2015 påverkar kyrkoavgiftsintäkten först år 2018. Medlemmarnas inkomster 2015 påverkar kyrkoavgiften år 2017. Den ekonomiska utvecklingen globalt påverkar utvecklingen i Sverige och därmed avgiftsunderlaget. Andra faktorer som kan ha betydelse för verksamheten är förändringar i skattesystemet, politiska beslut kring offentliga bidrag som till exempel Sidabidrag. Därtill råder osäkerhet om utvecklingen på finansmarknaden.

Tabell 23. Intäkter och kostnader för verksamheten

KsSkr 2015:1

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Generell utjämningsavgift	741	756	771	788	805	1	4
Allmän utjämningsavgift	878	894	905	933	962	4	11
Särskild utjämningsavgift	14	0	0	0	0	0	0
Insamlade medel	200	193	207	210	214	32	35
Erhållna bidrag	721	857	756	749	727	117	106
Övriga intäkter	63	55	67	74	79	-10	-15
Förändr. destinerade medel	11	15	3	3	3	2	2
	2 628	2 770	2 709	2 757	2 790	146	143
Finansförvaltningen (brutto)	926	327	344	366	388	17	22
Summa intäkter	3 554	3 097	3 053	3 123	3 178	163	165
Generella utjämningsbidrag	-741	-755	-771	-788	-805	-2	-4
Stiftsbidrag	-221	-231	-237	-238	-244	11	9
Utveckl.samarbete/bistånd	-263	-273	-306	-348	-352	-53	-94
Riktat församlingsbidrag	-94	0	0	0	0	0	0
Bidrag till ökad GIP-anslutning	0	0	-50	-50	-50	-50	-50
Kyrkoantikvarisk ersättning	-547	-671	-530	-480	-460	-70	-20
Övriga lämnade bidrag	-78	-67	-75	-70	-68	-11	-7
Externa kostnader	-418	-432	-462	-513	-478	-23	-49
Personalkostnader	-327	-401	-427	-435	-440	-27	-26
Avskrivningar	-16	-20	-13	-14	-13	10	10
Kostnadsram	-2 705	-2 850	-2 871	-2 936	-2 910	-215	-231
Fastighetsfinansiering	-10	-15	-9	-17	-17	-1	-1
Dela tro – dela liv	-5	-18	-19	-16	-2	0	1
Nettoresultat	834	214	154	154	249	-53	-66

Rambudget för 2016–2018 uppvisar ett positivt resultat för respektive år som en konsekvens av resultatet från finansförvaltningen. Generell och allmän utjämningsavgift är i nivå med tidigare ram och ökar mellan åren till följd av förbättrat avgiftsunderlag. Insamlade medel planeras öka jämfört med tidigare ram.

Vad gäller erhållna bidrag ökar ianspråktagen kyrkoantikvarisk ersättning jämfört med tidigare ram med 70 och 20 miljoner kronor för 2016 respektive 2017 i syfte att minska de negativa effekterna som bedöms uppstå om en allt för snabb minskning av den kyrkoantikvariska ersättningen skulle genomföras. Erhållna bidrag främst inom den internationella verksamheten planeras också vara högre än i tidigare ram.

Kostnaderna för generella utjämningsbidrag följer intäkterna för generell utjämningsavgift. För stiftsbidrag budgeteras lägre kostnader än tidigare ram då utdelning från prästlönetillgångarna förväntas öka. Kostnaderna för kyrkoantikvarisk ersättning och bidrag inom den internationella verksamheten följer förändringarna på intäktssidan. I budgeterade kostnader ingår ett särskilt bidrag till ökad GIP-anslutning med 50 miljoner kronor för respektive år 2016–2018.

Externa kostnader och personalkostnader ökar till följd av satsningar inom bland annat administrativ samverkan, satsningar inom kommunikation samt strategiskt arbete gentemot samhällets företrädare.

Tabell 24. Nationell fastighetsfinansiering

	Utfall	Detalj-budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Plan. ram	Plan. ram	Total 5-års ram
	2014	2015	2016	2017	2018	2018	2019	
Svenska kyrkan i utlandet	-9	-14	-8	-16	-16	-15	-15	-70
STI	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-5

Fastighetsbudget löper vid sidan om både detaljbudget och rambudget som ett totalbelopp över en femårsperiod. I ovanstående tabell visas den planerade användningen över tid.

Tabell 25. Satsning på undervisning och mission (Dela tro – dela liv)

	Utfall	Detalj-budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Summa
	2014	2015	2016	2017	2018	
Dela tro – dela liv	-5	-18	-19	-16	-2	-60

I ovanstående tabell visas hur kostnaderna för *Dela tro – dela liv* förväntas fördela sig över planeringsperioden.

Tabell 26. Nettoresultat för verksamheten

	Utfall	Detalj-budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm-förelse	Jäm-förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Allmän utjämningsavgift	878	894	905	933	962	4	11
Särskild utjämning	250	226	220	219	213	11	9
Generell utjämning	0	1	0	0	0	-1	0
Finansförvaltningen (netto)	914	312	329	350	372	18	23
Finansiering av verksamhet	-642	-729	-765	-808	-772	-34	-59
Stiftsbidrag	-457	-457	-457	-457	-457	0	0
Riktat församlingsbidrag	-94	0	0	0	0	0	0
Bidrag till ökad GIP-anslutning	0	0	-50	-50	-50	-50	-50
Fastighetsfinansiering	-10	-15	-9	-17	-17	-1	-1
Satsning - Dela tro dela liv	-5	-18	-19	-16	-2	0	1
Nettoresultat	834	214	154	154	249	-53	-66

I ovanstående resultaträkning visas nettoresultatet.

Balansräkningen

Tabell 27. Destinerade medel¹

	Utfall	Detalj-budget	Kostn. ram	Plan. ram	Plan. ram	Jäm-förelse	Jäm-förelse
	2014	2015	2016	2017	2018	2016	2017
Internationell mission och diakoni	158	142	141	139	137	-16	-18
Arbete bland svenskar i andra länder	30	30	29	28	27	0	0
Övriga verksamheter	16	16	16	16	16	0	0
	204	188	186	183	180	-16	-18

Destinerade medel planeras vara huvudsakligen oförändrade under planeringsperioden. För den internationella verksamheten bedöms att nivån på destinerade

¹ Utgående balans för respektive år.

medel bör ligga på denna nivå för att på ett ansvarsfullt kunna bedriva verksamheten. För internationell mission och diakoni ingår 25 miljoner kronor avseende ideella placeringar i destinerade medel. För verksamheten kvarstår därmed 117 miljoner kronor i destinerade medel för 2016. Balanserade medel för respektive år visas i ovanstående tabell.

Tabell 28. Eget kapital och målkapital²

	Utfall 2014	Detalj- budget 2015	Kostn. ram 2016	Plan. ram 2017	Plan. ram 2018	Jäm- förelse 2016	Jäm- förelse 2017
Totalt eget kapital	6 766	6 527	7 134	7 288	7 537	718	652
Skillnad mot målvärde	2 565	2 142	2 931	3 001	3 164	988	927
Skillnad mot målvärde +25%	1 515	1 045	1 880	1 929	2 071	1 055	996
Målvärde	4 202	4 385	4 203	4 287	4 373	-270	-275
Målvärde +25%	5 253	5 482	5 254	5 359	5 466	-337	-344

Ovanstående tabell visar totalt eget kapital per 31 december respektive år, målvärdet samt det spann inom vilket det egna kapitalet varierar. Budgeterat resultat för planeringsperioden medför att utrymmet målvärde plus 25 procent överskrids. För 2014 överskrids detta målvärde med 1 515 miljoner kronor, varav cirka 1 428 miljoner kronor avser ej realiserad värdeökning inom finansförvaltningen.

Den omvärldsanalys som ligger till grund för kyrkostyrelsens planering pekar på fortsatt förändrade förutsättningar för Svenska kyrkans alla delar under de kommande decennierna. Betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem* utvecklar och understryker den bilden. Med anledning av detta ser kyrkostyrelsen ett behov av fortsatt bearbetning av vilka förutsättningar som krävs för en långsiktigt hållbar kyrklig verksamhet. Kyrkostyrelsen avser därför, att under det kommande året, i dialog med stiftens fördjupa analysen av Svenska kyrkans samlade kapitalsituation. Avsikten är att återkomma till kyrkomötet 2016 med ett berett förslag om vilket behov styrelsen ser av ett gemensamt ansvarstagande för framtiden.

² Utgående balans för respektive år.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande: Generalsekreterare Helén Ottosson Lovén

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018 i enlighet med de ändringar som framkommit under överläggningen.

De yttre förutsättningarna för Svenska kyrkans uppdrag

Utmaningarna för framtiden är mångdimensionella – teologiska, organisatoriska, ekonomiska, politiska och pedagogiska. Det inflytande Svenska kyrkan har över omvärlden är varierande, men Svenska kyrkan både påverkas av och kan påverka sin omvärld.

Varje tid av förändring utmanar Svenska kyrkan. Relevansen i teologi och ritualer sätts hela tiden på prov. Så var det i skiftet då samhället gick från jordbruks- till industriproduktion, och så är det även i dag då vi befinner oss i skiftet mellan industrialism och ett globaliserat och digitalt kunskapssamhälle. Utmaningen idag hänger samman med samhällsförändringar och förändringar av den enskilda individens möjlighet att forma sitt eget liv.

Enligt de data som tagits fram i *Medlemsprognos 2030* utmanas hela Svenska kyrkan att ta på allvar konsekvenserna av det som presenteras. I ett långsiktigt perspektiv väntas generationsväxlingen bli den främsta pådrivande faktorn för en medlemsminskning. Denna utveckling kan inte påverkas, det kan däremot både doptal och aktiva inträdestal. Prognosen anger riktning och sannolika scenarion, som bland annat betyder avsevärt sänkta intäkter över tiden.

Parallellt måste ett arbete ske för att möta framtida utmaningar, som inte bara är ekonomiska. Ett sätt kan vara att ge ideella krafter större utrymme inom organisationen att bidra till värdefull kunskap och engagemang. För detta krävs satsningar och strategier. Den utmaning som Svenska kyrkan står inför är i första hand inte innehållslig eller ideologisk utan organisatorisk. Organisationens ska tjäna kyrkan och inte tvärtom och därför har organisationens beslutfattare att agera ansvarsfullt inför de utmaningar som finns till exempel vad gäller personal, nyttjande av kyrkobyggnader och idealitet.

Här följer ett urval faktorer av särskild relevans för Svenska kyrkan. Sammantaget ger dessa faktorer en bild av den mångfasetterade samtidsbild som den nationella nivån har att förhålla sig till när verksamhetsinriktningen ska konkretiseras.

Inledningsvis följer några övergripande globala perspektiv, och därefter ett antal specifikt nationella utmaningar. Nationella förändringar hänger intimt samman med globala och vice versa. Till exempel kan medvetenheten om globala miljöproblem, gränsöverskridande konflikter och hotande pandemier både tydliggöra den rika världens särskilda ansvar för den fortsatta utvecklingen och skapa en känsla av uppgivenhet och maktlöshet hos befolkningen.

INTERNATIONELLA PERSPEKTIV

Konflikter och terror

Fred och demokrati är en grundläggande förutsättning för att respekten för mänskliga rättigheter ska upprätthållas. Trots att utvecklingen globalt sedan Andra Världskriget gått mot färre väpnade konflikter och ökad demokratisering är bristen på respekt för mänskliga rättigheter fortfarande påtaglig i många regioner. Människor förföljs och utsätts för frihetsbegränsningar och våld på grund av sin religiösa eller etniska tillhörighet, sin sexuella läggning eller – i stora delar av världen – för att de är kvinnor. Under 2013 överskred antalet flyktingar i världen enligt UNHCR 50 miljoner – det högsta talet sedan Andra Världskriget. Av dessa är mer än hälften – drygt 33 miljoner – så kallade internflyktingar som befinner sig i grannländer eller inom sitt eget land. De största flyktingströmmarna kommer från Syrien (drygt 3 miljoner) och Afghanistan (drygt 2,5 miljoner).

Under 2014 har ISIL (Islamiska staten i Irak och Levanten), en för omvärlden tidigare relativt okänd terrororganisation, hamnat i internationellt fokus efter att, med synnerlig brutalitet och utrustad med avsevärda ekonomiska och militära resurser, ha lagt under sig stora områden i Irak och delar av Syrien. ISIL:s spektakulära metoder, med videofilmade övergrepp och avrättningar, syftar till att sprida fasa och osäkerhet i såväl Mellanöstern som internationellt. ISIL:s framväxt och åtminstone initiala militära framgångar visar med skoningslös skärpa på avsaknaden av effektiva politiska institutioner för att på ett effektivt sätt handskas med den transnationella terrorism som verkar utanför alla etablerade politiska institutioner.

Svenska kyrkans arbete mot förföljelse och förtryck

Svenska kyrkans internationella arbete fokuserar på att skapa miljöer, så kallade enabling environments, som kan frigöra individer från förtryckande och destruktiva sociala, politiska och ekonomiska strukturer. Svenska kyrkans förmåga att framgångsrikt bedriva detta arbete handlar inte bara om faktorer som organisation, resurser och samarbetspartner och former, utan är också beroende av svensk biståndspolitik överlag. Denna kan förändras och är svår att förutse och därför måste kyrkan noga och kontinuerligt bevaka utvecklingen.

Av vikt att notera i Svenska kyrkans internationella arbete är den ökade förföljelsen som drabbar religiösa minoriteter, inte minst kristna och jazider i Mellanöstern. Det finns starka förväntningar på att Svenska kyrkan uttrycker sitt stöd för och sin solidaritet med trosfränder och andra människor runt om i världen utan att för den skull bli en part i de konflikter där dessa förföljs.

Kvinnors rättigheter

Jämställdhet mellan könen är en viktig förutsättning för en demokratisk utveckling och respekten för mänskliga rättigheter. Ofta hindrar kulturella och sociala normer och ekonomiska och politiska strukturer flickor och kvinnor från att fullt ut delta som samhällsmedborgare och få tillgång till viktiga rättigheter: utbildning, hälsovård och egendom. Inte minst kränks flickors och kvinnors mänskliga rättigheter i kölvattnet av framväxande religiös fundamentalism. Talibanerna i Afghanistan och Pakistan, ISIL i Irak och Syrien och Boko Haram i nordöstra Nigeria är alla exempel på hårdföra islamistiska rörelser som är beredda att tillgripa våld för att motarbeta jämställdhet mellan könen. Flickors och kvinnors utbildning bidrar generellt sett till minskade födelsetal, en positiv ekonomisk utveckling, ökad demokrati och minskad fattigdom. Mot denna bakgrund är det särskilt glädjande att notera att fredspriset 2014 till Alfred Nobels ära gick till Malala Yousafzai, en 17-årig pakistansk flicka som med risk för sitt eget liv kämpat för barns och ungas rätt till utbildning och frihet.

Klimatförändringar

Den framtidsfråga som flest svenskar säger sig oroas över är klimatförändringar och miljöförstöring. Detta till trots spelade klimatfrågorna en underordnad roll i den svenska valrörelsen 2014. En förklaring kan vara att klimatkrisen upplevs som så stor och i någon bemärkelse så abstrakt att den inte kan hanteras inom ramarna för de politiska institutionerna.

Klimatförändringar är orättvisa, eftersom de människor som har bidragit minst till att skapa problemet generellt sett drabbas värst. Bara genom att värna skapelsen på ett ansvarsfullt sätt bevaras våra förutsättningar för goda livsvillkor för kommande generationer. Frågorna om klimatförändringar, resursförbrukning, utveckling

och rättvisa, är inte enbart naturvetenskapliga, tekniska, ekonomiska och politiska utan i lika hög grad etiska, existentiella, andliga och teologiska.

KsSkr 2015:1
Bilaga 1

Ekologisk hållbarhet kan inte uppnås utan den sociala, ekonomiska och politiska hållbarhet som endast demokrati och jämställdhet möjliggör. Skapelse- och människosyn är därför integrerade aspekter av en kristen förståelsehorisont.

Pandemier

Det nu aktuella Ebolaviruset upptäcktes redan 1976 och har sedan dess lett till sporadiska epidemier, framförallt i Central- och Västafrika. Det senaste utbrottet började i december 2013 och har drabbat i synnerhet Guinea, Sierra Leone, Mali och Liberia. Dödligheten ligger på drygt 70 procent varför epidemin måste betraktas som alarmerande. Rädslan för antibiotikaresistens och en pandemi är påtaglig och inte obefogad. Samtidigt är det värt att betänka att en mycket liten del av den afrikanska kontinenten är drabbad och att det av denna anledning är klokt att mana till besinning gällande begränsningar av resor till och från den afrikanska kontinenten. Det faktum att det enda dödsfallet i väst – en amerikan som avled i Texas – rönt mer uppmärksamhet än de närmare 2,500 offer ebolaviruset skördat i Liberia, stämmer till eftertanke. Ebolaepidemin framstår ur detta perspektiv inte bara som ett medicinskt problem utan i lika hög grad som ett politiskt och etiskt dilemma som ställer frågor om solidaritet på sin spets.

Världsekonomin

Konjunkturutvecklingen i världsekonomin varierar. I USA har återhämtningen blivit allt tydligare, även om BNP under fjärde kvartalet 2014 blev lite svagare än väntat. I Japan syns tecken på att draghjälpn från USA lyfter landets export, även om de långsiktiga utmaningarna fortfarande finns kvar. I Västeuropa har uppgången i den brittiska ekonomin fortsatt, samtidigt som situationen i eurozonen har stabiliserats. Signalerna från tillväxtekonomierna har också varit spretiga. I Kina fortgår mjuklandningen ungefär som väntat, där BNP under fjärde kvartalet 2014 överraskade något positivt. Oljeprisfall och ekonomiska sanktioner gör att den ryska ekonomin är på väg ned i en djup recession och även i Brasilien har utsikterna försämrats.

Stigande förmögenhets- och inkomstskillnader under senare år har bland annat resulterat i att missnöjesyttringar, bland annat har främlingsfientlighet fått ett allt starkare fäste och en större utbredning i Europa. En del bedömare diskuterar riskerna för att vi står inför en ännu längre period av svag tillväxt.

I främst Kina och Japan är den demografiska situationen utmanande men även i Europa ser man ekonomiska utmaningar med en åldrande befolkning. Den positiva utvecklingen genom bättre hälso- och sjukvård som bidrar till högre förväntad livslängd är givetvis välkommen, men ställer samtidigt samhället inför en rad utmaningar då en stor del av befolkningen befinner sig utanför arbetsmarknaden.

NATIONELLA PERSPEKTIV

Mening och meningsfattigdom

Kyrkan förvaltar en skatt av berättelser som genom historien har bidragit till att ge människor gemensamma referenspunkter. De har givit mening och livsmod, men har också kunnat användas för kontroll och maktutövning. Det har gradvis skett en förskjutning från kollektiva traditioner till individuella livsstilar. Institutioner som tidigare bidrog till att skapa gemensamma erfarenheter och referenspunkter – till exempel värnplikt, konfirmation och allmän skola – har minskat i betydelse.

Där integration och sammanhang går förlorade ökar individualiseringen. Gamla gemenskaper monteras ner och nya kommunikationsmönster växer fram med nya och förändrade villkor. Individer ingår i stor utsträckning i flera överlappande sociala kategorier. Det kan leda till isolering från den fysiska miljö de lever i samtidigt som de är integrerade i nya virtuella gemenskaper genom sociala medier.

Ett sätt att uttrycka sin individualitet är genom konsumtion och marknadstänkandet har kommit att genomsyra samhället som helhet. Det som kan prissättas kan också jämföras och bytas ut. Där allting är utbytbar är heller ingenting heligt. Konsumismen är inte någon ideologi eller världsbild utan kan snarare vara en människas strategi för att handskas med och förtränga upplevelsen av tomhet.

Konsumtion har olika karaktär och det är angeläget att skilja på den konsumtion som tär på jordens resurser och den konsumtion som innebär upplevelser och välbefinnande och som även skapar nya arbetstillfällen inom till exempel mat- och kulturområdet. Möjligheten till konsumtion är dock ojämnt fördelad vilket bör beaktas i Svenska kyrkans verksamhet.

Kyrkan har här en viktig uppgift grundad i tron på att varje människa är skapad till Guds avbild och till ett liv i gemenskap med andra. Vi levandegör ett arv som rymmer mångfald, men som också hålls samman av sitt centrum i evangelium. Dessutom visar forskning att Svenska kyrkans kulturarv i sig självt – inte minst kyrkobyggnaderna – fungerar som ett sammanhållande kitt för ett samhälle som allt mer dras isär. Att förvalta dessa byggnader är ett sätt att hålla kulturarvet levande och de utgör därför en viktig resurs och tillgång i det kyrkliga arbetet, inte bara ett ekonomiskt betungande åtagande. En utmaning är att fortsätta att stödja såväl det sociala och diakonala ansvarstagande som sker i församlingarna. En annan är att utveckla det viktiga bidrag till kulturlivet som konserter och andra evenemang utgör i det lokala sammanhanget och där det öppna kyrkorummet spelar en fortsatt central roll.

Det är av avgörande betydelse för vårt psykiska välbefinnande att uppleva tillvaron som begriplig, hanterbar och meningsfull. Sammantaget ger det en känsla av sammanhang. Det behövs alltså bilder och berättelser som det egna livet relaterar till och som utgör grunden för människors handlingsförmåga i en föränderlig tid. Den mening människan behöver för att överleva verkar i oroväckande hög grad ha gått förlorad bland många materiellt sett välmående människor i samtiden. Ungdomsstyrelsen rapporterar att den psykiska ohälsan bland unga har ökat sedan slutet av 1980-talet fram till idag. En rimlig tolkning av dessa mätbara försämringar i livskvalitet, är att de utgör symtom på en djupgående existentiell kris.

Mångkultur och integration

Antalet asylsökande till Sverige har ökat kraftigt både 2012 och 2013 och närmar sig nivåerna under kriget i forna Jugoslavien. 2013 var prognosen 54 000 asylsökande och 2015 förutspår Migrationsverket att 95 000 flyktingar kommer att söka asyl i Sverige. De länder varifrån flest asylsökande kommit till Sverige de senaste åren är Syrien, Afghanistan, Irak och Somalia. Sverige är också det land i EU som tar emot flest asylsökande syrier i relation till sin befolkning. Många asylsökande är ensamkommande barn, främst från Afghanistan och Somalia. Det finns förväntningar på att Svenska kyrkan ska ta en aktiv del i antagandet av de utmaningar det ökande antalet asylsökande ställer samhället inför. Om detta vittnar bland annat det faktum att Migrationsverket under hösten 2014 vänt sig till Svenska kyrkan för hjälp med bland annat boende för asylsökande. Initiativet till sådana stödinsatser kommer från

Svenska kyrkan som redan tidigare pekat på behovet av alternativ till vinstdrivande verksamheter gällande flyktingboende.

Ett ökande antal asylsökande flyr förtryck på grund av sin sexuella läggning eller religiösa tillhörighet. Inte minst är situationen svår för kristna minoriteter i Mellan-östern, som redan tidigare har stark förankring i Sverige och därför i hög grad söker sig hit. Vi ser även en växande grupp av papperslösa i Sverige, varav en del är tidigare asylsökande, andra offer för människohandel, andra har kommit hit – kanske med tillstånd – för jobb eller för en relation som sedan tagit slut. Fler papperslösa betyder större grupper med ohälsa och situationer där särskilt barn riskerar att fara illa. Såväl familjer – en del av dem gömda – som enskilda individer söker sig till församlingar för stöd och hjälp vilket ökar trycket på församlingar och enskilda medarbetare i Svenska kyrkan.

Ungefär 15 procent av svenskarna är födda utomlands och om man därtill adderar de som fötts i Sverige med utlandsfödda föräldrar ökar nivån naturligtvis betydligt. Den ökade globala migrationen medför möten mellan människor med olika bakgrunder på skolor, arbetsplatser och sjukhus. Detta skapar möjligheter och berikar samtidigt som det finns problem med bristande integration, etnisk diskriminering och segregation. Kyrkorna bidrar till gränsöverskridande gemenskaper, men kan också bli segregerade rum. En stor utmaning för Svenska kyrkan måste vara att med bibehållen identitet aktivt bidra till ökad integration och att arbeta för att möta mångkulturens utmaningar och tillvarata och utveckla dess möjligheter.

Minoritetsrättigheterna har stärkts och språkkompetensen i finska, meänkieli och samiska har ökat hos många myndigheter. Den lagstadgade skyldigheten för kommuner att samråda med företrädare för de nationella minoriteterna påverkar församlingarnas arbete eftersom de i sitt arbete möter personer från dessa grupper. På vissa orter är församlingen den enda organisation som företräder minoriteten och har då en viktig roll som röstbärare i minoritets- och urfolksfrågor.

Teknikutveckling och människosyn

Den tekniska utvecklingen inom naturvetenskap och medicin reser många etiska frågor och manar oss att reflektera över vår människosyn. Utvecklingen förändrar synen på människan, men synen på människan påverkar också vilken utveckling som prioriteras. Vad händer med vår människosyn när allas våra genetiska förutsättningar går att läsa som en bok, såväl av oss själva som av eventuella arbetsgivare? Informationsteknologin ställer oss också inför nya etiska frågor. För inte så många år sedan blev fildelning en verklighet som kom att utmana både upphovsrättslagar och vår syn på rätt och fel. Är det stöld om det som delas fortfarande finns kvar hos ”ägaren”? Med hjälp av företag som Spotify och Netflix har strömmande ljud och bild blivit självklarheter i de flestas vardag.

I en undersökning genomförd av Kairos Future, *När man blir gammal på riktigt*, fokuseras särskilt 40-talisterna och deras attityder till åldrande och död. Särskilt intressant med den studien är att just 40-talisternas värderingar ofta lett till ny lagstiftning. Ett av studiens viktigaste resultat visar på en betydligt högre grad av acceptans av aktiv dödshjälp, 18 procent otvetydigt för, än hos tidigare generationer. Vi kan därför förvänta oss att dessa frågor kommer att få en förnyad aktualitet inom de närmaste åren.

Socialt ansvar

Förändringarna inom svensk välfärd har pågått under en längre tid och har medfört en ökad otrygghet. Många lever under knappa ekonomiska förhållanden och de

ekonomiska klyftorna ökar enligt Statistiska Centralbyrån. Barn drabbas ofta hårt när familj och samhälle belastas ekonomiskt och socialt. På sikt sker stora befolkningsmässiga förändringar i Sverige, liksom i övriga västvärlden. Andelen äldre kommer att öka kraftigt samtidigt som andelen i yrkesverksam ålder minskar. Velfärden ställs inför nya utmaningar. I denna utveckling uttrycks inte sällan en förväntan om att olika aktörer inom civilsamhället, ska etablera sig som utförare av välfärdstjänster som motvikt till riskkapitalbolagen. En undersökning genomförd av Svenska kyrkan 2009 och 2010 visar att den diakonala verksamheten i Svenska kyrkans församlingar hittar delvis nya former. Kyrkan möter och får del av människors livsöden och berättelser i sina verksamheter och på så sätt erfarenhet av de effekter förändringar i velfärden har i människors liv. Det finns en förväntan att Svenska kyrkan förmedlar de erfarenheterna och bevakar socialpolitiska frågor och tar ställning utifrån kyrkans grundläggande värderingar och visioner.

En viktig yttre meningsskapande faktor för många vuxna är det sammanhang som arbetslivet utgör. I Sverige ligger arbetslösheten på omkring 7,5 procent. I internationellt perspektiv är detta inte anmärkningsvärt högt, men många, och allt fler, befinner sig utanför arbetsmarknaden. Särskilt ungdomar och utrikes födda har svårigheter att finna arbete. Arbetet är inte bara en födkrok. I hög grad är det grunden för delaktighet i samhället och en central källa till individuell och social identitet.

Sedan 2013 har antalet EU-migranter som tigger på gatorna i Sverige mer än fördubblats. Merparten av dem är romer från Rumänien och de finns i snart sagt alla större orter i Sverige. Det stora flertalet av dem som tigger är marginaliserade i sina hemländer och saknar möjligheter att försörja sig. Tiggeriet är en i längden ohållbar livsstil och måste ses som en sista utväg för att skapa rimliga livsvillkor. Det är av största vikt att skyndsamt och genom internationellt samarbete förbättra de mest utsattas levnadsvillkor och säkra deras grundläggande rättigheter till utbildning, sysselsättning och hälsovård. Tiggeriet ställer även frågor om människovärdet på sin spets. Risker finns att en tillvänjning med tiggare på gatorna i längden leder till avtrubbning och stigande likgiltighet, och i värsta fall en aggressivitet, hos majoritetsbefolkningen. Bland ljuspunkterna noteras *Crossroads*, ett samarbete mellan bland andra Stockholms Stadsmission och Arbetsförmedlingen, som driver dagcenter med råd- och stödverksamhet för fattiga och hemlösa EU-medborgare. *Crossroads* har expanderat sin verksamhet i Sverige under 2014, likaså de härbergen under namnet *Vinternatt*, som Stadsmissionerna erbjuder på flera orter i samarbete med Svenska kyrkans församlingar, till exempel i Visby. Många medlemmar vill att Svenska kyrkan ska arbeta med de mest utsatta i samhället och är en av de anledningar som gör att de med stolthet står kvar som medlemmar.

Geografiska och socioekonomiska klyftor

Klyftorna inom kyrkan växer både i geografiska och socioekonomiska termer. Gapet mellan de kommuner som avfolkas och de med stark befolkningstillväxt är större än någonsin. 85 procent av Sveriges befolkning lever idag i tätorter och ingenting tyder på att avfolkningen av landsbygden mattats av. Dessutom verkar befolkningsutvecklingen delvis bli mer och mer frikopplad från näringslivsutvecklingen. Studier visar att etablerandet av ny industri på en ort inte generellt är tillräckligt för att vända utvecklingen. Utvecklingen i städerna innebär att befolkningsunderlaget blir större där. Dessutom tenderar barnfamiljer att bo kvar centralt längre än tidigare. Att flytta innebär ofta att man förlorar kontakt med ett lokalsamhälle för att upprätta kontakt med ett annat. Eftersom Svenska kyrkan är rikstäckande finns förutsättningar att på

ett mer medvetet sätt följa sina medlemmar, så att relationen består i den nya situationen på den nya orten. Detta efterfrågas särskilt av unga människor. I glesbygd och på landsbygd är bandet till kyrkan ofta fortsatt starkt. Utmaningen är att bevara dessa band när färre personer ska ta ett större ansvar med mindre ekonomiska resurser, till exempel för det levande kulturarv som de många kyrkobyggnaderna utgör.

En annan och växande utmaning för många mindre kommuner är det växande antalet flyktingförläggningar som, ofta med kort varsel, etableras på landsbygden. Här ställs kyrkan inför såväl möjligheter som problem. Å ena sidan kan inflyttningen av nya människor till orten vitalisera församlingarna, å andra sidan anstränger de humanitära behoven församlingarnas redan sviktande ekonomiska och personella resurser.

Utvecklingen har också medfört att Svenska kyrkan i större utsträckning blivit en medelklasskyrka. Det berör inte minst barn och unga, eftersom tendensen är tydlig vad gäller dop och konfirmation. Det är framför allt de socialt mest utsatta grupperna som avstår från dessa kyrkliga handlingar.

Svenska kyrkans ändrade ställning

Svenska kyrkan genomgår en rollförskjutning. Från att ha varit den självklara aktören och referenspunkten, ofta den enda, inom många områden och en del av majoritetssamhällets formella strukturer har den i dag blivit en aktör bland andra i ett mångkulturellt och mångreligiöst Sverige. Kyrkan präglar inte utvecklingen på tidigare självklara områden, i institutioner som skolan och kulturellt genom de stora berättelserna. Samtidigt har Svenska kyrkan de allra senaste åren etablerat en ny plats i flera offentliga sammanhang där kyrkans röst efterfrågas. Det finns till exempel en större medvetenhet idag om människors religiösa traditioner på arbetsplatser idag och här bidrar kyrkan tillsammans med andra till fördjupning. Likaså har Svenska kyrkan blivit en tydlig aktör i det svenska civilsamhället och förtroendet för kyrkan är stort, inte minst för insatser vid tillfällen av kris och katastrof. Det är angeläget att bemöta de nya förutsättningar som ges.

Det rör sig om en påfallande förskjutning som pågått länge. Ett uttryck för detta är ett minskat gudstjänstdeltagande. Ett annat är att det samlas in allt mera pengar till ideell verksamhet, men att Svenska kyrkans andel av de insamlade medlen sjunker. De kyrkliga handlingarna är visserligen fortfarande viktiga i många människors liv men det finns allt fler aktörer som erbjuder ceremonier vid högtider och livets olika skeden. Skillnaden mellan den kristna gudstjänstens innebörd och sekulära ceremonier är inte tydlig för alla. Det finns ett ökande intresse för religion och andlighet men Svenska kyrkan är inte självklar aktör, även när våra traditionella frågor står i fokus.

Sökandet efter en ny roll att spela i samhället och samtiden kantas också ofta av uppsplitande interna debatter i offentlig miljö om kyrkans identitet och kristendomens kärna. Oberoende av rimligheten i olika argument i dessa debatter råder det knappast något tvivel om att debattklimatet som sådant skadar inte bara individer utan även organisationen som helhet.

Medlemskontakter, engagemang och samhörighet

Svenska kyrkan har en skiktning mellan en inre kärna och en mer perifer grupp medlemmar. Den senare kan sakna kunskap om vad kyrkan är, gör och står för och har därför svårare att bilda sig en uppfattning om vilka förväntningar den kan ställa på församlingen. En annan konsekvens är att denna grupp riskerar att utveckla en

mer begränsad bild av Svenska kyrkan, än vad de skulle få om de hade haft en tätare direktkontakt med en församling.

Många människor saknar idag en närmare relation till Svenska kyrkan. Delvis beror det på att en del människor inte upplever kyrkan som relevant. Det får konsekvenser som ett vikande engagemang och en vikande förståelse för vad Svenska kyrkan är och på vilket sätt kristen tro kan ge mening och sammanhang i människors liv och vardag. Det påverkar förutsättningarna för kyrkans kontakter med skolor, offentlig sektor och beslutsfattare på samtliga nivåer. Det innebär också en mer ansträngd ekonomi. Under senare år har religionskritiken fått förnyad energi, där religion ofta likställs med fundamentalism och framställs som en reaktionär kraft. Detta påverkar samhällets inställning också till Svenska kyrkan, även om enskilda företrädare för Svenska kyrkan på olika nivåer ger nyanserade bidrag till tolkningen av tro och liv.

Samtidigt visar en ny studie att omkring 700 000 individer skulle kunna tänka sig att göra en ideell insats inom ramen för Svenska kyrkans verksamhet. Det rör sig om individer som i dag inte är engagerade och vad man främst uttrycker önskemål om är att få göra nytta inom kyrkans sociala arbete. Hur människor med vilja till ett ideellt engagemang tas tillvara inom Svenska kyrkan är en utmaning för både anställda och förtroendevalda. Detta är en enorm potential och möjlighet för våra församlingar.

Förändrade kommunikationsmönster

Våra kommunikationsmönster har förändrats radikalt på bara några år. Det är idag möjligt att överföra information och kapital oberoende av rummets och tidens begränsningar. Det går lika fort att få tillgång till internationella nyhetskanaler som till den lokala tidningen. Sociala band kan vidmakthållas mer eller mindre kostnadsfritt över stora avstånd. Emigranter behöver idag inte kapa sina band till hemlandet. Virtuella gemenskaper oberoende av tidszoner, frigjorda från nationella, rumsliga, etniska och religiösa gränser, uppstår. Fördelarna är många. Allas kommunikationsytor har expanderat, vilket innebär en demokratisering av informationsflödet.

Här finns också stora möjligheter att nå ut med evangelium och att bidra till existentiell och teologisk reflektion tillsammans med andra. Till nackdelarna hör att det är möjligt och lockande att fysiskt vistas på en plats, men mentalt vara på en annan. Det kan till exempel undergräva viljan att integreras i den fysiska värld man vistas i. Man kan fly in i virtuella världar och förlora kontakten med den fysiska. Den anonymitet och frikoppling från kroppen som den virtuella världen möjliggör gynnar också framväxten av ett socialt rum befriat från de sociala konventioner och hänsyn som reglerar livet i den fysiska världen, inte sällan med brutal mobbning och otyglade personangrepp som följd.

Det stora utbudet av kommunikationskanaler leder också till att det blir enklare att bara röra sig i ett kommunikationsflöde där de egna åsikterna bekräftas. Trots den ökade rörligheten och de förbättrade tekniska kommunikationsmöjligheterna finns det risk att samhället utvecklas i riktning där vi inte talar med varandra över gruppgränserna och de gemensamma kommunikationsytorna blir färre.

Ytterligare en risk med digitaliseringen och fragmenteringen av informationsflödet är, som ett flertal forskare påpekar, att den leder till oförmåga till koncentration och fördjupning. Det digitala informationsflödet gynnar ett ytligt skummande av stora informationsmängder men missgynnar på motsvarande sätt eftertanke och reflektion.

En rad makroekonomiska faktorer påverkar avgiftsunderlagets storlek. Detta i kombination med kyrkans medlemsutveckling ger anledning till eftertanke.

I det långsiktiga perspektivet väntas generationsväxlingen bli den främsta pådrivande faktorn för medlemsminskningen, i och med detta väntas också takten på medlemsminskningen öka. Enligt *Medlemsprognos 2030* beräknas Svenska kyrkans medlemsantal sjunka till cirka fem miljoner år 2030. Medlemsantalet i åldersklassen 46–55 år, den åldersgrupp där inkomsterna är som högst, väntas sjunka relativt kraftigt under prognosperioden. Den positiva effekten av medlemmarnas inkomstutveckling har hittills svarat mot den negativa effekten från medlemsantalets minskning. Tidpunkten när detta inte längre inträffar närmar sig. Med utgångspunkt från *Medlemsprognos 2030* har beräkningar av de långsiktiga konsekvenserna på avgiftsunderlaget och intäkten från kyrkoavgiften gjorts. Slutsatsen av dessa beräkningar är att ett effektiviseringsbehov på närmare tre miljarder kronor krävs av Svenska kyrkan som helhet i slutet av prognosperioden.

Sysselsättnings- och löneutveckling är två faktorer som på det mer kortsiktiga planet får direkt genomslag på skatteunderlaget och därmed också Svenska kyrkans avgiftsunderlag. Skatteunderlagsprognos från SKL, Sveriges kommuner och landsting i februari 2015 pekar på att den konjunkturella återhämtningen väntas fortsätta under 2016 med ytterligare ökning av antalet arbetade timmar, stigande timlöner och tilltagande pensionsinkomster. Efter 2016 är prognosen att skatteunderlaget växer med avtagande takt då konjunkturuppgången beräknas övergå till en situation med en ekonomi i balans.

Ytterligare en faktor som har betydelse för avgiftsunderlagets och kyrkoavgiftens utveckling är hushållens disponibla inkomst i förhållande till skuldsättningen. Bostadspriserna, framför allt småhuspriserna, ökade under 2014 och förväntas fortsätta stiga under de närmaste åren. Enligt Riksbanken i februari 2015 bedöms skulderna öka snabbare än hushållens inkomster de närmaste åren, därmed ökar också skuldernas andel av de disponibla inkomsterna. En alltför hög skuldsättning kan riskera att fler människor väljer att avstå från medlemskap i Svenska kyrkan.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:2

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2014**

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen läggs årsredovisningen för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014 fram. Skrivelsen består av den tryckta *Årsredovisning 2014 för Svenska kyrkans nationella nivå* med bilagorna *Resultatrapport 2014*, *Svenska kyrkans kapital-situation*, *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden* samt *Övrig rapportering från kyrkostyrelsen*.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Årsredovisning för 2014	3
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	69
Bilaga 1 Resultatrapport 2014.....	70
Bilaga 2 Svenska kyrkans kapitalsituation	95
Underbilaga 2A Bestämmelser i kyrkoordningen	103
Bilaga 3 Redogörelse för behandlingen av kyrkomötets ärenden.....	104
Underbilaga 3A Gemensamma IT-system, samverkan och därmed relaterade frågor.....	123
Bilaga 4 Övrig rapportering från kyrkostyrelsen.....	147

Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014.

Årsredovisning för 2014

Trossamfundet Svenska kyrkan, organisationsnummer 252002-6135.

En kyrka i dialog – ärkebiskopen resonerar

Vi är och ska vara en kyrka i dialog. Den kristna tron bärs i vårt inre, men är riktad utåt, den söker mötet med den Andre. Kyrkan finns inte till för sin egen skull utan för världens. I det nät av relationer som kyrkan väver innefattas mötet med Gud, mig själv, andra människor och hela skapelsen. Det är inte konstigt att mycket av det som präglar oss som kyrka handlar om möte och dialog.

Kraftcentralen för vårt arbete är gudstjänsten. Den är vår samling och sändning i Guds tjänst för veckans alla dagar och tider. Vi står inför stora utmaningar på detta område. Gudstjänstlivet krymper. Färre människor firar gudstjänst och färre har tillgång till ett regelbundet gudstjänstfirande i sina närmaste kyrkor. Anpassning till demografiska förändringar är nödvändig, men den får inte slå ut pulsen i kyrkans liv, gudstjänstfirandet. En kyrka ska utstråla gudstjänstglädje. För det behövs delaktighet och igenkännande i gudstjänster som utmanar och berör.

Därför är arbetet med vår nya kyrkohandbok viktigt. Under det gångna året har det varit föremål för en omfattande diskussion och även uppmärksammas massmedialt. Det visar att kyrkohandboken är en angelägenhet för många, såväl i kyrka som i kulturliv. Debatten visar också att vi behöver åstadkomma en bredare förankring av arbetet med handboken. Det är viktigt att vi får en kyrkohandbok av hög kvalitet i både text och musik. Arbeta återstår, men det stora engagemanget i remissarbetet och det faktum att många församlingar valt att fortsätta gudstjänstfirandet med kyrkohandboksförslaget är goda tecken.

Till vårt lutherska arv hör att leva mitt i samhället, lyhörda inför samtiden. Världens utmaningar är också kyrkans. Det gångna året har vi bland annat sett en katastrofal utveckling i Mellanöstern. Situationen för många kristna och andra minoriteter i Irak och Syrien har varit och är fruktansvärd. För att åstadkomma en hållbar lösning på den svåra situationen krävs politiska och humanitära insatser. Genom ACT-alliansen bidrar Svenska kyrkan med humanitärt stöd. Det är vårt medmänskliga ansvar och en kristen självklarhet. Ibland får jag höra att vi borde koncentrera våra insatser till just de kristna som förföljs. Genom dopet finns det ett särskilt band kristna emellan, men just dopets kallelse till ett liv i kärlek betyder också att engagemanget för människor i nöd inte kan villkoras utifrån trostillhörighet.

Andra konflikter pågår utanför mediernas strålkastarljus. Svenska kyrkans arbete i områden som härjas av krig och katastrofer är avgörande för många människor.

På hemmaplan ser vi att många har stora förväntningar på Svenska kyrkan. Vi efterfrågas som aktör och samverkanspart på olika håll i samhället. Det är bra och där vi deltar är det viktigt att vårt bidrag håller hög kvalitet. Svenska kyrkan driver påverkansarbete i frågor om bland annat sociala orättvisor, asylrätt, vapenexport och klimat. Under året kom ett biskopsbrev om klimatet. Biskopsbrevet är en skrift där biskoparna redogör för sin syn i klimatfrågan. Klimatfrågan är också en andlig och existentiell fråga. Här verkar vi som kyrka i dialog med politiker, näringsliv och forskarsamhället, för våra barnbarns och deras barnbarns framtid.

Ibland diskuteras vårt nationella och internationella engagemang. ”Varför gör kyrkan ingenting?” frågar somliga. ”Varför blandar sig kyrkan in i politiken?” undrar andra. Därför tål det att upprepas: Grunden för vårt engagemang i rättvisefrågor är evangeliet om Jesus Kristus.

Evangeliet är också grunden för vårt interreligiösa engagemang. I Sveriges interreligiösa råd manifesterar företrädare för landets trossamfund gemenskap och samhörighet utan att bortse från skillnaderna. När religiöst betingade hatbrott ökar i Sverige, samtidigt som det sker våldsdåd i religionens namn på olika håll i världen, finns ett tilltagande behov av interreligiös samverkan både lokalt och nationellt.

Ordet dialog kommer från grekiskans *dia*, som betyder genom, och det mångtydiga *logos*, som betyder ord, men också mening, förnuft och mål. Guds ord gjorde skapelsen inte bara möjlig, ordet gjorde den också förståelig, logisk. I Johannes-evangeliet benämns Jesus som Logos, nyckeln till verklighetens struktur och tillvarons gåta. Här läggs en grund för samförstånd mellan Guds uppenbarelse och människans förnuft, något som har varit avgörande för hur filosofin och naturvetenskapen har kunnat utvecklas i den kristna världen. Om det är Guds mening, kraft och mål vi möter när vi utforskar skapelsen, då är det fritt fram för kyrkan att leva i dialog och våga sig på de sociala, politiska och intellektuella äventyren ännu ett nådens år.

Antje Jackelén

Ärkebiskop och ordförande i kyrkostyrelsen

Tillsammans – generalsekreteraren har ordet

Kyrkan är stor, vid och söker inga gränser, i en värld där många goda krafter behöver samverka.

I stor glädje kan jag konstatera att 6,3 miljoner människor väljer att vara medlemmar i Svenska kyrkan. Det kan handla om längtan efter mening och sammanhang, att uppleva kyrkorummets helighet och ta del av den rika källa som gudstjänsten utgör eller om möjligheten att dela tro och liv med andra. Många människor deltar regelbundet i Svenska kyrkans rika kultur- och musikevenemang och utbudet har både bredd, djup och kvalitet. Musiken i Svenska kyrkan berör och tar vid där orden tystnar.

I en tid då världen upplever konflikter och terror finns stora förväntningar på kyrkan och vi uttrycker tillsammans med andra vårt stöd för människovärdet och ett hållbart samhälle. Vi kommer att fortsätta arbeta mot förtryck, orättvisor och främlingsfientlighet i Sverige såväl som globalt i de internationella nätverk och organisationer som förebygger konflikter och bidrar med humanitära insatser. Vårt samhälle står inför en stor utmaning den närmaste tiden genom att utveckla hållbara former för asyl- och flyktingmottagning och verka för integration. Kyrkans diakonala arbete är omfattande och en av de bidragande orsakerna till att människor väljer att vara medlemmar i Svenska kyrkan. En aktuell studie visar att omkring 700 000 individer i Sverige, som i dag inte är engagerade i Svenska kyrkan, skulle kunna tänka sig att göra skillnad genom en ideell insats inom ramen för Svenska kyrkan, då främst inom kyrkans sociala arbete. Här finns en enorm potential och möjlighet för våra församlingar!

Den stödjande och sammanhållande verksamheten på nationell nivå är betydande och det går inte att nämna allt i denna redovisning. Låt mig därför lyfta fram tre specifika områden av större betydelse under 2014.

Det är nödvändigt att effektivisera Svenska kyrkans administrativa funktioner och hjälpas åt i gemensamma lösningar. Det åstadkommer bättre kvalitet och arbetet sker mer kostnadseffektivt. Strävandet efter att samverka är märkbart och flera nya steg har tagits den senaste tiden. En gemensam IT-plattform, telefoni, lönehantering och ekonomiadministration är några av nycklarna till en hållbar verksamhet i framtiden. En administrativ samverkan frigör lokala resurser och tillmötesgår medlemmarnas önskan om att våra begränsade medel ska användas klokt och ansvarsfullt till kärnverksamheten i församlingarna.

Barnkonsekvensanalyser

Som framgår av inledningen till kyrkoordningen intar barnen en särställning i kristen tro och de behöver därför särskilt uppmärksammas. Det är glädjande att en nyorientering kommit till stånd efter kyrkomötets beslut om krav på barnkonsekvensanalys, där allt fler församlingar sätter barn och unga i centrum och värnar om deras perspektiv. Detta kommer till uttryck genom ett strukturerat och eftertänksamt arbete inför viktiga beslut i församling, stift och på nationell nivå. Barn och ungas behov och önskemål beaktas, analyseras och ligger därefter till grund för den fortsatta praktiska planeringen.

Nytt utbildningsinstitut

I början av september 2014 invigdes Svenska kyrkans utbildningsinstitut med verksamhet både i Uppsala och Lund. Ett nytt kapitel har påbörjats genom att en ny samlad pastoralteologisk utbildning erbjuds blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. Utbildningen skapar nya möjligheter att rusta våra medarbetare för tjänst och samverkan i Svenska kyrkan. Årligen antas cirka 200 studenter från hela landet till ett slutår eller en sluttermin på institutet, efter respektive genomförd fackutbildning. Institutet kommer att få stor betydelse för Svenska kyrkans utveckling i framtiden.

Det är en förmån att verka som generalsekreterare i Svenska kyrkan och att vara en del av detta arbete. Samverkan är en förutsättning för god fortsatt utveckling. Den nationella nivån vill vara en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan som ger stöd till stiftet och bidrar till församlingarnas möjlighet att utföra sitt grundläggande uppdrag.

Helén Ottosson Lovén

Generalsekreterare

Fakta om Svenska kyrkan 2014**Organisationen, människorna & siffrorna**

- ◆ Svenska kyrkan bestod 2014 av 1 364 församlingar och 31 utlandsförsamlingar. Församlingens uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission.
- ◆ Svenska kyrkan har cirka 6 292 264 medlemmar, 64,6 procent av befolkningen.
- ◆ Under 2014 firades omkring 410 000 gudstjänster med nästan 16 miljoner deltagare*. En tredjedel av gudstjänsterna är dop, konfirmation, vigsel och begravning.
- ◆ I omkring 5 200 körer sjunger 98 000 människor i alla åldrar.*
- ◆ Antalet kyrkor och kapell som ägs av Svenska kyrkan uppgår till 3 400, av dem är 3 000 skyddade av kulturmiljölagen.

- ◆ Besökare i Svenska kyrkans öppna verksamhet för barn och unga 0–19 år var omkring 1,9 miljoner under 2014*.
- ◆ Närmare 30 000 ungdomar konfirmerades under året.
- ◆ Svenska kyrkans internationella arbete samlade in sammanlagt 177 miljoner kronor. Kyrkan fick utöver detta 163 miljoner kronor från främst Sida och EU för sina internationella insatser.
- ◆ Verksamheten på nationell nivå utförs till största delen vid kyrkokansliet i Uppsala med ca 330 anställda. Utomlands arbetar närmare 100 personer.
- ◆ Under 2014 fanns cirka 22 000 anställda och 35 000 förtroendevalda i Svenska kyrkan. Därutöver engagerar sig många ideellt.
- ◆ Verksamheten i församlingarna finansieras till största delen av kyrkoavgiften. 89 procent av avgiften går till den lokala församlingen, 11 procent till stiftet och den nationella nivån.
- ◆ Det bokförda värdet på Svenska kyrkans samlade tillgångar uppgick 2014 till 41 miljarder. En del av tillgångarna, som värdepapper, ger avkastning, medan till exempel kyrkobyggnaderna medför stora kostnader. Den ekonomiska förvaltningen sker med etisk hänsyn och med krav på god avkastning.

*Exakta uppgifter för 2014 finns i juni 2015.

Verksamhetsberättelse om året som gått

UPPDRAGET

Det evangelisk-lutherska trossamfundet Svenska kyrkan rymmer en rik mångfald av verksamheter som uttrycker den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för. Den primära enheten är församlingen, vars grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Regionalt framträder Svenska kyrkan som stift med uppgift att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Den nationella nivån, vars verksamhet denna årsredovisning avser, tar ansvar för Svenska kyrkans gemensamma angelägenheter:

- ◆ omvärld och relationer, där bland annat företräderskap, officiella relationer till andra kyrkor och samfund samt internationell mission och diakoni ingår,
- ◆ stöd till stift och församlingar, som bland annat innehåller stöd i stiftens och församlingarnas grundläggande uppgift, grundutbildningar, forskning, kulturarv, arbete bland svenskar i andra länder och administrativa stödfunktioner samt
- ◆ normering, tillsyn och förvaltning.

OMVÄRLD OCH RELATIONER

Företräderskap

Svenska kyrkan utövar ett aktivt företräderskap genom att upprätthålla goda kontakter med beslutsfattare, lämna remissyttranden samt genom att vara en aktiv röst i media. Detta ska förmedla bilden av vad Svenska kyrkan är och gör. Svenska kyrkans budskap ska ha en tydlig teologisk grund, vara väl sammanvägda mellan kyrkans olika verksamheter och perspektiv samt ha tydlig grund i beslutade policyer och plattformar. Det innebär att vi ska tillföra teologiska perspektiv, tala tydligt om ansvar, människovärde, upprättelse och frihet i de sammanhang där politiska beslut fattas och genomförs, inom politik, förvaltning och i det civila samhället.

Svenska kyrkans främsta företrädare är ärkebiskopen och biskoparna. Under året har ärkebiskop Anders Wejryd lämnat tjänsten och ärkebiskop Antje Jackelén tillträtt. Ärkebiskop Anders Wejryd avtackades i juni och lade ner sin stav vid en vesper i Uppsala domkyrka. Som tack för hans insatser har kyrkostyrelsen inrättat ett årligt internationellt stipendium till Anders Wejryds ära. Den 15 juni mottogs Antje Jackelén som ärkebiskop.

Ärkebiskop Antje Jackelén har under hösten besökt sina nordiska kollegor i Finland, Norge och Danmark. Hon har bland större arrangemang utanför kyrkan medverkat i Bokmässan i Göteborg samt varit värd för ett av programmen i serien *Sommar* i radions P1. I mitten av september deltog hon i Borgågemenskapens kyrkoledarmöte i York och i slutet av oktober i Lutherska världsförbundets *Regional Meeting* i Rom.

Biskoparna

Biskoparna genomförde i april en resa till Genève och Bossey. I programmet ingick möten och samtal med företrädarna för Ekumeniska centret, Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, Europeiska kyrkokonferensen och ACT-alliansen. Två biskopsbrev lanserades under året, ett om klimatet och ett om att bli präst eller diakon i Svenska kyrkan. Biskopsbrevet om klimat delades ut till ministrar och andra samhällsföreträdare samt spreds i många inomkyrkliga och ekumeniska sammanhang. Under året vigdes Johan Tyrberg till biskop i Lunds stift och Eva Nordung Byström till biskop i Härnösands stift.

Almedalen och andra forum

En viktig kontaktyta i företrädarskapet är politikerveckan i Almedalen. Inom ramen för Svenska kyrkans deltagande på denna externa arena har representanter för politik, kultur och samhälle medverkat liksom företrädare för Svenska kyrkan. Arbetet har genomförts i bred samverkan med stiftet.

Under året har kulturarvsfrågor varit centrala i verksamheten. Ett omfattande och produktivt kontaktskapande arbete har bedrivits gentemot företrädare för politiken. Det har genomförts i bred samverkan med olika representanter för Svenska kyrkan.

Olika arrangemang har också ägt rum under året inom ramen för det samarbete Svenska kyrkan har med Stiftelsen Right Livelihood Award. Det gäller bland annat seminarier under *Världens fest* (manifestation i Karlstad av Svenska kyrkans samhörighet med den världsvida kyrkan) och Almedalsveckan samt en gemensam utställning om Right Livelihood Award-pristagarna, som producerats under året. Utställningen premiärvisades på Bokmässan i Göteborg och invigdes på kyrkokansliet i Uppsala.

En minnesceremoni för dem som drabbades av tsunamin 2004 hölls i Uppsala domkyrka i december. Ärkebiskopen, stora delar av kungahuset samt statsministern medverkade. Svenska kyrkan var även delaktig i den minnesceremoni som genomfördes i Thailand och som direktsändes av bland annat SVT och TV4.

Relationer till andra kyrkor och samfund

Svenska kyrkan har även officiella relationer till andra kyrkor och samfund. Inom ramen för detta arbete deltar Svenska kyrkan i ekumeniska samtal och möten på olika nivåer, i dialog för att lära känna andra kyrkor på djupet, bearbeta teologiska

KsSkr 2015:2 skiljaktigheter samt hitta gemensamma formuleringar och samarbeta med andra kyrkor för fred och rättvisa.

Dialogen mellan Svenska kyrkan och Eumeniakyrkan har kommit långt i formuleringen av förutsättningarna och formerna för framtida ömsesidiga relationer.

Sveriges interreligiösa råd har utgjort ett nav i arbetet med dagsaktuella frågor om migration, situationen i Mellanöstern och det mångkulturella samhället.

Sveriges kristna råd

Sveriges kristna råd (SKR) är en ekumenisk organisation där Svenska kyrkan är medlem. Viktiga teman för Sveriges kristna råd under året har varit migration och läget i Mellanöstern. En särskild manifestation ägde rum i Storkyrkan i Stockholm i september, ägnad situationen i Syrien och Irak. Sveriges kristna råd har också bearbetat frågor om det mångkulturella samhället och religionsmöten.

Lutherska världsförbundet

Svenska kyrkan är medlem i Lutherska världsförbundet (LVF), en organisation som samlar lutherska kyrkor på global nivå. Inom ramen för medlemskapet har representanter för Svenska kyrkan bland annat utsetts att delta i en 5-årig dialog mellan Lutherska världsförbundet och den pentekostala världsorganisationen (Pingströrelsen). Utbyte med den brasilianska lutherska kyrkan om urfolksfrågor har också utvecklats genom besök av dess urfolksorganisation Comin för samtal med Samiska rådet. Relationen mellan Svenska kyrkan och Mekane Yesus-kyrkan i Etiopien har diskuterats inom ramen för Lutherska världsförbundet och informella kontakter har upprätthållits som en följd av kyrkornas olika syn på samkönade äktenskap.

Kyrkornas världsråd

Svenska kyrkan är även medlem i Kyrkornas världsråd (KV). Reflektioner baserade på Kyrkornas världsråds kyrko- och missionsdokument har främjats genom remissförfarande, workshops med grupper i olika stift och diskussioner i ungdomsprojekt. Ungdomar som deltagit i Kyrkornas världsråds senaste generalförsamling har haft program kring betydelsen av ungdomars engagemang i ekumeniken både under *Världens fest* och under Almedalsveckan. Arbetet har skett i samarbete med Svenska Kyrkans Unga. Svenska kyrkan har arbetat aktivt för att urfolksfrågan ska bli ett ekumeniskt initiativ inom Kyrkornas världsråd. Dessutom har ett så kallat *safe space*-möte genomförts i Kenya för att bygga upp förtroende mellan kyrkor i Sverige, Afrika och Latinamerika.

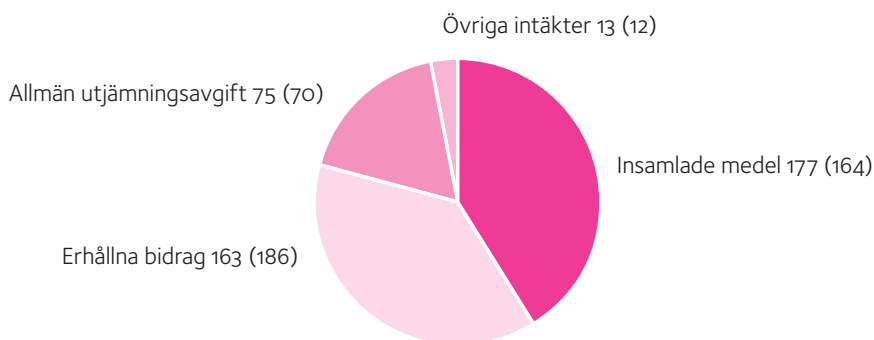
Internationell mission och diakoni

Uppdraget är att samordna, planera och utveckla Svenska kyrkans och dess församlingars arbete, engagemang och finansiering för internationell mission och diakoni. Verksamheten formas utifrån en nära, målmedveten och strategisk samverkan med församlingar, med andra kyrkor och med internationella organ. I uppdraget ligger att verka för internationellt och ekumeniskt samordnad planering av missions- och diakonala insatser.

Svenska kyrkan har ett särskilt uppdrag att rädda liv och lindra nöd i akuta humanitära situationer. Detta uppdrag utförs genom humanitära insatser som primärt samordnas inom ACT-alliansen, men även utförs i samarbete med andra partner. Det internationella arbetet finansieras främst av insamlade medel, erhållna bidrag och allmän utjämningsavgift.

Diagram 1: Finansiering av internationell mission och diakoni (miljoner kronor, föregående år inom parentes)

KsSkr 2015:2

I diagrammet ovan framgår finansieringen av internationell mission och diakoni. Intäkter och kostnader för verksamheten är i nivå med föregående år. Till skillnad mot föregående år överstiger dock insamlade medel erhållna bidrag för innevarande år.

Humanitärt bistånd

Under det gångna året har fler människor drivits på flykt än något år tidigare sedan andra världskriget. Enligt FN-systemets gradering har fyra katastrofer av svåraste grad pågått under året: Sydsudan, Centralafrikanska republiken, Syrien och Irak. Svenska kyrkan har genom ACT-alliansen bidragit till hjälparbetet i samband med dessa katastrofer. Insatser som planerats i Sydsudan har dock förändrats på grund av intensiteten i den konflikt som pågår sedan slutet av 2013. Konflikten har drivit miljoner människor på flykt inom och utom landets gränser. För att kunna stärka aktörer som verkar för positiv och fredlig utveckling i landet har ett nytt samarbete inletts i ett fredligare område.

Den enskilt största humanitära insatsen som hanterades under 2014 var i spåren av tyfonen Haiyan, i Filippinerna. Där sattes en hjälpinsats in om närmare 16 miljoner kronor och två kapacitetsstärkande personalinsatser.

I Västafrika har ebolautbrottet lett till ett nytt samarbete mellan Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och ACT-alliansen. Det finns i dag ett erkännande från WHO för religiösa aktörers roll i förhållande till att stoppa stigmatisering.

Under året har en ansökan för att utveckla klimat-smart energi genom olika metoder och tillvägagångssätt i Uganda resulterat i ett treårigt EU-anslag på 55 miljoner kronor. Insatsen påbörjades under hösten.

Augusta Victoria-sjukhuset i östra Jerusalem har under året levt under stora ekonomiska svårigheter då den palestinska myndigheten inte helt betalat kostnaderna för vård som utförts. Situationen är inte löst trots att Lutherska världsförbundet, som är huvudman för Augusta Victoria-sjukhuset, lyckats påverka så att den palestinska myndigheten regelbundet gjort delbetalningar.

Ett samarbete för romer i Rumänien inleddes med Norwegian Church Aid (NCA) där Svenska kyrkan stödjer diakonala insatser som genomförs av franciskanerbröder i området Roman i norra Rumänien.

Svenska kyrkan har haft genomslag i biståndsdebatten genom Concord, inte minst genom Aidwatch-rapporten och två biståndspolitiska hearings inför riksdagsvalet hösten 2014. Concord är en plattform för civilsamhällesorganisationer. Uppdraget är att bedriva informations- och påverkansarbete om EU:s utvecklingssamarbete och utvecklingspolitik, med fokus på minskad fattigdom. Aidwatch-rapporten är en årlig europeisk rapport i biståndsfrågor med syfte att påverka kvaliteten på biståndet

KsSkr 2015:2 från EU:s medlemsländer. Svenska kyrkan har tagit en aktiv roll i framtagandet av överenskommelsen mellan regeringen och svenska civilsamhällesorganisationer i biståndet och kyrkans synpunkter på remissen om ny biståndspolitisk plattform togs i beaktande.

Långsiktigt utvecklingssamarbete

För att nå förändringar inom de policyområden som Svenska kyrkan valt att fokusera på, samarbetar vi aktivt med samarbetspartner och stödjer verksamhet i Latinamerika, Karibien, Afrika, Mellanöstern och Asien. Syftet med det långsiktiga utvecklingssamarbetet är att arbeta med grundorsaker till orättvisor och fattigdomsproblem. För partnersamarbetet är arbetet med att stärka partner och Svenska kyrkans kapacitet att agera inom det civila samhället en central del. Det bidrar till demokratiska, rättvisa och jämställda samhällen. En del i detta är att arbeta med långsiktig policydialog tillsammans med partner och på så sätt lyfta strukturella orättvisor. En annan del är att arbeta rättighetsbaserat med tydligt fokus på deltagande från rättighetsbärare. Ytterligare en del handlar om att bidra till att stärka en möjliggörande miljö inom vilken civilsamhället kan verka. Det ska även finnas beredskap för att kunna utvidga verksamheten till att omfatta en temporär humanitär insats, liksom att kunna länka denna till en mer långsiktig insats där förutsättningar finns. Under perioden har Svenska kyrkan sett det som särskilt viktigt att fokusera på arbetet med att stärka kopplingen mellan humanitära insatser och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Insamlingskampanjer

Fastekampanjen hade temat *ALLT för att utrota hungern*, med fokus på det vi tillsammans kan göra både här hemma och ute i världen för att minska hungern. Konkreta exempel från Haiti och Kambodja lyfte fram hur frågor om jämställdhet och klimat påverkar människors möjlighet att kunna äta sig mätta. Julkampanjen hade temat *Låt fler få fylla fem!* och lyfte arbetet för att minska barnadödligheten. Modellen med mentormammor i Sydafrika, Swaziland och Etiopien har utgjort exempel. Inför julkampanjen skapades personporträtt av utvalda medarbetare, mentormammor och familjer inom insatsen med mentormammor i Sydafrika och Swaziland.

Under hösten 2014 har Svenska kyrkan påbörjat ett arbete med sociala medier kring insamling till det internationella arbetet. I det digitala flödet har inlägg gjorts om bland annat julkampanjen, aktuella katastrofinsamlingar och insamlingsprojekt. Under hösten hade facebooksidan [facebook.com/svenskakyrkaninternationellt](https://www.facebook.com/svenskakyrkaninternationellt) ca 3 500 följare och vid årsskiftet hade det utökats till 5 800.

Den nya betalningskanalen Swish har funnits tillgänglig för gåvor till Svenska kyrkan sedan november 2014. De första användarna blev kyrkomötesledamöterna när det blev möjligt för gudstjänstbesökarna på kyrkomötets avslutningsgudstjänst att även ge sin kollekt via Swish. Swish är en betaltjänst för privatpersoner, företag och organisationer. Tjänsten är mobiltelefonbaserad och tillhandahålls av de svenska storbankerna.

Världens fest

En av årets höjdpunkter var när internationella gäster, ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare samlades till *Världens fest* i Karlstad på försommaren. Under några dagar kunde Svenska kyrkan manifesteras samhörighet med den världsvida kyrkan på ett publikt sätt genom gudstjänster, kulturprogram, arrangemang, seminarier och personliga möten. Totalt var fler än 2 100 personer anmälda till *Världens*

fest men arrangemanget nådde större grupper än så. Inlednings- och avslutningsgudstjänsterna hade båda fler än 3 500 besökare. Insamlingskonserten på Sandgrund samlade ca 5 000 personer.

KsSkr 2015:2

STÖD TILL STIFT OCH FÖRSAMLINGAR

Stöd i stifts och församlingars grundläggande uppgift

Ett av den nationella nivåns uppdrag är att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet. Stödet till församlingar ges antingen direkt eller via stiftet, därtill lämnas stöd till stiftet utan en direkt koppling vidare till församlingsnivån. Visst utvecklingsarbete äger rum i samarbete med något eller några stift som har särskilt intresse och engagemang inom ett verksamhetsområde.

Verksamheten syftar till att ge stöd inom de prioriterade områden som kyrkostyrelsen och stiftet kommit överens om: stöd till församlingens grundläggande uppgift, kommunikation, omvärldsanalys och forskning samt administrativ samverkan. Verksamhetsområden har även varit stöd till klimatarbete samt arbete med identitets- och människovärdesfrågor.

Stöd till församlingens grundläggande uppgift

Gudstjänsten kan stärka förmågan att verka i vardagen. Arbetet med den nya kyrkohandboken syftar till att underlätta församlingars möjligheter att utveckla sitt gudstjänstliv. I kyrkohandboksrevisionen har arbete påbörjats i ny form för att nå resultat i form av beslut om en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan 2017. I februari inkom svaren på kyrkohandboksremissen, under året har remissutfallet analyserats och kyrkohandboksförslaget bearbetats utifrån de inkomna synpunkterna. Det stora remissmaterialet, omfattande synpunkter från musikorganisationer samt önskan om att ge möjligheter till ytterligare kvalitetsgranskning och förankring av ett reviderat förslag, har föranlett kyrkostyrelsen att förlänga tidplanen för kyrkohandboksrevisionen. Under året har översättningar av hela eller delar av kyrkohandboksförslaget till finska, meänkieli, sydsamiska, lulesamiska och nordsamiska samt svenskt teckenspråk utvärderats genom en särskild enkät. Arbete med översättning av gudstjänsttexter till romani chib har påbörjats.

Dela tro – dela liv

Tillsammans med stift och församlingar genomförs en särskild satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*, med syfte att stärka församlingarna i den grundläggande uppgiften och hitta nya vägar i det konkreta arbetet. Svenska kyrkan vill med satsningen ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro. Arbetet med *Dela tro – dela liv* har tagit betydande steg framåt under året. Kyrkostyrelsen har beslutat om åtta delsatsningar i samverkan med stiftet. Arbetet med den ekumeniska och internationella kartläggningen av undervisning och lärande pågår. I samarbete med Strängnäs stift genomfördes under hösten den första nationella konferensen inom *Dela tro – dela liv*. Temat var lärande i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv, med särskilt fokus på vuxnas lärande. Under 2014 har företrädare för den nationella nivån besökt alla stift för samråd gällande *Dela tro – dela liv* samt bidragit med föredrag och seminarier. Ett informationsbrev skickas ut regelbundet och finns tillgängligt på webben. En referensgrupp med unga i åldern 16–18 år har inrättats för att tillvarata ungas perspektiv.

Inom området diakoni och diakonal utveckling har underlag med förslag till fortsatt arbete med Svenska kyrkans uppdrag och roll i den svenska välfärden tagits fram. Arbetsprocessen har utgått från frågor om kyrkans uppdrag, identitet och roll och bearbetas parallellt med utveckling av råd och riktlinjer. I det fortsatta arbetet ingår bland annat att ta fram en *Plan för diakoni i Svenska kyrkan*, kommunikation och implementering av plattformen *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden* och att skapa vägledningsmaterial utifrån plattformen. Under perioden har det pågått arbete för att stärka kompetensen inom Svenska kyrkan vad gäller församlingarnas möte med människor som står utanför arbetsmarknaden. Under 2014 har ett nationellt projekt initierats och planerats i samarbete mellan den nationella nivån och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. Projektet ska pågå 2015–2017 med målet att ge förutsättningar för stift, församlingar och pastorat att få möjlighet att bedriva verksamhet som hållbart och effektivt leder till att arbetslösa kommer i arbete, praktik eller utbildning.

Under hösten startade de nya kanalerna för *Jourhavande präst* på nätet – chat och digitalt brev. Tjänsten lanserades främst med inriktning på unga vuxna och genomfördes både direkt till allmänheten och via tryckt material till församlingarna att använda i kommunikationen om jourhavande präst. Chatten har sedan starten haft öppet fyra timmar fyra kvällar per vecka. I genomsnitt har 10,5 chattar varit i gång varje chattkväll. *Jourhavande präst* på telefon, via 112, besvarade 80 815 samtal under året. Jämfört med 2013 är det en ökning med 16 procent.

Kommunikation

Arbetet med den externa kommunikationen genomförs i första hand inom ramarna för den med stiftens gemensamma satsningen *Kommunikationsåret*. Det är ett arbete som syftar till att göra Svenska kyrkan synlig under hela året och inte bara under de högtider som starkast kopplas samman med kyrkan och kristen tro.

Under året har det genomförts extern kommunikation i de återkommande kampanjerna inför fasta och jul. Till allhelgonahelgen genomfördes en större kampanj på ämnet bön, huvudspåret av kampanjen var en relansering av Svenska kyrkans bönewebb som hade uppdaterats med en digital ljuständningsfunktion. Under allhelgonahelgen hade bönewebben 111 000 besökare och 26 700 ljus tändes i träden på de fyra kyrkogårdar som ingick i kampanjen.

Arbetet med sociala medier har stärkts under året. Svenska kyrkan på facebook, [facebook.com/svenskakyrkan](https://www.facebook.com/svenskakyrkan) hade vid utgången av året drygt 30 000 följare.

Omvärldsanalys

Arbetet har inriktats på konsultativt stöd till stiftens när det gäller om- och närvärldsanalys, inte minst vid de 80-tal tillfällen då man hållit föredragningar om kyrkans roll och dess förutsättningar i dagens samhälle.

Projektet *Kyrkbussar* har genomfört sin första och påbörjat sin andra enkät, vilket innebär att samordningen av kyrkans undersökningsverksamhet tagit ett steg framåt. Enkäterna har framför allt riktat sig till ett allmänt befolkningsurval, kyrkoherdar och informatörer samt en mindre studie till stiftsdirektörerna.

Administrativ samverkan

För att fördjupa och formalisera samverkan inom det administrativa området i dess vida bemärkelse har samtliga stift tillsammans med nationell nivå under året beslutat att definiera fem prioriterade samverkansområden: IT (inklusive telefoni och video-

konferens), fastighet, ekonomi- och lönehantering, ärendehantering och inköpsstöd (inklusive ramavtal). Utöver detta finns inköpsstöd med inriktning på bland annat Svenska kyrkans ramavtal. Under året genererade dessa avtal drygt 70 miljoner kronor i besparing i förhållande till ordinarie pris, en ökning med drygt 20 miljoner kronor (42 procent) jämfört med 2013. Den stora ökningen beror dels på ökat nyttjande av ramavtalen, dels på fler ramavtal. Under året har även arbetet med gemensam ekonomi- och lönehantering fortskridit. Vid utgången av året hade ett antal församlingar anslutit sig eller var på väg att ansluta sig till de gemensamma ekonomi- och lönesystemen med tillhörande enhetliga arbetsprocesser. Många av dessa församlingar är kunder i de servicebyråer som nu skapas inom eller i nära samverkan med stiftet.

Klimatarbete

Ett kontinuerligt och grundläggande uppdrag för den nationella nivån är att stödja stiftet i deras arbete med *miljödiplomering*. Under året har en utbildning i miljödiplomering i Svenska kyrkan genomförts. Svenska kyrkans miljödiplomering bygger på engagemang och reflektion hos de anställda och förtroendevalda. Det är samtidigt ett ledningssystem som ska säkra kvaliteten i miljöarbetet i församlingen. Systemet är unikt för Svenska kyrkan och andra kyrkor har visat intresse för att använda det. Stiftens miljöarbete stöds genom temadagar, utbildningar och nätverks-träffar.

Under året har arbetet haft fokus på färdigställande, lansering och uppföljning av *biskopsbrevet om klimat*. Arrangemang har genomförts för att höja intresset för klimatfrågan och bidra till Svenska kyrkans arbete på området. Som ett led i lanseringen av biskopsbrevet nationellt och internationellt har klimatfrågan lyfts som en teologisk fråga.

Identitets- och människovärdesfrågor

Arbetet inom flykting-, integrations-, migrations- och mångfaldsfrågor visar på det fortsatt stora flyktingmottagandet i Sverige liksom en fortsatt ökning av antalet fattiga EU-migranter. Det återspeglar i sin tur både flyktingsituationen och den fria rörligheten i Europa. Främlingsfientliga och rasistiska grupperingar har i dag ett ökat stöd bland befolkningen, men det finns också ett markant ökat intresse och engagemang för flyktingmottagning och integrationsfrågor i samhället i stort liksom i Svenska kyrkans församlingar.

Under hösten har frågan om huruvida Svenska kyrkan skulle kunna vara en aktör när det gäller asylboenden aktualiserats utifrån bilaterala kontakter med Migrationsverket och utifrån de stora behov som finns av boenden. Vikten av Svenska kyrkans närvaro på asylboenden lyftes fram av kyrkomötet, som beslutade att uppdraga åt kyrkostyrelsen att skyndsamt utreda hur ett ekonomiskt stöd kan ges till församlingar som engagerar sig i flykting- och asylfrågor. Under året har verksamheten inom den ideella föreningen Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar utvecklats och nya samarbetsformer har etablerats med ett antal stift. I början av 2015 avsattes fem miljoner kronor för att stärka församlingarnas arbete med asylsökande och flyktingar. Vi beslutade även om att upprätta en särskild funktion på nationell nivå för att stödja stift och församlingar i detta arbete.

Barnkonsekvensanalys

Verksamheten kring barn och unga har i hög grad präglats av arbetet med att implementera beslutet om barnkonsekvensanalys. Arbetet har i stor utsträckning

KsSkr 2015:2 handlat om konsultationer, information och utbildningsinsatser i stift och församlingar. Processen har också påbörjats med uppdatering av *Handbok för barnkonsekvensanalys i Svenska kyrkan*.

Under året har en förstudie kring förstärkt kommunikation av konfirmationen färdigställts. Förstudien ger dels förslag om förstärkt kommunikation av konfirmationen, dels om verksamhetsutveckling på området. Arbetet inom Sveriges kristna råds arbetsgrupp för kyrka-skolafrågor med skolmaterialet *Om religionsfriheten* är slutfört och materialet kan användas av skolans lärare från och med vårterminen 2015.

Flerspråkigt arbete

I arbetet kring flerspråkighet och minoriteter ingår att bistå stiftens samordning och omvärldsanalys, utveckla nya metoder och verktyg, genomföra kompetenshöjande åtgärder samt insatser för att särskilt stödja och utveckla det flerspråkiga arbetet bland barn och unga. Insatser har även påbörjats under året för att bland annat utveckla det teckenspråkiga arbetet, öka inkludering av romer och resande i Svenska kyrkan samt att utveckla arbetet med barn och unga. Detta har gjorts utifrån kartläggningar av stiftens och församlingarnas behov av samverkan och stöd i det flerspråkiga arbetet. De kompetenshöjande åtgärderna som genomförts bedöms ha ökat kunskapen och medvetenheten om flerspråkighet och minoritets- och urfolksfrågor inom Svenska kyrkan. Svenska kyrkans samverkan med andra aktörer på området har också ökat och utvecklats.

Urfolksarbete

Arbetet med vitboken om Svenska kyrkans historiska förhållande till samerna har fortsatt under året och beräknas vara klart under 2015. Det är ett samarbete mellan Umeå universitet och Samiska rådet i Svenska kyrkan. Samiska rådet i Svenska kyrkan har beslutat att tilldela 2014 års kulturstipendium till den samiska ungdomskören Vaajmoe.

I det internationella urfolksarbetet har Svenska kyrkan bistått Samiska rådet i Svenska kyrkan med sakkunskap till den arbetsgrupp som utarbetat Kyrkornas världsråds nya urfolksprogram. Programmet ger en viktig grund för det fortsatta urfolksarbetet i Svenska kyrkan, särskilt inom områdena urfolksteologi, försoning och förändring samt kyrkornas påverkansarbete.

Genderfrågor

I arbetet med genderfrågor ingår att koordinera och utveckla Svenska kyrkans arbete med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Utbildningsdagar har erbjudits till stiftens kontaktpersoner för sexuella övergrepp och andra medarbetargrupper, till exempel personalansvariga. Vårens utbildningsdag hade temat *Att närma sig det komplicerade*.

Under året har även en förstudie kring hbtq-certifikat tagits fram. Förstudien innehåller en beskrivning av vad hbtq-certifiering i Svenska kyrkan innebär, förslag på hur arbetet kan genomföras samt förslag på tänkbara insatser och en handlingsplan. Förstudien togs fram i samarbete med referenspersoner från stiftens och i samtal med bland annat Svenska Kyrkans Unga och RFSL.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut har till uppdrag att utbilda blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster i enlighet med de utbildningsplaner som fastställts av kyrkostyrelsen. Utbildningen ska i viss mån vara gemensam för de olika programmen och genomförs i Uppsala och Lund. Därutöver ansvarar utbildningsinstitutet för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen och kursen *Kyrkoherde i dag*.

Utbildningsverksamheten vid det nya institutet startade i september. Under den första terminen studerade 99 personer inom diakon-, församlingspedagog-, musiker- och prästprogrammen.

Forskning

Arbete sker även med att främja forskning inom det teologiska området och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden. Till detta hör vidare att företräda Svenska kyrkan inom universitet och högskola och i samhällsdebatten.

Forskningsresultat har under året presenterats via publikationer, föreläsningar och konferenser. Samlingar för disputerade anställda i stift och församlingar har genomförts i syfte att fortsatt stimulera och tillvarata den kompetens som dessa personer utgör för Svenska kyrkan.

Ett flertal monografier, antologier, forskningsöversikter, vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar har publicerats under året. Sidan *Forskning* på *svenskakyrkan.se* har under året haft fler än 15 000 unika besökare. En av forskningens viktiga uppgifter är att frilägga tankefigurer som ibland omedvetet styr tänkande, handlande och beslutsfattande. Svenska kyrkan publicerade under året åtta korta texter om modeller som influerar vårt tänkande. Ett exempel på tankefigur är: *Föreställningar om Israel och tidens slut*.

Kultur

Ett annat område är att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen om religion och livstolkning. Detta har bland annat skett genom *Se människan* som är Svenska kyrkans program på Bokmässan i Göteborg och som är ett forum där litteratur och livsfrågor står i centrum.

Svenska kyrkans kulturstipendium ingår också i Svenska kyrkans kulturarbete. Stipendiet delades under året mellan sju projekt med utgångspunkt i angelägna frågor. Stipendiaterna har bland annat levandegjort teman som den frihetsberövades verklighet, markrofferi och gestaltning av djurarter som människan utrotat. Det fanns också teman med utveckling av psalmen och koralen i en digital klangvärld.

Svenska kyrkan har under året även delat ut två filmpriser, dels *Angelos* – Svenska kyrkans filmpris vid Göteborg internationella filmfestival (i samarbete med Göteborgs stift) till filmen *Jag är fan en panter*, dels Svenska kyrkans Ungdomsfilmpris vid BUFF, barn- och ungdomsfilmfestivalen i Malmö (i samarbete med Lunds stift och Malmö pastorat) till filmen *Leave to remain*. Vid festivalerna bidrog Svenska kyrkan med juryarbete och seminarier relaterat till filmerna.

Kyrkomusiksymposium 2014 genomfördes i september i samarbete med Sensus under temat *Musiklivet i kyrkan*. Symposiet samlade cirka 700 deltagare inklusive medverkande. ”Vilken plats har Svenska kyrkan i svenskt kulturliv?” var en av de frågor som diskuterades.

Kulturarv

Svenska kyrkan förvaltar landets största sammanhållna kulturarv. Kyrkans kulturarv är både materiellt och immateriellt: kyrkogårdar och minnen, kyrkorum och traditioner, instrument och musik.

Svenska kyrkan äger 3 400 kyrkor och kapell, varav 3 000 är skyddade enligt kulturmiljölagen. Ett uppdrag är att besluta om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning och redovisa användningen till regeringen.

Svenska kyrkan får årligen en ersättning för sådana merkostnader för vård och underhåll av det kyrkliga kulturarvet som omfattas av kulturmiljölagen.

Det årliga anslaget för kyrkoantikvarisk ersättning är 460 miljoner kronor. Under året har samrådsdagar med stiftens handläggare för kyrkoantikvarisk ersättning genomförts, även med deltagare från Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser och läns museer.

Under året gjordes en avstämning med staten om nuläget i de kyrkoantikvariska frågorna, den så kallade *Kontrollstation 2014*. Verksamheten har varit inriktad på att stödja och främja stiftens i arbetet med det kyrkliga kulturarvet, bereda kyrkostyrelsens hantering av den nationella fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen (KAE) samt årligen redovisa användningen av ersättningen och arbetet med kulturarvet till regeringen.

Arbete bland svenskar i andra länder

Svenska kyrkan i utlandet utför kyrklig verksamhet för svenskar som vistas utomlands. I detta ligger att hålla kontakt med annan kyrklig verksamhet bland svenskar i andra länder och samverka med nordiska och internationella organ samt främja ekumeniskt samarbete. Rekrytering och utbildning av medarbetare och utlandsplacerad personal ingår också.

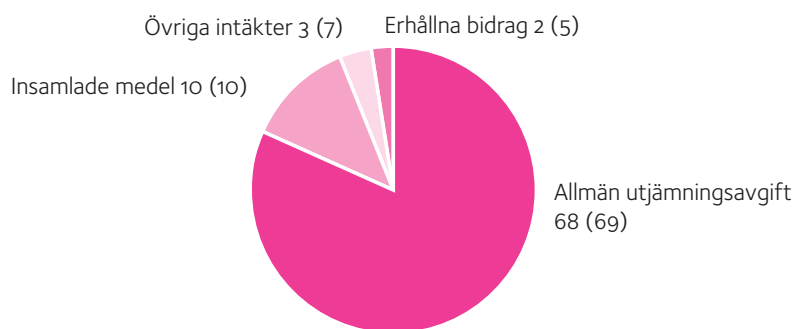
Verksamhet bedrivs i ett 30-tal församlingar fördelade på 25 länder i fem världsdelar. Det finns drygt 70 utsända, 70 lokalanställda och omkring 7 000 ideella medarbetare, varav 2 000 är ombud och arbetar med information, inspiration och insamling i Sverige. Utomlands finns drygt 5 000 ideella medarbetare som bär arbetet tillsammans med anställd personal.

Det diakonala arbetet kommer att utvecklas ytterligare inom utlandsförsamlingarna. En konkret satsning har varit att göra en fördjupad inventering och analys i Thailand där behov har prövats och samtal förts om vem som ansvarar för utsatta svenskars välbefinnande, samtal om rollfördelning mellan kyrka och stat.

Närvaron i sociala medier är vital för verksamheten utomlands. Närvaron har utvecklats och utökats under det senaste året. En del församlingar har bildat särskilda facebookgrupper som nav i den mobila verksamheten, för att skapa en social mötesplats på nätet kombinerat med reella mötesplatser såsom gudstjänster och verksamhetsgrupper. I början av maj anordnades en utbildning i närvaro i sociala medier för utlandsmedarbetarna. Verksamheten finansieras främst av allmän utjämningsavgift.

Diagram 2: Finansiering av arbete bland svenskar i andra länder (miljoner kronor, föregående år inom parentes)

KsSkr 2015:2

I diagrammet ovan framgår finansieringen av arbete bland svenskar i andra länder. Intäkter och kostnader för verksamheten är i nivå med föregående år.

Svenska teologiska institutet i Jerusalem

Uppdraget är att utveckla och fördjupa frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i mötet med judendomen. Detta sker genom akademisk verksamhet med forskningsanknytning och deltagande i de dialoger som kan föras i Jerusalem, kortare kurser av både akademisk och folkbildande karaktär, internationella kurser samt lokala program och utveckling av lokala kontakter. Svenska teologiska institutet (STI) har haft regelbunden kursverksamhet under året, dels i egen regi och dels i Centrum för teologi och religionsvetenskaps (CTR), Lunds universitet, regi.

Utjämningsystemet

Uppdraget är att svara för det kyrkliga utjämningsystemet samt att administrera och fastställa nivåerna i systemet. I uppdraget ingår också att förmedla kyrkoavgifter som årligen uppgår till ca 13 miljarder kronor.

Utjämningsystemet syftar till att utjämna strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för verksamhet över hela landet. Systemet omfattar utjämningen på församlingsnivå – *generell utjämning*. Den generella utjämningen följer av kyrkoordningens bestämmelser kring inkomstutjämning, utjämning av kostnader för kyrkunderhåll och utjämning av kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga. Genom att avgifter och bidrag följer varandra påverkar den generella utjämningen inte den nationella nivåns resultat.

Systemet omfattar även allmän utjämning som utgör den nationella nivåns finansiering från kyrkoavgiften. Den allmänna utjämningen finansierar även stiftsbidragen. Dessa utgörs av nettot mellan det totala stiftsbidraget och den utdelning som stiftet kan tillgodogöra sig från förvaltningen av prästlönetillgångar. Kostnaden på nationell nivå varierar i första hand som ett resultat av stiftens förvaltning av prästlönetillgångar.

Under året har Svenska kyrkans fastighets- och utjämningsutredning pågått och kommer under våren 2015 att ge återkoppling på kyrkomötets skrivelse från 2013, via kommande betänkande.

Gemensamma IT-system

Uppdraget är att ansvara för drift, förvaltning och utveckling av bland annat kyrknätet, kyrkobokföringssystemet, kyrksam, val- och mandatsystem, kollekt- och betal-system, kyrkobyggnadsregistret och inventariesystemet, e-post, svenskakyrkan.se och det gemensamma intranätet. Uppdraget är dessutom att tillhandahålla utbildning och support.

Flera stora lanseringar av utökat systemstöd i form av förbättrad funktionalitet har genomförts under året. 2016 upphör församlingar att vara en folkbokföringsuppgift. Det skapar behov av att kyrkan själv hanterar församlingsgränser och förändring av dessa. Under året har system skapats för att knyta adresser, och därmed medlemmar, till en församling.

Under året hanterades sammanlagt 75 000 supportärenden.

De direkta valen

Uppdraget är att övergripande ansvara för samtliga direkta val i hela landet genom att på olika sätt biträda stiftsstyrelserna i deras uppgifter genom utarbetande av gemensamma rutiner, information och utbildning. Bland större pågående projekt kan nämnas förberedelser för 2017 års kyrkoval där en förstudie kring IT-stöd har genomförts.

NORMERING, TILLSYN OCH FÖRVALTNING

Inomkyrklig normgivning

Uppdraget är att för kyrkomötet bereda beslut om ändringar i kyrkoordningen avseende bestämmelser om kyrkans tro, bekännelse och lära, kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, tillhörigheten till kyrkan, kyrkans vigningstjänst, den kyrkliga organisationen och de regler efter vilka församlingar och stift samt organ på den nationella nivån ska fullgöra sina uppgifter. Verksamheten är inriktad på att producera ändamålsenliga underlag för förankring, reflektion och beslut om förändringar i kyrkoordningen.

Under året har arbetet med föreslagna och beslutade regeländringar inte varit lika omfattande som under föregående år, då regeländringar med anledning av beslutade strukturförändringar genomfördes. Det har utfärdats ett antal *Svenska kyrkans bestämmelser* under året, flertalet bestämmelser är en följd av kyrkomötesbeslut.

Arbetet med att utforma en juridisk och kyrkorättslig plats på Svenska kyrkans intranät och att förbättra tillgängligheten till kyrkoordningen och *Svenska kyrkans bestämmelser* på nätet har fortsatt. Under året har det utarbetats en ordning för att på intranätet årligen informera om beslutade ändringar i kyrkoordningen. Materialet är avsett att underlätta för den som på ett enkelt sätt vill veta vilka förändringar som har beslutats och var det är möjligt att hitta mer information om motiven bakom besluten.

Svenska kyrkans beredskap

Uppdraget är att ansvara för beredskapen inom Svenska kyrkan och att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur planläggning ska bedrivas inom Svenska kyrkan. Inom ramen för den nationella nivåns krisberedskap och krisledning ges stöd till utlandsförsamlingarnas verksamhet, den internationella verksamhetens utsända medarbetare och till kansliets personalfunktion.

Svenska kyrkan har under året genomfört en samling för prästerna i stödstyrkan samt för stiftens beredskapshandläggare. Kontakterna och samverkan med *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* har fortgått. Under året har ett särskilt projekt handlat om arbetsmodellen Sindra, vars syfte är att på ett samordnat sätt erbjuda stöd till drabbade och närstående. Ebolautbrottet i Västafrika föranledde ett arbete för att medvetandegöra och höja beredskapen kring den risk som utbrottet utgjorde.

Kyrkans arkiv

Uppdraget är att utfärda regler om vård av handlingar i kyrkans arkiv i fråga om vilka skriv- och förvaringsmedel som ska användas, hur arkiven ska vårdas, utlåning och återlämnande av handlingar, överlämnande av handlingar för tillsyn och överprövning samt när och hur handlingar ska gallras. I ansvaret ligger också att arkivhandlingar som inte längre behövs i kyrkans verksamhet får överlämnas till kyrkostyrelsen för förvaring i Svenska kyrkans gemensamma arkiv.

Ett antal utlandsarkiv liksom stiftelsehandlingar i avslutade stiftelseakter har ordnats och förtecknats. Lutherhjälpens arkiv har slutförtecknats. Ministerialböckerna, kyrkböckerna, från utlandsförsamlingarna i Köpenhamn och London har digitaliserats.

Den processkartläggning som har gjorts av begravningsverksamhetens handlingar har godkänts av Riksarkivet och delgetts Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund för vidare hantering i kommande arkivutbildningar.

Prästlönetillgångar

Svenska kyrkan är genom förvaltningen av prästlönetillgångar Sveriges största jordbruksförvaltare och Sveriges femte största skogsförvaltare.

Uppdraget är förutom att utöva tillsyn över stiftens förvaltning att ge råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen samt att minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen. Dessutom ingår att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen.

Årets samråd med stiftet om förvaltning av prästlönetillgångarna ägde rum i oktober och hade inriktning mot klimatfrågan såsom hur de klimatförändringar som nu prognostiseras väntas påverka medeltemperaturen i Sverige och tillväxten i skogsbeståndet.

Nationellt kapital

Uppdraget är att förvalta det nationella kapitalet på ett sådant sätt att det bevaras till sin reella (värdesäkrade) nivå mätt över rullande tioårsperioder. Kapitalet ska förvaltas effektivt, på ett etiskt försvarbart sätt, risker spridas och bästa möjliga uthålliga totalavkastning uppnås. I förvaltningen av det nationella kapitalet följs FN:s principer för ansvarsfulla investeringar. Styrande för verksamheten är den av kyrkostyrelsen beslutade finanspolicyn och ett delegerat ansvar för verksamheten ligger hos kapitalförvaltningsrådet.

Innehaven redovisas på *svenskakyrkan.se* och i not 21 i denna årsredovisning. En särskild rapport, *Ansvarsfulla investeringar 2014*, redovisar fördjupat arbetet med kapitalförvaltningen. Inom ramen för det etiska arbetet finns Ethosfonder med svenska och globala aktier samt räntebärande papper tillgängliga för hela kyrkan.

Hållbart bokslut 2014

Ett proaktivt arbete för en medveten kyrka

Hållbart bokslut

Arbetet för en mer hållbar utveckling är centralt för Svenska kyrkans uppdrag och verksamhet. Det är kanske särskilt framträdande inom den internationella verksamheten, det sociala arbetet och den etiska kapitalförvaltningen. Svenska kyrkans hållbarhetsarbete vilar på två principer, som är grundläggande för kristen tro och etik. Principerna uttrycker dels att alla människor är lika mycket värda, dels att människan som förvaltare av Guds gåvor har ett ansvar, gentemot andra människor och gentemot skapelsen i stort. Den egna verksamheten bidrar dock bland annat till utsläpp av växthusgaser. Eftersom Svenska kyrkan stödjer projekt i samhällen med utbredd fattigdom och svaga kontrollsystem föreligger även risk för korruption och förskingring. Svenska kyrkan måste därför alltid agera proaktivt samt följa upp och syna den egna verksamhetens påverkan på miljö och människor. Som ett led i detta arbete upprättar den nationella nivån för fjärde året i följd en hållbarhetsredovisning enligt redovisningsramverk från Global Reporting Initiative (GRI), nivå C. Redovisningen fokuserar på hur den nationella nivån arbetar för att minimera den egna verksamhetens potentiellt negativa inverkan på en hållbar utveckling.

Styrning av hållbarhetsarbetet

Hållbar utveckling ska vara en integrerad del i verksamhetsstyrningen. I den övergripande verksamhetsplaneringen och uppföljningen för den nationella nivån ingår att konkreta aktiviteter för att främja hållbar utveckling planeras, genomförs och följs upp. Kyrkostyrelsen ansvarar för Svenska kyrkans hållbarhetsarbete på den nationella nivån, och för att ett hållbarhetsperspektiv ska genomsyra hela verksamheten. Detta innebär att

- ◆ tillhandahålla stöd till stiftet i deras arbete med hållbar utveckling,
- ◆ stödja utvecklingsinsatser som bidrar till ett hållbart samhälle,
- ◆ bidra till människors förmåga att kräva och försvara sina rättigheter och sin värdighet,
- ◆ genomföra barnkonsekvensanalyser inför beslut,
- ◆ arbeta för att alla medarbetare ska känna engagemang för ett hållbart samhälle,
- ◆ satsa på medarbetares hälsa och balans i livet,
- ◆ arbeta för att alla leverantörer ska leva upp till gällande riktlinjer,
- ◆ kontrollera att förvaltningen av Svenska kyrkans kapital följer den policy som kyrkostyrelsen antagit om ansvarsfulla investeringar samt
- ◆ Svenska kyrkans internationella arbete och dess partner genomför, som aktiva aktörer i det civila samhället, egna åtgärder och bedriver påverkansarbete för uthållig hushållning av naturresurser och människors rätt till goda livsbetingelser, samt för rättvisa, säkra, fredliga och demokratiska samhällen.

Polisy och det interna regelverket är en väsentlig del av styrningen

Uppförandekod

Det finns en uppförandekod som medarbetarna ska följa. Koden är fastställd av generalsekreteraren och innehåller information om Svenska kyrkans ställnings-

tagande vad gäller lagkrav, maktutövning, korruption och pornografi. Medarbetare ska följa svensk lagstiftning. För medarbetare som befinner sig utomlands ska svensk lagstiftning vara vägledande, samtidigt som lokala lagar, internationella konventioner och regelverk ska följas. Koden slår vidare fast att Svenska kyrkans medarbetare aldrig får utnyttja sin maktposition på ett otillåtet sätt och får inte under några omständigheter medverka till korruption genom att ge eller ta emot mutor. Arbetsplatsen och all teknisk utrustning ska vara fri från pornografiskt material. Uppförandekoden kommuniceras till medarbetarna via intranätet och i särskilt dokument vid anställning.

Finanspolicy för en ansvarsfull kapitalförvaltning

Det finns en finanspolicy som hänvisar till FN:s principer för ansvarsfulla investeringar (PRI, Principles for Responsible Investment). Det innebär att våra placeringar ska präglas av hänsyn till och respekt för miljö, mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden, men även god bolagsstyrning. Sedan 2009 har förvaltningens klimatavtryck successivt minskat och investeringar görs inte längre i företag som utvinner kol, olja och gas. Fokus ligger i stället på bolag som aktivt hanterar sin negativa påverkan och bidrar till lösningar.

Policy mot korruption och förskingring

Det finns en nolltoleranspolicy mot korruption och förskingring. Det har utvecklats en praktisk antikorrupcionsguide, som gjorts känd för våra medarbetare och för partner. Verksamheten måste kunna hantera risk för korruption och förskingring, även under svåra omständigheter.

Under tiden som Svenska kyrkan stödjer internationella insatser har våra handläggare tät kontakt med den aktuella partnern. Det underlättar för upptäckten av oegentligheter och brister i administrationen. Kontroller sker fortlöpande, bland annat genom att alltid ta del av partners redovisning av projekt och samlad ekonomi.

Vid tecken på korruption påbörjar Svenska kyrkan en utredning. Om misstanken som föreligger är allvarlig, kan fortsatta utbetalningar omedelbart stoppas. Svenska kyrkan informerar även samarbetspartner i projektet och andra svenska finansiärer, samt inleder samtal med den aktuella partnern.

I de fall då en misstanke om korruption eller allvarliga administrativa brister kan bekräftas, inleder Svenska kyrkan samtal om återbetalning av utbetalade medel. Svenska kyrkan kan även i sin tur bli tvungen att återbetala medel, som inte gått till utlovat ändamål.

Upphandlingspolicy

Det finns en upphandlingspolicy som fastslår att all upphandling ska ske utifrån tre principer: affärsmässighet, människors lika värde och gott förvaltarskap. I praktiken innebär det att Svenska kyrkan enbart ska upphandla och sluta avtal med företag som uppträder ansvarsfullt mot sina anställda, samhälle och miljö. Svenska kyrkans arbete för en hållbar och rättvis utveckling ställer höga krav på de företag som vi ingår avtal med. Företagen ska följa internationella ramverk för företag vilka syftar till att skydda människor och miljö.

Resepolicy

Det finns en resepolicy som säger att tjänsteresor ska ske med hänsyn till miljömässig påverkan, samt på ett kostnadseffektivt sätt. I praktiken betyder det att medarbetare alltid ska överväga möjligheten att resa med tåg eller buss framför flyg,

KsSkr 2015:2   men med hänsyn till tid och avstånd. Allmänna kommunikationsmedel ska om möjligt alltid nyttjas framför taxi och bil.

Externa policys

Svenska kyrkans internationella arbete följer Röda korsets och ACT-alliansens uppförandekoder. Medarbetare hos partner anslutna till ACT-alliansen har ett särskilt etiskt ansvar gentemot de människor som tar del av ACT-alliansens humanitära program och utvecklingsprogram. I humanitära krissituationer är den drabbade befolkningen ofta beroende av de humanitära organisationerna för sina grundläggande behov. ACT-alliansens uppförandekod ska hjälpa organisationens medarbetare att förstå vilket etiskt ansvar de har, och hur de ska uppträda för att förhindra sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande, alla former av trakasserier, bedrägeri och korruption, överträdelser av säkerhetsföreskrifter och oetiska affärsmetoder. Uppförandekoden ska undertecknas av Svenska kyrkans medarbetare vars arbete på ett eller annat sätt berör den internationella verksamheten.

Svenska kyrkans medlemskap i HAP

Sedan 2010 är Svenska kyrkan även medlem i Humanitarian Accountability Partnership International (HAP International). HAP är biståndssektorns första självreglerande organ och organisationen ställer höga krav på sina medlemmars trovärdighet och styrning. Medlemskapet innebär att den internationella verksamheten har åtagit sig att följa HAP:s principer om ansvarstagande och ansvarsutkrävande gentemot våra partner, målgrupper och övriga intressenter. År 2013 blev Svenska kyrkan, som första svenska organisation, certifierad enligt HAP Standard 2010. Certifieringen innebär att Svenska kyrkan lever upp till HAP:s riktlinjer för transparens, personalkompetens och uppföljning. I december 2014 släpptes en ny standard, Core Humanitarian Standards som Svenska kyrkan har för avsikt att certifiera sig enligt. Mer information om Svenska kyrkans klagomålshanteringssystem finns att tillgå på webben:

<http://svenskakyrkan.se/klagomal>

Det klimatsmarta kontoret

El och uppvärmning

En betydande del av den totala energiförbrukningen i Sverige sker i byggnader. Det gäller även för Svenska kyrkans nationella nivå. Frågor som rör uppvärmning och el är således centrala för verksamhetens hållbarhetsarbete. Sedan 2011 köps endast el som bär Naturskyddsföreningens märkning ”Bra miljöval”. Märkningen innebär att all el är baserad på förnybara energikällor, har en låg miljöpåverkan och tar hänsyn till biologisk mångfald. För Svenska kyrkan innebär det 100 % vattenkraft. Förbrukningen av el och fjärrvärme har minskat jämfört med föregående år.

Klimatkompenserat papper och minskade utskrifter

Sedan 2011 används klimatkompenserat papper. Det betyder att det i priset på det papper som vi köper ingår en avgift, som oavkortat går till plantering av träd i södra Afrika.

För att minska pappersförbrukningen används sedan 2012 ett system med ”follow me print”-utskrifter. Det innebär att samtliga utskrifter skickas till en gemensam kö. Som ytterligare en åtgärd för att spara energi och papper har

skrivarna dubbelsidiga utskrifter som standardinställning. Förbrukningen av kopieringspapper har minskat jämfört med föregående år.

KsSkr 2015:2

Grön IT

IT har potentiellt både en positiv och negativ miljöpåverkan. IT-lösningar kan ersätta miljökrävande processer såsom resor, men produktion och användning av IT- och telekomprodukter ger upphov till cirka 2 procent av världens totala koldioxidutsläpp. Utvinningen av nödvändiga metaller ger upphov till en rad etiska dilemman och miljöproblem.

För att minska utsläpp av koldioxid uppmuntras användning av videokonferenser och Svenska kyrkan arbetar med att införa en *Gemensam IT-plattform* (GIP) för att minska energiförbrukningen. Lösningen innebär att många användare inte kommer att behöva en dator. I stället kommer programvaran att finnas på en central server, som nås via en så kallad tunn klient. En tunn klient har längre livstid än en traditionell dator och förbrukar avsevärt mindre energi. I samband med implementeringen av gemensam IT-plattform har huvuddelen av Svenska kyrkans ekonomiska enheter IT-inventerats. Analysen av det sammanställda materialet tyder på att församlingar och pastorat kan minska sin elförbrukning från IT med uppemot 50 procent. Under 2014 anslöt sig 70 enheter med 2 348 användare och vid årsskiftet var 275 enheter med 7 930 användare anslutna.

Miljösmart resande

Sedan 2011 avsätts en krona per utsläppt kilo CO₂ vid flygresor. För varje krona går 50 öre till klimatprojekt, inom ramen för Svenska kyrkans internationella arbete. Dessa klimatprojekt bidrar främst till klimatanpassning men leder även till utsläppsminskningar. Resterande 50 öre används till att minska den egna verksamhetens miljöpåverkan genom att stimulera till ett ändrat beteende. Sedan systemet infördes har dessa medel bland annat använts till att installera videokonferensanläggningar. För 2014 uppgår klimatavsättningen till ca 1,6 miljoner kronor som kommer att användas i insatser under 2015. Mer information om Svenska kyrkans syn på klimatkompensation och klimaträttvisa finns på svenskakyrkan.se/klimatrattvisa.

Resandet med tåg har ökat jämfört med föregående år. Dock har även flygresorna ökat. Detta är bland annat en konsekvens av resor inom ramen för det internationella arbetet, arbete bland svenskar i andra länder och resor i samband med etableringen av Svenska kyrkans utbildningsinstitut, som har verksamhet i Uppsala och Lund.

I Svenska kyrkans internationella arbete genomfördes 2014 års klimatsats i området Grand'Anse, Haiti, i samarbete med Solvatten och Lutherska världsförbundet. Portabla vattenreningsbehållare förmedlades till 1 200 hushåll. Utfallet från projektet, som fortfarande pågår, är ännu inte avrapporterat. Från en liknande insats i Kenya har dock rapporterats signifikant minskad vedförbrukning och hälsoeffekter som inte minst gynnade små barn. Tidbesparingen från vedinsamling innebar ökad produktivitet i hushållet och minskad exponering för överfallsrisk för flickor, vilka traditionellt är de som ansvarar för vedhämtning. Det finns anledning att förvänta sig liknande resultat även i detta projekt.

El och uppvärmning (Sverige)	2014	2013
<i>Ägda fastigheter</i>		
El till verksamhet och fastighet (kWh/m ²)	78	85
Fjärrvärme (kWh/m ²)	55	59
CO ₂ till luft (kg/ m ²) på grund av fjärrvärme*	13	13
<i>Hyrda fastigheter</i>		
El till verksamhet och fastighet (kWh/m ²)	42	49
Pappersförbrukning	2014	2013
Kopieringspapper (kg/person)	16	18
Returpapper kontorspapper (kg/person)	45	45
Returpapper wellpapp (kg/person)	13	9
Resor	2014	2013
Tågresor (km/person)	2 422	1 994
CO ₂ till luft på grund av tågresor, totalt (kg)*	2	2
Flygresor (km/person)	30 863	27 568
CO ₂ till luft på grund av flygresor, totalt (ton)*	1 598	1 451

*Se sid 25 för beräkningsgrunder.

GRI, redovisningsprofil

Global Reporting Initiative är en nätverksbaserad organisation som har utvecklat ett ramverk för hållbarhetsredovisning. Ramverket innehåller riktlinjer för redovisning av ekonomisk, miljömässig och social påverkan. Läs mer på globalreporting.org/Home.

Urval av områden

De uppgifter och nyckeltal som redovisas har bedömts som mest väsentliga med hänsyn till organisationens uppdrag och verksamhet. Med väsentlighet avses områden som enligt GRI:s egen definition speglar organisationens betydande ekonomiska, miljömässiga och sociala påverkan samt kan komma att påverka intressenternas bedömningar och beslut.

Intressenter

Som Sveriges största trossamfund har Svenska kyrkan en särskild roll i det svenska samhället. Därför är samhället i stort att betrakta som en intressent. Svenska kyrkan har även ett särskilt ansvar gentemot stift, församlingar och pastorat, organisationens medlemmar, medarbetare, bidragsgivare samt dotter- och intresseföretag. Även andra trossamfund, beslutsfattare, myndigheter, leverantörer samt organisationer som Svenska kyrkan är medlem i eller på annat vis utövar inflytande över har identifierats som intressenter.

Beräkningsgrunder

KsSkr 2015:2

Reseuppgifter erhålls från Svenska kyrkans resebyrå. Underlagets värden är baserade på schabloner från Nätverket för Transporter och Miljön (NTM)*.

<i>Flyg, interkontinental</i>	140 gram CO ₂ /person km
<i>Flyg, inhemsk</i>	226 gram CO ₂ /person km
<i>Flyg, internationell</i>	110 gram CO ₂ /person km
<i>Tåg</i>	0,0021 gram CO ₂ /person km

*) NTM är en ideell organisation som verkar för en erkänd metod vid beräkning av gods- och persontransporters utsläpp och användning av naturresurser.

Leverantören av klimatkompenserat papper ser först till koldioxidutsläppet från massatillverkningen och från pappersbruket där det aktuella papperet tillverkas. Ett normalt värde i branschen är cirka 1 ton CO₂ per ton papper. Därefter beräknar leverantören vilka utsläpp tillverkarens inköpta el förorsakar och utsläppen från transporterna till och från det egna centrallagret i Jordbro läggs till.

Beräkningar av CO₂-utsläpp till luft på grund av fjärrvärme har baserats på uppgifter från Vattenfall. 2013 gav varje kWh levererad fjärrvärme utsläpp av 235 gram CO₂ till luft.

Tillämpad redovisningsnivå

Svenska kyrkans nationella nivå redovisar sitt hållbarhetsarbete enligt GRI:s redovisningsnivå C. GRI-indexet anger på vilken sida som informationen finns att tillgå.

Redovisningens tillämpningsnivå

		C	C+	B	B+	A	A+
OBLIGATORISKT	EGEN BEDÖMNING		Redovisningen bekräftat av utomstående		Redovisningen bekräftat av utomstående		Redovisningen bekräftat av utomstående
	UTTALANDE FRÅN TREDJE PART						
	GRANSKAT AV GRI						
FRIVILLIGT							

1	Strategi och analys	Sida i den tryckta årsredovisningen
1.1	Uttalande från generalsekreteraren	8
1.2	Beskrivning av påverkan; risker och möjligheter	43
2	Organisation	
2.1	Organisationens namn	41
2.2	De viktigaste varumärkena, produkterna och tjänsterna	41
2.3	Organisationsstruktur	41
2.4	Lokalisering av organisationens huvudkontor	41
2.5	Länder där organisationen är verksam	15, 56
2.6	Ägarstruktur och företagsform	41
2.7	Marknader	53, 54
2.8	Organisationens storlek	11
2.9	Väsentliga förändringar under redovisningsperioden	Inga väsentliga förändringar
2.10	Utmärkelser och priser under räkenskapsåret	–
3	Redovisningsparametrar	
3.1	Redovisningsperiod	Kalenderår
3.2	Senaste redovisningen	Föregående kalenderår
3.3	Redovisningscykel	Ettårig
3.4	Kontaktperson	35
3.5	Process för att definiera redovisningens innehåll	33
3.6	Redovisningens avgränsningar	29, 33
3.7	Särskilda begränsningar för redovisningens omfattning och avgränsning	–
3.8	Redovisningsprinciper för hyrda anläggningar med mera	32
3.9	Mätmetoder och beräkningsunderlag	33
3.10	Förklaring till korrigeringar från tidigare rapporter	–
3.11	Väsentliga förändringar i omfattning, avgränsning med mera, jämfört med tidigare rapporter	29
3.12	GRI-index	33
4	Styrning, åtaganden och intressentrelationer	
4.1	Styrningsstruktur	41
4.2	Styrelseordförandens roll	41, 68
4.3	Styrelseledamöter	69
4.4	Möjligheter att lämna förslag till högsta beslutande organ	27
4.5	Koppling mellan ersättning och resultat	Ej bonus
4.7	Process för krav på styrelsemedlemmarnas kvalifikationer	41, 68
4.8	Värderingar, uppförandekoder etc.	30, 31
4.9	Styrelsens övervakning av hållbarhetsarbetet	29
4.12	Externa stadgor, principer och initiativ	31
4.13	Medlemskap i organisationer	14, 31
4.14	Identifierade intressentgrupper	33
4.15	Identifiering och urval av intressenter	33
4.16	Tillvägagångssätt för kommunikation med intressenter	Möten, hemsida, årsredovisning
4.17	Viktiga områden som har kommunicerats till intressenter	29

5	Ekonomiska indikatorer	
EC1	Skapa och leverera ekonomiskt värde	46
EC3	Omfattning av organisationens förmånsbestämda åtaganden	66
EC4	Väsentligt finansiellt stöd från den offentliga sektorn	42, 54
6	Miljöindikatorer	
EN1	Materialanvändning i vikt eller volym	32
EN3	Direkt energianvändning per primär energikälla	32
EN4	Indirekt energianvändning per primär energikälla	32
EN7	Initiativ för att minska indirekt energianvändning	31, 32
EN16	Totala och indirekta utsläpp av växthusgaser	32
EN17	Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser, i vikt	32
EN18	Initiativ för att minska utsläppen växthusgaser	32
EN29	Väsentlig miljöpåverkan genom transport av arbetskraft	32
7	Sociala indikatorer	
LA1	Total personalstyrka, uppdelad på anställningsform och region	56
LA4	Procent av arbetsstyrkan som omfattas av kollektivavtal	100 %
LA13	Sammansättning av styrelse och ledning nedbruten på kön och åldersgrupp	57
HR1	Procentuell andel betydande investeringsbeslut som krav gällande mänskliga rättigheter	100 %
SO5	Politiska ställningstaganden och delaktighet i politiska beslutsprocesser och lobbying	13 FF, 29 FF

Kontakt: Magnus Kald, magnus.kald@svenskakyrkan.se

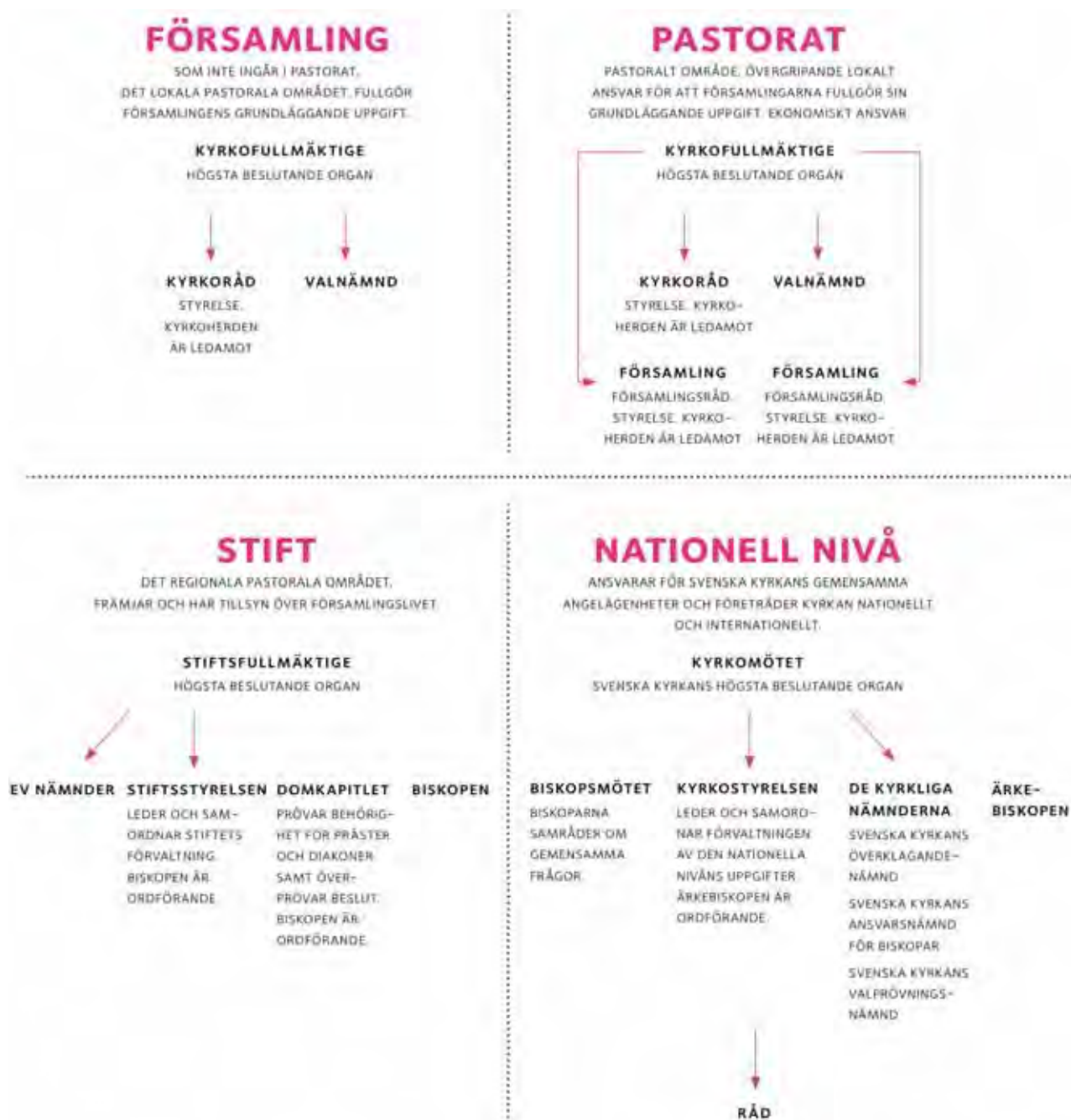
Adress: Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala

Kyrkokansliet i Uppsala, tfn 018-16 95 00

Så här styrs Svenska kyrkan

Församlingar, pastorat, stift och nationell nivå.

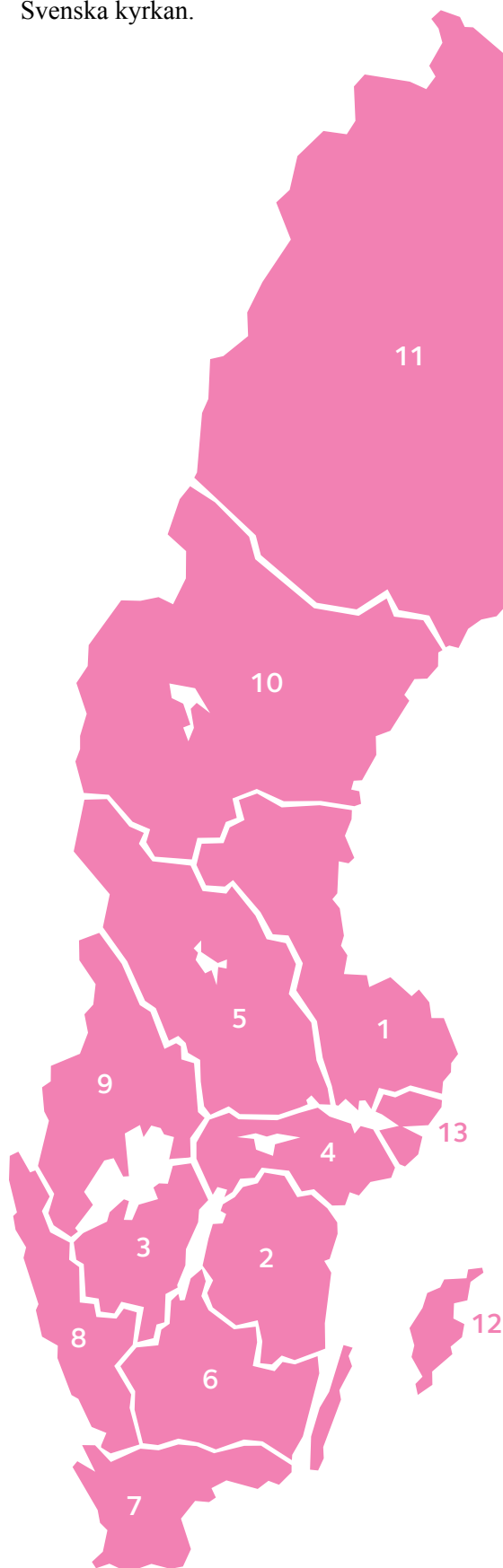
Organisation 2014

Stiften i Svenska kyrkan

KsSkr 2015:2

Svenska kyrkan bestod 2014 av 13 stift indelade i totalt 1 364 församlingar i Sverige och 30 församlingar utomlands. 65 procent av Sveriges befolkning var medlemmar i Svenska kyrkan.

14 biskopar i 13 stift

1. Uppsala stift
Biskop: Ragnar Persenius
68 % medlemmar
127 församlingar
Ärkebiskop: Antje Jackelén
(I Uppsala stift finns två biskopar
med olika ansvarsområden)

2. Linköpings stift
Biskop: Martin Modéus
69 % medlemmar
103 församlingar

3. Skara stift
Biskop: Åke Bonnier
69 % medlemmar
119 församlingar

4. Strängnäs stift
Biskop: Hans-Erik Nordin
61 % medlemmar
72 församlingar

5. Västerås stift
Biskop: Thomas Söderberg
69 % medlemmar
76 församlingar

6. Växjö stift
Biskop: Jan-Olof Johansson
69 % medlemmar
176 församlingar

7. Lunds stift
Biskop: Johan Tyrberg (vigdes
24 augusti 2014, företrädde av
Antje Jackelén)
63 % medlemmar
169 församlingar

8. Göteborgs stift
Biskop: Per Eckerdal
62 % medlemmar
179 församlingar

9. Karlstads stift
Biskop: Esbjörn Hagberg
75 % medlemmar
85 församlingar

10. Härnösands stift
Biskop: Eva Nordung Byström
(vigdes 14 december 2014,
företrädde av Tuulikki Koivunen
Bylund)
75 % medlemmar
100 församlingar

11. Luleå stift
Biskop: Hans Stiglund
76 % medlemmar
57 församlingar

12. Visby stift
Biskop: Sven-Bernhard Fast
72 % medlemmar
39 församlingar

13. Stockholms stift
Biskop: Eva Brunne
54 % medlemmar
62 församlingar

Förvaltningsberättelse 2014**Uppdraget och övergripande mål**

Den nationella nivåns uppdrag är att vara en sammanhållande kraft och bidra till att Svenska kyrkan kan fullgöra sitt uppdrag rikstäckande genom att ta ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter inom ett antal områden. Det gäller områdena omvärld och relationer där bland annat företrädarskap, officiella relationer till andra kyrkor och samfund och internationell mission och diakoni ingår, stöd till stift och församlingar som bland annat innehåller stöd i stiftens och församlingarnas grundläggande uppgift, grundutbildningar, forskning, kulturarv, arbete bland svenskar i andra länder och administrativa stödfunktioner samt området normering, tillsyn och

Styrning och ledning

Verksamheten på den nationella nivån bedrivs i det registrerade Trossamfundet Svenska kyrkan. Högsta beslutande organ är kyrkomötet, vars 251 ledamöter sammanträder varje år. Kyrkomötet utser en kyrkostyrelse för en period om fyra år. Ärkebiskopen är ordförande. Kyrkostyrelsen är Svenska kyrkans högsta ansvariga organ när kyrkomötet inte är samlat. Den leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter. Kyrkostyrelsen handlägger ärenden enligt bestämmelser i kyrkoordningen, beslutar i alla övergripande och löpande frågor på nationell nivå och företräder Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen är kyrkomötets beredande och verkställande organ. Det betyder att kyrkostyrelsen kan lägga fram förslag i olika frågor genom skrivelser till kyrkomötet. Den ska också verkställa de uppdrag som kyrkomötet ger.

Direkt utsedda av kyrkomötet är även läronämnden, Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar, Svenska kyrkans valprovsnämnd och Svenska kyrkans överklagandenämnd. Kyrkostyrelsen utser bland annat internationella rådet, rådet för Svenska kyrkan i utlandet samt kapitalförvaltningsrådet. Kyrkostyrelsen ansvarar för all övergripande verksamhet.

Kyrkokansliet i Uppsala är organiserat i nio avdelningar och två sekretariat, som genomför verksamheten på den nationella nivån. Kyrkokansliets arbete leds av en generalsekreterare.

Legal struktur

Svenska kyrkans nationella nivå innehar dotterföretaget Svenska kyrkans förvaltningsaktiebolag och det vilande dotterföretaget Svenska kyrkans utbildningsaktiebolag. Förvaltningsaktiebolaget äger och förvaltar fastigheten Fjärdingen 15:2 i Uppsala, som tillgodoser kyrkokansliets huvudsakliga behov av kontorslokaler. Svenska kyrkans nationella nivå innehar också andelar i intresseföretagen Fairtrade Sverige AB och Berling Media AB. Från och med föregående år upprättas med hänvisning till 7 kap. 3 a § årsredovisningslagen ingen koncernredovisning på grund av ovanstående verksamheters ringa omfattning, i förhållande till den totala verksamheten på nationell nivå.

Inom ramen för verksamheten finns fem filialer som är placerade i Thailand, Hongkong, Spanien, Grekland och Israel.

Stiftelser

Svenska kyrkan på nationell nivå förvaltar 87 (föregående år 86) stiftelser med anknuten förvaltning. Stiftelserna är egna juridiska personer och ingår därför inte i balans- och resultaträkningen för Svenska kyrkan på nationell nivå. Eget kapital uppgår i stiftelserna vid årsskiftet till 197 miljoner kronor (föregående år 177 miljoner kronor). Avkastningen från stiftelserna tillförs till stor del den verksamhet som bedrivs inom Svenska kyrkan på nationell nivå.

Väsentliga händelser under 2014

Årets aktiviteter har på en mängd sätt främjat Trossamfundets ändamål; att levandegöra evangeliet och göra Guds rike känt. Här nedan följer några av de mer betydelsefulla exemplen:

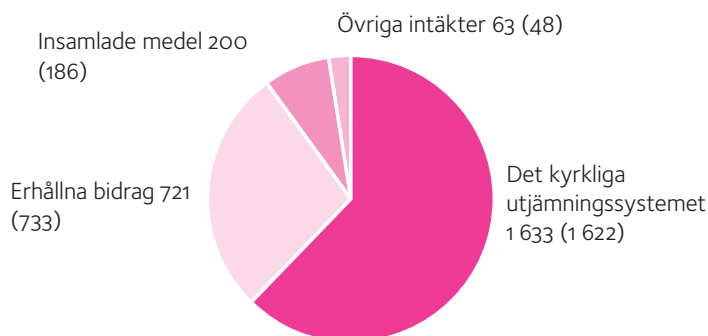
- ◆ I juni mottogs Antje Jackelén som ärkebiskop. Bland många uppgifter kan märkas att hon besökt sina nordiska kollegor, medverkat i Bokmässan i Göteborg, varit värd i radions P1 för ett program i serien Sommar och deltagit i Borgågemenskapens kyrkoledarmöte i York.
- ◆ Tillsammans med stift och församlingar genomförs en långsiktig satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, *Dela tro – dela liv*. Syftet är att stärka alla medlemmars kunskap om kristen tro och att stimulera till reflektion och samtal.
- ◆ Svenska kyrkan får årligen en ersättning från staten för antikvariska merkostnader avseende vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Det årliga anslaget är 460 miljoner kronor. Under året gjordes en avstämning med staten om nuläget i de kyrkoantikvariska frågorna, den så kallade *Kontrollstation 2014*. Verksamheten har varit inriktad på att stödja stiftet i arbetet, bereda kyrkostyrelsens hantering av fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen (KAE) samt årligen redovisa användningen till regeringen.
- ◆ Inom det diakonala arbetet har de nya kanalerna för *Jourhavande präst* på nätet – chat och digitalt brev – startat under hösten. Tjänsten lanserades främst med inriktning på unga vuxna och genomfördes både direkt till allmänheten och via församlingarna.
- ◆ De fyra kyrkliga grundutbildningarna samordnas från hösten 2014 i ett utbildningsinstitut med verksamhet i Uppsala och Lund. Institutets uppdrag är att utbilda blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster i enlighet med de utbildningsplaner som fastställts av kyrkostyrelsen. Utbildningen är i viss mån gemensam för de olika programmen.
- ◆ Ett uppdrag för Svenska kyrkan är att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen om religion och livstolkning. Det har bland annat skett genom arrangemanget av *Kyrkomusiksymposium 2014* som genomfördes under hösten i samarbete med Sensus under temat Musiklivet i kyrkan. Symposiet samlade cirka 700 deltagare inklusive medverkande.

Totala intäkter och kostnader

Det ekonomiska utfallet uppgår till 834 (föregående år 563) miljoner kronor och är främst en följd av det positiva resultatet i kapitalförvaltningen uppgående till 885 (föregående år 610) miljoner kronor. De totala intäkterna uppgår till 3 502 (föregående år 3 200) miljoner kronor, inklusive avkastningen från kapitalförvaltningen. Den största intäktsposten är utjämningsavgiften. Den omfördelas till största delen i det kyrkliga utjämningsavgifterna i form av utjämningsbidrag. Den näst största intäktsposten är erhållna bidrag, främst den kyrkoantikvariska ersättningen, som intäktsförs i den utsträckning som den används. Ännu inte använda medel skuldförs i balansräkningen. Övriga bidrag kommer bland annat från Sida, EU och olika stiftelser och används främst i den internationella verksamheten. Kollekt och gåvor är en annan betydelsefull intäkt, inte minst för den internationella verksamheten.

Diagram 3: Intäkter* 2014 (miljoner kronor, föregående år inom parentes)

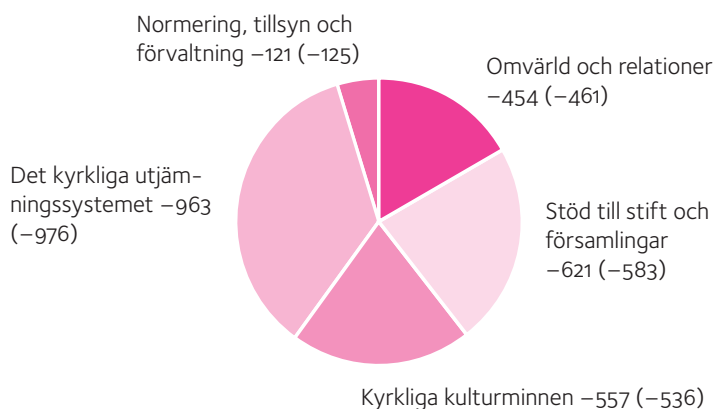
KsSkr 2015:2

*exklusive finansförvaltningen.

Verksamheten utgår från kyrkoordningen och från de beslut som kyrkomötet och kyrkostyrelsen fattar. De totala kostnaderna uppgår till 2 716 (föregående år 2 681) miljoner kronor. Jämfört med föregående år ökar kostnaderna främst inom kyrkliga kulturminnen (kyrkoantikvarisk ersättning) och inom gemensamma IT-system. Personalkostnaderna ökar då vakanser tillsatts. De totala kostnaderna ligger inom den beslutade kostnadsramen för 2014. Den ekonomiska omfattningen av de huvudsakliga uppgifterna framgår i nedanstående diagram.

Diagram 4: Kostnader 2014 (miljoner kronor, föregående år inom parentes)

I diagrammet ovan framgår kostnaderna för respektive verksamhetsområde. Jämfört med föregående år har främst kostnaderna för stöd till stift och församlingar ökat, liksom kostnaderna för kyrkoantikvarisk ersättning, inom ramen för området kyrkliga kulturminnen.

Finansiella instrument

Marknadsvärdet i kapitalförvaltningen uppgick per den 31 december till 6 433 miljoner kronor (5 546 miljoner kronor per den 31 december 2013). Resultatet för perioden januari–december 2014 uppgick till 885 miljoner kronor, vilket motsvarar en avkastning på 16,0 procent, vilket kan jämföras mot det sammanvägda indexet på 12,5 procent under motsvarande period. Samtliga tillgångsslag i portföljen bidrog med positiv avkastning under perioden.

Aktieplaceringarna gav ett positivt resultat med 713 miljoner kronor, varav 533 miljoner kronor är orealiserade. Tillväxtmarknader och Globala aktier var i särklass bäst med 27,0 respektive 26,2 procent avkastning. Ränteplaceringarna inklusive likvida medel, fastigheter och alternativa placeringar bidrog med totalt 178 miljoner kronor, varav 127 miljoner kronor är orealiserade. Ränteplaceringarna gav hela 7,2

procent avkastning tack vare sjunkande räntor under 2014. Övervikten i aktier visavi räntor och övriga tillgångsslag har haft en positiv effekt på resultatet. De flesta aktieförvaltningarna har slagit eller varit nära sina jämförelseindex under 2014. Relativt sitt index står tillgångsslaget Tillväxtmarknader ut i positiv bemärkelse och överträffar detta med 8,7 procentenheter. Företagsobligationer svarade för den lägsta avkastningen av tillgångsslagen, 7,0 procent. Valutakursförändringarna under året gav en positiv resultateffekt på den globala aktieportföljen (exklusive tillväxtmarknader) med ca 14 procent. Det beror framför allt på att hälften av portföljen utgörs av aktier som noteras i dollar.

Framtida utveckling samt väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Väsentliga riskområden att beakta för Svenska kyrkans nationella nivå är risk för skadat förtroende, aktivitetsrelaterade risker, risker inom finansförvaltningen och omvärldsrisker.

Svenska kyrkans viktigaste resurs är människors förtroende. Därför läggs stor vikt vid uppdatering av och utbildning kring exempelvis uppförandekod, policy mot korruption och förskingring, policy mot kränkande särbehandling och riktlinjer kring förebyggande av sexuella övergrepp.

Aktivitetsrelaterade risker uppkommer bland annat då den nationella nivån har många medarbetare som reser till eller bor i miljöer med dålig trafiksäkerhet eller andra säkerhetsrisker. För att hantera dessa risker finns riktlinjer som all utsänd personal utbildas i. Andra aktivitetsrelaterade risker handlar om att den nationella nivån också har många kritiska system, vilka hanteras inom ramen för IT-policyn.

Riskhantering inom kapitalförvaltningen syftar till att säkerställa att förvaltningen av de finansiella tillgångarna sker på ett tillfredsställande sätt. Metoden för att uppnå detta är att löpande bevaka, utvärdera och kontrollera de finansiella riskerna. Utformningen av denna verksamhet ska säkerställa att förvaltningen följer beslutade strategier och riktlinjer. Riskerna hanteras genom god intern kontroll exempelvis vad gäller en säker hantering av transaktioner, klart definierade och avgränsade ansvarsområden samt dokumenterade rutinbeskrivningar.

Till omvärldsriskerna kan räknas makroekonomiska faktorer som konjunktur, sysselsättning, räntor m m. Den nationella nivån har därför omvärldsbevakning som följer och analyserar utvecklingen på dessa områden.

Vad gäller medlemsutvecklingen på längre sikt närmar vi oss en brytpunkt där löneutvecklingen inte kompenserar för minskningen i antalet medlemmar, men just nu vet vi ännu för lite för att kunna ge ett säkert besked om de ekonomiska konsekvenserna av medlemsutvecklingen. Ett arbete baserat på långsiktiga medlemsprognoser pågår för att ta fram ett underlag om de framtida intäkterna.

Svenska kyrkan behöver därför förbereda sig på att med mindre resurser bygga starkare relationer och arbeta med gemensamma lösningar för administrativ samverkan. För att uppnå detta krävs både mod till förändring och förmåga att se nya lösningar. Svenska kyrkan behöver också i högre grad tydliggöra sin roll och uppgift i olika sammanhang. Framtida utveckling behandlas i bland annat skriften *Nyckeln till Svenska kyrkan – en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi*.

Målkapital

Kyrkomötet fastställde 2008 en målnivå för den nationella nivåns eget kapital till 4 000 miljoner kronor och beslutade samtidigt att kyrkostyrelsen, om faktiskt utfall enligt årsbokslut överstiger 125 procent av den indexuppräknade målnivån, ska lämna förslag till kyrkomötet om hur överstigande kapital ska hanteras. Denna

målnivå överstegs i 2014 års bokslut med 1 514 miljoner kronor, varav 1 428 miljoner kronor avser orealiserad värdeökning inom finansförvaltningen. Mot bakgrund av Svenska kyrkans utmaningar, vikande medlemsutveckling och ökade ekonomiska risker (till exempel osäkerheter vad gäller statsbidrag och makroekonomiska faktorer) har kyrkostyrelsen under 2014 beslutat att en översyn av målkapitalets storlek ska göras under 2015.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Inga väsentliga händelser finns att notera efter balansdagen.

Resultat och ställning

Resultatet av verksamheten samt ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultat- och balansräkningar med noter.

5 år i sammandrag *

Belopp i mnkr

Resultaträkning	2014	2013	2012	2011	2010
<i>Intäkter</i>					
Utjämningsavgifter	1 633	1 622	1 574	1 567	1 553
Kollekter och gåvor	200	179	178	195	191
Kapitalförvaltning	885	613	423	-256	435
Övriga intäkter	784	786	680	722	471
Summa intäkter	3 502	3 200	2 855	2 228	2 650
<i>Kostnader</i>					
Utjämningsbidrag	-962	-976	-1 001	-944	-921
<i>Personal- och övriga kostnader</i>	-1 754	-1 707	-1 587	-1 509	-1 427
Summa kostnader	-2 716	-2 683	-2 588	-2 453	-2 348
Övriga resultatposter	39	34	46	43	5
Årets resultat	824	553			
Förändring ändamålsbestämda medel	9	11	0	-22	37
Årets resultat efter omföring	834	563	313	-204	344
Balansräkning					
Tillgångar	11 913	9 878	9 187	8 611	8 814
Eget kapital inklusive ändamålsbestämda medel	6 970	6 145	5 369	5 056	5 261
Skulder, avsättningar	4 943	3 733	3 818	3 555	3 553
Soliditet**	59 %	62 %	58%	59%	60%
Personal					
Medeltal anställda					
Sverige	333	321	298	286	307
Utland	93	97	99	115	138

*) I enlighet med regler i K3 har uppgifter för 2010–2012 inte räknats om vid övergång till K3

**) Eget kapital i procent av totala tillgångar

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	2014	2013
	1		
Verksamhetens intäkter			
Utjämningsavgifter	4	1 632 830	1 622 439
Erhållna gåvor	5	199 758	186 445
Erhållna bidrag	6	720 833	732 737
Avkastning från kapitalförvaltning	7	885 205	609 944
Nettoomsättning	8, 10	52 519	40 261
Övriga verksamhetsintäkter		10 518	7 810
Summa verksamhetens intäkter		3 501 664	3 199 636
Verksamhetens kostnader			
Utjämningsbidrag	4	-962 164	-975 818
Övriga lämnade bidrag	9	-979 622	-986 633
Övriga externa kostnader	10, 11, 12	-431 136	-403 836
Personalkostnader	13	-327 059	-300 820
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	14	-16 271	-13 529
Summa verksamhetens kostnader		-2 716 251	-2 680 636
Verksamhetens resultat		785 412	519 000
Resultat från finansiella investeringar	15		
Resultat från finansiella anläggningstillgångar		23 674	4 610
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		15 790	29 314
Räntekostnader och liknande resultatposter		-759	-405
Summa		38 705	33 519
Årets resultat		824 118	552 518
Förändring av ändamålsbestämda medel	26		
Årets resultat enl resultaträkningen		824 118	552 518
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år		25 254	11 545
Reservering av ändamålsbestämda medel som erhållits under året men ej utnyttjats under året		-15 764	-960
Årets resultat efter omföringar		833 607	563 103

Balansräkning

KsSkr 2015:2

Belopp i tkr	Not	2014-12-31	2013-12-31
TILLGÅNGAR			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Balanserade utgifter för utveckling av programvaror	16	12 669	24 552
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	17	100 586	76 999
Inventarier	18	13 172	18 614
Summa		113 758	95 613
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i koncernföretag	19	55 774	55 774
Fordringar hos koncernföretag		30 000	30 000
Andelar i intresseföretag	20	42 333	42 333
Kapitalförvaltningen	21	6 432 859	5 545 806
Andra långfristiga värdepappersinnehav	22	340 806	320 565
Andra långfristiga fordringar	23	3 421	8 518
Summa		6 905 193	6 002 996
Summa anläggningstillgångar		7 031 620	6 123 161
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Varulager		1 327	1 300
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		10 291	7 608
Fordringar hos koncernföretag		2 456	2 260
Kortfristiga fordringar		24 535	50 580
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	24	29 301	44 282
Summa		66 583	104 730
<i>Kortfristiga placeringar</i>	25	3 504 832	2 789 111
<i>Kassa och bank</i>	25	1 309 006	860 042
Summa omsättningstillgångar		4 881 748	3 755 183
SUMMA TILLGÅNGAR		11 913 368	9 878 344

forts. Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2014-12-31	2013-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
<i>Eget kapital</i>	26		
Balanserat kapital		5 932 442	5 369 339
Ändamålsbestämda medel		203 588	213 078
Årets resultat efter omföringar		833 607	563 103
Summa		6 969 637	6 145 520
<i>Avsättningar</i>	27	313 456	267 713
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Leverantörsskulder		30 439	44 399
Skuld till underkontohavare i Kyrkkontot		3 944 828	2 714 539
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	28	397 515	467 312
Övriga skulder		200 173	196 024
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	29	57 319	42 837
Summa		4 630 275	3 465 111
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		11 913 368	9 878 344
<i>Ställda säkerheter</i>	30	9 800	inga
<i>Ansvarsförbindelser</i>	31		

Kassaflödesanalys

KsSkr 2015:2

Belopp i tkr	Not	2014	2013
<i>Den löpande verksamheten</i>			
Årets resultat		824 118	552 518
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar		16 271	13 529
Valutaeffekter		0	6
Ökning/minskn av avsättningar		45 743	29 400
Avkastning från kapitalförvaltn återinvesterat i portföljen		-887 053	-611 355
Övriga poster som inte ingår i kassaflödet		-18 274	-2 243
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapitalet		-19 195	-18 145
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapitalet			
Ökning/minskning av varulager		-27	648
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		38 147	-44 194
Ökning/minskning av skuld underkontohavare		1 230 289	280 540
Ökning/minskning av övriga kortfristiga skulder		-65 128	-171 597
Kassaflöde från den löpande verksamheten		1 184 086	47 252
<i>Investeringsverksamheten</i>			
Förvärv utgifter för utveckling av programvaror		-10 625	-9 185
Utrangering/nedskrivning balanserade utgifter		16 819	0
Förvärv materiella anläggningstillgångar		-28 572	-22 160
Förvärv filialer		-291	-43
Försäljn/utrangering materiella anläggningstillgångar		138	11
Amortering övriga långfristiga fordringar		5 097	16
Försäljning övriga finansiella anläggningstillgångar		1 719	2 275
Netto köp/försäljning kortfristiga placeringar		-719 407	-359 040
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-735 122	-388 126
Årets kassaflöde		448 964	-340 874
Kassa och bank vid årets början		860 042	1 200 916
Kassa och bank vid årets slut*		1 309 006	860 042

*) För specifikation av i Kassa och bank ingående konton, se not 25

Noter

Not 1 – Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningens omfattning

Svenska kyrkan är i enlighet med Lag (1998:1593) om trossamfund ett registrerat trossamfund. Enligt Lag (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att Svenska kyrkan framträder som församlingar och stift samt att Svenska kyrkan också har nationella organ. I enlighet med samma lag anges att, förutom Svenska kyrkan som sådant, Svenska kyrkans församlingar, sammanslutningar av församlingar och stift får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter, det vill säga är självständiga juridiska personer. Såsom självständiga juridiska personer har dessa att följa Bokföringslagen (1999:1078) och avsluta räkenskaperna på det sätt bokföringslagen anger vad avser den verksamhet som bedrivs i dessa juridiska personer. Denna årsredovisning omfattar endast den verksamhet som de nationella organen är ansvariga för, det vill säga Svenska kyrkans nationella nivå, och är således inte en årsredovisning för Svenska kyrkan då något lagstadgat krav att upprätta årsbokslut eller årsredovisning för hela Svenska kyrkan inte finns.

Inom ramen för verksamheten finns fem filialer som är placerade i Thailand, Hongkong, Spanien, Grekland och Israel.

Grund för årsredovisningens upprättande

Från och med räkenskapsåret 2014 upprättas årsredovisningen med tillämpning av Årsredovisningslagens (1995:1554) och Bokföringsnämndens BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). Övergången från tidigare regelverk har gjorts i enlighet med föreskrifterna i K3:s kapitel 35, vilket bland annat innebär att jämförelsetalen för 2013 har räknats om och att omräknade jämförelsetal presenteras i resultat- och balansräkning samt kassaflödesanalys och noter. Förändringarna och effekterna i samband med övergången visas i not 2 och not 26.

Undantag från årsredovisningslagens uppställningsform för resultaträkning har dock gjorts beträffande redovisning av kapitalförvaltningens intäkter och kostnader, där dessa redovisas som en post bland verksamhetens intäkter istället för bland finansiella intäkter och kostnader. Kapitalförvaltningen anses vara en av nationella nivåns kärnverksamheter vars avkastning utgör en väsentlig del av de intäkter som finansierar verksamhetens kostnader. Den bedömning som har gjorts av denna kärnverksamhet får till följd att avkastningen från kapitalförvaltningen redovisas som en separat rad under verksamhetens intäkter. Detta för att över tid kunna ge en bild av verksamhetsresultatet då avkastningen från kapitalförvaltningen är en av nationella nivåns huvudsakliga finansieringskällor. Som framgår av underrubrikerna Kapitalförvaltningen och Kassaflödesanalys har även vissa anpassningar gjorts med avseende på kapitalförvaltningen i balansräkningen och i kassaflödesanalysen.

Intäktsredovisning

Intäkter, som omfattar medel som är för egen räkning, värderas till det verkliga värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Som för egen räkning inkluderas medel som erhållits och förmedlats till andra juridiska personer men där förmedlingen grundas på beslut inom den nationella nivån.

Den nationella nivån ansvarar för förmedling av de kyrkoavgifter som Skatteverket uppbär för kyrkans räkning från medlemmar i Svenska kyrkan. Inom ramen för ett utjämningsystem erhåller den nationella nivån en allmän utjämningsavgift som motsvarar sju (sju) öre per hundra kronor grundat på de tillhörigas avgiftsunderlag (taxerad inkomst). Härutöver uppbär den nationella nivån inkomst- och kostnadsutjämningsavgifter som grundas på ett antal komponenter som regleras i 44 kap. kyrkoordningen och där den nationella nivån fastställer de närmare parametrarna för inkomst- och kostnadsutjämningsberäkning. Intäkterna erhålls i samband med förmedlingen av kyrkoavgifterna till församlingar och pastorat genom en månadsvis avräkning. Härutöver finns bestämmelser i kyrkoordningen att del av avkastningen från de så kallade prästlönetillgångarna i vissa fall ska inbetalas till den nationella nivån i så kallad särskild utjämningsavgift. Den särskilda utjämningsavgiften, som i förekommande fall grundas på avkastningen året före räkenskapsåret, intäktsredovisas när den fastställs.

Erhållna gåvor, bidrag och offentliga bidrag

Erhållna gåvor redovisas som intäkt i den period de mottagits. Bidrag och offentliga bidrag intäktsredovisas efter hand som villkor som är förknippade med bidragen uppfylls. Som bidrag räknas även gåvor från allmänheten som av givaren genom villkor destinerats till ett ändamål och där återbetalningsplikt kan aktualiseras om villkoren inte uppfylls.

Finansiella intäkter

Ränteintäkter redovisas i enlighet med effektivräntemetoden.

Utdelning redovisas när rätten att erhålla utdelningen är säkerställd.

Värdering av finansiella instrument sker med tillämpning av ÅRL 14 § a–e varvid värdeförändringar redovisas det år de avser. Orealiserade värdeförändringar redovisas över resultaträkningen.

Nettoomsättning

Försäljning av varor och tjänster intäktsredovisas normalt vid försäljningstillfället.

Leasing

All leasing redovisas som operationell leasing det vill säga leasingavgifterna, inklusive en första förhöjd avgift, redovisas som kostnad linjärt över leasingperioden. Uppgifter om avgifter i not 11 är redovisade i nominella belopp. Med leasingperiod avses den period som leasetagaren har avtalat att leasa en tillgång.

Ersättningar till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster.

Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificerats som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänas in.

Inkomstskatt

Den nationella nivåns inskränkta skattskyldighet regleras i 7 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

I den mån den nationella nivån bedriver näringsverksamhet är huvudregeln att näringsverksamheten är skattepliktig. Näringsverksamhet kan undantas från skatteplikt om den har naturlig anknytning till det allmännyttiga ändamålet eller är hävdvunnen finansieringskälla. Även normalt sett skattepliktig näringsverksamhet kan i vissa fall undantas från beskattning om huvudsaklighetsprincipen är tillämplig.

Vid fastighetsinnehav kan fastighetsinkomsten undantas från beskattning om fastigheten till mer än 50 procent används för att främja det allmännyttiga ändamålet alternativt att hyresinkomsterna har naturlig anknytning till det allmännyttiga ändamålet.

Den nationella nivån bedriver, förutom sin ideella verksamhet, näringsverksamhet som är skattepliktig.

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Fordringar och skulder netto redovisas endast när det finns en legal rätt till kvittning.

Eventuell aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen.

Underskott föreligger och bedöms inte komma att avräknas mot framtida överskott och därmed redovisas ingen uppskjuten skattefordran.

Immateriella anläggningstillgångar

Aktiverade utgifter för utveckling av programvaror utgörs av inköpta konsultkostnader för utveckling och installation av specifika programvaror.

Utgifter för programvaror redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

Avskrivningar görs linjärt över den bedömda nyttjandetiden. Avskrivningstiden för internt upparbetade immateriella anläggningstillgångar uppgår till fyra alternativt fem år.

Materiella anläggningstillgångar

I verksamheten finns materiella anläggningstillgångar redovisade enligt två olika definitioner i K3:

Som grundregel gäller att en materiell anläggningstillgång är en fysisk tillgång som innehas för att bedriva näringsverksamhet (ge ekonomiska fördelar/kassaflöde).

För ideell sektor gäller att materiell anläggningstillgång också omfattar fysisk tillgång som innehas för det ideella ändamålet även om grundregeln inte är uppfylld.

De flesta anläggningstillgångar har klassificerats utifrån den senare regeln då den nationella nivåns ändamål är religiös verksamhet.

Datorer med ett anskaffningsvärde under 50 procent av prisbasbeloppet har utifrån väsentlighetsbedömning redovisats som kostnad.

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

En materiell anläggningstillgång som har betydande komponenter där skillnaden i förbrukning förväntas vara väsentlig, redovisas och skrivs av som separata enheter utifrån varje komponents nyttjandeperiod.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, uträknas eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten.

Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en materiell anläggningstillgång redovisas som Övriga verksamhetsintäkter respektive Övriga verksamhetskostnader.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Linjär avskrivningsmetod används.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Byggnader	15–100 år
Installationer	10 år
Kontorsmöbler	5–10 år
Kontorsmaskiner	5 år
Datorer	4 år
Övrig datautrustning	3 år

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar

När det finns en indikation på att en materiell anläggningstillgångs värde har minskat, görs en prövning av nedskrivningsbehov. För tillgångar som tidigare skrivits ner görs per varje balansdag en prövning av om återföring bör göras.

Materiella anläggningstillgångar skrivs ner enligt två huvudmetoder beroende på grunden för klassificering som materiell anläggningstillgång. Materiella anläggningstillgångar som används för att ge ekonomiska fördelar/kassaflöde skrivs ned enligt reglerna i K3 kapitel 27. De materiella anläggningstillgångar som innehas för det ideella ändamålet skrivs ned enligt kapitel 37 där det finns en grund- och en förenklingsregel. Tillämpad metod för nedskrivningar beskrivs i tilläggsupplysning i förekommande fall.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar värdepapper, långfristiga fordringar, kundfordringar och övriga fordringar, kortfristiga placeringar, leverantörsskulder och låneskulder. Instrumenten redovisas i balansräkningen när nationella nivån blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor.

Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförs och nationella nivån har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten.

Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelseerna har reglerats eller på annat sätt upphört.

Värdering sker med tillämpning av ÅRL 14 § a–e varvid orealiserade vinster och förluster redovisas över resultaträkningen.

Nationella nivån har definierat två separata värdepappersförvaltningar, en kapitalförvaltning och en likviditetsförvaltning, som förvaltas i enlighet med särskilda policys och riktlinjer.

Samtliga tillgångar inom de båda förvaltningarna har klassificerats som finansiella tillgångar som kan säljas och värderas till marknadsvärde. Den orealiserade värdeförändringen redovisas i resultaträkningen. För noterade aktier och andelar sker värdering till senaste betalkursen under årets sista handelsdag. Obligationer och andra räntebärande tillgångar värderas utifrån balansdagens officiella marknadsnotering (oftast mid-kurs). Innehav som inte har officiell marknadsnotering värderas till noterade priser i en aktiv marknad. I de fall instrumenten inte handlas på en aktiv marknad och tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva.

Kapitalförvaltningen

Kapitalförvaltningen utgör en separat förvaltningsmassa där insättningar och uttag ur portföljen grundas på särskilda beslut. Kapitalet i kapitalförvaltningen härstammar i allt väsentligt från ett kapital som Svenska kyrkan övertog från den statliga Kyrkofonden i samband med relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten år 2000. Kapitalet och förvaltningen av detta var till och med år 2006 särskilt reglerad i kyrkoordningen. Kapitalet benämndes då kyrkofonden, men vid 2004 års kyrkomöte beslutades att begreppet ”kyrkofonden” skulle ändras till ”den nationella nivåns kapital”. Kyrkofondens styrelse, som var direkt utsedd av kyrkomötet, förvaltede detta kapital och andra tillgångar på den nationella nivån. År 2006 övertogs de uppgifter som låg på Kyrkofondens styrelse av kyrkostyrelsen och regleringen i kyrkoordningen upphörde att gälla.

En förväntad, försiktigt beräknad, långsiktig avkastning på kapitalet ingår i den rambudget som ligger till grund för kyrkomötets beslut om rambudget för nationella nivåns verksamhet. I de fall nationella nivåns kapital överstiger målkapitalet med mer än 25 procent ska kyrkostyrelsen underställa kyrkomötet ett förslag till hantering av överskottet, där överskottet i förekommande fall i allt väsentligt är hänförligt till överavkastning i kapitalförvaltningen. Hittills fattade beslut om uppkomna överskott har inneburit att medlen nyttjats till finansiering av tillfälligt och riktat församlingsbidrag som redovisas i posten lämnade bidrag.

Samtliga tillgångar och eventuella fondlikvidskulder som är relaterade till portföljen inkluderas på raden Kapitalförvaltning i balansräkningen. Då den samlade portföljen har en långsiktig placeringshorisont redovisas portföljen som anläggningstillgång. I posten ingående tillgångar och skulder värderas var för sig och sårredovisas i not 21.

Likviditetsförvaltningen

Likviditetsförvaltningen utgör förvaltning av de medel som den nationella nivån och trossamfundets organisatoriska delar (stift, pastorat, församlingar och till dessa närstående juridiska personer) satt in på underkonton till ett koncernkonto som benämns Kyrkkontot, vilket förvaltas av den nationella nivån. Förvaltningen innebär att den del av medel på Kyrkkontot som inte bedöms erfordras för ingående enheters löpande betalningar placeras i räntebärande värdepapper med låg risk i syfte att skapa en avkastning som överstiger en garanterad ränta. I förekommande fall gottskrivs underkontohavarna den överavkastning som genererats. Då merparten av

placeringarna inom likviditetsförvaltningen är möjliga att sälja och har ränteförfallodagar som understiger ett år, redovisas samtliga placeringar som kortfristiga placeringar trots att löptiderna i vissa fall överstiger tolv månader. Till skillnad från kapitalförvaltningen anses likviditetsförvaltningen inte utgöra en av nationella nivåns kärnverksamhet och redovisas därför under Resultat från finansiella investeringar. I balansräkningen redovisas den samlade likviditetsförvaltningen i not 25 för kortfristiga placeringar.

Aktier och andelar i dotterföretag

Aktier och andelar i dotterföretag utgör finansiella instrument som redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår köpeskillingen som erlagts för aktierna samt förvärvskostnader. Eventuella kapitaltillskott och koncernbidrag läggs till anskaffningsvärdet när de lämnas. Utdelning från dotterföretag redovisas som intäkt.

Intresseföretag

Med intresseföretag avses de företag, där den nationella nivån direkt eller indirekt innehar mer än 20 procent av rösterna och innehavet har en varaktig karaktär. Andelar i intresseföretag redovisas enligt anskaffningsvärdemetoden, vilket innebär att andelarna redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. I resultaträkningen ingår som intäkt från intresseföretag endast erhållen utdelning till den del utdelningen hänför sig till vad som intjänats efter anskaffningstillfället.

Andra långfristiga värdepappersinnehav

Andra långfristiga värdepapper består av andelar i företag som inte är koncernföretag, intresseföretag eller ingår i kapitalförvaltningen. Innehaven består dels av så kallade ideella placeringar, det vill säga placeringar som gjorts inom ramen för verksamheten och där huvudändamålet är annat än ekonomisk avkastning och där innehaven är av karaktären intresseföretag utan att formellt uppfylla kraven att vara intresseföretag, dels består posten av innehav i noterade värdepapper som är relaterade till placeringar inom den internationella verksamheten.

De ideella placeringarna värderas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. Övriga värdepapper värderas till marknadsvärde i enlighet med de principer som gäller för de värdepapper som ingår i de ovannämnda särskilda värdepappersförvaltningarna.

Kundfordringar och övriga fordringar

Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen, vilka klassificeras som anläggningstillgångar. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.

Låneskulder och leverantörsskulder

Låneskulder och leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader. Skiljer sig det redovisade beloppet från det belopp som ska återbetalas vid förfallotidpunkten periodiseras mellanskillnaden som räntekostnad över lånets löptid med hjälp av instrumentets effektivränta. Härigenom

KsSkr 2015:2 överensstämmer vid förfallotidpunkten det redovisade beloppet och det belopp som ska återbetalas.

Omräkning av utländsk valuta

Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagskurs, vilket är avistakursen på balansdagen.

Varulager

Varulagret värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Anskaffningsvärdet fastställs med användning av först-in-först-ut-metoden (FIFU). För varulagret ingår alla utgifter som är direkt hänförliga till anskaffningen av varorna i anskaffningsvärdet.

Avsättningar

Med avsättningar avses förpliktelser på balansdagen som är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias. Avsättning redovisas med det belopp som motsvarar den bästa uppskattningen av den utbetalning som krävs för att reglera åtagandet.

Ändamålsbestämda medel

I posten ändamålsbestämda medel i eget kapital redovisas ännu inte förbrukade gåvor samt medel som inomkyrkliga organ beslutat reservera för vissa specifika ändamål.

Ändamålsbestämda medel delas upp i bundna respektive övriga ändamålsbestämda medel där bundna ändamålsbestämda medel relaterar till investeringar i anläggnings-tillgångar.

Skuld för beslutade ej utbetalda bidrag

I de fall den nationella nivån fattat beslut om bidrag och detta meddelats mottagaren, eller på annat sätt offentliggjorts, men inte verkställt utbetalningen redovisas detta belopp som en kortfristig skuld såvida det inte av beslutet framgår att bidraget ska finansieras med kommande års medel.

Kassaflödesanalys

Från och med 2014 upprättas kassaflödesanalysen enligt indirekt metod och visar den nationella nivåns in- och utbetalningar uppdelade på den löpande verksamheten, investeringsverksamheten eller finansieringsverksamheten. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Som likvida medel klassificeras förutom kassamedel, disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut inklusive kyrkkontot.

För att ge en rättvisande bild av den löpande verksamhetens kassaflöden har en justering gjorts av kassaflöden inom kapitalförvaltningen då avkastningen från denna återinvesteras i portföljen och således inte påverkar redovisade likvida medel.

Ansvarsförbindelser

En ansvarsförbindelse redovisas när det finns:

a) en befintlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser, men som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att ett utflöde

av resurser kommer att krävas eller att åtagandets storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet, eller

KsSkr 2015:2

b) när det finns en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser.

Not 2 – Förändrade redovisningsprinciper vid övergång till K3

Detta är den första årsredovisningen för Svenska kyrkans nationella nivå som upprättas enligt BFN:s Allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3). De redovisningsprinciper som återfinns i not 1 har tillämpats när årsredovisningen upprättats per den 31 december 2014 och för den jämförande information som presenteras för räkenskapsåret 2013.

Vid övergången till K3 har följande väsentliga förändringar av redovisningsprinciper påverkat nationell nivå:

- ◆ Viss omklassificering av bidrag till gåvor i enlighet med de nya reglerna.
- ◆ Komponentavskrivningar har gjorts av de anläggningstillgångar som består av betydande komponenter med väsentlig skillnad i nyttjandetid, vilket resulterat i ökade årliga avskrivningar.
- ◆ Raden Förändring av destinerade medel har tagits bort i resultaträkningen.
- ◆ Den i tidigare årsredovisningar tillämpade balansposten Destinerade medel har utifrån definitionerna i gällande regelverk delats upp i en separat post under Eget Kapital och posten Skuld erhållna ej nyttjade bidrag.
- ◆ Anpassningar har gjorts för att ge en rättvisande bild avseende intäktsredovisningen, vilket innebär att enbart det som utgör nationella nivåns kärnverksamheter redovisas som intäkter. Detta innebär att avkastningen från kapitalförvaltningen har renodlats och redovisas som tidigare under intäkter medan resultat från likviditetsförvaltning, övriga fonder och ideella placeringar har förflyttats till finansiella poster.

De beloppsmässiga effekterna på eget kapital framgår av not 26.

Not 3 – Uppskattningar och bedömningar

När finansiella rapporter upprättas måste styrelsen och generalsekreteraren i enlighet med tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper göra vissa uppskattningar, bedömningar och antaganden som påverkar redovisning och värdering av tillgångar, avsättningar, skulder, intäkter och kostnader. De områden där sådana uppskattningar och bedömningar kan ha stor betydelse för organisationen och som därmed kan påverka resultat- och balansräkningarna i framtiden beskrivs nedan.

Pensionsavsättningar

Avsättningen för pensionsåtaganden för personal inom Svenska kyrkan annan än på nationell nivå uppgår till 60 mnkr (62 mnkr) inklusive särskild löneskatt. Avsättningen baseras på rekommendationer från Pensionskassan från 2006 som då gjorde bedömningen att skulden uppgick till 100 mnkr, vilket även avsattes bokslutet samma år. Sedan dess har avräkningar skett utifrån verkliga pensionsavgångar. Under 2014 påbörjade Statens pensionsverk en fördjupad genomgång av gjorda åtaganden. Genomgången kommer att fortsätta under 2015. Resultatet av denna genomgång kan innebära förändring av bedömningen av skuldens storlek i kommande års bokslut. Se not 27.

Avsättningar för riktade församlingsbidrag

Avsättningarna för de riktade församlingsbidragen uppgår till 240 mnkr (197 mnkr). Avsättningarna är gjorda utifrån antagandet om att de kommer att utnyttjas under rekvisiteringsperioden. Församlingsbidraget för 2011 års avsättning, vars nyttjandetid upphörde per 31 december 2014, medförde i bokslutet för 2014 en återföring av tidigare gjord avsättning på 5,9 mnkr. Se not 27.

Not 4 – Utjämningsavgifter och utjämningsbidrag

	2014	2013
Regler om ekonomisk utjämning återfinns i 44 kap. i kyrkoordningen.		
<i>Utgjämningsavgifter</i>		
Allmän utjämningsavgift *	877 844	856 652
Särskild utjämningsavgift	13 680	32 490
Inkomstutjämningsavgift	335 574	328 974
Kostnadsutjämningsavgift för		
- Kyrkunderhåll	81 775	79 815
- Kostnadsutjämningskonstant	112 292	115 817
- Andel medlemmar	211 666	208 691
Generell utjämningsavgift	741 307	733 297
Summa utjämningsavgifter	1 632 830	1 622 439
<i>Utgjämningsbidrag</i>		
Inkomstutjämningsbidrag	-335 576	-328 981
Kostnadsutjämningsbidrag för		
- Kyrkunderhåll	-84 829	-83 148
- Kostnadsutjämningskonstant	-111 306	-114 832
- Andel medlemmar	-209 133	-206 647
Generellt utjämningsbidrag	-740 844	-733 608
Stiftsbidrag	-221 320	-242 210
Summa utjämningsbidrag	-962 164	-975 818

*) Församlingarna betalar en allmän utjämningsavgift som uppgår till 7 öre per 100 kronor av avgiftsunderlaget.

Not 5 – Erhållna gåvor

Gåvor som är redovisade i resultaträkningen	2014	2013
<i>Kollekter</i>		
Rikskollekter	41 058	37 389
Stiftskollekter	672	1 584
Församlingskollekt	18 447	14 434
	60 177	53 407
<i>Gåvor</i>		
Testamenten	34 654	29 075
Församlings- och stiftsanslag	8 539	7 681
Övriga	96 388	96 282
	139 582	133 038
Summa kollekter och gåvor	199 758	186 445
<i>Gåvorna har tillförts:</i>		
Internationell verksamhet	176 508	164 496
Svenska kyrkan i utlandet	9 863	10 170
Övrig verksamhet	13 387	11 779
	199 758	186 445
 Antal inkomna testamentsärenden	 90	 89

Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen

Det förekommer ideellt arbete huvudsakligen på församlingsnivå.
Inom den nationella nivån sker visst ideellt arbete i filialerna

Not 6 – Erhållna bidrag

	2014	2013
Sidabidrag för		
- Utvecklingssamarbete	88 262	123 864
- Katastrofbistånd	41 949	33 287
- Administration	10 508	12 047
- Information och opinionsbildning	0	2 852
- Övriga anslag	0	704
	140 719	172 754
Kyrkoantikvarisk ersättning	550 510	535 830
Stiftelser		
- Förvaltade av den nationella nivån	6 654	4 787
- Övriga stiftelser	1 920	1 529
	8 574	6 316
Radiohjälp	10 370	5 794
Europeiska Unionen	6 215	3 149
Övriga organisationer och företag	4 444	8 894
Summa erhållna bidrag	720 833	732 737
<i>Bidragen har använts till:</i>		
Internationell verksamhet	163 423	185 891
Svenska kyrkan i utlandet	1 911	4 932
Övrig verksamhet*	555 499	541 914
	720 833	732 737

*) Varav Kyrkoantikvarisk ersättning 550 510 tkr (535 830 tkr)

Not 7 – Avkastning från kapitalförvaltning

	2014	2013
Aktier och fondandelar		
- Utdelningar	33 499	41 300
- Realiserat resultat vid försäljning	146 545	66 304
- Orealiserad värdeförändring	533 116	480 686
	713 160	588 289
Räntevärdepapper		
- Utdelningar	15 576	32 146
- Räntenetto	39 664	38 783
- Realiserat resultat vid försäljning	-5 156	-23 129
- Orealiserad värdeförändring	127 438	-23 165
	177 522	24 634
Provisionskostnader		
- Förvaltningsarvoden	-5 398	-2 892
- Bankkostnader	-78	-88
	-5 477	-2 979
Avkastning från kapitalförvaltning	885 205	609 944

Not 8 – Intäkternas fördelning

KsSkr 2015:2

	2014	2013
Varor	9 275	8 240
Tjänster	39 289	28 224
Hysesintäkter, frakt med mera	1 427	2 103
Inomkyrklig utbildning	2 528	1 694
Summa nettoomsättning	52 519	40 261

Not 9 – Övriga lämnade bidrag

	2014	2013
Kyrkoantikvarisk ersättning	–546 702	–530 096
Utvecklingssamarbete, katastrofbistånd och kyrkosamverkan i utlandet	–262 240	–269 851
Riktat församlingsbidrag	–94 113	–100 000
Övrig verksamhet i Sverige	–68 969	–76 610
Svenska församlingar i utlandet	–7 598	–10 076
Summa övriga lämnade bidrag	–979 622	–986 633

Not 10 – Transaktioner med närstående

	2014	2013
Inköp och försäljning med koncernföretag		
Av moderföretagets omsättning avser försäljning till andra koncernföretag	598	598
Av moderföretagets inköp avser inköp från andra koncernföretag	–7 649	–7 649

Not 11 – Operationella leasingavtal

	2014	2013
Nationella nivån som leasingtagare		
Framtida minimileaseavgifter som ska erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal:		
Förfaller till betalning inom 1 år	–15 924	–14 740
Förfaller till betalning senare än 1 år men inom 5 år	–32 663	–11 862
Förfaller till betalning senare än 5 år	0	0
Summa	–48 587	–26 602
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	15 370	14 521

I nationella nivåns redovisning utgörs den operationella leasingen i allt väsentligt av hyrda fastigheter/lokaler

I beloppen ovan ingår inte kostnader för personalbostäder för utsänd personal. Bokförd kostnad uppgår till 2 mnkr för 2014.

Not 12 – Ersättning till revisorerna

	2014	2013
Kostnadsförd ersättning uppgår till		
Grant Thornton		
Revisionsuppdraget	–1 010	–1 116
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	–141	–205
Skatterådgivning		
Övriga tjänster	0	0
Summa	–1 151	–1 321

Med revisionsuppdrag avses arbetsuppgifter som det enligt lag ankommer på nationella nivåns revisorer att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds vid sådana arbetsuppgifter.

Not 13 – Löner med mera*Löner, andra ersättningar och sociala kostnader*

	Löner och andra ersättn. 2014	Sociala kostn. 2014	(varav pens.- kostn.) 2014	Löner och andra ersättn. 2013	Sociala kostn. 2013	(varav pens.- kostn.) 2013
Styrelse och general- sekreterare*	-3 064	-2 116	-1 302	-2 811	-2 109	-1 219
Förtroendevalda som inte ingår i styrelsen	-4 434	-1 393	-	-5 752	-1 807	-
Övriga anställda	-204 888	-95 564	-34 451	-186 731	-87 835	-33 327
Summa	-212 386	-99 073	-35 753	-195 294	-91 751	-34 546

* Inga avtal om avgångsvederlag eller om pensionsavgång föreligger med ledande befattningshavare.

Medelantalet anställda	2014			2013		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
<i>Afrika</i>						
Etiopien	1	1	2	1	1	2
Kenya	2	-	2	2	-	2
Swaziland	-	1	1	-	-	-
Sydafrika	2	1	3	2	2	4
Tanzania	2	1	3	2	2	4
Zimbabwe	-	-	-	1	-	1
<i>Asien</i>						
Burma	-	-	-	1	-	1
Kina	1	2	3	2	2	4
Singapore	1	1	2	1	1	2
Thailand	1	3	4	2	2	4
<i>Australien</i>	3	2	5	3	2	5
<i>Europa</i>						
Belgien	2	1	3	2	2	4
Cypern	1	1	2	1	1	2
Danmark	-	1	1	-	1	1
Finland	-	1	1	-	1	1
Frankrike	4	2	6	4	1	5
Grekland	1	1	2	1	1	2
Italien	1	1	2	1	1	2
Nederländerna	2	2	4	2	1	3
Norge	-	2	2	1	1	2
Schweiz	1	2	3	1	2	3
Spanien	8	4	12	7	5	12
Storbritannien	2	1	3	1	3	4
Tyskland	4	1	5	4	1	5
Österrike	1	1	2	1	1	2
<i>Latinamerika</i>						
Brasilien	1	-	1	1	-	1
Colombia	-	1	1	-	1	1
Costa Rica	-	1	1	-	1	1

Medelantalet
anställda

2014

2013

KsSkr 2015:2

	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
<i>Mellanöstern</i>						
Förenade Arabemiraten	1	-	1	1	1	2
Israel	3	1	4	2	2	4
<i>Nordamerika</i>						
USA	5	4	9	6	4	10
Korttidsanställda *	1	1	2	1	-	1
<i>Summa utland</i>	51	42	93	54	43	97
Sverige	224	109	333	208	113	321
Summa	275	151	426	262	156	418

* Avser personer utsända för katastrofinsatser och specialinsatser.

Styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare, antal på balansdagen

	2014		2013	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelseledamöter	7	8	5	10
Generalsekreterare	1		1	

Not 14 – Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar

	2014	2013
Datorprogram	-5 689	-4 777
Byggnader	-2 712	-2 434
Inventarier*	-7 870	-6 318
Summa	-16 271	-13 529

* Varav filialer -203 tkr (168 tkr).

Not 15 – Resultat från finansiella investeringar

	2014	2013
<i>Resultat från finansiella anläggningstillgångar</i>		
Räntor	434	550
Utdelningar	10 236	15 985
Realiserat resultat vid försäljning	189	141
Orealiserad värdeförändring	12 815	-12 066
Summa	23 674	4 610
Varav avseende dotterföretag	434	550
Varav avseende intresseföretag	645	512
Varav avseende ideella placeringar	586	688
<i>Övriga ränteintäkter och liknande ränteposter</i>		
Ränteintäkter	108 588	140 021
Realiserat resultat vid försäljning	821	1 249
Orealiserad värdeförändring	3 686	349
Övriga finansiella intäkter	120	1 557
Underkontohavares och bidragsgivares andel av intäkter*	-95 775	-112 522
Bankkostnader	-1 629	-1 340
Summa, nationella nivåns andel	15 790	29 314
<i>* Specifikation av underkontohavares andel av intäkter</i>		
Underkontohavares andel		
- garanterad ränta	-42 816	-69 741
- fördelad överavkastning	-52 959	-42 781
Summa	-95 775	-112 522

Not 16 – Balanserade utgifter för utveckling av programvaror

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärden	78 674	69 489
Årets balanserade utgifter	10 625	9 185
Utrangeringar	-22 807	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	66 492	78 674
Ingående avskrivningar	-54 122	-49 345
Årets avskrivningar	-5 689	-4 777
Utrangeringar	5 988	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-53 823	-54 122
Utgående bokfört värde	12 669	24 552

Not 17 – Byggnader och mark

KsSkr 2015:2

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärden	100 091	89 122
Investering	26 356	10 969
Utrangeringar	–211	
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	126 236	100 091
Ingående avskrivningar	–23 092	–20 652
Årets avskrivningar	–2 711	–2 434
Utrangeringar	153	
Valutakurseffekt, filialer	0	–6
Utgående ackumulerade avskrivningar	–25 650	–23 092
Utgående bokfört värde	100 586	76 999
<i>Bokförda värden per fastighet</i>		
Svenska teologiska institutet i Jerusalem	24 378	24 729
Fastigheten Svenska kyrkan i Paris	36 633	15 542
Ärkebiskopsgården Fjärdingen 21:1, Uppsala	12 935	8 845
Kyrkobyggnad Bryssel	20 919	21 718
Prästgård Torrevieja	2 578	2 676
Hyrd kyrka i San Agustin	1 693	1 918
Lägenhet, San Agustin	1 214	1 275
Ekermanska huset, Uppsala	236	296
Summa	100 586	76 999

Förvaltningsfastigheter

Samtliga fastigheter har förvärvats för att primärt användas i den allmännyttiga verksamheten

Not 18 – Inventarier

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärden	47 980	39 267
Inköp	2 216	11 191
Försäljningar och utrangeringar	–6 017	–2 478
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	44 179	47 980
Ingående avskrivningar	–29 932	–26 249
Årets avskrivningar	–7 666	–6 150
Försäljningar och utrangeringar	5 937	2 467
Utgående ackumulerade avskrivningar	–31 661	–29 932
Filialers bokförda värde	654	566
Utgående bokfört värde	13 172	18 614

Not 19 – Andelar i koncernföretag

	Org nr	Säte	Kapital- andel %	Antal aktier	Bokfört värde 2014	Bokfört värde 2013
Sv. kyrkans förvaltnings AB	556047-5773	Uppsala	100	1 000	55 654	55 654
Sv. kyrkans utbildning AB*	556427-5823	Uppsala	100	100	120	120
Summa					55 774	55 774

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärde	58 130	58 130
Utgående anskaffningsvärde	58 130	58 130
Ingående nedskrivningar	-2 356	-2 356
Utgående nedskrivning	-2 356	-2 356
Utgående bokfört värde	55 774	55 774

* Vilande företag

Sv. kyrkans förvaltnings AB

Omsättning	7 752	7 751
Resultat efter finansnetto	1 493	955
Eget kapital	25 193	23 700

Svenska kyrkans utbildning AB

Eget kapital	141	141
--------------	------------	-----

Not 20 – Andelar i intresseföretag

	Org nr	Säte	Kapital- andel %	Antal aktier	Bokfört värde 2014	Bokfört värde 2013
<i>Intresseföretag som ej är ideella placeringar</i>						
Berling Media AB	556191-0521	Sthlm	41	512 814	42 333	42 333

Intresseföretag som är ideella placeringar

Fairtrade Sverige AB	556554-0425	Sthlm	50	2 000	-	-
Summa					42 333	42 295

Ingående anskaffningsvärde	58 490	58 452
Anskaffningar under året	0	38
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	58 490	48 490
Ingående nedskrivningar	-16 157	-16 157
Årets nedskrivningar	-	-
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-16 157	-16 157
Utgående bokfört värde	42 333	42 333

Berling Media AB:

Omsättning	313 298	327 281
Resultat efter finansnetto	9 932	4 017
Eget kapital	137 304	131 389

Fairtrade Sverige AB:

Omsättning	21 668	17 815
Resultat efter finansnetto	3 108	4 112
Eget kapital	17 575	15 777

Not 21 – Värdepapper i kapitalförvaltningen

KsSkr 2015:2

	Marknads- värde 2014	Andel 2014	Marknads- värde 2013	Andel 2013
SEB Ethos aktiefond	620 969	9,7 %	630 466	11,4 %
Nordea institutionell aktieförvaltning	377 989	5,9 %	421 194	7,6 %
Svenska aktier	998 958	15,5 %	1 051 660	19,0 %
RobecoSAM Ethos global	754 481	11,7 %	615 601	11,1 %
Generation IM Global Equity Fund	956 174	14,9 %	718 626	13,0 %
DNB Miljöinvest	105 825	1,6 %	98 499	1,8 %
First State Worldwide Sustainability Fund	290 733	4,5 %	236 360	4,3 %
Globala aktier	2 107 213	32,8 %	1 669 086	30,1 %
First State Global Emerging Markets Sustainability Fund	410 333	6,4 %	327 060	5,9 %
Generation IM Asia Fund	151 437	2,4 %	115 096	2,1 %
Emerging Markets	561 770	8,7 %	442 156	8,0 %
Alfred Berg, diskretionärt mandat	680 726	10,6 %	636 147	11,5 %
Nordea, diskretionärt mandat	457 873	7,1 %	424 043	7,6 %
SEB Ethos räntefond	685 324	10,7 %	482 700	8,7 %
Räntebärande värdepapper	1 823 923	28,4 %	1 524 890	27,8 %
Nordea Institutional Cross Over Fund	279 804	4,3 %	261 507	4,7 %
Företagsobligationer	279 804	4,3 %	261 507	4,7 %
Total ränteportfölj	2 103 727	32,7 %	1 804 397	32,5 %
Excalibur	220 562	3,4 %	212 631	3,8 %
SEB Credit Opportunity III	125 426	1,9 %	120 712	2,2 %
Domestica Bostäder	142 421	2,2 %	136 290	2,5 %
Domestica Bostäder II	11 346	0,2 %	0	-
SEB Microfinance Fund	122 541	1,9 %	99 258	1,8 %
Generation Credit Fund	28 836	0,4 %	7 383	0,1 %
Althelia Climate Fund	9 835	0,2 %	2 225	0,0 %
Alternativa placeringar	660 967	9,3 %	578 499	10,4 %
Likvida medel	223	0,0 %	8	0,0 %
Summa kapitalförvaltningen	6 432 859	100 %	5 545 806	100 %

Not 22 – Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärden	338 497	326 152
Investering under året	8 340	14 517
Försäljning under året	-915	-2 172
Utgående anskaffningsvärde	345 923	338 497
Ingående nedskrivning	-6 688	-6 688
Utgående nedskrivning	-6 688	-6 688
Ingående värdeförändringar	-11 244	822
Årets värdeförändring	12 815	-12 066
Utgående värdeförändring	1 571	-11 244
Utgående bokfört värde	340 806	320 565
Ideella placeringar *		
Andelar i Oikocredit Ecumenical Development Co-operative Society U.A.	26 363	26 337
Aktier i Biosensor Applications Sweden AB	0	0
	26 363	26 337
Övriga innehav **		
Andelar i Ethos aktiefond	13 412	12 514
Andelar i Ethos räntefond	301 031	281 714
	314 443	294 228
Summa	340 806	320 565

*) Av placeringarna har 33 051 (33 025) tkr finansierats med medel för internationell verksamhet

**) Placeringarna är relaterade till särskilda skuldposter/ändamålsbestämda medel

Not 23 – Andra långfristiga fordringar

	2014	2013
Ingående anskaffningsvärden	9 268	9 268
Investering under året	3 003	0
Försäljning under året	-8 100	0
Utgående anskaffningsvärde	4 171	9 268
Ingående nedskrivning	-750	-750
Utgående nedskrivning	-750	-750
Utgående bokfört värde	3 421	8 518
Ideella placeringar *		
Reversfordringar Stiftelsen Kyrkornas U-fond	0	8 100
Villkorat aktieägartillskott Fairtrade Sverige AB	0	0
	0	8 100

*) Av placeringarna har 0 (8 100) tkr finansierats med medel för internationell verksamhet

Not 24 – Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

KsSkr 2015:2

	2014	2013
Upplupna ränteintäkter	6 554	9 477
Övriga upplupna intäkter	1 949	2 681
Förutbetalda kostnader hänförliga till IT	13 782	23 022
Övriga förutbetalda kostnader	7 016	9 102
Summa	29 301	44 282

Not 25 – Kassa och bank, kortfristiga placeringar

	2014	2013
Bankmedel	1 309 006	860 042
Varav		
- Medel relaterade till Kyrkkontot*	4 558 665	3 455 783
- Disponerat av den nationella nivån för placeringar	-3 295 686	-2 624 057
Nettosaldo kyrkkonto	1 262 979	831 726
Bankmedel filialer	7 827	6 818
Valutakonto	20 397	18 758
Spärrade bankmedel	9 800	0
Övriga bankkonton	8 003	3 340
Summa	1 309 006	860 642

*) Varav skuld till underkontohavare 3 945 tkr (2 714 tkr)

	2014		2013	
<i>Värdepapper</i>	Bokfört värde	Portföljandel %	Bokfört värde	Portföljandel %
Löptid upp till 1 år	1 627 976	46,4 %	1 355 064	48,6 %
Löptid 1–3 år	1 163 050	33,2 %	797 116	28,6 %
Löptid över 3 år	713 806	20,4 %	636 931	22,8 %
Summa bokfört värde	3 504 832	100 %	2 789 111	100 %

Duration

0,3 år

0,4 år

<i>Emittenter</i>	Bokfört värde	Portföljandel %	Bokfört värde	Portföljandel %
Bank	1 607 792	45,9 %	1 197 109	42,9 %
Bostäder	389 704	11,1 %	389 685	14,0 %
Företag	1 068 593	30,5 %	849 279	30,4 %
Kommuner	344 636	9,8 %	240 339	8,6 %
Världsbanken	32 456	0,9 %	31 502	1,1 %
Europeiska Inv.banken	30 106	0,9 %	81 197	2,9 %
African Development bank	31 455	0,9 %	0	-
Summa bokfört värde	3 504 832	100 %	2 789 111	100 %

Fem största innehav	Bokfört värde	Portföljandel %
Nordea FRN 16/11	102 783	2,9 %
Swedbank FRN 16/01	101 980	2,9 %
SBAB FRN 180516	101 125	2,9 %
Nordea FRN 16/05	101 068	2,9 %
Länsförs bank FRN 16/03	100 565	2,9 %
<i>Andel av den kortfristiga portföljen</i>	507 521	14,5 %
Övrig del av kortfristig portfölj	2 997 311	85,5 %
Summa bokfört värde	3 504 832	100 %

Not 26 – Förändring av eget kapital

Nationella nivåns eget kapital har påverkats på följande sätt av övergången till K3:

Eget kapital 2013-01-01 enligt tidigare tillämpade principer	5 369 339
Justeringar i ingångsbalansräkningen	
Omklassificeringar destinerade medel till ändamålsbestämda medel	222 443
Omklassificering av tidigare avsättning för klimatkompensation till ändamålsbestämda medel	1 220
Eget kapital 2013-01-01 enligt K3	5 593 002
<i>Årets resultat 2013 innan övergång till K3</i>	<i>563 142</i>
Förändring 2013 av destinerade medel mot ändamålsbestämda medel	–11 545
Avsättning till ändamålsbestämda medel 2013 för klimatkompensation	960
Komponentavskrivningar	–39
<i>Årets resultat före fördelning av ändamålsbestämda medel efter övergång till K3</i>	<i>552 518</i>
Eget kapital 2013-12-31 efter övergång till K3	6 145 520

Förändring av Eget kapital	Balanserat kapital	Ändamålsbestämda medel	Årets resultat	Eget kapital
Eget kapital 2013-01-01 enl. K3	5 056 343	223 663	312 996	5 593 002
Disp. av föregående års resultat	312 996		–312 996	0
Årets resultat före fördelning			552 518	552 518
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel 2013		–11 545	11 545	0
Avsättning till av kyrkostyrelsen ändamålsbestämda medel 2013		960	–960	0
Utgående balans 2013-12-31	5 369 339	213 078	563 103	6 145 520
Ingående balans 2014-01-01	5 369 339	213 078	563 103	6 145 520
Disp. av föregående års resultat	563 103		–563 103	0
Årets resultat före fördelning			824 118	824 118
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel 2014		–25 254	25 254	0
Avsättning till av kyrkostyrelsen ändamålsbestämda medel 2014		15 764	–15 764	0
Utgående balans 2014-12-31	5 932 442	203 588	833 607	6 969 637

Not 26 – Förändring av eget kapital fortsättning

KsSkr 2015:2

Specifikation av ändamålsbestämda medel	2014	2013
<i>Bundna ändamålsbestämda medel</i>		
Medel bundna i fastigheter	47 956	49 265
Medel bundna i värdepapper	36 983	44 280
Övriga ändamålsbestämda medel		
Medel hänförliga till internationell verksamhet		
- Insamlade medel till projekt att använda kommande år	8 267	16 514
- Ackumulerade överskott i internationella verksamheten att användas kommande år	100 346	95 084
Medel hänförliga till filialernas eget kapital	6 523	5 756
Av kyrkostyrelsen beslutade ändamålsbestämda medel		
- Medel avsatta för klimatkompensation	3 512	2 179
Summa ändamålsbestämda medel	203 588	213 078
Fritt Eget kapital i förhållande till målnivån*		
Enhet (mnkr)	31 dec 2014	31 dec 2013
Fritt (inte ändamålsbestämt) kapital	6 766	5 933
Målnivå**	4 202	4 215
Skillnad mot målnivå	2 564	1 718
Skillnad mot övre målnivå (+25 %)	1 514	664

**) Målnivån för Svenska kyrkans nationella nivå bestämdes av kyrkomötet 2008 till 4 miljarder kronor, med en årlig indexuppräknning enligt konsumentprisindex.

* I eget kapital ingår orealiserade värdeförändringar inom finansförvaltningen till 1 428 mnkr (750 mnkr).

Not 27 – Avsättningar

	2014	2013
Åtagande gentemot Kyrkans Pensionskassa för pensionsåtaganden enligt övergångsbestämmelser*		
Avsättning vid årets början	62 130	56 241
Ny avsättning	0	15 019
lanspråktaget belopp	-2 495	-9 130
Avsättning vid årets slut	59 635	62 130
Förmånsbestämd tjänstepension**		
Avsättning vid årets början	8 004	7 023
Ny avsättning	10 169	8 004
lanspråktaget belopp	-5 020	-7 023
Avsättning vid årets slut	13 153	8 004
Övriga pensionsåtaganden		
Avsättning vid årets början	290	302
lanspråktaget belopp	-155	-12
Avsättning vid årets slut	135	290
Riktat församlingsbidrag		
Avsättning vid årets början	197 289	158 746
Ny avsättning	100 000	100 000
Återfört belopp	-5 887	-
lanspråktaget belopp	-50 868	-61 457
Avsättning vid årets slut	240 553	197 289
<i>Varav</i>		
2011 års avsättning (att nyttja tom år 2014)	0	20 799
2012 års avsättning (att nyttja tom år 2015)	51 009	77 050
2013 års avsättning (att nyttja tom år 2016)	90 334	99 440
2014 års avsättning (att nyttja tom år 2017)	99 190	0
Summa:	240 533	267 713
Summa avsättningar:	313 456	267 713

*) Avser i huvudsak åtaganden för präster och andra anställda avseende intjänad pensionsrätt och avgångsförmåner som enligt övergångsregler har statliga eller kyrkokommunala pensionsvillkor.

**) Enligt kyrkans tjänstepensionsavtal har anställda rätt till förmånsbestämd tjänstepension vid inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp. Planen redovisas som en avgiftsbestämd plan pga att den försäkras årligen och att vi inte har några aktuariella eller finansiella risker.

Not 28 – Skuld erhållna ej nyttjade bidrag

	2014	2013
En nyttjade offentliga bidrag		
Kyrkoantikvarisk ersättning	360 256	450 766
Sidabidrag	10 424	2 031
EU/ECHO bidrag	10 334	923
	381 014	453 720
 Övriga ej nyttjade bidrag	16 501	13 592
Summa	397 515	467 312

Kyrkoantikvarisk ersättning

Skulden avser fördelade men ej rekvirerade medel per årsskifte. Fördelade medel kan disponeras under en tvåårsperiod med möjlighet till ett års förlängning.

Not 29 – Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

KsSkr 2015:2

	2014	2013
Konsultarvoden it drift/system-utveckling	11 599	5 304
Övriga konsultarvoden	5 456	1 930
Upplupen pensionspremie	6 600	1 420
Upplupna semesterlöner/löner	19 040	17 926
Upplupna sociala avgifter	7 398	5 946
Övriga upplupna kostnader	6 925	9 651
Förutbetalda intäkter	301	660
Summa	57 319	42 837

Not 30 – Ställda säkerheter

	2014	2013
Spärrade bankmedel som säkerhet för bankgaranti	9 800	0
Summa	9 800	0

Not 31 – Ansvarsförbindelser

Svenska kyrkan lämnar årligen bidrag och anslag till svenska och utländska samarbetspartner. Svenska kyrkans åtaganden grundas normalt på olika former av samarbetsavtal eller beslut av kyrkomöte eller kyrkostyrelse. Vissa av anslagen är direkt relaterade till en förväntan på att erhålla bidrag från andra organisationer eller myndigheter. Storleken på förväntade lämnade bidrag och anslag fastställs i allt väsentligt i en detaljbudget som beslutas av kyrkostyrelsen året före bidragsåret. Genom beslut om detaljbudgeten har samarbetsparten en välgrundad förväntan på att Svenska kyrkan ska verkställa beslutade anslag. Bidragen är dock normalt förknippade med sådana villkor att Svenska kyrkan inte anser att de ska skuldföras i samband med beslutet. I 2015 (2014) års beslutade budget uppgår anslag och bidrag till 1 997 mnkr (2 088 mnkr) varav 1 613 mnkr (1 606 mnkr) beräknas kunna finansieras med bidrag från andra organisationer samt myndigheter i enlighet med redan ingångna avtal och beslut. Resterande del av beslutade anslag finansieras dels med gåvomedel dels med allmän utjämningsavgift samt övriga verksamhetsintäkter.

Kyrkostyrelsen

En presentation av styrelsen och dess arbete

Svenska kyrkan på nationell nivå tar ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter. Det gäller området omvärld och relationer där bland annat företräderskap, officiella relationer till andra kyrkor och samfund och internationell mission och diakoni ingår, området stöd till stift och församlingar som bland annat innehåller stöd i stiftens och församlingarnas grundläggande uppgift, grundutbildningar, forskning, kulturarv, arbete bland svenskar i andra länder, gemensam information och administrativa stödfunktioner samt området normering, tillsyn och förvaltning.

Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ men får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i.

Kyrkomötet utser en kyrkostyrelse som leder och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter enligt bestämmelser i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen företräder Trossamfundet Svenska kyrkan, till exempel genom remissvar, uttalanden och officiella kontakter. I teologiska och ekumeniska frågor samråder kyrkostyrelsen med biskopsmötet.

Kyrkostyrelsen verkställer de uppdrag som kyrkomötet ger, och kan lämna skrivelser till kyrkomötet med olika förslag. Varje år lämnar kyrkostyrelsen verksamhetsplan och årsredovisning för den nationella nivån till kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen består av ärkebiskopen och fjorton ledamöter med lika många ersättare som väljs för en period om fyra år. Dessutom väljs en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen. Kyrkostyrelsens ordförande är ärkebiskopen, och därtill finns två vice ordförande. Det dagliga arbetet på kyrkostyrelsens kansli leds av generalsekreteraren, som utses av kyrkostyrelsen.

Enligt kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen bland annat:

- ◆ företräda Trossamfundet Svenska kyrkan,
- ◆ svara för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund,
- ◆ stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet,
- ◆ ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplanerna för dessa samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning,
- ◆ samordna Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och internationell diakoni,
- ◆ ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder,
- ◆ svara för det kyrkliga utjämnningssystemet,
- ◆ ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem,
- ◆ främja forskning av betydelse för Svenska kyrkan samt
- ◆ verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv, som främjar dialog kring religion och livstolkning.

Svenska kyrkans kyrkostyrelse 2014–2017 (inkl ersättare)

Självskriven ordförande är ärkebiskop Antje Jackelén

1:e vice ordförande Wanja Lundby-Wedin (S), Stockholms stift

2:e vice ordförande Mats Hagelin (BA), Lunds stift

Lars Johnsson (S), Strängnäs stift

Marta Axner (S), Uppsala stift

Olle Burell (S), Stockholms stift

Birgitta Halvarsson (S), Karlstads stift
Anna Lundblad Mårtensson (POSK), Linköpings stift
Nils Gårder (POSK), Lunds stift
Erik Sjöstrand (POSK), Uppsala stift
Cecilia Brinck (BA), Stockholms stift
Sven-E Kragh (C), Karlstads stift
Ulla Rickardsson (C), Göteborgs stift
Karl-Gunnar Svensson (KR), Göteborgs stift
Eric Muhl (ÖKA), Göteborgs stift

Ersättare

Per Eckerdal, ersättare för ärkebiskopen

Birger Wernersson (S), Lunds stift
Britt Sandström (S), Västerås stift
Göran Karlsson (S), Göteborgs stift
Margareta Carlenius (S), Linköpings stift
Tommy Eriksson (S), Härnösands stift
Katarina Wedin (POSK), Luleå stift
Sofia Särdaqvist (POSK), Skara stift
Helena Nordvall (BA), Luleå stift
Margareta Nisser-Larsson (BA), Karlstads stift
Lars-Ivar Ericson (C), Lunds stift
Margareta Andersson (C), Växjö stift
Georg Lagerberg (FiSK), Stockholms stift
Dag Sandahl (FK), Växjö stift
Ylva Wahlström (MPSK), Stockholms stift

STYRELSEN FÖR TROSSAMFUNDET SVENSKA KYRKAN

UPPSALA DEN 9 APRIL 2015

+ Antje Jackelén
ANTJE JACKELÉN
ORDFÖRANDE

Wanja Lundby-Wedin
WANJA LUNDBY-WEDIN

Mats Hagelin
MATS HAGELIN

Marta Axner
MARTA AXNER

Cecilia Brinck
CECILIA BRINCK

Olle Burell
OLLE BURELL

Nils Gärder
NILS GÄRDER

Birgitta Halvarsson
BIRGITTA HALVARSSON

Lars Johnsson
LARS JOHNSSON

Sven E. Kragh
SVEN E. KRAGH

Anna Lundblad Mårtensson
ANNA LUNDBLAD MÅRTENSSON

Eric Muhl
ERIC MUHL

Ulla Rickardsson
ULLA RICKARDSSON

Erik Sjöstrand
ERIK SJÖSTRAND

Karl-Gunnar Svensson
KARL-GUNNAR SVENSSON

VÅR REVISIONSBERÄTTELSE HAR LÄMNATS

UPPSALA DEN 16 APRIL 2015

Staffan Holmgren
STAFFAN HOLMGREN
ORDFÖRANDE FÖR REVISIONEN

Göte Karlsson
GÖTE KARLSSON

Mari Lönnérblad
MARI LÖNNERBLAD

Karl-Erik Ivarsson
KARL-ERIK IVARSSON

Fredrik Nilsson
FREDRIK NILSSON

Lennart Sacrédeus
LENNART SACRÉDEUS

Stefan Norell
STEFAN NORELL
AUKTORISERAD REVISOR GRANT THORNTON

Till kyrkomötet i Trossamfundet Svenska kyrkan org nr 252002-6135

Rapport om årsredovisningen

Vi har reviderat årsredovisningen för Trossamfundet Svenska kyrkan för år 2014 med undantag för sidorna 5-40.

Kyrkostyrelsens ansvar för årsredovisningen

Det är kyrkostyrelsen som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och för den interna kontroll som kyrkostyrelsen bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorernas ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision. Auktoriserade revisorn har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Övriga revisorer har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur trossamfundet upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i trossamfundets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i kyrkostyrelsens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Trossamfundet Svenska kyrkans finansiella ställning per den 31 december 2014 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar. Vi tillstyrker därför att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra förordningar samt kyrkoordningen

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även reviderat kyrkostyrelsens förvaltning för Trossamfundet Svenska kyrkan för år 2014.

Kyrkostyrelsens ansvar

Det är kyrkostyrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt kyrkoordningen.

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige och med iakttagande av särskilda föreskrifter i kyrkoordningen. Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i trossamfundet för att kunna bedöma om någon ledamot av kyrkostyrelsen har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet gentemot trossamfundet eller handlat i strid med kyrkoordningen eller årsredovisningslagen. Vi anser att de revisionsbevis vi inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Uttalande

Vi tillstyrker att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

UPPSALA DEN 16 APRIL 2015

STAFFAN HOLMGREN
ORDFÖRANDE FÖR REVISIONEN

GÖTE KARLSSON

MARI LÖNNERBLAD

KARL-ERIK IVARSSON

FREDRIK NILSSON

LENNART SACRÉDEUS

STEFAN NORELL

AUKTORISERAD REVISOR GRANT THORNTON

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2015:2

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande: Generalsekreterare Helén Ottosson Lovén

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014 i enlighet med de ändringar som framkommit under överläggningen.

Bilaga 1

Resultatrapport 2014

Det evangelisk-lutherska trossamfundet Svenska kyrkan rymmer en rik mångfald av verksamhet som uttrycker den grundläggande tro, bekännelse och lära som Svenska kyrkan står för. Den primära enheten är församlingen, vars grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Regionalt framträder Svenska kyrkan som stift med uppgift att främja och ha tillsyn över församlingslivet.

Verksamheten som denna rapport avser, tar ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter. Det gäller området omvärld och relationer där bland annat företrädarskap, officiella relationer till andra kyrkor och samfund och internationell mission och diakoni ingår, området stöd till stift och församlingar som bland annat innehåller stöd i stiftens och församlingarnas grundläggande uppgift, grundutbildningar, forskning, kulturarv, arbete bland svenskar i andra länder och administrativa stödfunktioner samt området normering, tillsyn och förvaltning.

I det följande redovisas ett urval av verksamhetens insatser och resultat i förhållande till uppgifterna enligt kyrkoordningen och den verksamhetsinriktning som kyrkomötet beslutat om. Finansiering och kostnader 2014 ställs i relation till utfall 2013, rambudget 2014 och detaljbudget 2014.

Under utfall i nedanstående tabell redovisas verksamhetens kostnader, knutna till kostnadsram och särskilt budgeterade kostnader. Belopp i jämförelsekolumnerna med positivt tecken innebär att kostnaderna varit lägre eller intäkterna högre i utfallet jämfört med plan. På motsvarande sätt innebär negativt tecken att kostnaderna varit högre eller intäkterna lägre i utfallet jämfört med plan.

Tabell 1. Finansiering och kostnader

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	1 712	1 816	1 851	1 750	38	-66	-101
Allmän utjämningsavgift	890	874	879	878	-12	4	-1
Finansförvaltningen (brutto)	645	294	294	926	281	632	632
Kostnads- och planeringsram	-2 668	-2 747	-2 900	-2 707	-39	40	193
Särsk. budgeterade kostnader	-16	-169	-38	-13	3	156	25
Nettoresultat	563	68	86	834	271	766	748

Nettoresultatet uppgår till 834 miljoner kronor. Det är väsentligt högre än såväl föregående års resultat som budgeterat resultat. Den främsta ökningen finns inom finansförvaltningen. Den externa finansieringen är större än föregående år men är väsentligt lägre än budget. Det beror bland annat på att användningen av kyrkoantikvarisk ersättning ökat jämfört med föregående år men är lägre än budget.

Jämfört med föregående år ökar kostnaderna med sammanlagt 36 miljoner kronor, bland annat till följd av satsningar inom gemensam IT och administrativa system och ökad användning av kyrkoantikvarisk ersättning. Kostnaderna för kyrkovalet är dock lägre än föregående år som var ett valår. Kostnaderna är lägre än budget. Den främsta anledningen till avvikelsen är lägre användning av kyrkoantikvarisk ersättning, lägre kostnader för stiftsbidrag och lägre kostnader för fastigheter inom ramen för den särskilda fastighetsbudgeten.

I detaljbudget ingår 100 miljoner kronor i riktat församlingsbidrag och 20 miljoner kronor för gemensamma IT-system i kostnadsramen som sammanlagt

uppgår till 2 900 miljoner kronor. Dessa kostnader fanns bland särskilt budgeterade kostnader i rambudget vilka sammanlag uppgick till 169 miljoner kronor.

För närmare detaljer kring finansiering och kostnader se tabell 19–21.

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

Omvärld och relationer

Företrädarskap

Uppdraget är att utöva ett aktivt företrädarskap genom att upprätthålla goda kontakter med beslutsfattare, lämna remissyttranden samt genom talespersoner i media och på andra sätt. Detta ska förmedla bilden av vad Svenska kyrkan är och gör, att i ord och handling förmedla evangelium i olika sammanhang. Svenska kyrkans budskap ska ha en tydlig teologisk grund, vara väl sammanvägda mellan kyrkans olika verksamheter och perspektiv och vara tydligt grundade i beslutade plattformar. Det innebär bland annat att tala tydligt om ansvar, människovärde, upprättelse och frihet i de sammanhang där politiska beslut fattas och genomförs, alltså inom politik, förvaltning och i det civila samhället.

Insatser och resultat

Verksamheten har inriktats på att utveckla ändamålsenlighet och effektivitet genom att än bättre systematisera och strukturera kontakterna, påverkansarbetet och företrädarskapet.

Svenska kyrkans främsta företrädare är ärkebiskopen och biskoparna. Under året har ärkebiskop Anders Wejryd lämnat tjänsten och ärkebiskop Antje Jackelén tillträtt. Två biskopsbrev, *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan* och *Ett biskopsbrev om klimatet*, lanserades under året.

En viktig kontaktyta i företrädarskapet är politikerveckan i Almedalen. Inom ramen för Svenska kyrkans deltagande har representanter för politik, kultur och samhälle medverkat liksom företrädare för Svenska kyrkan.

Under året har kulturarvsfrågor varit i centrum. Det kontaktskapande arbete avseende kyrkoantikvarisk ersättning vilket bedrivits under året med företrädare för politiken har varit omfattande och produktivt. Det har genomförts i bred samverkan med olika företrädare för Svenska kyrkan.

Under året har också olika arrangemang ägt rum inom ramen för det samarbete Svenska kyrkan har med Stiftelsen Right Livelihood, bland annat seminarier under Världens fest och Almedalsveckan och en gemensam utställning om Right Livelihood-pristagarna.

Kostnader och finansiering av företrädarskapet redovisas under stöd till stift och församlingars grundläggande uppgift.

Officiella relationer till andra kyrkor och samfund

Uppdraget är att svara för Svenska kyrkans officiella relationer med andra kyrkor och samfund. Utifrån denna uppgift syftar det ekumeniska arbetet till att Svenska kyrkan deltar i ekumeniska organisationer på olika nivåer, för dialog för att lära känna andra kyrkor på djupet, bearbeta teologiska skiljaktigheter och hitta gemensamma formuleringar och arbetar med andra kyrkor för fred och rättvisa.

Insatser och resultat

Sveriges kristna råd (SKR) är en ekumenisk organisation som Svenska kyrkan är medlem i. Viktiga teman för SKR under året har gällt migration och situationen i Mellanöstern. En särskild manifestation ägde under hösten rum i Storkyrkan i Stockholm och var ägnad situationen i Syrien och Irak. SKR har också bearbetat frågor om det mångkulturella samhället och religionsmöten.

Svenska kyrkan är även medlem i Lutherska världsförbundet (LVF), en organisation som samlar Lutherska kyrkor på global nivå. Inom ramen för detta arbete har representanter för Svenska kyrkan bland annat utsetts att delta i en 5-årig dialog mellan LVF och Pentekostala världsförbundet. Utbyte med den brasilianska lutherska kyrkan om urfolksfrågor har också utvecklats genom besök av dess urfolksorganisation för samtal med Samiska rådet. Relationen mellan Svenska kyrkan och Mekane Yesus kyrkan har diskuterats inom ramen för LVF och informella kontakter har upprätthållits av handläggare. Detta är en följd av kyrkornas olika syn på samkönade äktenskap.

Vidare är Svenska kyrkan medlem i Kyrkornas världsråd (KV). Reflektion utifrån KV:s kyrkodokument och missionsdokument har främjats genom remissförfarande, workshops som har genomförts med grupper i olika stift samt diskussioner i ungdomsprojekt. Ungdomar som deltagit i KV:s senaste generalförsamling har haft program kring betydelsen av ungdomars engagemang i ekumeniken både på Världens fest och på Almedalsveckan. Detta har gjorts i samarbete med Svenska Kyrkans Unga. Svenska kyrkan har också arbetat aktivt för att urfolksfrågan ska bli ett ekumeniskt initiativ inom KV. Dessutom har ett "safe-space möte" i Kenya genomförts för att bygga upp förtroende mellan kyrkor i Sverige, Afrika och Latinamerika.

Dialogen mellan Svenska kyrkan och Eumeniakyrkan har kommit långt i formuleringen av förutsättningarna och formerna för framtida ömsesidiga relationer.

På det interreligiösa området har det också bedrivits arbete. Sveriges interreligiösa råd har utgjort ett nav i arbetet med dagsaktuella frågor om migration, situationen i Mellanöstern och det mångkulturella samhället.

Tabell 2. Finansiering och kostnader för officiella relationer till andra kyrkor och samfund

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	2	2	2	2	0	0	0
Allmän utjämningsavgift	25	26	25	24	-1	-2	-1
Kostnader	-27	-28	-27	-26	1	2	1
Nettoreultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för officiella relationer till andra kyrkor och samfund är i nivå med föregående år och med budget.

Internationell mission och diakoni

Uppdraget är att samordna, planera och utveckla Svenska kyrkans och dess församlingars arbete, engagemang och finansiering för internationell mission och diakoni. Verksamheten formas utifrån en nära, målmedveten och strategisk samverkan med församlingar och med andra kyrkor och internationella organ. I uppdraget

ligger att verka för internationellt och ekumeniskt samordnad planering av missions och diakonala insatser.

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

Svenska kyrkan har en särskild uppgift att rädda liv och lindra nöd i akuta humanitära situationer. Denna uppgift utförs genom humanitära insatser som primärt samordnas inom Action by Churches Together (ACT), men även utförs i samarbete med andra partner.

Insatser och resultat

Under det gångna året har fler människor drivits på flykt än någonsin tidigare sedan andra världskriget. Fyra katastrofer av svåraste grad enligt FN systemets gradering har pågått under året: Sydsudan, Centralafrikanska republiken, Syrien och Irak. Svenska kyrkan har bidragit genom Action by Churches Together (ACT) till hjälparbetet i samband med dessa katastrofer. Insatser som planerats i Sydsudan har dock skrinlagts på grund av intensiteten i den konflikt som pågår sedan slutet av 2013 och som drivit miljoner människor på flykt inom och utom landets gränser. Ett nytt samarbete har inletts i ett fredligare område för att kunna stärka aktörer som verkar för positiv och fredlig utveckling i landet.

Den enskilt största humanitära insatsen som hanterades under 2014 var dock tyfonen Haiyan, Filippinerna, som stöddes med närmare 16 miljoner kronor och två kapacitetsstärkande personalinsatser.

I Västafrika har Ebolautbrottet lett till ett nytt samarbete mellan Kyrkornas världsråd (KV), Lutherska världsförbundet (LVF) och ACT och det finns ett erkännande från WHO för religiösa aktörers roll i förhållandet till att stoppa stigmatisering och religiösa aktörers roll i att förhindra denna.

Under året har en ansökan för en insats för att utveckla klimatsmart energi genom olika metoder och tillvägagångssätt i Uganda möjliggjort ett treårigt EU-anslag på 55 miljoner kronor med början i november 2014.

Augusta Victoria sjukhuset (AVH) i östra Jerusalem har under året levt under stora ekonomiska svårigheter då den Palestinska myndigheten inte betalat kostnaderna för vård som utförts. Trots att LVF, som är huvudman för AVH, lyckats påverka att Palestina regelbundet gjort delbetalningar så är inte situationen löst.

Ett samarbete inleddes under året för romer i Rumänien, där vi har börjat stödja diakonala insatser som genomförs av fransiskanerbröder i norra Rumänien.

Svenska kyrkan har haft genomslag i biståndsdebatten genom Concord (plattform för civilsamhällesorganisationer), inte minst genom Aidwatch-rapporten och två biståndspolitiska hearings inför valet. Lanseringen av rapporten om näringslivets roll i biståndet blev uppmärksammas. Svenska kyrkan har tagit en aktiv roll i framtagnandet av överenskommelsen mellan regeringen och svenska civilsamhällesorganisationer i biståndet och våra synpunkter på remissen om ny biståndspolitisk plattform togs i beaktande.

Årets fastekampanj hade temat ALLT för att utrota hungern. Med temat låg fastekampanjens fokus på det vi tillsammans kan göra både här hemma och i världen för att minska hungern. Julkampanjen har lyft området hälsa. I detta ligger arbetet för att minska barnadödligheten.

Under hösten har ett arbete med sociala medier kring insamling till det internationella arbetet börjat. I flödet har bland annat inlägg om julkampanjen, aktuella katastrofinsamlingar och insamlingsprojekt gjorts. I början av hösten hade sidan ca 3 500 följare och till årsskiftet var det uppe i 5 800 personer. Den nya betalningskanalen Swish har funnits tillgänglig sedan november 2014.

En av årets stora höjdpunkter var när internationella gäster, ideella, förtroendevalda och anställda medarbetare samlades till Världens fest i Karlstad. Där kunde Svenska kyrkans samhörighet med den världsvida kyrkan manifesteras på ett publikt sätt genom gudstjänster, kulturprogram, öppna arrangemang, seminarier och personliga möten.

Under 2014 har det utvecklats en stödfunktion för vänstiftsarbete. Den funktionen innehåller i stora drag fyra områden: konsultation och rådgivning, (inklusive konferenser och samrådsmöten), utbytes- och volontärprogram, mötesplatser för delande och lärande (här hemma och där borta) samt material, metoder och modeller med utvecklande av koncept och riktlinjer för arbetet.

Tabell 3. Finansiering och kostnader för internationell mission och diakoni

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	362	298	333	353	-9	55	20
Varav insamlade medel	158	154	154	177	19	23	23
Varav erhållna bidrag	192	137	159	163	-29	26	4
Varav övr. int., förändr. dest. medel	12	7	20	13	1	6	-7
Allmän utjämningsavgift	70	86	85	75	5	-11	-10
Ränta destinerade medel	2	1	1	0	-2	-1	-1
Kostnader	-434	-385	-419	-428	6	-43	-9
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Sammantaget är den externa finansieringen något lägre än föregående år och högre än budget. Insamlade medel är högre än såväl föregående års utfall som budget. Erhållna bidrag är lägre än föregående års utfall, men högre än budget. Kostnaderna följer den externa finansieringen och är också något lägre än föregående år och högre än budget. Kostnadsökningen jämfört med budget dämpas av att bostadsbyggnadsprojektet på Olivberget i Jerusalem inte startat (10 miljoner kronor). Detta projekt hade dock finansierats av allmän utjämningsavgift.

Stöd till stift och församlingar

Stöd i stifts och församlingars grundläggande uppgift

Uppdraget är att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet. Stödet till församlingar ges antingen direkt eller via stiftet, därtill lämnas stöd till stiftet utan en direkt koppling vidare till församlingsnivån. Vissa utvecklingsarbeten äger rum i samarbete med något eller några stift som har särskilt intresse och engagemang inom ett verksamhetsområde.

Verksamheten har inriktats på att ge stöd inom de prioriterade områden som kyrkostyrelsen och stiftet kommit överens om: stöd till församlingens grundläggande uppgift, kommunikation, omvärldsanalys och forskning samt administrativ samverkan. Verksamheten har även inriktats på stöd till klimatarbete samt arbete med identitets- och människovärdesfrågor.

Stöd till församlingens grundläggande uppgift

Gudstjänsten kan stärka förmågan att verka i vardagen. Arbetet med den nya kyrkohandboken syftar till att underlätta församlingars möjligheter att utveckla sitt gudstjänstliv. I kyrkohandboksrevisionen arbetas för att beslut ska fattas om en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan 2017. Under våren inkom svaren på kyrkohandboksremissen. Därefter har remissutfallet lästs och analyserats och kyrkohandboksförslaget bearbetats utifrån de inkomna synpunkterna. Det stora remissmaterialet, synpunkter från musikorganisationer, samt önskan om att ge möjligheter till ytterligare kvalitetsgranskning och förankring av ett reviderat förslag, har föranlett kyrkostyrelsen att förlänga den ursprungliga tidplanen för kyrkohandboksrevisionen.

Tillsammans med stift och församlingar genomförs en särskild satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar, Dela tro – dela liv, med syfte att stärka församlingarna i den grundläggande uppgiften och hitta nya vägar i det konkreta arbetet. Svenska kyrkan vill med satsningen ge människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas i sin förmåga att samtala om och leva i tro. Arbetet med Dela tro – dela liv har tagit betydande steg framåt under 2014.

Inom området diakoni och diakonal utveckling har underlag med förslag till fortsatt arbete med Svenska kyrkans uppdrag och roll i den svenska välfärden tagits fram. Arbetsprocessen har utgått från frågor om kyrkans uppdrag, identitet och roll och bearbetas parallellt med utveckling av råd och riktlinjer. I det fortsatta arbetet ingår bland annat att ta fram en Plan för diakoni i Svenska kyrkan, kommunikation och implementering av plattformen *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden* och att skapa vägledningsmaterial utifrån plattformen. Under perioden har det pågått arbete för att stärka kompetensen inom Svenska kyrkan vad gäller församlingarnas möte med människor som står utanför arbetsmarknaden. Under året har ett nationellt projekt initierats och planerats i samarbete mellan Svenska kyrkan och Svenska kyrkans Arbetsgivarorganisation i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. Projektet ska pågå 2015–2017 och målet är att ge förutsättningar för att de stift, församlingar och pastorat som så önskar, har möjlighet att bedriva verksamhet som hållbart och effektivt leder till att arbetslösa är i arbete, praktik eller utbildning. I september 2014 startade de nya kanalerna för Jourhavande präst på nätet – chat och digitalt brev.

Kommunikation

Arbetet med den externa kommunikationen genomförs i första hand inom ramarna för den med stiftens gemensamma satsningen kommunikationsåret. Det är ett arbete som syftar till att göra Svenska kyrkan synlig under hela året och inte bara under de högtider som starkast kopplas samman med kyrkan och kristen tro.

Under året har det genomförts extern kommunikation i de återkommande kampanjerna under fasta och jul. Dessa kampanjer är återkommande år från år och är kopplade till insamlingskampanjerna som genomförs i samband med högtiderna. Till allhelgonahelgen genomfördes en större kampanj på ämnet bön. Huvudspåret av kampanjen var en relansering av vår bönewebb som har uppdaterats med en digital ljuständningsfunktion.

Arbetet med sociala medier har stärkts under året. Jourhavande präst har förberetts under året och lanserades officiellt under hösten. Lanseringen riktades främst till unga vuxna och genomfördes både direkt till allmänheten och som tryckt material till församlingarna att använda i sin kommunikation om jourhavande präst.

Omvärldsanalys

Arbetet har inriktats på konsultativt stöd till stiften när det gäller om- och närvärldsanalys, inte minst vid de ca 80-tal tillfällen då man hållit föredragningar om kyrkans roll och dess förutsättningar i dagens samhälle.

Ett nytt samarbete som initierats sker i anslutning till den husvecka om omvärldsanalys som sker på Svenska kyrkans utbildningsinstitut med syfte att utmana stiftens i identitetsfrågor och erbjuda mötesplatser för erfarenhetsdelning. En ny modell för enkätundersökningar har utvecklats. Den nya modellen, som har arbetsnamnet *Kyrkbussar*, samlar och samordnar interna och externa enkätundersökningar i syfte att effektivisera och underlätta för församlingar och för de som medverkar i undersökningar externt.

Administrativ samverkan

För att fördjupa samverkan inom det brett administrativa området har det tillsammans med samtliga stift under året beslutats att definiera fem prioriterade samverkansområden. Dessa områden är IT (inkl. telefoni och videokonferens), fastighet, ekonomi- och lönehantering, ärendehantering och inköpsstöd (inkl. ramavtal). Under 2015 kommer samverkan att formaliseras inom dessa områden.

Förberedelser har skett i syfte att etablera fastighetsstöd för stift och församlingar. Bland annat har möten hållits med stiftens fastighets- och kulturarvsexperter samt en workshop med ett antal fastighetschefer från de större pastoraten. Som ett led i att fördjupa samverkan med stiftens har fastighetsområdet utsetts till ett prioriterat samverkansområde.

Utöver detta finns inköpsstöd med inriktning på bland annat Svenska kyrkans ramavtal. Under 2014 genererade dessa avtal drygt 70 miljoner kronor i besparing i förhållande till ordinarie prislistor, en ökning med drygt 20 miljoner kronor (42 procent) i förhållande till 2013. Den stora ökningen beror dels på ökat nyttjande av ramavtalen, dels på fler ramavtal. Under året har även projektet för gemensam ekonomi- och lönehantering fortsatt sitt arbete. Vid utgången av 2014 har ett antal församlingar anslutits, eller är på väg att ansluta sig, till de gemensamma ekonomi- och lönesystemen med tillhörande enhetliga arbetsprocesser. Många av dessa församlingar är kunder i de servicebyråer som nu skapas inom eller i nära samverkan med stiftens.

Arbete har bedrivits i syfte att erbjuda och informera om alternativ till kontanthantering. I arbetet har en testverksamhet initierats tillsammans med några församlingar och pastorat. Vidare har ramavtal tecknats inom detta område.

Dessutom har arbetet fortsatt med att se över den verksamhetsindelning som församlingar och pastorat använder för att funktionsindela den ekonomiska rapporteringen av verksamheten.

Stöd till klimatarbete

Ett kontinuerligt och grundläggande uppdrag är att stödja stiftens i deras arbete med miljödiplomering. Under året har en utbildning för miljödiplomering i Svenska kyrkan genomförts. Svenska kyrkans miljödiplomering bygger på engagemang och reflektion hos de anställda och förtroendevalda samtidigt som det är ett ledningssystem som ska säkra kvaliteten i miljöarbetet i församlingen. Det är ett unikt system för Svenska kyrkan som nu andra kyrkor är intresserade av att använda. Stiftens miljöarbete stöds genom temadagar, utbildningar, och nätverksträffar.

Under perioden har arbetet haft fokus på färdigställande, lansering och uppföljning av biskopsbrevet om klimat. Arrangemang har genomförts för att höja intresset

för klimatfrågan och bidra till Svenska kyrkans arbete på området. Som ett led i lanseringen av biskopsbrevet i stiftet har klimatfrågan lyfts som teologisk fråga.

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

Identitets och människovärdesfrågor

Arbetet inom *flykting, integration, migration och mångfaldsfrågor* återspeglar det fortsatta stora flyktingmottagandet i Sverige liksom en fortsatt ökning av antalet fattiga EU-migranter. Främlingsfientliga och rasistiska grupperingar har idag ett ökat stöd, men det finns också ett ökat intresse och engagemang för flyktingmottagning och integrationsfrågorna i samhället och i Svenska kyrkans församlingar. Under hösten har frågan om huruvida Svenska kyrkan skulle kunna vara en aktör när det gäller asylboenden aktualiserats utifrån kontakter med Migrationsverket och utifrån det stora behov som finns av boenden. Vikten av Svenska kyrkans närvaro på alla asylboenden lyftes fram av kyrkomötet som beslutade att uppdraga åt kyrkostyrelsen att skyndsamt utreda hur ett ekonomiskt stöd kan ges till församlingar som engagerar sig i flykting- och asylfrågor. Under året har verksamheten inom Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar utvecklats och nya samarbetsformer har etablerats med ett antal stift.

Arbetet kring *barn och unga* har i hög grad präglats av arbetet med att implementera beslutet om barnkonsekvensanalys. Arbetet har i stor utsträckning handlat om konsultationer, information och utbildningsinsatser i stift och församlingar. Arbetet har också påbörjats med uppdateringen av Handbok för barnkonsekvensanalys i Svenska kyrkan. Under året har en förstudie kring förstärkt kommunikation av konfirmationen färdigställts.

I arbetet kring *flerspråkighet och minoriteter* ingår att bistå stiftet med samordning, omvärldsanalys, utveckla nya metoder och verktyg, genomföra kompetenshöjande insatser och insatser för att särskilt stödja och utveckla det flerspråkiga arbetet bland barn och unga. Utifrån de kartläggningar som gjorts av stiftens och församlingarnas behov av samverkan och stöd i det flerspråkiga arbetet har insatser påbörjats under året för att bland annat utveckla det teckenspråkiga arbetet, att öka inkludering av romer och resande i Svenska kyrkan samt att utveckla arbetet med barn och unga. De kompetenshöjande insatser som genomförts bedöms ha ökat kunskapen och medvetenheten om flerspråkighet och minoritets- och urfolksfrågor inom Svenska kyrkan. Svenska kyrkans samverkan med andra aktörer på området har också ökat och utvecklats.

Arbetet med vitboken om Svenska kyrkans historiska förhållande till samerna har fortsatt under året. Arbetet leds av Umeå universitet och ledamöter i Samiska rådet i Svenska kyrkan ingår i styrgruppen. I det internationella urfolksarbetet har Svenska kyrkan bistått Samiska rådet i Svenska kyrkan med sakkunskap till den arbetsgrupp som utarbetat Kyrkornas världsråds nya urfolksprogram.

I arbetet med *genderfrågor* ingår att koordinera och utveckla Svenska kyrkans arbete med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Utbildningsdagar har erbjudits för stiftens kontaktpersoner för sexuella övergrepp och andra medarbetargrupper, till exempel personalansvariga. Under året har även en förstudie kring hbt-certifikat tagits fram och färdigställts.

Tabell 4. Finansiering och kostnader för stöd i stifts och församlingars grundläggande uppgift

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	22	18	20	24	2	6	4
Allm. utj. avg. / finansförvaltn.	202	118	218	208	6	90	-10
Kostnader	-224	-136	-238	-232	-8	-96	6
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för stöd till stift och församlingar ökar något jämfört med föregående år och är något lägre än detaljbudget. Den väsentliga ökningen jämfört med rambudget beror på att riktat församlingsbidrag om 100 miljoner kronor redovisades på särskild rad under rubriken särskilt budgeterade kostnader i rambudget.

Grundutbildningar

Svenska kyrkans utbildningsinstitut har till uppdrag att utbilda blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster i enlighet med de utbildningsplaner som fastställts av kyrkostyrelsen. Utbildningen ska i viss mån vara integrerad för de olika programmen och genomförs i Uppsala och Lund. Därutöver ansvarar utbildningsinstitutet för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen.

Insatser och resultat

Utbildningsverksamheten är igång sedan hösten 2014. Den första terminen studerade 98 personer inom diakon-, församlingspedagog- och prästprogrammen. Ansökningsperioden för studerande som ska påbörja sina studier vårterminen 2015 avslutades den 15 oktober då ytterligare 61 studenter antogs. De 15 första studenterna har avslutat sina studier.

Ett flerårigt kompetensutvecklande fortbildningsarbete bland personalen har påbörjats i syfte att implementera den grundläggande pedagogik som ska prägla utbildningen vid utbildningsinstitutet.

Tabell 5. Finansiering och kostnader för kyrkliga grundutbildningar

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	1	0	0	1	0	1	1
Allmän utjämningsavgift	51	59	62	66	15	7	4
Kostnader	-52	-59	-62	-67	-15	-8	-5
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för de kyrkliga grundutbildningarna ökar både jämfört med föregående år och jämfört med budget. Detta är en konsekvens av uppbyggnadskostnader av engångskaraktär för utbildningsinstitutet.

Uppdraget är att utveckla och fördjupa frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i mötet med judendomen.

Insatser och resultat

Arbetet inom uppdraget sker genom akademisk verksamhet med forskningsanknytning och deltagande i de dialoger som kan föras i Jerusalem, kortare kurser av både akademisk och folkbildande karaktär, internationella kurser samt lokala program och utveckling av lokala kontakter. STI har haft regelbunden kursverksamhet under året. Totalt arrangerades 13 kurser i STI:s eller i Centrum för teologi och religionsvetenskaps (CTR) regi.

Tabell 6. Finansiering och kostnader för STI

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	3	2	1	1	-2	-1	0
Allmän utjämningsavgift	3	4	4	4	1	0	0
Ränta destinerade medel	2	2	1	2	0	0	1
Kostnader	-8	-8	-6	-7	1	1	-1
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för STI ligger i nivå med föregående år och med budget.

Forskning

Uppdraget är att främja forskning inom det teologiska området och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden. Till uppdraget hör vidare att företräda Svenska kyrkan i akademien och samhällsdebatten.

Insatser och resultat

Forskningsresultat har under året presenterats via publikationer, föreläsningar och arrangerade konferenser. Samlingar för disputerade anställda i stift och församlingar i södra respektive norra Sverige har genomförts i syfte att fortsatt stimulera och tillvarata den kompetens som dessa personer utgör för Svenska kyrkan.

Tre monografier, fyra antologier, en forskningsöversikt, nio vetenskapliga artiklar och tio populärvetenskapliga artiklar har publicerats under året. Forsknings- sidan på svenskakyrkan.se har under året haft över 15 000 unika besökare och tiden noterad för besök vid tankefigurer indikerar att många tagit tid att läsa. "Tankefigurer" har varit en satsning på att analysera olika föreställningar som ibland omedvetet styr tänkande, handlande och beslutsfattande i Svenska kyrkan i syfte att bidra till en kunskapsbaserad utveckling.

Tabell 7. Finansiering och kostnader för forskning

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Allmän utjämningsavgift	10	10	10	10	0	0	0
Kostnader	-10	-10	-10	-10	0	0	0
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för forskning är i nivå med föregående år och med budget.

Kultur

Uppdraget är att verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen om religion och livstolkning.

Insatser och resultat

Detta har bland annat skett genom *Se människan* som är Svenska kyrkans program på Bokmässan i Göteborg och erbjuder forum där litteratur och livsfrågor står i centrum.

Svenska kyrkans kulturstipendium delades mellan sju projekt med utgångspunkt i angelägna frågor. Stipendiaterna arbetar bland annat med teman som den frihetsberövades verklighet, landgrabbing och gestaltning av djurarter som människan utrotat, men också med utveckling av psalmen och koralen i en digital klangvärld. Svenska kyrkan har även delat ut två filmpriser.

Kyrkomusiksymposium 2014 genomfördes i början av september i samarbete med Sensus under temat *musiklivet i kyrkan*.

Tabell 8. Finansiering och kostnader för kultur

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Allmän utjämningsavgift	9	10	13	5	-4	-5	-8
Kostnader	-9	-10	-13	-5	4	5	8
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna för kultur är lägre än föregående år och budget. I tidigare utfall och i budget ingår även kostnader för att administrera arbetet med kulturminnen. Utfallet för dessa kostnader ingår under rubriken Kulturminnen.

Kulturminnen

Uppdraget är att besluta om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) och redovisa användningen till regeringen. Årligen får Svenska kyrkan en ersättning om 460 miljoner kronor från staten för antikvariska merkostnader avseende vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Svenska kyrkan äger 3 400 kyrkor och kapell, varav 3 000 är skyddade enligt Kulturmiljölagen.

Insatser och resultat

Verksamheten har varit inriktad på att stödja stiftens i arbetet med det kyrkliga kulturarvet, bereda kyrkostyrelsens hantering av den nationella fördelningen av KAE samt årligen redovisa användningen av ersättningen och arbetet med kulturarvet till regeringen. Det årliga anslaget för KAE är 460 miljoner kronor. Under 2014 utbetalades drygt 550 miljoner kronor. Det är det högsta beloppet som utbetalats under ett enskilt år.

Under året gjordes en avstämning med staten om nuläget i de kyrkoantikvariska frågorna, den så kallade *Kontrollstation 2014*. Det kontaktskapande arbete avseende kontrollstation 2014 som bedrivits under året med företrädare för politiken har varit omfattande och genomförts i bred samverkan med olika företrädare för Svenska kyrkan. Under året har även samrådsdagar med stiftens handläggare för KAE genomförts med deltagare från Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser och läns museer.

Tabell 9. Finansiering och kostnader för kyrkliga kulturminnen

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	536	700	700	551	15	-149	-149
Allmän utjämningsavgift	0	0	0	6	6	6	6
Kostnader	-536	-700	-700	-557	-21	143	143
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Användningen av KAE har ökat med 15 miljoner kronor jämfört med föregående år, men är 149 miljoner kronor lägre än budget. På balansräkningen finns vid årsskiftet 360 miljoner kronor som ännu inte har utbetalats.

Arbete bland svenskar i andra länder

Uppdraget är att verka för att det finns en kyrklig verksamhet för svenskar som vistas utomlands. I detta ligger att hålla kontakt med annan kyrklig verksamhet bland svenskar i andra länder, samverka med nordiska och internationella organ samt att främja ekumeniskt samarbete. Rekrytering och utbildning av medarbetare och utlandsplacerad personal ingår också.

Insatser och resultat

Verksamhet bedrivs i ett 40-tal församlingar i ett 25-tal länder i fem världsdelar. Det finns drygt 70 utsända, 70 lokalanställda och 7 000 ideella medarbetare, varav 2 000 är ombud och arbetar med information, inspiration och insamling i Sverige. Utomlands finns det drygt 5 000 ideella medarbetare som bär arbetet tillsammans med personalen.

Arbete har skett med att ta fram en värdegrund för Svenska kyrkan i utlandet. De tre bärande orden är öppenhet, tro och hopp. Innehållet i värdegrundsdokumentet ska fastställas under våren 2015.

Ett led i främjandearbetet är satsningen på att utveckla stödet inom miljöarbetet. En anpassad modell för Svenska kyrkans ljussteg prövas för utlandsförsamlingarna. Det diakonala främjandearbetet kommer att utvecklas ytterligare inom utlandsförsamlingarna. En konkret satsning är att göra en fördjupad inventering och analys i Thailand där behov prövas och samtal förs om vem som ansvarar för svenskarnas

välbefinnande, samtal om rollfördelning kyrka och stat. Dessutom utvecklas de mobila arbetsformerna i bland annat Asien och Afrika.

Närvaron i sociala medier är vital för verksamheten utomlands. Närvaron har utvecklats och utökats under det senaste året. En del församlingar har bildat särskilda Facebookgrupper som nav i den mobila verksamheten för att skapa en social mötesplats på nätet kombinerat med konkreta mötesplatser såsom gudstjänster och verksamhetsgrupper.

Tabell 10. Finansiering och kostnader för arbete bland svenskar i andra länder

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	19	14	13	15	-4	1	2
Varav insamlade medel	9	9	8	10	1	1	2
Varav erhållna bidrag	3	2	2	2	-1	0	0
Varav övr. int., förändr. dest. medel	7	3	3	3	-4	0	0
Allmän utjämningsavgift	69	77	76	68	-1	-9	-8
Ränta destinerade medel	0	1	0	0	0	-1	0
Kostnader	-88	-92	-89	-83	5	9	6
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för arbete bland svenskar i andra länder är något lägre jämfört med föregående år och budget. Detta är bland annat en konsekvens av återbetalning av särskild löneskatt på pensionskostnader, vilket har reducerat kostnaderna men är av engångskaraktär.

Utjämningsystemet

Uppdraget är att svara för det kyrkliga utjämningsystemet samt att administrera och fastställa nivåerna i systemet. I uppdraget ingår också att förmedla kyrkoavgifter som årligen uppgår till ungefär 13 miljarder kronor.

Insatser och resultat

Utjämningsystemet syftar till att utjämna strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för verksamhet över hela landet. Systemet omfattar utjämning på församlingsnivå, generell utjämning. Den generella utjämningen följer kyrkoordningens bestämmelse kring inkomst-utjämning, utjämning av kostnader för kyrkunderhåll och utjämning av kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga. Genom att avgifter och bidrag följer varandra påverkar den generella utjämningen inte det ekonomiska resultatet.

Under året har Svenska kyrkans fastighets- och utjämningsutredning pågått och kommer under våren 2015 att lämna sitt betänkande.

Tabell 11. Finansiering och kostnader för generella utjämningsbidrag

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	733	731	739	741	8	10	2
Allmän utjämningsavgift	1	1	0	1	0	0	1
Kostnader	-734	-732	-739	-742	-8	-10	-3
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Systemet omfattar även allmän utjämning som utgör finansieringen från kyrkoavgiften. Den allmänna utjämningsavgiften finansierar även stiftsbidragen. Kostnaden för stiftsbidragen utgörs av nettot mellan det totala stiftsbidraget och den utdelning som stiftet kan tillgodogöra sig från förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kostnaden för nationell nivå varierar i första hand som ett resultat av stiftets förvaltning av prästlönetillgångar.

Tabell 12. Stiftsbidrag brutto och netto

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Stiftsbidrag, brutto	-457	-457	-457	-457	0	0	0
Avgår särskild utjämningsavg.	215	203	214	236	21	33	22
Stiftsbidrag, netto	-242	-254	-243	-221	21	33	22
Allmän utjämningsavgift	242	254	243	221	-21	-33	-22
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för stiftsbidraget minskar jämfört med föregående år och budget till följd av ökad utdelning från förvaltningen av prästlönetillgångar.

Gemensamma IT-system

Uppdraget är att ansvara för drift, förvaltning och utveckling av bland annat kyrknätet, kyrkobokföringssystemet, kyrksam, val- och mandatsystem, kollekt- och betalsystem, kyrkobyggnadsregistret och inventariesystemet, e-post, svenskakyrkan.se och det gemensamma intranätet. Uppdraget är dessutom att tillhandahålla utbildning och support.

Insatser och resultat

Flera stora lanseringar av förbättrat systemstöd i form av förbättrad funktionalitet har genomförts under året, till exempel Kyrksam, uppgradering av Kollekt- och betalsystemet (KOB) och Kommunikatorn. Bland större pågående projekt kan nämnas förberedelser för 2017 års kyrkoval där en förstudie kring IT-stöd är genomförd. Under 2016 upphör församling att vara en folkbokföringsuppgift. Det skapar behov av att kyrkan själv hanterar församlingsgränser och förändring av dessa. Under året har system skapats för att knyta adresser, och därmed medlemmar, till en församling.

Uppgradering av Gemensam IT-plattform (GIP) till ny version (2.0) har genomförts. Beslut har fattats om att nationell nivå ska ingå i GIP från och med 2015, planering inför detta har inletts under året. Under året har även inriktningsbeslut fattats om framtida driftsstrategi.

Under 2014 hanterades 75 000 supportärenden avseende teknisk support, applikationssupport samt frågor om Svenska kyrkans verksamhet och organisation.

Tabell 13. Finansiering och kostnader för gemensamma IT-system

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	27	46	41	46	19	0	5
Allmän utjämningsavgift	121	124	159	172	51	48	13
Kostnader	-148	-170	-200	-218	-70	-48	-18
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för gemensamma datasystem har ökat med 70 miljoner kronor jämfört med föregående år och med 48 miljoner kronor jämfört med rambudget och med 18 miljoner kronor jämfört med detaljbudgetbudget. Ökningen är en konsekvens av prioriterade satsningar inom IT, telefoni och administrativt stöd. Den enskilt största kostnadsökningen återfinns inom GIP-förvaltning, som ökar med 34 miljoner kronor jämfört med föregående år. Dessa kostnader är i linje med detaljbudget och 16 miljoner kronor högre än rambudget. Nedskrivningar till följd av ny bedömning av tillgångarnas ekonomiska livslängd ingår med 10 miljoner kronor i årets utfall, kostnader som inte finns med i föregående års utfall eller i budget. Genom att området är prioriterat har resurser också allokerats från andra verksamheter, vilket bidrar till skillnaden mot föregående års utfall.

Direkta val

Uppdraget är att övergripande ansvara för samtliga direkta val i hela landet genom att på olika sätt biträda stiftsstyrelserna i deras uppgifter genom utarbetande av gemensamma rutiner, information och utbildning.

Insatser och resultat

Bland större pågående projekt kan nämnas förberedelser för 2017 års kyrkoval där en förstudie kring IT-stöd har genomförts.

Tabell 14. Finansiering och kostnader för direkta val

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	4	0	0	0	-4	0	0
Allmän utjämningsavgift	43	8	6	3	-40	-5	-3
Kostnader	-47	-8	-6	-3	44	5	3
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnaderna är 44 miljoner kronor lägre än föregående år, som var ett valår. Årets kostnader avser avslutande arbete för 2013 års val och förberedelser inför 2017 års val. Kostnaderna är något lägre än budget.

Inomkyrklig normgivning

Uppdraget är att för kyrkomötet bereda beslut om ändringar i kyrkoordningen avseende bestämmelser om kyrkans tro, bekännelse och lära, kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, tillhörigheten till kyrkan, kyrkans vigningstjänst, den kyrkliga organisationen och de regler efter vilka församlingar och stift samt organ fullgöra sina uppgifter. Verksamheten är inriktad på att producera ändamålsenliga underlag för förankring, reflektion och beslut om förändringar i kyrkoordningen.

Insatser och resultat

Efter att ha hållit till i Uppsala universitetshus i 14 år sammanträdde kyrkomötet för första gången på Uppsala konsert och kongress. De nya förutsättningarna har medfört ett stort förberedelsearbete för att få så väl anpassade sammanträdes- och arbetsförhållanden för kyrkomötets räkning som möjligt. Redan under detta första år märktes en tidseffektivisering för att iordningställa utrymmen för kyrkomötets behov. Förutom nya lokaler var det också ny mandatperiod med nytt presidium och till hälften nya ledamöter. Nya utskott valdes under kyrkomötets första session och flertalet av utskottens ordförande nyvaldes. Utskotten behandlade tre skrivelser från kyrkostyrelsen och 109 inkomna motioner, som resulterade i 87 betänkanden.

Under året har arbetet med föreslagna och beslutade regeländringar inte varit lika omfattande som under föregående år, då regeländringar med anledning av beslutade strukturförändringar genomfördes. Det har utfärdats tolv Svenska kyrkans bestämmelser under året. Flertalet bestämmelser är en följd av kyrkomötesbeslut.

Arbetet med att utforma en juridisk och kyrkorättslig plats på Svenska kyrkans intranät och att förbättra tillgängligheten till kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser på nätet har fortsatt. Under året har det utarbetats en ordning för att på intranätet årligen informera om beslutade ändringar i kyrkoordningen. Materialet är avsett att underlätta för den som på ett enkelt sätt vill veta vilka förändringar som har beslutats och var det är möjligt att hitta mer information om motiven bakom besluten.

Tabell 15. Kostnader för förtroendemannaorganisationen

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Ansvarsnämnd för biskopar	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,1	0,1
Valprovsnämnd	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,1	0,1
Överklagandenämnd	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,1	-0,1	-0,1
	-1,0	-1,1	-1,1	-1,0	0,0	0,1	0,1
Kyrkomötet, arrangemang	-3,4	-6,0	-6,2	-4,3	-0,9	1,7	1,9
Kyrkomötet, förtroendevalda	-16,5	-14,1	-14,1	-12,8	3,7	1,3	1,3
Kyrkostyrelsen	-2,9	-3,9	-3,9	-3,3	-0,4	0,6	0,6
	-22,8	-24,0	-24,2	-20,4	2,4	3,6	3,8
	-23,8	-25,1	-25,3	-21,4	2,4	3,7	3,9

Tabell 16. Finansiering och kostnader för inomkyrklig normgivning

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Allmän utjämningsavgift	46	55	58	46	0	-9	-12
Kostnader	-46	-55	-58	-46	0	9	12
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för inomkyrklig normgivning är i nivå med föregående års utfall. Skillnaden jämfört med budget beror bland annat på att reserver inte behövt tas i anspråk i budgeterad omfattning och på lägre kostnader för förtroendemannaorganisationen.

Ledning och samordning av Svenska kyrkans samlade beredskap

Uppdraget är att ansvara för beredskapen inom Svenska kyrkan och att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur planläggning ska bedrivas inom Svenska kyrkan. Inom ramen för krisberedskap och krisledning ges stöd till utlandsförsamlingarnas verksamhet, den internationella verksamhetens utsända medarbetare och till kyrkokansliets personalfunktion.

Insatser och resultat

Svenska kyrkans samling för prästerna i stödstyrkan samt för stiftens beredskaps-handläggare har genomförts som planerat. Kontakterna och samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har fortgått. Under året har ett särskilt projekt handlat om arbetsmodellen Sindra vars syfte är att på ett samordnat sätt erbjuda ”stöd till drabbade och närstående”. Ebolautbrottet i Västafrika föranledde ett arbete på kyrkokansliet för att medvetandegöra och höja beredskapen kring den risk som detta utgjorde.

Kostnader och finansiering av företräderskapet redovisas under ledning och administration.

Bevarande och vård av kyrkans arkiv

Uppdraget är att utfärda regler om vård av handlingar i kyrkans arkiv i fråga om vilka skriv- och förvaringsmedel som ska användas, hur arkiven ska vårdas, utlåning och återlämnande av handlingar, överlämnande av handlingar för tillsyn och överprövning samt när och hur handlingar ska gallras. I ansvaret ligger också att arkivhandlingar som inte längre behövs i kyrkans verksamhet får överlämnas till kyrkostyrelsen för förvaring i Svenska kyrkans gemensamma arkiv.

Insatser och resultat

Under året har ett antal utlandsarkiv liksom stiftelsehandlingar i avslutade stiftelseakter har ordnats och förtecknats. Lutherhjälpens arkiv har slutförtecknats. Ministerialböckerna från utlandsförsamlingen i Köpenhamn och ministerialböckerna från utlandsförsamlingen i London har digitaliserats.

Den processkartläggning som har gjorts av begravningsverksamhetens handlingar och som nu har godkänts av Riksarkivet har delgetts Svenska kyrkans arbetsgivar-

organisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund, SKKF, för vidare hantering i kommande arkivutbildningar. Kartläggningen har också publicerats på intranätet och informerats om i arkivarienätverket.

Under våren startade dokumenthanteringsprojektet. Den ursprungliga planen var att projektet skulle avse införandet av ett diarie- och dokumenthanteringssystem och ett system för långsiktigt bevarande enbart för kyrkokansliets behov. Därefter reviderades den ursprungliga planen och inriktningen blev istället att projektet skulle avse hela Svenska kyrkan på sikt och att arbetet inledningsvis skulle ske tillsammans med ett antal intresserade stift och församlingar.

Kostnader och finansiering av bevarande och vård av kyrkans arkiv redovisas under ledning och administration.

Tillsyn och förvaltning av prästlönetillgångar

Uppdraget är förutom att utöva tillsyn över stiftens förvaltning att ge råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen samt att minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen. Dessutom ingår att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen.

Insatser och resultat

Årets samråd med stiftet om förvaltning av prästlönetillgångar inriktades på klimatfrågan. Dagen innehöll föreläsningar om hur de klimatförändringar som nu prognostiseras väntas påverka medeltemperaturen i Sverige och tillväxten i skogsbeståndet.

Kostnader och finansiering av Tillsyn och förvaltning av prästlönetillgångar redovisas under ledning och administration.

Förvaltning av nationellt kapital

Uppdraget är att förvalta det nationella kapitalet på ett sådant sätt att det bevaras till sin reella (värdesäkrade) nivå mätt över rullande tioårsperioder. Kapitalet ska förvaltas effektivt, på ett etiskt försvarbart sätt, risker spridas och bästa möjliga uthålliga totalavkastning ska uppnås. I förvaltningen av det nationella kapitalet följs FN:s principer för ansvarsfulla investerare. Styrande för verksamheten är den av kyrkostyrelsen beslutade finanspolicyn och ett delegerat ansvar för verksamheten ligger hos kapitalförvaltningsrådet.

Innehaven redovisas på svenskakyrkan.se. En särskild rapport *Ansvarsfulla investeringar 2014* redovisar fördjupat arbetet med kapitalförvaltningen. Inom ramen för det etiska arbetet finns Ethosfonder med svenska och globala aktier samt räntebärande papper tillgängliga för hela kyrkan.

Insatser och resultat

Marknadsvärdet på placeringstillgångarna i kapitalförvaltningen uppgick per den 31 december till 6 433 miljoner kronor (5 546 miljoner kronor per 31 dec 2013). Resultatet för perioden 1 jan–31 dec 2014 uppgick till 885 miljoner kronor, vilket motsvarar en avkastning på 16,0 procent att jämföra med sammanvägt index på 12,5 procent. Samtliga tillgångslag i portföljen bidrog med positiv avkastning under perioden. Aktieplaceringarna gav ett positivt resultat med 713 miljoner kronor. Emerging Markets och Globala aktier var i särklass bäst med 27,0 respektive

26,2 procent avkastning. Ränteplaceringarna inklusive likvida medel, fastigheter och alternativa placeringar bidrog med totalt 178 miljoner kronor. Ränteplaceringarna gav hela 7,2 procent avkastning, tack vare sjunkande räntor under 2014. Övervikten i aktier visavi räntor och övriga tillgångsslag har haft en positiv effekt på resultatet. De flesta aktieförvaltningarna har slagit eller varit nära sina jämförelseindex under 2014. Relativt sitt index står tillgångsslaget Emerging Markets ut i positiv bemärkelse och överträffar detta med 8,7 procentenheter. Företagsobligationer svarade för den lägsta avkastningen av tillgångsslagen, 7,0 procent. Valutakursförändringarna (en försvagad krona) under året gav en positiv resultateffekt på den globala aktieportföljen (exklusive Emerging Markets) med ca 14 procent. Det beror framför allt på att hälften av portföljen utgörs av aktier som noteras i dollar.

Tabell 17. Finansiering och kostnader för förvaltning av nationellt kapital

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Finansförvaltningen	12	18	16	12	0	-6	-4
Kostnader	-12	-18	-16	-12	0	6	4
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för förvaltning av nationellt kapital är i nivå med föregående års utfall och understiger budget då vissa förvaltningskostnader nettoredovisas i utfallet.

Ledning och administration

Arbetet med administration av verksamheten, såsom kansliets ledning och stabsfunktioner, ekonomi- och personaladministration redovisas här.

Insatser och resultat

Ett arbete med ramverk för tydligare ledning och styrning samt ny ekonomimodell för kyrkokansliet har startats upp under året. Arbete för stärkt processororientering har inletts och ett stöd för processororientering finns framtaget.

Tabell 18. Kostnader för ledning och administration

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Extern finansiering	2	1	2	2	0	1	0
Allmän utjämningsavgift	33	81	72	47	14	-34	-25
Finansförvaltningen	1	0	0	1	0	1	1
Kostnader	-36	-82	-74	-50	-14	32	24
Nettoresultat	0	0	0	0	0	0	0

Kostnader för ledning och administration är 14 miljoner kronor högre än föregående år men väsentligt lägre än budget. Kostnadsökningen jämfört med föregående år beror bland annat på kostnader av engångskaraktär som inte fördelats ut till andra områden och på satsning inom kommunikationsområdet. Budgeterade omställnings- och kostnadsreserver har inte behövt tas i anspråk.

Sammanfattande tabeller – finansiering och kostnader

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

Tabell 19. Extern finansiering och förändring av destinerade medel

	Utfall	Ram- budget	Detalj- budget	Utfall	Jäm- förelse	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2013	2014	2014	2014	Utfall	Ram	Detalj
Officiella relationer	2	2	2	2	0	0	0
Internationell mission och diakoni	362	298	333	353	-9	55	20
Stöd till stift och församlingar	22	18	20	24	2	6	4
Kyrkliga grundutbildningar	1	0	0	1	0	1	1
Kyrkliga kulturminnen	536	700	700	551	15	-149	-149
Arbete bland svenskar i andra länder	19	14	13	15	-4	1	2
STI	3	2	1	1	-2	-1	0
Generell utjämningsavgift	766	731	739	741	-25	10	2
Individuella bidrag	0	0	0	0	0	0	0
Gemensamma IT-system	27	46	41	46	19	0	5
Direkta val	4	0	0	0	-4	0	0
Ledning och administration	2	1	2	2	0	1	0
Särskild utjämningsavgift	0	0	0	14	14	14	14
	1 745	1 816	1 851	1 750	6	-62	-101

Tabell 20. Finansiering från allmän utjämningsavgift

	Utfall	Ram- budget	Detalj- budget	Utfall	Jäm- förelse	Jäm- förelse	Jäm- förelse
	2013	2014	2014	2014	Utfall	Ram	Detalj
Officiella relationer	25	26	25	24	-1	-2	-1
Internationell mission och diakoni	70	86	85	75	5	-11	-10
Stöd till stift och församlingar	152	79	66	144	-8	65	78
Kyrkliga grundutbildningar	51	59	62	66	15	7	4
Forskning	10	10	10	10	0	0	0
Kultur	9	10	13	5	-4	-5	-8
Kyrkliga kulturminnen	0	0	0	6	6	6	6
Arbete bland svenskar i andra länder	69	77	76	68	-1	-9	-8
STI	3	4	4	4	1	0	0
Generella utjämningsbidrag	-32	1	0	1	33	0	1
Individuella bidrag	242	254	243	221	-21	-33	-22
Gemensamma IT-system	121	124	159	172	51	48	13
Direkta val	43	8	6	3	-40	-5	-3
Inomkyrklig normgivning	46	55	58	46	0	-9	-12
Ledning och administration	33	81	72	47	14	-34	-25
Övrigt	15	0	0	-14	-29	-14	-14
	857	874	879	878	21	4	-1

Tabell 21. Finansiering från kapitalet

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Internationell mission och diakoni	2	1	1	0	-2	-1	-1
Stöd till stift och församlingar	50	39	152	64	14	25	-88
Arbete bland svenskar i andra länder	0	1	0	0	0	-1	0
STI	2	2	1	2	0	0	1
Förvaltning av nationellt kapital	12	18	16	12	0	-6	-4
Ledning och administration	1	0	0	1	0	1	1
Fastigheter	15	36	36	10	-5	-26	-26
Dela tro – dela liv	1	13	2	3	2	-10	1
Övrigt	0	120	0	0	0	-120	0
	83	230	208	92	9	-138	-116

Tabell 22. Kostnader

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Officiella relationer	-27	-28	-27	-26	1	2	1
Internationell mission och diakoni	-434	-385	-419	-428	6	-43	-9
Stöd till stift och församlingar	-224	-136	-238	-232	-8	-96	6
Kyrkliga grundutbildningar	-52	-59	-62	-67	-15	-8	-5
Forskning	-10	-10	-10	-10	0	0	0
Kultur	-9	-10	-13	-5	4	5	8
Kyrkliga kulturminnen	-536	-700	-700	-557	-21	143	143
Arbete bland svenskar i andra länder	-88	-92	-89	-83	5	9	6
STI	-8	-8	-6	-7	1	1	-1
Generella utjämningsbidrag	-734	-732	-739	-742	-8	-10	-3
Individuella bidrag	-242	-254	-243	-221	21	33	22
Gemensamma IT-system	-148	-170	-200	-218	-70	-48	-18
Direkta val	-47	-8	-6	-3	44	5	3
Inomkyrklig normgivning	-46	-55	-58	-46	0	9	12
Förvaltning av nationellt kapital	-12	-18	-16	-12	0	6	4
Ledning och administration	-36	-82	-74	-50	-14	32	24
Fastigheter	-15	-36	-36	-10	5	26	26
Dela tro – dela liv	-1	-13	-2	-3	-2	10	-1
Övrigt	-15	-120	0	0	15	120	0
	-2 684	-2 916	-2 938	-2 720	-36	196	218

Ekonomi

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

Av kostnaderna utgör en övervägande del bidrag till övriga nivåer, till exempel bidrag inom ramen för utjämningsystemet, den kyrkoantikvariska ersättningen och de riktade församlingsbidragen. Dessa uppgår till omkring 1 600 miljoner kronor. Andra delar av budgeten avser kostnader som den nationella nivån finansierar i stället för att andra delar i Svenska kyrkan debiteras sin andel.

Från och med 2011 särredovisas kostnader för lokalförsörjning inom Svenska kyrkan i utlandet och Svenska kyrkans teologiska institut som en konsekvens av kyrkomötets beslut 2010 (femåriga kostnadsramar för finansiering).

Tabell 23. Intäkter och kostnader för verksamheten

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Generell utjämningsavgift	733	731	739	741	8	10	2
Allmän utjämningsavgift	857	874	879	878	21	4	-1
Särskild utjämningsavgift	33	0	0	14	-19	14	14
Insamlade medel	186	175	175	200	14	25	25
Erhållna bidrag	733	846	867	721	-12	-125	-146
Övriga intäkter	48	55	49	63	15	8	14
Förändr. destinerade medel	12	9	21	11	-1	2	-10
	2 602	2 690	2 730	2 628	26	-62	-102
Finansförvaltningen (brutto)	645	294	294	926	281	632	632
Summa intäkter	3 247	2 984	3 024	3 554	307	570	530
Generella utjämningsbidrag	-734	-732	-739	-741	-7	-9	-2
Individuella utjämningsbidrag	-242	-254	-243	-221	21	33	22
Utveckl.samarbete/bistånd	-270	-220	-236	-263	7	-43	-27
Församlingsbidrag	-100	0	-100	-94	6	-94	6
Kyrkoantikvarisk ersättning	-535	-700	-700	-547	-12	153	153
Övriga lämnade bidrag	-86	-63	-70	-78	8	-15	-8
Externa kostnader	-387	-409	-438	-418	-31	-9	20
Personalkostnader	-301	-349	-355	-327	-26	22	28
Avskrivningar	-13	-20	-19	-16	-3	4	3
Kostnadsram	-2 668	-2 747	-2 900	-2 705	-37	42	195
Fastighetsfinansiering	-15	-36	-36	-10	5	26	26
Disponering av överskott 2012	0	-120	0	0	0	120	0
Dela tro – dela liv	-1	-13	-2	-5	-4	8	-3
Summa kostnader	-2 684	-2 916	-2 938	-2 720	-36	196	218
Nettoresultat	563	68	86	834	271	766	748

Verksamhetens intäkter och kostnader finns sammanställd i ovanstående tabell. Nettoresultatet uppgår till 834 miljoner kronor. Det är väsentligt högre än såväl föregående års resultat som budgeterat resultat. Jämfört med föregående år har intäkterna ökat med 307 miljoner kronor. Detta förklaras främst av ökning inom finansförvaltningen (281 miljoner kronor), en ökning av insamlade medel, utjämningsavgifter och övriga intäkter (gemensamma IT-system). Särskild utjämningsavgift från Växjö stift ingår med 14 miljoner kronor.

Intäkterna är även högre än budget. Den största avvikelser återfinns inom finansförvaltningen och uppgår till 632 miljoner kronor. Även insamlade medel och

utjämningsavgifter överstiger budget. Lägre användning av kyrkoantikvarisk ersättning medför dock lägre intäkter än budgeterat på det området.

Kostnaderna är 36 miljoner kronor högre än föregående års utfall. Externa kostnader har ökat med 31 miljoner kronor. Ökningen beror bland annat på att kostnaderna för IT och kommunikation har ökat. Dessutom har uppbyggnaden av Svenska kyrkans utbildningsinstitut medfört kostnader av engångskaraktär. Personalkostnader är högre jämfört med föregående år (26 miljoner kronor) till stor del beroende på att tillsättning av vakanta tjänster skett bland annat vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut och inom den internationella verksamheten. Dessutom har inhyrda konsulter ersatts med anställd personal.

Jämfört med budget är kostnaderna väsentligt lägre. Den främsta anledningen till avvikelserna är lägre förbrukning av kyrkoantikvarisk ersättning, lägre personalkostnader beroende på återstående vakanser och färre utsänd personal samt lägre utjämningsbidrag. Lämnade bidrag i den internationella verksamheten är dock högre än budgeterat.

I detaljbudget ingår 100 miljoner kronor i riktat församlingsbidrag och 20 miljoner kronor för gemensamma IT-system i kostnadsramen som sammanlagt uppgår till 2 900 miljoner kronor. Dessa kostnader fanns på egen rad i rambudget 2014, disponering av överskott 2012.

Tabell 24. Nationell fastighetsfinansiering

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Svenska kyrkan i utlandet	-14	-35	-35	-9	5	26	26
STI	-1	-1	-1	-1	0	0	0

Fastighetsbudget löper vid sidan om både detaljbudget och rambudget som ett totalbelopp över en femårsperiod och visas i ovanstående tabell. Fastighetskostnaden är 5 miljoner kronor lägre än föregående år och 26 miljoner kronor lägre än budget. Skillnaden mot budget beror bland annat på att kostnader aktiveras i balansräkningen i en större omfattning än planerat och kommer senare i form av avskrivningar. Detta är en följd av förändrat regelverk för redovisning.

Arbetet med att kartlägga utlandskyrkans fastigheter slutfördes under året. Fastigheterna är därmed kartlagda, besiktigade och dokumenterade. Det finns underhållsplaner för samtliga 30 byggnader/lokaler utomlands. Efter nästan sju år är fastigheten i Gdynia såld. Renoveringen i Paris följer i stort sett tidplan. Verksamheten följer i stort plan.

Tabell 25. Resultat från allmän och särskild utjämning och nettoresultat för verksamheten

KsSkr 2015:2
Bilaga 1

	Utfall 2013	Ram- budget 2013	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Allmän utjämningsavgift	857	874	879	878	21	4	-1
Särskild utjämningsavgift	33	0	0	14	-19	14	14
Generell utjämning, netto	-1	-1	0	0	1	1	0
Individuella bidrag	-242	-254	-243	-221	21	33	22
Finansiering av verksamhet	-597	-658	-690	-642	-45	16	48
Resultat från allmän utjämning	50	-39	-54	29	-21	68	83
Finansförvaltningen (netto)	629	276	278	914	285	638	636
Finansiellt stöd till förs.	-100	0	-100	-94	6	-94	6
Fastighetsfinansiering	-15	-36	-36	-10	5	26	26
Satsning - Dela tro dela liv	-1	-13	-2	-5	-4	8	-3
Övrigt	0	-120	0	0	0	120	0
Nettoresultat	563	68	86	834	271	766	748

Resultatet före finansförvaltning, finansiellt stöd till församlingar och fastighetsfinansiering är 29 miljoner kronor. Det är 21 miljoner kronor lägre än föregående år. Genom det positiva nettoresultatet från finansförvaltningen blir årets nettoresultat 834 miljoner kronor efter finansiellt stöd till stift och församlingar samt fastighetsfinansiering.

Medelantalet anställda i Sverige för 2014 var 333 (föregående år 321), varav 67 (65) procent kvinnor. Ökningen av antalet anställda beror till stor del på att tillsättning av vakanta tjänster skett, bland annat vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut och inom den internationella verksamheten. Medelantalet utsända 2014 är 93 (föregående år 97).

Balansräkningen

Tabell 26. Destinerade medel

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Internationell mission och diakoni	181	139	127	170	-11	31	43
Arbete bland svenskar i andra länder	30	30	30	30	0	0	0
Övriga verksamheter	2	4	4	4	2	0	0
	213	173	161	204	-9	31	43

Tabell 27. Eget kapital och målkapital

	Utfall 2013	Ram- budget 2014	Detalj- budget 2014	Utfall 2014	Jäm- förelse Utfall	Jäm- förelse Ram	Jäm- förelse Detalj
Totalt eget kapital	5 933	5 145	5 163	6 766	833	1 621	1 603
Skillnad mot målvärde	1 718	676	694	2 564	846	1 888	1 870
Skillnad mot målvärde +25%	664	-441	-423	1 514	849	1 955	1 937
Målvärde	4 215	4 469	4 469	4 202	-13	-267	-267
Målvärde +25%	5 269	5 586	5 586	5 253	-16	-334	-334

Ovanstående tabell visar det egna kapitalet per 31 december respektive år, målvärdet samt det spann inom vilket det egna kapitalet varierar. Årets resultat för 2014 medför att målvärde plus 25 procent överskrider med 1 514 miljoner kronor. Där ingår då ungefär 1 428 miljoner kronor i orealiserade värdeförändringar inom finansförvaltningen vid årets slut.

Kyrkostyrelsen lämnar i bilaga 2 till denna skrivelse en redogörelse beträffande Svenska kyrkans kapitalsituation och styrelsens fortsatta beredning av frågan.

Bilaga 2

Svenska kyrkans kapitalsituation

KsSkr 2015:2
Bilaga 2

Bakgrund

Under det gångna året har kyrkostyrelsen diskuterat behovet av kapital inom Svenska kyrkan på kort och lång sikt. Den omvärldsanalys som, de senaste åren, legat till grund för kyrkostyrelsens verksamhetsplanering visar hur fort förutsättningarna för församlingarnas arbete förändras. Prognoser pekar på att den utvecklingen fortsätter. Kyrkostyrelsen ser att behovet av omställning är stort och har därför lagt fram en verksamhetsplanering (KsSkr 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2016-18) som bidrar till att möta dessa behov. När Utjämningsutredningen la fram sitt betänkande, *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem*, bekräftades och förstärktes bilden av att Svenska kyrkan har såväl möjligheter som utmaningar som bör hanteras gemensamt i kyrkan.

I den verksamhetsplanering som kyrkostyrelsen lagt prioriteras ytterligare resursförstärkningar för att införandet av gemensamma lösningar ska öka. Det fortsatta utvecklingsarbetet, tillsammans med stiftet, för administrativ samverkan gör att församlingarna på sikt ska kunna frigöra resurser för att lägga ytterligare kraft på sin grundläggande uppgift och arbetet bidrar också till en hållbar utveckling genom nya arbetssätt som säkerställer kvalitativa stödfunktioner med stabilitet över tid. Avkastningen från kapitalförvaltningen utgör en betydande del av finansieringen av den verksamhetsplanering som kyrkostyrelsen lagt fram. En årlig intäkt om cirka 350 miljoner kronor (avkastningskrav 3 procent plus värdesäkring 2 procent beräknat på kapitalet vid utgången av 2014) för perioden 2016–2018 budgeteras vilket innebär att cirka 200 miljoner kronor av verksamheten finansieras från avkastning av kapitalet år 2016–2017 samt cirka 100 miljoner kronor år 2018.

Utjämningsutredningen lämnar förslag när det gäller fastighetsförvaltningen som bland annat innebär att stiftet och den nationella nivån får utökade uppdrag som avser stödjande funktioner till den fastighetsförvaltning som utförs i församlingar och pastorat. Vidare föreslås att det ska finnas möjlighet för församlingar att överlämna kyrkobyggnader, som inte behövs i verksamheten, med äganderätt till trossamfundet, där stiftet utför själva förvaltningen av dessa byggnader. Utredningen föreslår även vissa ändringar i utjämnningssystemet. I förslaget ingår bland annat ett nytt kyrkunderhållsbidrag liksom ökade stiftsbidrag för att finansiera stiftens nya uppdrag att stödja fastighetsförvaltningen i församlingar och pastorat. Den sammantagna ekonomiska effekten av ändringarna i utjämnningssystemet är en årlig merkostnad i den nationella nivåns resultaträkning om cirka 100 miljoner kronor jämfört med nuvarande utjämnningssystem.

För att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar kyrklig verksamhet menar kyrkostyrelsen att frågan om Svenska kyrkans behov av kapital behöver beredas i dialog med stiftet, inte minst för att trygga en ansvarsfördelning som tydliggör vilket ekonomiskt ansvar som ska bäras av församlingar/pastorat, stift respektive gemensamt av trossamfundet. En sådan process kräver tid för gemensam bearbetning. Kyrkostyrelsen avser att inleda en fördjupad analys av Svenska kyrkans kapitalbehov och återkomma i frågan till kyrkomötet 2016.

Ett samhälle i förändring

Utmaningarna för framtiden är mångdimensionella – teologiska, organisatoriska, ekonomiska, politiska och pedagogiska. Det inflytande som Svenska kyrkan har över omvärlden är varierande, men Svenska kyrkan både påverkas av och kan påverka sin omvärld. Det är tydligt att Svenska kyrkan står inför organisatoriska och ekonomiska utmaningar. Den bärande principen måste vara att organisationen ska tjäna kyrkan och inte tvärtom och därför har organisationens beslutfattare att agera ansvarsfullt inför de utmaningar som finns.

Varje tid av förändring utmanar Svenska kyrkan. Relevansen i teologi och ritualer sätts hela tiden på prov. Så var det i skiftet då samhället gick från jordbruks- till industriproduktion, och så är det även i dag då vi befinner oss i skiftet mellan industrialism och ett globaliserat och digitalt kunskapssamhälle.

Medlemsprognoserna visar att generationsväxlingen väntas bli den främsta pådrivande faktorn för en fortsatt medlemsminskning. Samtidigt ser vi att klyftorna inom kyrkan växer både i geografiska och socioekonomiska termer. Gapet mellan de kommuner som avfolkas och de med stark befolkningstillväxt är större än någonsin. 85 procent av Sveriges befolkning lever idag i tätorter och ingenting tyder på att avfolkningen av landsbygden mattas av.

En utmaning för många mindre kommuner är det växande antalet flyktingförläggningar som, ofta med kort varsel, etableras på landsbygden. Här ställs kyrkan inför såväl möjligheter som problem. Å ena sidan kan inflyttningen av nya människor till orten vitalisera församlingarna, å andra sidan anstränger de humanitära behoven församlingarnas sviktande ekonomiska och personella resurser.

Svenska kyrkan tycks också i allt större utsträckning bli en medelklasskyrka. Det berör inte minst barn och unga, eftersom tendensen är tydlig vad gäller dop och konfirmation. Det är framför allt de socialt mest utsatta grupperna som avstår från dop och konfirmation.

Utjämningsutredningen skriver i sitt betänkande, *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*

Kanske kan man säga att ett vikande kyrkligt engagemang, vikande medlemstal, outnyttjade och dyra fastigheter samt en hög personaltäthet bidrar till att skapa osäkerhet såväl kring kyrkans framtida roll som kring dess ekonomiska förutsättningar.

Svenska kyrkans kapital

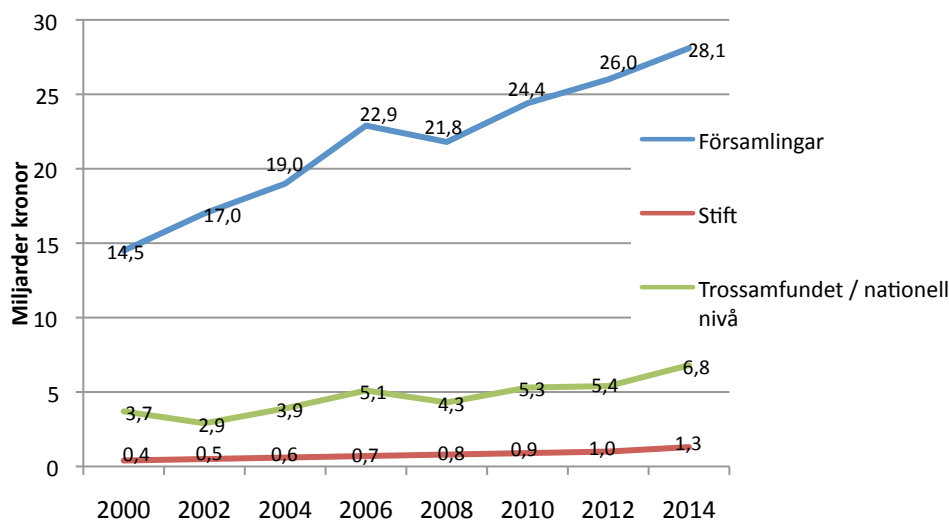
För att kunna blicka framåt är det viktigt att känna till den historiska utvecklingen och nedan följer en beskrivning av hur Svenska kyrkans kapital förändrats sedan år 2000 samt hur situationen ser ut idag, det vill säga efter 2014 års bokslut.

I kyrkoordningen finns regler (underbilaga 2A) om den ekonomiska förvaltningen i församlingar/pastorat, stift och på den nationella nivån. Grunden är en god ekonomisk hushållning med betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar och regler om det kapital som bör finnas i varje enhet.

Sedan år 2000 har det egna kapitalet för församlingar/pastorat (tidigare samfälligheter), stift och nationell nivå ökat, se diagram 1.

Diagram 1. Utveckling av marknadsvärderat eget kapital för församlingar, pastorat, stift och nationell nivå 2000–2014

KsSkr 2015:2
Bilaga 2

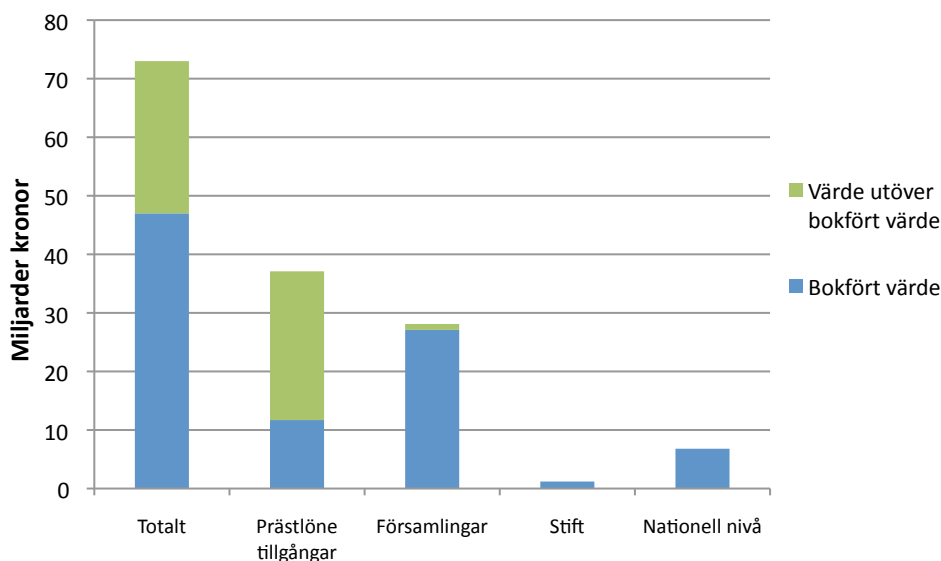

Kyrkoavgiftsintäkterna har ökat under perioden vilket till del möjliggjort utvecklingen och den uppåtgående trenden. Hacket i kurvan beror på den internationella finanskris med påföljande börsnedgångar som inleddes hösten 2008. På samtliga nivåer har kapitalet ökat. Församlingar och pastorat har i snitt haft ett årligt överskott om nästan en miljard kronor under perioden, vilket finansnettot till relativt stor del bidragit till.

Diagram 2 nedan redovisar eget kapital till marknadsvärde vid utgången av år 2014 för trossamfundet Svenska kyrkans alla delar samt prästlönetillgångarna. Prästlönetillgångarna är den självägande egendoms massa som består av skogs- och jordbruksfastigheter samt värdepapper och vars avkastning ska bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Eget kapital räknas fram genom att utgå från marknadsvärderade tillgångar (exempelvis värdepapper och fastigheter) och sedan göra avdrag för skulder och avsättningar.

Församlingar, pastorat, stift och nationell nivå hade vid utgången av 2014 ett sammanlagt eget kapital om drygt 36 miljarder kronor. Av detta är 28 miljarder kronor kapital i församlingar och pastorat, 1,3 miljarder kronor stiftens kapital och 6,8 miljarder kronor trossamfundets gemensamma kapital redovisat på den nationella nivån. Till detta kommer prästlönetillgångarnas marknadsvärderade egna kapital, vilket sammanlagt ger ett eget kapital om 73 miljarder kronor.

Diagram 2. Marknadsvärderat eget kapital i Svenska kyrkan, inklusive prästlönetillgångar år 2014

Det höga värdet på prästlönetillgångarnas kapital i förhållande till bokfört värde är till största delen hänförligt till värdet av skogs- och jordbruksfastigheter. Värt att notera i diagram 2 är också att församlingarnas egna kapital rymmer värden som är svåra att realisera, exempelvis bokförda värden på kyrkor och kyrkogårdar. Marknadsvärdet på lång- och kortfristiga värdepappersinnehav samt banktillgodo-havanden uppgick till drygt 17 miljarder kronor hos församlingar/pastorat vid utgången av 2014. Avseende prästlönetillgångar är endast avkastningen disponibel, kapitalet ska enligt lag bevaras.

Utgångsläge för en analys av Svenska kyrkans kapitalbehov

Omvärlden har ändrats väsentligt de senaste åren och för att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar kyrklig verksamhet behöver konsekvenserna av såväl inträffade som antagna förändringar beaktas. I detta avsnitt berörs särskilt medlemsprognos 2030 samt den ekonomiska utvecklingen internationellt och nationellt eftersom dessa faktorer är av stor betydelse när Svenska kyrkans kapitalbehov ska analyseras. I kyrkostyrelsens skrivelse, KsSkr 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2016-18, redovisas i underbilaga 2A styrelsens aktuella omvärldsanalys.

Medlemsprognos 2030

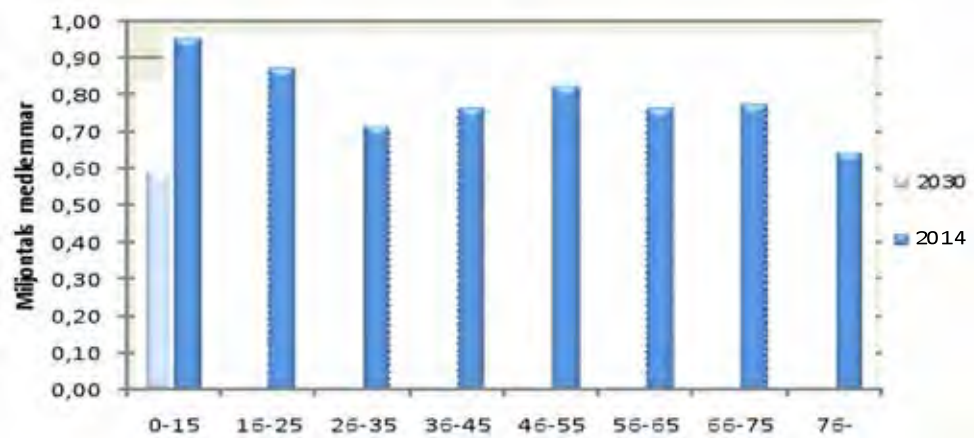
Människor flyttar i hög grad från glesbefolkade områden till de större städerna, en företeelse som bidrar till att medlemsminskningens takt i församlingarna varierar i olika delar av landet. I dagsläget minskar Svenska kyrkans medlemmar främst på grund av utträden, men från mitten av 2020-talet väntas generationsväxlingen vara den mest drivande faktorn för utvecklingen. Takten på medlemsminskningen kommer då också att öka.

Medlemsprognos 2030 visar att antalet medlemmar i Svenska kyrkan beräknas sjunka från 6,3 miljoner 2014 till 5,1 miljoner 2030. Antalet personer i åldersgruppen 46–55 år, den åldersgrupp som har de högsta inkomsterna, beräknas sjunka

relativt kraftigt i förhållande till övriga åldersgrupper i medlemskåren under prognosperioden, vilket framgår av diagram 3 nedan. Den enda grupp vars medlemsantal beräknas öka fram till 2030 är i åldern 76 år och uppåt.

Diagram 3. Medlemmarnas åldersstruktur 2014 respektive 2030

Uppskattningar av framtida kyrkoavgiftsintäkter med anledning av Medlemsprognos 2030, presenterade i Utjämningsutredningens betänkande, *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, visar behovet av att Svenska kyrkans årliga kostnader år 2033 behöver minska med närmare tre miljarder kronor jämfört med dagens nivå. Beräkningar har gjorts på två sätt som oberoende av varandra visar på detta behov. Ett sätt att uppskatta kyrkoavgiftsintäkten, och samtidigt reducera för osäkerhet i antaganden avseende framtida inkomst- och kostnadsökningar, har varit att räkna ut vad kyrkoavgiften skulle ha blivit 2015 om den baserats på den medlemsbas som framräknats i medlemsprognos 2030. I det andra sättet att uppskatta den framtida kyrkoavgiftsintäkten har antaganden gjorts om framtida inkomstutveckling och kostnadsökningstakt. I det arbetet har samråd skett med expertis inom banksektorn för att diskutera vilka antaganden som kan vara rimliga. Även enligt detta sätt att räkna konstaterades att en allt större andel av medlemmarna kommer att vara 65 år eller äldre, och därigenom ha en lägre inkomst, vilket kommer att få betydelse för kyrkoavgiften. Den period som har varit, då inkomstutvecklingen bland befintliga medlemmar motverkat effekten av att medlemsantalet minskat, närmar sig således sitt slut.

Medlemsutvecklingen efter 2030

Generationsväxlingen

Prognosen visar att doptalen successivt kommer att minska fram till 2030. Detta är ingen självklarhet eftersom dopet i högsta grad kan påverkas av Svenska kyrkan. Om man dock endast ser till hur medlemskårens storlek kommer att förändras bland de kvinnor som är i barnafödande ålder 2030-2050, förefaller en fortsatt nedgång vara sannolik.

Mycket talar därför för att generationsväxlingens accelererande effekt för medlemsutvecklingen kommer att fortsätta även efter 2030.

Utträdesnettot

Redan nu kan vi se ett trendbrott där utträdena successivt blir allt färre. De befinner sig fortsatt på höga nivåer, men år 2030 beräknas de vara mer måttfulla. Då har de

flesta av de mest utträdesbenägna medlemmarna lämnat kyrkan. Utträdesnettot är den förändringskomponent som har möjlighet att bli den minst drivande för medlemsutvecklingen framöver. En viktig faktor är att stärka konfirmandarbetet. Det ger dubbel effekt. Dels leder det till fler aktiva inträden vid konfirmationen, dels leder det till att fler barn kan komma att döpas när konfirmanderna själva blir föräldrar. Här finns en av de största möjligheterna att på sikt bromsa effekten av generationsväxlingen.

Flyttnettot

Den globala rörligheten blir allt större. Prognosen fram till 2030 har egentligen bortsett från våra förändrade levnadsmönster, utan talen är framtagna som om nettot kommer att hålla sig på historiskt måttliga nivåer. Sannolikt kan man dock tänka sig att när vi närmar oss 2050 har det blivit allt vanligare för människor att tillbringa några yrkesår utomlands. Då kan vi vänta ett ökat utflöde av medlemmar. Vi vet redan att relationen till Svenska kyrkan försvagas när medlemmarna flyttar inom landets gränser, den relationen riskerar att försvagas ytterligare vid utlandsflyttar. Lokalt kommer flyttströmmarna att påverka församlingar på ett betydande sätt. Medlemstalet i vissa av nuvarande församlingar kommer sannolikt att ligga nära noll år 2050, en direkt effekt av utflyttning och dödlighet. Innan situationen nått detta läge torde dock indelningsändringar ha skett.

Slutsats

Vad ger då utvecklingen av dessa tre komponenters förutsättningar för total effekt för medlemstalet år 2050? Det enkla svaret är att Svenska kyrkan kommer att fortsätta minska i antal medlemmar. Det svåra är att bedöma omfattningen, men det torde innebära en organisation som är väsentligt mindre än idag. Vi bör räkna med att Svenska kyrkans medlemsantal kommer att minska i snabbare takt mellan 2030 och 2050, än vad det väntas göra mellan 2010 och 2030. Ekonomiskt kommer den utvecklingen att innebära en fortsatt försvagning av intäkterna efter år 2030.

Ekonomisk utveckling – Sverige och internationellt

I ett perspektiv på 15 år, åren 2000–2014, har mycket hänt vad gäller den ekonomiska utvecklingen. Kring millennieskiftet visade aktier, såväl svenska som globala, på en stabil avkastning över tiden trots perioder med sämre utveckling. Avkastningsförväntningarna, realt och nominellt, på främst ränteplaceringar var betydligt högre än idag.

Räntenivåerna var år 2000 på historiskt låga nivåer (5-årig statsobligation 5 procent), men ändå på en betydligt högre nivå än i dag där motsvarande placering ger en direktavkastning på knappt 0,2 procent. Placeringar i obligationer var ett stabilt och säkert sätt att minska risken i en förvaltningsportfölj och bidrog också med några procents värdetillväxt utöver inflationen per år. Diagram 4 nedan illustrerar räntenivån på en 10-årig statsobligation sedan år 2000.

Det som främst bidragit till denna bild är centralbankernas aktiva penningpolitik efter den finanskris som inleddes 2008. Europeiska centralbankens (ECB) totala köp av obligationer kommer till exempel att uppgå till drygt 1 100 miljarder euro om programmet fullföljs.

Utvecklingen på några av aktiemarknaderna, Stockholmsbörsen och Globala aktier, visas i diagram 5 nedan. Av diagrammet framgår bland annat hur volatila svenska aktier varit i jämförelse med det globala indexet. Framför allt märktes detta under finanskrisen då Stockholmbörsen nästan halverades i värde. Återhämtningen sedan dess har varit desto starkare, inte minst med stöd av den expansiva penningpolitiken. Idag frågar sig många hur länge börsuppgången kan pågå och hur stark rekylen blir när den kommer.

Diagram 5. Utveckling av svenska respektive globala aktier, dec 1999 – dec 2014

Kyrkostyrelsens fortsatta beredning

Mot bakgrund av ovan beskrivna förhållanden anser kyrkostyrelsen det nödvändigt att fördjupat bearbeta frågan om Svenska kyrkans kapitalsituation under det kommande året och att föra en dialog med stiftens om hur vi skapar förutsättningar för ett kyrkoliv som är långsiktigt hållbart – ekonomiskt, andligt, ekologiskt och socialt.

Kyrkostyrelsen menar att det behöver göras en samlad genomlysning av vilket ansvar som ska bäras lokalt och vilket ansvar som lämpligen bärs gemensamt, så att en god ansvarsfördelning tryggas. Kyrkostyrelsen kommer att bearbeta frågan, genomföra nödvändiga analyser och förbereda en dialog med stiftens, vilken bland annat kan ske i samband med kyrkostyrelsens årliga möte med stiftens presidier samt vid den stiftsstyrelseöverläggning som äger rum under våren.

Kyrkostyrelsens analys och förslag till kyrkomötet bör beakta såväl stiftsdialogen som Utjämningsutredningens förslag och invänta de remissvar som lämnas med anledning av betänkandet.

Avsikten är att återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016.

Underbilaga 2A

Bestämmelser i kyrkoordningen

KsSkr 2015:2
Bilaga 2

Församlingar och pastorat

Av 47 kap. i kyrkoordningen om ekonomisk förvaltning för församlingar och pastorat framgår i § 1, att församlingen ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och ha en ekonomisk ställning som utgör en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar. Vidare föreskriver §5 att kyrkofullmäktige ska fastställa ett långsiktigt mål för det egna kapitalets storlek och att måluppfyllelsen ska framgå i årsredovisningen. Om det egna kapitalet understiger målsatt nivå ska fullmäktige årligen fastställa ett åtgärdsprogram för hur målet ska nås. I en sådan situation ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Stift

Av 49 kap. i kyrkoordningen om ekonomisk förvaltning för stift framgår i § 1, att stiftet ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och ha en ekonomisk ställning som utgör en betryggande buffert för ekonomiska påfrestningar. Vidare föreskriver § 5 att stiftsfullmäktige ska fastställa ett långsiktigt mål för det egna kapitalets storlek och att måluppfyllelsen ska framgå i årsredovisningen. Om det egna kapitalet understiger målsatt nivå ska fullmäktige årligen fastställa ett åtgärdsprogram för hur målet ska nås. I en sådan situation ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna, om det inte finns synnerliga skäl mot det.

Nationell nivå

Av 51 kap. i kyrkoordningen om ekonomisk förvaltning för den nationella nivån framgår i §1, att trossamfundet Svenska kyrkan ska på den nationella nivån ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Enligt §2 ska medlen förvaltas på ett sådant sätt att den nationella nivåns kapital bevaras till sin värdesäkrade nivå mätt över rullande tioårsperioder. Mål för storleken på den nationella nivåns kapital fastställs av kyrkomötet.

Bilaga 3

Redogörelse för behandlingen av kyrkomötets ärenden

Kyrkostyrelsen lämnar i det följande en redogörelse för behandlingen av kyrkomötets ärenden. Alla fortfarande öppna ärenden samt ärenden som avslutats till den 30 juni 2015 redovisas. Detta är ett uttryck för kyrkostyrelsens övergripande ansvar för verksamheten på Svenska kyrkans nationella nivå och avser att skapa en samlad överblick.

För varje ärende redovisas kyrkomötets uppdrag i sammanfattning, vad som skett eller planerats i ärendets handläggning samt om skrivelsen fortfarande är under behandling eller avslutats sedan föregående redogörelse lämnades.

Följande är vägledande för när en skrivelse anges som slutbehandlad eller inte. En skrivelse är i första hand slutbehandlad när resultatet av vad kyrkomötet begärt finns och i förekommande fall lagts fram för kyrkomötet. Exempel på detta är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska återkomma med ett utarbetat förslag i någon fråga. Skrivelsen är slutbehandlad när kyrkostyrelsens förslag läggs fram för kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen betraktar även en skrivelse som slutbehandlad när det uppdrag kyrkomötet gett är omhändertaget i ett sammanhang som i sin tur har i uppdrag att göra en redovisning. Ett exempel är när kyrkomötet begär att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning i en viss fråga. Skrivelsen anses slutbehandlad i och med att utredningen tillsatts. Kyrkomötet kommer då i en framtid att få ta del av utredningens betänkande samt av eventuella förslag från kyrkostyrelsen med anledning av den.

Skrivelser där kyrkomötet ger kyrkostyrelsen något till känna är i regel avslutade när kyrkostyrelsen tagit del av kyrkomötets synpunkter och fört dem vidare till aktuell avdelning på den nationella nivån. Eftersom denna typ av skrivelser inte innebär något uttalat uppdrag och de konsekvenser som de kan medföra inte är budgetprövade i kyrkomötets budgetutskott måste kyrkostyrelsen anses ha frihet att själv prioritera bland uppdragen. Däremot kan en sådan skrivelse återspeglas i den årliga redovisningen eller andra skrivelser till kyrkomötet.

Kyrkomötets skrivelse 2014:1 med

Budgetutskottets betänkande 2014:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013 (Ks 2014:1303)

Kyrkomötet har beslutat att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkningen för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013 och att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2013.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och därmed avslutad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:2 med

Budgetutskottets betänkande 2014:5 Nationellt program för praktik för unga (Ks 2014:1304)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2014:92 av Marie Rydén Davoust m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för hur ett nationellt program för praktik för unga på bästa sätt kan organiseras, genomföras och finansieras samt återkomma till kyrkomötet 2016 med resultatet av utredningen.

Uppdraget bereds i en studie genom att erfarenheterna från *Volontäråret*, *PULS*, *Projektarbete av unga för lärande i Svenska kyrkan*, *Ung resurs* i Göteborgs stift samt från de volontär- och stipendiatsprogram som finns i den internationella verksamheten och i Utlandskyrkan beskrivs. Under hösten 2015 behandlar kyrkostyrelsen det förslag på vidare hantering som studien lämnar.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:3 med

Ekumenikutskottets betänkande 2014:2 Om Guds vägar och Kairosdokumentet (Ks 2014:1306)

Kyrkomötet har beslutat att bifalla motion 2014:5, punkt 1 av Åke Bonnier och uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att implementera dokumentet *Guds vägar* så att det blir känt och diskuterat.

Dokumentets tillgänglighet på nätet har säkrats. Det planeras för fortbildningsinsatser under våren 2016 som omfattar stiftshandläggare med ansvar för interreligiösa frågor. Därefter kommer kontrakts- eller pastoratsvisa samlingar att äga rum som anordnas av stiftshandläggarna för att fortbilda och förmedla användbara metoder i församlingsarbetet. Uppdraget beräknas kunna återrapporteras till kyrkomötet 2018 efter genomförd utvärdering av utbildningsinsatserna.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:4 med

Ekumenikutskottets betänkande 2014:5 Religionsdialog (Ks 2014:1307)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2014:109 av Berit Bornecrantz Dias m.fl. uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av det interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan finns med.

I planen för kartläggningen ingår det att ta kontakt med interreligiösa aktörer på olika nivåer inom Svenska kyrkan, kartlägga samarbetspartner i det interreligiösa arbetet, kartlägga och beskriva interreligiösa sammanhang, organisationer och nätverk, inventera användbart material i form av böcker, dokument och studiematerial. Återrapportering sker till kyrkomötet 2016.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:5 med

Ekumenikutskottets betänkande 2014:7 Kristna i Mellanöstern (Ks 2014:1308)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2014:84 punkt 2 av Jerker Schmidt m.fl. uppdra åt kyrkostyrelsen att på ett ansvarsfullt och substantiellt sätt öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern.

Under 2015 sker en revidering av region- och landprogrammen i Mellanöstern med anledning av kyrkomötets beslut som ligger till grund för nya insatser med start från 2016 och framåt. Regionprogrammet har utvidgats till att omfatta policyområdet *Fred och försoning*, med särskilt fokus på frågor om religions- och övertygelsefrihet. Det pågår beredningar av nya långsiktiga insatser, samt utökningar av några redan existerande samarbeten. Insatserna av långsiktig karaktär kommer bland annat att anslås till några nya samarbetspartner som bidrar till att stärka civilsamhället och till arbetet för människor i särskilt utsatta situationer i Syrien, Irak och Libanon.

De tilldelade extra medlen, 5 miljoner kronor, kommer att under 2015 fördelas till humanitära insatser i Jordanien, norra Irak och i Gaza. Kyrkostyrelsen planerar även nya insatser kommande år vilka beaktas i skrivelse KsSkr 2015:1.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:6 med

Ekumenikutskottets betänkande 2014:9 Ett fredsupprop (Ks 2014:1309)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2014:77 av Johan Åkesson uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda på vilket sätt Kyrkornas världsråds (KV) missionsuppdrag *A Pilgrimage of Justice and Peace* kan tolkas, kontextualiseras och konkretiseras samt hur detta kan leda fram till ett fredsupprop i Svenska kyrkan, under perioden fram till KV:s nästa generalförsamling 2021.

Kyrkostyrelsen har följt processen inom KV kring tolkningen av *A Pilgrimage of Justice and Peace* inför ett arbete för tillämpning i svensk kontext. Diskussioner kring svensk kontextualisering i allmänhet och konkretisering i fredsfrågan har inletts och arbetet görs i samråd med Sveriges kristna råd.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:7 med

Tillsyns – och uppdragsutskottets betänkande 2014:3 Byte av uppdrag inom vinningstjänsten (Ks 2014:1310)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2014:15 av Ragnar Persenius uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad som bör gälla när en person är behörig att utöva både uppdraget som präst och uppdraget som diakon.

Uppdraget bereds med hänsyn till både teologiska och kyrkorättsliga aspekter. Ett förslag kommer att utarbetas under 2016 och remitteras till stiftens i januari 2017 och därefter återrapporteras till kyrkomötet samma år.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:9 med

Tillsyns – och uppdragsutskottets betänkande 2014:10 En kyrka utan tillgång till barnpornografi (Ks 2014:1311)

Kyrkomötet har med anledning av motion 2014:100 av Louise Callenberg beslutat ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva om ytterligare åtgärder kan vidtas för att stoppa innehav och spridning av barnpornografiskt material på kyrkliga arbetsplatsers nätverk och datorer i enlighet med vad utskottet har anfört.

Kyrkostyrelsen har i linje med kyrkomötets beslut berett ärendet och beslutat att införa en systemlösning för den nationella nivån som bevakar att det inte förekommer barnpornografiskt material i de datorer som är anslutna till lösningen. Systemlösningen inkluderas även i den gemensamma IT-plattformen 2016 och erbjuds därmed även till församlingar, pastorat och stift. Kyrkostyrelsen föreslår kyrkomötet att den senare delen även finansieras av den nationella nivån.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:11 med
Tillsyns – och uppdragsutskottets betänkande 2014:12 Verksamhetsberättelse
år 2013 för Svenska kyrkans överklagandenämnd (Ks 2014:1312)**

Skrivelsen är lagd till handlingarna och därmed avslutad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:12 med
Tillsyns – och uppdragsutskottets betänkande 2014:13 Verksamhetsberättelse
år 2013 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar (Ks 2014:1313)**

Skrivelsen är lagd till handlingarna och därmed avslutad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:13 med
Organisationsutskottets betänkande 2014:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m.
(Ks 2014:3014)**

Kyrkomötet har den 18 november 2014 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2014:1 beslutat

angående fastställande av Svenska kyrkans indelning punkt 1 att:

dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fastställa den församlingsindelning av Svenska kyrkan som ska gälla per den 1 januari 2016. Kyrkostyrelsen ska inför fastställandet göra den utredning som behövs och vid behov samråda med berörda stiftsstyrelser,

dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att besluta om sådana övergångsbestämmelser som kan komma att krävas med anledning av fastställandet, och

dels kyrkostyrelsens beslut om fastställande ska återrapporteras till kyrkomötet senast 2016.

angående fastställande av Svenska kyrkans indelning punkt 2 anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

angående fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 2.

angående fortsatt beredning av kontraktsfrågorna anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i övergångsbestämmelserna till Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen SvKB 1999:1, SvKB 2012:14 enligt bilaga 3.

angående Tyska Christinae församling anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 4.

Kyrkostyrelsen har beslutat att utfärda Svenska kyrkans bestämmelser, SvKB 2014:3, SvKB 2014:4, SvKB 2014:5 samt SvKB 2014:06, avseende punkt 2.

Uppdraget som avser frågor kopplade till upphörande av folkbokföring i församling äger rum i projektform och överensstämmer med det förslag som kyrkostyrelsen lämnade till kyrkomötet 2014 och är därmed beaktad i Verksamhet och ekonomi för

Svenska kyrkans nationella nivå 2015-2017. En återrapportering till kyrkomötet om den nya församlingsindelningen sker 2016.

Skrivelsen är vad gäller den första punkten inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:14 med

Organisationsutskottets betänkande 2014:2 Verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd (Ks 2014:1316)

Skrivelsen är lagd till handlingarna och därmed avslutad.

Kyrkomötets skrivelse 2014:15 med

Organisationsutskottets betänkande 2014:4 Valfrågor (Ks 2014:1317)

Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:38 av Boel Johansson uppdrar åt kyrkostyrelsen att se över regelverket kring brevröstning med bud.

Frågeställningen har analyserats och kyrkostyrelsen konstaterar att det i kyrkovalssammanhang är fråga om brevröstning genom *postbefordran* eller *bud*. I allmänna val finns poströstning och brevröstning som olika former av röstning. Vid brevröstning genom bud krävs i kyrkovalet två vittnen, medan det i allmänna val endast krävs ett vittne. Ordningen enligt kyrkoordningen innebär bl.a. att budet i kyrkovalet endast ses som ett alternativt sätt att transportera en väljares röst, medan det är vittnena som ska intyga att rösten avgivits på ett korrekt sätt. Mot den bakgrunden kan det beskrivna förfarandet inte i sig ses som ett missbruk.

Kyrkostyrelsen konstaterar att det saknas tillgängliga data om i vilken omfattning det beskrivna förfarandet förekommit och därför även uppgifter om i vilken grad förfarandet utgör ett problem. En eventuell förändring i regelverket skulle därför behöva motiveras med utgångspunkt i att enbart misstanken om att det beskrivna förfarandet utgör ett missbruk är tillräcklig. En begränsning av möjligheten att brevträsta genom bud, eller fungera som bud, skulle dock endast kunna dölja det förfarande som beskrivits. Eftersom det fortfarande går att brevträsta genom postbefordran skulle det alljämt vara möjligt att förfara på det sätt som beskrivs i motionen, fast med tillämpning av möjligheten att brevträsta genom postbefordran. Detta innebär att den enda effektiva åtgärd som kan förhindra risken för förekomsten av det beskrivna förfarandet, och inte endast dölja det, är att kraftigt begränsa kretsen av personer som överhuvudtaget får brevträsta, oavsett om det sker genom postbefordran eller bud, eller att helt avskaffa möjligheten till brevröstning. Båda dessa former av begränsningar skulle kraftigt inskränka möjligheten att rösta i kyrkovalet. Det bör därför ske en intresseavvägning som tar sin utgångspunkt i att redan misstanken om att det beskrivna förfarandet skulle kunna *uppfattas* som ett missbruk av valsystemet är så allvarlig att hela kyrkovalets legitimitet kan ifrågasättas. Denna problematik ska sedan vägas mot de ökade kostnaderna, den ökade administrationen för valets genomförande och de negativa konsekvenserna för den enskilda röstande medlemmen. Vidare ska denna intresseavvägning ses i ljuset av den övergripande strävan att göra det så enkelt som möjligt för medlemmen att rösta i kyrkovalet och att inte i onödan komplicera valets genomförande.

Med hänsyn till vad som här har anförts, saknas det enligt kyrkostyrelsen skäl att nu föreslå några förändringar i kyrkoordningens bestämmelser om brevröstning genom bud. Det förordas istället att den anförda problematiken noga bör följas vid genomförandet av 2017 års val och därefter särskilt behandlas i den utvärdering som genomförs efter valet.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:16 med
Organisationsutskottets betänkande 2014:12 Generationsspridning i
beslutsfattande organ (Ks 2014:1318)**

KsSkr 2015:2
Bilaga 3

Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:95 punkt 1 av Eva-Maria Munck m.fl. anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Målet är därmed att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år.

Kyrkostyrelsens nomineringar bereds med målet att minst 20 procent av de som föreslås för uppdrag är under 30 år från och med den 1 juli 2015. Uppföljning bör genomföras i början av det fjärde året varje mandatperiod som ett underlag inför tillträdande kyrkomöte och kyrkostyrelse.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:17 med
Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:3 Svenska kyrkan på nätet
(Ks 2014:1319)**

Kyrkomötet beslutar att dels bifalla motion 2014:22 av Anders Brunnstedt m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa en barnportal för Svenska kyrkan på nätet, dels att med anledning av motion 2014:72 av Jerry Adbo uppdra åt kyrkostyrelsen att intensifiera arbetet med att på ett samlat sätt tillgängliggöra webbsända gudstjänster.

Kyrkostyrelsen kommer att hantera uppdraget under arbetsnamnet *digitalt material för barn*. Det behöver utredas vilket digitalt material som fungerar bäst för denna målgrupp, innan valet av kanal fastställs.

Utvecklingsarbetet med *rörlig bild* pågår och berör hela Svenska kyrkans digitala kommunikation och närvaro på nätet, i vilken den externa webbplatsen enbart är en kanal. Svenska kyrkans webbplats kommer fortsättningsvis att kunna erbjuda möjligheten att publicera rörlig bild men det strategiska arbetet lyfts för att omfatta även fler kanaler. Uppdraget att intensifiera arbetet med att tillgängliggöra webbsända gudstjänster ingår i den övergripande ombyggnaden av svenskakyrkan.se.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:18 med
Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:6 Församlingarnas arbete med flyktingar
och asylsökande (Ks 2014:1320)**

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:27 av Dag Sandahl att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande.

Kyrkostyrelsen beslutade i mars 2015 att anslå 5 miljoner kronor ur kyrkostyrelsens förfogandemedel till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande. Ett förenklat ansökningsförfarande utformades och ansökningsperioden för församlingar och pastorat pågick fram till den 15 maj 2015. Därefter görs bedömning av ansökningarna utifrån givna kriterier och efter avstämning med stiftens anslaget förmedlas därefter till dem som enligt beslut beviljas medel.

Informationen om kyrkostyrelsens anslag har funnits på intranätet och i Kyrkans Tidning. Särskild information har skickats till stiftskanslierna och till samtliga kyrkoherdar. Det kommer att ske information om vilka insatser som görs för anslaget.

Utöver kyrkomötesuppdraget har även kyrkostyrelsen beslutat att uppdra till generalsekreteraren att utveckla en stödfunktion på nationell nivå som bistår stiftens

deras stöd till församlingarna. Arbetet med att skapa förutsättningar för detta har inletts.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:19 med
Kyrkolivsutskottets betänkande 2014:20 Översyn av utbildning inom själavård
(Ks 2014:1321)**

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:101 av Sofija Pedersen Videke att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens utbildning i själavård samt, om så behövs, komma med förslag till förbättringar.

En extern utredare har påbörjat uppdraget att kartlägga dagens utbildning i själavård på utbildningsinstitutet och den utbildning som anordnas av andra aktörer samt stiftens behov av utbildning i själavård. En rapport kommer att presenteras för kyrkostyrelsen i september 2015.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:20 med
Gudstjänstutskottets betänkande 2014:6 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan
(Ks 2014:1322)**

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:79 av Hans-Olof Andrén att uppdra till kyrkostyrelsen att sedan en reviderad kyrkohandbok del I antagits av kyrkomötet återkomma med förslag till en reviderad kyrkohandbok del II (vignings- och mottagningshandlingar).

Under 2016 fattar kyrkostyrelsen beslut om huruvida en begränsad eller en mer omfattande revision ska göras. En begränsad revision kan behandlas av kyrkomötet tidigast 2018, efter det att kyrkohandboken del 1 har beslutats. En mer omfattande revision kan behandlas tidigast 2020.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:21 med
Kyrkorättsutskottets betänkande 2014:1 Arvodesorgan för den nationella
nivån och övriga ändringar i kyrkoordningen (Ks 2014:1323)**

Kyrkomötet beslutar

1. att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt bilaga 1.
2. att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt bilaga 2.
3. att anta utskottets förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) enligt bilaga 3.
4. att anta utskottets förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17) enligt bilaga 4.
5. att anta utskottets förslag till Instruktion för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån enligt bilaga 5.
6. att med anledning av motion 2014:50 av Bertil Persson att 2 § i instruktionen för Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån ska ha lydelse enligt bilaga 5.

Svenska kyrkans bestämmelser SvKB 2014:7, SvKB 2014:8, SvKB 2014:9, SvKB 2014:10 samt SvKB 2014:11 har utfärdats och trädde i kraft den 1 januari 2015.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2014:22 med
Budgetutskottets betänkande 2014:1 Verksamhet och ekonomi för den
nationella nivån åren 2015-2017 (Ks 2014:1325)**

KsSkr 2015:2
Bilaga 3

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2015 till 2 815 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2016 till 2 656 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 705 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 67 miljoner kronor under åren 2015–2019 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2015–2019 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.

Kyrkostyrelsen har beslutat att lägga kyrkomötets beslut till grund för 2015 års delaljbudget och det fortsatta arbetet med verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016-2018.

Skrivelsen är lagd till handlingarna och därmed avslutad.

Skrivelser från kyrkomötet år 2013

**Kyrkomötets skrivelse 2013:2 med
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2013:2 Verksamhetsindelningen
i redovisningen (Ks 2013/1093)**

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:52 av Hans-Olof Andrén uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat.

I beredningen av uppdraget har de områden som särskilt bör utvecklas eller förändras med anledning av synpunkter på nuvarande modell för verksamhetsindelning dokumenterats. Det har varit viktigt att skapa förutsättningar för bred förankring, analys och reflektion genom att bedriva arbetet med både teologisk och ekonomisk kompetens och med representation från olika delar av landet. Information kommer i huvudsak att hämtas in via en enkät hösten 2015.

Projektgruppen består av ekonomer från församlingar och pastorat och leds av en extern projektledare. I styrgruppen ingår en biskop för att säkerställa den teologiska reflektionen. Likaså är en statistiskt utvald referensgrupp framtagen och ska inbjudas att besvara enkäten. Referensgruppen ska företrädesvis bestå av kyrkoherdar. Utöver referensgruppen kommer det att vara möjligt för alla intresserade att besvara enkäten via intranätet.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:3 med
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2013:6 Kompensation för
utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat (Ks 2013/1094)**

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:96 av Rune Wallmyr uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem, innebärande att man inom utredningens ram också ska utreda möjlighet till ekonomisk kompensation för församlingar och pastorat i gränsbygder till följd av bortfall av kyrkoavgifter.

Uppdraget har beretts i utredningen *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* och betänkandet lämnades enligt planen våren 2015.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:6 med

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:7 Behörighet som arbetsledare (Ks 2013/1097)

Kyrkomötet har beslutat att bifalla motion 2013:37 av Bo Hansson att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att till de befattningsinnehavare, som ska ha ”förklarat sig beredda att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön” (34 kap. 9 § i kyrkoordningen), även ska höra arbetsledande komministrar och arbetsledande diakoner.

Uppdraget bereds i nära anslutning till uppdraget till följd av Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:8 Benämning på befattningar som präst. Uppdraget om behörighet som arbetsledare bedöms avhängigt resultatet av uppdraget rörande benämning på befattningar som präst. Då uppdraget rörande benämning på befattningar som präst beräknas slutföras under 2015, beräknas uppdraget om behörighet som arbetsledare redovisas till 2016 års kyrkomöte.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:7 med

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:8 Benämning på befattningar som präst (Ks 2013/1098)

Kyrkomötet har beslutat att bifalla motion 2013:63 av Kjell Petersson och Leif Nordlander att uppdra till kyrkostyrelsen att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas.

Uppdraget relaterar till Svenska kyrkans omfattande arbete med organisationsfrågor: demokratiutredningen och betänkandet *Styra och leda* (Svenska kyrkan utredningar 2008:1) samt *Närhet och samverkan* (Svenska kyrkan utredningar 2011:2). Uppdraget föranleds av den 1 januari 2014 genomförda strukturförändringar i Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsens uppdrag att fatta beslut om vilka benämningar på befattningar som bör användas kommer att behöva ta hänsyn till att det redan finns en omfattande nomenklatur som är lokalt anpassad och således inte enhetlig.

Kyrkostyrelsen kommer att utgå från nuvarande kyrkoordningsreglering, tidigare genomfört arbete och beslut som relaterar nära till frågan om befattningsbenämningar. Kyrkostyrelsen kommer också att genomföra en kartläggning av existerande benämningar och därmed sammanhängande organisation av pastorat och församlingar. Uppdraget bereds för närvarande och slutförs under 2015.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:8 med

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:9 Demokratifrågor (Ks 2013/1099)

Kyrkomötet har beslutat att bifalla motion 2013:70 av Sven Kragh att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsammans med stiftet initiera ett fördjupat samtal om demokratin i kyrkan mellan företrädare för kyrkans demokratiska organisation och kyrkans ämbete på lokal nivå.

Uppdraget är att stimulera till samtal om det gemensamma ansvaret i samverkan med stiftet och bereds i dialog med företrädare för stiftet. Stiftens kanslichefer och direktorer samt stiftens förste vice ordförande har fört inledande dialoger om uppdraget. Likaså har överläggning skett med kyrkomötets presidium. Bland annat har en fortlöpande utbildning av förtroendevalda och anställda om de olika rollerna och deras samverkan lyfts fram som avgörande för en god samverkan. Det är en uppgift för stift och nomineringsgrupper att utbilda och fortbilda anställda och förtroendevalda och ett stort arbete görs redan. I dialogen har lyfts ett behov av att kunna dela och hämta in goda exempel och goda erfarenheter. Kyrkostyrelsen ser en god samverkan i styrning och ledning av Svenska kyrkans många enheter som helt grundläggande och avgörande och planerar att, i samverkan med stiftet, bidra till att goda och fördjupande samtal förs under hela den innevarande mandatperioden. Uppdraget beräknas kunna rapporteras till kyrkomötet 2018.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:14 med
Organisationsutskottets betänkande 2013:5 Kyrkliga begravningsbyråer
(Ks 2013/1105)**

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:86 punkt 1 av Karin Perers och Anna Lundblad Mårtensson, att uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra gränsdragningen mellan Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten och kyrklig näringsverksamhet i samband med begravning. Kyrkostyrelsen ska analysera frågan och redovisa sin analys till kyrkomötet.

Kyrkomötet har också beslutat att med anledning av motion 2013:86 punkt 4 av Karin Perers och Anna Lundblad Mårtensson, att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågorna om begravning och mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning, i likhet med den tidigare nationella kraftsamlingen mot barn och unga.

Den del av uppdraget som avser att tydliggöra gränsdragningen mellan Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten och kyrklig näringsverksamhet i samband med begravning har beretts och kyrkostyrelsen har låtit upprätta en promemoria vari frågan analyseras. Av promemorian som redovisades som underbilaga 2B till 2014 års kyrkomöte framgår sammanfattningsvis att, enligt gällande regelverk i begravningslagen och kyrkoordningen, utrymmet för kyrklig näringsverksamhet i samband med begravning torde vara mycket litet.

Med den ovan redovisade analysen är skrivelsen till den del som avser första attsatsen slutbehandlad.

Uppdraget om en nationell kraftsamling diskuterades med stiftskanslicheferna i januari 2014 som välkomnade kyrkomötets beslut. En förstudie som behandlar Svenska kyrkans roll och identifierar de viktigaste frågorna vad gäller mötet med människor i sorg och vid begravning pågår och ska vara klar hösten 2015 och därefter görs avvägningar om insatser inom området. Förutsättningarna för en nationell kraftsamling kommer att undersökas. Det av utskottet påpekade behovet av åtgärder i syfte att komma framåt i samtalet om kyrkliga begravningsbyråer ska även ingå.

Skrivelsen är i den del som avser en nationell kraftsamling inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:15 med
Organisationsutskottets betänkande 2013:6 Kyrkofullmäktiges storlek
(Ks 2013/1106)**

Kyrkomötet beslutar, med anledning av motion 2013:28 av Inger Gustafsson m.fl., att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en analys av och eventuellt föreslå ändringar när det gäller de förändrade kraven på minimiantalet fullmäktigeledamöter i församlingar och pastorat.

En promemoria har upprättats och remitterats. I den konstateras att förmågan att besätta mandat i kyrkofullmäktige efter de förändrade minimikraven inte visar sådana problem som motiverar förslag till att åter ändra bestämmelserna. Kyrkostyrelsen anser dock, bland annat mot bakgrund av vad som framförts i några remissvar, att det finns anledning att fortsatt följa utvecklingen i syfte att säkerställa att kyrkoordningen innehåller ändamålsenliga bestämmelser om fullmäktiges storlek. En lämplig åtgärd under denna uppföljning kan vara att bland annat undersöka huruvida initialt tillsatta mandat i berörda enheter fortsatt är tillsatta även i slutet av mandatperioden.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:16 med
Organisationsutskottets betänkande 2013:9 Nomineringsgruppers deltagande
vid kyrkliga arrangemang (Ks 2013/1107)**

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:38 av Carina Etander Rimborg att uppdra till kyrkostyrelsen att se över behov och förutsättningar för att ta fram en policy om nomineringsgruppernas möjligheter att delta vid kyrkliga arrangemang som anordnas av nationell nivå och stift.

En policy för deltagande vid kyrkliga arrangemang skulle kunna ange övergripande förutsättningar och riktlinjer om exempelvis vilka som ska få delta med utställning och bokbord, kostnader och andra villkor, men skulle i så fall behöva vara mycket allmänt hållna. En policy kan fungera bindande på nationell nivå men en policy kan enbart erbjudas stift.

Frågan är komplex då det inte är självklart vad som är ett kyrkligt arrangemang och arrangörssituationen varierar vid olika tillställningar och aktiviteter. Inte sällan delas värdskapet mellan olika aktörer. Det finns också en oklarhet i definitionen och gränsdragningen av vad en nomineringsgrupp är, då några av grupperna är identiska med politiska partier medan andra saknar denna koppling. En arrangör bör dessutom alltid ha sista ordet i fråga om vilka som ska få delta eller ställa ut. En nationell policy för nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang riskerar därför att bli tandlös. Med detta i beaktande saknas bra förutsättningar för att ta fram en policy om nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang som anordnas av nationell nivå och stift.

Däremot bör Svenska kyrkans stift och den nationella nivån alltid sträva efter att möjliggöra för nomineringsgruppernas deltagande och synliggörande i så breda sammanhang som möjligt samt stödja arrangörer av kyrkliga arrangemang att välkomna och berikas av nomineringsgrupper.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:17 med
Organisationsutskottets betänkande 2013:14 Vissa frågor om de kyrkliga
valens administration (Ks 2013/1108)**

KsSkr 2015:2
Bilaga 3

Kyrkomötet har beslutat med anledning av motionerna 2013:11 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson, 2013:39 av Hans-Olof Andrén och Carina Etander Rimborg och 2013:45 av Bertil Murray att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av de frågeställningar som utskottet berört och eventuellt andra frågor samt återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration.

I motion 2013:11 *Logotyp på valsedlarna* föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med ett förslag till tillägg eller ändring i kyrkoordningen som "... gör det möjligt för nomineringsgrupper i kyrkoval att ha med en logotyp på valsedlarna i likhet med det förslag som föreligger beträffande de allmänna valen".

Kyrkomötet beslutade att avslå motionen, men ansåg trots det att det fanns skäl som talar för att det ska vara möjligt för nomineringsgrupper att på valsedlarna ha med även en logotyp.

I en promemoria har de rättsliga och ekonomiska förutsättningarna utretts. I den konstateras att syftet med den lagändring som motionären åsyftade (prop. 2013/14:48 *Proportionell fördelning av mandat och förhandsanmälan av partier i val*) att det ska bli lätt för väljarna att skilja valsedlarna åt och välja rätt valsedel. Av det skälet har det beslutats att valsedlarna i de allmänna valen ska kunna försees med partisymboler. Med hänsyn till att symboler som trycks i svart i många fall kan bli svåra att särskilja föreslås att symbolerna (eller hela partibeteckningen) ska få tryckas i färg, om ett parti begär det. Eftersom syftet med att komplettera valsedlar i kyrkovalet med nomineringsgruppssymboler i huvudsak motsvarar det i allmänna val, kan inte någon annan bedömning göras än att symboler och grupp-beteckningar måste få tryckas i färg om nomineringsgruppen begär det för att uppnå önskat resultat. Valmyndigheten har uppskattat att tryckkostnaden för valsedlar i de allmänna valen kommer att öka med minst 30 procent. Eftersom det inom Svenska kyrkan finns fler små valområden än i de allmänna valen, beräknas kostnaden för endast valsedelstryck att minst öka med 30 procent. Tryckkostnaden för valsedlar vid kyrkovalet 2013 uppgick till 5 653 000 kronor. Att valsedlar har symboler i färg kan dessutom innebära en ökad risk för valhemlighetens röjande genom att färgen syns genom valkuvertet. Detta måste således beaktas i upphandlingen av nya valkuvert och kan troligen påverka priset även på valkuverten. Utöver det nu beskrivna förfarandet tillkommer kostnader för administration vid bedömning av bl.a. symbolernas förväxlingsrisk. Införandet av gruppssymboler skulle även kunna innebära ett utökat risktagande för Svenska kyrkan då symboler av olika slag kan vara skyddade på olika sätt. Eftersom nomineringsgrupper, eller sammanslutningar bakom en grupp-beteckning, inte behöver bestå av en juridisk person finns en stor risk att Svenska kyrkan får stå för eventuella skadestånd som kan aktualiseras med anledning av intrång i någon annans rätt. Motsvarande upphovsrättsliga aspekter, om statens ansvar för partisymboler på valsedlar, har inte ännu rättsligt analyserats inom ramen för den statliga konstruktionen. Det kan därför finnas särskild anledning att på sikt både närmare utreda denna fråga, analysera hur eventuella risker för Svenska kyrkan kan minimeras för det fall gruppssymboler ska införas och initialt följa utvecklingen beträffande allmänna val.

De redovisade rättsliga riskerna och de förväntade kostnadsökningar som redovisats i promemorian innebär, enligt kyrkostyrelsens mening, att nackdelarna med

förslaget överväger de eventuella fördelar som förslaget skulle ha för nomineringsgrupper och väljare. Mot denna bakgrund anser kyrkostyrelsen att det saknas tillräckligt starka skäl för att inom ramen för det valsedelstryck som ombesörjs av Svenska kyrkan införa nomineringsgruppsymboler på valsedlarna.

I motion 2013:39 *Elektronisk kandidatregistrering* föreslogs att kyrkostyrelsen skulle "... utreda införandet av elektronisk hantering av kandidatförteckningar och kandidatförsäkran vid de kyrkliga valen".

Kyrkomötet avslag motionen, men utskottet ansåg att det trots allt fanns skäl att utreda om hantering av kandidatförteckningar och kandidatförsäkran kan ske elektroniskt redan vid 2017 års kyrkoval. En sådan möjlighet, menade utskottet, skulle kunna effektivisera och underlätta för såväl kandidater på valsedlar som nomineringsgrupper och stiften.

I en promemoria, som remitterats till stift och församlingar, har de kyrkorättsliga aspekterna av en elektronisk hantering av kandidatförteckningar och kandidatförklaringar utretts. I promemorian konstateras att det i regelverket inte finns några hinder mot införande av en fullt ut elektronisk hantering av kandidatförteckningar, däribland möjligheten att anmäla kandidater elektroniskt. När det gäller kandidatförklaringen krävs dock att kandidaten lämnar sitt tillstånd till anmälan med en egenhändig underskrift. Någon möjlighet att lämna en sådan underskrift elektroniskt finns inte reglerad i kyrkoordningen idag. Motsvarande gäller beträffande ordningen i de allmänna valen. För att avsaknaden av en sådan möjlighet i kyrkoordningen inte ska utgöra ett hinder för en fullt ut elektronisk hantering, om administrativa, tekniska och ekonomiska förutsättningar skulle anses föreligga, har kyrkostyrelsen i skrivelsen KsSkr 2015:3 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, föreslagit att kyrkostyrelsen ska ges ett uttryckligt bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser som innebär att en kandidatförklaring ska kunna lämnas elektroniskt. Kyrkostyrelsen bedömer dock att det inte är möjligt att redan till kyrkovalet 2017 införa en möjlighet att lämna kandidatförklaringen elektroniskt. Detta beroende på såväl de rättsliga förutsättningarna som de praktiska och tekniska förutsättningar som råder idag. Kyrkostyrelsen avser att följa utvecklingen i de allmänna valen när det gäller möjligheten att använda elektroniska signaturer för kandidatförklaringen.

Det har genomförts en förstudie avseende de tekniska förutsättningarna för att möjliggöra en elektronisk hantering av kandidatanmälningar. Den visar att det är tekniskt, och som nämnts ovan, rättsligt möjligt att ge nomineringsgrupperna möjlighet att anmäla sina kandidater till de kyrkliga valen elektroniskt. Det har dock i förstudien konstaterats att det inte är lämpligt att i nuvarande valsystem införa den möjligheten med hänsyn till det systemets tekniska förutsättningar. Frågan om att införa en sådan möjlighet måste därför vidgas till att också beröra frågan om att ersätta befintligt IT-stöd för valets genomförande.

Kyrkostyrelsen konstaterar att det nuvarande valsystemet varit kärnan i valens genomförande sedan det första valet i egen regi 2001, men att systemet är dyrt att underhålla, dyrt att vidareutveckla och har systemmässigt nått slutet av sin livslängd. Det finns således flera starka skäl, utöver att införa möjligheten att anmäla kandidater elektroniskt, till att ersätta det befintliga valsystemet med ett nytt. Två av dessa ytterligare skäl är att ett nytt system skulle erbjuda valhandläggarna på såväl stift som nationell nivå en mer rationell och effektiv handläggning av de kyrkliga valen, något som framförts som önskvärt i utvärderingarna av såväl kyrkovalet 2009 som kyrkovalet 2013. Detta skulle samtidigt skapa tekniska möjligheter att även för framtiden vidareutveckla valens genomförande och samtidigt innebära en ökad säkerhet i valadministrationen. Den beräknade kostnaden för att ersätta befintligt IT-stöd för valets genomförande uppgår till ca 33 miljoner kronor, varav kostnaden för

att införa möjligheten att anmäla kandidater elektroniskt har uppskattats till cirka fem miljoner kronor. Kyrkostyrelsen är medveten om att införandet av denna möjlighet inte innebär en garanti för att samtliga nomineringsgrupper kommer att använda densamma, eftersom det inte kan ställas upp som ett krav för deltagande i valet, men gör ändå bedömningen att handläggningen för såväl nomineringsgrupper, stift och nationell nivå kommer att underlättas i sådan grad att det motiverar insatsen. Detta i synnerhet sett över tid. Kyrkostyrelsen gör därför den samlade bedömningen att nuvarande valsystem bör avvecklas och att möjligheten att anmäla kandidater elektroniskt ska erbjudas inom ramen för ett nytt system.

I motion 2013:45 *Distribution av valsedlar till valnämnderna* föreslogs att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2017 ska låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd.

Motionen avslogs, men utskottet menade att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå men att frågan trots allt är viktig att belysa.

Konsekvenserna av förslaget har utretts och i den promemoria som upprättats konstateras att en distribution av valsedlar direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet.

Valsedlar till kyrkovalen trycks och levereras löpande under perioden från och med den 10 juni fram till och med mitten av augusti under valåret. Under perioden levererar tryckerierna de valsedlar som har tryckts löpande. Genom att styra om distributionen till valnämnderna beräknas antalet leveransadresser öka väsentligt, från 3 244 till ca 16 494 stycken. Om valsedlar även ska kunna distribueras till ytterligare en adress per valkrets, beräknas antalet leveransadresser istället öka till 19 474 stycken.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. Det skulle även behöva regleras att det är valnämnden som ska ansvara för utläggning av alla valsedlar, inte endast blanka, på samtliga röstmottagningsställen.

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigareläggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en ny beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkostyrelsens valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av

förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

De ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen, i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna, bedöms inte stå i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet. Mot denna bakgrund saknas enligt kyrkostyrelsen tillräckligt starkt bärande skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som föreslagits. Frågan om valsedelsdistributionen är, enligt kyrkostyrelsens mening, emellertid angelägen att följa och i den mån det är möjligt underlätta. Av detta skäl har även andra alternativ, inom ramen för befintligt distributionssystem, belysts. Nomineringsgrupper som ställer upp i kyrkomötesvalet kan idag beställa valsedlar till tre adresser i respektive stift. För att minska de avstånd som valsedlar behöver distribueras av nomineringsgrupperna bör därför en dubblering av antalet leveransadresser ske. Detta innebär att nomineringsgrupperna ska kunna beställa kyrkomötesvalsedlar till totalt sex adresser per stift (valkrets).

Utöver de i motionen aktualiserade frågeställningarna diskuterade utskottet även möjligheten att införa "... en redovisning som särskiljer blanka valsedlar och ogiltiga valsedlar".

Förslaget har analyserats och kyrkostyrelsen konstaterar att förslaget i första hand skulle öka arbetsbördan för valnämnder och stiftsstyrelser. Även om det i och för sig kunde vara av intresse att veta hur många som faktiskt gett uttryck för att vilja delta i valet genom den form av röst som en blank röst innebär, anser kyrkostyrelsen att den ökade administrativa bördan som förslaget innebär gör att det saknas tillräcklig anledning att införa en sådan särredovisning.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:18 med

Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:5 Konfirmation (Ks 2013/1109)

Kyrkomötet har beslutat bifalla motion 2013:30 av Sofija Pedersen Videke och att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur nationell nivå kan stötta församlingarna kring information om konfirmation.

Kyrkomötet har också beslutat bifalla motion 2013:43 av Britt-Louise Agrell m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en särskild satsning för att uppmärksamma konfirmationens betydelse.

Ett samråd om kyrkomötesuppdraget genomfördes med stiftens konfirmandansvariga i mars 2014 och en förstudie genomfördes i oktober 2014. Den innehöll bland annat en analys av behoven av förstärkt kommunikation om konfirmation dels utifrån stiftens och församlingarnas behov, dels utifrån barn och unga och deras anhörigas behov. Planering pågår i samarbete med stiftens för projektet *Krafttag konfirmation* som kommer att rymma både verksamhetsutveckling och kommunikationsinsatser och äga rum under 2016-2018.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:19 med

Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:9 HBT-certifikat (Ks 2013/1110)

Kyrkomötet har beslutat bifalla motion 2013:54 av Irene Gustafsson och uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att sträva efter att i möjligaste mån genomföra HBT-certifikat på arbetsplatser i Svenska kyrkan.

En förstudie vad gäller befintligt arbete, redskap och andra förutsättningar som identifierats presenterades i augusti 2014. Förstudien har undersökt förutsättningar

för vad HBT certifikat i Svenska kyrkan skulle innebära, hur arbetet skulle kunna genomföras på arbetsplatser i Svenska kyrkan samt förslag till tänkbara insatser med handlingsplan. Förstudien har genomförts i samverkan med referenspersoner i stiftet, i första hand med det nätverk av s.k. ambassadörer för HBTQ-frågor som bildades i samband med den nationella pilotutbildning som genomfördes hösten 2012 efter ett kyrkomötesbeslut 2010.

Förstudien har konstaterat att det för närvarande inte finns möjligheter för certifiering av arbetsplatser i Svenska kyrkan, då det inte finns någon organisation som kan genomföra detta för Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen har tagit ställning även till att utveckla ett diplomeringsförfarande och beslutade i december 2014 om att ta fram en förenklad processmodell för arbete med hbt-frågor som kan implementeras i Svenska kyrkan. Arbetet med att ta fram en förenklad processmodell har inletts.

Skrivelsen är slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:20 med
Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:14 Svenska kyrkans ansvar för
kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet (Ks 2013/1111)**

Kyrkomötet har beslutat att bifalla motion 2013:89, punkt 1 av Britt Louise Agrell och Anna Lundblad Mårtensson och uppdrog till kyrkostyrelsen att utreda hur nationell nivå fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet.

Kyrkomötet beslutade också att bifalla motion 2013:89, punkt 2 av Britt Louise Agrell och Anna Lundblad Mårtensson och uppdrog till kyrkostyrelsen att etablera ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv.

Kyrkostyrelsen har beslutat att dels utreda hur den nationella nivån fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet och dels undersöka förutsättningarna för att etablera ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv.

En förstudie som kartlagt behovet inom det kyrkomusikaliska området utifrån motionens intentioner har genomförts.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:21 med
Gudstjänstutskottets betänkande 2013:3 Nya sätt att ge kollekt (Ks 2013/1112)**

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:74 av Erik Sjöstrand ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter.

Kyrkostyrelsen har konstaterat behovet av att utöver själva uppdraget som främst avser kollekthantering, även inkludera andra områden där det är intressant att erbjuda effektiva alternativ till kontanthantering. Exempel på detta är vid bokbordsförsäljning, servering, entréavgifter och inte minst andra insamlingar i samband med verksamhet som dagligen hanteras i församlingar och pastorat. Kollekten innehar dock en särställning, bland annat genom den tradition och teologiska innebörd som den ger uttryck för. Målet har varit att sprida goda exempel där lösningar prövas utifrån såväl kostnadsmässiga, tekniska och säkerhetsmässiga som symboliska aspekter.

En inventering av de digitala betalsystem som används inom Svenska kyrkan har visat att det på flera håll redan används olika varianter av digitala betallosningar. De olika systemen finns sammanställda på Svenska kyrkans intranät tillsammans med

aktuella ramavtal och rekommendationer. Kyrkostyrelsen ser ett fortsatt behov av att kontinuerligt uppdatera dessa sidor så att informationen hålls aktuell. En viktig aspekt att ta hänsyn till är att kollekten alltid är anonym. Den som ger en digital kollekt får därför inte registreras som givare.

För att hitta enkla och kostnadseffektiva lösningar för Svenska kyrkans stift och församlingar har de ramavtal som berör digitala betalningslösningar setts över och uppdaterats. Därutöver skrevs ett tilläggsavtal avseende *Swish* under hösten 2014.

Den internationella verksamheten har de senaste åren testat flera av de digitala betallösningar som finns tillgängliga på marknaden. I arbetet har man konstaterat att *Swish* är en metod som både är kostnadseffektiv och användbar för gåvor till Svenska kyrkans insamlingsverksamhet och därför har det fallit sig naturligt att ta fram ett ramavtal med *Swish* som utvärderades under våren 2015 i enkätform, vars resultat har publicerats på intranätet.

Under arbetet har det blivit tydligt att Svenska kyrkans bestämmelser 2005:2 och 2006:5, som reglerar hanteringen och redovisningen av kollekter, måste justeras för att anpassas även till digital kollekt. Kyrkostyrelsen har därför utfärdat nya bestämmelser som träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkostyrelsen konstaterar att det finns ett stort intresse hos pastorat och församlingar för digitala betallösningar och en stor efterfrågan på ramavtal, riktlinjer och rutiner för att underlätta och effektivisera arbetet. För att säkra ett långsiktigt arbete har därför en fast arbetsgrupp bildats med främsta uppgift att utifrån de behov avseende digitala betallösningar kyrkostyrelsen ser hos stift, pastorat och församlingar föreslå effektiva rutiner och tillhandahålla fördelaktiga ramavtal för hela Svenska kyrkan samt kontinuerligt informera om detta.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Kyrkomötets skrivelse 2013:26 med

Kyrkorättsutskottets betänkande 2013:3 Minska krånglet (Ks 2013/1117)

Kyrkomötet har beslutat att med anledning av motion 2013:6 av Per-Henrik Bodin m.fl. uppdra åt kyrkostyrelsen att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser samt årligen lämna en rapport till kyrkomötet om vilka åtgärder som vidtagits.

Uppdraget bereds och en kartläggning av hur kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser uppfattas har påbörjats i syfte att identifiera konkreta områden som behöver förbättras. I samband med kyrkostyrelsens regelbundna statistikinhämtning tillfrågades kyrkoherdarna hösten 2014 om kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser och under våren 2015 genomfördes undersökningar i tre stift genom två gruppsamtal med förtroendevalda och anställda i vardera stiftet. Utifrån det samlade resultatet fortsätter utredningsarbetet och under tiden kommer kyrkostyrelsen att ta ställning till förslag på förändringar. Uppdraget beräknas kunna avslutas tidigast 2017.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2013:27 med
Budgetutskottets betänkande 2013:1 Verksamhet och ekonomi för den
nationella nivån åren 2014-2016 (Ks 2013/1118)**

KsSkr 2015:2
Bilaga 3

Kyrkomötets uppdrag avseende punkterna 1-8 rapporterades som slutbehandlade 2014.

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen (punkt 9) att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015.

Uppdraget redovisas i *underbilaga 3A*.

Skrivelsen är härmed slutbehandlad.

Skrivelser från kyrkomötet år 2011

**Kyrkomötets skrivelse 2011:6 med
Kyrkolivsutskottets betänkande 2011:8 Firande av reformationen
(Ks 2011/916)**

Kyrkomötet har med bifall till en motion beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och planera ett firande inför reformationens 500-årsjubileum 2017.

Planeringen pågår och firandet kommer att präglå återkommande arrangemang på nationell nivå och i stiftet. Firandet kommer att ha en folkbildande karaktär och genomföras på ett ekumeniskt lyhört sätt.

De större arrangemang som kyrkostyrelsen lägger särskilda resurser på är *Teologifestivalen* i februari, *Världens fest* i juni och själva reformationsveckan i slutet av oktober 2017, som kulminerar då reformationsdagen den 31 oktober firas i landets domkyrkor. Reformationsåret kommer också att märkas på Svenska kyrkans *Se människan scen* under bok- och biblioteksmässan i september.

Mycket kommer att hända i kyrkans stift och församlingar under året och ett gemensamt kalendarium för hela Svenska kyrka kommer att finnas. Stift och församlingar kommer också att erbjudas inspirationspaket, ett för barn och ungdomar och ett med vuxna som målgrupp.

Kontakter hålls med Lutherska världsförbundet och Sveriges kristna råd inför firandet. En samtalsprocess genomförs med Stockholms katolska stift fram tills 2017 med utgångspunkt i dokumentet *From Conflict to Communion. Lutheran Catholic Common Commemorations of the Reformation in 2017* utgivet av Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity. Dokumentet är översatt till svenska.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

**Kyrkomötets skrivelse 2011:10 med
Gudstjänstutskottets betänkande 2011:4 Den svenska psalmboken
(Ks 2011/920)**

Kyrkomötet har med bifall till en motion beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att den svenska psalmskatten görs tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida och med bifall till en annan motion beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att under denna mandatperiod initiera ett projekt i vilket användandet av den nuvarande psalmboken undersöks.

Arbetet med att göra psalmboken tillgänglig på nätet har skett i nära samarbete med Verbum. Publicering av psalmer på nätet sker 2015.

Skrivelsen är inte slutbehandlad.

Skrivelser från kyrkomötet år 2008

Kyrkomötets skrivelse 2008:27 med

Kyrkorättsutskottets betänkande 2008: 6 De ungas kyrkomöte

Kyrkomötet har med bifall till en motion beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2010 föreslå former för ungas ökade delaktighet i Svenska kyrkan på nationell nivå t.ex. i anslutning till kyrkomötet.

Tänkbara förslag har diskuterats med Svenska Kyrkans Unga och de formella förutsättningarna för de former som diskuterats har undersökts. Även kyrkomötets presidium och företrädare för nomineringsgrupperna har involverats i samtalen. Under tiden har det kontinuerliga arbete som sker inom Svenska Kyrkans Unga inför kyrkomötet varje år utvecklats och sedan ett par år tillbaka presenterar Svenska Kyrkans Unga sin respons på inkomna motioner till ledamöterna i kyrkomötet.

Svenska Kyrkans Unga har på kyrkostyrelsens uppdrag utvecklat *De ungas kyrkomöte* där exempelvis representanter från ungdomsorganisationen Salt – barn och unga i EFS deltar i arbetet med att lämna synpunkter till kyrkomötets ledamöter vad gäller de aktuella motionerna.

Kyrkostyrelsen vill efter samråd med kyrkomötets presidium ge kyrkomötets ledamöter ytterligare en möjlighet att lyssna på barn och unga inför beredningsarbetet av ärenden till kyrkomötet. Tanken är att bereda Svenska Kyrkans Unga förutsättningar för ett sådant möte med företrädare för nomineringsgrupperna. Denna möjlighet kommer att erbjudas inom kyrkomötets ram i direkt anslutning till kyrkomötet, första gången 2016. De företrädare för nomineringsgrupperna som deltar kommer att ges ekonomiska förutsättningar för detta.

Skrivelsen är slutbehandlad.

Underbilaga 3A

Gemensamma IT-system, samverkan och därmed relaterade frågor

KsSkr 2015:2
Bilaga 3A

Sammanfattning

Uppdraget

Vid 2012 års kyrkomöte beslutades att nationell nivå i nära samverkan med stiftens ska intensifiera arbetet med gemensamma administrativa system och administrativ samverkan. Kyrkomötet beslutade 2013 att uppdra till kyrkostyrelsen att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. Motivet till beslutet var ”att behovet av omställning i Svenska kyrkan är fortsatt stort och kommer att så vara under en följd av år. Införandet av gemensamma systemlösningar är en viktig del, men det är oklart [...] hur nationell nivå på bästa sätt kan stödja detta arbete och hur kyrkostyrelsen ser på det.”

I detta dokument beskriver kyrkostyrelsen nuläge och inriktning för arbetet inom de olika systemområden som tillsammans utgör Svenska kyrkans gemensamma IT-system. Frågan om administrativ samverkan och gemensamma systemlösningar hör intimt samman. Kyrkostyrelsen redovisar därför även inriktningen på stödet inom området administrativ samverkan. Dokumentet inleds med en beskrivning av kyrkoordningens bestämmelser kopplade till systemområdet samt tidigare behandling i kyrkomötet.

Om kyrkostyrelsens arbete med gemensamma system och samverkan

Som en konsekvens av kyrkomötets beslut har kyrkostyrelsen genomfört en lång rad åtgärder i syfte att bredda samverkan till fler områden, men även fördjupas inom de områden som ses som strategiskt viktiga. Arbeta pågår med att vidareutveckla befintliga gemensamma system och att skapa systemstöd inom nya områden. Till detta kommer de behov av utveckling som uppstår på grund av t.ex. lagkrav, ändrade beteenden och förväntningar hos församlingar och användare samt att vissa av de befintliga systemen nått slutet av sin tekniska livslängd. Kyrkostyrelsen noterar ett stort intresse för administrativ samverkan inom hela kyrkan. Tillsammans med stiftens har områdena ekonomi- och personal; fastighet, ärende- och dokumenthantering; inköpsstöd samt IT givits högsta prioritet. Arbeta bedrivs, eller håller på att etableras, inom samtliga prioriterade områden och samverkansformer har etablerats mellan stift och nationell nivå. Sammantaget innebär detta att samverkans- och IT-området förbrukar en betydande mängd resurser på både kort och lång sikt.

Kyrkostyrelsen konstaterar att den gemensamma IT-plattformen (GIP) är en central förutsättning för fortsatt administrativ samverkan. Utveckling av GIP sker löpande. För att öka incitamentet till anslutning ytterligare överväger kyrkostyrelsen även att inkludera systemstödet för ekonomi- och personalområdet i GIP utan eller med marginell prisjustering. Kyrkostyrelsen noterar även att det riktade församlingsbidrag som idag finns tillgängligt kommer att upphöra innan den önskade mängd anslutningar har kunnat ske. Mot bakgrund av detta kommer kyrkostyrelsen, inom ramen för verksamhetsplaneringen för 2016-2018, att lämna förslag för ett fortsatt införande av den gemensamma IT-plattformen.

Inom området digital kommunikation planerar kyrkostyrelsen att församlingar och pastorat framöver, kostnadsfritt, ska kunna nyttja svenskakyrkan.se, Svenska kyrkans intranät och relaterade verktyg.

Avslutningsvis beskriver kyrkostyrelsen olika typer av förhållanden som kan komma att påverka behovet av resurser inom området.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Kyrkomötet beslutade 2012 att arbetet med gemensamma administrativa system och med administrativ samverkan ska intensifieras.

Budgetutskottet föreslog i sitt betänkande B 2013:1 att kyrkomötet skulle besluta att uppdra åt kyrkostyrelsen att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. Motivet till förslaget var ”att behovet av omställning i Svenska kyrkan är fortsatt stort och kommer att så vara under en följd av år. Införandet av gemensamma systemlösningar är en viktig del, men det är oklart för utskottet hur nationell nivå på bästa sätt kan stödja detta arbete och hur kyrkostyrelsen ser på det.” Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Detta dokument utgör redovisningen av uppdraget. I dokumentet beskrivs kyrkostyrelsens syn på gemensamma IT-system och samverkan. Kyrkostyrelsen redogör även för nuläget och den planerade inriktningen på verksamheten inom de olika områden som tillsammans utgör Svenska kyrkans gemensamma IT-system. Dokumentet innehåller även en beskrivning av kyrkoordningens bestämmelser om gemensamma IT-system samt kyrkomötets tidigare behandling av frågor kopplade till området.

1.2 Avgränsning

Ett område som ligger nära frågan om gemensamma datasystem är frågan om databehandling i allmänhet och personuppgiftshantering i synnerhet. Bestämmelser om detta finns bl.a. i kyrkoordningen 56 kap. 5-8 §§. Dessa frågor kommer dock inte beröras i den fortsatta framställningen då de inte har en direkt koppling till frågan om de gemensamma IT-systemen och arbetet med dessa.

2. Inomkyrkliga bestämmelser

2.1 Nuvarande bestämmelser

I 10 kap. 3 § kyrkoordningen anges att kyrkostyrelsen ska ”ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem.” I 56 kap. i kyrkoordningen finns bestämmelser om kyrkobokföring och andra register. Av kapitlets 1 § framgår ändamålen med kyrkobokföringen. Av 2 § framgår ändamålen med övriga register. I paragrafen sägs att det ska finnas register som gör det möjligt för Svenska kyrkan att:

1. uppfylla skyldigheten att lämna uppgifter enligt 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan,
2. hantera kyrko- och begravningsavgift,
3. ta fram erforderlig statistik,
4. tillhandahålla uppgifter om Svenska kyrkans indelning,
5. genomföra de kyrkliga valen,
6. tillhandahålla uppgifter om de präster och diakoner som står under respektive stifts tillsyn, och
7. ansöka om förordnande för präster att vara vigselförrättare.

Av 3 § framgår att kyrkostyrelsen även får besluta om andra register. Vidare sägs att de beslutar om användningen av Svenska kyrkans gemensamma datasystem. I 4 § ges kyrkostyrelsen delegation att utfärda bindande föreskrifter (Svenska kyrkans bestämmelser, SvKB) om bland annat vad registren ska innehålla vem som ska föra

dem samt övriga uppgifter i registren. Nedan framgår de fem gällande bestämmelser som kyrkostyrelsen har utfärdat med stöd av dessa bestämmelser:

- ◆ 2007:1 Kyrkostyrelsens beslut om registrering av kyrkoavgift och begravningsavgift.
- ◆ 2008:7 Kyrkostyrelsens beslut med bestämmelser om användningen av Svenska kyrkans gemensamma datasystem.
- ◆ 2009:9 Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.
- ◆ 2010:2 Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9).
- ◆ 2014:1 Kyrkostyrelsens beslut om Kyrksam

2.2 Behandling i kyrkomötet

Frågan om gemensamma IT-system har varit föremål för behandling i kyrkomötet vid flera tillfällen. Nedan beskrivs detta.¹

1999 års kyrkomöte

När kyrkoordningen fastställdes av 1999 års kyrkomöte reglerades endast systemfrågor kopplade till kyrkobokföring och utbetalning av kyrkoavgiften. I 10 kap. 5 § kyrkoordningen angavs då att kyrkofondens styrelse skulle ansvara för ”det kyrkliga utjämningsystemet, systemfrågor om kyrkobokföringsregistret samt de övergripande frågorna när det gäller avgiftsbetalning” (CsSkr 1999:3). Frågor om kyrkobokföringens innehåll låg dock på kyrkostyrelsen. I kyrkoordningen (56 kap.) fanns beskrivning av vilka register som omfattades av kyrkobokföringen, bestämmelser om vilka uppgifter som skulle finnas i registren, vem som skulle föra in uppgifterna m.m. Kyrkostyrelsens uppgift var att svara för de centrala s.k. tillhörighetsregistret, referensregistret och verksamhetsregistret till vilka uppgifter skulle överföras från de lokala och regionala registren. Bestämmelserna i kyrkoordningen motsvarade i stort de tidigare bestämmelserna som funnits i bl.a. kyrkolagen och de kyrkliga kungörelserna.

2003 års kyrkomöte

Vid 2003 års kyrkomöte hanterades två skrivelser från kyrkostyrelsen med koppling till de gemensamma IT-systemen.

I skrivelse 2003:10 föreslogs att ansvaret för alla nationella datasystemen skulle ligga på kyrkostyrelsen. Detta innebar att kyrkofondens styrelse fick ett mer renodlat uppdrag. Som motiv anfördes att dubbelarbete därmed skulle kunna undvikas och att samordningen mellan de olika datasystemen som används på nationell nivå skulle förbättras. Någon närmare precisering av vad som avsågs med nationella system gjordes inte.

---

¹ Kyrkomötet har även behandlat frågor som indirekt rör de gemensamma systemen. Exempelvis beslutade 2014 års kyrkomöte att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa en webbportal för barn. Dessa frågor rör innehåll i kyrkans digitala kommunikation och utelämnas därför från redogörelsen i detta avsnitt. Vid samma kyrkomöte behandlades en motion om ”En kyrka fri från barnpornografi”. Kyrkomötet avlog motionen men uppdrog till kyrkostyrelsen att se om ytterligare åtgärder kan vidtas för att ytterligare förstärka skyddet inom detta område.

Relationsändringen med staten hade skapat behov av nya gemensamma systemlösningar för att administrera exempelvis kyrkoavgiftsbetalning, statistikinsamling och kyrkoval. Även lagkrav som exempelvis 14 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan med krav på uppgiftslämnande till det statliga trossamfundsregistret skapade behov av nya systemlösningar. För att hantera dessa behov skapades bl.a. Organisationsregistret. Genom att kyrkoordningen innehöll detaljregler om kyrkans register kunde kyrkostyrelsen endast utfärda anvisningar. Detaljregleringen i kyrkoordningen av system- och registerfrågor visade sig ganska snart vara en mindre lämplig ordning. Det fanns behov av mer lättillgängliga bestämmelser som löpande kunde anpassas efter uppkomna behov och nya förutsättningar. Även det faktum att ett nytt kyrkobokföringssystem med central datalagring var på väg att tas i bruk påverkade i samma riktning. Kyrkostyrelsen föreslog i skrivelsen 2003:7 därför att detaljregleringen skulle ersättas av ett fåtal grundläggande bestämmelser om ändamålen med dels kyrkobokföringen, dels övriga register. Kyrkostyrelsen föreslogs få befogenhet att bestämma om ytterligare register samt ett allmänt bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om registrens ändamål, innehåll, vem som ska föra registren, vilka uppgifter som ska lämnas, när och av vem uppgifter ska lämnas, vem som ska underrättas om uppgifter ur registren och övriga uppgifter i registren.

Förslaget innebar även ett förtydligande att med begreppet kyrkobokföring skulle avses tillhörighetsregistren och ministerialböckerna.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med Kyrkorättsutskottet och Ekonomi och Egendomsutskottets förslag (Kr 2003:2 och EE 2003:2).

2005 års kyrkomöte

Till 2005 års kyrkomöte lämnade kyrkostyrelsen i sin skrivelse 2005:11 förslag om att ersätta begreppet nationella system med gemensamma datasystem och att klargöra ”att den nationella nivåns ansvar för systemfrågor inte enbart avser kyrkobokföringssystemet utan alla datasystem som är gemensamma för Svenska kyrkan”.

Kyrkostyrelsen angav följande

Med hjälp av IT kan Svenska kyrkan både rationalisera och skapa bättre och snabbare informationsflöden som kan bidra till en högre kvalitet och bättre spridning av och tillgång till information. Det är därför rimligt att det i kyrkoordningen finns ett utpekat ansvar för dessa system. Det är vidare rimligt att utgå från att verksamheten över tiden kommer att ställa allt större krav på systemens tillgänglighet och tillförlitlighet. Den tekniska utvecklingen på dataområdet sker mycket snabbt. Nya versioner som kräver ständiga uppgraderingar innebär en risk för att utvecklingen lokalt kommer att ske olika snabbt. Som Luleå stift påpekat finns det också enheter som har byggt upp egna system. Eventuella önskemål hos dessa enheter att ha kvar sina egna system måste vägas mot det samlade behovet av effektiva och säkra system för Svenska kyrkan som helhet. Självklart måste, i de fall det uppstår ett behov för vissa enheter att av effektivitets- eller säkerhetsskäl byta ut sina egna system, ett sådant byte ske i nära samråd mellan Kyrkostyrelsen och berörda enheter. Om den gemensamma plattformen skall vara till fortsatt nytta fordras dock att användarna av systemen följs åt i ungefär samma takt i utvecklingen. Varje enhet måste svara för att underhålla sina delar av de gemensamma systemen samtidigt som det krävs samordning av när och på vilket sätt olika aktiviteter skall ske. Därför är det viktigt att den gemensamma plattformen på vilka dessa

system vilar kan vidmakthållas och vidareutvecklas. Först då blir IT-stödet i Svenska kyrkan det hjälpmedel som det är tänkt att vara, dvs. samverkande, effektivt och kostnadsbesparande... I olika sammanhang har därför behovet av en starkare styrning av IT-frågorna påtalats. Samtidigt är det givetvis angeläget att Kyrkostyrelsen är lyhörd för de behov som finns hos olika enheter och inte vidtar några större förändringar utan att dessa är väl förankrade lokalt och regionalt. Kyrkostyrelsens styrning av IT-frågorna bör åstadkommas genom att Kyrkostyrelsen ges befogenhet att utfärda närmare bestämmelser om ”hur” registren skall föras, dvs. om användningen av de gemensamma datasystemen. Sådana bestämmelser skulle t.ex. kunna innefatta sådant som nu finns i den tidigare nämnda e-postpolicyn, vilka gemensamma program som får användas, vilken utrustning som krävs samt inte minst, policys för informationssäkerhet, ordning för rapportering av fel som upptäcks, lämpliga rutiner för att externa konsulter skall kunna ges tillgång till de interna systemen etc. Därmed skulle en större enhetlighet kunna skapas när det gäller hur de gemensamma systemen används, vilket är väsentligt för att såväl säkerhet som kvalitet skall kunna säkras.

Kyrkostyrelsen konstaterade vidare att

... de system som omfattas av nationella nivåns ansvar samtliga är sådana att de är för hela Svenska kyrkan gemensamma. De är nödvändiga för verksamheten i kyrkans församlingar, samfälligheter, stift samt på nationell nivå. Ansvaret enligt paragrafen omfattar med andra ord inte system som endast används i t.ex. en eller flera församlingar eller samfälligheter.

De gemensamma systemen som redovisades i skrivelsen var: kyrkobokförings-systemet, organisationsregistret, Kyrknätet med tillhörande IT-säkerhet, E-post-systemet, statistikdatabasen, val- och mandatsystem, system för hantering av kyrkoantikvarisk ersättning med relaterade system, samt system för utbetalning av kyrkoavgift.

Organisationsutskottet (O 2005:3) tillstyrkte kyrkostyrelsens förslag. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

2012 års kyrkomöte

Vid 2012 års kyrkomöte behandlades strukturfrågor (KsSkr 2012:5). Kyrkostyrelsen föreslog kopplat till strukturarbetet att ”arbetet med gemensamma administrativa system och med administrativ samverkan ska intensifieras i nära samverkan med stiftet”. Som skäl till förslaget angav kyrkostyrelsen bl.a. följande

Samtidigt som det har skett en positiv utveckling med gemensamma lösningar på några viktiga områden finns det inom Svenska kyrkan fortfarande många exempel på att system för likartad verksamhet används utan någon egentlig samordning. Utredningen nämner som exempel bl.a. ekonomihantering, löneadministration samt fastighetsfrågor. Att varje enhet för sig ska införskaffa och bekosta systemlösningar trots att verksamheten som systemen ska stödja är densamma är varken rationellt eller kostnadseffektivt. I likhet med utredningen anser kyrkostyrelsen därför att det finns skäl att söka gemensamma lösningar på fler områden och att det också kan vara motiverat att göra sådana lösningar obligatoriska i vissa fall. I samtalen med stiftet har

flera områden nämnts där det vore angeläget med bättre samordning, utöver de ovan nämnda även t.ex. fastighets- och antikvariska frågor och medlemskommunikation. Som ytterligare exempel nämner utredningen bokningssystem och dokumenthanteringssystem.

Under remissbehandlingen av Närhet och samverkan (SKU 2011:2) ställdes sig en tydlig majoritet (69,3 procent tillstyrkte och 19 procent tillstyrkte med viss justering) av de svarande bakom påståendet: ”Arbetet med gemensamma administrativa system och med administrativ samverkan ska intensifieras med syftet att i största möjliga utsträckning ha gemensamma system varav vissa bör vara obligatoriska.” Några av remissinstanserna angav att formuleringen var för oprecis när det gäller ett eventuellt obligatorium. Kyrkostyrelsen konstaterade

Flera av de remissinstanser som har uttalat sig ifrågasätter att det ska bli fler system som är obligatoriska för hela Svenska kyrkan och någon undrar vem som i så fall ska besluta om det. I denna del vill kyrkostyrelsen framhålla följande. De system som idag är obligatoriska i den meningen att de är tvingande för samtliga Svenska kyrkans enheter att använda är reglerade i kyrkoordningen vad gäller ändamålen. Kyrkostyrelsen har visserligen befogenhet att bestämma om ytterligare gemensamma register (56 kap. 3 §) men i den mån som det är fråga om ett register som ”ska” finnas men som inte redan ryms i ändamålsparagrafen bör denna i så fall justeras för att regleringen ska vara konsekvent. Ett obligatorium av detta slag kan alltså därigenom bli en fråga för kyrkomötet... Den modell som hittills har prövats inom ramen för den gemensamma IT-plattformen kan med fördel användas även på andra områden. En sådan modell är inte obligatorisk i den meningen att alla enheter inom Svenska kyrkan eller ens alla enheter inom ett stift är tvingade att använda det tillhandahållna datasystemet. Men det är bara genom att ansluta sig till den gemensamma lösningen som man får del av stöd för drift och underhåll samt support för användningen av dem. Det kan också vara möjligt att kombinera detta med ekonomiska incitament liknande det tidigare nämnda riktade församlingsbidraget. På så sätt kan det ske en utveckling mot fler gemensamma administrativa system utan att det för den skull blir ett ”obligatorium” i egentlig mening. I likhet med utredningen ser kyrkostyrelsen detta som en viktig process som bör fortsätta men som måste hanteras i nära dialog med dem som berörs.

Organisationsutskottet (2012:2) tillstyrkte kyrkostyrelsens förslag och noterar

med tillfredsställelse att arbetet med de gemensamma systemen och med administrativ samverkan ska intensifieras i nära samverkan med stiftet. Kyrkostyrelsens redogörelse för det redan inledda arbetet med utveckling av gemensamma lösningar är positivt och visar att församlingar, stift och nationell nivå arbetar aktivt för ökad administrativ samverkan vilken syftar till att frigöra resurser till den grundläggande uppgiften.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

3.1 Allmänt

Kyrkomötets beslut att intensifiera arbetet med administrativ samverkan och gemensamma system innebar en tydlig instruktion om ökad ambition inom området. Beslutet tydliggjorde att nationell nivå i samverkan med stiftens har ett ansvar att skapa förutsättningar för att arbetet med samverkan ökar i både bredd och djup. Självklart har även församlingar och pastorat en viktig roll i detta, då arbetet handlar om att skapa bästa tänkbara förutsättningar för genomförandet av den grundläggande uppgiften. Beslutet tydliggjorde även att ett av nationell nivåns kärnuppdrag är att stödja utvecklingen av gemensamma processer, rutiner och system i syfte att skapa ökad nytta till lägre kostnad.

Frågan om administrativ samverkan hänger intimt samman med frågan om gemensamt IT-stöd. I en tid med allt större digitalisering är gemensamma system grunden för gemensamma arbetssätt. De gemensamma arbetssätten skapar helt nya förutsättningar för kompetensdelning och därmed samverkan. I en framtid kan samverkan sannolikt ske i hela Svenska kyrkan då behovet av geografisk närhet minskar inom många områden. Gemensamma system är även en viktig framgångsfaktor för kommunikation inom Svenska kyrkan och i förhållande till medlemmar och övriga intressenter. Här är svenskakyrkan.se med tillhörande funktioner och Svenska kyrkans intranät viktiga gemensamma lösningar.

Det övergripande syftet med samverkan är att säkerställa att så stor del som möjligt av de samlade resurserna i Svenska kyrkan används till den grundläggande uppgiften. Det handlar om att den stödjande verksamheten är relevant, kvalitativt, säker och kostnadseffektivt. Sedan länge har det varit självklart att se system för hantering av kyrkobokföring och därmed relaterade system som gemensamma. Relationsändringen skapade behov av nya systemlösningar som även de ses som självklara nyttigheter för hela kyrkans bästa. Det handlar exempelvis om val- och mandatsystem och det system som bl.a. hanterar kollekt- och kyrkoavgift (KOB). Denna typ av system behöver av förklarliga skäl vara både gemensamma och obligatoriska. I Strukturutredningen (SKU 2011:2) konstateras att det i hela kyrkan finns en växande insikt om, och förståelse, för behovet av gemensamma lösningar och system på områden av stöd och servicekaraktär. Det som nu pågår kan sägas vara den tredje ”vågen” av administrativ samverkan genom gemensamma systemlösningar. Övergången från folkbokföring till kyrkobokföring lade grunden för att jobba med gemensamma lösningar, relationsändringen med staten gav upphov till nya behov och nu ser vi värdet av att fortsätta arbetet med samverkan inom fler områden. Kyrkans ekonomiska utmaningar skapar incitament att tänka nytt och samverka. En katalysator till förändring har även varit det riktade församlingsbidraget som kyrkomötet infört. Bidraget är avsett att användas till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar. Detta arbete sker i nära samverkan med nationell nivå och stiftens och bygger på frivillighet.

Kyrkostyrelsen kan konstatera att det sker en tydlig positiv utveckling av gemensamma lösningar med exempelvis den gemensamma IT-plattformen samt utvecklingen inom ekonomi- och personalområdet. Arbetet är dock fortfarande i sin linda. Det som konstaterades vid 2012 års kyrkomöte är lika sant idag:

Samtidigt som det har skett en positiv utveckling med gemensamma lösningar på några viktiga områden finns det inom Svenska kyrkan fortfarande många exempel på att system för likartad verksamhet används utan någon egentlig samordning. [...] Att varje enhet för sig ska införskaffa och bekosta systemlösningar trots att verksamheten som

3.2 Nya strukturer skapas

Beslutet om ökad ambitionsnivå hade sikte på verksamheten på nationell nivå från och med år 2013. Kyrkostyrelsen har under de två verksamhetsår som gått sedan beslutet, initierat och genomfört ett stort antal åtgärder. Dessa åtgärder har varit på både det strategiska och operativa planet. En viktig åtgärd har varit att sammanföra all verksamhet på nationell nivå som direkt eller indirekt är kopplad till administrativ samverkan inklusive IT-frågor till ett samlat kompetens- och resurscentra. De olika supportfunktioner som finns inom nationell nivå har sammanförts till en samlad supportorganisation som hanterar dels frågor kopplade till IT-verksamheten (applikations- och teknisksupport), dels Svenska kyrkans informationsservice. Under 2014 hanterades sammanlagt 75 000 ärenden varav 58 procent gällde teknisk support, 26 procent gällde applikationssupport och 16 procent gällde frågor om Svenska kyrkans verksamhet och organisation. Antalet ärenden var cirka 30 procent fler än 2013. Genom att sammanföra supporten till en enhet skapas bättre förutsättningar att arbeta förebyggande genom att förbättra rutiner, system och information. En samlad organisation skapar även bättre möjligheter till lärande mellan olika supportområden och resursutjämning. Genom att sammanföra verksamhet som hör ihop, och dela verksamheter som inte hör ihop, skapas en renodling av verksamheten som skapar grund för ett fokuserat arbete med tydliga mål. På det operativa planet har Svenska kyrkan identifierat ett antal nyckelpositioner som idag innehas av konsulter, men som framöver kommer att bemannas med egen personal. Sammantaget leder detta till en ökning av antalet anställda på nationell nivå, dock inom ramen för samma, eller ofta lägre, totala kostnad.

Samverkan med stiftet är en nyckel till framgång. En samverkansgrupp mellan stiftet och nationell nivå i form av en styrgrupp för administrativ samverkan har därför skapats. I gruppen ingår företrädare för samtliga stift och nationell nivå (som företräds av generalsekreteraren). Gruppen har under 2014 prioriterat fem områden för samverkan:

- ◆ ekonomi- och löneadministration,
- ◆ fastighet,
- ◆ dokument-, ärendehantering och arkiv,
- ◆ inköpsstöd (inkl. ramavtal), samt
- ◆ IT (inkl. videokonferens och telefoni).

Kyrkostyrelsen delar gruppens bedömning att de områden som anges ovan bör prioriteras. Kyrkostyrelsen vill även lyfta fram kommunikationsområdet som ett högt prioriterat närliggande område. Detta genom den tydliga kopplingen till digital kommunikation i form av allt från svenskakyrkan.se till närvaro på sociala medier.

Arbetet på nationell nivå inom dessa områden inriktas på att, i den utsträckning det är relevant ur ett kostnads- och kvalitetsperspektiv, utveckla gemensamma arbetssätt och systemstöd. Utvecklingen av gemensamma stöd kräver även att support- och utbildningsfrågor hanteras och utvecklas så att det finns ett ändamålsenligt stöd till verksamheten. Ett arbete pågår med att tillsammans med stiftet konkretisera målsättningar inom respektive område i form av bl.a. besparingspotential och kvalitativa aspekter. En inledande analys indikerar att det bara inom inköpsområdet kan finnas en potential till årliga besparingar på mellan 300 och 400 miljoner kronor för kyrkan som helhet om arbetet med inköp hanteras på ett mer

systematiskt och gemensamt sätt. Inom områdena ekonomi- och personaladministration samt fastighet uppgår besparingspotentialen sammantaget till än större belopp.

KsSkr 2015:2
Bilaga 3A

4 Svenska kyrkans IT-verksamhet

4.1 Allmänt

Svenska kyrkans gemensamma IT-verksamhet utvecklar, förvaltar och driver de gemensamma IT-systemen t.ex. valsystem, medlemsregister och kyrkobokföring, kyrkobyggnadsregister, Svenska kyrkans webb, intranät och e-post samt den gemensamma IT-plattformen (GIP). Uppgiften innebär även att tillhandahålla utbildning och support inom området samt att skapa förutsättningar för nya gemensamma lösningar. Verksamheten inriktas på en stabil leveransorganisation där det övergripande målet är att stödja både verksamhet och användare inom IT-området. De gemensamma IT-systemen ska kännetecknas av ändamålsenliga och kostnadseffektiva lösningar med hög tillgänglighet. Krav på hög säkerhet och kontinuerlig riskanalys är naturliga delar av verksamheten.

Obligatoriskt eller frivilligt

Som framgått av redovisningen av kyrkoordningens förarbeten (avsnitt 2.2) är inte alla gemensamma system automatiskt obligatoriska att nyttja. Enligt kyrkoordningen kan kyrkostyrelsen formellt utfärda bestämmelser om nya register mm. Dock finns en tydlig inriktning i kyrkoordningens förarbeten att kyrkomötet bör besluta om en systemlösning inom ett helt nya område ska bli obligatorisk. Utgångspunkten är således att genom goda incitament skapa grund för anslutning. Genom att avstå från att nyttja de gemensamma lösningarna avstår således en församling frivilligt från det stöd och andra typer av, ofta subventionerade, fördelar som de gemensamma lösningarna erbjuder. Kyrkostyrelsen ser idag inga behov att göra ytterligare system obligatoriska.² Fokus är istället att skapa systemlösningar inom de prioriterade områdena som i likhet med den gemensamma IT-plattformen bygger på frivillighet, ändamålsenliga lösningar, ekonomiska incitament och stor nytta. Detta i linje med de uttalanden som ligger bakom 2012 års kyrkomötesbeslut.

Kommunikation

Ett viktigt område kopplat till alla gemensamma lösningar, oavsett om det gäller gemensamma policys, processer, rutiner eller system är kommunikation. Det handlar om att göra de lösningar som utvecklas kända och att kommunicera nyttan av dessa lösningar. T.ex. har få enheter idag digital hantering av inkommande fakturor genom extern scanning och digital attestering. Inte heller digital tidrapportering är särskilt utbredd. I viss utsträckning kan det även handla om insatser av utbildningskaraktär för att skapa förståelse för fördelen med dessa lösningar. Här finns dels utmaningen att erbjuda rationella konkurrenskraftiga lösningar, dels att ha en kommunikation som synliggör dessa lösningar. Kyrkostyrelsen kommer att ge frågan om kommunikation av de gemensamma lösningar ytterligare fokus framöver.

---

2 Utredningen *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* (SKU 2015:1) som presenterades för kyrkostyrelsen i maj 2015 innehåller förslag inom systemområdet som kan komma att påverka kyrkostyrelsens bedömning.

4.2 Den grundläggande infrastrukturen inom IT-området

Den grundläggande infrastrukturen inom IT-området består av Kyrknätet och den gemensamma IT-plattformen (GIP).

Kyrknätet är namnet på det gemensamma interna nätverk som kopplar samman församlingar, pastorat, stift och nationell nivå. Lite förenklat kan Kyrknätet sägas vara ett "inomkyrkligt internet." Kyrknätet skapar en gemensam anslutning för hela kyrkan till och från internet, med central övervakning. Kyrknätet är således en central del i den gemensamma säkerhetslösningen kopplat till IT-området. Anslutning till de gemensamma systemen sker genom anslutning till Kyrknätet. Anslutning till Kyrknätet är obligatoriskt.

Genom att ansluta sig till GIP övertar nationell nivå ansvaret för drift av IT-miljön och programvaran (inklusive ansvar för uppdateringar m.m. av de program som enheten använder). Även ett antal standardsystem ingår, t.ex. MS Word och MS Excel samt e-post. Anslutna enheter behöver således ingen egen serverhall eller motsvarande. I GIP ingår även support och utbildning. GIP är ett gemensamt samverkansprojekt mellan nationell nivå och stiftet, där det tekniska ansvaret hanteras av nationell nivå.

Anslutningen till GIP subventioneras av stiftet inom ramen för riktat församlingsbidrag eller med andra medel. Kostnaden för en användare i GIP är 350 kronor per månad (inkl. moms). Kostnader för drift av system som inte ingår i GIP tillkommer enligt separat prislista, detta gäller även för anslutning av skrivare. Kyrkostyrelsens allmänna utgångspunkt är att kostnaden för en användare i GIP ska hållas konstant över tid. Det innebär att löpande rationaliseringar behöver ske för att säkerställa att kostnaderna inte ökar, eller att utrymme för potentiella prissänkningar istället används för att öka nyttan av tjänsten genom att tillföra ytterligare nytta. Denna utgångspunkt kan dock behöva prövas om det finns särskilda skäl till detta.

Efter kyrkomötets beslut om att intensifiera arbetet har kyrkostyrelsen vidtagit ett antal åtgärder även inom IT-området. Ett stort uppgraderingsprojekt av den tekniska infrastrukturen genomfördes under 2014. Projektet omfattar byte av gammal hårdvara och uppgradering av mjukvara. Uppgradering av GIP till ny version (2.0) har genomförts. GIP 2.0 innebar uppdatering till snabbare och modernare teknik med ökad driftssäkerhet och kapacitet. Uppbyggnad av en egen driftsenhet med egen personal på de strategiska posterna har genomförts. En strategisk förändring i syfte att skapa en för kyrkan sammanhållen IT-miljö har varit övertagande av Luleå stiftets serverhall (Fortlax) från och med 1 januari 2015. Genom detta avtal ansvarar nu nationell nivå för all IT-verksamhet kopplat till GIP. Arbeta pågår med att under 2015 ansluta nationell nivåns medarbetare till GIP. Andra typer av åtgärder är beslut om renodling av de driftstjänster som nationell nivå erbjuder vid sidan av GIP.³ Arbeta pågår även med att uppgradera e-postsystemet till en ny version.

För att förtydliga att GIP är grunden för samverkan överväger kyrkostyrelsen att till stiftet väcka frågan om att inkludera systemkostnaderna för de system som ligger inom ramen för samverkan inom området ekonomi- och personalsystem (se avsnitt 4.3) som delar i GIP. Detta utan eller med en marginell justering av användaravgiften.

Kyrkostyrelsen avser även att i övrigt fortsätta utveckla GIP i syfte att öka nyttan ytterligare. Exempel på detta är att låta fler tjänster ingå i plattformen. Idag ingår

---

3 Exempelvis kommer det driftsåtagande som nationell nivå hanterat i förhållande till Uppsala pastorat att avvecklas under 2015.

drift av IT-miljö och programvaror, men inte ansvar för bevakning av nätförbindelser och datorarbetsplats. Inom dessa områden finns istället olika typer av ramavtal. Kyrkostyrelsen avser att tillsammans med stiftet analysera möjligheten att nationell nivå tar ett större ansvar för att samordna och kvalitetssäkra även inom dessa områden. Orsaken är att en användare idag har mycket svårt att veta om ett fel beror på ”dålig uppkoppling” eller fel i dator/mobil eller om det är ett fel i programvaran inom GIP. Genom att ta ansvar för att det finns möjlighet att t.ex. köpa kvalitetssäkrade GIP-datorpaket och bevaka nätverkens funktionalitet tas ett stort steg mot målbilden att på bästa sätt stödja användarna inom hela IT-området. Detta innebär även att IT-supporten utökas för att svara på denna typ av frågor. Kyrkostyrelsen avser även att analysera möjligheten att börja lämna support för ”surfplattor”.

Den gemensamma IT-plattformen är resultatet av ett arbete som initierades av Luleå stift. Arbetet startade under 2006 genom en förstudie om IT-plattformar för administrativ samverkan i Luleå stift. Arbetet har sedan start skett i nära samverkan med nationell nivå. Den första enheten (Luleå stift) anslöts i mitten av 2008. I tabellen nedan framgår hur antalet anslutna har utvecklats från den tidpunkt kyrkomötet beslutade att arbetet med gemensamma system skulle intensifieras.

	31-dec-12	31-dec-13	31-dec-14	28-feb-15
Användare	3 400	5 582	7 930	8 639
Anslutna enheter	118	226	283	313

Som framgår har antalet anslutna användare och enheter⁴ mer än fördubblats mellan utgången av 2012 och 2014. Detta har varit möjligt genom stort intresse och en stor insats från såväl stift som församlingar. Finansiellt har det riktade församlingsbidraget samt kyrkomötets beslut om att tillskjuta ytterligare medel till nationell nivå för detta ändamål varit centrala förutsättningar för att kunna verkställa anslutningarna i den takt som skett. I tabellen nedan framgår anslutning per stift per 28 februari 2015. Ett försök att beräkna antalet ”anställda som inte är GIP-användare” har gjorts genom att använda statistikuppgift för medelantalet anställda från den ekonomiska redogörelsen för räkenskapsåret 2013.

4 Notera att antalet enheter minskar pga. sammanslagningar vilket gör att det av tabellen inte går utläsa hur många nya enheter som anslutits under respektive år.

Stift	Enheter i GIP	Enheter som inkrädr GIP-ansluten	Korston	Anställda som inte är GIP användare	Antal anställda *
<i>Församlingar och pastorat fördelade per stift</i>					
Göteborgs stift	34	40	903	2 082	2 985
Hälsöands stift	16	35	314	777	1 091
Karlstads stift	26	6	604	433	1 037
Linköpings stift	19	11	505	932	1 437
Luleå stift	30	5	1 067	180	1 247
Lunds stift	42	67	828	2 357	3 185
Stockholm stift	37	20	1 320	1 010	2 330
Strängnäs stift	20	34	361	958	1 319
Uppsala stift	23	41	443	1 250	1 693
Visby stift	2	13	46	133	179
Växjö stift	22	42	492	1 377	1 869
Skarastift	26	17	872	786	1 658
Västerås stift **	0	44	0	1 429	1 429
Summa	297	375	7 755	13 704	21 459

Stift och nationell nivå	12	2	800
Övriga enheter (t.ex. stiftsgårdar)	4		84
Totalt antal ansatta enheter	313	377	8639

*) Avser medelantalet anställda rapporterat i den ekonomiska statistiken för räkenskapsåret 2013

**) Västerås stift har en egen IT-plattform (VIP)

Den gemensamma IT-plattformen, GIP, är en betydelsefull infrastruktur som tillsammans med Kyrknätet möjliggör samordning av administrativa system i Svenska kyrkan.⁵ Som konstaterat ovan är inriktningen att bygga vidare på frivillig anslutning till systemlösningar inom nya områden. Kyrkostyrelsen är dock angelägen om att anslutningstakten till den gemensamma IT-plattformen är fortsatt hög. Av tabellen nedan framgår ansökningar och nyttjande av det riktade församlingsbidraget för införande av GIP/VIP. Uppgifterna bygger på den information som stiftet lämnat till nationell nivå.

---

5 34 församlingar och pastorat är anslutna till Västerås IT-plattform (VIP). Även andra enheter än församlingar och pastorat har anslutits. Totalt finns cirka 1400 användare. VIP har en annan teknisk lösning än GIP med lägre grad av central systemdrift. En annan skillnad mellan GIP och VIP är att VIP ger de anslutna enheterna möjlighet att på plats i församlingen erhålla olika typer av support och stöd.

Belopp i mkr Stift	Beslutat					Utbetalt					Annuel nyttjat bidrag				
	2011	2012	2013	2014	2011-2014	2011	2012	2013	2014	2011-2014	2011	2012	2013	2014	2011-2014
	8,1	8,1			15,2	8,1	0,0			8,1	0,0	8,1	0,0	0,0	8,1
Uppsala	2,0	3,6	0,4		6,0	2,0	3,3			5,3	0,0	0,3	0,4	0,0	0,7
Linköping	3,8	2,0	2,0		7,8	3,8	2,0	0,6		6,4	0,0	0,0	1,4	0,0	1,4
Skara	3,7	2,6			6,3	3,7				3,7	0,0	2,6	0,0	0,0	2,6
Strängnäs	5,5	0,9	2,4	0,3	9,1	5,5	1,4	1,2	0,3	8,4	0,0	-0,5	1,2	0,0	0,7
Västerås	5,8	2,4			8,2	5,8	2,0			7,8	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4
Växjö	11,0	13,0			24,0	11,0				11,0	0,0	13,0	0,0	0,0	13,0
Lund	9,0	6,0			15,0	9,0	3,6			12,6	0,0	2,4	0,0	0,0	2,4
Göteborg	4,4	4,4	2,4		11,2	4,4	4,4	2,4		11,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Karlstad	3,4				3,4	3,4				3,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hälsösand	0,5				0,5	0,5				0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Luleå	0,1	0,7	0,1		0,9	0,1	0,7	0,1		0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Väby	11,0	6,8	2,0		19,8	11,0	3,6			14,6	0,0	3,2	2,0	0,0	5,2
Stockholm															
Totalt	68,3	50,5	9,3	0,3	128,4	68,3	21,0	4,3	0,3	93,9	0,0	29,5	5,0	0,0	34,5
Bidrag ska nyttjas år	2014	2015	2016	2017											

Som framgår av tabellen är totalt 128,4 miljoner kronor av det riktade församlingsbidraget beslutat att gå till GIP eller relaterade områden. Till detta kommer att exempelvis Luleå stift även nyttjat andra medel än riktat församlingsbidrag till satsningar inom detta område. Samtliga medel ansökta för 2011 är förbrukade. För 2012 års bidrag, som kan nyttjas till utgången av 2015 är mycket ännu outnyttjat. För bidragsåren 2013 och 2014 finns endast 5 miljoner kronor kvar att nyttja.

Sammantaget kan konstateras att det är mycket osannolikt att de uppskattningsvis drygt 13 000 anställda som ännu inte är anslutna kan (eller vill) vara anslutna till utgången av 2015, den tidpunkt då merparten av bidragsmedlen ska vara förbrukade. Om stiftens väljer att omdisponera medel kan de nyttja RfB fram till utgången av 2017. Inte heller då är det sannolikt att samtliga som önskar ansluta sig är anslutna. Avsatta medel är även för begränsande för att finansiera denna mängd anslutningar. Kyrkostyrelsen anser att det vore olyckligt om en situation uppstår där nyanslutna församlingar och pastorat själv ska finansiera samtliga kostnader kopplat till anslutningen. Mot bakgrund av detta kommer kyrkostyrelsen, inom ramen för verksamhetsplaneringen för 2016-2018, att lämna förslag för ett fortsatt införande av den gemensamma IT-plattformen.

4.3 IT-system

De för Svenska kyrkan gemensamma IT-systemen kan delas in i olika områden beroende på vilken typ av verksamhet som systemet hanterar eller stödjer. Områdena är:

- ◆ Ekonomi och personal
- ◆ Fastighet och kulturarv
- ◆ Ärendehantering, dokument och arkiv
- ◆ Digital kommunikation och e-post
- ◆ Kyrklig administration inklusive kyrkoval

I avsnitt 4.3.1 - 4.3.5 presenteras fördjupad information om dessa områden.

Det är viktigt att notera vad som inte anges som prioriterade område ovan. Idag finns ingen beredskap eller planering för systemlösningar kopplat till kyrkogårds- och begravningsverksamheten. Motivet till detta är att nationell nivå idag inte har någon uttalad roll när det gäller samordning av frågor kopplade till begravningsverksamheten. Inte heller finns resurser avsatta för satsningar på att skapa gemensamma lösningar kopplat till bokningsområdet. Motivet till detta är att bokningsområdet är ett område där en bred samsyn inom hela Svenska kyrkan behövs för att kunna skapa gemensamma rutiner och systemlösningar. Systemfrågan är en viktig del, men den mest kritiska framgångsfaktorn är att hitta en gemensam ambitionsnivå. Detta gäller för en stor mängd frågor, exempelvis när och hur verksamhet ska kunna bokas, hur snabbt man ska kunna förvänta sig svar på bokningsförfrågningar m.m. Kyrkostyrelsen bedömer att arbete bör initieras för att på sikt skapa gemensamma strukturer inom detta område.

4.3.1 Ekonomi- och personalsystem

Till gruppen ekonomi- och personalsystem hänförs de system som stödjer processer för ekonomi- och personaladministration både på den nationella nivån och i övriga delar av kyrkan. Ett grundläggande behov inom detta område är systemstöd för hantering av utbetalning av kyrkoavgiften. 2006 sattes det s.k. Kollekt- och betalsystemet (KOB). I KOB hanteras bl.a. kyrkoavgiften, kollektredovisning och fakturering av den inomkyrkliga clearing. KOB kan integreras med merparten av

de ekonomisystem som används inom Svenska kyrkan. Genom integrationen mellan ekonomisystem och KOB kan församlingar, pastorat och stift nyttja den lösning som skapats under 2014 för gemensam hantering av digitala fakturor, extern scanning och utskrift/distribution av fakturor. KOB har varit och är ett framgångsrikt verktyg för att minska kostnaderna för ekonomihantering i kyrkan. Systemet moderniseras för närvarande vilket förutses leda till ökad användarnytta.

Projektet för gemensamt administrativt stöd (GAS) har gett upphov till ett grundläggande koncept som beskriver hur Svenska kyrkan bör jobba inom ekonomi- och personalområdet. Systemstöd har upphandlats för de processer som har utvecklats och systemstödet anpassas löpande till nya och förändrade processer i takt med att koncept och arbetssätt utvecklas. Systemstödet integreras även med KOB och andra relevanta system för att skapa största möjliga effektivitet. Inom ekonomi- och personalsystem är fokus framöver fortsatt på process- och systemfrågor, men även att stödja stiftet vid den pågående uppbyggnaden av servicebyråer. Ett växande antal stift har etablerat, eller fattat inriktningsbeslut om att etablera, en servicebyrå med uppgift att tillhandahålla ekonomi- och löneadministration (vissa servicebyråer avser att tillhandahålla även andra typer av tjänster). Nationell nivå har tillsammans med stiftet ansvar för att bistå de församlingar som önskar ansluta sig till de processer och system som utvecklas. Stöd i samband med dessa införanden är allt från inventering av församlingens nuläge i form av befintliga rutiner samt tekniska och kompetensmässiga förutsättningar, till att erbjuda utbildning i det nya arbetssättet och praktiskt bistå med att konvertera och installera de nya systemlösningarna. Processen innebär inte sällan att församlingen har ett stort behov av support i olika typer av frågor. Bedömningen är att ett stort antal församlingar kommer att ansluta sig dessa lösningar. Nationell nivå biträder även stiftet med ett motsvarande arbete initialt inom personalområdet.

En viktig framgångsfaktor är att ta tillvara på de effektiviseringsmöjligheter och möjligheter till bra verksamhetsstöd som gemensamma processer och system ger upphov till. Målsättningen är således att skapa systemstöd för alla delar av ekonomi- och löneprocesserna där det finns värde av att dessa är gemensamma. Idag ingår t.ex. inte stöd för upprättande av årsredovisning och deklARATIONER. Inte heller ett verksamhetsstöd anpassat till den kyrkliga kontexten. Det handlar om exempelvis enhetliga och pedagogiska rapporter som stödjer kyrkoherdar och andra chefer i deras ledningsarbete och underlag till kyrkoråd och kyrkofullmäktige för styrning och uppföljning. Dessa områden och andra relaterade områden kommer att hanteras. Arbetet innebär även att befintliga utbildningar inom området måste anpassas till att det nu växer fram en gemensam praxis inom detta område.

4.3.2 Fastighet och kulturarv

Det systemstöd som finns idag inom fastighets- och kulturarvsområdet är i huvudsak hänförligt till hantering av frågor kopplat till grunduppgifter rörande kyrkobyggnader och då primärt till kulturarvsrelaterade frågor i allmänhet och kyrkoantikvarisk ersättning i synnerhet. De system som finns idag är Kyrkobyggnadsregistret som innehåller grundläggande uppgifter om kyrkobeståndet och Sacer som är namnet på det inventarieregister som finns för kulturhistoriskt värdefulla inventarier. Sacer baseras på det register som utvecklats av Västerås stift.

Administrationn av kyrkoantikvarisk ersättning sker i huvudsak i ett projekthanteringssystem benämnt PHS. PHS är både ett ärendehanteringssystem för handläggningen av KAE-ärenden på stiftsnivå och beredning inom kyrkokansliet, men också ett informationssystem för den interna kontrollen och kyrkokansliets

nationella uppföljning av KAE. I många stift fungerar PHS som ett diarieföringssystem för KAE-relaterade handlingar. Systemet möjliggör uttag av rapporter och underlag till olika instanser (regeringen, länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet). Ett arbete har skett i syfte att analysera vilket administrativt systemstöd som bör finnas kopplat till hanteringen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Den samlade bedömningen är att PHS inte uppfyller de krav som bör ställas på ett smidigt och kraftfullt stöd för ärendehantering, och inte heller som stöd för resultatanalysen (uppföljning och utvärdering). I rapporten pekades också på svagheter och risker när det gäller bl.a. kvalitén på den inregistrerade informationen i systemet. En fördjupad analys kommer att ske med syfte att precisera de behov och systemkrav som bör ställas på ett nytt eller förändrat projekthanteringssystem. Kravspecifikationen kommer omfatta såväl systemet för handläggargröd som instrumentet för kontroll, uppföljning och utvärdering, anpassat till den nya modellen för fördelning och hantering av KAE som är under utarbetning. Det är angeläget att detta arbete kan genomföras i nära samarbete mellan berörda användare, systemansvariga, systemutvecklare m.fl. och med deras kompetenser. Fördjupad beskrivning av iakttagelser och förslag till övergripande målbild för ett nytt system framgår i rapporten *Effektiv kyrkoantikvarisk ersättning - slutrapport över nationellt projekt om förbättrad hantering av den kyrkoantikvariska ersättningen*; Svenska kyrkan/Kyrkokansliet 2013.

4.3.3 Dokument- och ärendehantering samt arkiv

Idag finns inga gemensamma system inom Svenska kyrkan för ärendehantering, dokument och arkiv.

Inom Svenska kyrkan bedrivs på flera håll ett aktivt arbete med system för diarieföring och dokumenthantering. Strängnäs stift och Härnösands stift arbetar till exempel sedan flera år i samma dokumenthanteringssystem. Lunds stift arbetar i ett annat diarieförings- och dokumenthanteringssystem, ett system som är svårt att förvalta i den senaste versionen av GIP. Luleå stift bedriver sedan 2014 en pilotverksamhet tillsammans med församlingar och pastorat inom stiftet i ytterligare ett annat diarie- och dokumenthanteringssystem. Övriga stift bedriver sin diarie- och dokumenthantering på andra sätt. Nationell nivå använder ett mer renodlat diarieförings- och ärendehanteringssystem.

Behovet av stöd för diarieföring och dokumenthantering samt arkivering av elektroniska handlingar framförs alltmer intensivt från många håll inom Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen har enligt kyrkoordningen ett särskilt ansvar för kyrkans arkiv. Av kyrkoordningens 55 kap. 8 § framgår att församlingar, pastorat och stift kan överlämna ”Arkivhandlingar som inte längre behövs i kyrkans verksamhet [...] till kyrkostyrelsen för förvaring i Svenska kyrkans gemensamma arkiv.”

Inom ramen för projektet gemensamt administrativt stöd framfördes önskemål från församlingar, pastorat och stift om ett gemensamt dokumenthanteringssystem för hela Svenska kyrkan. Motsvarande behov har konstaterats i utredningar som genomförts gällande den nationella nivån. I samtalen har tydligt framförts att utgångspunkten för ett gemensamt projekt bör vara att ta tillvara de erfarenheter som redan gjorts av systemstöd för diarieföring och dokumenthantering inom Svenska kyrkan, samtidigt som de som idag inte använder ett systemstöd ska få en möjlighet att inventera sina behov. Dessa erfarenheter och behov ska sammanfogas till en gemensam kravspecifikation som kan användas i en öppen upphandling för att på bästa, och långsiktigt mest effektiva, sätt möta Svenska kyrkans gemensamma behov. Det kan vidare konstateras att Svenska kyrkan i dag endast arkiverar

pappershandlingar. Det finns inga rutiner eller tekniska lösningar för arkivering av elektroniska handlingar. Eftersom en stor mängd av den information som hanteras inom Svenska kyrkan består av elektroniska dokument, e-post, uppgifter i datasystem och på webben innebär detta att elektronisk data antingen måste skrivas ut på papper för arkivering eller att informationen inte bevaras över huvud taget, åtminstone inte på ett för framtiden lämpligt sätt. Det kan också konstateras att när det gäller arkivering av pappershandlingar finns det på sina håll brister både i rutiner och i kunskap.

De övergripande behoven i kyrkan är samstämmiga men detaljbehoven ser lite olika ut i olika enheter och inom olika yrkesgrupper:

- ◆ *Utbildning* i diarieföring och arkivering framförs som ett stort behov av församlingar och pastorat. Det framförs också att en ökad satsning på praktiska utbildningar och ett större stöd från stift och nationell nivå är en förutsättning för att eventuellt systemstöd ska kunna få avsedd effekt. Det har identifierats behov av utbildning även hos stift och nationell nivå.
- ◆ Ett för Svenska kyrkan *gemensamt diarieföringssystem* framförs också som ett önskemål från församlingar och pastorat. Församlingar och pastorat menar att ett gemensamt system underlättar utbildning och kunskapsöverföring både inom den egna församlingen, men också mellan församlingar och mellan stift och församlingar. Fördelarna med ett gemensamt diarieföringssystem framförs ofta även av representanter från stift och nationell nivå.
- ◆ Ett *ärendehanteringssystem* som används både till diarieföring och till förvaring av elektroniska dokument kopplade till ett visst ärende framhålls som önskvärt inte minst av stiftet men också från större församlingar/pastorat. Även den nationella nivån ser nyttan med ett gemensamt ärendehanteringssystem.
- ◆ Ett *dokumenthanteringssystem* som utöver funktionaliteten i ett ärendehanteringssystem syftar till att systematisera alla elektroniska dokument eftersträvas framför allt av nationell nivå men också från stift, pastorat och församlingar. I den initiala behovsanalysen av ett dokumenthanteringssystem som gjorts lyfts även fram möteshantering och tillhandahållande av handlingar till förtroendevalda, prästlönetillgångarnas behov av dokumenthantering, avtalshantering och gemensamma klassificeringsstrukturer m.m.
- ◆ Behovet av ett *system för långsiktigt bevarande (e-arkiv)* framförs av samtliga nivåer och frågan om en övergång till verksamhetsbaserad arkivredovisning har lyfts.

Mot bakgrund av ovanstående initierar nu nationell nivå tillsammans med stiftet ett projekt för att hantera dessa frågor. Projektet är en del av den strategiska samverkan mellan nationell nivå och stiftet.

4.3.4 Digital kommunikation (inklusive e-post)

Digital kommunikation är samlingsnamnet på de system som stöder processer för att kommunicera kyrkans verksamhet digitalt både inom kyrkan och externt. I huvudsak www.svenskakyrkan.se och internwww.svenskakyrkan.se, dvs Svenska kyrkans intranät.

Externwebb (www.svenskakyrkan.se)

I år är det 20 år sedan (16 mars 1995) Svenska kyrkan registrerade webbplatsen svenskakyrkan.se. På senare år har webbplatsen och kommunikation via andra typer av sociala medier, blivit centrala kommunikationskanaler för såväl församlingar,

pastorat som stift och nationell nivå. Den nuvarande gemensamma lösningen har funnits sedan 2007. Församlingar, pastorat och stift ansluter sig till den gemensamma lösningen genom att teckna avtal med nationell nivå. Nationell nivå utser ansvarig utgivare för den gemensamma webbplatsen och fastställer policys och riktlinjer kopplat till webbplatsen och dess innehåll. Nationell nivå ansvarar även för de IT-lösningar som krävs för att församlingar, pastorat och stift ska kunna skapa och administrera sina egna webbplatser inom ramen för svenskakyrkan.se. De anslutna enheterna ansvarar för att innehållet på webbsidan följer lag och kyrkans riktlinjer inom området, att webbplatsen är uppdaterad samt för hantering av behörigheter för den egna personalen.

Totalt var 77 procent av alla stift, församlingar och pastorat anslutna till svenskakyrkan.se den 28 februari 2015 (se tabell nedan för anslutning per stift).

	Anslutna	Procent
Uppsala stift	58	89%
Linköpings stift	20	65%
Skara stift	35	80%
Strängnäs stift	47	85%
Västerås stift	36	80%
Växjö stift	43	66%
Lunds stift	84	76%
Göteborgs stift	50	67%
Karlstads stift	30	91%
Härnösands stift	41	79%
Luleå stift	28	78%
Visby stift	13	81%
Stockholms stift	43	74%
Totalt	528	77%

I takt med att tekniken vidareutvecklas och användarnas beteenden förändras över tid uppstår behov av att löpande utveckla webbplatsens design och innehåll. Även grundläggande teknik och de administrativa verktyg som används för att skapa och tillgängliggöra information behöver löpande utvecklas. Idag pågår ett projekt för vidareutveckling av webbplatsen på nationell nivå. Arbetet sker i nära samverkan med stift och församlingar. Projektet kommer att leverera ett nytt utseende, förbättrade möjligheter att ta del av webben i olika typer av utrustning (t.ex. mobil och surfplatta) och nya förutsättningar för att skapa en webbplats med fokus på service till användarna. Strategidokumentet för digital kommunikation och närvaro är vägledande för arbetet. Målet är att under inledningen av 2016 överföra nuvarande webbplatser till den uppdaterade lösningen. Webbplatsen och dess olika verktyg finansieras av nationell nivå. De enheter som är anslutna till webbplatsen betalar en årlig avgift på 2 400 kr (inkl. moms). För de enheter som är anslutna till den gemensamma IT-plattformen (GIP) utgår ingen avgift. Intäkterna för 2014 kopplat till webben uppgick totalt till drygt 600 tusen kronor.

Det är av stor betydelse för Svenska kyrkan att det finns väl fungerande digitala kommunikationskanaler. Detta gäller allt från ett ändamålsenligt innehåll och design till tekniska och administrativa rutiner kopplat till detta. Användarnas krav och förväntningar på digital kommunikation förändras snabbt. Kyrkostyrelsen konstaterar att det skulle vara resurskrävande och svårt för alla enheter att hänga med i utvecklingen om detta inte gjordes gemensamt. Den gemensamma lösningen

har ett stort antal fördelar. Samverkan mellan enheter underlättas när kommunikatörer och andra har samma verktyg för hantering av webbplatsen. Det uppstår möjlighet att skapa gemensamma ”standardinformationspaket” som kan återanvändas av flera enheter. System kan integreras med andra gemensamma system. Exempel på detta är mobilappen Kyrkguiden som hjälper användaren att hitta kyrkor och andra platser samt verksamhet. Men än viktigare är att en gemensam webb underlättar för besökaren att känna igen sig och därmed att hitta den information de söker, oavsett vilken församlings sida man besöker.

Kyrkostyrelsen planerar att, för alla som är anslutna till svenskakyrkan.se, helt finansiera detta arbete. Redan idag är anslutningen kostnadsfri för dem som är anslutna till GIP. Genom denna åtgärd vill kyrkostyrelsen tydligt visa att svenskakyrkan.se är ett gemensamt system av stor vikt för hela kyrkan. Att erbjuda denna lösning kostnadsfritt skapar ytterligare incitament för anslutning. Upphörandet av fakturering bidrar även till en viss minskning av administrationen inom området. Genom att det idag finns avtal kopplat till nyttjandet behöver ett arbete ske i syfte att analysera hur framtida reglering ska ske mellan nationell nivå och anslutna enheter. En väg skulle kunna vara att förenkla hanteringen genom att t.ex. ersätta delar av nuvarande avtal genom att kyrkostyrelsen utfärdar bestämmelser inom området. Analys behöver dock ske innan beslut kan fattas om vägval. Som en del av analysen ingår att identifiera en lämplig tidpunkt för när denna förändring kan genomföras. Idag är utgångspunkten för arbetet att förändringen genomförs någon gång under 2016 eller senast från och med 1 januari 2017.

Intranät (internwww.svenskakyrkan.se)

Det gemensamma intranätet lanserades 2009 och har sedan dess utvecklats kontinuerligt. Enheter som ansluter sig kan bl.a. skapa egna lokala intranät. När arbetet med uppdateringen av svenskakyrkan.se är avslutat kommer ett motsvarande arbete ske med intranätet. Intranätet utvecklas över tid till att bli den primära informationsbäraren för inomkyrklig informationsgivning. Alla enheter, även de som inte är anslutna, har tillgång till den information som nationell nivå lämnar.

Totalt är 42 procent av alla stift, församlingar och pastorat anslutna. På samma sätt som för externwebben sker anslutning genom att avtal tecknas med nationell nivå. Anslutna enheter betalar en årlig avgift baserat på medelantalet anställda (en uppgift som enheterna rapporterar i samband med den årliga ekonomiska redogörelsen). För enheter som är anslutna till den gemensamma IT-plattformen (GIP) utgår ingen avgift. Lägsta kostnaden är 600 kronor för enheter med 14 eller färre årsarbetare. Högsta kostnaden är 50 000 kronor för enheter med 200 eller fler årsarbetare. Totalt uppgick intäkterna kopplat till intranätet till drygt 550 tusen kronor för 2014.

Många av de fördelar som finns med den gemensamma lösningen för svenskakyrkan.se finns även för intranätet. Det gemensamma intranätet är väsentligt som en gemensam kanal för snabb och effektiv inomkyrklig kommunikation. Genom intranätet kan information samlas från alla delar i kyrkan på ett och samma ställe. Detta skapar grund för att öka utbytet av kunskap, erfarenheter och idéer och minska känslan av ensamarbete. Allt detta bidrar till att skapa förutsättningar för ökad samverkan och samhörighet inom hela Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen avser, på motsvarande sätt som för externwebben, göra anslutning och användning kostnadsfri även för intranätet. Ett motsvarande arbete behöver ske inom detta område för att identifiera lämpliga metoder för övergång till

denna lösning. Utgångspunkten är att samorda extern- och internwebbsarbetet så att båda blir kostnadsfria vid samma tidpunkt och att regelverken runt detta harmonieras i syfte att skapa en tydlig och rationell hantering.

E-post, videokonferens m.m.

E-post är idag ett vedertaget kommunikationsmedel. Svenska kyrkan har ett av Sveriges största e-postsystem med ca 20 000 unika konton. Varje dygn hanteras drygt 1 miljon e-postmeddelanden. Av dessa utgör cirka 90 procent spam eller innehåller skadlig programvara/virus. De analysverktyg som finns sorterar således bort cirka 900 000 mail per dygn. Totalt omfattar idag den samlade datamängden för e-post 5,5 TB-data (5 500 000 MB). Arbete sker löpande med att säkerställa att e-postlösningen är säker och ändamålsenlig. Under 2015 genomförs exempelvis en uppgradering av serverlösningen till nyare teknik. Kyrkostyrelsen har utfärdat bestämmelser som gör det möjligt att ansluta även externa e-postservrar för de församlingar som har sådana.⁶

Genom den gemensamma lösningen för videokonferens skapas förutsättningar för samverkan och erfarenhetsutbyte inom hela kyrkan. Minskat resande bidrar även till minskad miljöpåverkan. Möjligheten till digitala möten ökar i takt med att fler och fler enheter skaffar utrustning.

Det sker en ständig utveckling av de digitala kommunikationslösningarna. E-post håller i många typer av organisationer på att ersättas av andra typer av verktyg för digital kommunikation. Exempelvis används Skype Business (tidigare kallad Lync) för kommunikation inom företag som alternativ till e-post och videomöten. Kyrkostyrelsen bevakar löpande utvecklingen inom området för digitala möten och annan typ av digital kommunikation för att säkerställa att det finns ändamålsenliga gemensamma lösningar för tillgängliga ändamålsenliga kommunikationsverktyg.

4.3.5 Kyrklig administration och kyrkoval

Som framgår av redogörelsen för utvecklingen av de gemensamma systemen inom Svenska kyrkan inleddes detta arbete med system kopplat till den kyrkliga administrationen och kyrkovalen. Det handlar således om system som stöder processer för att administrera medlemmar, aktiviteter inom kyrkan och kyrkans organisation/indelning.

Kyrkobokföring i stället för folkbokföring

Redan i historisk tid fördes det inom Svenska kyrkan anteckningar och register av olika slag och för olika ändamål. Sedan tidigt 1600-tal har man i församlingarna fört s.k. ministerialböcker över de kyrkliga handlingarna. Genom 1686 års kyrkolag fastställdes för första gången riksomfattande regler för en kyrklig personbokföring. Syftet var att stödja prästerna i deras arbete och kontakter med församlingsbor. Så småningom kom prästernas anteckningar att användas även av det borgerliga samhället som grund för en mer allmän folkbokföring. Folkbokföringen sköttes

---

⁶ Anslutningen av externa e-postlösningar innebär möjligheten att erhålla e-post-adresser enligt principen förnamn.efternamn@svenskakyrkan.se. Idag har åtta församlingar sådana e-postservrar anslutna. Kyrkostyrelsen uppmuntrar en övergång från lokala lösningar inom detta område till förmån för den gemensamma e-post-lösningen. En mer renodlad lösning med färre aktörer innebär bl.a. fördelar genom att det blir enklare att hantera uppgraderingar mm.

sedan i flera hundra år av kyrkan. 1991 övergick dock ansvaret för folkbokföringen till skattemyndigheten och kyrkans hantering kallas idag för kyrkobokföring.

Ändamålet för vår kyrkobokföring finns i kyrkoordningen 56 kap. (se avsnitt 2.1). Kyrkobokföringssystemet utvecklades i samband med att staten övertog ansvaret för folkbokföringen. Systemet bestod av medlemsregister samt register över kyrkliga handlingar. Under ett stort antal år fanns såväl lokala som nationella register. Uppgifterna i registren hölls aktuella genom uppdateringar från Statens person- och adressregister (SPAR) och genom filutbyte mellan systemen. Kyrkobokföringssystemet i sin nuvarande form lanserades 2003. Då samlades alla databaser centralt – även verksamhetsregister och ministerialböcker – vilket ökade säkerheten i lösningen och minskade behovet av lokal förvaltning av servrar och lagring.

Vid sidan av Kyrkobokföringen finns även ett system för hantering av kyrkans organisation. Registret kan liknas vid ett kyrkans ”bolagsregister” dvs. förteckning över organisationsnummer, firmatecknare mm. Ett stort pågående projekt inom detta område är kopplat till att församling från och med 2016 upphör att vara en folkbokföringsuppgift. Det skapar behov av att kyrkan själv hanterar församlingsgränser och förändring av dessa.

Genom systemet Kyrksam har det skapats bättre förutsättningar för ansvariga lokalt, i stift och på den nationella nivån att hålla kontakt med såväl förtroendevalda och anställda som aktiva i olika kyrkliga verksamheter. Kyrksam erbjuder också möjlighet till kommunikation med personer i registren via flera olika kanaler. Inriktningen är att vidareutveckla Kyrksam för att öka nyttan med systemet genom nya funktioner och kopplingar med andra system så att det i allt större utsträckning kan ersätta andra lokala system för registerföring av personer. Därmed minskas dubbelarbete och det skapas en personuppgiftsbehandling som följer regelverk och god praxis.

Kyrkoval

Före år 2000 hanterades kyrkovalen inom ramen för de systemlösningar som tillhandahölls av den statliga valmyndigheten. I september 2001 genomförde Svenska kyrkan för första gången ett kyrkoval i egen regi. I och med relationsändringen blev det således nödvändigt att bygga ett valsystem för de kyrkliga valen. Valsystemet har stora beroenden till andra system. Bl.a. krävs information om vilka som är röstberättigade till vilka organ samt kyrkans organisation. För genomförande av kyrkliga val finns systemstöd som bl.a. hanterar:

- ◆ Valdistriktsindelning
- ◆ Kandidatförteckningar
- ◆ Valsedlar
- ◆ Röstkort
- ◆ Mandatfördelning

Valsystemet innehåller även IT-stöd för att kunna beställa och stödja distribution av valmaterial av olika slag. Utveckling av systemet sker med fokus på respektive val. Idag pågår arbete inför 2017 års val. Utvecklingsbehoven påverkas av exempelvis förändringar i hur valet genomförs (t.ex. regler för valdistrikt, förhandsröstning, hur anmälan av kandidater och nomineringsgrupper sker och mandatberäkningar). Det styrs även av systemens tekniska ålder och behov av ändamålsenlig administration. Eftersom systemet är verksamhetskritiskt under en kort period ställs extra höga krav på säkerhet och tillgänglighet. Som en del av respektive vals genomförande sker en

utvärdering av systemlösningen. Systemkostnaderna utgör en väsentlig del av de valkostnader som uppstår på nationell nivå.

KsSkr 2015:2
Bilaga 3A

Övriga system

Utöver de centrala systemen för hantering av medlemmar, organisation och de kyrkliga valen finns ett antal övriga system.

- ◆ Register över dem som domkapitlen har att utöva tillsyn över, det vill säga vigda diakoner och präster. Registret används även som grund för vilka präster som anmäls till Kammarkollegiet och erhåller förordnande som vigselförrättare i Svenska kyrkan.
- ◆ *Statistikdatabasen* har skapats för att tillgängliggöra statistikuppgifter för beslutsfattare och andra intresserade. Databasen möjliggörs av att merparten av all statistik inhämtas och bearbetas elektroniskt. Innehåller bl.a. kyrkostatistiken (bland annat gudstjänster, barn- och ungdomsverksamhet, musikverksamhet), den ekonomiska redogörelsen (ekonomiska utfallet i kyrkans enheter), modul för budgetsimulering (skapar prognoser och beräkningsunderlag i samband med budgetering) och kyrkobyggnadsstatistiken (både vad gäller kyrkobyggnadernas status i olika avseenden men också den verksamhet som bedrivs i kyrkobyggnaderna.) Systemet skapar även själva vissa statistiska uppgifter och det inhämtas statistik av intresse för kyrkan från externa aktörer som t.ex. SCB.
- ◆ *Anmälan* System för administration av konferenser och utbildningar. Systemet erbjuder alla enheter som använder de gemensamma webbverktygen. Användare är primärt stift och den nationella nivån men även ett antal större pastorat och församlingar använder systemet. Under 2014 hanterades cirka 500 evenemang med totalt 26 000 deltagare.
- ◆ *KyrkSpar* System för adressuppgifter om medlemmar och andra enskilda i Sverige. När uppgifterna i t.ex. Kyrkobokföringssystemet inte räckt till har enheten hänvisats till att köpa uppgifter från t.ex. SPAR. Sedan 2013 tillhandahåller därför nationell nivå systemet KyrkSpar som ger möjlighet att kostnadsfritt söka personuppgifter.

5 Resurser

En allmän ambitionshöjning har skett inom samverkans- och systemområdet de senaste åren. Genom att fastställa vilka områden som är prioriterade för samverkan tydliggörs även behov av ytterligare ambitionshöjning inom dessa områden. Arbetet med fortsatt utbyggnad och kvalitetssäkring kommer således även fortsatt att ta stora resurser i anspråk. Genom att nationell nivå finansierar centrala delar av det nödvändiga arbetet kopplat till gemensamma system och processer så skapas förutsättningar för kostnadsbesparingar i församlingar och pastorat.

Även om genomförda och kommande satsningar är omfattande kommer resurserna inte att räcka till för att genomföra alla goda idéer. Som framgår ovan finns idag inga planer på att skapa gemensamma lösningar inom kyrkogårds- och begravningsområdet. Inte heller området bokningssystem är prioriterat. En viktig fråga är frågan om servicebyråer/servicecenter. Här kan noteras att det idag inte finns resurser avsatta för att bistå stiftet, annat än i mindre omfattning, med att utveckla och etablera ett gemensamt koncept för något som skulle kunna kallas t.ex. ”Kyrkans servicecenter i X stift”. Kyrkostyrelsen kommer även att behöva göra prioriteringar både mellan och inom olika områden som i sig är prioriterade. Till detta kommer risken för ändrade förutsättningar. Det finns här anledning att notera

ett antal förhållanden som kan leda till behov av ytterligare resursförstärkning över tid. Behov av systemutveckling kan uppkomma som en konsekvens av t.ex. lagkrav, kyrkomötesbeslut, ändrade beteenden och förväntningar och att vissa av de befintliga systemen når slutet av sin tekniska livslängd. Betydande kostnader uppstår också när enheter ansluter sig till olika typer av gemensamma nya system. Idag är det oklart i vilken takt och omfattning som olika enheter förväntas ansluta sig. En hög anslutningstakt inom flera områden riskerar att minska kapaciteten för utveckling till att istället fokusera på anslutningarna. En sådan situation riskerar att påverka utvecklingen inom hela samverkansområdet i en negativ riktning. Sammantaget kan det således finnas anledning för kyrkostyrelsen att återkomma i resursfrågan.

Bilaga 4

Övrig rapportering från kyrkostyrelsen

KsSkr 2015:2
Bilaga 4

Kyrkostyrelsen lämnar i denna bilaga information om ärenden som inte är återrapporering av direkta uppdrag från kyrkomötet, utan ärenden som kyrkostyrelsen särskilt vill redovisa till kyrkomötet.

Kyrkostyrelsen rapporterar återkommande till kyrkomötet om hur processen Dela tro – dela liv fortskrider och kommer att presentera en utvärdering av genomförande och måluppfyllelse till kyrkomötet 2019.

Rapport Dela tro – dela liv

Satsningen på undervisning och mission för alla åldrar.

Kyrkostyrelsen beslutade i juni 2012 om en gemensam satsning på kyrkans undervisning och mission för alla åldrar. Hösten 2012 beslutade kyrkomötet om ekonomiska ramar på 60 miljoner för satsningen som löper under perioden 2013–2018.

Anvisningar för hur man kan ansöka hos kyrkostyrelsen om ekonomiska medel till delsatsningar inom Dela tro – dela liv har tagits fram och bejakats av kyrkostyrelsens arbetsutskott den 14 februari 2014-02-14. Anvisningarna bygger på de inriktningar som angavs i underlaget till kyrkostyrelsens beslut i juni 2012. Föreslagna teman för delsatsningar kommer från de överläggningar som kyrkostyrelsen höll med stiftsstyrelserna och Rådet för Svenska kyrkan i utlandet i mars 2013. För delsatsningar betonas samverkan i olika former. Fram till och med våren 2015 har 13 delsatsningar och tre nationella konferenser beviljats stöd från kyrkostyrelsen. Delsatsningarna är följande:

1. *Bibeln.nu*, en bibelskola och en bibelsamtalsledarutbildning vid Rättviks stiftsgård, öppen för alla att ansöka till. Västerås stift samarbetar med Karlstads och Stockholms stift, Sensus och Svenska Kyrkans Unga.
2. *Tala tro*, en delsatsning för att pröva vägar att stärka samtalet om tro och liv med särskilt fokus på möten med föräldrar till barn i åldersgruppen 0–6 år. Genomförs i nio församlingar i Uppsala, Skara och Karlstads stift. En gemensam kompetensutveckling för medarbetare i församlingarna ingår. En spridningskonferens kommer att arrangeras för att fler församlingar ska få del av resultaten från delsatsningen.
3. En delsatsning inom nätverket Framtiden bor hos oss, bestående av ett 20-tal församlingar i Lunds, Göteborgs, Strängnäs, Linköpings och Stockholms stift. Syftet är att bearbeta frågor om kyrkans undervisnings- och missionsuppdrag i mångkulturella församlingar, framförallt genom en fortbildning för medarbetare (förtroendevalda, ideella och anställda) i form av en större konferens hösten 2015, med uppföljning i stift och församlingar.
4. Plan för lärande och undervisning – en satsning för att utveckla församlingarnas arbete med lärande och undervisning. Syftet är att utarbeta planer för lärande och undervisning i ett antal församlingar i Skara, Strängnäs, Växjö och Västerås stift samt att göra den metod som utarbetas tillgänglig för alla församlingar i Svenska kyrkan.
5. *Dela tro – dela liv. Riksläger för Svenska Kyrkans Unga och Svenska kyrkan*. Syftet är att genomföra ett riksläger den 30 juni–3 juli 2016 i Linköping. Under lägret ges möjligheter till diskussion och utmaningar där unga människor får växa i sin egen tro och fördjupa sin kunskap om Svenska kyrkans tro och tradition.

6. *Tala väl om varandra – en pilotkurs för utbildning av dialogaktörer*. Syftet är att i sju pastorat i Skara och Göteborgs stift utbilda två medarbetare/pastorat, varav minst en ideell, till dialogaktörer med fördjupad kunskap om kristen tro och andra religioner för respektfulla möten med människor av annan tro.
7. *Handbok för arbete med katekumenat*. Lunds, Linköpings, Strängnäs och Stockholms stift står bakom delsatsningen. Syftet är att samla kunskap om och erfarenhet av arbete med katekumenat, att arbeta fram en handbok och med hjälp av den sprida kunskap och erfarenhet till församlingar i Svenska kyrkan, samt att stärka de församlingar som redan arbetar med katekumenat. Den handbok som arbetas fram prövas i fyra församlingar (en i respektive stift). Samarbete sker med Föreningen för katekumenatet, Sensus studieförbund och studieförbundet Bilda.
8. *Mötesplatser för trons och livets frågor – en satsning för att stärka samtalet om tro och liv i konfirmandundervisningen*. Femton församlingar, fem i vardera Växjö, Strängnäs och Västerås stift, genomför delsatsningen riktad till konfirmander för att stimulera till lärande om kristen tro och reflektion över tron och livet. Samverkan sker med Kalmar läns museum och Linnéuniversitetet i Växjö. I delsatsningen används kyrkorummet som ett pedagogiskt rum för resor i tiden.
9. *Grundutbildning för bibliologledare*, genomförs av Bibliodramasällskapet i Sverige i samverkan med Uppsala, Linköpings och Stockholms stift. Utbildningen vänder sig till församlingsanställda och ideella ledare som leder bibelsamtal och bibelgrupper i församlingarna. Samverkan sker med Sensus studieförbund, studieförbundet Bilda och Ekumeniakyrkan.
10. *Medvetandegöra liturgin i och upplevelsen av kyrkorummet*, genomförs av Linköpings, Lunds och Luleå stift tillsammans med Vadstena folkhögskola. Syftet är att undersöka hur liturgi, pedagogik och kyrkorum samverkar i en meningsskapande process för gudstjänstdeltagare och att använda kyrkorummet än mer som ett pedagogiskt rum för alla åldrar, inte minst för andra samhällsaktörer som exempelvis skolan. Arbetet görs i minst tre pastorat/stift. En konferens med fokus på barn och kyrkorum kommer att arrangeras.
11. *Make room for Godly Play*, görs i samverkan mellan Linköpings och Västerås stift, Linköpings domkyrkopastorat, Sensus Småland-Östergötland och nätverket för Godly Play i Sverige. Syftet är att hjälpa barn i en postmodern, sekulariserad och pluralistisk värld att tyda sina liv med Bibelns berättelser som grund. Ett fullt utrustat Godly Play-rum kommer för första gången att skapas i Sverige och ett bibliotek byggs upp. En fortbildning för medarbetare och en grundutbildning för ideella genomförs.
12. *ViDelar.nu*, genomförs av Stockholms och Linköpings stift, Svenska Kyrkans Unga i Stockholms stift och Sensus Stockholm-Gotland. ViDelar.nu är ett internetverktyg med syfte att underlätta för anställda och ideella ledare i Svenska kyrkan, EFS, Svenska Kyrkans Unga och Sensus att dela med sig av metoder. Vidare kommer en fördjupningssida att byggas upp där material av olika slag samlas, som exempelvis skrifter och föreläsningar. Efter uppbyggnad kommer internetverktyget att lanseras för användning i hela landet.
13. Delsatsning inriktad mot gymnasieskolan i domkyrkoförsamlingarna i Linköping, Lund och Växjö i samverkan med respektive stift. Syftet är att fördjupa samarbetet mellan Svenska kyrkan och gymnasieskolan genom att elever erbjuds möten med, upplevelser och samtal om kyrkans tro och aktuella samhällsfrågor. Med utgångspunkt i de möjligheter som domkyrkorna i Linköping, Lund och Växjö erbjuder är målet att skapa 10–15 pedagogiska program och temadagar kopplade till läroplanen för gymnasieskolan, Lgy 2011.

Information och kommunikation

Fyra informationsbrev om Dela tro – dela liv skickas ut varje år, bland annat till alla stift. Dessa innehåller uppdaterade lägesrapporter om de delsatsningar som beslutas av kyrkostyrelsen och de mötesplatser, främst konferenser, som arrangeras inom ramen för Dela tro – dela liv. Informationsbreven är tillgängliga på Svenska kyrkans intranät, internwww.svenskakyrkan.se/delatrodelaiv. Information och kommunikation sker också via sociala medier. Från och med Annandag påsk 2015 finns en sida på Facebook, Dela tro – dela liv, där unga och gamla med olika bakgrund, ålder, kön och etnicitet delar med sig av sina personliga erfarenheter av livet och tron. Tanken är att sidan ska leva under ett år, för att sedan utvärderas. Sidan finns på <https://www.facebook.com/delatrodelaiv>.

Beredning av ansökningar

En referensgrupp bestående av tre stiftskanslichefer samarbetar med nationell nivå och rådfrågas i beredningen av delsatsningar. En ungdomsreferensgrupp bestående av sex unga människor i åldern 16–20 år inrättades 2014. Denna grupp tillfrågas också vid beredning av ansökningar om delsatsningar samt är rådgivande för Dela tro – dela liv. Under våren 2014 genomfördes besök i samtliga stift för samråd och diskussion om satsningen. Den internationella och ekumeniska kartläggningen och analysen av hur andra kyrkor arbetar med undervisning och lärande pågår och redovisas i början av 2016.

Konferenser och mötesplatser

Inom Dela tro – dela liv genomförs en årlig konferens om aktuellt tema inom satsningen. Dessa konferenser är öppna för alla och samarrangeras med stift. Den första konferensen hölls på Stjärnholms stiftsgård den 27–28 oktober 2014 och arrangerades tillsammans med Strängnäs stift. Omkring 100 personer deltog. Temat var lärande i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv med vuxnas lärande i särskilt fokus. Föreläsare från kyrkor i Brasilien, England, Nederländerna och Tyskland bidrog.

Nästa konferens äger rum den 6–7 november 2015 och har rubriken Dela tro – dela liv, för alla? med koncentration på frågor om delaktighet. Konferensen genomförs tillsammans med Stockholms stift. I samråd med Göteborgs stift pågår planeringen för konferensen den 8–9 april 2016 med rubriken Bibeln mitt i allt. Även 2017 års konferens är under planläggning tillsammans med Lunds och Växjö stift, med tematik kring kristendomsdidaktik.

Ytterligare mötesplatser tillhandahålls fortlöpande, så exempelvis under Teologifestivalen i februari 2015 då kyrkorummets möjligheter för undervisning och lärande diskuterades under rubriken Dela rum, dela tro, dela liv, och seminarier under Sveriges kyrkosångsförbunds riksfest i Örnköldsvik i maj 2015.

Riktat församlingsbidrag 2014

Inledning

Stiften rapporterar årligen om användningen av riktat församlingsbidrag. Denna rapport bygger på den information som stiften lämnat våren 2015.

Bakgrund

Kyrkomötet beslutade 2009 om ett riktat församlingsbidrag (RFb) på 100 miljoner kronor årligen destinerat till församlingar år 2011 och 2012 att användas till ”åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering”.

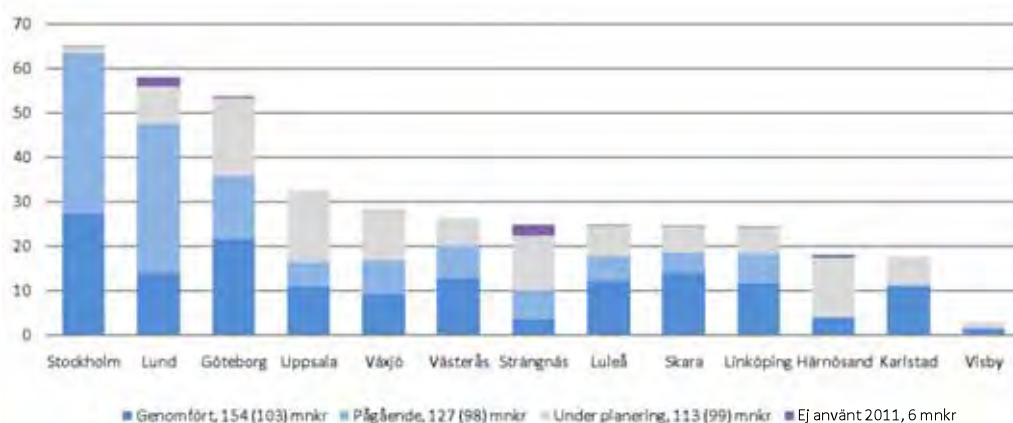
Medlen, som är en form av omställningsbidrag, avsattes proportionerligt till stiftet, utifrån antalet kyrkotillhöriga i varje stift. Respektive stift ansvarar för att använda bidraget utifrån de behov stiftet bedömer finns och de kriterier stiftet definierar samt att rekvirera medel från den nationella nivån.

Kyrkostyrelsen beslutade 2013 om en förlängd tid för stiftens rekvisition av bidraget vilket innebär att RFb 2011 kunde rekvireras till utgången av 2014 och RFb 2012 kan rekvireras till utgången av 2015. Detta betyder samtidigt att den sammanlagda period som bidraget för respektive år är tillgängligt kan sträcka sig över fyra år, 2011–2014 respektive 2012–2015.

Kyrkomötet beslutade 2012 om RFb för 2013. På motsvarande sätt beslutade kyrkomötet 2013 om RFb för år 2014. Båda bidragen beslutades att vara i samma omfattning och på samma grunder som tidigare år. För år 2014 skedde ett tillägg i skrivningen ovan ”... åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering varvid barn och ungas behov särskilt bör beaktas”. Budgetutskottet betonade att avsikten inte var att snäva in RFb eftersom arbetet med gemensamma stödfunktioner ännu pågår.

RFb för 2011–2014 uppgår sammanlagt till 400 miljoner kronor och ingår i nedanstående redovisning. Belopp anges i miljoner kronor, där inte annat anges. Motsvarande värde från föregående år anges inom parentes.

Diagram 1. Total omfattning på beslutat riktat församlingsbidrag 2011–2014, 400 (300) mnkr

Den totala omfattningen av beslutat RFb delas upp i kategorierna genomfört, pågående och under planering, dvs. av stiftet ännu ej fördelade medel. Dessutom anges ej använda medel som beslutats för 2011 men som inte rekvirerats vid utgången av 2014. Sammanlagt har 39 (34) procent av den möjliga volymen genomförts, 32 (33) procent är pågående och 28 (33) procent är under planering.

Genomförda och pågående projekt

KsSkr 2015:2
Bilaga 4

Vid utgången av 2014 är projekt till en kostnad av 281 (201) miljoner kronor pågående eller genomförda. Detta motsvarar 70 (67) procent av det totala riktade församlingsbidraget.

Diagram 2. Omfattning av pågående eller genomförda projekt 2011–2014 per inriktning och stift, 281 (201) mnkr

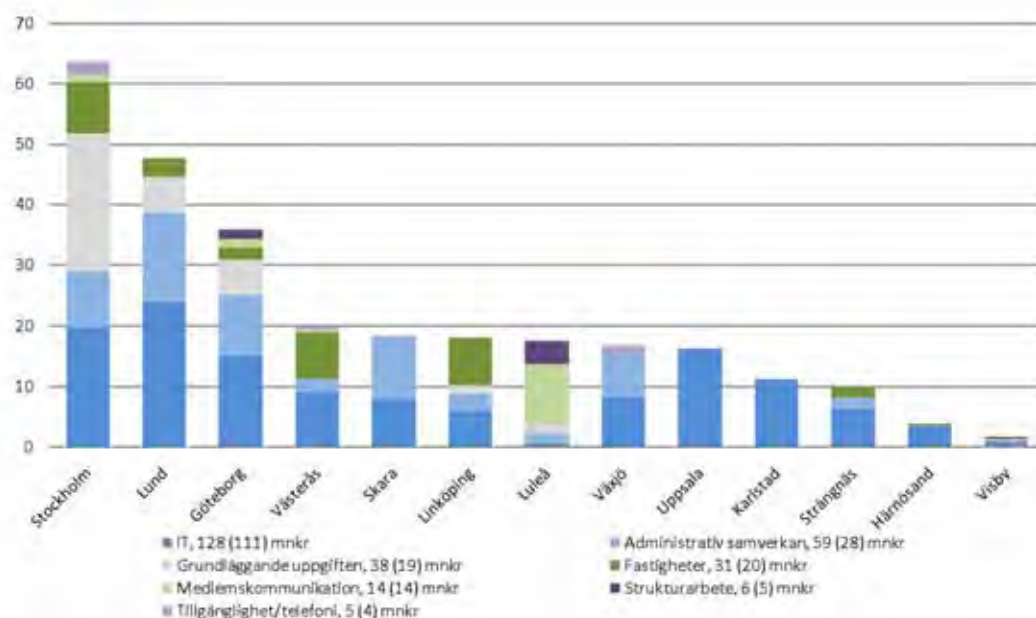
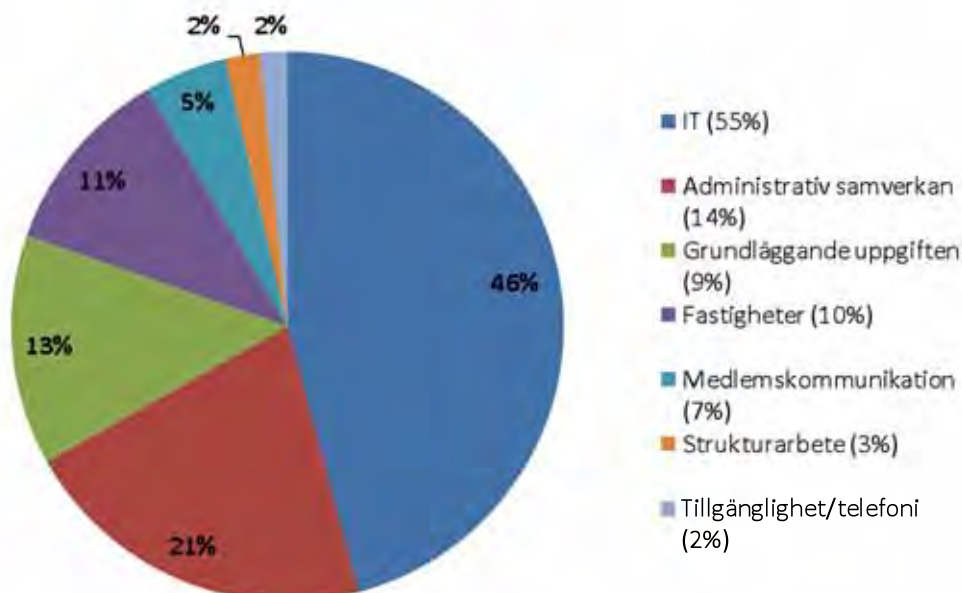

Diagram 3. Fördelning av pågående och genomförda projekt 2011–2014 per inriktning, 281 mnkr

Den huvudsakliga inriktningen för projekten är IT följt av administrativ samverkan, den grundläggande uppgiften, fastigheter och medlemskommunikation. Den största ökningen av avslutade projekt jämfört med föregående år finns inom IT-området. Väsentliga ökningar finns även vad gäller administrativ samverkan och fastigheter.

Grundtanken med den gemensamma IT-plattformen (GIP) är att i samverkan med anslutna församlingar, stift och den nationella nivån bygga upp ett kostnadseffektivt, säkert och uppdaterat IT-system. Genom anslutning till GIP får församlingar tillgång till kompetens, högre säkerhet och minskade kostnader samtidigt som det möjliggör en bredare samverkan på det administrativa området. Därtill kan den samordning och dokumentation som är en del i genomförandet vara till hjälp vid indelningsändringar.

För GIP-projekt är tiden från information och inventering till införande och drift cirka två år och beslutet om förlängd rekvisitionstid för RFb har därför gett stiften bättre planeringsmöjligheter. Den nationella nivåns möjligheter att ta emot och införa nya enheter och användare i den takt som efterfrågas påverkar också projekt-tidens längd och på det området har rutiner och resurserna förstärkts över tiden. Idag (2015) bedöms inte nationell nivåns IT-verksamhet längre vara en ”trång sektor” vid införande av GIP.

Till GIP anslöt sig under året 70 enheter med 2 348 användare och vid årsskiftet var 275 enheter med 7 930 användare anslutna. RFb har även utgått till VIP Västerås IT-plattform. Projekt inom IT återfinns därmed i samtliga stift.

Administrativ samverkan, primärt ekonomi- och lönehantering (GAS)

I samma takt som intresse och engagemang i stiften ökat för anslutning till GIP har också behovet av och möjligheterna till en utvecklad samordning och samverkan inom det administrativa området vuxit. Projekt inom ramen för Gemensam administrativ samverkan har därför getts uppdraget att arbeta med frågor om förutsättningar och möjligheter, liksom organisationsformer och möjliga systemlösningar, för en utvecklad och samordnad administrativ samverkan inom Svenska kyrkan.

Administrativ samverkan förväntas leda till ökad kostnadseffektivitet, ökad kvalitet och minskad sårbarhet med bibehållen servicenivå och möjliggör att resurser kan överföras till arbetet med den grundläggande uppgiften. Möjligheter till verksamhetseffektiviseringar, i form av lägre kostnader med bibehållen eller högre kvalitet, ses som stora men uppskattas i de flesta fall komma på några års sikt.

Projekt inom administrativ samverkan återfinns i 7 stift (Lund, Göteborg, Skara, Stockholm, Uppsala, Härnösand samt Luleå stift) och omfattar 25 pastorat. Servicebyråer har etablerats i 3 stift. Av de 25 pastoraten som nu arbetar i det gemensamma arbetssättet så är det 4 pastorat som använder konceptet helt i egen regi. Övriga använder servicebyråer.

Den grundläggande uppgiften

Kopplat till den grundläggande uppgiften – gudstjänst, undervisning, diakoni och mission – har flera samverkansprojekt bedrivits. Detta gäller bland annat gudstjänstutveckling, gudstjänstfokusering samt barn- och ungdomsverksamhet. Projekt inom den grundläggande uppgiften återfinns i 2 stift.

Fastigheter

Samverkan i fastighets- och energifrågor mellan de lokala enheterna bidrar till kompetensutveckling och byggande av kollegiala nätverk. Det skapar förutsättningar för respektive lokal enhet att överblicka behov av akuta och framtida åtgärder på fastighetssidan på ett bättre sätt. Projekt inom fastigheter återfinns i sex stift.

Projekt inom området medlemskommunikation återfinns i ett stift. Exempel på arbete inom detta område är lokala kommunikationssatsningar och satsningar inom minoritetsspråk.

Strukturarbete

Inom ramen för strukturarbete har bland annat några underlag för beslut om nya pastorat arbetats fram som på sikt förväntas resultera i en ökad samordning och ett effektivare resursutnyttjande. Projekt inom strukturarbete återfinns i ett stift.

Tillgänglighet och telefoni

Genom anslutning till den gemensamma telefoniplattformen får församlingar tillgång till kompetens, högre säkerhet och minskade kostnader samtidigt som det möjliggör en bredare samverkan på det administrativa området.

Projekt inom tillgänglighet och telefoni återfinns i nio stift, inklusive Västerås. Utvecklingen inom telefoniområdet har i likhet med GIP varit stark och vid utgången av 2014 används den tekniska lösningen, Centrex, som är bas för telefoniplattformen av cirka 18 000 användare. Av dessa är 10 112 användare i 295 enheter anslutna till den form av telefonisamverkan som innebär att anslutna enheter, utöver den tekniska samverkan som en Centrexlösning innebär, även delar av en funktionell samverkan i form av möjligheter till gemensamt svarsställe, stöd och support, utbildning och samverkan vid exempelvis vakanser. Denna tjänst erbjuds av stiftet. På liknande sätt erbjuds telefonisamverkan inom Västerås stift.

Stiftens prioriteringar

Vid utgången av 2014 finns cirka 240 miljoner kronor i RFb som ännu inte rekviderats och av dessa medel är 119 miljoner kronor inte fördelade till projekt.

I enkät till stiftet har efterfrågats i vilken utsträckning stiftet fullt ut *har beslutat om fördelningen* av RFb 2013-2014 och om eventuell orsak till att sådan fördelning ännu inte skett fullt ut. Av stiftens svar framgår att 5 stift fullt ut fattat beslut om fördelning av RFb, vilket är lika många som i föregående års rapportering. I de fall man inte fattat beslut om fördelning är orsakerna, liksom föregående år, bland annat GIP-processens utsträckning i tid och osäkerhet över processens kostnader. Bland svaren framgår också att förankring hos församlingar och pastorat tar tid.

Stiftet har tillfrågats om för vilken *typ av insatser* som ännu inte fördelat RFb ska användas. Av svaren framgår att administrativ samverkan och fastigheter passerat IT jämfört med föregående år. Därefter följer medlemskommunikation, den grundläggande uppgiften och strukturarbete som passerat tillgänglighet/telefoni.

Stiftet har även tillfrågats om hur man bedömer möjligheten att hinna fördela och rekvidera de för respektive stift tilldelade medlen. Frågan har ställts mot bakgrund av att stiftet är olika långt komna i planering och genomförande av RFb-projekt. Svaren visar att lika många 5 (5) stift som föregående år gör bedömningen att man *kommer att hinna såväl fatta beslut om fördelning som rekvisition* av RFb 2013, och att 8 stift gör motsvarande bedömning av RFb 2014. För de stift som uttrycker tveksamhet eller i något fall svarar nej på frågan, är orsaken bland annat att de projekt till vilka det beslutats om bidrag tar betydligt längre tid än planerat att genomföra samt kvalitet prioriteras framför snabb genomförandetid.

Slutsatser

Rapporten visar på att den huvudsakliga inriktningen för pågående eller genomförda projekt är IT följt av administrativ samverkan, den grundläggande uppgiften, fastigheter och medlemskommunikation. Den största ökningen av avslutade projekt jämfört med föregående år finns inom IT-området. Väsentliga ökningsar finns även vad gäller administrativ samverkan (primärt ekonomi- och löneområdet) och fastigheter.

Erfarenheterna av riktat församlingsbidrag visar att ett stöd för ett specifikt syfte – att åstadkomma en ökad samverkan – verksamt bidrar till att det också sker. Detta sker inte minst genom utveckling och implementering av en gemensam IT-plattform som infrastruktur och grund för att bygga gemensamma lösningar och på så sätt nå de effektiviseringar bidraget är avsett att främja. Genom samverkan kan resurser användas gemensamt och skapa ekonomiskt utrymme så att kyrkans möjligheter att fullgöra sitt grundläggande uppdrag stärks.

Stiften konstaterar att projekten tar längre tid än vad tidigare bedömningar indikerat. Detta innebär att behoven av RFb kan komma att sträcka sig bortom den nu anslagna nyttjandeperioden.

Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen, som är uppdelad i fyra separata avsnitt, föreslås i huvudsak följande ändringar i kyrkoordningen:

- ◆ Förenklingar föreslås rörande kyrkoordningens reglering av kontrakten i syfte att göra dessa mer flexibla. Bland annat föreslås att biskopen ska besluta om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn. Regleringen av hörandet av präster inför biskopens utseende av kontraktsprost föreslås tas bort. Biskopens möjligheter att uppdra till någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera församlingar i stiftet föreslås endast gälla domprosten. Vidare föreslås att kontrakten frikopplas från både biskopsval och stiftsfullmäktigeval. Vid biskopsval föreslås att stiftsstyrelsen beslutar om de områden inom vilka de röstberättigade samlas för att rösta. Kontrakten föreslås inte längre utgöra valkretsar vid val till stiftsfullmäktige och valkretsarna ska i stället utgå från pastorat och/eller församlingar som inte ingår i pastorat, med samma krav på valkretsarna som ställs idag.
- ◆ Vissa ändringar görs av kyrkoordningens bestämmelser om direkta val. Bland annat ändras tidpunkten för när avstämning av uppgifterna i röstlängden ska göras, det införs en uttrycklig bestämmelse om ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung och möjligheterna till förtidsröstning utökas. Vidare anpassas kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning till vallagens terminologi och kyrkostyrelsen bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om anmälan av kandidater.
- ◆ Som en följd av riksdagens beslut om att folkbokföring inte längre ska ske på församling ersätts begreppet folkbokförd med begreppet kyrkobokförd i de bestämmelser i kyrkoordningen där begreppet folkbokförd i församling förekommer. Bestämmelser införs som anger att en person alltid ska tillhöra den församling där vederbörande är kyrkobokförd samt att en person, som huvudregel, ska vara kyrkobokförd i den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen. Vidare ges kyrkostyrelsen rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras

KsSkr 2015:3

till följd av en fastighetsbildningsåtgärd. Detta föreslås dock inte gälla i de fall beslutet kräver pastorala överväganden då beslutet istället ska fattas av stiftsstyrelsen i berört stift.

- ◆ Smärre ändringar och rättelser.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
1 Inledning	4
2 En mer flexibel reglering av kontrakten.....	5
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	5
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	5
2.1 Bakgrund.....	9
2.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	15
2.3 Barnkonsekvensanalys.....	24
2.4 Kyrkoordningskommentarer	25
3 Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.....	28
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	28
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	28
3.1 Bakgrund.....	36
3.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	42
3.3 Barnkonsekvensanalys.....	59
3.4 Kyrkoordningskommentarer	60
4 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling	67
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	67
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	67
4.1 Bakgrund.....	75
4.2 Riksdagens beslut och den systemtekniska lösningen	78
4.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	79
4.4 Barnkonsekvensanalys.....	90
4.5 Kyrkoordningskommentar	90
5 Övriga ändringar och rättelser	95
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	95
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	95
5.1 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	100
5.2 Barnkonsekvensanalys.....	102
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	103

1 Inledning

Skrivelsen innehåller ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1), arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) och ersättningsstadga (SvKB 2012:17) samt ett förslag om ändring i övergångsbestämmelserna till kyrkomötets beslut (SvKB 2012:14) om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).

Förslagen om en mer flexibel reglering av kontrakten, om ändringar i bestämmelserna om direkta val och bestämmelser till följd av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling har utarbetats under 2014/15 genom promemorior som upprättats inom kyrkokansliet. Promemoriorna har remitterats till samtliga stift, Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans unga, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation samt utvalda församlingar och pastorat. Promemorian om ändringar i bestämmelserna om direkta val och om en mer flexibel reglering av kontrakten har också remitterats till Svenska kyrkans valprovsnämnd. Promemorian om en mer flexibel reglering av kontrakten har även remitterats till ett antal av stiftens kontraktsprostar.

Förslag gällande övriga ändringar och rättelser har sin grund i behov av ändringar som kyrkostyrelsen har uppmärksammat sedan 2014 års kyrkomöte.

Kyrkostyrelsen har analyserat konsekvenser för barn av de förslag som läggs fram, vilket redovisas under respektive avsnitt.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

2 En mer flexibel reglering av kontrakten

KsSkr 2015:3

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Häri genom föreslås i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 37 kap. 21 § och 38 kap. 16 § ska upphöra att gälla,

dels att 8 kap. 2–3, 27–28 och 40 §§, 37 kap. 20, 22, 35–37 §§, 38 kap. 15, 90–91 §§ ska följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. Biskopen

Visitationer

2 § Biskopen ska visitera stiftets församlingar.

Biskopen får också uppdra åt kontraktsprostarna att i biskopens ställe visitera församlingarna i deras kontrakt. *Uppdraget kan i särskilda fall ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet.*

Biskopen får också uppdra åt kontraktsprostarna att i biskopens ställe visitera församlingarna i deras kontrakt. *Biskopen får i särskilda fall uppdra åt domprosten att visitera stiftets församlingar.*

Vid visitationerna ska det föras protokoll som ska lämnas till domkapitlet samt till berörd församling och berört pastorat.

Fördelningen av uppgifterna mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

3 § Arbetsuppgifterna för ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift fördelas mellan dem på pastorala områden.

Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala kontrakt.

Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående församlingar inom Uppsala stift.

Inom sina pastorala områden ska ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift svara för uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §. De utser även kontraktsprostarna inom sina respektive områden. Ärkebiskopen och biskopen avgör i samråd vem som ska utföra övriga uppgifter enligt 1 §.

Inom sina pastorala områden ska ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift svara för uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §. De utser även kontraktsprostarna inom sina respektive områden. Ärkebiskopen och biskopen avgör i samråd vem som ska utföra övriga uppgifter enligt 1 § *och fatta beslut enligt 37 kap. 20 och 36 §§.*

27 § För att avge sina röster samlas de röstberättigade enligt följande:

1. Stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter samlas med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.

2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift.

3. Övriga röstberättigade inom varje kontrakt samlas med kontraktsprosten som valförrättare.

3. Övriga röstberättigade inom *de* områden som stiftsstyrelsen har beslutat samlas med en av stiftsstyrelsen utsedd präst som valförrättare. Valförrättaren ska vara en präst från det av stiftsstyrelsen beslutade området.

Om kontraktsprosten är förhindrad att vara valförrättare utser stiftsstyrelsen en annan av prästerna i kontraktet att fullgöra uppgiften.

Stiftsstyrelsen i Visby stift beslutar hur präster, diakoner och elektorer i Svenska kyrkan i utlandet ska utöva sin rösträtt.

28 § Prästerna och diakonerna inom ett kontrakt samt elektorerna för kontraktets pastorat röstar i sitt kontrakt.

Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i det kontrakt där stiftets domkyrka är belägen.

28 § Stiftsstyrelsen beslutar om de områden inom vilka områdets präster och diakoner samt elektorerna för områdets församlingar och pastorat röstar.

Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i det av stiftsstyrelsen beslutade område där stiftets domkyrka är belägen.

HUR KONTRAKTSPROSTAR UTSES

40 § Kontraktsprosten utses av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts.

Vid behov får biskopen utse en vikarie för kontraktsprosten.

Om biskopen är förhindrad att utse en kontraktsprost eller vikarie för kontraktsprosten får domkapitlet göra det. Domkapitlets förordnande får bara vara till dess att biskopen har utsett en ny kontraktsprost.

40 § Kontraktsprosten utses av biskopen.

37 kap. Ändringar i indelningen

ÄNDRINGAR I KONTRAKTSINDELNINGEN

20 § Stiftsstyrelsen beslutar om ändringar i kontraktsindelningen.

Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig. Den ska dock vara oförändrad det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året.

20 § Biskopen beslutar om ändringar i kontraktsindelningen.

Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig.

En ändring i kontraktsindelningen ska alltid göras så att de berörda kontrakten erhåller sammanhängande gränslinjer.

KsSkr 2015:3

21 § *Kontraktsindelningen får inte ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig.*

22 § En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft vid den tidpunkt som beslutats, med den inskränkning som anges i 20 §.

Ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om ändringar i kontraktsindelningen.

22 § En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft den 1 januari det år som anges i beslutet.

NAMN PÅ KYRKLIGA ENHETER

35 § I beslut om indelning i församlingar, pastorat och kontrakt ska stiftsstyrelsen också efter samråd med berörda församlingar och pastorat besluta om namn på församlingarna, pastoraten respektive kontrakten.

Stiftsstyrelsen ska även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på sådana enheter.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Sådant beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet. Om beslutet ska träda i kraft året efter det år ordinarie kyrkoval har ägt rum ska det fattas senast tolv månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen enligt tredje stycket.

35 § I beslut om indelning i församlingar och pastorat ska stiftsstyrelsen också efter samråd med berörda församlingar och pastorat besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten.

36 § *Namnet på ett kontrakt beslutas av stiftsstyrelsen efter samråd med församlingarna och pastoraten i kontraktet. Det ska ha en geografisk anknytning till det område som kontrakten omfattar.*

36 § *I beslut om indelning i kontrakt ska biskopen också besluta om namn på kontrakten.*

Biskopen ska även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på kontrakt.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms

i beslutet. Sådant beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut enligt tredje stycket.

37 § Innan namnet på en territoriell församling, ett pastorat *eller ett kontrakt* fastställs ska Språk- och folkminnesinstitutet samt *Lantmäteriverket* beredas tillfälle att yttra sig.

37 § Innan namnet på en territoriell församling *eller* ett pastorat fastställs ska Språk- och folkminnesinstitutet samt *Lantmäteriet* beredas tillfälle att yttra sig.

38 kap. Direkta val

Valkretsar vid val till stiftsfullmäktige

15 § En valkrets ska omfatta *ett* eller flera *kontrakt*, om inte 16 § innebär något annat.

15 § En valkrets ska omfatta *en* eller flera *församlingar* som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera *pastorat*.

Indelningen i valkretsar ska beslutas av stiftsfullmäktige senast den 1 februari under valåret.

En valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelning enligt 14 § kan få minst fem fasta valkretsmandat. Den ska ha en sammanhängande gränslinje.

16 § *Kyrkostyrelsen får i särskilt fall efter begäran från stiftsfullmäktige och om det finns synnerliga skäl besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen.*

ÖVERKLAGANDE

90 § Ett val enligt detta kapitel får överklagas hos Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Hos Valprovsningsnämnden får följande beslut överklagas särskilt:

1. stiftsstyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat för val till stiftsfullmäktige enligt 14 §,
2. stiftsfullmäktiges beslut om valkretsindelning för val till stiftsfullmäktige enligt 15 §,
3. *kyrkostyrelsens beslut om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen för val till stiftsfullmäktige enligt 16 §,*
4. kyrkostyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat för val till kyrkomötet enligt 18 §,
5. stiftsstyrelsens beslut om indelning i valdistrikt enligt 20 §,
6. beslut i ärenden om registrering av grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 §,

8. beslut i ärenden om valsedlar,
9. kyrkostyrelsens beslut om rättelse i röstlängd enligt 41 §, och
10. beslut att utse nya ledamöter eller ersättare.

Andra beslut enligt detta kapitel får överklagas endast i samband med att det val som beslutet gäller överklagas.

- 91 § Ett val eller ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden har rösträtt vid valet. I fråga om överklagande av beslut som avses i 90 § andra stycket 1, 2, 4, 5, 6 och 8 ska dock rösträtten i stället avgöras utifrån bestämmelserna i 33 kap. 2 §.

*Ett beslut som avses i 90 §
andra stycket 3 får endast
överklagas av ett berört stift.*

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 7 får endast överklagas av den som finns med på förteckningen och av den som har gjort anmälan av kandidater.

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 9 får endast överklagas av den som beslutet gäller.

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 10 får endast överklagas av den som enligt 33 kap. 2 § skulle ha haft rösträtt om beslutsdagen hade varit valdagen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

2.1 Bakgrund

Kontrakt och kontraktsprostar (häradsprostar) har funnits åtminstone sedan 1200-talet, även om kontraktsindelningen från början inte var heltäckande. Kontraktsindelningen anslöt sig vid denna tidiga tid i huvudsak till häradsindelningen.

Vid medeltidens slut, om inte tidigare, uppträder ordet kontrakt som benämning på prostens ämbetsområde. De medeltida prostarnas främsta uppgift var inom botdisciplinen och så fortsatte det att vara även under tiden efter reformationen. Dessutom omfattade prostarnas uppgifter uppbörd av avgifter och böter m.m. I vissa trakter hölls också s.k. prostting, som hade till uppgift att döma i kyrkotuktsmål. Vid visitationer var det prosten som, i biskopens ställe, granskade kyrkans räkenskaper och egendomsförvaltning.

I anslutning till 1571 års kyrkoordning reglerade 1686 års kyrkolag bl.a. hur prostarna tillsattes och deras uppgifter. Prostens visitationer skulle, enligt lagen, avse både pastorala och ekonomiska angelägenheter samt kyrkotukten. Prosten skulle hålla prostbok, där han skulle ”anteckna de mål som komma under hans rannsaking och beprövande”. Prostting blev obligatoriskt men dess främsta uppgift var nu att kontrollera uppbörden, även om det också fortsatt fungerade som ett forum för utövande av kyrkotukten.

De bestämmelser som reglerade kontrakten och kontraktsprostarna kvarstod mer eller mindre oförändrade så länge 1686 års kyrkolag var i kraft. I vissa delar förlorade de sin aktualitet och en del regler blev obsoleta. Samtidigt hade ordningen med prostar som biträde åt stiftsledningen visat sig ändamålsenlig och fick därför delvis utvidgad användning i den kyrkliga verksamheten. Till de uppgifter som tillkommit i modern tid hör kontraktsprostarnas funktion som valförrättare i kyrkliga val.

Den 1 januari 1989 fick stiften en helt ny organisation för både förtroendevalda och anställda. Obligatoriska stiftssamfälligheter med beskattningsrätt bildades, stifts- och strukturbidrag infördes och stiftsfullmäktige och stiftsstyrelser inrättades. Stiftsnämnderna och boställsnämnderna ersattes av obligatoriska egendomsnämnder. Domkapitlen behölls som statliga myndigheter för frågor om lära, ämbete, gudstjänstliv och gudstjänstrum, men stiftsfullmäktige fick utse ledamöter i dem. Stiftsorganens kanslier samlades i stiftskanslier.

Inför stiftsreformen framlades år 1987 ett förslag om inrättande av s.k. storkontrakt med flera uppgifter, men dessa förslag föranledde inga beslut. De uppgifter som föreslagits skulle ligga på storkontrakten lades i stället på stiftssamfälligheterna. 1989 års stiftsreform ledde till att kontrakten blev valkretsar vid val till stiftsfullmäktige samt att prostarvodena betalades av stiftssamfälligheten och inte som tidigare av kyrkofonden, men i övrigt påverkades inte kontrakten av reformen i någon större utsträckning.

Kontrakten och kontraktsprostarna reglerades också i 1992 års kyrkolag, vars bestämmelser mycket liknar de bestämmelser vi har i kyrkoordningen idag. Enligt 4 kap. 5 § i 1992 års kyrkolag bestod kontraktsprostarnas tjänstgöringsområde av flera pastorat i stiftet och benämndes kontrakt. Även om kontraktet alltså i första hand utgjorde tjänstgöringsområde för en kontraktsprost och därför till storlek och geografisk utsträckning bestämdes med hänsyn till detta, så kom kontrakten att fylla även andra funktioner som regionala underavdelningar i stiftet.

Under början av 1990-talet gjordes ett utredningsarbete som omfattade bland annat kontrakten. Förutsättningarna för detta utredningsarbete ändrades dock genom det principbeslut som fattades hösten 1995 i fråga om ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och staten och arbetet ledde inte fram till några ändrade bestämmelser.

I utredningsarbetet inför relationsförändringen föreslog den s.k. nivåutredningen i sitt betänkande *Arbetet på olika kyrkliga nivåer* (SKU 1998:3) att stiftet även fortsättningsvis skulle indelas i kontrakt och att kontrakten skulle utgöra kontraktsprostens tjänstgöringsområde. Det blev också det förslag som Centralstyrelsen la fram i sin skrivelse *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* (CsSkr 1999:3). Som motiv för sitt ställningstagande framhöll Centralstyrelsen bland annat följande:

Sedan lång tid i kyrkans historia har det funnits en indelning av stiftet i kontrakt som har varit tjänstgöringsområde för en kontraktsprost. Detta har visat sig vara en smidig och lämplig form för att biskopens uppdrag skall kunna fullgöras ute i stiftet samtidigt som det i många fall har blivit ett forum för samverkan över församlings- och pastoratsgränserna. Kontraktet kan därför sägas vara en punkt där stift och församling möts. Vi anser i likhet med utredningen att det finns skäl att behålla denna indelning och att det därför i kyrkoordningen skall anges att stiftet skall vara indelat i kontrakt och att det i varje kontrakt skall finnas en kontraktsprost. (se CsSkr 1999:3, sid. 2–110)

2.1.1 Kontraktens och kontraktsprostarnas roll

Grundläggande för kontrakten, både historiskt och i nutid, är att kontraktet definierar kontraktsprostens tjänstgöringsområde, där hon eller han i egenskap av biskopens förlängda arm och förtroendeperson agerar utifrån sitt ansvar genom vinningen och i egenskap av kontaktperson med de som har uppdrag inom vinningstjänsten och med församlingarna i kontraktet. Kontraktets roll som ett utflöde av stiftet och kontrakts-

prostens roll som biskopens förtroende- och kontaktperson framgår tydligt av den reglering som finns gällande kontrakten. Som en följd av kontraktens tydliga knytning till biskopen och hans eller hennes tillsynsuppdrag utgör kontrakten en plattform för de i kontraktet med uppdrag inom vigningstjänsten. Ett exempel på detta är kontraktskonventen där diskussioner samt informations- och erfarenhetsutbyte i frågor som hänför sig till vigningsuppdraget sker. Därutöver har kontrakten över tid utvecklats till att ibland vara ett forum för frivillig samverkan inom stiftet. Exempel på detta är att vissa kontrakt av stiftet har ansetts utgöra lagom stora enheter för samverkan gällande sjukhuskyrka, verksamhet på minoritetsspråk, skol- och studentarbete m.m.

2.1.2 Gällande reglering

Kontrakten finns omnämnda i två av kyrkoordningens inledningstexter. I inledningstexten till tredje avdelningen, Stiften, står det i andra stycket följande: ”Stiftet är indelat i kontrakt, vilka vart och ett omfattar ett antal av stiftets församlingar. I varje kontrakt finns en kontraktsprost.”

I inledningstexten till åttonde avdelningen, Församlingstillhörighet och indelning, står det, i första stycket; ”Kontraktet är ett utflöde av stiftet och omfattar några av stiftets församlingar.”

I övrigt är frågor relaterade till kontrakten och kontraktsprostarna reglerade på ett flertal ställen i kyrkoordningen och också i Svenska kyrkans bestämmelser. Det finns också bestämmelser om kontraktsprostens uppdrag i kyrkans kollektivavtal samt, naturligtvis, mera i detalj i de kontraktsprostinstruktioner som upprättas av stiftet. Nedan ges en kort sammanställning av de huvudsakliga bestämmelserna rörande kontrakten och kontraktsprostarna.¹

2.1.2.1 Kontrakten som indelningsenhet

Enligt 36 kap. 1 § i kyrkoordningen är Svenska kyrkan indelad i territoriella församlingar, kontrakt och stift.

Enligt 36 kap. 5 § består ett kontrakt av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller flera pastorat i ett stift, dock alltid minst två enheter².

Vidare sägs i 36 kap. 5 § att kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost och att kontraktsindelningen ska omfatta hela stiftet.

Det är stiftsstyrelsen som beslutar om ändringar i kontraktsindelningen. Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig. Den ska dock vara oförändrad det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året (se 37 kap. 20 §). Kontraktsindelningen får inte ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig (37 kap. 21 §).

1 För Göteborgs kyrkliga samfällighet gäller särskilda regler fram till och med den 31 december 2017 (se punkten 3 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14). Göteborgs kyrkliga samfällighet får finnas kvar fram till och med nämnda datum. Kyrkostyrelsen får utfärda bestämmelser för Göteborgs kyrkliga samfällighet och dess församlingar under övergångstiden.

2 Till detta tillkommer en övergångsbestämmelse, som förlängts per den 1 januari 2015 till att gälla till den 1 januari 2018. Enligt övergångsbestämmelsen får kontrakt enligt den indelning som gäller den 1 januari 2014 finnas kvar till den 1 januari 2018 även om de då inte uppfyller bestämmelserna i 36 kap. 5 § (se punkten 7 i SvKB 2012:14).

En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft vid den tidpunkt som beslutats, med de inskränkningar som anges i 37 kap. 20 §. Ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet. Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om ändringar i kontraktsindelningen (37 kap. 22 §).

I beslut om indelning i kontrakt ska stiftsstyrelsen också, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på kontrakten. Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på kontrakt och ett sådant beslut om namnändring träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Beslutet ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet. Om beslutet ska träda i kraft året efter det år ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska det fattas senast tolv månader före ikraftträdandet och kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslutet i fråga (37 kap. 35 §).

Enligt 37 kap. 36 § ska namnet på ett kontrakt beslutas av stiftsstyrelsen efter samråd med församlingarna och pastoraten i kontraktet. Det ska ha en geografisk anknytning till det område som kontraktet omfattar. Vidare ska Språk- och folkminnesinstitutet samt Lantmäteriet beredas tillfälle att yttra sig innan namnet på en territoriell församling, ett pastorat eller ett kontrakt fastställs (37 kap. 37 §).

2.1.2.2 Kontraktsprostens uppgifter och hur kontraktsprost utses

I 8 kap. 6 § i kyrkoordningen återfinns den centrala regleringen av kontraktsprostens uppgifter. Enligt bestämmelsen ska kontraktsprosten i sitt kontrakt biträda biskopen med ledningen och tillsynen, biträda biskopen vid visitationer i församlingarna, på biskopens uppdrag visitera församlingar samt i övrigt fullgöra de uppgifter som kontraktsprosten enligt kyrkoordningen ska utföra.

Till detta kan också nämnas att fördelningen av uppgifterna mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift enligt 8 kap. 3 § utgår från kontraktsindelningen i stiftet.

Vad särskilt angår visitationer anges i 8 kap. 2 § att biskopen ska visitera stiftets församlingar, men biskopen får också uppdra åt en kontraktsprost att i biskopens ställe visitera församlingarna i prostens kontrakt. Uppdraget kan i särskilda fall ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet.

Enligt 8 kap. 40 § ska kontraktsprosten utses av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts. Vid behov får biskopen utse en vikarie för kontraktsprosten. Om biskopen är förhindrad att utse en kontraktsprost eller vikarie för kontraktsprosten får domkapitlet göra det. Domkapitlets förordnande gäller då bara till dess att biskopen har utsett en ny kontraktsprost. I 34 kap. 3 § regleras att en präst som har utsetts till kontraktsprost enligt 8 kap. 40 § har rätt till tjänstledighet för den tid som behövs för detta uppdrag, efter framställan från stiftet.

2.1.2.3 Biskopsval

När en biskop ska väljas samlas de röstberättigade som inte är ledamöter i stiftsstyrelse eller domkapitel (eller kyrkostyrelse, om det är frågan om ärkebiskopsval) inom varje kontrakt med kontraktsprosten som valförrättare (8 kap. 27 § i kyrkoordningen). Om kontraktsprosten är förhindrad att vara valförrättare utser stiftsstyrelsen en annan av prästerna i kontraktet att fullgöra uppgiften.

Prästerna och diakonerna inom ett kontrakt samt elektorerna för kontraktets pastorat röstar i sitt kontrakt. Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i det kontrakt där stiftets domkyrka är belägen. (8 kap. 28 §)

2.1.2.4 Stiftsfullmäktigeval

Enligt 38 kap. 15 § i kyrkoordningen ska en valkrets vid val till stiftsfullmäktige omfatta ett eller flera kontrakt, om inte 38 kap. 16 § innebär något annat. Enligt 38 kap. 16 § får kyrkostyrelsen, i särskilt fall efter begäran från stiftsfullmäktige och om det finns synnerliga skäl, besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen. Ett sådant kyrkostyrelsebeslut får överklagas särskilt hos Valprövningsnämnden enligt 38 kap. 90 §.

Indelningen i valkretsar vid val till stiftsfullmäktige ska beslutas av stiftsfullmäktige senast den 1 februari under valåret. En valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelning enligt 38 kap. 14 § kan få minst fem fasta valkretsmandat. Valkretsen ska också ha en sammanhängande gränslinje (se 38 kap. 15 §). Stiftsfullmäktiges beslut om valkretsindelning enligt 38 kap. 15 §, och stiftsstyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat enligt 38 kap. 14 §, får överklagas särskilt hos Svenska kyrkans valprövningsnämnd (38 kap. 90 §).

2.1.2.5 Övrig reglering

En ny begravningsplats för dem som tillhör Svenska kyrkan ska invigas. Detsamma gäller när en begravningsplats har utvidgats. Invigningsgudstjänsten ska ledas av kontraktsprosten eller en prost som kontraktsprosten utser. (27 kap. 4 § i kyrkoordningen)

Enligt Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2003:1) med närmare bestämmelser om vården av Svenska kyrkans arkiv är stiftet och kontraktsprosten arkivbildare på regional nivå (3 kap. 4 §). Stiftsstyrelsen har ansvaret för stiftsorganens arkiv och kontraktsprosten ansvaret för kontraktsprostarkivet (3 kap. 6 §).

I 1 kap. 6 § i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2003:3) om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på regional nivå, finns förteckningsplan för kontraktsprosts arkiv.

Kontraktsprostens uppdrag finns också något reglerat i kollektivavtalet. Oavsett vad som anges i 5 § lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) gäller att arbetstagare som har kontraktsprostuppdrag innehar uppdraget för en begränsad tid. Tidsperioden bestäms av biskopen. Vid uppdragets upphörande föreligger inte någon företrädesrätt till nytt kontraktsprostuppdrag. Efter överenskommelse mellan församling/samfällighet (vilket torde innebära pastorat efter den 1 januari 2014) och stift bör uppdraget fullgöras inom ramen för anställningen. Arbetstagaren erhåller ett lönetillägg, i vilket semesterersättning ingår, för kontraktsprostuppdraget under den tid som uppgiften fullgörs. Lönetillägget utbetalas samordnat med lön från församling/samfällighet.

Vidare regleras, som nämnts ovan, kontraktsprostarnas uppgifter genom de kontraktsprostinstruktioner som upprättas av stiftet.

2.1.3 Ärendets beredning

2.1.3.1 Strukturutredningen

I betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) anförde den s.k. strukturutredningen att det med en ändrad lokal struktur kunde finnas behov av att se över kontraktsindelningen, vilket är en uppgift som åvilar stiftsstyrelsen. Med ett mindre antal pastorat kunde det enligt utredningen bli fråga om mer grundläggande förändringar vad gäller förutsättningarna för kontrakten. Utredningen menade att det därför fanns skäl att följa upp strukturutredningens förslag med en särskild utredning om kontraktets ställning och uppgifter (SKU 2011:2 s. 259).

I kyrkostyrelsens skrivelse med anledning av strukturutredningens förslag, *Strukturfrågor* (KsSkr 2012:5), instämde kyrkostyrelsen i att det behövdes en översyn av kontraktens ställning och uppgifter men även av kontraktsindelningen.

2.1.3.2 2014 års kontraktsutredning

Kyrkostyrelsen beslöt i september 2012 att tillsätta en utredning om bland annat kontraktets ställning, uppgifter och indelning. En särskild utredare utsågs. Utredaren överlämnade den 15 januari 2014 sina förslag rörande kontrakten i betänkandet *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1).

I betänkandet föreslogs bland annat att begreppet kontrakt skulle bytas ut mot begreppet prostområde alternativt prosteri och att kontraktsprosten skulle benämnas prost. Ett prostområde föreslogs kunna bestå av endast en enhet. Utredningen föreslog vidare att den som biskopen utser till prost måste vara kyrkoherde om inte synnerliga skäl talar för annat. Vad gäller hörandet inför utseende av prostar i prostområden bestående av fler enheter än en, föreslogs att hörandet skulle utvidgas till att, förutom prästerna, även omfatta diakonerna i prostområdet. Utredningen föreslog också att prostområdena skulle lösgränsas från stiftsfullmäktigevalen. Vidare föreslogs att en översyn av stiftskansliernas respektive kontraktens roll i relation till varandra och till församlingarna skulle göras. Stiftsstyrelserna skulle också genomföra en genomarbetning och översyn av prostområdenas omfattning och gränser samt av deras namn.

Kontraktsutredningen remitterades under våren 2014. Svarsfrekvensen var låg och kritik höjdes mot flera av utredningens slutsatser och förslag. Bland annat ifrågasatte hälften av de svarande utredningens slutsats att begreppet kontrakt måste bytas ut. Vidare framkom kritik mot att ett prostområde skulle kunna bestå av enbart en enhet. Flera av utredningsförslagen kritiserades också för att de ansågs vara onödiga regleringar. Ett exempel på detta var förslaget om att en prost ska vara kyrkoherde om inte synnerliga skäl föreligger. Annan kritik från de svarande var att den nationella nivån skulle gå utöver sin kompetens om utredningens förslag i vissa delar, som i och för sig ansågs positiva, skulle genomföras. Det gällde särskilt det föreslagna kravet på stiftens att gå igenom indelningen och namnen på de i utredningen kallade prostområdena till en viss tidpunkt, då kontraktsindelningen och därmed sammanhängande namnfrågor redan är en uppgift för stiftsstyrelserna enligt kyrkoordningen. Många av de svarande var dock positiva till förslaget att även diakoner skulle höras innan en prost utses. Vidare ställde sig flera remissinstanser, i synnerhet stiftens, positiva till att lösgränsa valkretsindelningen till stiftsfullmäktige från kontraktsindelningen.

2.1.3.3 Uppdraget

Efter en föredragning av det preliminära remissutfallet av 2014 års kontraktsutredning beslöt kyrkostyrelsens arbetsutskott att föreslå kyrkostyrelsen att inte gå vidare med utredningens förslag utan i stället göra en fortsatt utredning i syfte att avreglera kontrakten så mycket som möjligt i kyrkoordningen. En sådan avreglering skulle enligt arbetsutskottet leda till större frihet för stiftens vad gäller kontraktsindelning och utseende av kontraktsprostar. Ett förslag i enlighet med detta skulle, enligt arbetsutskottet, kunna presenteras för kyrkomötet år 2015. Kyrkostyrelsen beslöt i enlighet med arbetsutskottets förslag.

På grund av kyrkostyrelsens beslut om fortsatt utredning av kontraktsfrågorna förlängde 2014 års kyrkomöte giltighetstiden för det undantag som finns för vissa kontrakt enligt punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14 till att gälla

till den 1 januari 2018, i stället för som tidigare till den 1 januari 2016. Trots bestämmelserna i 36 kap. 5 § om att kontrakten bl.a. ska innehålla minst två enheter får sådana kontrakt som enligt indelningen den 1 januari 2014 inte uppfyller dessa krav därmed bestå till den 1 januari 2018 (KsSkr 2014:3).

KsSkr 2015:3

2.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

2.2.1 Kyrkostyrelsens ställningstagande till huvudförslagen i utredningspromemorian

Kyrkostyrelsens förslag: Stiftelsen ska även fortsättningsvis vara indelade i kontrakt. Kontrakten avregleras dock i flera avseenden i syfte att öka friheten för stiftelsen vad gäller kontraktsindelning och utseende av kontraktsprostar.

Promemorians förslag: I promemorian skissas på två alternativa förslag gällande kontrakten; dels ett förslag som skulle göra att kontrakten blir helt frivilliga och innebära en mycket långtgående avreglering, dels ett förslag som innebär en mer försiktig avreglering av kontrakten i syfte att göra dessa mer flexibla. I promemorian förordas tydligt detta senare alternativ, som i denna del överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Huvuddragen i det i promemorian förordade förslaget är att kontrakten frikopplas från valkretsarna vid stiftsfullmäktigeval samt att kontrakten inte längre begränsas av kravet att de måste bestå av minst två enheter. Enligt promemorian är en stor fördel med förslaget den ökade flexibilitet som uppnås för kontrakten. Samtidigt riskeras inte det viktiga stöd för den episkopala linjen som kontrakten och kontraktsprostarna utgör i kontakten mellan biskopen å ena sidan och prästerna och diakonerna i stiftets församlingar å den andra.

En annan viktig orsak till varför promemorian förordar en lösning med fortsatt obligatoriska men flexibla kontrakt är kostnadsaspekterna av ett genomförande av ett förslag om helt frivilliga kontrakt. Kontrakten är idag kyrkliga indelningsenheter och kontraktsstrukturen används i ett oräkneligt antal datasystem, både inomkyrkliga och externa. Kostnaden för ett införande av helt frivilliga kontrakt bedöms bli mycket höga, men kan inte preciseras närmare utan omfattande utredningsinsatser då antalet system som kontrakten utgör en komponent i idag inte är känt.

Remissinstanserna: Den helt övervägande delen av remissinstanserna, mer än 90 procent av de svarande, förordar bevarandet av en obligatorisk kontraktsindelning. Bland dessa kan följande nämnas. *Domkapitlet* och *Stiftsstyrelsen i Uppsala stift* menar att en avreglering som gör kontrakten helt frivilliga inte skapar enkelhet utan riskerar att göra både regleringen och kontraktsprostens roll otydliga. *Annedals församling* anför att det är bra att kontrakten avregleras, men att de inte ska vara frivilliga. Enligt församlingen är kontakten med vinningstjänsten fortsatt oerhört viktig och att det, i och med strukturförändringarnas större enheter, kanske krävs ännu mer arbete för att kunna upprätthålla denna kontakt. I det arbetet är kontrakten och kontraktsprostarna viktiga verktyg, menar församlingen. *Tibro pastorat* anför att frivilliga kontrakt skulle göra situationen så oreglerad att det i sig skulle starta ny byråkrati och administration genom att man skulle vara tvungen att hitta nya samverkansformer mellan stiftelsen och de lokala enheterna. Vidare menar pastoratet att skillnaderna mellan stiftens sätt att arbeta skulle bli onödigt stora. Församlingen lyfter också de stora kostnader som frivilliga kontrakt beräknas medföra. *Kontraktsprost Helén Uddén* menar att det är viktigt att göra kontrakten mer flexibla och anpassade till nutid, men att en ordning med frivilliga kontrakt bl.a. skulle kunna

leda till en otydlig struktur i Svenska kyrkan. Dessutom skulle stiftsstyrelsen kunna besluta om att inte ha någon kontraktsindelning, även i de fall biskopen önskar ha en sådan. Detta skulle kunna leda till att biskopens tillsyn och kopplingen mellan de vigda i stiftet och biskopen försvagas, vilket inte är önskvärt i en episkopal kyrka. *Kontraktsprost Åke Appelgren* anför att en ordning där kontraktens vara eller icke vara blir fakultativt allvarligt skulle försvaga Svenska kyrkan som episkopal kyrka. Han menar vidare att om kontrakten görs frivilliga så försvinner en stor del av vår ”interna historia” och vi fjärrar oss från våra grannkyrkor och många andra av de större kyrkorna med vilka vi har gemenskap, t.ex. genom Åbo-överenskommelsen.

Ett fåtal remissinstanser ställer sig negativa till den i promemorian förordade lösningen med obligatoriska men flexibla kontrakt och föredrar i stället en lösning med helt frivilliga kontrakt. Bland dessa kan följande nämnas. *Stiftsstyrelsen i Linköpings stift* menar att en ordning med frivilliga kontrakt och den flexibilitet som det medför gör det möjligt att inte överorganisera och byråkratisera de kyrkliga sammanhangen. Stiftsstyrelsen anför vidare att detta ger biskopen större flexibilitet då det handlar om biskopens tillsynsuppdrag och visitationsuppdraget. Stiftsstyrelsen menar att det som anförs i promemorian om att frivilliga kontrakt skulle innebära stora datatekniska kostnader och förändringar inte borde vara så betungande utifrån det IT-samhälle vi lever i, utan handla mer om att finna nya vägar för samverkan. Vidare anför stiftsstyrelsen att de historiska kopplingarna inte känns relevanta utifrån vår kyrkas intention att följa med i utvecklingen och skapa nya mötesplatser. *Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO)* menar att det är viktigt att biskop och domkapitel ges förutsättningar att i så stor utsträckning som möjligt avgöra hur man organiserar kontraktets arbete, för att på så vis kunna undvika den anomali som ligger i att högsta chefen i en organisation har en stor arbetsuppgift i sin anställning där hon eller han har en annan uppdragsgivare och en delvis annan lojalitet. Vidare lyfter SKAO den konflikt som kan föreligga mellan uppdraget som kyrkoherde och som kontraktsprost. Kontraktsprostuppdraget är ett uppdrag för stiftet och ordningen är att efter överenskommelse mellan församling/pastorat och stift så bör uppdraget fullgöras inom ramen för anställningen. SKAO menar att detta innebär att det kan uppstå en problematik om arbetsgivaren på lokal nivå har invändningar mot uppdraget som kontraktsprost och att man bör åstadkomma en organisation som inte innehåller komponenter som kan leda till onödiga konflikter.

Kyrkostyrelsens överväganden

Det förslag med flexibla kontrakt som förordas i promemorian och av den absoluta merparten av remissinstanserna innebär att kontrakten och kontraktsprostarna inte görs helt frivilliga för stiftet, men att de i viss utsträckning avregleras i syfte att skapa en ökad flexibilitet för kontrakten. Utgångspunkten är att kontrakten ska finnas kvar som indelningsenheter och att kontrakten och kontraktsprostarna även fortsättningsvis ska ha den tydliga episkopala koppling som de har haft sedan medeltiden.

När man vid kyrkoordningens tillkomst angav skälen till varför kontraktsindelningen skulle behållas anförde Centralstyrelsen bl.a. att det sedan lång tid i kyrkans historia har funnits en sådan indelning och att den har varit tjänstgöringsområde för en kontraktsprost. Centralstyrelsen konstaterade att kontrakten har visat sig vara en smidig och lämplig form för att biskopens uppdrag ska kunna fullgöras ute i stiftet, samtidigt som det i många fall har blivit ett forum för samverkan över församlings- och pastoratsgränserna. Kontraktet kan sägas vara en punkt där stift och församling möts. (se CsSkr 1999:3 s. 2–110) Genomförandet av strukturförändringarna kan inte anses ha förändrat behovet av en sådan mötespunkt och

Centralstyrelsens skäl för att behålla kontraktsindelningen vid relationsändringen år 2000 får därför fortfarande anses vara giltiga.

I några sammanhang har det anförts att strukturförändringarna kan komma att leda till att biskopens möjligheter att ha direktkontakt med alla kyrkoherdar i stiftet borde kunna öka om antalet pastorat minskar. Ett perspektiv som inte får glömmas bort i detta sammanhang är dock det som har lyfts ovan, alltså att kontraktsprosten också är en länk mellan biskopen och de övriga prästerna och diakonerna i stiftet och inte enbart en länk mellan biskopen och kyrkoherdarna i stiftet. Kontraktsprostens uppgifter är tydligt knutna till biskopens tillsynsansvar. En av kontraktets roller är och har varit att vara en plattform för de i kontraktet med uppdrag inom vigningstjänsten, exempelvis genom kontraktskonvent och liknande. Det torde inte vara enklare för biskopen efter strukturförändringarnas genomförande att ha direktkontakt med alla präster och diakoner i stiftet endast av det skälet att enheterna har blivit större och kyrkoherdarna färre. Prästerna och diakonerna har inte blivit särskilt mycket färre och biskoparnas arbetsbörda har knappast minskat. Biskopen torde fortfarande ha behov av ”mellanhänder” för att kunna utöva sitt uppdrag gentemot församlingar och gentemot dem som innehar vigningstjänsten. De lokala enheterna och de som arbetar där torde också fortsatt behöva ”mellanhänder” för att nå biskopen med sina erfarenheter och förväntningar. Sett i detta perspektiv skulle kontraktsprostens roll snarare kunna ses som än viktigare idag.

Vidare talar de tidigare anförda kostnadsaspekterna för en ordning där kontrakten fortfarande finns kvar som indelningsenheter. Kostnaderna för ett avskaffande av kontrakten som indelningsenheter skulle enligt uppgift till kyrkostyrelsen som allra minst uppgå till 10 miljoner kronor, troligtvis betydligt mer.

Det som har anförts både av merparten av remissinstanserna och i promemorian talar, enligt kyrkostyrelsens mening, med betydande styrka för att förslaget att göra kontrakten mer flexibla, men inte helt frivilliga, bör genomföras.

2.2.2 Förslag till ändringar i regelverket

I det följande redovisas de förslag till ändringar i regelverket som, enligt kyrkostyrelsen, bör genomföras för att skapa en mer flexibel reglering av kontrakten.

2.2.2.1 Kontraktet som kontraktsprostens tjänstgöringsområde och som indelningsenhet

Kyrkostyrelsens förslag: Ett kontrakt ska även fortsättningsvis bestå av minst två enheter med sammanhängande gränslinje. Biskopen beslutar om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn. Ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn ska träda i kraft den 1 januari det år som anges i beslutet. Ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift avgör i samråd vem som ska fatta beslut om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn.

Ändrade bestämmelser: 8 kap. 3 §, 37 kap. 20, 22, 35–37 §§

Upphävda bestämmelser: 37 kap. 21 §

Promemorians förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. I promemorian föreslås att ett kontrakt ska kunna bestå av enbart en enhet. I promemorian finns inga förslag om ändringar i regelverket avseende vem som fattar beslut om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser, om än inte alla, ställer sig positiva till promemorians förslag om att ett kontrakt ska kunna bestå av enbart ett pastorat

eller en församling som inte ingår i ett pastorat. *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift* menar dock att det kan uppstå problem när kontraktet utgörs av endast en enhet, i synnerhet när kontraktsprosten också vanligen är kyrkoherde i enheten. Prostens funktion av att vara en fristående och oberoende part i förhållande till de anställda finns då inte längre, vilket kan verka hämmande. *Nyköpings församling* anser inte att ett kontrakt ska kunna bestå av enbart en enhet och att just en tvingande form av att olika församlingar möts inom kontraktet bidrar till en fördjupad förståelse av kyrkan som organisation.

Kyrkostyrelsens överväganden

Enligt nu gällande regler ska ett kontrakt bestå av minst två enheter (med enhet menas här ett pastorat eller en församling som inte ingår i ett pastorat). Det är de facto så idag att det, inte minst på grund av strukturförändringarnas genomförande, finns kontrakt som omfattar enbart en enhet och pastorat som består av flera kontrakt. Dessa kontrakt får enligt punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14 bestå till den 1 januari 2018. Både i promemorian och i 2014 års kontraktsutredning föreslås att ett kontrakt ska kunna bestå av enbart en enhet, en slutsats som flera remissinstanser i och för sig ställer sig positiva till men som inte är okomplicerad.

I enlighet med promemorians förslag föreslår kyrkostyrelsen att regleringen i 37 kap. 20 §, om att kontraktsindelningen får ändras om den därmed blir med ändamålsenlig, ska vara kvar. Vad som anses vara ändamålsenligt torde kunna skilja sig åt från stift till stift.

En reglering i enlighet med den som gäller idag och som innebär att ett kontrakt ska bestå av minst två enheter är inte alltid okomplicerad, i synnerhet inte om en av de ingående enheterna är ett mycket stort pastorat. Det är därför tänkbart att det i några fall skulle kunna anses mest ändamålsenligt att ha ett kontrakt som bara består av en enhet. I några stift finns också sådana kontrakt inrättade. En ordning med kontrakt bestående av enbart en enhet kan dock, enligt kyrkostyrelsen, leda till gränsdragningsproblem mellan kyrkoherde- och kontraktsprostrollen. Vidare kan en sådan ordning ha en negativ inverkan på den episkopala linjen. I de flesta fall är det kyrkoherden som utses till kontraktsprost. I kontrakt bestående av enbart en enhet skulle det således endast finnas en person som i praktiken kan komma i fråga som kontraktsprost. Kyrkostyrelsen anser därför att det inte är lämpligt att införa en möjlighet att indela i kontrakt bestående av enbart en enhet. Detta kommer givetvis att få följder för de kontrakt som idag omfattar färre än två enheter och som för närvarande får bestå till den 1 januari 2018 på grund av punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14.

Det grundläggande för kontrakten är att de definierar kontraktsprostens tjänstgöringsområde. Inom området agerar kontraktsprosten, i egenskap av biskopens förlängda arm och förtroendeperson, utifrån sitt ansvar genom vigningen och i egenskap av kontaktperson med de som har uppdrag inom vigningstjänsten och med församlingarna i kontraktet. Kontraktsprostens uppgifter är, som nämnts ovan, knutna till biskopens särskilda tillsynsansvar.

På grund av kontraktens och kontraktsprostarnas tydliga knytning till biskopen och hans eller hennes tillsynsuppdrag föreslår kyrkostyrelsen, till skillnad från promemorian, att det inte längre ska vara stiftsstyrelsen som beslutar om kontraktsindelningen. Eftersom kontrakten utgör tjänstgöringsområden för kontraktsprostarna i deras egenskap av biskopens förlängda arm, bör det istället vara biskopen som ska besluta om kontraktsindelningen. Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkoordningen ändras i enlighet med detta. Hur kontraktsindelningen ser ut är dock en fråga som även

angår stiftsstyrelsen såsom huvudansvarig för stiftets indelning och de ekonomiska konsekvenser som olika indelningsbeslut kan få. Det får därför förutsättas att det kommer att ske ett samråd mellan biskopen och stiftsstyrelsen redan på ett tidigt stadium när behov av en ändrad kontraktsindelning aktualiseras. Det bör framhållas att biskopens beslut kan överprövas genom beslutsprövning enligt 57 kap. 8 §, i likhet med vad som idag gäller för stiftsstyrelsens beslut.

Eftersom kyrkostyrelsen också föreslår att kontrakten frikopplas från valkretsindelningen vid val till stiftsfullmäktige (se vidare nedan) gäller inte det krav om en sammanhängande gränslinje som nu finns i 38 kap. 15 § för kontrakten, om förslaget går igenom. I likhet med den ändring som 2014 års kyrkomöte har beslutat gällande församlingsindelningen, bör dock ett tillägg göras i 37 kap. 20 § som innebär att en ändring i kontraktsindelningen alltid ska göras så att de berörda kontrakten erhåller sammanhängande gränslinjer. Detta är viktigt inte minst ur ett system- och kostnads-perspektiv då en ordning med kontrakt utan sammanhängande gränslinjer men som fortsatt ska vara indelningsenheter skulle onödigt fördyra administrationen.

Av administrativa och systemtekniska skäl kan det också vara lämpligt att ha en viss begränsning av när ändringar i kontraktsindelningen träder i kraft. Kyrkostyrelsens förslag är att ändringar i kontraktsindelningen ska kunna träda i kraft en gång per år, den 1 januari det år som anges i beslutet. Detta kan ses som en begränsning, men är ändå en betydligt mer flexibel lösning än dagens reglering, som innebär att kontraktsindelningen ska vara oförändrad både det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året.

Enligt 37 kap. 21 § får inte kontraktsindelningen ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig. I syfte att avreglera kontrakten ytterligare föreslår kyrkostyrelsen att denna bestämmelse tas bort. Redan idag är det så att även om alla berörda enheter är emot en ändring i kontraktsindelningen så kan stiftsstyrelsen besluta om en sådan, om stiftsstyrelsen finner att ändringen gör indelningen mer ändamålsenlig. En avreglering i detta avseende innebär givetvis inte att biskopen inte har möjlighet att ge berörda enheter tillfälle att yttra sig inför ändringar i kontraktsindelningen, men kyrkoordningen behöver inte tyngas med bestämmelser om detta.

Då kyrkostyrelsen föreslår att det är biskopen som ska besluta om kontraktsindelningen föreslås att biskopen i sitt beslut om kontraktsindelning också ska besluta om kontraktets namn. Biskopen ska även ha rätt att i andra fall än när kontraktsindelningen ändras pröva frågor om att ändra kontraktsnamn. Ett sådant beslut föreslås också träda i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Ett namnbeslut som inte är kopplat till en ändring i kontraktsindelningen ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet, i likhet med vad som gäller för sådana namnbeslut rörande församlingar och pastorat (se 37 kap. 35 § tredje stycket). Som en följd av uppdraget om avreglering föreslås att kravet på samråd med berörda församlingar och pastorat tas bort. Det behöver inte heller regleras att Språk- och folkminnesinstitutet och Lantmäteriet behöver beredas tillfälle att yttra sig inför fastställandet av beslutet, då det kan ses som en onödig detaljreglering. Detta kan ändå göras i de fall det befinner sig lämpligt, men behöver inte vara reglerat i kyrkoordningen.

Arbetsuppgifterna för ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift fördelas mellan dem på pastorala områden (se 8 kap. 3 §). Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala kontrakt. Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående församlingar i Uppsala stift. Inom sina pastorala områden ska ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift svara för uppgifterna enligt 8 kap. 1 § punkterna 1–4 och 8 kap. 2 §. I dessa uppgifter ingår bl.a. ansvar för att

evangelium förkunnas rent och klart och för att sakramenten förvaltas enligt kyrkans bekännelse och ordning, att svara för ledning och tillsyn samt att visitera församlingar. De utser även kontraktsprostarna inom sina respektive områden. Ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift avgör i samråd vem som ska utföra övriga uppgifter enligt 1 §, alltså enligt punkterna 5–7. I dessa uppgifter ingår bl.a. att viga präster och diakoner och att kalla präster och diakoner till överläggningar.

Enligt kyrkostyrelsens förslag ska biskopen, utöver att utse kontraktsprostar, också besluta om kontraktsindelningen i stiftet. Som redan har framgått är ärkebiskopens och biskopens i Uppsala stift pastoralala områden kyrkoordningsreglerade på så vis att ärkebiskopens pastoralala område består av församlingarna inom Uppsala kontrakt. Det finns redan idag en ordning för att ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift i samråd avgör vem som ska utföra vissa uppgifter. Ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift bör i samråd också kunna avgöra vem som ska fatta beslut om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn i Uppsala stift.

2.2.2.2 Hur kontraktsprostar utses

Kyrkostyrelsens förslag: Regleringen av hörandet av präster inför biskopens utseende av kontraktsprost tas bort.

Ändrade bestämmelser: 8 kap. 40 §

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser ställer sig positiva till promemorians förslag om ett borttagande av hörandet av kontraktets präster innan en kontraktsprost utses av biskopen. Ofta hänvisar dessa remissinstanser till att hörandet inte är någon omröstning utan att biskopen alltid är fri att välja kontraktsprost och att ett hörande därför inte behöver regleras (se bl.a. *Malmö pastorat*, *Holmsunds församling* och *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift*).

Andra remissinstanser ställer sig negativa till ett borttagande av hörandet och förordar istället att hörandet ska vara kvar och dessutom omfatta diakonerna i kontraktet. Flera av dessa remissinstanser hänvisar till att det är viktigt för kontraktsprosten att ha förtroende från kontraktets präster och diakoner för att kunna fungera i sitt uppdrag, vilket biskopen kan förvissa sig om genom ett hörande (se bl.a. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift*, *Tibro pastorat* och *kontraktsprost Staffan Beijer*).

Kyrkostyrelsens överväganden

Enligt nuvarande reglering utses en kontraktsprost av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts. Det finns ingen reglering rörande hur hörandet ska genomföras och biskopen behöver inte heller utse en kontraktsprost i enlighet med de förslag som har inkommit.

I likhet med promemorian ställer sig kyrkostyrelsen frågande till om regleringen av hörandet av präster inför biskopens utseende av kontraktsprost fyller någon egentlig funktion. I flera remissvar, både avseende 2014 års kontraktsutredning och den remitterade promemorian, framkommer att det är en självklarhet att både präster och diakoner hörs innan biskopen utser en kontraktsprost, detta trots att det endast är ett hörande av präster som är reglerat i kyrkoordningen idag. Vidare framhåller en rad remissinstanser att biskopens rätt att utse den person som hon eller han vill till kontraktsprost är en viktig del av den episkopala linjen och att hörandet inte är någon omröstning. Det hörande av kontraktets präster som idag ska ske är enbart rådgivande och biskopen är i sin fulla rätt att utse en annan person än den som flest präster har förespråkats.

Kyrkostyrelsen föreslår därför att en avreglering sker på så vis att det kyrkoordningsreglerade hörandet stryks. Detta innebär givetvis inte att biskopen inte kan höra både präster och diakoner, eller andra som biskopen vill höra, inför det att en kontraktsprost utses.

Biskopens rätt att vid behov utse en vikarie för kontraktsprosten bör enligt kyrkostyrelsen, och i enlighet med promemorian, också kvarstå i 8 kap. 40 § andra stycket. Vid en reglering som innebär att det i varje kontrakt ska finnas en kontraktsprost måste det finnas möjligheter att fylla den platsen vid en vakans, också i det fall biskopen av olika skäl inte har möjlighet att utse en kontraktsprost. Domkapitlets möjlighet att utse kontraktsprost enligt paragrafens tredje stycke bör därför också behållas.

2014 års kontraktsutredning föreslog bl.a. att det ytterligare skulle regleras vem biskopen utser till (kontrakts-)prost på så sätt att den som utses ska vara kyrkoherde, om inte synnerliga skäl talar för annat. Då utredningen också föreslog att ett kontrakt (eller prostområde) skulle kunna bestå av enbart en enhet skulle det få följden att kyrkoherden i en sådan enhet skulle utses till (kontrakts-)prost om inte synnerliga skäl talade för annat. Förslaget fick mycket kritik, bl.a. för att det inte i tillräcklig utsträckning värnade om den episkopala linjen. Många menade att det redan idag är så att det är kyrkoherdar som utses till kontraktsprostar och att detta är en lämplig ordning, men att det inte behöver regleras. Ytterligare andra remissinstanser menade att det finns en poäng med att inte utse en kyrkoherde till kontraktsprost, inte minst om ett kontrakt består av bara en enhet, men också i andra fall. Samtidigt lyfte flera remissinstanser fram att det är biskopen som utser den kontraktsprost han eller hon finner lämplig och att den rätten måste värnas.

Kyrkostyrelsen anser att det även fortsatt bör vara upp till biskopen att utse den präst som han eller hon vill till kontraktsprost, då kontraktsprosten är biskopens förtroendeperson och förlängda arm. Vidare vore det inte i enlighet med uppdraget, som är att så långt möjligt avreglera kontrakten, att reglera biskopens rätt till detta.

2.2.2.3 Särskilt om visitationer

Kyrkostyrelsens förslag: Biskopens möjligheter att uppdra åt någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera församlingar i stiftet ska endast gälla domprosten.

Ändrade bestämmelser: 8 kap. 2 §

Promemorians förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. I promemorian föreslås att biskopens möjligheter att uppdra åt någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera församlingar helt ska tas bort.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser ställer sig positiva till promemorians förslag att ta bort biskopens möjligheter att uppdra åt någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera församlingar (se bl.a. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift, Gävle pastorat och kontraktsprost Tomas Forsner*).

Samtidigt föreslår flera remissinstanser att biskopen ska ha möjligheten att i särskilda fall uppdra åt domprosten att i biskopens ställe visitera församlingarna (se bl.a. *kontraktsprost Kerstin Strömberg, Stiftsstyrelsen i Linköpings stift och Karlstads pastorat*).

Kyrkostyrelsens överväganden

Enligt 8 kap. 2 § ska biskopen visitera stiftets församlingar. Biskopen får uppdra åt kontraktsprostar att i biskopens ställe visitera församlingarna i deras kontrakt.

Kontraktsprosten är i första hand biskopens förtroendeperson och har därför uppgifter med tydlig koppling till biskopens funktion. Det är därför naturligt att kontraktsprosten biträder biskopen i hans eller hennes tillsyn och ledning och som en del i detta deltar i, eller själv utför, visitationer i församlingarna.

Visitationsuppdraget kan idag i särskilda fall ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet. Denna sistnämnda möjlighet, alltså att ge uppdraget till någon som inte är kontraktsprost, kritiserades av flera remissinstanser i samband med 2014 års kontraktsutredning. Kritiken från remissinstanserna bestod i att visitationer bör ske av någon som är prästvigd, eftersom visitationen är en del av biskopens tillsyn och främjande. Det tycks också vara mycket ovanligt att bestämmelsen tillämpas, vilket visas av att flera remissinstanser var ovetande om att detta är den gällande ordningen.

Det bör tilläggas att biskopen har alla möjligheter att bestämma vem som ska medverka vid visitationer utöver biskopen eller kontraktsprosten själv. Exempelvis kan personer med kunskap om förvaltning, fastigheter och kyrkliga inventarier med fördel delta vid visitationerna. Bestämmelsen om att i särskilda fall ge visitationsuppdraget till en domkapitelsledamot eller till domkapitlets sekreterare bör mot den här redovisade bakgrunden kunna strykas.

Flera remissinstanser har framfört att det vore en fördel om någon ytterligare prästvigd person utöver kontraktsprosten skulle kunna visitera. Kyrkostyrelsen anser att biskopens möjlighet att uppdra åt någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera stiftets församlingar inte helt ska tas bort. Genom att även fortsatt reglera en möjlighet för biskopen att i särskilda fall ge visitationsuppdraget till domprosten kan visitationsuppdraget ges till någon som är prästvigd och vars uppdrag har en särskild ställning i stiftet (se *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift*). Detta kan bl.a. vara en lämplig ordning när biskopen själv inte har möjlighet att visitera församlingen eller i församlingar där en kontraktsprost tjänstgör som kyrkoherde (se *Karlstad stift*). Kyrkostyrelsen föreslår därför att biskopen, i särskilda fall, ska kunna uppdra åt domprosten att i biskopens ställe visitera stiftets församlingar.

2.2.2.4 Kontraktens roll i biskopsval

Kyrkostyrelsens förslag: Kontrakten ska frikopplas från biskopsvalen på så sätt att stiftsstyrelsen beslutar om de områden inom vilka områdets präster och diakoner samt elektorer för församlingar och pastorat inom området samlas för att rösta. Vidare ska stiftsstyrelsen utse den präst från området som ska vara valförrättare.

Ändrade bestämmelser: 8 kap. 27 och 28 §§

Promemorians förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. I promemorians alternativa förslag nämns att om kontrakten blir helt frivilliga så måste reglerna om biskopsval ändras. En möjlig lösning enligt promemorian är då att i stället utgå från församlingar som inte ingår i pastorat samt pastorat som områden för biskopsvalen, med kyrkoherdarna som valförrättare. I det i promemorian förordade förslaget föreslås dock ingen ändring av bestämmelserna om biskopsval.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ställt sig positiva till det i promemorian förordade förslaget att inte göra någon ändring i denna del. Några har dock särskilt kommenterat promemorians alternativa förslag. *Uppsala stift* menar att konsekvensen av att låta biskopsvalen skötas lokalt i stället för på kontraktsnivå riskerar att ytterligare komplicera biskopsvalen, då information ska gå till betydligt

fler små enheter. Det blir också en mer känslig ordning och elektorerna samt präster och diakoner går miste om möjligheten att diskutera biskopsvalet med andra röstberättigade utanför sin egen enhet. *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* har inget att erinra mot promemorians förslag om att kopplingen till kontrakten får stå kvar beträffande biskopsvalen, då kontraktsprostarna har spelat en viktig roll vid genomförda biskopsval.

Kyrkostyrelsens överväganden

I promemorians förordade förslag föreslogs kontrakten och kontraktsprostarna ha samma roll vid biskopsval som dag, detta inte minst mot bakgrund av att det inte har riktats någon kritik mot vare sig kontrakten eller kontraktsprostarna i detta avseende. För att åstadkomma en förändring som leder till största möjliga frihet för stiftet när det gäller kontraktsindelningen bör dock kontrakten ges så få kyrkoordningsreglerade funktioner som möjligt. I det följande föreslår kyrkostyrelsen därför att kontrakten inte längre ska utgöra valkretsar vid val till stiftsfullmäktige. I syfte att ytterligare avreglera kontrakten föreslår kyrkostyrelsen en frikoppling av kontrakten även vad avser biskopsvalen. Då det av remissvaren framkommit kritik mot en ordning där biskopsvalen skulle utgå från pastorat och församlingar som inte ingår i pastorat, föreslår kyrkostyrelsen i stället en ordning där stiftsstyrelsen beslutar om de områden inom vilka präster, diakoner och elektorerna ska samlas och rösta. Vidare föreslås stiftsstyrelsen också få besluta om vilken präst som ska agera valförrättare i området.

Förslaget i denna del medför ändringar i 8 kapitlet om biskopsval. I stället för att det i bestämmelserna rörande biskopsval hänvisas till kontrakten föreslås att det hänvisas till de områden som stiftsstyrelsen beslutat. Valförrättaren föreslås vara en av stiftsstyrelsen utsedd präst i området, vilket leder till förändringar i 8 kap. 27–28 §§. Det är stiftsstyrelsen som enligt 8 kap. 7 § ansvarar för genomförandet både av valet och av nomineringsvalet. Det är därför lämpligt att det är stiftsstyrelsen som ska besluta om dessa områden och om valförrättare. Det är naturligt att fortsätta med ordningen att valförrättaren ska vara en präst i området. Det bör dessutom noteras att stiftsstyrelsen redan idag kan utse någon annan av prästerna i kontraktet att fullgöra uppgiften som valförrättare i de fall kontraktsprosten är förhindrad att agera valförrättare (se 8 kap. 27 §).

Givetvis finns det inte något som hindrar stiftsstyrelsen från att besluta om att områdena i fråga överensstämmer med kontrakten och att kontraktsprosten utses till valförrättare i området. I de fall stiftsstyrelsen finner kontrakten som mindre ändamålsenliga vid biskopsval ges med kyrkostyrelsens förslag möjligheten att besluta om ett annat område inom vilket röster avges och räknas.

Någon närmare kyrkoordningsreglering av hur dessa områden ska vara beskaffade torde inte behövas, utan det är upp till stiftsstyrelsen att bedöma vilken områdesindelning som är mest ändamålsenlig.

2.2.2.5 Kontraktens roll i stiftsfullmäktigeval

Kyrkostyrelsens förslag: Kontrakten ska inte längre utgöra valkretsar vid val till stiftsfullmäktige. Valkretsarna vid stiftsfullmäktigeval ska i stället utgå från pastorat och/eller församlingar som inte ingår i pastorat, med de krav på valkretsarna som ställs idag.

Ändrade bestämmelser: 38 kap. 15, 90 och 91 §§

Upphävda bestämmelser: 38 kap. 16 §

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av de svarande remissinstanserna förordar en ordning där kopplingen mellan kontrakten och stiftsfullmäktigeval ska finnas kvar. *Kontraktspräst Åke Appelgren* menar att förslaget med en frikoppling av kontrakten från stiftsfullmäktigevalen är promemorians största förtjänst. *Uppsala stift* menar att det är positivt att kopplingen tas bort då syftet med kontraktsindelningen respektive valkretsindelningen skiljer sig avsevärt åt och att en koppling mellan de båda ger onödiga begränsningar både för kontrakten och för organiseringen av de direkta valen.

Kyrkostyrelsens överväganden

Redan i 2014 års kontraktsutredning konstaterades att kontraktens koppling till stiftsfullmäktigevalen utgör ett hinder för flexibiliteten i kontraktsindelningen. En frikoppling av kontrakten från stiftsfullmäktigevalen mottogs positivt av remissinstanserna. Av de remissvar som inkommit gällande den remitterade promemorians förslag om en sådan frikoppling finns det inget som är negativt. Mot bakgrund av detta av vad som i övrigt har framkommit föreslår kyrkostyrelsen därför ett genomförande av en sådan frikoppling, för en ökad flexibilitet för kontrakten.

Som reglerna är konstruerade idag ligger kontraktsindelningen fast både under valåret och under året efter valåret (se 37 kap. 20 §), på grund av kopplingen till stiftsfullmäktigevalen. Detta leder givetvis till en tröghet i indelningen – en tröghet som snarare hämmar än främjar en ändamålsenlig indelning av kontrakten. Genom att bryta kopplingen mellan kontrakten och stiftsfullmäktigevalen ökar flexibiliteten avsevärt för stiftet.

I stället för att koppla valkretsarna vid val till stiftsfullmäktige till kontrakten bör det vara möjligt att koppla dem till pastorat och/eller församlingar som inte ingår i pastorat. Dessa enheter är redan idag valkretsar vid kyrkofullmäktigeval och utgör också grunden för dagens kontraktsindelning. Kyrkostyrelsen föreslår därför att valkretsarna vid val till stiftsfullmäktige ska omfatta ett eller flera pastorat och/eller en eller flera församlingar som inte ingår i pastorat.

Bestämmelserna om att stiftsfullmäktige ska besluta om indelningen i valkretsar senast den 1 februari valåret och att en valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelningen kan få minst fem fasta valkretsmandat och att valkretsen ska ha en sammanhängande gränslinje bör kvarstå. Detta innebär i praktiken att kontraktsindelningen fortfarande bör kunna användas vid valkretsindelningen, förutsatt att kraven i övrigt uppnås. Det faktum att vissa indelningsbeslut från och med den 1 januari 2014 fattas på lokal nivå bör inte påverka förslaget. De lokala besluten rör församlingsindelningen inom ett pastorat eller om en församling, som inte ingår i ett pastorat, väljer att dela in sig i flera församlingar och bli ett pastorat (se 37 kap. 7 §).

Enligt 38 kap. 16 § får kyrkostyrelsen i ett enskilt fall, efter begäran från stiftsfullmäktige och om det finns synnerliga skäl, besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen. Enligt kyrkostyrelsens förslag ska kontrakten inte längre utgöra valkretsar och därför föreslås att den bestämmelsen utgår. Som en konsekvens av detta bör också 38 kap. 90 § punkten 3 samt andra stycket i 38 kap. 91 § strykas.

2.3 Barnkonsekvensanalys

Förslagen bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

8 kap. Biskopen

2 §

Bestämmelsen har ändrats så att biskopens möjlighet att i särskilda fall ge uppdraget att visitera församlingarna i hans eller hennes ställe har begränsats till att enbart gälla domprosten och inte någon annan ledamot eller till en sekreterare i domkapitlet. Som en följd av detta kommer visitationer alltid att ske av någon som är prästvigd i linje med att visitationen är en del av biskopens tillsyn och främjande.

3 §

Bestämmelsen har ändrats så att det framgår att ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift i samråd även ska fatta beslut enligt 37 kap. 20 och 36 §§, alltså om ändring i kontraktsindelningen och om kontraktsnamn.

27 §

Bestämmelsen har ändrats som ett led i avregleringen av kontrakten på så vis att övriga röstberättigade enligt punkten 3 i bestämmelsen samlas inom de områden som stiftsstyrelsen har beslutat med en av stiftsstyrelsen utsedd präst som valförrättare. Det finns ingenting som hindrar stiftsstyrelsen från att besluta att dessa områden ska överensstämma med kontraktsindelningen och att kontraktsprosten utses till valförrättare.

28 §

Bestämmelsen har ändrats som ett led i avregleringen av kontrakten på så vis att den nu hänvisar till de områden som stiftsstyrelsen har beslutat och inte till kontrakten (se kommentaren till 8 kap. 27 § ovan).

40 §

En ändring i bestämmelsen har gjorts genom att regleringen av hörandet av präster innan biskopen utser en kontraktsprost har tagits bort. Hörandet av kontraktets präster är enbart rådgivande och biskopen har rätt att utse en annan person än den som flest präster har förespråkat. Ändringen hindrar givetvis inte biskoparna att höra såväl präster som diakoner, eller andra personer som de finner lämpliga att höra, inför utseendet av kontraktsprost.

37 kap. Ändringar i indelningen

20 §

Bestämmelsen har ändrats på så vis att det är biskopen som ska besluta om ändringar i kontraktsindelningen.

Vidare har bestämmelsen ändrats så att det inte längre är ett krav att kontraktsindelningen ska vara oförändrad det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året. Då kontrakten inte längre ska vara kopplade till stiftsfullmäktigevalen (jfr kommentaren till 38 kap. 15 §) behöver inte kontraktens flexibilitet begränsas genom att indelningsändringar inte kan göras under valår och året efter valår.

Då kopplingen mellan kontrakten och stiftsfullmäktigevalen har brutits, gäller inte regleringen om att kontrakten i egenskap av valkretsar vid val till stiftsfullmäktige ska ha en sammanhängande gränslinje. För att detta inte ska leda till en

KsSkr 2015:3 alltför komplicerad och resurskrävande administration har bestämmelsen utformats så att kontrakten även fortsättningsvis ska ha sammanhängande gränslinjer. Bestämmelsen kommer även att överensstämja med den nya 37 kap. 4 a § rörande församlingsindelning som träder i kraft den 1 januari 2016.

21 §

Som ett led i avreglering av kontrakten har kravet på att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktsprostar ska ha getts tillfälle att yttra sig innan kontraktsindelningen ändras tagits bort. Detta innebär inte att detta inte kan ske när biskopen finner det lämpligt.

22 §

Bestämmelsen har ändrats genom att ikraftträdandet av ändringar i kontraktsindelningen begränsas till den 1 januari det år som anges i beslutet, se avsnitt 2.2.2.1. Den tidigare hänvisningen till 37 kap. 20 § har tagits bort, då kontrakten inte längre begränsas av kopplingen till stiftsfullmäktigevalen.

Vidare har bestämmelsen ändrats på så vis att det framgår att det är biskopens beslut om ändrad kontraktsindelning som ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet.

35–36 §§

Som en följd av att biskopen ska besluta om ändringar i kontraktsindelningen enligt 37 kap. 20 § har bestämmelserna ändrats så att biskopen i sådana indelningsbeslut också ska besluta om namn på kontraktet. Beslut om namn på kontrakt har brutits ut ur 37 kap. 35 § och återfinns i stället i 37 kap. 36 §. Biskopen ska även i andra fall än vid ändring av kontraktsindelningen pröva frågor om att ändra namn på kontrakt. Beslutet ska då fattas senast sex månader före ikraftträdandet, i likhet med vad som gäller för sådana namnbeslut rörande församlingar och pastorat (se 37 kap. 35 § tredje stycket). Bestämmelsen överensstämmer i stort med det som gäller för stiftsstyrelsen beslut om namn på församlingar och pastorat, med den skillnaden att samrådet med berörda församlingar och pastorat inte längre kyrkoordningsregleras.

37 §

Som ett led i avregleringen av kontrakten har kravet på att bereda Språk- och folkminnesinstitutet samt Lantmäteriet tillfälle att yttra sig inför en ändring av ett kontrakts namn tagits bort. Detta innebär inte att biskopen inte ska bereda dessa instanser tillfälle att yttra sig i de fall biskopen finner det lämpligt.

Vidare har bestämmelsen ändrats på grund av att Lantmäteriverket och de 21 lantmäterimyndigheterna den 1 september 2008 samlades i en myndighet med namnet Lantmäteriet.

38 kap. Direkta val

15 §

Bestämmelsen har ändrats som en konsekvens av att valkretsar vid val till stiftsfullmäktige inte längre kopplas till kontrakten. Av bestämmelsen framgår nu att valkretsar vid val till stiftsfullmäktige ska omfatta ett eller flera pastorat och/eller en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat, se avsnitt 2.2.2.5. I övrigt är bestämmelsen oförändrad och de krav som ställs på valkretsarna kvarstår. Bestäm-

melsen hindrar således inte att ett kontrakt även i fortsättningen utgör valkrets förutsatt att kraven i övrigt enligt paragrafen uppfylls.

KsSkr 2015:3

16 §

Bestämmelsen har tagits bort, då stiftsfullmäktigevalen inte längre kopplas till kontrakten. I enlighet med detta behöver inte kyrkostyrelsen kunna besluta om valkretsindelningar som avviker från kontraktsindelningen.

90 §

Som en konsekvens av att bestämmelsen i 38 kap. 16 § har strukits, tas också överklagandemöjligheten gällande sådana beslut bort. Punkten 3 i andra stycket har således strukits.

91 §

Som en konsekvens av att 38 kap. 90 § andra stycket punkten 3 har utgått, har också andra stycket, som bestämmer vem som får överklaga enligt nämnda punkt, tagits bort.

3 Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 53 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 53 § ska utgå,

dels att rubriken närmast före 51 § ska placeras närmast före 52 § och rubriken närmast före 52 § ska placeras närmast före 53 §,

dels att nuvarande 21 § ska betecknas 23 §, att nuvarande 22 § ska betecknas 21 §, att nuvarande 23 § ska betecknas 26 §, att nuvarande 25 § ska betecknas 22 §, att nuvarande 26 § ska betecknas 27 §, att nuvarande 27 § ska betecknas 25 §, att nuvarande 51 § ska betecknas 52 § och att nuvarande 52 § ska betecknas 53 §,

dels att nya 23, 25, 27 och 52 §§ ska ha följande lydelse,

dels att 24, 28, 37, 41, 41 a, 47, 48, 50, 54, 55, 56 och 89 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 50 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 21 a, 23 a, 27 a, 28 a, 49, 51, 51 a och 51 b §§ av följande lydelse,

dels att det ska införas två nya rubriker närmast före 51 § respektive 51 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap. Direkta val

*21 a § Vid ansökan om registrering av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen anmäla ett ombud.*

21 §

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

*Vid ansökan om registrering
av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen också anmäla ett
ombud.*

*23 a § Sedan kyrkostyrelsen har prövat
ansökningar om registrering av
grupp-
beteckning för val till*

*kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen
pröva ansökningar om registre-
ring av gruppbezeichnung för
övriga val i följande ordnings-
följd:*
– val till stiftsfullmäktige
– val till kyrkofullmäktige.

24 § Sedan kyrkostyrelsen har prövat ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen pröva ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för övriga val i följande ordningsföljd:

- val till stiftsfullmäktige
- val till kyrkofullmäktige.

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås

- om den kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val eller
- om beteckningen med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.

Vid prövning enligt föregående stycke ska beaktas vad som sägs om beteckningars innehåll i 25 §.

27 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält enligt 21 §.

24 §

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås om beteckningen

- inte uppfyller kraven i 22 §,
- kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val, eller
- med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.

25 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält.

Inför ett ordinarie val, ska meddelandet ha inkommit senast den 2 maj. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska meddelandet ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

26 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 23 § gäller tills vidare.

27 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 26 § gäller tills vidare.

Gruppbezeichnungerna upphör dock att gälla och ska tas bort ur registret om

1. nomineringsgruppen begär det,
2. nomineringsgruppen inte har anmält kandidater för två ordinarie val i följd till något val,
3. nomineringsgruppen inte har något ombud, eller
4. det inte ska ske något val till den församling eller det pastorat som gruppbezeichnungerna anger.

27 a § En ansökan om att ändra en registrerad gruppbezeichnung får göras av nomineringsgruppens ombud. Bestämmelserna i 22–27 §§ ska då tillämpas.

Anmälan av kandidater

28 § Andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara.

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem. Förklaringen ska skickas med anmälan.

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem.

Förklaringen ska skickas med anmälan och senast ha inkommit till stiftsstyrelsen den dag en anmälan enligt 29 § tredje stycket eller 30 § andra stycket ska ha inkommit.

En nomineringsgrupp får inte anmäla mer än en lista på kandidater i varje valkrets till respektive val.

28 a § En anmälan av en kandidat ska inte beaktas om nomineringsgruppen inte kan visa att den har fått kandidatens tillstånd till att anmäla den.

RÖSTLÄNGDER OCH RÖSTKORT

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1

45 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

30 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

- 41 § Den som anser sig berörd av felaktig uppgift i röstlängden ska senast tisdagen andra veckan före den ordinarie valdagen skriftligen hos kyrkostyrelsen begära att uppgiften rättas. Detta gäller också den som anser sig vara felaktigt utlämnad ur röstlängden.

Det som har hänt senare än 45 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Det som har hänt senare än 30 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Frågor om rättelse enligt första stycket provas av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen får också på eget initiativ besluta om sådan rättelse av röstlängd som innebär att den som på felaktiga grunder inte har tagits upp i en röstlängd tas upp där.

- 41 a § När samtliga beslut om rättelser har förts in i en röstlängd, ska den så snart som möjligt sändas till valnämnden för valdistriktet.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden ombesörja att rättelsen förs in.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden att ombesörja att rättelsen förs in.

RÖSTNING

- 47 § Väljare bör vid röstning i vallokalen ha med sig sitt röstkort. De som inte har detta och som inte är kända för valförrättarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

För att få rösta *på ett särskilt röstmottagningsställe eller på en expedition för förtidsröstning*, ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

För att få rösta *i en röstningslokal* ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

Den som vill brevrösta enligt 54 § ska lämna sitt röstkort tillsammans med valkuverten.

Var och när röstning äger rum

- 48 §

På valdagen *kan* väljarna rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden *eller på ett särskilt röstmottagningsställe inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant har anordnats.*

- 48 § *Röstning äger rum på röstmottagningsställena.*

För varje valdistrikt ska det finnas en vallokal.

På valdagen *röstar* väljarna i *första hand* i vallokalen för det valdistrikt där de finns *upptagna* i röstlängden. *De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler, när sådana har anordnats. Väljare får även*

Väljare får före valdagen rösta på särskilda röstmottagningsställen inom den egna valnämndens ansvarsområde, om sådana röstmottagningsställen anordnas, samt på expeditioner för förtidsröstning i hela landet. Minst en sådan expedition ska finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Väljare får brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Väljare som röstar före valdagen ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Vid omval ska kyrkostyrelsen bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska finnas röstningslokaler enligt fjärde stycket.

Väljare som brevröstar eller röstar i en röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

49 § *Väljare får vid ordinarie kyrkoval rösta i en röstningslokal från och med den trettonde dagen före valdagen till och med valdagen.*

Vid omval får väljare rösta i en röstningslokal från och med den dag kyrkostyrelsen bestämmer.

Beslut om röstningslokaler

50 § Valnämnden ska besluta vilken lokal som ska vara vallokal för vart och ett valdistrikt. En vallokal kan vara gemensam för två eller flera distrikt.

Valnämnden får bestämma att ett särskilt röstmottagningsställe ska anordnas. Ett sådant ska vara öppet under minst två timmar.

Valnämnden ska efter samråd med kyrkoherden besluta på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning ska ske.

Beslut om röstmottagningsställen

Valnämnden ska besluta vilken lokal i församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet som ska vara röstningslokal före och under valdagen.

Valnämnden får besluta att fler röstningslokaler ska anordnas före och under valdagen.

51 § *En vallokal ska alltid hållas öppen för röstning mellan klockan 18.00 och 20.00. Den ska därutöver även hållas öppen minst fyra timmar mellan klockan 09.00 och 18.00. Den ska hållas stängd under tiden för församlingens huvudgudstjänst. Röstmottagningen avslutas klockan 20.00.*

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för vallokalerna inom dess område.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta att en vallokal ska vara öppen kortare tid än som anges i första stycket andra meningen om den bedömer att väljarna ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall också besluta om undantag från första stycket, tredje meningen.

51 a § *En röstningslokal ska alltid hållas öppen för röstning under minst två sammanhängande timmar.*

I varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska en av de röstningslokaler som har anordnats vara öppen varje vardag och valdagen under den period som anges i 49 §. Denna lokal ska under samma period, utöver vad som anges i första stycket, även hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för röstningslokalerna inom dess område.

Röstmottagningen i en röstningslokal under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära

sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från första och andra styckena.

Valnämndens samrådsskyldighet

51 b § Innan valnämnden fattar beslut enligt 50–51 a §§ ska samråd ske med kyrkoherden.

Grupp- och kandidatförteckningar samt blanka valsedlar

51 §

I en vallokal ska det finnas grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 § för de valkretsar som valdistriktet hör till. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas på särskilda röstmottagningsställen.

På expeditioner för förtidsröstning ska det vara möjligt för en väljare som begär detta att få ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där han eller hon är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

52 §

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas i röstningslokaler.

I en röstningslokal ska det också vara möjligt för väljare att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Röstning på expedition för förtidsröstning

53 § På minst en expedition för förtidsröstning i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska det vid ordinarie kyrkoval i hela landet vara möjligt att rösta från och med den trettonde dagen före valdagen till och med onsdagen före valdagen.

Det ska vara möjligt att rösta under minst tre timmar varje vardag under denna period samt därutöver minst en dag vardera veckan mellan klockan 17 och 20.

Stiftsstyrelsen får i enskilt fall besluta att inskränka dessa tider.

54 § Väljare som vill brevrösta ska för varje slag av val avge sin röst och själv lägga en valsedel i ett valkuvert. Väljaren ska därefter i närvaro av två vittnen lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för brevröst och klistra igen detta.

Väljaren ska på ytterkuvertet skriva under en försäkran att kuverten gjorts i ordning på detta sätt. De två vittnena ska där skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att de inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *onsdagen* i veckan före valdagen.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *fredagen* i veckan före valdagen.

Väljare som befinner sig utomlands får skicka sin brevröst till kyrkostyrelsen.

Brevröstning genom bud

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *någon röstningslokal* får lämna sin brevröst genom bud.

Den som anlitas som bud ska ha fyllt 18 år.

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *något röstmottagningsställe* får lämna sin brevröst genom bud.

56 § Vid brevröstning genom bud ska bestämmelserna i 54 § första och andra styckena tillämpas.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevröst i väljarens vallokal. Brevrösten får också lämnas *på en expedition för förtidsröstning eller på ett särskilt röstmottagningsställe* i den församling som väljaren tillhör eller *inom* det pastorat som församlingen ingår i.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevröst i väljarens vallokal. Brevrösten får också lämnas *i en röstningslokal* i den församling som väljaren tillhör eller *i* det pastorat som församlingen ingår i.

När brevrösten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

NÄRMARE BESTÄMMELSER

89 § Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om

1. registrering av grupp- och kandidater,
2. grupp- och kandidatförteckningar,
3. röstlängder och röstkort,
4. valsedlar och olika typer av kuvert,

1. registrering av grupp- och kandidater, samt *anmälan* och registrering av kandidater,

5. tider för röstning <i>i vallokal</i> , 6. utrustning och ordning <i>i röstningslokal</i> , 7. hur röstning går till <i>i vallokal</i> , på <i>expedition för förtidsröstning</i> och <i>på särskilt röstmottagnings-</i> <i>ställe</i> , 8. hur brevröstning går till, 9. dokumentation av valförrättning och röstmottagning, 10. behandling av inkomna förtidsröster, 11. förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal, 12. förfarandet vid slutlig rösträkning och mandatfördelning, 13. förfarandet när ledamöter och ersättare avgår under mandatperioden, och 14. förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor.	5. tider för röstning <i>på röstmottagningsställen</i> , 6. utrustning och ordning <i>på röstmottagningsställen</i> , 7. hur röstning går till <i>på röstmottagningsställen</i> ,

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

3.1 Bakgrund

3.1.1 Ärendets beredning

I detta avsnitt finns ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val. Förslagen har utarbetats genom en promemoria som upprättats på kyrkokansliet, dels med anledning av uppdrag från kyrkomötet, dels mot bakgrund av erfarenheterna från 2013 års kyrkoval.

Kyrkomötet har gett kyrkostyrelsen i uppdrag att närmare utreda ett antal specifika frågor men också att återkomma med eventuella förslag till ändringar som kan vara lämpliga och som berör de kyrkliga valens administration. En del av dessa uppdrag behandlas här. Avseende en del andra uppdrag från kyrkomötet har kyrkostyrelsen funnit att de inte nu bör resultera i någon ändrad reglering i kyrkoordningen. En redovisning av dessa uppdrag och kyrkostyrelsens ställningstagande i relation till dessa finns redovisade i bilaga till kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014*.

Erfarenheterna från 2013 års kyrkoval finns dokumenterade i Projektavslut Kyrkoval 2013, där resultatet av den utvärdering av 2013 års kyrkoval som kyrkostyrelsen utfört finns redovisad. En del av de frågor som aktualiserats där behandlas också i denna skrivelse.

På kyrkokansliet pågår, utöver de frågor som behandlas i denna skrivelse och i bilagan till årsredovisningsskrivelsen, ett fortsatt utredningsarbete kring frågor relaterade till de direkta valen men som saknar koppling till kyrkoordningen.

3.1.2 Kandidatförteckningar och kandidatförklaring

3.1.2.1 Gällande bestämmelser

Enligt 38 kap. 28 § i kyrkoordningen är andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper inte valbara. Kandidaterna ska vidare skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem och förklaringen ska bifogas anmälan. Det finns inget närmare reglerat om hur en korrekt skriftlig förklaring ska se ut men formuleringen torde innebära att förklaringen ska vara egenhändigt undertecknad för att accepteras.

Enligt 29 § ska anmälan av kandidater till samtliga val göras hos respektive stiftsstyrelse och registreras hos kyrkostyrelsen. Anmälningarna ska enligt huvudregeln vid ordinarie val ha inkommit senast den 15 april valåret. Stiftsstyrelsen ska därefter, enligt 31 §, senast den 1 juni valåret fastställa grupp- och kandidatförteckning över de nomineringsgrupper som anmält kandidater.

Kyrkostyrelsen får enligt 89 § utfärda närmare bestämmelser om bl.a. grupp- och kandidatförteckningar. Av 1 § andra stycket i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val framgår att en ofullständig anmälan av kandidater får kompletteras. Vidare framgår av 2 § att en kandidats namn ska anses som obefintligt i anmälan, om nomineringsgruppen inte kan visa att den har fått kandidatens tillstånd att anmäla den. Enligt 6 § ska stiftsstyrelsen, innan den fattar beslut om en grupp- och kandidatförteckning, ge den nomineringsgrupp som anmält kandidaterna möjlighet att granska ett korrektur för de listor med kandidater som gruppen har anmält.

3.1.3 Förtidsröstning till och med valdagen m.m.

3.1.3.1 Gällande bestämmelser

All röstmottagning ska enligt 38 kap. 44 § i kyrkoordningen vara offentlig och enligt 45 § ska väljarnas valhemlighet skyddas.

På valdagen kan väljarna enligt 38 kap. 48 § rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden eller på ett särskilt röstmottagningsställe inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant har anordnats.

Det är även möjligt att före valdagen rösta på ett sådant särskilt röstmottagningsställe, om ett sådant har anordnats. Därutöver ska det i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet finnas minst en expedition för förtidsröstning, enligt den indelning som gäller den första januari året efter valåret. Det ska enligt 53 § vid ordinarie kyrkoval i hela landet vara möjligt att rösta på minst en sådan expedition från och med den trettonde dagen till och med onsdagen före valdagen. Väljare ska ha med sig sitt röstkort för att få rösta på ett särskilt röstmottagningsställe eller en expedition för förtidsröstning och lämna röstkortet till röstmottagaren.

Enligt 38 kap. 89 § får kyrkostyrelsen utfärda närmare bestämmelser om bl.a. behandling av inkomna förtidsröster, förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal och vid slutlig sammanräkning samt om förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor. Kyrkostyrelsen har i SvKB 2012:18 beslutat om närmare bestämmelser om direkta val. Där regleras även hur röstningen går till i vallokal, på en expedition för förtidsröstning och på ett särskilt röstmottagningsställe.

Röster som tas emot på en expedition för förtidsröstning eller ett särskilt röstmottagningsställe ska enligt 41 § bl.a. läggas i ett fönsterkuvert som klistras igen. Enligt 42 § ska därefter röstmottagaren på en expedition för förtidsröstning på varje fönsterkuvert anteckna väljarens namn och det stift som varje fönsterkuvert ska skickas till, eller det valdistrikt som det ska lämnas till. Motsvarande anteckningar ska också föras på ett särskilt röstmottagningsställe. Fönsterkuvert med röster från den egna valnämndens område ska sedan läggas i ett särskilt omslagskuvert för varje valdistrikt som de ska lämnas till enligt 47 §. I övriga fall ska fönsterkuvert läggas i ett särskilt omslagskuvert för varje stiftsstyrelse i det stift som omfattar den församling där väljaren är röstberättigad. Enligt 48 § ska valnämnden besluta hur omslagskuvert med fönsterkuvert, som avser väljare inom det egna ansvarsområdet, ska överlämnas till ordföranden för valförrättarna i

respektive valdistrikt. Övriga omslagskuvert med fönsterkuvert ska skickas till den på omslagskuvertet angivna stiftsstyrelsen.

Vid röstmottagningen på ett särskilt röstmottagningsställe under valdagen ska, om möjligt, omslagen med fönsterkuvert lämnas i vallokalen för respektive valdistrikt innan röstmottagningen har avslutats. Är det inte möjligt att hantera omslagskuverten på detta sätt, ska de omedelbart lämnas till valnämnden som ska vidarebefordra omslagen med fönsterkuvert till stiftsstyrelsen.

När inkomna kuvert med förtidsröster kommer till stiftsstyrelsen ska stiftsstyrelsen enligt 51 § sortera de kuvert med förtidsröster som inkommer före valdagen och sortera förtidsröster per valdistrikt i omslagskuvert. Omslagskuverten bör skickas till respektive valdistrikt i så god tid att de finns hos valförrättarna när röstmottagningen i vallokalen börjar. Enligt 52 § ska dock stiftsstyrelsen behålla de ytterkuvert med förtidsröster som inkommer så sent att de inte beräknas kunna vara hos valförrättarna innan tiden för röstmottagningen i vallokalen har gått ut. Dessa kuvert ska stiftsstyrelsen granska vid den slutliga rösträkningen. Bestämmelsen fanns ursprungligen i 38 kap. 53 § andra stycket i kyrkoordningen och är grundad i 15 kap. 3 § i 1997 års vallag (jfr 8 kap. 12 § i nya vallagen). Syftet med bestämmelsen är att omhänderta sent inkomna förtidsröster (CsSkr 1999:3 s. 2–418, jfr 2KL 1999:1 s. 87, 380).

En väljare får också brevrösta genom postbefordran eller bud. De närmare bestämmelserna om hur sådan röstning ska gå till finns i 38 kap. 54–57 §§ och innebär i här relevant avseende att den som brevröstar genom bud kan, med hjälp av budet, lämna in sin brevröst i den egna vallokalen, på en expedition för förtidsröstning eller på ett särskilt röstmottagningsställe i den församling som han eller hon tillhör eller inom det pastorat som församlingen ingår i. Röster som har avgetts i förtid med stöd av bestämmelserna om brevröstning genom postbefordran ska enligt 54 § ha inkommit till stiftsstyrelsen senast onsdagen i veckan före valdagen.

3.1.3.2 Frågans tidigare behandling

Vid 2003 års kyrkomöte la kyrkostyrelsen fram ett förslag om att möjliggöra förtidsröstning (då benämnt förhandsröstning) på valdagen. Enligt förslaget skulle väljare på valdagen kunna rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden, på expeditioner för förtidsröstning eller på ett särskilt röstmottagningsställe inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant anordnats. På en expedition för förtidsröstning skulle det vara möjligt för väljare från hela landet att rösta från och med den trettonde dagen före valdagen till och med valdagen. Det kan särskilt noteras att förslaget innebar att det på valdagen skulle kunna finnas tre olika typer av lokaler för röstmottagning inom en valnämnds ansvarsområde. En vallokal i varje valdistrikt, minst en expedition för förtidsröstning där det skulle ha varit möjligt för väljare från hela landet att förtidsrösta till vilket val som helst i landet, och därutöver också särskilda röstmottagningsställen där endast väljare som tillhörde den egna valnämndens ansvarsområde hade kunnat förtidsrösta till och med valdagen.

På förslag från Kyrkorättsutskottet (bet. Kr 2003:2), efter yttrande från Organisationsutskottet (O 2003:1y), avslag kyrkomötet kyrkostyrelsens förslag. Motivet härför var den risk för att valhemligheten i vissa fall skulle kunna röjas som en sådan ordning skulle innebära. Organisationsutskottet hade i sitt yttrande över skrivelsen anfört att det endast fanns två alternativ för att undanröja en risk för att valhemligheten kan röjas. Dessa var att den preliminära sammanräkningen helt avskaffades eller att sista dag för förhandsröstning flyttades. Mot bakgrund av detta

föreslog Organisationsutskottet att röstning på expedition för förhandsröstning fortsatt endast skulle vara möjlig till och med onsdagen före valdagen. Kyrkomötet antog den ordning som Organisationsutskottet föreslagit.

KsSkr 2015:3

3.1.4 Förenklad reglering och terminologi för röstningslokaler samt mindre anpassningar till vallagen m.m.

3.1.4.1 Gällande bestämmelser

Enligt 38 kap. 48 § i kyrkoordningen kan väljarna på valdagen rösta i *vallokalen* för det valdistrikt där de finns i röstlängden eller på ett *särskilt röstmottagningsställe* inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant har anordnats. Väljare får även före valdagen rösta på särskilda röstmottagningsställena inom den egna valnämndens ansvarsområde, om sådana röstmottagningsställena anordnats, samt på *expeditioner för förtidsröstning* i hela landet. Minst en expedition för förtidsröstning ska finnas i varje församling, eller om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet, enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret. På minst en expedition för förtidsröstning i varje församling, eller om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet, ska det enligt 53 § vid ordinarie kyrkoval i hela landet vara möjligt att rösta från och med den trettonde dagen till och med onsdagen före valdagen.

Det är valnämnden som enligt 50 § beslutar vilken lokal som ska vara vallokal för vart och ett valdistrikt. En vallokal kan vara gemensam för två eller flera distrikt. Valnämnden får också bestämma att ett särskilt röstmottagningsställe ska anordnas. Ett sådant ska, enligt samma bestämmelse, vara öppet under minst två timmar.

Efter samråd med kyrkoherden ska valnämnden också besluta på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning får ske.

I en vallokal och på ett särskilt röstmottagningsställe ska det enligt 51 § finnas en grupp- och kandidatförteckning för de valkretsar som lokalen tillhör samt blanka valsedlar till vart och ett av valen. På en expedition för förtidsröstning ska det vara möjligt för väljare som begär detta att få ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där han eller hon är röstberättigad. Även där ska det finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen. Det ska på en sådan expedition vara möjligt att rösta under minst tre timmar varje vardag under den period röstning är möjlig samt en vardag vardera veckan mellan klockan 17:00 och 20:00. Stiftsstyrelsen får i enskilda fall besluta att inskränka dessa tider.

Som samlingsbegrepp för vallokal, särskilt röstmottagningsställe och expedition för förtidsröstning används i kyrkoordningen begreppet röstningslokal.

Enligt 89 § får kyrkostyrelsen utfärda närmare bestämmelser om bl.a. tider för röstning i vallokal, utrustning och ordning i röstningslokal och om hur röstning går till i vallokal, på expedition för förtidsröstning och på särskilt röstmottagningsställe, behandling av inkomna förtidsröster, förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal och vid slutlig sammanräkning samt om förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor.

Kyrkostyrelsen har utfärdat sådana bestämmelser i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val. I 15 § nämnda SvKB regleras tider för öppethållande av vallokaler och bl.a. stadgas att röstmottagningen i en vallokal ska avslutas klockan 20.00. I 18 § anges att röstmottagningen vid särskilda röstmottagningsställena under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlarna kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00.

I avsnitt 3.1.2 finns en redogörelse om hur förtidsröster praktiskt hanteras.

3.1.4.2 Frågan om anpassning till vallagen av terminologin för lokaler

Med tillkomsten av 2005 års vallag (2005:837) infördes begreppet röstmottagningsställe som gemensamt begrepp för de platser där det är möjligt att rösta i allmänna val. Röstmottagningsställen utgörs av dels vallokaler, dels röstningslokaler. De senare inrättas av kommunerna eller av utlandsmyndigheter. Det är vid röstningslokaler som förtidsröstning kan ske före och under valdagen.

I vallagen regleras även öppettider för röstmottagningsställen.

Demokratiutredningen behandlade i betänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2 s. 134 f.) frågan om att, med anledning av tillkomsten av 2005 års vallag, göra förändringar även i kyrkoordningen vad beträffar terminologin för de lokaler där röstning äger rum. Utredningen menade då att det saknades skäl att i kyrkoordningen göra någon anpassning av kyrkoordningens bestämmelser. Som skäl för detta ställningstagande anfördes att eftersom utredningens förslag innebar att det fortfarande skulle finnas tre olika slags röstningslokaler, nämligen vallokaler, expeditioner för förhandsröstning och särskilda röstmottagningsställen och då det i viss utsträckning gällde olika bestämmelser för de olika slagen av vallokaler, borde den befintliga terminologin finnas kvar eftersom den behövdes för att på ett adekvat sätt kunna ange vad som gällde.

3.1.5 Ändring av registrerad gruppbezeichnung

3.1.5.1 Gällande bestämmelser

För att en nomineringsgrupp ska kunna ställa upp i val inom Svenska kyrkan måste en gruppbezeichnung, enligt 38 kap. 21 § i kyrkoordningen, vara registrerad. Enligt samma paragraf är det kyrkostyrelsen som beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet och stiftsstyrelsen som beslutar för val till stifts- och kyrkofullmäktige. En ansökan om registrering ska, vid ordinarie val, ha inkommit senast den 15 april valåret och vid omval, enligt 94 §, senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar. Vid ansökan ska nomineringsgruppen också anmäla ett ombud. En ansökan om registrering ska ha ett visst dokumenterat stöd, vilket framgår av 22 §, beroende på vilket val ansökan avser. De som stödjer en sådan ansökan ska själva bl.a. ha skrivit under en förklaring om stödet. I 23 § finns bestämmelser om för vilka val en registrering gäller.

I 24 § regleras i vilken ordning ansökningar ska prövas samt avslagsgrunder. En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås a) om den kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val eller b) om beteckningen med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung. I prövningen ska även det som anges i 25 §, om krav på innehåll av stiftets respektive pastoratets eller församlingens namn i vissa typer av beteckningar, beaktas. Beslut i ärenden om registrering av gruppbezeichnung kan överklagas hos Valprövningsnämnden enligt bestämmelserna i 90 §.

I 26 § anges att en gruppbezeichnung som har registrerats gäller tillsvidare samt anges grunderna för när en gruppbezeichnung kan upphöra att gälla. I 27 § regleras slutligen att innan ett beslut tas om att avslå en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska det beslutande organet ge den berörda nomineringsgruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Därutöver regleras vissa ytterligare krav för detta förfarande.

3.1.5.2 Frågans tidigare behandling

Frågan om ändring av en registrerad grupp-beteckning har vid ett antal tillfällen behandlats av kyrkostyrelsen. Inför bl.a. kyrkovalet 2005 behandlade kyrkostyrelsen den principiella frågan om hur byte av grupp-beteckning bör hanteras. Av protokollet framgår att "Kyrkostyrelsens principiella hållning är att godkänna namnbyte för redan registrerade nomineringsgrupper genom anmälan från ombud" (Ks prot. 2004:2 § 38). Den praktiska hanteringen av frågan har därefter prövats enligt samma regler och i samma ordning som för registrering av en ny grupp-beteckning. I sammanhanget har också aktualiserats frågan om det är möjligt att närmare reglera grunderna för den prövning som ska göras i samband med en ändring av en registrerad grupp-beteckning.

3.1.6 Uttag av röstlängd

Bestämmelsen om uttag av röstlängd finns i 38 kap. 37 § i kyrkoordningen där det anges att kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt upptagande dem som har rösträtt vid valen. Till grund för röstlängden ska ligga de uppgifter om röstberättigade som finns i det register som avses i 56 kap. 1 § första punkten i kyrkoordningen 45 dagar före den ordinarie valdagen. I 56 kap. 1 § 1 sägs att det ska finnas register med uppgifter om dem som tillhör Svenska kyrkan. Med stöd av de uppgifter om röstberättigade som tas in i röstlängden produceras de röstkort som enligt 38 kap. 39 § ska skickas ut till väljarna senast 18 dagar före valdagen. I 41 § andra stycket anges att det som hänt senare än 45 dagar före den ordinarie valdagen inte får ligga till grund för rättelse av röstlängd.

Kyrkomötet beslutade år 2011 att förändra tidpunkten för när uttag för upprättande av röstlängd skulle ske från 30 dagar före valdagen till 45 dagar före valdagen. Som skäl för förändringen anförde kyrkostyrelsen (KsSkr 2011:3) att den tid som fanns till hands mellan datum för uttag av uppgifter från medlemsregistret och datum för när röstkorten skulle vara väljarna tillhanda innebar en stark tidspress i valarbetet vilket i sig medförde ökade kostnader hos de IT-leverantörer som används i valet och ökade personalkostnader hos kyrkan. Det hade också kunnat konstateras att urvalet av tryckerier som klarade av att trycka röstkorten på den korta tid som stod till förfogande var mycket begränsat. Kyrkostyrelsen framhöll också att i kyrkovalet 2009 hade röstkortsproduktionen ansetts vara den enskilt största risken för ett korrekt genomförande av kyrkovalet.

Kyrkostyrelsen konstaterade visserligen att en konsekvens av att flytta datumet för avstämning av uppgifterna för röstlängd och röstkort blev att det antal personer som folkbokfördes i en annan församling under tiden mellan avstämning och valdagen, och som därmed behöll rösträtten i sin tidigare församling, skulle öka. Kyrkostyrelsen gjorde dock bedömningen att de positiva effekterna av en sådan ändring övervägde.

I slutrapporten från projekt Kyrkoval 2013 föreslås emellertid nu att tidpunkten ska återställas.

3.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

3.2.1 Kandidatförteckningar och kandidatförklaring

Kyrkostyrelsens förslag: Tidpunkten för när en kandidatförklaring senast ska ha inkommit till stiftet förtydligas och kyrkostyrelsen ges ett tydligt bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om anmälan av kandidater.

Ändrade paragrafer: 38 kap. 28 och 89 §§

Ny paragraf: 38 kap. 28 a §

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: En kraftig majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har tillstyrkt den föreslagna ändringen och anser att förslagen är väl avvägda och bidrar till ett tydliggörande av vad som gäller och vilka konsekvenser regelverket får. Stiftet har dock även lyft frågan om en uttryckligt angiven tidpunkt för när en kandidatförklaring senast ska ha inkommit kommer att leda till en strängare praxis gällande möjligheten att komplettera en anmälan av kandidater efter det angivna datumet. Detta menar stiftet i sin tur kan innebära färre anmälda kandidater. Stiftet betonar dock att denna effekt förhoppningsvis kan motverkas genom avstämningar med nomineringsgrupperna och tydlig information. När det gäller kandidatförklaringarna som sådana har Uppsala stift även betonat vikten av att dessa bibehålls i syfte att minska antalet förtroendevalda som efter valet avsäger sig sina uppdrag.

Luleå stift tillstyrker förslaget och menar att det gynnar både väljarna och kyrkan att tidpunkter och begrepp förtydligas.

Göteborgs kyrkliga samfällighet anför med anledning av föreslagna 28 § att dagen för när en kandidatförklaring och anmälan av kandidater senast ska ha inkommit till stiftsstyrelsen kan förlängas till den 30 april. De i promemorian anförda problemen med sent inkomna kandidatförklaringar anses delvis ha sin grund i en tidigare genomförd framflyttning av tidpunkten för när anmälan av kandidater och kandidatförklaringar ska ha inkommit till stiftsstyrelsen. Om tidpunkten avseende kandidatförklaringen nu förtydligas kommer stiftens merarbete kunna undvikas, vilket innebär att tidpunkten för när en kandidatanmälan och kandidatförklaring senast ska vara inkommen kan förlängas. När det gäller promemorians föreslagna lydelse av aktuell bestämmelse har samfälligheten anført att det vore lättare för läsaren att ange aktuella datum direkt i bestämmelsen istället för i en hänvisning till två andra paragrafer.

Borås pastorat har tillstyrkt promemorians förslag och anført att förslaget är nödvändigt och en vällovlighet förstärkning av skyddet mot anmälan av ovetande kandidater.

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift avstyrker promemorians förslag om att reglera vid vilken tidpunkt en kandidatförklaring senast ska ha inkommit till stiftsstyrelsen, då detta försvårar för nomineringsgrupperna att senare inkomma med kandidatförklaringar vid en senare tidpunkt än då en kandidatanmälan borde ha lämnats. Skälet till detta anges vara att allt för många kandidater skulle bli icke valbara för att en kandidatförklaring saknas vid den angivna tidpunkten och att angivande av en sista tidpunkt för när en kandidatförklaring ska ha inlämnats omöjliggör en senare komplettering av kandidatförklaringen.

När det gäller frågan om att elektroniskt kunna lämna en kandidatförklaring vill *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift* att kyrkostyrelsen påskyndar möjlighörandet att ta

emot elektroniska signaturer inom ramen för valsystemet. *Södertälje pastorat* anför att en sådan möjlighet bör införas så snart det är tekniskt och ekonomiskt möjligt.

KsSkr 2015:3

3.2.1.1 Tidpunkt för ingivande av kandidatanmälan och kandidatförklaring

En kandidatförklaring ska, enligt 38 kap. 28 § i kyrkoordningen, skickas med anmälan. Syftet med denna bestämmelse är att förenkla registrering och hantering av den stora mängd kandidater som finns vid ett kyrkoval. Tidpunkten för när en anmälan ska ha inkommit är uttryckligen reglerad och eftersom en kandidatförklaring ska skickas med anmälan gäller samma tidpunkt för kandidatförklaringarna. Trots detta förekommer det att förklaringarna dröjer vilket bidrar till att skapa onödigt merarbete för stiftens som behöver begära kompletteringar innan registrering kan ske.

För att komma till rätta med de problem som sena kandidatförklaringar kan åstadkomma för den praktiska hanteringen hos stiftens föreslår kyrkostyrelsen att en tidsgräns för när kandidatförklaringar senast ska vara ingivna anges i 38 kap. 28 § kyrkoordningen. *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift* har avstyrkt att ett förtydligande av tidsfristen för kandidatförklaringen bör ske, eftersom detta enligt stiftets mening skulle omöjliggöra en komplettering av de förklaringar som saknas vid den tidpunkt de senast borde ha inkommit. *Uppsala stift*, som tillstyrkt förtydligandet, väcker också frågan om en uttryckligt angiven tidpunkt kommer att leda till strängare praxis gällande möjligheten att komplettera med en kandidatförklaring.

Den föreslagna ändringen är emellertid inte avsedd att innebära någon skillnad i sak mot vad som redan gäller. Kyrkostyrelsens avsikt är således inte att införa en absolut gräns. Den tidsgräns som redan idag regleras i gällande 28 § och som nu föreslås anges uttryckligen i kyrkoordningen, måste förstås tillsammans med regleringen om konsekvensen av att en kandidatförklaring saknas. Denna konsekvens föreslås regleras i 28 a §. Det är denna bestämmelse som innebär att en anmälan av en kandidat inte ska beaktas om nomineringsgruppen inte kan visa att den fått kandidatens tillstånd till att anmäla den. Inte heller denna reglering är ny, utan har tidigare funnits i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser. Det är kyrkostyrelsens mening att detta sammantaget innebär att en nomineringsgrupp som anmält en kandidat utan att t.ex. bifoga en kandidatförklaring för kandidaten, måste ges tillfälle att visa att kandidatens tillstånd till anmälan har lämnats, t.ex. genom ett e-post-meddelande med en inskannad kandidatförklaring eller på annat sätt, även om den egenhändigt undertecknade kandidatförklaringen saknas vid den tidpunkt då den enligt den föreslagna 28 § senast skulle ha inkommit. Det är sedan stiftsstyrelsen som, inom den tidsperiod stiftsstyrelsen har att fastställa kandidatförteckningarna, ska bestämma vid vilken tidpunkt som en enskild nomineringsgrupp senast har att visa att den fått en kandidats samtycke till anmälan. Sker inte detta inom den tid stiftsstyrelsen angett, ska kandidatens namn inte finnas med på den kandidatförteckning som stiftsstyrelsen fastställer.

Göteborgs kyrkliga samfällighet har vidare bl.a. föreslagit att tidpunkten för när en kandidatförklaring och anmälan av kandidater senast ska ha inkommit bör senareläggas. Kyrkostyrelsen konstaterar att skälet till det lämnade förslaget är att skapa tydlighet kring de befintliga tidsfristerna. Sett ur detta perspektiv är det kyrkostyrelsens mening att en senareläggning av tidsfristen skulle motverka detta syfte.

3.2.1.2 Elektronisk kandidatförklaring

När det gäller frågan om att lämna en kandidatförklaring i elektronisk form finns det i kyrkoordningen krav på att denna ska lämnas skriftligen. Med detta menas att kandidatförklaringen ska vara egenhändigt undertecknad. På motsvarande sätt som gäller i det allmänna torde det, när det i kyrkoordningen eller i närmare bestämmelser utfärdade av kyrkostyrelsen, finns krav på egenhändig underskrift, inte vara möjligt att lämna handlingen elektroniskt.

Kyrkoordningen innehåller inte några bestämmelser som möjliggör att en handling får lämnas elektroniskt, men innehåller inte heller något förbud däremot. Om en handling ska kunna undertecknas elektroniskt kan det dock vara rimligt att inom kyrkan tillämpa en motsvarande ordning som gäller enligt lagen om kvalificerade elektroniska signaturer. En förutsättning skulle därmed vara att det uttryckligen framgår av en inomkyrklig bestämmelse att en underskrift som förväntas lämnas egenhändigt, även får lämnas elektroniskt. En sådan reglering är i sig inte omöjlig att åstadkomma. Det saknas dock för närvarande tekniskt stöd att ta emot elektroniska signaturer inom ramen för valsystemet.

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift vill att kyrkostyrelsen ska påskynda möjliggörandet att ta emot kandidatförklaringen elektroniskt. Kyrkostyrelsen instämmer i att en ordning där hanteringen av såväl kandidatförteckningar som kandidatförklaringar kan ske fullt ut elektroniskt är önskvärd på sikt, förutsatt att administrativa, tekniska och ekonomiska förutsättningar för en sådan hantering föreligger. Av detta skäl menar kyrkostyrelsen att regelverket, i de delar där det kan behöva ändras för att kunna möta en sådan utveckling också skyndsamt ska kunna ändras. Kyrkostyrelsen föreslår därför att en mindre justering görs av 38 kap. 89 § i kyrkoordningen, i syfte att tydligt ge kyrkostyrelsen befogenhet att utfärda kompletterande bestämmelser om kandidatanmälan, av vilken en kandidatförklaring får anses vara en del.

Kyrkostyrelsens förslag: Möjlighet till s.k. förtidsröstning utökas till att även omfatta torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen samt valdagen. Tidpunkten för när en brevröst senast ska ha inkommit till stiftsstyrelsen förlängs till och med fredagen i veckan före valdagen.

Ändrade paragrafer: 38 kap. 54 §

Ny paragraf: 38 kap. 49

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: En kraftig majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag.

Luleå stift tillstyrker promemorians förslag och anför att möjligheten till utökad förtidsröstning sannolikt gynnar valdeltagandet. Stiftet förordar dock att en konsekvensanalys bör göras innan ett beslut tas om att låta samtliga till stiftens inkomna förtidsröster behållas där.

Stiftsstyrelsen i Stockholms stift tillstyrker förslaget om förtidsröstning och anför att ändringen ganska kraftigt ökar möjligheten för röstberättigade att delta i kyrkovalen. Stiftet anför vidare att det redan med nuvarande regelverk inträffar att stiftsstyrelsen får ta emot ett ganska betydande antal förtidsröster som av olika skäl inte har kommit till berörd valnämnd i tid, varför det redan idag finns en beredskap för en sådan hantering. Det innebär, enligt stiftsstyrelsen, att stiftens åtminstone bör behålla alla förtidsröster, inklusive brevröster, som inkommit efter onsdagen före valdagen för att hantera dessa i en onsdagsräkning eller motsvarande. Stiftsstyrelsen lyfter också frågan om det i så fall finns skäl att i kyrkoordningen reglera denna hantering och sammanräkning.

Uppsala stift, som tillstyrker förslaget, menar att det är viktigt att ta bort så många potentiella hinder för att rösta som möjligt. Stiftet delar också promemorians slutsats angående avvägningen mellan intresset att behålla valhemligheten och att göra det så enkelt som möjligt att rösta för att på så sätt öka valdeltagandet. Stiftet konstaterar vidare att problemet med valhemligheten finns även i gällande regelverk och att det därför är rimligt att låta intresset av ett ökat valdeltagande få ta över.

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift tillstyrker promemorians förslag och anför att de, på de grunder som anges i promemorian, inte oroas av den risk för röjande av valhemligheten som kan föreligga eller öka med anledning av förslaget. Stiftet bedömer det därutöver som mer rationellt om samtliga förtidsröster som inkommer till stiftsstyrelsen stannar på stiftskansliet istället för att skickas till de olika valnämnderna, och att förslaget att behålla samtliga röster på stiftet är den klokaste lösningen även om arbetsbördan ökar för stiftskansliets personal.

Stiftsstyrelsen i Växjö stift, som tillstyrker förslaget, konstaterar att förslaget bl.a. medför att den slutliga sammanräkningen kommer att fördröjas eftersom det tar tid att få in, ta omhand och pricka av alla till stiftens inkomna förtidsröster. Stiftet anför att förslaget medför att fler har möjligheter att rösta vilket i sin tur kan leda till ett högre valdeltagande och att denna möjlighet uppväger problemet med att sammanräkningen kan fördröjas.

Göteborgs kyrkliga samfällighet tillstyrker förslaget. Samfälligheten menar att promemorians avvägning till fördel för ett sannolikt högre valdeltagande väger över risken för röjd valhemlighet i enstaka fall, men vill påpeka att valhemligheten endast kan röjas i samband med den slutliga sammanräkningen. Risken kan, enligt samfälligheten, ytterligare minskas genom att markeringarna i röstlängden får göras så att det i efterhand inte går att se vilkas förtidsröster som har inkommit till den

slutliga sammanräkningen, t.ex. genom att det utformas rutiner i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val att inte samma person ska hantera den röstandes namnuppgifter, röstkort och de avlämnade rösterna.

Stiftsstyrelsen i Lunds stift motsätter sig inte förslaget, men menar att nuvarande valsystem i och för sig lämnar "ganska hyggliga" förutsättningar för den som vill delta i kyrkovalet, att faktiskt göra det. Detta innebär, enligt stiftet, att målgruppen är förhållandevis begränsad, men att enda möjligheten att få reda på i vilken utsträckning målgruppen skulle utnyttja de föreslagna utökade möjligheterna i kyrkovalet torde vara att genomföra ändringarna och utvärdera resultatet av desamma. När det gäller risken för valhemlighetens röjande anser stiftet vidare att de argument som förs fram i promemorian inte är helt övertygande, eftersom det med fog kan förutsättas att antalet röster som räknas först vid den slutliga sammanräkningen kommer att öka och att detta torde innebära att risken för ett röjande ökar. Vidare menar stiftet att belastningen för stiftet kommer att öka i högre grad än vad som anges i promemorian, att tillförligheten av det preliminära valresultatet kommer att minska och att påbörjandet av den slutliga sammanräkningen med stor sannolikhet kommer att fördröjas.

Stiftsstyrelsen i Härnösands stift avstyrker förslaget och menar att antalet fler möjliga röstande inte står i proportion till det extra arbete som skulle uppstå för stift och valnämnder samt med hänsyn till att utfallet av den preliminära sammanräkningen skulle påverkas något.

Stiftsstyrelsen i Skara stift, som tillstyrker förslaget, anser att de förslag som lagts fram i promemorian i allra högsta grad är lämpliga förändringar för att modernisera, förenkla och förtydliga kyrkovalsprocessen både gentemot valorganisationen och gentemot de röstberättigade. Stiftsstyrelsen konstaterar dock att ingen analys gjorts av de ekonomiska konsekvenserna för pastorat och församlingar som föreslagen utökning av förtidsröstningen medför.

3.2.2.1 Problemformulering

Enligt gällande bestämmelser, som redogjorts för tidigare, är det inte möjligt att på valdagen rösta utanför vallokalen i sitt eget valdistrikt eller utanför ett särskilt röstmottagningsställe som anordnats inom den egna valnämndens ansvarsområde. Den som inte har möjlighet att ta sig till en sådan lokal och som inte brevröstat genom postbefordran så att försändelsen når stiftsstyrelsen senast onsdagen före valdagen, eller ordnat eller kunnat ordna med brevröstning genom bud på valdagen, är således från och med onsdagen före valdagen beskuren alla möjligheter att rösta i kyrkovalet förutsatt att valnämnden inte anordnat något särskilt röstmottagningsställe. Detta har främst ansetts kunna utgöra ett hinder för barn och unga vuxna med rösträtt som befinner sig t.ex. på studieorter och kanske inte har hunnit få rätt folkbokföringsadress, men även för andra grupper.

I samband med genomförandet av 2013 års kyrkoval riktades kritik mot valsystemet för att väljare, som på valdagen ville rösta, nekades att rösta därför att de inte befann sig på "rätt" plats. Fråga har därmed uppkommit om det inom ramen för det befintliga valsystemet går att utöka möjligheterna att rösta i kyrkovalet till och med valdagen oavsett var i landet en väljare befinner sig.

3.2.2.2 Förslaget om förtidsröstning

En grundläggande utgångspunkt måste enligt kyrkostyrelsen vara att röster som avges i en lokal inom den egna valnämndens område ska transporteras till rätt vallokal i syfte att så många röster som möjligt ska vara del av den preliminära

sammanräkningen. Övriga röster skickas till det stift inom vilket den röstberättigade har rösträtt och dessa röster kommer då endast att prickas av mot röstlängden och räknas i samband den slutliga sammanräkningen.

En röst som avges i en lokal för förtidsröstning på valdagen kommer dock, av förklarliga skäl, i många fall inte att kunna transporteras till rätt vallokal innan den preliminära sammanräkningen påbörjas. Enligt 52 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val (tidigare 38 kap. 53 § i kyrkoordningen) ska stiftsstyrelsen behålla de ytterkuvert med förtidsröster som kommer till den så sent att de beräknas inte kunna vara hos valförrättarna innan tiden för röstmottagningen i vallokalen har gått ut. Det innebär således att dessa röster inte kommer att utgöra en del av den preliminära sammanräkningen. Om förtidsröster, som inte avser röster inom den egna valnämndens ansvarsområde, lämnats i stor omfattning kan detta medföra att utfallet av det preliminära valresultatet kan påverkas något. Om sådana röster å andra sidan lämnats i liten omfattning kan det medföra en risk för valhemlighetens röjande.

Mot bakgrund av den nu sagda kan det konstateras att önskemålet om att förlänga tiden för förtidsröstning i första hand måste vägas mot risken för valhemlighetens röjande.

Risken för valhemlighetens röjande uppstår när det rör sig om ett relativt litet antal röster för ett visst valområde där förtidsrösterna ska prickas av mot röstlängden och bli en del av den slutliga sammanräkningen. Om det preliminära resultatet och det slutliga resultatet sedan utvisar att t.ex. endast en nomineringsgrupp fått fler röster vid den slutliga sammanräkningen kan slutsatsen dras att det antingen beror på felräkning vid den preliminära sammanräkningen eller att ökningen, för det fall den motsvaras av det tillkommande antalet avgivna förtidsröster, beror på förtidsrösterna. I en sådan situation föreligger alltså en risk för valhemlighetens röjande. Redan idag kan det, trots att förtidsröstningen avslutas onsdagen före valdagen, inträffa att förtidsröster kommer så sent till stiftet att de beräknas inte kunna vara hos valförrättarna innan tiden för röstmottagningen i vallokalen har gått ut och därför behålls hos stiftet. Den ovan nämnda risken för valhemlighetens röjande kan således konstateras redan föreligga idag även om den torde vara liten.

Det finns inom ramen för befintligt valsystem endast tre alternativ för att helt eliminera risken för valhemlighetens röjande, nämligen antingen att avskaffa förtidsröstningen eller den preliminära sammanräkningen eller att ytterligare tidigarelägga den sista dagen som förtidsröster får avges. Inget av dessa alternativ framstår enligt kyrkostyrelsen, mot bakgrund av den kritik som framkom i detta avseende vid 2013 års val, som reella alternativ.

Genom att möjliggöra förtidsröstning fram till och med valdagen skulle visserligen risken för valhemlighetens röjande inte helt kunna undanröjas men jämfört med dagens situation skulle den, som påpekas i promemorian, faktiskt kunna antas minska eftersom det kan antas att antalet förtidsröster som behålls på stiftet och som räknas först vid den slutliga sammanräkningen ökar. Sedan år 2003 har också, i huvudsak genom de strukturförändringar som trädde ikraft den 1 januari 2014, antalet små valområden blivit färre genom att direkta val inte genomförs till församlingar i pastorat.

Endast *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift* har motsatt sig att förtidsröstning till och med valdagen ska införas. Som skäl anför stiftet att antalet fler röstande inte står i proportion till det extra arbete som skulle uppstå för stift och lokal nivå samt förslagets påverkan på det preliminära valresultatet. Även *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* har, utan att motsätta sig förslaget, anför att målgruppen är förhållandevis begränsad, men att enda möjligheten att få reda på i vilken utsträckning de föreslagna

utökade möjligheterna till förtidsröstning utnyttjas torde vara att genomföra ändringarna och utvärdera resultatet. Stiftet har vidare beträffande frågan om valhemligheten anfört att de skäl som förts fram i promemorian inte är övertygande och att förslaget innebär att risken för valhemlighetens röjande ökar.

Samtliga övriga remissinstanser, inklusive Svenska kyrkans valprovsningsnämnd, har inte några invändningar mot promemorians förslag i denna del. Ett antal remissinstanser bekräftar vidare promemorians beskrivning om att den anförda problematiken med valhemligheten är befintlig.

En majoritet av remissinstanserna instämmer i den intresseavvägning som gjorts i promemorian. Kyrkostyrelsen anser dock att valhemligheten är det tyngst vägande intresset, men att intresset av att fler kan rösta också är viktigt. Eftersom risken inte kan uppfattas särskilt betydande och då den i någon mening redan kan antas föreligga är det kyrkostyrelsens mening att förslaget ändå bör genomföras. Det är vidare kyrkostyrelsens mening att intresset av att fler kan delta i kyrkovalet väger tyngre än den ökade arbetsbördan för valnämnder och stift samt det faktum att den slutliga sammanräkningen fördröjs. En ordning med möjlighet att förtidsrösta fram till och med valdagen har också den fördelen att kyrkovalet på så sätt kommer att återspegla vad som redan gäller vid allmänna val och som väljare kan antas vara väl bekanta med. Mot bakgrund av det anförda föreslår kyrkostyrelsen att det ska vara möjligt att förtidsrösta fram till och med valdagen även utanför den egna valnämndens ansvarsområde. Det innebär i förhållande till vad som nu gäller alltså även under torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen samt under valdagen.

Stiftsstyrelsen i Skara stift konstaterar att ingen analys har gjorts av de ekonomiska konsekvenserna för pastorat och församlingar som förslagen om utökad förtidsröstning medför. Kyrkostyrelsen bedömer att det inte är möjligt att genomföra en kostnadsbedömning av förslaget, då förutsättningarna bl.a. avseende lokaler och tillgång till röstmottagare varierar. Detta skulle medföra att en sådan bedömning inte blir rättvisande. Det är kyrkostyrelsens mening att denna fråga kan omhändertas inom ramen för den kommande utvärderingen av kyrkovalet 2017. Kyrkostyrelsen föreslår vidare ett antal åtgärder, beträffande antalet förtidsröster som behålls hos stiftet och öppethållande för röstningslokaler, för att i viss mån kompensera den ökade belastning som förslaget medför för församlingar och pastorat vilka redogörs för närmare nedan, se avsnitt 3.2.2.3 och 3.2.3.4.

3.2.2.3 Ökning av antalet röster som behålls hos stiftet

Kyrkostyrelsen noterar att ett sätt att möjligen minska risken för valhemlighetens röjande och även i någon mån bidra till att kompensera den ökade bördan för valnämnderna, vore att öka antalet röster som stannar hos stiftsstyrelserna. Det skulle kunna ske genom att samtliga avgivna förtidsröster som inkommer till stiftet behålls där. Genom att samtliga förtidsröster som inkommer till rätt stift behålls av stiftet, torde mängden förtidsröster som ska räknas i den slutliga sammanräkningen öka vilket, sannolikt i de flesta fall, skulle bidra till att det finns fler röster att räkna och på så sätt skulle risken för valhemlighetens röjande bli mindre. Det skulle också medföra en minskad miljöpåverkan genom att antalet försändelser minskar. En sådan ordning får dock till konsekvens att tillförlitligheten av det preliminära valresultatet minskar ytterligare eftersom rösterna inte finns i vallokalen när den preliminära sammanräkningen görs. Det bör dock påpekas att de förtidsröster som på detta sätt skulle skickas till stiftet inte avser röster som avgetts inom den egna valnämndens ansvarsområde. De senare ska, liksom hittills, distribueras till "rätt" vallokal inom valnämndens ansvarsområde. En annan konsekvens är att belast-

ningen för valnämnderna minskar genom att det blir färre försändelser att ta emot och färre förtidsröster att räkna, medan belastningen för stiftet på motsvarande sätt ökar genom att det blir fler förtidsröster att hantera. För stiftens del skulle det också till viss del innebära minskad administration genom att stiftet inte i samma utsträckning skulle behöva skicka ut inkomna förtidsröster till valnämnderna. Även till stiftet inkomna brevröster skulle kunna omfattas för att ytterligare öka antalet röster som stannar hos stiftet. Mot bakgrund av vad som här anförts och då fördelarna med den ordning som föreslagits i promemorian, såvitt idag kan bedömas, torde överväga nackdelarna, bör förslaget genomföras.

Inte någon av remissinstanserna har uttryckligen motsatt sig förslaget i denna del. Den kritik som *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* anført, som redovisats ovan, kan dock göras gällande även på detta förslag och *Luleå stift* har förordat att en konsekvensanalys av förslaget bör göras innan ett eventuellt beslut fattas. Det är, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, svårt att göra en fullständigt adekvat bedömning av vilka närmare konsekvenser en ordning med att behålla fler förtidsröster på stiftet får innan en sådan ordning prövats i praktiken. Den här beskrivna ordningen, liksom förslaget om förtidsröstning i stort, kommer att ingå i den samlade utvärdering som, liksom skett vid tidigare kyrkoval, bör genomföras efter kyrkovalet 2017. Först därefter kan en mer genomgripande analys genomföras. Eftersom förfarandet inte regleras i kyrkoordningen utan i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser lämnas här inget förslag. Det blir en uppgift för kyrkostyrelsen att göra nödvändiga anpassningar av relevanta bestämmelser i enlighet med vad som nu anförts. Kyrkostyrelsen kommer även att i övrigt, i sitt arbete med kyrkostyrelsens närmare bestämmelser, beakta de synpunkter som förts fram från vissa remissinstanser om möjliga åtgärder för att ytterligare minska risken för valhemlighetens röjande.

3.2.2.4 Övrigt

Eftersom tidpunkten för förtidsröstning förlängs bör det också vara möjligt att förlänga den tid inom vilken brevröster genom postbefordran senast ska vara inkomna till stiftet från senast onsdagen i veckan före valdagen, till senast fredagen i veckan före valdagen. Skälet till att röstning inte bör tillåtas längre än så är att det måste vara möjligt att fastställa att den avgivna brevrösten lämnats före kl. 20.00 på valdagen och för att tillförsäkra en viss marginal så att de röster som avgivits hunnit distribueras till stiftsstyrelserna före den slutliga sammanräkningen. Det ska vara möjligt att lämna brevröst genom bud under den tid som röstmottagning sker, på motsvarande sätt som hittills varit möjligt. När det gäller vilka lokaler, utöver vallokal, som ska finnas och vissa frågor om öppethållande för dessa samt övriga närliggande frågor hänvisas till avsnitt 3.2.3.4.

3.2.3 Förenklad reglering och terminologi för röstningslokaler samt vissa anpassningar till vallagen m.m.

Kyrkostyrelsens förslag:

- Kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning anpassas till vallagens terminologi och en ny form av lokal, röstningslokal, ersätter expedition för förtidsröstning och särskilt röstmottagningsställe. Som samlingsbegrepp för vallokal och röstningslokal införs begreppet röstmottagningsställe. Som en konsekvens av detta föreslås följdändringar i ett antal bestämmelser.
- Det förtydligas under vilken tid röstning får ske i röstningslokaler före och under valdagen samt när och hur många sådana lokaler som ska finnas. Bestämmelsen om vallokalers öppethållande flyttas från kyrkostyrelsens bestämmelser till kyrkoordningen och ett mindre förtydligande görs i denna.
- Det införs vissa bestämmelser om vilka möjligheter att rösta före valdagen som ska gälla vid omval.

Upphävda paragrafer: 38 kap. 53 §§

Flyttade paragrafer: 38 kap. 51 § ska betecknas 52 §, 52 § ska betecknas 53 §

Ändrade paragrafer: 38 kap. 47, 48, 50, 52, 55, 56 och 89 §§

Ny paragraf: 38 kap. 49, 51, 51 a, 51b §§

Promemorians förslag överensstämmer i stort med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har i huvudsak tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Stiftsstyrelsen i Härnösands stift tillstyrker med viss reservation den föreslagna anpassningen till vallagens terminologi, men pekar på att det kan uppstå viss begreppsförvirring då befintliga begrepp får en ny innebörd. Även *Borås pastorat* pekar på att det inledningsvis kan uppstå en viss begreppsförvirring, men att en anpassning till vallagen är naturlig och att enhetlighet är positivt. Även *Södertälje pastorat* pekar på en viss risk för felaktiga tolkningar.

Stiftsstyrelsen i Härnösands stift pekar vidare på att kravet att det i varje röstningslokal ska finnas tillgång till kandidatförteckningar även för andra valområden än den egna valnämndens innebär ett krav på uppkoppling mot internet, vilket inte är en självklarhet på glesbygden och kan medföra att färre röstningslokaler kommer att anordnas samt att möjligheten att anordna mobila röstningslokaler kan minska.

Stiftsstyrelsen i Stockholms stift tillstyrker förslaget, men pekar på att det kan finnas anledning att förtydliga vilka öppettider som ska gälla för röstningslokal på valdagen och att en förenkling av begreppsapparaten och anpassning till vallagen är positivt för såväl de röstberättigade som för valförrättare och röstmottagare.

Uppsala stift tillstyrker förslaget, men framhåller vikten av bestämmelsen att samråd med kyrkoherden ska ske när det gäller bemanning av röstningslokal under öppettiderna. Även *Strängnäs stift* anför att samrådet bör omfatta frågan om öppethållande av röstmottagningsställe. Strängnäs stift föreslår vidare att formuleringen ”efter samråd” bör behållas.

Södertälje pastorat har efterfrågat motiven till den i promemorian förändrade formuleringen gällande samråd inför beslut. Pastoratet anför vidare att det kan finnas anledning att förtydliga innebörden av vardag i bestämmelserna om röstningslokaler, att valnämndens beslut om öppethållande av vallokal torde kräva ett samråd med kyrkoherden, att termen ”pastoratets huvudgudstjänst” i bestämmelsen om vallokalers öppethållande kan vålla vissa problem och att det även beträffande röst-

ningslokaler uttryckligen bör framgå att det är valnämnden som får väcka frågan om undantag från kraven på öppethållande.

Även *Göteborgs kyrkliga samfällighet* lyfter frågan om vallokalers öppet-hållande relaterat till församlingens eller pastoratets huvudgudstjänst. Samfälligheten menar att begreppet huvudgudstjänst med de stora förändringar som skett med anledning av strukturbeslutet fått en ny innebörd, vilket innebär att valnämnden skulle behöva besluta om vilken av pastoratets gudstjänster som ska anses vara huvudgudstjänst och under vilken tid vallokalen i en församling i så fall ska hållas stängd eller öppen under andra tider på dagen när det är huvudgudstjänster i andra församlingar i pastoratet. Av dessa skäl föreslår samfälligheten införande av en bestämmelse som reglerar att vallokalen inte behöver vara stängd under församlingens huvudgudstjänst, förutsatt att röstningsprocessen inte innebär märkbar störning av gudstjänsten. Samfälligheten pekar vidare dels på att det för en väljare i en röstningslokal endast bör vara möjligt att få del av grupp- och kandidatförteckningen för det val där han eller hon är röstberättigad och inte som promemorian föreslagit ”alla val”, dels att valnämnden i kyrkoordningen bör ges ett avgörande inflytande angående vilka röstningslokaler som ska finnas på väljarnas röstkort.

3.2.3.1 Inledning

Kapitel 38 om direkta val i kyrkoordningen bygger i stor utsträckning på vallagen och har vid ett antal tillfällen ändrats och anpassats efter denna. Vallagen genomgick under första halvan av 2000-talet en omfattande revidering som resulterade i att en ny vallag trädde ikraft den 1 januari 2006. Att vid genomförandet av kyrkovalet kunna ansluta till vad som gäller vid de allmänna valen kan, enligt kyrkostyrelsens mening, antas göra det enklare för såväl väljare som valfunktionärer. I stor utsträckning är ordalydelsen densamma i kyrkoordningen som i vallagen.

Tillkomsten av en ny vallag har därför vid några tillfällen givit anledning till översyn och ändringar av kyrkoordningens bestämmelser om direkta val, framför allt vid 2007 och 2011 års kyrkomöten. För en närmare redogörelse av vilka förändringar som då genomfördes hänvisas till bl.a. Organisationsutskottet betänkande O 2007:5, kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2011:3 samt Organisationsutskottet betänkande O 2011:1. När det gäller anpassning till vallagen bör dock framhållas att kyrkovalet och utformningen av bestämmelserna i kyrkoordningen inte är beroende av de regler som gäller för allmänna val. Vid en prövning av om en anpassning till vallagen bör göras torde dock den principiella inställningen vara att så länge det i grunden är fråga om samma valsystem är det bra om det råder en överensstämmelse mellan kyrkoordningen och vallagen, eftersom det underlättar genomförandet av valet (jfr *Välja med förtroende*, SKU 2006:2, s. 134).

Kyrkomötet 2013 gav kyrkostyrelsen i uppdrag att påskynda en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. Kyrkorättsutskottet anförde i sitt betänkande (bet. Kr 2013:3) att arbetet med kyrkoordningen framför allt ska ”handla om en kontinuerlig strävan att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för utförandet av den grundläggande uppgiften”.

2013 års kyrkomöte gav vidare kyrkostyrelsen ett mera specifikt uppdrag att återkomma med eventuella förslag till ändringar som kan vara lämpliga och som berör de kyrkliga valens administration (Organisationsutskottets betänkande O 2013:14).

Enligt kyrkostyrelsen kan det, mot den här angivna bakgrunden och mot bakgrund av det förslag om förtidsröstning, som kyrkostyrelsen lägger fram i denna skrivelse, finnas skäl att även göra vissa övriga anpassningar och justeringar av bestämmelserna i kyrkoordningen.

3.2.3.2 Behovet av två olika lokaler för förtidsröstning

Det kan, om endast tidpunkten för förtidsröstning justeras i enlighet med förslaget i avsnitt 3.2.2, enligt gällande bestämmelser inom en valnämnds områden finnas tre olika typer av lokaler öppna för röstning på valdagen; vallokal, särskilt röstmottagningsställe och expeditioner för förtidsröstning. Frågan kan ställas om detta är en ändamålsenlig ordning, dels mot bakgrund av de förväntningar kyrkomötet uppställt på kyrkostyrelsens arbete med det inomkyrkliga regelverket men också, som framhålls i promemorian, mot bakgrund av att den gällande ordningen skiljer sig från den som gäller vid allmänna val.

När frågan om att anpassa kyrkoordningens terminologi gällande lokaler för röstning till vallagens, berördes av Demokratiutredningen var frågan om förtidsröstning till och med valdagen inte aktuell. Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att med den ordningen som gäller idag finns det skäl att behålla nuvarande terminologi. Motivet härför är, vilket också Demokratiutredningen framhöll, att det i viss utsträckning gäller olika bestämmelser för de olika slagen av lokaler för röstning. I relativt stor utsträckning är dock det praktiska röstningsförfarandet vid en expedition för förtidsröstning och ett särskilt röstmottagningsställe som anordnats före och under valdagen liknande. En väljare måste ha med sitt röstkort, röstkortet ska tillsammans med väljarens röst placeras i ett kuvert som ska distribueras till någon annan plats än den lokal där rösten lämnas. Den stora skillnaden är att på en expedition för förtidsröstning får väljare från hela landet rösta i vilket val som helst i hela landet medan särskilda röstmottagningsställen är begränsade till att ta emot röster från de röstberättigade inom den egna valnämndens ansvarsområde.

Om ingen ändring görs beträffande terminologi och strukturen på lokaler för röstning samtidigt som möjlighet till förtidsröstning i enlighet med kyrkostyrelsens förslag i denna skrivelse införs, skulle detta innebära att det på valdagen finns två olika typer av lokaler där förtidsröster kan lämnas fram till och med valdagen; en lokal (särskilt röstmottagningsställe) som avser endast den egna valnämndens ansvarsområde och en som avser hela landet (expedition för förtidsröstning). Därutöver ska det på valdagen finnas vallokaler i samtliga valdistrikt.

Med det förslag som kyrkostyrelsen lägger fram i denna skrivelse om att förlänga tiden för förtidsröstning framstår det med hänsyn till att de skillnader som finns särskilda röstmottagningsställen och expeditioner för förtidsröstning är förhållandevis små, inte längre som ändamålsenligt att upprätthålla båda dessa två typer av lokaler. Det kan, som framhålls i promemorian, tvärtom antas att en sådan fortsatt åtskillnad inte förenklar kyrkovalets genomförande utan istället bidrar till att försvåra för valnämnderna, stiftsstyrelserna, valadministrationen i övrigt och framför allt för väljarna. Kyrkostyrelsen kan konstatera att inte någon av remissinstanserna har motsatt sig förslaget i denna del. Mot bakgrund härav föreslår kyrkostyrelsen att det endast ska finnas en typ av lokal där förtidsröstning kan ske under den tid det ska vara tillåtet.

Med hänsyn till att det föreslås att det endast ska finnas en typ av lokal för förtidsröstning måste också kyrkoordningens terminologi i detta avseende ändras. *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift, Borås pastorat och Södertälje pastorat* har dock pekat på en risk för begreppsförvirring när vissa i kyrkoordningen redan befintliga begrepp byter innebörd. Kyrkostyrelsen konstaterar att den terminologi som föreslagits i promemorian överensstämmer med den som gäller enligt vallagen. Det framstår, enligt kyrkostyrelsens mening, inte som ändamålsenligt att utan goda grunder nyttja en annan terminologi beträffande de kyrkliga valen. Kyrkostyrelsen har förståelse för att ett byte av begrepp inledningsvis kan medföra en viss begrepps-förvirring, men med goda informationsinsatser bör den risken kunna motverkas. Sammantaget ser kyrkostyrelsen inte några bärande skäl mot att anpassa kyrkoordningens terminologi till vallagens i denna del. Kyrkostyrelsen föreslår därför att den lokal som ska ersätta både *expedition för förtidsröstning* och *särskilt röstmottagningsställe*, i likhet med vallagens terminologi, ska benämnas *röstningslokal*.

Eftersom begreppet röstningslokal i dag används i kyrkoordningen som samlingsbegrepp för samtliga de lokaler där det är möjligt att rösta måste ett nytt samlingsbegrepp införas. För att uppnå överensstämmelse med den begreppsapparat som gäller enligt vallagen föreslås att kyrkoordningens samlingsbegrepp *röstningslokal* ersätts med begreppet *röstmottagningsställe*. Detta föranleder ändringar i kyrkoordningen och förutsätter också följdändringar i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val.

Avsikten med det förslag som kyrkostyrelsen här lämnar är endast att den röstning som hittills kunnat ske på en expedition för förtidsröstning och på ett särskilt röstmottagningsställe, där ett sådant anordnats, istället ska ske i en "röstningslokal". En grundläggande utgångspunkt för förslaget är därför att förändringen i fråga om *antalet* lokaler för förtidsröstning inte nödvändigtvis behöver medföra någon väsentlig praktisk skillnad mot den ordning som gäller idag.

Det ska – precis som varit fallet med en expedition för förtidsröstning – under den tid förtidsröstning får ske finnas minst en röstningslokal i varje församling, eller om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet, enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret. En skillnad mot tidigare är dock att förtidsröstning, enligt det förslag kyrkostyrelsen lämnar i avsnitt 3.2.2 ovan, ska kunna ske ända fram till och med valdagen.

Valnämnden ska besluta vilken lokal som före och under valdagen ska vara den obligatoriska röstningslokalen. Valnämnden får också besluta att fler röstningslokaler ska anordnas före och/eller under valdagen. Inom ramen för beslutet att anordna en sådan lokal ska valnämnden också ange var en sådan lokal ska vara belägen.

Det ska, liksom hittills varit möjligt beträffande särskilda röstmottagningsställen, kunna anordnas röstningslokaler i en lokal av tillfällig natur, t.ex. på ett torg, eller möjliggöra ambulerande röstmottagning på en buss eller liknande. Det väsentliga är att de krav som finns beträffande t.ex. utrustning och skydd av valhemligheten upprätthålls.

Den väljare som ska rösta i en röstningslokal måste ha med sitt röstkort för att kunna rösta. En väljare som röstar i en röstningslokal ska också rösta samtidigt i samtliga de val som väljaren avser att delta i. Inte heller detta innebär någon praktisk skillnad mot vad som gäller idag.

Den största skillnaden består således i att det i samtliga röstningslokaler, till skillnad från vad som nu gäller för ett särskilt röstmottagningsställe, ska vara möjligt att rösta i val även utanför den egna valnämndens ansvarsområde.

När det gäller tillgången till grupp- och kandidatförteckningar ska såväl de bestämmelser som gällt för särskilda röstmottagningsställen som för expeditioner för förtidsröstning gälla för en röstningslokal. Det innebär att det, för att underlätta röstning för dem som röstar inom den egna valnämndens ansvarsområde, ska finnas upptryckta grupp- och kandidatförteckningar för de valkretsar som valdistriktet hör till. *Göteborgs kyrkliga samfällighet* har påpekat att en väljare endast behöver ha tillgång till grupp- och kandidatförteckningar för den valkrets där han eller hon är röstberättigad och inte, såsom föreslagits i promemorian, alla val. Kyrkostyrelsen instämmer i samfällighetens synpunkt och konstaterar att skyldigheten visserligen i praktiken innebär att valnämnden i en röstningslokal ska kunna tillhandahålla grupp- och kandidatförteckningar för alla val, men att en väljare endast behöver möjlighet att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad. Detta motsvarar den redan gällande bestämmelsen för expedition för förtidsröstning. Det innebär dock i praktiken att det måste vara möjligt att ta del av grupp- och kandidatförteckningar som finns på internet i en röstningslokal. Detta torde dock i stor utsträckning motsvara vad som i praktiken hittills gällt. Dessutom ska det, vilket även idag gäller för såväl särskilda röstmottagningsställen som för expeditioner för förtidsröstning, också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

3.2.3.4 Öppettider för röstmottagningsställen m.m.

När det gäller de nuvarande kraven på öppettider för särskilda röstmottagningsställen och expeditioner för förtidsröstning kan konstateras att minimikraven skiljer sig åt mellan de olika typerna av lokaler. Ett särskilt röstmottagningsställe måste vara öppet under minst två timmar. En expedition för förtidsröstning ska hålla öppet under minst tre timmar samt därutöver hålla öppet minst en dag vardera veckan under den tid röstning får ske mellan klockan 17.00 och 20.00.

Av naturliga skäl kan inte, när de två typerna av lokaler slås samman, de gällande differentierade minimikraven för öppettider fortsätta gälla. Som anförts ovan är avsikten med förslaget att det ska medföra så liten praktisk skillnad som möjligt. Därför föreslås att kravet på utökade öppettider en dag vardera veckan endast ska gälla den obligatoriska röstningslokal som måste finnas i varje församling eller varje pastorat och inte övriga röstningslokaler. Förslaget innebär att en av röstningslokalerna i varje församling och pastorat minst en dag vardera veckan under den tid röstning får ske ska hålla öppet mellan klockan 17.00 och 20.00. Denna lokal ska vidare hålla öppet varje vardag under den tid röstning får ske och valdagen. Det ska dock vara möjligt att även hålla röstningslokalen öppen söndagen före valdagen men, liksom vad som hittills gällt för en expedition för förtidsröstning, ska detta inte vara en skyldighet. Det är naturligtvis fritt för valnämnden att besluta att även fler lokaler ska hålla öppet dessa tider under den tid röstning i röstningslokal får ske.

När det sedan gäller vilket minimikrav som i övrigt ska gälla för den obligatoriska röstningslokalen och övriga röstningslokaler, när sådana anordnats, kan följande noteras. Det förslag om förtidsröstning fram till och med valdagen, som kyrkostyrelsen lämnar i avsnitt 3.2.2 i denna skrivelse innebär i sig ett utökat krav på öppethållande eftersom lokalerna måste vara öppna även under torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen samt under valdagen. Detta innebär naturligtvis en ökad belastning för valnämnderna. Om minimikravet på öppethållande för en expedition för förtidsröstning ska gälla skulle endast öppethållandet under fyra ytterligare dagar innebära en ökning av kyrkoordningens minimikrav med 12 timmar, från sammanlagt 27 till 39 timmar, exkluderat kravet på öppethållande minst en dag

vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00. Det skulle också innebära en ökning av minimikravet för röstningslokaler som tidigare anordnats som särskilda röstmottagningsställen, vilket kan antas få en negativ påverkan på antalet röstningslokaler som anordnas. Om istället det minimikrav på öppethållande under två timmar som hittills gällt för särskilda röstmottagningsställen ska gälla, skulle kyrkoordningens minimikrav istället uppgå till totalt 26 timmars öppethållande under den tid som röstning får pågå, ej inräknat kravet på öppethållande minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00. Det skulle, jämfört med kyrkoordningens nuvarande minimikrav om 27 timmars öppethållande under perioden, innebära en *minskning* med en timme.

Med hänsyn till vad som nu anförts och med hänsyn till att förslaget medför krav på öppethållande under fler antal dagar framstår det som rimligt att minimikravet för öppethållande bestäms till minst två sammanhängande timmar. Förslagen medför sammantaget, sett till antalet reglerade minimiöppettider, en minskad belastning för valnämnderna. Stiftsstyrelsen föreslås, i likhet med vad som idag gäller för öppetider på en expedition för förtidsröstning, efter ansökan av valnämnden, kunna inskränka öppetiderna för en röstningslokal i ett enskilt fall. I denna del har dock en mindre terminologisk justering skett för att uppnå terminologisk överensstämmelse med regleringen av vallokalers öppethållande, i likhet med vad Södertälje pastorat påpekat.

Södertälje pastorat har även pekat på att det kan finnas anledning att förtydliga innebörden av bland annat begreppet vardag i promemorians förslag till bestämmelser om röstningslokaler. Därtill har *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift* pekat på att det kan finnas anledning att på motsvarande sätt i bestämmelserna förtydliga vilka öppetider som ska gälla för röstningslokaler. Kyrkostyrelsen instämmer i de synpunkter som framförts och har därför föreslagit vissa förtydliganden kring vad som ska gälla för röstningslokaler. Bestämmelserna kommenteras närmare i avsnitt 3.4. Det kan dock noteras att med vardag avses måndag – lördag.

När det gäller öppethållande av vallokaler föreslås ingen ändring i sak. Eftersom bestämmelsen om öppethållande har karaktären av grundläggande bestämmelse för valets genomförande och då det framstår som ändamålsenligt att reglera öppethållande för samtliga typer av röstmottagningsställe i samma regelverk, föreslår kyrkostyrelsen dock att bestämmelsen om öppethållande av vallokaler flyttas från kyrkostyrelsens närmare bestämmelser till kyrkoordningen. Vidare föreslås en mindre justering i bestämmelsen som innebär att stiftsstyrelsens möjlighet att inskränka en vallokals öppetider på ett tydligare sätt inte ska omfatta tiden mellan klockan 18.00 och 20.00. Justeringen innebär i övrigt inte någon förändring jämfört med vad som gäller idag.

Göteborgs kyrkliga samfällighet har föreslagit att huvudregeln enligt kyrkoordningen istället borde vara att en vallokal får hållas öppen under huvudgudstjänst. Kyrkostyrelsen kan konstatera att denna fråga inte i sak behandlas i promemorian utan att bestämmelsen i denna del är överförd från kyrkostyrelsens närmare bestämmelser. I den gällande bestämmelsen finns en möjlighet att ansöka om undantag från kravet om öppethållande. Denna möjlighet infördes inför 2013 års kyrkoval och fanns med i den utvärdering av kyrkovalet som genomfördes. Av utvärderingen framgår bl.a. att minst 98 ansökningar om sådana undantag prövades av stiftsstyrelserna och att ingen av dessa avslogs. Mot bakgrund av möjligheten att i enskilt fall ansöka om undantag från kravet på öppethållande under huvudgudstjänst finns det enligt kyrkostyrelsens mening tillräckligt goda möjligheter att anpassa öppetiderna med utgångspunkt i lokala förhållanden. Det är således kyrkostyrelsens mening att huvudregeln ska vara oförändrad.

Södertälje pastorat och *Göteborgs kyrkliga samfällighet* har anfört att det i gällande bestämmelser befintliga begreppet ”pastoratets huvudgudstjänst” kan vara problematiskt. Av 17 kap. 3 § i kyrkoordningen framgår att det i varje församling som inte ingår i ett pastorat och i varje pastorat ska firas en huvudgudstjänst alla söndagar och kyrkliga helgdagar om inte domkapitlet för visst tillfälle har medgivit något annat. I kyrkostyrelsens skrivelse, KsSkr 2012:5, *Strukturfrågor* s. 139 anges att ”[n]är det talas om att fira huvudgudstjänst i ett pastorat är det egentligen fråga om huvudgudstjänst i någon eller några av församlingarna i pastoratet”. Det innebär att det saknas skäl att i bestämmelsen om vallokalers öppethållande relatera till något annat än att vallokalen för ett valdistrikt i en församling ska hållas stängd under församlingens huvudgudstjänst. Kyrkostyrelsen föreslår därför att bestämmelsen ska korrigeras i enlighet med vad som nu anförts. Även detta motsvarar enligt kyrkostyrelsen vad som hittills gällt i sak.

I likhet med vad som gäller idag för expedition för förtidsröstning, ska ett beslut om röstningslokal föregås av ett samråd med kyrkoherden. Kyrkostyrelsen föreslår dock att det samma även ska gälla vallokaler. *Södertälje pastorat* har anfört att för att valnämnden ska kunna besluta om öppethållande i vallokalen torde ett samråd med kyrkoherden krävas. Kyrkostyrelsen instämmer i denna synpunkt och föreslår därför att samrådsskyldigheten inte endast ska omfatta beslut om röstmottagningsställen utan även deras öppethållande. En ny bestämmelse som särskilt erinrar om skyldighet för valnämndens att samråda med kyrkoherden införs därför.

Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift menar att bestämmelsen borde kvarstå oförändrad med lokutionen ”efter samråd”. *Södertälje pastorat* har efterfråga skälen till att lydelsen i denna del förändras. I nu gällande 50 § tredje stycket anges att ”[v]alnämnden ska efter samråd med kyrkoherden besluta på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning ska ske”. Denna regel anger dels att valnämnden har att fatta ett beslut, dels att ett visst formkrav gäller för beslutet, nämligen att beslutet ska fattas ”efter samråd” med kyrkoherden. Den nu föreslagna bestämmelsen innehåller inte lokutionen ”efter samråd”, eftersom det i bestämmelsen inte samtidigt regleras någon beslutsrätt – endast en samråds-skyldighet. Kyrkostyrelsen vill dock understryka att effekten av att valnämnden ska fatta sitt beslut efter samråd och att samråd ska ske innan ett visst beslut fattas är densamma, nämligen att beslutet ska föregås av ett samråd.

Ett krav på samråd torde dock i princip redan följa av 2 kap. 9 §. Detta innebär bl.a. att det även i andra frågor som påverkar församlingens eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratets verksamhet kan finnas anledning för valnämnden att samråda med kyrkoherden.

Vidare föreslås att den bestämmelse som för närvarande finns i 18 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val, som reglerar när röstmottagning ska avslutas på ett särskilt röstmottagningsställe på valdagen flyttas till kyrkoordningen och anpassas till att gälla för en röstningslokal. Förslaget innebär att det i kyrkoordningen regleras att röstmottagningen i en röstningslokal ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00 när vallokalerna stänger.

Slutligen föreslås ett antal övriga mindre anpassningar till vallagen, t.ex. förtydligas att väljare i första hand ska rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden. Med anledning härav har *Göteborgs kyrkliga samfällighet* lyft frågan om att i kyrkoordningen reglera att valnämnden ska ges ett avgörande inflytande i vilken ordning röstningslokalerna ska anges på en väljares röstkort. Kyrkostyrelsen anser att detta är en fråga på en sådan detaljnivå som det inte finns

anledning att reglera i kyrkoordningen, men kyrkostyrelsen kommer att belysa frågeställningen i det fortsatta arbetet med kyrkostyrelsens närmare bestämmelser.

KsSkr 2015:3

3.2.3.5 Särskilt om förtidsröstning vid omval

När det gäller möjligheten för väljare att förtidsrösta vid ett eventuellt omval har det inte tidigare funnits någon uttrycklig reglering om när förtidsröstning i dessa fall kunnat ske. Av gällande 38 kap. 53 § första stycket i kyrkoordningen framgår dock att röstning på en expedition för tidsröstning endast gäller vid ordinarie val i hela landet. Det har alltså varit en fråga för valnämnderna att med stöd av 38 kap. 50 § själva bestämma om förtidsröstning ska kunna ske på särskilda röstmottagningsställen även vid omval. Någon uttrycklig reglering av från vilken tidpunkt förtidsröstning får påbörjas vid omval har alltså inte funnits.

I syfte att vid omval möjliggöra ett enhetligt förfarande vid förtidsröstning i röstningslokaler föreslås att kyrkostyrelsen, genom en bestämmelse i 38 kap. 49 § i kyrkoordningen, ges möjlighet att fatta beslut om från och med vilken dag röstning får ske före den valdag som kyrkostyrelsen enligt 38 kap. 6 § bestämt. Eftersom ett omval kan ske i flera valkretsar eller i enbart en valkrets föreslås också kyrkostyrelsen genom en bestämmelse i 38 kap. 48 § ges mandat att bestämma om det ska vara möjligt att ha andra lokaler än vallokaler öppna före och under valdagen. Denna ordning skapar en flexibilitet i genomförandet av omval och kan bidra till att såväl förenkla som förbilliga ett omvals genomförande. Det kan också bidra till att skapa lika förutsättningar i olika delar av landet för det fall omval sker i flera valkretsar samtidigt och möjliggöra för väljare som befinner sig på någon av de platser där omval sker att förtidsrösta till det omval där väljaren själv är röstberättigad. Det senare torde emellertid endast bli aktuellt när omval måste genomföras i större omfattning.

3.2.4 Ändring av registrerad gruppbezeichnung

Kyrkostyrelsens förslag: En uttrycklig bestämmelse om ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung införs i kyrkoordningen. Prövningen ska i formellt och materiellt hänseende i huvudsak motsvara den som gäller vid en nyregistrering av gruppbezeichnung, bortsett från krav på anmälan av ombud och dokumenterat stöd. I övrigt föreslås ett antal redaktionella ändringar.

Flyttade paragrafer: 38 kap. 21 § ska betecknas 23 §, 22 § ska betecknas 21 §, 23 § ska betecknas 26 §, 25 § ska betecknas 22 §, 26 § ska betecknas 27 §, 27 § ska betecknas 25 §.

Ändrade paragrafer: 38 kap. 23, 24, 25 och 27 §§

Nya paragrafer: 38 kap. 21 a, 23 a, 27 a §§

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan har tillstyrkt promemorians förslag.

Uppsala stift har dock anfört att det är bra att den praxis som tidigare gällt kodifieras, men att ombudsinstitutet i sig är sårbart. Uppsala stift vill därför att kyrkostyrelsen övervägar att i kyrkostyrelsens närmare beslut tydliggöra att det är lämpligt att en nomineringsgrupp utser en ersättare för ombudet, vilket enligt gällande bestämmelser är en möjlighet.

Göteborgs kyrkliga samfällighet har också framfört ett önskemål om att regler för byte av nomineringsgrupps ombud behövs.

3.2.4.1 Kyrkostyrelsens överväganden

Det kan inledningsvis konstateras att kyrkoordningen inte innehåller några uttryckliga bestämmelser som möjliggör ändring av en registrerad gruppbezeichnung. Det kan också konstateras att det trots detta har utvecklats en praxis som möjliggör en sådan ändring. I syfte att uppnå en enhetlig behandling i dessa frågor och möjliggöra förutsättningar för en rättssäker prövning föreslår kyrkostyrelsen att en uttrycklig bestämmelse om ändring av registrerad gruppbezeichnung införs i kyrkoordningen. Processen gällande ändring av gruppbezeichnung ska, liksom den praktiska hanteringen varit hos kyrkostyrelsen, i formellt och materiellt hänseende i huvudsak motsvara den som gäller vid nyregistrering av en gruppbezeichnung. Av kyrkostyrelsens principbeslut från år 2005 framgår att kyrkostyrelsen ansett att förfarandet ska inledas genom en "anmälan". Sett till terminologin i 38 kap. torde dock en anmälan ha karaktären av ett ensidigt riktat "meddelande" om ett i praktiken "fullbordat faktum" som ska resultera i att en på förhand reglerad följd ska inträffa. Som exempel kan nämnas att en anmäld kandidat ska föras upp på nomineringsgruppens lista, att en ny ordinarie ledamot ska utses eller att ett omval ska företas. Begreppet "ansöka" förekommer däremot endast i förhållande till ansökan om registrering av gruppbezeichnung. Eftersom en ändring av en registrerad gruppbezeichnung ska prövas utifrån i huvudsak samma formella och materiella bestämmelser som vid en nyregistrering bör därför begreppet "ansökan" användas även i fråga om ändring av registrerad gruppbezeichnung.

En ansökan om ändring av en registrerad gruppbezeichnung bör endast kunna göras av nomineringsgruppens ombud. Till skillnad från de krav som ställs på en ansökan om nyregistrering bör dock, av uppenbara skäl, inte några krav ställas på anmälan av ombud eller ett dokumenterat stöd.

När det gäller möjligheten att överklaga beslut i denna typ av ärenden kan konstateras att det i 38 kap. 90 § andra stycket, sjätte punkten, i kyrkoordningen anges att "beslut i ärenden om registrering av gruppbezeichnung" får överklagas särskilt. Ett beslut i ett ärende om ändring av registrerad gruppbezeichnung är att betrakta som ett beslut i ett ärende om registrering av gruppbezeichnung. Det omfattas således redan av den gällande bestämmelsen. Det kan vidare konstateras att det i 89 § första punkten anges att kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om registrering av gruppbezeichnung. Detta måste anses innefatta även en rätt att utfärda närmare bestämmelser avseende ändring av registrerad gruppbezeichnung.

I samband med aktuell fråga har bl.a. *Göteborgs kyrkliga samfällighet* framfört önskemål om regler för byte av nomineringsgrupps ombud och *Uppsala stift* har framfört synpunkter på att kyrkostyrelsen bör överväga att i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser tydliggöra att det är lämpligt att en nomineringsgrupp utser en ersättare för sitt ombud. Kyrkostyrelsen konstaterar att det i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val finns bestämmelser om anmälan av nytt ombud och möjlighet för nomineringsgrupp att utse ersättare för ombud. Kyrkostyrelsen kommer att belysa frågeställningarna i det fortsatta arbetet med kyrkostyrelsens närmare bestämmelser.

Kyrkostyrelsens förslag: Tidpunkten för när avstämning ska göras för uppgifterna i röstlängden ändras från 45 till 30 dagar före den ordinarie valdagen. Bestämmelsen om rättelse i röstlängden ändras i enlighet med detta.

Ändrade paragrafer: 38 kap. 37, 41 och 41 a §§

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig över frågan har tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har vidare anförts att det ändrade datumet lär innebära att det blir lättare för församlingarna att i mitten av augusti vara så bemannade att man kan göra nödvändiga ändringar i kyrkobokföringen innan avstämningen, jämfört med när man var tvungen att planera detta utifrån den 1 augusti.

3.2.5.1 Kyrkostyrelsens överväganden

I slutrapporten från Projektavslut Kyrkoval 2013 föreslås att tidpunkten för uttag av röstlängd ska återställas till den som gällde före 2013. Av rapporten framgår att säkerheten i hanteringen visserligen ökat på det sätt som var avsett när ändringen beslutades 2011, men att kostnaderna för hanteringen inte har påverkats nämnvärt. Reformen har även inneburit en ökad arbetsbelastning för kyrkostyrelsens valkansli under valåret. Därutöver har reformen medfört de i skrivelsen förväntade problemen för medlemmar som hinner flytta under tiden mellan uttaget och valdagen. Det har vidare skett en teknikutveckling som innebär att den tidspress som anfördes som ett motiv för förändringen inte längre föreligger. Enligt rapporten bedöms reformens positiva effekter inte längre överväga de negativa konsekvenser som förändringen medfört för de medlemmar som hinner flytta under aktuell period. Samtliga remissinstanser har tillstyrkt förslaget i denna del.

Mot bakgrund av vad som här anförts föreslår kyrkostyrelsen att uttag av röstlängden ska grundas på de uppgifter som finns 30 dagar före valet. Det föreslås därför att bestämmelsen i 38 kap. 37 § i kyrkoordningen om tidpunkten för uttag av röstlängd ändras i enlighet med detta och att även bestämmelsen om rättelse av röstlängd enligt 41 § ändras på motsvarande sätt. I 41 a § föreslås en språklig rättelse.

3.3 Barnkonsekvensanalys

I artikel 12 i barnkonventionen lyfts barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. I kyrkovalet är även barn som fyllt 16 år röstberättigade. Det kan mot den bakgrunden konstateras att de förslag som lämnas och som direkt har betydelse för väljare i kyrkovalet också i någon mån har betydelse för vissa barn. En förenkling av bestämmelserna om direkta val är mot den bakgrunden till nytta för såväl barn som vuxna i Svenska kyrkan. Den föreslagna ändringen om utökad möjlighet till förtidsröstning fram till och med valdagen bedöms vara särskilt betydelsefull för barn och unga vuxna med rösträtt. Det är därför kyrkostyrelsens mening att förslaget medför positiva konsekvenser för barn och unga vuxna. De övriga förslag som lämnas medför inte några särskilda konsekvenser för barn.

3.4 Kyrkoordiningskommentarer

38 kap. Direkta val

21 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning. Den reglerar krav på dokumenterat stöd för ansökan om registrering av grupp-beteckning och motsvarar nu gällande 22 §.

21 a §

En ny bestämmelse har införts. Den anger att en nomineringsgrupp samtidigt med ansökan om registrering av grupp-beteckning ska anmäla ett ombud. Bestämmelsen motsvarar nu gällande 21 § fjärde stycket.

22 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning. Den reglerar vissa krav på grupp-beteckningar och motsvarar nu gällande 25 §.

23 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning. Den reglerar ansvarsfördelningen beträffande beslut om registrering av grupp-beteckning samt när en ansökan om en sådan registrering senast ska ha inkommit. Bestämmelsen motsvarar nu gällande 21 § första, andra och tredje styckena.

23 a §

En ny bestämmelse har införts. Den reglerar i vilken ordning en ansökan om registrering av grupp-beteckning ska prövas. Bestämmelsen motsvarar nu gällande 24 § första stycket.

24 §

Bestämmelsen reglerar avslagsgrunder för en ansökan om registrering av grupp-beteckning. Den motsvarar i huvudsak nu gällande 24 § andra och tredje styckena. En ändring i bestämmelsen har gjorts. Istället för det som tidigare angavs i tredje stycket har en strecksats tillförts med en uttrycklig avslagsgrund, som hänvisar till de krav som gäller för en betecknings innehåll enligt föreslagna 22 §. Justeringen är endast redaktionell och ingen förändring i sak är avsedd.

25 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning. Den reglerar i huvudsak vad som ska ske före ett beslut om avslag av en ansökan om registrering av grupp-beteckning fattas och motsvarar nu gällande 27 §. En mindre justering har dock gjorts i första stycket, sista meningen, genom att hänvisningen till gällande 21 § tagits bort. Eftersom det är möjligt att byta ombud och en uttrycklig bestämmelse om ändring av registrerad grupp-beteckning nu föreslås, är det inte endast det ombud som anmälts i samband med ansökan om registrering av en grupp-beteckning som har möjlighet att inkomma med ett sådant meddelande som avses i bestämmelsen.

26 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning och reglerar för vilka val en registrering av en grupp-beteckning gäller. Den motsvarar nu gällande 23 §.

27 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning. Den reglerar hur länge en registrering av en grupp-beteckning gäller och när en grupp-beteckning upphör att gälla. Bestämmelsen motsvarar nu gällande 26 §. Hänvisningen till nu gällande 23 § har justerats med anledning av att denna paragraf fått en ny beteckning, 26 §.

27 a §

Bestämmelsen är ny och reglerar att ett ombud för en nomineringsgrupp får ansöka om att ändra en registrerad grupp-beteckning. Vid tillämpning av bestämmelsen ska samma formella och materiella bestämmelser tillämpas som vid nyregistrering av en grupp-beteckning, med undantag från bestämmelserna om ett visst dokumenterat stöd och kravet på att anmäla ett ombud i samband med ansökan. Det innebär bl.a. att den nya beteckningen inte får innebära förväxlingsrisk med en redan registrerad grupp-beteckning.

28 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak den nu gällande och reglerar tidpunkten för när en kandidatförklaring ska ha inkommit till stiftsstyrelsen. Dock har ett förtydligande gjorts om att en kandidatförklaring ska ha inkommit till stiftsstyrelsen samma dag som en anmälan om kandidater ska ha inkommit. Notera dock att en anmälan av en kandidat enligt föreslagna 28 a § endast inte ska beaktas i de fall nomineringsgruppen inte kan visa att de fått den enskilda kandidatens tillstånd att anmäla den.

28 a §

En ny bestämmelse har införts. I bestämmelsen anges att en anmälan av en kandidat inte ska beaktas om nomineringsgruppen inte kan visa att gruppen har fått kandidatens tillstånd till att anmäla den. Bestämmelsen motsvarar gällande 2 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val. Det som regleras är konsekvensen av att en kandidatförklaring saknas. Bestämmelsen innebär att en nomineringsgrupp som anmält en kandidat utan att t.ex. bifoga en kandidatförklaring för kandidaten, måste ges tillfälle att visa att kandidatens tillstånd till anmälan har lämnats, t.ex. genom ett e-postmeddelande med en inskannad kandidatförklaring eller på annat sätt, även om den egenhändigt undertecknade kandidatförklaringen saknas vid den tidpunkt då den enligt den föreslagna 28 § senast skulle ha inkommit. Det är sedan stiftsstyrelsen som, inom den tidsperiod stiftsstyrelsen har att fastställa kandidatförteckningarna, ska bestämma vid vilken tidpunkt som en enskild nomineringsgrupp senast har att visa att den fått en kandidats tillstånd till anmälan. Sker inte detta inom den tid stiftsstyrelsen angett, ska kandidatens namn inte finnas med på den kandidatförteckning som stiftsstyrelsen fastställer. Kyrkostyrelsen får enligt föreslagna 89 § utfärda närmare bestämmelser om anmälan och registrering av kandidater.

Lydelsen har samtidigt delvis språkligt anpassats efter 2 kap. 12 § vallagen, med den skillnaden att det istället för "samtyckte" talas om "förklaring" i kyrkoord-

ningen. Dessa förändringar innebär inte någon skillnad i sak mot vad som redan gäller.

37 §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar upprättande av röstlängd. En justering har dock skett avseende tidpunkten när uttag till grund för upprättande av röstlängder ska ske. Tidpunkten flyttas från 45 dagar före valdagen till 30 dagar före valdagen.

41 §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar rättelse i röstlängd. Tidpunkten för rättelse har med anledningen av ändringen i 37 § justerats på motsvarande sätt.

41 a §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar utskick av röstlängd. En mindre språklig korrigering av rättelsekaraktär har dock gjorts i sista stycket där ”att” tillförts framför ordet ”ombesörja”.

47 §

Bestämmelsen reglerar frågor om röstkort vid röstning. Den motsvarar nu gällande bestämmelse, bortsett från att ”röstningslokal” har ersatt ”särskilt röstmottagningsställe” och ”expedition för förtidsröstning”.

48 §

Motsvarar delvis gällande 48 § och reglerar var och när röstning äger rum.

Ett nytt *första stycke* har tillförts, där det på ett tydligare sätt än tidigare anges var röstning kan äga rum.

Andra stycket är nytt. Det anges nu uttryckligen att det för varje valdistrikt ska finnas en vallokal. Den har sin grund i 4 kap. 20 § andra stycket vallagen. Ändringen innebär dock ingen förändring i sak, eftersom det av gällande första stycket och 50 § första stycket indirekt framgår att det ska finnas en vallokal för varje valdistrikt. Skälet är i första hand pedagogiskt. Även om en vallokal för ett visst distrikt enligt 50 § första stycket kan vara gemensam ska det för varje valdistrikt finnas en vallokal.

Tredje stycket motsvarar delvis första stycket i nu gällande 48 §. Till skillnad från vad som nu gäller anges istället samtliga röstningsmöjligheter för väljarna under hela den period röstmottagning kan ske. Av det skälet har tredje stycket i den nu gällande bestämmelsen inarbetats i detta stycke.

Fjärde stycket är nytt, men motsvaras delvis av nu gällande 48 § andra stycket och 53 § första stycket. I bestämmelsen anges att det under den period röstning får ske i en röstningslokal och som framgår av 49 § ska finnas minst en sådan lokal i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret. Bestämmelsen motsvarar i praktiken det krav som tidigare fanns på att det skulle finnas minst en expedition för förtidsröstning under en viss period. Av 51 a § framgår vidare vilka lägsta krav på öppethållande som uppställs i kyrkoordningen för en röstningslokal.

Femte stycket är nytt och reglerar röstningslokaler vid omval. Bestämmelsen kan delvis jämföras med nu gällande 53 § första stycket där det anges att expedition för förtidsröstning endast behöver finnas vid ordinarie kyrkoval i hela landet. I den nu föreslagna bestämmelsen regleras att det är kyrkostyrelsen som ska bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska vara ett krav att röstningslokaler enligt fjärde stycket ska finnas. Det finns således inget direkt krav uppställt på att den annars obligatoriska röstningslokalen måste finnas vid omval. Det har tidigare, med stöd av nu gällande 50 §, varit en fråga för valnämnderna att fritt anordna särskilda röstmottagningsställen vid omval. När nu förtidsröstning över hela landet fram till och med valdagen ska vara möjligt vid ordinarie kyrkoval skapar denna bestämmelse en möjlighet för kyrkostyrelsen att även vid omval möjliggöra förtidsröstning på ett enhetligt sätt över hela landet, för det fall ett omval i t.ex. flera kyrkomötesvalkretsar skulle bli aktuellt. Att det ska finnas *vallokaler* på valdagen även vid ett omval följer av föreslagna tredje stycket.

Sjätte stycket motsvarar nu gällande fjärde stycket. Bestämmelsen innebär nu, liksom den tidigare inneburit, att en väljare inte kan förtidsrösta på olika sätt i olika val. Det är också en följd av att väljaren när den brevröstar eller röstar i en röstningslokal måste lämna ifrån sig sitt röstkort. Eftersom bestämmelsen snarare handlar om på vilket sätt rösten lämnas, istället för tidpunkten när rösten avges, har dock begreppet knutits till detta istället för till ”före valdagen”. Det kan noteras att även detta i praktiken motsvarar vad som hittills redan gällt för de väljare som röstat på ett särskilt röstmottagningsställe på valdagen.

49 §

Bestämmelsen är ny.

Första stycket reglerar i praktiken den *period* inom vilken röstning före valdagen får ske i en röstningslokal och motsvarar, såvitt avser detta, delvis gällande 53 § där det nu anges att röstning på en expedition för förtidsröstning ska vara möjligt vid ordinarie kyrkoval i hela landet från och med den trettonde dagen före valdagen till och med onsdagen före valdagen. I den nu föreslagna bestämmelsen anges att det vid ordinarie kyrkoval ska vara möjligt för väljare att rösta i en röstningslokal från och med den trettonde dagen före valdagen till och med valdagen. Detta gäller alla väljare oavsett var väljaren befinner sig. Det kan vidare noteras, se ovan, att det av föreslagna 48 § fjärde stycket följer att det under denna period ska det finnas anordnat minst en röstningslokal i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret. Av 51 a § framgår härutöver vilka lägsta krav på öppethållande som enligt kyrkoordningen gäller för de röstningslokaler som anordnats.

Andra stycket är nytt och reglerar när röstning före valdagen får ske vid ett omval. Kyrkostyrelsen ska besluta från och med vilken dag förtidsröstning ska kunna ske vid omval. Bestämmelsen kan jämföras med dels föreslagna 48 § femte stycket (se ovan), dels 6 § där det anges att kyrkostyrelsen vid omval ska bestämma vilken dag som ska vara valdag. Bestämmelsen blir aktuell att tillämpa i de fall kyrkostyrelsen enligt 48 § femte stycket bestämt att det ska finnas röstningslokaler.

50 §

Bestämmelsen motsvarar delvis nu gällande 50 § och reglerar beslut om röstmottagningsställen.

Första stycket motsvarar helt nu gällande första stycket.

Andra stycket är nytt och anger uttryckligen att valnämnden ska besluta vilken lokal som ska vara den röstningslokal som, enligt 48 § fjärde stycket, ska vara röstningslokal före och under valdagen.

Tredje stycket är nytt och anger att valnämnden får besluta att anordna fler röstningslokaler före och/eller under valdagen.

51 §

Bestämmelsen motsvarar i praktiken gällande 15 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val, som reglerar öppethållande av vallokaler. Några justeringar har dock gjorts.

En mindre språklig justering har gjorts i *första stycket*, där det förtydligas att den dispens som stiftsstyrelsen enligt tredje stycket kan meddela inte omfattar tidsperioden mellan kl. 18.00 och 20.00. Detta motsvarar dock gällande ordning.

Vidare har i första stycket, tredje meningen, gjorts en korrigering jämfört med den nu gällande bestämmelsen i vilken det anges att ”en vallokal ska hållas stängd under församlingens, eller om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratets huvudgudstjänst”. Av 17 kap. 3 § i kyrkoordningen framgår att det i varje församling som inte ingår i ett pastorat och i varje pastorat ska det firas en huvudgudstjänst alla söndagar och kyrkliga helgdagar om inte domkapitlet för visst tillfälle har medgivit något annat. I kyrkostyrelsens skrivelse, KsSkr 2012:5 *Strukturfrågor* s. 139 anges att ”[n]är det talas om att fira huvudgudstjänst i ett pastorat är det egentligen fråga om huvudgudstjänst i någon eller några av församlingarna i pastoratet”. Det innebär att det saknas skäl att i bestämmelsen om vallokalers öppethållande relatera till något annat än att vallokalen för ett valdistrikt i en församling ska hållas stängd under församlingens huvudgudstjänst. Detta innebär att det enligt regelverket inte finns något formellt hinder mot att hålla vallokaler i valdistrikt inom andra församlingar i pastoratet öppna under en tid då en annan församling i pastoratet firar huvudgudstjänst.

Andra stycket anger att det är valnämnden som ska fatta beslut om vilka faktiska öppettider en vallokal ska ha, utöver de minimikrav som gäller enligt första stycket.

I likhet med vad som tidigare gällt regleras i *tredje och fjärde styckena* möjligheten för stiftsstyrelsen, med det förtydligande som berörts ovan, att efter ansökan av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från vissa krav på öppethållande. Det har även skett en terminologisk anpassning i förhållande till bestämmelsen i 51 a § femte stycket.

51 a §

Bestämmelsen är ny och reglerar öppethållande av en röstningslokal. Den ska spegla bestämmelsen i 51 § om öppethållande av vallokaler.

Första stycket motsvarar delvis nu gällande 50 § andra stycket och 53 § andra stycket som reglerar minimiöppettider för dels särskilda röstmottagningsställen, dels expedition för förtidsröstning. I första meningen regleras den obligatoriska tid som en anordnad röstmottagningslokal måste hålla öppet. Jämfört med tidigare bestämmelser har ett förtydligande gjorts att en röstningslokal alltid måste hålla öppet minst två sammanhängande timmar.

I *andra stycket* regleras att en av de röstningslokaler som anordnats ska vara öppen varje vardag under den period som röstning enligt 49 § får ske i en sådan lokal, valdagen samt därutöver, under samma period, hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00. Med vardag avses måndag–lördag.

Tredje stycket anger att det är valnämnden som ska fatta beslut om vilka faktiska öppettider en enskild röstningslokal ska ha, utöver de minimikrav som gäller enligt första och andra styckena.

Fjärde stycket motsvarar delvis nu gällande 18 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2012:18) med närmare bestämmelser om direkta val, som reglerar när röstmottagning ska avslutas på ett särskilt röstmottagningsställe. Bestämmelsen har flyttats till kyrkoordningen och anpassats till att gälla för en röstningslokal. Bestämmelsen innebär att röstmottagningen i en röstningslokal ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00 när vallokalerna stänger.

Femte stycket reglerar motsvarande situation som nu gällande 53 § tredje stycket. Det har dock skett en terminologisk anpassning i förhållande till bestämmelsen i 51 § tredje och fjärde styckena. Bestämmelsen ger stiftsstyrelsen en möjlighet att på samma sätt som tidigare gällande en expedition för förtidsröstning, efter ansökan från valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från de öppettider för röstningslokal som anges i första och andra styckena.

51 b §

Bestämmelsen är ny, men motsvarar delvis gällande 50 § tredje stycket. Den erinrar om att valnämnden, innan ett beslut om röstmottagningsställena och öppethållande för dessa tas, ska samråda med kyrkoherden. Bestämmelsen träffar alla röstmottagningsställena och dessas öppethållande. Den är därigenom vidare än den nu gällande bestämmelsen, som endast avser beslut om på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning ska ske. Ett krav på samråd torde dock i princip redan följa av 2 kap. 9 §. Detta innebär bl.a. att det även i andra frågor som påverkar församlingens eller, om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratets verksamhet kan finnas anledning för valnämnden att samråda med kyrkoherden.

52 §

Bestämmelsen motsvarar delvis nu gällande 51 § och reglerar frågor om grupp- och kandidatförteckningar samt blanka valsedlar på röstmottagningsställena.

Första stycket motsvarar gällande första stycket.

Andra stycket motsvarar delvis gällande andra stycket. Bestämmelsen innebär att det ska finnas upptryckta grupp- och kandidatförteckningar för vissa valkretsar i röstningslokalerna, som utgår från var lokalen är belägen. Skälet till detta är att underlätta röstning för de som röstar inom den egna valnämndens ansvarsområde.

Tredje stycket motsvarar delvis nu gällande tredje stycket men har anpassats till att röstmottagning i en röstningslokal kan ske till och med valdagen. Det innebär att valnämnden ska tillhandahålla grupp- och kandidatförteckningar för alla val och att väljaren ska ha möjlighet att ta del av grupp- och kandidatförteckningen för den valkrets där han eller hon är röstberättigad. Det sistnämnda innebär i praktiken att det måste vara möjligt att i en röstningslokal ta del av de grupp- och kandidatförteckningar som finns på internet. Även detta torde dock motsvara vad som i praktiken hittills gällt. Vidare ska det i röstningslokaler finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

53 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning och motsvarar gällande 52 §. Den reglerar att valnämnden ska utse valförrättare och röstmottagare.

54 §

Bestämmelsen motsvarar den nu gällande och reglerar brevröstning genom postbefordran.

En justering har dock gjorts i *tredje stycket*, där tidpunkten för när brevröster genom postbefordran senast ska vara inkomna till stiftet ändras från senast onsdagen i veckan före valdagen, till senast fredagen i veckan före valdagen. Skälet till detta är att det är möjligt att rösta i röstningslokaler i hela landet till och med valdagen. Anledningen till att brevröstning inte bör tillåtas längre tid än vad som föreslagits är att det måste vara möjligt att fastställa att den avgivna brevrösten lämnats före kl. 20.00 på valdagen. Det måste också finnas viss marginal så att de röster som avgivits hinner distribueras till stiftsstyrelserna före den slutliga sammanräkningen.

55 §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar brevröstning genom bud. Begreppet ”röstningslokal” i *andra stycket* har dock ersatts med det nya samlingsbegreppet ”röstmottagningsställe”.

56 §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar brevröstning genom bud. En anpassning har dock skett i *andra stycket* med anledning av avskaffandet av benämningarna ”särskilt röstmottagningsställe” och ”expedition för förtidsröstning”.

89 §

Motsvarar gällande bestämmelse och reglerar i vilka frågor som kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser.

Kyrkostyrelsen har i *första punkten* givits ett uttryckligt bemyndigande att utfärda bestämmelser i frågor om anmälan av kandidater.

I *femte punkten* har kyrkostyrelsen givits befogenhet att utfärda bestämmelser i fråga om tider för röstning på röstmottagningsställena generellt och inte enbart vallokal.

I *sjätte* och *sjunde punkten* har en anpassning gjorts till det nya samlingsbegreppet ”röstmottagningsställe”.

4 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

KsSkr 2015:3

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 19 kap. 5 §, 29 kap. 6 §, 31 kap. 15 §, 33 kap. 2 och 4 §§, 35 kap. 1, 2–5, 9 och 10 §§, 37 kap. 16 och 17 §, 44 kap. 8 § samt inledningen till sjätte avdelningen ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 35 kap. 1 a, och 1 b § samt 37 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap. Dop

5 § Ett dop i krissituation får förrättas av någon som är döpt.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *i* den församling där den döpta personen är *folkbokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *för* den församling där den döpta personen är *eller ska vara kyrkobokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Sjätte avdelningen: Kyrkotillhörighet

Inledning

Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir därmed upptagen i Svenska kyrkan. Den som har döpts i någon annan kristen kyrkas ordning kan inträda i kyrkan genom att anmäla sig. Det finns också möjlighet att tillhöra Svenska kyrkan i avvaktan på dop.

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar, *vanligen den territoriella församling inom vars område personen är folkbokförd*.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar.

29 kap. Kyrkotillhörighet

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen. Även kyrkoherden för en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

31 kap. Uppdraget som präst

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som domkapitlet i söker anställning som präst i ett stift

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet domkapitlet i det stift där kandidaten är folkbokförd

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas domkapitlet i det stiftet

4. andra än de som avses i punkterna 1–3 Domkapitlet i Uppsala stift

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som domkapitlet i söker anställning som präst i ett stift

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet domkapitlet i det stift inom vars territoriella område kandidaten är folkbokförd

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas domkapitlet i det stiftet

4. andra än de som avses i punkterna 1–3 Domkapitlet i Uppsala stift

Rösträtt

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
  4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till församling inte rösträtt till den församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till kyrkofullmäktige i ett pastorat endast rösträtt i det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
  4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Valbarhet

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling är vid val till församling inte valbar till den

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen. Vid val till pastorat är hon eller han endast valbar till det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid direkta val till kyrkomötet i 38 kap. 19 a § och indirekta val till kyrkomötet i 39 kap. 20 §.

Om valbarhetshinder i vissa fall finns bestämmelser i 5–9 §§.

35 kap. Församlingstillhörighet

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella församling där han eller hon är folkbokförd.

Bestämmelser om rätt i vissa fall att i stället tillhöra en icke-territoriell församling finns i 2–6 §§.

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd.

1 a § En person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

För det fall en person, enligt 2–6 §§, har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan i stället kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen.

Bestämmelser om kyrkobokföring i de fall då en person saknar känd folkbokföringsadress finns i 1 b §.

1 b § För det fall en person är folkbokförd endast i en kommun eller saknar känd hemvist ska han eller hon kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i en

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i

församling i Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

- 3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom
1. är medborgare i Tyskland,
  2. är född i ett tyskspråkigt land,
  3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
  4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
  5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

- 4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:t Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Stockholms *stift*, och dessutom
1. är medborgare i Tyskland,
  2. är född i ett tyskspråkigt land,
  3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
  4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1,

Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

- 3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom
1. är medborgare i Tyskland,
  2. är född i ett tyskspråkigt land,
  3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
  4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
  5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

- 4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:t Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom* Stockholms *stifts territoriella område*, och dessutom
1. är medborgare i Tyskland,
  2. är född i ett tyskspråkigt land,
  3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
  4. är make eller barn till någon

2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *i en församling i Stockholms stift*, och dessutom
1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom Stockholms stifts territoriella område*, och dessutom
1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *är folkbokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *enligt bestämmelserna i 1 a–1 b §§ ska vara kyrkobokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

Förändringen gäller från och med den dag då anmälan kom in till kyrkoherden.

10 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets och kyrkostyrelsens beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Rätt att överklaga beslutet har
1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är *folkbokförd* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

Rätt att överklaga beslutet har
1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är, *eller skulle ha varit, kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 1 a §, första stycket eller 1 b §* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

6 a § Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen på samma sätt. Detta gäller dock inte om beslutet kräver pastoral överväganden. I dessa fall ska istället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

- 16 § En ändring i församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.³

En ändring enligt första stycket som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företräddas av tidigare valda organ träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet. Detsamma gäller sådana ändringar som avses i 15 §.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen även i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Ändringen träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet.

En ändring i församlingsindelningen enligt 6 a § träder i kraft vid den tidpunkt som kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen beslutar.

En ändring av församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § träder i kraft 1 januari det år som anges i beslutet.

- 17 § Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § första stycket ska fattas senast ett år innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § andra stycket ska fattas senast tre månader innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § tredje och fjärde styckena ska fattas under den mandatperiod då den ändrade indelningen ska träda i kraft. Det ska fattas senast nio månader före ikraftträdandet.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § femte stycket ska fattas senast en månad innan ändringen ska träda i kraft.

---

³ Stycket redovisat i den lydelse som gäller fr.o.m. den 1 januari 2016. Se KsSkr 2014:3 och KmSkr 2014:13.

Ett beslut om att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § som beslutas under en mandatperiod ska fastställas av stiftsstyrelsen eller, om stiftsstyrelsen är beslutande, beslutas av stiftsstyrelsen senast nio månader före ikraftträdandet. Om ändringen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska beslutet fastställas eller beslut fattas av stiftsstyrelsen senast ett år innan det ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar *som har fattats enligt 6 §, första meningen, 6 a §, tredje meningen och 7 §.*

Berörda stiftsstyrelser ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 a §, första meningen.

44 kap. Ekonomisk utjämning

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna *i en församling* den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare *i församlingen* den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verksamhet och en procentsats som beslutas av kyrkostyrelsen. Styrelsen får besluta om minskning av procentsatsen vid låg

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna *inom en församlings territoriella område* den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare *inom församlingens territoriella område* den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verksamhet och en procentsats som beslutas av kyrkostyrelsen. Styrelsen får besluta om minsk-

andel kyrkotillhöriga.

ning av procentsatsen vid låg
andel kyrkotillhöriga.

KsSkr 2015:3

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller endast territoriella församlingar.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

4.1 Bakgrund

4.1.1 Församlingsindelningen och folkbokföringen

4.1.1.1 Inledning

Fram till den 30 juni 1991 administrerades folkbokföringen av Svenska kyrkan. Den 1 juli 1991 fördes denna uppgift över från kyrkans pastorsexpeditioner till skatteförvaltningen. Numera sker registrering av folkbokföringsuppgifter i lokala folkbokföringsregister vid skattekontoren inom Skatteverket. Uppgifterna samlas i Skatteverkets nationella folkbokföringsdatabas.

Kyrkans territoriella församlingar har emellertid fortsatt att, tillsammans med fastighet, kommun och län, utgöra en indelningsgrund i folkbokföringen och kyrkan redovisar därför sin församlingsindelning och ändringar i densamma till Skatteverket genom Kammarkollegiets Trossamfundsregister.

4.1.1.2 Församlingsindelningens knytning till folkbokföringen

Församlingsbegreppet används inom folkbokföringen för att ange den församling i vilken en nyfödd folkbokförs (födelsehemort) och den församling i vilken en person är folkbokförd (folkbokföringsort). Enligt 6 § folkbokföringslagen (1991:481) ska en person som huvudregel folkbokföras på den fastighet och i den territoriella församling inom Svenska kyrkan där han eller hon är att anse som bosatt.

Uppgift om församling ingår också i den så kallade LKF-koden, som består av sex siffror, två för län, två för kommun och två för församling. Skatteverkets folkbokföringsdatabas innehåller för alla i Sverige folkbokförda uppgift om LKF-koden. En stor mängd andra datasystem som hanterar folkbokföringsuppgifter, såväl i kyrkan som i samhället i stort, har en inbyggd logik som bygger på LKF-kod. Utformningen av systemet med LKF-koder ger, trots att det inte finns någon formell skyldighet för kyrkan att tillse att församlingsgränser följer kommungränser, vid handen att det har förutsatts att en församling normalt alltid ligger inom en och samma kommun, på samma sätt som en kommun alltid ligger inom ett och samma län. Detta stämmer också för i stort sett samtliga församlingar i Svenska kyrkan. Endast tolv församlingar har en geografisk sträckning över kommungräns. Ingen församling sträcker sig över fler än två kommuner.

4.1.1.3 Församlingsindelningen och kommunindelningen

Före relationsförändringen gjordes ändringar i församlingsindelningen med tillämpning av 5 kap. kyrkolagen. Beslut om ändring i församlings- och pastoratsindelningen fattades i huvudsak av Kammarkollegiet. I lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastisk indelning i samband med fastighetsbildning (LÄIF) fanns dock bestämmelser om ändring av församlingsgräns i samband med fastighetsbildning.

Enligt 3 § LÄIF skulle det ske en automatisk ändring av församlingsgräns som sammanföll med kommungräns i det fall kommungränsen ändrades till följd av en fastighetsbildningsåtgärd. En sådan kommungränsändring skulle, och ska, enligt lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbild-

ning, ske om två till varandra gränsande fastigheter som ligger på var sin sida om en kommungräns läggs samman till en fastighet.

Bestämmelserna i LÄIF upphörde som en följd av relationsändringen mellan staten och kyrkan och med kyrkoordningens tillkomst lades huvudansvaret för att besluta om församlingsindelningen på stiftsstyrelserna.

Det finns sedan relationsändringen inte längre någon skyldighet för församlingsgränserna att följa vare sig kommun- eller fastighetsgränser. Enligt 28 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762) har Lantmäteriet emellertid en skyldighet att underrätta Svenska kyrkan om myndigheten har fattat ett beslut om ändring av fastighetsgräns som kan föranleda en ändring av församlingsgräns. Genom kontinuerlig avisering från lantmäterimyndigheten om beslutade fastighetsbildningsåtgärder har stiftsstyrelserna erhållit erforderliga beslutsunderlag för att kunna ändra församlingsgränser på grund av ändrade fastighetsförhållanden. Eftersom kommungränserna alltid följer fastighetsgränser har härigenom kunnat säkerställas att församlingsgränserna normalt sammanfaller med kommungränserna.

Bestämmelsen i 28 § fastighetsbildningskungörelsen upphör dock att gälla den 1 januari 2016.

4.1.1.4 Församlingsindelningen och Lantmäteriet

Kyrkan förfogar idag inte över någon egen kartbild över församlingsindelningen utan det är Lantmäteriet som idag ansvarar för den enda kontinuerligt uppdaterade kartbilden över hur Svenska kyrkans församlingsindelning och församlingarnas gränser geografiskt ser ut.

Lantmäteriet ska enligt 37 § första stycket 9 förordningen (2000:308) om fastighetsregister redovisa indelningen i församlingar inom Svenska kyrkan på registerkartan. När församlingsindelningen ändras med hänsyn till kyrkans verksamhet ändrar Lantmäteriet, efter en årlig avisering från kyrkan, redovisningen i fastighetsregistrets textinformation och i registerkartan.

4.1.2 Folkbokföringsdatabasen och kyrkobokföringssystemet

4.1.2.1 Allmänt

Fyra dagar per vecka får kyrkan en aviseringsfil från Skatteverket vilken innehåller samtliga folkbokföringshändelser avseende hela befolkningen. Bland annat erhåller kyrkan uppgift om namn, personnummer, folkbokföringsfastighet och folkbokföringsadress. Baserat på denna fil läses folkbokföringsdata om de kyrkotillhöriga in i kyrkobokföringens medlemsregister. Eftersom församlingsindelningen utgör en indelningsgrund i folkbokföringen erhåller kyrkan idag, direkt från Skatteverket, uppgift om församlingstillhörighet för samtliga kyrkotillhöriga. Uppgifterna ur folkbokföringsdatabasen lämnas via Skatteverkets särskilda aviseringsregister, Navet. Navet innehåller i stort sett samma uppgifter som folkbokföringsdatabasen. Navet är dock en egen databas och skiljer sig på vissa punkter från folkbokföringsdatabasen vilket konkret innebär begränsningar i fråga om möjligheten att erhålla uppgift om en persons tidigare folkbokföringsadress.

Svenska kyrkan har också direktåtkomst till Navet i fråga om bland annat person- eller samordningsnummer, namn, adress, och folkbokföringsfastighet beträffande hela befolkningen.

Genom principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96: KU12, rskr. 1995/96:84) slogs det fast att kyrkoavgiften kostnadsfritt för Svenska kyrkan skulle tas ut tillsammans med och på samma sätt som inkomstskatten under förutsättning att hjälpen kunde inordnas i gällande uppbördssystem.

För att kunna debitera rätt avgift behöver Skatteverket vissa uppgifter från kyrkan. Kyrkan lämnar därför, senast den 3 december varje år, på medium för automatisk databehandling, till Skatteverket uppgift om kyrkotillhöriga individer samt avgiftssatserna för kyrkans ekonomiska enheter. Av de uppgifter som lämnas till Skatteverket framgår om personen tillhör en icke-territoriell församling och i så fall vilken. För de som inte tillhör en icke-territoriell församling framgår endast att de tillhör den församling där de är folkbokförda. Uppgift om vilken denna i det enskilda fallet är har Skatteverket redan eftersom församling är en indelningsgrund i folkbokföringen.

4.1.3 Användningen av folkbokföringsbegreppet i kyrkoordningen

I 4 § lagen om Svenska kyrkan anges att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Regeringen anförde i propositionen *Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (1998/99:116) att begreppet bosatt var något vidare än begreppet folkbokförd och att den närmare innebörden av begreppet bosatt borde regleras inomkyrkligt. Vid kyrkoordningens tillkomst valde man att i kyrkoordningen bibehålla anknytningen till folkbokföringen, bland annat eftersom man menade att sambandet mellan folkbokföring, erläggande av kyrkoavgift, rösträtt och valbarhet betonades genom en sådan ordning (CsSkr 1999:3, sid. 2–245).

I kyrkoordningen förekommer begreppet folkbokförd i församling på ett flertal ställen. I 35 kap. 1 § som innehåller huvudregeln för församlingstillhörighet sägs att den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den församling där han eller hon är folkbokförd. Även undantagsbestämmelserna som avser rätt att tillhöra någon av de icke-territoriella församlingarna i 35 kap. 2–6 §§ tar sin utgångspunkt i folkbokföringsbegreppet. Frågor om upptagande i kyrkan prövas, enligt 29 kap. 6 § av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. Av 33 kap. 2 respektive 4 §§ följer att en persons folkbokföring utgör utgångspunkt för att bestämma rösträtt respektive valbarhet till uppdrag som förtroendevald.

Begreppet förekommer också i 19 kap. 5 § (anmälan om nöddop), 31 kap. 15 § (frågor om att anta någon till uppdraget som präst), 31 kap. 16 § respektive 32 kap. 16 § (prövning av frågor om behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst som präst respektive diakon), 35 kap. 9 § (anmälan om utträde ur icke-territoriell församling för att i stället tillhöra territoriell församling), 35 kap. 10 § (rätt att överklaga beslut om församlingstillhörighet) samt i inledningstexten till sjätte avdelningen.

Vidare beräknas den ekonomiska utjämningen på grundval av antalet kyrkotillhöriga (den s.k. kyrkotillhörighetskoefficienten) enligt 44 kap. 8 § på de kyrkotillhörigas andel av det totala antalet folkbokförda invånare i en församling.

4.2 Riksdagens beslut och den systemtekniska lösningen

4.2.1 Riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling m.m.

Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i proposition 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet föregicks av i huvudsak två utredningar; SOU 2009:75 *Folkbokföringen* och Finansdepartementets promemoria *Ny hantering av begravnings- och kyrkoavgifterna*. Beslutet, som träder i kraft den 1 januari 2016, innebär bland annat att folkbokföring inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. I stället ska folkbokföring ske på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481).

Riksdagens beslut innebär bland annat att församlingsindelningen blir en helt intern fråga för kyrkan även på så vis att Skatteverket inte längre kommer att ha kännedom om församlingsindelningen och Lantmäteriet kommer att upphöra med sin kartografiska redovisning av församlingsindelningen. För att kyrkan även efter den 1 januari 2016 dels ska kunna förse Skatteverket med de uppgifter som krävs för uppbördshjälpen och dels internt kunna upprätthålla territorialprincipen måste kyrkan själv utveckla ett systemstöd som ger förutsättningar för att hantera och redovisa den gällande församlingsindelningen och för att kunna hänföra de kyrkotillhöriga till rätt församling. Ett sådant systemstöd är för närvarande under utveckling, se nedan.

En annan tydlig konsekvens av riksdagens beslut är att det inte längre går att tala om att en person är ”folkbokförd i en viss församling” eller ”den församling där en person är folkbokförd” eftersom ingen längre kommer att i formell mening vara folkbokförd i en församling.

Det faktum att Lantmäteriet inte längre kommer att bistå stiftet med löpande information om ändringar i fastighetsindelningen innebär vidare att stiftet inte på samma sätt som tidigare kommer att ha möjlighet att rätta sin församlingsindelning så att församlingsgränserna stämmer överens med kommungränserna, vilket riskerar att medföra problem av såväl praktisk som teknisk natur.

4.2.2 Den inomkyrkliga systemtekniska lösningen

Det systemstöd som är under utveckling hos kyrkostyrelsen utgörs i praktiken av flera olika system som ska kunna kommunicera med varandra och med andra redan existerande system.

Dels utvecklas ett system med digitala kartbilder över Svenska kyrkans indelning. Eftersom kyrkans församlingsindelning inte längre – ens i praktiken – kommer att ha någon koppling till fastighetsindelningen kommer en församlings territorialyta efter den 31 december 2015 inte kunna beskrivas som omfattande ett antal fastigheter. I stället kommer församlingens territorialyta att behöva beskrivas genom att gränserna markeras på en digital kartbild. Denna kartbild måste kyrkan själv ansvara för eftersom Lantmäteriet kommer att upphöra med sin redovisning av Svenska kyrkans församlingsindelning.

Även underlaget för stiftsstyrelsens, och i förekommande fall kyrkofullmäktiges och kyrkostyrelsens, beslut om indelningsändring kommer med nödvändighet att utgöras av en ändrad gränssträckning på en karta. Till det ovan beskrivna kartbildssystemet kommer därför att kopplas ett systemstöd för indelning vilket möjliggör för stiftet att arbeta med indelningsändringar genom att förändra gränser på en karta direkt i systemet. Detta indelningssystem kommer att vara kopplat till kartsystemet så att de handläggare på stiftet som arbetar med indelningsändringar hela tiden kan

arbeta i uppdaterade kartor. När beslut om indelningsändring sedan fattats och trätt i kraft kommer kartan i kartsystemet att ritas om. För de stift som väljer att arbeta med indelningsändringar direkt i kyrkans nya indelningssystem kommer detta att ske med automatik.

Vidare kommer kyrkostyrelsen att utveckla ett system som gör det möjligt att på automatiserad väg hämta en persons folkbokföringsadress från Skatteverkets aviseringsregister, Navet, erhålla adressens kartkoordinater från Lantmäteriets databas med adresskoordinater samt skicka denna information vidare till kyrkans egen kartdatabas för att på så sätt få information om i vilken församling personens folkbokföringsadress är belägen. Detta sker genom automatiserad masshantering i direkt kommunikation mellan kyrkostyrelsens system och Skatteverkets respektive Lantmäteriets system. Genom detta system kommer kyrkan också kunna förse Skatteverket med uppgift om kyrkoavgiftssats på individnivå.

Systemet kommer att redovisa och vara uppbyggt kring LKF-koder som för varje kyrkotillhörig visar vilken församling den enskilde tillhör, vilken kommun församlingen ligger i och vilket län kommunen hör till.

4.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

4.3.1 Justering av församlingsgräns när kommungräns ändras

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen ges rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd. I de fall ett sådant beslut kräver pastorala ställningstaganden ska dock beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

Ändrade bestämmelser: 37 kap. 16 och 17 §§

Nya bestämmelser: 37 kap. 6 a §

Promemorians förslag överensstämmer i stort med kyrkostyrelsens förslag. Kyrkostyrelsens föreslår dock att det uttryckligen ska framgå av 37 kap. 6 a § att kyrkostyrelsens beslutsrätt inte gäller i de fall beslutet kräver pastorala överväganden och att beslutet i dessa fall istället ska fattas av stiftsstyrelsen i berört stift.

Remissinstanserna: En klart övervägande majoritet har tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot, de förslag som lämnats i promemorian.

Luleå stift tillstyrker förslagen men förutsätter att det upprättas goda rutiner kring samrådsförfarandet med stiftet i de fall det bedöms vara nödvändigt. Man delar den uppfattning som framförs i promemorian att processen kring rättning av församlingsgränser ska stå i proportion till gränsändringarnas ringa betydelse för verksamheten på lokal nivå.

Även *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* har anfört att man funnit att de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen ter sig såväl nödvändiga som ändamålsenliga med hänsyn tagen till riksdagens beslut och har inget att erinra. Dock anför man att det möjligen kan vara eftersträvänsvärt att det i något skede av den fortsatta processen fram till kyrkomötesbeslut gick att åtminstone ge en antydning av vad som mer specifikt avses när det i promemorian sägs att rättning av församlingsgräns gentemot kommungräns inte kan komma i fråga om det skulle innebära att ett ”icke obetydligt antal tillhöriga” skulle komma att byta församlingstillhörighet.

Stiftsstyrelsen i Stockholms stift tillstyrker förslaget men beklagar att den kyrkliga indelningen tappar kopplingen till fastighetsindelningen då denna koppling innebär att kyrkans indelning blir tydlig och konkret för alla berörda och underlättar

för stiftskansliet att löpande hålla reda på församlingsgränserna och vidta åtgärder när så krävs. Stiftsstyrelsen anser vidare att ett förtydligande bör ske avseende 37 kap. 6 a § så att det uttryckligen framgår av paragrafen att kyrkostyrelsens rätt att ändra en församlingsgräns begränsas till de fall som inte kräver några pastorala överväganden.

Strängnäs stift ser fördelarna med att församlingsgränserna så långt det är möjligt följer kommungränserna, men är kritiskt till förslaget att kyrkostyrelsen ska vara beslutande när det gäller harmonisering av församlingsgränser till kommungränser. Det är stiftets uppfattning att vid samtliga gränsändringar inom ett stift ska närhetsprincipen gälla, dvs. stiftsstyrelsen ska i detta fall äga beslutet.

Stiftsstyrelsen i Växjö stift ställer sig bakom förslaget att församlingsgränserna i möjligaste mån ska följa kommungränser, främst med anledning av att församlingsarbetet bör följa människors övriga rörelsemönster men avvisar förslaget om kyrkostyrelsens beslutsrätt vad gäller församlingsgränsändringar.

Stiftsstyrelsen i Skara stift tillstyrker förslaget men anför att, även om det inte råder någon tvekan om att det i normalfallet inte finns någon anledning att föreskriva en samrådsskyldighet för kyrkostyrelsen, respektive stift är ytterst ansvarigt för den ändamålsenliga indelningen i stiftets församlingar och pastorat. Man anser därför att det bör föreskrivas en skyldighet för kyrkostyrelsen att reda ut befogenheten för beslutsfattande i samråd med berört stift i de fall en pastoral bedömning kan komma att ligga till grund för beslut om församlingsgränsändring.

Även *Nyköpings församling* anser att förslaget om att kyrkostyrelsen ska få möjlighet att rätta församlingsgränser, förslaget om tidpunkt för ikraftträdande och information samt minskade möjligheter till samråd och därigenom önskvärd lokal och regional förankring och acceptans är olyckligt då det kan innebära en inte önskvärd minskning av nödvändigt engagemang samt respekt för stiftens och kyrkorådets lokala ansvar och handlingsutrymme.

4.3.1.1 Församlingsgränsernas följsamhet gentemot kommungränser

När en fastighetsbildning sker över kommungränser kan det, som framgått ovan, också bli fråga om att själva kommungränsen ändras. Så blir fallet om två till varandra angränsande fastigheter som ligger i var sin kommun läggs samman till en fastighet. Den här typen av små ändringar av kommungränsernas exakta sträckning är tämligen vanliga och sker löpande.

Trots att kyrkan inte, sedan 2000, har någon laglig skyldighet att se till att församlingsgränserna följer kommungränserna har, som framgått ovan, så ändå skett kontinuerligt. Denna följsamhet har möjliggjorts av att Lantmäteriet, enligt 28 § fastighetsbildningskungörelsen, haft en skyldighet att informera kyrkan om det har fattats ett fastighetsbildningsbeslut som kan föranleda ändring av församlingsgräns.

När bestämmelsen i fastighetsbildningskungörelsen upphör att gälla den 1 januari 2016 kommer stiftet inte längre att erhålla någon information från Lantmäteriet om ändringar i fastighetsindelningen. Eftersom kyrkan inte har skyldighet att följa fastighetsgränser spelar detta i sig ingen större roll. Det finns dock, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, tungt bärande skäl som talar för att kyrkans geografiska församlingsindelning även fortsatt bör ta hänsyn till kommungränsernas sträckning.

Från en allmän utgångspunkt kan det, enligt styrelsens mening, inte sägas vara ändamålsenligt om en eller flera mindre delar av en församling hamnar i en annan kommun än resten av församlingen. Många församlingar och pastorat har ett uppbyggt samarbete med den kommun i vilken församlingen är belägen. Detta gäller

inte minst samarbete mellan församlingens diakonala verksamhet och kommunens verksamhet inom socialnämndens område. Även inom kommunens äldreomsorg finns ofta ett uppbyggt samarbete med den lokala församlingen/det lokala pastoratet.

Även när det gäller krisberedskap har många församlingar samarbete med kommunen och deltar bland annat i s.k. POSOM-grupper eller liknande grupper för psykiskt och socialt omhändertagande. På vissa håll i landet finns också en regional samverkan inom länet i krisberedskapsfrågor. Av betydelse i detta sammanhang är att församlingens arbete, enligt den lokaliseringsprincip som kommer till uttryck i 2 kap. 1 § i kyrkoordningen, riktar sig till alla som vistas inom församlingens gränser, oberoende av kyrkotillhörighet och oberoende av bostadsort. Det kan handla om flyktingar, människor som är intagna på olika typer av institutioner, som går i skola inom församlingens gränser eller vistas som turister i församlingen. Mot bakgrund härav skulle en församling som ligger spridd i flera kommuner behöva ha samarbete med samtliga dessa.

Enligt 10 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) utövar länsstyrelserna tillsyn över begravningsverksamheten. Vidare har länsstyrelsen ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet, vilket bland annat innebär att det är länsstyrelsen som lämnar tillstånd till ändring av flertalet kyrkobyggnader och kyrkotomter och lämnar tillstånd till avyttring, flyttning och ändring/reparation av vissa kyrkliga inventarier. Länsstyrelsen ska också yttra sig över fördelningen inom länet av kyrkoantikvarisk ersättning. Länsstyrelsen har vidare tillsyn över de stiftelser som många församlingar förvaltar. Eftersom det av regeringens tillkännagivande av länens indelning i kommuner (2008:808) framgår att varje län utgörs av vissa utpekade kommuner kan det inte, om en församling ligger i fler än en kommun, uteslutas att församlingen/-begravningshuvudmannen skulle behöva relatera till två tillsynsmyndigheter i frågor som rör begravningsverksamheten, de kyrkliga kulturminnena och stiftelseförvaltning.

Ett annat viktigt skäl till att inte tillåta att församlingsgränser avviker från kommungränser i det fall gränserna från början varit avsedda att följa samma geografiska sträckning, är av systemteknisk natur. Som nämnts ovan har många av kyrkans datasystem en inbyggd logik som bygger på LKF-kod. Det skulle därför innebära en oöverskådlig försvagning av och en systemrisk för en stor del av kyrkans administrativa system om inte också det nya systemet bygger på och hanterar LKF-koder. Att utveckla nya administrativa system som inte har denna inbyggda logik för att ersätta de idag befintliga systemen skulle medföra ett mycket omfattande arbete till stora kostnader och skulle inte hinnas med inom de tidsramar som står till kyrkans förfogande innan folkbokföring upphör att ske på församling den 1 januari 2016. Såväl de befintliga systemen som det system som nu är under utveckling kan hantera dubbla LKF-koder men inte tredubbla. Det är därför av stor betydelse att en församling inte kommer att ligga i tre eller fler kommuner vilket skulle kunna ske av förbiseende om inte församlingsgränserna rättas gentemot kommungränser när kommungränser ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd.

Mot bakgrund av det som anförts ovan bör det, enligt kyrkostyrelsens mening, tillses att det även framgent sker en rättning av gränserna i församlingsindelningen så att varje församlingsgräns som idag exakt följer sträckningen för motsvarande kommungräns normalt rättas så att församlingsgränsen fortsätter att följa kommungränsen om kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd.

Ingen remissinstans har motsatt sig förslaget i denna del. *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift* beklagar dock att den kyrkliga indelningen tappar kopplingen till fastighetsindelningen. Enligt kyrkostyrelsens uppfattning vore det emellertid inte försvarbart att bygga upp de system och den organisation som skulle krävas för att

kunna hålla kvar kopplingen till fastighetsindelningen. Det kan också ifrågasättas om en sådan koppling i längden vore önskvärd då den också skulle innebära opåkallade begränsningar i kyrkans möjligheter att fritt bestämma församlingsgränserna. Vidare skulle en sådan koppling försvåra strävandena mot att varje församling ska ha en sammanhållen gräns eftersom ett fasthållande vid fastighetsindelningen torde innebära att man tvingades acceptera så kallade enklaver⁴.

4.3.1.2 Vem som ska besluta om rättning av församlingsgräns

Det är idag Lantmäteriet som ansvarar för den kartografiska redovisningen av kyrkans församlingsindelning. När Lantmäteriet från den 1 januari 2016 upphör med att hålla en uppdaterad karta över indelningen blir det i stället kyrkostyrelsen som kommer att överta uppgiften att redovisa kyrkans indelning kartografiskt genom att, i den systemlösning som beskrivits ovan, tillhandahålla en digital kartbild över indelningen som vid varje tid är korrekt och uppdaterad. Detta är bland annat nödvändigt för att kyrkostyrelsen ska kunna fullgöra sin uppgift att till Skatteverket lämna erforderliga uppgifter för uppbördshjälpen. Enligt kyrkostyrelsen måste det därför, även om det normalt inte kan sägas vara en sak för kyrkostyrelsen att besluta om ändringar i församlingsindelningen, i detta fall anses vara en angelägenhet för trossamfundet som sådant att på ett övergripande plan kunna ha inflytande över församlingsgränsernas sträckning, i den meningen att kyrkostyrelsen kan genomföra de gränsjusteringar som kan krävas för att en församlingsgräns ska kunna följa efter en kommungräns när denna ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd.

Det finns också praktiska omständigheter som talar i samma riktning. Från och med den 1 januari 2016 kommer Lantmäteriet inte längre att underrätta stiftet när det har fattats ett beslut om ändring av en fastighetsgräns som kan föranleda en ändring av en församlingsgräns. Det är då inte rimligt att förvänta sig att varje stift och, i förekommande fall, pastorat själva ska hålla sig underrättade om alla de ändringar i fastighetsindelningen som sker och göra motsvarande ändringar i församlingsgränsernas sträckning för att följa den kommunala indelningen.

Strängnäs stift är kritiskt till förslaget i denna del och menar att närhetsprincipen bör gälla vilket innebär att det är stiftsstyrelsen som ska äga beslutet. Även *Stiftsstyrelsen i Växjö stift* avvisar förslaget i denna del. *Nyköpings församling* anser att förslaget innebär att beslutsmandatet på ett olyckligt sätt fräntas företrädare på lokal och regional nivå. Enligt kyrkostyrelsens mening måste de motiv för att kyrkostyrelsen bör ges beslutanderätt som anförts ovan anses väga tyngre än motiven för ett strikt fasthållande vid närhetsprincipen i dessa fall. Eftersom de församlingsgränsändringar som är aktuella i detta sammanhang alltid grundar sig på en kommungränsändring som skett till följd av en fastighetsbildningsåtgärd torde det nästan uteslutande vara fråga om smärre ändringar i församlingsgränsernas sträckning. Det synes därför, enligt kyrkostyrelsen, vara en onödigt stor belastning att lägga på varje stift och, i förekommande fall, varje pastorat uppgiften att hålla sig uppdaterad om kommungränsändringar inom stiftet/pastoratet och vidta rättningar. Det torde också, ur praktisk synvinkel, vara en fördel om den här typen av små församlingsgränsändringar huvudsakligen kan ske samordnat och i ett sammanhang.

Kyrkostyrelsen anser däremot att det, som också framhålls i promemorian, inte kan komma ifråga att kyrkostyrelsen gör en rättning av församlingsgränsen enligt den nu föreslagna paragrafen i de fall det kan krävas pastorala överväganden. Enligt

---

⁴ En enklav är en del av en församling som geografiskt ligger insprängd inom en annan församlings territoriella område.

kyrkostyrelsens uppfattning får detta närmast betraktas som en självklarhet men kyrkostyrelsen bedömer det ändå som värdefullt att det, som föreslås av *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift*, uttryckligen framgår av kyrkoordningen att kyrkostyrelsens beslutsrätt inte gäller i de fall beslutet kräver pastorala överväganden och att beslutet i dessa fall istället ska fattas av stiftsstyrelsen i berört stift. Det får då vara kyrkostyrelsens ansvar att informera berörd stiftsstyrelse om den kommungränsändring som skett. I det fall tvekan skulle råda kring huruvida pastorala överväganden kan krävas får det anses ligga i sakens natur att kyrkostyrelsen kommer att kontakta berört stift för ett samråd.

Enligt kyrkostyrelsens mening torde det, i samtliga de fall då ett beslut om rättning av församlingsgräns påverkar personer så att dessa genom ändringen byter församlingstillhörighet, krävas någon form av pastorala överväganden vilket innebär att kyrkostyrelsen då ska överlämna ärendet till berörd stiftsstyrelse för beslut. Detta torde inte behöva bli alltför belastande för stiftet eftersom statistik från Lantmäteriet visar att det under ett normalår är färre än tio personer totalt i landet som byter kommuntillhörighet till följd av fastighetsbildningsåtgärder över kommungräns.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att kyrkostyrelsen, genom en ny bestämmelse i 37 kap. 6 a § kyrkoordningen, ges möjlighet att ändra församlingsgränsernas sträckning i de fall en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns som ändras på grund av en fastighetsbildningsåtgärd. Detta föreslås dock inte gälla i de fall beslutet kräver pastorala överväganden. I dessa fall ska istället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

Nyköpings församling anser att förslaget om tidpunkt för ikraftträdande och information samt minskade möjligheter till samråd innebär en risk för en icke önskvärd minskning av lokal och regional förankring och acceptans. Enligt kyrkostyrelsens uppfattning måste de, i sig viktiga, intressen som förs fram av församlingen emellertid vägas mot vikten av att kunna ha en rimlig och väl anpassad process för denna typ av smärre gränsändringar. Då det endast kan bli fråga om mindre ändringar av en enskild församlingsgräns sträckning torde det enligt kyrkostyrelsen inte vara nödvändigt att ha en ordning med obligatoriskt samråd med berörda församlingar/pastorat och/eller stift före beslut om justering av församlingsgräns. En sådan ordning skulle riskera att processen för att göra nödvändiga gränsändringar skulle bli tämligen utdragen vilket inte skulle stå i proportion till gränsändringarnas ringa betydelse för verksamheten på lokal nivå. Däremot bör i kyrkoordningen införas en bestämmelse om att kyrkostyrelsen genast ska underrätta berörda stiftsstyrelser om alla beslut som fattats enligt den nya 37 kap. 6 a §. Det får förutsättas att stiftet i sin tur, vid behov, underrättar berörda församlingar/pastorat. För att kyrkostyrelsen ska hinna informera berörda stift bör beslutet fattas senast en månad före det att det träder i kraft.

4.3.2 Begreppet "folkbokförd i församling"

Kyrkostyrelsens förslag:

- Begreppet folkbokförd ersätts med begreppet kyrkobokförd i de bestämmelser i kyrkoordningen där begreppet folkbokförd i församling förekommer.
- Bestämmelser införs som anger att en person alltid ska tillhöra den församling där han eller hon är kyrkobokförd samt att en person, som huvudregel, ska vara kyrkobokförd i den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.
- Den som är skriven på kommun eller saknar känd hemvist ska kyrkobokföras i den församling där han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

Ändrade bestämmelser: 19 kap. 5 §, 29 kap. 6 §, 31 kap. 15 §, 33 kap. 2 och 4 §§, 35 kap. 1, 2-5, 9 och 10 §§ samt 44 kap. 8 §

Ändrade inledningstexter: Inledningen till sjätte avdelningen

Nya bestämmelser: 35 kap. 1 a, och 1 b §§

Promemorians förslag överensstämmer i stort med kyrkostyrelsens förslag. Kyrkostyrelsen föreslår dock att de personer som efter den 1 januari 2016 är skrivna på kommun eller saknar känd hemvist ska kyrkobokföras i den församling där de senast var folkbokförda på en fastighet.

Remissinstanserna: En klart övervägande majoritet har tillstyrkt eller inte haft något att erinra mot, de förslag som lämnats i promemorian.

Uppsala stift tillstyrker promemorians förslag i övrigt men avstyrker förslaget i den del som avser reglering av församlingstillhörighet för de som inte är folkbokförda på en fastighet. Stiftet menar att förslaget att hänföra personer till församling via LKF-koder kommer att få till följd de flesta kommer att folkbokföras i den mest centralt belägna församlingen i en kommun. Stiftsstyrelsen menar att detta är olyckligt då det förstärker upplevelsen av kyrkans centraliseringsiver. Man menar vidare att de personkategorier som registreras som "på kommun skriven" alla tillhör de särskilt utsatta grupperna i samhället. Man anser att det måste gå att finna en pastoralt godtagbar lösning på denna fråga och att promemorians förslag inte är acceptabelt. Vidare påpekar Stiftsstyrelsen att följden av förslaget, vid en kommun-sammanläggning eller kommunindelning, kommer att bli att ett antal kyrkotillhöriga med automatik flyttas över från en församling till en annan utan andra skäl än systemtekniska eftersom kommunregleringen medför en ändring i fråga om vilken församling som har den lägsta LKF-koden. Stiftsstyrelsen menar att en alternativ lösning bör ha som utgångspunkt att en person som är skriven på kommun i första hand ska tillhöra den församling där han eller hon har en naturlig tillhörighet. I det fall det går att fastställa att en person närmast före registreringen som "på kommun skriven" tillhört en viss församling i berörd kommun fortsätter personen att tillhöra samma församling. I det fall sådan tillhörighet inte kan fastställas, ska personen i stället tillhöra den församling där en samhörighet kommer eller har kommit till uttryck t.ex. genom kontakter inom församlingens gudstjänstliv och/eller diakonala arbete. I det senare fallet förutsätts om möjligt någon form av ömsesidigt bekräftande mellan kyrkoherde (kan delegeras) och den kyrkotillhöriga ifråga. Först i det fall någon naturlig församlingstillhörighet inte syns föreligga utifrån någon av ovanstående utgångspunkter kan promemorians modell med knytning till församling med lägst LKF-kod bli aktuell.

Även *Stiftsstyrelsen i Skara stift* framhåller problem kopplade till förslaget om att hänföra de personer som blir skrivna på kommun till en församling genom LKF-kod. Man menar att det kan få till konsekvens att de som är skrivna på kommun i

större kommuner med flera församlingar blir bortglömda i den församlingssammanhang de faktiskt är tillhöriga och därmed riskerar att bli andra klassens medlemmar. Även i mindre befolkningstäta kommuner som är stora till ytan kan de som är skrivna på kommun drabbas av samma utsatthet. Enligt stiftet är det relevant att i sammanhanget ställa frågan hur berörda kyrkoherdar ska ges möjlighet att på ett fullgott sätt ta sitt ansvar för sina medlemmar respektive de som på behandlingshem, vårdhem och anstalter vistas inom kyrkoherdens församling.

Strängnäs stift är kritiskt till ordet kyrkobokförd och anser att man ytterligare kan överväga det nya ordvalet när ordet folkbokförd ska ändras.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation betonar vikten av att kyrkostyrelsen i den inomkyrkliga systemutvecklingen även säkrar de behov som begravningsverksamheten har. Man noterar att begravningsverksamhetens särskilda behov har uppmärksamats i promemorian.

Kyrkorådet i Tyska Christinae församling framhåller betydelsen av att församlingen även fortsättningsvis kan erhålla meddelande från folkbokföringen om nyinflyttade till församlingens upptagningsområde från tyskspråkiga länder och att det nya datasystemet byggs upp på ett sådant sätt att man även fortsättningsvis ges möjlighet att vårda sina medlemmar genom tillgång till deras personuppgifter. *Skatelövs församling* anför att man menar att inledningstexten till kyrkoordningens sjätte avdelning bör lyda; ”Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar på sätt framgår av 35 kap. 1–10 §§” men ställer sig i övrigt bakom promemorian förslag.

4.3.2.1 Införande i kyrkoordningen av begreppet kyrkobokförd

Eftersom en person från och med den 1 januari 2016 ska folkbokföras endast på den fastighet och i den kommun där han eller hon är att anse som bosatt går det då inte längre att tala om att en person är folkbokförd i en viss församling. Kyrkan måste därför hitta en annan ordning för att beskriva de grunder på vilka en person hänförs till en viss församling.

I 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan anges att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Detta är ett uttryck för den så kallade territorialprincipen. Det har tidigare, bland annat i betänkandet *Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser* (SKU 2004:1) konstaterats att utrymmet för att lägga in något annat i begreppet bosatt än folkbokförd är litet. Utgångspunkten måste, enligt kyrkostyrelsen, därför vara att ersätta begreppet folkbokförd med ett begrepp som innehållsligt inte har någon annan innebörd.

Den lösning som skisseras i promemorian, och som också kyrkostyrelsen här föreslår, är att ersätta begreppet ”folkbokförd” med begreppet ”kyrkobokförd” i de paragrafer i kyrkoordningen som idag talar om folkbokförd i församling samt att i 35 kap. 1 § klargöra att den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den församling där han eller hon är kyrkobokförd. Förslaget kompletteras av att det införs en ny 35 kap. 1 a § i kyrkoordningen som i första stycket klargör att en person som huvudregel ska vara kyrkobokförd i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen. På detta sätt åstadkoms en direkt koppling mellan begreppet kyrkobokförd och en persons folkbokföringsadress enligt folkbokföringen. Som nämnts ovan kommer kyrkan även fortsättningsvis att ha direktåtkomst till sådana adressuppgifter ur folkbokföringsdatabasen som behövs för att, med hjälp av Lantmäteriet och den inomkyrkliga systemlösningen, kunna hänföra en persons folkbokföringsadress till en viss församling. Detta gör det möjligt att ha

kvar folkbokföringsadressen som utgångspunkt för församlingstillhörigheten även om det inte går att, på samma sätt som tidigare, tala om att någon är folkbokförd i en församling.

Den som vill och har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen vilket föreslås framgå av 35 kap. 1 a §, andra stycket. Såvitt avser beskrivningen av upptagningsområdena för de icke-territoriella församlingarna i 35 kap. 2–5 §§ utgår denna fortfarande från folkbokföringen, dock används inte uttrycket folkbokförd i församling utan kravet på folkbokföring relaterar, i 33 kap. 2 och 3 §, direkt till kommun och i 33 kap. 4 och 5 §§ direkt till stiftets territoriella område.

Motiven för att använda begreppet kyrkobokförd är dels att detta begrepp relaterar direkt till det kyrkobokföringssystem i vilket uppgift om församlingstillhörigheten kommer att finnas, dels att det då blir tydligt att kyrkan har en egen ordning för att hänföra en tillhörig till rätt församling.

Beträffande några av de ställen i kyrkoordningen där begreppet folkbokförd förekommer föreslås ingen ändring. Det gäller 31 kap. 16 § och 32 kap. 16 § som avser prövning av frågor om behörighet att utöva uppdraget som präst respektive diakon. I dessa bestämmelser framgår bland annat att beslutande domkapitel – när det gäller frågor om behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst för övriga präster som är folkbokförda inom ett stifts område – är domkapitlet i det stiftet. Här kan inte begreppet folkbokförd ersättas med begreppet kyrkobokförd eftersom en av grunderna för att obehörigförklaras är att prästen eller diakonen har utträtt ur Svenska kyrkan (jfr. 31 kap. 11 §, punkten 3 respektive 32 kap. 11 §, punkten 3). Den som har utträtt ur kyrkan kan inte längre sägas vara kyrkobokförd i den meningen att han eller hon har kvar sin församlingstillhörighet, även om uppgift härom tekniskt ligger kvar i kyrkobokföringssystemet under tre månader efter det att vederbörande utträtt, innan den gallras. Eftersom paragraferna inte heller talar om ”folkbokförd i församling” utan endast om det stift inom vars område en person är folkbokförd är det också språkligt möjligt att ha kvar den nuvarande lydelsen.

Inte heller vad gäller Kungliga Hovförsamlingen föreslås någon ändring. Detta eftersom upptagningsområdet för den församlingen är Sverige och de som har rätt att tillhöra Kungliga Hovförsamlingen behöver därför inte hänföras till något särskilt geografiskt område i landet.

Vad beträffar det som *Tyska Christinae församling* anført om erhållande av meddelande om nyinflyttade från tyskspråkiga länder och tillgången till personuppgifter konstaterar kyrkostyrelsen att det här lämnade förslaget inte innebär någon förändring i dessa delar.

Skatelövs församling har anført att man anser att även inledningstexten bör innehålla en skrivning som hänvisar till 35 kap. 1–10 §. Kyrkostyrelsen konstaterar i denna del att inledningstexterna till kyrkoordningens olika avdelningar inte innehåller den gällande ordningen, denna återfinns i bestämmelserna. Inledningstexterna är tänkta att i en koncentrerad form ange bakgrunden och sammanhanget till det som behandlas i bestämmelserna. Mot denna bakgrund bör, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, inte inledningstexten ändras i enlighet med Skatelövs församlings förslag.

4.3.2.2 Kyrkobokföring i särskilda fall

I folkbokföringslagen finns bestämmelser som innebär att en person som med tillämpning av folkbokföringslagens bestämmelser inte kan hänföras till en viss fastighet men väl till en viss församling ska folkbokföras endast på den församling

till vilken vederbörande har störst anknytning. Detta gäller personer som saknar fast bostad men som normalt vistas inom en församling. Även personer som har fått beslut om s.k. kvarskrivning blir folkbokförda på endast sin tidigare församling. Dessa personer folkbokförs då under rubriken ”på församling skriven”. Detta innebär inte något problem för kyrkan idag då ju dessa personer ändå, genom folkbokföringen, hänförs till en församling.

I paragrafens lydelse per den 1 januari 2016 kommer emellertid i stället att föreskrivas att en person, om bosättningen kan hänföras till en viss kommun men inte till en viss fastighet, ska folkbokföras som bosatt i kommunen under rubriken ”på kommunen skriven”. Detsamma gäller för de som medges kvarskrivning. Till detta kommer, genom ändringar i folkbokföringslagen som träder i kraft den 1 januari 2016, att även äldre personer som vistas på äldreboende i vissa fall kan bli skrivna på sin tidigare hemkommun. Så blir fallet när en person som, enligt ett beslut av sin tidigare hemkommun, vistas på ett äldreboende i en annan kommun än den där han eller hon senast var folkbokförd och inte längre disponerar en bostad på den fastighet där han eller hon tidigare var folkbokförd.

De här beskrivna förändringarna i folkbokföringslagen innebär att Svenska kyrkan från och med den 1 januari 2016 själv måste bestämma till vilken församling en person hör som endast är folkbokförd på kommunen. I promemorian har föreslagits att de personer som är skrivna på kommun kyrkobokföringsmässigt ska knytas till den församling inom den aktuella kommunen som har lägst LKF-kod.

Stiftsstyrelsen i Uppsala stift avstyrker promemorians förslag i denna del och framhåller ett antal brister förenade med förslaget att hänföra personer till församling via LKF-kod. Även *Stiftsstyrelsen i Skara stift* pekar på brister i denna del. Kyrkostyrelsen delar till stora delar de synpunkter som förs fram av Stiftsstyrelserna i Uppsala och Skara stift. Enligt kyrkostyrelsen måste det, när det gäller de som efter den 1 januari 2016 är skrivna på kommun, göras en avvägning mellan intresset av att få en ordning som så långt möjligt innebär att de blir tillhöriga den församling de har störst anknytning till och intresset av att få till stånd en ordning som är juridiskt och tekniskt möjlig och därtill administrativt hanterbar. Vid denna avvägning menar kyrkostyrelsen att den lösning som ligger närmast till hands för att på ett relativt enkelt sätt hänföra dessa personer till en församling men samtidigt ta största möjliga hänsyn till de enskilda personernas anknytning till en församling är att utgå från deras senast kända folkbokföringsadress. En sådan lösning innebär att de personer som av olika anledningar blir skrivna på kommun kommer att fortsätta tillhöra den församling de tillhörde då de var folkbokförda på en fastighet. Beträffande de som är skrivna på kommun på grund av att de *vistas på äldreboende* kommer förslaget innebära att de får fortsätta tillhöra den församling de tillhörde innan de flyttade till äldreboendet. Detta kan nog i de flesta fall förutsättas överensstämma med den enskildes egen vilja och uppfattning om vilken församling han eller hon har störst anknytning till. Beträffande de som är skrivna på kommun till följd av att de *saknar fast bostad* är det svårare att uttala sig generellt om vilken församling dessa har störst anknytning till. Förutsatt att de fortfarande stadigvarande vistas i samma församling där de senast hade en bostad, vilket nog kan antas gälla för åtminstone en tämligen stor andel av dessa personer, kommer den nu presenterade lösningen innebära att de kommer att tillhöra den församling där de stadigvarande vistas. För de som är skrivna på kommun till följd av ett *beslut om kvarskrivning* kan konstateras att dessa i övervägande antalet fall inte torde vara bosatta i sin tidigare hemförsamling. Beslut om kvarskrivning meddelas i samband med att någon avflyttar från sin tidigare bostad och eftersom det rör sig om personer som har ett allvarligt hot riktat mot sig själva och/eller sin familj kan det antas att dessa

personer många gånger flyttar till en helt annan del av landet. Å andra sidan måste det, enligt kyrkostyrelsen, i dessa fall antas att de inte heller vill hamna i kyrkobokföringen som tillhöriga den församling där de de facto nu bor. Den inomkyrkliga offentlighetsprincipen medför att kyrkobokföringen som huvudregel är offentlig vilket innebär att var och en, oberoende av kyrkotillhörighet, anonymt har rätt att ta del av uppgifter ur den. Även om det finns bestämmelser i kyrkoordningen som medger att den här typen av uppgifter sekretessbeläggs måste det nog förutsättas att en enskild som lever under hot skulle känna sig tryggare med och föredra att s.a.s. ”bli kvarskriven” även i kyrkobokföringen., dvs. att de fortsätter tillhöra den församling där de senast officiellt var noterade som folkbokförda.

När det gäller de personer som vistas på behandlingshem, vårdhem och anstalter torde de redan idag kunna tillhöra en mängd olika församlingar utanför den församling där de tillfälligt vistas. Församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten enligt 2 kap. 1 § omfattar alla som vistas i församlingen. I detta avseende ändrar inte nu aktuella förslag vad som redan gäller.

Ett problem i sammanhanget är att Navet, den databas genom vilken uppgifter ur folkbokföringsdatabasen aviseras till kyrkan och andra, inte lagrar historikuppgift beträffande adresser varför det inte är möjligt för kyrkan att härigenom få tillgång till den senast kända folkbokföringsadressen för personer som är skrivna på kommun. Kyrkostyrelsen har emellertid, efter det att promemorian remitterats, inhämtat att det är tekniskt och juridiskt möjligt att bygga en systemteknisk rutin för kyrkan att själv lagra historikuppgifter beträffande de som är skrivna på kommun.

Mot bakgrund av det här anförda föreslår kyrkostyrelsen att de personer som är folkbokförda endast på kommun regelmässigt ska hänföras till den församling i vilken deras senast kända folkbokföringsadress är belägen. Denna lösning stämmer också bättre överens med den som staten genom ändringar i begravningslagen (1990:1144) har bestämt ska gälla för rätten till begravningsplats. Begravningslagen kommer från och med den 1 januari 2016 att innehålla bestämmelser av innebörd att för den som är skriven på kommun ska begravningsplats tillhandahållas av den begravningshuvudman inom vilkens förvaltningsområde vederbörande senast var folkbokförd på fastighet.

Den som helt saknar känt hemvist, dvs. som inte, med tillämpning av folkbokföringslagens bestämmelser, kan hänföras till vare sig en viss fastighet eller en viss församling, ska folkbokföras under rubriken ”utan känt hemvist”, men den församling där han eller hon tidigare var folkbokförd ska också registreras. Detta gäller personer vars adress och vistelseort är okända trots att all tänkbar utredning gjorts och personen inte heller kan antas vara utflyttad ur landet. En person som oavbrutet under två år saknat känt hemvist ska, enligt 21 § folkbokföringslagen avregistreras från folkbokföringen som försvunnen. Även i sin lydelse per den 1 januari 2016 kommer folkbokföringslagen att innehålla dessa bestämmelser, dock med den ändringen att även den kommun, i stället för församling, där vederbörande tidigare var folkbokförd ska registreras i folkbokföringsdatabasen. Även de personer som saknar känt hemvist bör, enligt kyrkostyrelsen, kyrkobokföras i den församling där de senast var folkbokförda på fastighet. Även för dessa personer kommer då den inomkyrkliga lösningen att överensstämma med den som gäller för begravningsverksamheten.

4.3.2.3 Övrigt

Idag gäller enligt 15 § folkbokföringslagen att en person som för service och omvårdnad har ett sådant boende för äldre personer som avses i 5 kap. 5 §

socialtjänstlagen⁵ i en annan församling än den där han eller hon tidigare varit bosatt kan välja att folkbokföras i sin tidigare hemförsamling i stället för att, som huvudregeln föreskriver, vara folkbokförd i den församling där äldreboendet är beläget. De nya bestämmelserna i folkbokföringslagen kommer från och med den 1 januari 2016 medföra att denna valfrihet kommer att upphöra. I stället kommer den som blir bosatt på ett äldreboende beläget i en annan kommun att med automatik folkbokföras på den fastighet där han eller hon var folkbokförd före flytten till ålderdomshemmet. Om han eller hon inte längre disponerar en bostad på denna fastighet kommer han eller hon, som nämnts ovan, att bli folkbokförd endast på kommunen. Den som däremot blir bosatt på ett äldreboende som är beläget inom *samma* kommun som den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer att, i enlighet med huvudregeln i folkbokföringslagen, folkbokföras där äldreboendet är beläget, så även om detta är beläget i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd. Detta innebär att i det fall en person, efter den 1 januari 2016, flyttar till ett äldreboende som är beläget inom samma kommun men i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer han eller hon att bli tillhörig den församling i vilket äldreboendet är beläget.

Kyrkostyrelsen menar att det i detta finns ett pastoralt perspektiv som är viktigt att uppmärksamma. I många fall torde det finnas en önskan hos den enskilde som flyttar till ett äldreboende att kunna fortsätta tillhöra sin tidigare hemförsamling. Kyrkostyrelsen har därför låtit analysera⁶ frågan om det skulle vara möjligt att genom inomkyrkliga regler, i likhet med vad som gäller enligt folkbokföringslagen t.o.m. utgången av 2015, medge att en sådan person får välja att i stället tillhöra sin tidigare hemförsamling. Slutsatsen av analysen är att detta inte är möjligt. Anledningen härtill är, i korthet, att bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan (1998: 1591) inte medger att man tillhör en territoriell församling i vilken man inte är bosatt. Eftersom de personer som berörs av den beskrivna regleringen i folkbokföringslagen i normalfallet de facto är bosatta på äldreboendet ligger det inte inom de ramar som lagen ger kyrkan, att kyrkan genom egna regler ska kunna medge någon annan församlingstillhörighet. Det kan dock i sammanhanget noteras att i de fall den enskilde äldre har kvar en bostad i sin tidigare hemförsamling kan han eller hon i vissa fall komma att folkbokföras på sin tidigare fastighet med tillämpning av folkbokföringslagens reglering om dubbel bosättning. Detta förutsätter dock att den enskilde tillbringar dygnsvilan i den tidigare bostaden med viss regelbundenhet.

En viktig aspekt av församlingstillhörigheten för den enskilde äldre torde vara frågan om rätt till gravplats i den tidigare hemförsamlingen. Denna fråga regleras dock i begravningslagen. Begravningslagens bestämmelser innebär att det är den

---

5 I 5 kap. 5 § socialtjänstlagen anges i andra stycket att kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Sådana boenden ska uppfylla vissa grundläggande krav. Dels ska boendet vara så utformat och utrustat att den boende kan utveckla sina personliga resurser att leva ett självständigt liv, dels ska det bereda den boende möjlighet att vid varje tid på dygnet erhålla de tjänster som krävs för att klara sin tillvaro och känna sig trygg, samt ha tillgång till personal som kan bedöma när det behövs social eller medicinsk vård och som kan svara för att sådan ges.

Till de här beskrivna boendeformerna räknas ålderdomshem, servicehus, gruppboende och sjukhem för långtidssjukvård.

6 Analysen har gjorts i promemorian *Församlingstillhörighet för vissa äldre personer*.

begravningshuvudman inom vilkens förvaltningsområde en enskild är folkbokförd som är skyldig att tillhandahålla gravplats. Det innebär att i den här behandlade situationen kommer det att vara den huvudman inom vilkens förvaltningsområde äldreboendet är beläget som är skyldig att tillhandahålla gravplats. Begravningslagen hindrar emellertid inte att gravplats tillhandahålls av någon annan huvudman. I många delar av landet råder det inte någon brist på gravplatser och där torde det därför inte innebära några svårigheter för den enskilde att få bli begravd i sin tidigare hemförsamling. Samtliga de tjänster som ingår i begravningsverksamheten omfattas också av det statliga clearingsystemet för begravningsverksamheten. Även kyrkoordningens bestämmelser medger att en begravningsgudstjänst tillhandahålls av en annan församling än den som den avlidna tillhörde. Den församling som ordnat gudstjänsten har då rätt till ersättning från den församling som den avlidna tillhörde.

I de delar av landet där det råder brist på gravplatser kan det emellertid komma att uppstå svårigheter att bereda gravplats i den enskildes hemförsamling⁷. Det kan dock konstateras att det idag är mycket svårt att ha en uppfattning om vilken omfattning detta problem kan komma att få. Kyrkomötet har sedan tidigare gett kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågorna om begravning och möte med människor i sorg. Inom ramen för detta arbete kommer kyrkostyrelsen att följa utvecklingen även när det gäller denna fråga.

4.4 Barnkonsekvensanalys

Förslaget bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn. Det kan enligt kyrkostyrelsen, ändå förtjäna lyftas fram att förslaget om att församlingsgränser normalt ska följa kommungränserna säkerställer att kommunens ansvar för skola och barnomsorg normalt sammanfaller med församlingens ansvar för barn och ungas andliga utveckling.

4.5 Kyrkoordningskommentar

19 kap. Dop

5 §

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Eftersom kyrkobokföring, i motsats till folkbokföring, förutsätter kyrkotillhörighet klargörs genom orden "... eller ska vara kyrkobokförd" att om den döpte inte tillhör kyrkan, vilket torde vara den vanligaste situationen, ska dopet anmälas till kyrkoherden i den församling där den döpta ska vara kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 35 kap. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

---

⁷ Bristen på gravplatser torde vara vanligast förekommande i större städer. Det kan härvid noteras att för Stockholms kommun är kommunen begravningshuvudman. I Malmö är Malmö pastorat, som geografiskt omfattar Malmö kommun, begravningshuvudman. När det gäller Göteborg är fortfarande Göteborgs kyrkliga samfällighet, vilken geografiskt omfattar Göteborgs kommun, begravningshuvudman.

Inledning

En mindre språklig ändring har skett av inledningstexten till sjätte avdelningen.

29 kap. Kyrkotillhörighet**6 §**

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Det framgår nu att frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör ska vara kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 35 kap. 1 a – 6 §§. Eftersom man, enligt förslaget till ändringar i 35 kap. föreslås kyrkobokföras även i icke-territoriella församlingar föreslås andra meningen i paragrafens första stycke upphöra att gälla. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

31 kap. Uppdraget som präst**15 §**

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Det framgår nu att frågor om att anta den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet, till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara denna behörig att utöva detta uppdrag ska prövas av domkapitlet i det stift inom vars territoriella område kandidaten är folkbokförd. Det går inte, i detta fall, att ersätta begreppet folkbokförd med begreppet kyrkobokförd eftersom det senare begreppet förutsätter kyrkotillhörighet. Enligt bestämmelserna i 31 kap. 2–4 §§ kan man undantagsvis behörigförklaras utan att tillhöra kyrkan. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

33 kap. Kyrkans förtroendevalda**2 §**

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Det framgår nu av *första stycket* att frågan i vilka val en person har rösträtt avgörs av i vilken församling vederbörande är kyrkobokförd. Eftersom man, enligt förslaget till ändringar i 35 kap. föreslås kyrkobokföras även i icke-territoriella församlingar föreslås de särskilda bestämmelserna rörande de som tillhör en icke-territoriell församling i *paragrafens andra stycke* upphöra att gälla. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

4 §

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Det framgår nu i *första stycket* att frågan vid vilka val en person är valbar avgörs av i vilken församling vederbörande är kyrkobokförd. Eftersom man, enligt förslaget till ändringar i 35 kap. föreslås kyrkobokföras även i icke-territoriella församlingar föreslås de särskilda bestämmelserna rörande de som tillhör en icke-territoriell församling i *paragrafens andra stycke* upphöra att gälla. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

35 kap. Församlingstillhörighet**1 §**

I *paragrafens första stycke* har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Eftersom kyrkan, till skillnad från vad som gäller beträffande begreppet folkbokförd, själv bestämmer innebörden av begreppet kyrkobokförd föreslås detta gälla utan undantag. Därför omfattar bestämmelsen även dem som tillhör icke-territoriella församlingar. Det framgår nu av första stycket att den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd. Samtidigt föreslås *paragrafens andra stycke* upphöra att gälla. Ändringen berörs närmare i avsnitt 4.3.2.1.

1 a §

Av paragrafen, som är ny, framgår i *första stycket* att en person, som huvudregel, ska kyrkobokföras i den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen. Kyrkostyrelsen kommer att utveckla ett systemstöd för att, med hjälp av folkbokföringsadresser från Skatteverket och dessas kartkoordinater från Lantmäteriet hänföra alla folkbokföringsadresser till rätt församling i Svenska kyrkan. I *andra stycket* regleras att den som har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling efter ansökan ska kyrkobokföras i och därmed tillhöra denna. I tredje stycket finns en hänvisning till den nya 1b § vilka reglerar hur kyrkobokföring ska ske i de fall en tillhörig är folkbokförd på kommun respektive saknar känd hemvist. Ändringen berörs närmare i avsnitt 4.3.2.1.

1 b §

Paragrafen är ny. Det framgår av paragrafen att för det fall en person är folkbokförd endast i kommun eller saknar känd hemvist ska vederbörande vara kyrkobokförd i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet.

Det finns idag knappt 8 000 kyrkotillhöriga som är folkbokförda på endast församling. Att en person blir folkbokförd på kommun och därför registreras som ”på kommun skriven” i folkbokföringen kan förekomma i tre olika fall. Dels kan det vara fråga om personer som saknar fast bostad men där uppgift finns hos Skatteverket om att personen stadigvarande vistas i en viss kommun. Det kan också vara fråga om personer som fått beslut om så kallad kvarskrivning. Kvarskrivning är ett sätt att skydda personuppgifter i folkbokföringen som innebär att en person som har behov av skydd vid flyttning medges att vara folkbokförd på den tidigare folkbokföringsförsamlingen (fr.o.m. den 1 januari 2016 den tidigare kommunen) i högst tre år. Skattekontorets postadress anges som särskild postadress och skattekontoret som har den faktiska postadressen manuellt förvarad vidarebefordrar posten. I oktober 2013 var cirka 2000 personer på detta sätt kvarskrivna i Sverige. Slutligen kan det, fr.o.m. den 1 januari 2016, röra sig om äldre personer vilka som huvudregel kommer att bli skrivna på sin tidigare kommun i de fall de, enligt ett beslut av sin tidigare hemkommun, vistas på ett äldreboende i en annan kommun än den där de senast var folkbokförda och inte längre disponerar en bostad på den fastighet där de tidigare var folkbokförda.

I det fall Skatteverket inte, med tillämpning av folkbokföringslagens bestämmelser, kan hänföra en person till vare sig en viss fastighet eller en viss församling, ska vederbörande i vissa fall folkbokföras under rubriken ”utan känt hemvist”. Detta

gäller personer vars adress och vistelseort är okända trots att all tänkbar utredning gjorts och personen inte heller kan antas vara utflyttad ur landet.

För det fall en person som är kyrkobokförd enligt denna bestämmelse sedermera folkbokförs på en fastighet ska han eller hon då kyrkobokföras enligt huvudregeln i 35 kap. 1 a §. Detta får anses framgå implicit eftersom 35 kap. 1 b § endast reglerar de fall då en person enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen ska anses bosatt i en kommun eller saknar känd hemvist. Bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 4.3.2.2.

2–5 §§

I dessa bestämmelser om tillhörighet till icke-territoriell församling har beskrivningen av upptagningsområdet fått en lite annan utformning. Folkbokföringsbegreppet har behållits samtidigt som upptagningsområdet för församlingarna nu beskrivs i termer av kommuner alternativt som ett stifts territoriella område. Någon ändring i sak är inte avsedd. Samtidigt framgår av bestämmelserna att de personer som tillhör någon av de icke territoriella församlingarna också ska kyrkobokföras där. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

6 §

Det framgår nu av bestämmelsen att de personer som tillhör Kungliga Hovförsamlingen också ska kyrkobokföras där. Upptagningsområdet för Kungliga Hovförsamlingen är Sverige och det finns därför inte något behov av att kunna hänföra de som har rätt att tillhöra Kungliga Hovförsamlingen till något särskilt geografiskt område i landet. Det har därför inte gjorts någon ändring beträffande beskrivningen av upptagningsområdet i denna paragraf. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

10 §

I paragrafen har begreppet folkbokförd ersatts av begreppet kyrkobokförd. Det framgår nu av paragrafen att den territoriella församling där personen i fråga är, eller skulle ha varit, kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 1 a – 1 b §§ eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat har rätt att överklaga beslut enligt kapitlet. Ändringen berörs i avsnitt 4.3.2.1.

37 kap. Ändringar i indelningen

6 a §

Paragrafen är ny. I paragrafen ges kyrkostyrelsen möjlighet att, i det fall en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras i anledning av en fastighetsbildningsåtgärd, ändra församlingsgränsen på samma sätt. Det framgår också av paragrafen att i de fall det krävs pastorala överväganden kan inte kyrkostyrelsen fatta beslutet. Beslutet ska i dessa fall fattas av berörd stiftsstyrelse. Det föreslås ingen skyldighet för kyrkostyrelsen att, inför beslut enligt paragrafen, samråda med berörda församlingar/pastorat och/eller stift.

Genom hänvisningen till 1 och 2 §§ lagen om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, framgår det uttryckligen av bestämmelsen att en rättning av församlingsgräns med stöd av bestämmelsen endast kan komma ifråga när kommungränsen ändrats till följd av en tidigare fastighetsbildningsåtgärd. Om en kommungräns ändras av andra skäl, t.ex. att en kommun delas eller att flera

kommuner läggs samman till en kan församlingsgränsen inte ändras med stöd av denna bestämmelse. Inte heller kan rättning ske om det skulle innebära att den aktuella församlingen inte längre skulle ha en sammanhängande gränslinje eftersom detta skulle komma att strida mot den bestämmelse i 37 kap. 4a § som kyrkomötet fattat beslut om och som innebär att en ändring i församlingsindelningen alltid ska göras så att de berörda församlingarna erhåller sammanhängande gränslinjer. Denna bestämmelse träder i kraft den 1 januari 2016.

Ändringen berörs närmare i avsnitt 4.3.1.

16 §

Av *paragrafen nya femte stycke* framgår att kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen får besluta om tidpunkt för ikraftträdande av en indelningsändring enligt den nya 6 a §. Den typ av indelningsändringar som här är aktuella är normalt av endast mycket ringa betydelse. Det får därför anses rimligt att kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen själv får besluta datum för ikraftträdande av en sådan en ändring. En parallell kan dras till 37 kap. 16 §, andra stycket stadgar att om en ändring i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen eller fastighetsförhållanden träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar. Det nuvarande femte stycket blir nytt sjätte stycke.

17 §

Paragrafen får ett *nytt fjärde stycke*. Av detta framgår att ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § femte stycket ska fattas senast en månad innan ändringen ska träda i kraft. Med hänsyn till den mycket ringa betydelse de här aktuella besluten kommer att ha för lokal nivå torde det vara tillräckligt att ett beslut fattas en månad före det att det träder i kraft.

Det nuvarande fjärde stycket blir nytt femte stycke.

I *sjätte stycket* klargörs att skyldigheten att underrätta kyrkostyrelsen om beslut om indelningsändringar endast avser beslut som fattats enligt 6 §, första meningen, 6 a §, tredje meningen och 7 §.

Paragrafens *sjunde stycke* är nytt. Av detta framgår att kyrkostyrelsen har skyldighet att genast underrätta berörda stiftsstyrelser om beslut om indelningsändringar som fattats enligt 6 a §, första meningen.

44 kap. Ekonomisk utjämning

8 §

En språklig ändring föreslås av den paragraf som behandlar den s.k. tillhörighetskoefficienten i utjämningssystemet. Eftersom folkbokföring inte längre ska ske på församling går det, efter den 1 januari 2016, inte längre att tala om antalet folkbokförda i en församling. Detta begrepp har därför utmönstrats ur paragrafen till förmån för begreppet folkbokförda inom en församlings område. Det går, i detta sammanhang, inte att tala om kyrkobokförda eftersom det som avses är hela befolkningsunderlaget och inte endast de kyrkotillhöriga.

5 Övriga ändringar och rättelser

KsSkr 2015:3

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3).
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

att 8 kap. 17 §, 10 kap. 11 §, 17 kap. 14 § samt 42 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. Biskopen

17 § Inom varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat ska det väljas minst en elektor.

17 § Inom varje församling som inte ingår i ett pastorat och *inom* varje pastorat ska det väljas minst en elektor.

Stiftsstyrelsen ska fördela övriga elektorsplatser mellan församlingarna och pastoraten. Fördelningen ska göras i förhållande till antalet röstberättigade enligt 33 kap. 2 § i varje församling som inte ingår i ett pastorat och pastorat. Antalet röstberättigade ska beräknas på uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 en vecka före det att stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkten för valet.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta de församlingar och pastorat som ska välja elektor om beslutet.

10 kap. Den nationella nivåns uppdrag

11 § Svenska kyrkans arvodesnämnd är ett särskilt organ för att fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

11 § Svenska kyrkans arvodesnämnd är ett särskilt organ för att fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Arvoden för arvodesnämndens ledamöter regleras i Ersättningsstadgan.

Arvodesnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i instruktionen för nämnden. Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i det kontrakt där stiftets domkyrka är belägen.

17 kap. Gudstjänstliv

14 § Kyrkoherden får ge tillstånd åt någon som är döpt och tillhör eller *är anställd för* en församling i pastoratet att predika och leda gudstjänsten vid en viss eller vissa av de gemensamma gudstjänsterna i någon av pastoratets församlingar. Ett sådant tillstånd får inte ges om frågan har prövats av biskopen enligt 13 § första stycket och biskopen har vägrat tillstånd.

14 § Kyrkoherden får ge tillstånd åt någon som är döpt och tillhör *församlingen* eller, *om församlingen ingår i ett pastorat*, en församling i pastoratet att predika och leda gudstjänsten vid en viss eller vissa av de gemensamma gudstjänsterna i *församlingen* eller i någon av pastoratets församlingar. Ett sådant tillstånd får *också ges till någon som är döpt och anställd i församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet*. Tillstånd får dock inte i något fall ges om frågan har prövats av biskopen enligt 13 § första stycket och biskopen har vägrat tillstånd.

Kyrkoherden ska för varje år anmäla till biskopen vilka som fått ett sådant tillstånd och vilka gudstjänster det har gällt.

Kyrkoherdens tillstånd får inte avse sakramentsförvaltningen eller att leda de kyrkliga handlingarna.

42 kap. Kyrkoavgift och ersättning för kyrkliga handlingar

7 § Någon avgift för dop får inte tas ut från enskilda personer. Inte heller får någon avgift tas ut för konfirmation när konfirmanden tillhör Svenska kyrkan, för vigsel när någon av makarna tillhör Svenska kyrkan eller för en begravningsgudstjänst när den avlidne vid dödsfallet tillhörde Svenska kyrkan.

7 § Någon avgift för dop får inte tas ut från enskilda personer. Inte heller får någon avgift tas ut för konfirmation *för sådana kostnader som täcks av den konfirmationsersättning som avses i 9 och 12 §§* när konfirmanden tillhör Svenska kyrkan, för vigsel när någon av makarna tillhör Svenska kyrkan eller för en begravningsgudstjänst när den avlidne vid dödsfallet tillhörde Svenska kyrkan.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) att 3 kap. 1 § och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. Ärendenas väckande

- 1 § Motioner väcks genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds.

Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock *alltid* väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock, *i de fall skrivelsen lämnats senare än två månader innan årets första sammanträde inleds*, väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

7 kap. Arvoden

- 1 § Ledamöter av kyrkomötet samt *förtroendevalda* som utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen har rätt till arvode och ersättning.

Som framgår av 10 kap. 11 § i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) ska Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens ledamöter.

Närmare bestämmelser om arvoden och ersättningar meddelas av kyrkomötet i särskilt beslut.

- 1 § Ledamöter av kyrkomötet samt *ledamöter och ersättare i organ* som utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen har rätt till arvode och ersättning.

Som framgår av 10 kap. 11 § i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) ska Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens *ledamöter och ersättare*.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till ändringar i Ersättningsstadga

Kyrkomötet beslutar i fråga om Ersättningsstadga (SvKB 2012:17) att 1, 2, 3 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

Ändringar i Ersättningsstadga

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

1 § I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Arvodet kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast årsarvode.

Med basbelopp i denna stadga avses prisbasbeloppet enligt Socialförsäkringsbalken

1 § I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Sammanträdesarvode

2 § Sammanträdesarvode utgår för ett protokollfört sammanträde oavsett sammanträdet längd. Endast ett sammanträdesarvode per dygn kan utgå.

Sammanträdesarvodet *avses ersätta den förtroendevaldes* inläsning, närvaro och ansvarstagande.

Sammanträdesarvodet *utgör ersättning för* inläsning, närvaro och ansvarstagande.

3 § Sammanträdesarvode ska utgå till ordinarie ledamot samt till tjänstgörande ersättare och ersättare som är närvarande på ordförandes särskilda kallelse.

Sammanträdesarvode utgår inte till den *förtroendevalde* som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet.

Sammanträdesarvode utgår inte till den som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet.

Till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar jämte en inledande förberedelsedag vid varje session. Till kyrkomötets ledamöter utgår dock inte sammanträdesarvode enligt denna ersättningsstadga för ett sammanträde i något annat organ under den tid som kyrkomötet är samlat.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst

11 § Till de *förtroendevalda* som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

11 § Till de som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per sammanträdesdag med högst 7 procent av ett basbelopp. KsSkr 2015:3

Till den *förtroendevalde* som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den får betalas ersättning med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som skulle ha betalats från Försäkringskassan vid sjukdom.

Till den som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den får betalas ersättning med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som skulle ha betalats från Försäkringskassan vid sjukdom.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

5.1 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag:

- Vissa rättelser genomförs i paragrafer som av förbiseende inte ändrades i samband med kyrkomötets beslut 2012 om strukturen på lokal nivå.
- Begreppet förtroendevald föreslås utmönstras ur 10 kap. 11 § i kyrkoordningen, 7 kap. 1 § i Arbetsordningen för kyrkomötet samt i 1, 2, 3 och 11 §§ i Ersättningsstadgan. I vissa av paragraferna ersätts begreppet med begreppet ”ledamöter och ersättare”.
- Ett förtydligande görs i 42 kap. 7 § så att det av paragrafen framgår att avgift inte får tas ut av en enskild som tillhör Svenska kyrkan till den del kostnaderna omfattas av konfirmationsersättningen.
- En begränsning införs i rätten att avlämna en motion med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget senast två veckor före det att kyrkomötets första sammanträde inleds.

Ändrade paragrafer: 8 kap. 17 och 28 §§, 10 kap. 11 §, 17 kap. 14 § samt 42 kap. 7 § i kyrkoordningen, 3 kap. 1 § och 7 kap. 1 § i Arbetsordningen för kyrkomötet samt 1, 2, 3 och 11 §§ i Ersättningsstadgan

5.1.1 Rättelser i anledning av strukturförändringen

Genom de beslut om förändringar i strukturen på lokal nivå som kyrkomötet beslutade om 2012 och vilka trädde i kraft den 1 januari 2014 kan det på lokal nivå endast finnas församlingar med egen ekonomi och pastorat. Pastorat utgör en samverkansform för två eller fler församlingar och är juridiskt att se som totala kyrkliga samfälligheter.

Av förbiseende har emellertid 8 kap. 17 § samt i 17 kap. 14 § inte ändrats i enlighet med de ändringar som antogs av kyrkomötet 2012. Detta innebär att det i de nämnda paragraferna inte blir tydligt vad som gäller. Kyrkostyrelsen föreslår nu att detta korrigeras.

5.1.2 Begreppet förtroendevalda

Enligt definitionen av begreppet förtroendevalda i 33 kap. 1 § kyrkoordningen ska begreppet anses omfatta de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i *beslutande och verkställande organ* inom Svenska kyrkan. På lokal nivå är kyrkofullmäktige beslutande organ och kyrkorådet verkställande organ. På stiftsnivån motsvaras dessa av stiftsfullmäktige respektive stiftsstyrelsen. På nationell nivå är kyrkomötet beslutande organ och kyrkostyrelsen verkställande. Några andra organ som är i denna snäva mening beslutande eller verkställande kan inte sägas finnas i kyrkan.

I 10 kap. 11 § i kyrkoordningen samt i 7 kap. 1 § i arbetsordningen för kyrkomötet och i 1, 3 och 11 § i ersättningsstadgan har dock begreppet förtroendevalda kommit att användas även för ledamöter i andra organ än de ovan uppräknade vilket inte torde vara korrekt. Det föreslås därför att begreppet förtroendevalda utmönstras ur de här uppräknade paragraferna och i förekommande fall ersättas med ”ledamöter och ersättare”.

5.1.3 Förtydligande avseende möjlighet att ta ut avgift för konfirmation

Möjligheten att ta ut avgift för konfirmation reglerades tidigare i 42 kap. 7a § i kyrkoordningen. I paragrafen angavs att någon avgift för konfirmation inte fick tas ut för sådana kostnader som motsvarade konfirmationsersättningen i paragrafens andra - fjärde stycke. I andra – tredje stycken fanns de bestämmelser som numera finns intagna i 42 kap. 9 § och som reglerar konfirmationsersättningen. I paragrafens fjärde stycke fanns en bestämmelse som gav kyrkostyrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser om vad konfirmationsersättningen omfattar och om ersättningens storlek.

Genom de ändringar som föreslogs av den s.k. Strukturutredningen i betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) kom avgifter för samtliga kyrkliga handlingar att regleras i 42 kap. 7 § samtidigt som bestämmelserna i de tidigare andra–tredje styckena i 7a § flyttades till samma kapitel 9 §. Bestämmelsen som ger kyrkostyrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser samt fastställa ersättningsbeloppens storlek återfinns nu i 12 § och behandlar samtliga kyrkliga handlingar i ett sammanhang.

Av kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor* (KsSkr 2011:5) framgår att avsikten inte var att göra någon innehållslig förändring när bestämmelserna redigerades om. Av den nuvarande regleringen framgår emellertid inte att det finns en möjlighet för en församling att ta ut avgift för konfirmation av en enskild till den del kostnaderna inte omfattas av den konfirmationsersättning som anges i 9 § samt i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2014:12) om clearingbelopp för dop-, vigsel- och begravningsgudstjänster samt konfirmationsersättning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att 7 § förtydligas så att det av paragrafen framgår att avgift inte får tas ut av en enskild som tillhör Svenska kyrkan till den del kostnaderna omfattas av konfirmationsersättningen.

5.1.4 Senaste tidpunkt för avlämnande av motion till kyrkomötet i vissa fall

I 3 kap. 1 §, första stycket, Arbetsordning för kyrkomötet (1999:3) anges att motioner till kyrkomötet ska väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. I samma paragrafs tredje stycke sägs emellertid att motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget alltid får väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds. Denna reglering har sitt ursprung i den tid då kyrkomötets första session hölls i maj och kyrkostyrelsen därför inte hade någon reell möjlighet att avlämna skrivelserna med redovisning av verksamheten på nationell nivå eller budget inom den tidsfrist - två månader innan första kyrkomötessammanträdet inleds – som stadgas i 3 kap. 2 § i arbetsordningen.

Som bestämmelsen i 3 kap. 1 §, 3 stycket är utformad finns emellertid ingen begränsning för avlämnande av motion till de fall då årsredovisnings- eller budgetskrivelse avlämnas sent vilket innebär att bestämmelsen medger att en motion i anledning av en årsredovisnings- eller budgetskrivelse enligt bestämmelsens ordalydelse alltid kan avlämnas två veckor före det att kyrkomötets första session inleds. Att motionstiden på detta sätt förlängs för motioner i anledning av årsredovisnings- eller budgetskrivelse får anses orimligt och kan inte ha avsetts gälla i de fall kyrkostyrelsen, i enlighet med huvudregeln i 3 kap. 2 §, första stycket, avlämnar dessa skrivelser senast två månader före det att den första sessionen inleds. Det senare kan förväntas vara fallet i vart fall så länge som kyrkomötets första session avhålls på hösten.

Kyrkostyrelsen föreslår nu att det i 3 kap. 1 § införs en begränsning av rätten att avlämna en motion med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget senast två veckor före det att första sammanträdet inleds. Enligt kyrkostyrelsens förslag ska denna rätt endast kunna utnyttjas i de fall kyrkostyrelsen avlämnat berörd skrivelse senare än två månader före första sammanträdet.

5.2 Barnkonsekvensanalys

Förslagen bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande Rättschef Maria Lundqvist Norling

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m. i enlighet med de ändringar som framkommit under överläggningen.

Reservation av Nils Gårder, Anna Lundblad Mårtensson, Erik Sjöstrand och Karl-Gunnar Svensson

Vi reserverar oss mot beslutet att till kyrkomötet framlägga förslaget att 35 kap. Församlingstillhörighet skall ges det innehållet att en person som för service och omvårdnad har ett sådant boende som avses i 5 kap 5 § socialtjänstlagen inte längre skall bevaras rätten att få välja mellan att förbli tillhörig den församling där han eller hon tidigare varit bosatt eller medlem av den församling där det särskilda boendet är beläget. Vidare reserverar vi oss mot att beslutet att föreslå kyrkomötet att en person som för service och omvårdnad har ett sådant boende som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen placerat i annan kommun än där han eller hon tidigare bodde måste förbli medlem i den församling där han eller hon tidigare bodde.

Kyrkostyrelsens majoritet låter ändringen av lagstiftningen om folkbokföring få inomkyrkliga konsekvenser, vilka leder till att en frihet som funnits nu går förlorad. Församlingstillhörighet regleras fram till 2016 indirekt av folkbokföringslagen. I denna lag har tagits hänsyn till inomkyrkliga förhållanden. En sådan hänsyn har varit att en person som har en stark vilja att förbli medlem av en församling ges möjlighet att få denna vilja tillgodosedd även om personen bor på ett äldreboende i en annan församling. Svenska kyrkans församlingsindelning baseras på parokialprincipen och vi ansluter oss till denna. Dock har pastorala skäl motiverat vissa avsteg. Riksdagen har i sin lagstiftning respekterat detta. Det framstår som en paradox att Svenska kyrkan, som nu kan i kyrkoordningen reglera dessa frågor, väljer att avskaffa den frihet som funnits. De ändringar som görs i folkbokföringslagstiftningen är rimliga. Det är inte längre en fråga för riksdagen att reglera församlingstillhörighet. Det orimliga är att basera församlingstillhörighet på en för andra ändamål avsedd folkbokföring. Det särskilt anmärkningsvärda är att en person som bor på äldreboende i annan kommun än där han eller hon tidigare bodde inte kan välja att tillhöra församlingen där äldreboendet är beläget utan måste förbli tillhörig den församling – måhända avlägsen – där han eller hon tidigare bodde.

I kyrkostyrelsens motivtext vidgås att pastorala motiv talar mot förslaget men att administrativa skäl får anses väga tyngre. Vidare anføres att det är tveksamt hurvida lagen om Svenska kyrkan medger att församlingstillhörighet avviker från folkbokföring. Vi menar att lagen om Svenska kyrkan inte ska ges en sådan tolkning. Denna fråga har tidigare utretts. Det är vidare orimligt att lagen om Svenska kyrkan skulle

KsSkr 2015:3 ha innebörden att de principer som gällde vid lagens ikraftträdande på grund av ändringar i folkbokföringslagstiftningen skulle komma i strid med lagen. I grunden baseras majoritetens mening på en formalistisk hållning och ovilja att låta enskildas intresse leda till merarbete. Förhållningssättet äventyrar tilltron till parokialprincipen och kan leda till att anhängare av helt andra principer för medlemskap i församling vinner gehör.

Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4

Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen

---

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslås att en ekumenisk överenskommelse ingås mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Förslaget innebär huvudsakligen

- ◆ att medlemmarna i de båda kyrkorna välkomnas i den andra kyrkan att ta del i gudstjänst- och församlingsliv,
- ◆ att kyrkorna erkänner varandras ämbeten och att präster kan tjänstgöra i den andra kyrkan utan reordination,
- ◆ att biskopar inbjuds till biskopsvigningar och att delta i handpåläggning.

Överenskommelsen bygger på en genomgång av kyrkornas olika teologiska ståndpunkter och insikten att båda kyrkorna är delar av den enda, heliga, allmänliga och apostoliska kyrkan.¹

En samtalsdelegation har på de båda kyrkornas uppdrag under perioden 2005–2013 tagit fram en rapport som belyser kyrkornas historia och karaktär, teologiska ståndpunkter och kyrkoliv. Särskilt har frågor omkring kyrkans kännetecken i den nicenska trosbekännelsen diskuterats. Vidare har frågor om kyrkans sakramentalitet och biskopsämbetet bearbetats. Rapporten *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion* (2013) biläggs denna skrivelse.

Överenskommelsen formuleras på två nivåer. Den första nivån avser kyrkornas erkännande av varandra. Den andra nivån handlar om att de båda kyrkorna förbinder sig att på olika sätt gestalta den enhet de har funnit med varandra.

Efter det att överenskommelsen har antagits av kyrkornas beslutande organ kommer den att manifesteras vid särskilda högtidsgudstjänster.

---

1 I denna skrivelse används båda orden katolsk och allmänlig som synonymer.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Samtalsrapporten <i>Utrecht and Uppsala on the Way to Communion</i>	3
Inledning och bakgrund	3
De Gammalkatolska kyrkorna	4
Svenska kyrkan	6
En gemensam vision om kyrkan	7
Ytterligare frågeställningar	11
Rekommendationer	12
Remissinstanserna.....	13
Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	14
Teologiska frågeställningar.....	14
Överenskommelsens förslag.....	19
Kyrkorättsliga konsekvenser.....	20
Ekumeniska konsekvenser	21
Barnkonsekvensanalys.....	22
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	23
Bilaga 1. Utrecht and Uppsala on the Way to Communion	25

1. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ingår en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen i enlighet med framlagt förslag.
2. Kyrkomötet beslutar att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

Samtalsrapporten *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion*

Inledning och bakgrund

Det utarbetade förslaget till en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen är resultatet av en åtta år lång dialog. I dialogen har teologiska likheter och skillnader liksom grunderna för kyrkolivet i de båda kyrkorna klarlagts. Rapporten innehåller därför avsnitt om kyrkornas ekumeniska relationer, kyrkornas självförståelse, deras episkopala och synodala karaktär liksom en genomgång av Kyrkans kännetecken: en, helig, allmännelig och apostolisk. Vidare behandlas synen på biskopsämbetet och den apostoliska successionen och på vilket sätt överenskommelsen påverkar andra ekumeniska relationer. Rapporten är på engelska men sammanfattas nedan i sina huvuddrag.

Kontakterna mellan de båda kyrkorna var under 1900-talet av mer tillfällig karaktär. Vid den konferens, *Wider Episcopal Fellowship*, till vilken ärkebiskopen av Canterbury 1964 inbjöd biskopar från kyrkor utanför den anglikanska kyrkofamiljen men med den apostoliska successionen, mötte ärkebiskop Gunnar Hultgren den dåvarande ärkebiskopen i Utrecht Andreas Rinkel. Tillsammans med ärkebiskopen av Canterbury Michael Ramsey föreläste Hultgren och Rinkel om sina kyrkors syn på biskopsämbetet. Vid denna konferens fanns även representanter från den Filippinska oberoende kyrkan (*Iglesia Filipina Independiente*, IFI).

De Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen och Engelska kyrkan hade redan 1931 nått en ekumenisk överenskommelse med ömsesidigt erkännande av varandra vilken senare kom att omfatta även övriga provinser inom den anglikanska kyrkan. 1965 inkluderades även de anglikanska kyrkorna i Spanien och Portugal och IFI. Eftersom även Svenska kyrkan hade nära relationer med IFI genom det arbete som utfördes inom Svenska kyrkans mission var det naturligt att knyta närmare förbindelser även med Svenska kyrkan. Kyrkomötet beslöt 1994 om en ekumenisk överenskommelse med IFI. Svenska kyrkan hade även nära förbindelser med de anglikanska kyrkorna, senast genom Borgåöverenskommelsen som antogs 1992 och som innebar att även de övriga anglikanska kyrkorna på de brittiska och iriska öarna, senare även dem i Portugal och Spanien, innefattades i gemensamma erkännanden.

Det fanns sålunda många ekumeniska beröringspunkter mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna; båda hade ekumeniska överenskommelser med de anglikanska kyrkorna och med IFI.

Sedan ärkebiskopen av Utrecht Joris Vercammen deltagit i en biskopsvigning i Uppsala 2003 föreslog han att en officiell dialog skulle upprättas. Dialogen inleddes 2005 och samtalsdelegationen avslutade sitt arbete 2013 med förslag om en ekumenisk överenskommelse.

De Gammalkatolska kyrkorna

Det finns ett flertal gammalkatolska kyrkor över världen. Sju av dem är förenade i Utrechtunionen, nämligen de Gammalkatolska kyrkorna i Nederländerna, Tyskland, Schweiz, Österrike, Tjeckien, Kroatien och Polen. Det finns även mindre grupper i Frankrike och Sverige/Danmark. Dessa senare räknas inte som medlemskyrkor i Utrechtunionen men står under tillsyn av en biskop från någon av medlemskyrkorna. Den sammanlagda anslutningen ligger runt 65 000 medlemmar.²

Det finns även andra gammalkatolska kyrkor, till exempel i USA, som inte är medlemmar i unionen. IFI bröt även den upp från den romersk-katolska kyrkan och delar därmed bakgrund med de gammalkatolska kyrkorna men identifierar sig inte som gammalkatolsk.

De gammalkatolska kyrkorna har det gemensamt att de lämnat den romersk-katolska kyrkan, men av delvis olika anledningar. Katolska kyrkan i Nederländerna, som under det kalvinska styret inte hade full frihet och därför betraktades av Rom som ett missionsområde, hävdade i början av 1700-talet att den inte skulle stå under direkt styre från Rom utan ha egen biskop i enlighet med dess gamla rättigheter. Detta accepterades inte av påven vilket ledde till en brytning och en ärkebiskop av Utrecht valdes och vigdes.

I Tyskland, Schweiz och Österrike var det Första Vatikankonciliets beslut 1870 om påvens ofelbarhet och hans universella jurisdiktion i kyrkan som åstadkom brytningen. Gammalkatolikerna exkommunicerades då de inte accepterade de nyproklamerade dogmerna. Den centralistiska tendens som fanns inom ultramontanismen ville utöka påvens makt på bekostnad av en konciliär syn, där makten skulle ligga hos biskoparna tillsammans. De gammalkatolska kyrkor som hade slaviskt ursprung uppstod i konflikt omkring en önskan att ha en bestämd etnisk och nationell identitet inom den romersk-katolska kyrkan, vilket Rom inte godkände.

Utrechtunionen bildades 1889 mellan holländska, tyska och schweiziska biskopar som deklarerade att deras kyrkor var i full gemenskap med varandra. Vid sekelskiftet runt 1900 inträdde även de kyrkor som hade slaviskt ursprung i unionen. Unionen ser sig ligga nära anglikansk ecklesiologi men även, efter omfattande ekumeniska samtal, med ortodox kyrkosyn. Den har flera institutioner för utbildning och teologisk reflektion.

Bärande tankar om den gammalkatolska kyrkan formulerades redan på 1870-talet. De handlar om protest, reform och återförening. Protesterna avsåg centraliseringstendenserna inom den romersk-katolska kyrkan. I Tyskland var också den katolska upplysningen, som försökte förena förnuftet med tanken på uppenbarelsen, av stor betydelse för gammalkatolikerna liksom inriktningen mot parlamentarisk demokrati. Den förnyelse som andra Vatikankonciliet innebar för den romersk-katolska kyrkan har dock mildrat det anti-romerska draget. En reform som genomförts under 1990-talet är prästvigning av kvinnor; utgångspunkten för ställningstagandet var att Guds Son antog mänsklig natur, inte specifikt manlig. Upplösningen av samhällets patriarkala karaktär ledde till reflektion och en djupare förståelse av sanningen vilket förde med sig beslut att öppna ämbetet för kvinnor.

Även på ett annat plan skiljer sig de gammalkatolska kyrkorna från den romersk-katolska kyrkan då de använde folkspråket för gudstjänsten och inte latin. Vidare har de en episkopal-synodal organisation. Lekmän deltar i liturgin och i kyrkans styrelse.

---

2 Det finns även kyrkor som identifierar sig som gammalkatolska men inte erkänns eller hör till Utrechtunionen, till exempel den Nordisk-katolska kyrkan i Sverige.

Dessutom avskaffades celibatet och seden med bikt före nattvardsdeltagande. Dessa förändringar genomfördes vid olika tidpunkter i unionens medlemskyrkor och är något som nu förenar dem.

De olika medlemskyrkorna inom unionen skiljer sig åt och har inte någon gemensam kyrkoförfattning. Så kan till exempel synodmedlemmarna ha beslutande eller rådgivande funktioner och biskopen väljas av präster och lekmän eller bara av präster. Unionens uppgift är att hålla samman de gammalkatolska kyrkorna och att verka för enhet, trots att det finns skillnader mellan dem. Särskilt framgångsrikt har det varit inom liturgins område, såsom utarbetandet av en gemensam nattvardsbön och en gemensam ordning för vigning till diakon, präst och biskop.

Unionens grunddokument

1889 fastställde de Gammalkatolska kyrkorna sina gemensamma dokument. *Utrechtdeklarationen* angav de teologiska principerna. Dessa byggde på den äldsta kyrkans tro och ordningar. De innehöll även förnekande av dogmerna 1854 om Marie obefläckade avlelse och 1870 om påvens ställning och ofelbarhet. Den innehöll även en förpliktelse att verka för kyrkans enhet på denna grund. *Utrechtöverenskommelsen* beskrev de ingående kyrkornas gemenskap och vissa regler för hur denna skulle kunna upprätthållas. *Regelverket* fastställde ordningen för den internationella biskopskonferensen, vilken samlas regelbundet under ordförandeskap av ärkebiskopen i Utrecht. Deklarationen har aldrig ändrats medan de två andra har setts igenom och 2000 formulerats i *Statute of the Old Catholic Bishops in the Union of Utrecht*. Denna innehåller även de teologiska principerna för de Gammalkatolska kyrkorna.

Episkopal och synodal

De Gammalkatolska kyrkorna har en synodal struktur. Varje kyrka har en synod som består av valda lekmän från alla församlingar och av alla eller av valda präster. Hur de synodala organen ordnats skiftar dock mellan kyrkorna; synoden och synodens styrelse kan vara olika sammansatt och ha skilda funktioner. Avsikten är dock i alla kyrkorna att lekmän tillsammans med kyrkans ämbete ska verka i de olika organen.

Biskoparna har en dubbel tillhörighet och ett dubbelt ansvar. De är valda synodalt i den lokala kyrkan och hör därmed till denna. Vid sin vigning blir de medlemmar i den internationella biskopskonferensen, som även den har synodal karaktär och är det institutionella uttrycket för de Gammalkatolska kyrkornas enhet. Där verkar de som sina kyrkors representanter.

För de Gammalkatolska kyrkorna är det treledade ämbetet med biskop, präst och diakon en bindande ordning. Traditionen har lett till att dessa kyrkor endast har ett diakonat på väg till prästvigning, ett så kallat trappstegsdiakoniat. Ett permanent diakonat inrättades dock från 1980-talet; diskussionen om dess uppgifter och plats i kyrkan pågår fortfarande.

Den internationella biskopskonferensen har flera uppgifter. Det gäller unionens gemensamma projekt och att upprätthålla gemenskapen; det gäller kontroversiella trosfrågor och etiska frågor. Biskopskonferensen har också uppgiften att göra uttalanden för unionen och att svara för relationerna till andra kyrkor samt att fatta beslut om kyrkors inträde i unionen. Biskoparna gör detta som representanter för sina kyrkor, vilket medför att frågorna förs mellan och inom kyrkorna i en dubbelriktad process innan något avgörande sker. Biskopskonferensen och unionen som sådan delar gemensamma förpliktelser men den är inte ett super-stift över

kyrkorna. Det finns även andra gemensamma organ som en internationell kongress, som samlas vart fjärde år, och en internationell teologkonferens.

Ekumeniska förbindelser

Förbindelser med de ortodoxa kyrkorna etablerades på 1870-talet. Dessa hade brutit med västkyrkan 1054 och accepterade inte påvens primat över hela kyrkan. Förhoppningar fanns om att gå in i en liknande överenskommelse som med anglikanerna. En dialog med de ortodoxa kyrkorna resulterade under ett decennium från 1975 i sex olika dokument om samförstånd. Någon kyrkogemenskap upprättades dock inte. Ett hinder för en sådan är gemenskapen med de anglikanska kyrkorna, ett annat att öppna ämbetet för kvinnor.

När det gäller den romersk-katolska kyrkan har det polemiska i relationen klingat av sedan tiden för det andra Vatikankonciliet 1962–1965 då de Gammalkatolska kyrkorna var inbjudna som observatörer. Efter en del dialoger på nationell nivå verkade en samtalsgrupp från 2003 mellan Vatikanen och Utrechtunionen vars rapport för närvarande diskuteras. Det finns fortfarande hinder för gemenskap såsom frågan om påvens primat i en världsvid gemenskap av lokala kyrkor liksom Mariadogmerna från 1854 och 1950 (Marie obefläckade avlelse samt Marie himmelsfärd) samt ordinationen av kvinnor till kyrkans vigningstjänst.

När det gäller de lutherska kyrkorna är dialogen med Svenska kyrkan den första med en kyrka som hör till de reformatoriska kyrkorna. De Gammalkatolska kyrkorna betraktar den anglikanska kyrkotraditionen från ett anglo-katolskt perspektiv och ser den efter sin reformation som i allt väsentligt katolsk.

De Gammalkatolska kyrkorna har varit verksamma inom Kyrkornas världsråd (KV) sedan dess start 1948. De två kyrkodokumenterna *Dop*, *Nattvard*, *Ämbete* (1982) och *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* (2012) har tagits väl emot. De Gammalkatolska kyrkorna är också medlemmar av Europeiska kyrkokonferensen.

De ekumeniska förbindelserna med de anglikanska kyrkorna har redan berörts i denna sammanställning.

Gammalkatolskt kyrkoliv

När de Gammalkatolska kyrkorna presenteras i samtalsdelegationens rapport görs detta under tre huvudord: de är gudstjänstfirande, de vittnar och de tjänar. Mässa firas varje söndag och gudstjänstordningen hör till västkyrkornas rit med tre textläsningar och predikan. Församlingarna har olika grupper för samtal om kristen tro eller sociala frågor. I städerna finns många medlemmar som inte kommer från traditionellt gammalkatolska familjer. De olika kyrkorna har också diakonala projekt, en del av dem med internationell prägel. Kyrkorna hoppas att de ska kunna lära sig om det permanenta diakonatet från Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan

Rapporten gör även en introduktion till Svenska kyrkan. Här anges bara några punkter i denna presentation; i övrigt hänvisas till samtalsdelegationens rapport.

I presentationen orienteras om Svenska kyrkans historiska bakgrund, det medeltida ursprunget liksom reformationstidevarvets förändringar. Enhetssamhällets upphörande och den ökande pluralismen under 1900-talet lyfts fram liksom utvecklingen mot en kyrka med ändrade relationer till staten.

Rapporten beskriver vidare Svenska kyrkan i enlighet med lagen om Svenska kyrkan som en evangelisk-luthersk rikstäckande, öppen folkkyrka, demokratiskt uppbyggd. Kyrkoordningens portalparagraf beskriver hur Svenska kyrkan ser på sin tro, bekännelse och lära och hur den gestaltas i gudstjänst och liv, är grundad i Guds ord, sammanfattad i de ekumeniska symbola och den Augsburgska bekännelsen och bejakad vid Uppsala mötes beslut 1593 samt förklaras och kommenteras i Konkordieboken och andra bejakade dokument.

Svenska kyrkan har en synodal struktur på alla nivåer; denna består av valda ledamöter och representanter för vinningstjänsten med *ex officio*-ställning i kyrkostyrelse, stiftsstyrelse och kyrkoråd. Vinningstjänsten inom Svenska kyrkan är treledad: biskop, präst och diakon. Den är öppen för både kvinnor och män. Diakonen har ett specifikt uppdrag med sociala och karitativa uppgifter och diakonvigningen är inte en vinning på väg till prästämbetet.

Svenska kyrkan är ekumeniskt aktiv och starkt engagerad inom KV och KEK. Relationen och gemenskapen med Engelska kyrkan går tillbaka till tidigt 1900-tal med en ekumenisk överenskommelse från 1922. Genom Borgåöverenskommelsen vidgades gemenskapen till de anglikanska kyrkorna på de brittiska och iriska öarna.

Genom sitt medlemskap i Lutherska världsförbundet (LVF) deltog Svenska kyrkan i antagandet av den gemensamma deklarationen om rättfärdiggörelsen som utarbetats mellan LVF och det påvliga rådet för kristen enhet.³ En period av dialoger mellan Svenska kyrkan och Stockholms katolska stift hade resulterat i några rapporter och 1989, när påven Johannes Paulus II besökte Sverige, inleddes en tioårsperiod med goda relationer. Bland annat firades några ekumeniska vesprar i S:t Peterskyrkan i Rom med deltagande av påven och ärkebiskoparna av Uppsala och Åbo.

Samtalsrapporten nämner vidare de många goda förbindelser som finns mellan Svenska kyrkan och andra lutherska kyrkor, inte minst kyrkorna på de forna missionsfälten i Asien och Afrika.

På samma sätt som de Gammalkatolska kyrkorna beskrivs Svenska kyrkan som en gudstjänstfirande kyrka, en kyrka som vittnar och en tjänande kyrka.

En gemensam vision om kyrkan

Med hänvisning till den ekumeniska rapporten *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*, som getts ut av Kyrkornas världsråd för samtal om kyrkans väsen och uppgift, talar samtalsrapporten om två överskuggande perspektiv: kyrkan är ett mysterium och den är ett tecken, med andra ord ett sakrament för världen.⁴ Kyrkan är både en gåva från Gud och en uppgift att förverkliga.

Kyrkan är främst ett Guds mysterium. Som sådan har den en sakramental karaktär då den är ett redskap för Guds kärlek och barmhärtighet mot världen. Guds kärlek fulländas i Kristus, som själv kan kallas ur-sakramentet.

Men kyrkan är också en mänsklig konstruktion, en institution med sin egen karaktär och sina egna uttryck. Kyrkan som mänsklig institution är inte fri från synd och därför behöver den ständigt Guds nåd och förlåtelse.

3 Persson & Hallonsten, – att i allt bekänna Kristus. Den gemensamma deklarationen om rättfärdiggörelseläran: tillkomst, texter, kommentarer, Stockholm 1991.

4 Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift. Sveriges kristna råds skriftserie nr 21, Bromma 2014. Artiklarna 25–27.

Det finns en ambivalens i kyrkan; å ena sidan är den dold och ett föremål för tron. Å andra sidan är den synlig och föremål för forskning och praktiska åtgärder. Denna dubbeltydighet påverkar hur vi ser på kyrkan. Fenomenologiskt kan kyrkan ses som söndrad i olika konfessioner och skilda gemenskaper. Samtidigt går det inte att vara säker på vem som verkligen hör till kyrkan utan det står klart först vid Kristi återkomst.

Kyrkan är en och helig

Den nicenska trosbekännelsen innehåller fyra kännetecken för kyrkan: en, helig, katolsk (allmännelig) och apostolisk, det som kallas *notae ecclesiae*.

Kyrkan är *en* och *helig* därför att den ende och helige Guden är kyrkans grund och mål, med fulländning i Guds rike. Denna enhet och helighet manifesteras i gudstjänsten då den ende Kristus förkunnas genom evangeliet och ges i nattvarens bröd och vin. De som tar emot honom blir vad de redan är, en social kropp, Kristi kropp. Kyrkan som Kristi kropp är en gemenskap av människor som förenas av det de tar emot, Kristus i ord och sakrament.

Varje medlem kallas genom dopet till ett liv i helighet. Dop och tro hör samman och är det första steget på ett sakramentalt liv som leder fram till det fulla inlemmandet i Kristi kropp i nattvarden.

Den Kristus som tas emot i nattvarden är ingen annan än Jesus från Nasaret som kom med budskapet om Guds rike. Mottagandet av evangeliet ska leda till ett liv i helgelse och till att kyrkans medlemmar blir aktiva i sitt vittnesbörd om Guds nåd.

Enheten är en gåva från Gud. Samtidigt är det alla döptas ansvar att bevara kyrkans enhet.

Kyrkan är allmännelig och apostolisk

Kyrkan som *allmännelig* eller *katolsk* (ordet betyder ursprungligen allomfattande eller universell och är ingen beteckning på någon särskild kyrka) talar om det som många har gemensamt i en pluralistisk verklighet. Den *enda* kyrkan som bekänns i trosbekännelsen kommer till uttryck i en mängd lokala kyrkor som lever i gemenskap med varandra. Den lokala kyrkan samlad i stiftet med sin biskop representerar och förverkligar den *enda* kyrkan på den lokala orten. Den äger inte sin katolicitet utan är katolsk bara i gemenskap med andra kyrkor. Denna teologiska identitet, som inte ska förväxlas med sociokulturell eller historisk identitet, pekar mot enhetens verkliga källa. Den världsvida gemenskapen mellan kristna och gemenskapen med andra kyrkor är en konsekvens av varje lokal kyrkas katolicitet.

Också *apostoliciteten* hör samman med den lokala kyrkan när den är i gemenskap med andra kyrkor. Apostolicitet står för kontinuiteten i tid och rum med Kristi och apostlarnas uppdrag. Det finns några yttre tecken på en sådan kontinuitet, som dock inte får ses isolerade från varandra. Ett är hur ämbetet förmedlas genom bön och handpåläggning genom tiderna, den apostoliska successionen, vilken är särskilt tydlig vid biskopsvigning. Biskopen väljs av den lokala kyrkan och hon eller han vigs av andra biskopar i gemenskap med den lokala kyrkan. Det har både en horisontell och en vertikal dimension. Horisontell genom den historiska kontinuiteten i de lokala kyrkornas gemenskap. Vertikal genom bönen om den Helige Ande vid vigningen. Den apostoliska successionen uttrycker främst hur kyrkan i apostolisk tradition fortsätter sin sändning.

Både de Gammalkatolska kyrkorna och Svenska kyrkan har en synodal och episkopal struktur. Den lokala kyrkan, som det talats om tidigare, är det område som leds av en biskop. Biskopens och de andra kyrkomedlemmarnas inbördes förhållande tydliggörs i tillsynsuppdraget. Biskopen har ett personligt tillsynsuppdrag. De lokala prästerna har ett tillsynsuppdrag i sina församlingar medan alla medlemmar deltar i ett allmänt tillsynsuppdrag. Detta konkretiseras när de deltar i överläggningar och beslut i kyrkoråd eller stiftets synodala organ, oavsett vilken legal form detta har.

Den lokala församlingen lever ut sitt uppdrag i *leitourgia*, *martyria* och *diakonia*, det vill säga gudstjänstfirande i alla dess former, kyrkans undervisning av olika slag och hävdandet av evangeliets syn i sociala och politiska frågor. *Diakonia* innebär att kyrkan vårdar både människor och hela skapelsen. Den lokala församlingen representerar den enda, heliga, allmänliga och apostoliska kyrkan och det blir tydligt när den lever i synlig enhet, *koinonia*, med andra kyrkor.

Den regionala koinonian är en gemenskap av de lokala kyrkorna; de sträcker sig utanför sig själva mot en världsvid gemenskap. Men också den regionala nivån, stiftet, representerar den enda, heliga, katolska och apostoliska kyrkan som bekänns i trosbekännelsen. För att hålla samman den regionala nivån behövs lämpliga former för gemensamma beslut och överläggningar. För detta har biskopen ett särskilt ansvar. Det utövas tillsammans med andra medlemmar i den lokala kyrkan, lekmän och vigda. I Svenska kyrkan sker det i stiftsstyrelse och kyrkomöte. Det går inte att direkt jämföra de två kyrkornas strukturer, eftersom Utrechtunionens högsta beslutande organ består av biskopskonferensen. Dennas beslut måste dock dessförinnan ha ett lokalt godkännande från de olika stiftet och därför har konferensen en synodal karaktär.

Det som sagts om de regionala kyrkorna kan också i princip sägas om den världsvida kyrkan där kyrkornas ledare, primater, har uppgiften att verka tillsammans för kristen tro och när de tar ställning i aktuella frågor. En av de många kyrkornas ledare har det övergripande ansvaret för en sådan synodal process där de olika kyrkornas röster hörs. Frågan om vad sådant övergripande ansvar skulle kunna innebära har varit föremål för olika ekumeniska överläggningar.

Kyrkans sakramentalitet

Kyrkan har sänts i världen som ett uttryck för Guds kärlek i Kristus, inte i första hand som en institution. Det finns ett växande samförstånd mellan kyrkorna att kyrkan både i sin lokala och universella gestalt kan ses som ett tecken och ett verktyg för Gudsriket och som ett sakrament för världen. Kyrkan är ett sakrament för helande, försoning och förnyelse av hela skapelsen. Med sakrament brukar man förstå ett synligt element som används av Gud i frälsningssyfte. I dopet är det vatten, i nattvarden bröd och vin. Kyrkan som institution är inte i sig själv ett sakrament; hon blir det först genom att hon är med i gemenskapen med Fadern genom Anden. Betydelsen av ordet sakrament växlar således inom rapportens ram.⁵

Kyrkor har olika organisatoriska former. De skiljer sig också historiskt och kulturellt från varandra. Det sakramentala livet i kyrkorna skiljer sig också åt men som en nådens ström från Guds hjärta ger det näring och förenar alla troende i ett

---

5 Synen på kyrkan som sakrament är inte lika ursprunglig som sakramentsläran. Ibland poängteras snarare kyrkans sakramentalitet, det vill säga att den bär på samma kvaliteter som ett sakrament har.

gemensamt kärleksuppdrag. Denna grundläggande syn på kyrkans sakramentalitet kan kyrkorna dela även om sakramentsteologi och praxis delvis skiljer sig.

Sakramenten

De Gammalkatolska kyrkorna räknar med sju sakrament. Det är dopet, konfirmationen, nattvarden, bikten, de sjukas smörjelse, vigningen och äktenskapet. Av dessa har bikten blivit allt mer ovanlig. Vidare anses den episkopala ordningen med vigning av biskop vara helt nödvändig för kyrkan. I denna betydelse av sakrament finns således inte Kyrkan med. Någon specifik definition av vad som räknas som ett sakrament finns inte men det är klart att dop och nattvard är de två viktigaste sakramenten för de troende. Det finns även en medvetenhet om att det finns läroproblem med den västerländska sakramentsteologin, så som den fixerades på 1100-talet, med dess definition om vad som var ett sakrament.

Att lista nattvarden som ett sakrament bland de andra speglar inte de Gammalkatolska kyrkornas sakramentala ecklesiologi. För kyrkan på pilgrimsresa mot Gudsriket är nattvarden det viktigaste tecknet.

Inom Svenska kyrkan räknas sedan reformationen dop och nattvard som de två sakramenten; de instiftades av Jesus själv. Andra handlingar kan också vara redskap för Guds nåd, men räknas inte som sakrament enligt reformatorisk definition.

Vid andra handlingar, som konfirmation och vigsel, förekommer handpåläggning och bön om Helig Ande eller välsignelse. Vigningsgudstjänsterna följer samma mönster för de tre delarna av det treledade ämbetet: biskop, präst och diakon. Dessa handlingar kan sägas ha sakramental karaktär.

De skillnader som finns mellan de båda kyrkorna är dock inte kyrkoskiljande. Det finns differenser men på den grundläggande teologiska nivån och i det pastoralala arbetet kan de förenas.

Den apostoliska traditionen och biskopsämbetet

Den apostoliska traditionen är ett uttryck för kyrkans apostolicitet; kyrkan är sänd i världen och bygger på apostlarnas tro. Kyrkans hela existens och enhet är att ha ”fogats in i den byggnad som har apostlarna och profeterna till grund och Kristus Jesus själv till hörnsten” (Ef 2:20). Att hålla fast vid denna tradition, att stå i kontinuitet med den, brukar kallas succession.

I den tidiga kyrkan hölls lärosuccession, biskopssuccessionen och hela kyrkans succession samman. Dessa åtskildes senare och man delade även upp biskopssuccessionen i biskopssätenas succession och handpåläggningens succession. I dag finns en ökande anslutning till att den apostoliska successionen härleder sig från kyrkans apostolicitet i alla dess dimensioner och att denna är ett grundläggande tecken för den allmänliga kyrkan; biskoparna är dettas tecken och instrument för att bevara enheten.

Vigningen av en biskop handlar om kyrkogemenskap. Den lokala kyrkan väljer biskopen. Detta är ett uttryck för att den enda, heliga, allmänliga kyrkan är i gemenskap med andra lokala kyrkor, vilket också visas när andra kyrkors biskopar deltar i vigningen och i nattvardsfirandet. Att biskopar från olika kyrkor deltar i vigningen är den tydliga signalen på att de har full gemenskap med varandra; biskopen är där som representant för sin lokala kyrka.

Den apostoliska successionen ska förstås i ljuset av den apostoliska tron och i det medansvar som finns i den lokala kyrkan. För den Gammalkatolska kyrkan är en

sådan bred förståelse av den apostoliska successionen en förutsättning för att etablera en synlig enhet.

Svenska kyrkan bevarade biskopsämbetet efter reformationen och hävdade dess ställning i kyrkoordningen från 1571. Sedan ärkebiskop Nathan Söderbloms tid har Svenska kyrkan sökt en vidare förståelse av handpåläggningssuccessionen, vilket också inneburit att denna erbjudits till kyrkor som saknat den för att markera kyrkornas gemenskap med varandra. Samtidigt har Svenska kyrkan inte ifrågasatt andra kyrkor som saknat successionen. Den har betraktats som en gåva och aldrig som ett ifrågasättande av de ämbeten som fanns inom de kyrkor som inte hade denna handpåläggningssuccession.⁶ Svenska kyrkan har också ingått ekumeniska överenskommelser med kyrkor som inte har denna succession.

Både de Gammalkatolska kyrkorna och Svenska kyrkan har bevarat den apostoliska successionen i den medeltida meningen, men de har också arbetat med att förstå denna ur ett bredare perspektiv så som den skissats ovan. Det finns skillnader mellan de båda kyrkorna i hur man vill uttrycka biskopsämbetet i apostolisk succession i dagens ekumeniska sammanhang, men det finns ett grundläggande samförstånd om dess innebörd.

Ytterligare frågeställningar

När de första gammalkatolska biskoparna förklarade sin kyrkas teologiska ståndpunkt framhöll de den äldsta kyrkans tro såsom den är formulerad i de ekumeniska trosbekännelserna (lat. *symbola*) och de dogmatiska besluten i den odelade kyrkan. Detta preciserades senare till kyrkomötena från 325 till 787. I stället för att tala om skrift och tradition som två olika storheter vill de Gammalkatolska kyrkorna se dessa som två uttryck av den enda apostoliska traditionen; denna tolkas i kyrkan och av kyrkan under Andens ledning. För Svenska kyrkans del hänvisar rapporten till kyrkoordningens portalparagraf i 1 kap. 1 § och dess beskrivning av Svenska kyrkans tro bekännelse och lära och dess betoning av skriften, trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen; skriften och senare tolkningar hålls samman.

När det gäller den nicenska trosbekännelsen har de Gammalkatolska kyrkorna inte kvar orden i den tredje artikeln om att Anden utgår från Fadern *och Sonen* (lat. *filioque*). Dessa ord, som enbart finns i den västerländska traditionen, har länge orsakat splittring med de ortodoxa kyrkorna och de gammalkatolska biskoparna har förklarat att de förkastar tolkningen att Anden utgår också från Sonen. I Svenska kyrkan däremot har denna fråga knappast varit aktuell, troligen för att den inte haft den ingående dialog med de ortodoxa samfunden som de Gammalkatolska kyrkorna haft. Det är tillåtet i Svenska kyrkan att i ekumeniska sammanhang med ortodoxa kyrkor utesluta dessa ord ur den nicenska trosbekännelsen.

De Gammalkatolska kyrkorna menar att överenskommelser om eukaristisk gästfrihet på ett övergripande plan egentligen motsäger deras syn på kyrkogemenskap. Eukaristisk gästfrihet innebär att kyrkornas medlemmar får ta emot nattvarden i en annan kyrka även om dessa inte har någon ekumenisk överenskommelse om kyrkogemenskap. Det är inte, hävdar gammalkatolikerna, bara enhet om olika delar som dop, nattvard eller ämbete som är grund för kyrkogemenskap utan snarare en gemensam förståelse av kyrkan som gemenskap; det är bara så de enskilda delarna får sin rätta plats i det mysterium som kyrkan är.

---

6 Se Borgåöverenskommelsen, nordisk Ekumenisk skriftserie 29, Uppsala 1993, art 53.

De Gammalkatolska kyrkorna har dock ett undantag från detta. Med Tysklands evangeliska kyrka (EKD) finns ett avtal om eukaristisk gästfrihet. Dessa principer avser alltså kyrkornas inbördes relationer, inte den enskilde medlemmens agerande vid besök i andra kyrkor, vilket ligger på en annan nivå. I Svenska kyrkan är nattvardsbordet öppet för alla döpta från andra samfund och den eukaristiska gästfriheten är helt accepterad.

Båda kyrkorna konstaterar att en ekumenisk överenskommelse om gemenskap med en kyrka inte förs över till andra kyrkor med vilka de har ingått andra avtal. Så täcker till exempel inte de Gammalkatolska kyrkornas överenskommelser med den anglikanska kyrkogemenskapen de lutherska kyrkor som ingår i Borgåöverenskommelsen. En fråga av denna karaktär löses dock genom en överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna, nämligen gemenskapen med IFI, med vilken båda kyrkorna var för sig har överenskommelser.

Det noteras att allteftersom kyrkor ingår ekumeniska överenskommelser med varandra blir frågorna om hur dessa hänger samman med varandra mer komplicerade och kräver fortsatta överväganden.

Rekommendationer

Rekommendationen har följande lydelse i svensk översättning.

Vi erkänner

- (i) att vardera kyrkan förverkligar Jesu Kristi enda, heliga, allmänneliga (katolska) och apostoliska kyrka
- (ii) att skilda traditioner i våra kyrkor, vare sig de är strukturella, liturgiska, teologiska eller läromässiga, inte hindrar dem från att vara del av fortsättningen av den apostoliska traditionen genom århundradena, utan ger uttryck åt en grundläggande enhet i mångfald som kan fördjupas i en framtida gemenskap,
- (iii) att de båda kyrkorna har ett rikt liturgiskt och eukaristiskt liv, en obruten episkopal struktur, en djup förbundenhet till kyrkans synliga enhet och därför till den ekumeniska rörelsen, och en öppen och kritisk attityd till samhällets värdeförändringar,
- (iv) att det finns en fast grund, både andlig och institutionell, som möjliggör framtida relationer mellan våra kyrkor och att vår gemensamma tro och vårt samfälliga uppdrag erbjuder möjligheter att stödja varandra, i Europa eller på andra kontinenter genom våra gemensamma kontakter.

Vi rekommenderar Svenska kyrkan och kyrkorna i Utrechtunionen att förplikta sig till

- (v) att betrakta döpta medlemmar av alla dessa kyrkor som medlemmar i den egna kyrkan i enlighet med gällande bestämmelser,
- (vi) att välkomna varandras medlemmar att ta emot sakramenten och annan pastoralvård,
- (vii) att dela ett gemensamt liv i mission och tjänst, att be för och med varandra och att dela resurser,
- (viii) att välkomna personer som är vigda i Svenska kyrkan eller i någon av kyrkorna inom Utrechtunionen att på inbjudan och utan reordination tjänstgöra i någon av våra kyrkor, i enlighet med de bestämmelser som gäller i den mottagande kyrkan,

- (ix) att inbjuda varandras biskopar att delta i handpåläggning vid biskopsvigningar,
- (x) att uppmuntra konsultationer med representanter för våra kyrkor och att underlätta lärande och utbyte av idéer och information i teologiska och pastoraliska frågor liksom studentutbyte,
- (xi) att inbjuda observatörer till våra kyrkors större händelser,
- (xii) att uppmuntra samarbete mellan gammalkatolska och svenskkyrkliga församlingar där det är möjligt.

Remissinstanserna

Biskopsmötet har fäst uppmärksamheten på två frågeställningar. Den första gäller Svenska kyrkans diakonat som ett permanent karitativt uppdrag i vigningstjänsten till skillnad från den Gammalkatolska kyrkans diakonat, som är en förberedelse inför prästvigning. Den andra avser beskrivningen av kyrkan som sakrament i relation till luthersk tradition.

Remissen gick till Domkapitel och stiftsstyrelser som ombads sända den till fem församlingar i stiftet. Frågorna avsåg om dokumentet gav tillräcklig grund för att förstå de två kyrkornas specifika karaktär och om det fanns en tillräcklig grund för att ingå kyrkogemenskap. Vidare ställdes frågan om innebörden och förpliktelserna i den föreslagna överenskommelsen var tydliga och acceptabla samt om kyrkogemenskap mellan Svenska kyrkan och Gammalkatolska kyrkan i enlighet med överenskommelsen kunde bejakas.

Fem av stiftet avstod att besvara remissen men tog inte heller avstånd från dokumentet och dess förslag.

Åtta stift svarade, en del både i stiftsstyrelse och domkapitel, i två stift enbart domkapitlet. Sex församlingar sände in svar. Alla remissinstanser som deltog bejakade en överenskommelse om kyrkogemenskap mellan den Gammalkatolska kyrkan av Utrechtunionen och Svenska kyrkan.

Majoriteten av remissinstanserna har menat att olikheten i förståelsen av diakonatet behöver förtydligas. Särskilt ställs frågan om hur erkännandet av varandras vigningstjänster ska uttydas när det gäller diakonatet.

När det gäller beskrivningen av kyrkan som sakrament anför flera remissinstanser frågan om hur detta resonemang förhåller sig till sättet att tala om kyrkan inom Svenska kyrkan. Lunds domkapitel och stiftsstyrelse menar att "[...] synen på kyrkan som sakrament [...] i varje fall borde problematiseras något i relation till en evangelisk kyrkosyn".⁷ Linköpings domkapitel och stiftsstyrelse problematiserar frågeställningen:

Kyrkan må beskrivas som ett tecken, men vad detta "tecken" (jfr både Martin Luther och modern kommunikationsteori och teckenteori) uttrycker är inte självklart. Det är öppet för tolkning, och kommunicerar inget innehåll per automatik. Vi skulle därför önska att det tydligare sägs att kyrkan inte är en behållare för Kristus, som per automatik (*ex opere operato*) helar och frälser. Det är Kristus som frälser, inte kyrkan, eller ämbetet, för den delen.

---

⁷ Citat i detta avsnitt från *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion. Remiss-sammanställning*.

Västerås domkyrkoförsamling efterlyser en komplettering med andra bilder då det finns en risk att endast använda en modell för att beskriva kyrkosynen. Strängnäs domkapitel och stiftsstyrelse för samman resonemangen om kyrkans sakramentalitet med folkkyrkobegreppet.

Reflexionerna kring begreppet kyrkans sakramentalitet är tankeväckande och avviker i grunden inte väsentligt från det i vår kontext långt vanligare folkkyrkobegreppet. Kyrkan som ett konkret, jordiskt uttryck för Guds nåd, som i sitt handlande med varierande framgång förmår manifesteras Guds handlande, kan förstås vara sakramental. Talet om ”kyrkan som sakrament” är emellertid knappast uttryck för en bred konsensus inom Svenska kyrkan i beskrivningen av vår kyrkosyn.

Från Visby domkapitel och stiftsstyrelse påpekas betydelsen av en överenskommelse för utlandsförsamlingarnas arbete liksom att en sådan skulle stärka relationerna till anglikanska kyrkor och till den Filippinska oberoende kyrkan.

Några remissinstanser påpekar att det i dokumentet och i andra liknande dokument finns tendenser till harmonisering, det vill säga att det som förenar lyfts fram medan det som skiljer tonas ner; här ges som exempel den apostoliska successionen, betoningen av nattvarden och förståelsen av sakramenten. Inte heller beskrivs hur läran får genomslag i kyrkfolkets liv. Saknas gör även Ordets förkunnelse.

När det gäller de praktiska konsekvenserna av överenskommelsen ställer Växjö domkapitel frågan om detta innebär att präster i Svenska kyrkan förväntas erbjuda alla de handlingar som i Gammalkatolska kyrkan betraktas som sakrament. Innebär det också att mottagandet av handlingar ska ske kostnadsfritt samt finns det inom landet gammalkatolska församlingar att samverka med och vad innebär det för behovet att få låna kyrkor, frågar domkapitlet vidare.

Ingen av remissinstanser har ansett att de frågor de tagit upp behöver bearbetas före en ekumenisk överenskommelse ingås utan att en sådan bearbetning kan följa senare; samtalsdelegationen framhäver ju även att det finns ett antal frågor som ännu inte är klarlagda.

Sammanfattningsvis stöder remissinstanserna att en ekumenisk överenskommelse ingås mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Flera av de frågor remissinstanserna tar upp återkommer när kyrkostyrelsen gör sina överväganden.

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Teologiska frågeställningar

Både de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen och Svenska kyrkan har en episkopal och synodal karaktär. För dem båda är det centralt att alla medlemmar i kyrkan har möjlighet att delta i uppbyggnaden av den och i ansvarstagande. I Svenska kyrkans sammanhang skulle detta benämnas ansvaret inom de döptas och troendes allmänna prästadöme. Även om kyrkorna skiljer sig avsevärt till sin karaktär, de Gammalkatolska kyrkorna är minoritetskyrkor och Svenska kyrkan majoritetskyrka, betyder inte detta att deras syn på ansvar och uppdrag är väsentligt olika: både lekfolk och vigda har ansvarsuppgifter i respektive kyrka.

De högsta beslutande organen skiljer sig dock avsevärt från varandra: kyrkomötet respektive den internationella biskopskonferensen. Kyrkostyrelsen läser rapporten så att biskopskonferensen inte främst ska förstås som ett organ för kyrkans ämbete utan att biskoparna deltar där som representanter för sina respektive kyrkor. Beslut fattas

Kyrkan som sakrament

Den fråga som diskuterats mest i remissvaren är samtalsrapportens beskrivning av kyrkan som sakrament. Beskrivningen kan tyckas ensidig och inte ta med andra sätt att förstå Kristi kyrka. Denna fråga har tidigare behandlats i den ekumeniska dialogen mellan Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan vilken presenterats i rapporten *Kyrkan som sakrament* (1999).⁸ Denna rapport redovisar en del av den internationella ekumeniska diskussionen om kyrkans sakramentalitet. Den nämner bland annat den dialog mellan Lutherska världsförbundet och den romersk-katolska kyrkan som presenterades 1994.⁹ Här konstaterades att det fanns samstämmighet om att kyrkan är ett instrument och tecken för frälsningen, och i denna mening frälsningens sakrament. Det fanns dock invändningar såtillvida som kyrkan främst var rummet där ordet förkunnas och sakramenten förvaltas och att kyrkan endast i så härledd bemärkelse är instrument för frälsningen. Dialograpporten med Stockholms katolska stift slutar med avsnitt om kyrkan som ursakramentet, som sakrament för världen och som enhetens sakrament. Det är inte här möjligt att gå in på rapportens detaljer men den visar att de frågeställningar som lyfts fram i samtalsdelegationens material inte är nytt för Svenska kyrkan.

Även i en av samtalsomgångarna på 1990-talet med dåvarande Svenska Missionsförbundet lyftes frågan om kyrkans sakramentalitet fram. I rapporten konstaterades att två principer bröts mot varandra, en som tog sin utgångspunkt i församlingen av troende och en som tog sin utgångspunkt i sakramentsförvaltning och Ordets förkunnelse. I en sakramental kyrkosyn kan inte dessa åtskiljas utan var två nödvändiga komponenter, menade rapporten.¹⁰

Men frågan om kyrkan som sakrament hade långt tidigare förts fram av den dåvarande professorn, sedermera ärkebiskopen Yngve Brilioth. "Kyrkan är i sig själv ett sakrament, en synlig bärare av osynliga gåvor". Kyrkan konstitueras av Andens verksamhet genom nådemedlen.¹¹

I Kyrkornas världsråds samtalsdokument om kyrkans väsen och uppgift, *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*, diskuteras också kyrkans sakramentalitet.

Några av Nya testamentets texter använder ordet mysterium (*mysterion*) både för Guds frälsningsplan i Kristus (jfr Ef 1:9, 3:4–6) och för den nära relationen mellan Kristus och kyrkan (jfr Ef 5:32, Kol 1:24–28). Detta antyder att kyrkan har en andlig, transcendent kvalitet som inte

---

8 Kyrkan som sakrament. En rapport om kyrkosyn. Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan, Uppsala 1999.

9 Church and Justification. Understanding the Church in the Light of the Doctrine of Justification, Geneva 1994.

10 Guds kyrka och en levande församling. Rapport från den officiella samtalsgruppen mellan Svenska kyrkan och Svenska Missionsförbundet, Stockholm 1995, s. 176–178.

11 Persenius, Ragnar, Brilioth som ekumen, i Yngve Brilioth – historiker, teolog, kyrkoledare, ed. Oloph Bexell, Skellefteå 1997; Brilioth, Yngve, Kyrkokristendom, Uppsala 1935.

kan förstås enbart genom kyrkans synliga uttryck. Kyrkans jordiska och andliga dimensioner kan inte skiljas åt. Den kristna gemenskapens organisatoriska strukturer måste förstås och bedömas, på gott och ont, i ljuset av Guds frälsningsgåvor i Kristus som firas i liturgin. Kyrkan, som i sitt eget liv förkroppsligar frälsningens mysterium och mänsklighetens förvandling, deltar i Kristi uppdrag att försona allt med Gud och med varandra genom Kristus (jfr 2 Kor 5:18–21, Rom 8:18–25).¹²

Samtalsdokumentet beskriver också de skiljaktigheter som finns i att förstå kyrkan på ett sådant sätt.

Även om det finns stor enighet om att Gud inrättade kyrkan som det främsta medlet för att åstadkomma sin universella frälsningsplan, tror vissa gemenskaper att detta bäst uttrycks genom att tala om ”kyrkan som sakrament”. Andra använder inte sådant språk eller förkastar det helt och hållet. De som använder uttrycket ”kyrkan som sakrament” gör det eftersom de ser kyrkan som ett tydligt tecken och medel (ibland beskrivet med ordet redskap) för den gemenskap människor har med varandra i gemenskapen med den treeniga Guden. De som avstår från att använda detta uttryck menar att användningen skulle kunna skymma skillnaden mellan kyrkan som helhet och de enskilda sakramenten och att det kan leda till att man bortser från den synd som fortfarande finns bland gemenskapens medlemmar. Alla är överens om att Gud är frälsningens upphov. Skillnaderna gäller de sätt på vilka de olika kyrkosamfunden förstår kyrkans karaktär och roll och riternas betydelse för frälsningsverket.¹³

Kyrkornas världsråds samtalsdokument pekar på att de som inte vill använda uttrycket ”kyrkan som sakrament” inte bestrider att kyrkan är ett verkligt tecken på Guds närvaro och aktivitet. Och de som vill använda begreppet förnekar inte heller sakramentens unicitet.

Kyrkostyrelsen kan alltså notera att frågan om kyrkan som sakrament förekommit i den lutherska och svenskkyrkliga dialogen under nu lång tid. Den är också aktuell i nutida ekumeniska samtal och reflektion och det tycks som en ökad förståelse finns mellan skilda synpunkter.

Beskrivningen av kyrkan som sakrament dominerar samtalsrapporten mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen och andra perspektiv har därmed inte blivit lika tydliga. Visserligen ingår evangeliets förkunnelse i beskrivningen av hur kyrkan är en, helig, katolsk och apostolisk, samt av det som formar den lokala kyrkan och dess uppdrag att vittna (*martyria*). Från ett svenskkyrkligt perspektiv hade det ändå varit av stort värde om också den folkkyrkliga synen på kyrkan som nådeserbjudande och Augsburgska bekännelsens beskrivning av kyrkan som ”de heligas samfund, i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas” hade funnits med som perspektiv.¹⁴

Kyrkostyrelsen menar att idén om kyrkan som sakrament inte är allmänt utbredd i Svenska kyrkan. Däremot är det möjligt att tala om kyrkan som sakramental i

12 Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift. Sveriges kristna råds skriftserie nr 21, Bromma 2014. Art. 26.

13 Ibid art 27.

14 Augsburgska bekännelsen art VII.

överförd bemärkelse på samma sätt som vi kan tala om skapelsens sakrament. Från detta perspektiv kan kyrkan förstås som ett jordiskt uttryck för Guds nåd genom ordet och sakramenten. Även om ytterligare dialog och förtydliganden skulle behövas när det gäller kyrkosynen är det inte nödvändigt att ett sådant samtal måste föregå en ekumenisk överenskommelse. Det finns en tillräcklig samsyn som en grund för en sådan.

Kyrkans vigningstjänst

Rapporten från samtalsdelegationen diskuterar särskilt kyrkans ämbete eller vigningstjänsten. Kristus inkarnerades som människa, inte primärt som man. För de Gammalkatolska kyrkorna har denna syn inneburit att de har öppnat sina ämbeten för kvinnor. Svenska kyrkan delar denna syn och utgår från att vigningstjänstens roll att företräda Kristus är grundad i dopet. Alla döpta, både kvinnor och män, har en kallelse att förmedla evangeliet, att följa Kristus och att vittna i världen. Vigningen bekräftar och ger uttryck för kallelsen till livslång tjänst i ett uppdrag som fullgörs i och för församlingen.¹⁵ Kyrkostyrelsen ser att det finns en tillräcklig samsyn mellan de båda kyrkotraditionerna och deras sätt att se på vigningstjänsten. Uppdraget ges av Kristus till den som vigs. Vid nattvardsbordet leder prästen gudstjänsten, som en representant för honom som är måltidens egentlige värd. Men denna funktion är inte knuten till prästens kön utan just till Kristi och prästens mänsklighet.

Inom de Gammalkatolska kyrkorna är diakonatet ett led på vägen till prästvigningen och har inte den karitativa karaktär som diakonatet har i Svenska kyrkan. Diakonater inom vår kyrka har sitt ursprung i äldre protestantiskt socialt engagemang medan diakonatet inom de Gammalkatolska kyrkorna inte är ett permanent uppdrag utan något tillfälligt i väntan på prästvigning i enlighet med den romersk-katolska ordningen. Vi noterar med glädje att de Gammalkatolska kyrkorna visar ett intresse för att lära känna den svenskkyrkliga diakonin på ett närmare sätt och att ett permanent diakonat är på väg.

De kyrkor med vilka Svenska kyrkan har ekumeniska överenskommelser ser olika på diakonatet. Så är detta inom den Filippinska oberoende kyrkan både ett liturgiskt diakonat och karitativt diakonat med uppgifter att medverka vid utdelandet av nattvarden, döpa barn och att uppsöka sjuka och fattiga och förmedla bistånd. Inte heller i överenskommelsen med IFI fanns det tankar om att diakonatets utformning behövde vara exakt lika.¹⁶

Det diakonat som finns inom de Gammalkatolska kyrkorna liknar främst diakonatet inom de anglikanska kyrkorna. Frågan om diakonatet diskuterades i Borgåöverenskommelsen där det konstaterades att det treledade ämbetet med biskop, präst och diakon blev det allmänna mönstret i kyrkan under de första århundradena och att det bibehålls i många kyrkor, om än ofta bara delvis. I själva överenskommelsen markerade kyrkorna att de förpliktade sig till att arbeta för en gemensam syn på den diakonala tjänsten.¹⁷ Att ha en gemensam syn på diakonen var inte ett villkor för att den ekumeniska överenskommelsen mellan de anglikanska kyrkorna och de nordiska och baltiska lutherska kyrkorna skulle förverkligas.

15 Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan, biskopsbrev 2014 s. 16.

16 CsSkr 1995:5 Överenskommelse mellan Svenska kyrkan och Filippinska oberoende kyrkan.

17 Borgåöverenskommelsen. Nordisk ekumenisk skriftserie 29, Uppsala 1998, s. 22, 32.

Svenska kyrkan delar den reformatiska synen att vigningstjänsten är till för kyrkans uppdrag att räcka evangeliet genom förkunnelse och sakrament. Det ligger i kyrkans mandat att närmare fatta beslut om hur denna vigningstjänst ska utformas i skilda situationer och kontexter. Det är en syn som Svenska kyrkan också bör tillämpa när den möter andra kyrkors beslut och utformning av sina olika uppdrag inom deras ämbeten eller vigningstjänster.

Kyrkostyrelsen menar att skillnaderna i synen på vigningstjänsten inte är något hinder för en ekumenisk överenskommelse. I fortsatta överläggningar finns möjligheter att komma till en ökad samsyn när det gäller kyrkans diakoni och diakonatet som ett karitativt uppdrag i kyrkans vigningstjänst.

Successionen

Den succession som samtalsrapporten presenterar är av väsentligt mer omfattande karaktär än enbart en handpåläggningssuccession. Den pekar på att successionen ursprungligen var en lärosuccession, en succession i biskopstjänsten och en hela kyrkans succession. Dessa hölls samman och ställdes inte mot varandra. Den apostoliska successionen är ett kännetecken för den katolska (allmänliga) kyrkan vilken har uppgiften att bevara traditionen från apostlarna, påpekar rapporten. Biskoparna är tecken på detta men samtidigt instrumenten för att bevara traditionen

För Svenska kyrkan är kyrkans apostolicitet det centrala. Ofta har handpåläggningssuccessionen berörts som en gåva till Svenska kyrkan, något att vara tacksam över, men aldrig förts fram som krav mot andra kyrkor i relationen med dem. Svenska kyrkan har inom Lutherska världsförbundet haft djupa och långa förbindelser också med kyrkor som tidigare saknat denna handpåläggningssuccession, bland annat den danska folkkyrkan och Norska kyrkan. Genom Borgåöverenskommelsen kunde kyrkorna komma till en gemensam förståelse om att kyrkans apostolicitet hade bevarats också i kyrkor där ett brott hade skett i handpåläggningsskedjan. Den senmedeltida förståelsen av apostolisk succession som en konkret gestaltning av kontinuiteten i uppdraget kunde därmed förenas med en djupare insikt om vad det innebär att bevara kyrkans apostolicitet i dagens värld.

Både Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna har, trots sin brytning med den romersk-katolska kyrkan, bevarat både handpåläggningssuccessionen och den apostoliska successionen i vidare mening. Kyrkostyrelsen menar att det är denna senare förståelse av successionen som är den centrala och finner att båda kyrkorna utifrån denna arbetar med frågor om vad det är att vara kyrka i dag och hur det apostoliska budskapet ska förstås.

Sakramenten

Svenska kyrkan räknar med två sakrament, instiftade av Kristus, vilka med jordiska medel förmedlar osynliga och himmelska nådegåvor: dop och nattvard. Även för de Gammalkatolska kyrkorna är dop och nattvard de viktigaste sakramenten.

Det är tydligt att de båda kyrkotraditionerna definierar sakrament på olika sätt. Att även andra handlingar inom Svenska kyrkan vill förmedla nåd och välsignelse är klart, men de kallas förordensfull inte sakrament. Inte heller ordet sakramentalier används till exempel om konfirmation eller vagningsgudstjänsterna. De Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen kallar förutom dop och nattvard även konfirmationen, äktenskapet, prästvigningen, bikten och de sjukas smörjelse sakrament. Bikten har dock i stort sett fallit ur bruk. Att dessa inte faller in till alla delar i den definition som brukas inom Svenska kyrkan för ett sakrament behöver dock inte

betyda att skillnaden är avsevärd. I överenskommelsen med den Filippinska oberoende kyrkan, som också i sitt romersk-katolska arv räknar med sju sakrament, framhölls att den har dop och nattvard som huvudsakrament, vilka var nödvändiga frälsningsmedel, varför skillnaden till Svenska kyrkan i praktiken inte var så stor.

När det gäller överenskommelsens lydelse att medlemmar av den andra kyrkan ska kunna ta emot sakramenten och ta del av det pastorala livet får detta inte förstås så att Svenska kyrkans präster skulle ge andra tjänster till gammalkatolskt troende än de gör till vanliga medlemmar. Det handlar först och främst om dop och nattvard. Vad som i övrigt kan vara aktuellt får avgöras i den pastorala situationen och kan inte stadgas närmare i själva överenskommelsen.

Sammanfattning

Den framlagda rapporten för ett omfattande teologiskt resonemang om kyrkan och om kyrkosyn, sakrament och vigningstjänst. Trots skillnader i uttryckssätt och betoningar känner de båda kyrkorna igen sig i varandra. De bygger båda på en samverkan inom hela Guds folk i kyrkornas liv, i liturgi och styrelse. De skilda betoningar som finns mellan dem när det gäller synen på kyrkan, vigningstjänsten, successionen och sakramenten är inte av sådant slag att de inte kan rymmas inom en ekumenisk överenskommelse.

Överenskommelsens förslag

Till sin struktur liknar överenskommelsen andra ekumeniska överenskommelser, som till exempel Borgå-deklarationen. De inleds med några punkter som förklarar grunden för den enhet som kyrkorna har funnit med varandra. Därefter fortsätter den med de förpliktelser som överenskommelsen leder till, det vill säga vilka praktiska utslag överenskommelsen får i kyrkolivet på olika nivåer inom kyrkorna. Andra överenskommelser har haft liknande uppbyggnad. Så hade överenskommelsen med Metodistkyrkan i Sverige en likartad struktur; den hänvisade i sin första punkt till den enhet i läran som fanns för att därefter peka på de konsekvenser en sådan enhet förde med sig.

Överenskommelsen är således formulerad på två olika nivåer. Den första beskriver grunderna för överenskommelsen och är indelad i punkterna i–iv. Den andra nivån beskriver de mer praktiska konsekvenserna och framtida samverkan. Detta beskrivs i punkterna v–xii.

Överenskommelsen inleds således med de båda kyrkotraditionernas gemensamma grund: tron på en, helig, allmänlig (katolsk) och apostolisk kyrka. I punkt ii konstateras att kyrkornas olikheter av skilda slag inte hindrar att de är del i den apostoliska traditionen och del i en enhet i mångfald. Vidare framhålls i punkt iii det liturgiska och sakramentala livet, den obrutna episkopala strukturen och den djupa förpliktelsen mot kyrkans synliga enhet. Här nämns även en öppen och kritisk attityd mot samhällets förändrade värderingar, det vill säga kyrkornas kontextualitet. Till sist framhålls i punkt iv att båda kyrkorna har en fast grund, både andlig och institutionell, som gör det möjligt med fortsatta relationer och stöd.

Punkterna v till xii pekar på praktiska åtgärder för att förverkliga överenskommelsen. En del av dessa ligger på nationellt plan såsom vigningar och överläggningar. Andra handlar om det lokala församlingslivet, som pastoralvård och mottagande av sakramenten. Åter andra handlar om beslut på domkapitelsnivå, som frågor om behörighetsförklaring av präster och diakoner.

När det gäller innehållet i de olika delarna av överenskommelsen ger en jämförelse med Borgådeklarationen en bild av samstämmighet, även om det finns skillnader. I Borgådeklarationen hänvisas till att Guds Ord rent förkunnas i kyrkorna vilket saknas i den föreslagna överenskommelsen. I denna finns en hänvisning till det kontextuella uppdraget, att tolka budskapet i tiden, vilket saknas i Borgådeklarationen. När det gäller de praktiska konsekvenserna innehåller Borgådeklarationen en förpliktelse att arbeta för en gemensam syn på den diakonala tjänsten, vilket saknas i denna. Denna fråga finns dock väl diskuterad i rapporten.

Kyrkostyrelsen kan sammanfattningsvis konstatera att överenskommelsen både till sin struktur och sitt innehåll stämmer väl överens med tidigare tecknade överenskommelser och går till sitt innehåll inte utöver vad som redan överenskomits med de anglikanska kyrkorna. De skillnader som finns mellan motiveringar och praktiska konsekvenser har ingen avgörande betydelse.

Kyrkorättsliga konsekvenser

Överenskommelsen för inte med sig något behov av ändringar i kyrkoordningen.

I kyrkoordningens 59 kapitel om Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund finns bestämmelser om överenskommelser och avtal om särskild ekumenisk samverkan. Sådana beslut fattas av kyrkomötet. Den föreslagna överenskommelsen omfattas av denna bestämmelse.

Överenskommelsens punkter om att betrakta den andra kyrkans medlemmar som sina egna, att välkomna dem till pastoral omsorg eller att omfatta dem med förböner för inte med sig något behov av ändringar i kyrkoordningen. Här avses sådan pastoral omsorg som varje församling ger till den som söker dennas tjänster. När det gäller frågan om att dela resurser kan det innebära att gammalkatolska medlemmar kan få låna en kyrka inom Svenska kyrkan eller att någon av utlandsförsamlingarna kan få tillgång till ett kyrkorum i någon av de gammalkatolska församlingarna. Inte heller detta innebär något behov av förtydliganden i kyrkoordningen utan sköts på lokalt plan. Överenskommelsen har inga bestämmelser om kostnader för de olika tjänsterna men det får förutsättas att avsikten är att kyrkorna så långt det är möjligt ska behandla varandra generöst och inte onödigtvis begära ersättningar för hyra av en kyrkolokal eller liknande även om deras olika finansieringsmodeller kan innebära skillnader. Att pastoral omsorg inte ska ersättas och inte heller dopförrättningar torde vara självklart.

Av bestämmelserna i 59 kap. 13 § framgår att en präst i Svenska kyrkan får leda en gudstjänst inom en kyrka med vilken Svenska kyrkan ingått en särskild överenskommelse med vidare hänvisning till 17 kap. 17 §. En biskop får leda en vigningsgudstjänst inom en kyrka med vilken Svenska kyrkan har ingått en ekumenisk överenskommelse i enlighet med bestämmelserna i 59 kap. 20 § och 25 kap. 9 §. Dessa bestämmelser har bäring på överenskommelsen och innebär att en präst i Svenska kyrkan kan leda gudstjänster inom de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen, under de villkor i övrigt som dessa kyrkor ställer (punkt viii).

Den som är präst inom de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen får i enlighet med bestämmelserna i 31 kap. 2 § förklaras behörig att utöva uppdraget som präst inom Svenska kyrkan i enlighet med de ytterligare krav som framgår av bestämmelsen. För visst tillfälle eller vis tid får domkapitlet förklara en präst behörig i enlighet med 4 §. På motsvarande sätt finns bestämmelser om diakon i

32 kap. 2 och 4 §§. Någon behörighetsförklaring behövs inte för ett visst tillfälle om det inte är fråga om en kyrklig handling.¹⁸ Genom de möjligheter som därmed finns öppna för tjänstgöring inom Svenska kyrkan uppfylls överenskommelsens viii punkt. De respektive kyrkornas olika ämbeten erkänns sålunda och någon reordination för tjänstgöring i den andra kyrkan ska inte ske.

Vad gäller biskopsvigningar är det ärkebiskopen som leder dessa och inbjuder de assistenter ärkebiskopen önskar för en viss vigning. Punkten ix i överenskommelsen får då vara vägledande. Det blir även möjligt för biskopar i Svenska kyrkan att leda vigningar inom de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen om så skulle påfordras. Kyrkoordningen har inga bestämmelser om biskoparnas övriga deltagande vid vigningar i andra kyrkor. Deltagande i sådana vigningar brukar fördelas mellan biskoparna genom ärkebiskopens och biskopsmötets försorg.

Inte heller de övriga punkterna i överenskommelsen innebär att Svenska kyrkan behöver företa några ändringar i kyrkoordningen. Att ordna med konsultationer, att inbjuda observatörer och uppmuntra samverkan ligger inom den ram som hör till ett ekumeniskt samarbete.

Kyrkostyrelsen anser att överenskommelsen och dess tolv punkter är en god grund för ett ekumeniskt samarbete mellan kyrkorna och konstaterar att överenskommelsen inte föranleder några ändringar i kyrkoordningen.

Ekumeniska konsekvenser

Rapporten *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion* anger att detta är första gången de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen genomför en dialog med en luthersk kyrka. De har tidigare träffats överenskommer med de anglikanska kyrkorna, också dessa en del av de reformerade kyrkosamfunden, men har inte haft någon dialog med en luthersk kyrka tidigare. Att detta blev Svenska kyrkan har delvis med dennas arv att göra, med en obruten succession och ett bevarat episkopat, men även det starka ekumeniska engagemanget. Återigen får alltså Svenska kyrkan agera som ekumenisk brobyggare, denna gång mellan den lutherska kyrkofamiljen och de Gammalkatolska kyrkorna. Kyrkostyrelsen bedömer det vara av stort intresse för den framtida ekumeniska utvecklingen och arbetet för kyrkans synliga enhet att dialogen har ägt rum och att en överenskommelse kan tecknas. Detta bör även vara värdefullt för övriga lutherska kyrkor inom Lutherska världsförbundet. På detta sätt fortsätter Svenska kyrkan att vara en ekumenisk brokyrka mellan skilda kyrkotraditioner.

I de relationer som Svenska kyrkan har med andra samfund bedömer kyrkostyrelsen att en överenskommelse kommer att mottas positivt. De anglikanska kyrkorna har redan en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna sedan mer än åttio år. Svenska kyrkans ekumeniska överenskommer med Engelska kyrkan är nästan sekelgamlas. Genom Borgåöverenskommelsen är de utökade till övriga anglikanska kyrkor i Storbritannien och Irland. De anglikanska kyrkorna, Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen har redan ekumeniska överenskommer med IFI. Att Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen på detta sätt sluter en egen överenskommelse stärker även banden med de anglikanska kyrkorna och IFI då de olika kyrkorna på

---

18 För att förrätta vigsel fordras även Kammarkollegiets förordnande som vigselför rättare inom Svenska kyrkan.

KsSkr 2015:4   detta sätt förenas med ömsesidiga ekumeniska överenskommelser. Detta bidrar till att stärka kyrkans synliga enhet.

Den romersk-katolska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen har i dag ett konstruktivt samtalsförhållande; en ekumenisk överenskommelse bedöms inte påverka Svenska kyrkans relation med den romersk-katolska kyrkan.

Barnkonsekvensanalys

För barn till Svenska kyrkans medlemmar torde en kyrkogemenskap med Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen främst ha konkret inverkan för dem som bor eller vistas utomlands, såväl där det finns Svenskkyrkliga församlingar, som där det inte finns. Förslaget på kyrkogemenskap torde vara positivt för de barn som genom gemenskapen får möjlighet att på ett självklart sätt delta i verksamhet och gemenskap oavsett vilken församling och samfund som finns lokalt. I de familjer där föräldrar är med i de respektive olika kyrkorna underlättar också kyrkogemenskap vad gäller att leva ett kristet liv tillsammans oavsett var man bor och behöver pastoral omsorg.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2015:4

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande: Kyrkosekreterare Cristina Grenholm

Kyrkostyrelsen beslöt i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:4 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen.

Utrecht and Uppsala on the way to communion

Report from the official
dialogue between
the Old Catholic Churches
of the Union of Utrecht
and
the Church of Sweden

2013

Index

1 Introduction.....	28
1.1 Two churches with one faith and one mission	28
1.2 Two churches on the way to communion and visible unity for the sake of the world	28
1.3 A changing ecumenical landscape	29
1.4 Implications of church community	29
1.5 Preliminary remarks on terminology	30
1.6 The disposition of the document	31
2 Occasional contacts and the start of the dialogue	32
3 Presentation of the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht.....	34
3.1 Historical development	34
3.1.1 The Old Catholic Church in the Netherlands.....	34
3.1.2 The Old Catholic Churches in Germany, Switzerland and the Habsburg Monarchy	35
3.1.3 The Old Catholic Churches of Slav origin.....	35
3.1.4 The Union of Utrecht and its theology.....	36
3.2 The significance of protest and reform for Old Catholic self-understanding	37
3.3 Foundational documents of the Union of Utrecht.....	38
3.4 Episcopacy, synodality and the ordained ministry.....	38
3.5 Ecumenical concerns and achievements	40
3.5.1 Relationships with the Anglican Churches	41
3.5.2 Relationships with the Orthodox Churches	42
3.5.3 Relationships with the Roman Catholic Church	43
3.5.4 Relationships with Lutheran and other Protestant Churches	43
3.5.5 The Significance of Faith and Order in the ecumenical movement.....	44
3.6 The life of the church	44
3.6.1 A celebrating church	44
3.6.2 A witnessing church.....	45
3.6.3 A serving church	45
4 Presentation of the Church of Sweden.....	46
4.1 Historical development	46
4.1.1 Medieval origins	46
4.1.2 Reformation in Sweden.....	46
4.1.3 The Church of Sweden and increasing pluralism	47
4.2 The significance of reformation for the self-understanding of the Church of Sweden.....	49
4.3 Foundational documents	50
4.4 Episcopacy, synodality and ministry in the Church of Sweden.....	51
4.5 Ecumenical concerns and achievements	52
4.5.1 Relationships with the Anglican Churches	52
4.5.2 Relationships with the Orthodox Churches	53
4.5.3 Relationships with the Roman Catholic Church	53
4.5.4 Relationships with other Lutheran and Protestant churches	55

4.6 The life of the church	56
4.6.1 A celebrating church	56
4.6.2 A witnessing church.....	57
4.6.3 A serving church	58
5 The church as a gift of God's presence in the world: our common vision.....	60
5.1 The marks of the church according to the creed	60
5.1.1 The church is one and holy	61
5.1.2 The church is catholic and apostolic	61
5.2 Local, regional and worldwide dimensions of the one church	62
5.2.1 The local church.....	63
5.2.2 The regional and worldwide communion of local churches	64
5.3 The sacramentality of the church and the means of grace	64
5.3.1 Sacramental life in the Old Catholic Churches	65
5.3.2 Sacramental life in the Church of Sweden.....	66
5.3.3 Conclusion	66
5.4 The apostolic succession and the understanding of the episcopal ministry	66
5.4.1 The historic episcopate in the Old Catholic Church	67
5.4.2 The historic episcopate in the Church of Sweden.....	68
5.4.3 Conclusion	68
6 Themes for ongoing consideration following from the common vision	69
6.1 The apostolic tradition and the teaching of the ecumenical councils	69
6.1.1 The authority of the ecumenical councils	69
6.1.2 The question of the <i>Filioque</i>	70
6.2 The connection between Eucharistic sharing and ecclesial communion	70
6.3 Transitivity in established communion	71
7 Recommendations	73
8 Appendices	74
8.1 Diagrammatic presentations of dioceses, structures	74
8.2 Meetings of the dialogue	76

1 Introduction

In 2005 an official dialogue between the Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht started on the initiative of the Archbishop of Uppsala KG Hammar and the Archbishop of Utrecht Joris Vercammen. Since then a working group appointed by the two churches has met twice a year in Sweden, Switzerland and the Netherlands. What follows is the report of this group with concluding recommendations agreed upon on 12th April 2013. This report is now presented to the two churches for consideration and appropriate action.

1.1 Two churches with one faith and one mission

The Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht are in some respects as different as churches can be in Europe: one is a national majority church, shaped by a common history, confession and language. The other is a family of churches, autonomous in their inner life and administration but held together by a common liturgical tradition and the International Old Catholic Bishops Conference. Thus it is possible to speak of this church either in the plural or the singular. The Old Catholic Churches are minority churches in their countries, shaped by different cultures with their local histories and traditions. The Church of Sweden and the Old Catholic Church are, however, bound together by a shared theological foundation, common catholic and apostolic heritage, and common mission in Europe.

The two churches have a history of separation from the Roman Catholic Church whilst continuing the catholic heritage in their own ways, from pre-reformation catholicism in the Church of Sweden and from counter-reformation catholicism in the Old Catholic Church. The present encounter of these two traditions is unique. They both preserve a rich liturgical and eucharistic life, value an unbroken episcopal structure, have a priesthood including both men and women, have a deep commitment to the visible unity of the church and to the ecumenical movement, and maintain an open, though critical, attitude to changing values in society.

The Church of Sweden and the Old Catholic Church were founding members of the World Council of Churches (WCC), and they are members of the Conference of European Churches (CEC). Both have for many years participated in inter-confessional dialogues with the Roman Catholic Church. They have similar agreements of full communion with the Anglican churches in the British Isles and with the Philippine Independent Church.

1.2 Two churches on the way to communion and visible unity for the sake of the world

The ultimate motivation for seeking visible unity between churches is the high-priestly prayer in John 17:21. Christ himself prays that his followers “may all be one. As you, Father, are in me and I am in you, may they also be in us, so that the world may believe that you have sent me.” Every endeavor to achieve unity can be seen as obedience to Christ. Unity is not optional, but an essential dimension of what it means to be the church of Christ. Where there is division, the reality of the church is impaired, the credibility of the gospel is weakened, and the mission of the church is hampered.

The unity of the church does not require absolute uniformity in structure, nor in forms of worship or even theology. Unity is a unity in reconciled diversity, spiritual,

but made visible through sacramental communion. As Christians we are called to make “every effort to maintain the unity of the Spirit in the bond of peace.” The apostle affirms that “there is one body and one Spirit, just as you were called to the one hope of your calling, one Lord, one faith, one baptism, one God and Father of all, who is above all and through all and in all.” (Eph. 4:3-6).

As the document will show, we have discovered that our churches are already united in faith, worship and mission, so that nothing seems to prevent us from affirming full sacramental communion between them. In accordance with Christ’s prayer and the apostolic exhortation, we therefore propose that the Church of Sweden and the Old Catholic Church of the Union of Utrecht recognize one another as truly catholic and apostolic churches and agree on full eucharistic communion.

1.3 A changing ecumenical landscape

The ecumenical landscape in Europe is changing. National and confessional borders no longer separate churches from each other to the same extent as in the past. Traditional churches, modern denominations and new faith communities encounter each other everywhere. All are impacted by an increasingly secular context. New means of communication bring a world of diversity into every home, and in the multi-cultural and pluralistic society, not only mutual tolerance but an active recognition of “the other” is expected. Churches are challenged in their faith, self-understanding and mission and need to consult and support each other in this situation.

In profound gratitude for the heritage of the ancient church and the renewal of our churches from the 16th century and onwards, they now seek to make a joint and constructive contribution to European values and spirituality by coming closer together. Both churches bring with them a long heritage of ecumenical dialogue with the ultimate aim of reaching the full visible unity of the worldwide church.

In the ongoing reformation of the church (*ecclesia semper reformanda*), these churches – different as they are – bring a particular and invaluable gift: the faith of the apostolic church which can be related to freedom, equality and democracy. Open to everyone seeking God, vulnerable but strong through the gospel, these churches are signs and instruments of Christ’s presence when God’s grace is proclaimed and the sacraments are celebrated. They share the conviction that neither unlimited diversity, nor protective institutionalism could provide a relevant response to the challenges of our time. At a time when commitment to visible unity is weakened and historical tradition is often disregarded, the two churches are called to be a bridge from the past to the present and to be signs of the future.

1.4 Implications of church community

If communion between the Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht were acknowledged, there would be a number of possible implications, for example:

- Baptized members of the two churches, visiting, working and living where there are congregations of either church, would be able to receive sacramental and pastoral ministries and be regarded as full communicant members of the other church.

- Church buildings and other facilities could be made available to the other church for their own services. This would be particularly important for the Church of Sweden with its extensive international ministry.
- Coordination of and cooperation in common obligations and interests in relation to partner churches like the churches of the Anglican Communion and the Philippine Independent Church and in those ecumenical organizations of which both are members.
- The Church of Sweden and the Old Catholic Churches could mutually strengthen each other in their spiritual and diaconal work.

1.5 Preliminary remarks on terminology

In this document we use a number of terms that, as long as they are undefined, may seem to be self-evident or unequivocal. In fact they can be misleading because of connotations that are linked to them in common use, or because their contents have changed over time. In the context of two churches trying to find out how much they have in common and to what extent their differences are compatible, in order to discern the possibility of living in some form of ecclesial communion, this fact involves the risk of facile illusions as well as unjust prejudices. Moreover, such terms have sometimes served distinct contemporary and sometimes ecclesiastical political agendas.

As the Roman Catholic Church still determines the image of catholic Christianity in the public consciousness, the use of the term “catholic” requires explanation. When the word is used without further qualification, it is here a phenomenological description referring to a number of aspects of theology and life which are shared by a number of churches, for example a desire to be in continuity with the church through the ages, the role of sacraments and liturgical worship, the presence of episcopal ministry etc. When used to connote a specific church, the word will be qualified, such as Roman Catholic or Old Catholic. In what specific sense the Old Catholic Churches are catholic will become apparent in chapter 3, but the name should not lead to them being confused with reactionary groups within Roman Catholicism. Similarly, how the Church of Sweden can be understood as catholic will become apparent in chapter 4. In chapter 5 the term is elaborated in a more theological, ecclesiological manner comparing both our churches to formulate a common vision.

In some European countries the term “Lutheran” is simply identified with a local Protestant tradition, at times in contradistinction to the Roman Catholic Church. In this document we avoid polemical use of the term. The word can be used in a generic sense as referring to churches or ideas belonging to the reformation tradition stemming from Martin Luther. In chapter 4 the way in which the Church of Sweden has been shaped by that tradition will be specified, as will the appropriateness of the use of the term “Protestant” for it.

The English word “evangelical” can be translated in two ways in Swedish. When connoting that the life and teaching of a church are in accordance with the teaching of the gospel it is rendered *evangelisk*, whilst when having the sense of a low-church movement that stresses conservative biblical interpretation and a personal and actual experience of faith, it is *evangelikal*. The relevance of this distinction will become apparent in understanding the Church of Sweden.

The term “folk church” is generally used where a church is an unquestioned part of a society. In a folk church, membership is almost automatically passed on from

generation to generation or is only to a limited extent consciously chosen. The terms “folk church” and “national church” can be connected, but the latter has often been used to define a church within definite national boundaries but relatively independent and autonomous in relation to the state and without necessarily having a majority status in terms of population. Thus both the Old Catholic Churches and the Church of Sweden can be defined as national churches, but in different ways, as will become apparent.

1.6 The disposition of the document

Since the purpose of this document is to provide an understanding of the two churches which will enable their governing bodies to make a responsible decision on the possibility of church fellowship or ecclesial communion, the remaining sections will have the following disposition. In chapter 2 there will be a brief description of contacts between the churches previous to this dialogue, as well as the immediate background to why and how it was initiated. Since the Old Catholic Church is relatively unknown to members of the Church of Sweden and vice versa the next two major chapters (3 and 4) will provide historical overviews of their development as well as key aspects of their theological self-understanding. Moreover, their respective ecumenical contexts will be described. Finally, these presentations will try to communicate an impression of what church life looks like in practice. Chapter 5 discusses various aspects of a theology of the church in a way which shows some basic common features whilst indicating distinctive nuances. It is proposed that there is sufficient convergence in this understanding to provide a basis for communion between the two churches. In chapter 6 a number of issues are discussed which will need to be subject to profounder mutual understanding, especially in relation to our respective ecumenical contexts. These matters should not be obstacles to communion but understanding them more fully will be part of the shared journey that lies ahead. Finally, on the basis of the mutual understanding of our histories and characteristic theological identities, as well as the shared ecclesiological vision and the acceptance of a continued journey of theological discovery, chapter 8 proposes the acknowledgments and recommendations that will bring the Union of Utrecht and the Church of Sweden into communion.

2 Occasional contacts and the start of the dialogue

Preceding this official dialogue between the Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht initiated in 2005, there have been a number of earlier contacts and mutual visits. Though these contacts were rather incidental in character, they have a certain mutual interest.

The first contacts date from the last quarter of the 19th century. Eduard Herzog (1841-1924), the first bishop of the Swiss Old Catholic Church, mentioned his meeting in 1886 with the young Swedish theologian, Karl Magnus Thordén, who was working on an academic study of the Swiss Old Catholic Church. Herzog quoted the opinion of the Anglican bishop John Wordsworth, who wrote a book on the history of the Church of Sweden and who considered this church as the closest to pre-reformation catholicism among all Protestant churches.

The life and teachings of the Church of Sweden were the subject of several articles in the Dutch Old Catholic newspaper ("De Oud-Katholiek") in 1912-1913, which considered the Church of England, the Scottish Episcopal Church, the Church of Ireland, the Church in Wales, the Episcopal Church in America, the Old Catholic Church, the Church of Finland and the Independent Philippine Church as sister churches of the Church of Sweden. In 1925, during the World Conference on Life and Work in Stockholm, the Swedish Church had opened the possibility for all participants to receive Holy Communion, including Anglicans and Old Catholics. In 1952 this was repeated at the Faith and Order Conference in Lund.

After World War II the Lambeth Conference of 1948 considered organizing meetings, at regular intervals, of bishops of churches which were, or could be, in communion with the bishops of the Anglican Communion. The idea of a "larger episcopal unity" was reaffirmed by the Lambeth Conferences in 1958 and 1968, now called "wider episcopal fellowship". There was, however, only one such conference, held at Canterbury in 1964 with thirty nine bishops representing episcopally organized churches, mainly from Europe. The three archbishops of Canterbury, Utrecht and Uppsala read papers on episcopacy.

In 1951 the Old Catholic Church invited Archbishop Yngve Brilioth and Bishop Gustaf Aulén to a bishop's consecration in Essen. They could not participate but sent two young priests to represent them. In 1953 Swedish participants were invited to the Old Catholic Conference in Munich. A Eucharist was celebrated according to the order of the Church of Sweden and a number of Old Catholics took part.

In 1960, at the Youth Conference of WCC in Lausanne, a proposal was made to open an official dialogue between the Church of Sweden and the Old Catholic Churches. The Church of Sweden again sent a representative to the Old Catholic Congress in Vienna in September 1965, and the archbishop of Uppsala sent the congress a telegram. With the prospect of the planned 20th Old Catholic Congress the wish was expressed, that the voice of the Church of Sweden would enrich the congress.

During this congress in 1965, the bishops of the Old Catholic Churches decided on full communion with the Spanish Episcopal Reformed Church, the Lusitanian Catholic Apostolic Episcopal Church in Portugal and the Philippine Independent Church. As the relationship with the latter church developed, Old Catholics discovered the importance of a closer cooperation with the Church of Sweden, which in the meantime developed its own contacts with the Philippine Church leading to a concordat in 1994. The latter also signed a growing number of concordats of full communion with Anglican Churches, beginning with the Episcopal Church in America.

From 1977 onwards Old Catholic bishops now and then ordained deacons and priests for some congregations in Denmark and Sweden, mainly in Copenhagen and Malmö. At the start these small congregations largely consisted of former Lutherans, who were dissatisfied with modern tendencies in their former church, such as the ordination of women. They therefore strived for a catholic church that kept these modern phenomena at a distance. In the last decades however they changed in character to espouse an outspoken modern and inclusive theology. Though several efforts were made to establish sustainable ecclesial structures, these efforts proved unsuccessful. In 2013 there are still two small groups in Copenhagen and Malmö, which are under the supervision of the Old Catholic bishop of Haarlem.

In August 2003 the 38th International Old Catholic Theologians' Conference met in Elspeet, the Netherlands, at which Prof Sven-Erik Brodd lectured on the eucharist from a Lutheran perspective. The conference report stated that there are no significant differences between the three [i.e. Old Catholic, Anglican and Swedish Lutheran] understandings of the eucharist. All three traditions teach the real presence of Christ and the sacrificial character of the sacrament of the eucharist. The conference maintained "that in order to take up ecclesial communion, it is not enough to have a joint understanding of baptism, the eucharist and the ordained ministry (which was not specifically addressed) as isolated entities. Rather a common fundamental understanding of the church as a communion grounded in the triune God must be presupposed, for only then will baptism, the eucharist and the ordained ministry or, respectively, the elements of scripture and tradition, the ancient creeds, the sacraments and the office of bishop in apostolic succession find their place in the mystery of the church." ¹ The theologians' conference considered it desirable to establish relations with the Church of Sweden, since it was, like the Churches of the Union of Utrecht, in ecclesial communion with the British and Irish Anglican Churches and the Philippine Independent Church.

Just prior to this theologians' conference, in April 2003 the archbishop of Utrecht, Joris Vercammen, had been invited to the consecration of two bishops in the Church of Sweden. In January 2004 he proposed – on behalf of the International Bishops' Conference of the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht – an official dialogue with the Church of Sweden. This correspondence resulted in the official dialogue between the Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht starting in 2005.

---

1 "Conclusions of the 38th International Old Catholic Theologians' Conference", in: *IKZ* 93 (2003), pp. 207–208.

3 Presentation of the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht

3.1 Historical development

The Union of Utrecht at present comprises seven churches, each of which is organized on an episcopal and synodical basis within the boundaries of a particular country. They are autonomous in their internal administration and share a central organ for common witness and mission in the International Old Catholic Bishops' Conference (IBC). Members of the Union of Utrecht are at present the Old Catholic Churches in the Netherlands, Germany, Switzerland (both German- and French-speaking parishes), Austria, the Czech Republic, Croatia and Poland. We may distinguish three groups on the basis of the historical background of their coming into existence as institutionally distinct churches: the Old Catholics in the Netherlands, those in the mainly German-speaking parts of Europe and those with a Slav origin. Other Old Catholic groups without synod or bishop exist in France (*Mission vieille-catholique en France*) as well as in Sweden (*Gammalkatolska Kyrkan i Sverige*) and Denmark (*Gammelkatolsk Kirke i Danmark*). They do not count as member churches of the Utrecht Union and are under the supervision of one of the bishops of the IBC. There are also many communities, especially in the English-speaking world, calling themselves in some way or other *Old Catholic* and claiming to stand in the episcopal succession stemming from the hierarchy of the Old Catholic Church of Utrecht. These churches and their bishops (often called *episcopi vagantes*) are not recognized as such by the churches of the Union of Utrecht. None of them belongs to the union and they are not involved in this dialogue, nor will they be affected by this agreement (this also applies to the Nordic Catholic Church, a body which has developed since 1990's and is now in union with the Polish National Catholic Church in North America).

3.1.1 The Old Catholic Church in the Netherlands

The Old Catholic Church in the Netherlands (*Oud-Katholieke Kerk van Nederland*) regards itself as being in historical continuity with the Church of Utrecht founded in the 7th century by St. Willibrord and organized as a church province with the metropolitan see of Utrecht in 1559. Weakened by the reformation and the Dutch war of independence against the Spanish king, the church had to find a new (and often hidden) mode of life in the Calvinist republic. In this difficult and unclear situation, a debate arose between Rome and Utrecht, whether the Church of Utrecht headed by an apostolic vicar was a missionary church to be governed by the *Congregation de Propaganda Fide* in Rome or the continuation of the ancient see which preserved its ancient rights to govern itself. As this debate became influenced by controversy over interpretations of grace and ethics often termed Jansenism, it ended up in a breach between Rome and Utrecht in the early eighteenth century.

The majority of Catholics in the Dutch Republic accepted direct governance from Rome, whereas a minority held on to the ancient rights. The latter were called "the Church of Utrecht". It elected an archbishop of Utrecht, had him validly consecrated and appealed to a general council to defend its rights. Until this council might meet, Utrecht refrained from everything that would widen the gap that divided it from Rome. So the Church of Utrecht stayed very close to the tradition of counter-reformation Roman Catholicism both in faith and order, as can be seen in its still official name: "The Roman Catholic Church of the Old Episcopal Clergy". Even

after the pronouncement of the dogmatic definitions of the Immaculate Conception of Mary in 1854 and papal infallibility and universal jurisdiction in 1870 by Rome, the Church of Utrecht only hesitantly got into contact with the Old Catholic movement in Germany and Switzerland. Today the Dutch Church has two bishops: the archbishop of Utrecht and the bishop of Haarlem. A new Roman Catholic hierarchy was established in Holland only in 1853.

3.1.2 The Old Catholic Churches in Germany, Switzerland and the Habsburg Monarchy

The Old Catholic Churches in Germany (*Katholisches Bistum der Alt-Katholiken in Deutschland*), Switzerland (*Christkatholische Kirche der Schweiz*), and the Habsburg Monarchy (for the present names see below) go back to the refusal of Catholics of a long-standing politically liberal outlook to accept the conception of the church as it found expression in the two decrees of the First Vatican Council in 1870 on the universal jurisdiction of the bishop of Rome and his infallibility as supreme teacher in matters of faith and morals. Being excommunicated they were to organize churches that were no longer under the obedience of the pope. This resulted in the creation of diocesan synods and the consecration of a bishop elected by the synod. The protest has been linked from the very beginning with the intention of reform and reunion on the basis of the faith and life of the ancient undivided church, which explains the name Old Catholic.

While in Germany and Switzerland the organization of the church was completed in 1871-1874 and 1871-1876 respectively, the Old Catholics in the Habsburg Empire were not allowed by the state authorities to have a bishop consecrated; so they had to be content with a diocesan administrator. After the collapse of the Habsburg Empire two autonomous churches, now each with a bishop, were established in Czechoslovakia and Austria (now *Altkatholische Kirche Österreichs*).

The Church in Czechoslovakia was predominately of German origin (*Altkatholische Kirche in der Tschechoslowakischen Republik*). Its German members were forced to leave Bohemia after the end of World War II. The remaining Czech-speaking church (now *Starokatolická Církev v České Republice*) has its roots in an effort around 1900 to found a national “czecho-slavic” church claiming to stand in the tradition both of Cyril and Methodius, who brought the faith to the Slavs, and of John Huss, the Bohemian reformer. Their ideational continuity with the second group, to which they formally belong, is equivocal.

These four churches consist of one diocese each.

3.1.3 The Old Catholic Churches of Slav origin

The other Old Catholic churches of Slav origins do not owe their organization to the controversies over the First Vatican Council, but are the result of a wish to live with a distinct ethnic and national identity within the Catholic Church, which the Roman authorities were unable to concede. Towards the end of the 19th century a number of independent-minded communities emerged among Polish emigrants in the USA. Two different groups were established in Chicago, Illinois, and Scranton, Pennsylvania, which merged into the Polish National Catholic Church in the USA and Canada (PNCC). They had their bishops consecrated by the European Old Catholic churches. This church left the Union of Utrecht in 2003 because of its refusal to be in communion with those Old Catholic Churches that introduced the ordination of women to the priesthood.

After World War I the PNCC started a mission in Poland then enjoying a new national independence. The missionary diocese erected in 1924 became an autonomous church in 1951 and the consecration of its first bishop (signifying his being a member of the IBC) took place in 1959. Today the Polish National Church (*Kościół Polskokatolicki w Rzeczypospolitej Polskiej*) comprises three dioceses.

In 1909 a bishop was consecrated for the Church of the Mariavites in Poland. This church originated at the end of the 19th century as a reform movement within the Polish Roman Catholic Church. As Rome declined their request for acknowledgement, the Mariavites turned to Utrecht. In 1924 the relationship was broken off, because of so-called mystical marriages between Mariavite priests and nuns. This church split and one part, distancing itself from those practices, seeks to be reunited to the Union of Utrecht and is in an official dialogue with the Churches of the Union of Utrecht.

In Yugoslavia an Old Catholic Church was organized among the Croats in 1923, and a bishop was consecrated at Utrecht a year later. The history of this church has been rather confusing and has been a continual source of difficulties for the other bishops of the union. Today the Croatian Catholic Church (*Hrvatska Katolička Crkva*) after having suffered severe losses during World War II has been without a bishop since 1974 and is limited to a few parishes, one of them in Bosnia.

3.1.4 The Union of Utrecht and its theology

The Union of Utrecht came into existence on 24th September 1889, when the three Dutch bishops and the bishops of the Old Catholic Churches in Germany and Switzerland declared “that the churches headed and represented by them are in full ecclesial communion with each other“. Later the administrator of the Austrian diocese was accepted into the union. This nucleus of the union was the result of the consolidation of the German and Swiss Old Catholic Churches and of a growing understanding within the Dutch Church for the objectives of Old Catholic policy as laid down in the decisions of the important first three Old Catholic congresses held in Germany 1871-1873. After 1897 bishops and churches of the third group mentioned above, i.e. of Slav origins (see 3.1.3) were admitted to the union as member churches.

The setting up of the Union of Utrecht in 1889 resulted in what might be called the Old Catholic mainstream theology manifesting a marked closeness to Orthodox and Anglican ecclesiology. The leading centres of theological reflection were and still are the Faculty (now Department) of Old Catholic Theology in the University of Berne and the Seminaries at Amersfoort (now Utrecht and linked with the University of Utrecht) and Bonn (connected with the University of Bonn).

The Old Catholic Churches of Slav origin have hardly participated in the formation of a distinct Old Catholic theology. In recent times however a considerable number of Old Catholic theological contributions have been translated into Polish; to a lesser degree this may be said for the Czech situation. In these countries Old Catholic clergy receive their theological education in the Old Catholic section of the Christian Theological Academy in Warsaw and in the Hussite Faculty of Theology at the Charles University in Prague.

3.2 The significance of protest and reform for Old Catholic self-understanding

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

The reasons for the split within the Catholic Church after the First Vatican Council were succinctly spelled out in 1874 by Ignaz von Döllinger in Munich, who was the leading figure of the anti-infallibilist opposition to that council and who can therefore be regarded as the classical proponent (*spiritus rector*) of the traditional Old Catholic ecclesial policy:

- *Protest* (against the innovations of Vatican I, which stem from the same centralizing tendency causing the break in the Netherlands earlier),
- *Reform* (taking the criteria from the undivided church),
- *Reunion* (thus in a way anticipating what later became manifest in the ecumenical movement).

The second and the third point are in many ways interrelated and still significant, while the first point has, as a result of the renewal of the Roman Catholic Church connected with the Second Vatican Council, lost its acute anti-Roman edge.

In the Old Catholic Churches, protest and reform have been justified with the claim of continuing the catholic tradition of the faith. This implied a rejection of unjustified innovations, usually with an appeal to the ancient church. During the 17th and 18th century the Dutch Old Catholics opposed conciliar ideals, based upon this ancient church, to the centralization of church power in the Roman curia and the denial of the rights of the local church of Utrecht. For the German-speaking Old Catholics in the 19th century the influence of the Catholic Enlightenment and of parliamentary democracy was predominant. The appeal to the ancient church did not imply a repetition of the past but rather a reorientation to the origins of the church.

The ordination of women to the priesthood is an example of “reform” that in fact can be seen as an innovation compared to the order and discipline of the ancient church. The theological rationale for this however will amongst other things refer to the basic dogmatic truth that the incarnate Son of God assumed the human nature that is common to male and female. This truth obtains a new significance in a society where the androcentric idea of humankind is disintegrating. Thus, the change of mentality of the “world” (or the *Zeitgeist*) can launch (and has launched) a process of discernment which leads to a deeper understanding of the truth. This process can be considered an example of Old Catholic theology as mentioned before.

Some modifications in the life and discipline of the church are common to all the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht. When they were introduced, these reforms made a noticeable difference in relation to the majority Roman Catholic Church in the west: the use of the vernacular for the liturgy; the establishment of an episcopal-synodical organisation; the participation of the laity in the liturgy and government of the church; abolition of compulsory confession before communion and of obligatory celibacy for clergy etc.

A further item of reform is the liturgy of the eucharist, the daily office and the administration of the sacraments, as they are presented in the various prayer and hymn books of each Old Catholic member church. They manifest greater or smaller similarities in their general outline, because they all reflect the insights of the inter-denominational liturgical movement in the western churches. A special place must be given to the Liturgy of the Ordination to the Threefold Ministry (office of bishops, presbyters/priests and deacons): it has been common to the member

churches since the 1980's and shows a renewed understanding of the synodical character of the local church and its communion with other local churches.

In details, however, there may be variations among the member churches of the union. Due to the different historical developments and the national settings of the churches, there is no single church order (*Kirchenverfassung*), nor a union wide canon law. Thus the members of a synod may have either a deciding or only a deliberative vote, and the bishop may be elected by a synod composed of laity and clergy or only by the clergy assembly. The same is true for liturgical reform, because the extent and the way in which the member churches in the 20th century adopted the insights of the interdenominational Liturgical Movement varies. Similar observations can be made for eucharistic or Marian devotion.

In view of the tension between the differences in traditions and characteristics of the local churches and their common concern for Old Catholicism it is the task of the IBC to maintain unity. Successful initiatives were the creation of a common eucharistic prayer and the ordination rite of bishops, priests and deacons.

3.3 Foundational documents of the Union of Utrecht

In 1889, the Old Catholic bishops and their churches joining together in the Union of Utrecht recorded their intentions in three foundational documents, together known as the *Convention of Utrecht*:

- 1) The "Utrecht Declaration", setting out the theological principles, based on the faith and order of the ancient church, of their witness and ecumenical mission, together with a repudiation of the dogmas of 1854 and 1870 and a self-commitment to work for the restoration of the unity and communion of churches on the said basis.
- 2) the "Utrecht Agreement" expressing the ecclesial communion of the churches forming the Union of Utrecht and specifying a few rules for maintaining the communion;
- 3) the "Regulations" stating the rules of procedure of the International Bishops' Conference, which is to assemble at regular intervals and is chaired by the archbishop of Utrecht.

The Utrecht Declaration as the main historical document has never been changed, whereas the two other documents have been revised, finally resulting in the *Statute of the Old Catholic Bishops United in the Union of Utrecht* (2000),² whose preamble expounds the ecclesiological vision of Old Catholicism and its principles. Each bishop of the Union of Utrecht is obliged to sign the Statute, which includes the Utrecht Declaration.

3.4 Episcopacy, synodality and the ordained ministry

The common understanding of episcopacy in its inherent relation with the synodality of the church is expressed in the liturgical texts of the consecration rite and described in the aforementioned preamble of the *Statute of the Old Catholic Bishops' Conference*.

---

2 Cf. *Statut der Internationalen Altkatholischen Bischofskonferenz (IBK). Offizielle Ausgabe in fünf Sprachen*, ed. Urs von Arx/Maja Weyermann, Bern 2001 [= supplementary issue to IKZ 2001]; see pp. 28-42 for the English translation.

Bishops have a double belonging and responsibility. As they are synodically elected in the local church, they belong to this church. At the same time, through their consecration by bishops of other churches, they become members of the synod or conference of bishops, and this synodical body is the institutional expression of the communion of the respective local churches.

Episcopacy is part of the threefold apostolic ministry: bishop, presbyter (usually called priest) and deacon. This internal differentiation of the one (ordained) ministry is the outcome of developments in the first two or three centuries of the church. Though Old Catholics acknowledge the fact that this ministry underwent great fluctuations in the course of history, it is considered to be as binding as the canon of Holy Scripture, the creeds of the ancient church (ie.the Niceno-Constantinopolitan as well as the Apostolic) and the nascent conciliar system of common witness and decision-making of the church.

Presbyters/priests and deacons share in the ministry of the bishop within the local church (diocese). For example: to preside at the eucharist is a primary task of the bishop, which is usually delegated to the presbyter in the parish.

Traditionally Old Catholics have only known the *transitional* diaconate, which still is prescribed for candidates to the priesthood and thus never drew much attention. The discussion to find a consistent and distinct role for the *permanent* diaconate, which the IBC had established for men and women in the 1980's, is still in its initial phase.

In most of the member churches the threefold ministry is open to both men and women. The difference in practice is considered not to be church-dividing. The first woman deacon was ordained in 1986 (Switzerland), the first woman priest in 1996 (Germany).

Old Catholics embrace the concept of the threefold episcopate, as introduced by the document of the Faith and Order Commission of WCC, *Baptism, Eucharist and Ministry* (BEM) in 1982, and continued in the commission's recent document *The Church – Towards a Common Vision* in 2012 ³: within the local church the bishop exercises a personal episcopate, with the presbytery (and the deacons) a collegial episcopate, with the baptized who are not ordained (for instance in a synod) a communal episcopate. They are all part of a network of mutual and joint responsibilities for the mission of the church.

It is in the national church, be it a single local church (i.e. a diocese such as in Germany, Switzerland, Austria and the Czech Republic) or a communion of local churches (i.e. the dioceses of the church province of Utrecht in the Netherlands or the dioceses in Poland), that Old Catholics perceive aspects of the synodality of the church in an immediate way. The institution of a synod, consisting of lay delegates of each parish and of (all or especially elected) members of the ordained ministry, is the realization of one of the main objectives of reform in the 1870's, as it was stated in the Program of the first Old Catholic Congress at Munich in 1871: "We aim at a reform in the church ...which in the spirit of the ancient church will remedy the grievances and abuses of our time and will especially fulfill the legitimate aspirations of the Catholic people to participate in a constitutionally ordered way in church affairs." There are various types of such synodical bodies in the Old Catholic Churches: the Diocesan Synods on the one hand, the General Synod (in Poland) and the "Collegial Bestuur" with only a consultative synod (in the Netherlands) on the

---

3 Cf. *Baptism, Eucharist and Ministry*. Faith and Order Paper 111, Geneva 1982, §§ 26f (M); *The Church – Towards a Common Vision*, Faith and Order Paper 214, Geneva 2013, § 52.

other, and the exact position of the bishop(s) vis-à-vis the synod(s) and executive and administrative bodies such as a synodical council (with clerical and lay members) may vary. The general principle of participation in religious matters is not restricted to synods in the strict sense.

The IBC does not have jurisdiction over the member churches with their episcopal-synodical polity and it has no legal right to interfere in their autonomous administration, but it is the organ of the witness to the truth enshrined in the apostolic tradition and of the maintenance of the unity of the Old Catholic Church as a communion of national churches. The Union of Utrecht is to some extent analogous to the Anglican Communion with its autonomous provinces or the Orthodox Church with its autocephalous churches, although the majority of the national Old Catholic Churches are single dioceses, and the IBC is the one organ obliged and entitled to speak for the Union of Utrecht.

The IBC is responsible for a number of tasks (cf. the Order of the said Statute):

- 1) taking the necessary decisions in all organizational or disciplinary matters concerning the maintenance of communion and the implementation of joint projects;
- 2) taking a stand in controversial questions of faith and related ethical behaviours as well as in church order;
- 3) making statements on faith and principles in the name of the Union of Utrecht, if required;
- 4) ordering the relationships with other churches and religious bodies;
- 5) accepting a church into the Union of Utrecht and thus a bishop into the IBC.

In order to accomplish its task, a two-way process of discernment between the IBC and the member churches is necessary in order to safeguard the communion and its common witness and mission, which is a primary responsibility of the individual bishops as representatives of the local churches in the conference, and as representatives of the conference in the local churches.

Contrary to what is sometimes asserted the Union of Utrecht as well as its Bishops' Conference is definitely a body sharing mutual obligations of a legal character (it is a *Rechtsgemeinschaft*), but it does not present itself as a super-diocese or as a metropolitan entity nor is the IBC something like a collective metropolitan.

There are other bodies of a union-wide composition that are important in terms of opinion making on theological, ecumenical and spiritual issues and concerns for Old Catholics, such as the "International Old Catholic Congress" (assembling every four years), the 'International Old Catholic Theologians' Conference' (meeting every year) etc. The *Internationale Kirchliche Zeitschrift* (IKZ) is the traditional scholarly forum for presenting historical research and promoting theological debate on Old Catholic concerns, also inviting contributors from other Christian traditions.

3.5 Ecumenical concerns and achievements

As all the Old Catholic Churches emerged from inner-church conflicts, the wish to overcome these has always been there. In this way the Dutch Church appealed to a general council to defend her rights as a local church against the usurpation of

authority by the Roman curia. During the 19th century the German-speaking Old Catholics were in what today would be termed ecumenical contacts with other churches before their own church organization was implemented with the election and consecration of a bishop and the constitution of a synod. The clearest response to the declaration of this intention came from the traditions that in their own ways also valued the ancient church: the Orthodox and the Anglican. In 1872 an Old Catholic Union Committee was set up, which met with semi-official representatives of these two churches to determine the principles of reunion work. All of these principles reflect the fundamental importance of the faith of what was perceived as the one church founded and willed by Christ, the church of the ecumenical councils and the common fathers. To find out what belonged to the common heritage it was agreed to apply discriminately the Vincentian canon with the triple test of ecumenicity, antiquity and consent (“id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc est etenim vere proprieque catholicum”). Therefore, the Old Catholic Church has been seen by others as a bridge-building church.

It is in this context the two so-called Reunion Conferences of Bonn in 1874 and 1875 were organized. Although Lutheran and Reformed theologians were also present at these conferences, the response of churches from these traditions was weak. However, Protestant and Old Catholic Christians for a long time shared a feeling of belonging together in the face of what was considered to be a common adversary, the Roman Catholic Church, with its 19th century centralizing tendency.

3.5.1 Relationships with the Anglican Churches

The first two or three decades after 1870 saw many signs of rapprochement between individual Old Catholic Churches and Anglicans: statements of sympathy of varied official status on the part of the Lambeth Conferences of 1878, 1888, and also later; the offer of eucharistic hospitality on the part of the German Church; even a declaration of being in communion with the “Anglo-American” church by the Swiss Church etc. The constitution of the Union of Utrecht in 1889 curbed the dynamics. It was only in 1925 that the Dutch Church was prepared to recognize the validity of Anglican orders. After that, the way was paved for what became the *Bonn Agreement* of 1931, which is the formal basis of “intercommunion” – a term that was altered to “full communion” around 1960 – between the churches of the Anglican Communion and the Union of Utrecht.⁴

The will to find a common way and the growing mutual trust resulted over the years in an ecclesial communion with many forms of exchanges (youth groups, theologians’ conferences, mutual participation in episcopal ordinations, etc.), which in 1999 was institutionalized with the establishment of the Anglican – Old Catholic International Co-ordinating Council (AOCICC), which meets regularly. For various reasons ecclesial communion does not include a common *episcopé* to overcome the somewhat irregular state of overlapping jurisdictions in Europe, nor are the Old Catholics in communion with all the other churches that for the last thirty years or so have been in (“full” or “partial”) communion with parts of the Anglican Communion

---

4 The text of the Bonn Agreement of 1931 is best accessible in: *Growth in Agreement: Reports and Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level* (ed. Harding Meyer/Lukas Vischer), New York/Geneva 1984, p.37. See also “Belonging together in Europe – A Joint Statement on Aspects of Ecclesiology and Mission by the Anglican Old Catholic International Coordinating Council”, in *IKZ* 102 (2012), pp. 140-158.

in Europe or elsewhere – with the exception of the Philippine Independent Church: In 1965 the Bonn Agreement was extended to this church as well as to the Lusitanian Catholic Apostolic Evangelical Church and the Spanish Reformed Episcopal Church (both of which are now under the metropolitan authority of the archbishop of Canterbury and thus belong to the Anglican Communion). Yet, for many Old Catholics the relationship with members of the worldwide Anglican Communion is an experience they would not want to be without.

3.5.2 Relationships with the Orthodox Churches

The contacts with the Orthodox established in the 1870's continued, but gained a more official dimension after the constitution of the Union of Utrecht. In the 1890's a theological dialogue was initiated between with the Russian Orthodox Church and the Union: two commissions several times exchanged their findings on issues like the *filioque*, the theology of the eucharist and the validity of Old-Catholic orders. World War I and the Russian Revolution brought this process of rapprochement to an end. A new initiative, now under the leadership of the Ecumenical Patriarchate was started in the 1920's. From an Old Catholic perspective, the result of the meeting of a mixed dialogue commission again at Bonn in 1931 – some weeks after the conclusion of the Bonn Agreement with the Anglicans – was expected to lead to a similar "intercommunion" with the Orthodox in a trilateral context, thus implementing the hopes of the 1870's. This proved to be unrealistic. The next phase of the Old Catholic – Orthodox dialogue – now at last including all the Orthodox churches – began in the 1960's and was conducted in a well prepared and coherent way. In 1975-1987 it produced twenty six agreed statements (each time explicitly stating a consensus), which cover the main dogmatic issues, while placing special emphasis on ecclesiology.⁵ It was the most engaging theological dialogue the Old Catholics were ever committed to, and it is still the only dialogue of the Orthodox with a western church that was brought to its scheduled conclusion. For various reasons the hope for ecclesial communion has not yet been achieved. Comparing the wording of the Bonn Agreement with the last consensus text on "Ecclesial Communion: Presuppositions and Consequences", which in their objectives correspond to one another, may well confirm the impression of some observers that the Old Catholics were possibly led to follow a dogmatically minimalist policy with the Anglicans (hardly mentioning theological issues in the Bonn Agreement) and a maximalist one with the Orthodox (spelling out detailed texts of theological agreement).

Be this as it may, the ecclesial communion existing between Anglicans and Old Catholics appears to be one of the two repeatedly stated obstacles to the implementation of a unity without uniformity; the other is the recent Old Catholic adoption of the practice of ordaining women to the priesthood.

Notwithstanding the fact that the synods or other authoritative bodies of all the Old Catholic churches have adopted the main objective of the dialogue texts in the 1990's, there is a certain impasse in the relationship, which has not quite been overcome by the working group set up in 2003 by the Ecumenical Patriarchate and the IBC, commissioned to stimulate common pastoral and theological projects on a local and regional level.

---

5 Cf. *Koinonia auf altkirchlicher Grundlage. Deutsche Gesamtausgabe der gemeinsamen Texte des orthodox-altkatholischen Dialogs 1975-1987 mit französischer und englischer Übersetzung*, ed. Urs von Arx, Bern 1989 [=supplementary issue to IKZ 1989]; see pp. 173-229 for the English translation.

3.5.3 Relationships with the Roman Catholic Church

The mutually strained and often overtly polemical relations, which were the consequence of the various instances of schism within the western Catholic Church, have gradually given way to dialogue and to the consciousness of after all belonging to the same family. The change is connected with Vatican II, at which Old Catholics were invited to take part as observers. Impediments to dialogue between Utrecht and Rome stemming from the so-called Jansenist controversy of the 17th and 18th centuries having been removed, an official dialogue between the two churches could begin. It was conducted on a national level (in the Netherlands, Germany and Switzerland), but was co-ordinated and supported by the Pontifical Secretariat for Promoting Christian Unity and the IBC. Its immediate goal was an agreement of mutual pastoral help in well-defined emergency situations. Although a remarkable consensus on several theological issues came to light, the concrete goal was not achieved. For a while some of the national bilateral dialogue commissions continued their work, but a substantial new start was only possible after the turn of the century. This time an international joint commission was established in 2003 by the IBC and the Pontifical Council for Promoting Christian Unity. Within five years it produced its report,⁶ which is in its first stage of critical discernment and reception in the two churches. On the basis of a so-called *communio*-ecclesiology and using the method of differentiated consensus and taking account of other bilateral dialogues and of ecumenical convergence texts, the joint commission came to the conclusion that a form of ecclesial communion appears to be possible. Remaining questions, which however do not annul the fundamental consensus in the understanding of the faith and the church, require further dialogue. These are for instance the exact nature of the primacy of the bishop of Rome in the framework of a worldwide communion of local churches; the Marian dogmas of 1854 and 1950; and the issue of the ordination of women to the priesthood.

3.5.4 Relationships with Lutheran and other Protestant Churches

On local or national levels friendly contacts between Old Catholics and Protestant Churches have been a constant feature in the history of European Old Catholicism (in earlier times nurtured by a common anti-Romanism), but so far this has never really led to a consistent theological dialogue with the goal of ecclesial communion.⁷

In the context of dialogues which churches of the Anglican Communion had begun with Lutheran and other Protestant churches in Europe, the Old Catholic side got indirectly involved in contacts with the latter. The IBC was kept informed about the process leading to the Porvoo Common Statement (1992) and the establishment of communion between the respective British/Irish Anglican and the Nordic/Baltic Lutheran Churches. An Old Catholic observer (from Germany) participated in the process leading to the Meissen Common Statement between the Church of England and the Evangelische Kirche in Deutschland (1988). Currently, there is an Old Catholic observer in the Anglican – Lutheran International Commission (ALIC).

---

⁶ *Kirche und Kirchengemeinschaft. Bericht der Internationalen Römisch-Katholisch – Altkatholischen Dialogkommission*, Paderborn/Frankfurt 2009. (The publication of an English translation is forthcoming in *Growth in Agreement IV*, Geneva/Grand Rapids MI)

⁷ The agreement on mutual eucharistic hospitality, drawn up in 1985 between the German Old Catholic Church and the Evangelical Church in Germany, does not commit the Union of Utrecht.

For the Old Catholics, the dialogue of the Union of Utrecht with the Church of Sweden is the first one conducted with a church that – from an Old Catholic perspective – in an unequivocal or differentiated way belongs to the Reformation churches, because with respect to the Anglican Communion the prevailing Old Catholic perspective still follows the broad Anglo-Catholic self-understanding in seeing the *Ecclesia Anglicana* as a church that is, though reformed and thus free from abuses, catholic in all its essentials. Whatever the pertinence of such distinctions, the Old Catholic side started the present dialogue with a certain expectation to find in the Church of Sweden an analogous manifestation of a catholic church shaped by the reformation.

3.5.5 The Significance of Faith and Order in the ecumenical movement

The early Faith and Order movement (and later the Commission of Faith and Order as part of the WCC) was warmly welcomed by Old Catholics, since the efforts and goals of this particular type of ecumenical work corresponded best to the focus on theology of the Old Catholic ecumenical commitment. The Old Catholic Churches participated right from the start in 1948 in the work of WCC and usually one of the Old Catholic bishops is a member of its governing body. Achievements like the *BEM* document of 1982 or *The Church. Towards a Common Vision* of 2012 are appreciated and as far as possible correlated with the insights stemming from bilateral theological dialogues with Old Catholic participation.

3.6 The life of the church

However small the Old Catholic Churches are and however much specific historical developments mark each local church, several common characteristics can be mentioned that apply to all of them.

The main characteristic of the Old Catholic Churches is that they are celebrating communities. The eucharist and other forms of worship are the base of each local church. Distinct witnessing and serving activities have been secondary activities in most Old Catholic Churches for a long time. They were always there in forms of pastoral care and diaconal work, but usually consisted in private actions by individual church members. During the last decades a growing awareness of the importance of witnessing and serving has led to new initiatives.

The ministry of teaching has been in focus in recent decades. More modern catechetical methods have been developed and many churches practise some form of catechesis for adults.

3.6.1 A celebrating church

As has been said, each Old Catholic Church is a celebrating church focussing on the eucharist. In this celebration, always on Sundays, but in several places also on weekdays, all members of the community participate equally and experience the partaking in the Body of Christ. Given the common western catholic structure of the liturgy in the different local churches, mutual recognition is possible, even if the liturgy is celebrated in different languages. By their liturgical tradition Old Catholics are connected to their ancestors in faith. The centre has always been the eucharist, but most of the other sacraments are foci of church life as well.

As a rule, there are three readings and a sermon in a celebration of the eucharist (liturgy of the mass). The participation of the people is earnest and concentrated.

The weekly services follow the liturgical year, centred round Lent-Eastertide and Advent-Christmastide. Other annual feasts, mostly those commemorating the saints, are celebrated as they occur. Old Catholics were hardly ever drawn to extra-liturgical devotions like pilgrimages or rosary prayer. The same can be said about the devotion to the Sacred Heart of Jesus. Still, there can be exceptions. In for instance Poland, more popular sacramental and specifically Marian devotional traditions can be found.

Personal practice of prayer is to a large extent shaped and passed on by family traditions. Efforts are being made to reintegrate daily liturgical prayer into parish life.

3.6.2 A witnessing church

Each Old Catholic Church is a learning community. However small the local parishes are, people gather regularly to study the Bible or to discuss ecclesial or social questions. Every parish priest has his/her duties in the education of young people or those who come from other churches (or nowadays from no church at all) to join the Old Catholics. Learning also concerns ecumenical contacts on the level of the parish. Usually every parish is active in a local ecumenical council of churches or even in an interreligious dialogue group. Individual piety is stimulated by publications (printed or digital) and prayer books.

Especially in urban areas, an important portion of the active members are originally not Old Catholics, but have found a new home in the Old Catholic Church. This means that these communities are somehow present and attractive. Many parishes work on being an inviting community. In consequence, not only in theory, but also in practice every liturgical act has a witnessing element.

A second form of common witnessing consists in the passing on of Christian tradition to the next generation by catechesis and other forms of religious instruction.

On a more personal level, taking a stand in debates for a Christian point of view is also a form of witnessing. This is rarely done as church or by church media. The Old Catholic Churches have limited possibilities in this field because of their minority position.

3.6.3 A serving church

Each Old Catholic Church has its diaconal projects. The Churches of the Netherlands, Germany and Switzerland have their national committees, which also internationally work together in setting up projects which help people worldwide to improve their standards of living. Parishes are also active in supporting their own projects or work together in ecumenical organizations.

An evident but essential way of serving is pastoral care in its broadest sense, either professionally by ministers or voluntarily by members of the parish. More recent are initiatives to find connections and to build up a network in the local neighbourhood.

Small communities must limit themselves to modest projects, except when they cooperate with other churches. That is a positive option and helpful for the building of ecumenical contacts. On the international level there is cooperation too in this field.

Even if many projects are small, it is still remarkable what small parishes achieve, in view of the need to maintain church buildings and vicarages.

In the diaconate, the Old Catholic Churches would benefit from cooperation with the Church of Sweden, by learning from their experience and by joint projects.

4 Presentation of the Church of Sweden

4.1 Historical development

It would not be possible to describe the whole history of the Church of Sweden in a document of this sort. This presentation is simply a sketch of three major periods that have formed this church. Clearly much more could be said and the history could be presented in other ways.

4.1.1 Medieval origins

The Church in Sweden originated as a part of the medieval western church. The first recorded missionary presence in Sweden was already in the 9th century. More lasting contacts with Christianity developed during the Viking era of the 10th and 11th centuries. On their travels Swedes encountered both the western and eastern traditions of the church. There was an early Orthodox presence in Sweden. But the decisive missionary influence came from the British Isles, France and Northern Germany.

At first Sweden was under the jurisdiction of the archbishop in Lund, which at the time was part of Denmark. The selection of Uppsala as the seat of an archbishop in 1164 signified a breakthrough for Christianity in Sweden. The church became a strong indigenous institution, closely linked with the crown and the nobility. Counties had their own laws which reflected considerable regional independence, to a certain extent even in relation to canon law. There was a high degree of lay responsibility in the local parishes.

The most famous Swede in the church of the middle ages was St Bridget (1303 - 1373), the only canonized Swede. She was a mystic and founder of the dual Order of the Most Holy Saviour with its centre at Vadstena (with both nuns and monks in different sections of the same monastery). Bridget herself lived in Rome for more than twenty years. She used her extraordinary spiritual and political gifts as an outspoken critic of abuses of both worldly and papal power, and she tried persistently to persuade the pope to return from Avignon to Rome.

4.1.2 Reformation in Sweden

From the end of the 14th century the Nordic countries were united, but when the union king, Christian II of Denmark, had two bishops executed in Stockholm in 1520 a movement for national liberation, both from the union and from the pope, began. The leader of the insurrection, Gustavus Vasa, was crowned king of Sweden in 1523. The new monarch received ideological support for the break with Rome and for the creation of a national Swedish church from theologians, for example the brothers Olavus and Laurentius Petri, who had studied in Germany. The Swedish reformers were cautious: much of the old structure and order was retained, unless perceived as superstition or false belief. Though most of the sees were vacant, the apostolic succession was transmitted to a new generation of bishops approved by the king. In 1531 Laurentius Petri was appointed as the first archbishop of Uppsala during the reformation.

The reformation brought with it new books and practices: in 1530 it was decided that the mass should be celebrated in the vernacular; the New Testament was published in Swedish in 1526, and the whole Bible in 1541; in 1543/44 a Swedish hymnal and lectionary appeared, and a new church ordinance was finally ratified in 1571. A convocation in Uppsala in 1593 finally and formally decreed that the Church of Sweden had severed its ties with Rome and based its confession on the

Bible, the three classic creeds, the Augsburg Confession of 1530 and the Ordinance of 1571.

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

Church practice and spiritual life in the local parishes continued much the same in the local churches, which had been built by the parishioners in 12th-15th century. They were not despoiled by iconoclasm. Church buildings remained relatively unchanged as did their liturgical function. In some areas certain medieval practices and popular religiosity continued into the nineteenth century. The diocesan structures were preserved as was the office of bishop.

Although the Swedish reformation was theologically and liturgically moderate, under the impact of Lutheran Orthodoxy in the 17th century the church took on a more distinctive confessional Lutheran character amidst fierce controversy. The monarch was seen as responsible for enforcing the law of God, as Sweden increasingly became a major power through its role in the religious wars in Europe. This period is known as “the era of the great bishops” because of their great influence on both church and state.

The first church law that codified reformation practice and theology was adopted in 1686, reflecting the consolidation of Lutheran orthodoxy as it had developed after the Thirty Years War. Lutheran doctrine and catechism were used for creating social cohesion amongst the diverse ethnic and linguistic groups around the Baltic Sea. Religious and social uniformity was promoted and foreigners, who for some reason lived in Sweden and who did not subscribe to the Augsburg Confession, were obliged to worship in private.

4.1.3 The Church of Sweden and increasing pluralism

In the 18th and 19th centuries a number of pietistic and revivalist movements challenged Lutheran Orthodoxy. The authorities reacted strongly. In 1726 the so-called “Conventicle Edict” was issued, prohibiting worship in private groups. During the 19th century the parish church with its public Sunday service was still regarded as the natural focus of a predominantly rural life. Clergy still exercised great influence on people, not only through catechism but as being responsible for schools and social welfare. Some revival movements remained within the church, such as the Swedish Evangelical Mission. Others left and formed their own congregations joining into “free” denominations. This was a result of tensions with the official church leadership, but there were also theological reasons for splitting the church, such as different understandings of the atonement, adult baptism, lay leadership of the eucharist, and a “pure” communion table. Freedom of religion gradually increased. In 1784 a public Roman Catholic service was allowed in Stockholm for the first time since the reformation. The Conventicle Edict was repealed in 1858. From 1860 Swedish citizens could leave the Church of Sweden, as long as they became members of another denomination recognized by the state, but it was not until 1951 that full freedom of religion was guaranteed by law for everyone.

The church played during these centuries an important role in increasing literacy through encouraging Bible reading and the use of the hymn book, as well as teaching the catechism. It was involved in the development of a basic school (*folkskolan*). In these ways it contributed to the gradual improvement of the status of ordinary people.

At the turn of the 20th century, the Church of Sweden seemed to be losing ground, with the increase of free churches and nascent secularization with a resultant decrease in church practice in many parts of the country. The early 20th century, however, witnessed a profound renewal of the Church of Sweden. It regained self-

confidence and developed through the so-called Young Church Movement (*ungkyrklighet*) a greater interest in Swedish history, not least its medieval history, national concerns and the idea of a “folk church” (*folkkyrkotanken*), which connected to the development in the political context of the idea of the “folk home” (*folkhem*) as the basis of the welfare system in society.

At the same time international dimensions became significant in the church. It became strongly involved in ecumenical and missionary work. At the universities of Uppsala and Lund, exegetical and systematic theology gained international reputation, and Lund became the centre of a renaissance of Luther studies. There was a growing interest in questions of ecclesiology. A high church movement, inspired by Anglo-Catholicism, enriched liturgical life and strengthened the ‘catholicity’ of the church.

As Sweden remained outside World War II, the post-war church was materially well off. But it was affected by increasing secularization and decreasing church attendance. Demography changed, urbanization accelerated, agriculture decreased and innovative and heavy industry flourished. City parishes started to build small district churches and parish houses. Professional lay workers were increasingly employed, and the parish councils and voluntary organizations took on new activities directed at different age groups.

Liturgy and theology were influenced by a number of movements within the churches at large, for instance liturgical renewal and ecumenism, liberation and feminist theology, and international involvement. Sweden has in the late 20th century and into the 21st seen a remarkable renewal of hymnology, in ecumenical circles sometimes called the “hymn explosion of Sweden”.

Separation between church and state had been on the political agenda for decades, and was discussed in the church throughout the later 20th century. There were structural and financial complications, and varying theological and political groupings influenced the process. In the year 2000 the church ceased to be a state church, which in fact meant an adjustment of relations rather than a radical separation. The Swedish constitution obliges the church to maintain its outreach and serve people in the entire country. But for the first time since the reformation, the church regulates its own life by its own church ordinance, not determined by the state. This ordinance includes theological introductions to major sections and key chapters, which is a novelty in Swedish ecclesiastical legislation. Despite a large increase of other faiths, dwindling church attendance, and a small but steady defection, some 70 % of all Swedish citizens remain members of the Church of Sweden. All church members pay a small percentage of their income as an obligatory church-membership fee collected through the tax system. In surveys about what motivates people to remain members and pay the fee, the most common answers are: diaconal work, international aid, the role of the church in personal and general crisis, the desire to maintain and keep churches open for people to visit, and the more general role of the church in society and culture, not least with its rich musical and choral life. There is an obvious need for public sacred spaces and signs of transcendence. The Church of Sweden is an open folk church inviting all who are baptized to participate in communion. With such large numbers of members, it still has a comparatively solid financial base.

4.2 The significance of reformation for the self-understanding of the Church of Sweden

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

Protest and reform were historically an essential reason for the reformation movement, of which the church in Sweden became a part. This does not, however, mean that protest and reform have been a continuing dimension of the church or a characteristic theological/ecclesiological trait. Nor has the ideal of the undivided church, though seen as one significant model, been adopted without ecclesiological qualification.

The official designation of the Church of Sweden today in Swedish constitutional law (*Lagen om Svenska kyrkan*) is

“...an Evangelical Lutheran faith community (*trossamfund*) manifested in parishes and dioceses. The Church of Sweden also has a national organisation.” (§ 1)

“...an open folk church, which, working with a democratic organisation and through the ministry of the church, covers the whole nation.” (§ 2)

The term Lutheran or Evangelical Lutheran was however not introduced as a characteristic description of the Church of Sweden until the 19th century. It was not in fact until 1982 that the Church of Sweden was called Evangelical Lutheran in an official text. Lutheran indicates that this church adheres to the reformation interpretation of the Christian faith originating with Martin Luther and formulated in the Lutheran confessional writings, which as was the intention of the Augsburg Confession, are today increasingly seen as expressions of the catholic faith understood in an ecumenical sense. Evangelical means a fundamental emphasis on the gospel of grace. As the word of God the Bible is recognised as the corrective principle of all doctrine (*norma normans*).

Protestant has not been a frequent characteristic description of the church in Sweden. When it appears internationally it seems to be a translation of *evangelisk*. Many members would today spontaneously identify themselves as “Swedish Church” (*svenskkyrkliga*) rather than Protestant, but some groups would describe themselves as Protestant, evangelical or charismatic. The Church of Sweden can be considered as belonging among those who wish to be both Protestant and Catholic.

There is still some suspicion about use of the word “catholic”. Perhaps this can be seen in the creed, where the word “catholic” is rendered by *allmännelig*. This has actually been the translation of *catholica* since the late middle ages and was taken up by the reformers because they wanted all parts of the mass to be in Swedish. For average churchgoers today this term probably has the meaning of “general”, without any further connotations, but since “catholic” in Swedish usually denotes Roman Catholic, use of the Swedish word *katolsk* in the creed is usually considered problematic. However, the idea of catholicity has historically been understood to be connected with the idea of “true evangelical teaching”; orthodoxy and catholicity belonged together. A number of prominent theologians in modern times such as Nathan Söderblom and Gustaf Aulén have often made reference to “evangelical catholicity” as characteristic of the Church of Sweden. And in the official response in 1999 of the Swedish Conference of Bishops to Pope John Paul II’s encyclical *Ut unum sint* of 1995, the bishops maintained that the Church of Sweden is also, in the apostolic sense, catholic.⁸

---

⁸ The response in either an English or a Swedish version can be ordered from info@svenskakyrkan.se. The statement is on page 5. The response was handed over

In the 20th century, it became common to describe the Church of Sweden as a “folk church” (*folkkyrka*). In comparison with the general sense of the term it is used here with some specific elements: the participation of the people in the activities and governance of the church, the vocation of the church to reach out to the Swedish people as a whole, and a revitalization of Swedish ecclesial traditions, not least from the medieval and reformation period. The church is called to minister to everyone who seeks its pastoral services. The adjective “democratic” underlines the fact that all eligible members may participate in the election of and sit on governing bodies both at the parish level, in the diocese and at the national level.

With its character as an Evangelical Lutheran faith community and folk church, the Church of Sweden regards itself an expression of the catholic and worldwide church. This was expressed in a programmatic statement of the Central Governing Board in 1990: “The church is and transmits God’s purpose to all peoples and to all members of the people. The word “folk church” is an expression of the universality of the church or, if you will, its catholicity.” Therefore, being a folk church implies being ecumenical. The Committee for Inter-church and Ecumenical Relations described its understanding of the ecumenical commitment of the Church of Sweden as a process aimed at “restoring the visible unity of the church and thereby its ecumenicity and catholicity.”

Though the Church of Sweden is shaped by the process of reformation, due to both tradition and ecumenical commitment it understands itself as catholic.

4.3 Foundational documents

In the first paragraph of the Church Ordinance (chap 1, § 1)⁹ it is stated that:

The faith, confession and teaching of the Church of Sweden

- comes to expression in worship and life,
- is founded on the Holy Word of God, which is given to us in the Holy Scripture
- is summarized in the three creeds of the early church, and in the Augsburg Confession,
- is ratified in the convocation in Uppsala 1593,
- is explained and commented on in the Book of Concord and in other documents which have been approved by the Church of Sweden.

This is a contemporary confessional summary of the self-understanding of the Church of Sweden. It is worth noticing that it starts with the expression of the faith in worship and life, rather than in a text, indicating that faith is to be lived, taught and learnt. This also means that the approved book of worship, the hymnal and its lectionary are important foundational documents. The Bible is in principle and in practice the primary source of the teaching of the church, but has to be interpreted by the church in the preaching and teaching of every age. Traditionally, the Augsburg Confession and the expositions of Luther’s Small Catechism have served as authoritative interpretations of the faith. The Church Ordinance also refers to the ecumenical documents which have been officially received, as witnessing to the understanding of the faith in the Church of Sweden.

---

to the pope personally by the archbishop of Uppsala on a visit to Rome 6th May 1999.

9 *Kyrkoordningen för Svenska kyrkan*, (3:e upplagan), Stockholm 2010.

Today, the formal process of doctrinal interpretation is the responsibility of the general synod with its two hundred and fifty democratically elected members. The synod decides on questions of doctrine and worship. Such decisions have to be prepared and approved by the Doctrinal Commission, of which all the bishops are *ex officio* members together with eight elected theologians. The bishops also participate in the synod *ex officio*. They can initiate discussions on various matters and take part in discussions, but not in the decisions.

4.4 Episcopacy, synodality and ministry in the Church of Sweden

The baptismal calling is the basis of every ministry. Every Christian man and woman should fulfil this calling in his or her specific circumstances of life. The priesthood of all believers is one way to describe this common calling to serve the community of believers and all the people. For the preaching of the gospel and the administering of the sacraments certain people are called to a special ministry, to which they are ordained. There is a strong emphasis on *rite vocatus*: the ordinand should have a personal vocation and must be recognized by the church through the bishop.

According to the Church Ordinance of 1571, the episcopal office is warranted by being found in the early church. Moreover, “it has been given to the church by the Holy Spirit, it has been approved by all Christendom everywhere and at all times, and therefore it must remain for as long as the world will last”.

Since 1963 lay people of a diocese have the right to take part in the election of their bishop, returning to a practice which already existed in medieval times. As a sign of the unity of the church, bishops are ordained in Uppsala Cathedral by the archbishop, assisted by other bishops. Bishops from other churches are invited, but only those from churches in full communion with the Church of Sweden participate in the laying on of hands. After the ordination the bishop is solemnly received in his or her diocese.

Today the ordained ministry is described as being threefold in the sense that there is only one ministry but three specific dimensions, episcopal, priestly and diaconal. There is a sequential relationship between priesthood and episcopacy, but not between diaconate and priesthood. The diaconate is a permanent ministry with its own integrity. The diaconate was only fully and formally restored as a permanent, specific order of ministry in the new church ordinance of the year 2000, after a long and gradual development from the mother-house deaconess system of German pietistic Lutheranism in the 19th century.

In both the common baptismal calling of all Christians and the special vocation of the ordained ministry, it is today emphasized that there must be equality between women and men. The role of women has been significant throughout church history but often not acknowledged in the past. Many of the activities of the parishes would not have been possible without the involvement of women. Today the presence and determinative influence of women can be seen at all levels, both lay and ordained. Access to the priesthood and the episcopate respectively were not kept separate. When the general synod of Church of Sweden in 1958 took the decision that the priesthood should be open to women, that decision also implied that it was possible to have women bishops. In 1997 the first woman was elected bishop.

The Church of Sweden has a synodical structure at all levels, with a decision-making assembly and an executive board: parish assembly and parish council,

diocesan assembly and diocesan board, general synod and central board. These consist of elected members (lay and ordained) and ex officio ordained members (parish priest at parish level; bishop at diocesan level; bishops in general synod and archbishop and one other bishop on the central board). In each diocese there is also a diocesan chapter, with roots in medieval times. The chapter is an organ of oversight over clergy and parishes in the diocese. Prior to the separation of church and state it was a state institution employing the clergy; now it is a purely ecclesiastical organ of authority. It consists of bishop and cathedral dean, one elected representative of the priests and the deacons, and three elected lay representatives. In addition there must be a qualified judge on the chapter. The role of the chapter is to accept candidates for the ordained ministry, admit to and examine them for ordination, vet and declare eligible any priest or deacon who applies for a position in a parish, exercise oversight on how clergy fulfil their ministry and keep their ordination vows, and on how parishes fulfil their pastoral tasks according to the Church Ordinance. It can censure clergy, and also has to adjudicate on whether there are any doctrinal questions involved in a conflict if a parish wants to dismiss a priest. A parish is the legal employer of the clergy, but may only dismiss a priest or deacon if it is a question of problems which could arise in any work place, i.e. mismanagement, embezzlement, bad leadership, not on questions of faith and order.

The dioceses are divided into deaneries. The dean is the bishop's representative and liaises between the clergy and the bishop, keeps the bishop informed of the situation in the parishes, assists the bishop in oversight through amongst other things visitations, supports the clergy in their pastoral work and ministerial identity and encourages voluntary pastoral cooperation over parish boundaries.

4.5 Ecumenical concerns and achievements

The Church of Sweden has often in modern times described itself as a "bridge-building church". It has taken an active part in the contemporary ecumenical movement since its beginnings in the early 20th century, both multilaterally through various ecumenical organisations, and bilaterally by maintaining relations with particular churches.

Archbishop Nathan Söderblom was an early pioneer of ecumenism. The Stockholm Conference on Life & Work which he convened in 1925 was one of the major steps leading to the creation of the WCC in 1948. He also adopted a pan-Scandinavian and Baltic church policy with the intention of making the Church of Sweden a bridge church gradually reuniting Lutherans, Anglicans and even Catholics by taking advantage of the episcopal succession.

The Church of Sweden has since financially supported and actively taken part in all dimensions of the ecumenical movement organized in the WCC. The Faith & Order Conference in 1952 took place in Lund and the General Assembly of WCC in 1968 in Uppsala. It has also been a member of the CEC since its inception in 1959. The Church of Sweden plays a major role in the Swedish Christian Council with its twenty five members.

4.5.1 Relationships with the Anglican Churches

Relations between the Church of Sweden and Church of England began already in the early 18th century. There was cooperation between the Episcopal Church in America and congregations of the Church of Sweden there, involving mutual recognition and interchange of ministries. After the rejection of the validity of Anglican

orders by Rome in the encyclical *Apostolicae Curae* of 1896, there were discussions at Lambeth Conferences in the late 19th and early 20th century about rapprochement to other churches with the historic episcopate. These included both the Old Catholic Church and the Church of Sweden. Episcopal bishops were amongst those who proposed contacts with the latter.

The Church of England in particular sought contact during this period with the Church of Sweden as it perceived that the question of apostolic succession gave an area of ecclesiological commonality. There has been an agreement of intercommunion between the Church of England and the Church of Sweden since 1922, and mutual participation in bishops' consecrations followed. Even before that contacts were established between Anglo-Catholics in England and high church groups in Sweden.

From the 1980's conversations were carried on in a wider context between the Anglican churches of the British Isles and the Nordic and Baltic Lutheran churches, which eventually led to the Porvoo Agreement on communion in 1992. An episcopal structure was recognised as necessary for this close relationship, and continuous historic succession was seen as an important sign of apostolicity. If, however, other important factors prevailed, a break in succession could be accepted and restored. Since the signing of the agreement many dioceses and parishes have formed links with each other, and clergy from one church have served in another. A number of theological conferences and consultations have been held.

4.5.2 Relationships with the Orthodox Churches

The Church of Sweden has developed contacts with Orthodox and Oriental Churches for many years on a bilateral level but particularly within the multilateral context of WCC and CEC.

At the local level there is practical cooperation between Church of Sweden parishes and different Orthodox and Oriental immigrant congregations, for instance in the use of the same church building. Many individual members of the Church of Sweden have been profoundly influenced by Orthodox spirituality and not least iconography.

At the national level the Church of Sweden has for the last twenty years annually invited all the Orthodox and Oriental communities in Sweden to conversations about topics of common interest, without the intention of producing ecumenical documents. In addition at present official dialogues are being conducted with the Serbian Orthodox Church, the Syrian Orthodox Church and the Coptic Church in Sweden. Theologians from the Church of Sweden have been involved in international dialogue between the Orthodox Churches and the LWF. There have been no official relations between the Church of Sweden and the Patriarchate of Moscow. In spite of this, the Russian Orthodox Church in 2006 decided to break off relations when the Church of Sweden decided to recognize and bless same-sex partnerships. At the local level, however, contacts continue.

4.5.3 Relationships with the Roman Catholic Church

Some informal contacts between the Church of Sweden and the Roman Catholic Church, both at home and internationally, existed prior to the Second Vatican Council, but it was in connection with this council that relationships really began to develop. A Swedish bishop was one of the LWF observers at the council. When the

official Lutheran-Catholic dialogue started immediately after the council, Swedish theologians were involved.

In the 1970's dialogues started also at the national level between the Church of Sweden and the Roman Catholic diocese of Stockholm. They have produced a series of documents.¹⁰

The visit to Sweden by Pope John Paul II in 1989 led to a decade of intense and creative relations with the Roman Catholic Church. The pope's visit was followed by joint visits by the archbishop of Uppsala and the archbishop of Turku in Finland to Rome in 1991. Together with the pope they led vespers at the high altar of St Peter's. Since then all the archbishops of the Church of Sweden have officially visited the Vatican and joint vespers in St Peter's were conducted also in 1999. At the celebration of the 400th anniversary of the Uppsala Convocation in 1593, the head of the Pontifical Council for Promoting Christian Unity was present and preached in the Cathedral of Uppsala (along with the Patriarch of Constantinople) and the warm relationship was again strongly affirmed. The cordial and promising relationships were later partially disturbed by growing disagreement on ethical matters. The Brigittine sisters in Rome have played a significant role in building and maintaining the good relations. A bishop of the Church of Sweden served for many years as co-moderator of the WCC – Roman Catholic Joint Working Group.

As with the Orthodox and Oriental Churches there has been at the local level a lot of contact and practical cooperation between parishes, and between priests in pastoral situations. This has included the use of church buildings belonging to the Church of Sweden for Roman Catholic masses and other services or activities, if the Catholic parish has not had premises of its own.

The Church of Sweden ratified the *Joint Declaration on the Doctrine of Justification* published by the LWF and the Pontifical Council for Promoting Christian Unity in 1999.¹¹ This statement has also formed the basis of one of the most recent expressions of ecumenical relations between the Church of Sweden and Roman Catholic Church in the Nordic context. In the spring of 2010 a dialogue between the Church of Sweden and the Evangelical Lutheran Church in Finland on the one hand and the Roman Catholic dioceses of Stockholm and Helsinki on the other was concluded with the publication of *Justification in the Life of the Church*.¹² This round of conversations was an indirect outcome of the papal visit to Scandinavia in 1989, when the pope felt that the special character of the reformation and consequent history of the Lutheran Churches in Sweden and Finland gave good reason for further investigation. This started in 2002 and has dealt with various aspects of ecclesiology in the light of the *Joint Declaration*. It proposed that the possibility of

---

10 *Äktenskap och familj i kristen belysning*, Stockholm 1975. (Marriage and the Family from a Christian Point of View); *Dop och kyrkotillhörighet*, Stockholm 1978 (Baptism and Church Membership); *Biskopsämbetet*, Stockholm 1988 (published in English as *The Office of Bishop*, LWF Studies, Geneva 1993); *Kyrkan som sakrament*, Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan, Stockholm 1999 (The Church as Sacrament); *Ekumeniska äktenskap*, Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan, Stockholm 1999 (Ecumenical Marriages).

11 *Joint Declaration on the Doctrine of Justification*, The Lutheran World Federation and the Roman Catholic Church, Grand Rapids, MI/Cambridge, 2000.

12 *Rättfärdiggörelsen I kyrkans liv*, Stockholm 2010 (English translation, *Justification in the Life of the Church*, Church of Sweden, Roman Catholic Diocese of Stockholm, Evangelical Lutheran Church of Finland, Roman Catholic Diocese of Helsinki, Uppsala, Stockholm, Helsinki 2010).

dispensation for members of these two Lutheran churches to receive communion in the Roman Catholic Church be extended. It also asked Rome to consider the possibility of considering the Church of Sweden and the Church of Finland as sister churches, in the full ecclesiological sense in which this term is used by the Roman Catholic Church.

4.5.4 Relationships with other Lutheran and Protestant churches

Many of the inter-church relations of the Church of Sweden are channelled through the LWF, which was founded in Lund in 1947. Even if this is an intra-Lutheran forum, the great diversity of history and context among member churches encourages ecumenical approaches. All member churches of the LWF are in communion with each other, but the Church of Sweden maintains direct bilateral relations with a number of specific churches, especially in the global south.

It has for instance long standing relations with the Evangelical Ethiopian Church Mekane Yesus (which have recently been broken off due to disagreement on homosexuality), and with the Evangelical Lutheran Church of Tanzania through a long missionary cooperation, in the former case mainly through the Swedish Evangelical Mission. Similarly, it has well-developed relations with Lutheran churches in South Africa, Zimbabwe and Liberia. With them there are special agreements called Letters of Understanding, as with the Lutheran Church in Costa Rica. It has also supported the small but important Lutheran Church in Jordan and the Holy Land.

The Church of Sweden has related to various German Lutheran *Landeskirchen* through history. During the 20th century several dioceses developed special relations with both Lutheran and united churches, especially in the German Democratic Republic to support them in the difficult communist era. Only since 2003 has there been a formal agreement on church fellowship between the Church of Sweden and the Evangelical Church of Germany (EKD). With the United Lutheran Church of Germany (VELKD), there is no special agreement since they are in fellowship through the LWF. The Church of Sweden has chosen not to be a member of the Community of Protestant Churches in Europe (CPCE, formerly The Leuenberg Fellowship), since its model of church fellowship was felt to be based on a minimalistic definition of unity, not dealing with differences in the understanding of ecclesiology and ordained ministry.

In 1994 the Church of Sweden entered an agreement on church fellowship, mutually recognizing ministries, with the Methodist Church in Sweden which is episcopal and a part of the global United Methodist Church. The Methodist Church is very small in Sweden and the agreement has in one or two places led to the Methodist congregation becoming a group within a Church of Sweden parish and the Methodist priest working in that parish. The understanding of apostolicity and ministry developed in BEM and in the Porvoo Agreement is also reflected in an agreement on church fellowship with the Swedish Mission Covenant Church from the year 2006. The Church of Sweden has also conducted a theological dialogue with the Baptist Union of Sweden between 1998 and 2010, producing three documents but not the agreement some people had hoped for. Despite greater convergence on sacramentality and ecclesiology than might have been expected, there were still aspects of the understanding of baptism which could not be reconciled. The Methodist, Mission Covenant and Baptist denominations have now formed a united church. It remains to be seen what kind of relationship with this new church will develop in the future, since the existing agreements with two of them cannot simply be transferred.

4.6 The life of the church

In the Church Ordinance from the year 2000, it is stated that the task of a parish is to celebrate worship, teach the faith, carry out diaconal ministry and conduct mission. These four aspects of the church's life and mission are equally essential and mutually dependant. Each parish is required to have a parish strategy (*församlingsinstruktion*) in which it presents how it intends to work with all these four aspects. This strategy must be approved by the diocesan chapter. The four aspects identified in the Ordinance can be subsumed in celebrating, witnessing and serving.

4.6.1 A celebrating church

The history of worship in Sweden is in continuity with the liturgical life of the Western medieval church. Since the reformation, and especially since the period of Lutheran Orthodoxy, the emphasis in the services of worship has often been on the proclamation of the word. The frequency of eucharistic worship has varied through the centuries, but until the revival of regular communion in the middle of the 20th century, mass was celebrated only a limited number of times each year. This was not necessarily an expression of depreciation, but to receive the sacrament was considered an important act that required proper preparation. Celebrating communion with the sick in their homes has been a regular part of pastoral care. Participation in communion was part of the social control in the uniform society to the end of the 19th century. Today the main Sunday service is usually eucharistic due to a strong eucharistic revival as in many other churches since the early 20th century, as a fruit of the international liturgical renewal and the ecumenical movement.

Following Lutheran tradition only the two dominical sacraments of baptism and eucharist have been recognized (possibly three if confession is included). Regardless of formal definition, the rites of the church such as confirmation, marriage and funerals have functioned as means of grace at significant junctures in the lives of people. Today these occasions may be the primary encounter of many people with the church and with the gospel, and an experience of God's presence.

There has been a carefully ordered form of worship, following the classic liturgical structure: preparation through confession, the liturgy of the word with the reading of Scriptures and preaching, confession of faith and intercessions, and (when the Lord's supper is celebrated) the meal with prayers of varying form but always including the words of institution (with an epicletic element though not necessarily an epiclesis), the Lord's prayer and communion. There has always been a lectionary with set readings for the seasons of the church's year. Liturgical vestments have never been completely abolished, but have been used in more or less liturgically consistent ways at various periods since the reformation. In the 20th century vestments have come back into general and consistent use throughout the church.

The current book of worship was introduced in 1986. It was heavily influenced by the liturgical reform of the Second Vatican Council and a result of liturgical renewal and experimentation in 1970's and early 1980's. It is characterized by a proliferation of alternatives in comparison with its predecessor. There are three forms (solemn, simple, family) for each of the two basic types of main Sunday service, eucharistic and non-eucharistic. A great variety of other services, influenced for instance by Taizé and Iona, or using meditative types of Swedish origin, for example "The Mass of Inner Quiet" (*Sinnesromässan*), are used. Services or devotions with a predominantly musical content of varying styles attract many. The wor-

ship book of 1986 is presently being revised, proposing a clear classic *ordo* and a more inclusive language. The proposed revision is being used during a trial period of a year from the First Sunday of Advent 2012, and it may be approved by the General Synod in 2015.

A significant feature of worship in the Church of Sweden is hymn singing. It would be most unusual not to sing hymns, regardless of whether it is a Sunday or weekday service, or even just simple devotions. Since the publication of the first officially approved hymnbook in 1695, an official hymnal has been used (at least at the main service) throughout the church. In the past pupils in schools had to learn hymns by heart, and this was a significant part of preparation for confirmation. There is also an old tradition of liturgical singing with a Swedish adaptation of Gregorian chant. Choir singing is a very prominent part of parish life. There are more than 100 000 people who regularly sing in church choirs.

Sweden is considered a secularized country. Although there is a large nominal church membership, the average church attendance is low at ordinary Sunday services. Despite this, large numbers go to church on certain days of the year: First Sunday of Advent, St Lucy's Day (13th December), Christmas Midnight Mass and Christmas Morning service, Good Friday and Easter Sunday, as well as on All Saints Day. The readings and hymns convey basic Christian themes which, even if only subliminally, can affect the people attending these celebrations. This creates a pastoral challenge for the ministers and other representatives of the church to present the gospel in a clear but popular manner in such a context.

4.6.2 A witnessing church

Witnessing can be understood to include both presenting and explaining the faith in preaching and teaching to those who have already heard about Christ, and also proclaiming the Gospel to those who have not yet been reached by the Good News. The task of witnessing can also include making the voice of the church heard in public debate. This will be done in the parishes to the extent that individual priests and other parish representatives are willing or feel equipped to do it, or are known to media as someone to turn to. Otherwise, it is usually bishops, or other representatives of the dioceses or national church, whether elected or staff, who are active in this public role.

All parishes will have a variety of catechetical activities. All of those that are aimed at children and youth are seen as a form of baptismal catechesis post factum. Even if baptism is a unique unrepeatable act, it is also an on-going process. Luther taught that Christians must daily live out their baptism, dying to the old man and rising with Christ in newness of life, which is explicitly stated at baptisms. Each parish is supposed to have a pastoral strategy for following up baptism and taking responsibility for those that have received the sacrament.

Some parishes will run Sunday schools, usually by offering children special instruction during the sermon on the theme of the texts for the day. Most parishes have different children's groups meeting during the week, from parent and toddler groups up to pre-school groups. In these there will be some form of "teaching" in addition to play and socializing, and in the groups where parents participate there will be aspects aimed at them as well.

The most explicit and even liturgically marked form for following up baptism is confirmation. The Church of Sweden still confirms a large number of youths at the age of fifteen – varying in different parts of the country between 30% - 60% of the age group. All parishes have a pastoral strategy for this and structured confirmation

classes usually meet for about fifty hours over a period of one year. The actual method of catechesis can vary a lot, often combining special interests in confirmation groups, i.e. music or sport. The groups must spend some time at a confirmation camp, sometimes in the form of travel abroad. Some parishes and many diocesan institutions offer summer camps during which the preparation for confirmation is carried out intensively for a month.

For post confirmation contact with young people many parishes have youth clubs. There is a national organisation for young people (up to the age of 30) called Church of Sweden Youth. For all catechetical programmes related to children and young people, most parishes employ specially qualified youth workers. They are trained at special colleges run by the church, or have an equivalent teaching qualification. The priests are also involved in the teaching, especially of confirmation classes, and often there are catechetical teams consisting of several categories of staff in a parish.

The need for adult catechesis is felt in many parishes. Various methods for an adult path to faith are used, for example The Adult Catechumenate, Alpha, Emmaus. There is no generally approved method; it is up to a parish to find the one that suits them and the people they encounter.

4.6.3 A serving church

The Church of Sweden does not run many large diaconal institutions for social and medical services. This became difficult when the welfare state was built up. There was little space left for non-governmental actors and they were seen as interfering with what was considered the sole responsibility of society. This is now changing and there is greater scope for other agencies to work in these fields. The Church of Sweden makes its particular contribution to social welfare through parish diaconal work.

Each parish has the responsibility to serve those within its boundaries who are in need. The responsibility for leading and coordinating the diaconal work of a parish belongs to the permanent deacons. Most parishes have employed deacons. The deacon's role is not to do everything that needs to be done, but to inspire and train others to serve their neighbour and to apply professional social and caring competence in the work of the parish. Diaconal volunteer groups often help with pastoral visiting and other activities for people needing support. Much of such work relates to the elderly and disabled, addicts, immigrants and refugees.

The deacon will represent the parish in its relations with social institutions, and strives also to give voice to the voiceless in both church and society. This is not an easy task, and it happens that representatives of the church are accused both within and outside the church of being too political.

There has traditionally been a strong interest in "foreign missions" in many parishes. The Church of Sweden International Department, which previously was two organisations, Church of Sweden Mission and Church of Sweden Aid, is responsible for developing strategies and coordinating concrete work for international diaconal work and mission in the form of projects either with bilateral partners or through the work of WCC, Action of Churches Together (ACT Alliance) and LWF. This international work has diocesan, deanery and parish ombudsmen who work voluntarily to awaken interest and increase involvement in and support for international issues, for instance by collecting money. Many parishes will have voluntary international groups for this. In the past missionaries were sent out to other countries. The work of these missionaries was often followed with great inter-

est in many parishes. Today the number of missionaries abroad has been significantly reduced, and the emphasis is on supporting partner churches in their missionary task in their own context, through capacity-building and concrete projects, and when necessary by providing personnel on a limited time contract rather than long-term basis.

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

5 The church as a gift of God's presence in the world: our common vision

This part of the document is about ecclesiology from the overarching perspective of the church as a mystery and an effective sign, in other words as a sacrament for the world.¹³ It starts with a reference to the marks of the church and the reminder that the church is both a gift given by God and a task to accomplish (5.1). The focus is twofold: the first part (5.2) highlights the similarities of the two churches as can be seen from the respective ecclesial structures and the importance given to the celebration of the eucharist. The second part (5.3) describes differences between the two churches in as much as one of them is a national majority church, and the other an international minority church. This offers to both of them perspectives which could be developed. Lastly, the question of sacraments is taken up (5.4), since there is a difference in defining them.

The church as a reality in which we 'believe' is the realm of life and salvation, created by the Father in his sending of the Son and the Holy Spirit, where human beings who are justified by and reconciled to God, and brought together as his people, are called to share in God's saving and life-giving acts and to lead the entire creation to its eternal consummation.

The church is primarily a mystery of God. As such it has a fundamental sacramental character. It is an instrument of God's love and mercy for the world. This love and mercy culminates in Christ, who may justly be termed the original sacrament.

In its human aspects the church is also a socially constructed institution with its own form and history. The church as God's creation is not entirely coterminous with its human manifestation, nor is its human manifestation free from sin. Therefore the church is in continuous need of God's mercy and forgiveness.

At the very heart of the church, there is ambivalence. On the one hand the true church is hidden and an object of faith. On the other hand it is visible and an object of practical reflection or research. This ambiguity affects in two ways the way in which we perceive the marks of the church. The first is that from a phenomenological point of view the church is seen as broken into confessions, denominations and separate communities. The second is that we can never be certain about who truly belongs to the church. Even if all churches were visibly one, we would not be sure of who were members of the Body of Christ until he came to judge the living and the dead (cf. Mt 13).

5.1 The marks of the church according to the creed

Both our churches refer to the creed of Nicaea-Constantinople as the basis for a theological elaboration of the faith and the church. The section on the Holy Spirit is elaborated with the words: "we believe in the one, holy, catholic and apostolic church". The reality that in the creed is called the church is grounded and has its origin in the triune God. The four adjectives one, holy, catholic and apostolic – often called *notae ecclesiae* or the marks of the church, are the four interdependent characteristics or attributes of the church. They are correlated divine gifts and as

---

13 *The Church – Towards a Common Vision*, §§ 25-27 (as in footnote 3). Cf. *Church and World. The Unity of the Church and the Renewal of Human Community*, Faith and Order Paper 151, Geneva 1990, esp. pp. 25-34.

such also to be translated into the concrete life of the members of the church in *leitourgia*, *martyria* and *diakonia* (see below).

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

5.1.1 The church is one and holy

The church is one and holy because the one and holy triune God is the ground of the church and the goal of its pilgrimage towards its final consummation in the Kingdom of God.

The *oneness* and *unity* become manifest in the eucharistic liturgy as celebrated in the parishes and other communities of the local church (on this term see below). Here the one Christ, made present by the power of the Holy Spirit, is proclaimed in the gospel and is given in the eucharistic gifts of bread and wine (to be received as his body and blood) to each of the communicants who thereby become what they already are: a social body called the Body of Christ. The church as Body of Christ is a community (*koinonia*) of people united by what they receive: Christ through the gospel and the sacraments. Since they participate in a God-given reality, they are also sanctified and renewed in their relationship with the holy God, and thus called and empowered to show love for and unity with one another.

Each member of the church is called to a life of *holiness* by his or her being baptized in the name of God, Father, Son and Holy Spirit. Baptism is fundamentally linked with faith and the first stage of a sacramental initiation – including what later has become the distinct rite of confirmation – organically leading up to the eucharistic sharing, signifying a full incorporation into the Body of Christ. This process is a life-long process of growing in faith, sanctification, and fellowship with others. Through holy people, the hidden holiness of the church may become a visible reality.

Christ sacramentally given in the holy supper is none other than Jesus of Nazareth, confessed as the risen Christ and Son of God, and the messenger of the Good News of the coming kingdom of God. In the eucharistic liturgy, his words are made present through the power of the Holy Spirit in the proclamation of the gospel of God's saving love to all creation to be received with an open heart and discerning mind. To hear the gospel implies and should lead to a life of sanctification, and for the members of the church to become attentive witnesses of God's mercy, sharing in the proclamation of the gospel, praying for the salvation of the world, repenting one's loss of orientation and faith, and looking for the ultimate reality of the kingdom.

The holiness and the unity of the church are connected with each other, but experienced in different ways by different people. The one and holy church is a gift of God, but it is the duty of all the baptized to share in the responsibility of preserving the unity of the church and increasing its holiness in service and mission.

5.1.2 The church is catholic and apostolic

The Greek term *katholikos* denotes something that many have in common amongst a plurality of given realities. This meaning of the term becomes intelligible if we regard the *one* church confessed in the creed as being expressed in a *plurality* of local churches in communion with each other. The local church gathered around its bishop (i.e. the diocese) represents and realizes in one particular place the one church which we confess in the creed. The faith, life and mission which it has in common with others – that which is catholic – make the local church into what it essentially is: the presence of the triune God as revealed in the Father's sending of

the Son and the Holy Spirit which has found its sacramental form in a local human community.

The local church carries the mark of catholicity inasmuch as it is centred in God. It does not possess this catholicity of itself but only in communion with other local churches. These represent the one church in their respective places. Thus the presence of the triune God gives all the local churches a fundamental common identity. This theological identity – not to be confused with other identities of a historical and socio-cultural kind – points to the real source of unity in each local church and between all the local churches. The communion with other churches and with the worldwide communion of Christians is a consequence of the catholicity of each local church.

The catholicity of the church is not the same as geographical universality, nor can the term “catholic” simply be translated “universal”. Rather, the universality of the church is the corollary of each local church being catholic, i.e. sharing an identical reality that fully mediates God’s salvation to humanity through the church’s faith, sacramental life and ministry.¹⁴

The *apostolicity* of the church should also be seen in the context of the local church being in communion with other local churches. Apostolicity denotes the continuity of the church in time and space with the mission that Christ and his apostles carried out in the power of the Holy Spirit. This continuity is related to the entire witness of the church in word and sacrament. Some constitutive elements can be singled out, but should not be seen in isolation. The passing on of the ordained ministry by prayer and the laying-on of hands is such an element, called “apostolic succession”.¹⁵ This is especially manifested in the consecration of a bishop: he or she is elected by the local church, ordained by bishops of other local churches in communion with it. It takes place in a eucharistic context where all baptized present share in the commitment of the church to the passing on of the faith once and for all revealed and yet entrusted to the obedient responsibility of the church. Two dimensions can be discerned in the event: the “horizontal” historical continuity within the communion of local churches and the “vertical” immediacy of the congregation to God made clear in the epicletic ordination prayer. It thus symbolizes the co-responsibility of the local church and the communion of local churches for its remaining true to the gospel and in continuity with the ancient church. The apostolic succession is in the first and last analysis the process of the church continuing the apostolic tradition in various forms of mission-oriented adaptation.

5.2 Local, regional and worldwide dimensions of the one church

Thus far the term local church has occurred several times, and it is appropriate to expand on it with a view to explaining how the unity of the visible church and its mission in a worldwide context is to be understood. In both our churches there is a continuous discussion about how best to find sustainable structures for the future and how best to express the relations between bishop, priest and parish. This is not

---

14 The term local church in this paragraph does not apply to denominations living in separation from each other albeit with the highest degree of ecumenical commitment. It applies to communities that are in visible ecclesial communion with each other.

15 See § 5.4.

just a question of organization but of theology. In what follows, we describe a view of the local church which is close to ancient and general tradition and applicable to both churches. Furthermore we also give special attention to the wider communion of local churches, which transcends national boundaries. This is a challenge for both of our churches.

5.2.1 The local church

Both our churches are episcopally and synodically ordered churches. In a certain place – which in most cases is a region of varying size – there is one bishop who is the personal focus of unity for baptized men and women, ordained and lay, living in this particular place. It is this ecclesial community that is called “local church” and is considered to be the basic ecclesial unity in our reflection on the various geographic dimensions of the one, holy, catholic and apostolic church in its visible aspect.

How the bishop is the personal focus becomes apparent in various ways. He or she presides at the eucharistic assembly and is the preacher of the gospel, because the episcopal office is rooted in the central act of the church (word and sacrament), not somewhere else.

This becomes visible in the interrelationship of bishop and all the other members of the local church. It can usefully be described by means of the widely shared concept of the threefold ‘episcopé’ (introduced by BEM in 1982, as already mentioned in § 3.4), i.e. the shared responsibility for maintaining the church in obedience to its God-given mission and unity. The “personal episcopé” belongs to the bishop, the “collegial episcopé” belongs to the presbyters (priests) who preside at the eucharistic assemblies of parishes and other communities and proclaim the gospel, the “communal episcopé” belongs to other baptized members of the church who join the other bearers of the episcopé for deliberation and decision-making in synodical assemblies (like the diocesan synod or parish councils or other bodies). Whatever legal form this interaction of shared responsibilities may take, in which the lay members play an important part in the general direction of the church, they all together form the local church (in our traditions usually called a diocese). By its composition and size it should be able to fulfil all the manifold tasks of the church in *leitourgia*, *martyria* and *diakonia*. It is in these basic actions that the church lives its mission in the world.

These three concepts are used in the contemporary ecumenical context to refer to the fundamental aspects and expressions of the church. *Leitourgia* includes all the various forms of worshipping God in praise, thanksgiving and intercession for his creation. *Martyria* includes the various acts of the proclamation of the gospel, catechesis, the accounting for the Christian hope and faith in all its dimensions, statements on social and political issues as far as they are necessary consequences of the gospel. In *diakonia* the church fulfils its mission of healing and caring for men and women and the whole of creation on the way to the fulfilment of God’s plan. These aspects of the church’s mission cannot be neatly differentiated, since they often overlap and have their inner, spiritual centre in the eucharistic service. But to live up to and fulfil these tasks in a coherent and professional way a parish is ordinarily too small, which is another reason for taking the diocese as the basic unit for further reflection on the wider unity of the church.

All these aspects of mission and interrelationship of the baptized have to be borne in mind to appreciate the above statement that the local church is a representation and realization of the one, holy, catholic and apostolic church as confessed in the creed and that each local church shares the same theological identity. This, how-

ever, becomes only manifest if the local churches are in visible communion (*koinonia*) and unity.

5.2.2 The regional and worldwide communion of local churches

Regional *koinonia* is always a communion of local churches gradually extending into a worldwide communion. The first stage may be a communion of local churches of a particular country (for instance the Church of Sweden as a national church and the Old Catholic Church of the Netherlands as a church province) or of a part of it. The geographical limits or further extensions (regional or otherwise, for instance the Union of Utrecht) will be dependent on contingent factors of history, culture, tradition. Finally there is the worldwide communion of communions of local churches.

Each communion of local churches, however wide, is also a representation and realization of the one, holy, catholic and apostolic church being an object of faith and confessed in the creed. Again, the common element is their soteriological-trinitarian identity by way of their participation in God's trinitarian life. Each type of communion has to manifest the unity of the church and its mission in various ways.

In order to maintain the regional communion of churches there must be appropriate forms of common consultation and decision-making and giving witness to the common faith in the gospel. In this the bishops have a special responsibility, as they are at the interface of local church and supra-local church, which is regional and worldwide communion. As individual bishops being integrated in a synodal network they have a personal responsibility for the unity of each particular local church; as a group of bishops again integrated in a synodal network they are the collegial focus of unity of a particular communion of local churches. The synod of bishops has a common responsibility to manifest the unity and communion of local churches. Their collegiality thus represents the communion of their local churches rather than the communion of an exclusive episcopal body somehow set apart from "their" local churches.

The responsibility of the bishops is also shared by other members of local churches (lay or ordained) as is the case in the general synod and the diocesan synods of the Church of Sweden. There is no exact analogy in the Union of Utrecht: the IBC as the highest organ of the union consists of bishops only, but their decisions and declarations require the preceeding general agreement of the local churches (dioceses).

What has been said for regional communions of local churches could with appropriate adaptation be said about the worldwide communion of communions of churches. Again it is up to the primates of these communions of local churches to act together synodically when giving witness to the common faith in the gospel and when consulting on matters put before them. One of the primates has the primary responsibility for the overall synodical process.¹⁶

5.3 The sacramentality of the church and the means of grace

For half a century there has been a growing consensus among the churches, that the church in its universal and local expressions should be seen as a sign and instrument

---

16 The question of primacy in the worldwide of communion of local churches has been given ecumenical consideration in other dialogues in which our churches have been involved. See for instance *Kirche und Kirchengemeinschaft*, (as footnote 6) §§ 27–33, 41–47, and *Justification in the Life of the Church*, (as footnote 10) § 5.4.4.

for the kingdom of God and a sacrament for the world. The church is sent into the world, not primarily as an institution, but as the fundamental expression of God's love in Christ. The church is a sacrament of healing, reconciliation and renewal of all creation. She is a mystery and a prophetic sign, a communion sustained by the Holy Spirit, participating in God's mission for the salvation of the world.

A sacrament is a material element transformed by the word of God into a means of salvation. In baptism, water is this material element, in the eucharist bread and wine. The institutional organization of the church is not in itself sufficient to make it the church, which is the body of Christ. It becomes a sacrament for the world only by sharing in communion (*koinonia*) with the Father through the Holy Spirit. The church as *koinonia* is the fundamental sacrament for the life of the world, transcending the limits of the secular and bringing the world to peace with God.

Institutionally churches take different forms in history and culture. As a sacrament for the world, the church is, however, united in communion, mission and hope. The sacramental life of the churches likewise varies, but as a stream of grace from the heart of the triune God, it feeds and unites all believers in a common mission of love. The Old Catholic Churches and the Church of Sweden share this understanding of the sacramentality of the church, but differ somewhat in their sacramental theology and praxis.

5.3.1 Sacramental life in the Old Catholic Churches

The Old Catholic Churches celebrate what in Latin tradition since the 12th century has been defined as seven sacraments: baptism, confirmation, eucharist, penance/reconciliation, anointing of the sick, ordination to holy orders, and marriage. For each of them, the prayer books offer liturgical rituals, either for public celebration as for the eucharist, or rather for a private act as for anointing of the sick. It has in recent years become more unusual that individuals come for confession and absolution; the sacrament of penance is today mostly performed in the context of public worship.

Among Old Catholics there is an awareness of certain inherited doctrinal problems in western sacramental theology, but there has never been a tendency to discontinue the celebration of all the seven sacraments as symbolic acts through which the reality of God's grace is communicated by the power of the Holy Spirit.

The number of sacraments was not fixed until the 12th century, nor did the early church more exactly define what constitutes a sacrament. The Old Catholic Churches are not bound by any rigid, scholastic systematization of all aspects of sacramental theology. Baptism and eucharist are regarded as the two main sacraments for every believer, and episcopal ordination is seen as essential for the structure of the church. Beside the seven acts recognized as sacraments, there are other symbolic acts named *sacramentalia*.

Listing the eucharist as one sacrament among others, does not, however, fully correspond with the eucharistic ecclesiology of the local church which has become the hallmark of contemporary Old Catholicism. The eucharist is the central manifestation of the pilgrim church on its way to the kingdom and the ordinary context for other sacramental acts. In all Old Catholic parishes the sacrament is reserved in the tabernacle for the communion of the sick.

5.3.2 Sacramental life in the Church of Sweden

Since the reformation, the Church of Sweden regards baptism and eucharist as the two sacraments to be celebrated in every parish, since they are instituted by Jesus Christ whereas there are other acts which may be considered means of grace although they are not called sacraments. In the past fifty years, there has been a remarkable strengthening and liturgical renewal of eucharistic sacramentality, putting the eucharist at the centre of the life of most parishes. This renewal has been stimulated by international ecumenical relations and supported by liturgical reform as an appropriate response to a new search for spirituality. Baptism has also been given new theological attention and found richer pastoral and liturgical forms. Adult baptism has become more common than in the past. At the same time, private confession and absolution has lost ground.

With regard to confirmation, marriage, ordination and anointing different tendencies can be noticed. These acts have not been regarded as sacraments in the full sense of the word, but they have an obvious sacramental dimension. Confirmation is administered by a priest and not by the bishop. It includes the laying-on of hands and prayer for the Holy Spirit, but rarely the use of oil. Although marriage is distinguished from sacraments like baptism and the eucharist, it is regarded as a means of grace. The liturgy of marriage includes vows, a blessing of the rings and of the couple. Ordination of deacons, priests and bishops also has a sacramental character, which has rather been strengthened in recent years. Deacon, priest and bishop share in the same three-fold ministry, and the rites of ordination follow the same pattern. The anointing of the sick, finally, is returning after many years of almost complete absence in the pastoral ministry of the Church of Sweden, but it is still not commonly used and certainly not regarded as a sacrament by most people.

5.3.3 Conclusion

The above sections suggest that there is no church divisive difference between our churches in the theological understanding of sacramental acts and means of grace. The churches show dissimilarities, but at the fundamental theological level and in pastoral practice they are compatible.

5.4 The apostolic succession and the understanding of the episcopal ministry

The fundamental idea is that apostolic tradition is an expression of the apostolicity of the church. It has two main aspects: that the church is sent into the world and that it is built on the faith of the apostles. The very existence and thus the unity of the church is “built upon the foundation of the apostles and prophets, Christ Jesus himself being the cornerstone” (Eph. 2:20). In the early church the succession in teaching (*successio doctrinae*), the succession in episcopal ministry and the succession of the whole church were held together. Later they were separated and even the succession in episcopal ministry was divided into the succession of episcopal sees (*successio sedis*) and succession by the laying-on of hands (*successio manuum*). After several dialogues there is today a convergence which maintains that apostolic succession derives from the apostolicity of the church in all its dimensions.

The basis of the doctrine of the episcopal ministry in apostolic succession is the understanding of the church as a communion grounded in the triune God. The office of a bishop is embedded in the *koinonia* of the whole people of God, related to

baptism, eucharist and ordained ministry of deacons and priests and to lay ministries of various kinds. The ministry of bishops is a sign and instrument for keeping the church faithful to the Holy Scriptures and tradition, to the unity of the church through all ages ministering to the people of God the mystery of the church.

So apostolic succession is a fundamental mark of the catholic church, assigned the task of maintaining the tradition handed over by the apostles. In this apostolic community of all Christians, the bishops are signs and instruments. They are by means of ordination entrusted with their ministry. Ordination is the liturgy by which a bishop elect by means of the laying-on of hands and prayer receives the gifts of the Holy Spirit and he himself or she herself becomes a life-long gift to the church. Through ordination by bishops in continuity with other bishops through the centuries, the apostolic tradition becomes manifest and effective.

What a church teaches about the apostolic succession of bishops is thus what it teaches about the whole people of God.

Laying-on of hands in conjunction with prayer is practised in diverse contexts within the church. Its meaning only becomes clear through the specific context and the accompanying words. It is always understood that the persons who are laying on hands are themselves transmitters of something received. What is transmitted and passed on in the act of laying-on of hands is a gift of God, something divine. Therefore the prayer to God as the giver is part of the laying-on of hands. The laying-on of hands at ordination (practised with reference to Acts 6:1-6; 1 Tim 4:14; 2 Tim 1:6; cf. also Acts 14:23; 1 Tim 5:22) is understood as a sacramental act of expression of the Holy Spirit, in which it is prayed that the Holy Spirit may come upon a person.

The ordination of a bishop through prayer and the laying-on of hands is an act of church communion. The bishop to be ordained is chosen to lead a local church. This is, however, an expression of the presence of the one, holy, catholic and apostolic church in communion with other local churches, made visible through this symbol of faith. This is expressed through the fact that bishops of other local churches conduct the ordination, and what is more, this is in the context of the eucharist, in which the communion of churches is constituted and represented in the most significant way (cf. Canon 4 of the 1st ecumenical council of Nicea; *Traditio apostolica* 2; Cyprian, Ep 55,8; 67,5). The participation of bishops at the consecration of a bishop is the consequence and the proof of the full communion which exists between the local churches, which is represented by the bishops at the consecration. (cf. also the Statutes of the IBC of 2000, Preamble)

5.4.1 The historic episcopate in the Old Catholic Church

The Old Catholic Church deems the ecclesial ministry as it developed after the apostolic generation and grew into what is called the threefold ministry of bishop, priests and deacons as a gift to the church. Therefore, it is considered to be constitutive for its mission and unity, irrespective of great fluctuations over the centuries in its concrete manifestations and the societal position especially of the bishops. The maintenance of this ministry in history is primarily realized in the ordination of a bishop, duly elected by the local church and ordained by bishops of other local churches. These thereby witness to and actualize the ecclesial communion that exists among them.

As intimated above, the passing on of the ordained ministry by prayer and the laying-on of hands is an element of what is called “apostolic succession”, but this must be seen in connection with the preservation of the apostolic faith and as inte-

grated into the ecclesial context of the co-responsibility of the local church for its remaining true to the mission of the church since the apostles.

For the Old Catholic Churches the existence of apostolic succession thus understood, and the episcopal ministry as set out above, as well as the commitment to both, has always been a requirement in recognizing the essential identity with another church and entering into formal visible communion.

5.4.2 The historic episcopate in the Church of Sweden

Well aware of the fact that apostolic succession has been given different meanings in the western church during the centuries and that the medieval understanding was basic for the standpoint of the Church of Sweden during the reformation period, the Church Ordinance of 1571 remained in place up to the year 2000 and stated that the office of bishop must remain, “so long as this world stands”. This has been the tradition of the Church of Sweden.

During the 20th century the late medieval juridical understanding of apostolic succession gave way to a more ecclesiologically motivated understanding. One of the dominating figures in this was the Swedish archbishop Nathan Söderblom. After him the tradition of the Church of Sweden has been on the one hand to reaffirm the meaning of apostolic succession as a sign and instrument of the unity, holiness, catholicity and apostolicity of the church, binding on the Church of Sweden and offered to other churches which do not have it. On the other hand, the Church of Sweden has not questioned the claim of churches without the historic succession of bishops to be churches of Christ. Therefore, the Church of Sweden has also entered church fellowship with such churches. This is expressed in the Porvoo Common Statement in the following way: “The mutual acknowledgement of our churches and ministries is theologically prior to the use of the sign of the laying on of hands in the historic succession. Resumption of the use of the sign does not imply an adverse judgment on the ministries of those churches which did not previously make use of the sign. It is rather a means of making more visible the unity and continuity of the church at all times and in all places.”¹⁷

5.4.3 Conclusion

Neither of the churches in this dialogue has an experience of being church without episcopacy in apostolic succession. Both churches have struggled with adapting the late medieval tradition to new insights into the understanding in the early church and the forms for being church in the contemporary world. In spite of some differences in how to express episcopacy in apostolic succession in the present ecumenical context, there is fundamental agreement about the meaning and content of it.

---

¹⁷ *The Porvoo Common Statement*, §53, Council for Christian Unity, Church of England, London 1993.

6 Themes for ongoing consideration following from the common vision

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

If the two churches decide on the basis of this document to acknowledge their communion, there are a number of themes for ongoing joint consideration in view of their wider ecumenical implications. There are usually three areas which are discussed in ecumenical debate:

- the fundamental faith of the church as given in scripture/apostolic tradition and witnessed in the liturgy, the creeds, the dogmatic decisions of ecumenical councils and other common statements and expressed in the practical life of the baptized;
- the liturgy of the church, especially the eucharist structured around its poles of word and sacrament;
- the ordained ministry of the church in its inner organization, both related to the local church and to the communion of local churches.

All these elements must have enough in common to show the theological identity of separated churches with all their differences that contribute to the plurality that may enrich unity and communion.

6.1 The apostolic tradition and the teaching of the ecumenical councils

In ecumenical dialogues generally the norms for discernment of truth, of divine revelation, are turned into hermeneutical tools, i.e. certain passages in the Holy Scriptures or quotations from a normative document (tradition) become decisive arguments. Today, both our traditions look for possibilities of discovering divine revelation in scripture and tradition in a more dynamic way, trusting in the guidance of the Holy Spirit.

6.1.1 The authority of the ecumenical councils

The Old Catholic bishops, when explaining what they and their churches abide by in their autonomous ecclesial existence, referred to “the faith of the ancient church as it is formulated in the ecumenical symbols and in the universally accepted dogmatic decisions of the ecumenical synods held in the undivided church of the first millennium” (Declaration of Utrecht, 1889). In their dialogue with the Orthodox Church it was always specified that the Old Catholics accept seven ecumenical councils (within the period of 325 until 787 A.D.).

Instead of speaking of scripture and tradition (thus including the above mentioned dogmatic decisions) as two separated entities or sources of revelation, Old Catholic theology tends to see them as two expressions of the one apostolic tradition, which is interpreted in and by the church. It is confident of being enlightened by the Holy Spirit when using hermeneutically reflected methods.

According to the Church Ordinance of the Church of Sweden of 2000 (as mentioned in § 4.3 above) “the faith, confession, and teaching” of the church is expressed in “worship and life”. It is “founded” in the Holy Scriptures and “summarized” in the Apostle’s, the Niceno-Constantinopolitan and the Athanasian creeds, but also in the unaltered Augsburg Confession. There is a reference in the concluding text of the first part of that confession (repeated twice) to the early fathers, and it

is stated that “our teaching does not include anything opposed to the Holy Scriptures or the Catholic Church or the Roman Church, to the extent that it is known through the early fathers.”¹⁸

The early fathers were frequently quoted in sermons and dogmatic writings in the Church of Sweden up to the 19th century and there is today renewed interest in their writings.

6.1.2 The question of the *Filioque*

Both our churches confess the Niceno-Constantinopolitan Creed of 381. In ecumenical documents the *filioque* (“and from Son”), a later western interpolation into the original conciliar text according to which the Holy Spirit “proceeds from the Father”, not “from the Father *and the Son*”, has been discussed. The addition to the original text has caused severe problems in the relations between the churches in the west and the Orthodox Churches.

The Old Catholic Churches have removed the *filioque* in all the Old Catholic liturgical books. Additionally the Old Catholic bishops officially declared in 1970 that they reject any interpretation of the *filioque* implying that the Son is source and origin of the Holy Spirit together with the Father. The high relevance of this particular issue for Old Catholic ecumenical enterprises aiming at the restoration of ecclesial communion requires a response from an ecumenical partner and if needed a common clarification.

The Church of Sweden has not attached the same importance to the *filioque* question as the Old Catholic Churches have, probably because of not having had the same intense dialogue with Orthodox Churches. In the Church Ordinance of the Church of Sweden it is, however, allowed that in a liturgy at which Orthodox faithful are present, the Church of Sweden priest responsible can decide on the omission of the *filioque* (KO, chap.18, §7).

6.2 The connection between Eucharistic sharing and ecclesial communion

In recent ecumenical thought the idea that there is a profound relationship between eucharistic sharing and ecclesial communion has found growing acceptance in many churches in west and east, not least as being in accordance with important patristic voices. Eucharistic sharing and communion – which cannot be seen in isolation from hearing the word of God and carrying on the communion received with Christ into manifold acts of *martyria* and *diakonia* beyond the mass – is an expression of ecclesial communion and, at the same time, a means of deepening it.

For centuries members of one church did not receive communion in another (denominationally separated) church. In recent times the ecumenical movement has brought about a change in many churches. Eucharistic sharing among members of visibly still separated or not fully reconciled churches has become either an officially agreed or tacitly accepted practice (often termed eucharistic hospitality). This, however, stands in contradiction to the above mentioned recent re-evaluation of the eucharistic service and assembly as the primary manifestation of ecclesial

---

18 ”Haec fere summa est doctrinae apud nos, in qua cerni potest nihil inesse, quod discrepet a scripturis vel ab ecclesia catholica vel ab ecclesia romana, quatenus ex scriptoribus [German:”soviel aus der Väter schriften”] nobis nota est.”

communion in Christ. The eucharist, which is no longer seen as simply one of a number of other sacraments, is recognized as the gift by which through the action of the Holy Spirit the celebrating community is affirmed and constituted as the Body of Christ. The baptized who hear the Word of God and receive the Body and Blood of the Lord are united with God and with their fellow celebrants. They are the one church and are called visibly to live and manifest this communion in Christ in all their actions.

This is the official Old Catholic position judging from agreed dialogue texts with the Orthodox Churches and the Roman Catholic Church. However, it refers to the issue of how *churches* relate to each other: eucharistic sharing presupposes and implies ecclesial communion, not a form of what is now called intercommunion. And in order to take up ecclesial communion, it is not enough to have a joint understanding of baptism, the eucharist or the ordained ministry as isolated entities. Rather a common fundamental understanding of the church as a communion grounded in the triune God must be presupposed, for only then will baptism, the eucharist and the ordained ministry or, respectively, the elements of scripture and tradition, the ancient creeds, the sacraments and the office of bishop in apostolic succession find their place in the mystery of the church.¹⁹ Thus visible eucharistic sharing without being able to manifest its spiritual corollary and meaning, i.e. visible ecclesial union, is self-contradictory.

There is, however, an exception to this: in Germany an official bilateral agreement on eucharistic sharing with the EKD was reached without ecclesial communion linked to a shared understanding of the church and the episcopal ministry.²⁰

The practice of *individual* baptized communicants of other churches hardly ever being refused is considered to lie on a different level.

In the past the Church of Sweden had a long history of not only forbidding intercommunion but even participation in worship in another ecclesial tradition. This has gradually changed during the 20th century and from the 1970's eucharistic hospitality for individual baptized Christians of any tradition has become increasingly accepted. It has mainly to do with on the one hand a convergence in eucharistic theology and in the view of ordained ministry in general, but also the realization of the fact that the lines of division were not necessarily drawn between traditions but right through them.

Eucharistic hospitality is usually seen as a consequence of the mutual recognition of baptism. As there is a certain tension between this and our common vision in which eucharistic sharing is an expression of ecclesial communion, this theme needs further consideration.

6.3 Transitivity in established communion

When communion is established between churches the basis for it should be coherent with other agreements the churches involved have made. This is evident in multi-lateral dialogue processes but a challenge in bilateral dialogues. The reason for this is generally seen in the fact that the dialogue themes chosen depend on the historically grounded controversies and possibilities of establishing unity between the particular churches. It is also important to draw attention to the character of ecumenical dialogues: they are not negotiations stamped by compromises but

---

¹⁹ See above § 2.

²⁰ See footnote 7.

attempts to work together to understand divine revelation, taking into account the traditions which the participants represent.

If a bilateral dialogue presents a document containing a proposal for possible communion between churches, it is handed over to the churches to be received, revised or rejected. If it is received and the result is a communion incorporating the two churches, the question of transitivity arises, i.e. the consequences for the churches involved in relation to other communions of churches in which one of the churches might be involved.

This dialogue between the Old Catholic Church and the Church of Sweden accepts that it is not possible to extend one ecclesial communion with a particular church to all the other churches with which this particular church is in communion. Thus – to take an obvious example – the Old Catholic Union of Utrecht is in ecclesial communion with the Anglican Communion, but it is not in communion with those Nordic and Baltic churches which are in communion with the Anglican churches of the British Isles (the Porvoo Communion, of which the Church of Sweden is a member church).²¹

In terms of ecclesiology it is difficult to say whether this is indicative of a superficial process of establishing communion or if the mechanisms in the dialogue process and the decision-making grounded on that, or both, give rise to the problem that one church might be in communion with another that the sister church is not in communion with. In our dialogue we have tried to solve one of these problems in relation to the Anglicans and the Independent Philippine Church. But the problem of intransitivity also arises: whether the churches who are in communion have moved in their ecumenical outreach in different directions or whether ongoing dialogues with churches that are outside this untidy constellation actually prevent the one church from joining the other church (in communion) in its “communion building”.

As churches enter into ecumenical agreements with various other churches, transitivity and the consistency between these agreements become more complicated and need continued consideration.

---

21 Declaration of the IBC on participation in the consecration of Anglican bishops, November 2003 (http://www.utrechter-union.org/page/146/declaration_of_the_ibc_on_the_pa).

7 Recommendations

KsSkr 2015:4
Bilaga 1

In as much as we acknowledge

- (i) that each other's churches realize the one, holy, catholic and apostolic church of Jesus Christ,
- (ii) that variant traditions in our churches, be they structural, liturgical, theological or disciplinary, do not prevent them from being part of the continuation of the apostolic tradition through the centuries but manifest a basic unity in diversity which can be deepened in future communion,
- (iii) that each other's churches have a rich liturgical and eucharistic life, an unbroken episcopal structure, a deep commitment to the visible unity of the church and therefore to the ecumenical movement, and an open and critical attitude to changing values in society,
- (iv) that there is a solid foundation on a spiritual as well as institutional level which enables future relationships between our churches and that our common faith and mission provide opportunities to support each other, either in Europe or through our common contacts on other continents.

We recommend the Church of Sweden and the Churches of the Union of Utrecht to commit themselves:

- (v) to regard baptized members of all these churches as members of their own, in accordance with regulations in force;
- (vi) to welcome one another's members to receive sacramental and other pastoral ministrations;
- (vii) to share a common life in mission and service, to pray for and with one another, and to share resources;
- (viii) to welcome persons ordained in the Church of Sweden or in one of the Churches in the Union of Utrecht, to serve in any of our churches, by invitation and in accordance with any regulations which may be in force, in the receiving church without re-ordination;
- (ix) to invite one another's bishops to participate in the laying-on of hands at the ordination of bishops;
- (x) to encourage consultations of representatives of our churches, and to facilitate learning and exchange of ideas and information in theological and pastoral matters; as well as exchange of students;
- (xi) to invite observers from each other's churches to major events;
- (xii) to encourage cooperation between Old Catholic and Church of Sweden parishes wherever possible

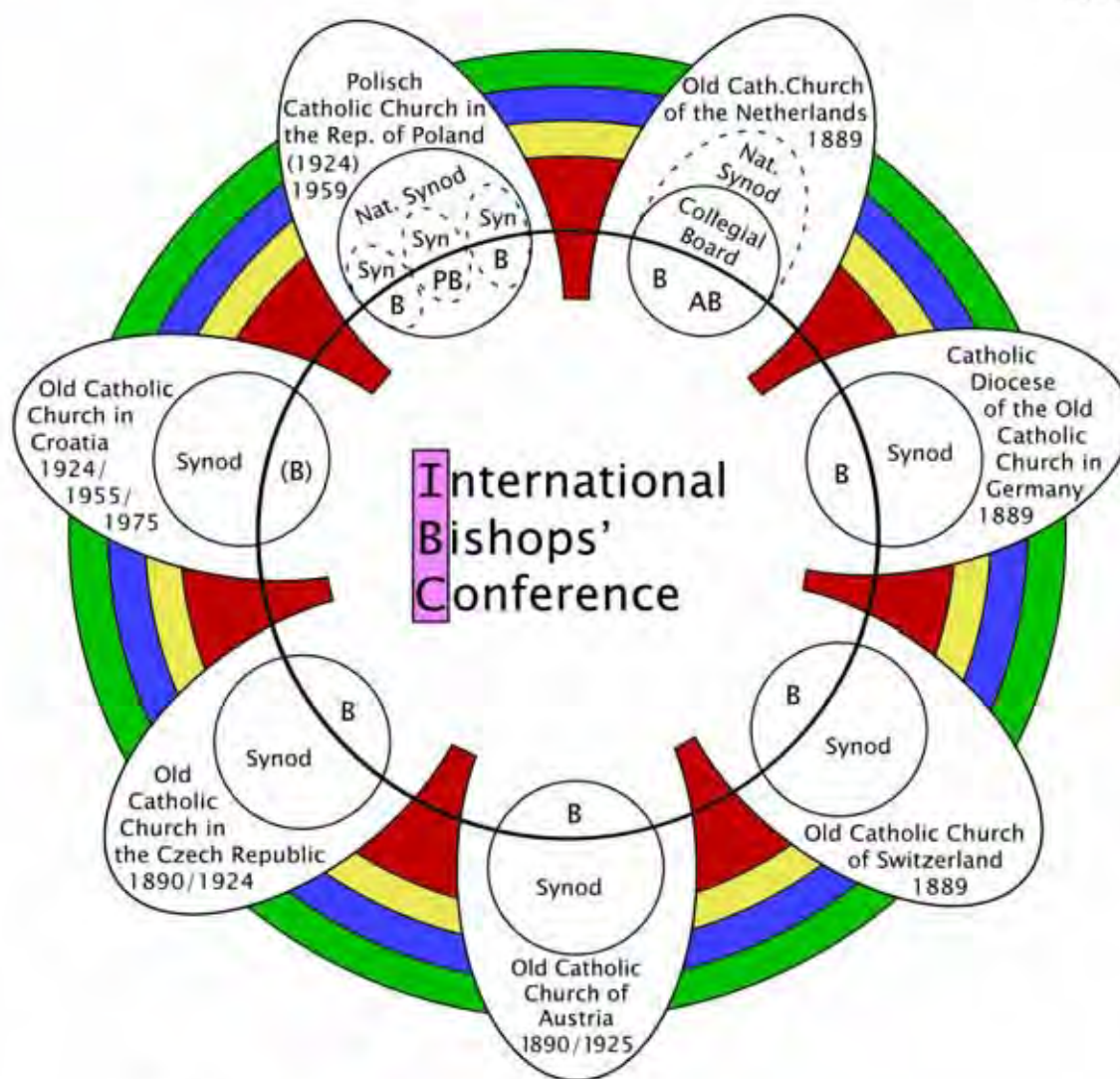
As their mandate comes to an end, the members of this dialogue, giving thanks to God, submit their report to the authorities of the Church of Sweden and the Old Catholic Churches of the Union of Utrecht for appropriate decision and action.

8 Appendices

8.1 Diagrammatic presentations of dioceses, structures ...

The Old Catholic Churches of the Union of Utrecht

2013

B Bishop

AB Archbishop of Utrecht

PB Prime Bishop

International Old Catholic Congress, since 1890

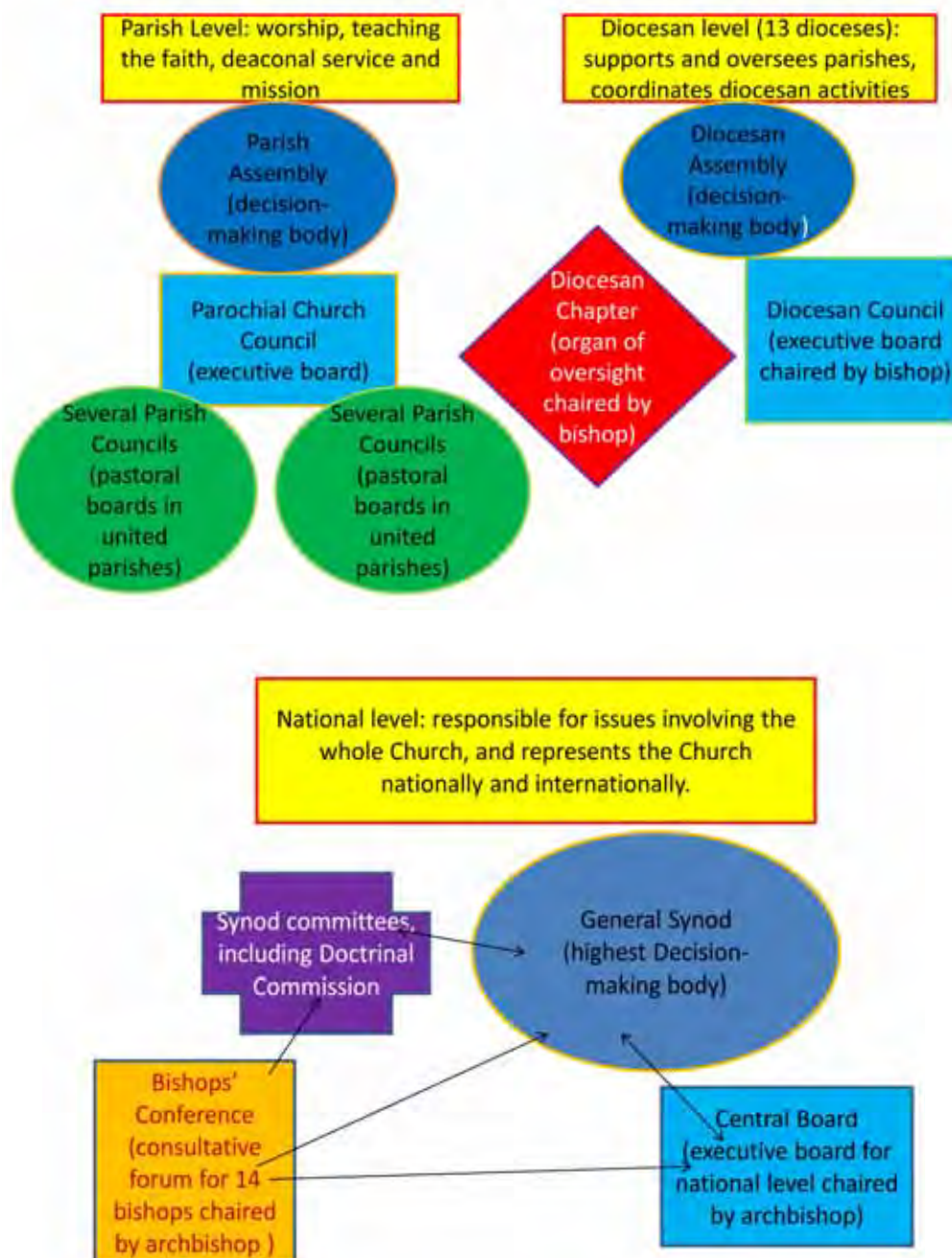
„Internationale Kirchliche Zeitschrift“, since 1911, before „Revue internationale de Théologie“, since 1893, the scholarly theological quarterly of Old Catholicism

International Old Catholic Theologians' Conference, since 1950

International Old Catholic Lay Forum, since 1991

Structures of the Church of Sweden

(direct elections to decision-making bodies at all levels every four years)

8.2 Meetings of the dialogue

- 1) 23rd-24th March 2005 in Haarlem NL
- 2) 19th-21st June 2006 in Sigtuna SE
- 3) 7th-8th December 2006 in Haarlem NL
- 4) 25th-27th 2008 in Sigtuna SE
- 5) 3rd -5th June 2009 in IJmuiden NL
- 6) 14th-16th December 2009 in Uppsala SE
- 7) 7th -9th June 2010 in Haarlem NL
- 8) 17th-19th Januarv 2011 in Västerås SE
- 9) 10th -12th October 2011 in Berne CH
- 10) 11th -14th April 2012 in Sigtuna SE
- 11) 3rd -5th September 2012 in Heiligenschwendi CH
- 12) 10th -12th April 2013 in Höör SE

Delegates	Place of work	Years of participation	Present at sessions
Church of Sweden			
Rt Revd Dr Jonas Jonson, co-chairman	Strängnäs	2005-2013	2-6,8-12
Revd Prof Dr Sven-Erik Brodd	Uppsala	2005-2013	1-12
Revd Dr Johan Dalman, co-secretary	Uppsala	2005-2008	1-4
Very Revd Margarethe Isberg	Västerås	2005-2012	2-4,6-8
Revd Dr Christopher Meakin, co-secretary	Uppsala	2009-2013	5-12
Union of Utrecht			
Rt Revd Dr. Dirk Jan Schoon, co-chairman	Amsterdam NL	2009-2013	5-12
Revd Peter Feenstra, co-secretary	Haarlem NL/ Berne CH	2005-2013	1-12
Revd Harald Münch	IJmuiden NL	2008-2010	4-7
Revd Prof Dr Urs von Arx	Berne CH	2009-2013	5-12
Rt Revd Dr Bert Wirix, co-chairman	Haarlem NL	2005-2006	1-3
Revd Prof Günter Esser	Bonn D	2005-2008	1,2,4

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5

Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2015

Wanja Lundby-Wedin

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkornas världsråd (KV) har bett sina medlemskyrkor att lämna sina reaktioner på dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift*. Dokumentet har utarbetats inom KV:s Faith and Order-kommission och behandlar främst synen på kyrkan, ecklesiologin. Det är ett dokument som prövar hur samförståndet ser ut mellan kyrkorna, hur deras olika reflektioner konvergerar. Det är inte ett dokument som ska antas eller förkastas utan är ett led i det fortgående ekumeniska arbetet i samtal och dialog.

I skrivelsen lämnas en bakgrund till hur dokumentet tagits fram och dess plats inom det ekumeniska arbetet för att nå målet om Kyrkans synliga enhet. Kyrkorna har fått fem frågor att reflektera kring och KV:s centralkommitté har efterfrågat kyrkornas officiella svar. Dokumentet har remitterats och en sammanfattning lämnas av de synpunkter som framkommit. Kyrkostyrelsen presenterar vidare kortfattat några grundläggande frågor som berörs i Svenska kyrkans svar.

Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* återfinns som *bilaga 1* och kyrkostyrelsens förslag till svar på skrivelsen som *bilaga 2*.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Bakgrund	3
Dokumentets frågeställningar.....	4
Remiss	5
Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	6
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	9
Bilaga 1 Kyrkan – på väg mot en gemensam vision.....	10
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till svar på Kyrkornas världsråds dokument <i>Kyrkan – på väg mot en gemensam vision</i>	11

Kyrkomötet beslutar att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Bakgrund

Den ekumeniska rörelsen har sedan början av förra århundradet arbetat efter två linjer. Den ena avsåg gemensamt arbete mellan enskilda kristna och kyrkosamfund utan att de teologiska skillnaderna var lösta och hade ärkebiskop Nathan Söderblom som initiativtagare. Dess första stora manifestation var det ekumeniska mötet i Stockholm 1925. Denna linje brukar kallas Life and Work och avsåg sådant kristna kunde göra gemensamt i samhället men också gemensamt gudstjänstfirande. Den andra grenen i den ekumeniska rörelsen, Faith and Order, sökte på ett teologiskt sätt beskriva och analysera de teologiska likheterna och skillnaderna mellan kyrkorna. I denna gren var ärkebiskopen Yngve Brilioth starkt engagerad. Tillsammans gick dessa ekumeniska grenar samman 1948 och bildade Kyrkornas världsråd (KV) till vilket även Internationella missionsrådet anslöt sig 1961.

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* har utarbetats inom KV:s Faith and Order-kommission och återfinns som bilaga 1. Det fokuserar främst synen på kyrkan, ecklesiologin. Det är en fråga som varit aktuell sedan den första Faith and Order-konferensen 1927 vilken behandlade frågan om den ena kyrkan som beskrivs i trosbekännelsen och de många kyrkorna som verkar i världen. Vid 1952 års konferens i Lund övergavs en komparativ metod där kyrkornas ecklesiologi och traditioner jämfördes med varandra. Denna ledde inte framåt och studiet inriktades på att bortom samfundssplittringen komma till en djupare förståelse av förhållandet mellan Kristus och kyrkan.

Faith and Order-kommissionen arbetade fram den så kallade konvergenstexten *Dop, Nattvard, Ämbete* som sändes till kyrkorna 1983. Det var en text som ville pröva vilket samförstånd som fanns mellan kyrkorna och hur deras syn föll samman på tre centrala teologiska områden. Kyrkorna reagerade på samma underlag vilket gjorde att likheter och skillnader blev tydliga vilket i sin tur gav kyrkorna möjlighet till egen reflektion. Dokumentet skulle inte antas eller avvisas utan KV inbjöd kyrkorna att beskriva på vilket sätt de kände igen sig eller utmanades av de frågeställningar som texten tog upp. Från Sverige svarade förutom Svenska kyrkan dåvarande Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet.

Frågan om ett officiellt svar från Svenska kyrkan på *Dop, Nattvard, Ämbete* aktualiserades vid kyrkomötet 1984 genom ett par motioner. Läronämnden hade förutsatt att det var kyrkomötets uppgift att avge Svenska kyrkans officiella svar och föreslog att det skulle ske 1985 efter ett omfattande studiearbete på riks-, stifts-, kontrakts- och församlingsplan. Remisser från församlingar och stift samt synpunkter från institutioner och enskilda låg till grund för Läronämndens arbete och ledde till det svarsförslag som presenterades för kyrkomötet 1985. Kyrkomötet avgav så Svenska kyrkans officiella svar på *Dop, Nattvard, Ämbete* detta år.

Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet uttryckte sig starkt kritiskt till Svenska kyrkans doppraxis i sina svar och talade om urskillningslösa dop, vilket bidrog till Svenska kyrkans arbete med doppastoraler. KV gjorde alla

kyrkors svar tillgängliga.¹ Analysen visade att det fanns flera ämnen som krävde fördjupning bland annat kyrkans uppgift i Guds frälsningsverk; kyrkan som sakrament; kyrkan som ett profetiskt tecken; kyrkan som *koinonia*, gemenskap.

Faith and Order-kommissionen har nu under lång tid arbetat med ett dokument om kyrkosynen, ecklesiologin. Olika studier har tagits fram som *The Nature and Purpose of the Church* (1998) och *The Nature and Mission of the Church* (2005) vilka behandlat olika aspekter på ecklesiologin. Svenska kyrkan har behandlat och svarat på det senare dokumentet. Rapporterna har behandlats vid flera sammanträden inom Faith and Order-kommissionen och vid särskilda överläggningar med de ortodoxa kyrkorna. De förberedande studierna resulterade 2012 i det dokument som nu föreligger vilket KV:s centralkommitté sänt till kyrkorna för studium och reaktion och som har samma status och metod som *Dop*, *Nattvard*, *Ämbete*. Det visar hur långt kyrkorna har kommit i sin gemensamma förståelse av kyrkan men pekar också på kvarvarande frågeställningar. Dokumentet ger kyrkorna möjlighet att pröva sina egna kyrkosyner mot dess skrivningar och ha dessa som en utgångspunkt i diskussionen med varandra.

Sammanfattningsvis kan konstateras att *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* har utarbetats efter ett omfattande teologiskt studium. Kyrkorna får med detta dokument som utgångspunkt möjlighet att tränga in i sin egen kyrkosyn och se hur den står i relation med andra kyrkors. Som en utgångspunkt för det ekumeniska samtalet om kyrkan är dess syfte att bidra till kyrkornas fortsatta väg mot att synliggöra den enhet som Kristus bad om.

Dokumentets frågeställningar

Avsikten med dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* är att det ska ha tre uppgifter. Först ska det ge en sammanfattning av de senaste årtiondenas ekumeniska dialog kring ecklesiologin. För det andra ska, genom kyrkornas svar, dess positiva resultat, brister och sådant som inte har uppmärksamrats tillräckligt klarläggas. Till sist ska det också ge kyrkorna möjlighet att reflektera över sin förståelse av vad Gud vill när det gäller att växa mot större enhet. Genom att besvara dokumentets frågeställningar bidrar Svenska kyrkan aktivt till det fortsatta ekumeniska arbetet.

För att dokumentet verkligen ska fungera som ett instrument för en dialog om kyrkosynen uppmanar KV kyrkorna att officiellt svara på följande frågor:

1. I vilken utsträckning återspeglar texten er kyrkas ecklesiologiska självförståelse?
2. I vilken utsträckning erbjuder denna text en grund för framväxten av en större enhet mellan kyrkorna?
3. Vilken anpassning eller förnyelse utmanas er kyrka att arbeta för utifrån denna text?
4. Hur långt är er kyrka beredd att gå i ett närmande till de kyrkor som på ett positivt sätt kan erkänna de beskrivningar som ges av kyrkan i denna text?
5. Kring vilka delar av kyrkans liv behövs fortsatt diskussion och vilka råd kan er kyrka ge Faith and Order inför det fortsatta arbetet med frågor om ecklesiologi?

KV har begärt kyrkornas officiella ställningstaganden till den föreliggande texten. Det organ som har att uttrycka kyrkans officiella hållning är kyrkomötet. Det var också den inställning som präglade arbetet med *Dop*, *Nattvard*, *Ämbete* vid 1984 och 1985 års kyrkomöten. Genom att det är kyrkornas officiella organ som besvarar

---

1 Churches Respond to BEM, volym I–VI, Genève 1986–1988.

Remiss

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* sändes på remiss i april 2014 till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser samt fem församlingar i varje stift. Domkapitlen i Uppsala, Växjö och Luleå stift har avgett yttranden. I övriga stift har både domkapitlet och stiftsstyrelsen yttrat sig antingen gemensamt eller med separata yttranden med samma text. Lunds stift har inte yttrat sig. 29 församlingar har yttrat sig.

När det gäller remissinstansernas svar på dokumentets frågor kan följande noteras. På *frågeställningen om kyrkans ecklesiologiska självförståelse* uttrycker flera remissinstanser försiktighet med att beteckna kyrkan som ett sakrament. Strängnäs stift anknyter däremot kyrkans sakramentalitet till folkkyrkotanken där historiens Gud handlar genom mänskliga ordningar. Uppsala stift pekar på att kyrkans ”egna strukturer inte är lätta att släppa även om de skulle motverka kyrkans kallelse och uppdrag”.

Frågan om vad som är legitima skillnader inom kyrkan och vad som är en berättigad mångfald i kyrkan aktualiseras också. Mångfalden ses som en rikedom men dess gränser behöver övervägas liksom om samma gränser är en förutsättning för enhet.

Den andra frågan handlar om dokumentet erbjuder en *grund för framväxt av enhet mellan kyrkorna*. Flera remissinstanser diskuterar frågan om vilken enhet som avses. Härnösands stift menar att texten är en god text för ökad förståelse. ”Den tar upp helheten och bakgrunden till att kyrkan kan ses med enhet som mål”. Skara stift framhåller att det är *konvergens* som eftersträvas, inte *konsensus*. Dokumentet är öppet och respektfullt mot olika tankesätt, tar upp både likheter och skillnader, något som främjar dialog. Men det finns en risk om fokus alltför mycket läggs på att komma överens om ecklesiologiska utmaningar, skriver Stockholms stift. Det är ett bejakande av att Kyrkan ”inte är till för sin egen skull utan för att tjäna den gudomliga planen för världens frälsning [som] får oss att i förlängningen överbrygga våra meningsskiljaktigheter”.

Den tredje frågeställningen tar upp frågan om *anpassning och förnyelse för den egna kyrkan*. Strängnäs stift pekar på att Svenska kyrkans ställning som statskyrka och majoritetskyrka gett den en vana att ha tolkningsföreträde. Det är en utmaning att lyssna och föra samtal på lika villkor med andra. Stockholms stift lyfter därutöver även fram utmaningen i kyrkans välmående. Skara stift noterar, utan att ifrågasätta Svenska kyrkans ordning, att vigningstjänsten, i jämförelse med andra kyrkor, har en relativt obetydlig roll i beslutsfattandet i att urskilja Guds vilja med kyrkan. En dialog förutsätts mellan lekmän och ämbetsbärare i sökandet efter Guds vilja.

Dokumentets diskussion om ett universellt ämbete är utmanande då det berör frågor om genus, makt och auktoritet. Västerås domkyrkoförsamling frågar, mot bakgrund av en genuin önskan att dela nattvardsbordet med romersk-katolska och ortodoxa vänner, om det, för Svenska kyrkan, skulle kunna finnas några förutsättningar för att acceptera Petrusämbetet.

Vidare pekar några församlingar på utmaningen att lokalt vara profetisk och stå på de svagastes sida. Frågan om kyrkan som gemenskap är också en utmaning i en individualistisk tid; det berör också enhet och mångfald inom den egna kyrkan.

Den fjärde frågan berörde möjligheten till *närmande till andra kyrkor som positivt kan erkänna textens beskrivningar av kyrkan i dokumentet*. Flera instanser lyfter fram Svenska kyrkans självbild av att vara brokyrka och den öppenhet Svenska kyrkan står för som folkkyrka. Även den evangelisk-lutherska identiteten ger förutsättningar att samla flera i dialog. Några församlingar problematiserar utmaningen och menar att den också måste innehålla en beredskap till egen förändring (Mönsterås, Trollhättan). Men flera remisser pekar också på gränser som är absoluta, till exempel tillträde till vigningstjänsten utan hänsyn till kön, omdop och synen på homosexualiteten och där Svenska kyrkan snarast har en profetisk uppgift (Linköpings och Skara stift).

Att det finns gränser för en legitim mångfald lyfter även Stockholms stift fram och nämner sådant som strider mot grundläggande mänskliga rättigheter medan andra stift som Härnösand och Luleå mer ser till möjligheterna för gemensamt gudstjänstfirande och nattvardsbord. Områden där det är lätt att samverka ligger inom det diakonala och sociala området.

Till sist berördes frågan om på *vilka områden fortsatt diskussion* behövs. Här lyfter nästan alla remissinstanser fram frågan om vigningstjänsten och synen på denna och dess funktion. Några församlingar för fram vikten av att fortsätta samtalet om det universella ämbetet (Vreta klostets pastorat, Stenkumla och Mikael's församlingar). Men frågan om kyrkans ämbete behöver även kompletteras med reflektioner om makt, vilket återfinns i flera remissvar. Det berör frågor om lekfolkets betydelse, demokratiska strukturer, genusmedvetenhet och genderperspektiv. Detta är även frågor som Faith and Order-kommissionen bör fortsätta att arbeta med.

Remissorganen nämner vidare förhållandet till den politiska makten och frågor om nationell identitet/kyrka och nation; samtal om dopsynen och omdop; nattvarden så att kristna av olika konfessioner kan delta vid samma nattvardsbord; gränserna för legitim mångfald; etiska frågor; frågor rörande relationen mellan kyrkan och andra trostraditioner.

Frågeställningar som återkommer med stor frekvens i remissvaren avser

- mångfalden och dess gränser
- folkkyrka och gemenskap
- ämbete och makt, genus, auktoritet.

Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Dokumentets ekumeniska betydelse

De två strömningarna inom det ekumeniska arbetet har olika tempo. I den del där kyrkorna arbetar tillsammans utan att vara klara över alla sina lärostandpunkter och hur dessa relaterar till varandra kan ett omfattande arbete ske på kort tid. Ett exempel är när de svenska trossamfundet samlade sig omkring kristendomsämnets bevarande i skolan på 1960-talet; ett annat olika gemensamma åtgärder som i dag görs lokalt med flyktingar och EU-migranter. Ytterligare ett, i ett än vidare interreligiöst perspektiv, är ärkebiskopens klimatmöte i Uppsala 2008, Uppsala Interfaith Climate Summit.

Det läromässiga och teologiska arbetet har ett långsammare tempo. Det innebär att det tar tid för kyrkor och samfund att studera och recipiera olika tolkningar. Det första konvergensdokumentet *Dop, Nattvard, Ämbete* var banbrytande då det gav kyrkorna möjlighet att spegla sin egen syn i en text utan att vare sig avvisa eller godta den. Metodiken gav ett annat förhållningssätt till dokumentet. Det har för Svenska kyrkans del varit av stor betydelse i samtalen med dåvarande Svenska

Missionsförbundet då båda kyrkorna besvarat dokumentet och kunnat återknyta till detta i sin dialog med varandra.

KsSkr 2015:5

Dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* förväntas ha en liknande betydelse. Alla kyrkor får tillfälle att reflektera över sin syn på kyrkan i stort och på sin egen kyrka. Deras svar bidrar gemensamt till den fortsatta ekumeniska processen mellan kyrkorna i det breda spektrum av synpunkter och frågor som beräknas komma in. Samfunden kan själva i sin dialog med andra samfund använda dokumentet som ett samtalsdokument och deras svar kan studeras gemensamt. Metoden bygger en långsiktig och eftertänksam ekumenik. På så sätt är, menar vi, metoden hoppingsivande då det inte i första hand är kyrkornas fasta positioner som prövas mot varandra utan deras svar utifrån sin egen självförståelse på den publicerade texten. På längre sikt får således ett dokument som detta stor betydelse för kyrkornas sätt att tala med varandra då etiketteringar undviks samtidigt som det ger öppningar för att ta emot andra kyrkors insikter och perspektiv i den egna förståelsen.

Svenska kyrkan har aktivt verkat inom den ekumeniska rörelsen sedan tidigt 1900-tal och bidragit till dess utveckling. Det är för oss självklart att Svenska kyrkan ska fortsätta att bidra till det ekumeniska samtalet genom att besvara KV:s text *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*.

Svenska kyrkans svar

Det svar från Svenska kyrkan som vi föreslår är reflekterande till sin ton där vi både redovisar frågeställningar vi tar till oss och aspekter som vi menar inte betonats starkt nog. Vårt förslag till svar återfinns som bilaga 2 i denna skrivelse. Syftet är att få till ett samtal omkring de ecklesiologiska frågorna och det är därför nödvändigt att också Svenska kyrkans svar utformas på ett resonerande sätt, vilket också svarar väl mot dokumentets karaktär. Det är efter ett inledande avsnitt om Svenska kyrkan koncentrerat till de fem frågor som Faith-and Order-kommissionen vill att kyrkorna ska besvara. Det kommer därmed bli lätt att läsa vid sidan av andra kyrkors svar.

När vi inledningsvis i svaret beskriver Svenska kyrkans syn på sig själv som en folkkyrka pekar vi även på att folkkyrkobegreppet behöver fördjupas i ett samhälle som alltmer präglas av mångfald. Vi lyfter fram att de förändringar samhället går igenom också behöver medföra fortsatt egen reflektion om vad det är att vara folkkyrka i det svenska samhället i dag.

När det gäller den första frågeställningen, den om den ecklesiologiska självförståelsen, pekar vi på diskussionen om kyrkan som sakrament, vilken vi berört även i skrivelsen om gemenskap med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Bruket av sakramentsbegreppet om kyrkan förstår vi i överförd bemärkelse, och det måste alltid relateras till de många nytestamentliga bilderna för kyrkan. Vi menar att det är viktigt att här också lyfta fram den starka tonvikten på Guds Ord i förkunnelse och handling liksom kyrkans uppgift i världen som är centrala delar av vår kyrkas självförståelse. För den andra frågeställningen vill vi starkt lyfta fram behovet av att komma till en klarare definition av enhet.

Den tredje frågeställningen tar upp kyrkornas beredskap till anpassning och förnyelse; vi menar att vi som kyrka behöver omtolka vår tidigare dominanta position och finna uttryck för vår identitet i samspel med andra samfund och att dokumentet kan vara en resurs i sådana samtal.

Den fjärde frågan berör hur långt Svenska kyrkan kan gå i att närma sig andra kyrkor som erkänner textens beskrivning av kyrkan. För Svenska kyrkan är det

ekumeniska brobyggandet centralt samtidigt som den försöker bygga broar till ett föränderligt samhälle, vilket ibland kan fresta på samhörigheten inom den egna kyrkan och med andra kyrkor. Men Svenska kyrkan är beredd att samverka med alla krafter av god vilja som verkar för en värld i fredlig samlevnad. Vi vill därmed även peka på ett interreligiöst perspektiv och ett gemensamt ansvar med andra tros-traditioner.

Frågor som vi särskilt för fram för fortsatt diskussion gäller makt och auktoritet samt genderfrågor. Svenska kyrkan föreslår till sist att Faith and Order-kommissionen, med ledning av *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* och svaren som lämnas på detta, återvänder till frågorna om dop, nattvard och ämbete.

Denna kortfattade sammanfattning ger inte en fullständig bild av det svar som vi Utarbetat utan lyfter endast fram några centrala frågeställningar i vår framställning. I övrigt hänvisar vi till hela svarets text som återfinns i bilaga 2.

Ekumeniska och kyrkorättsliga konsekvenser

Ekumeniskt är det av stort värde att kyrkomötet antar ett svar på *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. Ett sådant officiellt svar kommer att vara av stor betydelse för de ekumeniska samtalen mellan de olika kyrkotraditionerna, i den internationella bilaterala dialogen och dialogen mellan samfunden inom Sverige.

Kyrkomötets svar på KV:s text *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* föranleder inga ändringar i kyrkoordningen och medför inte heller några ekonomiska konsekvenser.

Även inom Sveriges kristna råd förbereds ett yttrande över dokumentet. Svenska kyrkan kommer genom sina ledamöter i rådet att delta i dess utformning.

Barnkonsekvensanalys

Den ekumeniska splittringen mellan samfunden kan vara särskilt svårt att förstå för barn. Varje närmande mellan samfunden som gör det enklare för kristna att leva tillsammans och fördjupa förståelsen för varandra och de olika kristna trostraditionerna är ur detta perspektiv positivt. Dokumentet har inte heller några negativa konsekvenser för barn eftersom metoden i sig medverkar till ökad samsyn och inte till någon ökad polarisering mellan samfunden. Dokumentet ger oss tvärtom tillfälle att motverka den spänning som kan finnas mellan att få en trygghet i den egna traditionen och att ha en öppenhet mot andra.

Kyrkostyrelsens förslag

Med hänvisning till den framlagda bakgrunden och de överväganden som styrelsen gjort föreslår kyrkostyrelsen följande beslut:

Kyrkomötet beslutar att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. *Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2015:5

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand, Karl-Gunnar Svensson samt tjänstgörande ersättarna biskop Per Eckerdal, Helena Nordvall och Birger Wernersson.

Föredragande: Kyrkosekreterare Cristina Grenholm

Kyrkostyrelsen beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:5 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* i enlighet med den ändring som framkommit under överläggningen.

Bilaga 1

Kyrkan – på väg mot en gemensam vision

Enligt särskilt tryck: *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift*, Sveriges Kristna Råd skriftserien nummer 21.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Svenska kyrkan har med glädje och tacksamhet tagit emot *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*, Faith and Order-kommissionens andra konvergensdokument. Många års arbete där kyrkorna tillsammans reflekterat och formulerat hur man ser på Guds sändning, vad det är att vara kyrka, har lett fram till ett resultat.

När nu Svenska kyrkan avger sitt svar på detta viktiga dokument, görs det i övertygelsen om att vara "ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus" (*Kyrkoordning för Svenska kyrkan, Första avdelningens inledning*). Svenska kyrkan hör till den reformatoriska tradition som tog sin början på 1500-talet och samtidigt betonar att den inte uppstod då, utan har sitt ursprung i pingstens händelser och i apostlarnas sändning².

Utgångspunkten för svaret på dokumentets frågor är det sammanhang vår kyrka har funnits och finns i. Utvecklingen i Sverige har gått snabbt. Under de senaste 150 åren har landet gått från ett utpräglat jordbruksland över industriland och vidare till ett tjänste- och kunskapssamhälle. Förändringen har gått hand i hand med en demokratisk utveckling och en stark folkrörelseutveckling. Idag rymmer Sverige en mångfald såväl etniskt som vad gäller trostraditioner.

På den kulturkarta som baseras på den internationella World Values Survey utmärker sig Sverige som "landet annorlunda". Sekulära och rationella värden ligger mycket högt liksom självförverkligande. Hur detta ska förstås är dock inte självklart. En vanlig tolkning är att de "stora berättelserna" blir svagare och de religiösa auktoriteternas roll förlorar värde till förmån för individuella tolkningar och ställningstaganden.

Svenska kyrkan är en episkopal kyrka med en demokratisk struktur. De valda representanterna i kyrkomötet möts årligen. På samma sätt är stift och församlingar uppbyggda med en demokratisk organisation och ett gemensamt ansvar mellan förtroendevalda och vinningstjänsten. Från 1500-talet till år 2000 var dock kyrkan, med lag, förenad med staten. Fram till början av 1990-talet sköttes all folkbokföring av Svenska kyrkan. Biskopar utsågs av regeringen, på förslag från kyrkan. Idag är situationen förändrad, men det finns fortfarande en lag som reglerar Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan förstår sig själv sedan drygt hundra år – i likhet med flera andra nordiska kyrkor – som en folkkyrka. Kyrkoordningen för Svenska kyrkan uttrycker det med orden:

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdraget att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som för den som hunnit längre på trons väg.
(*Kyrkoordning för Svenska kyrkan, Sjätte avdelningens inledning*)

I denna förståelse av folkkyrkotanken är förkunnelsen av Guds nåd till Sveriges folk grundläggande. Uppdraget är att förmedla evangeliet till *alla* människor inom detta lands gränser och vara en öppen gemenskap för alla som vill söka sig till den bör

---

2 Jfr *From Conflict to Communion. Lutheran-Catholic Common Commemoration of the Reformation in 2017*, Report of the Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity, § 222, 2013

bestämma Svenska kyrkans självförståelse i varje tid, även om dess medlemskår inte omfattar hela befolkningen. Den bör eftersträva att fullfölja detta uppdrag i vår tid i ekumenisk öppenhet och interreligiös respekt.

Svenska kyrkan har präglats av de frågor som kyrkan genom tiderna ställts inför och teologiskt bearbetat. I modern tid har den påverkats av bland annat missions-engagemang, den ekumeniska rörelsen och den liturgiska förnyelsen. I en pågående dialog med kultur och samhälle har kyrkan accentuerat vissa drag som tid och miljö för fram som centrala. I vissa tider har förändringar varit stora, i andra tider mindre, men de förändringar som gjorts har varit tolkningar av evangeliet. Dagens kyrkor, spridda över jorden, är – enligt den typ av ecklesiologisk förståelse som Svenska kyrkan ofta uttrycker – alla resultat av en vilja att tolka och gestalta evangeliet för människor i en viss tid och en viss miljö. Det är med andra ord nödvändigt, inte bara att tolka evangeliet för att kunna hjälpa varandra, tolkningen måste också göras i stor lyhördhet för andra kyrkors situation och historia. Det innebär däremot inte att kritik och frågor aldrig är befogade, det innebär en insikt om att varje kyrkas uttryckssätt och teologi är formad som ett svar på en vilja att låta evangeliet ljuda då och där.

Svenska kyrkan gör således inte anspråk på att alla ska ha vårt perspektiv. Den är, liksom alla kyrkor, ständigt i rörelse. Vi är på väg. Målet ligger framför oss. Svenska kyrkan svarar på dessa frågor med insikten om att vi ännu inte är där vi borde vara och att vi delar detta med alla andra kyrkor. Kyrkans enhet är given i Kristus och söker samtidigt ständigt sin jordiska form. Svaren ska därför inte primärt ses som slutsatser utan som inlägg i ett ständigt pågående samtal.

1. I vilken utsträckning återspeglar texten er kyrkas ecklesiologiska självförståelse?

Svenska kyrkans självförståelse ryms inom konvergensdokumentets ramar. Dokumentet skriver fram en bild av kyrkan som innehåller många av de saker Svenska kyrkan menar vara viktiga i sin egen självförståelse. Ordet, dopet och nattvarden är alla omistliga, liksom lärjungaskapet och missionen. Dokumentet tecknar en bild av kyrkan som är förståelig och känns igen, men som inte i alla stycken avbildar just det som är Svenska kyrkans eget kontextuella svar på evangeliets uppdrag. På så sätt kan vissa saker i dokumentet förstås som tolkningar i en given kontext av vad kyrkan är utan att de är accentuerade och tydliggjorda i Svenska kyrkans tradition.

Man måste vara medveten om att liksom kyrkor sinsemellan är olika finns en stor spännvid också inom kyrkor. Även om en huvudfåra känner igen sig och kan bejaka dokumentets olika delar, kan vissa ställningstaganden upplevas som svårare av andra grupper eller inriktningar. Svenska kyrkan rymmer såväl en folkkyrklig tradition som en högkyrklig och en evangelikal sådan och dokumentets tal om kyrkan som sakrament uppfattas på olika sätt. I Svenska kyrkans bekännelseskriter talas om sakramenten som två: dop och nattvard, eller tre: dop, nattvard och bikt. Kyrkan är i sig inget sakrament, kyrkan förvaltar sakramenten. I Augsburgska bekännelsen uttrycks det som att kyrkan finns där evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Samtidigt har terminologin kyrkan som sakrament – som ofta använts i internationellt ekumeniskt arbete med kyrkosyn – diskuterats, exempelvis i dialog mellan Svenska kyrkan och Romersk-katolska kyrkan, samt Svenska kyrkan och Gammalkatolska kyrkorna av Utrechunionen. I Svenska kyrkan torde man i arbetet med kyrkosynen egentligen tala om kyrkans sakramentalitet i överförd bemärkelse i relation till dess uppgift att gestalta evangeliet och Guds nåd i mänskliga former. Sakramentsanalogin måste relateras till nytestamentliga bilder för kyrkan och andra ecklesiologiska teman, särskilt i den reformatoriska

traditionen, t.ex. *creatura verbi* (*ordets skapelse*). En bredare användning av sakramentalitetstänkande skulle också kunna förankras i en skapelsens sakramentalitet, Guds närvaro är inte enbart bortom världen utan i den. Det finns ett mönster i allt Gud gör: Guds kärlek visar sig i konkreta former.

Dokumentet tycks generellt skriva fram en bild där kyrkan i sig blir central och får ett omistligt värde. Detta kan bejakas av Svenska kyrkan, men den svensk-kyrkliga traditionen har oftast lagt tonvikten på andra frågor. Guds Ord i förkunnelse och handling är en sådan tonvikt. Kyrkans roll och uppgift i världen har ofta haft en mer central roll i Svenska kyrkans teologi och praxis. Dokumentet pekar mot kyrkans väsen som i sin tur ger en uppgift, medan Svenska kyrkan oftare förstår kyrkan utifrån sin uppgift att vara ett salt och ett ljus i världen.

Dokumentets skrivningar öppnar upp för att se den egna kyrkan ur nya perspektiv. Ett exempel i relation till Svenska kyrkan berör identiteten som folkkyrka. Dokumentets tal om koinonia – gemenskap – kan bidra till att belysa och fördjupa reflektionen över folkkyrkan som öppen demokratisk gemenskap. Ibland framhävs kyrkan som förkunnelsens och sakramentens plats på gemenskapsaspektens bekostnad. Definitionen av kyrkan i vår egen tradition rymmer dock båda aspekterna när den beskrivs som gemenskapen där ordet rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas (jfr Augsburgska bekännelsen 7). Denna gemenskap får inte bli exkluderande, utan koinonia-tankens kan förstärka förståelsen för en inbjudande gemenskap i mångfald som erbjuds genom dopets gåva. Också Guds mission kan relatera till folkkyrkotanken genom att förstå kyrkan som indragen i Guds sändning och uppdrag, liksom kyrkans sakramentalitet kan göra det genom att peka på hur historiens Gud handlar i och genom mänskliga ordningar.

2. I vilken utsträckning erbjuder denna text en grund för framväxten av en större enhet bland kyrkorna?

Dokumentet ger ett viktigt bidrag in i det samtal Svenska kyrkan menar måste vara ständigt pågående. Enhet måste vara ett mål att sträva efter för varje kyrka, dock med insikten att dess fullbordan hör himmelriket till. Människor är olika och därför också kyrkor. Olika situationer och olika historia formar alltid skilda praktiker, och ska så göra. Därför är det ständigt pågående samtalet nödvändigt. Inte för att skapa en enhet eller likhet som skiljer bort historiens och situationens påverkan utan för att skapa en förståelse för att också uttryckssätt och tro som skiljer sig från den egna kan vara uttryck för att vara en sann kyrka.

Samtidigt är det viktigt att framhålla att trots att kyrkan framträder i skilda former finns det en given enhet. Kyrkan är Kristi kropp och en kropp är en, den relaterar till alla kroppens delar och den lider i sin helhet när någon del lider. Kyrkan är kallad att vara det den apostoliska trosbekännelsen uttrycker som: ”en enda, helig, allmänlig och apostolisk kyrka”. Det är därför viktigt att reflektera över frågan vilken enhet som är nödvändig för att kroppen ska vara intakt och i vilka frågor enheten inte behöver synliggöras. Skillnaden mellan enhet och enighet bör bearbetas: man kan vara oenig utan att enheten går om intet. Ibland talar man om att söka ”enhet i berättigad mångfald”.

Enheten är därmed given, men samtidigt något att ständigt eftersträva och gestalta. En enhet kan dels sökas genom att skilda ecklesiologiska utmaningar teologiskt bearbetas och besvaras på ett sätt alla känner igen sig i, dels kan enhet sökas genom en förståelse av att kyrkan inte är ett mål i sig utan är till för att tjäna den gudomliga planen om världens förvandling, det vill säga handling leder mot enhet. Själva greppet i dokumentet är det förstnämnda – en samstämmighet i

uppfattningar leder till enhet – samtidigt som greppet i sin förlängning öppnar upp för en problematisering. Det finns alltid en risk att en diskussion kring formuleringar som görs från en teoretisk horisont tenderar att leda till större frågetecken och i förlängningen till djupare splittring. Strävan efter enhet genom dialog kan därför med fördel kompletteras med strävan efter enhet genom gemensamma möten och handlingar där enhet kan erfaras och gestaltas genuint och trovärdigt.

I relation till detta kan kanske frågan ställas om dokumentet återspeglar en gången tids frågor, där avgränsningar gentemot andra och markeringar av den egna lärostandpunkten sågs som viktigare än de tycks göra hos senare generationer.

Ytterligare en fråga dokumentet indirekt väcker är vikten av att medvetandegöra vem man själv är i dialogen och vem ens samtalspartner är. I allt högre grad – i alla fall på ett tydligare sätt än tidigare – måste varje kyrkobildning lära sig att leva med mångfald såväl mellan som inom kyrkor. Ur Svenska kyrkans perspektiv är det viktigt vem eller vilka som är representerade i de ekumeniska överläggningarna. Dokumentet representerar en officiell kyrklig hållning genom en akademisk diskussion. Samtidigt är det viktigt att söka vägar som gör det möjligt att också ta tillvara andra röster på ett konstruktivt och klokt sätt.

Svenska kyrkan ser det som värdefullt att processen nu nått så långt att ett konvergensdokument om kyrkan tagit form. Dokumentet ger en god inblick i ecklesiologiska grundfrågor. Tonen är öppen och respektfull. Det är en relevant text för ökad ömsesidig förståelse som på ett enkelt sätt tydliggör varför enhet är ett mål att sträva mot. Att dokumentet bygger på konvergens snarare än en minimiplattform av konsensus synliggör såväl viktiga punkter av enighet som kvardröjande frågor och motsättningar. Genom att enhet behandlas som ett mål som kyrkan är på väg mot finns utrymme för fortsatt fördjupning och växande förståelsen av frågorna. Samtidigt kvarstår viktiga frågor i dokumentet om en definition av enhet. Vilken enhet är det djupast som eftersträvas? Och varför just den?

3. Vilken anpassning eller förnyelse utmanas av kyrka att arbeta för utifrån denna text?

Dokumentet bör kunna vara en god utgångspunkt för fortsatta samtal, både inom Svenska kyrkan och i vårt möte med andra kyrkotraditioner. Erfarenheten av receptionsprocessen i Svenska kyrkan visar att dokumentet tidvis upplevs som för abstrakt i förhållande till den verklighet och de frågor församlingar står i lokalt. Vissa har upplevt dokumentets språk som svårtillgängligt. När texten tolkats och formulerats på nytt för det specifika sammanhanget, har dock de frågor det väcker upplevts som väsentliga att diskutera.

Texten kan fungera som en inbjudan till att studera innebörden av uttryck som upplevs ovana, exempelvis förståelsen av kyrkan som sakrament. Ett sådant studium kan leda till slutsatsen att ett nytt begrepp uttrycker en samsyn. Det nya begreppet kan också utgöra ett korrektiv till, eller till och med, ett alternativ till tidigare förståelser. I det senare fallet kan alternativet berika Svenska kyrkans förståelse, eller vara något som kyrkan avvisar.

Svenska kyrkan är i det begynnande 2000-talet indragen i flera stora processer som sätter frågetecken vid dess sätt att formulera och gestalta sin identitet som kyrka. Den nya lagstiftningen från år 2000 innebär att Svenska kyrkan i högre grad än tidigare jämföras med andra trossamfund i Sverige. Samtidigt samlar den fortfarande nästan två tredjedelar av befolkningen. Genom gudstjänster i samband med dop, konfirmation, vigsel och begravning tillhandahåller kyrkan livstolkande riter som en stor del av befolkningen använder sig av och finner mening i. Svenska

kyrkan är som majoritetskyrka och tidigare statskyrka van att ha tolkningsföreträdare i både samhällsfrågor och frågor om kristen tro. Ur detta perspektiv tjänar dokumentet som en påminnelse om att det finns många sätt att förstå kyrkans uppdrag och att olika sammanhang historiskt gett upphov till andra synsätt.

Av olika skäl problematiseras idag Svenska kyrkans identitet som folkkyrka. Den kan ifrågasättas i takt med att medlemstalet successivt minskar. Ambitionen att vara till för alla kan också ifrågasättas i förhållande till andra kristna kyrkor och trostraditioner verksamma i Sverige. Att kyrkan är till för Sveriges folk får en annan innebörd i en tid av ny rörlighet över nationsgränserna. Folkkyrkotanken har dock redan från början inte enbart definierats utifrån sociologiska kriterier, utan har haft en teologisk motivering kopplad till kyrkans uppdrag i en specifik historisk och kulturell kontext. Folkkyrkan förstås som ett redskap i Guds mission genom vilket evangeliet erbjuds till människor på en bestämd plats med dess särskilda förutsättningar så att de kan leva i en nådens gemenskap. Den konkreta kyrkobyggnaden "mitt i bygden" har uppfattats som en påtaglig påminnelse om denna inbjudan.

Förståelsen av kyrkan som *koinonia* utmanar Svenska kyrkan att fundera över och omsätta i praxis konkreta uttryck för kyrklig gemenskap och hur olika typer av gemenskap, till exempel förhållandet mellan tillhörighet och gudstjänstgemenskap, relaterar till varandra. Tanken om kyrkan som *koinonia* berör också frågor om makt och auktoritet i kyrkan, liksom frågor om förhållandet mellan ande och struktur. Även i dessa avseenden kan dokumentet utmana Svenska kyrkan till fördjupad förståelse av kyrkans speciella karaktär.

Svenska kyrkan behöver omtolka sin tidigare dominerande position och söka uttryck för sin identitet i respektfullt samspel med andra kyrkor och trossamfund, liksom med de svenskar som väljer bort en formell tillhörighet till någon tros-tradition. Kyrkan erbjuder också en kristen livstolkning i en starkt sekulariserad kontext, där formell tillhörighet till kyrkan inte är liktydigt med vare sig kunskap om eller nämnvärt deltagande i kyrkans traditioner. Detta kräver både öppenhet och tydlighet. Dokumentet kan vara en resurs i samtalet såväl inom kyrkan som mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund, som också söker sin identitet i en ny samhällssituation.

En utmaning kyrkorna har gemensamt är i vilken utsträckning en enhet kan vara synlig i den mångfald vi lever med. Vad kan kyrkor göra för att hjälpa varandra att se och förstå enheten i mångfalden? Den ekumeniska rörelsens mål har varit, och är, att hjälpa kyrkor i det arbetet. Hur kan man förstå och överbrygga skillnader så att enhet möjliggörs och synliggörs? Utmaningen är dubbel och varje kyrka har att rikta blicken såväl inåt som utåt. Vad i den egna traditionen hjälper till att uttrycka evangeliet och vad döljer uppdraget och missionen? Vad i andra kyrkor upplevs som positiva uttryck för evangeliet och vad tycks dölja det?

En punkt där dokumentet kan bidra till fortsatt reflektion inom Svenska kyrkan är synen på kyrkans "vara" och "göra". I en handlings- och prestationsinriktad tid, där kyrkans traditionella auktoritet sätts i fråga, riskerar kvantitativa mål att ta överhanden och i allt för hög utsträckning dominera det inomkyrkliga samtalet. Dokumentets fokus på kyrkan som en gemenskap, som har sin grund i den treeniga Guden, blir här en påminnelse om vikten av kyrkans varande. Samtidigt kan inte kyrkans varande skiljas från dess görande. Dokumentets beskrivning av kyrkans uppdrag i världen utmanar genom påpekanden att såväl mission som diakoni hör till kyrkans vara. Tanken om Guds mission i världen bör tvinga Svenska kyrkan att ständigt reflektera över sin specifika roll i vår tid, såväl lokalt som globalt.

4. Hur långt är er kyrka beredd att gå i ett närmande till de kyrkor som på ett positivt sätt kan erkänna de beskrivningar som ges av kyrkan i denna text?

Borgåöverenskommelsen och bilaterala kyrkogemenskaper som ingåtts och dialoger som förts under senare tid visar att Svenska kyrkan kan gå långt i närmandet till andra kyrkor. Svenska kyrkan har i ekumeniska sammanhang varit stolt över att vara en brokyrka. Den historiska innebörden av detta vidgas när Svenska kyrkan tar steg som andra kyrkor inte väljer att ta. Svenska kyrkan strävar idag efter att både bevara de viktiga broarna till andra kyrkor och kyrkotraditioner världen över och samtidigt bygga broar till ett förändrat samhälle, med ny förståelse av och nya värderingar kring exempelvis kön och samlevnad. Viktiga brobyggen sker också i förhållande till människor från andra kyrkofamiljer och andra religiösa traditioner som etablerar sig i Sverige. Detta sker ofta konkret i diakonala projekt, arbete för mänskliga rättigheter, för fred och skapelsens hållbarhet. Svenska kyrkan är beredd att gå långt i samverkan med andra kyrkor i detta brobygge, men behöver också lyssna till röster som representerar en annan förståelse än den egna.

De djupaste skiljelinjerna finns idag inte sällan inom de stora kyrkotraditionerna. Svenska kyrkan söker sätt att hålla ihop som kyrka, med de skillnader som finns både inom den egna traditionen och i förhållande till andra trostraditioner. Frågan om samlevnad i olikhet är en grundläggande ecklesiologisk fråga som riktas in mot vår egen tradition, men också ut över en värld där människor förföljs för sin tro och där fredlig samlevnad alltför ofta ersätts med dominans legitimerad av våld. Samtal om enhet och mångfald har på så sätt en inåtvänd riktning, som handlar om hur vi förstår vår sändning som kyrka. Samtidigt leder oss frågorna om hur vi lever tillsammans i olikhet också utåt. Kyrkan är sänd till att peka på hur den treeniga guden håller vår värld samman, i gemenskap, trots allt som skiljer oss åt.

Svenska kyrkan är beredd att samverka med alla av god vilja som verkar för en värld av fredlig samlevnad. För kyrkan finns rötterna till denna hållning i den enhet som är given i Kristus, men det hindrar inte att vår kyrka kan känna igen samma strävanden även i traditioner som ligger långt ifrån vår egen.

Gränsen för hur långt Svenska kyrkan är beredd att gå för enhetens skull går vid respekten för människovärdet. Där mångfalden hotas och viljan att leva fredligt saknas måste kyrkan dra gränser för att svara på Guds mission. Samtidigt ser Svenska kyrkan det som sitt uppdrag att även i sådana situationer söka en dialog som syftar till ömsesidig förståelse bortom ställningstaganden som i stunden inte förefaller möjliga att förena.

Ett sista perspektiv på frågan om hur långt vår kyrka är beredd att gå handlar om bönen som en förvandlande kraft som verkar i oss som enskilda kristna, liksom i kyrkan och i hela Guds värld. Gränsen för den förvandling som bönen drar oss in i sätter vi inte själva. Förvandlingen sker i mötet med det som är oss radikalt främmande, i oss själva likaväl som i andra. Svenska kyrkan ber för kyrkans enhet och för systerkyrkor världen över. Vi ber om att själva förvandlas så att vi blir öppna för att lyssna till Guds röst också där vi inte väntat oss att höra den.

5. Kring vilka delar av kyrkans liv behövs fortsatt diskussion och vilka råd kan er kyrka ge Faith and Order inför det fortsatta arbetet med frågor om ecklesiologi?

I diskussionerna som följde på antagandet av *Dop, Nattvard, Ämbete* (1982) blev det tydligt att de skiljelinjer som kvarstod mellan kyrkorna hade att göra med underliggande skillnader av ecklesiologisk karaktär. Dokumentet är ett resultat av en lång studieprocess om dessa grundfrågor. Samtidigt har mycket hunnit ske i de olika medlemskyrkorna rörande synen på dop, nattvard och ämbete. För Svenska kyrkans

del har den förändrade relationen till staten år 2000 med de processer som föregått och följt på denna händelse påverkat förhållningssätt i dessa frågor. Dopet blev på ett tydligare sätt grund för tillhörighet till Svenska kyrkan år 1996. Frågan om kyrkornas respekt för varandras dop aktualiseras också på ett tydligare sätt i den mångreligiösa svenska kontexten idag. Nattvardsväckelsen i Svenska kyrkan, med fördubblat antal kommunioner under en 40-årsperiod, väcker nya frågor om det öppna nattvardsbordet mellan olika kyrkotraditioner och i förhållande till icke döpta, liksom förhållandet mellan dop och nattvard etc. Vigningstjänsten har i Svenska kyrkan blivit tydligare treledad med biskop, präst och diakon, genom kyrkoordningen från år 2000. Samtidigt har vår kyrka blivit än tydligare i att vigningstjänsten är öppen för den som är lämplig, oavsett kön och sexuell läggning.

Det delade ansvaret mellan vigda tjänare och lekfolk väcker frågor som har med makt och auktoritet att göra. Andlig auktoritet, även om den kommer från Gud och kan uttryckas i tjänande och helighet, utövas av konkreta människor och i specifika strukturer, som påverkas både av olika kyrkosyner, kontexter och samhälleliga system. Alla kyrkor är inte överens om auktoritetens källa, auktoritetens subjekt eller auktoritetens kompetensområde. Väsentliga dimensioner som måste lyftas fram för samtal såväl inåt i kyrkan som mellan kyrkor och i relationen kyrka och samhälle är makt, tolkningsföreträde, genusperspektiv, demokrati, politik, ekonomi och kultur.

Svenska kyrkan menar att det skulle vara av värde att Faith and Order-kommisionen med hjälp av dokumentets nya ecklesiologiska landvinningar återvände till frågorna om dop, nattvard och ämbete utifrån de många nya frågor som väckts i medlemskyrkorna sedan 1982 och se om det nu går att komma längre.

Utifrån erfarenheterna av dessa ekumeniska processer där man har förstått hur olika tolkningar har utvecklats, skulle Faith and Order-kommisionen i sitt fortsatta arbete kunna pröva om det som idag fortfarande uppfattas som splittrande i stället kan och bör ses som acceptabel mångfald.

Ytterligare en fråga Svenska kyrkan ser som angelägen och som kort berörs i dokumentet handlar om kyrkornas förhållningssätt till skapelsen och hållbar utveckling. Såväl *oikoumene* som Kristi kropps-tankens är centrala ecklesiologiska utgångspunkter. Klimatfrågans angelägenhet kallar på kyrkornas röster för ett gemensamt ansvarstagande.

Svenska kyrkan vill också understryka vikten av att hålla ihop processer så att lärdomarna från den teoretiskt inriktade diskussionen om kyrkan förs samman med insikter som växt fram ur andra processer inom och mellan kyrkorna. Dit hör exempelvis förhållningssättet i dokumentet *Tillsammans för livet – mission och evangelisation i en värld i förändring*, som rimligen bör ha konsekvenser för användningen av dokumentet *Kyrkan på väg mot en gemensam vision* och tvärtom. Likaså skulle analyserna, i Faith & Order dokumentet *Moral Discernment in the Churches*, av faktorer som leder till att olika kyrkliga traditioner kommer fram till skilda etiska ställningstaganden med fördel kunna överföras på ecklesiologin för att belysa frågan varför olika kyrkosyner utvecklas.

Svenska kyrkan efterlyser också en kartläggning av nya typer av ekumeniska frågor som blir allt mer aktuella. Hit hör växande teologiska skillnader inte minst mellan kyrkor i det globala Nord och i det globala Syd, liksom de ecklesiologiska konsekvenserna av karismatiska och pentekostala rörelsers snabba tillväxt.

Det är också av stor vikt att reflektera över relationen mellan ekumenik och religionsdialog, samt hur mötet med andra religioner i olika delar av världen påverkar både förståelsen av vad det är att vara kyrka och dess praxis. Svenska kyrkan har en kallelse ”att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition”. (*Kyrkoordningen för Svenska kyrkan, Inledningen till 14:e*

avdelningen). Det nära samarbetet med människor av olika tro växer, vilket har konsekvenser för vår självförståelse.

En tydlig trend inom nyare ecklesiologisk forskning är ett ökat intresse för den konkreta kyrkan och dess uttryck. Genom empiriska studier blir det möjligt att urskilja implicita eller operativa ecklesiologier i sammanhang där kyrkan framträder i historia eller nutid. Detta skulle på ett konstruktivt sätt kunna tas tillvara också i Faith and Order-kommissionens fortsatta arbete.

Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6

Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

---

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 26 juni 2015

Antje Jackelén

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Genom de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 upphörde möjligheten för församlingar att samverka i flerpastoratssamfälligheter. Göteborgs kyrkliga samfällighet, vilken omfattar samtliga församlingar inom Göteborgs kommun, får dock, med stöd av övergångsbestämmelser, finnas kvar fram till och med den 31 december 2017. Övergångsbestämmelserna motiverades av att stiftsstyrelsen i Göteborg måste ges tillräckligt utrymme för att kunna planera och genomföra en ordnad övergång från nuvarande samfällighetskonstruktion till en kommande ordning som möjligen skulle komma att innehålla ett flertal pastorat/församlingar.

Begravningsverksamheten i Göteborg har under mer än 130 år bedrivits samlad inom Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om verksamheten skulle delas upp på flera enheter torde det medföra stora formella och praktiska svårigheter.

Stiftsstyrelsen har nu fattat beslut om en uppdelning av samfälligheten men beslutet har begärts beslutsprövat. Under förutsättning att beslutet inte upphävs av Svenska kyrkans överklagandenämnd behöver det klargöras hur begravningsverksamheten ska skötas i framtiden.

Mot denna bakgrund lämnas i denna skrivelse ett förslag till särreglering i kyrkoordningen som innebär att det för att fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för gravskötsel får finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut.....	3
Förslag till ändringar i kyrkoordningen	3
2 kap. Församlingens uppdrag	3
1 Bakgrund	5
1.1 Kort om begravningsverksamheten i Göteborg	5
1.2 Gällande bestämmelser	5
1.3 Tidigare behandling av frågan	6
1.4 Ärendets beredning	7
2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag	9
2.1 Närmare om regleringen	12
3 Barnkonsekvensanalys.....	15
4 Kyrkoordningskommentar	15
Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	17
Utdrag ur kyrkostyrelsens arbetsutskotts protokoll.....	17

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att närmast före 2 kap. 10 § införa en ny rubrik med lydelsen "Kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter",

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. Församlingens uppdrag

10 a § För att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar får det i Göteborgs stift finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Ett beslut enligt 37 kap. 6 a § som berör någon av de i en sådan begravnings-samfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravnings-samfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

En sådan begravnings-samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat, har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan begravnings-samfällighet samt vad som ska gälla vid upplösning av en sådan samfällighet.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift beslutar om en begravnings-samfällighet enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen ska bildas. Stiftsstyrelsen ska samtidigt besluta om samfällighetens namn som ska innehålla ordet begravnings-samfällighet.

Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska de församlingar som inte ingår i ett pastorat och de pastorat som föreslås ingå i begravningsamfälligheten enligt den indelning som ska gälla från och med den 1 januari 2018 få tillfälle att yttra sig.

3. Om ett beslut enligt punkten 2 fattas träder samfällighetsbildningen i kraft när Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör.
4. Ett beslut enligt punkten 2 ska fattas senast nio månader innan samfällighetsbildningen träder i kraft.
5. När ett beslut enligt punkten 2 har fattats får begravningsamfälligheten förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter.
6. Kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras.

1.1 Kort om begravningsverksamheten i Göteborg

Begravningsverksamheten inom Göteborgs kommun har under 130 år hållits samman.

Kyrkogårdsförvaltningen ansvarar för 35 begravningsplatser med totalt cirka 105 000 gravar, fem kapell, två ceremonilokaler och ett krematorium. Inom kyrkogårdsförvaltningen arbetar cirka 170 helårsanställda. Eftersom verksamheten så länge bedrivits sammanhållen finns det inga personella resurser som har en koppling både till begravningsverksamheten och till övrig församlingsverksamhet i någon församling inom Göteborgs kyrkliga samfällighet, så att t.ex. en vaktmästare arbetar både inom begravningsverksamheten och inom annan församlingsverksamhet.

1.2 Gällande bestämmelser

Begravningsverksamhet regleras i begravningslagen (1990:1144). Av lagens första kap. 1 § framgår att med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. Vidare framgår att med huvudman avses i lagen församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan eller kommun som ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser för de som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. På en sådan allmän begravningsplats ska, enligt 3 kap. 3 §, gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen/samfälligheten eller kommunen.

Före relationsändringen med staten var det enligt 11 kap. 7 § kyrkolagen obligatoriskt att vissa församlingsangelägenheter i ett flerförsamlingspastorat skulle skötas på samfällighetsnivå av en pastoratssamfällighet. Till dessa uppgifter hörde bl.a. anläggande och underhåll av begravningsplatser. Enligt 11 kap. 8 §, första stycket, var det dock möjligt att i stället bilda en total pastoratssamfällighet som då skötte samtliga ekonomiska församlingsangelägenheter. Enligt andra stycket i samma paragraf kunde församlingarna inom flera pastorat bilda en partiell flerpastorats-samfällighet för en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheterna eller bilda en total flerpastorats-samfällighet för samtliga sådana uppgifter. Om en partiell flerpastorats-samfällighet bildades fick ändå en total pastoratssamfällighet bestå för att sköta de återstående ekonomiska angelägenheterna.

I och med kyrkoordningens tillkomst upphörde möjligheten att bilda partiella samfälligheter. Ett av de främsta motiven till förändringen var att systemet med partiella samfälligheter, där samfälligheten hade ansvaret för de ”tunga” ekonomiska uppgifterna medan församlingen svarade för församlingsangelägenheterna i övrigt och där samfälligheten och församlingen utdebiterade medel för sina respektive delar, i vissa fall hade lett till praktiska problem, t.ex. vad gällde ansvarsfördelningen (CsSkr 1999:3, 2–78 f.). Den enda partiella samfällighet som tilläts bestå var den samfällighet som alltsedan 1983 hade funnits i Visby stift, Samfälligheten Gotlands kyrkor. Denna samfällighet har till uppgift att ansvara för underhållsåtgärder på kyrkorna i Visby stift. Undantaget för samfälligheten Gotlands kyrkor förklarades av Centralstyrelsen med att de särskilda förhållandena i Visby stift motiverade en särlösning (CsSkr 1999:3, 2–79). Samfälligheten Gotlands kyrkor regleras nu i 2 kap. 10 § i kyrkoordningen. I denna paragraf sägs att det för det ekonomiska ansvaret för kyrkobyggnaderna i Visby stift får finnas en samfällighet som omfattar samtliga församlingar i stiftet. Samfälligheten får ändras eller upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga församlingar i stiftet har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl. I paragrafen ges vidare kyrko-

styrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser om samfälligheten. I Kyrkostyrelsens beslut om Samfälligheten Gotlands kyrkor (SvKB 2005:1) finns detaljerade bestämmelser, bl. a. om hur beslutanderätten utövas, om val till samfällighetens beslutande organ och om ekonomisk förvaltning och revision.

1.3 Tidigare behandling av frågan

Frågan om bildande av en samfällighet för begravningsverksamheten har tidigare varit föremål för utredning.

Med anledning av bifall till en motion (Mot 2003:36, O 2003:3) till 2003 års kyrkomöte, om att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om samfällighetsbildning för underhåll av kyrkobyggnader, fattade kyrkostyrelsen beslut om att utvidga utredningsuppdraget. Utöver behovet av partiella samfälligheter för kyrko- underhåll skulle utredningen även se över behovet av partiella samfälligheter inom andra områden som t.ex. begravningsverksamheten.

En promemoria utarbetades kring förutsättningarna för och konsekvenserna av bildande av partiella samfälligheter, men sedan promemorian remitterats beslutade kyrkostyrelsen att inte lägga fram något förslag till kyrkomötet. Detta eftersom kyrkostyrelsen i likhet med de flesta remissinstanserna konstaterat att promemorians förslag ytterligare skulle komplicera kyrkoordningen och den kyrkliga organisationen; se KsSkr 2005:3.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor* (KsSkr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte angav kyrkostyrelsen att den avsåg att utreda frågan om olika samverkans- möjligheter för begravningsverksamheten och att återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte.

I september 2012 beslutade kyrkostyrelsen direktiv till en utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Utredningen gavs en mycket kort utredningstid för att det skulle vara möjligt för styrelsen att, efter remissbehandling, återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. Ett av skälen till att saken kunde anses brådskande var att flerpastoratssamfälligheter som eventuellt skulle vilja dela upp sig i flera pastorat den 1 januari 2014 kunde få svårigheter att göra det om inte begravningsverksamheten fortsatt kunde samordnas. Särskilt uppmärksammades situationen för Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Utredningens betänkande, *Samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2013:2), överlämnades till kyrkostyrelsen i mitten av februari 2013. I betänkandet föreslog utredaren att en obligatorisk partiell flerpastoratssamfällighet skulle bildas av begravningshuvudmännen för varje kommun (eller ett par kommuner). Ett av huvudskälen till valet av just denna samverkansform var enligt utredaren att den kunde åstadkomma en utjämning av begravningsavgiften. Som alternativa förslag presenterades i betänkandet dels en modell med frivilliga partiella begravnings- samfälligheter (bilaga 5), dels en modell med en samlösning för församlingarna inom Göteborgs kommun vilken gick ut på att dessa församlingar skulle ges rätt att bilda en samfällighet för utförande av alla de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten, anordna och hålla krematorium samt svara för skötsel av gravar (bilaga 6).

Kort tid efter att utredningen hade överlämnats till kyrkostyrelsen beslutade regeringen en lagrådsremiss i vilken föreslogs att folkbokföring inte längre skulle ske i Svenska kyrkans församlingar och att en enhetlig begravningsavgift för alla kyrkliga huvudmän skulle införas. Ändringarna föreslogs träda i kraft den 1 januari 2016. Därefter lämnade regeringen en proposition till riksdagen som i allt väsentligt

föreslog detsamma som lagrådsremissen (prop. 2012/13:120, *Folkbokföringen i framtiden*). Riksdagen beslutade den 29 maj 2013 att bifalla propositionen.

KsSkr 2015:6

Mot den bakgrunden kunde kyrkostyrelsen konstatera att förutsättningarna för förslagen i utredningen om samverkansformer för begravningsverksamheten hade ändrats genom den proposition som hade beslutats av riksdagen. Man beslöt därför att inte remittera utredningen om samverkansformer utan att beredningen av ärendet skulle fortsätta.

I november 2013 fastställdes direktiv för en förnyad utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Av direktiven framgår att utredaren ska, särskilt med beaktande av riksdagens beslut om enhetlig begravningsavgift, utreda behovet av samverkan och under vilka former en sådan samverkan bäst kan ske. Härvid ska utredaren särskilt beakta den struktur för Svenska kyrkan som kyrkomötet beslutat om 2012. Denna utredning ska avlämnas till kyrkostyrelsen senast den 31 oktober 2015.

1.4 Ärendets beredning

1.4.1 Inledning

Genom de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 upphörde möjligheten för församlingar att samverka i flerpastoratssamfälligheter. Göteborgs kyrkliga samfällighet, vilken omfattar samtliga församlingar inom Göteborgs kommun, får dock, med stöd av övergångsbestämmelser (SvKB 2012:14 p. 3), finnas kvar fram till och med den 31 december 2017. Enligt samma övergångsbestämmelse får kyrkostyrelsen utfärda bestämmelser gällande Göteborgs kyrkliga samfällighet och dess församlingar under övergångstiden. Övergångsbestämmelserna motiverades av att de ansvariga i Göteborg måste ges tillräckligt utrymme för att kunna planera och genomföra en ordnad övergång från nuvarande samfällighetskonstruktion till en kommande ordning som möjligen skulle komma att innehålla ett flertal pastorat/församlingar.

Kyrkostyrelsen utfärdade i september 2013 bestämmelser om Göteborgs kyrkliga samfällighet (SvKB 2013:1, Dnr Ks 2013/764). Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2014. De anger bl.a. att kyrkoordningen i den lydelse som gällde intill utgången av 2013 ska tillämpas för och inom Göteborgs kyrkliga samfällighet under den tid som samfälligheten består. Bestämmelserna reglerar vidare vilka bestämmelser som ska tillämpas för att ändra eller upplösa en flerpastoratssamfällighet samt vilka bestämmelser som ska tillämpas vid ett beslut om att ändra indelningen inom Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Stiftsstyrelsens i Göteborgs stift församlingsutskott beslutade den 20 februari 2014 om en utredning för beslut om ändring av pastoratsgränser inom Göteborgs kyrkliga samfällighet. De alternativ som utreddes var att hela den nuvarande samfälligheten skulle utgöra ett pastorat eller att samfälligheten skulle indelas i sex pastorat och tre församlingar.

1.4.2 Utredning och diskussioner om framtiden för begravningsverksamheten i Göteborg

Som tidigare har sagts har begravningsverksamheten i Göteborg under mer än 130 år bedrivits samlad inom Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om verksamheten skulle delas upp på sex pastorat och tre församlingar torde det medföra stora formella och praktiska svårigheter. En alternativ möjlighet som Göteborgs stifts utredare behand-

lat är att begravningsverksamheten genom regeringsbeslut överförs till Göteborgs kommun efter framställning från Göteborgs kyrkliga samfällighet och Göteborgs kommun. Ett annat alternativ är att man genom avtal mellan de nybildade pastoraten/församlingarna låter begravningsverksamheten bedrivas antingen i en gemensamt skapad ny juridisk person (aktiebolag eller ekonomisk förening) eller genom att ett av pastoraten får uppdraget att svara för all begravningsverksamhet. Stiftets utredare har dock inte bedömt något av dessa alternativ som tillfredsställande. Det tredje alternativet som förts fram är att en särskild kyrklig samfällighet bildas för utförande av endast begravningsverksamheten och gravskötsel. Det sistnämnda alternativet förordas tydligt av stiftets utredare. En sådan lösning kräver dock att det i kyrkoordningen införs en reglering som innebär att det får bildas en sådan samfällighet som en särlösning i Göteborg.

Mot den ovan beskrivna bakgrunden efterfrågades, i en skrivelse från Göteborgs stifts utredare i maj 2014, bindande utfästelser från kyrkostyrelsen, som skulle innebära att kyrkostyrelsen förklarade sig beredd att till 2015 års kyrkomöte lägga fram ett förslag som möjliggör att även i framtiden finna ändamålsenliga lösningar för begravningsverksamheten i Göteborg.

Vid sitt sammanträde den 22 september 2014 (Dnr Ks 2014/618) förklarade sig kyrkostyrelsen beredd att lämna förslag till kyrkomötet som möjliggör en undantagslösning för begravningsverksamheten inom det som idag är Göteborgs kyrkliga samfällighet, för det fall detta skulle bli aktuellt. Kyrkostyrelsen beslöt samtidigt att även i övrigt bistå stiftet i att finna ändamålsenliga lösningar för begravningsverksamheten i Göteborg.

1.4.3 Stiftsstyrelsens beslut

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift beslutade den 23 april 2015 bl.a.;

- att ändra pastoratsindelningen inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet innebärande tillskapande av sex nya pastorat (varav Tyska Christinae församling ingår i ett av dem),
- att tre befintliga enförsamlingspastorat ska bestå från och med det datum Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör,
- att beslutet om indelningsändringen rörande pastoratsindelningen och upplösningen av samfälligheten ska träda ikraft den 1 januari 2018,
- att för de sex nybildade pastoraten inrätta indelningsdelegerade,
- att församlingarna senast den 30 juni ska ha förrättat val till indelningsdelegerade samt snarast efter valet meddela stiftsstyrelsen.

Stiftsstyrelsen beslutade även;

- att ”[s]tiftsstyrelsen är beredd att biträda indelningsdelegerade och kyrkorådet i de församlingar som utgör egna ekonomiska enheter i framställningar till kyrkostyrelsen och anhålla att kyrkostyrelsen, enligt beslut 2014-09-22–24, 85 §, lämnar förslag till kyrkomötet som möjliggör en undantagslösning för begravningsverksamheten inom det som idag är Göteborgs kyrkliga samfällighet”. Stiftsstyrelsen konstaterade härvid ”att kyrkostyrelsen i sitt beslut 2014-09-22–24, § 85, utöver att lämna förslag till kyrkomötet om undantagslösning för begravningsverksamheten även i övrigt kommer att bistå stiftet i att finna ändamålsenliga lösningar för begravningsverksamheten i Göteborg”, och
- att ”med Tyska Christinae församling tillskriva kyrkostyrelsen för utredning i frågan om utfärdande av nödvändiga bestämmelser enligt kyrkostyrelsens delegation enligt, SvKB 2014:6, med anledning av dess status som icke-territoriell

församling. Begäran har inkommit från Tyska Christinae församling om hjälp i ärende om särreglering för församlingen. Stiftsstyrelsen har beslutat 2015-03-18 att bifalla begäran.”

KsSkr 2015:6

Stiftsstyrelsens beslut har begärts beslutsprövat och ärendet är för närvarande under beredning hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag: En särreglering införs i kyrkoordningen som innebär att det i Göteborgs stift får finnas en samfällighet för att fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för gravskötsel. En sådan samfällighet ska omfatta det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016. En sådan samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl. Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan samfällighet.

Genom införandebestämmelser föreskrivs vidare följande.

- Stiftsstyrelsen i Göteborg ges rätt att besluta om en begravningsamfällighet ska bildas. Stiftsstyrelsen ska då även besluta om samfällighetens namn som ska innehålla ordet ”begravningsamfällighet”. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska berörda församlingar och pastorat få tillfälle att yttra sig.
- Om stiftsstyrelsen fattar ett beslut om bildande av en begravningsamfällighet träder samfällighetsbildningen i kraft när Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör.
- Stiftsstyrelsens beslut ska fattas senast nio månader innan samfällighetsbildningen träder i kraft.
- När ett beslut om bildande av samfälligheten har fattats får denna förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter.
- Kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras.

Ny paragraf: 2 kap. 10 a §

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: *Domkapitlet i Göteborgs stift* och *kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet* tillstyrker promemorians förslag med nedan avgivna synpunkter.

Domkapitlet i Göteborgs stift anser att det uttryckligen bör framgå av kyrkoordningen att begravningsamfälligheten får anordna och hålla krematorium, eftersom det inte kan anses självklart att uppgiften ingår i begravningslagens definition av begravningsverksamhet. Domkapitlet efterfrågar vidare ett förtydligande av vilka regler som ska gälla inför stiftsstyrelsens beslut om bildande av begravningsamfälligheten när det gäller vilken utredning som stiftsstyrelsen ska genomföra och vilka som ska höras innan ett beslut fattas. Detta mot bakgrund av att det inte finns några bestämmelser i kyrkoordningen som reglerar förfarandet vid bildande av samfälligheter av detta slag. Domkapitlet föreslår därför att det i införandebestämmelserna, t.ex. punkten 2, uttryckligen anges att det endast är de tre församlingar och sex pastorat, som enligt stiftsstyrelsens redan fattade indelningsbeslut ska finnas fr.o.m. den 1 januari 2018, som ska yttra sig innan ett beslut om

bildande fattas. Domkapitlet menar dock att den utredning som är nödvändig redan har genomförts, varför det är tillräckligt att reglera frågan om yttrande.

När det gäller begravningsamfällighetens territoriella område anför domkapitlet att det kan finnas skäl att vara mycket försiktig med indelningsändringar som berör församlingar och pastorat vilkas territorium såväl ingår som inte ingår i samfälligheten. Dock menar domkapitlet att om en mer omfattande indelningsändring skulle vara nödvändig måste utgångspunkten vara att begravningsamfällighetens område också utökas. Som skäl för detta anförs att någon uppdelning av begravningsamfällighetens tillgångar, som skulle bli följden om en församling lämnar den, svårigen skulle kunna genomföras.

Kyrkostyrelsen bör vidare, enligt domkapitlet, vid utformningen av de ytterligare införandebestämmelser som kan anses nödvändiga utforma dessa i samråd med Göteborgs stift. Domkapitlet menar vidare att det är viktigt att dessa bestämmelser utformas så att de blir så enkla som möjligt att tillämpa. När det gäller beslutsfattande borde det, enligt domkapitlet, för att underlätta övergången kunna vara möjligt att låta de nuvarande organen inom Göteborgs kyrkliga samfällighet besluta också för den nybildade begravningsamfälligheten.

När det slutligen gäller den kommande utformningen av kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser för begravningsamfälligheten anför domkapitlet, i den del som avser pastoral ledning, bl.a. att kyrkostyrelsen bör överväga att öppna upp möjligheten för någon annan präst än en av kyrkoherdarna för de församlingar som ingår i samfälligheten att vara den präst som svarar för den pastoral ledningen. Som skäl för detta anförs att det är viktigt att ledningen får en reell möjlighet att verka, vilket med hänsyn till begravningsamfällighetens omfattning, även med en mycket långtgående delegation, kan bli en övermäktig uppgift att utföra vid sidan av ledningen av församlingen eller pastoratet.

Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet anför att nämnden är mån om att nuvarande begravningsverksamhet ska kunna fortsätta som en helhet och förordar därför en lösning i enlighet med promemorians förslag. Kyrkonämnden menar dock att det inte bör vara en undantagslösning endast för Göteborg, utan att det bör ges möjlighet till fler församlingar och pastorat att ingå i eller skapa sådana samfälligheter. Nämnden framhåller vidare att det är nödvändigt att kyrkomötet fattar beslut under hösten 2015, eftersom det annars skulle vara nödvändigt att vid årsskiftet 2015/2016 fatta beslut om annan och mindre ändamålsenlig form för begravningsverksamhetens organisation i Göteborg. I förslaget används dock, enligt kyrkonämnden, begreppet församling på ett sätt som gör det svårt att uttyda om man menar församling eller församling som ingår i pastorat och detta är viktigt att klargöra med hänsyn till att församlingar som ingår i pastorat inte kan vara begravningshuvudman. Förslaget lämnar också, enligt nämnden, oklarheter kring organisation av styrning och ledning. Vidare anförs att den mycket korta remisstiden i ärendet är olycklig på så vis att Göteborgs församlingar inte fått möjlighet att yttra sig i frågan. Slutligen anför kyrkonämnden att det inte går att utesluta att Göteborgs kyrkliga samfällighet kan komma att delas även om Överklagandenämnden upphäver stiftsstyrelsens beslut, eftersom det fortfarande kan vara formellt möjligt för stiftsstyrelsen att fatta ett nytt beslut om indelning i nio enheter, beroende på Överklagandenämndens skäl. Detta innebär, enligt nämnden, att även om beslutet upphävs kan kyrkomötet 2015 behöva behandla frågan om en ändamålsenlig lösning för begravnings- och gravskötselverksamheten i Göteborg.

För att inte hämma den demokratiska processen i Göteborg förklarade sig kyrkostyrelsen, som framgått ovan, den 22 september 2014 beredd att lämna förslag till kyrkomötet som möjliggör en undantagslösning för begravningsverksamheten inom det som idag är Göteborgs kyrkliga samfällighet, för det fall detta skulle bli aktuellt. Stiftsstyrelsen har nu fattat beslut om en uppdelning av samfälligheten. Detta innebär, under förutsättning att beslutet inte upphävs av Svenska kyrkans överklagandenämnd, att det behöver klargöras hur begravningsverksamheten ska skötas i framtiden.

Som redogjorts för i bakgrundstexten har begravningsverksamheten i Göteborg bedrivits samlad under mycket lång tid, mer än 130 år. Detta förhållande gör det särskilt svårt att dela upp verksamheten på flera pastorat och församlingar. En uppdelning av begravningsverksamheten på pastoraten/församlingarna skulle möjligen också innebära en mindre kostnadseffektiv verksamhet. Det faktum att det inte heller finns några personella resurser som delas mellan begravningsverksamheten och församlingsverksamheten försvårar sannolikt också en uppdelning av verksamheten.

Kyrkostyrelsen konstaterar att bland de alternativa förslag som diskuterats har förekommit alternativet att inrätta en kyrklig samfällighet för endast begravningsverksamheten och gravskötsel för de församlingar som idag ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Som framgått ovan tillåter emellertid kyrkoordningen i sin nuvarande lydelse inte förekomsten av partiella kyrkliga samfälligheter, med det undantag som gäller för Samfälligheten Gotlands kyrkor. Mot bakgrund av de särskilda omständigheter som föreligger för begravningsverksamheten inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet är det dock kyrkostyrelsens mening att det i detta fall föreligger sådana skäl som kan motivera ett undantag från denna ordning.

Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet har anfört att detta inte bör vara en undantagslösning endast för Göteborg, utan att möjlighet bör ges till fler församlingar och pastorat att ingå i eller skapa en begravningsverksamhet. Kyrkostyrelsen vill i sammanhanget erinra om att det för närvarande pågår en utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten som enligt direktiven ska vara klar den 31 oktober i år. Enligt kyrkostyrelsen är det angeläget att avvakta utredningens förslag innan ställning tas till vilka samverkansformer som kan vara lämpliga för begravningsverksamheten i framtiden. Därför avser denna skrivelse endast frågan om att möjliggöra ett undantag för begravningsverksamheten i Göteborg där tidsaspekten inte medger att resultatet av utredningsarbetet inväntas. I syfte att inte hämma den process som för närvarande pågår rörande Göteborgs kyrkliga samfällighet och mot bakgrund av den utfästelse kyrkostyrelsen tidigare utställt föreslår kyrkostyrelsen därför att det i kyrkoordningen införs en bestämmelse som möjliggör för stiftsstyrelsen i Göteborgs stift att fatta beslut om inrättande av en samfällighet för begravningsverksamheten och gravskötseln inom det territorium som enligt indelningen den 1 januari 2016 utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet. Frågan om begravningsverksamhetens territoriella område behandlas vidare nedan.

Domkapitlet i Göteborgs stift har föreslagit att det av bestämmelsen uttryckligen bör framgå att begravningsverksamheten också får anordna och hålla krematorium. Som skäl för detta har domkapitlet anfört att det inte är helt klart att definitionen av begravningsverksamhet i 1 kap. 1 § begravningslagen innefattar uppgiften att anordna och hålla krematorium. Kyrkostyrelsen vill i denna del framhålla att den kompetens som tillkommer begravningsverksamheten genom den föreslagna regleringen i

kyrkoordningen är avsedd att inrymma även uppgiften att anordna och hålla krematorium. Enligt kyrkostyrelsen står det klart att begreppet begravningsverksamhet innefattar att sköta gravsättning och kremering. Antingen görs detta genom att man som huvudman själv anordnar och håller ett krematorium eller, som för de flesta huvudmän, att man genom någon annan huvudman kan fullgöra sin uppgift. Därför är, enligt kyrkostyrelsens mening, anordnade och hållande av krematorium en sådan uppgift som ingår i begravningslagens definition av begravningsverksamhet för vilken också begravningsavgift får tas ut (se prop. 1998/99:38 s. 98 ff., SOU 1997:42 s. 59 ff.). Mot bakgrund härav saknas skäl att uttryckligen ange detta i kyrkoordningen.

Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet har anfört att det kan finnas skäl att behandla frågan om en ändamålsenlig lösning för begravningsverksamheten i Göteborg vid kyrkomötet 2015 även om stiftsstyrelsens beslut skulle upphävas av Överklagandenämnden. Kyrkostyrelsen vill understryka att det förslag som lämnas i denna skrivelse grundar sig på det beslut som stiftsstyrelsen i Göteborgs stift fattade den 23 april 2015 om att ändra indelningen inom Göteborgs kyrkliga samfällighet. Skälet till att kyrkostyrelsen avger denna skrivelse är således att resultatet av den demokratiska processen i Göteborg ska kunna fullföljas och att möjliggöra för stiftsstyrelsens beslut att kunna verkställas. Om stiftsstyrelsens beslut upphävs kvarstår inte längre dessa skäl varför kyrkostyrelsen i sådant fall kan komma att återkalla skrivelsen. Om stiftsstyrelsen i en sådan situation skulle komma att fatta ett nytt beslut, får kyrkostyrelsen då ta ställning till frågan på nytt.

När det gäller vad *kyrkonämnden* anfört angående frågans beredning vill kyrkostyrelsen instämma i att remisstiden varit mycket kort. Detta förklaras av att ärendets handläggning har varit beroende dels av stiftsstyrelsens beslut om ändrad indelning och den fortsatta processen i Göteborg, dels av de tidsramar som gäller för kyrkomötesarbetet. Med hänsyn till att frågan bör behandlas redan av 2015 års kyrkomöte för att ge den fortsatta processen längsta möjliga tid har kyrkostyrelsens handläggning behövt påskyndas. Det hade, som nämnts ovan, enligt kyrkostyrelsens mening varit önskvärt att invänta resultatet av den pågående utredningen om samverkansformer för begravningsverksamheten, som avger sitt betänkande den 31 oktober 2015. Inte heller detta har, av samma skäl som nyss anförts, varit möjligt. Trots detta vill kyrkostyrelsen framhålla att det förslag som lämnas inte innebär ett beslut om bildande av en begravningsamfällighet, utan innebär att det blir *möjligt* för stiftsstyrelsen att fatta beslut om att en sådan samfällighet ska bildas. Kyrkostyrelsen återkommer nedan till frågan om krav på yttrande inför ett sådant beslut.

2.1 Närmare om regleringen

2.1.1 Rubriken närmast före 2 kap. 10 § i kyrkoordningen

Kyrkostyrelsen föreslår att det närmast före 2 kap. 10 § införs en ny rubrik för att tydliggöra att de samfälligheter som behandlas i de två efterföljande paragraferna är av ett särskilt slag.

2.1.2 Nya 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen

Det föreslås framgå uttryckligen av bestämmelsen att om en begravningsamfällighet bildas kommer denna att utgöra en kyrklig samfällighet. Härigenom klargörs att samfälligheten, enligt 13 §, sista stycket, lagen (1998:1593) om tros-

samfund utgör en registrerad organisatorisk del av Svenska kyrkan. Att samfälligheten är en kyrklig samfällighet är också en förutsättning för att den ska kunna vara huvudman för begravningsverksamheten (jfr 1 kap. 1 § begravningslagen). Att samfälligheten blir en registrerad organisatorisk del av Svenska kyrkan innebär också att samfälligheten kommer att ha rätt att använda sig av Svenska kyrkans registrerade varumärke enligt de kollektivmärkesbestämmelser som gäller för användningen av varumärket. Trots att begravningsamfälligheten blir en kyrklig samfällighet och en registrerad organisatorisk del av Svenska kyrkan ska den naturligtvis inte ha rätt att ta ut kyrkoavgift.

Av bestämmelsen föreslås vidare framgå den territoriella omfattningen av en eventuell begravningsamfällighet. Den föreslagna bestämmelsen utgör en undantagsreglering för enheterna inom området för nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet. Eftersom det är fråga om en undantagsreglering bör bestämmelsen utformas så att det inte med stöd av bestämmelsen är möjligt att utvidga samfälligheten till att omfatta även andra församlingar eller pastorat inom stiftet. *Domkapitlet i Göteborgs stift* har med anledning härav bl.a. anfört att utgångspunkten, om mera omfattande indelningsändringar kommer att genomföras, ska vara att begravningsamfällighetens område utökas. Kyrkostyrelsen vill understryka att möjligheten att göra indelningsändringar som förändrar det territorium som anges i kyrkoordningen kräver ett beslut dels av kyrkostyrelsen att avge en skrivelse med detta innehåll, dels ett beslut av kyrkomötet. Det kan därför i någon mening i praktiken innebära en inskränkning i stiftsstyrelsens reella möjligheter att förfoga över den lokala indelningen på ett sätt som innebär en förändring av begravningsamfällighetens territorium. Det är kyrkostyrelsens mening att en sådan fråga måste behandlas i särskild ordning, om ett konkret önskemål skulle finnas om att låta även andra församlingar eller pastorat att ingå i samfälligheten. Kyrkostyrelsen vill även understryka att en sådan fråga måste beredas i den ordning som normalt gäller för ändringar i kyrkoordningen och förutsätta en mycket god framförhållning från stiftsstyrelsen.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår kyrkostyrelsen att det av bestämmelsen ska framgå att begravningsamfälligheten ska omfatta det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Det föreslås också framgå av bestämmelsen att stiftsstyrelsen har möjlighet att besluta om upplösning av begravningsamfälligheten. För det fall stiftsstyrelsen fattar ett sådant beslut kommer de i samfälligheten ingående pastoraten och församlingarna, som inte ingår i pastorat, därmed att bli huvudmän för begravningsverksamheten inom sina respektive förvaltningsområden i enlighet med begravningslagens bestämmelser. Mot bakgrund av att en samfällighetskonstruktion bygger på solidaritet bör, för ett beslut om ändring eller upplösning, krävas att samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat har samtyckt till det eller att det annars finns synnerliga skäl. Kyrkostyrelsens möjlighet att utfärda närmare bestämmelser bör omfatta också en rätt att meddela sådana bestämmelser som kan krävas för att hantera en eventuell upplösning av samfälligheten.

I kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* (KsSkr 2015:3) föreslås att kyrkostyrelsen, eller i förekommande fall stiftsstyrelsen, om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, får ändra församlingsgränsen på samma sätt. För att undvika att förvaltningsområdet för två olika huvudmän överlappar varandra måste, om en sådan gränsändring sker beträffande någon av de i begravningsamfälligheten

ingående församlingarna, föreskrivas att även begravningsamfällighetens territoriella område i sådana fall automatiskt ändras på samma sätt.

Eftersom det rör sig om en undantagslösning i ett enskilt fall bör kyrkoordningen inte tyngas med de detaljbestämmelser som ska gälla för denna samfällighet. Kyrkostyrelsen föreslås därför bemyndigas att utfärda de närmare bestämmelser som behövs om begravningsamfälligheten.

Till de frågor som behöver regleras i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser hör bl.a. de som rör ledning och styrning av samfälligheten. För församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan, som också är begravningshuvudmän, är det kyrkoherden i församlingen respektive pastoratet som enligt 2 kap. 9 § i kyrkoordningen leder all verksamhet. Detta inkluderar även begravningsverksamheten. Enligt kyrkostyrelsens mening bör därför även den nu föreslagna begravningsamfälligheten ha en pastoral ledning. Samfällighetens styrning bör vidare ha en nära knytning till de i samfälligheten ingående församlingarna och pastoraten, och denna styrning bör så långt möjligt återspegla förhållandena i en församling eller ett pastorat. *Domkapitlet i Göteborgs stift* har anfört att den pastorala ledningen bör kunna utövas av någon annan präst än kyrkoherden. *Kyrkonämnden i Göteborgs kyrkliga samfällighet* har anfört att förslaget i de delar som avser ledning och styrning är oklara, men utan att ha lämnat några konkreta förslag. Det är kyrkostyrelsens mening att frågor om såväl begravningsamfällighetens styrning som ledning är frågor som inte behöver anges i kyrkoordningen utan bör vara en fråga för kyrkostyrelsen att besluta om genom utfärdande av närmare bestämmelser. Arbetet med framtagande av sådana närmare bestämmelser kan lämpligen ske i nära samverkan med Göteborgs stift. Det är vidare kyrkostyrelsens avsikt att behandla de synpunkter som har lämnats från Domkapitlet i Göteborgs stift i den fortsatta beredningen av dessa närmare bestämmelser.

2.1.3 Införandebestämmelser

Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Det får anses ge de ansvariga i Göteborg tillräckligt med tid för att lösa de praktiska frågeställningar som kan uppkomma vid inrättandet av en begravningsamfällighet. Av införandebestämmelserna framgår vidare att det är stiftsstyrelsen i Göteborgs stift som har att fatta beslutet om en begravningsamfällighet ska bildas.

Domkapitlet i Göteborgs stift har efterfrågat ett förtydligande av vilka regler som ska gälla inför stiftsstyrelsens beslut om bildande av begravningsamfälligheten avseende dels utredning, dels vilka som ska höras innan beslut tas. Domkapitlet har föreslagit att det bör anges att de församlingar och pastorat som enligt stiftsstyrelsens beslut ska finnas från och med den 1 januari 2018 ska få tillfälle att yttra sig innan ett beslut tas av stiftsstyrelsen. Kyrkostyrelsen konstaterar, liksom domkapitlet, att några bestämmelser i kyrkoordningen som reglerar stiftsstyrelsens krav på utredning inte finns samt att bestämmelserna i 36–37 kap. i kyrkoordningen inte är tillämpliga på en samfällighetsbildning av förevarande slag. De bestämmelser som ska gälla, utöver de allmänna bestämmelser om beslutsfattande i stiftsstyrelsen som följer av kyrkoordningen, behöver därför framgå av nu aktuella införandebestämmelser. Kyrkostyrelsen instämmer därför i vad domkapitlet anfört och föreslår att det i införandebestämmelserna ska anges ett krav på yttrande inför beslut med de församlingar och pastorat som föreslås ingå i begravningsamfälligheten enligt den indelning som ska gälla från och med den 1 januari 2018.

Det framgår också av införandebestämmelserna att stiftsstyrelsen i samband med ett sådant beslut ska besluta samfällighetens namn. Namnet ska, för att tydliggöra samfällighetens verksamhet och särskilja den från annan kyrklig verksamhet i

Göteborg, innehålla ordet begravningsamfällighet. I införandebestämmelserna klargörs också att, om stiftsstyrelsen fattar beslut om att bilda en begravningsamfällighet, sker samfällighetsbildningen samtidigt som Göteborgs kyrkliga samfällighet upplöses. Eftersom den senare som längst får finnas t.o.m. utgången av 2017 måste samfälligheten bildas senast vid denna tidpunkt. Det innebär samtidigt att beslutet enligt införandebestämmelserna måste fattas senast den 31 mars 2017.

Samfälligheten behöver, redan efter det att stiftsstyrelsen fattat sitt beslut, kunna ingå avtal, ta emot egendom och även i övrigt agera med rättskapacitet. Enligt införandebestämmelserna får begravningsamfälligheten därför, när beslutet har fattats, förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. För att ha rättskapacitet måste begravningsamfälligheten även under införandeperioden ha företrädare som kan agera och fatta beslut som har verkan efter det att samfälligheten har bildats. Kyrkostyrelsen föreslås därför ges rätt att utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras. Frågan om hur begravningsamfälligheten ska företrädas under införandeperioden är en av de frågor som bör regleras i sådana införandebestämmelser. *Domkapitlet i Göteborgs stift* har i samband härmed anfört att dessa bestämmelser bör vara så enkla som möjligt. Kyrkostyrelsen instämmer i att det är av vikt att de bestämmelser som utformas är ändamålsenliga och enkla att tillämpa för berörda enheter. Dessa bestämmelser bör utformas i nära samverkan med Göteborgs kyrkliga samfällighet och Göteborgs stift, såsom domkapitlet anfört, så att de anpassas till de lokala behov som finns.

3 Barnkonsekvensanalys

Förslagen bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

4 Kyrkoordningskommentar

2 kap. Församlingens uppdrag

10 a §

Genom bestämmelsen blir det möjligt för församlingarna och pastoraten inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet (Göteborgs kommun) att bilda en samfällighet för begravningsverksamheten. Bestämmelsen öppnar inte upp för att utvidga förvaltningsområdet till att omfatta ytterligare församlingar/pastorat.

Tyska Christinae församling kommer, enligt stiftsstyrelsens beslut, att ingå i Domkyrkopastoratet. En icke-territoriell församling får inte vara huvudman för begravningsverksamheten och kan därför inte ingå i en begravningsamfällighet. Om en icke-territoriell församling däremot ingår i ett pastorat tillsammans med en territoriell församling kan dock pastoratet som sådant ingå i en begravningsamfällighet.

Begravningsamfälligheten blir genom bestämmelsen i 3 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan en egen juridisk person som får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan vid domstol och andra myndigheter. Det är också begravningsamfälligheten som är huvudman för begravningsverksamheten inom sitt område. Vad som avses med begravningsverksamheten framgår av 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Begravningsamfälligheten får vidare anordna och hålla krematorium, vilket får anses vara en uppgift som ingår i begravningsverksamheten. Därutöver ska samfälligheten naturligtvis också svara för beredskapsförberedelserna såvitt avser de uppgifter som åligger samfälligheten.

Inom kyrkogårdsförvaltningen i Göteborg handhas inte bara det som i strikt mening är begravningsverksamhet utan också serviceverksamhet på kyrkogårdarna, nämligen gravskötsel på uppdrag av gravrättsinnehavare. Som framgår av första stycket ska begravningsamfälligheten omfatta också dessa uppgifter. Om man inom kyrkogårdsförvaltning t.ex. har ett eget växthus eller liknande för att dra fram plantor till sina planteringar och för sina gravskötselåtaganden ska denna verksamhet också ingå i begravningsamfälligheten. Också försäljning av t.ex. plantor från denna verksamhet till dem som själva ansvarar för gravskötseln bör ingå i begravningsamfälligheten. Det blir alltså även framdeles viktigt att särredovisa det som inom begravningsamfälligheten avser kostnader för själva begravningsverksamheten och som har påverkan på begravningsavgiften.

Som självständig juridisk person är det självklart att begravningsamfälligheten är arbetsgivare för den personal som arbetar inom begravningsverksamheten eller inom den serviceverksamhet som begravningsamfälligheten omfattar.

Om begravningsamfälligheten av någon anledning ska upplösas är det stiftsstyrelsen som har att fatta ett sådant beslut. Det krävs då att samtliga pastorat och församlingar, som inte ingår i pastorat, har samtyckt till åtgärden eller att det finns synnerliga skäl för den. Avsikten är naturligtvis att begravningsamfälligheten ska upplösas om de församlingar eller pastorat som den utgörs av läggs samman så att det bara blir en församling eller ett pastorat. Begravningsamfällighetens tillgångar tillfaller då den nya församlingen eller det nya pastoratet.

De bestämmelser som i övrigt behövs bör inte tynga kyrkoordningen utan kan beslutas av kyrkostyrelsen, i likhet med vad som gäller för Samfälligheten Gotlands kyrkor.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2015:6

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 11 juni 2015.

Närvarande: Wanja Lundby-Wedin, förste vice ordförande, ledamöterna, Mats Hagelin, Marta Axner, Nils Gårder, Birgitta Halvarsson, Lars Johnsson, Sven E. Kragh, Anna Lundblad Mårtensson, Eric Muhl, Ulla Richardsson, Erik Sjöstrand samt tjänstgörande ersättarna, Helena Nordvall, Dag Sandahl och Birger Wernersson.

Föredragande: Rättschef Maria Lundqvist Norling

Kyrkostyrelsen beslöt

att delegera till arbetsutskottet att fatta beslut om en skrivelse till kyrkomötet 2015 som innehåller förslag till ändringar i kyrkoordningen av innebörd att det i Göteborg får finnas en samfällighet för utförandet av samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar.

Utdrag ur kyrkostyrelsens arbetsutskotts protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 26 juni 2015.

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Mats Hagelin, Lars Johnsson, Anna Lundblad Mårtensson och Sven E. Kragh.

Föredragande: Generalsekreterare Helén Ottosson Lovén

Arbetsutskottet beslöt

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Motioner
Mot 2015:1–108

Motioner

- 2015:1 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar
Lars-Ivar Ericson
- 2015:2 Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster
Lars-Ivar Ericson
- 2015:3 Svenska kyrkans uppgifter på nationell nivå
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:4 Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet
Anders Brunnstedt och Maria Lagerman
- 2015:5 Utvärdering av pastoratsreformen
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:6 Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildning
Karl-Gunnar Svensson
- 2015:7 Samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan
Claes Block
- 2015:8 Att lägga till faddrar efter dopet
Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson
- 2015:9 Ingen parfym av hänsyn till allergiker
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:10 Klimathotet och fortbildning
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:11 Svenska kyrkans förvaltning av skog
Terence Hongslo m.fl.
- 2015:12 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden
Jerker Alsterlund
- 2015:13 Kyrkoantikvarisk ersättning
Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö
- 2015:14 Chemtrails
Cornelia Dahlberg
- 2015:15 Ge handboksarbetet mer tid
Anders Åkerlund
- 2015:16 Samordning av begravningsverksamheten
Anders Åkerlund
- 2015:17 Solceller på kyrktak
Cornelia Dahlberg
- 2015:18 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa
Olle Burell m.fl.
- 2015:19 Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser
Olle Burell och Sofija Pedersen Videke
- 2015:20 Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar
Olle Burell m.fl.
- 2015:21 ILO-konvention 169
Olle Burell och Johan Åkesson
- 2015:22 Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande
Olle Burell och Birgitta Halvarsson
- 2015:23 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025
Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin

- 2015:24 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga
Birgitta Söderfeldt m.fl.
- 2015:25 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny
lagstiftning
Birgitta Söderfeldt m.fl.
- 2015:26 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:27 Biskop i kanske tio år
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:28 Nationellt hjälpcentrum för konvertiter
Julia Kronlid
- 2015:29 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:30 Svenska kyrkans kristna identitet
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:31 Stöd till förföljda och utsatta kristna
Julia Kronlid och Aron Emilsson
- 2015:32 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.
Björn Andersson och Maria Lagerman
- 2015:33 Sanktionsavgift i domkapitlet
Björn Andersson och Maria Lagerman
- 2015:34 Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017
Aron Emilsson och Julia Kronlid
- 2015:35 Medarbetarundersökning
Aron Emilsson och Julia Kronlid
- 2015:36 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de
större invandrarpråken
Aron Emilsson m.fl.
- 2015:37 Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav
Aron Emilsson
- 2015:38 Kyrkan och idrotten
Britas Lennart Eriksson m.fl.
- 2015:39 Dopundervisning för konvertiter från annan religiös text
Helén Lindbäck
- 2015:40 Liturgistipendium
Torvald Johansson m.fl.
- 2015:41 Kyrkogårdar som mötesplatser
Elsa Christersson m.fl.
- 2015:42 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad köns-
tillhörighet
Georg Lagerberg m.fl.
- 2015:43 Kyrkohistoria för blivande präster
Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson
- 2015:44 Rådslag kring förvaltning av jord och skog
Lena Klevenås m.fl.
- 2015:45 Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete
Lena Klevenås m.fl.

2015:46	Församlingsrådets uppgifter Gunnvor Torstensson och Hans-Olof Andrén
2015:47	Svenska kyrkans vägval Dag Sandahl
2015:48	Solidaritet med samtidens martyrer Dag Sandahl
2015:49	Kyrkohandboksarbetet Dag Sandahl
2015:50	Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet Dag Sandahl
2015:51	Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg
2015:52	Samrådsgrupp för gudstjänstlivet Dan Sarkar
2015:53	Ordning för bejakande av dokument Dan Sarkar
2015:54	<i>Motionen är återkallad</i>
2015:55	Nya vägar att vara kyrka Leif Nordlander
2015:56	Förföljda kristna Leif Nordlander m.fl.
2015:57	Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet Olle Burell och Louise Callenberg
2015:58	Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter Berth Löndahl och Leif Nordlander
2015:59	Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop Niklas Grahn
2015:60	Underlag för utvärdering av församlingsråden Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt
2015:61	Inrätta en solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller Axel W Karlsson
2015:62	Kyrkomötets facebookside Axel W Karlsson
2015:63	Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende Axel W Karlsson
2015:64	Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter Axel W Karlsson
2015:65	Skapa en svensk vuxenkatekes Axel W Karlsson
2015:66	Eget produktionsbolag Anna-Karin Westerlund m.fl.
2015:67	Andlig själavård inom kriminalvården Gerd Gullberg Johnson
2015:68	Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder Lars-Ivar Ericson

- 2015:69 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat
Margareta Andersson
- 2015:70 Utvärdera sammanläggningar av församlingar och pastorat
Margareta Andersson
- 2015:71 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen
Lena Klevenås m.fl.
- 2015:72 Kyrkliga utbildningar
Inga Alm
- 2015:73 100 kyrkor med solceller på taken
Inga Alm
- 2015:74 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via
prästlöne-
tillgångarna
Inga Alm
- 2015:75 Mer inflytande för barn och unga
Kekke Paulsson och Karin Janfalk
- 2015:76 Kyrkohandbok på nätet
Kekke Paulsson m.fl.
- 2015:77 Antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen
Mats Hagelin
- 2015:78 Stiftens framtida indelning och uppgifter
Sven Esplund och Mats Hagelin
- 2015:79 Underlätta valarbetet
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:80 Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:81 Påven Franciskus och ekologisk omvändelse
Ylva Wahlström m.fl.
- 2015:82 Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse
Tomas Jansson m.fl.
- 2015:83 Motsvarande adjunksår för diakoner
Tomas Jansson m.fl.
- 2015:84 Låsta eller öppna kyrkor
Ola Isacson m.fl.
- 2015:85 Översyn av sättet att välja biskop
Lisa Tegby m.fl.
- 2015:86 Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016
Anna Ekström m.fl.
- 2015:87 Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande
Anna Ekström m.fl.
- 2015:88 Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster
Anna Ekström m.fl.
- 2015:89 Flyktingarbetet
Dag Sandahl
- 2015:90 Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning
Johanna Andersson

- 2015:91 Ta bort dokumentet Christmas Alert 2014 från Svenska kyrkans hemsida
Johanna Andersson
- 2015:92 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern
Johanna Andersson och Jerker Schmidt
- 2015:93 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan
Jerker Schmidt m.fl.
- 2015:94 Förbön för konung, riksdag och regering
Jerker Schmidt och Peter Nordgren
- 2015:95 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig
Jerker Schmidt m.fl.
- 2015:96 Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter
Anna Ekström m.fl.
- 2015:97 Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde
Nasrin Sjögren
- 2015:98 Konsekvenserna av kyrkomötets beslut
Ola Isacson och Lisa Tegby
- 2015:99 Stiftsinstruktion
Magnus Hedin m.fl.
- 2015:100 Inrättande av en diakonal investeringsfond
Elisabeth Rydström
- 2015:101 Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet
Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin
- 2015:102 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar
Ola Isacson m.fl.
- 2015:103 Nationell samordning av närvaro på nätet
Emilia Lindstrand och Daniel Tisell
- 2015:104 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret
Stefan Aro
- 2015:105 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram
Annika Borg
- 2015:106 Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen
Annika Borg och Johanna Andersson
- 2015:107 Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat
Bengt Inghammar
- 2015:108 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet
Daniel Tisell

Kyrkomötet
Motion 2015:1
av Lars-Ivar Ericson

Miljödag i Svenska kyrkans församlingar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en miljödag i Svenska kyrkans församlingar.

Motivering

Medvetandet om miljöförstörelsen följder och vårt ansvar för skapelsen har glädjande nog ökat i Svenska kyrkan. Genom energieffektivisering och användande av alternativa energikällor görs goda insatser på många håll i landet. Dessa insatser kan till en början kräva ekonomiska bördor men medverkar i längden till både en förbättrad miljö och en förbättrad församlingsekonomi.

Det finns även åtgärder som i princip inte medför några kostnader men som ändå blir bra exempel på hur kyrkan kan bana vägen för ett större ansvarstagande för miljön.

Utmed våra större och mindre vägar störs miljön av olika sopor som bilisterna lämnar efter sig. Det kan handla om burkar, olika typer av förpackningar, glasflaskor osv. Dessa ting medför förutom att landskapet förfulas en risk för betande vilda djur och tamboskap.

Genom att alla församlingar uppmanas att arrangera en miljödag så kan församlingsbor företa vandring utmed vägarna och hjälpa till med att rensa sopor från vägkanter och åkrar. Miljödagen kan även innehålla andakt och servering vid rastplatser.

Att vara förebild och bekämpa nedskräpningen utmed våra vägar borde vara en uppgift för en kyrka som känner ansvar för miljön både i stora och små sammanhang. Därför kan en gemensam miljödag, lämpligen förlagd till en vårlördag, vara till stor nytta.

Tyringe den 28 mars 2015

Lars-Ivar Ericson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:2
av Lars-Ivar Ericson

Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda rekommendationer till församlingarna att kollekt upptas vid fristående dopgudstjänster.

Motivering

”Att få en gåva” kan vara rubriken på en hälsning med inbjudan till dop som skickas till nyblivna föräldrar. Det är en stor händelse att få barn och många föräldrar väljer att döpa barnen. Dopen som tidigare mestadels ägde rum i söndagens huvudgudstjänst eller i anslutning till den har alltmer förlagts till andra tider på söndagen och även till lördagar.

Utifrån uppfattningen att dopen ska ske i församlingens mitt och att söndagliga kyrkobesökare inte får vara med om att barn födda på orten bärs fram till dopet, så kan man beklaga denna utveckling av dopseden.

En annan aspekt är att samtidigt som antalet besökare i huvudgudstjänsten minskar så minskar även kollektgivandet. Därför vore det rimligt att det även tas upp kollekt vid fristående dopgudstjänster. Det blir då ett tillfälle för dopföljet att uttrycka sin glädje och tacksamhet genom att ge en gåva till olika behjärtansvärda ändamål.

Kyrkostyrelsen kan uppmuntra till detta genom att utfärda rekommendationer att ta upp kollekter vid fristående dopgudstjänster samt lämpligen bifoga exempel på kollektändamål som hör samman med barnperspektivet.

Tyringe den 28 mars 2015

Lars-Ivar Ericson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:3
av Karl-Gunnar Svensson

Svenska kyrkans uppgifter på nationell nivå

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten till ändring i kyrkoordningen som gör det möjligt för Svenska kyrkan på nationell nivå att i sitt uppdrag också ska ha möjlighet att utföra verksamhetsuppgifter enligt motionens intentioner om kyrkostyrelsen skulle anse det vara nödvändigt.

Motivering

I lagen om Svenska kyrkan (1998:1591) står det i 1 § ”Svenska kyrkan är ett evangeliskt-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.” I kyrkoordningens (KO) 2 kap. 1 § står det att ”Församlingen är det lokala pastorala området. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.” Det innebär att verksamheten inom Svenska kyrkan ska bedrivas av församlingarna.

Stiftens och den nationella nivåns uppgifter står det om i KO 6 kap. och 10 kap.

Stiftens uppgifter står det om i KO 6 kap. 1 §: ”Stiftet är det regionala pastorala området. Dess grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Stiftet har också förvaltande uppgifter.”

Svenska kyrkans nationella nivåns uppgifter står det om i KO 10 kap. 3 §:

Kyrkostyrelsen företräder trossamfundet Svenska kyrkan. Den bereder och verkställer kyrkomötets beslut och har förvaltande uppgifter.

Kyrkostyrelsen ska

1. stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet,
2. ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder,
3. svara för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund,
4. samordna Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och internationell diakoni,
5. ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplanerna för dessa samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning,
6. svara för det kyrkliga utjämningsystemet,
7. ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem,
8. främja forskning av betydelse för Svenska kyrkan, och
9. verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning. (SvKB 2005:14; 2005:7; 2012:11)

Denna motion handlar om den nationella nivåns uppgifter och möjligheter att komplettera dessa uppgifter enligt nedan. Frågan om nationell nivå har ställts tidigare bl. a. i ”Västerås stift i omförhandlingen av det svenska välfärdskontraktet”, ett stiftprojekt som ställer frågan men som mer handlar om vad församlingar kan göra eller kanske stiftet. Den här motionen handlar endast om den nationella nivån.

Alla de ovan nämnda bestämmelserna är väl genomtänkta och tänkta att fungera på det sätt som vi vill att Svenska kyrkans verksamheter ska utföras.

Men när Migrationsverket hörde av sig till Svenska kyrkan för dialog skedde det till den nivå som bör få frågan. De hörde av sig till kyrkostyrelsen som ”företrädare trossamfundet Svenska kyrkan”.

I november 2014 ägde ett möte rum mellan Svenska kyrkan och Migrationsverket. Syftet var att diskutera hur man tillsammans skulle kunna finna arbetsformer för att underlätta situationen för asylsökande och flyktingar i Sverige. Efter mötet återkom Migrationsverket med förslag på områden där man hoppades på Svenska kyrkans bidrag med hjälp att ordna hyreslägenheter, hyra av lokaler och med personal engagerad av Migrationsverket samt upphandling av asylboende och stöd till asylsökande.

Den 3 mars 2015 hade kyrkostyrelsen ett sammanträde där beslutet blev: ”Att uppdra åt generalsekreteraren att utveckla en stödfunktion på nationell nivå som bistår stiftet i deras stöd till församlingar i arbetet med asylsökande och flyktingar. Uppdraget ska genomföras i samråd med stiftet.”

Beslutet togs helt i enlighet med Svenska kyrkans ordning.

Eftersom grundtanken i vår kyrka är att verksamhet av det slaget ska utföras lokalt så blir det upp till församlingarnas möjligheter och engagemang att ordna med sådant. Nationell nivå ska ”bistå stiftet i deras stöd till församlingarna.”

Men när det kommer fram uppgifter, som de Migrationsverket har kommit med, kan de vara svåra att få in i församlingarnas redan befintliga arbete trots allt slags stöd.

Svenska kyrkan måste börja se om vi som kyrka även på nationell nivå kan hjälpa till också med tjänster i välfärden som är svåra eller omöjliga att hantera av enskilda församlingar, även om ekonomiska stöd och annan hjälp kan ges från stifts- och nationell nivå.

Detta blir särskilt tydligt i de aktuella frågorna om möjliga lokaler och omhändertagande av flyktingar. Det finns alltså ett stort behov, men strukturen i vår kyrka gör att det hänger på de lokala församlingarna om det ska kunna bli något gjort för att hjälpa de människor som behöver vår hjälp.

Synen på Svenska kyrkan är ofta att man ser den som *en* organisation som borde kunna hjälpa också nationellt med direkta verksamhetsuppgifter, kanske särskilt diakonala uppgifter.

Nu var det inte så många år sedan som Strukturutredningen lades fram i kyrkomötet, men då var denna akuta fråga om flyktingmottagande inte aktuell och ingen av oss hade väl kunnat föreställa sig vad som skulle komma.

Även om det inte var många år sedan beslut fattades om strukturerna i Svenska kyrkan menar jag att vi åter behöver fundera över vår struktur för att möjliggöra för nationell nivå att företräda Svenska kyrkan också på ett sådant sätt att det blir möjligt för nationell nivå att hantera konkreta verksamhetsområden. Det kan gälla t.ex. flyktingmottagande, men kanske också andra välfärdstjänster som Svenska kyrkan kan vara behjälpliga med på nationell nivå.

Träslövsläge den 15 maj 2015

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Kyrkomötet

Motion 2015:4

av Anders Brunnstedt och Maria Lagerman

Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet bättre organiseras på nationell nivå och stiftsnivå i Svenska kyrkan.

Motivering

Svenska kyrkan anförtröddes det fortsatta huvudmannaskapet för begravningsverksamhet i alla kommuner utom – som tidigare – Stockholm och Tranås i samband med relationsförändringen år 2000.

Genom åren har det uppstått debatt om hur Svenska kyrkan sköter sitt huvudmannaskap. Varje enskilt pastorat har en stor grad av självständighet och det leder till att regler och taxor blivit mycket olikartade mellan pastorat.

Samverkan sker på riksnivå via Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF) samt kyrkostyrelsens begravningsråd. SKKF verkar också på regional nivå. Mycket få gemensamma rekommendationer eller riktlinjer har antagits och ibland har organisationerna gett motstridiga rekommendationer.

Tillsyn av begravningsverksamheten för de som inte är medlemmar i Svenska kyrkan görs lokalt från länsstyrelserna av de tillsatta begravningsombuden. Men någon enhetlig inomkyrklig tillsyn utövas inte. Stiftens och biskoparnas tillsynsroll är inte klarlagd.

Det är alltså en mycket splittrad bild som Svenska kyrkan ger sin omgivning i fråga om samverkan, rådgivning och tillsyn kring begravningsverksamhet. Att förtydliga och förenkla organisationen är angeläget. Det är också angeläget att öka transparensen kring hur rekommendationer och riktlinjer för begravningsverksamhet arbetas fram.

Falun och Ramsberg den 28 maj 2015

Anders Brunnstedt (POSK)

Maria Lagerman (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:5
av Karl-Gunnar Svensson

Utvärdering av pastoratsreformen

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att med hjälp av vetenskapliga metoder låta dokumentera och analysera hur pastoratsreformen gestaltats och vilka konsekvenser denna omorganisation har fått.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen också dokumentera och analysera vilka konsekvenser denna omorganisation har fått beträffande maktfördelning och den dubbla ansvarslinjen.

Motivering

Livslångt lärande på dopets grund är en pedagogisk tanke som ofta aktualiseras i Svenska kyrkan. Den pekar på det faktum att den kristna trons väg är en vandring där kunskap, mognad och erfarenhet kan växa. Besläktad är tanken på kyrkan som en lärande organisation där man försöker utveckla sin struktur och sitt handlande utifrån insikter och slutsatser man utvinnet ur händelser och förändringar. Den lärande organisationen kan på så sätt efterhand minimera och undvika misstag och istället stärka det som fungerar bra. Det finns många exempel på villigheten att granska och analysera händelser för att uppnå bättre framtida förhållanden och resultat.

Svenska kyrkan har under lång tid arbetat hårt och intensivt med sin organisation. Många förändringar har beslutats och genomförts. Mest genomgripande var förändringen av relationerna mellan kyrkan och staten. Men även de gamla kyrkliga samfälligheternas nedmontering och bildandet av större pastorat är en stor och omfattande organisatorisk reform.

Utredningen *Närhet och samverkan* öppnade för att olika lösningar skulle bli möjliga genom att inte fullt ut utforma den nya organisationen. Tanken var att göra det möjligt för olika varianter vilket skulle kunna innebära otydlighet till exempel vad gäller maktfördelning och på vilken nivå olika befogenheter skulle utövas. Det här var tänkt att det skulle regleras genom församlingsinstruktionen och delegationsordningar. Hur det har blivit finns det goda skäl att analysera och utvärdera.

När det gäller formandet av de nya pastoraten underströk man på somliga håll vikten av subsidiaritetsprincipen, vilken innebär att beslut fattas på lägsta mest effektiva nivå, vilket i pastoraten ska vara församlingsrådet, i andra fall kyrkoherden eller någon av kyrkoherdens underställda arbetsledare. Frågan är hur det här har fungerat. Det borde vara av stor vikt att få veta det eftersom församlingsrådet är en ny konstruktion i kyrkoordningen. Kan det vara så att det finns fall där besluten som ska fattas av församlingsrådet ändå har kommit att stanna på pastoratsnivå? Kan det

vara så att vissa församlingsråd har blivit samtalsgrupper och inte beslutande organ? Dessutom kan det vara bra att få veta hur kontakten mellan församlingsråd och pastorat har blivit.

Finns det tillräckligt god kunskap i pastoraten om församlingsrådets uppgifter enligt kyrkoordningen är, utöver vad som bestäms i församlingsinstruktionen?

Enligt kyrkoordningen ska församlingsrådet besluta om:

- ◆ Yttranderätt innan fullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen, 3 kap. 22 §
- ◆ Välja kyrkvårdar, 4 kap. 19 §
- ◆ Välja vice ordförande och om kyrkofullmäktige så beslutar även ordförande i församlingsrådet, 4 kap. 26 §
- ◆ Beslut om vilka former av huvudgudstjänst som ska användas i församlingen, 17 kap. 6 §
- ◆ Beslut om ekumeniska huvudgudstjänst, 17 kap. 7 §
- ◆ Samskyldighet för kyrkoherden beträffande huvudgudstjänstens uppbyggnad, 17 kap. 8 §
- ◆ Samskyldighet för kyrkoherden beträffande gudstjänstplan, 17 kap. 9 §
- ◆ Beslut om huvudgudstjänst i annan form än som finns i kyrkohandboken, 18 kap. 6 §
- ◆ Samrådsskyldighet för kyrkoherden beträffande ekumeniskt nattvardsfirande, 20 kap. 6 §
- ◆ Yttranderätt vid lokala beslut om församlingsindelningen 37 kap. 7 §
- ◆ Beslut om inventarieansvarig kyrkvård, 40 kap. 2 §
- ◆ Ett pastorat kan inte utan församlingsrådet godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl, 40 kap. 7 §
- ◆ Ändringar av en kyrkobyggnad eller i ett kyrkorum får inte göras utan godkännande från församlingsrådet om det inte finns synnerliga skäl, 40 kap. 9 §
- ◆ Beslut om upplåtelse av kyrka, 41 kap. 3 a §
- ◆ Beslut om församlingskollekt, 43 kap. 6 §
- ◆ Lokalt beslut om ändring av kollektidag, 43 kap. 7 §
- ◆ Samrådsskyldighet från pastoratets kyrkoråd inför beslut i församlingsinstruktionen, 57 kap. 5 §
- ◆ Rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen, 57 kap. 6 §
- ◆ Rätt att begära prövning av ett stifts beslut, 57 kap. 8 §

Det vore bra med en undersökning som visar hur församlingsråden fungerar i pastoraten. Har församlingsråden genom delegation fått några uppgifter utöver det som kyrkoordningen tydligt reglerar? Låter man samråd få en reell innebörd eller tenderar samråd att bli information om beslut som i praktiken redan tagits? Intressant är även i vilken utsträckning församlingsråden har fått något löpande ekonomiskt ansvar för församlingen och dess arbete. Kan man ingå avtal? Vilket inflytande har man vad gäller tjänster och tillsättningar?

Att undersöka stora förändringar i kyrkan borde inte vara en uppgift bara inför årsredovisningarna. Det borde göras en särskild utredning hur beslutet om strukturerna i Svenska kyrkan har fungerat. Har det blivit som det var tänkt eller finns det något vi borde lära oss av och förbättra? Det här skulle också kunna gälla det beslut som togs om att kyrkoherden har ansvar för all verksamhet. Har det fungerat och blivit bättre än vad det var tidigare och hur fungerar delegationen i Svenska kyrkan idag? Har den nya organisationen sedd utifrån det gemensamma ansvar som åvilar de förtroendevalda och kyrkoherden inneburit några avgörande förändringar? Finns det något vi kan lära oss av och förbättra?

Av det ovanstående framgår att det är viktigt för en kyrka att lära av beslut och organisatoriska förändringar. En utvärdering med hjälp av beprövad erfarenhet och med hjälp av vetenskapliga metoder bör därför genomföras för att dokumentera hur pastoratsreformen gestaltats och analysera vilka konsekvenser denna omorganisation har fått bland annat beträffande maktfördelning och den dubbla ansvarslinjen.

Mot 2015:5

Träslövsläge den 28 maj 2015

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Kyrkomötet
Motion 2015:6
av Karl-Gunnar Svensson

Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildningen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen.

Motivering

Tillkomsten av allt större pastorat, med åtföljande större krav på förmåga att leda personal och planera verksamhet, har varit en av anledningarna för tillkomsten av en kyrkoherdeutbildning. Från 1 januari 2013 krävs att den som tillträder en kyrkoherdetjänst ska ha genomgått en påbyggnadskurs om 15 högskolepoäng, dvs. motsvarande tio veckors heltidsstudier.

På denna tid, vilken är uppdelad i några moduler, ska bl.a. ämnen av följande slag klaras av: ledarskap och lärande, organisation och hållbart ledarskap, ledaren som person, roll, funktion och position, arbeta med förändring, utveckling och innovation samt pastoralteologiska perspektiv.

Jag anser att påbyggnadskursens omfattning är alldeles för liten både när det gäller den uppräknade av områden som förutsätts hinnas med och med tanke på de krav som de nya stora pastoraten medför.

Till detta kommer också det ytterst begränsade inslaget av pastoralteologi i kyrkoherdeutbildningen. Det sistnämnda har påpekats i studier som gjorts av det teologiska innehållet i kyrkoherdeutbildningen t.ex. av Carl Sjösvärd Birger, framlagd vid Umeå universitet vårterminen 2014: *Kyrkoherdeskap och management. En ekklesiologisk undersökning av sekulär teori i den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen inom Svenska kyrkan.*

En utökad kyrkoherdeutbildning behövs. En sådan skulle kunna anpassas till omfattningen av en magister- eller masterexamen, ges ett mer genomarbetat teologiskt innehåll och fasas in på ett sätt som drar lärdom av införandet av rektorsutbildningar inom skolans värld. Exakt längd, omfattning och innehåll bör ingå i utredningens uppgift att svara på.

De som blivit kyrkoherdar under de senaste 15 åren, liksom de som blir det under de närmaste åren, borde kunna ses på samma sätt som de som blivit rektorer utan den statliga rektorsutbildningen, dvs. de får möjlighet att läsa in den i efterhand och under pågående anställning.

Träslövsläge den 22 maj 2015

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Kyrkomötet
Motion 2015:7
av Claes Block

Samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till samordning av krematorieverksamheten de kyrkliga begravningshuvudmännen emellan.

Motivering

När en begravningshuvudman utför kremation av en person som hör till en annan huvudmans område finns ett ersättningssystem fastlagt i lag och förordning. Men när det gäller själva krematorieanläggningarna – planering, nybyggnation, ombyggnad etc. – finns ingen samordning. Det handlar delvis om hur många krematorier som behövs i framtiden och var de lämpligast ska ligga för att svara mot behoven. Men framför allt måste frågan ställas om det är rimligt att det enskilda pastoratet respektive den församling som inte ingår i pastorat ska ta på sig det stora ansvaret och ekonomiska risken att investera i ny- eller ombyggnad utan garantier för att det finns ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten.

Några exempel från Lunds stift som säkert kan appliceras på de flesta andra stift: Mellan 1929 och 1981 uppfördes 14 krematorier. Av dessa har efter år 2000 fyra stängts på grund av de ökade kraven på rökgasrening. Troligen måste inom få år ytterligare ett par läggas ner av detta skäl. Nästan alla befintliga krematorier ligger i västra delen av Skåne. I Blekinge finns krematorium endast i Karlskrona.

Ombyggnad och nybyggnad drar mycket stora investeringskostnader. Ombyggnad i Helsingborg 2007 kostade 17 miljoner kronor, nybyggnad i Malmö 2010 50 miljoner och i Lund 2014 107 miljoner. Avskrivningstiden är normalt 15 år för tekniken och 33 år för byggnaden. Även om dessa pastorat är stora är det en mycket stor investering man tagit på sig.

För att det ska vara ekonomiskt försvarbart med en nyanläggning förutsätts minimum 600 kremationer årligen. För fortsatt drift i en befintlig anläggning går gränsen vid 500. Vid planeringen måste man därtill räkna med en viss överkapacitet för att hänvisning till annat krematorium ska kunna ske vid driftsstopp och underhållsarbete. Dessa förhållanden gör en planering huvudmännen emellan nödvändig.

Mot denna bakgrund borde kostnaderna för att driva ett krematorium fördelas mer solidariskt mellan begravningshuvudmännen, inom t.ex. ett stift eller kanske rikstäckande. Kyrkomötet föreslås därför uppdra åt kyrkostyrelsen att ta initiativ till detta, liksom till en bättre samordning och framtida planering mellan de kyrkliga begravningshuvudmännen överhuvudtaget. Vem bär t.ex. det yttersta ansvaret för konsekvenserna av en stängning på grund av att den lokala huvudmannen inte kan ta på sig investeringskostnader som krävs?

Mot 2015:7

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund överlämnade 2010 en rapport till Kulturdepartementet. Rapporten syftade bland annat till att initiera en översyn av begravningslagen för en bättre samordning av krematorieverksamheten omfattande samtliga huvudmän och inte endast de 10 procent som då drev eget krematorium. Så vitt bekant har ingenting hänt. I kyrkomötets uppdrag till kyrkostyrelsen ingår en uppföljning av detta ärende som en naturlig del.

Malmö den 23 juni 2015

Claes Block (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:8
av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson

Att lägga till faddrar efter dopet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra det möjligt med tillägg i den digitala kyrkobokföringen för faddrar också efter dopet.

Motivering

I kyrkoordningen 19 kap 7 § nämns ingenting om möjligheten att lägga till faddrar, men på Svenska kyrkans hemsida framgår det att den möjligheten finns. Samtidigt står det att det inte är möjligt att ta bort någon fadder eftersom det som skrivs in i kyrkobokföringen ska präglade det som gällde vid själva dopet. Denna information finns där som svar på frågor på nätet.

I kyrkoordningen för Svenska kyrkan 2014 med anvisningar och kommentarer står det på sidan 304 i kommentarerna: ”Det finns inga bestämmelser om när någon ska antecknas som fadder. Inget hindrar att det sker senare även om den reguljära ordningen är att det sker i samband med dopet och att faddrarna deltar vid dopet.”

I biskopsbrevet om dopet anges också att det inte finns några hinder att lägga till faddrar också efter att dopet genomförts. Men det finns ingen bestämmelse om det.

Sammantaget innebär detta att det inte finns några kyrkorättsliga hinder att lägga till faddrar också efter ett dop. Det går dock inte att skriva in de nya faddrarna i kyrkobokföringens Dopbok eftersom möjligheten inte finns i datasystemet. Det går bara att göra en notering. Vid kontakt med kyrkokansliet hänvisas det till att faddrar antecknas endast vid dop för att det ska visa på den hållning som gällde vid dopet. Det innebär samtidigt att det inte är möjligt att stryka någon fadder. Hållningen är alldeles riktig. Det är viktigt att det inte ska kunna göras några ändringar av den saksituation som gällde vid dopet. Men möjligheten med tillägg av faddrar bör för den skull ändå finnas, eftersom det inte är helt ovanligt att föräldrar i efterhand kommer fram till att man vill utse faddrar till sitt barn.

För Svenska kyrkans del är det, som vi ser det, enbart en fördel om fadderskapet uppvärderas och vi får ökade möjligheter att visa på den fina uppgiften att dela ansvaret för den döptes kristna fostran och liv.

Eftersom vi använder ett annat system idag än en bok där ansvarig kyrkoherde med sin penna kan göra ett tillägg, måste det alltså ske en ändring i dataprogrammet för att göra sådana tillägg möjliga.

Vi föreslår därför att kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra det möjligt med tillägg i den digitala kyrkobokföringen för faddrar också efter dopet.

Träslövsläge och Umeå den 15 juni 2015

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Torbjörn Arvidsson (KR)

Kyrkomötet
Motion 2015:9
av Terence Hongslo m.fl.

Ingen parfym av hänsyn till allergiker

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att kyrkans personal och kyrkvårdar undviker att använda parfym i tjänst.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att de förtroendevalda undviker att använda parfym vid sina möten.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera församlingar och andra lokalansvariga att ersätta alla tvålar, tvättmedel och olika rengöringsmedel med motsvarande parfymfria produkter.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att undvikandet av parfym blir ett av miljökraven när det gäller miljöanpassningen och miljödiplomeringen.

Motivering

Användning av parfym och parfymerade produkter ökar ständigt. Vi överöses med reklam om att konstgjorda dofter gör oss mera populära och lyckade. Parfym lagras och sprider sig i vår natur och finns överallt, t.o.m. hos isbjörnar. Parfym förorenar luften och Guds skapelse.

Doftöverkänslighet är ett växande problem. Dofter utlöser ofta astma och andra luftvägsproblem. Snart kan den som inte tål parfym inte vistas annat än utomhus och i sitt hem. Svenska kyrkan bör beakta detta växande problem. Det får inte vara så att prästen eller diakonen som gör hembesök ställer till det för att det inte går att vistas i hemmet efter besöket. Det får inte vara så att det inte går att gå på en gudstjänst p.g.a. att prästen eller kyrkvården stinker av parfym. Det får inte vara så att den sörjande får söka vård efter en begravning eftersom prästen använt parfym eller starkt doftande rakvatten.

För många astmatiker är parfymdoften lika symtomframkallande som rökdoften. Det finns människor som inte kan ställa upp som förtroendevalda p.g.a. att det doftar parfym vid förtroendevaldas möten.

Svenska kyrkan bör föregå med gott exempel och öka tillgängligheten för dem som inte tål parfym. Det är viktigt att använda oparfymerade produkter som tvål, tvättmedel och rengöringsmedel i kyrkans lokaler.

Parfymanvändning är en förbisedd del av miljöanpassningen i Svenska kyrkan. Undvikandet av parfym borde vara ett av de första stegen i en miljödiplomering. Svenska kyrkan har kommit en bra bit när det gäller att miljöanpassa kyrkor men användningen av parfym har ännu inte uppmärksamrats. Vi ska vara rädda om den friska luften, inte bara utomhus, utan också inomhus.

Mot 2015:9

Uppsala, Norrköping, Stockholm, Nyköping och Orsa den 27 juni 2015

Terence Honglo (MPSK)

Hildegard Jarskog (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Jan Segerstedt (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:10
av Terence Hongslo m.fl.

Klimathotet och fortbildning

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera stiftens och församlingarna att ordna studiecirkel kring *Ett biskopsbrev om klimatet* från biskopsmötet 2014.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla en fortbildning för personal på alla nivåer som arbetar med skog-, jord- och markfrågor gällande att bevara Guds skapelse i en långsiktigt hållbar utveckling med bevarande av biologisk mångfald.

Motivering

Biskopsmötet 2014 har i sitt *Ett biskopsbrev om klimatet* tagit upp det allvarliga klimathotet. Det är viktigt att det här biskopsbrevet får spridning i församlingar och stiftens och att det studeras för att ge effekt i Svenska kyrkans arbete för skapelsens frälsning.

Svenska kyrkans budskap måste få konsekvenser. En ökad kompetens när det gäller hållbarhet och biologisk mångfald för att bevara Guds skapelse för kommande generationer behövs hos alla som arbetar med prästlönetillgångarna.

För att citera biskopsbrevet: ”Låt förvaltningen av kyrkans ekonomiska tillgångar – aktier, skog och mark – synliggöra hur en teologiskt reflekterad syn på skapelsen bidrar till att minska klimatpåverkan och påskyndar klimatomställningen.”

Klimatfrågan är en av de allra största utmaningarna på jorden. Klimatförändringarna leder till klimatflyktingar i större och större mängder. De länder som är privilegierade ur ekonomisk synpunkt måste ta ett stort ansvar för klimattutvecklingen i världen. Det är länder som Sverige, som ligger i ett ur klimatsynpunkt rätt skyddat hörn av världen, som måste se till att utvecklingen går åt rätt håll. Det blir fler och fler som kommer att behöva komma till vårt land där klimatet fortfarande kommer att vara drägligt.

Uppsala, Orsa, Veberöd, Stockholm och Nyköping den 27 juni 2015

Terence Hongslo (MPSK)

Jan Segerstedt (MPSK)

Elsa Christersson (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:11
av Terence Hongslo m.fl.

Svenska kyrkans förvaltning av skog

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk.

Motivering

Klimatfrågan och utplåningen av den biologiska mångfalden är två av de allra största utmaningarna på jorden. Klimatförändringarna och bristen på att bevara för den biologiska mångfalden viktiga biotoper hotar allt liv på jorden. Vi bor i en klimatzon där vi är vana vid ett rikt djur och växtliv. Det är inget som vi kan ta för givet utan det är något vi aktivt måste slå vakt om. Med aktivt menas beslut om att verkligen behålla skogen på lång sikt och att avsätta mark till fri utveckling.

Träden är jordens lungor. Svenska kyrkan bör föregå med gott exempel och visa i praktiken omsorg för natur, biologisk mångfald och arternas överlevnad, något som hänger ihop med människans överlevnad. Det är därför som 20 procent av kyrkans skogar bör lämnas för fri utveckling. För att slippa kalhyggen som förstör den ekologiskt hållbara utvecklingen bör den brukade skogen ställas om till kontinuitetsskogsbruk, dvs. ett hyggesfritt skogsbruk.

Uppsala, Orsa, Veberöd, Nyköping och Stockholm den 27 juni 2015

Terence Hongslo (MPSK)

Jan Segerstedt (MPSK)

Elsa Christersson (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:12
av Jerker Alsterlund

Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för utbildningsintyg, så att unga människor som engagerar sig i kyrkan kan visa meriterande intyg som kan hjälpa dem när de söker arbete.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över om delar av det nationella överskottet kan avsättas för att församlingar ska kunna skapa projektanställningar för unga människor.

Motivering

Svenska kyrkan behöver visa att den kristna tro vi vill leva ut, kan ta sig konkreta uttryck som engagerar sig i samhällsfrågor som är relevanta för nutidsmänniskan. Arbetslösheten för unga människor är ett växande problem, som hotar välfärd och orsakar utanförskap. Unga människor måste få bekräftat att vuxenvärlden, och framför allt kyrkan, tar ansvar för och visar intresse för den unga människans livsvillkor.

Vi i kyrkan är redan duktiga på att engagera unga människor. Men vi skulle kunna bli bättre på att dokumentera och ge intyg på de utbildningar vi ger exempelvis konfirmandassistenter, så att de kan använda det i sina CV. Ett stort problem för unga är också att de har svårt att få arbete trots goda utbildningar i sitt CV, därför att den potentielle arbetsgivaren inte kan värdera den unges arbetsförmåga, när ingen arbetslivserfarenhet finns. Att inte ha några arbetslivserfarenheter blir ett "moment 22" för den unga människan. Här skulle Svenska kyrkan kunna stötta unga att komma ut i arbetslivet, genom att skapa gemensamma intyg och certifieringar på det som unga människor i kyrkan redan får utbildning i, men som de kanske har svårt att visa upp. Det bör också utredas om pengar från nationell nivå kan stimulera församlingar att ge unga "ett första jobb" i kyrkan, kortare anställningar i projekt, som ger de unga möjlighet att ange en yrkesreferens när man söker arbete.

Kyrkan visar sitt engagemang för viktiga frågor för sina unga medlemmar, samtidigt som unga människor kan få uppleva att deras engagemang i kyrkan kan leda till anställningar (med därtill hörande referenspersoner) som ger den unge handfast hjälp ut i arbetslivet.

Västerås den 1 juli 2015

Jerker Alsterlund (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:13
av Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö

Kyrkoantikvarisk ersättning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra Svenska kyrkans regelverk så att kyrkoantikvarisk ersättning får disponeras i tre år istället för nuvarande två år.

Motivering

De antikvariska värden, som Svenska kyrkan är ansvarig för, är utomordentligt stora och viktiga. Detta har riksdag och regering sett och bidrar på ett ansvarsfullt sätt. Den kyrkoantikvariska ersättningen (KAE) som anslås, har en dispositionstid på två år. Det är kort tid då inget arbete kan påbörjas förrän bidragen är beviljade. Endast beslut kan fattas i förväg med förbehållet – om KAE beviljas.

Anbudsförfarande kan inte startas förrän bidrag beviljats. Detta begränsar möjligheter till bred upphandling. Det handlar ofta om omfattande åtgärder med många kompetenser inblandade. Ibland är det speciella materiel som ska tas fram. Ibland behövs specialkompetens och då kan det vara svårt att få in denna hjälp inom den aktuella tidsramen.

Enligt vårt regelsystem ska allt vara klart inom två år. Det är i detta sammanhang en kort tid. Detta kan avläsas i att en stor mängd projekt begär förlängd tid. Det skapar i sin tur osäkerhet. Stiftet och nationell nivå ska bifalla ansökan. År 2015 begärdes förlängning omfattande över 60 miljoner kronor.

Vi föreslår därför en ändring i vårt eget regelverk så de beslutade bidragen kan disponeras i tre år utan förnyad ansökan om förlängd tid.

Våra stiftsantikvarier följer objekten noga och missbruk ska inte behöva ske.

Vessigebro och Vårgårda den 8 juli 2015

Ulla Rickardsson (C)

Birgit Kullingsjö (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:14
av Cornelia Dahlberg

Chemtrails

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta frågan om chemtrails på allvar genom att tillsätta en oberoende vetenskapligt arbetande utredning som vågar ta i beaktande även obekväma, kontroversiella fakta i syfte att värna vår sårbara miljö.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning angående varför en del människor eventuellt uppfattar sig som exkluderade av kyrkan p.g.a. specifika åsikter. Utredningen bör leda till råd och riktlinjer till ansvariga för förmedlandet av kyrkans budskap gällande en inkluderande hållning gentemot samtliga medmänniskor. Därmed menas även människor som tar till sig icke statligt styrda åsikter – såsom iakttagarna av förändringarna i vårt lufttrum samt även människorna som anser nuvarande politiskt vållade massinvandring vara inhuman.

Motivering

... Den amerikanske fysikern Lowell Wood, som arbetat för Pentagon de senaste 40 åren och går under öknamnet 'Doktor Evil', anser att det nu är dags för 'kriget mot stratosfären'. Han deltog i ett toppmöte för amerikanska vetenskapsmän, arrangerat av NASA i november 2006. Lowell Wood föreslog att amerikanskt artilleri ska placeras vid Arktis. Därefter ska himlen bombarderas med miljoner ton partiklar som reflekterar solljuset och sänker temperaturen.

Ur Expressen den 2009-04-21. Hela artikeln finns här:

www.expressen.se/nyheter/dokument/sista-vapnet-i-kampen-for-miljon---att-styra-vadret/

Nu känner vi inte till något artilleri placerat i Arktis som bombarderar vår himmel med partiklar, eller att något beslut fattats i frågan, men kanske har andra metoder med samma syfte utvecklats – och genomförts? Trots dessa många år gamla uttalanden av högt uppsatt vetenskapsman, så idiotförklaras människor som anser att vår himmel ser annorlunda ut i dag än för några år sedan. Dit hör de som påstår att kondensstrimmorna efter vissa flygplan inte består av bara kondens utan även består av andra ämnen, bl.a. aluminium, barium och strontium – s.k. chemtrails. Syftet med att i jetbränslet blanda eller separat bespruta vår himmel med dessa ämnen skulle vara att bl.a. motverka uppvärmningen av vår jord, s.k. geoengineering.

Förekomsten av chemtrails förnekas kraftfullt av våra myndigheter och av så vitt jag vet alla styrande politiker förutom centerpartisten Åsa Runander. Fenomenet

omtalas i andra länders nyhetsrapportering, bl.a. amerikanska CNN, och det pågår proteströrelser på flera håll i Europa och USA mot besprutning av vårt lufttrum. I Sverige däremot råder mestadels tystnad i ämnet p.g.a. den pågående idiotförklaringen av alla som tar upp temat och ifrågasätter – viket vi ju känner till från andra områden i vårt av rädsla för oliktankande präglade land.

Eftersom kyrkan både vill inkludera alla samt ta miljöhoten på allvar så vill jag uppmana kyrkomötet att uppmärksamma både denna häxprocess mot oliktankande samt det eventuella hotet och inte böja sig för det politiska etablissemang. Det kanske är svårt eftersom kyrkan till stor del styrs av detsamma, men jag anser att Svenska kyrkan bör ta dessa människors oro på allvar genom att våga se även på efterforskningar som inte gillas av nämnda etablissemang i symbios med vår skattefinansierade media.

Eftersom kyrkan i övrigt engagerar sig i klimatfrågan bör ett påstått så stort hot mot människans och hela jordens hälsa inte ignoreras – även om man är rädd för att bli kallad ”konspirationsskapare” av beskriven media. Ibland, eller kanske oftast, är ett förverkligande av nya tankar smärtsamt. Eftersom många medborgare hyser farhågor att beskrivna besprutning av nämnda ämnen kan skada växters, djurs och människors hälsa så bör kyrkomötet ta frågan på allvar.

Eftersom kyrkan ger sig ut för att vara inkluderande bör ett inkluderande av *alla* inte vara svårt. Ser vi däremot på hur Svenska kyrkan handskas med människorna som anser att massinvandringen är inhuman och destruktiv, så tycks mycket finnas kvar att göra inom ”inkluderingsprocessen”. Trots att flyktingströmmarna är ett resultat av våra egna politikernas fattade beslut i form av krigshandlingar mot andra länder – som naturligtvis leder till förödelse av de drabbade samhällena, som i sin tur resulterar i flyktingströmmar – så beskylls ifrågasättarna av denna politik för att vara onda i bl.a. Kyrkans tidning.

Norrköping den 28 juni 2015

Cornelia Dahlberg (-)

Kyrkomötet
Motion 2015:15
av Anders Åkerlund

Ge handboksarbetet mer tid

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen tillkänna vad som anförts i motionen angående mer tid för kyrkohandboksarbetet.

Motivering

Gudstjänsten visar kyrkans gudsbild, människosyn och samhällssyn.

Vilken gudsbild möter oss? Är det en obeveklig upphöjd ödesgud eller en Gud som är sårbar, lekfullt nyskapande och samtidigt bortom alla bilder och föreställningar? Hur kan man tala om Gud efter Darwin, evolutionsforskare, Hitler, Idi Amin, Tomas Tranströmer, Desmond Tutu, Ylva Eggehorn, Christina Lövestam m.fl.?

Hur ser vi på människor som söker sig till gudstjänsterna? Man får aldrig en andra chans att göra ett första intryck. Kommer de flesta tyngda av känslor och synd och skam eller med en blandning av olika känslor och tankar och kanske mer av längtan, sökande och öppen nyfikenhet? Hur kan inledning i gudstjänster skapas i nutid? Var finns de ord och de musikstilar som kan uttrycka våra behov, vårt sökande och vår längtan, tro och tvivel, lovsång och vrede? Vad får barnkonventionen för betydelse när det gäller barns och ungdomars inverkan på gudstjänstlivet? Hur mycket oreflekterad textmassa kan en genomsnittlig gudstjänstfirande församling klara av utan att gudstjänsten förlorar tempo? Hur introduceras t.ex. apostoliska trosbekännelsen, som ju formulerats med en helt annan världsbild som vi lämnat för länge sedan? Samtidigt som den håller kyrkan samman genom tiderna och över hela världen.

Hur firar man gudstjänst i vårt föränderliga samhälle? Under mitten av 1960-talet lanserades det första konfirmandmaterialet som myndigförklarade ungdomarna. Konfirmander som mestadels varit objekt för prästens färdiga frågor och svar blev subjekt och medarbetare i sin egen process i sökande efter sammanhang, mening, liv och tro. Detta koncept har utvecklats med konfirmandassistenter och nya metoder i samma riktning som t.ex. livets pärlor eller frälsarkransen. Hur kan det konceptet få genomslag i gudstjänstfirandet där var och en som kommer har något att bidra med? Hur blandas kyrkans erfarenhet med människors sätt att uttrycka sig i musik, dikt, dans och tankar vid kyrkliga handlingar och andra gudstjänster? Luther myndigförklarade människor genom det allmänna prästerskapets teologi. Det är lättare idag att få genomslag för den visionen när människor har mer kunskap och rika erfarenheter att bidra med.

Hur återspeglas den världsvida kyrkans erfarenheter av liv och tro i gudstjänsterna? Vi är ju en del av den världsvida kyrkan, vilket många av oss upplever som en stor rikedom. Vad kan vi lära oss av våra partners i t.ex. Tanzania om

gudstjänstutveckling? Där bevittnar vi ju en oerhört snabb tillväxt med levande gudstjänster och överfyllda kyrkor.

Hur tillvaratas erfarenheter från församlingar i framkanten i vårt land i gudstjänstutvecklingen? Så att gudstjänsten knyter an till deltagarnas situation och behov och inte mest blir en produkt som vi anställda producerar för andra?

Hur håller man hög kvalitet och samtidigt öppnar möjlighet att fira gudstjänster som berör och som kan utvecklas med lokal frihet? Då handlar det nog mer om ledarskap och erfarenhetsutbyte än om överdrivna regelsystem.

Musikaliska experter har satt foten på bromsen i handboksarbetet. Det vill jag också göra ur lite andra perspektiv. Vi ser hur söndagsgudstjänster tappar deltagare. Vi behöver förstå varför människor röstar bort gudstjänsten med fötterna. I den gruppen finns de flesta av våra tillhöriga. När handboken 1986 utarbetades var det två principer som var vägledande, nämligen identitet och relevans. Min bedömning av det arbetet var att det fanns mycket identitet men bara början till relevans. Jag hade en förväntan om att det arbetet skulle utvecklas till ett omtag utifrån relevansen i stället för att i modifierad form fortsätta som vanligt. Enligt min mening finns det mycket i handboksförslaget som är bra men att åsikterna om målen, inriktningen och vägvalen spretar. Vi behöver enligt min mening en nystart av söndagsgudstjänsten och den uppfattningen delar jag med väldigt många människor i vårt land. Statistiken talar sitt tydliga språk. Söndagsgudstjänsten får inte dö ut utan vi måste enligt min mening hitta en bättre balans mellan vår levande identitet och relevansen i tiden. För det arbetet behövs nog mer tid.

Rättvik den 7 juni 2015

Anders Åkerlund (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:16
av Anders Åkerlund

Samordning av begravningsverksamheten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om samordning av begravningsfrågorna på riks- och stiftsplan.

Motivering

Svenska kyrkan har under århundraden tagit ansvar för begravningsfrågorna med få undantag. År 2000 förändrades relationen med staten men uppgiften sker ju numera enligt överenskommelse med staten och med bevarad utdebiteringsrätt genom begravningsavgift.

Vid en konferens anordnad av Västerås stift den 8 maj detta år framkom tydligt, vilket vi redan visste, att det saknas ett representativt organ på riks- och stiftsplan inom den kyrkliga organisationen som har sin uppgift att samordna denna kärnverksamhet inom Svenska kyrkan.

Kravet på enhetlig begravningsavgift, tolkning av tillämpning av lagar och förordningar, inrättande av särskilda begravningsplatser för den växande muslimska befolkningen, policyfrågor m.m. ökar kravet på kyrklig samordning på riks- och stiftsplan.

Svenska kyrkan har fått förtroendet att ansvara för begravningsverksamheten i vårt land. Det kräver att denna kärnverksamhet samordnas inomkyrkligt tydligare och mer representativt i möte med staten och inomkyrkliga nivåer.

Rättvik den 7 juni 2015

Anders Åkerlund (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:17
av Cornelia Dahlberg

Solceller på kyrktak

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att tak med inbyggda solceller tillåts på lämpliga kyrkor.

Motivering

Många vackra kyrkor står som bekant ofta tomma och drar kostnader i form av uppvärmning i vårt kalla land. Svenska kyrkan har, så vitt jag blivit informerad om, beslutat att satsa på mer solcellsdriven el i sina fastigheter, dock undantaget kyrkorna.

Självklart vill jag inte se ett gammalt vackert kyrktak beklätt med fula solpaneler. Det jag skulle vilja väcka diskussion kring är däremot i första hand de nyare kyrkorna samt den nyare solcellstekniken. Denna innebär att takpannor kan ha inbyggda solceller, vilket innebär att man slipper ”fula” extra konstruktioner för att fästa solpanelerna ovanpå befintligt tak. Med den tekniken kan ett tak med solceller t.o.m. se vackert ut.

För att värna vår miljö och visa att kyrkan omsätter de klimatsmarta tankarna i mer verklighet.

Norrköping den 28 juni 2015

Cornelia Dahlberg (–)

Kyrkomötet
Motion 2015:18
av Olle Burell m.fl.

Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för ett utvecklat diakonalt samarbete på Europeanivå.

Motivering

Svenska kyrkan har varit en av de tydligare rösterna till försvar för asylrätten och den självklara utgångspunkten för människor på flykt från förtryck och förföljelse. Ofta har Svenska kyrkan med självklarhet stått upp för en solidarisk flyktingpolitik i Sverige.

Svenska kyrkan har också bidragit starkt till en utveckling av integrationspolitiken i Sverige och till försvar för allas rätt till sin identitet och ett multikulturellt samhälle. Likaså har Svenska kyrkan med många av sina medarbetare, både vigda och lekmän, stått främst i arbetet för solidaritet och medmänsklighet. Ett av de tydligare exemplen på detta är det påskupprop som initierades för några år sedan.

Kort sagt har Svenska kyrkan blivit en av de ledande rösterna till försvar för solidaritet och medmänsklighet. Det som Svenska kyrkan sagt och inte minst gjort har bidragit till att i Sverige försvara människovärdet och att motverka ett samhälle som bryts isär på grund av att människovärdet sätts åt sidan.

Det diakonala uppdraget har helt enkelt tagits på allvar av Svenska kyrkan i Sverige. Därutöver bedriver också Svenska kyrkan en mycket viktig och omfattande diakoni genom Svenska kyrkans internationella arbete, både profetiskt och praktiskt. Både det nationella och internationella arbetet är centralt och måste inte bara försvaras utan alltid utvecklas. Svenska kyrkan måste fortsätta vara en tydlig röst och aktör både här hemma i Sverige och genom vårt internationella biståndsarbete.

Samtidigt upplever vi hur behovet av en tydlig profetisk diakonal röst blir allt större i Europa. Dels handlar det om hur olika länder i EU tar olika stort ansvar för den stora flyktingström som följer av de konflikter och det förtryck som pågår i olika delar av världen. Den instabila situationen i flera av MENA-länderna (Mellanöstern och Nordafrika), kriget i Syrien och Daesh (ISIS) härjningar, förtrycket i Eritrea, oron och instabiliteten i Burundi, ja, listan kan dessvärre göras alltför lång, ställer krav på medmänsklighet och solidaritet från övriga världen, och inte minst från hela Europa.

Fler EU-länder måste ta sitt ansvar för att ge skydd och trygghet för flyktingarna. Dessutom handlar det om att alla EU-länder måste utveckla sin nationella politik för att se till att mänskliga rättigheter och människovärdet försvaras för alla EU-medborgare. Exempelen på hur EU-länder accepterar, till och med som stater bidrar

till förtryck och förföljelse, har dessvärre blivit allt fler. Kyrkans starka röst till försvar för medmännisklighet och solidaritet behövs också på den europeiska nivån.

Svenska kyrkan deltar redan idag i flera viktiga internationella samarbeten, där människovärdet och solidariteten värnas i både ord och handling. Situationen är dock idag sådan att nuvarande insatser inte är tillräckliga. Samarbetet med vänkyrkor i övriga delar av Europa måste förstärkas, så att kyrkornas röst tydligt säger ifrån och står upp för medmännisklighet och människovärde.

Den profetiska diakonin måste förstärkas också på EU-nivå. Såväl för att påverka alla EU-länder att praktiskt och konkret bidra till en öppen och medmänsklig flyktingpolitik, som för att stå upp för människovärdet och allas rätt till sin identitet och möjlighet att leva ett fritt och rikt liv i Europa. Kyrkostyrelsen bör, enligt vår mening, uppdra att utveckla arbetet på EU-nivå till stöd för detta.

Stockholm, Norrköping, Eskilstuna och Hudiksvall den 8 juli 2015

Olle Burell (S)

Lars Stjernkvist (S)

Agneta Brendt (S)

Lars G Linder (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:19
av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke

Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att all verksamhet för barn och unga på Svenska kyrkans nationella konferenser ska vara avgiftsfri.

Motivering

Låt barnen komma till mig och hindra dem inte ...

Glädjande nog är barn inbjudna till konferenser som arrangeras av Svenska kyrkans nationella nivå. Det gäller t.ex. Världens fest, men även arrangemang då barnen är i fokus, som Ärkebiskopens möte om barn och unga.

Barn har ingen, eller begränsad, egen ekonomi och är därmed beroende av sina vårdnadshavares ekonomi. Det är orimligt att vårdnadshavares ekonomi är helt avgörande för barns deltagande i kyrkans aktiviteter, ett onödigt hinder.

Vi föreslår därför att barn och ungas deltagande i nationella konferenser ska vara avgiftsfritt.

Stockholm och Rydebäck den 8 juli 2015

Olle Burell (S)

Sofija Pedersen Videke (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:20
av Olle Burell m.fl.

Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar.

Motivering

Svenska kyrkans grundläggande syn är att alla människor har lika värde och att kyrkan ska vara fri från all form av diskriminering. Det är av största vikt att det genomsyrar de kyrkliga handlingarna. Ingen ska riskera att mötas av strukturer eller bemötande som kan uppfattas diskriminerande.

Ett tydligt ställningstagande i den riktningen var när kyrkomötet för sex år sedan fattade beslut om att äktenskap ska kunna ingås i Svenska kyrkan också av samkönade par. Av beslutet framgår också att två äktenskapssyner ska kunna inrymmas i Svenska kyrkan, vilket fick till följd att den präst som inte vill viga samkönade par kan avstå. Det betyder dock inte att det enskilda paret ska mötas av inskränkningar vad gäller friheten att vigas i sin hemförsamling eller den församling de väljer. Det är kyrkoherdens ansvar att se till att det finns en präst som kan förrätta vigseln. Motsvarande gäller också andra kyrkliga handlingar, oavsett familjebild ska medlemmar i Svenska kyrkan aldrig behöva riskera ett diskriminerande beteende.

Under den tid som gått sedan beslutet har många samkönade par valt att gifta sig i kyrkan och många har också valt att döpa sina barn. Det fungerar på de flesta håll alldeles utmärkt, paren bemöts med välkomnande och glädje från församlingens sida. Det finns fungerande regler och rutiner som gör att paret inte behöver konfronteras med att det kan finnas präster i församlingen som inte vill utföra kyrkliga handlingar åt samkönade par.

När beslutet om samkönade äktenskap togs och beslutet om att tillåta enskilda präster att avstå från att viga par av samma kön, var det under förutsättning att inga par skulle diskrimineras. Det är alltså inte per definition diskriminering att en präst har rätt att avstå från vissa kyrkliga handlingar, utan diskrimineringen uppstår när parets rätt till kyrklig vigsel inskränks eller när de bemöts annorlunda än andra par. Det är då centralt att följa upp hur det fungerar i praktiken, vilket kan få till följd att vissa bestämmelser behöver förändras för att förtydliga ansvaret för att ingen diskriminering ska ske.

Med anledning av ovanstående föreslår vi att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskriminering sker i samband med vigsel eller andra kyrkliga handlingar.

Mot 2015:20

Stockholm den 30 juni 2015

Olle Burell (S)

Marta Axner (S)

Wanja Lundby-Wedin (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:21
av Olle Burell och Johan Åkesson

ILO-konvention 169

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppvakta regering och riksdag till stöd för en ratificering av ILO-konvention 169.

Motivering

Efter förra årets behandling av motionen *Stöd samernas rättigheter* behöver kyrkomötet nu göra ett klarläggande. Kyrkomötet beslutade att avslå motionen vilket gav intrycket att Svenska kyrkan inte stöder samernas sak, något många reagerade negativt på. Det föranledde Svenska kyrkans generalsekreterare att göra ett förtydligande avseende Svenska kyrkans hållning samt att informera om dess insatser för samerna och deras rättigheter. Under 2015 kommer en vitbok om kyrkans behandling av urfolken att presenteras. Syftet är att läka relationer, att ge människor upprättelse och att öka förståelsen för samiska erfarenheter.

Förverkligandet av mänskliga rättigheter i Sverige har sedan i höstas åter varit föremål för granskning från FN. Den 26 januari förhörde regeringskansliet i Genève, inom ramen för Universal Periodic Review, om processen rörande efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. I samband med det valde Svenska kyrkan i sin rapport till FN att lyfta frågan om bristande ansvarstagande för urfolksrättigheter. ”Sverige måste nu ta flera kliv framåt”, skrev ärkebiskopen på DN debatt den 25 januari.

Ett av argumenten vid debatten i förra höstens kyrkomöte angående samernas rättigheter handlade om att intressen stod mot varandra och att man därför inte skulle gå så skyndsamt fram. Vi anser att ett viktigt steg till stöd för samernas rättigheter är att, i likhet med Norge och Danmark, ratificera ILO-konvention 169. Det skulle sannolikt innebära att förhandlingsläget blir ett annat.

Vi föreslår därför att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppvakta regering och riksdag till stöd för en ratificering av ILO-konvention 169.

Stockholm och Simrishamn den 8 juli 2015

Olle Burell (S)

Johan Åkesson (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:22
av Olle Burell och Birgitta Halvarsson

Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att i budgeten tillföra ytterligare medel till kyrkostyrelsen för att löpande och mot behov kunna ge stöd åt de församlingar som aktivt arbetar med flyktingar och asylsökande.

Motivering

Flera församlingar har flyktingförläggningar inom sina gränser. På flyktinganläggningarna finns ofta både barn och vuxna. Miljön är många gånger ansträngd med trängsel, oviss väntan, tristess och spänningar inom flyktinggruppen. Konflikter i hemlandet aktualiseras ofta på anläggningarna.

Den nya situation som uppstått för Svenska kyrkan i de områden där flyktingar har hänvisats kräver ökade ekonomiska resurser. I vissa pastorat/församlingar kan upp emot 5–10 procent av invånarantalet bestå av flyktingar, inte sällan i kommuner med jämförelsevis höga ohälsotal, dåliga skolresultat, hög arbetslöshet, höga självmordstal och en ansträngd kommunal ekonomi.

Vår diakonala verksamhet och stöd har sin grund att vi är kristna. Det kan kräva mer utbildning av förtroendevalda, anställda och dem som på volontärbasis ställer sig till förfogande.

De fem miljoner kyrkostyrelsen våren 2015 fick i uppdrag att fördela till pastorat/församlingar som riktat församlingsstöd räcker inte. De aktuella utmaningar församlingar står i kräver både okonventionella och konventionella lösningar samt resurser för att genomföra dem. Därför bör kyrkostyrelsen ges tillräckliga medel för att på nationell nivå, i samråd med stiftet, fördela dessa till behövande pastorat/församlingar.

Svenska kyrkan står idag inför en helt ny situation. Vi behöver därför förändra och vidga våra sätt att arbeta. För att motverka att främlingsfientligheten ökar i allmänhet och i församlingar med asylsökande i synnerhet krävs ökade insatser. Svenska kyrkan har också ett ansvar för att grupper inte ställs mot grupper när stödåtgärder ska fördelas. Som kristna bär vi ansvar gemensamt oavsett om vi bor i församlingar med flyktingförläggningar eller inte.

Stockholm och Karlstad den 30 juli 2015

Olle Burell (S)

Birgitta Halvarsson (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:23
av Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin

Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt tillkännage att Svenska kyrkan stöder Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

Motivering

Världshälsoorganisationen WHO antog 2003 världens första folkhälsokonvention, WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Den syftar till att minska den tobaksrelaterade sjukligheten och dödligheten, men också att minska tobakens samhälls- och miljöpåverkan. Bakgrunden är att tobaksproblemet endast kan lösas genom en kombination av olika åtgärder från global till lokal nivå. Sverige anslöt sig till konventionen 2005. För ett enskilt land innebär en anslutning en politisk viljeyttring för ett förstärkt och kontinuerligt tobaksförebyggande arbete.

Även om tobaksbruket har minskat i Sverige är det ingen tvekan om att mer åtgärder behövs. Socialstyrelsen uppskattar att det årligen dör ca 12 000 personer till följd av rökning, den vanligaste orsaken är en cancersjukdom, men även hjärtinfarkt, stroke och KOL hör till vanliga sjukdomar.

Folkhälsoexperter i Sverige föreslår att regering och riksdag beslutar om 2025 som mål för utfasningen av rökningen i vårt land och med målet att mindre än 5 procent av befolkningen då röker. Det ska jämföras med dagens dryga 10 procent. Strategin med tobakspolitiska planer kopplade till slutdatum har internationellt fått namnet Tobacco Endgame och motsvarande finns här med tillägget Rökfritt Sverige 2025. Det finns idag en motsvarande viljeinriktning från regeringens sida men inga formella beslut.

Målet ska nås genom att Sverige på allvar och fortlöpande genomför den breda strategi som tobakskonventionen anvisar. Tobacco Endgame handlar alltså inte om några absoluta förbud mot tillverkning, försäljning, innehav eller användning av tobak.

På nationell nivå är Tobaksfakta ansvarig, där en styrgrupp bestående av representanter för stödjande organisationer medverkar. Hittills har 76 organisationer ställt sig bakom Rökfritt Sverige 2025, däribland Cancerfonden, Hjärt- och lungfonden, Astma- och allergiförbundet samt Yrkesföreningar mot tobak.

Då Svenska kyrkan är en rikstäckande organisation med verksamhet riktad till unga och med ett starkt engagemang i miljöfrågor, tror vi att Svenska kyrkans deltagande i kampen mot tobak kan ha ett avgörande inflytande.

Vi föreslår därför att kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ställer sig bakom Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

Stockholm den 30 juni 2015

Olle Burell (S)

Wanja Lundby-Wedin (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:24
av Birgitta Söderfeldt m.fl.

Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Motivering

Vid kyrkomötet 2014 belystes och diskuterades de svårigheter som uppstår när människor med hårt trängd ekonomi har problem med kyrkoavgiften i dess nuvarande utformning. Information gavs om att socialtjänsten ibland krävt att personer som begär försörjningsstöd först ska lämna Svenska kyrkan för att kunna få ekonomisk hjälp. Det finns också andra tillfällen när myndigheter begärt att medlemmar i Svenska kyrkan ska begära utträde t.ex. inför en skuldsanering. Det finns också människor med en trängd ekonomi som på eget initiativ väljer att utträda ur kyrkan, trots att de egentligen skulle vilja stanna kvar som medlemmar. Att införa någon form av differentierad avgift skulle enligt den utredning som gjordes i samband med kyrkomötet 2014 vara omöjligt.

I samband med att frågan behandlades 2014 kom en idé upp om att införa en form av "fritt" medlemskap. Svenska kyrkan skulle då inte rapportera den personen som medlem till Skattemyndigheten, men i övrigt skulle han/hon vara medlem på samma sätt som andra kyrkotillhöriga. Vi önskar att kyrkan utreder hur införande av ett sådant medlemskap ska utformas.

Stockholm den 9 juli 2015

Birgitta Söderfeldt (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Emilia Lindstrand (ViSK)

Kekke Paulsson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:25
av Birgitta Söderfeldt m.fl.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att informera om den nya lag som innebär att bristande tillgänglighet är en form av diskriminering och att det är en skyldighet för kyrkan att åtgärda brister i tillgängligheten.

Motivering

Från och med den 1 januari 2015 ingår bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering i diskrimineringslagen (www.mfd.se/funktionshinderspolitik). Det nya förbudet mot diskriminering ska bidra till att öka tillgängligheten i samhället så att människor med funktionsnedsättning kan delta på likvärdiga villkor.

Det finns vissa undantag i lagen, men inte då det gäller organisationer. Trots att lagen har gällt under flera månader har informationen från samhället varit bristfällig och få människor torde vara medvetna om lagen.

I Svenska kyrkans församlingar har sedan lång tid många åtgärder gjorts för att öka tillgängligheten. Fortfarande finns dock stora brister och för att komma vidare är det av stor vikt att alla församlingar och andra verksamheter inom Svenska kyrkan informeras om den nya lagen och med den som utgångspunkt fortsätter arbetet för tillgänglighet för alla.

Stockholm den 9 juli 2015

Birgitta Söderfeldt (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Emilia Lindstrand (ViSK)

Kekke Paulsson (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:26
av Ylva Wahlström m.fl.

Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer kring Svenska kyrkans förkunnelse via evangelieboken och kyrkohandboken, som rensar bort allt förakt för den judiska traditionen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handlingsplan som på teologisk grund skyddar det unika människovärdet mot den framväxande främlingsfientligheten och rasismen inom såväl kyrkan som samhälle.

Motivering

Det sker en oroande utveckling inom vårt land likväl som i resten av Europa och i hela världen. Synen på våra medmänniskor har förändrats och detta märks tyvärr allt tydligare även inom vår kyrka. Teologiskt följer vi en radikal jude som under sitt mänskliga liv var ett barn på flykt undan maktens män.

Vi som kyrka måste stå upp mot och inte acceptera nazistiska strömningar med förakt för allt som är judiskt, ifrån Moseböckerna fram till modern tid. Det judiska folkets skrifter lär oss att främlingen ska vi ta väl hand om. Idag har främlingen åter många olika ursprung.

Mycket tidigt hade det judiska folket vetskap om förtryck och vägen från detta. Utan de judiska rötterna och gemenskapen idag, vore kristendomen mycket fattigare. Tyvärr har kristendomen ofta hamnat på felaktiga vägar t.ex. under andra världskriget.

Vi har en del att göra upp med inom vår egen Svenska kyrka. Exempelvis begränsade kyrkliga ledare möjligheten för den tyske teologen och motståndsmannen Dietrich Bonhoeffer att åka runt och förkunna kamp mot nazismen under brinnande världskrig, vilket bl.a. Martin Lind har skrivit om. Bonhoeffer avrättades senare av Hitlers män.

Först under 1970-talet började vår kyrka använda Gamla testamentet i söndagsgudstjänstens förkunnelse. När handboken och delvis evangelieboken förnyas är det centralt att inget kränker den judiska läran som Jesus var förkunnare och förnyare av.

Svenska kyrkan behöver kraftsamla mot all form av rasism och förtryck. Detta måste vi göra utifrån vår kyrka och inte bara i ekumeniska och interreligiösa sammanhang. Vi kan då gå i fronten för att försvara alla de mänskliga rättigheterna i Guds heliga namn.

Vi inte bara måste söka våra judiska rötter, vi berikas även av dessa och kanske ännu mera av mötet med den levande judendomen idag. Vi har djupa rötter gemensamt med den judiska tron och även med islam. I dagens judendom firas flera högtider som har med naturen och tacksamhet att göra. Och på bar mitzvah tycks

släkten vara mer jublande glad än vi är vid vår konfirmation. Denna festglädje kan man få möta vid Västra muren i det heliga landet vilket tillhör alla de tre religionerna och där många idag, på olika sätt, allt tydligare kämpar för försoning. Se gärna boken *Om jag glömmet dig, Jerusalem*, poetiskt skriven av den katolska nunnan Syster Sofie Hamring O.P.

Vi och judendomen har en gemensam gudssyn och teologi, men en unik kristologi, enligt professor Jesper Svartvik m.fl. De fattiga och förtryckta har via befrielsesteologin funnit vägen till befrielse från trälldomen liksom judarna en gång gjorde. Regnbågens vackra löfte kommer från Noas ark i Gamla Testamentet.

Utifrån detta synsätt på våra judiska vänner bör vi gå vidare och motverka all övrig rasism och främlingsrädsla vilket ofta har sin grund i att vi ser olikheter som ett problem snarare än som möjligheter och rikedom.

Stockholm den 7 juni 2015

Ylva Wahlström (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:27
av Ylva Wahlström m.fl.

Biskop i kanske tio år

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheter för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop.

Motivering

Nu är våra biskopar på väg att bli allt yngre. Så att vara biskop ända till pension blir allt tuffare och gör det extra svårt att hålla engagemang och glädje i sina viktiga uppdrag. Då behövs nya möjligheter utredas. Biskopar emeriti skulle kunna ha utbildandeuppdrag, forska men även gå tillbaka till församlingsarbetet som till exempel kyrkoherde. Många möjligheter borde kunna finnas, vi behöver våga tänka nyskapande. Pigga biskopar emeriti borde kunna vara en tillgång som frilansande inom vår organisation.

På annat håll i vårt samhälle sitter man allt kortare på sitt ledandeuppdrag, så att då få biskopar som man förväntar sitta kanske 20 år är inte mänskligt hållbart. Och att ge fler möjlighet att bli biskopar borde vara berikande av vår kyrka. Och redan idag har vi glädje av våra pensionerade biskopar.

Stockholm den 6 juli 2015

Ylva Wahlström (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Hildegard Jarskog (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:28
av Julia Kronlid

Nationellt hjälpcentrum för konvertiter

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta ett nationellt hjälpcentrum för att hjälpa dem som konverterat från en annan religion till kristendomen och utsätts för förtryck och förföljelse.

Motivering

Inte bara i andra länder riskerar de som konverterat från islam till kristendom trakasserier och förföljelser eller till och med hot om livet, utan detta förekommer även i Sverige. Detta gäller naturligtvis inte alla som konverterar men det finns vittnesbörd från flera personer som upplever att de blivit hotade till livet, spottade på och betraktade som orena för att de lämnat islam och blivit kristna. Det förekommer säkert gällande andra religioner också men vi hör inte lika mycket om det i Sverige. Svenska Evangeliska Alliansen har presenterat ett reportage om detta på internet och där framkom vittnesbörd med vad konvertiter fått uppleva och höra av andra med följande citat:

”Du är oren, du är otrogen, du är väldigt smutsig och du måste dö.”

”Sedan jag döptes lever jag nu i ständig fruktan på grund av hot om att dödas.”

”De flesta av mina vänner har vänt sig bort från mig och betraktar mig som oren.”

En person som konverterat från en annan religion till kristendomen och som på grund av det på olika sätt blir utsatt för förföljelse, trakasserier och hot blir enormt utsatt och ensam. Det är därför av stor vikt att Svenska kyrkan kan vara med och stötta och hjälpa en sådan person.

Svenska kyrkan kan här ta ett särskilt ansvar att hjälpa utsatta konvertiter i Sverige genom att inrätta ett nationellt hjälpcentrum där människor kan erbjudas praktiskt och psykosocialt stöd och hjälp, samt även kontakter med berörda myndigheter i den mån det behövs. Svenska kyrkan kan också bistå kristna konvertiter med andlig vägledning och gemenskap när det önskas.

Stockholm den 9 juli 2015

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:29
av Julia Kronlid och Aron Emilsson

Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en politik som i Mellanösternkonflikten förhåller sig mer neutral och inte så tydligt tar parti för ena parten.

Motivering

Vår mening är att Svenska kyrkan i sitt internationella arbete i första hand bör prioritera stöd för utsatta och förföljda kristna i andra länder eftersom det torde vara en del av kyrkans ansvar när vi är en del av den världsvida kyrkan.

Rent humanitärt hjälparbete är också en naturlig del av Svenska kyrkans internationella arbete.

Att Svenska kyrkan ska ta aktiv ställning och föra en egen utrikespolitik i känsliga internationella konflikter ser vi dock inte vara kyrkans uppgift. Utgångspunkten för kyrkans förhållningssätt till väpnade konflikter i världen bör vara en strävan efter försoning och fred. Detta förutsätter respekt och lyhördhet för samtliga inblandade parter ståndpunkter och intressen. Mot bakgrund av detta bör kyrkan bland annat ompröva sitt hittills alltför ensidiga ställningstagande för Palestina i Israel–Palestinakonflikten.

Svenska kyrkan förhåller sig på ett oproportionerligt sätt mycket kritisk till Israel och det judiska folket trots att judendomen och Israel är en del av kristendomens rötter och vi har en gemensam historia. Låt oss aldrig glömma den förföljelse och utsatthet judarna utsatts för i tusentals år.

Givetvis måste Israel få kritiseras när det är befogat men vi anser det olämpligt att en tjänsteman från Svenska kyrkan gör sig till talesperson för hela Svenska kyrkan och välkomna regeringens erkännande av Palestina hösten 2014. Även om kyrkomötet 2012 fattade beslut att uppmana svenska regeringen att verka för att Palestina ska upptas som fullvärdig medlem i FN har inte nuvarande valda församling i kyrkomötet beslutat om att stödja ett svenskt erkännande av Palestina som stat. Detta är en känslig fråga och det kan inte vara rimligt att samtliga medlemmar i Svenska kyrkan ska tvingas förhålla sig till ett politiskt laddat utrikespolitiskt ställningstagande som detta. Både Fatah och Hamas har antisemitism och stöd till terrorism med i sin propaganda. Hamas har som uttalat mål att förrinta Israel och döda alla judar och de styr på Gaza. Det måste finnas en förståelse för att alla i Svenska kyrkan inte har som önskan att i dagsläget stå bakom ett erkännande av dessa organisationer som styr i Palestina, även om många inklusive Sverigedemokraterna vill se en tvåstatslösning långsiktigt.

Mot 2015:29

Vi anser att Svenska kyrkan ska förhålla sig mer neutral än idag till konflikten i Israel och Palestina och tydligare också lyfta fram Israels och judarnas perspektiv och situation i konflikten.

Stockholm den 9 juli 2015

Julia Kronlid (SD)

Aron Emilsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:30
av Julia Kronlid och Aron Emilsson

Svenska kyrkans kristna identitet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan återtar en tydlig kristen identitet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan tydligare fokuserar på och prioriterar de fyra grundstenarna gudstjänst, undervisning, mission och diakoni.

Motivering

Det svenska samhället har under de senaste decennierna genomgått en djupgående omvandling med få motstycken i historien. Traditioner, gemenskaper, normer och moral har utmanats och luckrats upp och blivit alltmer flytande och föränderliga. Sverigedemokraterna vill bryta denna negativa utveckling. Vi vill återskapa en kyrka som åter betonar värden som tro, tradition, trygghet och kontinuitet och som kan utgöra en fast punkt i en alltmer yttlig och osäker värld.

I sin iver att vara politiskt korrekt och inte kränka någon annan religion har Svenska kyrkan idag börjat bli alltmer otydlig i sin kristna identitet.

Vi menar att kärleken till alla människor oavsett tro och bakgrund är grundläggande i den kristna tron. Det är dock inte detsamma som att vara otydlig i tron på att vägen till Gud är genom förlåtelse och försoning genom Guds enfödde son Jesus Kristus född av jungfru Maria som genom döden och uppståndelsen gav möjligheten för *alla* människor att motta förlåtelse och frälsning.

Låt oss inte glömma vad som står i Johannes 3:16–17: ”Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv. Inte sände Gud sin Son till världen för att döma världen utan för att världen skulle bli frälst genom honom.”

Detta är ett kärlekens budskap ett erbjudande som Svenska kyrkan ska vara stolt över att företräda och det finns inget tvång och ingen kränkning gentemot någon annan i det budskapet.

Svenska kyrkan ska stå upp för religionsfrihet men religionsfrihet innebär att också Svenska kyrkan är fri att tro på det kristna budskapet.

Olika uttalanden från företrädare i Svenska kyrkan som bland annat handlat om en osäkerhet kring hur vi ska tala om jungfrufödseln, synen på Jesus och Muhammed och om Jesus är Guds son har gjort att en del medlemmar idag känner en viss osäkerhet om Svenska kyrkan i praktiken står upp för den evangelisk lutherska tron så som det uttrycks i kyrkoordningen eller om Svenska kyrkan förminskats till en allmän politisk och religiös samlingsplats. Vi får alltför många

vittnesbörd om människor som lämnar kyrkan för att de inte längre känner igen sig och inte känner en trygghet till vad kyrkan står för.

Att Svenska kyrkan anställt en imam och samlat pengar till moskébygge ger också uttryck för en osäkerhet som skapar förvirring hos medlemmar.

Ovanstående inriktning och händelser menar vi inte stämmer överens med det som kyrkoordningen uttrycker att Svenska kyrkans lära ska vara grundad i Guds heliga ord samt att kyrkans biskopar ska ansvara för att evangelium predikas rent och klart, att svara för ledning och tillsyn och vårda och värna kyrkans enhet. Därför menar vi att kyrkostyrelsen bör ta ett ansvar i att följa upp att Svenska kyrkan i sitt budskap och i sin verksamhet är tydliga i sin kristna identitet och respekterar kyrkoordningen så att medlemmarna kan känna en trygghet och kontinuitet i Svenska kyrkans tro bekännelse och lära.

Svenska kyrkans verksamhet vilar på fyra ben: gudstjänst, undervisning, mission och diakoni. Vi anser att dessa fyra grundstenar tydligare bör lyftas fram och vara prioritet för svenska kyrkans verksamhet. Svenska kyrkan tappat medlemmar och ska svenska kyrkan locka medlemmar igen behöver dessa grundstenar prioriteras och utvecklas. Vi anser att svenska kyrkan alltför mycket har tagit på sig rollen som politisk opinionsbildare exempelvis i klimatfrågan, migrationsfrågan och Israel/Palestinafrågan på bekostnad av att tydligt förmedla det kristna budskapet och stå för trygghet, tro och tradition. I dagens föränderliga samhälle behövs inte en osäker rädd kyrka utan en kyrka som är trygg i sin kristna identitet och kan utgöra en fast punkt i livet.

Stockholm den 9 juli 2015

Julia Kronlid (SD)

Aron Emilsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:31
av Julia Kronlid och Aron Emilsson

Stöd till förföljda och utsatta kristna

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan i sitt internationella arbete ska prioritera och intensifiera sina ansträngningar i syfte att stödja förföljda och utsatta kristna
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att öka humanitärt bistånd till Syrisk internflyktingar genom ett samarbete med syriska, katolska, kaldeiska och arameiska kyrkor på plats.

Motivering

I Nigeria har ett antal attacker emot kristna eller muslimer som inte accepterar deras tolkning av islam utförts av den islamistiska gruppen Boko Haram! I vissa delstater har det tagits beslut som lett till att kristna blivit utsatta för begränsningar i skolorna, hotade om kidnappning, blivit utsatta för tvångsäktenskap, samt blivit nekade anställning, rent vatten och hälsovård. Det är förenat med risker att konvertera till kristendom och farligt för kyrkor att ta emot nyomvända.

Nordkorea som klassas som det land där det är svårast att vara kristen av organisationen Open-Doors. Det är förenat med stor fara att vara kristen och risken är stor att bli dömd till fruktansvärda arbetsläger med djupt omänskliga förhållanden. Detta på grund av en förtryckande kommunistisk regim och inte tillåter att någon ifrågasätter regimen.

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och vi anser att Svenska kyrkan har ett särskilt ansvar för dem som förtrycks och förföljs på grund av att de står upp för den kristna tron. Vi anser att kyrkan i alltför liten grad gjort ansträngningar internationellt för att stödja förföljda kristna.

Vi anser därför att Svenska kyrkan i sitt internationella arbete bör fästa större uppmärksamhet på och stödja utsatta kristna i andra länder.

Den fruktansvärda situationen i Syrien där den ena grymheten avlöser den andra tycks inte ha någon ände. Situationen är givetvis svår för alla drabbade civila i området men vi anser att det finns anledning att även lyfta upp just de kristnas situation. Sen konfliktens början har de kristna haft det svårt och de kristna står inför en situation att bli helt utplånade från Syrien.

I Irak har det länge pågått en etnisk rensning av kristna och situationen har på senare tid försämrats ytterligare på grund av IS. IS har begått fruktansvärda övergrepp på alla muslimer och kristna som inte ställer upp på IS krav och de kristna som grupp och deras kulturellt viktiga platser står inför total utplåning.

Ett konkret sätt att stödja utsatta kristna i området menar vi är att upprätta ett närmare samarbete med lokala kyrkor på plats i Syrien och Irak såsom syriska och katolska.

Stora hjälporganisationer som FN och Internationella Röda korset/Röda halvmånen gör ett fantastiskt arbete i närområdet och humanitärt bistånd till dem är av stor vikt. Det finns dock utsatta grupper inte minst kristna inne i Syrien dit hjälpen via stora organisationer inte alltid når fram. Kyrkorna på plats har god lokalkännedom och bedriver humanitärt bistånd till alla behövande på plats och når fram till områden och folk som kanske inte de stora organisationerna gör.

Som en insats och ett led i att verka i den kristna världsvida kyrkan anser vi det vara av stor vikt att Svenska kyrkan utökar sitt humanitära bidrag samt att detta görs i samarbete med kyrkor med god lokal kännedom och utarbetat humanitärt arbete.

Stockholm den 9 juli 2015

Julia Kronlid (SD)

Aron Emilsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:32
av Björn Andersson och Maria Lagerman

Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästa mandatperiod.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om kyrkoordningen kan förtydliga kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

Motivering

Idag väljs många för uppdrag i Svenska kyrkan utan att ha nödvändig kunskap om vad det innebär i form av ansvar. Ofta är bristerna stora lokalt i att man är ytterst ansvarig juridiskt som arbetsgivare, även om man delegerar t.ex. det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) till enskild delegat. Bristerna leder många gånger till kostnader och avhopp för de enskilda församlingarna/pastoraten. Ett sätt att öka medvetenheten är att det tas fram ett tydligt material om vad det innebär att vara ledamot i ett kyrkoråd ur ett arbetsgivarperspektiv.

Detta material bör kunna användas i arbetet inför nästa mandatperiod för att medvetandegöra det ansvar man har, innan man väljs till ett uppdrag.

Med förtydliganden i kyrkoordningens bestämmelser på detta område hyser vi en förhoppning att synliggöra det arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar man har som ledamot i ett kyrkoråd.

Skene och Ramsberg den 3 juni 2015

Björn Andersson (S)

Maria Lagerman (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:33
av Björn Andersson och Maria Lagerman

Sanktionsavgift i domkapitlet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa sanktionsavgifter i domkapitlet.

Motivering

Idag saknas möjligheter för domkapitlet att utdöma sanktionsavgifter vid tillsyn. Kyrkoordningen förutsätter att den som erhåller kritik, eller i övrigt uppmanas att vidta rättelse, följer det beslut som domkapitlet fattat.

Detta är idag inte helt självklart på många håll och då det ofta är samma pastorat/församling som återkommer i liknande ärenden upplevs det som verkningslöst att få rättelse för den eller de som klagar.

I ”primärkommunala” sammanhang har tillsynsmyndigheten möjligheten att påkalla rättelse, men även att då göra det med vite om ändring eller rättelse inte sker t.ex. inom utsatt tid.

För att inte urholka domkapitlets tillsynsansvar bör möjligheten att förelägga om sanktionsavgift prövas.

Skene och Ramsberg den 3 juni 2015

Björn Andersson (S)

Maria Lagerman (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:34
av Aron Emilsson och Julia Kronlid

Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017.
2. Kyrkomötet beslutar att söka kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammandet av reformationsjubileet på nationell nivå.

Motivering

År 2017 firas reformationsjubileum i stora delar av Europa och den lutherska kyrkvärlden. Detta med anledning av att det då är 500 år sedan Luther spikade upp sina 95 teser i Wittenberg, kvällen den 31 oktober 1517, något som brukar ses som startskottet för reformationen.

Reformationens födelse och utveckling har, som bekant, haft mycket stort inflytande i det protestantiska Europa. Kyrkor, stater och folk påverkades direkt eller indirekt av den lutherska reformationen, vilken lade grunden för mycket av det vi idag har byggt vidare på i våra nationer runtom i Europa. Inte minst i Sverige har reformationen haft stor betydelse för såväl kyrkans som samhällets utveckling.

Fyra reformationsjubileer har tidigare firats i Sverige; 1617 (uppmärksammades 1621), 1717 (högtidlighölls 1721), 1817 och 1917. Reformationsjubileerna har naturligtvis störst betydelse och förankring i vår kyrkliga värld, men vid flera av tidigare reformationsjubileer har också staten i form av statschef eller regeringsrepresentanter varit delaktiga i firandet. Under det senaste jubileet 1917, medverkade både kung Gustaf V och stats- och utrikesministrarna vid ceremonin i Uppsala.

Vi menar att det, även i en tid då stat och kyrka är åtskilda, finns anledning att uppmärksamma kyrkans sammanflätade historia med nationens och söka samverkan med riksdag och regering i åtminstone delar av firandet av 500-årsjubileet av reformationen. Den lutherska reformationen har haft stor betydelse i det svenska samhällets historia och utveckling och en stor majoritet av Sveriges befolkning tillhör fortsatt vår lutherska svenska kyrka.

En aspekt som också talar för samverkan med staten i det här sammanhanget och också skulle kunna uppbringa ett historiskt intresse bland allmänheten är att det brev till Luthers kardinal, daterat den 31 oktober 1517, vilket anses satte igång den process som blev till reformationen, finns bevarad i original på riksarkivet i Stockholm. Vi har alltså förmånen att ha ett av de mer betydelsefulla dokumenten under reformationen i Sverige.

Sammantaget finns det alltså både historiska, pedagogiska och kulturella skäl för att Svenska kyrkans representanter i jubileumsarbetet, och representanter för riksdag,

Mot 2015:34 regering och riksarkivet med flera, uppmärksammar reformationsåret 2017, vilket vi föreslår kyrkomötet besluta.

Stockholm den 8 juli 2015

Aron Emilsson (SD)

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:35
av Aron Emilsson och Julia Kronlid

Medarbetarundersökning

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en undersökning av hur Svenska kyrkans präster och kyrkoherdar ser på sin arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på fromhetsinriktning.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en modell för hur denna undersökning och kartläggning skulle kunna gå till, med intentionen i motionens motivtext.

Motivering

Svenska kyrkan är Sveriges största kyrka med en majoritet av svenska folket som medlemmar och med 1000-åriga rötter i Sveriges historia. Svenska kyrkan är också förbunden att finnas och verka över hela landet, från norr till söder och har ett stort ansvar som myndighetsutövare, kulturbärare och social kraft. Svenska kyrkan är också en av Sveriges största organisationer med drygt 20 000 anställda.

Att vår kyrka löper som en röd tråd genom Sveriges historia och samhällsutveckling och är en levande kyrka i 2000-talet, gör naturligtvis att vår organisation liksom andra aktörer i det civila och offentliga samhället möter nya och ibland svårhanterliga utmaningar i det moderna samhället, som ställer Svenska kyrkan och dess anställda på prov, särskilt då olika tolkningar och fromhetsinriktningar inom vår kyrka kan göra att anställda ser olika sätt att möta frågor i det moderna samhället.

Det är ingen hemlighet att några av de stora knäckfrågorna de senaste decennierna rört synen på kvinnliga präster, samkönade äktenskap, vigselrätten, medverkan i prideparader och andra moraliska och etiska värdefrågor där skiljelinjer blottat sig mellan å ena sidan klassiskt kristna med en något mer konservativ inställning, och å andra sidan mer liberalt inställda med en betydligt friare tolkning av möjligheterna att välja de vägar kyrkan har valt i flera moraliskt och etiskt känsliga frågor.

Vi nås ibland av vittnesbörd från präster och andra medarbetare, om att man som präst eller kyrkoherde i svenska kyrkan kan uppleva en kollision mellan sin ambition och övertygelse att stå upp för en klassiskt kristen tro och evangelisation emedan det politiska ledarskapet i kyrkan alltmer vill anpassa kyrkan efter samhällsutvecklingen och gängse ”politiskt korrekta” åsikter. Det är beklagligt att präster och/eller kyrkoherdar i sådana situationer kan uppleva en press och respektlöshet och till och med känna sig utsatta för mobbning om de inte anpassar sig till rådande tidsanda.

Givetvis har alla präster att förhålla sig till kyrkoordningen och riktlinjer för Svenska kyrkans verksamhet, men när kyrkan enligt oss i alltför snabb takt förändrats

måste det finnas en respektfull dialog och behandling av prästämbetet oavsett fromhetsinriktning.

När man som anställd, förtroendevald, eller församlingsmedlem nås av vittnesmål om att det som präst är nästintill omöjligt att hysa en viss uppfattning i någon fråga där man avviker från intentionerna hos sittande förtroendevalda nationellt, eller lokalt, för att man intar en mer avvaktande, eller eftertänksam inställning utifrån sin tolkning av bibel och bekännelseskrifter. Eller å andra sidan vill gå längre i mission och evangelisation, men hindras för att medarbetare eller förtroendevalda vill inta en försiktigare hållning och kanske gör en annan tolkning av hur den kristna identiteten ska förmedlas. När man som kyrkoherde vittnar om att man funderar på att träda ur tjänst, efter ett kanske långt och uppskattat värv i kyrkans tjänst, med anledning av att man inte känner igen sig i sin kyrka. Ja, i alla ovan nämnda situationer har vi som kyrka brustit i respekten för de som har en annan uppfattning än rådande samhällstrend eller ledning. Vår kyrka har då också misslyckats i att vara den breda folkkyrkan med intentionen att vara en kyrka i tiden, men inte av tiden.

Svenska kyrkan bör vara en godmodig och varm arbetsplats, vilket den är i de flesta fall, men det är samtidigt problematiskt att andelen arbetsmiljörelaterade problem är så stor och att bristen på värdesättande och respekt för de som intar en annan hållning än den för stunden rådande mot bakgrund av tro och tradition, är reell. En bred folkkyrka månar om de sina, verkar i tiden, men har respekt för sin tro och tradition.

För att få en uppfattning om hur man ser på sin arbetsmiljö och karriärmöjligheter som präst och/eller kyrkoherde, utifrån sin fromhetsinriktning och arbetsmetoder, så bör kyrkomötet uppdra åt kyrkostyrelsen med kansli att ta fram och sjösätta en medarbetarundersökning där alla präster och kyrkoherdar uppmanas deltaga anonymt. Vi är medvetna om att man från nationell nivå inte i detalj kan styra hur församlingar ska hantera dessa dilemman, men utifrån denna kartläggning kan förtroendevalda på alla nivåer få en bild av hur situationen ser ut för präster och kyrkoherdar och därifrån nå bättre förutsättningar att vägledas och utforma strategier för att de politiska ledningarna och förtroendevalda ska ha en bättre förståelse, dialog och hänsyn.

Stockholm den 8 juli 2015

Aron Emilsson (SD)

Julia Kronlid (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:36
av Aron Emilsson m.fl.

Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarpråken

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta ta fram och förmedla introduktionsmaterial och vägledning om kristendom och Svenska kyrkan, på svenska och de större invandrarpråken i missions- och samhällsorienterande syfte.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur detta material och arbete skulle kunna marknadsföras och förmedlas.

Motivering

I en tid då samhället blivit alltmer sekulariserat samtidigt som invandringen av personer från religiöst och kulturellt avlägsna länder varit och är mycket stor, står Svenska kyrkan och kristenheten för en utmaning från två håll. Dels ska vi möta en nedåtgående medlemstrend med allt färre medlemmar och bland dem allt färre kyrkobesökare, dels ska vi möta stora minoriteter av människor med en annan tro och religiös bakgrund i vårt land. Inte sällan trosinriktningar som står långt ifrån vår lutherska kristna.

I båda fallen krävs missionsinsatser, vilket naturligtvis kontinuerligt ska bedrivas utifrån missionsbefallningen i kyrkans verksamhet, men särskilt i tider då kyrkan förlorar befintliga medlemmar och har svårt att tilltala nya. Strategierna kan naturligtvis se väldigt olika ut beroende på vilka målgrupper man vill nå, men klart är att mission och evangelisation är grundbultar i Svenska kyrkans verksamhet.

Sverige är idag tyvärr ett starkt segregerat och splittrat land och i många av våra förorter hålls inte bara utanförskap och arbetslöshet på en hög nivå, det gror också en stark religiös fundamentalism, särskilt i form av islamism, vilket resulterar i rekrytering till IS vars budskap slår rot hos unga. Svenska kyrkan har ett ansvar att finnas över hela landet och bedriva gudstjänst, mission, diakoni och undervisning. Inte minst i de radikaliserade förortsmiljöerna kan kyrkan som social och mänsklig aktör göra skillnad, utgöra ett alternativ till destruktiv radikaliserings och skänka framtidstro. Att visa på Svenska kyrkans verksamhet och tro skulle ha ett såväl socialt som missionerande och samhällsorienterande syfte och verka stabiliserande i instabila miljöer.

Med anledning av ovanstående föreslår vi att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att låta ta fram och förmedla introduktionsmaterial om Svenska kyrkan och den kristna tron, dels på svenska, dels på de större invandrarpråken. Samtidigt är det viktigt att poängtera att det inte handlar om att anpassa Svenska kyrkans webbplatser, publikationer, böcker eller skrifter i allmänhet till andra språk än

Mot 2015:36   svenskan och de officiella minoritetsspråken. Det måste finnas en drivkraft att lära sig svenska och sträva efter det för att ta till sig verksamheten i stort. Detta handlar om särskilt riktat introduktionsmaterial som utformas på både svenska och invandrarspråk för en första kontakt med Svenska kyrkan.

Stockholm den 8 juli 2015

Aron Emilsson (SD)

Julia Kronlid (SD)

Roger Hedlund (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:37
av Aron Emilsson

Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan centralt kan ta ett samlat grepp för att säkra biologisk mångfald och hållbara skogs- och jordbruksmetoder i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog och mark.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med stiftet utreda om avkastningskrav i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog kan tillåtas minska något till förmån för långsiktigt kontinuitetsskogsbruk och reservatsbildningar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med berörda myndigheter ta del av råd, riktlinjer och forskning, vilka kan implementeras för att hindra skador och förstörelse av kulturarv i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans skog och jord.

Motivering

Svenska kyrkan är en stor och viktig markägare och förvaltare i Sverige. Jord och skog i många hektar ligger under kyrkans och prästlönetillgångarnas ägande från norr till söder och förvaltas och brukas av stift eller andra. I och med vår syn på omsorg om skapelsen och devisen att lämna över jorden i ett gott skick till efterkommande generationer är Svenska kyrkan inte vilken markägare som helst. I våra skötselplaner och avkastningskrav bör inte bara ekonomi, utan också ekologi och hållbarhet räknas. I ljuset av det är det viktigt att Svenska kyrkan reflekterar över betydelsen av – och agerar utifrån – jämställda miljö- och produktionsmål i förvaltning och brukande av skog och mark.

Sedan Sveriges radios stora granskning av skogsnäringen i Sverige 2012, har rapporter kring hur gammelskog avverkas, den biologiska mångfalden utarmas och miljömålen inte uppnås, avlöst varandra. Rapporter från skogsnäringen pekar i och för sig också på att naturvårdshänsynen blivit bättre. Som en av landets stora skogsägare och sitt arbete för klimat och miljö, har kyrkan hursomhelst ett stort ansvar för vård och värn av skapelsen, inte minst här på hemmaplan och kan vara ett föredöme. För att citera tidigare ärkebiskop Anders Wejryd i inledningen till årsredovisningen för 2013:

Hållbarhet har att göra med respekt för att höra till ett sammanhang som vi inte skapat själva. [...] Hållbarhet och helighet rör vid varandra. [...] Skapelsen är bärare av helighet och vi ska sträva efter att bruka utan att förbruka, förvalta utan att föröda.

Jord- och skogsbruket i kyrkans regi ska vara etiskt försvarbart och ekologiskt hållbart. Särskild vikt bör läggas vid bevarandet av den biologiska mångfalden och möjligheten att införa mer skonsamma och hållbara avverkningsmetoder som till exempel kontinuitetsskogsbruk bör övervägas i större skala än idag. Svenska kyrkan bör i högre utsträckning än hittills centralt kunna utreda hur stiftet kan styra skogsskötselmetoderna mot mer miljövänliga alternativ. En del stift är på god väg, andra längre ifrån, men genom samlade strategier och gemensam vilja kan arbetet bli bättre. Varsamt brukad skogsområden och kulturlandskap skänker inte bara ekologi och ekonomi, utan också rekreation och reflektion för den stressade nutidsmänniskan. Kanske på pilgrimsvandring eller söndagsutflykt. I ljuset av det gläder ett ökat naturvårdsperspektiv inte bara miljön, utan får också en självvårdande dimension.

Frågor som inte sällan är sammantvinnade med varandra är natur- och kulturvård, och inte sällan föranleder brister i det ena försämringar i det andra. De senaste åren har vi kunnat notera att Riksantikvarieämbetet i samverkan med Skogsstyrelsen konstaterar att hänsynen till fornlämningar och kulturarv i skogen inte fungerar. Den årliga inventeringen visar att närmare hälften av de inventerade forn- och kulturlämningarna är skadade eller grovt skadade i samband med skogsbruk och då framförallt av markberedning. Åverkan på forn- och kulturlämningar är allvarligt och ett brott mot kulturmiljölagen.

Svenska kyrkan ska i sin roll som försvarare av skapelsen och bärare av kulturarvet kunna visa föredöme även i denna fråga genom att ta del av råd, riktlinjer och forskning vilka i samråd med berörda myndigheter och stiftet kan implementeras för att förhindra och försäkra sig om att skador på kulturarvet inte sker i samband med förvaltning och brukande av prästlönetillgångarna och kyrkans skogsinnehav.

Stockholm den 9 juli 2015

Aron Emilsson (SD)

Kyrkomötet
Motion 2015:38
av Britas Lennart Eriksson m.fl.

Kyrkan och idrotten

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen utveckla samarbete med Riksidrottsförbundet som samlande organisationen för den svenska idrottsrörelsen.

Motivering

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018 anges på sidan 24 helt kortfattat att:

Samarbetet med Svenska fotbollförbundet fortsätter att utvecklas och genom detta etableras en kontakt med barn och unga som innebär att den som är ung inte måste välja antingen kyrkan eller idrotten.

Vi motionärer anser att det inte är tillräckligt att enbart utveckla ett samarbete med Svenska fotbollförbundet, som visserligen är ett stort förbund, men endast en del av den totala idrottsrörelsen. Största tävlingsidrotterna för flickor och pojkar 7–14 år samlar 582 000 medlemmar enligt Riksidrottsförbundets statistik 2014. Svenska fotbollförbundet samlar 236 000 av dessa medlemmar.

Mycket görs när det gäller kontakter mellan kyrka och idrott på det lokala planet. Men det borde vara en självklarhet att om nationell nivå vill utveckla kontaktytan och samarbete mellan Svenska kyrkan och idrotten bör detta ske med Riksidrottsförbundet som har som sin uppgift att stödja, företräda och leda idrottsrörelsen i gemensamma frågor.

Västerås den 13 juli 2015

Britas Lennart Eriksson (S)

Leif Nilsson (S)

Torgny Larsson (S)

Tommy Eriksson (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:39
av Helén Lindbäck

Dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera framtagandet av dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext.

Motivering

Under flera år har asylsökande sökt sig till vårt land med förhoppning om nya livsmöjligheter i fred och frihet. Migrationsverkets bedömning är att antalet asylsökande de närmaste åren kommer att öka ytterligare. För Svenska kyrkans församlingar kommer detta att medföra en breddning av verksamheten för att kunna möta de nya utmaningarna och behoven.

Ett stort antal församlingar har kunnat konstatera det berikande deltagande de ”nya svenskarna” utgör i våra gudstjänster. Mässans gräns- och kulturöverskridande liturgi har trots språksvårigheter kunnat utgöra en plats där bekännelse och tillbedjan smält samman de många nationaliteterna till en gemenskap. Gudstjänsten torde även ha blivit den sociala gemenskap som varit mest tillgänglig för de som söker skydd och nytt hem i vårt land.

För många församlingar är den mångkulturella bilden påtaglig och närvarande och utgör i sig en utmaning för den kyrkliga verksamheten. Till denna verksamhet söker sig inte bara kristna trosbekännare utan även personer med annan religiös bakgrund. En återkommande erfarenhet i församlingarnas verksamhet är de personer med annan religiös bakgrund som önskar konvertera till den kristna tron.

Vårt uppdrag som kristna är att möta detta behov. Då prövas också församlingarnas pastorala bedömning av varje enskilds begäran om konvertering. Där frågan om konvertering bedöms som en angelägenhet för den sökande ska också församlingen erbjuda en god och relevant dopundervisning.

Vi kan förvänta oss att antalet konvertiter ökar i takt med den ökade invandringen. Svenska kyrkans församlingar behöver rustas för att möta det ökade antalet konvertiter. Men det finns idag inget relevant material för dopundervisning som bearbetats för detta mångkulturella missionsarbete i våra svenska församlingar. Det finns ett behov av ett genomarbetat material för dopundervisning i Svenska kyrkan och som sanktionerats av densamma.

Många församlingar skapar sitt eget material och arbetar via tolk. Det material som hänvisas till är till exempel *Jesus och Muhammed – Den sannare Guds bilden* av Johannes Sandgren. Nämda bok är inte en genomgång av den kristna trons huvudsatser men fungerar i brist på mera relevant material. Andra församlingar använder sig av Alfa-materialet.

Mot 2015:39

Med hänvisning till det växande behovet av dopundervisning för barn och vuxna från annan religiös kontext, föreslår jag att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att initiera framtagandet av en dopundervisning för dessa.

Piteå den 15 juli 2015

Helén Lindbäck (KR)

Kyrkomötet
Motion 2015:40
av Torvald Johansson m.fl.

Liturgistipendium

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för inrättande av ett årligt liturgistipendium till textförfattare, tonsättare och skapare av dramaturgi i gudstjänsten eller till den som på annat sätt utvecklat gudstjänsten.

Motivering

Arbetet med förslaget till kyrkohandbok har aktualiserat det nyskapande som ständigt sker av kyrkomusiker, präster, tonsättare och författare. Det handlar om ett skapande av text och musik i form av böner, mässmusik, psalmer, men även olika sätt att dramatiskt gestalta och utveckla gudstjänsten. Exempel kan vara en jazzmusiker som skapar en jazzmessa eller en musiker med invandrarbakgrund som gör gudstjänstmusik i sitt hemlands tonspråk. Handboksarbetet har kanske främst aktualiserat det arbete som görs med texter och liturgisk musik. Det är nu dags att bredare uppmärksamma den gudstjänstutveckling som pågår, inte minst i våra församlingar, ofta utan större uppmärksamhet från stift eller nationell nivå. Detta arbete kan leda fram till en liturgisk utveckling som Svenska kyrkan på nationell nivå kan ha nytta av, vara stolt över och ha förtroende för. Särskilt kan bruket att skriva ny musik till befintlig liturgisk text uppmärksammas mera. Inte sällan har sådant skapande medfört en större delaktighet i församlingen. På sikt kan sådant material finnas med i framtida handböcker och eller i kommande ”liturgiskt bibliotek”, i tryckt eller digital form. Vi föreslår därför att ett Svenska kyrkans liturgistipendium, att utdelas årligen, inrättas för att synliggöra och tillvarata detta kreativa arbete på lokal nivå. Man kan tänka sig att ett blivande Svenska kyrkans musikråd kan vara delaktigt i bedömningen av bidrag vad gäller musik. Stipendiets storlek och antalet mottagare varje år är dock en sak för kyrkostyrelsen att bedöma.

Vi tänker oss ett stipendium efter modell av Svenska kyrkans kulturstipendium, som ju varje år delas ut inom konstområdena litteratur, musik, film, bildkonst och teater. Dessa högt eftertraktade stipendier ska ju uppmuntra till nyskapande arbeten och utbyten mellan kulturutövare och kyrka. Vårt föreslagna liturgistipendium vänder sig mera inåt kyrkan och vill uppmärksamma det gudstjänstrelaterade arbetet som sker på många håll inom eller för vår kyrka.

Strängnäs, Göteborg, Växjö och Sollentuna den 15 juli 2015

Torvald Johansson (POSK)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Ola Isacsson (POSK)

Eva-Maria Munck (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:41
av Elsa Christersson m.fl.

Kyrkogårdar som mötesplatser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram underlag och avsätta medel så att intresserade församlingar kan erbjudas möjlighet att utveckla kyrkogårdarnas funktion som mötesplatser mellan församlingsmedlemmarna och mellan anställda och medlemmar genom att kyrkogårdsarbetarna erbjuds utbildning och får avsatt tid för sin roll som kommunikatörer och att övrig personal i sin dagliga verksamhet får möjlighet att naturligt besöka kyrkogårdar och aktivt ta kontakt med besökarna där.

Motivering

Det pågår en glädjande utveckling inom vår svenska kyrka som gör att den på många sätt är väl rustad att möta sina medlemmars behov.

Och när vi räds över medlemstappet får vi inte glömma att kyrkan fortfarande är den organisation som samlar fler medborgare än någon annan form av sammanlutning är i närheten av.

Fortfarande ser vi också att så snart en katastrof av något slag drabbar landet så är kyrkan den naturliga samlingspunkten. (När vi skriver detta har ett flickmord åter skett och människor samlas i kyrkan.)

Vi är ganska säkra på att Svenska kyrkan i de flesta medlemmars sinne har en naturlig, men ganska omedveten plats.

Det vi saknar, enligt min mening, är den naturliga kopplingen i vardagen mellan kyrkan och medlemmarna. En koppling som skulle göra att medlemmar tänker på kyrkan och dess verksamheter, som ett alternativ i både glädje och sorg. Så t.ex. är det vid andlig nöd för många lättare att söka en psykolog än undersöka vad kyrkan kan erbjuda av gemenskap och tröst och meningsfullhet.

Det är bara en mycket liten del av medlemmarna som besöker gudstjänster och trots att mycket utveckling skett, som vi som är trägna gudstjänstbesökare uppskattar, har inte yngre eller ens medelålders medlemmar vuxit in i den traditionen. Men det finns en plats där vi inte räknar antalet besökare, men där vi vet att de är många, och det är på våra kyrkogårdar.

Platser, oftast välskötta, ofta vackra, som även de utvecklas rent utseendemässigt och funktionellt men platser som inte utnyttjas som de mötesplatser som de skulle kunna vara.

De som arbetar rent praktiskt på kyrkogårdarna får ofta en god kontakt med besökarna och blir goda människokännare men ser sig inte alltid som de kyrkans kontaktpersoner de i praktiken är.

I tidningen Kyrkogården citeras en kyrkogårdschef som säger: ”De vill att vi skall vara innanför, men vi är liksom inte medräknade.” Han talar om begravningsverksamheten, men kanske känns det så med allt kyrkogårdsarbete.

Jag vill föreslå kyrkomötet att man uppdrar åt kyrkostyrelsen att erbjuda några församlingar att verka som försöksplatser med målet att nå fler medlemmar med information om kyrkans olika verksamheter för att på så sätt öka kontakten kyrka-medlemmar.

Vomb den 14 juli 2015

Elsa Christersson (MPSK)

Hildegard Jarskog (MPSK)

Jan Björkman (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:42
av Georg Lagerberg m.fl.

Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett förslag till ceremoni för välsignelse som kan erbjudas den som fått fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Motivering

I Sverige kan man sedan 1972 ansöka om att få ändrad fastställelse av könstillhörighet. För närvarande är det drygt 200 personer som årligen ansöker om att få ändrad fastställelse av könstillhörighet. Processen innan ett sådant beslut är lång och på många sätt komplicerad. Det följer redan av den bakomliggande problematiken – könsdysfori. Könsdysfori är ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen som orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det registrerade könet. Situationen för dem som har könsdysfori har på många sätt förbättrats avsevärt. För det första har kunskapsläget om lämplig vård åt patienter med könsdysfori förbättrats genom att Socialstyrelsen nyligen publicerat nationella kunskapsstöd för god vård för vuxna och barn med könsdysfori. För det andra har många med könsdysfori idag ett helt annat stöd från familj och vänner än tidigare. Fortfarande möter dock många transsexuella både fördomar och diskriminering. Vi tror därför att Svenska kyrkan skulle kunna hjälpa och stödja denna grupp av personer genom att erbjuda dem som fått ett beslut om ändrad könstillhörighet en ceremoni där den enskilde välsignas och bekräftas i församlingen och i Guds världsvida kyrka enligt sin identitet. Att få ett nytt juridiskt kön gör inte människan till någon annan inför Gud men inför våra medmänniskor. Och att kyrkan ser och bekräftar dem som har det svårt är väsentligt. Genom att ta fram en ceremoni enligt ovan kan kyrkan göra detta – visa att kyrkan ser och bekräftar dem – samt omfamna dem som fått ändrad könstillhörighet med positiv energi och kraft. Genom att erbjuda dem en ceremoni där de välsignas får de en viktig signal – en signal som visar dem att i Svenska kyrkan är de accepterade för den de är.

Vi tror även att en beskrivning av hur vi kan utforma en sådan ceremoni är viktigt för kyrkans personal. Inom den grupp vi pratar om ryms det personer som är rejält sårade av den livsresa de fått genomgå. Och även om antalet personer som ansöker om ändrad könstillhörighet ökat så blir 200 per år inte särskilt många per församling. Många präster kanske enbart träffar en enda person som fått ändrad könstillhörighet under hela sitt yrkesliv. Att det då finns en vägledning om hur man kan agera när denna enda person kommer – som beskriver hur kyrkan kan stödja, välkomna och bekräfta den enskilde genom en ceremoni – borde kunna ge prästen

Mot 2015:42   ett gott stöd för att göra rätt för att mötet med kyrkan för den enskilde ska bli så bra som möjligt.

Stockholm den 10 juli 2015

Georg Lagerberg (FiSK)

Anna Ekström (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Magnus Hedin (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:43
av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson

Kyrkohistoria för blivande präster

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa ett obligatoriskt krav på minst 15 högskolepoäng i kyrkohistoria för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Motivering

Den kristna kyrkan har en tvåtusenårig historia och i Sverige har kyrkan verkat i över ett tusen år. Svenska kyrkans gudstjänstliv, församlingar, kyrkobyggnader och kyrkliga föremål har en lång historia. Men de kan inte förstås och deras syfte och mening kan inte förmedlas utan grundläggande historiska kunskaper hos dem som företräder Svenska kyrkan på lokalplanet.

I en alltmer historielös tid blir det allt viktigare att Svenska kyrkans präster har tillräckliga kunskaper i kyrkohistoria. I de utbildningskrav som idag gäller för blivande prästkandidater finns inga krav på studier i kyrkohistoria. Det innebär att det går att bli präst utan att ha läst ens en översiktskurs i svensk kyrkohistoria från Ansgar till nutid.

Det är med denna bakgrund uppenbart att de utbildningskrav som ställs på blivande präster i Svenska kyrkan idag inte är adekvata. Ytterligare ett skäl till varför kyrkohistoriska kunskaper har blivit allt viktigare är ansvar för kulturminnesvård som åligger kyrkan genom dess förvaltning av kyrkobyggnader och kyrkliga föremål, och för vilket kyrkan erhåller en kyrkoantikvarisk ersättning från staten. Även här är grundläggande kyrkohistoriska kunskaper absolut nödvändiga för att församlingar ska kunna ta det ansvar som åligger dem för kulturminnesvården.

Träslövsläge och Aneby den 14 juli 2015

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Irene Oskarsson (KR)

Kyrkomötet
Motion 2015:44
av Lena Klevenås m.fl.

Rådslag kring förvaltning av jord och skog

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett rådslag eller en konferens för ett brett samtal kring kyrkan som förvaltare av jord och skog.

Motivering

Olika aktörer i Svenska kyrkan behöver, inte minst efter biskopsbrevet om klimatet, samlas till ett grundläggande samtal, ett rådslag, där alla aspekter på förvaltning av jord och skog belyses. Det skulle kunna bli en utgångspunkt för ett mer sammanhängande arbete där Svenska kyrkans roll och identitet tydliggörs. Hur kan Svenska kyrkans jord- och skogsbruk på bästa sätt bidra till den nödvändiga omställningen till en klimat- och miljömässigt hållbar produktion? Finns det t.ex. möjligheter att använda våra tillgångar i sociala och diakonala arbeten? Skulle Svenska kyrkan, på en del av sina marker, kunna pröva mer hållbara modeller för skogsbruk även om avkastningen kanske skulle bli något mindre? Skulle de stadsnära jordbruk eller skogar vi har kunna användas för diakonala projekt eller projekt som inbegriper barn och unga? Dessa och en mängd andra frågor skulle behöva belysas för att vi kan bli en mer ansvarsfull aktör och visa på att teologi, tanke och handling drar åt samma håll.

Det finns en stor förväntan på Svenska kyrkan att även i vårt arbete nationellt och lokalt leva upp till de goda initiativ som görs i vårt internationella arbete kring klimatet. Johanna Sandahl, ordförande i Naturskyddsföreningen, skrev t.ex. en artikel om förväntningarna på Svenska kyrkan som skogsägare i Kyrkans tidning i juni. (www.kyrkanstidning.se/debatt/kyrkan-bor-agera-pa-hemmaplan)

Prästlönetillgångar med en lång historia i Svenska kyrkan är viktiga ”indikatorer” på hur väl vi hänger ihop som kyrka när det gäller tal och handling. Om vi förvaltar jord och skog på ett sätt som är bra för klimat och hållbarhet och inte enbart tänker på kortsiktig ekonomisk avkastning kan vi bli inspiratör och föredöme för andra jord- och skogsbrukare och visa på nya möjliga vägar.

I ett rådslag kan man samla ansvariga för stiftens egendomsförvaltning och andra aktörer inom Svenska kyrkan för att tillsammans med miljö- och naturskyddsorganisationer samtala om kyrkans ansvar för jord och skog – och hur vi som kyrka där kan bidra till klimatomställningen.

Alingsås, Uppsala, Stockholm, Nyköping och Umeå den 15 juli 2015

Lena Klevenås (MPSK)

Terence Hongslo (MPSK)

Ylva Wahlström (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Eva-Maria Munck (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:45
av Lena Klevenås m.fl.

Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett projekt för att ta fram strukturer för hur Svenska kyrkan på nationell nivå ska kunna stärka sitt stöd till stiftens och församlingarnas arbete med att utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet, inte minst med avseende på miljödiplomering.

Motivering

Svenska kyrkan har under 2000-talet utvecklat en egen modell för miljöcertifiering som kallas *Svenska kyrkans miljödiplomering för hållbar utveckling*. Den togs fram för församlingarnas arbete med miljöfrågor som skulle vara ett slags mellanting av certifiering å la ISO eller EMAS och folkbildningsarbete. De mer industriella systemen har inte med de ”mjuka delarna” som är en av kyrkans viktigaste bidrag till en hållbar utveckling, dvs. reflektion över varför vi som kyrka arbetar med miljö- och hållbarhetsfrågor.

I början var arbetet trögt och kunnigheten i att arbeta med mål och uppföljning i kyrkans församlingar var låg, vilket är en stomme i diplomeringsmodellen. Idag när arbetssättet med mål och uppföljning har blivit det vanliga sättet att formera arbetet i församlingar så är förståelsen lättare för att arbeta med miljödiplomering. Samtidigt har miljö- och hållbarhetsfrågor blivit mycket mer självklart än vad det tidigare var. Det betyder att det system som utvecklades av kyrkokansliet i början av 2000-talet har idag blivit ett mer utbrett verktyg och fler ser det som ett bra alternativ för ett sammanhållet miljöarbete. Nationell nivå ”äger” verktyget miljödiplomering och ser till att det utbildas diplomerare (dvs. revisorer för diplomeringar i församlingar) men stiftens miljösamordnare är de som driver arbetet i stiftet.

Ju fler som vill arbeta med modellen desto större blir behovet på nationell nivå att hålla samman arbetet och utbilda diplomerare samt att också hitta en gemensam linje bland diplomerare och miljösamordnare om vilka krav man ska ställa på de som diplomas och hur den standard som finns för diplomeringen ska tolkas. Det handlar om att finna ett läge som både ger god kvalitet men som inte gör kraven ouppnåeliga.

Det finns också i det nätverk som stiftens miljösamordnare utgör initiativ för att utveckla andra former av verktyg för att understödja arbetet med miljö och hållbarhet i Svenska kyrkan. Ett sådant exempel är en diplomeringsmodell för event, dvs. arrangemang inom Svenska kyrkan som inte faller inom ett stifts eller en församlings linjearbete. Det har under den senaste Världens fest i Karlstad 2014 utvecklats en modell för att diplomera dessa vilket det nu finns ett förslag till som skulle kunna användas vid konferenser och möten för att även här se till att

hållbarhetsaspekter finns med i möten med mycket människor som ofta också är publika och speglas i media.

Idag, när Svenska kyrkan är så tydligt profilerad i klimat- och miljöarbete, behöver resurserna stärkas även på nationell nivå för att stödja stiftens arbete kring utmaningarna. Det skulle troligen behövas ett projekt, kanske på tre år där nationell nivå ser till att skapa strukturer för hur Svenska kyrkans arbete med miljö/hållbarhet ska stärkas och utvecklas. Främst då med fokus på de miljöledningssystem som vi har i Svenska kyrkans miljödiplomering för hållbar utveckling men också de andra verktyg som finns i Ljussteget och Miljödiplomering av event.

Samtidigt skulle det här projektet kunna innefatta en miljödiplomering av kyrkokansliet i Uppsala.

Alingsås, Uppsala, Stockholm, Nyköping och Umeå den 15 juli 2015

Lena Klevenås (MPSK)

Terence Hongslö (MPSK)

Ylva Wahlström (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Eva-Maria Munck (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:46
av Gunvor Torstensson och Hans-Olof Andrén

Församlingsrådets uppgifter

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt tydliggöra kyrkoordningens bestämmelser om församlingsrådets ansvar för församlingens grundläggande uppgift.

Motivering

Från den 1 januari 2014 har en församling som ingår i ett pastorat ett församlingsråd som styrelse. Kyrkoordningen (KO) 2 kap. 1 § anger att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission, och att det är församlingen som ansvarar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta gäller alla församlingar, oavsett om de ingår i ett pastorat eller är självständiga ("församling som inte ingår i ett pastorat" i KO). Församlingsrådet är församlingens styrelse (2 kap. 8 §) och dess huvuduppgift är alltså att (tillsammans med kyrkoherden, 5 kap. 2 §) ansvara för att den grundläggande uppgiften fullgörs i församlingen. Den konkreta verksamheten måste utformas med de förutsättningar och möjligheter som finns lokalt, och som församlingsrådet bör känna bäst. I många fall, särskilt i små församlingar, behöver delar av den grundläggande uppgiften utföras i samverkan med andra församlingar i pastoratet eller på pastoratsnivå. Detta ska framgå av församlingsinstruktionen, och pastoratets kyrkoråd har (tillsammans med kyrkoherden) därför fått det övergripande lokala ansvaret för att pastoratets församlingar fullgör sin grundläggande uppgift. Men huvudansvaret ligger fortfarande på församlingsrådet tillsammans med kyrkoherden.

Kyrkoordningen uttrycker församlingsrådets ansvar på ett sätt som förefaller vara svårt att uppfatta. I 4 kap. 21 § står det att "församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar". (De "övriga uppgifterna" avser de frågor av förvaltningskaraktär som kyrkorådet kan ha uppdragit åt församlingsrådet, t.ex. ekonomiskt ansvar eller personalansvar.) I de uppgifter som anges i kyrkoordningen återfinns en mängd paragrafer om ansvaret för den egna kyrkan, kollekter, val av kyrkvårdar och att utveckla och utforma församlingens gudstjänster. En sammanställning finns i den mall för arbetsordning för kyrkoråd i pastorat som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation tagit fram; här beskrivs församlingsrådets uppgifter så här:

1. Församlingsrådet är styrelse i en församling som ingår i ett pastorat. (2 kap. 8 §)

2. Om ärendet särskilt angår en församling i ett pastorat ska församlingsrådet ha beretts tillfälle att yttra sig i ärendet. (3 kap. 22 §)
3. Om församlingen ingår i ett pastorat väljer församlingsrådet kyrkvärddar för mandatperioden. (4 kap. 19 §)
4. Församlingsrådet ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.
(4 kap. 21 §)
5. Församlingsrådet och kyrkoherden har gemensamt ansvar för gudstjänstlivets utformning och utveckling. (17 kap. Inledning)
6. Församlingsrådet får efter samråd med församlingens präster och kyrkomusiker besluta vilka i Den svenska kyrkohandboken angivna former av huvudgudstjänst som utöver högmässa ska användas i församlingen. (17 kap. 6 §)
7. En gudstjänst tillsammans med en församling i ett annat kristet trossamfund får firas som huvudgudstjänst om församlingens församlingsråd medger det. Innan församlingsrådet fattar ett sådant beslut ska det samråda med församlingens präster och kyrkomusiker och inhämta tillstånd från domkapitlet. (17 kap. 7 §)
8. Kyrkoherden beslutar efter samråd med församlingens församlingsråd, präster och kyrkomusiker om huvudgudstjänstens uppbyggnad och utformning. (17 kap. 8 §)
9. Kyrkoherden fastställer efter samråd med församlingens församlingsråd, präster och kyrkomusiker en plan för församlingens gudstjänster. Vid oenighet mellan församlingsrådet och kyrkoherden om gudstjänstplanen får ärendet föras till domkapitlet för beslut. (17 kap. 9 §)
10. I huvudgudstjänsten får vid ett visst tillfälle eller under en viss tid användas någon annan gudstjänstordning eller musik än den som ingår i Den svenska kyrkohandboken och andra psalmer eller församlingssånger än de som ingår i Den svenska psalmboken. Beslut om detta fattas av kyrkoherden efter samråd med församlingens präster och kyrkomusiker och efter medgivande av församlingsrådet. Ett sådant beslut ska genast anmälas till domkapitlet. (18 kap. 6 §)
11. Kyrkoherden får bjuda in den som är behörig att leda nattvardsfirandet i något annat kristet trossamfund att biträda vid en nattvardsgudstjänst i församlingen. Innan kyrkoherden gör en sådan inbjudan ska han eller hon samråda med församlingens övriga präster och församlingsrådet ska ge sitt medgivande. (20 kap. 6 §)
12. Frågor om upplåtelse av kyrka för andra ändamål än de som avses i 1 och 2 §§ prövas av församlingens församlingsråd. Innan församlingsrådet beslutar om upplåtelse av kyrkan ska kyrkoherden, om han eller hon är förhindrad att delta i beslutet, ges tillfälle att yttra sig om det är möjligt. Församlingsrådet får uppdra åt kyrkoherden, eller åt en särskild avdelning bestående av kyrkoherden och andra ledamöter eller ersättare i församlingsrådet, att på rådets vägnar besluta i ärenden om upplåtelse av kyrka. (41 kap. 3 a, 4-6 §§)

13. Församlingens församlingsråd beslutar om församlingskollekt och bestämmer i samband med det såväl ändamålet med kollekten som vid vilket gudstjänstillfälle kollekten ska tas upp. (43 kap. 6 §)
14. En rikskollekt eller stiftskollekt som har bestämts till en viss dag får av församlingens församlingsråd flyttas till en annan dag under året, om det finns synnerliga skäl och domkapitlet medger det. (43 kap. 7 §)
15. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. (57 kap. 5 §)
16. Fråga om ändring av församlingsinstruktionen får väckas av församlingsrådet. (57 kap. 6 §)

Det är inte så lätt att genomskåda, att i punkterna 1 och 4 döljer sig huvudansvaret för församlingens grundläggande uppgift som beskrivs i 2 kap. 1 § – någon hänvisning till denna paragraf finns heller inte! I förarbetet till bestämmelserna, utredningen *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2), hänvisas i kyrkoordningskommentaren till 4 kap. 22 § till skrivningen i avsnitt 7.4.3. Där sägs:

Församlingsinstruktionen blir viktig när det gäller att i det konkreta fallet utmejsla församlingsrådets ansvarsområde. Som framgår nedan i avsnitt 7.5 ska det av församlingsinstruktionen framgå hur ansvaret för den grundläggande uppgiften är fördelat mellan församlingarna och pastoratet.

Om en ny församlingsinstruktion inte hunnit färdigställas är det alltså av vikt att församlingsråd och kyrkoråd kommer överens om vad av den grundläggande uppgiften som ska göras i samverkan mellan församlingar eller på pastoratsnivå, och vad som ska göras av församlingen ensam, så att församlingsråden är på det klara med sitt ansvarsområde.

Eftersom inrättandet av församlingsråd är nytt, följs det som går att utläsa i kyrkoordningen och tolkas som att församlingsråden har ett begränsat ansvarsområde som endast gäller gudstjänstlivet. Men den grundläggande uppgiften är en och det går inte att lyfta ut gudstjänstfirandet som ett isolerat område. Otydligheten och tolkningen skapar förvirring och frustration bland ledamöter i församlingsråd, eftersom man upplever sig vald till ett otydligt styrelseuppdrag. Det är angeläget att det skapas en större tydlighet när det gäller församlingsrådets uppgift och ansvar, och vi föreslår att kyrkostyrelsen ges ett sådant uppdrag. Detta kan ske genom informationsinsatser, utbildningsinsatser, dialog med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, osv. Det kan också prövas om kyrkoordningen i något stycke kan behöva förtydligas. Exempelvis står det i 5 kap. 2 §: ”Kyrkoherden har gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.” Denna bestämmelse synes enbart ta sikte på självständiga församlingar; ”kyrkorådet eller församlingsrådet” skulle bättre spegla också situationen i ett pastorat.

Järpås och Göteborg den 17 juli 2015

Gunvor Torstensson (POSK)

Hans-Olof Andrén (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:47
av Dag Sandahl

Svenska kyrkans vägval

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inför reformationsjubileet 2017 utarbeta ett underlag för samtal, studier och rådslag om Svenska kyrkans vägval.

Motivering

Teol. dr Lennart Johnsson publicerade år 2014 studien *Vart är kyrkan på väg?* Analyser och prognoser gällande Växjö pastorat åren 1995–2020. Det är en framställning som fyller också högt ställda anspråk på att vara depressionsfrämjande.

De deprimerande siffrorna redovisar hur antalet huvudgudstjänster i en församling gått ned med 68,4 procent, medan antalet deltagare i samma församling minskat med 63,1 procent. Detta är extremen. Snittet för hela pastorat, som motsvarar Växjö kommun, är ett minus vad gäller huvudgudstjänster på 29,4 procent och ett minus för deltagarantalet på 40,5 procent. Det är omskakande men nyttig läsning Lennart Johnsson förser pastoratet med, men görs inget gemensamt och framtidsytande arbete kommer det deprimerande att bli studiens behållning.

Svenska kyrkan i stort visar motsvarande tendenser. 1995 var antalet besök i huvudgudstjänsterna 7 603 841 för att 2014 ligga på 4 278 947. Då hade Svenska kyrkan från 1990 tappat 1,5 miljon gudstjänstbesök de föregående fem åren.

Vad som skett i Svenska kyrkan under efterkrigstiden kan vi skapa oss en bild av genom kyrkostatistiken. Analyserna har ofta fått ske utanför själva kyrkoapparaten. Berndt Gustafsson ägnade sig åt att läsa religionssociologiska verk på SL-tåget från Rönninge till Stockholm C där han var verksam vid det Religionssociologiska institutet. Det var ett arbete som efterhand kom att föras till kyrkokansliet när tidigare medarbetare från institutet, Margareta Skoog och Eva Hamberg, kom till Svenska kyrkans egen forskningsavdelning. Analyserna som görs i Kyrkans hus håller hög klass och är mycket intressanta. Frågan hur all denna kunskap ska komma till användning i kyrkolivet återstår att besvara. Visst kan det då och då komma rapporter med exempel på lyckade församlingar, men bilden domineras inte av dessa. I det konkreta kyrkolivet ser människor vad minskat antal gudstjänster och minskat antal gudstjänstfirare innebär. Det leder inte sällan till deprimerande insikter, uppgivenhet och handlingsförlamning.

Det finns inga enkla lösningar på den situation siffermaterialet tydliggör men det finns över huvud taget inga lösningar om inte människor i församlingarna kan se, bedöma och handla. Det behövs underlag som talar om en allvarlig situation och en hållning där kritik inte bara är välkommen utan nödvändig och komplext av orsaker till den kollaps siffrorna demonstrerar kan analyseras och förstås. Historiska proces-

ser, en samhällsomvandling, en medveten sekularisering och kyrklig oförmåga är faktorer men självklart spelar också prästernas insatser en stor roll.

Den som vill kan gå tillbaka 80 år i tiden och läsa Gunnar Rosendals programbok *Kyrklig förnyelse* (i nytryck på Gaudete förlag 2015) och kanske hans bok *Kyrkans framtid* (1943). Somliga har analyserat Svenska kyrkans svaghet. Men ett bredare underlag för samtal och studier behövs. Naturligtvis kan biskoparna skriva ett biskopsbrev, men kyrkostyrelsen borde få i uppdrag att inför år 2017 ta fram ett underlag för rådslag på Svenska kyrkans alla nivåer: studiecirklar/seminarier i församlingarna och rådslag i församlingsråd, kyrkoråd, stiftsstyrelser och kyrkostyrelse. Ett reformationsjubileum som tar fasta på de verkliga utmaningarna för Svenska kyrkan vore ett konstruktivt sätt att fira genom att söka nya ansatser. Här handlar det om att ta vara på människors konstruktiva kapaciteter när många tillsammans överlägger om problem och gör det som är förnimmelser till förståelse genom studier och samtal.

Det sägs att problem är möjligheter som kommer med baksidan först.

Moheda den 20 juli 2015

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:48
av Dag Sandahl

Solidaritet med samtidens martyrer

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra annandag jul 2015 till en stor manifestationsdag i Svenska kyrkan för samtidens martyrer.

Motivering

Vår tid är en omfattande martyrtid. Människor slaktas därför att de, som vi, är döpta och konfirmerade. Ingenting av detta borde förvåna annat än de medkristnas passivitet att medvetandegöra sig själva och andra om vad som sker. Martyrdagen annandag jul blir en dag för sammanlysningar och de gudstjänster som firas handlar om julens sånger och psalmer. Det blodiga allvaret ska inte störa julstämningen. Det finns all anledning att kraftfullt ändra på den saken och hålla fram samtidens martyrer genom att Svenska kyrkan på alla nivåer gör annandag jul till den manifestationsdag för martyrer den egentligen är.

Det handlar den här gången om våra medkristna. Förpliktelsen är först och främst att stå samman med dem som är våra syskon i tron.

Kommunikatörerna i Svenska kyrkan torde enkelt kunna få fram den sakinformation som hos många döpta och konfirmerade svenskar skulle skapa insikten att de som avrättas är som vi. Döpta och konfirmerade. Alla avrättade kanske inte varit de flitigaste kyrkbänksnötarna. Våldsverkarna frågar inte efter kyrkogångskort utan om trostillhörighet. De misshandlade, våldtagna och dödade är människor som vi. Det förhållandet får inte döljas i ett siffermaterial som till sist blir ofattbart. Sakinformationen i media hänvisar till gudstjänster i det lokala sammanhanget.

Från biskoparna kan Svenska kyrkan förvänta ett biskopsbrev att läsa upp i församlingarnas gudstjänster annandag jul 2015. I stiftens ställs rimligtvis frågan hur församlingarna kan stötta – kanske främst genom en satsning i media och genom informativt informationsmaterial till kyrkoarbetarna om martyriet som ett livsvillkor för kyrkan. Det är insikter av detta slag som ska fram i gudstjänsterna. Krubban står nära korset.

Församlingarna får göra en ny gudstjänstplan med många fler gudstjänster. Det betyder att annandag jul inte blir en avkopplande dag för personalen efter julafton och juldag. Solidaritet kostar på bekvämlighet. Möjligen handlar det om att på gator och torg manifesteras. I högmässan eller temagudstjänsten bör det rimligtvis finnas plats för ljusständning och personliga förbönslappar för martyrer. Att förkunnelsen blir en hjälp för människor att se sig stå i gemenskap med de lidande är en självklarhet men kanske också att den hjälper oss att uppfatta hur den kristna tron bokstaveligen är livsfarlig därför att den är livsviktig.

Moheda Kristi förklarings dag den 19 juli 2015

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:49
av Dag Sandahl

Kyrkohandboksarbetet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ta fram och distribuera ett studiematerial om gudstjänsten.

Motivering

Det uppgjorda tidsschemat för handboksarbetet innebär remissarbete hösten 2016 och beslut i kyrkomötet 2017 och en ny kyrkohandbok i bruk påsk eller pingst 2018. Det återstår alltså tid för arbete och överväganden.

Problemen med handboksarbetet har emellertid blivit till en fråga om tillit. Det kan tänkas att det förslag som presenteras kommer att återställa förtroendet, men det vet vi inte ännu. Just nu behövs en tillitsskapande medvetandeprocess.

Jag övervägde – efter att ha läst vad Walter Rathenau en gång sa till Stefan Zweig – att föreslå att handboksarbetet skulle få ytterligare tid på sig. Rathenau sa: ”Litteraturen är ett underbart kall, för den kräver ingen brådska. Ett år förr eller senare gör ingen skillnad när det gäller en verklig bok.” (Stefan Zweig, *Världen av i går*. Ersatz 2011 sidan 204). Jag kom fram till att det borde vara möjligt att parallellt med handboksarbetet ta vara på möjligheten att i församlingarna arbeta med grundfrågan vad Gud gör och vad vi gör när vi firar gudstjänst. Vad handlar gudstjänsten om och vad går den ut på? Hur gestaltas detta? Utan ett sådant grundläggande gudstjänstmedvetande i församlingarna spelar ett handboksarbete inte så stor roll.

En tillitsskapande medvetandeprocess gäller alla församlingar, inte bara de som svarar på handboksremiss. Församlingarna behöver därför få tillgång till material för studier och samtal – och det kan låta sig göras rätt enkelt för vad det handlar om är närmast ur gudstjänstmaterial de senaste decennierna hämta fram något som kan fungera för studiearbete om grundläggande liturgiska frågor. Här är en möjlighet för präster och kyrkomusiker att ta konstruktivt ansvar för en dialog om gudstjänsten i anledning av kyrkohandboksarbetet.

Nu ska inte präster och kyrkomusiker betraktas som fullärda när det handlar om liturgisk teologi. Det är rimligt att göra studiesatsningar för kyrkoarbetare i stift och kontrakt. Där skulle med fördel Christer Pahlmblads bok *Mässa för enhetens skull*, Artos 2014, kunna studeras och diskuteras.

När det gäller en kyrkohandbok gör i och för sig inte ett år till eller från. Det går emellertid, enligt min mening, att genom ett medvetet studiearbete om gudstjänsten göra avgörande skillnad under det dryga år som ligger framför oss, när kyrkohandboksarbetet går in i nästa fas.

Moheda den 20 juli 2015

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:50
av Dag Sandahl

Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om huvudmannaskapet för begravningsväsendet.

Motivering

Arbetet med att skapa nya relationer mellan Svenska kyrkan och staten var ett arbete som präglades av kompromisser. En sådan var att Svenska kyrkan fick ansvaret för begravningsverksamheten men det är ett ansvar som börjat ifrågasättas både principiellt och praktiskt. Det är inte säkert att det som för snart en generation sedan uppfattades vara en fördel för Svenska kyrkan längre är det. Tanken att ett trossamfund på sikt ska svara för begravningsverksamheten i ett samhälle som säger sig vara mångkulturellt tycks inte riktigt rimlig och än mindre rimlig när Svenska kyrkans medlemstal understiger 50 procent av befolkningen. Förr eller senare kommer beslut i frågan att fattas. Och beslut fattas – antingen av oss, av någon annan eller av sig själva

Det vore av värde att nu tillsätta en utredning för att få fram inte bara ett underlag för hur Svenska kyrkans egen begravningsverksamhet skulle kunna se ut när staten i ett mångkulturellt Sverige behöver finna andra former för begravningsväsendet än att detta sköts av ett trossamfund.

En utredning behöver också utvärdera för- och nackdelar med nuvarande ordning. Till nackdelarna hör möjligtvis att Svenska kyrkan i begravningsfrågor måste framträda som myndighet, med de begränsningar i pastoral omsorg som en sådan funktion innebär. Till fördelarna kan höra att begravningsverksamheten i nuvarande form sköts väl. Hur kan en sådan goodwill förvaltas om eller när staten förändrar huvudmannaskapet?

Moheda den 20 juli 2015

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:51
av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg

Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

Motivering

2012 års kyrkomöte behandlade den s.k. Strukturutredningen och de förslag som fördes fram i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2012:5. Skrivelsen innehöll bland annat en ändring av kyrkoordningens 3 kap. 5 och 53 §§ om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige. Ändringsförslaget innebar att dessa båda paragrafer skulle ersättas med en bestämmelse innebärande att minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige i församlingar med 5 000–20 000 röstberättigade skulle vara 25 ledamöter, och att minsta antalet ledamöter i församlingar med över 20 000 röstberättigade skulle vara 35 ledamöter. Tidigare bestämmelser för kyrkofullmäktige i 3 kap. 5 § hade varit minst 19 ledamöter i församlingar med över 5 000–10 000 röstberättigade respektive minst 25 ledamöter i församlingar med över 10 000 röstberättigade. (För församlingar med färre än 5 000 röstberättigade föreslog skrivelsen ingen ändring, utan minsta antalet ledamöter i kyrkofullmäktige skulle vara oförändrat 15 ledamöter.)

Skrivelsens förslag till ändring avseende kyrkoordningens 3 kap. 5 och 53 §§ uppmärksammades först inför debatten i plenum. Yrkande om att förslaget inte skulle genomföras ställdes men avslogs, varför kyrkomötet beslutade bifalla förslaget som trädde i kraft i samband med 2013 års kyrkoval.

De flesta som är verksamma inom ideella organisationer vet att det ofta är svårt att rekrytera nya medlemmar, och än svårare är det att få medlemmar att åta sig ett mer aktivt engagemang, till exempel i form av styrelseuppdrag. Detta gäller även för många av Svenska kyrkans församlingar och pastorat. Konsekvensen av kyrkomötets beslut blev att nomineringsgrupperna i vissa av de församlingar som blev tvungna att öka antalet fullmäktigeledamöter fick problem med att rekrytera tillräckligt många kandidater till sina valsedlar.

Svenska kyrkans uppdrag är rikstäckande, men förutsättningarna för oss att verka skiljer sig åt i olika delar av landet. Den aktuella bestämmelsen i kyrkoordningen riskerar i det perspektivet att försvåra arbetet i församlingar och pastorat.

Undertecknade menar därför att kyrkostyrelsen bör göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelse om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Ambitionen bör då vara att kraven om minsta antalet ledamöter sänks. Det bör dock noteras att kyrkoordningens krav avser ett minimiantal – inget hindrar den församling eller det pastorat som så önskar att ha flera ledamöter i kyrkofullmäktige än vad kyrko-

Mot 2015:51   ordningen stadgar. Kyrkostyrelsen bör återkomma till 2016 års kyrkomöte med förslag, så att eventuella ändrade regler kan fastställas före 2017 års kyrkoval.

Halmstad och Stockholm den 16 juli 2015

Bengt Kjellgren (BA)

Suzanne Fredborg (BA)

Kyrkomötet
Motion 2015:52
av Dan Sarkar

Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttenden kan vändas och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag.

Motivering

Svenska kyrkans gudstjänstfirande befinner sig i fritt fall. På 25 år har deltagandet i huvudgudstjänster mer än halverats. Om kurvorna inte vänder kommer allt gudstjänstfirande i Svenska kyrkan att ha halverats ytterligare en gång (om man extrapolerar den procentuella minskningen) eller helt dött ut (om man extrapolerar den numerära minskningen) inom lika många år till ...

Till dels finns det naturligtvis organisatoriska, demografiska och strukturella förklaringar till raset: folkomflyttningar, färre konfirmander, sammanläggningar med minskat gudstjänstutbud osv. Allt detta är mätbart och lättåtkomligt genom den utförliga statistik som kyrkokansliet presenterar och redovisar varje år.

Men det finns också förklaringar som är svårare att mäta, som har att göra med varför vi har svårt att få de yngre generationerna att bli regelbundna gudstjänstfirare, varför tidigare gudstjänstfirare glider bort eller konverterar, osv.

Samtidigt tillhör många av de trognaste gudstjänstfirarna någon eller några av de många inomkyrkliga rörelser som ofta är kritiska till (delar av) Svenska kyrkans utveckling. Flera av dessa högkyrkliga/lågkyrkliga/gammalkyrkliga/karismatiska grupper har dessutom ett starkt barn- och ungdomsarbete, ett uthålligt kyrkopolitiskt engagemang och goda internationella ekumeniska kontakter.

Ett av flera initiativ som behöver tas för att kurvorna ska kunna vändas måste vara att Svenska kyrkan tar initiativ till inomkyrklig ekumenik och inleder strategiska samtal med just de inomkyrkliga grupper som på många ställen bär upp gudstjänstlivet. Kyrkostyrelsen bör tillsätta en samrådsgrupp med uppgift att lyssna in synpunkter från företrädare för dessa grupper och sedan återkomma till kyrkomötet med rapport och om möjligt konstruktiva förslag om vad som kan, bör och behöver göras för att vända kurvorna.

Broby den 17 juli 2015

Dan Sarkar (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:53
av Dan Sarkar

Ordning för bejakande av dokument

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en ordning för bejakande av dokument.

Motivering

I debatten kring Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2014:9, och den debatt som både föregick kyrkomötet och följde efteråt, belystes den förvirring som råder kring hur statusen av bejakade respektive mottagna dokument ska bedömas. Det belystes vidare att Svenska kyrkan inte har någon fastställd ordning för bejakande av dokument.

Det är djupt olyckligt att det över huvud taget finns tveksamheter kring vad som är uttryck för Svenska kyrkans lära och vad som bara är mottaget och anbefallt för studier, samtal och fördjupning.

För att undvika otydlighet om vad som är Svenska kyrkans lära och vad som är debattinlägg föreslår jag därför att kyrkostyrelsen får i uppdrag att ta fram en modell för hur bejakande av dokument ska ske för att säkerställa nya dokument status och auktoritet och att vederbörliga ekumeniska samråd äger rum.

Broby den 17 juli 2015

Dan Sarkar (FK)

Till

Kyrkomötet

Kyrkomötet

Ink 2015 -09- 25

Diarienummer

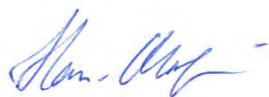
Km 2015/2

Aktbilaga

109

Härmed ber vi att få återkalla vår motion 2015:54.

Uppsala den 25 september 2015

Hans-Olof Andrén

Bo Hanson

Sara Waldenfors

Kyrkomötet
Motion 2015:55
av Leif Nordlander

Nya vägar att vara kyrka

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla "Nya vägar att vara kyrka".
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hänvisa erforderliga medel härför motsvarande två heltidstjänster.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att medel för verksamheten avsätts.

Motivering

Svenska kyrkan går kräftgång på de flesta platser i vårt land. Medlemstappet är stort jämfört med hur det såg ut vid millennieskiftet då Svenska kyrkan fick förändrad relation till staten. Inte sällan diskuteras detta i lokalförsamlingen som något vi inte kan stoppa. Tidningsrubrikerna, också i Kyrkans tidning, talar om att om inget görs finns inte Svenska kyrkan om X antal år. Det är naturligtvis inte sant, men tidningsrubrikerna borde få oss att reagera för att finna nya vägar i en ny tid att vara kyrka. Den anglikanska kyrkan har föredömligt arbetat fram Mission-Shaped-Church. För övrigt den enda utredning som behövt omtryckas på grund av efterfrågan. Man identifierar ärligt de problem kyrkan står inför, lyfter fram exempel som ger ett annat perspektiv, engagerar ideella, tar fram utbildningsprogram osv. osv. De gör som man säger på engelska "address the problem" och sticker inte huvudet i sanden och säger "allt står väl till." Vi behöver en grupp som aktivt tar fram exemplen i vår kyrka om ett annat sätt och där den gudstjänstfirande församlingen växer. Fina exempel på detta finns i Lunds stift, t.ex. i Broby-Emmislövs församling med kyrkoherden Anders O Johansson som primus motor, i Göteborgs stift i Furulundskyrkan i Partille med Anders-Petter Sjödin och medarbetare som idéskapare. Det finns möjligheter när vi tar Gud i hågen och ärligt i bön och gemenskap utvecklar arbetet för Guds rike i vårt land. Låt oss oavsett nomineringsgrupper, partier etc. se möjligheterna och gemensamt finna "Nya vägar att vara kyrka."

Vara den 12 juli 2015

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:56
av Leif Nordlander m.fl.

Förföljda kristna

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att finna möjligheter att fortsatt aktivt bevaka de situationer där kristna förföljs för sin tro.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ekonomiskt stödja arbete via ACT-alliansen och andra lämpliga organisationer för hotade, förföljda och fördrivna kristna.

Motivering

Inte sedan andra världskriget har så många människor varit på flykt som idag. Många av dessa är kristna, som fördrivits just på grund av sin kristna tro genom olika slags hot och på sina håll systematisk förföljelse.

Kyrkomötet bör som Svenska kyrkans högsta beslutande organ vara aktivt i stödet för hotade, förföljda och fördrivna kristna i världen. Bröder och systrar i Jesus Kristus bör på ett tydligt sätt få erfara att de har stöd från en av världens rikaste, mest inflytelserika och en av de till antalet medlemmar största evangelisk-lutherska kyrkorna i världen.

Att svenska medier varit sena att uppmärksamma problemen har hittills hållit många svenskar ovetande om den förföljelse som pågår. Men nu har till och med svenska tidningar såsom Svenska Dagbladet, Expressen och Aftonbladet sett denna verklighet och i flera artiklar tagit upp frågan medan Svenska kyrkan hittills varit, som vi ser det, alltför passiv även om medel hänvisats under året. Nu har vi en möjlighet att under 2016 tydliggöra vår solidaritet med förföljda kristna av olika samfund/denominationer.

Vara den 11 juli 2015

Leif Nordlander (FK)

Erik Johansson (FK)

Berth Löndahl (FK)

Helén Lindbäck (KR)

Peder Fohlin (KSV)

Kyrkomötet
Motion 2015:57
av Olle Burell och Louise Callenberg

Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att dokumentera goda exempel på avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet på Svenska kyrkans lokala nivå samt att utfärda rekommendationer i syfte att stimulera församlingar/pastorat att erbjuda avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet.

Motivering

Svenska kyrkan har på det hela taget en god ekonomi och är en stor aktör som finns lokalt närvarande i hela landet. På församlingsnivå bedrivs en omfattande verksamhet och på stiftsnivå görs olika typer av satsningar för att utveckla och stimulera verksamheten. Trots dessa förutsättningar förekommer det i Svenska kyrkan att avgifter tas ut för barn- och ungdomsverksamhet.

Ett antal av Svenska kyrkans församlingar har redan förverkligat tanken om en avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet inklusive konfirmationsverksamhet. Erfarenheterna är i allmänhet goda och bevisar att vinsterna i form av ökad tillgänglighet och delaktighet är så mycket större än den intäkt som går förlorad. Oftast handlar det inte om mer än någon eller några procent av budgeten.

Svenska kyrkans medlemsutveckling har idag en negativ trend. Man vet idag att goda förebilder, ett tidigt religiöst beteende och positiv erfarenhet av Svenska kyrkan ökar sannolikheten att den unga konfirmerar sig eller blir medlem (döper sig) och fortsätter att vara medlem i kyrkan. Dessa unga har också en ökad benägenhet att döpa sina barn och delta i aktiviteter när de blir föräldrar.

Få saker kan därför anses viktigare än att ge ännu fler barn och ungdomar möjlighet att anknyta till kyrkan och uppleva vad kristen tro och tradition är. Inte minst Rädda Barnen har påvisat att aldrig så små avgifter stänger ute barn och ungdomar som lever i ekonomisk utsatthet. Självklart ska Svenska kyrkan inte blunda för den barnfattigdom som förekommer i dagens Sverige.

Utan en satsning och öppenhet för kyrkans unga kommer medlemsutvecklingens negativa trend troligtvis att bli brantare än vad som är nödvändigt. Samtidigt ökar segregationen såväl inom Svenska kyrkan som mellan vår egen medlemskår och befolkningen i övrigt.

Jesus moraliserade inte över unga. Han moraliserade över vuxna som inte lät barnen komma in i församlingen. I hans fotspår bör barnen få gå först och våra medel tillkomma dem. En barn- och ungdomsvänlig kyrka förstår att ta solidariskt utformade medlemsavgifter från de vuxna och låter alla, och allra främst barnen, komma till henne – nådefullt, det vill säga gratis.

Stockholm den 16 juli 2015

Olle Burell (S)

Louise Callenberg (S)

Kyrkomötet
Motion 2015:58
av Berth Löndahl och Leif Nordlander

Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda omfattningen av verksamhetsråd eller motsvarande i Svenska kyrkans olika pastorat.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka uppgifter som ska åligga dessa verksamhetsråd.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en utvidgning av församlingsrådets uppgifter i kyrkoordningen.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda huruvida även verksamhetsråden bör finnas med i kyrkoordningen och där ha klart angivna uppgifter.

Motivering

Efter strukturutredningens genomförande i Svenska kyrkan har somligt i pastoratens ledning blivit oklart. Utöver begreppsförvirringen vad gäller församlingsherdar, lokalherdar, lokala arbetsledare osv., så finns det även inom en del pastorat, t.ex. i Malmö, inte bara församlingsråd utan även verksamhetsråd eller motsvarande. Medan församlingsråden regleras i kyrkoordningen så finns inga motsvarande bestämmelser vad gäller verksamhetsrådets uppgifter. Dessas funktion är idag ytterligt oklar.

I stora pastorat finns en starkt centraliserad organisation, där all beslutsrätt endast finns hos kyrkofullmäktige, kyrkoråd och kyrkoherde. Bortsett från tillsättande av kyrkvårdar så har församlingsråd, verksamhetsråd eller lokal arbetsledare endast den beslutsrätt som delegeras till dem. En konsekvens av centraliseringen blir på sikt en alltmer påtaglig enhetlighet, då t.ex. församlingsherdar/lokala arbetsledare kan tillsättas av kyrkoherden ensam utan hänsyn till den lokala församlingen.

Det borde därför vara angeläget att i kyrkoordningen reglera detta så att den lokala församlingen eller enheten har en större rätt att besluta om sin egen verksamhet. Sådana uppgifter kan exempelvis vara att besluta om tillsättande av församlingsherde/lokalherde/lokal arbetsledare och annan personal alternativt att tjänster inte får tillsättas utan församlingens/den lokala enhetens yttrande och vetorätt. Detta för att bevara den så ofta betonade mångfalden inom Svenska kyrkan som helhet likaväl som i de enskilda pastoraten. Ytterligare ett exempel på beslutsrätt som uttryckligen bör ligga på de lokala församlingarna är gudstjänstlivets utformning och vilka alternativ i kyrkohandboken som får användas. Exempelen kan mångfaldigas.

Med anledning av detta, menar vi, att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda följande.

Mot 2015:58

Hur omfattande är förekomsten av andra ”råd” i pastoraten än kyrkoråd och församlingsråd? Vilken funktion har i så fall dessa? Att utvidga församlingsrådets (och i förekommande fall verksamhetsrådets) uppgifter och beslutsrätt till att också omfatta sådant som en tvingande delaktighet vid tillsättning av tjänster, inte minst lokal arbetsledare, vilka alternativ som ska användas i kyrkohandboken m.m.

Bunkeflo och Vara den 13 juli 2015

Berth Löndahl (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:59
av Niklas Grahm

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop.

Motivering

När en biskop väljs i Svenska kyrkan är praxis att detta uppdrag varar till och med pensionering. Uppdraget som stiftsbiskop innebär en stor arbetsbörda med uppdrag både på stifts- och nationell nivå. Uppgiften är komplex i en tid som innebär stora och snabba förändringar både i kyrka och i samhälle. Nuvarande praxis innebär att kyrkans biskopar, om de väljs i 45-årsåldern, kan förväntas ha en tjänstgöringstid som stiftsbiskopar i upp till ca 25 år. Detta gör att det finns skäl att utreda om uppdraget som stiftsbiskop borde tidsbegränsas.

En väg att gå skulle kunna vara att stiftsbiskopar väljs för en tidsbegränsad period, t.ex. åtta år, med möjlighet till fyra års förlängning. Under dessa år innebär uppdraget framförallt att vara stiftsbiskop dvs. de har få andra nationella uppdrag än kyrkomöte, biskopsmöte och läronämnd.

Tolv år är förmodligen en rimlig tidsperiod för en biskop att orka med den krävande uppgiften som stiftsbiskop med full energi. Det är samtidigt en tillräckligt lång period för att en biskop ska kunna dela med sig av sina gåvor till ett stift. Genom att begränsa de nationella uppdragen skulle kyrkan få biskopar som kunde ägna sig åt sitt stift i än högre utsträckning än idag. Det är också sannolikt att fler kandidater skulle ställa sig till förfogande vid biskopsval om det fanns en tidsbegränsning av uppgiften med en möjlighet till nya uppgifter i kyrkan efter denna tid.

Den biskop som efter de tolv åren inte har uppnått pensionsålder övergår till att bli ”nationell biskop” med ansvar för t.ex. ekumeniska kontakter och utredningar, och avlastar därmed stiftsbiskoparna. Fram till och med pension är de fortfarande med i biskopsmöte och läronämnd. Nationell nivå blir arbetsgivare för de nationella biskoparna. Därmed tas de omfattande erfarenheter och kunskaper som uppgiften som stiftsbiskop ger tillvara av kyrkan.

Modellen skulle förmodligen leda till en större åldersbredd i biskopsmötet då fler yngre kandidater skulle komma i fråga om uppdraget som stiftsbiskop inte sträcker sig över 25 år. En sådan åldersspridning skulle i sin tur kunna leda till ökad samlad kunskap i biskopskollegiet då fler ”generationer” skulle finnas företrädade.

Jag är medveten om att den ovan skissade modellen inte har stöd i vår kyrkas tradition. I en reformatorisk kyrka är det dock naturligt att vid behov utarbeta nya

Mot 2015:59 modeller. Om kyrkan önskar kan de nationella biskoparna tilldelas ett mindre territoriellt ansvarsområde som fallet varit med ärkebiskopen.

Karlstad den 20 juni 2015

Niklas Grahm (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:60
av Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt

Underlag för utvärdering av församlingsråden

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förbereda utvärderingen av församlingsrådets funktion genom en grundlig kartläggning av dess arbetsformer och innehållet i arbetet.

Motivering

I Svenska kyrkans grundläggande dokument intar församlingen en central roll i arbetet med att genomföra kyrkans uppdrag. Utredningen *Närhet och samverkan* samt besluten till följd av utredningen bekräftar församlingens grundläggande betydelse.

I syfte att markera församlingens centrala betydelse i en utveckling där alltfler administrativa uppgifter kräver samordning och samverkan tillfördes ett nytt organ i form av församlingsråd. En rad uppgifter för församlingsråden preciseras i kyrkoordningen samtidigt som det skapas öppningar för att lokala förutsättningar kan leda till olikheter när det gäller såväl uppgifter och funktionssätt för församlingsråden.

Eftersom församlingen har en grundläggande och central ställning i trossamfundet Svenska kyrkan kommer naturligtvis den genomförda reformens konsekvenser på församlingsplanet att grundligt studeras och utvärderas. Det är därför angeläget att redan från början dokumentera och kartlägga det som sker i och genom församlingsråden. Ett sådant arbete kan sedan utgöra en del av underlaget för den mer omfattande utvärdering som måste ske vid lämplig tidpunkt. En sådan dokumentation och kartläggning bör vara bred och omfatta såväl innehållet i rådets arbete som formerna för arbetet.

Figeholm och Falun den 18 juli 2015

Sven Gunnar Persson (POSK)

Anders Brunnstedt (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:61
av Axel W Karlsson

Inrätta en solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att en fond inrättas, gärna i samarbete med andra, t.ex. muslimska huvudmän, för att ge solidariskt ekonomiskt stöd till enskilda som fått egendom förstörd i samband med upplopp.

Motivering

Då och då uppstår elakartade kravaller med omfattande skadegörelser framför allt i s.k. utanförskapsområden. Bussar, polisbilar och räddningstjänstens fordon angrips. Skolor, dagis, tvättstugor, soprum och avfallscontainrar sticks i brand. Sedan 2009 inträffar flera gånger om året på olika orter anlagda bilbränder. Det har hänt att hundratal bilar förstörts vid samma tillfälle. Något slut på dessa händelser kan inte förutses, snarare tycks de öka och det finns uppenbar risk att de kommer att öka ännu mer.

Jag har framför allt privat egendom i åtanke med mitt förslag och inte minst bilbrännandet. Det är en fruktansvärd orättvisa som upprör mig – i många fall handlar det om människor som kommit hit till Sverige för att arbeta hederligt och försörja sig och sin familj som utsätts för att få sina bilar brända. Ofta torde det vara människor som inte har stora inkomster, som arbetar och sparar relativt måttliga inkomster för att förverkliga en viktig dröm. Bilen är för åtskilliga ett viktigt färdmedel inte bara på fritid och till arbetet, utan också för att hämta varor till den egna rörelsen. En uppbränd bil innebär ett rejält ekonomiskt avbräck.

Diakonala resurser, försäkringar och brottsskadefond räcker inte på långa vägar till för att täcka de enorma förluster enskilda gör. Så gott som inga av gärningsmännen lagförs och om så skulle ske kan man inte förvänta sig att de har tillgångar som på långa vägar täcker värdet av det förstörda.

Styrsö den 18 juli 2015

Axel W Karlsson (–)

Kyrkomötet
Motion 2015:62
av Axel W Karlsson

Kyrkomötets facebookside

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att kyrkomötets facebookside ska vara i överensstämmelse med Lag om Svenska kyrkan, dvs. följa demokratiska principer, att moderationen följer en offentliggjord etik och att censur inte får förekomma.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att en tydlig etik för sidan utarbetas och presenteras i anslutning till sidan.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att personer som bryter mot denna etik tillrättavisas, varnas, avstängs på viss tid eller, endast i grova fall av oförbätterlighet, utesluts från sidan. Åtgärder ska vid varje tillfälle motiveras för den som drabbas.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den grupp som administrerar kyrkomötets facebookside varje år lämnar en rapport till kyrkomötet om hur sidan utvecklas, vilka ingripanden som gjorts, personer som avstängts eller utesluts och av vilka skäl.

Motivering

Kyrkomötet facebookside får anses vara en officiell sida för kyrkomötet genom att ordförande för kyrkomötet och anställda vid detsamma svarar för administreringen. Som officiell sida för Svenska kyrkans högsta beslutande organ måste den återspegla de lagliga och etiska regler som gäller för Svenska kyrkan. Hur sidan är utformad och fungerar måste stå under kyrkomötets kontroll. Därför är det rimligt att administratörerna varje år till kyrkomötet lämnar en rapport om hur sidan utvecklats samt öppet redovisar vilka modererande ingripanden man sett sig tvungen att göra. Det får inte införas en godtycklig praxis som får sidan att framstå som uttryck för en egenmäktigt styrd sekt vid sidan av vad som annars gäller i Svenska kyrkan.

Det är en utmärkt sak att kyrkomötets facebookside finns som ett forum för seriös debatt. Det innebär både en förmån och ett ansvar att få skriva på den. Även administreringen får ses som ett stort ansvar. Givetvis ska saklighet och rimlig etisk nivå eftersträvas. I en folkkyrka får man dock räkna med att inte alla inlägg är lika välborstade och fina i kanten. En del människor uttrycker sig grovt och vulgärt. Det är förstås beklagligt och bör motverkas genom att etiska normer presenteras på sidan och genom moderering som även får innefatta disciplinära åtgärder.

Det får inte vara så att sidan fungerar oseriöst med ett eget regelverk vid sidan av vad som annars gäller i Svenska kyrka. Det får inte vara så att människor känner sig förödmjukade, förnedrade och orättvist behandlade av kyrkan. Ett par sådana

konkreta fall har kommit till min kännedom. Det handlar om personer som inte förmanats eller varnats och som inte har fått någon motivering till att de avstängts. Sådana avstängningar kan jämföras med uteslutning ur kyrkan, eller rättare sagt, brutala och hänsynslösa uteslutningar ur sekter, eftersom Svenska kyrkans regler inte medger uteslutningar.

Vid något tillfälle deltog jag i ett kort meningsutbyte på sidan och en av kyrkomötets ordförande, Carina Etander Rimborg, förklarade att "rasism" inte får förekomma. Utmärkt, det ska självfallet inte förekomma rasism på kyrkomötessidan. Men vad är rasism? En del menar att varje tanke på att det finns skillnader mellan människor eller grupper av människor är "rasism". Andra personer har sedan länge utvidgat rasismbegreppet bortom alla rimliga gränser, så att det inte längre har med raser att göra. En del tycks anse att varje kritiskt yttrande om islam, inklusive dess jihadistiska, terroristiska och halshuggningsvarianter, är "rasism".

Döm om min förvåning när det gripande fotot av de koptiska martyrerna, påtvingade röda dräkter, på knä på rad med sina mördare stående beredda med bajonetter bakom dem, plötsligt censurerades bort från kyrkomötessidan. Censur av detta slag strider mot Lag om Svenska kyrkan, enligt min mening.

Styrsö den 18 juli 2015

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2015:63
av Axel W Karlsson

Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vigningstjänsten, som står under kyrkans disciplinära tillsyn, att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad.

Motivering

Enligt nu gällande regler tycks det som här föreslås inte vara möjligt. Systemet för disciplinär tillsyn är juridiskt uppbyggt på ett sådant sätt, att det förutsätter att den som anmäler en person i vigningstjänsten till kyrkans disciplinära tillsyn är en annan än denne själv. Domkapitel eller Ansvarsnämnden för biskopar kan inte heller på egen hand vidta några åtgärder utan att någon anmäler ett misstänkt disciplinbrott. Detta är en otillfredsställande ordning inom den kyrkliga rättsvården som bör förbättras i enskildas och hela kyrkans intresse. I samband med att yrkandet i denna motion utreds, kan även utvidgade möjligheter för kyrkliga organ att gripa in själva, där anledning synes föreligga, utredas.

Det finns tyvärr i kyrkan åtskilliga fall av påståenden, sladder och förtalskampanjer som aldrig synes bli avgjorda. Personer i vigningstjänsten blir utpekade som skyldiga till exempelvis ekonomiska oegentligheter, sexuella felsteg, rasism, nazism och antisemitism. Även om vederbörande aldrig blivit överbevisad eller ens föremål för disciplinär eller straffrättslig åtgärd kan ryktesspridning pågå i årtal. Sådant skadar inte bara den enskilde ämbetsinnehavaren, utan även kyrkan som helhet. Ett intryck skapas lätt att kyrkan inte tar oegentligheter på allvar eller försöker sopa dem under mattan. Därför är det angeläget att det finns metoder att sätta slutpunkt, så långt det är möjligt, för misstankar och påståenden som bara skadar om de blir hängande i luften.

Styrsö den 16 juli 2015

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2015:64
av Axel W Karlsson

Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en receptionsprocess syftande till att uppta Barmenförklaringen bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriter.

Motivering

År 1934 beslutade den tyska evangeliska kyrkan, lutheraner och reformerta i förening, att anta den s.k. Barmenförklaringen. Den syftade till att påminna om den rätta gränsdragningen mellan stat och kyrkan inför de problem som uppkom med anledning av att den nationalsocialistiska ideologin etablerat makthegemoni i Tyskland. Efter kriget upptogs den som erkänt uttryck för autentisk kristendom av en lång rad reformatoriska kyrkor världen över.

Stat och kyrka är båda gudomliga stiftelser med olika uppgifter. Samtidigt är båda kallade att samverka med varandra för varje folks och hela världens bästa. Den harmoniska samverkan störs om kyrkans ledning överskrider sin kompetens och vill bestämma i politiska frågor såsom en självständig politisk aktör. (Teokratiskt förmynderi, ecklesiokrati). Den störs likaledes om statens företrädare överskrider sin av Gud givna kompetens och vill reglera frågor som det tillkommer den kyrkliga myndigheten att handha. (Ceasaropapism).

Barmenförklaringen försöker ange kyrkans rätta väg rakt fram mellan dessa avvikelser.

Genom att uppta Barmenförklaringen bland bekännelseskriter ansluter sig Svenska kyrkan till en lång rad kyrkor världen över som redan tillerkänner förklaringen denna rang och ställning. Bland dessa finns Tyska evangeliska kyrkan (EKD) samt många kyrkor, även i länder utanför Europa.

Vid 2014 års kyrkomöte lade jag fram principiellt samma motion. Jag tvingades emellertid att rösta nej till min egen motion eftersom betänkandet var undermåligt och gav en missvisande bild av Barmenförklaringen. Denna var ingalunda enbart ett avståndstagande från den nationalsocialistiska regimens intrång i kyrkliga angelägenheter utan har en mycket vidare syftning. Det är förstås därför som den har recipierats i ett stort antal reformatoriska kyrkor efter 1945. Barmenförklaringen varnar för att utomkristna och antikristna ideologier får ett otillbörligt inflytande inifrån kyrkan. Den varnar också kyrkorna för att bli allt för engagerade och detaljerade i rent politiska frågor.

Jag kunde med tillfredsställelse notera att biskop Ragnar Persenius vid debatten om Barmenförklaringen vid 2014 års kyrkomöte i ett yttrande konstaterade att

Barmenförklaringen redan är recipierade i stora delar av den protestantiska kristenheten.

Jag får tacka för det stödet för min motion. Sverige har dock hittills varit ett undantag från den världsvida recipieringen av Barmenförklaringen. Men även vi behöver Barmenförklaringen som en vakthållare mot främmande ideologiskt inflytande i kyrkan.

Barmenförklaringen 1934 i original finns på följande länk:

www.ekd.de/glauben/bekenntnisse/barmer_theologische_erklaerung.html

I engelsk språkdräkt finns den här:

www.ekd.de/english/barmen_theological_declaration.html

Styrsö den 17 juli 2015

Axel W Karlsson (-)

Bilaga: Svensk översättning av Barmenförklaringens huvudteser.

Teologisk förklaring till det nuvarande läget i den Tyska evangeliska kyrkan

Enligt introduktionen till sin författning av den 11 juli 1933 är den Tyska Evangeliska Kyrkan en federation av bekännande kyrkor som växte fram ur reformationen och som är likaberättigade. Den teologiska förutsättningen för dessa kyrkors förenande är angiven i artikel 1 och artikel 2,1 i den Tyska Evangeliska Kyrkans författning, erkänd av riksregeringen den 14 juli 1933:

Art. 1: Det okränkbara fundamentet för den Tyska Evangeliska Kyrkan är Jesu Kristi evangelium, så som det är omvittnat i den heliga Skrift och i reformationens bekännelser på nytt trädde fram i ljuset. På detta sätt är den myndighet som kyrkan behöver för sitt uppdrag, definierad och begränsad.

Art. 2,1: Den Tyska Evangeliska kyrkan består av medlemskyrkor.

Vi, församlade representanter för lutherska, reformerta och unierade kyrkor, fria synoder, kyrkodagar och församlingskretsar, förklarar härmed att vi gemensamt står på den Tyska Evangeliska Kyrkans (N: Deutsche Evangelische Kirche, DEK) grund som ett förbund av tyska bekännande kyrkor. Bekännelsen till den ende herren över den enda, heliga, allmänliga och apostoliska kyrkan förenar oss.

Vi förklarar inför offentligheten av alla evangeliska kyrkor i Tyskland, att gemenskapen i denna bekännelse, och därmed också den Tyska Evangeliska Kyrkans enhet, befinner sig i den största fara. Den Tyska Evangeliska Kyrkan hotas under det första året av sin tillvaro av det härskande kyrkopartiet Tyska Kristnas (Deutsche Christen) allt mer tydliga läro- och handlingssätt och av dess sätt att styra kyrkan. Detta hot består däri, att den teologiska förutsättning, som förenar den Tyska Evangeliska Kyrkan, på ett förblivande och principiellt sätt har gjorts omintet och blivit ogiltig, såväl av ledaren och talesmannen för de Tyska Kristna som av kyrkostyrelsen, genom främmande förutsättningar. Om dessa får förbli gällande, upphör kyrkan, enligt alla de bekännelser som är i kraft hos oss, att vara kyrka. Om dessa förutsättningar får förbli gällande, kommer alltså den Tyska Evangeliska Kyrkan att av inre skäl bli omöjlig som ett förbund av bekännande kyrkor.

Som medlemmar av lutherska, reformerta och unierade kyrkor får vi och måste vi idag tala gemensamt i denna sak. Just eftersom vi vill vara och förbli våra olika bekännelser trogna, får vi inte tåga, eftersom vi tror, att ett gemensamt ord lagts i vår mun i en tid av gemensam kris och anfäktelse. Vi lämnar åt Gud vad detta kan betyda för det inbördes förhållandet mellan de bekännande kyrkorna.

Inför de misstag från de Tyska Kristnas och den nuvarande rikskyrkostyrelsens sida, som är förödande för kyrkorna och därmed också splittrande för den Tyska Evangeliska Kyrkan, bekänner vi oss till följande evangeliska sanningar:

I.

Jesus Kristus säger: Jag är vägen, sanningen och livet, ingen kommer till Fadern utom genom mig. (Joh. 14,6)

Sannerligen jag säger er: Den som inte går in i färfällan genom grinden utan klättrar in på ett annat ställe, han är en tjuv och rövare. Jag är grinden. Den som går in genom mig skall bli räddad. (Joh. 10:1,9)

Jesus Kristus, så som han är omvitnad för oss i den heliga Skrift, är Guds enda Ord, som vi har att höra och som vi i liv och död skall lita på och lyda.

Vi förkastar den falska läran att kyrkan kan och måste erkänna andra händelser och makter, gestalter och sanningar som Guds uppenbarelse.

II.

Genom honom finns ni i Kristus Jesus, som har blivit vår vishet från Gud, vår rättfärdighet, vår helighet och vår frihet. (1 Kor. 1,30)

Liksom Jesus Kristus är Guds tilltal till förlåtelse för alla våra synder, så är han med samma allvar också Guds kraftfulla ianspråktagande av hela vårt liv; genom honom ges vi en glad befrielse ur denna världens gudlösa bindningar, till att fritt och tacksamt tjäna dem han skapat.

Vi förkastar den falska läran att det skulle finnas områden av vårt liv, på vilka vi inte är Jesus Kristi utan andra herrars egendom; områden där vi inte behöver rättfärdiggörelse och helgelse genom honom.

III.

Låt oss i kärlek hålla fast vid sanningen och växa i alla avseenden så att vi förenas med honom som är huvudet, Kristus. (Ef. 4: 15, 16)

Den kristna kyrkan är den församling av bröder, i vilken Jesus Kristus som Herre handlar i det närvarande i ord och sakrament genom sin helige Ande. Kyrkan skall med sin tro och sin lydnad, med sitt budskap och sin ordning, som de benådade syndarnas kyrka, mitt i syndens värld vittna om att den endast är hans egendom och endast lever och vill leva av hans tröst och hans anvisningar i väntan på hans uppenbarelse.

Vi förkastar den falska läran, att kyrkan får överlåta sitt budskaps gestalt och dess ordningar åt växlingen mellan de i varje tid härskande världsåskådningsmässiga och politiska övertygelserna och deras godtycke.

IV.

Jesus Kristus säger: Ni vet att härskarna är herrar över sina folk och att furstarna har makten över folken. Men så är det inte hos er. Den som vill vara stor bland er skall vara de andras tjänare. (Matt. 20: 25-26)

Kyrkans olika ämbeten är ingen grund för det ena ämbetets herravälde över det andra, utan syftar till utövandet av den tjänst som anförtrotts och befallts åt hela församlingen.

Vi förkastar den falska läran, att kyrkan vid sidan av denna tjänst, skulle kunna och ha rätt att för sig själv utse eller låta utse ledare, som är utrustade med särskilda befogenheter.

V.

Frukta Gud och ära kejsaren. (1 Petr. 2:17)

Skriften säger oss, att staten enligt Guds förordning har till uppgift, att i den ännu inte frälsta världen som även kyrkan lever i, sörja för rätt och fred efter måttet av mänsklig insikt och mänsklig förmåga, och under hot om och användande av våld. Kyrkan erkänner i tacksamhet och fruktan inför Gud denna ordning som en välgärning. Den erinrar om Guds rike, om Guds bud och Guds rättfärdighet och därmed om de regerande och de regerades ansvar. Den litar till och lyder ordets kraft, genom vilket Gud bär allting.

Vi förkastar den falska läran, att staten kan och skall, utöver sitt särskilda uppdrag, vara det mänskliga livets enda och totala ordning och alltså också uppfylla det som är kyrkans bestämmelse.

Vi förkastar den falska läran, att kyrkan kan och skall, utöver sitt särskilda uppdrag, tillägna sig statens egenart, statliga uppgifter och statlig dignitet och därmed själv bli ett statsorgan.

VI.

Jesus Kristus säger: *Jag är med er alla dagar till världens slut. (Matt. 28:20)*

Guds ord har inte fängslats. (2 Tim. 2:9)

Kyrkans uppdrag, i vilken dess frihet är grundad, består däri, att i Kristi ställe och alltså i tjänst åt hans ord och verk, genom predikan och sakrament, förmedla budskapet om Guds fria nåd till alla folk.

Vi förkastar den falska läran, att kyrkan i mänsklig självhärlighet kan ställa Herrens ord och verk i tjänst hos vilka egenmäktigt valda önskningar, ändamål och planer som helst.

Den Tyska Evangeliska Kyrkans bekännelsesynod förklarar, att den i erkännande av dessa sanningar och i förkastandet av dessa misstag ser den oundgängliga teologiska grunden för den Tyska Evangeliska Kyrkan som ett förbund av bekännande kyrkor. Den uppfordrar alla som kan ansluta sig till denna förklaring, att minnas dessa teologiska insikter vid sina kyrkopolitiska avgöranden. Den ber alla som den angår, att återvända till trons, kärlekens och hoppets enhet.

Verbum Dei manet in aeternum.

Kyrkomötet
Motion 2015:65
av Axel W Karlsson

Skapa en svensk vuxenkatekes

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa en svensk vuxenkatekes.

Motivering

Kunskapen om innebörden av kristen tro och kristet liv tycks med hast avta. I vår tid förefaller lära och intellektuella inslag i den kristna tron trängas tillbaka till förmån för de känslomässiga elementen som enkla slagord, underhållning och musik. Kristen kunskap – även historisk kunskap – är av avgörande betydelse för att upprätthålla en levande kyrka och därmed de centrala värden som vår kultur och vårt samhälle bygger på.

Det behövs enligt min mening en officiell, samlad, systematisk undervisning om den kristna tron. Flera kyrkor världen över har insett detta behov. Den katolska kyrkan har gett ut en katekes som översatts till flera språk, bland annat svenska.

En katekes, en systematiskt upplagd bok om kristen tro och liv, behövs för en rad olika behov inom kyrkan såsom konfirmand- och vuxenundervisning samt fortbildning och fördjupning för anställda och kyrkligt aktiva. Att det finns en handbok och ett referensverk om kristen tro och etik utgivet av Svenska kyrkan har betydelse även för dem som arbetar med allmän skolundervisning och inom media. Också dem som inte delar kyrkans tro och lära kan i en katekes snabbt orientera sig om kyrkans lära. Därmed underlättas debatt och meningsutbyte.

Den tyska evangeliska kyrkans vuxenkatekes (*Evangelischer Erwachsen Katechismus*) utkom i sin första upplaga för år 1975, för fyrtio år sedan. Den har sedan dess visat sig vara ett outhärligt hjälpmedel i kyrkans tjänst. Hösten 2010 utkom den i en ny uppdaterad åttonde upplaga.

Denna katekes innehåller svar på de flesta frågor utan att för den skull hemfalla åt missvisande förenklingar eller ensidigheter. Utländska arbeten som detta skulle kunna användas som förebild och inspiration. Man skulle t.ex. kunna översätta delar av den tyska katekesen och förse den med lämpliga komplement med hänsyn till det svenska sammanhanget.

Jag är förvånad dels över den lättsinniga inställning som kommit till uttryck när jag fört fram detta förslag om en katekes, dels de besynnerliga argument som använts för att avvisa idén.

Ett argument är att man/jag inte skulle ha någon "övertro på en bok". Så kan man säga, men en katekes är inte i första hand en bok, utan ett innehåll som självklart inte är bundet till en bestämd presentationsform. Det är säkert bra om detta innehåll finns tillgängligt i form av en bok. Men självfallet ska detta innehåll även presenteras på

nätet. Och det ska göras ordentlig reklam för detta innehåll, så att människor får klart för sig att kristen tro har ett intellektuellt innehåll och inte bara handlar om luftiga stämningar eller förstärkande av tidens populära trender.

Ett annat argument jag mött är att det inte går att skapa en gemensam katekes eftersom ”vi inte är överens”. Om det förhåller sig på det viset är svenska kyrkan illa ute. Finns det ingen gemensamt trosinnehåll kommer Svenska kyrkan att upplösas och försvinna på sikt. Jag har för min del aldrig hävdats att det alltid bara finns ett enda svar t.ex. på komplicerade etiska frågor. Det strider inte mot katekesens idé att kort presentera olika tolkningar i vissa fall. Tvärtom är det nödvändigt.

Styrsö den 17 juli 2015

Axel W Karlsson (-)

Kyrkomötet
Motion 2015:66
av Anna-Karin Westerlund m.fl.

Eget produktionsbolag

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten att inrätta ett eget produktionsbolag.

Motivering

Svenska kyrkan bör få ett större utrymme i vårt samhälle och stärka sin roll för att förkunna evangelium på ett sådant sätt att människor lyssnar och tar emot.

Kunskapen om kristendomen blir allt sämre och snart vet man ingenting om vad den innebär. Samtidigt ökar intresset för religion och då är det viktigt för Svenska kyrkan att höras och synas och att komma ut med sitt budskap. Andelen äldre i vårt samhälle ökar och de får svårare att ta sig till kyrkobyggnaderna. TV och annan media upptar allt mer tid och utrymme för de flesta och då är det viktigt för Svenska kyrkan att finnas där människorna finns. SVT:s ovilja att sända Svenska kyrkans program kommer inte att minska och eftersom vi inte längre är en statskyrka så har vi behov av en balanserad religions-TV med tanke på vårt pluralistiska samhälle.

Utred alltså möjligheten att snarast inrätta ett eget produktionsbolag för Svenska kyrkan.

Uppsala den 19 juli 2015

Anna-Karin Westerlund (BA)

Sven Milltoft (BA)

Elisabeth Sandberg Kullenberg (BA)

Kyrkomötet
Motion 2015:67
av Gerd Gullberg Johnson

Andlig själavård inom kriminalvården

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att svara på hur vistelsebegreppet 2 kap. 1 § i kyrkoordningen ska tolkas, när det gäller själavård inom kriminalvården och om det bara gäller våra kyrkotillhöriga.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översikt på var och hur andlig själavård på kriminalvårdsanstalter och häkten bedrivs i de olika stiften.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över avtalet med Sveriges kristna råd, kriminalvården och Svenska kyrkan, när det gäller ekonomiska riktlinjer, nyckeltal och arbetsgivaransvaret för personal, redogör för vilka religioner som finns på våra anstalter.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta ett större ansvar för andlig själavård inom kriminalvården, då det finns ett riksdagsbeslut i grunden.

Motivering

Vid ett riksdagsbeslut 1962 bildades Nämnden för andlig vård (NAV) och det inrättades på samtliga anstalter och häkten. NAV:s juridiska grund är följande: för alla häktade eller intagna på anstalt gäller Regeringsformens grundläggande fri- och rättigheter 2 kap. 1 §. Dessutom gäller de europeiska fängelsereglerna. Sveriges kristna råd har genom avtal med kriminalvården ett övergripande ansvar för den andliga vården på våra häkten och anstalter. Det är mångkulturellt på våra anstalter. NAV-medarbetarnas uppdrag är att hjälpa de intagna eller häktade att få träffa företrädare för sin tro och religion.

Kriminalvården tecknar avtal med olika samfund och ställer krav och anställer personal och ger ersättning. Men Svenska kyrkan på nationell nivå tar inte emot eller får ingen ersättning. Kostnaderna för Svenska kyrkan betalas delvis med strukturbidrag från stiftet och pastorat/församling får stå för resterande kostnader. Enligt anstaltschefen på Kumla anstalten är policyn att samma summa som Sveriges kristna råd fördelar ska Svenska kyrkan ställa upp med. Anstalten har ett lokalt avtal med Kumla samkristna råd. Kumlaanstalten har riksintag och har högsta säkerhetsklass. Då den byggdes 1965 fanns plats för 240 intagna, idag finns det plats för 500 intagna. Ett problem finns att Svenska kyrkans pastorat/församlingar inte har någon insyn eller påverkan på den del som en präst/diakon arbetar på anstalten, men ändå har arbetsgivaransvaret för personen.

Strängnäs stift är ett ”fängslande” stift, som har flest kriminalvårdsanläggningar i Sverige. Därför har stiftet höga kostnader för andlig själavård inom kriminalvården.

Kumla den 18 juli 2015

Gerd Gullberg Johnson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:68
av Lars-Ivar Ericson

Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder.

Motivering

År 2008 publicerades genom initiativ av Sveriges kristna råd ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder. Avsikten var att slå vakt om och värna alla människors lika värde. Alla behövs och har något att tillföra.

Detta dokument medförde förhoppningsvis ökat fokus på de viktiga tillgänglighetsfrågorna, men fortfarande finns det brister i kyrkans lokaler och i möjligheten att integrera människor med funktionshinder i gudstjänster och vardagsverksamhet.

Detta är allvarligt eftersom det från och med i år finns en lagstiftning om bristande tillgänglighet, och den har redan lett till en del uppmärksammade tidningsreportage och det är bara en tidsfråga innan Svenska kyrkan och dess tillgänglighetsarbete kommer att granskas.

Ett reviderat policydokument utifrån nu gällande lagstiftning bör snarast ställas samman och distribueras till församlingarna.

Tyringe den 19 juli 2015

Lars-Ivar Ericson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:69
av Margareta Andersson

Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekrytering av personal.

Motivering

Sedan kyrkan skildes från staten år 2000 har församlingar och pastorat haft det fulla arbetsgivaransvaret för alla personalkategorier. Detta har inneburit att även små församlingar med begränsade resurser fått bära hela ansvaret vid anställning av personal.

Arbetsgivaransvaret har inneburit svårigheter även för större församlingar och pastorat då det är brist på utbildad personal av de flesta kategorier. Dessutom har man i landsbygds- och glesbygdspastorat haft svårt att rekrytera kompetent personal.

På stiftsnivå har man inget ansvar kvar för anställning av personal. Den enda uppgift man har är att domkapitlen ska förklara präster och diakoner behöriga för anställning i vigningstjänsterna. I viss mån kan man också påverka om en församling eller ett pastorat ska anställa en organist istället för en kantor men i övrigt kan man inget göra.

Med anledning av detta föreslår jag att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekryteringsarbetet på ett mer konkret sätt än som är möjligt med dagens regelverk.

Näshult den 20 juli 2015

Margareta Andersson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:70
av Margareta Andersson

Utvärdera sammanläggningar av församlingar och pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000.

Motivering

Sedan kyrkan skildes från staten år 2000 har ett stort antal sammanläggningar av församlingar och pastorat skett i samtliga stift i landet. Avsikten har varit att få större och mer bärkraftiga enheter framför allt ekonomiskt.

Nu har det gått ett antal år och många sammanläggningar har varit i kraft ett par mandatperioder. Erfarenheter av hur samarbetet gått och om det fått den tänkta effekten och vad det kostat i tid för personal och förtroendevalda, i pengar och i förändringar i församlingarna har vunnits. Någon utvärdering har så vitt jag förstår inte skett.

Utjämningsutredningen har lämnat sitt betänkande *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* med förslag till åtgärder för att underlätta och stärka verksamheten i församlingar och pastorat.

På riksnivå har ett antal stödsystem, GIP, GAS t.ex., tagits fram för att underlätta administrationen och fler är på väg.

Sammanläggningar diskuteras på flera ställen men någon mer omfattande genomlysning av effekterna av genomförda sammanläggningar har inte genomförts. Inför fortsatt arbete med att göra organisationen bättre rustad för framtiden borde erfarenheterna av det som redan gjort tas till vara och kunskaper spridas för att undvika fallgropar man upplevt på vägen och använda de goda exempel som finns i det fortsatta arbetet. Därför föreslår jag att kyrkostyrelsen får i uppdrag att genomföra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000.

Näshult den 20 juli 2015

Margareta Andersson (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:71
av Lena Klevenås m.fl.

Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana den svenska regeringen att skynda på arbetet med att ratificera tilläggsprotokollet till ESK-konventionen (ICESCR).

Motivering

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan. Vi samarbetar bland annat i ACT-alliansen där kyrkor världen över bekämpar fattigdom och orättvisor på ett nytt sätt. Kyrkans arbete ska vara rättighetsbaserat. Utan respekt för mänskliga rättigheter kommer vi aldrig lyckas minska det strukturella våld som skapar fattigdom och konflikter. För oss i Svenska kyrkan innebär detta arbete också större möjligheter för våra medmänniskor ute i världen att kunna hävda sina rättigheter.

Tillägget till ESK-konventionen handlar om det. Detta tillägg arbetar regeringen med sedan några år tillbaka och vi vill att detta arbete skyndas på och prioriteras för att också Sverige ska göra sin del med att förstärka människors möjligheter att hävda sina ekonomiska, sociala och kulturella mänskliga rättigheter.

En fattig mor med svältande barn har t.ex. inte kunnat hävda sin rätt till mat, trots att mat är en mänsklig rättighet. Varför? För att det hittills har saknats en så kallad uppföljningsmekanism till den konvention där denna rättighet finns inskriven. Nu finns den äntligen på plats, i form av ett tilläggsprotokoll, att signera och ratificera.

Tilläggsprotokollet innebär en individuell klagomöjlighet inom FN-systemet, när möjligheterna till prövning inom de inhemska rättsliga systemen är uttömda. Denna möjlighet har tills för två år sedan saknats för ESK-konventionen till skillnad mot konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna. För denna fanns en sådan uppföljningsmekanism på plats redan från början.

Historien

FN:s medlemsstater enades 1948 om att anta en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Den var och är fortfarande ett fantastiskt dokument, men är just bara en allmän förklaring. Hur skulle efterlevnaden regleras i praktiken? Diskussionerna startade direkt och man beslöt att utarbeta en konvention, ett juridiskt bindande avtal, där medlemsstaterna skulle göra åtaganden som FN kunde följa upp. Men under det kalla kriget blev det omöjligt att skapa en enda konvention för alla mänskliga rättigheter. Länderna i Väst tyckte att vissa rättigheter var viktigare än andra och länderna i öst tyckte detsamma – fast tvärtom. Väst betonade de medborgerliga och politiska rättigheterna, som demokrati och yttrandefrihet, medan

länderna i öst lyfte fram de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, som mat, bostad, arbete, utbildning, hälsa. Till slut blev det två konventioner, ICCPR, International Covenant on Civil and Political Rights och ICESCR International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, på svenska ESK-konventionen. Båda konventionerna antogs av FN 1966 och trädde i kraft 1976. Sverige anslöt sig till båda.

www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx

www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx

Lika rättigheter – i praktiken

Denna uppdelning var olycklig på så sätt att många ansåg att den ena konventionen var viktigare än den andra och att vissa mänskliga rättigheter stod över de andra. Inte förrän vid FN-toppmötet i Wien 1993 om mänskliga rättigheter fastställdes slutgiltigt att de båda konventionerna var likvärdiga och ömsesidigt stödjande: att alla mänskliga rättigheter gäller alla överallt. De mänskliga rättigheternas odelbarhet erkänns i dag av de flesta stater och internationella organisationer, men tills nyligen har det alltså inte funnits någon uppföljningsmekanism till den ena, ICESCR.

Många organisationer och kyrkor har i decennier arbetat för att rätta till denna skevhet. Svenska kyrkan har bl.a. genom sitt medlemskap i EAA, Ecumenical Advocacy Alliance, www.e-alliance.ch och utgivningen av den årliga rapporten Right to food and nutrition watch deltagit i arbetet på ett avgörande sätt. Där har man bl.a. visat vad respekt för den mänskliga rättigheten till mat, att få försörja sig i värdighet, kan betyda i praktiken och gett många goda exempel hur man kan arbeta för att minska kränkningar av ESK-rättigheterna.

Tillsammans lyckades man nå målet om ett tilläggsprotokoll till ICESCR. Det antogs i FN 2008 och trädde i kraft för två år sedan, den 5 maj 2013.

Sveriges inställning

Sverige har sedan länge ställt sig bakom principen att de olika MR-konventionerna är ömsesidigt stödjande och likvärdiga, men har ännu inte signerat och ratificerat tilläggsprotokollet. Tjugo stater har gjort det. Under 2015 har t.ex. Luxemburg, Italien och Frankrike tillkommit.

https://treaties.un.org/Pages/src-TREATY-mtdsg_no-IV~3~a-chapter-4-lang-en-PageView.aspx

Det nya tilläggsprotokollet är en gudagåva till fattiga, inte minst fattiga kvinnor. Mänskliga rättigheter är inte bara vackra ord. De är de mest effektiva sättet att skapa stabila och fredliga samhällen. Det är lika viktigt med utbildning, hälsa och rent vatten som yttrandefrihet och rätt till privatliv. Att respektera människors ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ger fördelar för alla. Genom tilläggsprotokollets uppföljningsmekanism skulle människor i prekära situationer världen över få bättre möjligheter att få sina rättigheter respekterade i sina hemländer. Nationer blomstrar när de bygger institutioner som stärker människors möjligheter att utkräva sina rättigheter. När alla inkluderas stärks tilliten i samhället och motståndskraften mot extremism och våld ökar.

Det är en särskilt lämplig tidpunkt just nu att Svenska kyrkan tydliggör sitt stöd för ESK-konventionen och dess nya tilläggsprotokoll, som stärker människors möjligheter att hävda sina rättigheter i sina hemländer. 2016 kommer 50-årsdagen av de båda stora FN-konventionerna om mänskliga rättigheter som antogs 1966 att uppmärksammas i hela världen. Då senast, bör Sverige ha ställt upp för dessa båda

fullt ut. Just nu analyserar man på Utrikesdepartementet Sveriges ställningstagande till nästa års granskning av våra åtaganden.

Mot 2015:71

Så här skrev UD i juni i år till FN:s granskningskommitté: (huvudmotionärens översättning)

Sverige tar sina åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter på största allvar. Ratificeringen av tilläggsprotokollet till Konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna väcker flera frågor som vi behöver analysera ytterligare innan vi slutgiltigt tar ställning. Sverige ämnar göra en sådan analys i god tid innan nästa dialog med Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter äger rum 2016.

Alingsås, Stockholm, Uppsala, Nyköping, Eskilstuna, Hudiksvall och Lerum
den 19 juli 2015

Lena Klevenås (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Terence Hongslo (MPSK)

Ylva Wahlström (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Agneta Brendt (S)

Lars G Linder (S)

Anki Erdmann (ViSK)

Daniel Tisell (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:72
av Inga Alm

Kyrkliga utbildningar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens kyrkliga utbildningar med inriktningen att se landsbygdsförsamlingar som en tillgång.

Motivering

För en levande rikstäckande öppen folkkyrka är det viktigt att de kyrkliga utbildningarna rustar sina nya medarbetare så att de får grundläggande kunskaper och erfarenheter om hur det är att arbeta i en landsbygdsförsamling.

Den s.k. samhällsutvecklingen och politiska beslut har alltför ofta präglats av att staden utgör norm och referens. Landsbygden har hamnat utanför tankekartan eller uppfattas den enbart som ett problem.

Med den snabba tekniska utvecklingen med bredband/fiber, lokal livsmedelsproduktion etc. har förutsättningarna ändrats drastiskt för att åter se landbygden och de mindre tätorterna som möjligheter för framtiden.

Mot ovanstående bakgrund föreslår jag att kyrkostyrelsen ser över dagens kyrkliga utbildningar så att vara kristen församling på landsbygden utgör en konkret utmaning för Svenska kyrkan.

Alunda den 20 juli 2015

Inga Alm (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:73
av Inga Alm

100 kyrkor med solceller på taken

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för en omställning av Svenska kyrkans lokaler till miljöanpassade och energieffektiva energisystem.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter kring tillstånd och anpassning av solceller och ny energiteknik i känsliga miljöer.

Motivering

”100 kyrkor med solceller på taken” var en devis vi i Centerpartiet använde inför senaste kyrkovalet. Vi lever med klimathot – vi behöver en hållbar omställning för att leva klimatsmart. Därför behöver även Svenska kyrkans lokaler ställas om till miljöanpassade och energieffektiva energisystem. Det innebär också en satsning på förnyelsebara energikällor som vindkraft och solenergi.

Vi är oroliga för den klimatförändring vi har och står inför. Vi lånar jorden av våra barnbarn och förvaltar det som våra förfäder har lämnat till oss. Jorden och jordelivet är heligt och vackert, naturen är gudomlig. Vi har inte råd att äventyra härligheten.

Vi är väl medvetna om att det runt om i landet bedrivs ett bra och utvecklande arbete kring energifrågorna. Våra kyrkor är känsliga för temperaturväxlingar. Samtidigt är det stora volymer som ska värmas till många gånger höga kostnader. Enkla, driftssäkra och energisnåla system är därför viktiga att installera.

I kontakten med byggnadsnämnder, länsstyrelser och andra antikvariska myndigheter uppstår ofta diskussioner om hur kyrkobyggnader kan anpassas till ny energiteknik.

Vår natur och miljö ropar efter klimatsmarta åtgärder, solceller på kyrktaken, klimatsmart uppvärmning, miljöcertifiering av församlingar, tillämpa kretsloppstanken för Svenska kyrkans ordinarie verksamhet.

Det ska vara enkelt att leva miljövänligt. Svenska kyrkan ska vara en stark aktör inom miljöarbetet och arbeta aktivt för omställning till ett hållbart samhälle, lokalt och globalt. Att utnyttja solens energi för uppvärmning är miljövänligt.

Alunda den 20 juli 2015

Inga Alm (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:74
av Inga Alm

Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönetillgångarna så att en större andel återförs till berörda församlingar och pastorat.

Motivering

Jag har under året blivit kontaktad av representanter för församlingarna i Nora, Vittinge, Norra Hagunda och Knivsta pastorat i Uppsala stift. De är allvarligt bekymrade över det ekonomiska läget som många församlingar och pastorat befinner sig i. De ser inte en lösning i sammanslagningar. Det är i den lokala församlingen som arbetet bedrivs bäst bland människorna. Större enheter ger inte fler kyrkobesökare eller större aktivitet.

Det borde vara naturligt att församlingar och pastorat men även stift och den centrala nivån ser över det ekonomiska läget. Lokalt kan man söka engagemang för att skapa nya intäkter som gynnar de kyrkotillhöriga i bygden. Det är då viktigt att dessa initiativ mottas positivt på alla nivåer.

De skogs- och jordegendomar som kyrkan äger och som stiftet nu förvaltar är tillgångar som församlingarna erhållit genom förvärv eller donationer och testamenten. Avkastningen från dessa var avsedda för driften i församlingen.

Prästlönetillgångarna i varje stift förvaltas av Svenska kyrkan, genom stiftet, utifrån den grund som lagts i lagen om Svenska kyrkan och lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan. Tillgångarna är placerade i jord, skog och fonder. Av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan 9 §, framgår att prästlönetillgångarna har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse.

Av det nyligen avgivna betänkandet *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnningssystem* framgår att det inte har varit en primär uppgift att föreslå förändringar gällande prästlönetillgångarna. Stiftet ska som tidigare var fallet betala samma belopp till nationell nivå som man delar ut till församlingar och pastorat i förhållande till deras andelar i prästlönetillgångarna.

Mina lokala initiativtagare till denna motion föreslår att andelen som återförs till församlingar och pastorat ökas från 50 till 70 procent av avkastningen av prästlönetillgångarna.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag att kyrkostyrelsen får i uppdrag att föreslå en förändring av fördelningen av prästlönetillgångarnas avkastning så att

Mot 2015:74 församlingar och pastorat erhåller en större andel. Detta kan ske genom att såväl stiftens som den centrala nivåns andel minskas.

Alunda den 20 juli 2015

Inga Alm (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:75
av Kekke Paulsson och Karin Janfalk

Mer inflytande för barn och unga

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att valbarhetsåldern sänks till 16 år i val till Svenska kyrkans beslutande organ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen.

Motivering

”I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.” (Inledningen av kyrkoordningens första avdelning)

Sedan en tid tillbaka har alla medlemmar som fyllt 16 år senast på valdagen rösträtt i val till Svenska kyrkans beslutande organ. Nu anser vi att det är dags att följa upp det med att även ge 16-åringarna tillträde till de beslutande organen.

Svenska Kyrkans Unga är Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation. Detta borde göra ett avtryck i Svenska kyrkans högre beslutande organ. Därför föreslår vi att Svenska Kyrkans Unga får en representant i kyrkostyrelsen.

Stockholm och Getinge den 21 juli 2015

Kekke Paulsson (ViSK)

Karin Janfalk (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2015:76
av Kekke Paulsson m.fl.

Kyrkohandbok på nätet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur en kyrkohandbok på nätet, att ersätta den tryckta kyrkohandboken, skulle kunna tas fram.

Motivering

Arbetet med den nya kyrkohandboken drar ut på tiden. Det är många olika röster i vår kyrka som ska försöka komma överens och inte lär väl alla någonsin bli nöjda?

Det känns inte klokt att besluta om att fastställa en handbok med former för gudstjänstfirande som kanske får oss att känna oss inlåsta redan om ett tiotal år. Dessutom skulle såväl ekonomi som miljö må bättre av att vi inte tryckte handboken i en mängd exemplar.

Gudstjänstutveckling är något som pågår, och bör pågå, ständigt. Vi bör inte låsa fast oss i former, om vi inte absolut måste. Med dagens teknik finns stora möjligheter att gå en annan väg. Vi kan bygga en dynamisk mötesplats och skapandeverkstad för gudstjänstutveckling på nätet, men fortfarande reglera med kyrkoordningstexter och riktlinjer för hur en gudstjänst firas enligt Svenska kyrkans ordning.

Vi behöver dock inte skriva det i sten genom att ge ut en handbok i pappersform, utan istället hitta former för kontinuerlig revidering och utveckling.

Stockholm den 21 juli 2015

Kekke Paulsson (ViSK)

Birgitta Söderfeldt (ViSK)

Berit Bornecrantz Dias (ViSK)

Anki Erdmann (ViSK)

Emilia Lindstrand (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:77
av Mats Hagelin

Antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen, utöver ärkebiskopen och ärkebiskopens ersättare, beslutas inför varje mandatperiod.

Motivering

Föregångaren till kyrkostyrelsen, Svenska kyrkans centralstyrelse, tillkom i samband med 1983 års kyrkomötesreform som ett permanent beredande och verkställande organ för det nya kyrkomötet. Centralstyrelsen var en myndighet under kyrkomötet och bestod av ärkebiskopen samt högst fjorton andra ledamöter som valdes av kyrkomötet samt ersättare. Ärkebiskopen var centralstyrelsens ordförande (se 29 kap. 5–9 §§ i 1992 års kyrkolag).

Vid relationsändringen och vid kyrkoordningens tillkomst gavs kyrkostyrelsen i förhållande till kyrkomötet det samlade ansvaret för verksamheten på den nationella nivån. Enligt 10 kap. 3 § i kyrkoordningen är det kyrkostyrelsen som företräder trossamfundet Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen bereder och verkställer kyrkomötets beslut och har förvaltande uppgifter. Det är kyrkostyrelsens uppgift att leda och samordna den nationella nivåns uppgifter (se 12 kap. 1 § i kyrkoordningen). I detta arbete har kyrkostyrelsen, liksom kyrkorådet på den lokala nivån och stiftsstyrelse på den regionala nivån, ett särskilt ansvar för ekonomin. I kyrkostyrelsens uppdrag ingår också att genom åtgärder gentemot olika organ ta till vara trossamfundet Svenska kyrkans och den nationella nivåns intressen. Kyrkostyrelsen ska också handlägga vissa ärenden enligt särskilda bestämmelser i kyrkoordningen.

Enligt 12 kap. 5 § i kyrkoordningen består kyrkostyrelsen av ärkebiskopen och fjorton ledamöter, som väljs av kyrkomötet. För de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare. Kyrkomötet väljer efter förslag från Biskopsmötet en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen. Ärkebiskopen är kyrkostyrelsens ordförande och bland ledamöterna väljer kyrkomötet två vice ordförande (se 12 kap. 6 § i kyrkoordningen).

Bestämmelsen i 12 kap. 5 § i kyrkoordningen om antalet ledamöter i kyrkostyrelsen har varit oförändrad sedan kyrkoordningens tillkomst och motsvarar huvudsakligen de föreskrifter som fanns i 1992 års kyrkolag rörande Centralstyrelsen. Som framgår ovan fanns en möjlighet för kyrkomötet att välja ett lägre antal ledamöter (och ersättare) i Centralstyrelsen än fjorton. Denna möjlighet togs bort i och med kyrkoordningens införande.

Österlen den 21 juli 2015

Mats Hagelin (BA)

Kyrkomötet
Motion 2015:78
av Sven Esplund och Mats Hagelin

Stiftens framtida indelning och uppgifter

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om nuvarande stiftsindelning är den optimala för att möta framtida behov.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det finns anledning att förtydliga stiftens uppgifter i kyrkoordningen.

Motivering

Stiftens indelning och uppgifter har legat fast under lång tid, även om det skett smärre förändringar över tiden. I indelningsfrågan var tillkomsten av Stockholms stift 1942 den senaste ändringen av större betydelse. Ett stift, som sin relativa litenhet i geografiskt avseende, är det till befolkningsmängden största. Genom befolkningsströmmarnas utveckling är tendensen tydlig att storstadsområdena växer medan glesbygderna blir alltmer utarmade. Detta ställer nya krav på stiftsorganisationerna.

Vidare har stiftens uppgifter förändrats sedan relationsförändringen till staten, med exempelvis tillsyn över församlingarnas ekonomi som balanskrav, målkapitalens utveckling och ett mer omfattande arbete med de kyrkoantikvariska ersättningarna.

I arbetet med att finna samverkanslösningar inom IT, GTS, GIP och GAS har stiftsorganisationen kommit att bli en viktig part för samverkan. Det kan finnas anledning att tro att ytterligare uppgifter kan tillkomma inom fastighetsområdet. En viktig fråga är behov av rätta kompetenser och var de bör vara lokaliserade.

Den lokala organisationen har förändrats genom sammanläggningar av församlingar och ökad samverkan i pastorat. Frågan är om inte stiftsorganisationernas struktur och arbetssätt nu bör ses över. Alla stift kanske inte behöver egen kompetens inom alla specialistområden. Samverkan mellan stiftet kan behöva utökas.

Överväganden bör göras om den nuvarande stiftsindelningen möter framtidens behov.

Mölltorp och Österlen den 21 juli 2015

Sven Esplund (BA)

Mats Hagelin (BA)

Kyrkomötet
Motion 2015:79
av Ylva Wahlström m.fl.

Underlätta valarbetet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgrupperna kan hämta valsedlar på plats.

Motivering

Nu när allt flera nomineringsgrupper är frikopplade från de politiska partierna är det viktigt att kyrkan tar eget ansvar för att valrörelsen fungerar på bästa sätt. En avgörande förbättring vore att få alla valsedlar direkt skickade till respektive valnämnd. Vi från nomineringsgrupperna skulle kunna finnas på plats för att hantera detta, eller leja de vidare till lämpliga personer. En så viktig uppgift bör inte läggas helt på ideella krafter, utan kyrkan behöver ha ett bra fungerande valsystem.

Stockholm den 15 juli 2015

Ylva Wahlström (MPSK)

Hildegard Jarskog (MPSK)

Karl-Gunnar Svensson (KR)

Bo Hanson (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2015:80
av Ylva Wahlström m.fl.

Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ansvara för att valdebatter kommer att hållas under till exempel Världens Luther, och att nomineringsgrupperna får synas på olika evenemang i juni till valdagen i september.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ansvara för utökade ekonomiska resurser kring val- och demokratidelen.

Motivering

Nu när reformationsjubileet 2017 närmar sig, bör vi använda det på bästa sätt. Kyrkostyrelsen har beslutat om en projektplan kring Reformationsjubileum 2017. Vi ska vara Befriad av Guds nåd, människan och skapelsen är inte till salu.

Här borde det vara fullt naturligt att nomineringsgrupperna blir involverade, även om valdebatter blir aktuella först runt sommaren. I Västerås under Världens Luther (istället för Världens fest) vore en stor debatt lämplig att hållas. Sen i stiftens olika Luthersatsningar bör kyrkopolitiken få ta plats, så vi lyfter den identiteten för vår kyrka i den lutherska andan.

Att offentligt få ha debatter mellan våra nomineringsgrupper, så folk förstår och ser att nomineringsgrupperna gör skillnad och att vår kyrka är demokratisk, borde kunna locka fler till våra valurnor. Dessutom skulle nomineringsgrupperna kunna ge ett extra aktuellt jubileum med sikte på framtiden.

Stockholm och Nyköping den 15 juli 2015

Ylva Wahlström (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:81
av Ylva Wahlström m.fl.

Påven Franciskus och ekologisk omvändelse

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att introducera påvens tredje encyklika som inspiration i vårt klimat- och miljöarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att denna skrift, Laudato Si (Var prisad), ska delas ut till hela kyrkomötet, helst översatt till svenska.

Motivering

I juni kom påven Franciskus ut med sitt tredje vägledningsdokument och vädjar om att vi ska rädda skapelsen, medmänskligheten genom fördelning och motverka att mänskligheten slungas mot självförintelsens klippa.

Miljöprofessor Johan Rockström talade om detta dokument i sitt sommarprogram i P1. Det bygger helt på vetenskaplig grund, menar Rockström. Samtidigt som det förenas med religionens övertygelse och lära sen mer än 2000 år tillbaka. Detta är ett upprop till de rika nationerna att betala sin skuld till de fattiga. Världen behöver försonas och vårdas, så våra barnbarn får leva.

Stockholm och Nyköping den 19 juli 2015

Ylva Wahlström (MPSK)

Marja Sandin-Wester (MPSK)

Heléne Lundström (MPSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:82
av Tomas Jansson m.fl.

Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om innebörden i att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument är av normerande karaktär för vår tro, bekännelse och lära.

Motivering

Portalparagrafen i kyrkoordningen anger grunden för Svenska kyrkans tro. Den lyder:

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära

- 1 § Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
som gestaltas i gudstjänst och liv,
är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya
testamentets profetiska och
apostoliska skrifter,
är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den
athanasianska trosbekännelsen samt i den oförändrade
augsburska bekännelsen av år 1530,
är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut år 1593,
är förklarad och kommenterad i Konkordieboken
samt i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

Exakt vilka dokument är ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”, och i exakt vilken mening är de normerande för vår kyrka? Frågan är inte oväsentlig eftersom det handlar om grunden för vår tro, bekännelse och lära. Eftersom detta är oklart bör kyrkostyrelsen ges i uppdrag att utreda denna fråga.

Rättvik den 20 juli 2015

Tomas Jansson (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:83
av Tomas Jansson m.fl.

Motsvarande adjunktsår för diakoner

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett motsvarande adjunktsår för nyvigda diakoner.

Motivering

När präster vigs till tjänst i Svenska kyrkan placeras man under det första året som pastorsadjunkt i en församling. Det är en tjänst som går utanför församlingarnas tjänsteorganisation och avlönas av stiftet. Tanken är att man omedelbart efter prästvigningen ska kunna komma ut i aktiv tjänst, utan att behöva invänta att få tjänst genom att söka tjänster på vanligt sätt. Dessutom är avsikten att man under sitt första år ska kunna få handledning.

För diakoner finns inget motsvarande. En diakon som står inför sin vigning måste därför aktivt söka bland lediga tjänster i hopp om att få någon. Det är till och med så att diakonen inte ens får viga utan att ha en tjänst att gå till.

Det finns stift som på eget bevåg tagit tag i frågan. Exempelvis har Västerås stift infört en sex månaders motsvarande adjunktstid för nyvigda diakoner. Men det behöver tas ett samlat grepp i hela kyrkan för denna fråga. För att underlätta för diakoner att kunna viga och komma ut i tjänst bör därför kyrkostyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten av ett motsvarande adjunktsår för diakoner.

Rättvik den 20 juli 2015

Tomas Jansson (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Anna Ekström (FiSK)

Georg Lagerberg (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Magnus Hedin (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:84
av Ola Isacsson m.fl.

Låsta eller öppna kyrkor

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga om Svenska kyrkans församlingar på ett rimligt sätt håller kyrkobyggnaderna öppna för allmänheten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt redovisa resultatet av kartläggningen och att, vid behov, arbeta med en nationell strategi för att Svenska kyrkans kyrkorum ska vara öppna och tillgängliga i rimlig omfattning.

Motivering

”Kyrkobyggnaderna ska hållas tillgängliga för allmänheten” (2 § 40 kap kyrkoordningen).

I samband med relationsförändringen mellan stat och kyrka var kyrkobyggnadernas tillgänglighet en viktig fråga. Kyrkoordningens bestämmelse om tillgängliga kyrkor är inte enbart en del av Svenska kyrkans regelverk, det är ett åtagande Svenska kyrkan gått in under gentemot det allmänna.

”Kyrkobyggnaderna ska hållas tillgängliga för allmänheten” – men är det så? Att resa i Sverige sommartid och vilja besöka kyrkor är tyvärr att mötas av många låsta kyrkportar. Det är inte heller genomskådligt varför somliga kyrkor är låsta, andra öppna. I två närliggande orter längs samma motorväg kan den ena ha öppna kyrkor, den andra ha låsta kyrkor. Det verkar inte finnas någon annan förklaring än att det rör sig om två olika pastorat, två olika personer som fattat beslut om låsta eller olåsta kyrkor.

Det är anmärkningsvärt att t.ex. den medlemsfattiga evangelisk-lutherska kyrkan i östra Tyskland i så hög grad har sina kyrkorum öppna och tillgängliga på vardagar, medan en semesterresa i Sverige innebär möte med åtskilliga låsta kyrkportar.

Ansaret att hålla kyrkobyggnaderna tillgängliga och öppna är lokalt, men nationellt har Svenska kyrkan gått in under förpliktelsen att hålla kyrkobyggnaderna tillgängliga för allmänheten.

För åtskilliga medlemmar kan en oläst kyrka vara ett påtagligt tecken på vad man bidrar med genom sin medlemsavgift. Låt det vara så!

Växjö med flera orter den 22 juli 2015

Ola Isacsson (POSK)

Ragnild Bertius (POSK)

Anders Brunnstedt (POSK)

Per Lindberg (POSK)

Anette Nordgren (–)

Bertil Persson (POSK)

Sven Gunnar Persson (POSK)

Torvald Johansson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:85
av Lisa Tegby m.fl.

Översyn av sättet att välja biskop

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om hur Svenska kyrkans biskopsval kan utvecklas för att säkra att biskopskollegiet som helhet innehåller en för hela Svenska kyrkan nödvändig erfarenhet och kompetens – med såväl en stor erfarenhetsbredd som kvalificerad teologisk kompetens.

Motivering

Sedan år 2000 är Svenska kyrkans biskopsval en helt inomkyrklig angelägenhet. Detta är en god, logisk och följdriktig konsekvens av relationsförändringen kyrka–stat.

Den nuvarande ordningen för biskopsval innebär dock att varje enskilt biskopsval – med undantag av ärkebiskopsvalet – är helt och hållet en angelägenhet för respektive stift. Det finns i nuvarande valsätt inga mekanismer för att säkra att biskopskollegiet som helhet får den nödvändiga bredden av olika kompetenser som behövs i en episkopal kyrka, där biskopsmötet är en angelägenhet för Svenska kyrkan som helhet.

Detta skulle hypotetiskt kunna innebära att tretton stift vart och ett på sitt håll utser tretton biskopar med relativt snarlik kompetens – där samtidigt andra viktiga kompetenser helt saknas i biskopskollegiet. Det skulle vara en olycklig konsekvens av att varje stift är helt suveränt i sitt val – men samtidigt skulle inget enskilt stift kunna ”lastas” för bristerna i helheten.

I den ordning som rådde före relationsförändringen utmynnade biskopsvalen i respektive stift i tre kandidater som sattes upp i förslagsrum, där sedan regeringen utsåg en av de tre föreslagna kandidaterna. I denna ordning fanns, åtminstone i teorin, en möjlighet att väga in behovet av olika kompetenser i biskopskollegiet.

Det finns skäl att överväga möjligheten att inom ramen för nuvarande inomkyrkliga ordning utveckla valsättet vid biskopsval så att valet tar hänsyn till såväl de enskilda stiftens önskemål som det övergripande behovet av att säkra tillräcklig bredd och kompetens inom biskopskollegiet som helhet.

Ett sätt skulle vara att stiften, på ett liknande sätt som i den tidigare ordningen satte upp tre namn i förslagsrum, varpå den slutliga tillsättningen kunde ske i en överenskommen ordning på nationell nivå, där helhetsbedömningen av de önskvärda kompetenserna kunde göras. Hur ett sådant avgörande lämpligast skulle gå till bör vara en av frågorna att ta ställning till i den utredning som vi föreslår.

En sådan utredning bör även belysa de olika önskvärda kompetenser och profiler som behövs inom biskopskollegiet.

Några sådana områden kan vara kvalificerad teologisk kompetens, erfarenhet av nationell och internationell ekumenik, andra internationella erfarenheter, bred och långvarig församlingserfarenhet m.m.

Umeå, Göteborg, Visby, Skara och Stockholm den 22 juli 2015

Lisa Tegby (POSK)

Carina Etander Rimborg (POSK)

Sven-Bernhard Fast, biskop

Åke Bonnier, biskop

Eva Brunne, biskop

Kyrkomötet
Motion 2015:86
av Anna Ekström m.fl.

Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande för 2016.

Motivering

FiSK ser med glädje att kyrkomötet med kyrkostyrelsen formade ett akut stöd till församlingar under 2015 till arbete med flyktingar och asylsökande.

Tyvärr är situationen i framförallt Mellanöstern fortfarande instabil. Antalet flyktingar och asylsökande beräknas öka och behovet av dessa akuta insatser kvarstår. Över hela Sverige får stora som små församlingar nya utmaningar när till exempel ett anläggningsboende öppnas. Därför behövs det akuta stödet även under 2016.

Karlskrona den 20 juli 2015

Anna Ekström (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:87
av Anna Ekström m.fl.

Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

Motivering

Sveriges rikets folkbokföring har i långa tider vilat på församlingstillhörighet och dess geografiska gränser. Detta håller på att förändras och det kan komma att ge kyrkan nya utmaningar men också möjligheter.

Äldre, sjuka och människor med en funktionsnedsättning som av olika anledningar inte kan bo kvar i sin bostad utan flytta till en servicebostad eller liknande bör kunna få kvarstå som medlemmar i sin gamla hemförsamling även om det nya boendet ligger i en annan församling.

Karlskrona den 20 juli 2015

Anna Ekström (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

George Lagerberg (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:88
av Anna Ekström m.fl.

Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i antagning av prästkandidater och vigningar av präster ta bort den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning.

Motivering

Sedan 2009 har Svenska kyrkan en ordning som säger att alla par oavsett könsfördelningen är välkomna till vigsel i Svenska kyrkans ordning.

Många präster med tjänst i Svenska kyrkan vigdes innan denna nya ordning och har givit sina vigningslöften under andra förutsättningar. Som komminister har du möjlighet att idag säga nej på grund av din trosuppfattning att viga samkönade par, den så kallade samvetsklausulen. Kyrkoherden har uppdraget att se till att det finns präster som genomför samkönade vigslar.

Samvetsklausulen är inget nytt. När Svenska kyrkans ordning för att prästviga kvinnor kom utformades det en samvetsklausul mot att arbeta med just kvinnor. Idag är samarbetet med alla prästkolleger oavsett kön ett av kriterierna som finns för att bli prästkandidat och sedermera vigd till tjänst.

Likaså borde det nu bli med det samkönade äktenskapet. Från början har vi haft en samvetsklausul men för den som idag söker sig till tjänst som präst i Svenska kyrkan ska inte kunna säga nej till vigslar av samkönade par. Det ska bli ett av de kriterierna som finns för att bli prästkandidat och vigd till tjänst.

Men nu består tro, hopp och kärlek, dessa tre, och störst av dem är kärleken (1 Kor 13:13).

Karlskrona den 20 juli 2015

Anna Ekström (FiSK)

Georg Lagerberg (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Magnus Hedin (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:89
av Dag Sandahl

Flyktingarbetet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avsätta 35 miljoner kronor för församlingarnas flyktingarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett system som säkerställer att församlingar enkelt kan få del av medel för flyktingarbete.

Motivering

Företaget RFM Skog & Fastighet AB fick i maj ett kontrakt med Migrationsverket för att öppna ett asylboende i det f.d. gruppboendet i Grännaforsa. Hur många som kommer att bo där, har det inte lämnats information om. När boendet öppnar är också oklart. Situationen ter sig typisk. Om församlingen ska engagera sig i flyktingarbete är de kyrkliga lokalerna inte nästgårds, inte heller affärer, bibliotek eller andra samlingsplatser. Men det är i byar och samhällen av detta slag företag kan skaffa lokaler och så tjäna pengar på asylmottagning.

Att den lokala församlingen ska ta ekonomiskt ansvar för flyktingmottagande har kyrkomötet inte sett vara rimligt. Det är inte heller rimligt att det ansvaret ligger på stiftet, när somliga stift får ta ett större ansvar för flyktingmottagande än andra. På nationell nivå måste det finnas resurser som enkelt kan rekvideras när eller om församlingen engagerar sig i ett flyktingarbete. Med besked att det kommer fler flyktingar till Sverige tycks det enklast att avsätta det belopp församlingarna detta år menade sig behöva, 35 miljoner kronor. Det kan tyckas vara mycket pengar, men för ett arbete med socialt utsatta EU-medborgare begär Växjö pastorat 11 miljoner och det kan vara en nyttig jämförelse i sammanhanget. (Källa: Smålandsposten 18 juli 2015)

När 5 miljoner kronor efter kyrkomötesbeslut fördelades denna försommar fick inga församlingar i de s.k. storstadsregionerna några bidrag och verksamhet som inte startat prioriterades. Stiftet hade fått se förslagen till fördelning men inte underlag och tydligen inte involverats i processen för övrigt. Det betydde att församlingar som satsat resurser på flyktingarbete blev utan medan de som sa sig skola satsa, kunde få.

Det tycks knappast vara ett riktigt rättvist system.

Hur ett system som säkerställer att församlingar enkelt kan få ersättningar för de satsningar som görs ska konstrueras, är inte helt enkelt att säga. Ett maxbelopp som går att söka är en möjlighet - hur nu ett sådant belopp ska kunna beräknas. Man kan också tänka sig att beloppet kan ansökas i efterhand med 75 procent av verkliga verksamhets- och personalkostnader men det blir tungrott. Det är också tänkbart med generella belopp med ett grundbelopp som räknas upp efter antalet boende-

platser. Hur dessa avvägningar ska göras måste vara en fråga för kyrkostyrelsen. Huvudsaken är att systemet blir enkelt och transparent.

Rimligtvis måste stiftens ta sitt ansvar att fungera konsultativt gentemot de berörda församlingarna. Barmhärtigheten är ett krav. Främlingen finns hos oss. Men den insats Svenska kyrkans församlingar ska göra, får inte frita kommuner eller stat från deras ansvar för ett anständigt flyktingmottagande. Det måste också markeras. Och kanske skulle Svenska kyrkan på alla nivåer fråga om det verkligen ska gå att skapa sig vinster på det förhållandet att människor befinner sig på flykt. Profeten Jesajas ord kan vara tillämpliga (Jes 58:6–9).

Moheda den 22 juli 2015

Dag Sandahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:90
av Johanna Andersson

Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra Kairos Palestina-dokumentets status som icke officiellt antaget dokument.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och redovisa hur stora resurser som avsatts för att sprida och studera Kairos Palestina-dokumentet respektive Guds vägar samt var beslut om resurstilldelning har fattats.

Motivering

I samband med kyrkomötet 2014 uppmärksammades att Kairos Palestina-dokumentet spreds mycket aktivt i olika sammanhang i Svenska kyrkan samtidigt som dokumentet Guds Vägar ägnades betydligt mindre uppmärksamhet.

Ärkebiskop Antje Jackelén har (i en replik till Israels ambassadör Isaac Bachman) beskrivit status och relation mellan de två dokumenten:

Sanning är att Kairosdokumentet aldrig antogs av kyrkomötet som ett officiellt dokument. Det rekommenderades dock för studium, helt i linje med att det är vår önskan och vår skyldighet att lyssna på våra medkristna i världen, inte minst den krympande skaran kristna i Mellanöstern. Officiellt antaget av kyrkomötet är däremot ett annat dokument, Guds vägar, som sedan 2001 uttrycker Svenska kyrkans officiella hållning i dialog med judendomen.

I samma replik betonade också ärkebiskopen att Guds vägar ska anbefallas på nytt till studium i Svenska kyrkan.

Vi har alltså ett icke officiellt antaget dokument som rekommenderas för studium och ett officiellt dokument som ska anbefallas till studium.

Av ärkebiskopens formuleringar kan man dra slutsatsen att det är Guds vägar som är det viktiga dokumentet som tilldelas mest resurser. Men en genomgång av hur de två dokumenten presenteras på Svenska kyrkans hemsida visar att det finns en stor mängd dokument och kampanjmaterial till stöd för Kairos Palestina, inte till Guds vägar. Det har också framkommit att en person sedan 2012 avlönas centralt av Svenska kyrkan för att stödja spridningen av Kairos Palestina. Ingen sådan resurs har funnits avsatt för att främja studierna av Guds vägar.

Den samlade bilden blir att stora medel avsatts för att studera ett dokument som inte är officiellt antaget av kyrkomötet, medan det antagna dokumentet Guds vägar tilldelats betydligt blygsammare resurser. Samtidigt får man av ärkebiskopens replik intryck av att det förhåller sig, eller borde förhålla sig tvärtom. Detta skapar

Mot 2015:90

otydlighet och riskerar ge ett intryck av att Svenska kyrkan säger en sak men gör en helt annan.

Kairos Palestina-dokumentets status behöver tydliggöras och följande behöver klargöras: Hur stora resurser har avsatts för att studera Kairos Palestina respektive Guds vägar? Vem har beslutat om medelstildelning och storleken på avsatta resurser? Varför har en person under flera år avlönats för att arbeta med ett icke antaget dokument?

Länk till den i motionen citerade repliken:

www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/samtal-forsvaras-nar-sanning-forvrangs-och-svar-som-getts-tidigare-ignoreras/

Mon den 20 juli 2015

Johanna Andersson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:91
av Johanna Andersson

Ta bort dokumentet *Christmas Alert 2014* från Svenska kyrkans hemsida

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta bort dokumentet *Christmas Alert 2014* från Svenska kyrkans hemsida.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för att säkerställa att antisemitiska stereotyper inte igen sprids på Svenska kyrkans hemsida.

Motivering

Kairos Palestinadokumentet upptar ett allt större utrymme på Svenska kyrkans hemsida och omges idag av en mängd stöddokument och annat material. Ett exempel på sådant material är det pdf-dokument som lades ut inför föregående jul under namnet *Christmas Alert 2014*. Detta dokument rymmer en formulering som är antisemitisk. Norma Carmi, projektkoordinator för Kairos Palestina, skriver på sidan 55 (sidan 56 i webbversionen): "We cannot accept that the Jewish lobby intimidates us, cripples us and lulls us into a roaring silence, blocking our conscience into passive inaction."

Det finns alltså i Kairos Palestinaledningens föreställningsvärld en illasinnad "judisk lobby" som bär ansvar för en rad grymma och manipulativa handlingar. Det är inte en israelisk lobby, det är inte en pro-israelisk lobby och inte heller en palestinafientlig lobby Carmi skriver om. Det är en judisk lobby. Svenska kyrkan sprider ett dokument som manar till motstånd mot denna judiska lobby. Vid sidan av Svenska kyrkans massiva och ensidiga kritik av landet Israel har det nu alltså också smugit sig in en formulering som riktar sig direkt mot judar.

Ofta framhålls ju, inte minst i kyrkliga sammanhang i Sverige, att man tar avstånd från Israel och landets politik utan att samtidigt ta avstånd från judendomen eller det judiska folket. Men med formuleringen i *Christmas Alert 2014* om en "judisk lobby" är det nu alltså judar det handlar om, inte politiken som förs av Israel.

Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) konstaterar under rubriken "Vilka är de vanligaste antisemitiska stereotyperna och myterna?", att många av dessa antisemitiska föreställningar förblivit sig ganska lika genom tiderna. Beskyllningar som under lång tid riktats mot judar handlar bland annat om makt och sammanslutningar:

Även i dag utgör föreställningar om judisk makt och inflytande en kärnidé i antisemitisk propaganda och tankevärld. De kan bland annat avläsas i antydningar eller påståenden om "judarnas makt över medierna" eller i vissa tolkningar av amerikansk utrikespolitik där denna

antys eller påstås "kontrolleras" av judar eller en föregivet allsmäktig "judisk lobby". Denna typ av bilder vilar även på stereotypa bilder av judar som ett homogent kollektiv vilket agerar utifrån föregivet "judiska" intressen liksom på historiskt rotade fördomar om judar som främmande, nationellt opålitliga, förrädiska och manipulativa.

Här återfinns den "judiska lobby" *Christmas Alert 2014* varnar för, liksom tanken på de manipulativa judarna. Detta citat visar att Svenska kyrkan på sin hemsida delar ett dokument som rymmer en antisemitisk stereotyp som är så central att den kallas "kärnidé" av SKMA.

Det finns ytterligare en skrivning hos SKMA som visar att *Christmas Alert 2014* uttrycker sig antisemitiskt, och det handlar om var gränsen går mellan kritik av Israels politik och antisemitism. Att Israel ska granskas och kritiseras, men med samma måttstockar som andra länder, är självklart. När denna kritik riktas mot judar går dock kritiken över i antisemitism: "Slutligen överskrids gränsen mellan antisemitism och politisk kritik [av staten Israel] när judar kollektivt hålls ansvariga för Israels politik."

Det finns en rad aktuella exempel på hur judar i Sverige hållits kollektivt ansvariga och hotats och trakasserats på grund av Israels politik. Exempelvis berättade rabbinen Hillel Lavery-Yisrael i Malmö att han blivit påhoppad på gatan och fått stå till svars för Israels agerande i Gaza: "Jag försökte förklara att jag bor här och inte har något att göra med det som händer där. Men det var lönlöst."

På Uppdrag granskings hemsida beskrivs vad som hände när SVT följde med på en kippavandring i Malmö:

när gruppen kom fram till Möllevångstorget möttes de av protester och förolämpningar. Flera av männen sjöng i talkör "Free free, Palestine", och "Fuck Israel". Händelsen är ett tydligt exempel på hur judar i Malmö får stå till svars för vad staten Israel gör.

Den sammanblandning av staten Israel och judar i allmänhet som görs i *Christmas Alert 2014* riskerar att fortsatt bidra till något som får stora konsekvenser för enskilda judar i Sverige: Hatet mot Israel slår över på judar.

Tanken på en judisk lobby och hemliga judiska sammanslutningar är som ovan beskrivits en klassisk antisemitisk stereotyp. Det som antisemitismen orsakat i europeisk närtidshistoria gör att denna typ av retorik måste tas på allvar och motarbetas med full kraft. Svenska kyrkan ska inte bidra till att sprida antisemitiska myter och fördomar om judar. Dokumentet *Christmas Alert 2014* bör snarast tas bort från Svenska kyrkans hemsida och det bör utredas hur ett dokument med en sådan formulering överhuvudtaget har kunnat hamna där. Såg ingen på kyrkokansliet denna antisemitiska formulering? Finns det fler exempel på hur kritiken av Israel glider över i ren antisemitism? Riktlinjer behöver tas fram för att säkerställa att detta inte upprepas.

Referat och citat i motionen finns under följande länkar:

www.svenskakyrkan.se/kairospalestina

www.skma.se

www.aftonbladet.se/nyheter/article20218928.ab

www.svt.se/ug/palestinakonflikten-bakom-judehat

Mon den 18 juli 2015

Johanna Andersson (POSK)

Kyrkomötet

Motion 2015:92

av Johanna Andersson och Jerker Schmidt

Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett informationshäfte om kristna kyrkor och traditioner i Mellanöstern och tillsända Svenska kyrkans församlingar samt kyrkomötets ledamöter som julhälsning 2015.

Motivering

Inför julen 2014 fick kyrkomötets ledamöter ett häfte med titeln ”Möten med islam”, till vilket dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd skrivit förordet. Det fanns formuleringar i detta häfte som föranledde kritik, dit hörde följande påstående:

Troligen är det större likheter mellan en svensk muslim och en svensk kristen, än mellan en svensk kristen och en kristen från en helt annan del av världen, med ett annat språk och med andra vanor.

En stor del av dem som flyr från Mellanöstern idag är kristna, en del av dessa kristna kommer till Sverige. Det är därför olyckligt om Svenska kyrkan bidrar till polarisering och främlingskap mellan kristna trossyskon från olika delar av världen. Förra årets informationshäfte om islam bör, för att motverka ett sådant främlingskap, följas upp av en liknande satsning som beskriver olika kristna kyrkor från Mellanöstern och deras traditioner. Detta kan med fördel tas fram i samverkan med företrädare för minoritetskyrkor i Sverige.

Huruvida det finns ”likheter” mellan ”en svensk kristen” och en ”kristen från en annan del av världen” och vad som överhuvudtaget avses med ”en svensk kristen” kanske inte informationshäftet behöver se som sin uppgift att utreda. Det kan nog den intresserade läsaren själv skaffa sig en uppfattning om.

Mon den 18 juli 2015

Johanna Andersson (POSK)

Jerker Schmidt (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:93
av Jerker Schmidt m.fl.

Stasi-infiltration av Svenska kyrkan

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att för kyrkomötet redovisa den forskning och de utredningar som gjorts av Svenska kyrkan och kyrkokansliet kring kontakterna med diktaturen i DDR.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa det samlade forskningsläget både det som egen forskning visat och det som andra bedrivit i en skrift att delge Svenska kyrkans församlingar och medlemmar.

Motivering

Under flera år har en debatt pågått om informatörer som arbetat i de nordiska länderna för främmande säkerhetstjänster från de forna kommunistiska staterna i Öst- och Centraleuropa. Bäst är kunskapen om diktaturen i DDR och de östtyska medhjälparna genom ett kartoteksarkiv, de så kallade Rosenholzdokumenterna. Seriös forskning har bedrivits på de många uppgifter som finns där.

Även Svenska kyrkan har avslöjats med Stasi-infiltration, kyrkan var under DDR-tiden osedvanligt aktiv när det gäller kontakter med och bistånd till den östtyska lutherska kyrkan. Fullt förståeligt ville man hjälpa trossyskon i en utsatt position. Men samtidigt blundade Svenska kyrkans representanter – förmådde eller ville inte se – att DDR-regimen utnyttjade stödet i propagandan.

Svenska kyrkan har under senare år på olika sätt uppmärksammat detta bl.a. har Växjö stift haft ett seminarium kring frågan.

Svenska kyrkans generalsekreterare uttalade sig i Kyrkans tidning för några år sedan om en genomlysning av frågan:

Svenska kyrkan på nationell nivå tittar nu på möjligheten att starta ett forskningsprojekt kring relationerna med forna DDR och andra totalitära stater.

– Att använda forskningens möjligheter ger oss hjälp att gå på djupet i det här svåra ämnet, säger Svenska kyrkans generalsekreterare Helén Ottosson Lovén.

– Det handlar också om att vidga frågan till att reflektera över nutida relationer med kyrkor i länder med totalitära regimer, fortsätter hon.

(KT 2013-04-25)

Det vore därför nu på sin plats att det redovisades vad detta arbete har burit för frukt och vilka lärdomar och slutsatser som kan dras.

Riksdagsledamoten och tidigare kyrkostyrelseledamoten Hans Wallmark (M) anger i en riksdagsmotion fyra skäl till att undersöka, genomlys och redovisa kontakterna med DDR:

- 1) Det handlar om att nu levande som pekats ut ska kunna tillbakavisa lögner.
- 2) Det skapar en möjlighet att sätta saker i sitt rätta sammanhang ifall man som informatör kan förklara att det fanns påtryckningar, ideologisk förvillelse eller annat bakom agerandet.
- 3) Det gör det möjligt att söka försoning med offer vars karriärer kan ha krossats eller som hamnat i fängelse.
- 4) Ytterst och viktigast handlar det om att sanningen alltid har företräde framför lögnen.

Sofia den 22 juli 2015

Jerker Schmidt (FiSK)

Anna Ekström (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Georg Lagerberg (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:94
av Jerker Schmidt och Peter Nordgren

Förbön för konung, riksdag och regering

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ha med en förbön som innehåller bön för vårt statsöverhuvud konungen samt för rikets demokratiskt valda ledning i form av riksdag och regering.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ta med Förbön ”1” som helhet från 1986 års kyrkohandbok.

Motivering

För några år sedan kom jag i samspråk med en av våra riksdagsledamöter. Jag berättade då att vi varje söndag i församlingen särskilt bad för riksdag och regering. Ledamoten blev både rörd och väldigt överraskad av denna information men det glädde hen mycket!

Därav blir jag bekymrad över de förböner som finns i förslaget till ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan. Generellt sett är de föreslagna förbönerna undermåliga i sin utformning då de är allmänt vaga och brister i konkretion. De har ett språk som saknar transcendens och ekumenisk förankring. Personligen tycker jag att 1986 års förböner gott och väl i kvalitet överträffar det nya förslaget. Ingen av de föreslagna förböner innehåller heller explicita böner för rikets högsta demokratiska ledning. Det finns inte heller någon förbön för vårt statsöverhuvud konungen.

Ämnet återfinns bara i en av de föreslagna förbönerna nummer 4: ”ge vishet till dem som fått förtroende att leda och fatta beslut, här i vårt samhälle/vår stad, vårt land och i världen.”

De allmänt vaga formuleringarna i förbönen nummer 4 fjärmar oss på ett olyckligt sätt från ett teologiskt, historiskt och folkkyrkligt sammanhang.

Det finns både bibliska och teologiska skäl varför kyrkan alltid har bett för ”överheten”. Ett klassiskt bibelcitат är t.ex. 1 Tim 2:1–2: ”Först och främst uppmanar jag till bön och åkallan, till förbön och tacksägelse för alla människor, för kungar och alla som har makt, så att vi kan leva ett lugnt och stilla liv, på allt sätt fromt och värdigt.” (Bibel 2000)

Det finns mängder av ytterligare bibeltexter som faktiskt talar om ämnet. De flesta av citaten är också summerade i en av våra Bekännelseskriter, Martin Luthers lilla katekes i den s.k. hustavlan som anger de bibliska förpliktelserna för människor i olika samhällsstånd.

Vår systerkyrka den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland formulerar det på följande goda sätt i sin Evangeliebok:

De kristna har sitt rätta hemland i det himmelska riket, det eviga livet hos Gud. Samtidigt är de medlemmar i det världsliga samhället och har ansvar för det. De ber för statsmakten och följer samfundets lagar och förpliktelser. Samhället hör till de levnadsordningar som Gud har instiftat. Den jordiska överheten är förordnad av Gud till att vårda och skydda människolivet. Överheten kan dock vända sig bort från Gud. Det kan uppstå situationer då den handlar mot Guds vilja eller vill hindra evangeliets frihet. Då måste de kristna både som individer och som samfund följa sitt samvete som är bundet till Guds ord.

Från ett inkarnatoriskt perspektiv är det också viktigt att hålla kvar dessa böneämnen för rikets ledning. Vi är inte kristna i största allmänhet utan lever i ett faktiskt sammanhang och i ett särskilt samhälle. Det är viktigt att be för just det samhälle som är vårt och för vår demokrati.

Därtill är det också en lång historisk tradition i Svenska kyrkan att i den allmänna kyrkobönen varje söndag be för konung, regering och riksdag.

Vidare signalerar borttagandet av dessa böneämnen ett slags frivilligt återtåg från den samhälleliga arenan och visar Svenska kyrkans egen syn på sin ställning i det svenska samhället. Genom de föreslagna förbönerna som finns med i det nya kyrkohandboksförslaget framstår inte längre Svenska kyrkan som en folkkyrka utan endast som ett lokalt sammanhang där de större samhälleliga perspektiven och ansvaret inte får plats.

Slutligen fjärrar det oss från oss från ett ekumeniskt sammanhang; det finns förmodligen inte någon av de stora ortodoxa, katolska eller lutherska kyrkorna utan en förbön av detta slag.

Utifrån dessa många perspektiv och argument är det av stor vikt att dessa bönemoment finns med i kyrkohandboken!

Sofia och Uppsala den 22 juli 2015

Jerker Schmidt (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:95
av Jerker Schmidt m.fl.

Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utkomma med en ny handbok för kyrklig beredskap samt att i denna också inkludera beredskapsnivåerna Höjd beredskap och Högsta beredskap.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla församlingar upprättar beredskapsplaner som ska redovisas till respektive stift.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra övningar med stift och församlingar som utgår från scenarier om Höjd beredskap och Högsta beredskap.

Motivering

Svenska kyrkan har som enskilt största samfund och med sin historia som statskyrka ett särskilt ansvar då samhällets ställs inför påfrestningar. Det finns hos människor i vårt land och hos våra myndigheter en positiv och stor förväntan på att kyrkan ska kunna fullgöra sina uppgifter och stödja samhället såväl som i kris och krig.

Den senaste Handboken för kyrklig beredskap som ska ligga till grund för församlingar, stifts och riksnivåns förberedelse utkom 2007. Den skulle nu behöva omarbetas så att den blir mer i enlighet med dagens behov.

I 2007 års handbok kan vi läsa att:

Tidigare har samhällets planering och beredskap för svåra händelser till stor del organiserats utifrån hotet om krig och krigsfara (höjd beredskap). Som det allvarligaste hotet behåller kriget sin särställning, men hot- och riskbilden har ändrats de senaste åren. Ett militärt angrepp riktat mot Sverige anses i dag, och för överskådlig tid framåt inte sannolikt.

Detta säkerhetspolitiska antagande om att vi inte under överskådlig tid står inför ett militärt angrepp ter sig i dag som ett överspelat sådant. Med de senaste årens växande militära upprustning i Ryssland och med det avslutade kriget i Georgien och det pågående i Ukraina kan vi inte längre bortse från det förändrade säkerhetspolitiska läget i vårt närområde.

Därför behöver Svenska kyrkan snarast återuppta sin beredskapsplanering för kris och krig. Detta så att vi om det värsta händer ska kunna fullgöra våra uppgifter och vara med att stödja människorna i vårt land och försvaret av vår demokrati och våra friheter

En uppdaterad och omarbetad Beredskapshandbok bör kompletteras så att den också innehåller riktlinjer för den beredskapsnivå som kallas ”Höjd beredskap” och ”Högsta beredskap”.

För vad gör vi om kriget kommer? Vet våra biskopar, kyrkoherdar och förtroendevalda vad som förväntas av dem från samhällets sida? Vad är Svenska kyrkans uppgift i ett sådant läge? Hur påverkas kyrkan av en eventuell höjd beredskap? Varje stiftsstyrelse bör också utarbeta en handlingsplan och öva ett scenario där den kyrkliga verksamheten störs eller i värsta fall är utslagen. Vad gör man om X antal präster i ett pastorat av någon anledning inte kan tjänstgöra? Sjukdomar – epidemier – terrorhot ... Hur påverkas och upprätthålls t.ex. begravningsverksamheten i en sådan situation?

Planeringen för kris och krig fanns tidigare väl förankrad och övades i samhället i stort och i kyrkan. I dag är den kyrkliga beredskapen väldigt olika organiserad i stiftet och församlingarna men generellt behövs ett återtåg för att skapa trovärdighet och trygghet för vår beredskapsplanering.

Sofia den 22 juli 2015

Jerker Schmidt (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Magnus Hedin (FiSK)

Georg Lagerberg (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Anna Ekström (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:96
av Anna Ekström m.fl.

Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter.

Motivering

Situationen ser olika ut i alla församlingar men vi delar ofta verkligheten av tiggare på våra gator. Människors nöd i samhället är inget nytt för Svenska kyrkan och våra församlingar arbetar på olika sätt för att stödja och hjälpa människor. Men frågan kvarstår: Vad förväntar vi oss att våra församlingar gör? Inte minst när det gäller den synliga nöden, den utsträckta handen.

Ska förväntningarna vara att hålla kyrkan öppen nattetid? Ordna frukostar? Ha kollekt till organisationer som arbetar på plats t.ex. i Rumänien?

Vi har en verklighet där människor inte ser någon annan utväg för sin försörjning än att tigga. Samtidigt vill vi inte att människor ska ”lyckas” som tiggare. Målet måste vara att varje människa ska kunna leva och försörja sig själv.

Istället för att i varje enskild församling lägga kraft och energi på att fundera på vad som ska eller kan göras, vore det önskvärt med nationella riktlinjer. Då kan kraft och energi läggas på genomförandet.

Karlskrona den 21 juli 2015

Anna Ekström (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:97
av Nasrin Sjögren

Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan tar tydlig ställning för att abortfrågan handlar om ”två skyddsvärda individer”.
2. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan tar avstånd från talet om ”ett liv i vardande”, då detta innebär ett relativiserande av människovärdet.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en teologisk kommitté för att utifrån Bibeln och 2000 års kyrkohistoria utforma en konsekvent teologi för alla människors fulla människovärde, med särskilt fokus på abort och ofödda människors värde.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kommitté för att undersöka möjligheterna att mer aktivt bidra till att minska antalet aborter i Sverige, exempelvis genom att stödja kvinnor i krisgraviditeter.

Motivering

1. Bibeln och kyrkohistorien

Utifrån den bibliska synen på människan som Guds avbild, har den kristna kyrkan i alla tider trott på alla människors värde och värdighet. Kyrkan har ibland tappat sin kritiska distans till makten och den rådande tidsandan, och som en följd av detta bejakat kränkningar av människovärdet. Det har bland annat skett i relation till förtryckta etniska grupper som exempelvis judar, afrikaner och Amerikas ursprungsbefolkningar. Men ofta har kyrkan eller tongivande individer inom kyrkan tagit kraftfullt och entydigt ställning mot sådant förtryck, både under tiden förtrycket skedde, men än tydligare efter att förtrycket upphört. Ibland har kyrkan fått skämmas för sin passivitet, men inte sällan har hon gått i täten för den positiva förändringen.

I den kristna kyrkans historia finns det otaliga exempel på att kyrkan tagit aktiv ställning för barns och oföddas människovärde. Redan i Bibeln (exempelvis Ps. 139:13-16) betraktas det ofödda människolivet som en fullvärdig (om än outvecklad) människa. Även om abort inte nämns uttryckligen i Bibeln leder den bibliska människosynen till en abortkritisk hållning. Ett indirekt avståndstagande från abort finns troligen redan i Nya testamentet (Gal 2:20, Upp 9:21; 18:23; 21:8; 22:15). Dessa bibelställen fördömer användandet av droger (pharmakeia) vilket med stor sannolikhet delvis syftade på användandet av abortframkallande droger. När den kristna tron tränger in i den grekisk-romerska kulturen – där abort var vanligt, i

motsats till den judiska kulturen – hittar vi hos de apostoliska fäderna (apostlarnas lärjungar) direkta förbud mot abort (Didache 2:2 och Barnabas brev 19:5).

Abort har i kyrkohistorien setts som dödandet av en människa och det har varit en självklarhet att man tagit ställning för den ofödda människans fulla värde. Här följer en ofullständig lista av kyrkofäder som uttryckligen bejakat den ofödda människans värde och sålunda fördömt abort: Tertullianus, Athenagoras, Minucius, Basilius, Ambrosius, Jerome, Johannes Kryssostomus, Augustinus, St Caesarius, Teodorus Priscianus, Gregorius den store och Hippolytus.

(Källa: www.priestsforlife.org/magisterium/earlychurchfathers/fatherscover.html)

Detta synsätt återfinns hos reformationens ledande gestalter. I sin utläggning av 1 Mos 25 beklagar Martin Luther att unga flickor dödar sina ofödda foster och ser det som ett uttryck för människans onda natur. Reformatorer som Jean Calvin och Martin Bucer tog också entydig ställning mot abort.

(Källa <http://evangelicalsforlife.com/?p=54>)

Med ett sådant massivt och tydligt vittnesbörd från Bibeln och den kristna historien är det minst sagt problematiskt att Svenska kyrkan av idag inte tar ställning för ofödda människors människovärde.

2. De mänskliga rättigheterna

I inledningen till FN:s mänskliga rättigheter står det att läsa: ”Eftersom erkännandet av det inneboende värdet hos alla som tillhör människosläktet och av deras lika och obestridliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,”

FN:s mänskliga rättigheter bygger alltså på idén om människovärdet vilket utgörs av ett inneboende värde hos alla som tillhör människosläktet.

I inledningen till FN:s barnkonvention står det att läsa: ”barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad innefattande lämpligt skydd, såväl före som efter födseln”.

Barnkonventionen säger inte hur långt före födseln som barnet ska få detta skydd. Men då själva idén med människovärdet är att detta värde tillkommer alla människor i kraft av deras mänsklighet, är det enda människovärdiga att tillämpa detta värde på alla ofödda människor.

I ljuset av FN:s mänskliga rättigheter och barnkonventionens tydliga ord om att barn har rätt till skydd även innan födseln, är Svenska kyrkans ovilja att ta ställning för det ofödda människolivets värde minst sagt problematisk.

3. Den tidiga feminismen

Suffragetterna – pionjärerna inom kvinnorörelsen – var vanligtvis kraftfullt mot abort och såg det som en version av kvinnoförtryck. De tog ställning för kvinnor och barn, samtidigt som de tog avstånd från våld, inklusive det våld abort utgör.

(Källa: www.feministsforlife.org/herstory)

Enligt Stefan Swärd som doktorerat på hur Sverige fick fri abort var kvinnorörelsen mot abort fram till mitten av 60-talet. Detta gällde inte minst socialdemokraternas kvinnoförbund.

(Källa: www.dn.se/debatt/blasippors-rattsskydd-hogre-an-oonskade-fosters).

Feminism och abortmotstånd är således inte oförenliga. Snarare tycks en abortliberal inställning undergräva en sann feminism, då den förra förnekar medan den senare förutsätter en robust tro på människovärdet.

I ljuset av detta bör Svenska kyrkan inte sätta feminism och oföddas människovärde mot varandra.

4. Vetenskapen

Det finns långa listor med embryologiska texter från akademiska läroböcker och vetenskapliga tidskrifter som entydigt säger att en ny mänsklig individ börjar existera i och med en befruktning där kvinnans ägg smälter samman med en av mannens spermier. Den nya organism som därmed börjar existera har full tillhörighet i människosläktet. Rent biologiskt kan en organism inte vara delvis vid liv eller bara delvis tillhöra endast en art. Att tala om "ett liv i vardande" är således vetenskapligt felaktigt. Liv eller arttillhörighet kommer inte i grader. Däremot kan värde tillskrivas i grader. Den bibliska människosynen, uttryckt genom 2000 års kyrkohistoria, återspeglad i FN:s mänskliga rättigheter och i den tidiga feminismen tillåter dock inte någon sådan gradering.

Stockholm den 20 juli 2015

Nasrin Sjögren (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:98
av Ola Isacsson och Lisa Tegby

Konsekvenserna av kyrkomötets beslut

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera forskning kring konsekvenserna av genomgripande beslut i kyrkomötet, med särskild inriktning på hur kyrkosyn, teologi kring dop och medlemskap i Svenska kyrkan och ämbetssyn påverkats av besluten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdraget till kyrkostyrelsen i första hand inte syftar till att på kort sikt initiera förändringar i kyrkoordningen.

Motivering

Kyrkomötets främsta uppdrag är att besluta om Svenska kyrkans regelverk. 1999 års beslut om den kyrkoordning som skulle reglera Svenska kyrkan efter relationsförändringen är naturligtvis det mest genomgripande. Ett annat betydelsefullt beslut är regelverket om barnkonsekvensanalys, eftersom beslutet vilar på en formulering i kyrkoordningens portalparagraf: *I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet*. Ett tredje område är beslutet om dopet som medlemsgrundande i Svenska kyrkan.

Vilka långsiktiga förändringar ger sådana beslut upphov till? Till exempel:

1. Har regelverket kring barnkonsekvensanalys stärkt synen på att barnen intar en särställning i kristen tro och de därför särskilt behöver uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet?
2. Många har en känsla av att Svenska kyrkans blivit avsevärt mer hierarkisk sedan 2000. När det gäller ämbetslinjen är intrycket att kyrkoherden fått en betydligt starkare ställning, medan det självständiga ansvar som ges till alla diakoner och präster i vigningen är nedtonat. På motsvarande sätt är intrycket att teologin kring den enskilde kristnes ansvar är tunn medan ordföranden i råd och styrelser får en alltmer framskjuten roll.
3. Dopet är ytterligare ett område som verkar fått en ändrad förståelse. Är det vanligt att det som främst kommuniceras om dopet är att dopet ger medlemskap i Svenska kyrkan, medan det är betydligt svårare att kommunicera vilka andliga gåvor Gud ger i dopet?

Det finns säkert fler beslut som lett till förskjutningar i Svenska kyrkans självförståelse, önskade eller oväntade, men här pekar vi på tre områden där Svenska kyrkan behöver öka sin kunskap. Har det skett verkliga förändringar bakom det som anas eller skönjs?

Växjö och Umeå den 22 juli 2015

Ola Isacsson (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:99
av Magnus Hedin m.fl.

Stiftsinstruktion

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag att varje stift i samband med mandatperiodens början ska upprätta en stiftsinstruktion.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för stiftsinstruktioner.

Motivering

Det borde vara alla anställda och förtroendevalda i Svenska kyrkan bekant vad församlingsinstruktioner är för något. I församlingarna runt om i landet samtalar man och diskuterar vad församlingens grundläggande uppgift är, vad församlingen är till för, vilka den är till för och vad församlingen vill. När församlingsinstruktionen är färdig och antagen ska den ligga till grund för församlingens fortsatta arbete till dess att ny instruktion skrivits.

Vi tror att många gånger är det själva framtagandet, alltså de många samtalen och diskussionerna kring församlingens grundläggande uppgift som är den stora behållningen för varje församling.

Vi anser därför att varje stift också bör skriva ett dokument som i likhet med församlingsinstruktionen ska behandla kyrkans grundläggande uppgifter på stiftsplan. Stiftsinstruktionen ska alltså beskriva på vilket sätt stiftet vill stödja, uppmuntra och utöva tillsyn i församlingarnas arbete med gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Stiftsinstruktionen kan beskriva vad stiftet eventuellt avser att satsa på under mandatperioden, hur man vill arbeta med internationella kontakter, vad man avser med sina stiftsgårdar etc.

I samband med varje ny mandatperiod utarbetas en ny stiftsinstruktion.

Stiftsinstruktionen ligger till grund för stiftets (stiftsstyrelsen, stiftsfullmäktige och stiftskansliet) fortsatta arbete.

Stiftsinstruktion blir ett verktyg för stiftets revisorer i samband med revisionen. Stiftsinstruktionen utarbetas av stiftsstyrelsen och antas av stiftsfullmäktige.

Växjö den 20 juli 2015

Magnus Hedin (FiSK)

Anna Ekström (FiSK)

Kenneth Nordgren (FiSK)

Ulla Littgren (FiSK)

Peter Nordgren (FiSK)

Tomas Jansson (FiSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:100
av Elisabeth Rydström

Inrättande av en diakonal investeringsfond

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en diakonal investeringsfond där församlingar kan söka bidrag för diakonala insatser.
2. Kyrkomötet beslutar att medel ska tillföras fonden genom att en av kyrkostyrelsen beslutad andel av upplupna överskott i bokslut avsätts för ändamålet varje år där överskott redovisas.

Motivering

När man frågar människor eller ”mannen på gatan” vad man tycker Svenska kyrkan gör bra eller borde satsa mer på, får man ofta höra: ”barn- och ungdomsarbete” och/eller ”diakonala insatser för dem som har det sämst ställt”.

Det finns en stor vilja och ett stort engagemang att göra gott såväl bland anställda, förtroendevalda som frivilliga medarbetare. Det förekommer många goda diakonala insatser runt om i våra församlingar: soppkök, julfirande, ekonomiskt bistånd, läger för ensamstående föräldrar, läger för utlandsfödda flickor etc. Listan kan göras lång. Behoven är stora, men resurserna är begränsade.

Efter att ha tagit del av bokslut för 2014 kan vi konstatera att det ekonomiska resultatet är bra. Det ser även ut som om att den ekonomiska framtiden för Svenska kyrkan på nationell nivå blir god.

Med hjälp från vårt gemensamma överskott skulle våra församlingar kunna göra ännu mera gott.

Vallentuna den 20 juli 2015

Elisabeth Rydström (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:101
av Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin

Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för domkapitlen beträffande krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet.

Motivering

I dagens läge tillämpas huvudsakligen principen att om någon ämbetsbärare på egen begäran avsäger sig ämbetet så godkänns detta utan att någon ytterligare utredning genomförs. Formellt sett är det inte ens möjligt att genomföra utredning. Detta innebär att det inte finns någon dokumentation hos domkapitlet om vederbörande ansöker om att återinträda i ämbetet. Värdefull bakgrundsinformation saknas inför den utredning och bedömning som ska göras inför ett beslut att återfå ämbetet.

Akebäck och Fole den 22 juli 2015

Ingrid Smittsarve (C)

Peder Fohlin (KSV)

Kyrkomötet
Motion 2015:102
av Ola Isacsson m.fl.

Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, särskilt mot bakgrund av att religiösa inslag blir vanligare i dessa alternativ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda i Svenska kyrkan leder eller medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

Motivering

Under 2000-talet har sekulära alternativ till kyrkliga handlingar genomgått en märkbar förändring, tydligast när det gäller borgerlig begravning. En borgerlig begravning är inte längre liktydig med en ateistiskt eller agnostiskt präglad begravningsakt. Många borgerliga begravningar har religiös prägel, med psalmsång och/eller religiöst präglad poesi, detta utan att begravningen sker i någon specifik kyrkas eller religions ordning. Den borgerliga begravningen har blivit rituellt rikare och framstår för många som ett fullödigt alternativ till en begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning.

Det verkar som om även borgerlig vigsel påbörjat en likartad förändringsprocess. T.ex. anger Markaryds kommuns webbplats: "Ibland kan det även hända att vigselförrättaren hjälper till med tal, psalmer och musik under vigselceremonin". I en intervju i Allt om bröllop, säger den borgerliga vigselförrättaren: "Vanligtvis sker vigselceremonin helt utan religiösa inslag men vill paret ha en psalm eller en bön brukar även det gå bra".

När det gäller namngivningsfest/-ceremoni är det vanligt att webbplatser behandlar dop och namngivning som parallella och likvärdiga alternativ, där sång och musikkörslag är samma för båda.

Situationen kring de sekulära alternativen till kyrkliga handlingarna har förändrats och kommer sannolikt att förändras än mer. Inslag av tro och religion kan, för den som vill ha det så, mycket väl förenas med borgerlig begravning, borgerlig vigsel eller namngivningsceremoni.

I detta förändrade landskap är det viktigt att bearbeta hur Svenska kyrkan förhåller sig till de sekulära alternativen.

För borgerlig begravning gavs genom ett biskopsbrev 2006 ett klart besked: "En präst eller diakon bör lika lite som en kyrkligt förtroendevald i ledande ställning vara officiant vid en borgerlig begravning." – Biskopsbrevet förefaller vara författat i en kontext där borgerlig begravning är detsamma som ateistisk/agnostisk begravning. Men så är det ju inte längre.

Vi motionärer är fullt medvetna om att förtroendevalda på olika nivåer i Svenska kyrkan är borgerliga vigselförrättare. Motionen har inget som helst syfte att kritisera dessa. Men det är viktigt att Svenska kyrkan påbörjar en bredare reflektion kring hur vi förhåller oss till de sekulära alternativen till kyrkliga handlingar, särskilt om det blir vanligare att dessa alternativ innehåller psalmsång och/eller andra uttryck för tro.

Så länge den borgerliga vigseln är religiöst neutral, vare sig prefererar en ateistisk, agnostisk eller religiös livssyn är det självklart oproblematiskt att kyrkliga företrädare är borgerliga vigselförrättare. Men om borgerliga vigslar börjar få inslag från den kyrkliga vigseln, är det lika oproblematiskt Svenska kyrkans företrädare förrättar sådana vigslar?

Eller den dag prästen blir tillfrågad om att be för och välsigna ett barn i samband med en namngivningsfest – hur handlar vi då?

Växjö, Umeå och Sollentuna den 22 juli 2015

Ola Isacsson (POSK)

Lisa Tegby (POSK)

Anders Roos (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:103
av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell

Nationell samordning av närvaro på nätet

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, på lämpligt sätt, möjliggöra en nationell satsning på närvaro på nätet och tillgänglighet i sociala medier.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen uppmana stiftens att utse nätansvariga i respektive stift.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hitta lämpliga former för nationell nivå att samordna nätnärvarande anställda.

Motivering

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar. Vi ska som kyrka och som kristna vara där människor är. Svenska kyrkan ska vara ett redskap för Guds rike och i varje tid och sammanhang erbjuda evangelium om Jesus Kristus i ord och handling.

90 procent av befolkningen 9–79 år använder internet en genomsnittlig vecka. 75 procent av alla svenskar har och använder idag en smartphone. Ett mobilt samhälle kräver mobila lösningar. En tillgänglig kyrka kräver tillgänglig personal. Ett idag självklart sätt att få kontakt med andra är via sociala medier. En genomsnittlig svensk lyfter sin mobil 221 gånger per dygn i syfte att få kontakt med andra. Om det är något kyrkan är duktig på så är det att möta människor. Vi kan däremot bli bättre på att möta och vara där många människor är – i sociala medier.

Svenska kyrkan ska vara kyrka även på digitala platser och en naturlig del i människors digitala rum. Eftersom vi inte är platsspecifika i sociala medier, är nätvandring inget vi kan kräva av enskild församling eller av stift. Vi är alla vistande i ett nationellt och ett globalt sammanhang. Det kräver därför en nationell satsning och samordning.

En nationell satsning skulle möjliggöra ökad tillgänglighet, närvaro och kunskap kring sociala medier och kristen närvaro på nätet. Att utse anställd vid varje stift som utbildare och bollplank för frågor som rör sociala medier och närvaro på nätet, vore ett gott stöd till församlingsanställda och ideella medarbetare. En nationell samordning av utbildning och anställning för nätpräster och nätdiakoner samt andra kristna nätvandrare, vore ett sätt att förstärka kyrkans tydlighet, tillgänglighet, synlighet och närvaro där människor är.

Stockholm och Mariestad den 22 juli 2015

Emilia Lindstrand (ViSK)

Daniel Tisell (C)

Kyrkomötet
Motion 2015:104
av Stefan Aro

Minoritetsspråken och det lokala ansvaret

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur den lokala församlingen klarar av ansvaret att förverkliga de fastställda målen och riktlinjerna för nationella minoritetsspråk.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen särskilt beakta barns och ungas situation och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag på åtgärder för att öka de nationella minoriteternas inflytande i församlingens beslut och verksamhet.

Motivering

Svenska kyrkan är i sin identitet flerspråkig. Det flerspråkiga är något naturligt och har historiskt sett i vår kyrka varit en del av vårt reformatoriska arv. I generationer har mötet med Gud och mellan människor skett på olika språk i vårt land och de nationella minoritetsspråken är inget nytt under solen. Att det exempelvis har predikats på finska, sjungits på samiska, getts själavård på meänkieli eller talats teckenspråk vid de kyrkliga handlingarna lika naturligt som svenska, är självklart i en levande flerspråkig kyrka.

Därför rymmer Svenska kyrkans församlingar en stor språklig och kulturell mångfald, vilket är en rikedom och en resurs för livet och gemenskapen i Svenska kyrkan.

Sedan Sverige år 2000 erkände de nationella minoritetsspråken har mycket hänt i civilsamhället på den här fronten. Medvetenheten om minoritetsspråken ökar, kunskapen om urfolket samerna och de nationella minoriteterna och deras rättigheter växer och människor vågar mer fritt tala sitt språk och om sig själv som etnisk minoritet.

En flerspråkig kyrka antogs av kyrkostyrelsen 2010 och sändes ut till stiftet och församlingarna som ett mål- och policydokument, för hur det flerspråkiga arbetet ska gestaltas lokalt. Bakgrunden till språkpolycyn var den förändring som skedde när nuvarande kyrkoordning trädde i kraft. I den lades huvudansvaret för den operativa verksamheten för det flerspråkiga arbetet på församlingsnivå, medan stifts- och nationell nivå fick mer en stödjande roll.

I den här uppdelningen sträcker sig församlingens ansvar betydligt längre än att tillhandahålla gudstjänster och kyrkliga handlingar på minoritetsspråk. Församlingen har även ett ansvar för barns och ungas situation och deras andliga utveckling. Barn har, enligt barnkonventionen, rätt till sin tro, sitt språk och sin kulturella identitet.

Många barn och unga inom dessa minoritetsgrupper är särskilt utsatta för trakasserier, ifrågasättande och diskriminering och möter kanske oftare än vanligt

ohälsa i sin egen närhet. På församlingens ansvar vilar även delaktiggörande och möjliggörande till inflytande för dessa grupper, allt för att motverka utanförskap och demokratiunderskott.

För församlingen handlar det helt enkelt om ett helhetsgrepp genom att låta minoritetsspråksperspektivet finnas med i alltifrån utformandet av hemsidor, församlingsblad och rekrytering av personal till hur man bjuder in till föräldrabarngrupper, konfirmandarbete och diakonalbesöksverksamhet.

Trots många framsteg har Europarådet vid upprepade tillfällen kritiserat Sverige för stora och uppenbara brister i hanteringen av minoritets- och urfolksbarns rättigheter. Även Svenska kyrkan har uppmärksammat problemen särskilt genom kyrkokansliets två rapporter *Våga vara minoritet* (2012) och *Tio sätt att stärka barn och unga* (2014). I rapporterna är våra utmaningar tydliggjorda liksom vissa utvecklingsområden, i syfte att främja det flerspråkiga arbetet bland barn och unga.

Efter mer än femton år med nuvarande kyrkoordning finns skäl att utvärdera hur församlingsnivån klarar av ansvaret att leva upp till målen och riktlinjerna för de nationella minoritetsspråken. Hur långt har man kommit med det flerspråkiga och rättighetsbaserade arbetet i stiftet? Är policydokumentet *En flerspråkig kyrka* antaget av alla stift och hur ser det ut i församlingarna? Har den fått genomslag i församlingsinstruktionerna? Besitter församlingarna kompetens och resurser nog för att integrera minoritetsspråksperspektivet i hela sin verksamhet?

Efter en tid av omfattande organisationsförändringar och med större enheter som följd, finns det än större anledning att utreda hur detta påverkar församlingsnivåns möjligheter att hålla närheten och samverkan levande med de nationella minoriteterna.

Juoksengi den 20 juli 2015

Stefan Aro (FK)

Kyrkomötet
Motion 2015:105
av Annika Borg

Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det första målet för STI:s verksamhet, att STI ska vara en plats där Svenska kyrkan ”*utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt vad gäller mötet med judendomen*” inte förändras till en mindre precis formulering om religionsmöten, utan förblir formulerat med judisk-kristna relationer som fokus.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse, i den händelse en förändring av målskrivningen av ramprogrammets första mål för STI redan skett under 2015, att formuleringen återställs till den skrivning där judisk-kristna relationer är i fokus (skrivningen återgiven i punkt 1).
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla förändringar av målsättningarna för STI:s verksamhet beslutas av kyrkostyrelsen.

Motivering

Svenska teologiska institutet (STI) i Jerusalem har under decennier varit en kronjuvel i Svenska kyrkans arbete för och med judisk-kristna möten och relationer. Verksamheten med dess kontaktnät har även de byggts upp under flera decennier. Miljön i sig har för generationer av studenter, engagerade och anställda skapat oförglömliga möten och insikter. Fokus på judisk-kristna relationer har inte inneburit att kontakter med och kunskap om de kristna kyrkorna i regionen eller med muslimska representanter inte upprätthållits.

Judendomen är kristendomens rötter. Judar och kristna delar samma heliga bok och den kristna trosläran och de kristna ritualerna utvecklades med judendomen som den självklara klangbotten. Jesus var själv jude och en förståelse för hans kontext är en omistlig kunskap och förståelse för varje kristen människa. Svenska teologiska institutet har varit – och är – en unik plats för att förmedla denna förståelse.

Nu står STI:s ramprogram, dess mål och verksamheter, inför en förändring. Förändringen initierades för flera år sedan av den styrelse för STI som inte längre existerar och har vidareutvecklats av tjänstemän på kyrkokansliet. Förändringen är större än dessa vill påskina, då man kommer att plocka bort det första målet i ramprogrammet om STI som Svenska kyrkans plats för judisk-kristna relationer och ersätta det med en allmännare formulering om religionsmöten och ekumenik.

Vidare kommer förändringar att ske som avser STI:s teman. Exempelvis kommer ett inte längre att heta som idag Bibelns land, utan Text och kontext eftersom man

också vill ha fokus på Koranen. Vidare vill man vidga verksamheten i avseende på den politiska situationen i regionen, exempelvis med satsningar på kunskap om politisk islam och islamologi.

Professor Jesper Svartvik innehar Krister Stendahl-professuren och är verksam på STI med en mindre del. På så sätt kommer kompetensen kring judisk-kristna relationer finnas kvar, men det är inte Svenska kyrkan som fullt ut finansierar den professuren. Den finansieras av Svenska kyrkan, Lunds Missionssällskap och Lunds universitet.

Svenska kyrkan kan inte offentligt säga att judisk-kristna relationer är viktiga samtidigt som man i praktiken avslutar den satsningen på Svenska teologiska institutet genom att förändra målskrivning och verksamhet. Enligt uppgift ska nu fokus på judisk-kristna relationer avslutas.

Sedan den styrelse, som nu inte finns, initierade en förändring med denna inriktning har mycket i världen ändrats. Antisemitismen har ökat och läget i Mellanöstern är ännu mer spänt och oroväckande. Att i det läget sända en sådan signal som förändringen av STI:s ramprogram gör är djupt olyckligt och kan skada decennier av uppbyggd tillit mellan Svenska kyrkans och judendomens representanter.

En annan aspekt är att Svenska kyrkan är en gäst i det Heliga landet, i Israel, som aktör där bör man uppträda med lyhördhet och försiktighet. Denna förändring av STI vittnar om motsatsen.

Stockholm den 21 juli 2015

Annika Borg (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:106
av Annika Borg och Johanna Andersson

Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning bestående av oberoende forskare och experter som kartlägger, granskar och utvärderar Svenska kyrkans religionsdialogprojekt med islam med avseende på vilka inriktningar och grupper som har fått representera islam samt utröner vad dessa projekt kostat de kyrkotillhöriga.

Motivering

Segregation och radikalisering är ett akut problem i Sverige och vad Svenska kyrkan spelat för roll i denna utveckling är viktigt att få en helhetsbild av. Har religionsdialogprojekten motverkat eller bidragit till den segregation och radikalisering som vuxit sig allt starkare i det svenska samhället?

Sedan många år tillbaka har religionsdialogen med islam haft en framskjuten roll och varit en prioritet för Svenska kyrkan. Detta är i sig inte konstigt då många flyktingar kommer från muslimska länder och kyrkan som en engagerad partner möter dem på olika arenor.

Men Svenska kyrkans val av partner för de olika projekten behöver kartläggas och granskas. På flera håll har Svenska kyrkans representanter genom sitt arbete legitimerat islamistiska företrädare för islam, eller företrädare som visat sig stå i motsats till de värderingar, som jämställdhet, som genomsyrar såväl det svenska samhället som Svenska kyrkan. Samverkan med exempelvis Muslimska brödraskapet har bidragit till att öppna dörren även för andra grupperingar. Hur denna samverkan påverkat kyrkans utrikesrelationer och prioriteringar behöver undersökas. Det finns också exempel på agerande som kan ha bidragit till minskat förtroende för den svenska säkerhetspolisen. Att få klarhet i varför dessa val av samarbeten gjorts, vilken effekt de fått och hur Svenska kyrkans representanter hanterat information om till exempel radikalisering eller tvångsäktenskap, är en trovärdighetsfråga för Svenska kyrkan och klarhet behöver skapas.

Några exempel:

Exempel 1. Svenska kyrkans projekt på Fryshuset samarbetar med Islamiska förbundet, som har klarlagda ideologiska kopplingar till Muslimska brödraskapet. På flera sätt står Muslimska brödraskapets ideologi i direkt motsats till de värderingar som det svenska samhället vilar på. Projektet har bland annat till en ungdomskonferens engagerat Omar Mustafa och Rashid Musa som talare, båda med kopp-

lingar till Muslimska brödrskapet. Islamiska förbundet sitter även i Tillsammans för Sveriges Advisory board. Den imam som initialt anställdes av Sofia församling i Stockholm sympatiserar med Muslimska brödrskapet i Egypten och har haft till uppgift att sprida en sannare bild av islam till ungdomar.

De som arbetar inom projektet har mött såväl ungdomar som varit på väg in i radikalisering som de som riskerat tvångsäktenskap. Hur detta har hanterats är en angelägenhet för hela Svenska kyrkan, men också för det svenska samhället.

Exempel 2. För några år sedan fick en av Svenska kyrkans företrädare, som var aktiv i religionsdialog med muslimska representanter, en propå från Säpo om att vara behjälplig med att skapa kontaktytor till grupper där religiös extremism riskerar att utvecklas. Från Säpos sida var man orolig för radikalisering och frågan gällde att få möjlighet att skapa kontakt, inte något ingripande. Svenska kyrkans representant avböjde och gjorde istället uttalanden i medier om Säpo som kunde bidra till att öka misstron mot dem och deras arbete.

”Det allvarligaste terrorhotet i Sverige idag kommer från grupper och enskilda personer som är inspirerade av al-Qaidas och närbesläktade grupperns ideologi.” Så skriver Säpo på sin hemsida när de sammanfattar hur hotbilden mot Sverige ser ut. Att ungdomar från Sverige reser till Syrien och Irak för att ansluta sig till islamistiska terrorgrupper är en del av problemet. Säpo uttrycker också oro över att den våldspropaganda och retorik som används av exempelvis terrorgruppen IS normaliseras bland ungdomar långt ner i åldrarna i Sverige. Vidare bidrar terrordåd mot religiösa grupper i Europa till ökad osäkerhet även i Sverige. Risken finns också att andra konflikter i Mellanöstern ska leda till ökande motsättningar mellan olika grupper här. Kort sagt ger Säpo mycket bekymmersam bild av nuläget. För att möta dessa hot betonar Säpo hur beroende de är av att föra dialog och samverka med olika myndigheter och aktörer, både i Sverige och internationellt. Denna hjälp och dialog vägrade Svenska kyrkan att vara med att skapa.

Exempel 3. En representant för Svenska kyrkan var med när första spadtaget togs då en moské byggdes med hjälp av saudiska pengar. Saudiarabien bedriver en wahabitisk mission i världen. På frågan i medierna om representanten såg några problem med detta, svarade denna nej och vederbörande slog fast att det fanns fullt förtroende för moskéns ledning och att det inte fanns några farhågor om konservativa tolkningar av islam och anpassning till saudisk uttolkning. Senare visade det sig genom Uppdrag gransknings avslöjanden att moskéledningen förkunnade budskap om att det är i sin ordning att tvinga kvinnor till sexuell umgänge och att kvinnor inte har rätt att säga nej till sina män.

Exempel 4. Svenska kyrkan har haft dialogprojekt med moskéer och sammanslutningar som till sig haft knutna förkunnare som senare blivit misstänkta för uppmaning till och rekrytering till terrorism.

Svenska kyrkan har genom sina satsningar på religionsdialog med representanter för islam valt att spela en roll i samhällets utveckling. Den rollen behöver nu granskas och utvärderas. Vad gäller präster och diakoners uppdrag i dessa satsningar bör de endast kunna hänvisa till tystnadsplikten när samtalen är bikt eller samtal som leder fram till bikt.

Stockholm den 21 juli 2015

Annika Borg (POSK)

Johanna Andersson (POSK)

Kyrkomötet
Motion 2015:107
av Bengt Inghammar

Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till 2016 års kyrkomöte med förslag till ändringar i kyrkoordningen i syfte att skapa ett tydligare mandat för de församlingar som ingår i pastorat

- a) avseende församlingsrådets uppgifter
- b) församlingens mandat beträffande de grundläggande uppgifterna
- c) stiftets tillsynsansvar i dessa frågor.

Motivering

Församlingsrådets uppgifter varierar från pastorat till pastorat. I vissa fall har relativt stor delegation givits åt församlingsråden och dessa har en tydlig lokal anknytning. I andra har kyrkoråden en starkare central styrning och församlingsråden kan tillsättas utifrån nomineringsgruppernas mandatfördelning i kyrkorådet.

Det kan vara angeläget att, inte minst i pastorat med stora församlingar, skapa utrymme för tydligare funktion för församlingsrådet. Detta främjar den lokala församlingens utveckling och kan lättare engagera medlemmarna.

Det kan övervägas om inte församlingsrådet skall ges ett klarare mandat beträffande de grundläggande uppgifterna. Kyrkoordningens reglering av uppgifter för församlingar som ingår i pastorat har visat sig mindre lyckade. Bestämmelserna om församlingsrådets uppgifter handlar främst om gudstjänstlivet. Övriga delar av kyrkans grundläggande uppgifter – diakoni, mission och undervisning – är pastoratets uppgift om inget annat beslutas. Kyrkoordningen anger alltså en minsta möjliga omfattning av uppgifter för församlingsrådet men lämnar sedan ansvaret till de lokala organen av vilka uppgifter som skall delegeras. Detta skall framgå av församlingsinstruktionen.

Uppdelningen av kyrkans uppgift i fyra delar och inte dimensioner är principiellt olämplig. Beslutskompetensen kompliceras genom denna uppdelning och det har uppstått svårigheter vad gäller ansvarsfördelningen mellan församling och pastorat. Huvudregeln kan i stället i normalfallet vara att församlingsrådet har ansvar för de fyra grundläggande uppgifterna.

Denna ordning motsäger inte att pastoratet har ett övergripande ansvar att se till att församlingarnas uppgift utövas på ett godtagbart sätt.

Stiftets roll kan möjligen förstärkas. I gällande kyrkoordning har stiftet ett övergripande ansvar för församlingsinstruktionen men inte för delegation från kyrkoråd till församlingsråd. För att motverka att en utveckling mot en alltför stark central styrning som försvårar initiativ och arbetsglädje i församlingarna och dess

Mot 2015:107 församlingsråd kan det vara intressant att överväga att utreda stiftets tillsyn beträffande delegationsordningarna.

Det är dock viktigt att man i nya bestämmelser i kyrkoordningen inte ”överreglerar” församlingens och församlingsrådets mandat på ett sådant sätt att det leder till att församlingar måste läggas samman p.g.a. att de inte uppfyller vissa kriterier. Detta blev ofta konsekvensen av bestämmelser i tidigare kyrkoordning. Det är önskvärt att inte i onödan minska antalet församlingar.

Askim den 20 juli 2015

Bengt Inghammar (ÖKA)

Kyrkomötet
Motion 2015:108
av Daniel Tisell

Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

---

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta utarbeta ett förslag till en innehållsbestämning av vad det innebär att vara ett trossamfund med evangelisk-luthersk trosbekännelse.

Motivering

I inledningstexten till kyrkoordningens första kapitel står det: ”Kyrkans uppgift är att för alla klargöra vad dess tro, bekännelse och lära innebär.” Detta görs på många olika sätt i församlingarnas gudstjänster och verksamhet idag med stöd av stift och nationell nivå. Denna uppgift handlar bland annat om kunskapsutbyte i olika slags läroprocesser men också att rum skapas för andliga erfarenheter, konstruktiva tolkningar och teologisk arbete i möten med Gud och varandra.

Denna motion vill fokusera på arbetet med bekännelsen och den lära som Svenska kyrkan har, eller närmare bestämt vår evangeliska lutherska identitet. Jag tror nämligen att denna behöver stärkas. Det sker genom kunskapsutbyte och konstruktiva tolkningar av vad det innebär att vara evangelisk-luthersk idag.

I inledningstexten står det vidare: ”Bekännelseskifterna från reformationstiden är vägledande vittnesbörd om hur tron utlades som svar på den tidens frågeställningar. Kyrkans lära formuleras genom den teologiska reflektionen över vad tron och bekännelsen innebär.” Frågan är om denna reflektion skulle kunna äga rum mera intensivt och stödjande från nationell nivå vad gäller den evangeliska lutherska identiteten? Ligger det inte i Svenska kyrkans intresse att verka för kunskap och uppgradering av denna identitet? Inte i syfte att konfrontera utan med syfte att ge grogrund för nyfikenhet på sig själv och andra och trygghet att föra dialog. En hel del görs säkert redan på nationell nivå inom ramen för Dela tro – dela liv och arbetet inför reformationsjubileet 2017.

Jag anser dock att arbetet med bekännelsen och lärofrågorna skulle må bra av en större skjuts och en tydligare inriktning. Det fanns två motioner i kyrkomötet 1983 som lyfte fram behovet av att arbeta med bekännelsen. Den ena avslogs och den andra bifölls och låg som grund för hela det omfattande arbete som kulminerade med 400-årsjubileet 1993 av Uppsala möte 1593. Under ett drygt decennium togs det fram olika skrifter om olika kristna frågeställningar och framförallt två stora satsningar gjordes genom Lilla och Stora boken om kristen tro. Ett fantastiskt rikt arbete. Ändå är min känsla av att just det som handlade om det specifikt evangeliskt-

lutherska lite kom bort. Åtminstone kan inte jag påminna mig att det gjordes en ”innehållsbestämning av begreppet evangeliskt-lutherskt trossamfund”, vilket motionären önskade av den dåvarande centralstyrelsen och som blev bifallet. Det fanns säkert dock mycket i motionens anda som blev verklighet också.

Med denna motion vill jag lyfta fram två saker som jag anser att kyrkostyrelsen ska ta sig an.

Dels att det behövs pedagogiskt material som underlättar läsningen av våra bekännelseskrifter, främst Confessio Augustana men också Apologin, Schmalkaldiska artiklarna och Konkordieformeln. Vad beträffar Stora och Lilla katekesen, som är viktiga förstås, är mitt intryck att det finns mera skrivet.

Det andra momentet som kyrkostyrelsen behöver ta sig an handlar om konstruktiva tolkningar av innebörden av att vara evangelisk-luthersk idag i relation till dåtidens såväl som nutidens frågeställningar men också i relation till olika slags utvecklingar som ägt rum, t.ex. ekumeniska sådana. Det handlar om människosynen (arvsynen), samhällssyn (tvåregementsläran), tro och gärningar och frälsningen (predestinationen och den fria viljan) m.m.

Det får bli upp till kyrkostyrelsen att med hjälp av teologiska kommittén, avdelningar med personal att utforma hur detta kan göras utifrån lämplig tidsplan och resurser. Syftet med denna motion är att uppmuntra och stärka arbetet med dessa viktiga frågor!

Mariestad den 22 juli 2015

Daniel Tisell (C)

Kyrkomötet 2015

Volym 2

Bilagor

Innehåll i protokoll med bilagor från kyrkomötet 2015

Volym 1 Protokoll och bilagor

Kyrkomötets protokoll 2015
Kyrkostyrelsens skrivelser, KsSkr 2015:1–6
Motioner, Mot 2015:1–108

Volym 2 Bilagor

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
Gudstjänstutskottets betänkanden, G 2015:1–10
Organisationsutskottets betänkanden, O 2015:1–12
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden, TU 2015:1–18
Ekonomi- och egendomsutskottets betänkanden, EE 2015:1–9
Ekumenikutskottets betänkanden, Eu 2015:1–11
Kyrkolivsutskottets betänkanden, KI 2015:1–21
Budgetutskottets betänkanden, B 2015:1–3
Kyrkorättsutskottets betänkanden, Kr 2015:1–4
Kyrkomötets skrivelser, KmSkr 2015:1–31
Personregister
Sakregister

*Alla dokument från kyrkomötet finns publicerade på kyrkomötets webbplats,
www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet*

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelser

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

---

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar**Verksamhetsberättelse år 2014**

---

1 Ansvarsnämndens organisation och sammansättning**1.1 Ansvarsnämndens uppgifter**

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar är enligt 10 kap. 8 § i kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om ansvarsnämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 14 kap. i kyrkoordningen. Ansvarsnämnden har att utifrån bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. Ansvarsnämnden ska vidare, enligt 30 kap. 7 § i kyrkoordningen, pröva frågor om biskopars rätt att utöva kyrkans vigningstjänst. Ansvarsnämnden fastställde i inledningen av sin verksamhet en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Ansvarsnämndens ledamöter och ersättare

Ansvarsnämnden ska enligt 14 kap. 2 § i kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och antingen har varit ledamot i ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet och en ledamot som är lekman och antingen har varit ledamot av ett domkapitel eller har annan motsvarande erfarenhet. För var och en av ledamöterna ska det finnas en personlig ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot.

Ansvarsnämnden har under år 2014 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

Lagmannen Robert Schött, ordförande, kyrkoherden teol. dr Ingemar Söderström, domkyrkokaplan teol. dr Thomas Stoor och fil. dr Elisabeth Engberg.

Ersättare

Lagmannen Fredrik von Arnold för Robert Schött, kyrkoherden teol. dr Carin Åblad Lundström för Ingemar Söderström, prosten Karl-Gustav Sjögren för Thomas Stoor och professor Eva Forssell-Aronsson för Elisabeth Engberg.

Sekreterare

Hovrättsrådet Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2014 har nämnden sammanträtt tre gånger, varav två har varit telefonsammanträden. Sammanträdena har ägt rum den 21 februari i Uppsala samt den 16 maj och 14 oktober per telefon.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 14 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i ansvarsnämnden är en jurist som utses av nämnden. Sekreteraren anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med ansvarsnämndens ordförande – fastställer ersättning för sekreterarens arbete.

Ansvarsnämnden, som inte avses bedriva någon egen löpande tillsyns- eller utredningsverksamhet, har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för ansvarsnämndens verksamhet har för budgetåret 2014 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtt av planeringssekreteraren Karin Bohlin, kyrkorättsavdelningen.

Ansvarsnämnden har en egen hemsida som uppdateras genom kyrkokansliets försorg (<http://www.svenskakyrkan.se/ansvarsnamnden>).

2 Ansvarsnämndens inriktning och effektmål

Ansvarsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Inriktningen är att medianåldern för avgjorda ärenden inte bör överstiga fyra månader för tillsynsärenden och två månader för ärenden om behörighetsprövning inför biskopsval.

3 Inkomna och avgjorda ärenden

Under året inkom nio ärenden. Tre av de dessa avsåg anmälningar mot biskopar, fem avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och ett var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden.

4 Prognos om ärendeutvecklingen

Antalet inkommande ärenden var ungefär detsamma som under år 2013. Det finns skäl att anta att antalet ärenden under år 2015 kommer att vara oförändrat i förhållande till antalet ärenden år 2014.

5 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Ansvarsnämnden ser, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 1 juni 2015

Robert Schött
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Verksamhetsberättelse år 2014

1.1 Valprovsningsnämndens uppgifter

Svenska kyrkans valprovsningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Valprovsningsnämndens sammansättning, beslutsförhet och omröstningsregler finns i 15 kap. kyrkoordningen.

Av 38 kap. 90 § kyrkoordningen framgår att direkta val får överklagas till Valprovsningsnämnden. I samma bestämmelse regleras vilka administrativa valbeslut som får överklagas särskilt och vilka som får överklagas endast i samband med det val beslutet gäller. Även andra val enligt kyrkoordningen får överklagas till Valprovsningsnämnden, t.ex. biskopsval (jfr 8 kap. 38 § kyrkoordningen).

Valprovsningsnämnden fastställde den 26 oktober 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Valprovsningsnämndens ledamöter och ersättare m.fl.

Valprovsningsnämnden har under året bestått av följande ledamöter, ersättare och sekreterare.

Ledamöter

F.d. justitierådet Staffan Magnusson, ordförande, Lars-Ola Dahlqvist, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Birgit Friggebo och Bertil Olsson.

Ersättare

F.d. justitierådet Per Virdesten, ersättare för ordföranden, Titti Ådén, Christer Björk, Per Lindberg, Lisbeth Göranson, Terence Hongslo och Torbjörn Lindahl.

Sekreterare

Hovrättsrådet Gun Lombach och hovrättsrådet Stefan Nyman biträdande sekreterare.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Valprovsningsnämnden har inte något självständigt budgetansvar och ingen egen internbudget. Kostnaderna för Valprovsningsnämndens verksamhet har för budgetåret 2014 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål har fullgjorts av planeringssekreteraren Karin Bohlin vid Kyrkokansliets kyrkorättsavdelning.

På Valprovsnämndens webbplats publiceras bl.a. referat av nämndens beslut i oidentifierat skick, både i kortform och i fulltext (www.svenskakyrkan.se/valprovsnamnden).

2.1 Inkomna ärenden

Under år 2014 har endast ett ärende kommit in. Ärendet gällde överklagande av ett beslut om efterträdare i kyrkofullmäktige.

Stockholm den 1 april 2015

Staffan Magnusson
Ordförande

Gun Lombach
Sekreterare

I beslutet har deltagit: Staffan Magnusson, ordförande, Lars-Ola Dahlqvist, Kåge Johansson, Bertil Persson, Stig-Göran Fransson, Birgit Friggebo och Bertil Olsson.

Övriga deltagare: Per Virdesten, Christer Björk och Lisbeth Göranson.

Svenska kyrkans överklagandenämnd

Verksamhetsberättelse år 2014

---

1 Överklagandenämndens organisation och sammansättning

1.1 Överklagandenämndens uppgifter

Enligt 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som avser att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska enligt lagen om Svenska kyrkan inrättas ett särskilt organ. Ordföranden i detta organ ska vara eller ha varit ordinarie domare.

Svenska kyrkans överklagandenämnd är enligt 10 kap. 10 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Bestämmelser om Överklagandenämndens sammansättning, beslutförhet och omröstningsregler finns i 16 kap. kyrkoordningen. Utöver särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om överklagande till Överklagandenämnden anges i 58 kap. 18 § kyrkoordningen att det är Överklagandenämnden som prövar frågor om omprövning, dvs. motsvarande resning och återställande av försutten tid. Därutöver kan Överklagandenämnden med stöd av 58 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen pröva överklaganden av sådana arbetsgivares beslut som enligt ett kollektivavtal mellan Svenska kyrkan som arbetsgivare och en eller flera arbetstagarorganisationer särskilt får överklagas på detta sätt. Överklagandenämnden fastställde den 12 april 2000 en arbetsordning vari bl.a. regleras delegationer till nämndens ordförande och sekreterare.

1.2 Överklagandenämndens ledamöter och ersättare

Överklagandenämnden ska enligt 16 kap. 2 § kyrkoordningen bestå av en ordförande som är eller har varit ordinarie domare, en ledamot som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen, en ledamot som är präst och har dokumenterad kunskap och erfarenhet inom det kyrkorättsliga området, en ledamot som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, samt en övrig ledamot. Ledamöterna ska ha god kännedom om Svenska kyrkans verksamhet. För ordföranden ska det finnas en personlig ersättare medan det för var och en av de övriga fyra ledamöterna ska finnas två personliga ersättare, som uppfyller de kvalifikationskrav som ställs för respektive ledamot. Överklagandenämnden har under år 2014 bestått av följande ledamöter och ersättare.

Ledamöter

F.d. justitierådet och ordföranden i Högsta domstolen Johan Munck, ordförande, teol. dr Cecilia Nahnfeldt t.o.m. den 17 november, teol. dr Esbjörn Särdaqvist fr.o.m. den 18 november, f.d. domprosten teol. lic. Hans-Olof Hansson, f.d. stiftssekreteraren jur. kand. Torgny Werger och Ingrid Karlsson.

Ersättare

F.d. lagmannen Ingvar Paulsson för Johan Munck, teol. dr och fil. kand. Kjell Kallenberg för Cecilia Nahnfeldt t.o.m. den 17 november och fr.o.m. den 18 november för Esbjörn Särdaqvist, teol. dr Annika Borg för Esbjörn Särdaqvist fr.o.m. den 18 november, teol. lic. biskop em. Caroline Krook och kontraktsprosten teol. kand. och fil. mag. Lars Viper för Hans-Olof Hansson, docenten i processrätt Eric Bylander samt departementsrådet Birgitta Eilemar för Torgny Werger, advokaten Britt Louise Agrell och Ingrid Borgström för Ingrid Karlsson.

Sekreterare

Lagmannen Lars Bjurstam och hovrättsrådet Maria Wetterstrand Hagström.

Sammanträden

Under år 2014 har nämnden sammanträtt åtta gånger. Sammanträdena har ägt rum den 24 januari i Uppsala, den 21 mars i Stockholm, den 9 maj i Göteborg, den 5 juni per telefon, den 18 augusti i Stockholm, den 3 oktober per telefon samt den 18 november och 12 december i Stockholm.

1.3 Kansli- och ekonomifrågor m.m.

Av 16 kap. 2 § fjärde stycket kyrkoordningen framgår att sekreterare och föredragande i Överklagandenämnden är jurister som utses av nämnden. Sekreterarna anställs dock av kyrkokansliet som också – efter samråd med Överklagandenämndens ordförande – fastställer ersättningen för sekreterarnas arbete.

Överklagandenämnden har inte något självständigt budgetansvar eller egen internbudget. Kostnaderna för Överklagandenämndens verksamhet har för budgetåret 2014 täckts genom anslaget för verksamhetsområdet Kyrkomötet.

Nämndens kansligöromål fullgörs av personal vid kyrkokansliet. Under året har nämndens sekreterare biträtt av planeringssekreteraren Karin Bohlin, kyrkorättsavdelningen.

Överklagandenämndens avgöranden publiceras på Svenska kyrkans hemsida, www.svenskakyrkan.se/overklagandenamnden. Hemsidan uppdateras av kyrkokansliet.

2 Överklagandenämndens inriktningsmål och effektmål

Överklagandenämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att nämndens ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt samt effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom

nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Nämnda mål anser sig Överklagandenämnden väsentligen ha uppfyllt under 2014.

3 Överklagandenämndens ärenden

3.1 Inkomna ärenden

Från	Överklaganden/ Begäran om omprövning eller beslutsprövning				Övriga ärenden			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Överklagandenämnden	0	7	1	1	1	1	1	2
Kyrkomötet	0	0	0	0	0	0	0	0
Kyrkostyrelsen	0	1	1	0	3	2	1	2
Stiftsstyrelse	2	4	14	4	0	0	0	0
Domkapitlet i Uppsala stift	0	1	1	1	0	0	0	1
Domkapitlet i Linköpings stift	5	2	3	1	1	0	0	0
Domkapitlet i Skara stift	1	1	5	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Strängnäs stift	2	2	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Västerås stift	6	2	2	1	0	0	0	2
Domkapitlet i Växjö stift	6	4	5	4	0	0	0	4
Domkapitlet i Lunds stift	5	5	2	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Göteborgs stift	6	3	3	1	0	0	0	4
Domkapitlet i Karlstads stift	0	0	0	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Härnösands stift	3	0	2	0	0	0	0	0
Domkapitlet i Luleå stift	5	4	3	0	0	0	0	1
Domkapitlet i Visby stift	0	0	1	0	0	0	0	3
Domkapitlet i Stockholms stift	2	3	2	3	0	0	0	2
Annan	1	3	0	0	3	2	5	6
Summa	44	42	45	16	5	5	7	27

3.2 Avgjorda ärenden

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Administrativt ärende	1	2	2	1	0	6	1	0
Remisser	3	2	1	2	0	0	0	0
Utlämnande av kyrklig handling	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29								
DK beslut om kyrkotillhörighet	1	0	3	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 29								
KS beslut om kyrkotillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31								
Behörighetsprövning – präst	2	0	0	2	0	0	0	0

Ärendetyp	Nämndbeslut				Ordförandebeslut			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Överklagande enligt KO 31 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – präst	3	5	5	2	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 31 Befogenhetsprövning – präst	2	1	1	4	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Behörighetsprövning – diakon	1	0	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst – diakon	1	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 32 Befogenhetsprövning – diakon	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 34 Behörighetsprövning till tjänst som kyrkoherde/komminister	0	0	6	4	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 DK beslut om församlings- tillhörighet	0	1	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 35 Kyrkostyrelsens beslut om församlingstillhörighet	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 DK beslut om utlämnande av handling	2	1	1	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 53 Annat beslut om utlämnande av handling	1	4	0	1	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 56 Uppgifter i dataregister	0	0	0	0	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Beslutsprövning – församling eller samfällighet	13	16	3	12	0	0	0	0
Beslutsprövning enligt KO 57 – stift, tillsättningsnämnd	4	3	18	5	0	0	0	0
Överklagande enligt KO 57 Verkställighetsförbud	3	0	0	0	0	0	0	0
Beslut enligt KO 58:14 Verkställighetsförbud	0	0	1	1	0	0	1	0
Omprövning enligt KO 58:18	3	6	4	1	0	0	0	0
Avvisning	10	5	3	4	0	0	0	0
Summa	50	46	49	41	0	6	2	0

Av de 41 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattat under 2014 har utgången i åtta beslut innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. För de 51 slutliga beslut som Överklagandenämnden fattade 2013 var motsvarande siffra densamma. Därutöver har under 2014 fyra ärenden skrivits av.

3.3 Prognos om ärendeutvecklingen

Av redovisningen i avsnitt 3.1 framgår att antalet ärenden som underställts Överklagandenämndens prövning under 2014 varit något färre än under 2013. Någon större förändring av antalet ärenden under 2015 jämfört med 2014 förväntas inte.

4 Behov av översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen m.m.

Överklagandenämnden har under året uppmärksammat en problematik när det gäller jävsförhållanden i domkapitlet i ärenden enligt 31 kap. 12 § kyrkoordningen. Nämnden har i beslut nr 38/2014 konstaterat att kyrkoordningen inte anvisar någon lösning när både biskopen och domprosten, dvs. domkapitlets ordförande och vice ordförande, är jäviga, varför det har fått accepteras att domarledamoten trätt in som ordförande. Det bör övervägas att förtydliga kyrkoordningen på denna punkt. Nämnden ser i övrigt, utifrån nämndens perspektiv, för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 8 juni 2015

Johan Munck
Ordförande

Maria Wetterstrand Hagström
Sekreterare

Gudstjänstutskottets betänkanden
G 2015:1–10

Gudstjänstutskottets betänkanden

- G 2015:1 Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster
- G 2015:2 Kyrkohandboksarbetet
- G 2015:3 Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka
- G 2015:4 Reformationsjubileet 2017
- G 2015:5 Liturgistipendium
- G 2015:6 Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet
- G 2015:7 Solidaritet med samtidens martyrer
- G 2015:8 Samrådsgrupp för gudstjänstlivet
- G 2015:9 Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig
- G 2015:10 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:1

Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:2 i vilken motionären föreslår att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utfärda rekommendationer till församlingarna att kollekt upptas vid fristående dopgudstjänster. Motiveringen är dels att det är allt mer sällan som ett dop är en del i den allmänna gudstjänsten, dels att summan av insamlade medel genom kollekt sjunker.

Gudstjänstutskottet menar att denna fråga hör hemma i det lokala pastoralas perspektivet och inte ska regleras av kyrkomötet. Utskottet pekar på kollektens teologiska motivering som utgår från delande och nattvardsgemenskap. Samtidigt som önskan att få ge en gåva i samband med en kyrklig handling ska bejakas måste form och ändamål vara förankrat i församlingens verksamhet.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:2.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:2.

Motionens förslag

Motion 2015:2 av Lars-Ivar Ericson, Kollektrekommendation vid fristående dopgudstjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda rekommendationer till församlingarna att kollekt upptas vid fristående dopgudstjänster.

Bakgrund

Motionären pekar på det faktum att dopen i Svenska kyrkan i allt högre grad genomförs som särskilda dopgudstjänster där i huvudsak endast släkt och vänner är närvarande. Det blir alltmer sällan som ett dop är en del av den allmänna gudstjänsten. Detta kan också ses som en av förklaringarna till att summan av de insamlade medlen genom kollekter har sjunkit.

Motionären föreslår att rekommendationer utfärdas om att församlingarna bör ta upp kollekt också vid dopgudstjänsterna.

Kyrkoordningen

I 43 kap. 1 § i kyrkoordningen finns bestämmelser som reglerar när kollekter får tas upp, ”i samband med offentlig gudstjänst och andaktsstund”, och i 6 § att ”Församlingens kyrkoråd eller församlingsråd beslutar om församlingskollekt och i samband

med det såväl ändamålet för kollekten som vid vilket gudstjänstillfälle kollekten ska tas upp”.

Kyrkomötet

I kyrkomötet har på senare år ärenden i anslutning till kollekten dels handlat om på vilka sätt kollekt kan tas upp, dels om kollektändamål.

2013 beslutade kyrkomötet i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i G 2013:3 *Nya sätt att ta upp kollekt* att med anledning av motion 2013:74 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ”ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering, innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter”.

En motion 2010:15 med förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att revidera sina riktlinjer för fördelning av rikskollekterna till förmån för inomkyrkliga rörelser behandlades i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2010:4 *Revidera kollektändamålen*. Kyrkomötet avsåg motionen.

Kollektens betydelse

I G 2013:3 *Nya sätt att ta upp kollekt* ger Gudstjänstutskottet en kort beskrivning av kollektens betydelse med utgångspunkt i Gamla testamentets reglering av tiondet och värdet av givandet och att ge till det gemensamma. ”Genom den i gudstjänsten insamlade kollekten skapas sammanhållning mellan människor och varje människa får ge något tillbaka till Gud. Bön och konkret handling sammanflätas. ... I kollekten möter människans jordiska behov Guds kärlek,”

Dagens kollekt går till ... En småskrift om kollektens mening, som togs fram efter ett beslut i kyrkomötet 2004, ger bakgrund och motivering till kollekten som en vital del av gudstjänsten. Ordet kollekt har förvisso med insamling att göra, men från den äldsta kristna tiden med ett tydligt samband till andra gåvor, inte minst brödet och vinet i mässan. Bland de teman som skriften behandlar finns ”Som vi ber och gör i gudstjänsten, så formas vår tro” och ”Gåvor i gudstjänsten är tecken på samhörighet med andra kristna”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:2.

Gudstjänstutskottet menar att frågan om att ta upp kollekt i dopgudstjänster är en lokal pastoral angelägenhet som inte ska regleras i kyrkomötet.

Det råder inget tvivel om att dopen idag oftast inte är en del av huvudgudstjänsten i församlingarna. Det är också riktigt att summan av kollektmedlen har sjunkit. Men utskottet anser inte att detta motiverar ett beslut enligt motionärens förslag.

Kollekten är teologiskt motiverad utifrån delande och nattvardsgemenskap, om än inte endast som en del i nattvardsgudstjänsterna. Att göra kollekten till ett moment i de kyrkliga handlingarna skulle också kunna få negativa konsekvenser, då det finns en risk att det tolkas som en ersättning för den ”tjänst” församlingen erbjuder.

Gudstjänstutskottet delar dock erfarenheter av att gudstjänstfirare gärna vill ge gåvor i samband med ett dop eller en annan kyrklig handling. Det blir då fråga om insamling och inte kollekt. Detta är glädjande och ska naturligtvis bejakas. Hur det sker och till vilket ändamål bidraget ges måste dock beslutas i den lokala församlingen. I arbetet med församlingens doppastoral kan också frågan om gåvor bearbetas

och riktlinjer för detta läggas fast. Genom att informera om insamlingsprojekt eller andra ändamål som församlingen stödjer berättar man om församlingens och Svenska kyrkans verksamhet och visar på möjligheterna att på olika sätt vara en aktiv medlem.

G 2015:1

Uppsala den 23 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Videke Pedersen, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:2

Kyrkohandboksarbetet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner med relation till kyrkohandboksarbetet. I motion 2015:15 föreslås kyrkomötet besluta att ge kyrkostyrelsen tillkänna vad som anförts i motionen angående mer tid för kyrkohandboksarbetet.

Gudstjänstutskottet bejakar motionens intention att arbeta med gudstjänsten på ett sätt som är såväl öppet som relevant för dagens samhälle, men menar att motionen famnar ett betydligt vidare perspektiv än det konkreta arbetet med en kyrkohandbok.

I motion 2015:49 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ta fram och distribuera ett studiematerial om gudstjänsten.

Gudstjänstutskottet delar motionärens uppfattning att samtal om gudstjänsten och arbete med gudstjänsten är viktigt. Samtidigt menar utskottet att det redan idag finns sådana material framtagna.

I motion 2015:76 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur en kyrkohandbok på nätet, att ersätta den tryckta kyrkohandboken, skulle kunna tas fram.

Utskottet pekar på att handboken är antagen av kyrkomötet och i den uttrycks Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Gudstjänstutskottet menar därför att en digital version av handboken som ständigt öppnar upp för nyformuleringar, tillägg och borttaganden inte är möjlig för Svenska kyrkan att använda.

I motion 2015:94 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ha med en förbön som innehåller bön för vårt statsöverhuvud samt för rikets demokratiskt valda ledning, dessutom föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ta med Förbön ”1” som helhet från 1986 års kyrkohandbok.

Gudstjänstutskottet ser bön som ett mycket viktigt inslag i såväl den enskilde kristnes som i kyrkans liv och menar att förbön är något centralt i den kristna kyrkan. Utskottet menar dock att det som motionärerna efterlyser redan är möjliggjort genom att såväl nuvarande kyrkohandbok som handboksförslaget 2012 ger möjlighet till fria böneformuleringar.

Med det ovan angivna föreslår Gudstjänstutskottet att samtliga motioner avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:15.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:49.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:76.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:94, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:94, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:15 av Anders Åkerlund, Ge handboksarbetet mer tid

Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen tillkänna vad som anförts i motionen angående mer tid för kyrkohandboksarbetet.

Motion 2015:49 av Dag Sandahl, Kyrkohandboksarbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ta fram och distribuera ett studiematerial om gudstjänsten.

Motion 2015:76 av Kekke Paulsson m.fl., Kyrkohandbok på nätet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på hur en kyrkohandbok på nätet, att ersätta den tryckta kyrkohandboken, skulle kunna tas fram.

Motion 2015:94 av Jerker Schmidt och Peter Nordgren, Förbön för konung, riksdag och regering

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ha med en förbön som innehåller bön för vårt statsöverhuvud konungen samt för rikets demokratiskt valda ledning i form av riksdag och regering.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt förslag till ny kyrkohandbok ta med Förbön ”1” som helhet från 1986 års kyrkohandbok.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:76 i Ln 2015:3y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Arbetet med *Den svenska kyrkohandboken* har en flerårig bakgrund. Upptakten till dagens arbete togs redan under slutet av 1990-talet då kyrkohandboken, *Den svenska evangelieboken* och *En liten bönbok* var föremål för en samlad översyn och revision. Utredningarna presenterades i Svenska kyrkans utredningar (SKU) 2000:1–6. Kyrkostyrelsen beslöt i samråd med biskopsmötet att arbeta med en bok i taget. Evangelieboken antogs av kyrkomötet 2002 och *En liten bönbok* antogs 2005. Efter remissomgången sköts översynen av Kyrkohandboksgruppens förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan från år 2000 på framtiden.

I april 2006 beslutade kyrkostyrelsen om direktiv för det fortsatta arbetet med en översyn av *Den svenska kyrkohandboken*. I direktiven angavs att erfarenheterna från 2000 års förslag till ny kyrkohandbok och dess remissomgång skulle tas tillvara. Kyrkostyrelsen beslutade även om en arbetsmodell för översynen med en arbetsgrupp, en referensgrupp för att följa arbetet, en bred process med förankring på stiftsnivå och en remissbehandling av arbetsgruppens resultat, (kyrkostyrelsens direktiv 2006–04–19). Kyrkostyrelsen beslutade också om att det i det fortsatta arbetet med en grundordning för mässans firande skulle tas hänsyn till flera olika aspekter för att tillgodose behovet av gemensam struktur, men också öppenhet och möjlighet till lokal förankring. Några av dem var:

- lokal gestaltning i förhållande till Svenska kyrkans allmänkyrkliga tradition i struktur och språk,
- föreskrivna moment – lokal gestaltning,
- fast formuleringar – stor alternativrikedom,
- igenkännande och flexibilitet.

Biskopsmötet förde den 20 oktober 2009 en diskussion om kyrkohandboksförslaget där det rådde enighet om att det fanns starka skäl att ompröva direktiven att arbetet skulle avse en översyn av *Den svenska kyrkohandboken* snarare än en revision. De tidigare direktiven förnyades genom beslut i kyrkostyrelsen 2009 där bland annat följande aspekter på arbetet benämns:

- i vilken mening uttrycks Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära iordalydelse, innehåll, struktur och gestaltning.
- konstitutiva moment för nattvardsmässan ...
- fasta formuleringar – stor alternativrikedom ...
- gudstjänstutveckling i ett ekumeniskt och internationellt perspektiv.

Mellan första söndagen i advent 2012 och domssöndagen 2013 användes förslaget till kyrkohandbok i 40 procent av Svenska kyrkans församlingar. I den efterföljande remissprocessen inkom närmare 640 svar. Ett reviderat förslag arbetas fram och färdigställs under 2015. Den 1 januari 2016 går ett reviderat förslag på remiss. Alla församlingar kan svara på remissen och särskilda frågor ställs till församlingarna som prövade förslaget 2012–2013. År 2017 lämnas ett slutförslag till ny kyrkohandbok till kyrkomötet.

Ge handboksarbetet mer tid

Kyrkostyrelsen beslutade i april 2006 om fortsatt arbete med översyn av *Den svenska kyrkohandboken*. I direktiven angavs att översynen skulle ske i två steg, där steg ett skulle omfatta en övergripande reflektion över gudstjänsten och parallellt därmed ett arbete med Svenska kyrkans mässordning. Steg två skulle avse övriga gudstjänster och kyrkliga handlingar. Det första steget avslutades i och med att reflektionsdokumenten *Teologiska grundprinciper för arbetet i 2006 års kyrkohandboksgrupp* och *Mässans grundprinciper*. Dokumenten sändes ut på remiss från kyrkostyrelsen till domkapitlet i december 2009. Remisstiden sträckte sig från 11 februari till 11 juni 2010. (Dokumentet samt remissvar och remissammanställning finns tillgängliga på www.svenskakyrkan.se/kyrkohandboken). Reflektionsdokumentet syftade bland annat till att diskutera och belysa såväl identitet som relevans i relation till gudstjänsten. Under rubriken Behov och tendenser listas ett flertal punkter som söker ringa in uppgiften, de sista två lyder:

- Generellt betonas att gudstjänsten måste ge utrymme såväl för en tydlig gemenskap i ett allt mer individualistiskt präglat samhälle, som för individualitet och personlig integritet.
- På motsvarande sätt understryks att gudstjänsten behöver ge rum för såväl delaktighet och aktivitet som vila och kravlöshet från deltagarnas sida.

Reflektionsdokumentet samt de inkomna remisserna har sedan legat till grund för kyrkohandboksförslaget 2012.

Kyrkohandboksarbetet

I samband med att handboksförslaget skulle prövas togs ett material fram i samarbete mellan Svenska kyrkan och Sensus, *I denna rymd möts vi*. Materialet finns tillgängligt på www.svenskakyrkan.se/kyrkohandboken. I förordet beskrivs materialets intentioner.

Varför firar vi gudstjänst? Svaren på den frågan varierar: För att få kontakt med Gud, hämta andlig påfyllning, för att fylla ett religiöst behov eller för att Ordet och sakramenten är navet i ett kristet liv och gudstjänsten är den grundläggande kristna gemenskapen. Det här samtalsmaterialet handlar på olika sätt om gudstjänsten/.../ Materialet ger kunskap om det nya kyrkohandboksförslaget och här finns även texter med livsberättelser och erfarenheter. Med *I denna rymd möts vi* vill vi väcka tankar och ge nya infallsvinklar på gudstjänst, tro och existens i samband med att det nya kyrkohandboksförslaget börjar prövas i Svenska kyrkan.

I den remissammanställning som gjordes efter remissomgångens slut 1 februari 2014 blev det också tydligt att många församlingar på skilda sätt arbetat med och arbetar med frågor kring gudstjänsten. (Remissammanställningen finns tillgänglig på www.svenskakyrkan.se/kyrkohandboken).

Som en självständig del av reflektionsfasen i revisionsarbetet skrevs Ninna Edgardhs forskningsrapport *Gudstjänst i tiden. Gudstjänstliv i Svenska kyrkan 1968–2008*, (Arcus 2010). Rapporten ger en fördjupad bakgrund till kyrkohandboksrevisionen. Gudstjänsten behandlas utifrån fyra olika perspektiv: den lokala församlingens, individens, ett samfundsperspektiv och den världsvida kyrkans.

Kyrkohandbok på nätet

Enligt Svenska kyrkans kyrkoordning uttrycker kyrkohandboken kyrkans tro, bekännelse och lära. I 18 kap. Gudstjänstböcker, Inledning står det ”I gudstjänstböckerna uttrycks vad kyrkan tror, bekänner och lär. Gudstjänsten återspeglar såväl kyrkans tradition som förnyade former för gemensam tillbedjan. Kyrkohandboken ger ordningen för gudstjänsterna och de kyrkliga handlingarna”. Vidare står det i 18 kap. 1 § att ”Svenska kyrkans gudstjänstböcker är, förutom Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet”.

Såväl i kyrkostyrelsens beslut om fortsatt översyn av *Den svenska kyrkohandboken* 2006 som i de av kyrkostyrelsen förnyade direktiven från 2009 påpekas vikten av möjlighet till lokal gestaltning och vikten av fasta formuleringar med stor alternativrikedom.

Förbön för konung, riksdag och regering

Arbetet med ny kyrkohandbok pågår. Under 2012 och 2013 användes förslaget till kyrkohandbok i 40 procent av Svenska kyrkans församlingar. I den efterföljande remissprocessen inkom en stor mängd svar. Under 2015 bearbetas förslaget med hjälp av experter som granskar språk, teologi och musik. Den 1 januari 2016 går ett reviderat förslag på remiss. Då ges ytterligare möjligheter att bidra med synpunkter för att få en brett förankrad kyrkohandbok för församlingarnas gudstjänstfirande.

I förslaget till ny kyrkohandbok (2012) står under rubriken Kyrkans förbön (s. 49): ”Kyrkans förbön är ett fast moment i högmässa, fakultativt moment i Mässa/Gudstjänst. Kyrkans förbön kan utformas med föreslagna eller med andra förböner”. Förslaget ger därmed fritt utrymme att utforma egna böner i den lokala församlingen. Vidare står det (s. 49) att förbönen kan skrivas lokalt, men att en struktur kan vara till hjälp. Sedan följer fem förslag på strukturer i punktform där en innehåller punkten ”vårt eget land” och en annan punkten ”samhället”. Båda punkterna öppnar upp för och ger utrymme för bön för konung, riksdag och regering.

Utskottets överväganden

Ge handboksarbetet mer tid

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:15.

Gudstjänstutskottet bejakar motionens intention att arbeta med gudstjänsten på ett sätt som är såväl öppet som relevant för dagens samhälle samtidigt som det upprätthåller en identitet med kyrkans tradition. Utskottet menar också att motionären benämner frågor som är viktiga för kyrkan i varje tid. Samtidigt är utskottets mening att motionen famnar ett betydligt vidare perspektiv än det konkreta arbetet med en kyrkohandbok och därför inte direkt kan kopplas samman med det pågående kyrkohandboksarbetet.

Att mer tid gynnar handboksarbetet menar utskottet inte är självklart sant. Utskottet menar att vissa frågor blir man som kyrka aldrig klara med och man ska heller inte bli klar med dem. Arbetet med gudstjänsten måste ses som en ständigt pågående process där handboken blir ett avtryck av en viss tid och inte främst förstås som en slutprodukt. Det finns ett värde i att processen fullföljs under innevarande mandatperiod.

Utskottet påpekar också att det är väldigt viktigt att församlingarna får möjlighet att pröva handboksförslaget. Utskottet förutsätter också att församlingarna liksom med 2012 års förslag kan fortsätta att pröva förslaget efter remisstidens utgång.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2015:15 ska avslås.

Kyrkohandboksarbetet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:49.

Utskottet delar motionärens uppfattning att samtal om gudstjänsten och arbete med gudstjänsten är viktigt på såväl församlingsnivå som stiftsnivå och nationell nivå. Samtidigt menar utskottet att det redan idag förs sådana samtal, inte minst i församlingar. Dessutom pekar utskottet på redan framtagna studiematerial som t.ex. *I denna rymd möts vi* som kan tjäna som ingång och hjälp för vidare reflektion kring gudstjänstens roll i dagens samhälle.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2015:49 ska avslås.

Kyrkohandbok på nätet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:76.

Kyrkohandboken är antagen av kyrkomötet och i den uttrycks Svenska kyrkans tro bekännelse och lära. Gudstjänstutskottet menar därför att en digital version av handboken som ständigt öppnar upp för nyformuleringar, tillägg och borttaganden

inte är möjlig för Svenska kyrkan att använda. Läronämnden betonar i sitt yttrande Ln 2015:3y vikten av att kyrkohandboken antas av kyrkomötet oavsett form för publicering.

Utskottet pekar också på den viktiga roll som en gemensam handbok spelar i kyrkan genom att borgen för igenkänning och samhörighet. Handboken är ett viktigt uttryck för enhet och en hjälp att hålla ihop kyrkan och detta skulle enligt utskottet kunna gå förlorat om möjligheterna att ändra i handbokens ordningar blev för stora.

Utskottet vill dock påpeka att kyrkohandboken ger visst utrymme för egna eller lokala ändringar och skrivningar. Nyskrivna texter skulle med fördel – menar utskottet – kunna samlas i digital form och vara tillgängligt för den som t.ex. söker idéer till nya texter eller böner.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2015:76 ska avslås.

Förbön för konung, riksdag och regering

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:94, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:94, punkt 2.

Gudstjänstutskottet ser bön som ett mycket viktigt inslag i såväl den enskilde kristnes som i kyrkans liv och menar att förbön är något centralt i den kristna kyrkan. Utskottet menar dock att möjliga böneämnen är outtömliga och därför inte bör regleras i detalj. I såväl den nuvarande kyrkohandboken som handboksförslaget 2012 finns såväl färdiga böner för olika tillfällen men ges också stora möjligheter att i gudstjänsten använda egna eller lokalt präglade böner. Utskottet menar därför att det som motionärerna efterlyser redan är möjligt.

Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2015:94 ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 25 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Dag Sandahl, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:3y

Kyrkohandbok på nätet

Läronämndens yttrande över motion 2015:76

De liturgiska dokumenten är del av vår bekännelse. I inledningstexten till den första avdelningen i kyrkoordningen formuleras detta så:

Kyrkans lära formuleras genom den teologiska reflektionen över vad tron och bekännelsen innebär. Det är en uppgift för enskilda kristna och kyrkan att i varje tid på nytt leva sig in i trons djup och klargöra dess innebörd. Läran uttrycks i trosbekännelser, i skrifter från kyrkans historia, i gudstjänstböcker och andra nutida dokument som kyrkan har bejakat.

Vidare sägs i 18 kap. 1 § i kyrkoordningen:

Svenska kyrkans gudstjänstböcker är, förutom Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet.

Läronämnden betonar vikten av att *Den svenska kyrkohandboken* antas av kyrkomötet oavsett form för publicering.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:3

Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:26 om att göra upp med rasism och antisemitism i vår kyrka. Motionärerna föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer kring Svenska kyrkans förkunnelse som rensar bort allt förakt för den judiska traditionen, samt att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handlingsplan som på teologisk grund skyddar det unika människovärdet mot den framväxande främlingsfientligheten.

Gudstjänstutskottet vill, liksom motionärerna, uttrycka ett avståndstagande från främlingsfientlighet, antisemitism och rasism i samhället, men menar att det motiönärerna efterfrågar redan görs på Svenska kyrkans olika nivåer.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:26, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:26, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:26 av Ylva Wahlström m.fl., Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer kring Svenska kyrkans förkunnelse via evangelieboken och kyrkohandboken, som rensar bort allt förakt för den judiska traditionen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handlingsplan som på teologisk grund skyddar det unika människovärdet mot den framväxande främlingsfientligheten och rasismen inom såväl kyrkan som samhälle.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:26 i Ln 2015:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Sedan kristendomens äldsta tid har kyrkan varit en plats som varit öppen för varje person oavsett härkomst eller social status, bland annat med hänvisning till bibelord som t.ex. ”Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus”. (Gal. 3:28). Förutom denna radikala förståelse av hur mång-

fald och gemenskap ska samexistera i den kristna församlingen, har den kristna tron genom historien pekat på alla människors lika värde. Varje människa är skapad till Guds avbild.

Genom historien har kyrkan kontinuerligt sökt att såväl pastoralt som teologiskt proklamera, värna, hantera och diskutera en syn på människan som jämlik och unikt värdefull. Samtidigt har dock kyrkan genom historien även visat andra drag (som också motionen visar) där ojämlikhet och åtskillnad av människor har förståtts som givna av Gud. Svenska kyrkan är – liksom alla kyrkor – insatt i denna komplexa historia.

Idag bedriver Svenska kyrkan genom sina församlingar, i stiftet och på nationell nivå ett omfattande arbete som syftar till att visa på att Svenska kyrkan förstår och tolkar den kristna tron som en motkraft till rasism och främlingsfientlighet. Många församlingar arbetar aktivt pastoralt med frågor som relaterar till detta – men också med opinionsbildning genom manifestationer och liknande – genom t.ex. språkcaféer, internationella grupper, samarbeten över religionsgränser och på många andra sätt.

Under senare år har Svenska kyrkan på olika sätt arbetat aktivt med frågor om rasism och antisemitism. Bland annat uttalade biskopsmötet i samband med femtioårsminnet av andra världskrigets slut följande (*biskopsmötet 10 maj 1995*).

Antisemitism i förkunnelse och handling har förekommit många gånger i kyrkans historia och skymt de heliga skrifternas syn på alla människors lika värde inför Gud. Antijudiska uttalanden av Martin Luther har använts i antisemitiska syften. En del svenska prästers och kyrkfolks positiva hållning till de nationalsocialistiska idéerna under kriget har gjort vår kyrka delaktig i vad som då skedde. [...] Vi tar avstånd från varje form av antisemitism. Vi måste lära av historien och avvisa försöken att förneka den illgärning som utfördes i det kristna Europas mitt och från tendenser att förringa betydelsen av det som skedde. I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.

Genom sitt medlemskap i Kyrkornas världsråd står också Svenska kyrkan bakom dokumentet *The Theology of the Churches and the Jewish People – Statements by the WCC and its member churches* (1988). Där bearbetas Kyrkornas världsråds (KV) syn på den kristna trons förhållande till judendomen och där skriver man att Guds förbund med det judiska folket äger fortsatt giltighet och att antisemitism är synd mot Gud och människor.

I dokumentet *Guds vägar. Judendom och kristendom, ett inomkyrkligt samtalsdokument* (antaget av kyrkomötet 2001), bearbetas relationen mellan kristendom och judendom mot bakgrund av historiens fruktansvärda händelser. Dokumentet kom dock att få viss kritik i Svensk Teologisk Kvartalsskrift ett par år senare (STK nr. 3, 2003). Initiativet lovordas, men man menar att det också måste arbetas vidare med och fördjupas. I en motion till förra årets kyrkomöte (motion 2014:5) skriver motionären bl.a. ”Tyvärr har *Guds vägar* inte fått den verkningshistoria som kunde förväntas utifrån dess karaktär och dessa tydligt uttalade syften. Vart tog *Guds vägar* vägen?!” Motionären föreslog därför följande.

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att implementera dokumentet *Guds vägar* så att det blir känt och diskuterat.

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge Svenska kyrkans utbildningsinstitut och dess bägge utbildningsplatser i Uppsala respektive Lund i uppdrag att tydligare implementera dokumentet Guds vägar så att alla prästkandidater är väl förtrogna med såväl dess innehåll som dess hermeneutiska och homiletiska implikationer.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge en sakkunnig i uppdrag att granska Evangeliebokens textsammansättning utifrån ett *Guds vägar*-perspektiv för att se om predikotexterna kombinerar Gamla och Nya testamentet på ett sätt som kontrasterar de båda testamentena och/eller reflekterar ett ersättningsteologiskt tänkande.

Kyrkomötet biföll den första punkten.

Sedan lång tid driver också Svenska kyrkan Svenska teologiska institutet i Jerusalem som bland annat har till uppgift att utveckla och fördjupa frågan om kristnas möte med människor av annan tro, inte minst vad gäller mötet med judendomen.

Kyrkomötet beslöt år 2005 att ett religionsteologiskt dokument – med tonvikt på islam – skulle arbetas fram. På kyrkostyrelsens uppdrag tog Teologiska kommittén fram dokumentet som publicerades 2011 under titeln *Sann mot sig själv – Öppen mot andra. Samtal om religionsteologi i Svenska kyrkan*. Dokumentet bearbetar frågor om religionsmöten och religionsdialog för att, som nuvarande ärkebiskop Antje Jackelén skriver i förordet, "[g]od religionsteologi och goda möten /.../ ökar människors möjlighet att leva som goda grannar som söker sitt samhälles bästa."

Projekt Människovärde drivs sedan 2010 av Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga och Sensus studieförbund. Syftet med projektet är att rusta Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga teologiskt och metodiskt för att agera för människovärde och mot främlingsfientlighet och rasism. Inom projektet har antologin *Där främlingskapet bryts kan en ny värld bryta fram* och metodmaterialet *Paulus brev till svenskarna* tagits fram. Under 2013 genomfördes utbildningar runt om i landet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:26.

Gudstjänstutskottet vill, liksom motionärerna, uttrycka ett avståndstagande från främlingsfientlighet, antisemitism och rasism i samhället. Utskottet ser också att den kristna kyrkan har en viktig roll att fylla genom att oavbrutet visa på människors unika värde, grundat i bibelns ord och kyrkans tradition.

Utskottet menar att Svenska kyrkan - såväl på församlingsnivå som på stiftsnivå och nationell nivå - på olika sätt söker bidra till att förverkliga Guds kallelse. Det är viktigt att kyrkan ständigt reflekterar över sin lära och praxis och tar ansvar för hur tron traderas, levs och tar sig uttryck i varje tid. Detta gäller såväl på strukturnivå som på individnivå. Inte minst gäller det den enskilde förkunnarens roll och uppdrag. All förkunnelse kan missbrukas, genom oaktsamhet eller med uppsåt. Här, menar utskottet, spelar den teologiska utbildningen en oerhört central och viktig roll, men också biskopars tillsyn.

Gudstjänstutskottet förstår och bejakar motionärernas ställningstagande, men menar att det som motionärerna efterlyser redan sker på Svenska kyrkans olika nivåer.

Utskottet vill dock understryka vikten av att *Guds vägar* implementeras på ett gediget sätt i Svenska kyrkan, i enlighet med kyrkomötets beslut 2014.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:26 i sin helhet.

Uppsala den 23 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Lisa Tegby, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:1y

Rasism och antisemitism

Läronämndens yttrande över motion 2015:26

Motionen aktualiserar frågeställningar som utförligt behandlas i samtalsdokumentet *Guds vägar* som antogs av kyrkomötet 2001.

Läronämnden vill understryka det som framfördes i yttrandet Ln 2014:3y:

Detta samtalsdokument behandlar frågeställningar som är centrala och ofrånkomliga för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Läronämnden betonar vikten av att det som Svenska kyrkan i och med Guds vägar har åtagit sig kommer till uttryck i exempelvis Den svenska evangeliebokens textsammanställningar och Den svenska kyrkohandboken.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:4

Reformationsjubileet 2017

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som relaterar till reformationsjubileet 2017.

I motion 2015:34 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017 samt att kyrkomötet beslutar att söka kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammande av reformationsjubileet på nationell nivå.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det som motionärerna efterfrågar redan idag behandlas på Svenska kyrkans nationella nivå. Utskottet föreslår att motionen i dess två punkter ska anses vara besvarad.

I motion 2015:47 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att inför reformationsjubileet 2017 utarbeta ett underlag för samtal, studier och rådslag om Svenska kyrkans vägval.

Gudstjänstutskottet menar att samtal om Svenska kyrkans framtid inte bara är viktigt utan också nödvändigt. Utskottet menar dock att det kommande reformationsjubileet kommer att väcka sådana frågor. Utskottet påpekar också svårigheten med en ny större satsning utöver sådant som redan nu görs. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2015:47.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:47.

Motionernas förslag

Motion 2015:34 av Aron Emilsson och Julia Kronlid, Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en plan och församlingsstöd för uppmärksammande av reformationsjubileet 2017.
2. Kyrkomötet beslutar att söka kontakt och samverkan med riksdag och regering för uppmärksammandet av reformationsjubileet på nationell nivå.

Motion 2015:47 av Dag Sandahl, Svenska kyrkans vägval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inför reformationsjubileet 2017 utarbeta ett underlag för samtal, studier och rådslag om Svenska kyrkans vägval.

Bakgrund

År 2017 uppmärksammas 500-års minnet av reformationen i de kyrkor som präglas av den lutherska reformationen. Lutherska världsförbundet (LWF) utsåg år 2011 en kommitté att arbeta med hur firandet ska genomföras. LWF:s rådsmöte godkände ett par år senare kommitténs förslag. Temat för år 2017 inom LWF är *Befriad av Guds nåd. Frälsningen – inte till salu; Människan – inte till salu; Skapelsen – inte till salu*. LWF har också identifierat tre principer för hur reformationen bör uppmärksammas: 1) reformationen av idag är en global angelägenhet med en mångfald av erfarenheter att ta tillvara från de olika medlemskyrkorna, särskilt de i minoritetsställning, 2) luthersk reformation av idag är att tillsammans med kristna i andra kyrkliga traditioner följa Jesus Kristus, 3) den lutherska reformationen av idag är en ständigt pågående process.

I Svenska kyrkan har frågan om ett svenskt firande diskuterats i olika fora sedan den väcktes vid ett biskopsmöte år 2009. Kyrkomötet biföll år 2011 motion 2011:86 om att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka och planera ett reformationsfirande. I motionen uttrycks en önskan att Svenska kyrkan tar del i diskussionen och det internationella firandet av reformationen.

Det nu pågående projektet reformationsåret 2017 spänner över kyrka och samhälle men syftar inte minst till att initiera samtal i Svenska kyrkans församlingar om det reformatoriska arvet och därigenom till att ge redskap för framtida beslut och vägval i Svenska kyrkan.

Stora arrangemang som kyrkostyrelsen lägger särskilda resurser på är Teologifestivalen i Uppsala i februari, Världens fest i Västerås i juni (under namnet världens Luther), och Reformationsveckan i slutet av oktober, som kulminerar då reformationsdagen 31 oktober firas i landets domkyrkor.

Reformationsåret kommer också att märkas på Svenska kyrkans Se människan-scen under bok- och biblioteksmässan i Göteborg i september.

Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017

Projektet *Reformationsåret 2017* har startat och är under utveckling. Som intressenter ser projektet bland annat stiftet, församlingar, andra samfund och kyrkor, media, kulturliv, samhällsbärande institutioner samt allmänheten. Ett huvudmål med reformationsåret är att aktualisera och levandegöra kristen tro på ett sätt som håller samman dåtid, nutid och framtid och som pekar mot dess förändrande kraft. Huvudmålet har sedan ett flertal delmål som gemensamt spänner över kyrkans olika nivåer samt samhälle och allmänhet.

Den 31 oktober 2016 möts ledare för den katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet i Lund för att tillsammans högtidlighålla 500-årsminnet av reformationen. Den 29 oktober 2017 kommer en högtidsgudstjänst att hållas till vilken också det officiella Sverige kommer att inbjudas, liksom det görs vid andra högtidstillfällen i Svenska kyrkan.

Antalet medlemmar i Svenska kyrkan har minskat, likaså har antalet personer som firar söndagsgudstjänst eller andra gudstjänster också minskat. Anledningarna till detta är många och komplexa. Med anledning av en motion 2013:5 som väckts till kyrkomötet 2013 behandlades frågan om en framtidskommission i betänkandet KI 2013:12. I sammanfattningen skriver man: ”Utskottet menar att det är viktigt att diskutera framtidsfrågorna för att se vilka strategiska vägval Svenska kyrkan ska göra. Det arbete som motionären efterfrågar pågår dock redan på den nationella nivån och därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen”, detta blev också kyrkomötets beslut. I utskottets övervägande påpekas följande.

Kyrkolivsutskottet menar att arbete med framtidsfrågorna redan pågår på kyrkokansliet och att en framtidskommission inte är den bästa formen för analys av och reflektion om framtidsfrågorna. Andra former av mötesplatser mellan personal, förtroendevalda och företrädare för exempelvis näringslivet där samtal förs om de utmaningar som Svenska kyrkan står inför är att föredra.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016* (KsSkr 2013:1) är framtidsfrågorna ett prioriterat område och under senare år har en rad utredningar och revideringsarbeten med sikte på framtiden genomförts. Kyrkolivsutskottet behandlade även vid 2011 års kyrkomöte en motion KI 2011:14 med förslag om att tillsätta en framtidskommission. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås vilket också blev kyrkomötets beslut. Utskottet motiverade sitt beslut med ”att det är viktigt att diskutera framtidsfrågor för att se vilka strategiska vägval Svenska kyrkan ska göra. Utskottet menar dock att ett sådant arbete redan pågår”.

Svenska kyrkans nationella nivå bearbetar, analyserar och diskuterar utmaningar inför kyrkans framtid genom att genomföra analyser och forskning. Statistik inhämtas, följs och analyseras kontinuerligt och bidrag ges in i det pågående samtalet om hur statistiken ska tolkas och vilka möjliga vägval som står tillbuds. Ett sådant exempel är undersökningen *Medlem 2010* vilken är publicerad under namnet *Svenska kyrkans medlemmar*. En annan är *Församlingar mot strömmen*. Också den forskning som bedrivs på nationell nivå bearbetar ständigt frågor med relation till Svenska kyrkans framtida vägval. Några exempel är böckerna *Medlem 2010: En teologisk kommentar*, *Barnen i Svenska kyrkan: Teologiska reflektioner om en kyrklig praktik*, *Minne och möjlighet: Kyrka och historiebruk från nationsbygge till pluralism* samt *Spåren i snön: Att vara kyrka i norrländska glesbygder*. Detta är bara några exempel på hur Svenska kyrkans framtida vägval bearbetas såväl pastoralt som teologiskt i skriftlig form men också i form av seminarier och föreläsningar i stift och kontrakt där resultaten sprids i vidare kretsar.

Under reformationsåret 2017 är ett flertal större evenemang och andra satsningar planerade, varav vissa syftar till ökad kunskap och kunskapsbaserad förnyelse av Svenska kyrkan. Satsningar kommer bland annat att göras genom särskilda ”inspirationspaket” för barn och ungdomar samt vuxna. Inspirationspaketen är tänkta att användas i församlingar för samtal och fortbildning om Svenska kyrkans reformatoriska arv och i förlängningen är en förhoppning att ökad kunskap och ökat intresse kan hjälpa Svenska kyrkan i framtida beslut och vägval.

Ett pågående arbete som syftar till att söka ta ett större grepp om frågan om kristen tro och liv i vid mening – där samtal och studier om liv, tro och kyrka ingår som komponenter – är satsningen *Dela tro – dela liv*. Satsningen som omfattar

60 miljoner kronor under åren 2013–2018 beslutades av kyrkomötet 2012 och är en gemensam satsning mellan nationell nivå, stift och församlingar med uppgift att stärka församlingarna i det grundläggande uppdraget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att motion 2015:34 är besvarad med vad utskottet anför.

Gudstjänstutskottet bejakar att 500-årsminnet av reformationen år 2017 ger möjlighet för Svenska kyrkan att visa på viktiga aspekter av Luther och den lutherska teologins betydelse för såväl kyrka som samhälle genom den svenska historien.

Utskottet påpekar dock att det som motionärerna efterlyser sedan länge planeras för. Bland annat är Svenska kyrkan del i ett internationellt firande inom Lutherska världsförbundet (LVF). Men också i Sverige planeras för ett firande på Svenska kyrkans alla nivåer under reformationsåret 2017. Flera stora nationella satsningar kommer att genomföras och samtidigt sker satsningar på såväl stifts- som församlingsnivå. I oktober 2017 kommer också en högtidsgudstjänst att hållas till vilken det officiella Sverige inbjuds.

Med hänvisning till ovanstående menar utskottet att motionärernas förslag i motion 2015:34, punkt 1 och punkt 2 är besvarade.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:47.

Att ett fortlöpande och framtidsinriktat samtal om såväl kyrkans teologi som praxis förs på, och mellan, kyrkans olika nivåer ser utskottet – liksom motionären – inte bara som viktigt utan också som nödvändigt. Gudstjänstutskottet pekar dock på att reformationsåret 2017 redan nu rymmer satsningar – på kyrkans alla nivåer – som bland annat kommer att beröra reformationens teologi som en resurs i såväl kyrka som samhälle. Detta, menar utskottet, kommer av nödvändighet att väcka framtidsinriktade frågor relevanta för Svenska kyrkan och därmed bidra till Svenska kyrkans framtida vägval.

Utskottet menar också att såväl arbetet med den nya kyrkohandboken som reformationsjubileet är stora tilldragelser som båda kommer att ta tid och kraft att hantera på goda sätt inom Svenska kyrkan.

Det finns också redan nu, menar utskottet, ett flertal andra satsningar som syftar till att bearbeta och ge redskap för Svenska kyrkans framtida vägval. Satsningen Dela tro – dela liv är en viktig sådan.

Utskottet bejakar det framåtsyftande och fortlöpande samtalet om Svenska kyrkan men menar att möjligheterna till sådana samtal i församlingar, på stift och på nationell nivå redan idag är många och kommer att bli än fler när reformationsjubileet 2017 startar.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:47.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet att avslå motion 2015:47 och föreslår bifall till densamma.

Tanken att Svenska kyrkan i tidsnöd och orkeslöshet inte utifrån samtida insikter om ett kyrkoliv med problem eller i kris, skulle kunna ta sig an de framtidsinriktade frågorna utan behöver vänta till efter ett reformationsjubileum, ter sig för mig som högst egendomlig. Reformation handlar om att se Kyrkans problem och söka möjligheter för att Kyrkan på nytt ska finna sin form. Det kan gälla såväl lära som liv. Den evangeliska kyrkan sökte det apostoliska som därmed är det sant katolska.

Jag menar att det inte är sant att många samtal om det kyrkliga läget före kommer i Svenska kyrkan. Jag ser mest besvärjelser för att undvika sådana. Utskottet ägnar sig åt detta när *Dela tro – Dela liv* närmast används som alibi för att slippa det motionen föreslår, ett arbete som det alltså inte finns tid och kraft till.

Situationen påminner mig närmast om vad som sägs om den ryska kyrkan som i början av 1900-talet ägnade sig åt liturgisk reformverksamhet men stod handfallen inför de skeenden som skapade helt nya betingelser för samhälle och kyrka.

Dag Sandahl

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:5

Liturgistipendium

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:40 där det föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utreda formerna för inrättande av ett årligt liturgistipendium till de som på olika sätt utvecklat gudstjänsten. Gudstjänstutskottet konstaterar att det kontinuerliga arbetet med gudstjänsten är en del av den grundläggande uppgiften för Svenska kyrkan. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det behövs uppmuntran och uppmärksammande av liturgins flerfaldiga dimensioner. Ett liturgistipendium delas ut efter nominering av kandidater och bidrar till att mycket av det goda arbete som redan idag sker i församlingarna uppmärksammas och blir tillgängligt för fler.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2015:40.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:40.

Motionens förslag

Motion 2015:40 av Torvald Johansson m.fl., Liturgistipendium

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för inrättande av ett årligt liturgistipendium till textförfattare, tonsättare och skapare av dramaturgi i gudstjänsten eller till den som på annat sätt utvecklat gudstjänsten.

Bakgrund

Motionärerna föreslår att ett särskilt liturgistipendium för Svenska kyrkan inrättas och jämför detta med kulturstipendierna som varje år delas ut i samband med kyrkomötets andra session.

Svenska kyrkans kulturstipendier

Svenska kyrkans kulturstipendier har delats ut sedan 1990-talet. Motiveringen till stipendierna är att "Svenska kyrkan verkar för ett rikt, mångfaldigt och frimodigt kulturliv och vill leva i dialog med de kulturutövare som i vår tid bearbetar religion och livfrågor". Stipendierna fördelas på de fem kulturområdena musik, litteratur, film, scenkonst och bildkonst.

I bedömningen av ansökningarna är konstnärlig kvalitet och existentiell relevans mest avgörande. Med existentiell relevans avses att stipendieprojektet anknyter till tros- och livsfrågor som är betydelsefulla för människans liv.

Bland mottagare av kulturstipendierna finns skapare av musik och dramaturgi för gudstjänsten. I redovisningen av 2007 års stipendiat säs: "2007 var ett starkt musikår med stipendier till barnsånger om krig och fred, ett nyskrivet requiem, frigörande sång och en kyrkopera om den yttersta tiden. En annan tendens är att Mariagestaten bearbetats i olika konstformer: musik och dans (Mariabilder), ...". 2008 mottogs stipendier för ett dopatorium *Levande vatten* och för en föreställning med tio sånger inspirerade av mystikern Hjalmar Ekström. Ny mässmusik fanns med bland de projekt som fick kulturstipendier 2010.

Kyrkomötets behandling

Kyrkomötets behandling under senare år av ärenden kring liturgisk utveckling har på olika sätt anknutits till det pågående kyrkohandboksarbetet. I G 2014:6 *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan* behandlades bland annat motion 2014:93 *Liturgiskt försöksmaterial utanför kyrkohandboken*. Gudstjänstutskottet såg gärna att liturgiskt material som kompletterar kyrkohandboken tas fram, men konstaterade att uppdrag att publicera liturgisk material enligt motionärernas förslag inte bör ges av kyrkomötet. Motionen avslogs.

I G 2013:6 *Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel* behandlades en motion 2013:87 där motionären föreslog att kyrkohandbokens musikdel skulle delas i två delar. Den första delen skulle innehålla de traditionella, välkända och allra mest använda melodierna. En andra del skulle finnas i form av en webbank med tillgång till material från den första kyrkans musik till det nyskrivna. Läronämnden poängterade i sitt yttrande Ln 2013:1y att kyrkohandboken är en sammanhållen helhet och att det av läromässiga skäl är viktigt att inte särskilja olika delar i den. Kyrkomötet avslag motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:40.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det kontinuerliga arbetet med gudstjänsten är en del av den grundläggande uppgiften för Svenska kyrkan. Gudstjänsten har sin grund i arvet och traditionen och behöver ständigt på nytt förankras och vitaliseras. Gudstjänsten är en levande tradition.

Kyrkohandboksarbetet är ett av de största projekten inom Svenska kyrkan för närvarande. Förslaget om ett liturgistipendium ska förstås som en inspiration för fortsatt arbete med liturgisk utveckling. Gudstjänstutskottet delar motionärernas uppfattning att det finns behov av uppmuntran och uppmärksammande av liturgins flerdidiga dimensioner. Ett sådant stipendium bör ha delvis andra former än det kulturstipendium som Svenska kyrkan har idag och bygga på nominering av lämpliga kandidater, inte ett ansökningsförfarande. Därigenom kommer personer och grupper som inte själva ser sig som stipendiemottagare att kunna föreslås och mycket av det goda arbete som redan idag finns i många församlingar att uppmärksammas och bli tillgängligt för fler.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2015:40.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Lisa Tegby, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:6

Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:42 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utforma en ceremoni för välsignelse som kan erbjudas den som fått fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Gudstjänstutskottet poängterar vikten av att Svenska kyrkan med pastoral omsorg och relevant kunskap kan möta de människor som finns i en sådan situation. Sättet på vilket kyrkan möter människor i detta sammanhang formas i den lokala situationen. En av kyrkostyrelsen utformad ceremoni är inte det svar kyrkan bör ha att erbjuda.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det finns ett behov av att dela erfarenheter av utformandet av riter. För att underlätta delandet vore ett forum, till exempel på intranätet, önskvärt.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2015:42.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.

Motionens förslag

Motion 2015:42 av Georg Lagerberg m.fl., Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett förslag till ceremoni för välsignelse som kan erbjudas den som fått fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:42 i Ln 2015:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Motionärerna beskriver den process som föregår ett beslut om fastställelse av ändrad könstillhörighet som lång och komplicerad. De menar att Svenska kyrkan, genom att erbjuda en särskild ordning för välsignelse, kan hjälpa och stödja de människor som genomgår för en sådan process. I en sådan ceremoni skulle kyrkan se och bekräfta den enskilda, och därigenom visa att det ändrade könet visserligen förändrar relationen till andra människor men att inför Gud är människan den samma.

Kyrkomötets tidigare behandling

Kyrkomötets tidigare behandling av frågor om sexuell orientering rörde under många år i huvudsak homosexualitet. 2009 beslutade kyrkomötet om ändringar i kyrkoordningen, som innebär att äktenskapet kan omfatta såväl par av olika kön som par av samma kön, enligt förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:6 och betänkandet G2009:2.

Kyrkomötet 2013 beslutade i enlighet med Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2013:9 att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att i möjligaste mån genomföra HBT-certifikat på arbetsplatser i Svenska kyrkan. I kyrkostyrelsens skrivelse till samma kyrkomöte, KsSkr 2013:2, redovisades att kyrkokansliet inventerat de utbildnings- och informationsmaterial som fanns inom hbtq-området samt de utbildningar som genomfördes i stift.

Motioner om utbildningsinsatser inom hbt-området behandlades i kyrkomötet såväl 2009 (Motion 2009:5, betänkande Kl 2009:9) som 2010 (Motion 2010:22, betänkande Kl 2010:2). 2010 beslutade kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra stift att starta utbildningar i hbt-frågor för anställda, förtroendevalda och frivilliga.

2003 behandlade kyrkomötet två motioner med förslag om alternativa ordningar till dop, nämligen barnvälsignelse (motion 2003:51) och tacksägelse för ett barn (motion 2003:78). Gudstjänstutskottet konstaterade i sitt betänkande G 2003:5 *Alternativ till barndop* att i Svenska kyrkans ordning är dopet ett och kan inte ersättas av någon annan akt. Läronämnden konstaterade då, liksom nu, att åtskilliga riter och handlingar ”inte kan eller bör formuleras i av kyrkan antagna böcker”. Kyrkomötet beslutade att avslå de två motionerna.

Ändrad könstillhörighet

Möjligheten att ansöka om ändrad könstillhörighet har funnits sedan 1972 men har på senare år fått större uppmärksamhet genom enskildas egna berättelser. Kunskapen om olika sexuella orienteringar är dock ibland bristfällig.

Att vara transsexuell innebär en stark och bestående önskan och övertygelse om att tillhöra det andra könet. Det ska inte förväxlas med att vara transvestit, som innebär att ha ett behov av att uttrycka sig som det andra könet, oftast genom sin klädsel, men inget behov av att byta kön.

Den som upplever att han eller hon tillhör ett annat kön än det som framgår av folkbokföringen kan ansöka om fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Lagen (Lag 1972:119) om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall trädde i kraft den 1 juli 1972. De krav som är förbundna med en sådan fastställelse har under åren förändrats och mildrats, till exempel så att man inte längre behöver skilja sig och nu senast då kravet på att vara steriliserad togs bort från den 1 juli 2013.

Utredningen *Juridiskt kön och medicinsk könskorrigering* (SOU 2014:91) överlämnades till regeringen vid årsskiftet. Där finns förslag om förenklingar till exempel avseende registrering av kön i folkbokföringen.

G 2015:6

Välsignelse

Välsignelsen, *Herrens välsignelse*, är ett av de fasta momenten i gudstjänster och andakter enligt Svenska kyrkans ordning, men också i många människors enskilda andaktsliv.

Välsignelse kan nedkallas över människor, enskilda och grupper, över händelser och skeenden, uppgifter och sammanhang.

Vid nattvardsgudstjänster, i samband med utdelandet av nattvardsgåvorna, inbjuds den som av något skäl inte vill eller kan ta emot dessa att ändå dela gemenskapen och bli välsignad av prästen.

Svenska kyrkan har i kyrkohandboken fastställda ordningar för välsignelse över ingånget äktenskap och välsignelse över registrerat partnerskap.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.
--

Gudstjänstutskottet konstaterar att den process som hör samman med beslut om ändrad könstillhörighet är ett exempel på livssituationer där det finns anledning att särskilt uppmärksamma behovet av stöd från omgivningen. Behovet är idag mer allmänt känt genom media och personliga berättelser, men fortfarande gäller att en särskild utsatthet präglar tillvaron för den enskilda personen. Det är viktigt att Svenska kyrkan med pastoral omsorg och relevant kunskap kan möta de människor som finns i en sådan situation. Detta är ett ansvar som måste tas i varje lokalt sammanhang. Det handlar i första hand om att möta enskilda människor och att komma ihåg att varje situation är unik. Flera olika faktorer påverkar vad som blir viktigast i mötet.

Det finns ett stort behov av riter, men dessa måste formas i den aktuella situationen. Det är också viktigt att kunna lita på att präster och diakoner i Svenska kyrkan är utbildade för att ta ansvar i dessa sammanhang. Läronämnden påtalar i sitt yttrande att ansvaret måste tas i det enskilda sammanhanget.

För att bredda och fördjupa de erfarenheter som finns kring utformande av riter vore ett forum, till exempel på Svenska kyrkans intranät, ytterst värdefullt. Att dela erfarenheter är viktigt i sig och att erfarenheterna sprids innebär att kunskapsbasen och kompetensen i Svenska kyrkan breddas.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:42.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sonja Grunselius, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sonja Grunselius, ordförande, Sofija Pedersen Videke, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag delar utskottets hemställan om avslag på motion 2015:42, men menar att det i utskottets överväganden hade behövts en markering av frågans teologiska komplikationer.

Frågan om könskorrigering har behandlats av konciliet i Nicea, ett av de ekumeniska koncilier Svenska kyrkan i sitt ekumeniska engagemang brukar referera till som uttryck för den odelade Kyrkans tro. Utifrån några bibliska hållningar kanske frågan ytterligare kunde kompliceras.

Jag hade därför gärna sett att Gudstjänstutskottet skrivit att flera olika faktorer, också teologiska, påverkar vad som blir viktigt i mötet med enskilda. Trons liv är mer än psykologi och socialpsykologi.

Dag Sandahl

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:2y

**Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått
ändrad könstillhörighet**

Läronämndens yttrande över motion 2015:42

I Läronämndens yttrande Ln 2003:21y anför:

Läronämnden noterar att behovet av livstolkande riter har ökat markant. Många av dessa bör utformas kontextuellt i människors omedelbara livssituation. Av dem som är anställda i pastoral tjänst krävs lyhördhet och förmåga att gestalta meningsskapande uttryck där kyrkans tro och människors existentiella upplevelse tolkas i ritens form. Läronämnden konstaterar att åtskilliga riter och handlingar därför inte kan eller bör formuleras i av kyrkan antagna böcker.

Uppsala den 20 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:7

Solidaritet med samtidens martyrer

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:48 där det föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att göra annandag jul 2015 till en manifestationsdag i Svenska kyrkan för samtidens martyrer.

Gudstjänstutskottet konstaterar att temat martyrer och annandag jul hör samman i Svenska kyrkan, men att det av tidsmässiga skäl inte är möjligt att göra en nationell satsning den dagen 2015. Svenska kyrkan arbetar, såväl internationellt som i samverkan med andra kyrkor och partner, för att på olika sätt stödja utsatta människor i vår tid.

Utskottet uppmärksammar också problematiken med att andra aktörer använder begreppet martyr, men betonar vikten av att kyrkan fortsätter att berätta om martyrer som lidit och dött för sin kristna tros skull.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:48.

Motionens förslag

Motion 2015:48 av Dag Sandahl, Solidaritet med samtidens martyrer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra annandag jul 2015 till en stor manifestationsdag i Svenska kyrkan för samtidens martyrer.

Bakgrund

I motionen föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att göra annandag jul 2015 till en manifestationsdag i Svenska kyrkan.

Motionären skriver dels om behovet att som kyrka och medkristna agera och tydligt ta ställning för de kristna runt om i världen som är utsatta för våld och övergrepp och i många fall dödas på grund av sin religiösa tillhörighet.

Dels skriver motionären om *annandag jul eller den helige Stefanos dag*, som i evangelieboken har som rubrik just Martyrerna, men, menar motionären, är en gudstjänstdag som efter julafton och juldagen alltför sällan ägnas någon extra insats i församlingarna.

Utsatta kristna

Att kristna människor och grupper är och har varit utsatta för våld och hot, trakasserier och förföljelser på många håll i världen, inte minst i Mellanöstern, men också i Sverige, har vi många gånger under de senaste åren fått rapporter om.

Svenska kyrkans insatser

Svenska kyrkan arbetar aktivt med stöd till utsatta medkristna, i det internationella sammanhanget ofta genom kontakter och i samarbete med lokala kyrkor och kristna organisationer. Det handlar om att stärka de kristna lokalt, bygga relationer över religionsgränser, utbilda och forska, slå larm samt verka i det tysta, inte minst av säkerhetsskäl. Strategier för detta finns beskrivna på Svenska kyrkans hemsida www.svenskakyrkan.se/internationelltarbete/-forfoljda-kristna-och-utsatta-troende.

Ärkebiskop Antje Jackelén skrev den 22 augusti 2015 en debattartikel på DN Debatt med anledning av att påståenden cirkulerat om att Svenska kyrkan var likgiltig inför förföljelser av kristna. Hon beskriver Svenska kyrkans arbete och ger exempel på de samarbeten som just nu är aktuella. ”När det gäller situationen i Sverige ligger huvudansvaret på församlingar och stift”, skriver ärkebiskopen och nämner trakasserier på ett asylboende i Mönsterås.

Genom Sveriges kristna råd och i samarbete med Svenska Missionsrådet genomförs manifestationer och uttalanden för att på nationell nivå uppmärksamma och påverka såväl enskilda medborgare som myndigheter och organisationer med möjlighet att bidra till förändring.

Kyrkomötet

2014 beslutade kyrkomötet med anledning av motion 2014:84 punkt 1 och 2 om utökat stöd till utsatta i Mellanöstern dels att göra ett eget uttalande med anledning av situationen i Mellanöstern och dels att uppdra till kyrkostyrelsen att öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern. (Eu 2014:7)

Kyrkostyrelsen har därefter anslagit 5 miljoner kronor extra för 2015 för att stödja församlingarnas insatser för flyktingar. Stödet kommer att fortsätta under sex år med en sammanlagd summa om 30 miljoner kronor.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:48.

Gudstjänstutskottet konstaterar inledningsvis att kyrkoåret uppmuntrar och påbjuder att martyrerna uppmärksammas på *annandag jul eller den helige Stefanos dag*. Det är alltså redan fastlagt att temat ska präglade den dagen. Däremot menar utskottet att det är tveksamt om just denna dag är en lämplig dag för manifestationer.

Svenska kyrkan agerar på olika sätt, tar ställning för utsatta människor, kristna och andra, och mot våld och övergrepp, i många sammanhang. Så länge sådana förhållanden existerar går det inte att säga att vi har gjort nog. Det går alltid att göra mer. Dock är, inte minst i Svenska kyrkans långvariga internationella engagemang, kampen mot förtryck och för varje enskild människas rätt såsom skapad till Guds avbild ett grundläggande motiv i verksamheten. I samverkan med andra kyrkor och samverkanspartner markerar Svenska kyrkan just nu vikten av att ”ge flyende människor hjälp och ett nytt hem”, som ärkebiskopen uttryckte det i sitt inledningstal till kyrkomötet 2015. Hon gav också det teologiska svaret på frågan om att prioritera

hjälp till kristna människor: ”Genom dopet finns det helt klart ett särskilt band kristna emellan. Men just dopets kallelse till ett liv i tro och kärlek betyder också att engagemanget för utsatta människor inte kan göras beroende av trostillhörighet. Det finns ett gemensamt uppdrag att värna om människor i nöd och att vårda den skapelse som är förutsättningen för allas liv.”

Gudstjänstutskottet konstaterar att motionärens förslag om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra annandag jul 2015 till en manifestationsdag inte är möjligt att bifalla av tidsmässiga skäl. Kyrkomötets beslut fattas i mitten av november, vilket innebär en förberedelsestid för ett sådant uppdrag omfattande som mest fem veckor. Utskottet vill dock uppmuntra stift och församlingar att arbeta med temat i sina lokala kontexter. Varje år är *annandag jul* den dag då Svenska kyrkan på olika sätt bör lyfta fram martyrerna.

Gudstjänstutskottet vill också uppmärksamma att begreppet martyr idag används av andra aktörer och med ett annat syfte. I stället för att då tveka kring användandet av ordet ska kyrkan med frimodighet fortsätta att berätta om martyrerna som lidit och dött för sin kristna tros skull.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:48.

Uppsala den 24 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan har ett särskilt ansvar för kristna bröder och systrar, vilket inte är en motsättning till att värna förföljda av andra trosinriktningar.

Alve Svensson

Särskild mening

Jag instämmer i motionens intentioner och vill framföra vikten av att belysa betydelsen av att Svenska kyrkans nationella nivå tar initiativ till att uppmärksamma samtidens kristna martyrer, inte minst med anledning av dagens situation i Mellanöstern. Samtidens kristna martyrer kan och bör belysas från såväl kyrkans nationella nivå, som i stift och församlingar.

Det är viktigt att understryka att Svenska kyrkan har ett särskilt ansvar för kristna bröder och systrar, vilket i och för sig inte är någon motsättning till att värna andra förföljda trosinriktningar. Det särskilda ansvaret i den världsvida kristna familjen bör däremot markeras tydligare, inte minst i tider av omfattande förföljelser av just kristna.

Däremot är motionens att-sats problematiskt formulerad, då den stipulerar att göra just annandag jul 2015 till en stor manifestationsdag, vilket lär bli problematiskt med tanke på den korta planeringstid som föreligger från kyrkomötets november-session till julhelgen. Däremot bör frågan hållas levande.

Aron Emilsson

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:8

Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:52 med förslag om en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttrenden kan vändas. Gudstjänstutskottet konstaterar dels att kyrkan ständigt befinner sig i förändring, dels att det ser olika ut lokalt. Samråd och dialog är viktiga och hör först och främst hemma i det lokala sammanhanget. Stiftens uppdrag är att stödja och stimulera församlingarnas arbete. Gudstjänstutskottet menar att motionärens förslag inte är rätt väg att gå och föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2015:52.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:52.

Motionens förslag

Motion 2015:52 av Dan Sarkar, Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttrenden kan vändas och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag.

Bakgrund

Motionären tar sin utgångspunkt i statistiken över gudstjänstdeltagandet i Svenska kyrkan som visar fortsatt sjunkande deltagarsiffror under de senaste 25 åren. Han menar att många av de trognaste gudstjänstdeltagarna tillhör någon eller några av de inomkyrkliga rörelser som är kritiska till Svenska kyrkans utveckling. Motionären föreslår därför att Svenska kyrkan tar initiativ till inomkyrklig ekumenik och inleder strategiska samtal med de inomkyrkliga grupper som, enligt honom, på många ställen bär upp gudstjänstlivet.

Svenska kyrkans medlemmar

2011 kom boken *Svenska kyrkans medlemmar*, en medlemsstudie som tar sin utgångspunkt i en omfattande enkätstudie. Enkäten har besvarats av 10 758 medlemmar i Svenska kyrkan. Den innehöll bland annat frågor om varför de är medlemmar. Svaren fördelades över fyra alternativ och på grundval av resultaten definierades sju olika medlemsprofiler för den fortsatta analysen.

Angående gudstjänstförnyelsen sägs det i boken att det är svårt att dra några slutsatser ”mer än att de som idag aldrig deltar i svenskkyrklig gudstjänst inte skulle attraheras av en förnyelse. /.../ Resultatet pekar på att en förnyelse av gudstjänsten inte i första hand kommer att tilltala många fler än dem som redan har en relation till gudstjänsten.” Men texten fortsätter ”Naturligtvis är inte medlemmarnas utsagor det enda man kan eller bör förlita sig på i detta sammanhang. Även aldrigbesökarna kan ju bli glatt överraskade om de skulle dyka på en ny gudstjänstform. Förnyelse av gudstjänsten kan också ha andra syften än att öka den breda allmänhetens gudstjänstintresse. Även de som redan kommer måste tas om hand och erbjudas ett tilltal som ligger i tiden.”

Inomkyrkliga grupper

Svenska kyrkan rymmer ett stort antal grupper, organisationer, stiftelser och föreningar vars formella band till Svenska kyrkan varierar i stor utsträckning. Formen för och omfattningen av dialog och samverkan varierar i motsvarande grad och beror också av i vilken utsträckning en sådan grupp visar intresse för möten med olika representanter för Svenska kyrkans ledning.

Kyrkomötet

2008 behandlade kyrkomötet motion 2008:12 med förslag om att ”inbjuda de idéburna inomkyrkliga grupperna – organisationer, stiftelser och föreningar – till en dialog med syfte att erkänna, synliggöra och stärka deras omistliga roll i Svenska kyrkans församlingar”. Kyrkolivsutskottet skriver i betänkande Kl 2008:7 bland annat att kyrkostyrelsen bör fortsätta att föra dialog med organisationer, stiftelser och föreningar, men att det inte är försvarbart att göra överenskommelser med organisationer och nätverk som vägrar erkänna prästvigda kvinnor. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionen.

2009 ställdes en fråga om vilka dialoger som förts under det gångna året. I kyrkostyrelsens svar nämndes bland andra EFS och Ideellt forum, samt att det är ”särskilt viktigt att dialog och samverkan med inomkyrkliga organisationer, stiftelser och föreningar syftar till att vinna ömsesidigt förtroende. Respekt, förståelse och öppenhet är självklart viktigt och syftar till att leda till ett meningsfullt samarbete.” (Fråga 2009:25)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:52.

Gudstjänstutskottet konstaterar dels att kyrkan i någon mening alltid befinner sig i förändring, dels att det ser väldigt olika ut lokalt och i olika delar av landet. I varje stift pågår gudstjänstutveckling och alla församlingar arbetar med frågor om gudstjänst och gudstjänstdeltagande.

Det är viktigt att inte enbart förmedla en pessimistisk bild över kyrkans framtid. Mycket gott arbete och stort engagemang finns i församlingarna. Såväl samråd och samverkan som uppmuntran och inspiration behövs. Här har stiftens särskilda ansvar för församlingar och pastorat.

Utskottet menar att de initiativ motionären nämner hör hemma på församlings- och stiftsplan. En samrådsgrupp på nationell nivå vänder inte gudstjänsttrender lokalt

och ett uppdrag från kyrkomötet som endast eventuellt ska resultera i att gruppen återkommer med förslag till kyrkomötet måste avvisas.

Motionären efterlyser en ny samrådsgrupp, men i varje organisatorisk enhet inom Svenska kyrkan finns redan dylika grupper, framför allt kyrkoråd och församlingsråd. Dessa bör och behöver arbeta med konkreta gudstjänstfrågor och mer långsiktiga strategier för gudstjänstlivet. Det är viktigt att fokusera på församlingslivet, inte på eventuell olika tillhörighet till rörelser och intressegrupper.

Gudstjänstutskottet är enigt om att samråd och samtal behövs. Många frågor kan behöva ställas, goda exempel delas, analyser görs med utgångspunkt i beskrivning av den lokala kontexten och i dialog med andra aktörer på orten. Utskottet konstaterar att Kyrkolivsutskottet 2008 menade att kyrkostyrelsen borde fortsätta dialogen med organisationer, stiftelser och föreningar. Dialogen behöver stimuleras och fortsätta, dock först och främst i den lokala kontext där det konkreta församlingslivet finns. Stiften har uppdraget att främja och kan här stimulera och bistå församlingarna.

Gudstjänstutskottet menar att motionärens förslag inte är rätt väg att gå och föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2015:52.

Uppsala den 24 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag delar utskottets bedömning att avvisa förslaget om samrådsgrupper. Den vägen har med föga framgång prövats. Däremot är det tid för verkliga samråd och just på den nationella nivån för att integrera de bidrag som motionären syftar på. Här avviker jag på ett grundläggande sätt från utskottet, som sätter sitt hopp till samtal i kyrkoråd och församlingsråd. Den fråga som ställs gäller hur rörelser och grupper, som alltmer uppfattar sig som alienerade inför aktuella tendenser i kyrkolivet och som påtagligt uppfattat en kyrkopolitisk ambition att somliga fromhetsriktningar ska marginaliseras i syfte att elimineras.

Det är hög tid att pröva en annan hållning som inte betyder gruppverksamhet så mycket som sinnesändring, *metanoia*.

Dag Sandahl

Särskild mening

Motionen belyser en aktuell och relevant fråga kring Svenska kyrkans utveckling och i delar negativa utveckling vad gäller gudstjänststatistik avseende deltagandet i gudstjänster landet över. Situationen har i många församlingar blivit kritisk och kyrkor tas ur bruk. Även om det också finns positiva och glädjande exempel, så är den generella trenden negativ och frågan av en sådan dignitet att inte bara samtal på stifts- och församlingsnivå räcker, utan en nationell diskussion bör initieras. I samband med det vore samråd med inomkyrkliga rörelser, vilka inte sällan rymmer många mycket frekventa gudstjänstfirare, en god komplettering. Särskilt då det bland dessa rörelser och också bland andra medlemmar finns konstruktiv kritik mot Svenska kyrkans vägval och utveckling. Samråd och samtal kring dessa frågor vore bra för kyrkans utvecklingsarbete och möjlighet att vara en kyrka i tiden, men inte låst av tidsandan.

Samtidigt är motionens att-sats problematiskt formulerad, då man föreslår att kyrkostyrelsen "eventuellt" ska återkomma till kyrkomötet med förslag. Det kan vara ett redaktionellt fel, då detta naturligtvis är en självklarhet. Även andra fora än kyrkostyrelsen kan också vara relevanta att initiera ett föreslaget samråd i.

Aron Emilsson

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:9

Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:95 med förslag om att kyrkostyrelsen får i uppdrag att utkomma med en ny handbok för kyrklig beredskap, att tillse att alla församlingar upprättar beredskapsplaner samt att genomföra övningar med stift och församlingar.

Gudstjänstutskottet konstaterar att arbetet med revidering av Svenska kyrkans handbok i krisberedskap pågår och är högt prioriterat, att församlingars och pastorats ansvar för beredskapsplaneringen regleras i kyrkoordningen och bör vara en del av visitationerna samt att beredskapsövningar redan genomförs i den pågående verksamheten. Gudstjänstutskottet föreslår därför att motionen i samtliga dess tre punkter ska anses vara besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95 punkt 1 är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95 punkt 2 är besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95 punkt 3 är besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2015:95 av Jerker Schmidt m.fl.

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utkomma med en ny handbok för kyrklig beredskap samt att i denna också inkludera beredskapsnivåerna Höjd beredskap och Högsta beredskap.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla församlingar upprättar beredskapsplaner som ska redovisas till respektive stift.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra övningar med stift och församlingar som utgår från scenarier om Höjd beredskap och Högsta beredskap.

Bakgrund

Kyrkoordningen

Ansvaret för Svenska kyrkans beredskap regleras i kyrkoordningen, för församlingar och pastorat i 2 kap 11 §, för stift i 6 kap 5 §, samt i 12 kap 2 § avseende nationell nivå:

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Kyrkostyrelsen ska också vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten på den nationella nivån under kris och höjd beredskap.

Handbok i krisberedskap

2007 respektive 2008 producerades den *Handbok i krisberedskap* som Svenska kyrkan har, dels för arbetet inom landet, dels för utlandsförsamlingarna. Sedan materialet sammanställdes har förhållandena framför allt avseende ansvariga myndigheter förändrats. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) bildades den 1 januari 2009 och ersatte tre tidigare myndigheter; Statens Räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar.

Handboken distribuerades till alla församlingar när den togs fram. Den finns också att tillgå i pdf-format på Svenska kyrkans webb, tillsammans med ett dokument med uppdateringar avseende aktuella myndigheter.

För närvarande pågår ett arbete med revidering av handboken. Målsättningen är att, utöver uppdatering av grundläggande fakta och ny kunskap, forskning och erfarenheter, också göra handboken tillgänglig som arbetsredskap i en teknisk lösning, där man kan ta tillvara de möjligheter som erbjuds i nya digitala miljöer.

Höjd beredskap och högsta beredskap

I Lag 1992:0413 om totalförsvar och höjd beredskap definieras att:

1§ Totalförsvar är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig.

För att stärka landets försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap.

...

3§ Är Sverige i krig råder högsta beredskap.

Statliga förordningar och utredningar på senare tid, bland annat inför bildandet av MSB, nämner inte specifikt krig som ett hot.

I Försvarsberedningens rapport till regeringen *En strategi för Sveriges säkerhet* (DS 2006:1) formulerades tre mål för samhällets säkerhet som sedan dess gäller:

- att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden så som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter,
- att värna befolkningens liv och hälsa,
- att värna samhällets funktionalitet.

Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser vid fredstid och höjd beredskap syftar till en god förmåga att hantera krissituationer i fred och att därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar. Lagen innehåller krav på att förtroendevalda och anställda ska få den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Aktuella skrivningar pekar på att man genom att rusta för en god förmåga till krishantering, planering och övning, inför en extraordinär händelse också har förmåga för den påfrestning som ett militärt hot och/eller en konflikt kan innebära.

Som motionärerna skriver har beredskapsfrågorna de senaste decennierna handlat om krisberedskap, inte krigsberedskap. Händelser som berott på naturkatastrofer och olyckor, har visat på brister i samhällets beredskap och samordningsförmåga, och påverkat inriktningen och utvecklingen av denna verksamhet. Svenska kyrkans krisberedskap på alla nivåer följer den inriktning som gäller för samhället i stort.

Inom Svenska kyrkan genomfördes 2008 en översyn av krisberedskapen på den nationella nivån, viken ledde till en förtydligad struktur för den nationella nivåns kris-samordning. Den nationella nivån ansvarar för samordning av stiftens och är Svenska kyrkans representant för samverkan med myndigheter och andra organisationer.

Svenska kyrkans krisplanering och -beredskap är, som redan den nuvarande handboken anger och som MSB förordar, öppet hållen och inte inriktad mot specifika händelser. Målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Med den målsättningen genomförs kontinuerligt utbildningar och övningar, till exempel som del av den internationella respektive utlandskyrkans verksamhet. I januari 2015 genomfördes en övning tillsammans med stiftens beredskapshandläggare där i varierande grad också stiftskansliernas ledningsgrupper deltog.

Krissamordningen står i kontinuerlig kontakt med bland andra UD, MSB och Försvarsmakten och deltar i möjligaste mån i samhällets beredskapsövningar såväl på nationell som på regional nivå. Svenska kyrkan genomför övningar till exempel för utlandsförsamlingar där den svenska ambassaden på orten också inbjuds att delta.

Säkerhetsfrågor

Krissamordningen konstaterar att under senare år har fokus allt mer förskjutits mot frågor om säkerhet. Det gäller ett brett spektrum från IT-säkerhet till personlig säkerhet, från den enskildes säkerhet till säkerhet vid stora arrangemang. Samhällsutvecklingen och den politiska situationen i landet och i omvärlden har gjort att dessa frågor lyfts upp och blivit än mer angelägna.

Utskottets överväganden

Ny handbok för kyrklig beredskap

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet har fått information om att arbetet med revidering av Svenska kyrkans handbok i krisberedskap pågår och har hög prioritet. Det handlar inte i första hand om att ta fram en ny trycksak utan tekniska lösningar som dels ger fler användnings-möjligheter, dels ger möjlighet till kontinuerlig uppdatering i fortsättningen. För närvarande har en särskild satsning gjorts på beredskap i anslutning till den pågående flyktingkrisen vilket just nu begränsar utrymmet för annat utvecklings-arbete. Utskottet konstaterar dock att motionärernas förslag i punkt 1 är besvarat genom det pågående revideringsarbetet av handboken i krisberedskap.

Församlingarnas beredskapsplaner

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anför.

Kyrkoordningen reglerar att varje pastorat och församling som inte ingår i ett pastorat ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheten under kris och höjd beredskap (2 kap. 11 § kyrkoordningen). Kravet finns alltså och stiftets uppdrag är att främja och stödja församlingens och pastoratets verksamhet.

Utskottet konstaterar att som en del av biskopsvisitationerna bör också församlingens respektive pastoratets beredskapsplaner och -arbete behandlas. Att införliva beredskapsplanen som en bilaga till församlingsinstruktionen tydliggör dess betydelse. Samtidigt kan man inte nöja sig med att det finns ett dokument. De planer som ska användas i beredskapssyfte och när krisen faktiskt inträffar måste hållas levande. Genom övningar och samtal påminns och levandegörs uppgiften och ansvaret. Regelbundet återkommande samtal kring frågor om beredskapen i arbetslag och beslutande organ kan vara ett konstruktivt sätt att hantera detta på.

Utskottet konstaterar att stiftets respektive församlingens eller pastoratets ansvar regleras i kyrkoordningen samt att former finns för stimulans och tillsyn. Därmed menar utskottet att motionärernas förslag i punkt 2 är besvarad.

Övningar med stift och församlingar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:95, punkt 3, är besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet konstaterar att övningar där Svenska kyrkans samtliga nivåer deltar kan vara svåra att få till stånd och kräver stora mått av samordning. Dock finns exempel på att sådana genomförts om än inte med samtidigt deltagande från hela Svenska kyrkan. Ett exempel är Barents Rescue, övningar som genomförs vartannat år med deltagare från Sverige, Norge, Finland och Ryssland. 2011 var Sverige värd och scenariot handlade om dammbrott med efterföljande översvämningar i de norrländska älvarna. Luleå stift deltog aktivt och införlivade såväl lokala aktörer i stiftet som Svenska kyrkans krissamordning på nationell nivå. Ett annat exempel är en krisledningsövning samordnad från nationell nivå, där alla stift var inbjudna och alla utom ett stift deltog.

Utskottet poängterar att övningar är vitala delar av beredskapsarbetet, men att det inte i första hand är kyrkostyrelsen som ska genomföra övningar med de andra nivåerna inom Svenska kyrkan. Ett pågående arbete med övningsverksamhet finns redan och motionens punkt 3 är därmed besvarad. Samtidigt är det viktigt att påminna om att övningar kan genomföras på olika sätt och behöver genomföras inom alla enheter.

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:10

Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:102 om sekulära alternativ till kyrkliga handlingar. Motionärerna föreslår att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, samt att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

Gudstjänstutskottet menar att motionärerna berör viktiga problemställningar, men anser att frågeställningarna ska närmast på ett mer förutsättningslöst sätt.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:102.

Utskottet menar dock att kyrkostyrelsen med anledning av motionens motivbeskrivning ska initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:102 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Motionens förslag

Motion 2015:102 av Ola Isacsson m.fl., Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att bearbeta frågor kring hur Svenska kyrkan ser på sekulära alternativ till kyrkliga handlingar, särskilt mot bakgrund av att religiösa inslag blir vanligare i dessa alternativ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över de rekommendationer som gjorts för när anställda eller förtroendevalda i Svenska kyrkan leder eller medverkar i sekulära alternativ till kyrkliga handlingar.

Bakgrund

Såväl borgerlig vigsel som borgerliga begravningar har en relativt lång historia i Sverige. Borgerlig vigsel blev tillåtet 1908 och borgerliga begravningar har funnits sedan 1926, medan borgerlig konfirmation och borgerlig namngivningsceremoni är av senare datum.

Som motionärerna beskriver ökar de sekulära alternativen till kyrkliga handlingar. De förändras också. Idag sker ungefär 75 procent av alla begravningar i Svenska kyrkans ordning medan ca 33 procent av alla vigslar gör det. Siffrorna förväntas dock minska när ett lägre medlemsantal i Svenska kyrkan får tydligare genomslag i vigsel och begravningsstatistiken.

Det sker också en förändring i innehåll och uttrycksform där sekulära inslag inte sällan blandas med religiösa. Vad gäller begravning står det t.ex. att läsa på Sveriges begravningsbyråers förbunds hemsida: ”En borgerlig begravningsakt är en ceremoni där var och en helt fritt kan bestämma hur begravningsakten skall utformas. Tvärtom vad många tror, kan den borgerliga ceremonin innehålla religiösa inslag.” (www.begravning.se). Namngivningsceremonier och borgerliga vigslar visar – som motionärerna påpekar – en liknande tendens, där en blandning mellan sekulärt och religiöst ibland görs. Anledningarna till det är många, men en delförklaring är att många söker sin egen individuella uttrycksform vid stora familjehändelser. Att gränserna mellan det religiösa och det sekulära inte är lika tydliga idag som tidigare finns behandlat i forskning av t.ex. Ann af Buren som använder begreppet ”semisekulära” för att beskriva utvecklingen.

I dagligt tal uppfattar vi ofta att det är tydligt att en kyrklig begravning är religiös och en borgerlig begravning är sekulär. Distinktionen är dock givetvis en förenkling, vilket den nuvarande utvecklingen är ett tecken på. Uppdelningen kan problematiseras utifrån ett Lutherskt perspektiv som betonar att det religiösa livet levs i världen. Vad som är religiöst och vad som är sekulärt och hur förhållandet mellan dem ser ut är inte alltid självklart enkelt att reda ut.

Ett nystartat projekt på nationell nivå har viss bäring på denna motion, genom att det ska studera synen på döden. Studien syftar till att öka kyrkans reflektions- och handlingsberedskap på detta område.

Som motionärerna redogör för benämner biskoparna frågan om präster, diakoner och förtroendevalda som officianter vid borgerlig begravning i biskopsbrevet *Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar*. Biskoparna skriver också i biskopsbrevet *Leva i dopet. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* under rubriken Dop är mer än barnvälsignelse och namngivning (s. 73) om en till motionen relaterad fråga, nämligen prästers roll vid barnvälsignelse i form av en rit:

Det förekommer att föräldrar tvekar inför att låta döpa sitt barn men ändå vill att barnet ska få del av en kyrklig akt. Kanske ser de barnvälsignelse som ett första steg mot dopet. Att be för ett enskilt barn eller välsigna det är självklart gott och riktigt, men att utforma en rit för välsignelse av barn är inte förenligt med vår kyrkas tradition.

Biskoparnas skrivningar i biskopsbreven om dop och begravning diskuterar kyrkligt anställdas roll i sekulära riter och kyrkans syn på om man vill ha en sekulär handling i kyrkan.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:102.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:102 att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Gudstjänstutskottet menar att motionärerna berör viktiga problemställningar som leder till ytterligare frågor. Utskottet pekar på motionens bredd, då det gäller ämbetsbärares medverkan i sekulära riter, men också kyrkligt anställdas och förtroendevaldas roller i dessa riter. Dessutom rör motionen synen på och förståelsen av religiösa inslag i sekulära riter.

Vad gäller religiösa inslag i sekulära riter ser utskottet inte detta som ett problem i sig. Det kan snarare visa på hur Guds ord inte kan regleras utan gör sig påmint på oväntade ställen. Samtidigt pekar utskottet på att en utveckling tycks vara att de kyrkliga riterna riskerar att sekulariseras och de sekulära riterna blir mer sakrala. Här ser utskottet en överlappning som är viktig för Svenska kyrkan att förhålla sig till. Vad är det som gör att människor utanför kyrkans sfär söker sig mot det religiösa? Och vad är det som gör att kyrkan ibland har svårt att möta människors religiösa längtan och behov att tolka sin livssituation?

Personer i vigningstjänst står under biskop och domkapitels tillsynsansvar. Därför ska frågor om medverkan i sekulära riter för präster och diakoner behandlas utifrån detta ansvar. Utskottet vill dock påpeka vikten av att de regler och riktlinjer som finns tydliggörs och efterlevs.

Beträffande övriga anställda samt förtroendevaldas roll som ledare av sekulära riter behöver det ske en bearbetning som beaktar de olika perspektiv som aktualiseras, exempelvis vem man uppfattas företräda och hur denna rit står i relation till kyrkans egna riter.

Med hänvisning till ovanstående resonemang föreslår Gudstjänstutskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:102.

Utskottet menar dock att kyrkostyrelsen med anledning av motionens motivbeskrivning ska initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag. En sådan undersökning anser utskottet sker mera förutsättningslöst än motionärernas förslag.

Uppsala den 24 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran

G 2015:10   Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Organisationsutskottets betänkanden
O 2015:1–12

Organisationsutskottets betänkanden

- O 2015:1   Direkta val
- O 2015:2   Kontrakten
- O 2015:3   Begravningsverksamheten i Göteborg
- O 2015:4   Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige
- O 2015:5   Sättet att välja biskop
- O 2015:6   Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen
- O 2015:7   Den nationella nivåns uppgifter
- O 2015:8   Sammanläggningar av församlingar och pastorat
- O 2015:9   Mer inflytande för barn och unga
- O 2015:10   Stiftelsen
- O 2015:11   Några frågor om församlingsråd och strukturreformen
- O 2015:12   Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

---

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:1

Direkta val

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kapitel 3 Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m. i kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., samt två motioner som ansluter till skrivelsens frågeställningar. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen som bland annat innebär att

- Tiden när en kandidatförklaring senast ska ha inkommit till stiftet förtydligas.
- Möjligheten till så kallad förtidsröstning utökas till att även omfatta torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen samt valdagen.
- Tidpunkten för när en brevröst ska inkommit till stiftsstyrelsen förlängs till och med fredagen i veckan före valdagen.
- Kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning anpassas till vallagens terminologi.
- En uttrycklig bestämmelse om ansökan om ändring av registrerad gruppbe-teckning införs i kyrkoordningen.
- Tidpunkten för när avstämning för uppgifterna i röstlängden ska göras ändras tillbaka till den tidpunkt, 30 dagar före den ordinarie valdagen, som gällde vid kyrkovalen 2001, 2005 och 2009.

Utskottet anser att kyrkostyrelsens förslag till ändringar i form av förtydliganden och justeringar i bestämmelserna om direkta val är väl avvägda. Utskottet tillstyrker därför förslagen med den justering som föranletts av Kyrkorättsutskottets yttrande.

Motionärerna föreslår i motion 2015:79 att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta valsedlar på plats. Utskottet anser att motionens förslag är kostnadsdrivande och påverkar församlingar och pastorat i alltför stor utsträckning och föreslår därför avslag på motionen.

Motionärerna föreslår i motion 2015:80 att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att ansvara för att valdebatter kommer att hållas till exempel under Världens Luther och att nomineringsgrupperna får synas på olika evenemang i juni till valdagen i september. Motionärerna föreslår också att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att ansvara för utökade ekonomiska resurser kring val- och demokratidelen. Utskottet anser att motionens förslag griper in alltför tydligt i verksamheten och föreslår därför avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag.....	3
Motionernas förslag	3
Yttrande från andra utskott.....	3
Bakgrund	3
Utskottets överväganden	8
Bilaga 1 Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.	11
Bilaga 2 Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:2y	20
Bilaga 3 Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.	21

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2015:1

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i 38 kap. kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:79.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:80, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:80, punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3, Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 3*.

Motionernas förslag

Motion 2015:79 av Ylva Wahlström m.fl., Underlätta valarbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skicka alla valsedlar direkt till varje valnämnd så att nomineringsgruppen kan hämta valsedlar på plats.

Motion 2015:80 av Ylva Wahlström m.fl., Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ansvara för att valdebatter kommer att hållas under till exempel Världens Luther, och att nomineringsgrupperna får synas på olika evenemang i juni till valdagen i september.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ansvara för utökade ekonomiska resurser kring val- och demokratidelen.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet (Kr 2015:2y) har yttrat sig över kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen i *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse

I skrivelsens tredje avsnitt finns ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val, 38 kap. De har utarbetats med anledning av uppdrag från kyrkomötet (KmSkr 2013:15 samt 17) och mot bakgrund av erfarenheterna från 2013 års kyrkoval.

Kyrkomötet har även gett kyrkostyrelsen i uppdrag att närmare utreda ett antal specifika frågor men också att återkomma med eventuella förslag till ändringar som kan vara lämpliga och som berör de kyrkliga valens administration KmSkr 2013:17. En del av dessa uppdrag behandlas här. Avseende en del andra uppdrag från kyrkomötet har kyrkostyrelsen funnit att de inte nu bör resultera i någon ändrad reglering i kyrkoordningen. En redovisning av dessa uppdrag och kyrkostyrelsens ställningstagande i relation till dessa finns redovisade i bilaga 3, sid 50–53, till kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014*.

Erfarenheterna från 2013 års kyrkoval finns dokumenterade i *Projektavslut Kyrkoval 2013*, där resultatet av den utvärdering av 2013 års kyrkoval som kyrkostyrelsen utfört finns redovisad. En del av de frågor som aktualiserats där behandlas också i skrivelsen.

På nationell nivå pågår det, utöver de frågor som behandlas i årets skrivelse och i bilagan till årsredovisningsskrivelsen, ett fortsatt utredningsarbete kring frågor relaterade till de direkta valen men som saknar koppling till kyrkoordningen.

Kandidatförteckningar och kandidatförklaringar

Enligt 38 kap. 28 § i kyrkoordningen är andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper inte valbara.

Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att tidpunkten för när en kandidatförklaring senast ska ha inkommit till stiftet förtydligas och att kyrkostyrelsen ges ett tydligt bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om anmälan av kandidater.

Förtidsröstning till och med valdagen m.m.

All röstmottagning ska enligt 38 kap. 44 § i kyrkoordningen vara offentlig och enligt 45 § ska väljarnas valhemlighet skyddas.

Före valdagen är det möjligt för en väljare att förtidsrösta på ett särskilt röstmottagningsställe eller en expedition för förtidsröstning och lämna röstkortet till röstmottagaren.

Enligt 38 kap. 89 § får kyrkostyrelsen utfärda närmare bestämmelser om bl.a. behandling av inkomna förtidsröster, förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal och vid slutlig sammanräkning samt om förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor.

En väljare får också brevrösta genom postbefordran eller bud. De närmare bestämmelserna om hur sådan röstning ska gå till finns i 38 kap. 54–57 §§. Röster som har avgetts i förtid med stöd av bestämmelserna om brevröstning genom postbefordran ska enligt 54 § ha inkommit till stiftsstyrelsen senast onsdagen i veckan före valdagen.

Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att möjligheten till s.k. förtidsröstning utökas till att även omfatta torsdagen, fredagen och lördagen före valdagen samt valdagen. *Kyrkostyrelsen föreslår* vidare att tidpunkten för när en brevröst senast ska ha inkommit till stiftsstyrelsen förlängs till och med fredagen i veckan före valdagen.

Förenklad reglering och terminologi för röstningslokaler samt mindre anpassningar till vallagen m.m.

Som samlingsbegrepp för vallokal, särskilt röstmottagningsställe och expedition för förtidsröstning används i kyrkoordningen begreppet röstningslokal.

Med tillkomsten av 2005 års vallag (2005:837) infördes begreppet röstmottagningsställe som gemensamt begrepp för de platser där det är möjligt att rösta i allmänna val. Röstmottagningsställena utgörs av dels vallokaler, dels röstningslokaler. De senare inrättas av kommunerna eller av utlandsmyndigheter. Det är vid röstningslokaler som förtidsröstning kan ske före och under valdagen.

I vallagen regleras även öppettider för röstmottagningsställena.

Demokratiutredningen behandlade i betänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2 s. 134 f.) frågan om att, med anledning av tillkomsten av 2005 års vallag, göra förändringar även i kyrkoordningen vad beträffar terminologin för de lokaler där röstning äger rum. Utredningen menade då att det saknades skäl att i kyrkoordningen göra någon anpassning av kyrkoordningens bestämmelser. Som skäl för detta ställningstagande anfördes att eftersom utredningens förslag innebär att det

fortfarande skulle finnas tre olika slags röstningslokaler, nämligen vallokaler, expeditioner för förhandsröstning och särskilda röstmottagningsställen och då det i viss utsträckning gällde olika bestämmelser för de olika slagen av vallokaler, borde den befintliga terminologin finnas kvar eftersom den behövdes för att på ett adekvat sätt kunna ange vad som gällde.

Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att:

- Kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning anpassas till vallagens terminologi och en ny form av lokal, röstningslokal, ersätter expedition för förtidsröstning och särskilt röstmottagningsställe. Som samlingsbegrepp för vallokal och röstningslokal införs begreppet röstmottagningsställe. Som en konsekvens av detta föreslås följdändringar i ett antal bestämmelser.
- Det förtydligas under vilken tid röstning får ske i röstningslokaler före och under valdagen samt när och hur många sådana lokaler som ska finnas. Bestämmelsen om vallokalers öppethållande flyttas från kyrkostyrelsens bestämmelser till kyrkoordningen och ett mindre förtydligande görs i denna.
- Det införs vissa bestämmelser om vilka möjligheter att rösta före valdagen som ska gälla vid omval.

Ändring av registrerad gruppbezeichnung

För att en nomineringsgrupp ska kunna ställa upp i val inom Svenska kyrkan måste en gruppbezeichnung, enligt 38 kap. 21 § i kyrkoordningen, vara registrerad. Enligt samma paragraf är det kyrkostyrelsen som beslutar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet och stiftsstyrelsen som beslutar för val till stifts- och kyrkofullmäktige.

Frågan om ändring av en registrerad gruppbezeichnung har vid ett antal tillfällen behandlats av kyrkostyrelsen. Inför bl.a. kyrkovalet 2005 behandlade kyrkostyrelsen den principiella frågan om hur byte av gruppbezeichnung bör hanteras. Av protokollet framgår att ”Kyrkostyrelsens principiella hållning är att godkänna namnbyte för redan registrerade nomineringsgrupper genom anmälan från ombud” (Ks prot. 2004:2 § 38). Den praktiska hanteringen av frågan har därefter prövats enligt samma regler och i samma ordning som för registrering av en ny gruppbezeichnung. I sammanhanget har också aktualiserats frågan om det är möjligt att närmare reglera grunderna för den prövning som ska göras i samband med en ändring av en registrerad gruppbezeichnung.

Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att en uttrycklig bestämmelse om ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung införs i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen menar att prövningen i formellt och materiellt hänseende i huvudsak ska motsvara den som gäller vid en nyregistrering av gruppbezeichnung, bortsett från krav på anmälan av ombud och dokumenterat stöd. I övrigt föreslår kyrkostyrelsen ett antal redaktionella ändringar.

Uttag av röstlängd

Bestämmelsen om uttag av röstlängd finns i 38 kap. 37 § i kyrkoordningen där det anges att kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt upptagande dem som har rösträtt vid valen.

Kyrkomötet beslutade år 2011 att förändra tidpunkten för när uttag för upprättande av röstlängd skulle ske från 30 dagar före valdagen till 45 dagar före valdagen. Som skäl för förändringen anförde kyrkostyrelsen (KsSkr 2011:3) bl.a. att den tid som fanns till hands mellan datum för uttag av uppgifter från medlemsregistret och datum för när röstkorten skulle vara väljarna tillhanda innebar en stark

tidspress i valarbetet vilket i sig medförde ökade kostnader hos de IT-leverantörer som används i valet och ökade personalkostnader hos kyrkan.

Kyrkostyrelsen konstaterade visserligen att en konsekvens av att flytta datumet för avstämning av uppgifterna för röstlängd och röstkort blev att det antal personer som folkbokfördes i en annan församling under tiden mellan avstämning och valdagen, och som därmed behöll rösträtten i sin tidigare församling, skulle öka. Kyrkostyrelsen gjorde dock bedömningen att de positiva effekterna av en sådan ändring övervägde.

I slutrapporten från projekt Kyrkoval 2013 föreslås emellertid nu att tidpunkten ska återställas.

Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att tidpunkten för när avstämning ska göras för uppgifterna i röstlängden ska ändras från 45 till 30 dagar före den ordinarie valdagen. *Kyrkostyrelsen föreslår* vidare att bestämmelsen om rättelse i röstlängden ska ändras i enlighet med detta.

Motion 2015:79 Underlätta valarbetet

Vid 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:45 om distribution av valsedlar till valnämnderna. Motionären föreslog att kyrkostyrelsen från och med kyrkoval 2017 skulle låta distribuera alla valsedlar direkt från tryckeriet till respektive valnämnd. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande O 2013:14 att det kan vara lämpligt att skapa ett system där nationell nivå låter distribuera valsedlar från tryckeri till respektive valnämnd. Utskottet underströk att ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå men att frågan trots allt är viktig att belysa.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av bland annat motion 2013:45 uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en fördjupad analys av motionens förslag och återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar som berör de kyrkliga valens administration (KmSkr 2013:17).

Kyrkostyrelsen redovisar i KsSkr 2015:2, bilaga 3, sid 52 sin fördjupade analys av att från och med kyrkoval 2017 låta distribuera valsedlarna direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Analysen visar att distribution direkt från tryckerierna till valnämnderna skulle få ett antal konsekvenser för i första hand nomineringsgrupper, församlingar och pastorat samt kyrkokansliet.

Valsedlar till kyrkovalen trycks och levereras löpande under perioden från och med den 10 juni fram till och med mitten av augusti under valåret. Under perioden levererar tryckerierna de valsedlar som har tryckts löpande. Genom att styra om distributionen till valnämnderna beräknas antalet leveransadresser öka väsentligt, från 3 244 till ca 16 494 stycken.

För församlingar och pastorat skulle förslaget innebära ett ökat krav på bemanning under sommarmånaderna. Det skulle även behöva regleras att det är valnämnden som ska ansvara för utläggning av alla valsedlar, inte endast blanka, på samtliga röstmottagningsställen.

För nomineringsgrupperna skulle förslaget innebära en minskad arbetsbörda eftersom själva distributionen av nomineringsgruppernas valsedlar helt överflyttas till Svenska kyrkans personal och valnämnderna. Förslaget skulle dock även för nomineringsgrupperna medföra en ökad administration genom att grupperna redan i samband med beställning av valsedlar måste ange hur många valsedlar som ska

distribueras till respektive valnämnd. Det bedöms vidare att sista tidpunkten för att göra tilläggsbeställningar av valsedlar behöver tidigare läggas tillsammans med tidpunkten för sena omtryck.

För kyrkostyrelsens valkansli skulle förslaget innebära ett behov av att utveckla en beställningsfunktion för valsedlar samt utökade personalresurser. Vid kyrkovalet 2013 arbetade två personer halvtid med att spåra valförsändelser under perioden från och med juni till och med augusti. Skälet till att försändelserna måste följas är dels kostnadsaspekter, för att minska antalet returnerade försändelser, dels rättssäkerhetsaspekter, för att garantera att valsedlarna når mottagaren. Ett ökat antal försändelser innebär en ökad arbetsbörda i motsvarande mån som antalet försändelser ökar. Det ökade antalet försändelser i sig bedöms vidare generellt kraftigt öka riskerna i valsedelshanteringen.

För enbart kyrkostyrelsens valkansli bedöms förslaget innebära ökade kostnader med ca 3,1 miljoner kronor. Därutöver antas ytterligare kostnader tillkomma för församlingar och pastorat tillsammans med andra konsekvenser, t.ex. i form av förändrad semesterplanering eftersom en beredskap att omhänderta valförsändelser under sommarmånaderna måste finnas i varje pastorat eller församling som inte ingår i ett pastorat.

Kyrkostyrelsen bedömer att de ovan redovisade ökade kraven på valadministrationen, i kombination med de väsentligt ökade kostnaderna, inte står i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande i dess helhet. Mot denna bakgrund saknas enligt kyrkostyrelsen tillräckligt starkt bärande skäl att förändra valsedelsdistributionen på det sätt som föreslagits. Frågan om valsedelsdistributionen är, enligt kyrkostyrelsens mening, emellertid angelägen att följa och i den mån det är möjligt underlätta. Av detta skäl har även andra alternativ, inom ramen för befintligt distributionssystem, belysts. Nomineringsgrupper som ställer upp i kyrkomötesvalet kan idag beställa valsedlar till tre adresser i respektive stift. För att minska de avstånd som valsedlar behöver distribueras av nomineringsgrupperna bör därför en dubblering av antalet leveransadresser ske. Detta innebär att nomineringsgrupperna ska kunna beställa kyrkomötesvalsedlar till totalt sex adresser per stift (valkrets).

Motion 2015:80 Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet

Kyrkomötet har med anledning av motion 2013:38 om nomineringsgruppers deltagande vid kyrkliga arrangemang beslutat att uppdra till kyrkostyrelsen att se över behov och förutsättningar för att ta fram en policy om nomineringsgruppernas möjligheter att delta vid kyrkliga arrangemang som anordnas av nationell nivå och stift. (KmSkr 2013:16, O 2013:9). I KsSkr 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, bilaga 3 sid. 49 redovisar kyrkostyrelsen sitt uppdrag.

En policy för deltagande vid kyrkliga arrangemang skulle kunna ange övergripande förutsättningar och riktlinjer om exempelvis vilka som ska få delta med utställning och bokbord, kostnader och andra villkor, men skulle i så fall behöva vara mycket allmänt hållen. En policy kan fungera bindande på nationell nivå men en policy kan enbart erbjudas stiftet.

Frågan är komplex då det inte är självklart vad som är ett kyrkligt arrangemang och arrangörssituationen varierar vid olika tillställningar och aktiviteter. Inte sällan delas värskapet mellan olika aktörer. Det

finns också en oklarhet i definitionen och gränsdragningen av vad en nomineringsgrupp är, då några av grupperna är identiska med politiska partier medan andra saknar denna koppling. En arrangör bör dessutom alltid ha sista ordet i fråga om vilka som ska få delta eller ställa ut. En nationell policy för nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang riskerar därför att bli tandlös. Med detta i beaktande saknas bra förutsättningar för att ta fram en policy om nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang som anordnas av nationell nivå och stift.

Däremot bör Svenska kyrkans stift och den nationella nivån alltid sträva efter att möjliggöra för nomineringsgruppernas deltagande och synliggörande i så breda sammanhang som möjligt samt stödja arrangörer av kyrkliga arrangemang att välkomna och berikas av nomineringsgrupper. Skrivelsen är slutbehandlad.

Reformationsåret 2017 är ett exempel på när värdskapet för arrangemang på olika sätt är delat. Inom ramen för Reformationsåret 2017 kommer fyra större satsningar att äga rum i projektbärande stift med stöd från nationell nivå. Till exempel är Västerås stift projektbärande stift och projektägare för arrangemanget Världens Luther.

Utökade ekonomiska resurser kring val- och demokratidelen

I nationell nivåns redovisning kan bland annat nedanstående ekonomiska resurser kopplat till val och demokrati återfinnas för åren 2011–2014. För Svenska kyrkan som helhet tillkommer ekonomiska resurser för vilka beslut fattas av kyrkofullmäktige och stiftsfullmäktige.

	2011	2012	2013	2014	SUMMA
Kyrkoval – administration	4 305	21 568	43 028	2 284	71 185
Kyrkoval – Extern information		400	4 200		4 600
Kyrkomöte – exkl mandatstöd	11 497	10 031	11 942	11 848	45 318
Mandatstöd – nomineringsgrupperna	5 103	7 869	7 958	5 252	26 182
Kyrkostyrelsen	2 500	2 700	2 900	3 300	11 400
Nämnder m.m.	4 100	5 000	1 000	1 000	11 100
SUMMA	27 505	47 568	71 028	23 684	169 785

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 – Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.

Utskottets förslag: Kyrkomötet bifaller utskottets förslag till ändringar i 38 kap. kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Utskottet anser att kyrkostyrelsens förslag till ändringar i form av förtydliganden och justeringar i bestämmelserna om direkta val är väl avvägda. Utskottet tillstyrker därför förslagen med den justering som föranletts av kyrkorättsutskottets yttrande.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:79.

Utskottet är medvetet om att distributionen av valsedlar till valnämnderna är en stor och kostsam insats, oavsett vem som genomför den. Utskottet menar dock att motionens förslag är särdeles kostnadsdrivande och påverkar församlingar och pastorat i alltför stor omfattning för att fördelarna med motionens intentioner ska överväga nackdelarna. Utskottet menar också att nomineringsgruppernas arbete med valsedlar är en viktig del av det demokratiska arbetet inom Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår med anledning av ovanstående avslag på motionen.

Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:80.

Utskottet vill poängtera vikten av att i många olika sammanhang lyfta kyrkopolitiken och kyrkovalet. Utskottet vill också poängtera vikten och betydelsen av 2017 års reformationsjubileum. Det är två viktiga saker som inträffar samma år, men utskottet menar att det är viktigt låta båda få leva utan att inskränka varandra. Motionens intentioner är vällovliga men innebär enligt utskottet ett alltför stort närmande av, och intrång i, verksamhet som kyrkomötet inte bör besluta om.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Magnus Edin, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Undertecknade reserverar sig till förmån för bifall till Motion 2015:79.

Om kyrkostyrelsen ges uppdraget att distribuera samtliga valsedlar i de allmänna kyrkovalet direkt till samtliga valnämnder i stället för till sex adresser i varje stift, beräknas kostnaden enbart för kyrkostyrelsens valkansli bli 3,1 mnkr.

Kostnaden för att var och en av nomineringsgrupperna sköter denna uppgift har i reciten inte angivits. Den kan höftas till 12,5 mnkr (för enkelhets skull räknas här med att blott 4 grupper ombesörjer samma transportarbete var för sig, avlönat eller genom ideella insatser). Därigenom ökar dessutom utsikten att alla valsedlar för alla

O 2015:1 registrerade alternativ finns tillgängliga i alla vallokaler – även för mindre och nystartade alternativ. Transportarbetets miljöbelastning minskar.

Tomas Jansson, Irene Oskarsson och Bo Hanson

Särskild mening

Undertecknade vill anmäla att vi sympatiserar med bifall till Motion 2015:79.

Om kyrkostyrelsen ges uppdraget att distribuera samtliga valsedlar i de allmänna kyrkovalen direkt till samtliga valnämnder i stället för till sex adresser i varje stift, beräknas kostnaden enbart för kyrkostyrelsens valkansli bli 3,1 mnkr.

Kostnaden för att var och en av nomineringsgrupperna sköter denna uppgift har i reciten inte angivits. Den kan höftas till 12,5 mnkr (för enkelhets skull räknas här med att blott 4 grupper ombesörjer samma transportarbete var för sig, avlönat eller genom ideella insatser). Därigenom ökar dessutom utsikten att alla valsedlar för alla registrerade alternativ finns tillgängliga i alla vallokaler – även för mindre och nystartade alternativ. Transportarbetets miljöbelastning minskar.

Stefan Aro och Elsa Christersson

Bilaga 1

Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.

O 2015:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om 38 kap. kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 53 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 53 § ska utgå,

dels att rubriken närmast före 51 § ska placeras närmast före 52 § och rubriken närmast före 52 § ska placeras närmast före 53 §,

dels att nuvarande 21 § ska betecknas 23 §, att nuvarande 22 § ska betecknas 21 §, att nuvarande 23 § ska betecknas 26 §, att nuvarande 25 § ska betecknas 22 §, att nuvarande 26 § ska betecknas 27 §, att nuvarande 27 § ska betecknas 25 §, att nuvarande 51 § ska betecknas 52 § och att nuvarande 52 § ska betecknas 53 §,

dels att nya 23, 25, 27 och 52 §§ ska ha följande lydelse,

dels att 24, 28, 37, 41, 41 a, 47, 48, 50, 54, 55, 56 och 89 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 50 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 21 a, 23 a, 27 a, 28 a, 49, 51, 51 a och 51 b §§ av följande lydelse,

dels att det ska införas två nya rubriker närmast före 51 § respektive 51 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap. Direkta val

*21 a § Vid ansökan om registrering av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen anmäla ett ombud.*

21 §

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

*Vid ansökan om registrering
av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen också anmäla ett
ombud.*

*23 a § Sedan kyrkostyrelsen har prövat
ansökningar om registrering av
grupp-
beteckning för val till
kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen
pröva ansökningar om registre-
ring av grupp-
beteckning för
övriga val i följande ordnings-*

följd:
– *val till stiftsfullmäktige*
– *val till kyrkofullmäktige.*

24 § *Sedan kyrkostyrelsen har prövat ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen pröva ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för övriga val i följande ordnings-*

- följd:*
- val till stiftsfullmäktige*
- val till kyrkofullmäktige.*

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås

- om den kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val eller*
- om beteckningen med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.*

Vid prövning enligt föregående stycke ska beaktas vad som sägs om beteckningars innehåll i 25 §.

27 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält enligt 21 §.

Inför ett ordinarie val, ska meddelandet ha inkommit senast den 2 maj. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska meddelandet ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

24 §

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås *om beteckningen*

- inte uppfyller kraven i 22 §,*
- kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val, eller*
- med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.*

25 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält.

26 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 23 § gäller tills vidare.

Gruppbezeichnung upphör dock att gälla och ska tas bort ur registret om

1. nomineringsgruppen begär det,
2. nomineringsgruppen inte har anmält kandidater för två ordinarie val i följd till något val,
3. nomineringsgruppen inte har något ombud, eller
4. det inte ska ske något val till den församling eller det pastorat som gruppbezeichnung anger.

27 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 26 § gäller tills vidare.

27 a § En ansökan om att ändra en registrerad gruppbezeichnung får göras av nomineringsgruppens ombud. Bestämmelserna i 22–27 §§ ska då tillämpas.

Anmälan av kandidater

28 § Andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara.

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem. *Förklaringen ska skickas med anmälan.*

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem.

Förklaringen ska skickas med anmälan och senast ha inkommit till stiftsstyrelsen den dag en anmälan enligt 29 § tredje stycket eller 30 § andra stycket ska ha inkommit.

En nomineringsgrupp får inte anmäla mer än en lista på kandidater i varje valkrets till respektive val.

28 a § En anmälan av en kandidat ska inte beaktas om nomineringsgruppen inte kan visa att den har fått kandidatens tillstånd till att anmäla den.

RÖSTLÄNGDER OCH RÖSTKORT

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 45 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 30 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

41 § Den som anser sig berörd av felaktig uppgift i röstlängden ska senast tisdagen andra veckan före den ordinarie valdagen skriftligen hos kyrkostyrelsen begära att uppgiften rättas. Detta gäller också den som anser sig vara felaktigt utelämnad ur röstlängden.

Det som har hänt senare än 45 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Det som har hänt senare än 30 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Frågor om rättelse enligt första stycket prövas av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen får också på eget initiativ besluta om sådan rättelse av röstlängd som innebär att den som på felaktiga grunder inte har tagits upp i en röstlängd tas upp där.

41 a § När samtliga beslut om rättelser har förts in i en röstlängd, ska den så snart som möjligt sändas till valnämnden för valdistriktet.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden ombesörja att rättelsen förs in.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden att ombesörja att rättelsen förs in.

RÖSTNING

47 § Väljare bör vid röstning i vallokalen ha med sig sitt röstkort. De som inte har detta och som inte är kända för valförrättarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

För att få rösta *på ett särskilt röstmottagningsställe eller på en expedition för förtidsröstning*, ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

För att få rösta *i en röstningslokal* ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

Den som vill brevrösta enligt 54 § ska lämna sitt röstkort tillsammans med valkuverten.

Var och när röstning äger rum

48 §

På valdagen kan väljarna rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden *eller på ett särskilt röstmottagningsställe inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant har anordnats.*

Väljare får före valdagen rösta på särskilda röstmottag-

48 § *Röstning äger rum på röstmottagningsställena.*

För varje valdistrikt ska det finnas en vallokal.

På valdagen *röstar* väljarna i första hand i vallokalen för det valdistrikt där de finns *upptagna* i röstlängden. *De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler, när sådana har anordnats. Väljare får även brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.*

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en

ningsställen inom den egna valnämndens ansvarsområde, om sådana röstmottagningsställen anordnas, samt på expeditioner för förtidsröstning i hela landet. Minst en sådan expedition ska finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Väljare får brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Väljare som röstar före valdagen ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Vid omval ska kyrkostyrelsen bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska finnas röstningslokaler enligt fjärde stycket.

Väljare som brevröstar eller röstar i en röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

49 § Väljare får vid ordinarie kyrkoval rösta i en röstningslokal från och med den trettonde dagen före valdagen till och med valdagen.

Vid omval får väljare rösta i en röstningslokal från och med den dag kyrkostyrelsen bestämmer.

Beslut om röstningslokaler

50 § Valnämnden ska besluta vilken lokal som ska vara vallokal för vart och ett valdistrikt. En vallokal kan vara gemensam för två eller flera distrikt.

Valnämnden får bestämma att ett särskilt röstmottagningsställe ska anordnas. Ett sådant ska vara öppet under minst två timmar.

Valnämnden ska efter samråd med kyrkoherden besluta på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning ska ske.

Beslut om röstmottagningsställen

Valnämnden ska besluta vilken lokal i församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet som ska vara röstningslokal före och under valdagen.

Valnämnden får besluta att fler röstningslokaler ska anordnas före och under valdagen.

Öppethållande av röstmottagningsställen

51 § En vallokal ska alltid hållas öppen för röstning mellan klockan 18.00 och 20.00. Den ska därutöver även hållas öppen minst fyra timmar mellan klockan 09.00 och 18.00. Den ska hållas stängd under tiden för församlingens huvudgudstjänst. Röstmottagningen avslutas klockan 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för vallokalerna inom dess område.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta att en vallokal ska vara öppen kortare tid än som anges i första stycket andra meningen om den bedömer att väljarna ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall också besluta om undantag från första stycket, tredje meningen.

51 a § En röstningslokal ska alltid hållas öppen för röstning under minst två sammanhängande timmar.

I varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska en av de röstningslokaler som har anordnats vara öppen varje vardag och valdagen under den period som anges i 49 §. Denna lokal ska under samma period, utöver vad som anges i första stycket, även hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för röstningslokalerna inom dess område.

Röstmottagningen i en röstningslokal under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära

sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från första och andra styckena.

Valnämndens samrådsskyldighet

51 b § Innan valnämnden fattar beslut enligt 50–51 a §§ ska samråd ske med kyrkoherden.

Grupp- och kandidatförteckningar samt blanka valsedlar

51 §

I en vallokal ska det finnas grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 § för de valkretsar som valdistriktet hör till. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas på särskilda röstmottagningsställen.

På expeditioner för förtidsröstning ska det vara möjligt för en väljare som begär detta att få ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där han eller hon är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

52 §

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas i röstningslokaler.

I en röstningslokal ska det också vara möjligt för väljare att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Röstning på expedition för förtidsröstning

53 § På minst en expedition för förtidsröstning i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska det vid ordinarie kyrkoval i hela landet vara möjligt att rösta från och med den trettonde dagen före valdagen till och med onsdagen före valdagen.

Det ska vara möjligt att rösta under minst tre timmar varje vardag under denna period samt därutöver minst en dag vardera veckan mellan klockan 17 och 20.

Stiftsstyrelsen får i enskilt fall besluta att inskränka dessa tider.

Brevröstning genom postbefordran

54 § Väljare som vill brevträsta ska för varje slag av val avge sin röst och själv lägga en valsedel i ett valkuvert. Väljaren ska därefter i närvaro av två vittnen lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för brevträst och klistra igen detta.

Väljaren ska på ytterkuvertet skriva under en försäkran att kuverten gjorts i ordning på detta sätt. De två vittnena ska där skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att de inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *onsdagen* i veckan före valdagen.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *fredagen* i veckan före valdagen.

Väljare som befinner sig utomlands får skicka sin brevträst till kyrkostyrelsen.

Brevröstning genom bud

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *någon röstningslokal* får lämna sin brevträst genom bud.

Den som anlitas som bud ska ha fyllt 18 år.

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *något röstningsställe* får lämna sin brevträst genom bud.

56 § Vid brevträstning genom bud ska bestämmelserna i 54 § första och andra styckena tillämpas.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevträst i väljarens vallokal. Brevträsten får också lämnas *på en expedition för förtidsröstning eller på ett särskilt röstningsställe* i den församling som väljaren tillhör eller *inom* det pastorat som församlingen ingår i.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevträst i väljarens vallokal. Brevträsten får också lämnas *i en röstningslokal* i den församling som väljaren tillhör eller *i* det pastorat som församlingen ingår i.

När brevträsten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

NÄRMARE BESTÄMMELSER

89 § Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om

1. registrering av gruppbe-
teckning och registrering av
kandidater,
2. grupp- och kandidatförteckningar,
3. röstlängder och röstkort,
4. valsedlar och olika typer av kuvert,

1. registrering av gruppbe-
teckning *samt anmälan* och registre-
ring av kandidater,

5. tider för röstning <i>i vallokal</i> ,	5. tider för röstning <i>på röstmottagningsställen</i> ,
6. utrustning och ordning <i>i röstningslokal</i> ,	6. utrustning och ordning <i>på röstmottagningsställen</i> ,
7. hur röstning går till <i>i vallokal</i> , på <i>expedition för förtidsröstning</i> och på <i>särskilt röstmottagnings- ställe</i> ,	7. hur röstning går till på <i>röstmottagningsställen</i> ,
8. hur brevröstning går till,	
9. dokumentation av valförrättning och röstmottagning,	
10. behandling av inkomna förtidsröster,	
11. förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal,	
12. förfarandet vid slutlig rösträkning och mandatfördelning,	
13. förfarandet när ledamöter och ersättare avgår under mandatperioden, och	
14. förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor.	

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:2y

Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2015:3, avsnitt 3.

I skrivelsen föreslås vissa ändringar av kyrkoordningens bestämmelser om direkta val. Bland annat ändras tidpunkten för när avstämning av uppgifterna i röstlängden ska göras, det införs en uttrycklig bestämmelse om ansökan om ändring av registrerad gruppbezeichnung och möjligheterna till förtidsröstning utökas. Vidare anpassas kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning till vallagens terminologi och kyrkostyrelsen bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om anmälan av kandidater.

I förslaget till kyrkomötesbeslut i fråga om kyrkoordningen bör förtydligas att det är bestämmelser i 38 kap. som ska ändras. Beslutsmeningen bör därför ändras så att den inledningsvis lyder ”Kyrkomötet beslutar i fråga om 38 kap. i kyrkoordningen (SvKB 1999:1)...”.

Vad gäller den föreslagna förändringen av kyrkoordningens begreppsapparat beträffande lokaler för röstning, menar utskottet att sådana byten av begrepp ofta kan leda till att tillämpningen av regelverket försvåras. I detta fall är det dock frågan om en anpassning till vallagens terminologi i kombination med övriga anpassningar till vallagen, vilket istället kan leda till en förenkling av regelverket.

Utöver vad som har anförts ovan har Kyrkorättsutskottet inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särduist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilanderesson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 3

Ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om direkta val m.m.

O 2015:1
Bilaga 3

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 53 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 53 § ska utgå,

dels att rubriken närmast före 51 § ska placeras närmast före 52 § och rubriken närmast före 52 § ska placeras närmast före 53 §,

dels att nuvarande 21 § ska betecknas 23 §, att nuvarande 22 § ska betecknas 21 §, att nuvarande 23 § ska betecknas 26 §, att nuvarande 25 § ska betecknas 22 §, att nuvarande 26 § ska betecknas 27 §, att nuvarande 27 § ska betecknas 25 §, att nuvarande 51 § ska betecknas 52 § och att nuvarande 52 § ska betecknas 53 §,

dels att nya 23, 25, 27 och 52 §§ ska ha följande lydelse,

dels att 24, 28, 37, 41, 41 a, 47, 48, 50, 54, 55, 56 och 89 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 50 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 21 a, 23 a, 27 a, 28 a, 49, 51, 51 a och 51 b §§ av följande lydelse,

dels att det ska införas två nya rubriker närmast före 51 § respektive 51 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap. Direkta val

*21 a § Vid ansökan om registrering av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen anmäla ett ombud.*

21 §

23 §

Kyrkostyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till kyrkomötet.

Stiftsstyrelsen beslutar om registrering av grupp-
beteckning för val till stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige.

För att gälla vid ett ordinarie val ska ansökan om registrering ha inkommit senast den 15 april valåret. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska ansökan ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

*Vid ansökan om registrering
av grupp-
beteckning ska nomine-
ringsgruppen också anmäla ett
ombud.*

*23 a § Sedan kyrkostyrelsen har prövat
ansökningar om registrering av
grupp-
beteckning för val till
kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen
pröva ansökningar om registre-
ring av grupp-
beteckning för*

övriga val i följande ordnings-
följd:
– val till stiftsfullmäktige
– val till kyrkofullmäktige.

24 § Sedan kyrkostyrelsen har prövat ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för val till kyrkomötet, ska stiftsstyrelsen pröva ansökningar om registrering av gruppbezeichnung för övriga val i följande ordningsföljd:

- val till stiftsfullmäktige
- val till kyrkofullmäktige.

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås

- om den kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val eller
- om beteckningen med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.

Vid prövning enligt föregående stycke ska beaktas vad som sägs om beteckningars innehåll i 25 §.

27 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält enligt 21 §.

Inför ett ordinarie val, ska meddelandet ha inkommit senast den 2 maj. Vid omval som har beslutats enligt 94 § ska meddelandet ha inkommit senast den dag som kyrkostyrelsen beslutar.

24 §

En ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska avslås om beteckningen

- inte uppfyller kraven i 22 §,
- kan antas bli förväxlad med en beteckning som redan är registrerad eller som en nomineringsgrupp redan har ansökt om att få registrerad och beteckningarna skulle komma att bli registrerade för samma val, eller
- med hänsyn till sitt innehåll eller av annan särskild anledning är uppenbart olämplig som gruppbezeichnung.

25 § Innan kyrkostyrelsen respektive stiftsstyrelsen avslår en ansökan om registrering av gruppbezeichnung ska styrelsen ge den berörda gruppen möjlighet att inom viss tid inkomma med ett meddelande om ändring eller komplettering av sin ansökan. Ett sådant meddelande ska vara skriftligt och undertecknat av det ombud som nomineringsgruppen har anmält.

26 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 23 § gäller tills vidare.

Gruppbezeichnung upphör dock att gälla och ska tas bort ur registret om

1. nomineringsgruppen begär det,
2. nomineringsgruppen inte har anmält kandidater för två ordinarie val i följd till något val,
3. nomineringsgruppen inte har något ombud, eller
4. det inte ska ske något val till den församling eller det pastorat som gruppbezeichnung anger.

27 § En gruppbezeichnung som har registrerats enligt 26 § gäller tills vidare.

27 a § En ansökan om att ändra en registrerad gruppbezeichnung får göras av nomineringsgruppens ombud. Bestämmelserna i 22–27 §§ ska då tillämpas.

Anmälan av kandidater

28 § Andra än anmälda kandidater för registrerade nomineringsgrupper är inte valbara.

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem. *Förklaringen ska skickas med anmälan.*

Kandidaterna ska skriftligen förklara att de gett nomineringsgruppen tillstånd att anmäla dem.

Förklaringen ska skickas med anmälan och senast ha inkommit till stiftsstyrelsen den dag en anmälan enligt 29 § tredje stycket eller 30 § andra stycket ska ha inkommit.

En nomineringsgrupp får inte anmäla mer än en lista på kandidater i varje valkrets till respektive val.

28 a § En anmälan av en kandidat ska inte beaktas om nomineringsgruppen inte kan visa att den har fått kandidatens tillstånd till att anmäla den.

RÖSTLÄNGDER OCH RÖSTKORT

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 45 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

37 § Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 30 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

41 § Den som anser sig berörd av felaktig uppgift i röstlängden ska senast tisdagen andra veckan före den ordinarie valdagen skriftligen hos kyrkostyrelsen begära att uppgiften rättas. Detta gäller också den som anser sig vara felaktigt utelämnad ur röstlängden.

Det som har hänt senare än 45 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Det som har hänt senare än 30 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Frågor om rättelse enligt första stycket prövas av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen får också på eget initiativ besluta om sådan rättelse av röstlängd som innebär att den som på felaktiga grunder inte har tagits upp i en röstlängd tas upp där.

41 a § När samtliga beslut om rättelser har förts in i en röstlängd, ska den så snart som möjligt sändas till valnämnden för valdistriktet.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden ombesörja att rättelsen förs in.

Har ett beslut om rättelse inte hunnit föras in i röstlängden innan den sänts till valnämnden får kyrkostyrelsen uppdra åt valnämnden att ombesörja att rättelsen förs in.

RÖSTNING

47 § Väljare bör vid röstning i vallokalen ha med sig sitt röstkort. De som inte har detta och som inte är kända för valförrättarna ska legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet.

För att få rösta *på ett särskilt röstmottagningsställe eller på en expedition för förtidsröstning*, ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

För att få rösta *i en röstningslokal* ska väljaren ha ett röstkort. Detta ska lämnas till röstmottagaren.

Den som vill brevrösta enligt 54 § ska lämna sitt röstkort tillsammans med valkuverten.

Var och när röstning äger rum

48 §

På valdagen kan väljarna rösta i vallokalen för det valdistrikt där de finns i röstlängden *eller på ett särskilt röstmottagningsställe inom den egna valnämndens ansvarsområde, om ett sådant har anordnats.*

Väljare får före valdagen rösta på särskilda röstmottag-

48 § *Röstning äger rum på röstmottagningsställena.*

För varje valdistrikt ska det finnas en vallokal.

På valdagen *röstar* väljarna i första hand i vallokalen för det valdistrikt där de finns *upptagna* i röstlängden. *De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler, när sådana har anordnats. Väljare får även brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.*

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en

ningsställen inom den egna valnämndens ansvarsområde, om sådana röstmottagningsställen anordnas, samt på expeditioner för förtidsröstning i hela landet. Minst en sådan expedition ska finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Väljare får brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Väljare som röstar före valdagen ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den indelning som gäller den 1 januari året efter valåret.

Vid omval ska kyrkostyrelsen bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska finnas röstningslokaler enligt fjärde stycket.

Väljare som brevröstar eller röstar i en röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

49 § Väljare får vid ordinarie kyrkoval rösta i en röstningslokal från och med den trettonde dagen före valdagen till och med valdagen.

Vid omval får väljare rösta i en röstningslokal från och med den dag kyrkostyrelsen bestämmer.

Beslut om röstningslokaler

50 § Valnämnden ska besluta vilken lokal som ska vara vallokal för vart och ett valdistrikt. En vallokal kan vara gemensam för två eller flera distrikt.

Valnämnden får bestämma att ett särskilt röstmottagningsställe ska anordnas. Ett sådant ska vara öppet under minst två timmar.

Valnämnden ska efter samråd med kyrkoherden besluta på vilken eller vilka expeditioner i en församling eller ett pastorat som förtidsröstning ska ske.

Beslut om röstmottagningsställen

Valnämnden ska besluta vilken lokal i församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet som ska vara röstningslokal före och under valdagen.

Valnämnden får besluta att fler röstningslokaler ska anordnas före och under valdagen.

Öppethållande av röstmottagningsställen

51 § En vallokal ska alltid hållas öppen för röstning mellan klockan 18.00 och 20.00. Den ska därutöver även hållas öppen minst fyra timmar mellan klockan 09.00 och 18.00. Den ska hållas stängd under tiden för församlingens huvudgudstjänst. Röstmottagningen avslutas klockan 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för vallokalerna inom dess område.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta att en vallokal ska vara öppen kortare tid än som anges i första stycket andra meningen om den bedömer att väljarna ändå får tillräckligt bra möjligheter att rösta.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall också besluta om undantag från första stycket, tredje meningen.

51 a § En röstningslokal ska alltid hållas öppen för röstning under minst två sammanhängande timmar.

I varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska en av de röstningslokaler som har anordnats vara öppen varje vardag och valdagen under den period som anges i 49 §. Denna lokal ska under samma period, utöver vad som anges i första stycket, även hålla öppet minst en dag vardera veckan mellan klockan 17.00 och 20.00.

Valnämnden ska besluta vilka öppettider som i övrigt ska gälla för röstningslokalerna inom dess område.

Röstmottagningen i en röstningslokal under valdagen ska avslutas i sådan tid att valsedlar som ska ingå i den preliminära

sammanräkningen i ett valdistrikt inom den egna valnämndens ansvarsområde kan lämnas i rätt vallokal före klockan 20.00.

Stiftsstyrelsen får på begäran av valnämnden i ett enskilt fall besluta om undantag från första och andra styckena.

Valnämndens samrådsskyldighet

51 b § Innan valnämnden fattar beslut enligt 50–51 a §§ ska samråd ske med kyrkoherden.

Grupp- och kandidatförteckningar samt blanka valsedlar

51 §

I en vallokal ska det finnas grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 § för de valkretsar som valdistriktet hör till. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas på särskilda röstmottagningsställen.

På expeditioner för förtidsröstning ska det vara möjligt för en väljare som begär detta att få ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där han eller hon är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

52 §

Sådana förteckningar och valsedlar ska också finnas i röstningslokaler.

I en röstningslokal ska det också vara möjligt för väljare att ta del av grupp- och kandidatförteckningarna för den valkrets där väljaren är röstberättigad. Där ska också finnas blanka valsedlar för vart och ett av valen.

Röstning på expedition för förtidsröstning

53 § På minst en expedition för förtidsröstning i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet ska det vid ordinarie kyrkoval i hela landet vara möjligt att rösta från och med den trettonde dagen före valdagen till och med onsdagen före valdagen.

Det ska vara möjligt att rösta under minst tre timmar varje vardag under denna period samt därutöver minst en dag vardera veckan mellan klockan 17 och 20.

Stiftsstyrelsen får i enskilt fall besluta att inskränka dessa tider.

Brevröstning genom postbefordran

54 § Väljare som vill brevträsta ska för varje slag av val avge sin röst och själv lägga en valsedel i ett valkuvert. Väljaren ska därefter i närvaro av två vittnen lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för brevträst och klistra igen detta.

Väljaren ska på ytterkuvertet skriva under en försäkrän att kuverten gjorts i ordning på detta sätt. De två vittnena ska där skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkrän och att de inte känner till något som gör att innehållet i försäkrän inte är riktigt.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *onsdagen* i veckan före valdagen.

Väljaren ska därefter lägga ytterkuvertet och sitt röstkort i ett omslagskuvert som ska skickas till stiftsstyrelsen. Försändelsen ska ha kommit in till *stiftsstyrelsen* senast *fredagen* i veckan före valdagen.

Väljare som befinner sig utomlands får skicka sin brevträst till kyrkostyrelsen.

Brevträstning genom bud

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *någon röstningslokal* får lämna sin brevträst genom bud.

Den som anlitas som bud ska ha fyllt 18 år.

55 § Väljare som inte kan komma personligen till *något röstningslokal* får lämna sin brevträst genom bud.

56 § Vid brevträstning genom bud ska bestämmelserna i 54 § första och andra styckena tillämpas.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevträst i väljarens vallokal. Brevträsten får också lämnas *på en expedition för förtidsträstning eller på ett särskilt röstningslokal* i den församling som väljaren tillhör eller *inom* det pastorat som församlingen ingår i.

Budet ska lämna ytterkuvertet för brevträst i väljarens vallokal. Brevträsten får också lämnas *i en röstningslokal* i den församling som väljaren tillhör eller *i* det pastorat som församlingen ingår i.

När brevträsten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkrän och att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkrän inte är riktigt.

NÄRMARE BESTÄMMELSER

89 § Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om

1. registrering av gruppbezeichnung och registrering av kandidater,
2. grupp- och kandidatförteckningar,
3. röstlängder och röstkort,
4. valsedlar och olika typer av kuvert,

1. registrering av gruppbezeichnung *samt anmälan* och registrering av kandidater,

5. tider för röstning <i>i vallokal</i> ,	5. tider för röstning <i>på röstmottagningsställen</i> ,
6. utrustning och ordning <i>i röstningslokal</i> ,	6. utrustning och ordning <i>på röstmottagningsställen</i> ,
7. hur röstning går till <i>i vallokal</i> , på <i>expedition för förtidsröstning</i> och på <i>särskilt röstmottagnings- ställe</i> ,	7. hur röstning går till på <i>röstmottagningsställen</i> ,
8. hur brevröstning går till,	
9. dokumentation av valförrättning och röstmottagning,	
10. behandling av inkomna förtidsröster,	
11. förfarandet vid preliminär rösträkning i vallokal,	
12. förfarandet vid slutlig rösträkning och mandatfördelning,	
13. förfarandet när ledamöter och ersättare avgår under mandatperioden, och	
14. förfarandet i övrigt i valadministrativa frågor.	

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:2

Kontrakten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas avsnitt 2, *En mer flexibel reglering av kontrakten* i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:3, *Ändringar i kyrkoordningen*. Utskottet, som anser att skrivelsens förslag i huvudsak är väl avvägda, menar emellertid att förslagen på ett par punkter bör justeras. Utskottet föreslår att ett kontrakt ska kunna bestå av endast en enhet samt att det även fortsättningsvis ska vara reglerat att biskopen ska höra prästerna i kontraktet innan kontraktsprost utses och att kravet på hörande ska avse även kontraktets diakoner. Utskottet föreslår kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, med de av utskottet föreslagna justeringarna.

Innehåll

Sammanfattning	1
Innehåll	2
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag.....	3
Yttrande från Läronämnden	3
Yttrande från andra utskott.....	3
Bakgrund	3
Gällande reglering och kyrkostyrelsens förslag.....	4
Utskottets överväganden	8
Bilaga 1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	10
Bilaga 2 Läronämndens yttrande 2015:4y.....	16
Bilaga 3 Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:1y	17
Bilaga 4 Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:5y	18

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2005:2

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, med de av utskottet föreslagna justeringarna, i enlighet med *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, En mer flexibel reglering av kontrakten

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över skrivelsen i Ln 2015:4y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorätsutskottet har yttrat sig över skrivelsen, avsnitt 2, En mer flexibel reglering av kontrakten i Kr 2015:1y, *bilaga 3* samt över utskottets förslag till justeringar i Kr 2015:5y, *bilaga 4*.

Bakgrund

I betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) anförde den s.k. strukturutredningen att det med en ändrad lokal struktur fanns skäl att följa upp strukturutredningens förslag med en särskild utredning om kontraktets ställning och uppgifter (SKU 2011:2 s. 259).

I kyrkostyrelsens skrivelse med anledning av strukturutredningens förslag, *Strukturfrågor* (KsSkr 2012:5), instämde kyrkostyrelsen i att det behövdes en översyn av kontraktets ställning och uppgifter men även av kontraktsindelningen. Kyrkostyrelsen beslöt i september 2012 att tillsätta en utredning om bland annat kontraktets ställning, uppgifter och indelning.

Utredaren överlämnade den 15 januari 2014 sina förslag rörande kontrakten i betänkandet *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1). Utredningen remitterades under våren 2014. Svarsfrekvensen var låg och kritik höjdes mot flera av utredningens slutsatser och förslag. Efter en föredragning av det preliminära remissutfallet beslöt kyrkostyrelsens arbetsutskott att föreslå kyrkostyrelsen att inte gå vidare med utredningens förslag utan i stället göra en fortsatt utredning i syfte att avreglera kontrakten så mycket som möjligt i kyrkoordningen. En sådan avreglering skulle enligt arbetsutskottet leda till större frihet för stiftens vad gäller kontraktsindelning och utseende av kontraktsprostar. Ett förslag i enlighet med detta skulle, enligt arbetsutskottet, kunna presenteras för kyrkomötet år 2015. Kyrkostyrelsen beslöt i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Under 2014/15 upprättades en promemoria vilken remitterats till bland annat ett samtliga stift, antal församlingar och pastorat samt ett till ett antal kontraktsprostar. Med utgångspunkt i promemorians förslag har kyrkostyrelsen nu lämnat förslag till en förändrad reglering av kontrakten.

Gällande reglering och kyrkostyrelsens förslag

Inledning

Kyrkostyrelsen föreslår att kontrakten ska finnas kvar som indelningsenheter och att kontrakten och kontraktsprostarna även fortsättningsvis ska ha den tydliga episkopala koppling som de har haft sedan medeltiden. Dock bör, enligt kyrkostyrelsen, en viss avreglering och ändring av kyrkoordningens bestämmelser rörande kontrakten ske för att skapa ökad flexibilitet.

Kontrakten som indelningsenhet och som kontraktsprostens tjänstgöringsområde

Gällande reglering

Enligt 36 kap. 1 § i kyrkoordningen är Svenska kyrkan indelad i territoriella församlingar, kontrakt och stift.

Enligt 36 kap. 5 § består ett kontrakt av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller flera pastorat i ett stift, dock alltid minst två enheter¹. Vidare anges i paragrafen att kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost och att kontraktsindelningen ska omfatta hela stiftet.

Av 37 kap. 20 § framgår att det är stiftsstyrelsen som beslutar om ändringar i kontraktsindelningen. Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig. Den ska dock vara oförändrad det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året. I 37 kap. 21 § sägs vidare att kontraktsindelningen inte får ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig.

En ändring i kontraktsindelningen träder, enligt 37 kap. 22 §, i kraft vid den tidpunkt som beslutats, med de inskränkningar som anges i 37 kap. 20 §. Av samma paragraf framgår att ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet och att kyrkostyrelsen genast ska underrättas om alla beslut om ändringar i kontraktsindelningen.

Av 37 kap. 35 § framgår att stiftsstyrelsen, i beslut om indelning i kontrakt också ska, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på kontrakten. Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på kontrakt och ett sådant beslut om namnändring träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Beslutet ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet. Om beslutet ska träda i kraft året efter det år ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska det fattas senast tolv månader före ikraftträdandet och kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslutet i fråga.

Enligt 37 kap. 36 § ska namnet på ett kontrakt beslutas av stiftsstyrelsen efter samråd med församlingarna och pastoraten i kontraktet. Det ska ha en geografisk anknytning till det område som kontraktet omfattar. Innan namnet på ett kontrakt fastställs ska, enligt 37 kap. 37 §, Språk- och folkminnesinstitutet samt Lantmäteriet beredas tillfälle att yttra sig.

---

¹ Till detta tillkommer en övergångsbestämmelse, som förlängts per den 1 januari 2015 till att gälla till den 1 januari 2018. Enligt övergångsbestämmelsen får kontrakt enligt den indelning som gäller den 1 januari 2014 finnas kvar till den 1 januari 2018 även om de då inte uppfyller bestämmelserna i 36 kap. 5 § (se punkten 7 i SvKB 2012:14).

Enligt kyrkostyrelsens förslag ska ett kontrakt även fortsättningsvis bestå av minst två enheter med sammanhängande gränslinje. Kyrkostyrelsen föreslår vidare att regleringen i 37 kap. 20 §, om att kontraktsindelningen får ändras om den därmed blir med ändamålsenlig, ska vara kvar.

Däremot föreslår kyrkostyrelsen en ändring i fråga om vem som ska besluta om kontraktsindelningen. Eftersom kontrakten utgör tjänstgöringsområden för kontraktsprostarna i deras egenskap av biskopens förlängda arm, bör det, istället för stiftsstyrelsen, vara biskopen som ska besluta om kontraktsindelningen.

Eftersom kyrkostyrelsen också föreslår att kontrakten frikopplas från valkretsindelningen vid val till stiftsfullmäktige (se vidare nedan) kommer inte det krav om en sammanhängande gränslinje som nu finns i 38 kap. 15 § att gälla för kontrakten. Kyrkostyrelsen föreslår därför att det görs ett tillägg i 37 kap. 20 § som innebär att en ändring i kontraktsindelningen alltid ska göras så att de berörda kontrakten erhåller sammanhängande gränslinjer.

Eftersom kontrakten föreslås frikopplas från valkretsindelningen vid stiftsfullmäktigeval behöver inte heller bestämmelserna om att kontraktsindelningen ska vara oförändrad både ordinarie kyrkovalsår och det närmast följande året finnas kvar. Kyrkostyrelsens förslag är att ändringar i kontraktsindelningen ska kunna träda i kraft en gång per år, den 1 januari det år som anges i beslutet.

I syfte att avreglera kontrakten ytterligare föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelsen i 37 kap. 21 § om att kontraktsindelningen inte får ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktsprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig tas bort. Kyrkostyrelsen anser att kyrkoordningen inte behöver tyngas med bestämmelser om detta.

Enligt kyrkostyrelsens förslag ska biskopen i sitt beslut om kontraktsindelning också besluta om kontraktets namn. Biskopen ska även ha rätt att i andra fall än när kontraktsindelningen ändras pröva frågor om att ändra kontraktsnamn. Ett namnbeslut i anledning av en indelningsändring föreslås träda i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Ett namnbeslut som inte är kopplat till en ändring i kontraktsindelningen ska enligt förslaget fattas senast sex månader före ikraftträdandet, i likhet med vad som gäller för sådana namnbeslut rörande församlingar och pastorat. Kyrkostyrelsen föreslår vidare att kravet på samråd med berörda församlingar och pastorat samt kravet på att Språk- och folkminnesinstitutet och Lantmäteriet ska beredas tillfälle att yttra sig inför fastställandet av beslutet, tas bort. Enligt kyrkostyrelsens uppfattning kan dessa bestämmelser ses som en onödig detaljreglering.

Enligt förslaget ska Ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift avgöra i samråd vem som ska fatta beslut om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn i Uppsala stift.

Kontraktsprostens uppgifter och särskilt om visitationer

Gällande reglering

Den centrala regleringen av kontraktsprostens uppgifter återfinns i 8 kap. 6 § i kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen ska kontraktsprosten i sitt kontrakt biträda biskopen med ledningen och tillsynen, biträda biskopen vid visitationer i församlingarna, på biskopens uppdrag visitera församlingar samt i övrigt fullgöra de uppgifter som kontraktsprosten enligt kyrkoordningen ska utföra.

Vad särskilt angår visitationer anges i 8 kap. 2 § att biskopen ska visitera stiftets församlingar, men att biskopen också får uppdra åt en kontraktsprost att i biskopens

ställe visitera församlingarna i prostens kontrakt. Uppdraget kan också i särskilda fall ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet.

Enligt 27 kap. 4 § ska en ny begravningsplats för dem som tillhör Svenska kyrkan invigas. Detsamma gäller när en begravningsplats har utvidgats. Invigningsgudstjänsten ska ledas av kontraktsprosten eller en prost som kontraktsprosten utser. (27 kap. 4 § i kyrkoordningen)

Enligt kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2003:1) med närmare bestämmelser om vården av Svenska kyrkans arkiv är stiftet och kontraktsprosten arkivbildare på regional nivå (3 kap. 4 §). Kontraktsprosten har ansvaret för kontraktsprostarkivet (3 kap. 6 §).

I 1 kap. 6 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2003:3) om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på regional nivå, finns förteckningsplan för kontraktsprosts arkiv.

Kontraktsprostarnas uppgifter regleras vidare genom de kontraktsprostinstruktioner som upprättas av stiftet. Kontraktsprostens uppdrag finns också något reglerat i kollektivavtalet.

Kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen föreslår ingen ändring av bestämmelserna rörande kontraktsprostens uppgifter. Däremot föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelsen om att i särskilda fall ge visitationsuppdraget till en domkapitelsledamot eller till domkapitlets sekreterare ska tas bort. Kyrkostyrelsen anser emellertid att biskopens möjlighet att uppdra åt någon annan än kontraktsprosten att i särskilda fall i biskopens ställe visitera stiftets församlingar inte helt ska tas bort. Genom att även fortsatt reglera en möjlighet för biskopen att i särskilda fall ge visitationsuppdraget till domprosten kan visitationsuppdraget ges till någon som är prästvigd och vars uppdrag har en särskild ställning i stiftet. Detta kan, menar kyrkostyrelsen bl.a. vara en lämplig ordning när biskopen själv inte har möjlighet att visitera församlingen eller i församlingar där en kontraktsprost tjänstgör som kyrkoherde.

Hur kontraktsprost utses

Gällande reglering

Enligt 8 kap. 40 § i kyrkoordningen ska kontraktsprosten utses av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts. Det finns ingen reglering rörande hur hörandet ska genomföras och biskopen behöver inte heller utse en kontraktsprost i enlighet med de förslag som har inkommit.

Vid behov får biskopen utse en vikarie för kontraktsprosten. Om biskopen är förhindrad att utse en kontraktsprost eller vikarie för kontraktsprosten får domkapitlet göra det. Domkapitlets förordnande gäller då bara till dess att biskopen har utsett en ny kontraktsprost. I 34 kap. 3 § regleras att en präst som har utsetts till kontraktsprost, efter framställan från stiftet, har rätt till tjänstledighet för den tid som behövs för detta uppdrag.

Kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen anför i skrivelsen att man anser att det även fortsatt bör vara upp till biskopen att utse den präst som han eller hon vill till kontraktsprost, då kontraktsprosten är biskopens förtroendeperson och förlängda arm. Däremot anser kyrkostyrelsen att det inte i kyrkoordningen behöver regleras att biskopen, inför det att en kontraktsprost ska utses, behöver höra kontraktets präster.

Kyrkostyrelsen föreslår att biskopens rätt, enligt 8 kap. 40 § andra stycket, att vid behov utse en vikarie för kontraktsprosten ska kvarstå. Kyrkostyrelsen anför att det, vid en reglering som innebär att det i varje kontrakt ska finnas en kontraktsprost, måste finnas möjligheter att fylla den platsen vid en vakans, också i det fall biskopen av olika skäl inte har möjlighet att utse en kontraktsprost. Kyrkostyrelsen föreslår därför att även domkapitlets möjlighet att utse kontraktsprost enligt paragrafens tredje stycke ska behållas.

Kontraktens roll vid biskopsval

Gällande reglering

När en biskop ska väljas samlas de röstberättigade som inte är ledamöter i stiftsstyrelse eller domkapitel (eller kyrkostyrelse, om det är frågan om ärkebiskopsval) inom varje kontrakt med kontraktsprosten som valförrättare (8 kap. 27 § i kyrkoordningen). Om kontraktsprosten är förhindrad att vara valförrättare utser stiftsstyrelsen en annan av prästerna i kontraktet att fullgöra uppgiften.

Prästerna och diakonerna inom ett kontrakt samt elektorerna för kontraktets pastorat röstar, enligt 8 kap. 28 §, i sitt kontrakt. Enligt samma paragraf ska stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet rösta i det kontrakt där stiftets domkyrka är belägen.

Kyrkostyrelsens förslag

I syfte att åstadkomma en förändring som leder till största möjliga frihet för stiftet när det gäller kontraktsindelningen bör, enligt kyrkostyrelsen, kontrakten ges så få kyrkoordningsreglerade funktioner som möjligt. Kyrkostyrelsen föreslår därför att kontrakten ska frikopplas från biskopsvalen på så sätt att stiftsstyrelsen ska besluta om de områden inom vilka områdets präster och diakoner samt elektorer för församlingar och pastorat inom området samlas för att rösta. Stiftsstyrelsen ska också utse den präst från området som ska vara valförrättare.

Kontraktens roll vid stiftsfullmäktigeval

Gällande reglering

Enligt 38 kap. 15 § i kyrkoordningen ska en valkrets vid val till stiftsfullmäktige omfatta ett eller flera kontrakt. Indelningen i valkretsar vid val till stiftsfullmäktige ska beslutas av stiftsfullmäktige senast den 1 februari under valåret. En valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelning kan få minst fem fasta valkretsmandat. Valkretsen ska också ha en sammanhängande gränslinje. Stiftsstyrelsen ska också, enligt 38 kap. 14 § besluta hur många fasta valkretsmandat varje valkrets ska ha.

Trots vad som sägs om valkretsindelningen i 38 kap. 15 § får kyrkostyrelsen, enligt 38 kap. 16 §, i särskilt fall efter begäran från stiftsfullmäktige, besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen om det finns synnerliga skäl. Ett sådant kyrkostyrelsebeslut får överklagas särskilt hos Valprövningsnämnden enligt 38 kap. 90 §.

Beslut om valkretsindelning enligt 38 kap. 15 § och 38 kap. 16 § och stiftsstyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat enligt 38 kap. 14 §, får enligt 38 kap. 90 § överklagas särskilt hos Svenska kyrkans valprövningsnämnd.

Kyrkostyrelsens förslag

I syfte att ge biskopen största möjliga frihet att åstadkomma en ändamålsenlig kontraktsindelning föreslår kyrkostyrelsen att kontrakten inte längre ska utgöra valkretsar vid val till stiftsfullmäktige. Kyrkostyrelsen föreslår i stället att valkretsarna vid val till stiftsfullmäktige ska omfatta ett eller flera pastorat och/eller en eller flera församlingar som inte ingår i pastorat, med de krav på valkretsarna i övrigt som ställs idag.

Bestämmelserna om att stiftsfullmäktige ska besluta om indelningen i valkretsar senast den 1 februari valåret och att en valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelningen kan få minst fem fasta valkretsmandat och att valkretsen ska ha en sammanhängande gränslinje föreslås kvarstå.

Mot bakgrund av att kontrakten enligt förslaget inte längre ska utgöra valkretsar föreslås bestämmelsen i 38 kap. 16 § om att kyrkostyrelsen i ett enskilt fall, efter begäran från stiftsfullmäktige och om det finns synnerliga skäl, får besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen, utgå. Som en konsekvens av detta föreslås också 38 kap. 90 § punkten 3 samt andra stycket i 38 kap. 91 § utgå.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, med de av utskottet föreslagna justeringarna, i enlighet med *bilaga 1*.

Utskottet delar kyrkostyrelsens uppfattning att förslaget om att göra kontrakten mer flexibla bör genomföras. Utskottet anser vidare att de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen föreslår för att åstadkomma detta i huvudsak är rimliga och väl avvägda. I ett par avseenden anser dock utskottet att de föreslagna bestämmelserna bör justeras.

När det gäller kyrkostyrelsens förslag att ett kontrakt även fortsättningsvis ska bestå av minst två enheter anser utskottet att det, inte minst mot bakgrund av de senaste årens strukturförändringar, bör kunna finnas en möjlighet för biskopen att tillskapa kontrakt som består av enbart en enhet. Även om kontrakten fortfarande kommer att utgöra en indelningsenhet är dess främsta betydelse som tillsynsområde för biskopen. Enligt utskottet är det därför viktigt att biskopens möjligheter att åstadkomma en ändamålsenlig kontraktsindelning inte onödigtvis begränsas. Det bör vara upp till varje biskop att avgöra vad som är en ändamålsenlig kontraktsindelning av stiftet. Vad som utgör en ändamålsenlig indelning kan skilja sig åt beroende på lokala omständigheter och i vissa fall torde det, enligt utskottet, kunna vara mer ändamålsenligt med kontrakt bestående av enbart en enhet. Utskottet föreslår, mot bakgrund av det anförda, att 36 kap. 5 §, första stycket i kyrkoordningen ändras så att ett kontrakt kan bestå av enbart en enhet.

Utskottets förslag om att ett kontrakt kan bestå av endast en enhet medför att inledningstexterna till tredje och åttonde avdelningarna behöver justeras språkligt. Mot bakgrund av det i denna del lämnade förslaget finns det inte heller anledning att ha kvar punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14. Utskottet föreslår därför att denna bestämmelse ska upphöra att gälla.

Beträffande förslaget att biskopen ska kunna utse kontraktsprost utan hörande av kontraktets präster vill utskottet anför följande. Utskottet instämmer i det kyrkostyrelsen anför i sin skrivelse om att det av många anses vara en självklarhet att både präster och diakoner hörs innan biskopen utser en kontraktsprost trots att det

endast är hörande av präster som är reglerat i kyrkoordningen idag. Utskottet delar dock inte kyrkostyrelsens bedömning att detta förhållande bör leda till att reglering tas bort då den inte fyller någon egentlig funktion. Utskottet menar i stället att det är av värde att det finns reglerat i kyrkoordningen att ett hörande av såväl kontraktets präster som dess diakoner ska ske innan biskopen utser en kontraktsprost.

Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande Kr 2015:1y påtalat en språklig avvikelse från vad som annars är gängse i kyrkoordningen beträffande gällande 37 kap. 35 §, tredje stycket och föreslagna 37 kap. 36 §, tredje stycket. Organisationsutskottet föreslår med anledning av påpekandet att de berörda paragraferna justeras i enlighet med kyrkorättsutskottets förslag.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet, med hänvisning till vad som ovan anförts, att kyrkomötet antar kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen med de av utskottet gjorda justeringarna.

Uppsala den 24 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Härigenom föreslås i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 37 kap. 21 § och 38 kap. 16 § ska upphöra att gälla,
dels att 8 kap. 2–3, 27–28 och 40 §§, 36 kap 5 §, 37 kap. 20, 22, 35–37 §§,
38 kap. 15, 90–91 §§ samt inledningstexterna till tredje respektive åttonde avdel-
ningen ska ha följande lydelse.

Vidare föreslås i fråga om övergångsbestämmelser till SvKB 2012:14 att punkten 7
ska upphöra att gälla.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Tredje avdelningen: Stiften

Inledning

...

Varje stift omfattar
församlingarna inom stiftets
område och bär namn efter
biskopssätet. Stiftet är indelat i
kontrakt, vilka vart och ett
omfattar *ett antal* av stiftets
församlingar. I varje kontrakt
finns en kontraktsprost.

...

...

Varje stift omfattar
församlingarna inom stiftets
område och bär namn efter
biskopssätet. Stiftet är indelat i
kontrakt, vilka vart och ett
omfattar *en eller flera* av stiftets
församlingar. I varje kontrakt
finns en kontraktsprost.

...

8 kap. Biskopen

Visitationer

2 § Biskopen ska visitera stiftets församlingar.

Biskopen får också uppdra åt
kontraktsprostarna att i biskopens
ställe visitera församlingarna i
deras kontrakt. *Uppdraget kan i*
särskilda fall ges till en ledamot
eller till sekreteraren i dom-
kapitlet.

Vid visitationerna ska det föras protokoll som ska lämnas till domkapitlet
samt till berörd församling och berört pastorat.

Biskopen får också uppdra åt
kontraktsprostarna att i biskopens
ställe visitera församlingarna i
deras kontrakt. *Biskopen får i*
särskilda fall uppdra åt dom-
prosten att visitera stiftets
församlingar.

Fördelningen av uppgifterna mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

3 § Arbetsuppgifterna för ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift fördelas
mellan dem på pastorala områden.

Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala
kontrakt.

Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående försam-
lingar inom Uppsala stift.

Inom sina pastorala områden
ska ärkebiskopen respektive
biskopen i Uppsala stift svara för

Inom sina pastorala områden
ska ärkebiskopen respektive
biskopen i Uppsala stift svara för

uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §.
De utser även kontraktsprostarna
inom sina respektive områden.
Ärkebiskopen och biskopen avgör
i samråd vem som ska utföra
övriga uppgifter enligt 1 §.

uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §.
De utser även kontraktsprostarna
inom sina respektive områden.
Ärkebiskopen och biskopen avgör
i samråd vem som ska utföra
övriga uppgifter enligt 1 § *och
fatta beslut enligt 37 kap. 20 och
36 §§.*

27 § För att avge sina röster samlas de röstberättigade enligt följande:

1. Stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter samlas med stiftsstyrelsens ordförande som valförrättare.
2. Kyrkostyrelsens ledamöter deltar tillsammans med stiftsstyrelsens och domkapitlets ledamöter i Uppsala stift.
3. Övriga röstberättigade inom *varje kontrakt* samlas med *kontraktsprosten* som valförrättare.

3. Övriga röstberättigade inom *de områden som stiftsstyrelsen har beslutat* samlas med *en av stiftsstyrelsen utsedd präst* som valförrättare. *Valförrättaren ska vara en präst från det av stiftsstyrelsen beslutade området.*

Om kontraktsprosten är förhindrad att vara valförrättare utser stiftsstyrelsen en annan av prästerna i kontraktet att fullgöra uppgiften.

Stiftsstyrelsen i Visby stift beslutar hur präster, diakoner och elektorerna i Svenska kyrkan i utlandet ska utöva sin rösträtt.

28 § *Prästerna och diakonerna inom ett kontrakt* samt elektorerna för *kontraktets* pastorat röstar i *sitt kontrakt*.

Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i *det kontrakt* där stiftets domkyrka är belägen.

28 § *Stiftsstyrelsen beslutar om de områden inom vilka områdets präster och diakoner samt elektorerna för områdets församlingar och pastorat* röstar.

Stiftsadjunkter och tjänstlediga pastorsadjunkter samt de som är anställda som diakoner i stiftet röstar i *det av stiftsstyrelsen beslutade område* där stiftets domkyrka är belägen.

HUR KONTRAKTSPROSTAR UTSES

40 § Kontraktsprosten utses av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts.

Vid behov får biskopen utse en vikarie för kontraktsprosten.

Om biskopen är förhindrad att utse en kontraktsprost eller vikarie för kontraktsprosten får domkapitlet göra det. Domkapitlets förordnande får bara vara till dess att biskopen har utsett en ny kontraktsprost.

40 § Kontraktsprosten utses av biskopen efter det att kontraktets präster *och diakoner* har hörts.

Åttonde avdelningen: Församlingstillhörighet och indelning

Inledning

Svenska kyrkans uppdrag är att ge vidare evangelium i ord och handling. Svenska kyrkan framträder på lokal nivå som församlingar och på regional nivå som stift. På den lokala nivån finns pastorat för att flera församlingar ska kunna samverka när de fullgör sin grundläggande uppgift. Kontraktet är ett utflöde av stiftet och omfattar några av stiftets församlingar.

...

Svenska kyrkans uppdrag är att ge vidare evangelium i ord och handling. Svenska kyrkan framträder på lokal nivå som församlingar och på regional nivå som stift. På den lokala nivån finns pastorat för att flera församlingar ska kunna samverka när de fullgör sin grundläggande uppgift. Kontraktet är ett utflöde av stiftet och omfattar *någon eller* några av stiftets församlingar.

...

36 kap. Indelningsenheter

5 § Ett kontrakt består av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat i ett stift, *dock alltid minst två enheter.*

Kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost.

Kontraktsindelningen ska omfatta hela stiftet.

Kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost.

Kontraktsindelningen ska omfatta hela stiftet.

5 § Ett kontrakt består av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat i ett stift.

Kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost.

Kontraktsindelningen ska omfatta hela stiftet.

37 kap. Ändringar i indelningen

ÄNDRINGAR I KONTRAKTSINDELNINGEN

20 § *Stiftsstyrelsen* beslutar om ändringar i kontraktsindelningen.

Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig.

Den ska dock vara oförändrad det år då ordinarie kyrkoval äger rum och det närmast följande året.

20 § *Biskopen* beslutar om ändringar i kontraktsindelningen.

Indelningen får ändras om den därmed blir mer ändamålsenlig.

En ändring i kontraktsindelningen ska alltid göras så att de berörda kontrakten erhåller sammanhängande gränslinjer.

21 § *Kontraktsindelningen får inte ändras utan att berörda församlingar, pastorat, kyrkoherdar och kontraktprostar samt domkapitlet har getts tillfälle att yttra sig.*

22 § En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft *vid den tidpunkt som beslutats, med den inskränkning som anges i 20 §.*

Ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om ändringar i kontraktsindelningen.

22 § En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft *den 1 januari det år som anges i beslutet.*

NAMN PÅ KYRKLIGA ENHETER

35 § I beslut om indelning i församlingar, pastorat *och kontrakt* ska stiftsstyrelsen också efter samråd med berörda församlingar och pastorat besluta om namn på församlingarna, pastoraten *respektive kontrakten.*

Stiftsstyrelsen ska även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på sådana enheter.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. *Sådant* beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet. Om beslutet ska träda i kraft året efter det år ordinarie kyrkoval har ägt rum ska det fattas senast tolv månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen enligt tredje stycket.

36 § *Namnet på ett kontrakt beslutas av stiftsstyrelsen efter samråd med församlingarna och pastoren i kontraktet. Det ska ha en geografisk anknytning till det område som kontrakten omfattar.*

35 § I beslut om indelning i församlingar *och* pastorat ska stiftsstyrelsen också efter samråd med berörda församlingar och pastorat besluta om namn på församlingarna *respektive* pastoraten.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. *Ett sådant* beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet. Om beslutet ska träda i kraft året efter det år ordinarie kyrkoval har ägt rum ska det fattas senast tolv månader före ikraftträdandet.

36 § *I beslut om indelning i kontrakt ska biskopen också besluta om namn på kontrakten.*

Biskopen ska även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på kontrakt.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms

i beslutet. Ett sådant beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut enligt tredje stycket.

37 § Innan namnet på en territoriell församling, ett pastorat *eller ett kontrakt* fastställs ska Språk- och folkminnesinstitutet samt *Lantmäteriverket* beredas tillfälle att yttra sig.

37 § Innan namnet på en territoriell församling *eller* ett pastorat fastställs ska Språk- och folkminnesinstitutet samt *Lantmäteriet* beredas tillfälle att yttra sig.

38 kap. Direkta val

Valkretsar vid val till stiftsfullmäktige

15 § En valkrets ska omfatta *ett* eller flera *kontrakt*, om inte 16 § innebär något annat.

15 § En valkrets ska omfatta *en* eller flera *församlingar* som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat.

Indelningen i valkretsar ska beslutas av stiftsfullmäktige senast den 1 februari under valåret.

En valkrets ska utformas så att den vid mandatfördelning enligt 14 § kan få minst fem fasta valkretsmandat. Den ska ha en sammanhängande gränslinje.

16 § *Kyrkostyrelsen får i särskilt fall efter begäran från stiftsfullmäktige och om det finns synnerliga skäl besluta om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen.*

ÖVERKLAGANDE

90 § Ett val enligt detta kapitel får överklagas hos Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Hos Valprovsningsnämnden får följande beslut överklagas särskilt:

1. stiftsstyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat för val till stiftsfullmäktige enligt 14 §,
2. stiftsfullmäktiges beslut om valkretsindelning för val till stiftsfullmäktige enligt 15 §,
3. *kyrkostyrelsens beslut om en valkretsindelning som avviker från kontraktsindelningen för val till stiftsfullmäktige enligt 16 §,*
4. kyrkostyrelsens beslut om fördelning av fasta valkretsmandat för val till kyrkomötet enligt 18 §,
5. stiftsstyrelsens beslut om indelning i valdistrikt enligt 20 §,
6. beslut i ärenden om registrering av grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 §,
7. stiftsstyrelsens beslut att fastställa grupp- och kandidatförteckningar enligt 31 §,
8. beslut i ärenden om valsedlar,

9. kyrkostyrelsens beslut om rättelse i röstlängd enligt 41 §, och
10. beslut att utse nya ledamöter eller ersättare.

O 2015:2
Bilaga 1

Andra beslut enligt detta kapitel får överklagas endast i samband med att det val som beslutet gäller överklagas.

- 91 § Ett val eller ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden har rösträtt vid valet. I fråga om överklagande av beslut som avses i 90 § andra stycket 1, 2, 4, 5, 6 och 8 ska dock rösträtten i stället avgöras utifrån bestämmelserna i 33 kap. 2 §.

*Ett beslut som avses i 90 §
andra stycket 3 får endast
överklagas av ett berört stift.*

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 7 får endast överklagas av den som finns med på förteckningen och av den som har gjort anmälan av kandidater.

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 9 får endast överklagas av den som beslutet gäller.

Ett beslut som avses i 90 § andra stycket 10 får endast överklagas av den som enligt 33 kap. 2 § skulle ha haft rösträtt om beslutsdagen hade varit valdagen.

Övergångsbestämmelser till SvKB 2012:14

7. *Trots bestämmelserna i 36 kap.
5 § får kontrakt enligt den indel-
ning som gäller den 1 januari
2014 finnas kvar till den 1 januari
2018, även om de då inte uppfyl-
ler dessa bestämmelser.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:4y

Mer flexibel reglering av kontrakten

Läronämndens yttrande över skrivelse KsSkr 2015:3

En evangelisk-luthersk kyrka kan från läromässig synpunkt organiseras på olika sätt. Förslaget om en flexibel reglering av kontrakten strider inte mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

I Svenska kyrkans episkopala struktur är kontraktsprostens uppgifter knutna till biskopens tillsynsansvar. Läronämnden vill därför poängtera den läromässiga betydelsen av att den kontraktsorganisation som skrivelsen föreslår är utformad så att den värnar biskopens frihet att utse kontraktsprost.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

En mer flexibel reglering av kontrakten

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2015:3, avsnitt två.

I skrivelsen föreslås förändringar av kyrkoordningens reglering av kontrakten i syfte att göra dessa mer flexibla. Det föreslås bland annat att biskopen ska besluta om ändringar av kontraktsindelning och kontraktsnamn samt att kontrakten frikopplas från både biskopsval och stiftsfullmäktigeval.

Kyrkorättsutskottet noterar att förslaget om att biskopen beslutar i ett ärende om indelning enligt 37 kap., innebär en avvikelse mot gällande ordning där det, när det är en fråga för stiftet att besluta, är stiftsstyrelsen som gör detta.

Vid en analys av kyrkoordningstexten i 37 kap., avseende dels gällande 35 § tredje stycket, dels den förslagna ändringen i 36 § tredje stycket, konstaterar Kyrkorättsutskottet att det föreligger en språklig avvikelse jämfört med terminologin i kyrkoordningen i övrigt. I de nu åberopade bestämmelserna inleds respektive bestämmelses andra mening med "[...]". Sådant beslut ska fattas senast [...]", vilket syftar tillbaka till styckets första mening. I bestämmelser av motsvarande slag, t.ex. 18 kap. 6 § andra stycket, 38 kap. 20 § andra stycket och 43 kap. 6 § andra stycket (jfr även 11 kap. 12, 18 §§, 17 kap. 7 §, 18 kap. 3 § andra stycket, 31 kap. 3 §, 32 kap. 3 § och 58 kap. 2 §) i kyrkoordningen, föregås "sådant beslut" av den obestämda artikeln "ett". Kyrkorättsutskottet föreslår därför att utformningen av såväl gällande 37 kap. 35 § tredje stycket och nu förslagna 36 § tredje stycket ska justeras i enlighet med detta.

Kyrkorättsutskottet har utöver vad som anförts ovan ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särduquist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:5y

En mer flexibel reglering av kontrakten

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över Organisationsutskottets förslag med anledning av KsSkr 2013:3, avsnitt två.

Kyrkorättsutskottet har tidigare yttrat sig över kyrkostyrelsens förslag (Kr 2015:1y). Kyrkorättsutskottet konstaterar att Organisationsutskottet i det föreliggande förslaget har beaktat Kyrkorättsutskottets tidigare synpunkt. Vidare har utskottet nu föreslagit ändringar i inledningstexten till tredje avdelningen, i inledningstexten till åttonde avdelningen, i föreslagna 8 kap. 2 § andra stycket och 40 §, 36 kap. 5 § samt med anledning av förslaget om ändring i inledningstexterna till tredje respektive åttonde avdelningen och 36 kap. 5 § föreslagit att punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14 ska upphävas.

Organisationsutskottets förslag till ändringar i inledningstexterna till tredje respektive åttonde avdelningarna hör samman med den av Organisationsutskottet föreslagna ändringen i 36 kap. 5 § samt förslaget att upphäva punkten 7 i övergångsbestämmelserna i SvKB 2012:14. Nämda ändringar innebär att ett kontrakt ska kunna bestå av enbart en enhet. Med enhet menas här ett pastorat eller en församling som inte ingår i ett pastorat. Kyrkorättsutskottet ser inga kyrkorättsliga hinder mot de föreslagna förändringarna i denna del.

I den gällande lydelsen av bestämmelsen i 8 kap. 40 § första stycket utses kontraktsprosten av biskopen efter det att kontraktets präster har hörts. Den av Organisationsutskottet föreslagna ändringen i 8 kap. 40 § innebär att det i bestämmelsen regleras att kontraktets präster *och diakoner* ska höras inför biskopens utseende av kontraktsprost. I kyrkostyrelsens förslag (se KsSkr 2015:3, avsnitt två) föreslås att hörandet av präster ska utgå helt ur bestämmelsen. Kyrkorättsutskottet noterar att uppdraget från kyrkostyrelsen var att avreglera kontrakten i syfte att göra dem mer flexibla men har inte heller i denna del något att erinra mot förslaget ur kyrkorättslig synpunkt.

Enligt nuvarande ordning är det biskopen som ska visitera stiftets församlingar. Biskopen får dock uppdra åt kontraktsprostarna att i biskopens ställe visitera församlingarna i deras kontrakt. Uppdraget kan i särskilda fall ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet. Organisationsutskottets förslag till ändring i 8 kap. 2 § andra stycket innebär att nuvarande ordning, där uppdraget att visitera i särskilda fall kan ges till en ledamot eller till sekreteraren i domkapitlet, ändras på så vis att biskopen i särskilda fall får uppdra åt domprosten eller annan prost att visitera stiftets församlingar. I kyrkostyrelsens förslag till ändring av bestämmelsen ska ett sådant uppdrag i särskilda fall endast kunna ges till domprosten. Kyrkorättsutskottet konstaterar att domprostar och kontraktsprostar är de prostar som finns reglerade i kyrkoordningen. Begreppet ”prost” som sådant finns inte definierat i kyrkoordningen. Det är således oklart vad man i Organisationsutskottets förslag till ändring menar med ”prost” då det i förslaget inte specificeras vilka av de av kyrkoordningen kända prostar som avses. Kyrkorättsutskottet anser därför att det föreligger kyrkorättsliga hinder för en reglering med denna lydelse och avstyrker därför Organisationsutskottets förslag i denna del.

Kyrkorättsutskottet har, utöver vad som anförts ovan, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot Organisationsutskottets förslag till ändringar.

O 2015:2
Bilaga 4

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2015:3

Begravningsverksamheten i Göteborg

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6 i vilken lämnas förslag om att medge att en partiell samfällighet bildas för begravningsverksamheten inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet. Utskottet föreslår avslag på skrivelsen, i huvudsak av det skälet att det i kyrkoordningen inte bör införas bestämmelser om organisatoriska särlösningar. Utskottet föreslår dock att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att till 2016 års kyrkomöte överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag.....	3
Yttrande från Läronämnden	3
Yttrande från andra utskott.....	3
Bakgrund	3
Utskottets överväganden	5
Bilaga 1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	8
Bilaga 2 Läronämndens yttrande 2015:5y	10
Bilaga 3 Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:4y	11

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2015:3

1. Kyrkomötet beslutar att avslå kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6, uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2016 överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över skrivelse 2015:6 och motion 2015:54 i Ln 2015:5y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelse 2015:6 i Kr 2015:4y, *bilaga 3*.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Begravningsverksamheten

Begravningsverksamhet regleras i begravningslagen (1990:1144). Av lagens 1 kap. 1 § framgår att med begravningsverksamhet avses de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser. Vidare framgår att med huvudman avses i lagen församling eller kyrklig samfällighet inom Svenska kyrkan eller kommun som ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser för de som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. På en sådan allmän begravningsplats ska, enligt 3 kap. 3 §, gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda inom församlingen/samfälligheten eller kommunen.

Partiella samfälligheter

Före relationsändringen med staten var det enligt 11 kap. 7 § kyrkolagen obligatoriskt att vissa församlingsangelägenheter i ett flerförsamlingspastorat skulle skötas på samfällighetsnivå av en pastoratssamfällighet. Till dessa uppgifter hörde bl.a. anläggande och underhåll av begravningsplatser.

I och med kyrkoordningens tillkomst upphörde möjligheten att bilda partiella samfälligheter. Den enda partiella samfällighet som tilläts bestå var den samfällighet som alltsedan 1983 hade funnits i Visby stift för att ansvara för underhållsåtgärder på kyrkorna i stiftet, Samfälligheten Gotlands kyrkor. Undantaget för samfälligheten Gotlands kyrkor förklarades av Centralstyrelsen med att de särskilda förhållandena i Visby stift motiverade en särlösning (CsSkr 1999:3, 2–79). Samfälligheten Gotlands kyrkor regleras i 2 kap. 10 § i kyrkoordningen.

Frågan om samverkansformer för begravningsverksamheten

Frågan om framtida samverkansformer för begravningsverksamheten var redan 2012/2013 föremål för utredning. Denna utredning SKU 2013:2 ledde dock inte fram till något förslag till kyrkomötet.

I november 2013 fastställdes direktiv för en förnyad utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Av direktiven framgår att utredaren ska, särskilt med beaktande av riksdagens beslut om enhetlig begravningsavgift, utreda behovet av samverkan och under vilka former en sådan samverkan bäst kan ske. Härvid ska utredaren särskilt beakta den struktur för Svenska kyrkan som kyrkomötet beslutat om 2012. Denna utredning ska avlämnas till kyrkostyrelsen senast den 31 oktober 2015.

Ärendets beredning**Inledning**

Genom de strukturförändringar som trädde i kraft den 1 januari 2014 upphörde möjligheten för församlingar att samverka i flerpastoratssamfälligheter. Göteborgs kyrkliga samfällighet, vilken omfattar samtliga församlingar inom Göteborgs kommun, får dock, med stöd av övergångsbestämmelser, finnas kvar fram till och med den 31 december 2017. Övergångsbestämmelserna motiverades av att stiftsstyrelsen i Göteborg måste ges tillräckligt utrymme för att kunna planera och genomföra en ordnad övergång från nuvarande samfällighetskonstruktion till en kommande ordning som möjligen skulle komma att innehålla ett flertal pastorat/församlingar.

Stiftets utredning m.m.

Stiftsstyrelsens i Göteborgs stift församlingsutskott beslutade den 20 februari 2014 om en utredning för beslut om ändring av pastoratsgränser inom Göteborgs kyrkliga samfällighet. De alternativ som utreddes var att hela den nuvarande samfälligheten skulle utgöra ett pastorat eller att samfälligheten skulle indelas i sex pastorat och tre församlingar.

I stiftets utredning behandlades ett antal alternativa lösningar för begravningsverksamheten som skulle kunna bli aktuella för det fall stiftsstyrelsen beslutade om en uppdelning av Göteborgs kyrkliga samfällighet. Det alternativ som förordades av utredningen var att en särskild kyrklig samfällighet bildas för utförande av endast begravningsverksamheten och gravskötsel. En sådan lösning kräver dock att det i kyrkoordningen införs en reglering som innebär att det får bildas en sådan samfällighet som en särlösning i Göteborg.

För att inte hämma den demokratiska processen i Göteborg förklarade sig kyrkostyrelsen den 22 september 2014 beredd att lämna förslag till kyrkomötet som möjliggör en undantagslösning för begravningsverksamheten inom det som idag är Göteborgs kyrkliga samfällighet, för det fall detta skulle bli aktuellt.

Stiftets beslut

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift beslutade den 23 april 2015 bl.a. att ändra pastoratsindelningen inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet innebärande tillskapande av sex nya pastorat samt att tre befintliga enförsamlingspastorat ska bestå från och med det datum Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör. Beslutet om indelningsändringen rörande pastoratsindelningen och upplösningen av samfälligheten ska träda ikraft den 1 januari 2018.

Stiftsstyrelsens beslut begärdes beslutsprövat. Svenska kyrkans överklagandenämnd beslöt den 17 september 2015 att överklagandet skulle i viss del avvisas och i övriga delar avslås. Stiftsstyrelsens beslut har därmed vunnit laga kraft.

O 2015:3

Skrivelsen

Kyrkostyrelsen konstaterar inledningsvis att stiftsstyrelsens beslut innebär att det behöver klargöras hur begravningsverksamheten ska skötas i framtiden.

Kyrkostyrelsen föreslår att det i kyrkoordningen införs en särreglering som innebär att det i Göteborgs stift ska få finnas en samfällighet för att fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för gravskötsel. Begravningssamfälligheten kommer att vara en kyrklig samfällighet vilket är en förutsättning för att den ska kunna vara huvudman för begravningsverksamheten (jfr. 1 kap. 1 § begravningslagen). Av den föreslagna bestämmelsen framgår att en sådan samfällighet ska omfatta det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016, att en sådan samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl samt att kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan samfällighet.

Genom införandebestämmelser föreslås vidare att det regleras att Stiftsstyrelsen i Göteborg ges rätt att besluta om en begravningsamfällighet ska bildas och att stiftsstyrelsen då även ska besluta om samfällighetens namn som ska innehålla ordet ”begravningssamfällighet”. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska berörda församlingar och pastorat få tillfälle att yttra sig. Av de föreslagna övergångsbestämmelserna framgår också att om stiftsstyrelsen fattar ett beslut om bildande av en begravningsamfällighet träder samfällighetsbildningen i kraft när Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör, att stiftsstyrelsens beslut ska fattas senast nio månader innan samfällighetsbildningen träder i kraft och att samfälligheten får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter när ett beslut om bildande av samfälligheten har fattats. Det föreslås också i övergångsbestämmelserna att kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6, uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet 2016 överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet.

Den fråga som väcks av skrivelsen handlar, enligt utskottets mening, i grunden om huruvida man i kyrkoordningen är beredd att införa ytterligare en organisatorisk särlösning på den lokala nivån. Här vill utskottet framhålla att, i samband med beslutet om en förändrad struktur för Svenska kyrkan på den lokala nivån 2012, kyrkomötet tog ställning till principen om att inte tillåta fler organisatoriska särlösningar på den lokala nivån. Enligt utskottets mening finns det skäl för att hålla fast vid detta ställningstagande. Om kyrkomötet nu skulle besluta om en särlösning för Göteborg finns det anledning anta att det snart kommer att komma begäran från

andra delar av landet om organisatoriska sÄrlösningar. Enligt utskottets mening är Göteborg nämligen inte ensamt om svårigheterna med att skapa en ändamålsenlig indelning både för församlingsverksamheten och begravningsverksamheten och den risk det för med sig att begravningsverksamheten kan bli styrande för församlings- och pastoratsindelningen. Det torde, enligt utskottet, svårligen kunna motiveras att det i kyrkoordningen medges bildande av en partiell samfällighet för begravningsverksamheten i Göteborg medan detsamma inte görs möjligt på andra håll i landet. Utskottet är mot den här beskrivna bakgrunden inte berett att bifalla kyrkostyrelsens förslag om en sÄrlösning för begravningsverksamheten i Göteborg. Utskottet anser det vidare vara en allvarlig brist att kyrkostyrelsens förslag, som KyrkorÄttsutskottet påpekat i sitt yttrande, inte innehåller kompletta införandebestämmelser utan i stället en vidsträckt delegation av beslutanderätt till kyrkostyrelsen. Även förslaget att kyrkostyrelsen på delegation får utfärda närmare bestämmelser rörande sÄrlösningen, i stället för att denna mer detaljerat regleras i kyrkoordningen, kan ifrågasättas. Sett i ljuset av frågans komplexitet, har också den beredningstid kyrkostyrelsen haft till sitt förfogande varit anmärkningsvärt kort.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet att skrivelsen ska avslås.

Samtidigt har utskottet förståelse för det behov av att kunna separera begravningsverksamheten från övrig verksamhet för att finna en ändamålsenlig församlings- och pastoratsindelning, som kommer till uttryck i skrivelsen. På många håll bildas mycket stora pastorat och denna förändring kan antas i vart fall delvis drivas av begravningsverksamhetens krav. Det finns, enligt utskottet, behov av att kunna samverka lokalt inom begravningsverksamheten utan att detta påverkar församlingsindelningen. Enligt utskottets mening bör därför kyrkostyrelsen ges i uppdrag att till kyrkomötet 2016 överväga ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet.

Beträffande frågan om framtiden för Göteborgs kyrkliga samfällighet vill utskottet framhålla att utskottet naturligtvis respekterar det indelningsbeslut som fattats av stiftsstyrelsen i Göteborgs stift. Om kyrkostyrelsen vid sina överväganden finner det lämpligt bör man kunna återkomma till kyrkomötet 2016 med ett samlat förslag till möjligheter för partiella samfälligheter för begravningsverksamheten i hela landet. Sådana bestämmelser kan då finnas på plats när Stiftsstyrelsens i Göteborgs stift indelningsbeslut beträffande Göteborgs kyrkliga samfällighet träder i kraft. Utskottet är medvetet om att den tidsrymd som detta ger kyrkostyrelsen är knapp men menar att det bör vara möjligt för kyrkostyrelsen att återkomma med ett fÄrdigt förslag till 2016 års kyrkomöte då det redan finns underlag utarbetade i tidigare utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten. Utskottet konstaterar också att det för närvarande pågår en av kyrkostyrelsen tillsatt förnyad utredning om samverkan inom begravningsverksamheten. Denna utredning ska enligt sina direktiv lägga fram sina resultat senast den 31 oktober 2015. Även om innehållet i denna utredning inte är känt kan det inte uteslutas att förslag om partiella samfälligheter kan komma att lämnas av utredningen. För det fall kyrkostyrelsen finner att möjlighet till partiella samfälligheter för begravningsverksamheten bör införas men av någon anledning inte ser sig kunna lägga fram förslag inom den givna tidsramen får kyrkostyrelsen återkomma till 2016 års kyrkomöte och begära förlängd tid för detta. Kyrkomötet får då – i sådant fall – ta ställning till frågan om sÄrlösning för begravningsverksamheten i Göteborg.

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Cecilia Clausen, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Britt Kilsäter och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att närmast före 2 kap. 10 § införa en ny rubrik med lydelsen ”Kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. Församlingens uppdrag

10 a § För att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar får det i Göteborgs stift finnas en kyrklig samfällighet som utgör det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Ett beslut enligt 37 kap. 6 a § som berör någon av de i en sådan begravningsamfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravningsamfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

En sådan begravningsamfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat, har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan begravningsamfällighet samt vad som ska gälla vid upplösning av en sådan samfällighet.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.
2. Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift beslutar om en begravningsamfällighet enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen ska bildas. Stiftsstyrelsen ska samtidigt besluta om samfällighetens namn som ska innehålla ordet begravningsamfällighet. Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska de församlingar som inte ingår i ett pastorat och de pastorat som föreslås ingå i begravningsamfälligheten enligt den indelning som ska gälla från och med den 1 januari 2018 få tillfälle att yttra sig.

3. Om ett beslut enligt punkten 2 fattas träder samfällighetsbildningen i kraft när Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör.
4. Ett beslut enligt punkten 2 ska fattas senast nio månader innan samfällighetsbildningen träder i kraft.
5. När ett beslut enligt punkten 2 har fattats får begravningsamfälligheten förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter.
6. Kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:5y

Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

---

Läronämndens yttrande över skrivelse KsSkr 2015:6 och motion 2015:54*

Från lärosynpunkt är det viktigt att det finns en pastoral ledning av all verksamhet inklusive begravningsverksamheten. Samtidigt konstaterar läronämnden att det inte finns några läromässiga invändningar mot att den kyrkliga organisationen i ekonomiskt och administrativt avseende utformas på olika sätt, så länge klarhet råder om att församlingen är den grundläggande enheten i kyrkan.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

---

* Motion 2015:54 återkallad av motionärerna den 25 september 2015.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:4y

Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet

---

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2015:6.

I skrivelsen lämnas ett förslag till särreglering i kyrkoordningen som innebär att det, för att fullgöra samtliga de uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för gravskötsel, får finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016. Om en sådan begravnings-samfällighet senare ska bildas föreslås Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift få fatta beslut om detta.

Angående frågans beredning noterar Kyrkorättsutskottet det kyrkostyrelsen anför angående den mycket korta remisstiden i ärendet. Kyrkorättsutskottet vill erinra om att kyrkomötet tidigare har uttalat att en ändring i kyrkoordningen ska vara så beredd som dess beskaffenhet kräver (se Kr 2013:6y). Kyrkorättsutskottet noterar vidare att kyrkostyrelsens förslag inte innehåller kompletta införandebestämmelser. Kyrkostyrelsen har i stället föreslagit att kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare införandebestämmelser som behövs för att samfällighetsbildningen ska kunna genomföras. Kyrkorättsutskottet noterar att detta är en mycket ovanlig konstruktion samt att det rör sig om en vidsträckt delegation av beslutanderätt till kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen föreslår vidare en bestämmelse i kyrkoordningen genom vilken kyrkostyrelsen på delegation får utfärda närmare bestämmelser rörande särlösningen, istället för att denna i detalj regleras i kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet noterar att den föreslagna delegationsbestämmelsen uttryckligen berör en särskild enhet, något som tidigare sällan förekom i kyrkoordningen. Samtidigt konstaterar utskottet att det i 2 kap. 10 § andra stycket i kyrkoordningen finns en liknande delegationsbestämmelse där kyrkostyrelsen ges möjlighet att utforma närmare bestämmelser avseende Samfälligheten Gotlands kyrkor. Vidare beslutade 2014 års kyrkomöte att kyrkostyrelsen får utfärda sådana särskilda bestämmelser som behövs för att Tyska Christinae församling ska kunna ingå i ett pastorat (se 35 kap. 11 § i kyrkoordningen). Den sistnämnda bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2015.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Kyrkomötet beslutade 2012 om en förändrad struktur i Svenska kyrkan. Det är enligt min mening olämpligt att, efter endast ett par år, i kyrkoordningen införa bestämmelser om särlösningar som kan leda till ytterligare särlösningar, som kan få genomgripande konsekvenser för strukturen i Svenska kyrkan. Vidare är det inte en god lösning att ge kyrkostyrelsen så vittgående delegationer vad avser genomförandet av den aktuella särlösningen som nu föreslås.

Anders Roos

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:4

Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige

Sammanfattning

I motion 2015:51 föreslås att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

Utskottet anser att frågan, mot bakgrund av det arbete som kyrkostyrelsen redovisar i KsSkr 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, är för tidigt väckt och föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:51.

Motionens förslag

Motion 2015:51 av Bengt Kjellgren och Suzanne Fredborg, Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

Bakgrund

Enligt 3 kap. 5 § i kyrkoordningen gäller från och med den 1 januari 2014 att kyrkofullmäktige ska fastställa antalet ledamöter i fullmäktige till ett udda tal och till minst 15 ledamöter i församlingar med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade samt 35 ledamöter i församlingar med över 20 000 röstberättigade.

Antalet ersättare ska utgöra hälften av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i fullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Före den 1 januari 2014 gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter i församlingar med högst 5 000 röstberättigade, minst 19 ledamöter i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade samt minst 25 ledamöter i församlingar med över 10 000 röstberättigade. I samfälliga kyrkofullmäktige gällde att det skulle vara minst 15 ledamöter i samfälligheter med högst 5 000 röstberättigade, minst 25 ledamöter i samfälligheter med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade, minst 35 ledamöter i samfälligheter med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade samt minst 45 ledamöter i samfälligheter med över 40 000 röstberättigade.

I specialmotiveringen till de bestämmelser som föreslogs i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, sid. 131) konstaterades att de minimital för antalet ledamöter som gällt för kyrkofullmäktige respektive samfällda kyrkofullmäktige skiljt sig åt. Kyrkostyrelsen konstaterade att det enligt de gällande bestämmelserna skulle finnas minst 45 ledamöter i samfällda kyrkofullmäktige i samfälligheter med över 40 000 röstberättigade. Enligt den föreslagna bestämmelsen skulle det minsta antalet ledamöter i de största församlingarna och pastoraten bli 35 ledamöter. Kyrkostyrelsen uttalade att minimiantalet justerades nedåt bl.a. med hänsyn till att det inte skulle finnas någon valkretsindelning vid framtida val till kyrkofullmäktige. När det finns en uppdelning på flera valkretsar krävs det, menade kyrkostyrelsen, fler mandat för att även mindre nomineringsgrupper ska bli representerade och för att nå en rättvis fördelning av mandaten mellan nomineringsgrupperna när man ser på valresultatet i en samfällighet som helhet.

Någon särskild motivering till förändringen när det gäller församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade gavs inte vare sig i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) eller i Strukturutredningens slutbetänkande *Närhet och samverkan*, SKU 2011:2.

2013 års kyrkomöte beslutade, med anledning av motion 2013:28 att uppdra till kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en analys av och eventuellt föreslå ändringar när det gäller de förändrade kraven på minimiantalet fullmäktigeledamöter i församlingar och pastorat. I kyrkostyrelsens skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014* redovisas i bilaga 3, sid. 49 kyrkostyrelsens analys. Kyrkostyrelsen skriver att en promemoria har upprättats och remitterats. I promemorian konstateras att förmågan att besätta mandat i kyrkofullmäktige efter de förändrade minimikraven inte visar sådana problem som motiverar förslag till att åter ändra bestämmelserna. Kyrkostyrelsen anser dock, bland annat mot bakgrund av vad som framförts i några remissvar, att det finns anledning att fortsatt följa utvecklingen i syfte att säkerställa att kyrkoordningen innehåller ändamålsenliga bestämmelser om fullmäktiges storlek. En lämplig åtgärd under denna uppföljning kan bland annat vara att undersöka huruvida initialt tillsatta mandat i berörda enheter fortsatt är tillsatta i slutet av mandatperioden.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:51.
--

Utskottet noterar inledningsvis att det vare sig i kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) eller i Strukturutredningens slutbetänkande *Närhet och samverkan*, SKU 2011:2, gavs någon särskild motivering till förändringen avseende minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige i församlingar med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade. Mot bakgrund av detta delar utskottet motionärernas bedömning att det är viktigt att följa utvecklingen i de församlingar som påverkades av kyrkomötesbeslutet 2012, såsom även kyrkostyrelsen redovisar i skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*. Med beaktande av detta vill utskottet ändå poängtera att ledamötsplatserna i kyrkofullmäktige kunde besättas vid kyrkovalet 2013. Utskottet gör därmed bedömningen att frågan är för tidigt väckt.

Utskottet gör också bedömningen att det är viktigt med en bred delaktighet och ett brett engagemang. Ett sätt att uppnå detta är att inte ha för små beslutande organ.

Utskottet noterar också att det i större utsträckning än idag går att få fler unga som förtroendevalda och att detta kan bidra till att besätta platserna i kyrkofullmäktige. Utskottet vill poängtera vikten av fler engagerade unga i Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår, mot bakgrund av det arbete som kyrkostyrelsen beskriver och den ringa tid som gått sedan beslutet fattades, att motionen avslås.

Uppsala den 23 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Magnus Edin, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2015:51.

Olle Reichenberg och Kåge Johansson.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:5

Sättet att välja biskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:85, i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning om hur Svenska kyrkans biskopsval kan utvecklas för att säkra att biskopskollegiet som helhet innehåller en för hela Svenska kyrkan nödvändig erfarenhet och kompetens. Utskottet föreslår att motionen avslås mot bakgrund av att det anses vara en grundprincip att stiftet själv väljer sin biskop. Utskottet anser dock att motionen väcker viktiga frågor som behöver samtalas kring. Kyrkostyrelsen föreslås därför ges i uppdrag att med utgångspunkt i principen att stiftet utser sin biskop genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:85.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionen uppdra åt kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftet utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar.

Motionens förslag

Motion 2015:85 av Lisa Tegby m.fl., Översyn av sättet att välja biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om hur Svenska kyrkans biskopsval kan utvecklas för att säkra att biskopskollegiet som helhet innehåller en för hela Svenska kyrkan nödvändig erfarenhet och kompetens – med såväl en stor erfarenhetsbredd som kvalificerad teologisk kompetens.

Bakgrund

Allmänt om biskopsval

De allmänna principerna för biskopsval framgår av 8 kap. 7 § i kyrkoordningen. Där av följer att en biskop utses genom ett val i stiftet. Ärkebiskopen utses genom val i alla stift. Rösträtt i dessa val har bara särskilt röstberättigade. Valet ska föregås av ett nomineringsval. Stiftsstyrelsen ansvarar för genomförandet av nomineringsvalet och valet. Vidare följer av 8 § i samma kapitel att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar ska pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhållit röster i nomineringsvalet. I valet får röster bara avges på dem som Ansvarsnämnden förklarar behöriga att biskopsvigas eller på de kandidater som redan är vigda till biskopar.

Före relationsändringen tillsattes biskoparna av regeringen som också hade att förordna om biskopsval när en biskopstjänst blev ledig. Regeringen utnämnde vid tjänstetillsättningen en av tre kandidater som kyrkan föreslagit i särskild ordning. Denna modell brukar kallas presentationsval.

Vid kyrkoordningens tillkomst diskuterades flera förslag kring hur biskopar borde utses. I sin skrivelse till 1999 års kyrkomöte med förslag till kyrkoordning (CsSkr 1999:3 sid. 122 ff.) förordade Centralstyrelsen att biskopar även i fortsättningen skulle tillsättas genom presentationsval, med Kyrkostyrelsen som utnämmande organ. Det främsta skälet för detta förslag angavs vara att presentationsvalet bäst ger uttryck för biskopens roll av att vara hela kyrkans biskop. Även möjligheten för det utnämmande organet att se till att biskopsmötet blir allsidigt sammansatt lyftes fram som ett bärande skäl. Genom sitt förslag frångick Centralstyrelsen det förslag som Nivåutredningen (*Arbetet på olika kyrkliga nivåer – Svenska kyrkans framtida organisation*, SKU 1998:3, s. 159 ff.) lämnat, nämligen att biskopar utses genom direkt valsätt. Andra kyrkolagsutskottet konstaterade (2KL 1999:1 sid. 108 f.) att både ett avgörande val och ett presentationsval var en fullt möjlig modell för biskopsvalen, men ansåg att stiftets inflytande över vem som ska bli biskop borde väga mycket tungt. Samtidigt behövdes enligt utskottet garantier för att den biskop som valdes var beredd att till präster viga både kvinnor och män, så att man genom valet inte hamnade i den situationen att den som stiftet valt inte skulle kunna vigas av ärkebiskopen. Utskottet föreslog därför att det avgörande valet skulle föregås av ett provval som innefattade en officiell nominering av kandidater och att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar – innan biskopsvalet därefter genomfördes – skulle pröva behörigheten hos dem som hade fått en viss andel röster i provvalet. Det slutliga valet skulle endast omfatta de kandidater som Ansvarsnämnden hade behörigförklarat. Kyrkomötet beslutade i enlighet med andra kyrkolagsutskottets förslag.

Kyrkomötets tidigare behandling

Formerna för biskopsval har varit föremål för behandling i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen sedan 2000. Vid kyrkomötena 2003, 2004, 2005 och 2006 avslogs motioner med förslag som på olika sätt berörde formerna för biskopsval. I samtliga fall motiverade Organisationsutskottet sitt förslag om avslag med att sättet för hur biskopar utses skulle komma att behandlas av Demokratiutredningen. Demokratiutredningen föreslog i sitt betänkande *Styra och leda – Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (SKU 2008:1) att gällande ordning med direkt avgörande biskopsval skulle bestå. Utredningen hade vid sin genomgång av de biskopsval som förevarit sedan kyrkoordningens tillkomst funnit att bestämmelserna om biskopsval syntes fungera väl och hade därför inte föreslagit några genomgripande förändringar. Däremot föreslogs bl.a. att begreppet provval ändras till nomineringsval och att i stiftet och dess församlingar anställda diakoner ges rösträtt vid val av biskop. I skrivelsen *Styrning och ledning* till 2009 års kyrkomöte angav kyrkostyrelsen att den delade utredningens uppfattning att det inte finns skäl att göra några mer genomgripande förändringar när det gäller val av biskop och att det finns vägande skäl för en ordning där det är valet som avgör vem som ska bli stiftets biskop. (KsSkr 2009:5, s. 55)

Organisationsutskottet föreslog kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag (O 2009:1). Utskottet behandlade i samma betänkande även motion 2009:32 med förslag om att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att tillsätta en utredning med direktivet att föreslå en förändrad metod att utse biskop och motion 2009:38 med

förslag om att dels (punkten 1) uppdras till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till förändrat förfarande i nomineringsvalet till biskop och dels att (punkten 2) uppdras till kyrkostyrelsen att utreda hur ett biskopsval ska gå till avseende när överklagande kan ske, vilka överklagandetider som kan gälla, vilka regler som ska gälla för förteckningen av de röstande och vilka grupper i valmanskåren som ska behöva ha ersättare. Utskottet föreslog kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag avseende val av biskop och att bifalla motion 2009:38, punkten 2 samt att, med anledning av motion 2009:32 och 2009:38, punkten 1, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en skyndsam översyn av formerna för biskopsvalen och återkomma till kyrkomötet med förslag till förbättringar. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Till 2010 års kyrkomöte lämnade kyrkostyrelsen i sin skrivelse *Ändringar i kyrkoordningen* (KsSkr 2010:3) vissa smärre förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om biskopsval. Kyrkostyrelsen anförde att det fanns tungt vägande skäl mot att införa en mer detaljerad reglering i kyrkoordningen om hur valet ska genomföras. Kyrkostyrelsen konstaterade också att Demokratiutredningen vid sin genomgång av de biskopsval som förevarit sedan kyrkoordningens tillkomst hade funnit att bestämmelserna om biskopsval syntes fungera väl och man var därför inte beredd att lägga fram annat än mer begränsade förslag till ändringar i bestämmelserna om biskopsval. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Vid 2010 års kyrkomöte motionerades om att kyrkomötet skulle uppdras till kyrkostyrelsen att se över reglerna för nominering av kandidater i biskopsvalet, om diakoners i utlandstjänst rösträtt vid biskopsval, samt om att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att föreslå en ändring i kyrkoordningen så att preferensröstning (Single Transferable Vote System) kunde införas vid val av biskop. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande O 2010:7 kyrkomötet att avslå samtliga motioner. För en utförligare redogörelse hänvisas till betänkandet samt till motion 2010:50 avseende preferensröstning. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkomötet 2012 avslog en motion (2012:39) i vilken det föreslagits att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att se över formerna för biskopsval så att de kan förenklas och förbilligas. Organisationsutskottet förordade avslag på motionen och angav bl.a. att biskopsvalen i huvudsak fungerar tillfredsställande (O 2012:4).

Biskopsmötet

Biskopsmötet består av stiftets biskopar och är reglerat i kyrkoordningens 13:e kapitel. Av bestämmelserna där framgår att ärkebiskopen regelbundet ska kalla biskopsmötet till samråd om stiftsledningen och ämbetsansvaret. Biskopsmötet ska också, på begäran av kyrkostyrelsen, yttra sig i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt (12 kap. 3 a § i kyrkoordningen). Biskopsmötet ska också ha tillsyn över biskoparnas verksamhet. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar (57 kap. 2 § i kyrkoordningen).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:85.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionen uppdra åt kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen om att stiftet utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar.

Motionen väcker viktiga frågor. Det gäller frågor kring biskopsval i stort, biskopsmötets funktion och vilka kompetenser som är önskvärda hos en biskop, liksom hos biskopskollegiet i stort. Utskottet anser att det är viktigt att kontinuerligt samtala kring dessa frågor. Utskottet är dock inte berett att ge kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag som motionärerna efterfrågar. Utskottet menar att biskopens roll och ansvar i första hand är knutet till stiftet och utskottet menar därför att stiftets intressen väger tyngre än det mer övergripande intresset av bredd i biskopskollegiet. Mot bakgrund av detta menar utskottet att grundprincipen ska vara att stiftet väljer sina biskopar och att motionen bör avslås.

Som framhållits ovan väcker motionen ett antal viktiga frågor. Utskottet vill därför med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar. Enligt utskottets mening bör denna översyn innehålla de inledningsvis uppräknade frågeställningarna. Mot bakgrund av det ovan sagda anser utskottet emellertid att det är viktigt att kyrkostyrelsen i sin översyn har som utgångspunkt att stiftet självt utser sin biskop.

Uppsala den 24 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Cecilia Clausen, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:6

Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen

Sammanfattning

I motionen föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag som innebär att antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen, utöver ärkebiskopen och ärkebiskopens ersättare, beslutas inför varje mandatperiod. Utskottet föreslår, mot bakgrund av att man anser att den nuvarande ordningen fungerar väl och att den ordning som föreslås i motionen kan medföra problem av såväl demokratisk som administrativ natur, att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:77.

Motionens förslag

Motion 2015:77 av Mats Hagelin, Antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen, utöver ärkebiskopen och ärkebiskopens ersättare, beslutas inför varje mandatperiod.

Bakgrund

Regleringen

Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen regleras i 12 kap. 5 § i kyrkoordningen. Där sägs att kyrkostyrelsen består av ärkebiskopen och 14 ledamöter som väljs av kyrkomötet. Vidare anges att för de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare samt att kyrkomötet, efter förslag från biskopsmötet, också ska välja en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

Bakgrunden till bestämmelserna

Beslut om att inrätta ett allmänt kyrkomöte fattades redan av 1862–1863 års riksdag. Det var dock först med tillkomsten av den första lagen om Svenska kyrkan (SFS 1982:942) som kyrkomötet började sammanträda årligen. I samband med 1982 års kyrkomötesreform fick kyrkomötet också ett beredande och verkställande organ, Svenska kyrkans centralstyrelse.

I det utredningsbetänkande som låg bakom propositionen med förslag till 1982 års lag om Svenska kyrkan, *Reformerat kyrkomöte, kyrklig lagstiftning m.m.* (SOU 1981:14) föreslog 1979 års kyrkomöteskommitté att kyrkomötet ensamt skulle ha att meddela föreskrifter inom vissa av de områden som tidigare karaktäriserats som kyrkolag och som därmed hade stiftats av regeringen gemensamt med riksdagen och med samtycke från allmänt kyrkomöte.

Kyrkomöteskommittén ansåg att en kyrkostyrelse i egentlig mening inte kunde tillskapas med då gällande relationer mellan staten och kyrkan eftersom regeringen fick anses utgöra kyrkans styrelse. Detta torde, enligt kommittén, dock inte hindra att kyrkomötet, beträffande frågor som skulle komma att falla inom dess kompetensområde, delegerade viss beslutanderätt och överlämnade verkställigheten av sina beslut till ett särskilt organ. Beslutet om att inrätta en sådan centralstyrelse borde, enligt kommittén, emellertid ankomma på kyrkomötet självt och endast vissa grundläggande bestämmelser borde ges i lag. Enligt kommitténs mening borde antalet ledamöter i centralstyrelsen begränsas för att det inte skulle behöva inrättas något särskilt arbetsutskott. För att garantera en tillräcklig representation skulle antalet ledamöter vara minst elva.

I propositionen (prop. 1981/82:192) anförde föredragande statsrådet att det, mot bakgrund av att kyrkomötet föreslogs få utökade arbetsuppgifter, var nödvändigt att kyrkomötet också fick ett beredande och verkställande organ. Han anförde vidare att inte minst det faktum att kyrkomötet enligt förslaget i propositionen skulle sammanträda varje år torde göra det nödvändigt med ett permanent organ för verkställighet och beredning av kyrkomötets ärenden. I propositionen föreslogs därför bestämmelser om att det skulle finnas en centralstyrelse för att verkställa och bereda kyrkomötets beslut. När det gällde frågan om antalet ledamöter anfördes i propositionen följande.

Övriga ledamöter i centralstyrelsen (förutom ärkebiskopen, förf. anm.) bör enligt min mening väljas av kyrkomötet. Som kommittén har anført bör antalet begränsas för att särskilda arbetsutskott inte skall behövas. Samtidigt är det viktigt att styrelsen får en bred representation. Jag förordar att antalet ledamöter, förutom ordföranden, bestäms till högst 14. (prop. 1981/82:192, sid. 36)

Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag.

Vid tillkomsten av 1992 års kyrkolag upphävdes lagen (1982:942) om Svenska kyrkan. Bestämmelserna om centralstyrelsen överfördes, i här relevant avseende, direkt till den nya kyrkolagen utan att frågan om antalet ledamöter närmare kommenterades. Vid relationsförändringen ersattes styrelsen för Stiftelsen för rikskyrklig verksamhet (SFRV) och Svenska kyrkans centralstyrelse av kyrkostyrelsen¹. I samband härmed fick 12 kap. 5§ i kyrkoordningen, utan att frågan om antalet ledamöter och ersättare närmare diskuterades i förarbetena, den lydelse den har idag.

---

¹ Mellan dessa båda organ rådde persongemenskap. Enligt 3 § i stadgarna för Stiftelsen för rikskyrklig verksamhet skulle styrelsen bestå av de personer som tillika var ledamöter i Centralstyrelsen med dem för dem valda ersättarna som ersättare.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:77.

Enligt utskottets mening har de bestämmelser som gällt sedan 2000 med ett fast antal ledamöter i kyrkostyrelsen fungerat väl och det finns av det skälet ingen anledning till förändring. Tvärtom är det, enligt utskottet, viktigt med en bred representation och av stort värde att antalet ledamöter i kyrkostyrelsen är fast då detta ger en önskvärd stabilitet.

Utskottet ser vidare att det skulle kunna uppstå problem om antalet ledamöter skulle vara variabelt. Ett sådant är att den proportionella röststyrkan i kyrkostyrelsen skulle kunna påverkas genom taktiska överväganden vid fastställande av antalet ledamöter. Enligt utskottet medför en sådan ordning också att beredningsproceduren inför valet av kyrkostyrelsen, som redan med dagens bestämmelser kan bli svåröverskådlig, ytterligare kompliceras.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 23 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motionen.

Olle Reichenberg och Kåge Johansson

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:7

Den nationella nivåns uppgifter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:3 i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheten till ändring i kyrkoordningen som gör det möjligt för Svenska kyrkan på nationell nivå att i sitt uppdrag också ha möjlighet att utföra verksamhetsuppgifter. Utskottet menar att den reglering av uppgifter och ansvarsområden som finns för kyrkans olika nivåer är ändamålsenlig och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:3.

Motionens förslag

Motion 2015:3 av Karl-Gunnar Svensson, Svenska kyrkans uppgifter på nationell nivå

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten till ändring i kyrkoordningen som gör det möjligt för Svenska kyrkan på nationell nivå att i sitt uppdrag också ska ha möjlighet att utföra verksamhetsuppgifter enligt motionens intentioner om kyrkostyrelsen skulle anse det vara nödvändigt.

Bakgrund

Lag om Svenska kyrkan

Den nationella nivåns uppdrag regleras ytterst i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. I lagens 1 § anges att "Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trosamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ." I lagens 6 § anges vidare att "Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i." Sistnämnda mening ger uttryck för en subsidiaritetsprincip, d.v.s. att beslut inte ska fattas på högre nivå än nödvändigt. Kyrkomötet kan dock besluta om generella bestämmelser på områden som hör till stiftens och församlingarnas grundläggande uppgifter, t.ex. när det gäller gudstjänster och diakoni. (prop. 1997/98:116 s. 59)

Regeringen angav i sitt principbeslut 1995 att det i lag borde anges att församlingarna och stiftens ansvarar lokalt och regionalt för kyrkans verksamhet och att det ska finnas ett kyrkomöte som företrädare för helheten (prop. 1995/96:80 s. 16). När det gäller kyrkomötets – den nationella nivåns – uppgifter och kompetens

framhöll 1995 års kyrkomöte att Svenska kyrkan på nationell nivå har att ”ta ansvar för sina gemensamma angelägenheter i fråga om information, utbildning, normgivning, samråd och ekumeniska relationer liksom när det gäller att vara kyrkans gemensamma röst och företräda henne inför samhället i stort”. Vidare framhöll kyrkomötet att stift och församlingar, till skillnad från Svenska kyrkan på nationell nivå, är ”pastorala områden”. (2KL1995:1 s. 32)

Kyrkoordningen

Bestämmelser om den nationella nivåns uppdrag återfinns i kyrkoordningens 10:e kapitel. Den första paragrafen överensstämmer med 1 och 6 §§ i lagen om svenska kyrkan och i kapitlets övriga paragrafer redogörs för ansvarsfördelningen mellan de nationella organen. Av 2 § framgår att kyrkomötet ska utfärda bestämmelser om vissa angivna områden. Av 3 § framgår att kyrkostyrelsen företräder trossamfundet Svenska kyrkan. Den bereder och verkställer kyrkomötets beslut och har förvaltande uppgifter. I paragrafen följer sedan en uppräkningslista av vad kyrkostyrelsen ska göra, nämligen

1. stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet,
2. ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder,
3. svara för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund
4. samordna Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och internationell diakoni,
5. ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplanerna för dessa samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning,
6. svara för det kyrkliga utjämnningssystemet,
7. ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem,
8. främja forskning av betydelse för Svenska kyrkan, och
9. verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning.

När det gäller den i första punkten angivna uppgiften att stödja, ska nationell nivå rikta sig mot stiftet och inte direkt till församlingsnivån. I kyrkoordningsskrivelsen anges att denna begränsning inte hindrar att organ på den nationella nivån har direktkontakter med församlingarna, t.ex. när det gäller insamlingsarbete för Svenska kyrkans internationella arbete eller erbjuder t.ex. vissa specialistutbildningar. (CsSkr 1999:3 s. 2–141 och 2–377)

Kyrkostyrelsens ställning och huvuduppgifter är närmare angivna i kyrkoordningens 12:e kapitel.

Stifts och församlingars uppdrag

Församlingens uppdrag regleras i kyrkoordningens 2 kapitel. Där anges i 1 § bl.a. ”Församlingen är det lokala pastorala området. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.” Stiftets uppdrag regleras i kyrkoordningens 6 kapitel enligt följande. ”Stiftet är det regionala pastorala området. Dess grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Stiftet har också förvaltande uppgifter.”

Stifts och församlingars grundläggande uppgift anges också på samma sätt i 4–5 §§ i lagen om svenska kyrkan.

Sedan år 2000 har kyrkomötet vid flera tillfällen behandlat motioner som syftat till att skapa en rikstäckande struktur eller nationell finansiering för olika verksamheter. Det har rört kristna friskolor (betänkande KI 2000:5, motion 2000:22 och betänkande KI 2001:2, motion 2001:87), en rikstäckande begravningsbyrå för Svenska kyrkan (betänkande EE 2004:6, motion 2004:22), en Svenska kyrkans bank (betänkande EE 2005:6, motion 2005:32), användande av den nationella nivåns kapital för bidrag till finansiering av lokala äldreboenden (betänkande EE 2008:6, motion 2008:47), nationell handlingsplan för kyrkans sociala roll och aktiviteter för fattigdomsbekämpning (betänkande KI 2013:1, motion 2013:25 och 2013:26) samt nationellt hjälpcentrum för konvertiter (betänkande KI 2014:18, motion 2014:70). I samtliga fall avslog kyrkomötet motionerna, i huvudsak mot bedömningen att förslagen inte rört sådant som är en uppgift för den nationella nivån. Gällande friskolorna menade kyrkomötet att det personella och ekonomiska engagemang som krävs var en uppgift för den lokala nivån, beträffande en rikstäckande begravningsbyrå att en sådan verksamhet inte ryms inom trossamfundets kärnverksamhet, angående finansiering av äldreboenden att det inte var en uppgift för den nationella nivån, angående nationell handlingsplan m.m. att den nationella nivån inte ska finansiera det sociala arbetet som utförs på lokal nivå och beträffande nationellt hjälpcentrum för konvertiter att det pastoralas ansvaret för de som konverterat ligger i församlingarna. Se vidare respektive betänkande för en utförligare beskrivning.

Även till årets kyrkomöte föreligger motioner med initiativ som har nationell prägel, nämligen motion 2015:28 *Nationellt hjälpcentrum för konvertiter*, motion 2015:66 *Eget produktionsbolag*, motion 2015:22 *Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande* och motion 2015:86 *Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016*.

Förslag beträffande nationell nivå som stöd- och samordningsfunktion

Nationell nivå har under senare tid, vid två tillfällen, föreslagits inta en roll av direkt stödjande/samordnande/kvalitetssäkrande slag gentemot församlingarna, nämligen i utredningarna SKU 2009:2 *Arbetsformer i förändring – församlingens uppgift och förutsättningar* och SKU 2013:3 *Att färdas väl – hur Svenska kyrkan kan navigera i välfärden*. I det först nämnda fallet föreslog utredaren att kyrkostyrelsen skulle ges bemyndigande att fastställa en ordning för medgivande som krävs innan en församling startar begravningsbyråverksamhet. Ordningen föreslogs utgöra en slags nationell kvalitetsnorm för begravningsbyråverksamhet. I det andra fallet föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att ta initiativ till en nationell samarbetsorganisation för Svenska kyrkans välfärdsverksamheter. Samarbetsorganisationen skulle bl.a. ges rätten att utfärda tillstånd för bedrivande av viss verksamhet. Kyrkostyrelsen har inte valt att gå vidare med något av dessa förslag.

Kyrkostyrelsens pågående arbete

Av verksamhetsberättelsen i *Årsredovisning 2014 Svenska kyrkans nationella nivå* framgår att det under året tagits fram underlag med förslag till fortsatt arbete med Svenska kyrkans uppdrag och roll i den svenska välfärden. Arbetsprocessen har utgått från frågor om kyrkans uppdrag, identitet och roll och bearbetas parallellt med utveckling av råd och riktlinjer. I det fortsatta arbetet ingår bland annat att ta fram en Plan för diakoni i Svenska kyrkan, kommunikation och implementering av platt-

formen *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden* och att skapa vägledningsmaterial utifrån plattformen. (KsSkr 2015:2 s. 18 f.) Det diakonala utvecklingsarbetet finns också med som ett särskilt prioriterat område för åren 2016–2018, vilket framgår av kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016-2018* (KsSkr 2015:1 s. 10). Av samma skrivelse framgår att även arbetet med asylsökande och flyktingar är ett område med särskild prioritet de kommande åren. Kyrkostyrelsen anger bl.a. följande.

Det ökade antalet asylsökande i Sverige som beskrivs i omvärldsanalysen innebär att migrations-, flykting- och integrationsfrågor utvecklats till centrala områden i en strävan efter ett hållbart samhälle. Stiftelsen får därför kontinuerligt stöd till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte inom dessa områden. En stödfunktion kommer också att etableras på nationell nivå i samråd med stiftelsen för att bistå stift och församlingar med kunskap och aktuell information för deras arbete med asylsökande och flyktingar. (KsSkr 2015:1 s. 8 ff.)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:3.

Utskottet delar vad som uppfattas vara de bakomliggande intentionerna till motionen, nämligen att det är viktigt att Svenska kyrkan hittar former för att på bästa sätt möta rådande utmaningar i samhället. Utskottet menar dock att den reglering av uppgifter och ansvarsområden som finns för kyrkans olika nivåer är ändamålsenlig. När det gäller de verksamhetsområden som motionären särskilt lyfter fram, flyktingmottagande och välfärdsfrågor, menar utskottet att den nationella nivån har en viktig uppgift som stödjande och samordnande funktion. Det är angeläget att det arbete som påbörjats i dessa frågor på nationell nivå utvecklas och stärks, så att den goda vilja som finns i församlingar och stift kan ges bästa förutsättningar. Själva utförandet av verksamhetsuppgifter sker däremot enligt utskottets mening bäst på lokal och regional nivå.

Mot bakgrund av att utskottet inte anser det finnas behov av att förändra gällande reglering menar utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 23 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:8

Sammanläggningar av församlingar och pastorat

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:70, i vilken det efterfrågas ett uppdrag till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000. Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar, liksom även delningar av församlingar och pastorat. Mot bakgrund av att det på många håll pågår förändringsprocesser som nyligen initierats anser dock utskottet att det är för tidigt att ge kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag som efterfrågas. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:70.

Motionens förslag

Motion 2015:70 av Margareta Andersson, Utvärdera sammanläggningar av församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdraga till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som skett sedan år 2000.

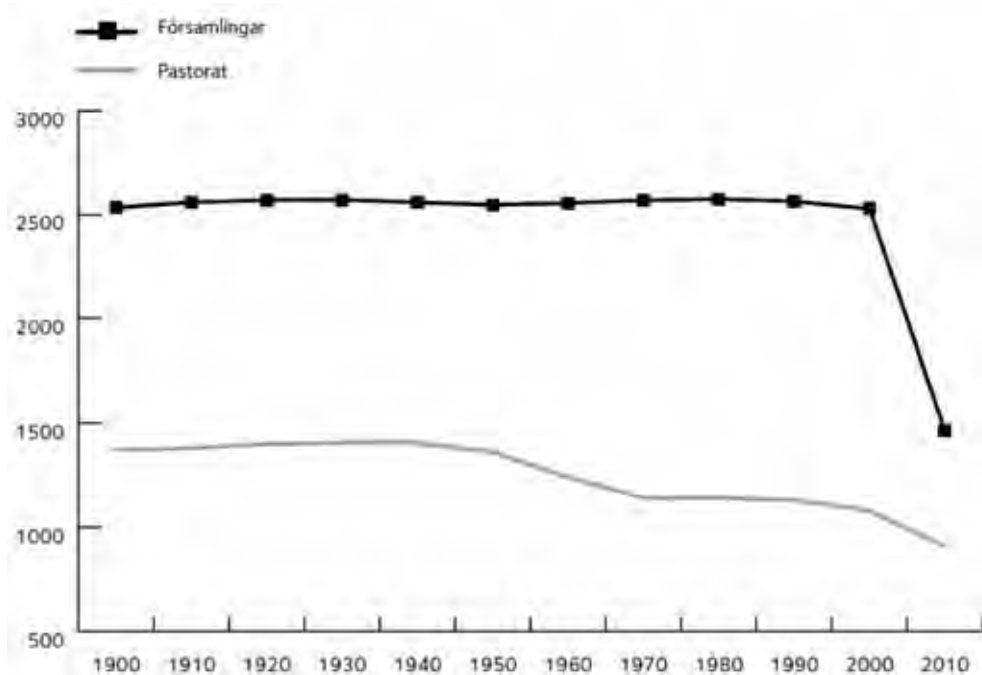
Bakgrund

I betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) lämnas en ingående redogörelse över framväxten av Svenska kyrkans lokala organisation och struktur, från medeltiden och framåt. Det framgår bl.a. att under 1900-talets 100 år minskade antalet församlingar i Svenska kyrkan med 0,6 procent, från 2 533 till 2 517. Redan under 2000-talets tio första år minskade dock antalet församlingar dramatiskt, med 40,3 procent, från 2 517 till 1 467. Diagrammet nedan ger en sammanfattande bild av de ändringar som har skett i församlings- och pastoratsindelning sedan år 1900. Det framgår tydligt att det efter år 2000 har skett en påtaglig trendförändring i fråga om församlingsindelningen. Kurvan för ändringar i pastoratsindelningen ser mycket annorlunda ut. Det är fråga om en minskning i båda fallen men år 2000 markerar inget påtagligt trendbrott vad gäller pastoratsindelningen utan det är snarast en naturlig fortsättning på det som gällt sedan mitten av 1900-talet. (SKU 2011:2 s. 162 ff.)

I och med relationsändringen mellan kyrkan och staten år 2000 blev frågor om församlingsindelningen en inomkyrklig angelägenhet. Före år 2000 var det i första hand Kammarkollegiet och i vissa fall regeringen som beslutade om ändringar i för-

samlingsindelningen. Utgångspunkten för de nya inomkyrkliga bestämmelserna var att på sikt skapa en för Svenska kyrkan mer ändamålsenlig struktur i indelningshänseende än den dåvarande. (SKU 1998:4 s. 197) Det ansågs viktigt att införa vissa kriterier för en församling, något som dessförinnan saknats. Kriterierna, som utarbetades av Teologiska expertgruppen, togs in i tre punkter i kyrkoordningens 37:e kapitel Ändringar i indelningen, 2 §. Punkterna rörde 1) minimikrav på veckovis gudstjänstfirande, 2) krav på minst ett invigt kyrkorum och 3) krav på förekomst av företroendevalda. I andra stycket angavs att en församling som inte uppfyller dessa kriterier vid särskilda skäl fick undantas från en indelningsändring. Idag återfinns dessa kriterier, med i huvudsak motsvarande innebörd, i 37 kap. 3 § kyrkoordningen. Sedan den 1 januari 2014 gäller dock för församlingar som ingår i ett pastorat att kravet på gudstjänstfirande är kopplat till vad som anges i församlingsinstruktionen.

Ändringar av antalet församlingar och pastorat 1900–2010

(SKU 2011:2 s. 163)

Den 1 januari 2015 fanns 1 365 församlingar i Svenska kyrkan och 258 pastorat.

I Strukturutredningens (SKU 2011:2) uppdrag låg att göra en inventering av det utvärderingsmaterial som ett antal stift låtit ta fram över 2000-talets indelningsändringar. Med utgångspunkt i befintligt material skulle utredningen överväga behovet av en samlad utvärdering ur olika aspekter av strukturförändringarna under 2000-talet. Till det som särskilt borde uppmärksammas hörde dels genomförandet av strukturförändringar och deras betydelse för demokrati och delaktighet, dels strukturförändringarnas betydelse för gudstjänst- och församlingssliv och dels strukturförändringarnas betydelse för ekonomi och administration. I strukturutredningens bilagedel finns som bilaga 2 en sammanställning av utvärderingsmaterialet med följande rubriker.

- Stiftens policy och utredningar om indelningsändringar
- Sammanläggningseffekter på medlems- och verksamhetsutvecklingen bland Svenska kyrkans församlingar 1995–2008
- Ekonomiska perspektiv på sammanläggningar
- Utjämningsseffekt från sammanläggningar

- Ändringar i den lokala indelningen och könsfördelningen bland kyrkoherdar m.m.
- Förändring av antalet förtroendevalda under 2000-talet
- Utvärderingar från stiftet

O 2015:8

Utifrån tillgängligt material fann Strukturutredningen det inte nödvändigt att göra ett motsvarande arbete. Som sammanfattande slutsats angav utredningen följande.

För vårt arbete med Svenska kyrkans struktur på lokal nivå finns inte några entydiga resultat från de omfattande indelningsändringarna av det slaget att de kan läggas som en grund för våra förslag. Att indelningsändringar i sig inte synes spela någon avgörande roll för utvecklingen av församlings- och gudstjänstliv kan ändå vara ett viktigt resultat.

(SKU 2011:2 s. 170 ff.)

Frågan om församlingssammanläggningar behandlades av kyrkomötet 2010 (O 2010:4 *Större rättssäkerhet vid församlingssammanläggningar*, motion 2010:54). Motionärerna önskade att en stiftsstyrelsens beslut i ett indelningsärende skulle kunna bli föremål för överklagande, men kyrkomötet avslog motionen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:70.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är viktigt att utvärdera gjorda sammanläggningar. Utskottet vill emellertid i sammanhanget också erinra om att det sker delningar av församlingar och att förutsättningarna för detta kraftigt förändrades genom kyrkomötets strukturbeslut 2012. Enligt vad utskottet erfarit pågår, på många håll, alltfjämt diskussioner om hur dessa nya möjligheter ska utnyttjas. Utskottet menar att en samlad utvärdering av gjorda sammanläggningar bör genomföras tillsammans med en utvärdering av genomförda delningar. Utskottets uppfattning är att det ser mycket olika ut runt om i stiftet, inte minst gällande förekomsten av utvärderingar på stiftsnivå av indelningsändringar. Eftersom ändringar i indelningen alltid medför faktiska förändringar i de församlingar och pastorat som berörs, är det enligt utskottets mening mycket viktigt att stiftet i sin tillsyns- och främjande-roll utvärderar och analyserar vad gjorda förändringar inneburit. Inte minst är tillsyn gällande de anställdas arbetsmiljö och de förtroendevaldas roll samt församlingarnas upplevelser av gjorda förändringar viktig. Det handlar ytterst om att kontinuerliga följa huruvida gjorda förändringar varit till gagn för församlingarnas förmåga att utföra den grundläggande uppgiften.

Mot bakgrund av att det inom många stift fortfarande pågår ändringsprocesser rörande indelningen och att dessa nyligen initierats, menar utskottet att det är för tidigt att ge kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag som motionären efterfrågar. Motionen bör därför avslås.

Uppsala den 23 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:9

Mer inflytande för barn och unga

Sammanfattning

I motion 2015:75 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär *dels* att valbarhetsåldern sänks till 16 år och *dels* att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Utskottet föreslår att motionen ska avslås. När det gäller frågan om sänkt valbarhetsålder konstaterar utskottet att, eftersom kyrkliga enheter utför myndighetsuppgifter, en sänkt valbarhetsålder inte är möjlig. När det gäller frågan om mandat i kyrkostyrelsen anser utskottet att en sådan ordning som föreslås i motionen inte är i överensstämmelse med kyrkans demokratiska principer.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:75 av Kekke Paulsson och Karin Janfalk, Mer inflytande för barn och unga

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att valbarhetsåldern sänks till 16 år i val till Svenska kyrkans beslutande organ.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen.

Bakgrund

Valbarhetsålder

Gällande bestämmelser

Bestämmelserna om valbarhet till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan återfinns i 33 kap. 4 § i kyrkoordningen. Där sägs att valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill gäller att man ska vara folkbokförd i församlingen,

om det gäller val till församling, en församling som ingår i pastoratet om det gäller val till pastoratet samt en församling inom stiftet om det gäller val till stiftet.¹

Vidare finns i paragrafens andra stycke en särreglering för de som tillhör en icke-territoriell församling.

Paragrafens tredje stycke innehåller en hänvisning till 38 kap. 19 a § vilken innehåller en föreskrift om att valbarheten vid val till kyrkomötet är inskränkt till valkretsen samt en hänvisning till 39 kap. 20 § som innehåller föreskrifter om det indirekta valet av de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som, enligt 11 kap. 2 §, väljs av utlandsförsamlingarna.

I sista stycket erinras om bestämmelserna om valbarhetshinder i 33 kap. 5–9 §§.

Tidigare behandling

Redan vid 1984 års kyrkomöte föreslogs i en motion att kyrkomötet skulle uppdra till Svenska kyrkans centralstyrelse att utreda frågan om rösträtts- och valbarhetsålder vid de kyrkliga valen (vid denna tid gällde en 18-årsgräns för såväl rösträtt som valbarhet). Motionen resulterade, efter att yrkandet hade justerats i plenardebatten, i den av Centralstyrelsen tillsatta s.k. Delaktighetsutredningen. Denna utredning tog fram olika modeller för delaktighet i församlingens styrelse men lade inte fram några förslag gällande rösträtts- eller valbarhetsålder.

Vid kyrkoordningens tillkomst föreslogs i utredningsbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) att rösträttsåldern vid kyrkliga val skulle vara 16 i stället för 18 år vilket senare också blev kyrkomötets beslut. Däremot föreslogs ingen sänkning av valbarhetsåldern. Utredningen anförde.

Vi har inledningsvis undersökt de rättsliga förutsättningarna för en sänkning av nuvarande åldersgräns för rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val, vilken ju är densamma som myndighetsåldern, 18 år. Vi har därvid kommit till slutsatsen att särskilt som beslutanderätten för kyrkliga organ även fortsättningsvis kommer att i viss utsträckning innefatta myndighetsutövning är en lägre valbarhetsålder inte möjlig.” (SKU 1998:4, sid. 81)

Mandat i kyrkostyrelsen

Regleringen

Antalet ledamöter i kyrkostyrelsen regleras i 12 kap. 5 § i kyrkoordningen. Där sägs att kyrkostyrelsen består av ärkebiskopen och 14 ledamöter som väljs av kyrkomötet. Vidare anges att för de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare samt att kyrkomötet, efter förslag från biskopsmötet, också ska välja en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

Tidigare behandling

Frågor om ungas deltagande i förtroendevalda organ på nationell nivå har varit uppe till behandling i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen.

2008 beslöt kyrkomötet att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå former för ungas delaktighet på den nationella nivån i Svenska kyrkan. I bilaga 3 till kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*,

¹ Det bör observeras att kyrkostyrelsen i skrivelse KsSkr 2015:3, avsnitt 4, till årets kyrkomöte föreslår en något ändrad lydelse av denna paragraf. Kyrkostyrelsens förslag innebär dock inte någon ändring av valbarhetsåldern.

redovisar kyrkostyrelsen (sid. 57) hur man tagit om hand uppdraget. Av redovisningen framgår bland annat att tänkbara förslag har diskuterats med företrädare för Svenska Kyrkans Unga och att även kyrkomötets presidium och företrädare för nomineringsgrupperna har involverats i samtalen. Vidare framhålls att Svenska Kyrkans Unga har utvecklat de ungas kyrkomöte där exempelvis representanter från SALT – barn och unga i EFS deltar i arbetet med att lämna synpunkter på inkomna motioner till kyrkomötets ledamöter. Kyrkostyrelsen anför vidare att man, efter samråd med kyrkomötets presidium, vill ge kyrkomötets ledamöter ytterligare en möjlighet att lyssna på barn och unga inför beredningsarbetet av ärenden till kyrkomötet. Tanken är att bereda Svenska Kyrkans Unga förutsättningar för ett sådant möte med företrädare för nomineringsgrupperna. Denna möjlighet kommer att erbjudas inom kyrkomötets ram i direkt anslutning till kyrkomötet, första gången 2016.

Kyrkomötet 2011 hade att ta ställning till en motion (motion 2011:18) i vilken bland annat föreslogs ändringar i kyrkoordningen av innebörd att ledamöter i Svenska Kyrkans Ungas förbundsstyrelse skulle ges rätt att delta i kyrkomötets arbete och väcka motioner. Organisationsutskottet föreslog i betänkande O 2011:13 kyrkomötet att avslå motionen. Utskottet anförde att även om Svenska Kyrkans Unga fick sägas ha en särställning som kyrkans barn- och ungdomsorganisation fanns det fler grupper, såväl barn- och ungdomsorganisationer som andra, som skulle kunna göra anspråk på att få delta i kyrkomötets arbete, något som utskottet ansåg talade mot att bifalla motionen. Utskottet menade också att förslaget inte var godtagbart på demokratiska grunder då det medförde att en person skulle kunna sitta i kyrkomötet både som vald ledamot och som deltagande representant för Svenska Kyrkans Unga. Vidare hänvisade utskottet till kyrkostyrelsens uppdrag att öka ungas delaktighet som beskrivits ovan och det arbete som kyrkostyrelsen bedriver i anledning av uppdraget. Enligt utskottets uppfattning borde inte denna process föregripas. Utskottet underströk emellertid att man bejakade synen att det är viktigt att barn och unga ges plats i de demokratiska processerna i kyrkan och att det är nödvändigt att hitta modeller för hur detta kan ske. En sådan idé som man diskuterat i utskottet var möjligheten att adjungera t.ex. ordföranden i Svenska Kyrkans Unga till kyrkostyrelsen. Kyrkomötet följde utskottets förslag att avslå motionen.

Vid förra årets kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet en motion (motion 2014:95) som bland annat föreslog att kyrkomötet skulle anta Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer kring generationsspridning i beslutande organ och råd som utses av kyrkomötet och kyrkostyrelsen. Principerna innebär att 20 procent av ledamöterna i beslutande organ ska vara under 30 år. Utskottet föreslog (betänkande O 2014:12) kyrkomötet att avslå motionen men att, med anledning av motionens förslag om att anta de principer som nämnts ovan, anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Målet skulle därmed vara att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år. Utskottet framhöll inledningsvis att frågan om hur kyrkan ska kunna få fler yngre ledamöter i beslutande organ är mycket angelägen för alla nivåer i kyrkan och att det är av stor betydelse att de förtroendevalda även i åldershänseende är representativa och att även ungas kompetens och erfarenheter tas tillvara vid beslutsfattande. Dock ansåg utskottet inte att motionen kunde bifallas, dels eftersom man ansåg det inte vara lämpligt att anta andra organisationers principer som sina egna och dels eftersom motionen innehöll en otydlighet i fråga om vilka organ som skulle komma att omfattas av Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer. Utskottet anförde att man förutsatte att kyrkostyrelsen regelbundet skulle följa upp hur väl målsättningen uppnås och rapportera denna uppföljning till kyrkomötet. Kyrkomötet

beslöt i enlighet med utskottets förslag. I bilaga 3 till sin skrivelse KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*, anför kyrkostyrelsen (sid. 44) att man bereder sina nomineringar med målet att minst 20 procent av de som föreslås till uppdrag är under 30 år från och med den 1 juli i år. Kyrkostyrelsen anför vidare att uppföljning bör genomföras i början av det fjärde året varje mandatperiod som ett underlag för tillträdande kyrkomöte och kyrkostyrelse.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:75.

Utskottet vill inledningsvis framhålla betydelsen av att barn och unga görs delaktiga i beslutsprocesser i kyrkan, inte minst på nationell nivå. Som framgår av kyrkostyrelsens redovisning i bilaga 3 till KsSkr 2015:2, *Årsredovisning för Svensk kyrkans nationella nivå 2014*, pågår sedan flera år tillbaka ett arbete för att stärka sådana strävanden. Utskottet, som härvid vill framhålla betydelsen av att kyrkostyrelsens arbete med frågor om barns och ungas delaktighet inte stannar av, noterar den möjlighet som avses erbjudas nomineringsgruppernas företrädare att vid ett möte inför beredningsarbetet 2016 lyssna in synpunkter från barn och unga.

Enligt utskottets uppfattning visar dock de förslag som läggs fram i motion 2015:75 inte rätt väg för ökad delaktighet.

Vad först gäller valbarhetsfrågan konstaterar utskottet att man, som framgår av bakgrundstexten, vid införandet av kyrkoordningen övervägde om det var möjligt att sänka valbarhetsåldern till 16 år. Mot bakgrund av att församlingarna även efter 2000 skulle ha vissa myndighetsuppgifter fann man då att så inte var möjligt. Eftersom församlingarna ännu utför dessa myndighetsuppgifter och förutsättningarna inte heller på annat sätt förändrats sedan 2000 torde det, enligt utskottet, inte vara möjligt att sänka valbarhetsåldern under 18 år. Utskottet vill dock framhålla möjligheten, som enligt 4 kap. 19 § kyrkoordningen finns för alla som är döpta, tillhör Svenska kyrkan och har fyllt 16 år, att väljas till kyrkvärd; ett uppdrag som, även om kyrkvärden inte är förtroendevald i den mening som avses i 33 kap. 1 § kyrkoordningen, har ansetts vara det viktigaste och förnämsta av kyrkans lekmanuppdrag.

Vad sedan gäller förslaget om mandat i kyrkostyrelsen för Svenska Kyrkans Unga anser utskottet att en ordning där Svenska Kyrkans Unga ges ett mandat i kyrkostyrelsen skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterar utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva - och på många sätt kan sägas ha en särställning - som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska kyrkans Unga representerade i hela landet vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen avslås.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att nomineringsgrupperna aktivt arbetar med att nominera yngre personer till förtroendeuppdrag.

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Vi menar att det är rimligt att på nytt överväga möjligheten för Svenska Kyrkans Unga att få representation i kyrkomötet samt bli ständigt adjungerade till kyrkostyrelsen.

Sven Gunnar Persson och Elsa Christersson

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:10

Stiften

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner rörande stiften och dess indelning samt uppgifter. Motionärerna föreslår i motion 2015:78 att kyrkostyrelsen ska utreda om nuvarande stiftsindelning är den optimala för att möta framtida behov och att kyrkostyrelsen ska utreda om det finns anledning att förtydliga stiftens uppgifter i kyrkoordningen. Utskottet anser att ändringar i stiftsindelningen eller stiftens uppgifter ska växa fram utifrån de behov som finns i stiften och föreslår därför avslag på motionen.

Motionärerna föreslår i motion 2015:99 att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med förslag att varje stift i samband med mandatperiodens början ska upprätta en stiftsinstruktion. Motionärerna föreslår också att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för stiftsinstruktioner. Utskottet har beaktat Läronämndens yttrande över motionen och föreslår mot bakgrund av yttrandet avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:78, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:78, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:99, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:99, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:78 av Sven Esplund och Mats Hagelin, Stiftens framtida indelning och uppgifter

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om nuvarande stiftsindelning är den optimala för att möta framtida behov.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om det finns anledning att förtydliga stiftens uppgifter i kyrkoordningen.

Motion 2015:99 av Magnus Hedin m.fl., Stiftsinstruktion

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag att varje stift i samband med mandatperiodens början ska upprätta en stiftsinstruktion.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för stiftsinstruktioner.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:99 i Ln 2015:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Stiftsindelning

Stiftsbildningen i Sverige går tillbaka till tidig medeltid då den katolska kyrkan organiserade sitt arbete och upprättade biskopssäten. Under 1000-talet och 1100-talet bildades så Skara, Linköpings, Strängnäs, Västerås och Uppsala stift. Från att ha hört under ärkebiskopsdömet Hamburg-Bremen fördes de 1103 till det nordiska ärkebiskopsdömet i Lund som då upprättades.

År 1164 avskildes den svenska kyrkoprovinsen och fick en egen ärkebiskop i Uppsala. I början av 1200-talet bildades ett finskt stift som från och med år 1300 fick sitt säte i Åbo. I Magnus Erikssons landslag uppräknas de sju biskopsdömen som fanns i det dåvarande Sverige.

Stiftsindelningen har sedan undergått förändringar från tid till annan. Under 1900-talet avskildes Luleå stift från Härnösands stift 1904 och Kalmar stift lades samman med Växjö stift 1915. 1942 tillkom Stockholms stift. (SKU 1995:9 Ärkestiftsutredningen, sid 83)

Reglering och tidigare behandling

Av 36 kap. 6 § i kyrkoordningen framgår vilka stift som finns inom Svenska kyrkan och i 37 kap. 23–28 §§ finns bestämmelserna om ändring i stiftsindelningen. Huvudregeln är att kyrkomötet har till uppgift att besluta om sådana ändringar. Mindre ändringar, d.v.s. sådana som består i att en eller flera församlingar eller pastorat förs över från ett stift till ett annat, beslutas dock av kyrkostyrelsen. En förutsättning för att en sådan ändring ska få göras är att stiftsindelningen därmed blir mer ändamålsenlig.

Vid 2000 års kyrkomöte väcktes två motioner (motion 2000:19 och 2000:30) med önskemål om utredning i syfte att se över stiftsindelningen. På förslag av Organisationsutskottet (O 2000:2) avlog kyrkomötet motionerna. Utskottet anförde som motiv för sitt ställningstagande följande.

Utskottet finner det angeläget att förslag till konkreta ändringar i stiftsindelningen eller stiftsorganisationen skall växa fram utifrån de behov som finns i stiftet. Det är enligt utskottet olämpligt att från den nationella nivån ta initiativ till dylika förändringar.

Läronämnden som yttrade sig över motionerna, Ln 2000:6, konstaterade i sitt yttrande att kyrkan i Sverige alltid har trätt fram som församlingar och stift och att en förändring av stiftsindelningen inledningsvis bör grundas i behov inom stiftet.

Vid 2002 års kyrkomöte behandlades en motion (mot2002:75) med förslag om en allsidig översyn av stiftsindelningen. Med anledning av motionen föreslog Organisationsutskottet att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att ordna en kartläggning. Dock anfördes att frågor om stiftsindelningen kräver ett betydande utrednings- och förankringsarbete och att ett förberedande arbete av främst kartläggande karaktär därför borde initieras redan nu. Utskottet ansåg även att det var av vikt att få en redovisning av pågående och verkställda utredningar i de olika stiftet. Härigenom skulle kyrkomötet få ett underlag för allmänna ställningstaganden till

förändringar av stiftsindelningen. (O2002:6) Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

O 2015:10

Kyrkostyrelsen redovisade i KsSkr 2003:5 sin initiala kartläggning. Sammanfattningsvis skrev kyrkostyrelsen att stiftsstyrelsen i Göteborgs stift har låtit utreda frågan om delning av stiftet. I Karlstads stift såg man inget behov av ändrad stiftsindelning för egen del men önskade ett aktivt deltagande i en diskussion om vilken stiftstillhörighet norra delen av Göteborgs stift skulle komma att få vid en delning. I Växjö stift ansåg man att det var angeläget att kommungränserna överensstämmer med stiftsgränserna, vilket skulle leda till justeringar i fem kommuner. I Stockholms stift var man öppen för en förändring av stiftsgränsen i de fall där en kommun är delad mellan två stift. Övriga stift ansåg att det inte förelåg behov av förändringar i stiftsindelningen och de hade inte heller för avsikt att tillsätta utredningar i frågan under mandatperioden. I flera svar framhölls att initiativ till förändringar i stiftsindelningen ska växa fram utifrån de behov som finns i stiftet. Kyrkostyrelsen föreslog att skrivelsen skulle läggas till handlingarna vilket även skedde.

Stiftens uppgifter

I samband med relationsförändringen mellan staten och Svenska kyrkan stiftades lag (1998:1591) om Svenska kyrkan. I regeringens proposition *Staten och trossamfundet bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (Prop. 1997/98:116, sid. 53–54) konstaterar regeringen beträffande församlingens uppgift att det bara är det som särskiljer församlingen från övriga nivåer inom kyrkan som bör anges i lagen om Svenska kyrkan. Samma resonemang gör regeringen gällande i fråga om stiftets uppgift. Utredningen, *Staten och trossamfundet – Rättslig reglering* (SOU 1997:41) föreslog att stiftets grundläggande uppgift skulle anges som att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. Regeringen ställde sig bakom utredningens förslag och konstaterade att därutöver kommer stiftet även att ha en mängd andra uppgifter, närmast som ett utflöde av denna grundläggande uppgift. Liksom för församlingarna lämpar sig dock, menar regeringen, dessa uppgifter inte för att regleras i lagen om Svenska kyrkan. De bör istället bli föremål för en inomkyrklig reglering.

I lag (1998:1591) om Svenska kyrkan 5 § 2 st. anges mot bakgrund av ovanstående resonemang stiftens grundläggande uppgift som att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv.

I betänkandet *Arbetet på olika kyrkliga nivåer* (SKU 1998:3, sid 137–138) beskrivs och resoneras kring stiftets roll.

I nuvarande organisation ligger tillsynsuppgifterna på biskopen och på domkapitlet. Övriga stiftsuppgifter är anförtrödda stiftssamfälligheten (främjandepgiffen), stiftsstyrelsen (vissa statliga förvaltningsuppgifter) eller egendomsnämnden (förvaltning av kyrklig egendom). Denna uppdelning mellan tillsyn, främjande och förvaltning är, som framgått ovan, inte självklar och inte heller riktigt naturlig. Samtidigt är det viktigt att stiftets samlade uppgifter beskrivs på ett sådant sätt att det upplevs att det är fråga om kontinuitet. Å ena sidan kan alla uppgifter på ett sätt härledas ur tillsynsansvaret; genom att utöva sin tillsyn främjar stiftet församlingarnas utveckling. Å andra sidan kan tillsynsansvaret härledas ur uppgiften att främja; genom att stiftet på olika sätt försöker främja församlingarnas liv tillser man också att församlingarna följer den ordning som gäller inom Svenska kyrkan. Tillsyn och främjande hänger alltså nära ihop. På motsvarande sätt kan man resonera när det gäller förvaltningsuppgifterna. Deras ändamål är främjande: att t.ex. skapa ett

så gott ekonomiskt underlag som möjligt för församlingarnas verksamhet eller se till att organisationen är den mest ändamålsenliga, etc.

Centralstyrelsen uttalade i sin kyrkoordningsskrivelse (CsSkr 1999:3, sid 2–106) följande om stiftets uppgift.

Eftersom församlingens grundläggande uppgift beskrivs som att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission är det naturligt att också stiftets främjande- och tillsynsfunktion i första hand är relaterad till dessa fyra bestämningar. Stiftet kan fullgöra detta genom att t.ex. arbeta med utveckling och idéer men stiftet får i stor utsträckning självt avgöra vilka insatser som kan vara lämpliga.

Förtydligande av stiftens möjligheter att fullgöra administrativa och förvaltande uppgifter åt församlingarna

2007 års kyrkomöte behandlade motion 2007:6 Förtydligande av stiftens möjligheter att fullgöra administrativa och förvaltande uppgifter åt församlingarna. Organisationsutskottet redovisar i sitt betänkande O 2007:1 vad kyrkostyrelsen, med anledning av projektet Ökad samverkan i Svenska kyrkan, anfört i sin mål- och rambudgetskrivelse till 2005 års kyrkomöte: Att regionala eller centrala administrativa centra skapas eller utvidgas kan dock bara försvaras om de på ett tydligt sätt gynnar möjligheterna att bedriva en rikstäckande verksamhet. Utskottet var inte berett att bifalla motionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag och motionen avslogs.

Organisationsutskottet skriver i betänkande O2012:2 sid. 19 att utskottet tillstyrker förslaget att stiftens främjande och tillsyn även skulle avse förvaltningen hos pastorat och församlingar. Utskottet ville i sammanhanget lyfta fram vad Tillsyns- och uppdragsutskottet angett i sitt yttrande TU 2012:2y. Där uttalades bland annat att kyrkoordningen ger och bara kan ge vissa ramar för tillsynsuppdraget. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterar att det kommer att krävas ett fortsatt arbete i stiftet och ett erfarenhetsutbyte mellan stiftet ifråga om hur uppdraget ska fullföljas.

Med anledning av kyrkostyrelsens skrivelse (KsSkr 2012:5) noterade Organisationsutskottet med tillfredsställelse att kyrkostyrelsen föreslår att arbetet med de gemensamma systemen och med administrativ samverkan ska intensifieras i nära samverkan med stiftet (O 2012:2, sid. 19). Kyrkomötet beslutade i enlighet med kyrkostyrelsens och utskottets förslag. Kyrkostyrelsen återkom till kyrkomötet i KsSkr 2014:1 sid. 10, 30f, 33 med en beskrivning av hur arbetet fortgår. I KsSkr 2015:1 sid. 12 säger kyrkostyrelsen att den planerar vidare för en allt mer långtgående gemensam administrativ samverkan för att möta de effektiviseringsbehov som finns för organisationen som helhet, så att församlingarnas kyrkoråd även i framtiden ska kunna lägga sina resurser i första hand på den grundläggande uppgiften.

Utskottets överväganden

Stiftens framtida indelning och uppgifter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:78.

Utskottet finner, på ett liknande sätt som utskottet gjorde i sitt betänkande O 2000:2, det angeläget att förslag till konkreta ändringar i stiftsindelningen eller stiftens uppgifter växer fram utifrån de behov som finns i stiftet. Det är enligt utskottet olämpligt att från den nationella nivån ta initiativ till dylika förändringar. Utskottet

menar att det nu inte finns tillräckliga skäl att avvika från detta och genomföra en nationell utredning om stiftsindelningen och om stiftens uppgifter.

O 2015:10

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Stiftsinstruktion

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:99.
--

Läronämnden konstaterar i sitt yttrande (2015:6y)

att många stift idag har utformat övergripande styrdokument utifrån sina egna perspektiv. Att den nationella nivån däremot skulle föreskriva stiftens att ett sådant dokument ska utformas enligt specifika riktlinjer är problematiskt ur ett kyrkosynsperspektiv.

Utskottet delar denna bedömning. Utskottet menar även att begreppet stiftsinstruktion kan leda tankarna fel då det finns en stor likhet med begreppet församlingsinstruktion. Församlingsinstruktionen är bland annat ett tillsynsinstrument och begreppet stiftsinstruktion innebär en risk att nationell nivå uppfattas ha en tillsynsfunktion över stiftens. Läronämnden konstaterar i sitt yttrande (2015:6y) att detta inte överensstämmer med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Magnus Edin, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2015:78.

Kåge Johansson och Johnny Lilja

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:6y

Stiftsinstruktion

Läronämndens yttrande över motion 2015:99

Läronämnden konstaterar att många stift idag har utformat övergripande styrdokument utifrån sina egna perspektiv. Att den nationella nivån däremot skulle föreskriva stiftens att ett sådant dokument ska utformas enligt specifika riktlinjer är problematiskt ur ett kyrkosynsperspektiv.

I motionen finns också ett terminologiskt problem i parallelliteten mellan ”stiftsinstruktion” och ”församlingsinstruktion”. En viktig funktion för en församlingsinstruktion är att vara stiftets tillsynsinstrument i relation till församlingen. Detta framgår bland annat genom att bestämmelserna om församlingsinstruktion anges under rubriken Tillsyn i kyrkoordningens 57 kapitel. Det finns en risk att begreppet ”stiftsinstruktion” skulle innebära att nationell nivå uppfattas ha en tillsynsfunktion över stiftens. Detta överensstämmer inte med Svenska kyrkans tro, beaktelse och lära.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:11

Några frågor om församlingsråd och strukturreformen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fem motioner: 2015:5, 2015:46, 2015:58, 2015:60 och 2015:107, som på olika sätt anknyter till behovet av utvärderingar av strukturreformen, särskilt beträffande församlingsrådets ställning och uppgifter. Utskottet föreslår avslag på samtliga motioner men ger med anledning av motionerna 2015:5 och 2015:60, kyrkostyrelsen ett uppdrag att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:5, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:5, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:46.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:58, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:58, punkt 2.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:58, punkt 3.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:58, punkt 4.
8. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:60.
9. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:107.
10. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:5 och motion 2015:60 uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden.

Motionernas förslag

Motion 2015:5 av Karl-Gunnar Svensson, Utvärdering av pastoratsreformen

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att med hjälp av vetenskapliga metoder låta dokumentera och analysera hur pastoratsreformen gestaltats och vilka konsekvenser denna omorganisation har fått.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen också dokumentera och analysera vilka konsekvenser denna omorganisation har fått beträffande maktfördelning och den dubbla ansvarslinjen.

**Motion 2015:46 av Gunvor Torstensson och Hans-Olof Andrén,
Församlingsrådets uppgifter**

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt tydliggöra kyrkoordningens bestämmelser om församlingsrådets ansvar för församlingens grundläggande uppgift.

Motion 2015:58 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda omfattningen av verksamhetsråd eller motsvarande i Svenska kyrkans olika pastorat.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka uppgifter som ska åligga dessa verksamhetsråd.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en utvidgning av församlingsrådets uppgifter i kyrkoordningen.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda huruvida även verksamhetsråden bör finnas med i kyrkoordningen och där ha klart angivna uppgifter.

Motion 2015:60 av Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt, Underlag för utvärdering av församlingsråden

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att förbereda utvärderingen av församlingsrådets funktion genom en grundlig kartläggning av dess arbetsformer och innehållet i arbetet.

Motion 2015:107 av Bengt Inghammar, Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till 2016 års kyrkomöte med förslag till ändringar i kyrkoordningen i syfte att skapa ett tydligare mandat för de församlingar som ingår i pastorat

- a) avseende församlingsrådets uppgifter
- b) församlingens mandat beträffande de grundläggande uppgifterna
- c) stiftets tillsynsansvar i dessa frågor.

Bakgrund

Strukturförändringen 2014

Genom ett beslut av 2007 års kyrkomöte fick kyrkostyrelsen i uppdrag ”att tillsätta en utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans lokala nivå: pastoralt, administrativt och ekonomiskt”. Det övergripande syftet med utredningsarbetet var att skapa bästa möjliga organisatoriska förutsättningar för församlingarna att fullgöra sin grundläggande uppgift. Som tillägg, men också som förtydligande, fanns följande mål:

- ◆ ge förutsättningar för bred delaktighet, ansvarstagande och gemenskap
- ◆ bidra till tydlig ansvarsfördelning
- ◆ bidra till långsiktig ekonomisk bärkraft
- ◆ ge förutsättningar för en god arbetsmiljö

Utredningen, som antagit namnet Strukturutredningen, lämnade sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) till kyrkostyrelsen i mars 2011.

O 2015:11

Kyrkostyrelsen presenterade, med anledning av betänkandet och det omfattande remissförfarandet, sina förslag till kyrkomötet 2012, genom skrivelsen *Strukturfrågor* (KsSkr 2012:5). Skrivelsen behandlades, tillsammans med tolv motioner, i kyrkomötet av Organisationsutskottet. Kyrkomötet beslutade att anta utskottets förslag vilket i korthet resulterade i följande.

1. På den lokala nivån ska det finnas församlingar med kyrkofullmäktige som beslutande organ och kyrkoråd som verkställande organ. Alternativt kan församlingar tillsammans bilda ett pastorat som då har kyrkofullmäktige som beslutande och kyrkoråd som verkställande organ.
2. Församlingar som ingår i ett pastorat har som styrelse församlingsråd som utses av kyrkofullmäktige. Valbarheten till församlingsråden gäller hela pastoratet.
3. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion.
4. Det ska inte längre finnas några flerpastoratssamfälligheter. De flerpastoratssamfälligheter som finns den 1 januari 2014 blir då pastorat. Göteborgs kyrkliga samfällighet får dock finnas kvar under en övergångsperiod.
5. Det görs ett förtydligande med innebörden att stiftens tillsyn omfattar även förvaltningen i församlingar och pastorat.

(Se vidare betänkandet *Strukturfrågor* O 2012:2)

Bestämmelserna om den nya strukturen trädde i huvudsak i kraft den 1 januari 2014.

Församlingens uppdrag

Församlingens uppdrag regleras i 2 kapitlet i kyrkoordningen. Av 1 § framgår att församlingen är det lokala pastorala området. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet.

Om pastorat anges i 5 § följande. Flera församlingar kan samverka i ett pastorat som då utgör en kyrklig samfällighet. Pastoratet har som pastoralt område det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. Pastoratet har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter och ansvarar för anskaffande och underhåll av den egendom som behövs för församlingarnas verksamhet. Det är också pastoratet (kyrkorådet) som är arbetsgivare för anställd personal inom de församlingar som ingår i pastoratet. Pastoratet ansvarar vidare för församlingarnas åtagande enligt begravningslagen och ansvarar i förekommande fall för bedrivandet av näringsverksamhet.

Strukturreformen innebär bl.a. att det inte längre finns något som kallas enförsamlingspastorat. Liksom tidigare är dock ett pastorat en kyrkoherdes tjänstgöringsområde. De samfälligheter som fanns innan 1 januari 2014 blev genom

strukturförändringen pastorat enligt begreppets nya innebörd.¹ Rättsligt sett är pastoraten nu samfälligheter och därmed juridiska personer.

Till skillnad mot vad som gällt tidigare för samfälligheter ska församlingar i ett pastorat samverka även om den grundläggande uppgiften. Detta tydliggörs i 5 § andra stycke där det anges att pastoratet har det övergripande lokala ansvaret för att församlingarna fullgör sin grundläggande uppgift. Hur samverkan ska ske är en fråga för församlingsinstruktionen, se nedan.

Av 6 § följer att varje församling ska ha en församlingsinstruktion som anger hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift. När flera församlingar samverkar i ett pastorat har de en gemensam församlingsinstruktion. Församlingsinstruktionen utfärdas av domkapitlet efter godkännande av kyrkofullmäktige och kyrkoherde var för sig (57 kap. 6 § i kyrkoordningen).

Ansvarsfördelningen gällande beslutanderätten regleras i 7–9 §§. Av 7 § framgår att kyrkofullmäktige utövar beslutanderätten i en församling eller, när flera församlingar bildar ett pastorat, i pastoratet. Enligt 8 § är kyrkorådet styrelse i en församling som inte ingår i ett pastorat och i ett pastorat. Församlingsrådet är styrelse i en församling som ingår i ett pastorat. Det finns närmare bestämmelser om kyrkorådet och församlingsrådet i 4 kapitlet, se nedan.

Enligt 9 § leder kyrkoherden all verksamhet i församlingar och pastorat. Kyrkoherden har tillsammans med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd (4 kap. 2 §). Det finns närmare bestämmelser om kyrkoherden i bl.a. 5 kapitlet i kyrkoordningen.

Kyrkoråd och församlingsråds uppgifter

Kyrkorådets uppgifter regleras i 4 kapitlet 2–4 §§ i kyrkoordningen. Enligt 2 § ska kyrkorådet ha omsorg om församlingens liv och har gemensamt med kyrkoherden ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Av 3 § framgår att kyrkorådet uppmärksam ska följa de frågor som kan inverka på församlingens eller pastoratets ekonomiska ställning. I 4 § anges att kyrkorådet ska

1. bereda ärenden som ska handläggas av kyrkofullmäktige,
2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och förvalta församlingens och pastoratets egendom,
3. verkställa kyrkofullmäktiges beslut om detta inte har uppdragits åt någon annan, och
4. fullgöra de uppgifter i övrigt som anges i kyrkoordningen och i bestämmelser beslutade med stöd av kyrkoordningen.

Därvid ska kyrkorådet verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut.

Församlingsrådets uppgifter regleras i 4 kapitlet 21 § i kyrkoordningen. Enligt bestämmelsen ska församlingsrådet fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen och i församlingsinstruktionen samt de övriga uppgifter som kyrkorådet beslutar.

Inför val av församlingsråd ska det enligt 23 § genomföras ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte som säkerställer församlingens inflytande. Vid ett sådant möte nominerar församlingens röstberättigade medlemmar kandidater till församlingsrådet.

---

¹ Detta med undantag för Samfälligheten Gotlands kyrkor och temporärt även Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Kyrkoherden är enligt 24 § ledamot i församlingsrådet. Bestämmelser om kyrkoherdens rätt att i sitt ställe utse en annan präst som ledamot finns i 5 kapitlet. Kyrkoherden är även ledamot i kyrkorådet. (4 kap. 6 §)

O 2015:11

Närmre om församlingsråd

I strukturskrivelsen framhöll kyrkostyrelsen att benämningen styrelse signalerar att församlingsrådet är ett verkställande och beredande organ i församlingen och att det också tydliggör församlingen som juridisk person. (KsSkr 2012:5 s. 95) Vad gäller församlingsrådets uppgifter framhöll kyrkostyrelsen följande.

Inledningsvis bör påpekas att de bestämmelser om församlingens uppgifter – vad gäller församlingar som ingår i pastorat – som enligt förslaget regleras i kyrkoordningen ska ses som ett minimum. De handlar främst om församlingens gudstjänstliv. Den föreslagna ordningen anger den minsta möjliga omfattningen av uppgifter men lämnar sedan ansvaret för bedömningen av vilka ytterligare uppgifter som ska delegeras till de lokala organen. De kyrkoordningsreglerade uppgifterna omfattar det som är centrum, gudstjänstfirandet. Där förkunnas evangelium och sakramenten delas. Detta markerar att även den lilla församlingen och dess medlemmar bär hela den grundläggande uppgiften i gudstjänstfirandet och i sitt dagliga liv. (KsSkr 2012:5 s. 100)

De uppgifter som enligt kyrkoordningen ankommer på församlingsrådet är följande.

- Yttranderätt innan fullmäktige avgör ett ärende som särskilt angår den egna församlingen, 3 kap. 22 §
- Välja kyrkvärdar, 4 kap. 19 §
- Välja vice ordförande och om kyrkofullmäktige så beslutar även ordförande i församlingsrådet, 4 kap. 26 §
- Beslut om vilka former av huvudgudstjänst som ska användas i församlingen, 17 kap. 6 §
- Beslut om ekumenisk huvudgudstjänst, 17 kap. 7 §
- Samrådsskyldighet för kyrkoherden beträffande huvudgudstjänstens uppbyggnad, 17 kap. 8 §
- Samrådsskyldighet för kyrkoherden beträffande gudstjänstplan, 17 kap. 9 §
- Beslut om huvudgudstjänst i annan form än som finns i kyrkohandboken, 18 kap. 6 §
- Samrådsskyldighet för kyrkoherden beträffande ekumeniskt nattvardsfirande, 20 kap. 6 §
- Yttranderätt vid lokala beslut om församlingsindelningen 37 kap. 7 §
- Beslut om inventarieansvarig kyrkvärd, 40 kap. 2 §
- Ett pastorat kan inte utan församlingsrådet godkännande besluta att ta en kyrka ur bruk om det inte finns särskilda skäl, 40 kap. 7 §
- Ändringar av en kyrkobyggnad eller i ett kyrkorum får inte göras utan godkännande från församlingsrådet om det inte finns synnerliga skäl, 40 kap. 9 §
- Beslut om upplåtelse av kyrka, 41 kap. 3 a §
- Beslut om församlingskollekt, 43 kap. 6 §
- Lokalt beslut om ändring av kollekttag, 43 kap. 7 §
- Samrådsskyldighet från pastoratets kyrkoråd inför beslut i församlingsinstruktionen, 57 kap. 5 §
- Rätt att väcka ärende om ändring i församlingsinstruktionen, 57 kap. 6 §
- Rätt att begära prövning av ett stifts beslut, 57 kap. 8 §

Som framgått ovan är det pastoratet (kyrkorådet) som är arbetsgivare för anställda i en församling som ingår i ett pastorat. Vad gäller församlingsrådets roll i fråga om anställningar i församlingen, menade kyrkostyrelsen i strukturskrivelsen att det inte var något som behövde regleras i kyrkoordningen. Detta eftersom ett kontinuerligt samarbete mellan kyrkorådet och församlingsrådet ansågs naturligt i bl.a. dessa frågor. (KsSkr 2012:5 s. 101).

Verksamhetsråd

I strukturskrivelsen berörde kyrkostyrelsen även frågan om inrättande av verksamhetsråd eller distriktsråd, detta med anledning av att röster för en kyrkoordningsreglering av sådana frivilliga former av lokal medverkan höjts. Kyrkostyrelsen anförde följande.

För det fall det finns behov lokalt av sådana andra organisatoriska former inom en församling, är det enligt kyrkostyrelsen fullt möjligt att inrätta sådana. Att möjligheten inte nämns i regelverket ska alltså inte tolkas som att sådana råd inte får inrättas. Samtidigt kan det finnas skäl att erinra om att det förslag till struktur på den lokala nivån som kyrkostyrelsen nu lägger fram öppnar möjligheter att inte bara behålla även små gemenskaper som egna församlingar utan också att – där så är lämpligt – bilda pastorat av tidigare stora församlingar så att nuvarande distrikt istället kan övergå till att bli församlingar. (KsSkr 2012:5 s. 96)

Stiftets tillsyn

Stiftets uppdrag regleras i 6 kapitlet i kyrkoordningen. I 1 § anges att stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet, samt vidare att stiftet även har förvaltande uppgifter. I 4 § första stycket anges att stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Vidare anges att stiftet också ska främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen.

Motion 2014:43

Kyrkomötet 2014 avslog en motion i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen, mot bakgrund av organisationsförändringen, skulle ges i uppdrag att på nytt reflektera över begreppet församling. Organisationsutskottet menade att motionens förslag i praktiken skulle innebära att kyrkostyrelsen skulle behöva utvärdera de struktur-reformer som trätt i kraft vid årsskiftet. En sådan utvärdering menade utskottet var för tidig. (O 2014:13)

Utskottets överväganden

Motion 2015:5 Utvärdering av pastoratsreformen

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:5.

Utskottet menar, precis som motionären, att det är viktigt att följa, analysera och utvärdera beslut om stora förändringar i kyrkan, allt i syfte att säkerställa en ändamålsenlig verksamhet. Kyrkomötets strukturbeslut från 2012 är, enligt utskottet, tveklöst ett sådant beslut som behöver följas och reflekteras över. Utskottet anser

dock inte att den väg som motionären föreslår, att uppdra åt kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning, är rätt väg att gå. Den genomgripande strukturreformen har varit i kraft mindre än två år. Det är utskottets uppfattning att en så pass genomgripande förändring som det här är fråga om tar tid, både att genomföra och anpassa sig till. Enligt vad utskottet erfarit befinner sig många församlingar, men även stiftet i sin tillsyns- och främjanderoll, fortfarande i en orienteringsfas där många frågor, behov och lokala strukturer håller på att klarläggas. Utskottet är mot bakgrund av detta inte berett att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att genomföra en sådan utredning som motionären efterfrågar, varför det föreslås att motion 2015:5 avslås i sin helhet.

Utskottet vill dock framhålla att det ser det som angeläget att kyrkostyrelsen finner andra former för att följa strukturreformens konsekvenser och ger därför kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag med anledning av denna motion samt med anledning av motion 2015:60, se nedan.

Motion 2015:46 Församlingsrådets uppgifter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:46.
--

Utskottet kan inledningsvis, mot bakgrund av det utredningsarbete som låg till grund för strukturreformen, konstatera att det finns en medveten öppenhet gällande församlingsrådets uppgifter. Denna öppenhet menar utskottet i grund och botten är av godo och rent av nödvändig för den flexibilitet som efterfrågades inför reformen. Utskottet är samtidigt medvetet om att denna öppenhet, i likhet med vad motionärerna anført, på flera håll inneburit upplevelser av otydlighet och frustration. Samtidigt har utskottet erfarit att det på många håll fungerar mycket bra i församlingsråden. Det är sammantaget en splittrad bild som framträder. Utskottet vill framhålla att oron och frustrationen kring församlingsrådets uppdrag i sig bör tas på allvar. Det ideella engagemang som behövs för att verksamheten på lokal nivå ska fungera riskerar att urholkas om frustration och otydlighet obehindrat och obesvarat får växa. Det är dock utskottets uppfattning att det i första hand är stiftens ansvar att möta dessa frågeställningar. Stiftet kan genom råd, stöd och utbildning stärka församlingsråden. Utskottet förutsätter att stiftet ger dessa frågor prioritet. Dessutom bör tydlighet och klarhet kunna vinnas genom arbetet med och fastställandet av församlingsinstruktionen.

Mot bakgrund av vad som framförts ovan menar utskottet att det saknas anledning att från nationell nivå vidta åtgärder. Motionen bör därför avslås.

Motion 2015:58 Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:58.
--

Utskottet konstaterar att frågan om verksamhetsråd berördes i kyrkostyrelsens strukturskrivelse 2012 och att det varit ett medvetet val att inte reglera dessa organs förekomst eller uppgifter i kyrkoordningen. Vilka uppgifter ett eventuellt verksamhetsråd ska ha måste vara upp till varje församling att avgöra, med beaktande av de specifika lokala behov och förutsättningar som råder. Utskottet anser därför att punkterna 1, 2 och 4 i motion 2015:58 ska avslås.

Mot bakgrund av de skäl som framförts under övervägandena till motionerna 2015:5 och 2015:46, menar utskottet att även punkten 3 i motion 2015:58 ska avslås.

Motion 2015:60 Underlag för utvärdering av församlingsråden**Utskottets förslag:**

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:60.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:5 och motion 2015:60 uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden.

Mot bakgrund av de skäl som framgått under övervägandena gällande motion 2015:5, menar utskottet att kyrkostyrelsen inte heller bör ges ett sådant uppdrag som efterfrågas av motionärerna i motion 2015:60. En framtida utvärdering bör omfatta strukturreformen i dess helhet, varför utskottet menar att motionärernas förslag har ett alltför snävt fokus. Det vore därför inte lämpligt att ge kyrkostyrelsen ett sådant detaljerat uppdrag som motionärerna föreslår.

Utskottet menar dock, som tidigare berörts, att det är viktigt att kyrkan hittar former för att på ett sammanhållet sätt följa de förändringsprocesser som påbörjats i strukturreformens eller andra organisationsförändringars spår. Efter diskussioner har utskottet därför landat i att det är lämpligt att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att initiera ett arbete för att följa strukturreformens konsekvenser. Hur detta arbete bäst bör utformas får bli kyrkostyrelsens sak att avgöra, men utskottet menar att kyrkostyrelsen i sitt arbete bör lägga ett särskilt fokus på församlingsråden. Att samla in tillgängligt relevant material från församlingar och stift kan enligt utskottet vara ett sätt att börja. Ett annat exempel kan vara att kyrkostyrelsen i de olika samlingar den inbjuder till, särskilt fokuserar på och reflekterar över hur strukturreformen gestaltar sig. Ytterligare ett exempel kan vara att belysa dessa frågor i publikationen ”*Nyckeln till Svenska kyrkan*”.

Motion 2015:107 Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:107.

Utskottet anser mot bakgrund av vad som anförts beträffande församlingsråden under övervägandena till motion 2015:46 att motion 2015:107 bör avslås. När det gäller stiftets tillsynsansvar i dessa frågor anser utskottet att gällande reglering av tillsynsansvaret är tillfyllest.

Uppsala den 24 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2015:12

Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § i kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra riksskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets arbetsordning anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Under 2014 har Valprovsningsnämnden sammanträtt två gånger.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprovsningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Kyrkomötet föreslås lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 23 september 2015

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Magnus Edin, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Irma Carlsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Sven Gunnar Persson, Birgitta Wrede, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Ingrid Skäremo.

Biskoparna Johan Dalman och Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden
TU 2015:1–18

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden

- TU 2015:1 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling
- TU 2015:2 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen
- TU 2015:3 Att lägga till faddrar efter dopet
- TU 2015:4 Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.
- TU 2015:5 Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop
- TU 2015:6 Svenska kyrkans kristna identitet
- TU 2015:7 Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.
- TU 2015:8 Sanktionsavgift i domkapitlet
- TU 2015:9 Medarbetarundersökning
- TU 2015:10 Bejakade dokument
- TU 2015:11 Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden
- TU 2015:12 Barmenförklaringen
- TU 2015:13 Vuxenkatekes
- TU 2015:14 Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat
- TU 2015:15 Adjunksår för diakoner
- TU 2015:16 Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet
- TU 2015:17 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
- TU 2015:18 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

---

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:1

Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt 4, *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling* samt motion 2015:87 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

Utskottet ställer sig bakom kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen med de ändringar som föreslås av Kyrkorättsutskottet i yttrande Kr 2015:3y. I lagen om Svenska kyrkan anges att en församling omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:87.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt 4, *Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling*

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Motionens förslag

Motion 2015:87 av Anna Ekström m.fl., *Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande*

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, avsnitt 4 i Kr 2015:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i propositionen 2012/2013:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet som träder i kraft den 1 januari 2016 innebär bland annat att folkbokföring inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. I stället ska folkbokföring ske på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen.

Riksdagens beslut innebär att församlingsindelningen blir en helt intern fråga för kyrkan då Skatteverket inte som hittills kommer att ha kännedom om församlingsindelningen och Lantmäteriet inte längre kommer att redovisa någon kartbild av församlingsindelningen.

Fram till den 30 juni 1991 administrerades folkbokföringen av Svenska kyrkan. Den 1 juli 1991 fördes folkbokföringen över från kyrkan till skatteförvaltningen, numera Skatteverket. Kyrkans territoriella församlingar har ändå fortsatt att, tillsammans med fastighet, kommun och län, utgöra en indelningsgrund i folkbokföringen. Därför får kyrkan idag, direkt från Skatteverket, uppgift om församlingstillhörighet för samtliga kyrkotillhöriga. Kyrkan å sin sida lämnar varje år till Skatteverket uppgift om vilka individer som är kyrkotillhöriga samt om avgiftssatserna för kyrkans ekonomiska enheter. Därigenom kan kyrkoavgiften tas ut inordnad i gällande uppbördssystem, i enlighet med principbeslutet om att kyrkoavgiften, kostnadsfritt för Svenska kyrkan, skulle tas ut tillsammans med inkomstskatten även efter relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten.

Utformningen av folkbokföringssystemet har medfört att en församling normalt ligger inom en och samma kommun, något som har förutsatts trots att det inte finns någon formell skyldighet för kyrkan att se till att det är så. När en fastighetsbildning sker över kommungränser kan det medföra att själva kommungränsen ändras, till exempel om två fastigheter som gränsar till varandra men ligger i var sin kommun läggs samman till en fastighet. Den här typen av små ändringar av kommungränsernas exakta sträckning är ganska vanliga och sker löpande. Genom avisering från Lantmäteriet om beslutade fastighetsbildningsåtgärder har stiftens fått underlag för att kunna ändra församlingsgränser när fastighetsförhållanden ändrats, men skyldigheten att avisera upphör den 1 januari 2016. Därmed kommer stiftens inte på samma sätt som tidigare att ha möjlighet att rätta församlingsindelningarna så att församlingsgränserna stämmer överens med kommungränserna. Kyrkostyrelsen menar att det finns tungt bärande skäl, exempelvis samarbeten mellan församling och kommun i olika verksamheter, som talar för att kyrkans geografiska församlingsindelning även fortsatt bör ta hänsyn till kommungränsernas sträckning. Kyrkostyrelsen menar att det därför bör tillses att det även framöver sker en rättning av gränserna så att varje församlingsgräns som idag exakt följer en kommungräns normalt rättas ifall kommungränsen ändras så att gränserna fortsätter att sammanfalla. Denna rättning ska kunna beslutas av kyrkostyrelsen, såvitt inga pastoralala överväganden krävs för då föreslås stiftensstyrelsen besluta.

Svenska kyrkan förfogar idag inte över någon egen kartbild över församlingsindelningen utan det är Lantmäteriet som ansvarar för den enda kontinuerligt uppdaterade kartbilden över församlingarnas geografiska gränser. För att kyrkan även efter den 1 januari 2016 dels ska kunna förse Skatteverket med de uppgifter som krävs för uppbördshjälpen, dels internt kunna upprätthålla territorialprincipen, måste kyrkan själv utveckla ett systemstöd som kan hantera och redovisa den församlingsindelningen och hänföra de kyrkotillhöriga till rätt församling. Ett sådant systemstöd är för närvarande under utveckling.

En konsekvens av riksdagens beslut är att det inte längre går att tala om att en person är ”folkbokförd i en viss församling” eller ”den församling där en person är folkbokförd” eftersom ingen längre i formell mening kommer att vara folkbokförd i en församling, utan på den fastighet och i den kommun där han eller hon anses bosatt. Svenska kyrkan måste därför hitta en annan ordning för att beskriva de grunder på vilka en person hänförs till en viss församling. Kyrkan måste även från och med den 1 januari 2016 själv bestämma till vilken församling en person hör som endast är folkbokförd på kommun.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse föreslagit följande.

- Kyrkostyrelsen ges rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd. I de fall ett sådant beslut kräver pastorala överväganden ska dock beslutet fattas av stiftsstyrelsen.
- Begreppet folkbokförd ersätts med begreppet kyrkobokförd i de bestämmelser i kyrkoordningen där begreppet folkbokförd i församling förekommer.
- Bestämmelser införs som anger att en person alltid ska tillhöra den församling där han eller hon är kyrkobokförd samt att en person, som huvudregel, ska vara kyrkobokförd i den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.
- Den som är skriven på kommun eller saknar känd hemvist ska kyrkobokföras i den församling där han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

Församlingsmedlemskap vid flytt till äldreboende

Det som motionen gäller har kyrkostyrelsen i den här behandlade skrivelsen redogjort för i huvudsak enligt följande.

Idag gäller enligt 15 § folkbokföringslagen att en person som för service och omvårdnad har ett sådant boende för äldre personer som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen i en annan församling än den där han eller hon tidigare varit bosatt, kan välja att folkbokföras i sin tidigare hemförsamling i stället för i den församling där äldreboendet finns. Från och med den 1 januari 2016 kommer denna valfrihet att upphöra. I stället kommer den som blir bosatt på ett äldreboende i en annan kommun att med automatik folkbokföras på den fastighet där han eller hon var folkbokförd före flytten till äldreboendet. Om han eller hon inte längre disponerar en bostad på denna fastighet kommer han eller hon att bli folkbokförd endast på kommunen. Den som däremot blir bosatt på ett äldreboende som finns inom samma kommun som den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer att folkbokföras där äldreboendet ligger, även om det är i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd. Detta innebär att i det fall en person flyttar till ett äldreboende som ligger inom samma kommun men i en annan församling än den där han eller hon tidigare var folkbokförd kommer han eller hon att bli tillhörig den församling där äldreboendet ligger.

Kyrkostyrelsen har mot bakgrund av pastorala perspektiv låtit analysera frågan om det skulle vara möjligt att genom inomkyrkliga regler, i likhet med vad som gäller enligt folkbokföringslagen t.o.m. utgången av 2015, medge att en sådan person får välja att i stället tillhöra sin tidigare hemförsamling. Slutsatsen av analysen är att detta inte är möjligt. Anledningen till detta är i korthet att bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan (1998: 1591) inte medger att någon tillhör en territoriell församling i vilken personen inte är bosatt.

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3 avsnitt fyra

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen har tagit fram nödvändig kyrkoordningsreglering med anledning av riksdagens beslut om att folkbokföring från och med den 1 januari 2016 inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. Församlingsindelningen blir en intern fråga för Svenska kyrkan, såväl vad gäller beslut om församlingsgränser som systemstöd för kartbild över församlingar. Huvudregeln kommer att vara att en person ska vara kyrkobokförd och tillhöra den församling där hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

Utskottet ställer sig bakom de förslag till ändringar i kyrkoordningen som kyrkostyrelsen har föreslagit. Utskottet har i sitt förslag tagit hänsyn till de påpekanden som har gjorts av Kyrkorättsutskottet i yttrande Kr 2015:3y (se *bilaga 2*).

Med hänvisning till ovanstående och med de justeringar som Kyrkorättsutskottet föreslår och som är inarbetade i *bilaga 1*, tillstyrker utskottet kyrkostyrelsens förslag till ändringar och tillägg i kyrkoordningen.

Motion 2015:87

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:87.

Utskottet konstaterar att den valfrihet som motionären efterfrågar inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan (1998: 1591) som anger att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring från och med 1 januari 2016 ändras, gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlings-tillhörighet grundad på bosättning. Att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen (1991:841) anser utskottet inte ändamålsenligt. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Catharina Erdtman, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

TU 2015:1
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 19 kap. 5 §, 29 kap. 6 §, 31 kap. 15 §, 33 kap. 2 och 4 §§, 35 kap. 1, 2–5, 9 och 10 §§, 37 kap. 16 och 17 §, 44 kap. 8 § samt inledningen till sjätte avdelningen ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 35 kap. 1 a, och 1 b § samt 37 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap. Dop

5 § Ett dop i krissituation får förrättas av någon som är döpt.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *i* den församling där den döpta personen är *folkbokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Den som förrättat ett dop i en krissituation ska så snart som möjligt anmäla detta till kyrkoherden *för* den församling där den döpta personen är *eller ska vara kyrkobokförd*. Kyrkoherden ska pröva om dopet har skett i Svenska kyrkans ordning.

Sjätte avdelningen: Kyrkotillhörighet

Inledning

Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir därmed upptagen i Svenska kyrkan. Den som har döpts i någon annan kristen kyrkas ordning kan inträda i kyrkan genom att anmäla sig. Det finns också möjlighet att tillhöra Svenska kyrkan i avvaktan på dop.

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som hunnit längre på trons väg.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar, vanligen den territoriella församling inom vars område personen är *folkbokförd*.

Den som tillhör Svenska kyrkan och är bosatt i Sverige tillhör någon av kyrkans församlingar, vanligen den territoriella församling inom vars område personen är *bosatt*.

29 kap. Kyrkotillhörighet

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen. Även kyrkoherden för en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör, enligt 35 kap. 1 a–6 §§, ska vara kyrkobokförd.

31 kap. Uppdraget som präst

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som söker anställning som präst i ett stift	domkapitlet i det stiftet
--	---------------------------

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet	domkapitlet i det stift där kandidaten är folkbokförd
---	---

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas	domkapitlet i det stiftet
---	---------------------------

4. andra än de som avses i punkterna 1–3	Domkapitlet i Uppsala stift
--	-----------------------------

15 § Frågor om att anta någon till uppdraget som präst eller att enligt 2–4 §§ förklara någon behörig att utöva detta uppdrag prövas enligt följande:

1. den som söker anställning som präst i ett stift	domkapitlet i det stiftet
--	---------------------------

2. den som inte söker anställning i ett stift och är folkbokförd i landet	domkapitlet i det stift inom vars territoriella område kandidaten är folkbokförd
---	--

3. den som inte är folkbokförd i landet och ska tjänstgöra i ett visst stift utan att anställas	domkapitlet i det stiftet
---	---------------------------

4. andra än de som avses i punkterna 1–3	Domkapitlet i Uppsala stift
--	-----------------------------

Rösträtt

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
  4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till församling inte rösträtt till den församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har vid val till kyrkofullmäktige i ett pastorat endast rösträtt i det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

- 2 § Den som tillhör Svenska kyrkan och fyller 16 år senast på valdagen har rösträtt vid direkta kyrkliga val om han eller hon är *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till ett pastorat,
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftsfullmäktige, eller
  4. landet, om det gäller val till kyrkomötet.

Valbarhet

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *folkbokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

Den som tillhör en icke-territoriell församling är vid val till församling inte valbar till den

- 4 § Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet. Härtill ska den som väljs vara *kyrkobokförd* i
1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
  2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
  3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

församling där han eller hon är folkbokförd utan i stället till den icke-territoriella församlingen. Vid val till pastorat är hon eller han endast valbar till det pastorat där den icke-territoriella församlingen ingår.

Det finns ytterligare bestämmelser om valbarhet vid direkta val till kyrkomötet i 38 kap. 19 a § och indirekta val till kyrkomötet i 39 kap. 20 §.

Om valbarhetshinder i vissa fall finns bestämmelser i 5–9 §§.

35 kap. Församlingstillhörighet

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella församling där han eller hon är folkbokförd.

Bestämmelser om rätt i vissa fall att i stället tillhöra en icke-territoriell församling finns i 2–6 §§.

1 § Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd.

1 a § En person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

För det fall en person, enligt 2–6 §§, har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan i stället kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen.

Bestämmelser om kyrkobokföring i de fall då en person saknar känd folkbokföringsadress finns i 1 b §.

1 b § För det fall en person är folkbokförd endast i en kommun eller saknar känd hemvist ska han eller hon kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i en

2 § En person har rätt att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i

församling i Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

Karlskrona eller Ronneby kommun och dessutom

1. är anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen,
2. har varit fast anställd vid Försvarsmakten med placering inom marinen och vid anställningens upphörande har fått pension,
3. är anställd vid Karlskrona amiralitetsförsamling,
4. är make eller hemmavarande barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller hemmavarande barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

3 § En person har rätt att tillhöra Tyska Christinae församling i Göteborg om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i Göteborgs, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Mölndals, Partille eller Öckerö kommun, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller
5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:ta Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd i *en församling* i Stockholms *stift*, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1, 2 eller 3, eller

4 § En person har rätt att tillhöra Tyska S:ta Gertruds församling i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom* Stockholms *stifts territoriella område*, och dessutom

1. är medborgare i Tyskland,
2. är född i ett tyskspråkigt land,
3. är barn till någon som är född i ett tyskspråkigt land,
4. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1,

5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

2 eller 3, eller

5. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1, 2 eller 3.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *i en församling i Stockholms stift*, och dessutom

1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

5 § En person har rätt att tillhöra Finska församlingen i Stockholm om han eller hon tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförd *inom Stockholms stifts territoriella område*, och dessutom

1. är född i Finland,
2. är barn till någon som är född i Finland,
3. är make eller barn till någon som tillhör församlingen enligt 1 eller 2, eller
4. är efterlevande make eller barn till någon som tillhört församlingen enligt 1 eller 2.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *är folkbokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

9 § Den som tillhör en icke-territoriell församling får efter en skriftlig anmälan utträda ur församlingen för att i stället tillhöra den territoriella församling där han eller hon *enligt bestämmelserna i 1 a § första stycket eller 1 b § ska vara kyrkobokförd*. En sådan anmälan ska göras hos kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen. Kyrkoherden ska genast underrätta kyrkostyrelsen om anmälan.

Förändringen gäller från och med den dag då anmälan kom in till kyrkoherden.

10 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets och kyrkostyrelsens beslut får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Rätt att överklaga beslutet har

1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är *folkbokförd* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

Rätt att överklaga beslutet har

1. den person som ärendet gäller,
2. den icke-territoriella församlingen, och
3. den territoriella församling där personen i fråga är, *eller skulle ha varit, kyrkobokförd enligt bestämmelserna i 1 a § första stycket eller 1 b §* eller pastoratet om den territoriella församlingen ingår i ett pastorat.

6 a § Om en församlingsgräns sammanfaller med en kommungräns som ändras enligt 1 eller 2 § lagen (1970:991) om ändring i kommunal indelning i samband med fastighetsbildning, får kyrkostyrelsen ändra församlingsgränsen på samma sätt. Detta gäller dock inte om beslutet kräver pastoral överväganden. I dessa fall ska istället beslutet fattas av stiftsstyrelsen.

16 § En ändring i församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.¹

En ändring enligt första stycket som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företräddas av tidigare valda organ träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet. Detsamma gäller sådana ändringar som avses i 15 §.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen även i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Ändringen träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet.

En ändring i församlingsindelningen enligt 6 a § träder i kraft vid den tidpunkt som kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen beslutar.

En ändring av församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § träder i kraft 1 januari det år som anges i beslutet.

17 § Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § första stycket ska fattas senast ett år innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § andra stycket ska fattas senast tre månader innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § tredje och fjärde styckena ska fattas under den mandatperiod då den ändrade indelningen ska träda i kraft. Det ska fattas senast nio månader före ikraftträdandet.

---

¹ Stycket redovisat i den lydelse som gäller fr.o.m. den 1 januari 2016.
Se KsSkr 2014:3 och KmSkr 2014:13.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § femte stycket ska fattas senast en månad innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § som beslutas under en mandatperiod ska fastställas av stiftsstyrelsen eller, om stiftsstyrelsen är beslutande, beslutas av stiftsstyrelsen senast nio månader före ikraftträdandet. Om ändringen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska beslutet fastställas eller beslut fattas av stiftsstyrelsen senast ett år innan det ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 §, första meningen, 6 a §, tredje meningen och 7 §.

Berörda stiftsstyrelser ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 a §, första meningen.

44 kap. Ekonomisk utjämning

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna i en församling den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare i församlingen den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verksamhet och en procentsats

8 § Församlingens kostnader med anledning av andelen kyrkotillhöriga inom församlingens område utjämnas genom avgifter och bidrag. Om de kyrkotillhörigas andel av de folkbokförda invånarna inom en församlings territoriella område den 1 januari året före bidragsåret överstiger medeltalet för de kyrkotillhöriga i landet vid samma tidpunkt, ska församlingen betala en kyrkotillhörigavgift. Om de kyrkotillhörigas andel understiger medeltalet kyrkotillhöriga i landet, ska församlingen i stället få ett kyrkotillhörigbidrag.

Avgiften eller bidraget fastställs varje år och beräknas på grundval av skillnaden mellan andelen kyrkotillhöriga i församlingen och medeltalet kyrkotillhöriga i landet. Skillnaden multipliceras med antalet folkbokförda invånare inom församlingens territoriella område den 1 januari året före bidragsåret, en genomsnittskostnad för egentlig verk-

som beslutas av kyrkostyrelsen.
Styrelsen får besluta om minskning av procentsatsen vid låg andel kyrkotillhöriga.

samhet och en procentsats som beslutas av kyrkostyrelsen.
Styrelsen får besluta om minskning av procentsatsen vid låg andel kyrkotillhöriga.

TU 2015:1
Bilaga 1

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller endast territoriella församlingar.

-
1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.
  2. Den som tillhör en icke-territoriell församling vid tidpunkten för ikraftträdandet ska även fortsättningsvis vara tillhörig den icke-territoriella församlingen och vara kyrkobokförd där.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2015:3y

**Följder av riksdagens beslut om upphörande av
folkbokföring på församling**

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2015:3, avsnitt fyra.

I skrivelsen föreslås ett antal ändringar i kyrkoordningen med anledning av riksdagens beslut om att folkbokföring inte längre ska ske på församling. Vidare föreslås kyrkostyrelsen få rätt att ändra en församlingsgräns som sammanfaller med en kommungräns i det fall kommungränsen ändras till följd av en fastighetsbildningsåtgärd.

Kyrkostyrelsen föreslår att inledningstexten till sjätte avdelningen, tredje stycket, ska ändras på så vis att formuleringen "[...] vanligen den territoriella församling inom vars område personen är folkbokförd" ska utgå. Detta har av styrelsen motiverats som en mindre språklig ändring. Enligt Kyrkorättsutskottets mening är detta dock inte en fråga om en mindre språklig ändring, då formuleringen ger uttryck för den huvudregel för tillhörighet som följer av såväl lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan som av kyrkoordningen i dess gällande och föreslagna lydelse. Att huvudregeln tas bort ur inledningstexten kan felaktigt ge intryck av att denna huvudregel inte längre gäller, vilket inte varit avsikten med styrelsens förslag. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att formuleringen ska kvarstå för att även i inledningstexten ge uttryck för denna huvudregel. För att inledningstexten ska överensstämma med övriga föreslagna ändringar föreslår utskottet dock att en mindre språklig ändring bör göras genom att begreppet "folkbokförd" ersätts av "bosatt".

Enligt föreslagna 35 kap. 1 § i kyrkoordningen ska den som tillhör Svenska kyrkan tillhöra den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd. För de fall en person har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen enligt föreslagna 1 a § andra stycket. Med hänsyn till de föreslagna bestämmelsernas konstruktion är det, avseende dessa personer, otydligt hur övergången till den föreslagna ordningen ska ske. Kyrkostyrelsens förslag innehåller inte heller några införandebestämmelser som omhändertar detta. För att det inte ska råda någon tveksamhet om att dessa personer ska vara kyrkobokförda i den icke-territoriella församling som de tillhör vid bestämmelsernas ikraftträdande bör därför, enligt Kyrkorättsutskottets mening, en införandebestämmelse tillföras. Den kan exempelvis formuleras enligt följande:

Den som tillhör en icke-territoriell församling vid tidpunkten för ikraftträdandet ska även fortsättningsvis vara tillhörig den icke-territoriella församlingen och vara kyrkobokförd där.

I föreslagna 35 kap. 9 och 10 §§ finns hänvisningar till 1 a och 1 b §§ i samma kapitel. Dessa hänvisningar har i de två bestämmelserna uttryckts olika, men avsikten synes enligt Kyrkorättsutskottets mening vara att i båda fallen hänvisa till 1 a första stycket och 1 b §§. Bestämmelserna kan således med fördel justeras så att enhetlighet dem emellan uppnås. Föreslagna 9 och 10 §§ bör därför ändras på så sätt

att hänvisningen, efter ”enligt bestämmelserna i”, istället uttrycks ”1 a § första stycket eller 1 b §”.

TU 2015:1
Bilaga 2

Kyrkorättsutskottet har, utöver vad som anförts ovan, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget. Kyrkorättsutskottet har i detta även beaktat förslagets förenlighet med lagen om Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar vidare att den föreslagna konstruktionen innebär att det även fortsättningsvis finns en stark anknytning till folkbokföringslagen (1991:481).

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare
Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:2

Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:6 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen. Utskottet menar att nuvarande behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning inte ska öka i omfattning och föreslår att motion 2015:6 ska avslås. Samtidigt understryker utskottet att det på olika sätt behövs en komplettering av den behörighetsgivande utbildningen och en kontinuerlig fortbildning. Utskottet föreslår att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att i samverkan med stiftens pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:6 att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftens pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Motionens förslag

Motion 2015:6 av Karl-Gunnar Svensson, Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen.

Bakgrund

Efter beslut av kyrkomötet 2007 infördes i 34 kap. 9 § i kyrkoordningen som ett behörighetsvillkor för att kunna anställas som domprost eller kyrkoherde att ha genomgått en av kyrkostyrelsen fastställd utbildning. Domkapitlet kan vid sin behörighetsprövning medge undantag från detta villkor om det finns särskilda skäl. För att det skulle vara möjligt att hinna genomgå utbildningen för dem som avsåg att söka en befattning som domprost eller kyrkoherde fick domkapitlet enligt en övergångsbestämmelse till utgången av år 2012 förklara en sökande behörig utan särskilt beslut om undantag från det angivna utbildningskravet.

Till grund för 2007 års kyrkomötes beslut låg kyrkostyrelsens skrivelse 2007:5 *Behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar*. I sina överväganden i skrivelsen redovisade kyrkostyrelsen vad den avsåg skulle ingå i en kommande utbildningsplan om kyrkomötet följde styrelsens förslag och gav kyrkostyrelsen befogenhet att fastställa utbildningsplan för en obligatorisk kyrkoherdeutbildning.

Följande utbildningsdelar skulle finnas: Organisationskunskap – styrning och ledning av organisationer och av Svenska kyrkan, Ledarskap i teori och praxis inklusive reflektion kring chefskapets koppling till andligt ledarskap, Arbetsrätt och arbetsmiljö, Kommunikation och konflikthantering. Styrelsen redovisade vidare att utbildningen skulle omfatta 15 högskolepoäng motsvarande 10 veckors studier.

Inför kyrkomötets beslut bereddes ärendet av Kyrkolivsutskottet. Utskottet tog visserligen inte direkt ställning i frågor om utbildningens innehåll och omfattning men hade i sitt betänkande Kl 2007:1, vilket bifölls av kyrkomötet, inga invändningar mot det kyrkostyrelsen framförde i sin skrivelse.

Den samlade kostnaden för en prästs behörighetsgivande utbildning beräknas ligga på omkring 90 000 kr. Enligt gällande ordning och praxis fördelas ansvaret för kostnaderna enligt följande:

- ◆ Svenska kyrkan på nationell nivå bekostar utbildningen.
- ◆ Stiftet bekostar internat, resor och litteratur.
- ◆ Arbetsgivaren bidrar med att deltagaren får genomgå de delar av utbildningen som är internat i sin tjänst.
- ◆ Den enskilda prästen svarar själv, utan ersättning, för inläsning och arbete med skrivuppgifter.

En obligatorisk utbildning för rektorer tillkom parallellt med den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen. Rektorsutbildningen har inte samma karaktär av att vara behörighetsgivande. Den är obligatorisk för rektorer som är anställda efter den 15 mars 2010. Nyanställda rektorer måste börja utbildningen inom ett år efter tillträde. Rektorsutbildning avser 30 högskolepoäng och beräknas omfatta ca 20 procent utav en heltid under tre års tid. Tanken är att deltagarna ges det utrymme i tjänsten som krävs för att kunna fullfölja sina studier.

Ett masterprogram omfattar 120 högskolepoäng och ett magisterprogram 60 högskolepoäng som en påbyggnad på en treårig grundexamen.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen utvärderas kontinuerligt av respektive universitet som utbildningen sker i samverkan med och av stift och nationell nivå. De som genomgått utbildning är generellt mycket nöjda men det finns önskemål om mer tid för vissa moment såsom för verksamhetsberättelse/-ekonomi/arbetsmiljö/personalfrågor och fler övningsmoment omkring ledarskap.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen har sedan 2007 givits genom 21 kurser i Uppsala och sju i Lund/Malmö. Cirka 700 präster har genomfört utbildningen, tillsammans med övriga utbildningar som enligt praxis ger behörighet för kyrkoherdetjänst finns ca 800 präster som genomfört en utbildning som ger sådan behörighet. Mellan 30-40 procent av de präster som genomfört utbildningen har sökt och fått en kyrkoherdetjänst. Ett flertal söker alltså inte eller får inte en tjänst i samband med att de har genomfört utbildningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:6.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:6 att uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftet pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Den utbildning för blivande kyrkoherdar som infördes för några år sedan är en behörighetsgivande utbildning som syftar till att ge sådana grundläggande kunskaper

som krävs för att kunna fullgöra uppdraget som kyrkoherde. Den kan också ha en viktig funktion i att tydliggöra vilka förväntningar som finns på den som blir kyrkoherde och vilka uppgifter som ingår i uppdraget. Resultatet kan bli att man är rustad för att söka en tjänst som kyrkoherde eller får en insikt om att det inte är en sådan tjänst man vill gå in i. De som har genomgått utbildningen är i huvudsak mycket nöjda men det finns önskemål om ytterligare tid för vissa områden.

Utbildningen sker i samverkan med universitet och högskolor. Det kan ge värdefulla perspektiv på uppdraget som kyrkoherde. Detta står inte i motsättning till att det, som framhålls i motionen, krävs en bearbetning av pastoralteologiska frågor.

I motionen förespråkas en utökning av kyrkoherdeutbildningen så att den motsvarar en magister- eller masterexamen. Utskottets bedömning är att nuvarande utbildningen har en rimlig omfattning men att det måste finnas möjligheter till påbyggnad för den som har blivit anställd som kyrkoherde. Det bör vara en strävan att erbjuda sådana utbildningsalternativ som medför att utbildningen kan tas med i en magister- eller masterexamen.

Det krävs kontinuerlig fort- och vidareutbildning för att uppehålla sin kompetens som kyrkoherde och utvecklas i sitt uppdrag. Det är primärt arbetsgivaren som har ansvaret för att de anställda ges adekvata möjligheter till kompletterande utbildning.

Stiften har ett ansvar att driva utbildningsfrågor. I det arbetet ser utskottet det som angeläget och positivt att stiften samverkar.

Utskottet menar att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:6 ska få i uppdrag att i samverkan med stiften pröva frågor om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas. Även om det inte direkt ingår i det uppdrag som utskottet föreslår att kyrkomötet ska besluta kan mycket väl behovet av ledarskapsutbildning för andra grupper av anställda tas upp i samma sammanhang.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:3

Att lägga till faddrar efter dopet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:8 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra det möjligt med tillägg av faddrar i den digitala kyrkobokföringen också efter dopet. Utskottet pekar på att det inte finns några bestämmelser om hur tillkommande faddrar ska antecknas. Utskottet föreslår att kyrkostyrelsen med anledning av motion 2015:8 ska få i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet. Utskottet föreslår att motion 2015:8 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:8.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:8 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

Motionens förslag

Motion 2015:8 av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson, Att lägga till faddrar efter dopet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra det möjligt med tillägg i den digitala kyrkobokföringen för faddrar också efter dopet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:8 i Ln 2015:7y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser om faddrar finns 19 kap. 7 § i kyrkoordningen. Där sägs att ”som fadder kan någon antecknas som är döpt och är villig att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran”. Hur en anteckning av faddrar ska göras är inte närmare reglerat. Det sägs dock i 3 kap. 1 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan att i ministerialbokens dopdel ska för varje dop i Svenska kyrkans ordning registreras bl.a. faddrarnas namn.

I Gudstjänstutskottets betänkande 2013:7 *Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag* behandlades motion 2013:88 i vilken föreslogs, att kyrkostyrelsen skulle få

i uppdrag att bl.a. ”skapa ett tydligt och enkelt sätt att avsluta ett fadderuppdrag där förtroendet förverkats men också öppna vägar för att lägga till faddrar efter att själva dophandlingen skett”. Utskottet menade att det fanns en tvådelad problematik – pastoralt och kyrkobokföringstekniskt. Såvitt gällde det kyrkobokföringstekniska konstaterade utskottet att det fanns instruktioner på Svenska kyrkans intranät för sådan praktisk lösning. Det görs inte ändringar i dopboken, eftersom det som antecknats där speglar det som skedde vid doptillfället. På lämpligt sätt kan däremot en anteckning om förändring beträffande fadderuppdrag göras i församlingen och ett nytt dopbevis kan skrivas ut. Utskottet menade att det som motionären efterfrågar redan var uppfyllt, men samtidigt framhöll man att informationen om möjligheten att göra en anteckning i församlingen om att ta bort eller lägga till faddrar skulle vara tydligare. I enlighet med vad Gudstjänstutskottet föreslog avslog kyrkomötet motion 2013:88.

Genom bifall till förslagen i Kyrkolivsutskottets betänkande K1 2012:3 *Kontakt med dopfaddrar* gav kyrkomötet kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten att registrera dopfaddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet. I sina överväganden att det finns behov av stöd och redskap som underlättar för församlingarna att kommunicera även med faddrarna. Uppdraget till kyrkostyrelsen motiverades med att en registrering av personnumren skulle ge församlingarna tillgång till faddrarnas aktuella adresser över tid och därmed ökad möjlighet till kommunikation med faddrarna.

I KsSkr 2014:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013* redovisade kyrkostyrelsen sin hantering av uppdraget från 2012 års kyrkomöte. En promemoria hade utarbetats där frågan analyserats med huvudfokus på de rättsliga förutsättningarna. I promemorian konstaterades att en uppgift om att någon åtagit sig ett uppdrag som fadder är att betrakta som ett uttryck för en religiös övertygelse och därmed en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening. För registrering av sådana personuppgifter måste inhämtas ett uttryckligt samtycke från den som ska registreras. Registrering och hantering av skriftliga samtycken skulle kräva anpassningar i kyrkobokföringssystemet och införande av ett nytt, relativt omfattande administrativt förfarande för hantering av samtycken som skulle åläggas lokal nivå. Kostnaderna för nödvändiga åtgärder beräknades, endast för den nationella nivåns del, uppgå till miljonbelopp. En analys hade gjorts även av möjligheten att registrera de aktuella uppgifterna med annat befintligt systemstöd utanför kyrkobokföringssystemet, Kyrksam (som har ersatt det tidigare organisationsregistret). Kyrksam skulle kunna användas av den enskilda församlingen för att registrera faddrarnas personnummer och därigenom skulle församlingen få tillgång till aktuella adressuppgifter över tid. Det saknas dock möjlighet i Kyrksam att automatiskt skapa en relation mellan den döpte och dess fadder. Uppgifterna om faddern kan därmed inte heller automatiskt överflyttas till någon annan församling t.ex. om den döpte flyttar och därigenom byter församlingstillhörighet. Sammantaget konstaterades i promemorian att det f.n. inte är möjligt att på ett lämpligt eller ändamålsenligt sätt åstadkomma en registrering av dopfaddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet eller i något annat befintligt system. Kyrkostyrelsen angav att skrivelsen med uppdraget från 2012 års kyrkomöte var slutbehandlad. Detta mötte ingen invändning från kyrkomötets sida.

I ett på nationell nivå upprättat dokument av handbokskaraktär, *Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring*, finns ett avsnitt om registrering av faddrar i kyrkobokföringen. Där sägs följande.

Den registrering som görs i dopboken för den kyrkliga handlingen är en registrering av hur det var vid det tillfälle då dopet ägde rum. För fadderregistreringen innebär det att det är den som vid doptillfället förklarat sig villig att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran som ska antecknas i dopboken. Den registrering som görs i dopboken blir alltså efter dopet en historisk anteckning av hur det var vid doptillfället.

I vissa fall kan man en tid efter dopet önska att den döpta ska få en eller flera fadder ytterligare. Eftersom den personen inte var fadder vid doptillfället ska den nya fadderns namn inte registreras i dopboken. Det kan även förekomma att den som vid doptillfället var fadder senare inte är beredd att fullfölja sitt uppdrag eller att fadderskapet av annan anledning ska upphöra. Motsvarande gäller här att ingen ändring/strykning ska göras av den registrering som finns av fadder i dopboken. Den person som ska upphöra att vara fadder var det vid doptillfället och anteckningen i dopboken ska alltså finnas kvar.

I det nämnda dokumentet ges råd om hantering av situationen när en ny fadder tillkommer och då ett fadderskap upphör. Där sägs förändring på lämpligt sätt får noteras i församlingen. Vidare pekas på att ett nytt fadderbrev kan skrivas ut. ”Ärendet bör diarieföras i församlingen och den döpte (och dennes vårdnadshavare) tillskrivas på lämpligt sätt.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:8.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:8 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

Motion 2015:8 kan sägas utgå från det som Läronämnden framhåller i sitt yttrande Ln 2015:7y om att fadderskap förutsätter relationer och ett ömsesidigt förtroende samt att det inte finns några läromässiga hinder mot att lägga till eller avsluta ett fadderskap. Motionsförslaget gäller dock bara den praktiska hanteringen när någon får en ny fadder.

I kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9) anges att vid dop ska i dopboken bl.a. antecknas faddrarnas namn. Det finns inga bestämmelser om hur eller var det ska göras en anteckning om en ny fadder tillkommer efter dopet. Ansvaret för den praktiska hanteringen av detta får anses ligga på kyrkoherden.

I motionen finns önskemål om att det ska kunna göras en anteckning i dopboken när någon får en ny fadder. Det kan finnas skäl för att det ska vara möjligt att göra en sådan anteckning i anslutning till registreringen av dopet i kyrkobokföringens dopbok. På det sättet hålls det samman som hör samman.

Det gäller särskilda förutsättningar när det görs digitala anteckningar av personuppgifter. Detta har tagits upp i bakgrundsteckningen. Det uppdrag vars hantering återrappporterades till kyrkomötet 2014 gällde möjligheterna att registrera inte bara faddrarnas namn utan även personnumren i kyrkobokföringen. Som framgår av redovisningen har detta inte bedömts som rimligt med hänsyn till de kostnader och det administrativa merarbete som skulle krävas.

Frågan om karaktären hos de anteckningar som görs i kyrkobokföringens dopbok, om de bara ska vara "historiska" anteckningar eller också kunna rymma uppgifter om tillkommande faddrar, ligger snarast hos kyrkostyrelsen att avgöra utifrån styrelsens kompetens att utfärda närmare bestämmelser om kyrkobokföringen.

Motionens förslag innebär att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att göra det "möjligt" att lägga till faddrar i den digitala kyrkobokföringen efter dopet. Som utskottet förstått saken är detta i och för sig redan möjligt även om det inte är den ordning som tillämpas. Det kommer att kräva ett skriftligt samtycke från den som ska registreras om en ny fadder ska antecknas eftersom det är fråga om en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening.

Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet. Det krävs bl.a. särskilda rutiner för att säkra att skriftliga samtycken inhämtas. Utskottet föreslår mot bakgrund av detta alternativa beslutsförslag att kyrkomötet ska avslå motion 2015:8.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:7y

Att lägga till faddrar efter dopet

Läronämndens yttrande över motion 2015:8

I Läronämndens yttrande Ln 2013:2y anføres med citat från Ln 2011:1y:

”Att vara fadder innebär att ha ansvar för att den som döps får lära känna den tro till vilken vi döpts. I dopordningen framhålls att faddern ska vara förebild, förebedjare och tillsammans med församlingen leda den döpta på trons väg genom livet.”

Ett fadderskap förutsätter relationer och ett ömsesidigt förtroende. Det finns inga läromässiga hinder mot att lägga till eller avsluta ett fadderskap.

Uppsala den 20 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:4

Vissa frågor om kyrkliga handlingar, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner av betydelse för de kyrkliga handlingarna, främst vigseln. I motion 2015:20 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. Utskottet konstaterar att det måste anges särskilt i kyrkoordningen om kyrkostyrelsen ska ges rätt att utfärda närmare bestämmelser på ett visst område. Mot den bakgrunden föreslås att motionen ska avslås.

I motion 2015:88 föreslås dels att ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par” ska tas bort, dels att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning. Utskottet menar, med stöd av ett yttrande av Läronämnden, att det inte finns någon samvetsklausul av det slag som anges i motionen. Vidare framhåller utskottet att när beslutet fattades om vigsel för par av samma kön underströks att det finns och ska få finnas olika syn på äktenskapet i kyrkan och att en präst ska kunna avstå från att viga par av samma kön. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2015:88 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:20.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:20 av Olle Burell m.fl., Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar.

Motion 2015:88 av Anna Ekström m.fl., Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i antagning av prästkandidater och vigningar av präster ta bort den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:88 i Ln 2015:12y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötets beslut om vigsel för personer av samma kön

2009 års kyrkomöte beslutade om sådana ändringar i kyrkoordningen och i anvisningarna i kyrkohandbokens ordning för vigselgudstjänst att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning (KsSkr 2009:6, G 2009:2, KmSkr 2009:1). I de omfattande diskussionerna före och i anslutning till detta beslut togs även frågor om diskriminering och vigselplikt upp.

Diskriminering

Ett avsnitt i kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 *Vigsel och äktenskap* behandlade frågor om diskriminering. Det gällde primärt frågor om en vigselförrättare som vägrar att viga ett par av samma kön gör sig skyldig till olaga diskriminering på grund av parets sexuella läggning. Kyrkostyrelsen konstaterade att diskrimineringslagen (2008:67) inte innehåller något uttryckligt förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning som täcker den verksamhet som en vigsel utgör. Styrelsen menade att en vägran att viga ett par av samma kön inte heller torde falla under straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken. Härtill angav kyrkostyrelsen att en vägran att, som företrädare för det allmänna, viga homosexuella inte heller torde vara att bedöma som diskriminering enligt EG-rätten eller någon av de internationella konventioner som Sverige har ratificerat. ”För att en vigselförrättare inom ett trossamfund ska vara skyldig att förrätta vigsel i berörda fall krävs att vigselförhållandet är förenat med vigselförplikt för enskilda vigselförrättare.”

I Gudstjänstutskottets betänkande G 2009:2 *Vigsel och äktenskap* diskuterades inte diskrimineringsfrågorna närmare. Utskottet redovisade vad kyrkostyrelsen anfört i sin skrivelse. I sina överväganden menade Gudstjänstutskottet att det går att praktiskt hantera frågor om pars rätt att bli vigda utan att personer blir kränkta. Man menade att detta visade sig genom erfarenheterna av ordningen för välsignelse över registrerat partnerskap liksom önskemål om vigsel där en av eller båda kontrahenterna är fränskild.

Vigselplikt

Frågor om en präst har vigselplikt har diskuterats under lång tid och med olika utgångspunkter och förutsättningar.

I 4 kap. 4 § i äktenskapsbalken (1987:230) i dess lydelse innan kyrka-stat-relationerna ändrades år 2000 angavs att en kvinna och en man som skulle vigas inom Svenska kyrkan hade rätt att välja den präst inom kyrkan som de själva önskade och som var villig att viga dem. Vidare gällde enligt äktenskapsbalken att de hade rätt till vigsel i en församling som någon av dem tillhörde. Dessa föreskrifter i äktenskapsbalken motsvarade de ändringar som gjordes i den tidigare giftermålsbalken med i kraftträdande 1976. Tidigare gällde att en församlingspräst hade vigselplikt om en av de blivande makarna tillhörde prästens församling. Vigselplikten var omdiskuterad främst utifrån att vissa präster såg det som felaktigt att viga fränskilda. Kyrkomötet hade gjort flera framställningar till regeringen innan ändringen i giftermålsbalken kom

till stånd. Det hade förekommit ingripande från JO och åtal för tjänstefel för präster som vägrat viga frånskilda. Med ändringen i giftermålsbalken flyttades vigelskyldigheten från den enskilda prästen till Svenska kyrkan. Samtidigt som enskilda prästers vigelsplikt upphävdes utfärdade regeringen förordningen (1975:1047) om vigselförrättare i vissa fall. Där angavs att varje domkapitel skulle meddela de förordnanden för vigselförrättare som behövdes för att den rätten till vigsel inom församlingarna i stiftet skulle kunna tillgodoses.

De redovisade bestämmelserna i äktenskapsbalken liksom den nämnda förordningen upphävdes när kyrkoordningen tillkom. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) redogjorde Svenska kyrkans centralstyrelse för de dittills gällande statliga föreskrifterna. Rätten till vigsel i den församling som kvinnan eller mannen tillhör skulle anges i kyrkoordningen. I princip har det inte skett någon ändring av dessa bestämmelser. I 17 kap. 2 § finns övergripande bestämmelser om rätten för den som tillhör Svenska kyrkan att i sin församling bli delaktig av de kyrkliga handlingarna. I 23 kap. 1 a § sägs att den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det. I kyrkoordningsskrivelsen anförde Centralstyrelsen följande om prästs vigelsplikt kopplat till att förordningen om vigselförrättare skulle upphävas.

För framtiden får det ankomma på församlingen att svara för att det finns en präst som kan förrätta vigsel för dem som har rätt till detta. Vi ser inga skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om prästs skyldighet att viga, vare sig båda, en eller ingen av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan. Detta är en fråga som bör hanteras av kyrkoherden utifrån uppgiften att leda församlingens verksamhet bl.a. såvitt avser gudstjänst.

Frågor kring prästers vigelsplikt aktualiserades när 2005 års kyrkomöte införde bestämmelser i kyrkoordningen om välsignelse över registrerat partnerskap och när 2009 års kyrkomöte beslutade om att par av samma kön kan vigas i Svenska kyrkans ordning.

I skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor* finns ett avsnitt om tjänstgöringsskyldighet. Där konstaterade kyrkostyrelsen att det var naturligt att det främst var prästens tjänstgöring som hade diskuterats när det uppstått motsättningar mellan enskilda prästers uppfattning om vad som bör gälla och fastställda regler. Detta eftersom prästen har en särskild roll som ledare i gudstjänsten med ett till prästlöftena knutet ansvar för gudstjänstens innehåll och utformning. Som en utgångspunkt för sina överväganden noterade kyrkostyrelsen att allmänna arbetsrättsliga principer innebär att en anställd i regel är skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. Beträffande den i sammanhanget aktuella frågeställningen menade styrelsen att det var angeläget att varje präst själv fick möjlighet att avgöra om han eller hon ville medverka i en välsignelse över ingången partnerskap.

Det torde inte vara av intresse för det par som handlingen närmast gäller att den leds av en präst som inte gör det av egen vilja och övertygelse. Härtill kommer att det rör sig om ett så begränsat antal tillfällen att det inte är nödvändigt att fördela arbetet på alla församlingens präster.

Kyrkostyrelsen fattade 2006 beslut (SvKB 2006:16) om ordning för välsignelse över registrerat partnerskap. 2 § i de fortfarande gällande bestämmelserna har följande lydelse.

2 § De som har ingått registrerat partnerskap har rätt till välsignelse i den församling som någon av parterna tillhör, om inte synnerliga skäl hindrar det.

Beslutet om rätt till välsignelsehandling fattas av kyrkoherden i den församling där handlingen begärs.

För den som anser att det strider mot hans eller hennes personliga övertygelse föreligger ingen skyldighet att medverka i genomförandet av gudstjänsten.

I kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 *Vigsel och äktenskap* har ett avsnitt rubriken ”Vigselskyldighet”. Där redovisas att det i 4 kap. 3 § i äktenskapsbalken sägs att en präst eller annan behörig vigsselförrättare i ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel. Det finns alltså ingen i lag reglerad skyldighet för vigsselförrättare inom ett trossamfund att förrätta någon vigsel. Frågan om en eventuell inomkyrklig vigselskyldighet är inte lagreglerad. På den punkten hänvisade kyrkostyrelsen till vad den anfört om tjänstgöringsskyldighet i skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor*. Ovan har redovisats vad Gudstjänstutskottet anförde på detta område i sitt betänkande G 2009:2 *Vigsel och äktenskap*. Gudstjänstutskottet behandlade det följande året i sitt betänkande G 2010:4 *Riv upp vigselsebeslutet* med ett förslag som innebar att beslutet föregående år om möjlighet till vigsel för par av samma kön skulle rivas upp. Motionen 2010:13 avslogs. I sina kortfattade överväganden påminde Gudstjänstutskottet ”om att det, både i kyrkostyrelsens skrivelse och i kyrkomötets beslut, förra året betonades att det inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter när det gäller äktenskapet”.

Kyrkostyrelsens bestämmelser

Kyrkomötet har i några fall delegerat till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser på ett visst område. Det finns vissa bestämmelser om detta i kyrkoordningen. I 10 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen sägs att kyrkostyrelsen får besluta närmare bestämmelser när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen. Vidare sägs i 2 a § i samma kapitel att ändringar i kyrkoordningen, andra bestämmelser som beslutas av kyrkomötet och bestämmelser som beslutas av kyrkostyrelsen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser. När kyrkostyrelsen på delegation från kyrkomötet beslutar om vissa närmare bestämmelser ska de alltså ingå i serien Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB).

Villkor för prästvigning

Det finns inga direkta bestämmelser om villkor för att antas som prästkandidat. Däremot finns bestämmelser dels om vem som domkapitlet kan pröva i prästexamen och om villkor för att viga till präst. Dessa bestämmelser bör vara av betydelse även när någon ska antas som prästkandidat. I prästexamen får den prövas som har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen och som ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, 31 kap. 6 § i kyrkoordningen. I 25 kap. 2 § finns bestämmelser för att viga till något av uppdragen i kyrkans vigningstjänst, nämligen att

- vara döpt och konfirmerad,
- tillhöra Svenska kyrkan, och
- ha förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön.

Diskriminering vid kyrkliga handlingar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:20.

I motion 2015:20 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utfärda bestämmelser som säkerställer att ingen diskrimineras i samband med kyrkliga handlingar. I motionen sägs att ingen ska riskera att mötas av strukturer eller bemötande som kan uppfattas diskriminerande. Utskottet ställer sig helhjärtat bakom detta.

Motionsförslaget innebär att kyrkomötet i ett direkt beslut utan att det regleras i kyrkoordningen skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda bestämmelser med visst angivet syfte. I bakgrundsteckningen har redovisats att det finns bestämmelser i kyrkoordningen om hur kyrkomötet kan delegera till kyrkostyrelsen att på vissa områden utfärda närmare bestämmelser. I 10 kap. 2 § andra stycket sägs att kyrkostyrelsen får besluta närmare bestämmelser när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen. Ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser ska alltså ges i kyrkoordningen. Det kan sägas vara en reglering av konstitutionell art som kyrkomötet själv har ålagt sig att följa. Ett direkt uppdrag till kyrkostyrelsen vid sidan av kyrkoordningen och på det sätt som föreslås i motionen är alltså inte möjligt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2015:20 ska avslås.

Villkor för prästvigning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:88.

I motion 2015:88 föreslås dels ett borttagande av ”den samvetsklausul som idag finns för dem som inte vill viga samkönade par”, dels att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra vigselplikten till en del i antagningskriterierna till prästkandidat och vigning. Det har vid utskottets överläggningar framgått att det inte är fråga om en vigselplikt i allmänhet utan om en beredskap att viga par av samma kön.

Läronämnden konstaterar i sitt yttrande 2015:12y att 2009 års beslut om vigsel av par av samma kön innebar ett förtydligande av att kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen även fortsättningsvis ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Läronämnden ser det därmed som sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”. Utskottet delar detta synsätt och menar att den första att-satsen i motion 2015:88 mot den bakgrunden ska avslås.

Av bakgrundsteckningen framgår att kyrkostyrelsen i skrivelsen 2009:6 *Vigsel och äktenskap* gjorde en hänvisning till vad styrelsen tidigare hade anfört i skrivelsen 2005:9 *Samlevnadsfrågor*. Där fanns ett avsnitt om tjänstgöringsskyldighet vid välsignelse över par som ingått partnerskap. I det sammanhanget noterade kyrkostyrelsen att allmänna arbetsrättsliga principer innebär att en anställd i regel är skyldig att fullgöra de arbetsuppgifter han eller hon blir anvisad. Styrelsen såg det också som angeläget att varje präst själv fick möjlighet att avgöra om han eller hon ville medverka i en välsignelse över ingången partnerskap.

När beslutet fattades om vigsel av par av samma kön betonades att det inom Svenska kyrkan ryms olika åsikter när det gäller äktenskapet. Gudstjänstutskottet skrev följande i sitt av kyrkomötet godkända betänkande G 2009:2 ”Kyrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda en sådan gudstjänst.”

Utskottet konstaterar att det i flera sammanhang betonades att Svenska kyrkan kan hårbärgera olika syn på äktenskapet och att detta också ska kunna få praktiska

konsekvenser för enskilda prästers handlingsutrymme. Utskottet ser det som ett avsteg från det som då sades om kyrkomötet nu skulle göra det till ett villkor för prästvigning att säga ja till att viga par av samma kön. Ett sådant beslut riskerar också att få påtagligt negativa konsekvenser för sammanhållning och samtalsklimat inom Svenska kyrkan.

Mot bakgrund av det som utskottet här har anfört föreslås att kyrkomötet avslår motion 2015:88.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi anser att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet att med anledning av motion 2015:88 uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med ett förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att det blir ett villkor för prästvigning att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön.

Anna Ekström, Lars Risberg, Inger Wahlman, Roine Olsson, Britt-Marie Danestig, Margareta Carlenius och Britas Lennart Eriksson

Särskild mening 1

Under utskottets överläggningar angående motionen 2015:88 framkom att frågan om ”vigselplikt” inte hade någon utgångspunkt i praktiska problem eller därpå följande pastorala problem. Tvärtom blev det tydligt att antalet präster som gärna förrättar dessa vigslar idag mer än väl möter den efterfrågan som finns. Vi menar att det är viktigt att detta faktum framgått av betänkandet och beklagar därför att dessa skrivningar ströks i sista stund. Man kan nu istället få intryck av att utskottet inte lyft de frågor som berör pastoral omsorg om vigselpar, utan enbart sökt värna de blivande präster som inte vill viga samkönade par.

Eftersom det alltså inte är ett praktiskt problem att det saknas vigselförrättare för samkönade par handlar de aktuella motionerna om att göra politiska markeringar mot meningsmotståndare, i strid mot uttalade löften från kyrkomötet 2009. Motionerna riskerar också att sprida en oriktig bild av att samkönade par möter motstånd och diskriminering i Svenska kyrkan.

Johanna Andersson och Erik Johansson

Jag instämmer i utskottets avslagsyttrande och vill poängtera vikten av att kyrkans ledning och organisation i stort respekterar den väjningsrätt som präster idag har, från att viga samkönade. Ett avsteg från denna princip och detta löfte som gavs i samband med införandet av samkönade äktenskap, vore högst negativt och anmärkningsvärt. Det skulle leda till stora praktiska svårigheter och en splittrad kyrka.

Frågan om synen på samkönade äktenskap får inte bli avgörande eller ett hinder för nyvigda präster, eller de som är i stånd att söka till prästutbildningen. Respekten för olika syn på äktenskapet måste slås fast. Det måste markeras.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:12y

Borttagande av samvetsklausul

Läronämndens yttrande över motion 2015:88

2009 års kyrkomöte beslöt att äktenskap kan ingås mellan två personer av samma kön. I Läronämndens behandling av skrivelse KsSkr 2009:6 framhålls att Svenska kyrkan även efter beslutet kan rymma olika uppfattningar i denna fråga (Ln 2009:12y).

Läronämnden konstaterar att 2009 års beslut innebar ett förtydligande av att kyrkan som helhet och inte den enskilda prästen även fortsättningsvis ansvarar för människors tillgång till de kyrkliga handlingarna. Därmed är det sakligt oriktigt att tala om en ”samvetsklausul”.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:5

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:27 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop samt motion 2015:59 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop. Utskottet framhåller att en tidsbegränsning skulle stå i motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Kyrkomötet har också vid flera tillfällen avslagit liknande motioner. Utskottet ser inte heller nu någon anledning att göra en annan bedömning utan föreslår att båda motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

Motionernas förslag

Motion 2015:27 av Ylva Wahlström m.fl., Biskop i kanske tio år

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop.

Motion 2015:59 av Niklas Grahn, Tidsbegränsat uppdrag som biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2015:27 och 2015:59 i Ln 2015:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Sedan år 2000 gäller för biskopar fullt ut den allmänna arbetsrätten samt kollektivavtal. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller det som är avtalsreglerat. Bestämmelserna om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Kyrkans AB 13. Därigenom ges möjlighet för arbetsgivare och arbetstagare att avtala om tidsbegränsad anställning.

Frågan om tidsbegränsat uppdrag och anställningstid för biskopar har behandlats vid flera tidigare kyrkomöten.

Vid 1991 och 1994 års kyrkomöten avlogs motioner med förslag att tidsbegränsade förordnanden skulle gälla för innehav av tjänst som biskop.

2002 avlog kyrkomötet motionen 2002:8 med förslaget att kyrkomötet skulle införa en tidsbegränsad mandatperiod för biskopar med möjlig förlängning upp till nio år.

Även 2009 avlog kyrkomötet en motion 2009:15. Motionären föreslog att kyrkomötet skulle begränsa biskoparnas tjänstgöringstid till tio år med möjlighet till förlängning i två år, samt att det skulle införas en rättighet för den biskop som så önskar eller behöver få gå i pension innan de tio åren löpt ut.

Genomgående vid ovan nämnda avslag har varit hänvisningar till vad Läronämnden framförde 1991. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:2 framhöll utskottet den grundsyn på uppdraget som biskop som anförts i Läronämndens yttrande 2009:1y, som hänvisade till yttrandet Ln 1991:3.

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart som ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Utskottet menade att en tidsbegränsning skulle stå i uppenbar motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Utskottet avvisade tanken på omval av biskopar och menade att som en konsekvens av detta kunde inte heller bestämmelser om att förlänga tjänsten införas.

Läronämnden har yttrat sig över de till årets kyrkomöte inkomna motionerna om tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop (Ln 2015:9y) med hänvisning till sina tidigare yttranden 2009 och 1991 samt understrukit att ”uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territorialt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

I Svenska kyrkan vigs biskopar till tjänst i ett stift och förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering. Detta ger biskoparna en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget. En tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop men med möjlighet till en förlängning på det sätt som tas upp i motion 2015:59 riskerar att stå i motsättning till detta.

Utskottet menar att det finns mycket goda skäl för den ordning som Svenska kyrkan har idag. I betänkandet TU 2009:2, med anledning av en motion om tidsbegränsning av biskopsuppdraget, framförde utskottet följande: ”Biskopens uppdrag inom kyrkans vigningstjänst är inte en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.” Det som utskottet anförde 2009 knyter nära an till det som Läronämnden anför i sitt till detta betänkande bifogade yttrande Ln 2015:9y. Utskottet ser ingen anledning att nu göra

en annan bedömning än den som kyrkomötet 2009 ställde sig bakom när motionen om en tidsbegränsning av biskopens uppdrag avsågs.

TU 2015:5

Läronämnden understryker också att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Denna principiella syn på biskopens uppdrag kan inte utan vidare förenas med en ordning där uppdraget som stiftsbiskop tidsbegränsas men biskopsuppdraget ska finnas kvar som ett "nationellt" såsom föreslås i motion 2015:59 eller som "frilansande" enligt motion 2015:27.

Utskottet har utifrån motionerna diskuterat arbetsbördan för biskopar och anser att det på sina håll kan finnas anledning att pröva åtgärder för att ändra på nuvarande situation. Detta är dock inte en uppgift för kyrkomötet utan för varje stift och biskop att, utifrån den situation som råder där, söka anpassa förväntningar och uppgifter så att stiftets biskop har en rimlig arbetsbörda.

Uppsala den 23 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:9y

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:27 och 2015:59

Läronämnden har yttrat sig i fråga om biskopstjänst tidigare. I Läronämndens yttrande Ln 2009:1y anför:

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att:

”I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period. Att biskopstjänsten är en i princip livsvaraktig tjänst kan också ses som ett uttryck för vad som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen och som är en grundläggande princip för Svenska kyrkan.”

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.

Läronämnden understryker att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:6

Svenska kyrkans kristna identitet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2015:30. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:30 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Svenska kyrkans kristna identitet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan återtar en tydlig kristen identitet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan tydligare fokuserar på och prioriterar de fyra grundstenarna gudstjänst, undervisning, mission och diakoni.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:30 i Ln 2015:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:30 om Svenska kyrkans kristna identitet i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:7, se sidan 3, avseende motion 2014:68 punkterna 1 och 3. Kyrkomötet avslog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:30 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:30.
--

Med stöd av kyrkomötets presidiums beslut om att förenklad motionsbehandling får tillämpas för motion 2015:30 har utskottet beslutat om sådan behandling. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 22 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:8y

Svenska kyrkans identitet

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:30 och 2015:108

I Läronämndens yttrande Ln 2014:9y anförs:

Svenska kyrkan är en del av Kristi världsvida kyrka. Svenska kyrkan bärs av och bär vidare den apostoliska tron. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningens inledning:

”Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron. (...) Kontinuiteten tillbaka framgår av att den evangelisk-lutherska bekännelsen är grundad i Guds Ord samt innehåller de ekumeniska trosbekännelserna från fornkyrkan och den augsburgska bekännelsen som skrevs inom den odelade västkyrkans ram.”

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Läronämnden vill med anledning av motion 2015:108 framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:7

Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästa mandatperiod, dels att se över om kyrkoordningen kan förtydliga kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Utskottet anser att utbildningar och informationsmaterial som gäller kyrkorådets arbetsgivarroll finns i en tillfredsställande omfattning och att kyrkoordningen, samt lagar och kollektivavtal, är tillräckligt tydliga vad gäller kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:32 av Björn Andersson och Maria Lagerman, Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet inför nästa mandatperiod.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över om kyrkoordningen kan förtydliga kyrkorådets arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

Bakgrund

Av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår att församlingen ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet. Om en församling ingår i ett pastorat fullgör pastoratet enligt 2 kap. 5 § dessa uppgifter. Kyrkorådet är enligt 4 kap. 1 § församlingens eller pastoratets styrelse och har i denna egenskap arbetsgivaransvar med allt vad som följer av lagar och kollektivavtal. Kyrkorådet har som arbetsgivare enligt 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) vidsträckta skyldigheter och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder den rådgivning och utbildningar bland annat i arbetsgivar- och arbetsmiljöfrågor som

vänder sig till både anställda och förtroendevalda, samt ger ut informationsmaterial som gäller dessa frågor.

I samtliga stift erbjöds och genomfördes efter kyrkovalet 2013 utbildningar för förtroendevalda. I flertalet stift fanns utbildningsmoment som gjordes i samverkan med arbetsgivarorganisationen och behandlade kyrkorådets ansvar som arbetsgivare. Bland annat användes studieboken *Uppdrag förtroendevald* (Verbum 2013) som ingående behandlar exempelvis arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

När det gäller tydligheten i arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar kan noteras att alla nivåer i Svenska kyrkan från och med 2013 ska fastställa en arbetsordning för sitt styrelsearbete. Av kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet *Revision och granskning av Svenska kyrkans verksamhet* (KsSkr 2011:6) framgick att en genomarbetad arbetsordning är grunden för ett gott styrelsearbete och att den också är ett av de grunddokument som verksamhetsgranskningen kontrollerar för att säkerställa att det finns ett fungerande styrelsearbete.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har tagit fram och distribuerat mallar för arbetsordningar. I dessa klargörs bland annat att det ska finnas en arbetsmiljöpolicy och att kyrkorådet ska fastställa, göra känt och följa upp dokument om fördelning av arbetsmiljöuppgifter. Arbetsmiljöverket och arbetsgivarorganisationen tillhandahåller på sina webbplatser förslag till mallar och rutiner för arbetsmiljöarbetet.

Kyrkomötet har tidigare behandlat en motion 2008:11 om att initiera en för Svenska kyrkan gemensam utbildning för alla ledare med arbetsgivaransvar. Tillsyns- och uppdragsutskottet angav i sitt betänkande TU 2008:2 att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att anordna utbildningar för de kyrkliga arbetsgivarna och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:32, punkt 1 och 2.

Varje kyrkoråd i Svenska kyrkan är arbetsgivare för ett större eller mindre antal anställda. Enligt utskottets mening är kyrkoordningen samt lagar och kollektivavtal tillräckligt tydliga vad gäller kyrkorådets ansvar i detta avseende. För att såväl nya som erfarna ledamöter i kyrkoråd ska ha förutsättningar att på ett bra sätt kunna utföra sitt uppdrag som arbetsgivare, bedriver Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation en omfattande fortbildningsverksamhet samt utarbetar informationsmaterial och mallar. Enligt utskottets mening innebär nämnda utbildnings- och informationsverksamhet att det som motionärerna efterfrågar angående material om arbetsgivarrollen i kyrkorådet i huvudsak redan bör vara tillgodosett för församlingar och pastorat.

Vad gäller kyrkostyrelsens möjligheter att ta fram ytterligare material för kyrkliga arbetsgivare vill utskottet framhålla att den arbetsfördelning mellan Svenska kyrkan och dess arbetsgivarorganisation som kyrkoordningen pekar ut innebär att det primärt är hos den senare som stödet i arbetsgivarfrågor finns. Stiftens kompletterar detta stöd framför allt i anslutning till genomförda kyrkovalet då det finns nyvalda ledamöter, genom att inom ramen för tillsyn och främjande uppmärksamma kyrkoråden på deras ansvar som arbetsgivare och genom att tillhandahålla viss information och utbildning.

Med det anförda anser utskottet att motionen bör avslås i sin helhet.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:8

Sanktionsavgift i domkapitlet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:33 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa sanktionsavgifter i domkapitlet. Utskottet konstaterar att kyrkomötet i flera tidigare beslut har ansett att en ordning med sanktionsavgifter mot församlingar och pastorat inte överensstämmer med grundprinciperna för sammanhållningen inom kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:33.

Motionens förslag

Motion 2015:33 av Björn Andersson och Maria Lagerman, Sanktionsavgift i domkapitlet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att införa sanktionsavgifter i domkapitlet.

Bakgrund

I 6 kap 8 § i kyrkoordningen anges att det i varje stift ska finnas ett domkapitel som självständigt ska fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Domkapitlet har en utpräglad funktion som tillsynsorgan (CsSkr 1999:3 s. 2–137). Bland domkapitlets uppgifter finns, som en del av stiftet, tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat (57 kap. 1 § i kyrkoordningen). Tillsynen innefattar i första hand råd, stöd och annan hjälp vid sidan av granskning och ingripanden. Ett exempel på tillsynsfunktionen är att domkapitlet utfärdar församlingsinstruktionen, som församlingen, eller pastoratet med sina församlingar, sedan är bunden att följa i sin verksamhet (57 kap. 6 §).

För det fall en församling inte följer ett domkapitels beslut i en tillsynsfråga, finns det i kyrkoordningen inte några sanktionsmedel utöver stiftstyrelsens möjlighet att sammanlägga församlingar eller pastorat (37 kap. 6 §).

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte återfinns kommentarer om möjligheterna till åtgärder om en församling inte följer ett tillsynsorgans beslut (CsSkr 1999:3 s. 2–314).

I extrema fall, t.ex. när en församling har upphört att vara församling eller när kyrkans lära eller ordning eller allmän svensk lag på mer flagrant sättts åt sidan, kan tillsynsorganet oavsett tillsynsform ta initiativ till en indelningsförändring. /.../ Ett tillsynsärende som formellt avslutas med ett konstaterande, att det inte föreligger förutsättningar att vidta någon åtgärd kan emellertid kombineras med en motivering som kan innehålla goda råd och vägledande uttalanden, även av kritisk natur. Denna form av vägledande uttalanden utnyttjas av flera statliga tillsynsmyndigheter, bl.a. JO.

Det är självfallet också så, vilket vi har påpekat tidigare, att Svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns samförstånd och lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

I samma skrivelse redovisades även förslaget till inomkyrkligt utjämningssystem och då behandlades den principiella frågan om det ska kunna användas i sanktionssyfte, t.ex. när det gäller en församlings efterlevnad av kyrkans bestämmelser (CsSkr 1999:3 s. 2–279).

Det kan konstateras att det redan idag är möjligt – och förekommer – att t.ex. extra utjämningsbidrag och strukturbidrag i viss utsträckning kopplas till olika villkor. Dessa möjligheter bör kvarstå. Några särskilda bestämmelser om detta i kyrkoordningen fordras dock inte.

Kyrkomötet har även senare behandlat frågor om kyrkans rättssystem och verktyg för tillsynsuppdraget vid medvetna brott mot kyrkoordningens bestämmelser. Motioner på detta område har behandlats i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkanden TU 2000:16 *Kyrkomötets sanktionsmöjligheter*, motion 2003:8 *Domkapitlets möjligheter till effektiv tillsyn*, motion 2007:4 *Vissa frågor om kyrkoordningens ställning och efterlevnad*, motion 2011:15 *Verktyg för tillsyn*.

Vid 2007 års kyrkomöte behandlades frågan om sanktioner i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2007:4. Utskottet skriver följande.

Vi menar att avgörande för kyrkoordningen ställning och efterlevnad är att såväl anställda som förtroendevalda känner lojalitet med fattade beslut och tar det ansvar de har enligt kyrkoordningen. I stället för att införa ytterligare sanktioner bör kyrkoordningens ställning kunna stärkas genom mer information och flera utbildningsinsatser. I en organisation som man tillhör av fri vilja och där vi kommit överens om en gemensam stadga saknas det skäl för att införa sanktioner.

2011 uttalade Tillsyns- och uppdragsutskottet att det vid flera tillfällen haft att behandla motioner med förslag om att det borde finnas ytterligare sanktionsmöjligheter när det brister i efterlevnaden av kyrkoordningen, men att det i regel torde ha varit enstaka händelser av negativ art som lett till motionerna. Utskottet pekade på att det som dominerar är viljan att följa det gemensamma regelsystemet och att hitta goda lösningar på uppkommande problem. Utskottet hänvisade till den s.k. Demokratiutredningen som 2008 lade fram sitt betänkande *Styra och leda* (SKU 2008:1). Demokratiutredningen var tveksam till om ekonomiska sanktioner och indelningsändringar är lämpliga verktyg för att åstadkomma efterlevnad av kyrkoordningen varför inga förslag om sanktionen lades fram i betänkandet. Såväl

kyrkostyrelsen (KsSkr 2009:5) som Organisationsutskottet (O 2009:1) ställde sig bakom det förslaget och motiverade sitt ställningstagande på följande sätt.

TU 2015:8

I likhet med kyrkostyrelsen finner utskottet inte skäl att föreslå införandet av någon form av sanktioner i kyrkoordningen mot en församling eller samfällighet som inte rättar sig efter ett beslut av domkapitlet eller Svenska kyrkans överklagandenämnd. Den ordning som istället föreslås för uppföljningen av ett upphävt beslut utan några inslag av sanktioner är enligt utskottets uppfattning ett bättre alternativ. Utskottet biträder därför kyrkostyrelsens förslag i denna del. (O 2009:1 s. 18)

Kyrkomötet beslutade enligt kyrkostyrelsens och utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:33.

Det kan uppstå situationer när sanktionsmöjligheter för domkapitlet gentemot församlingar och pastorat efterfrågas. Kyrkoordningen bygger på att det finns en lojalitet och solidaritet inom Svenska kyrkan som innebär att beslut som fattas blir respekterade. När så inte är fallet kan avsaknaden av sanktionsmöjligheter framstå som en brist i kyrkoordningen.

Kyrkomötet har, som framgår av bakgrunden ovan, vid ett flertal tillfällen behandlat motioner som liknar den nu aktuella. Kyrkomötet har i sina tidigare beslut ansett att en ordning med sanktionsmöjligheter mot församlingar och pastorat inte överensstämmer med grundprinciperna för sammanhållningen inom kyrkan. Tidigare motioner om att införa sanktioner har genomgående avslagits. Utskottet anser att inte heller nu bör möjligheten till sanktionsavgifter eller andra sanktioner utredas. Kyrkoordningen utgår från att de beslut som domkapitel och överklagandenämnd fattar också följs av de församlingar och pastorat som berörs, vilket också sker i de allra flesta fall. Att det ändå förekommer att församlingar och pastorat inte rättar sig efter beslut ser utskottet allvarligt på, men menar att svaret på detta inte kan vara att införa sanktioner.

Utskottet vill framhålla den reglering som infördes av kyrkomötet 2009 i kyrkoordningens 57 kapitel 20 §. Däri anges vad som ska ske när ett beslut har upphävts och är tillämplig bland annat i de fall när domkapitlet har upphävt beslut som har fattats i församling eller pastorat. Bestämmelsen ålägger församlingen eller pastoratet att skyndsamt vidta rättelse i den utsträckning som det är möjligt och att inom tre månader meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits. Enligt utskottets mening har kyrkoordningens utgångspunkt som är lojalitet med fattade beslut därigenom bibehållits, samtidigt som domkapitlet har fått ett tydligt verktyg för att kunna följa upp åtgärderna efter att ett beslut har upphävts.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:9

Medarbetarundersökning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:35 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att genomföra en undersökning av hur Svenska kyrkans präster och kyrkoherdar ser på sin arbetsmiljö och sina karriärmöjligheter beroende på fromhetsinriktning, dels att ta fram en modell för hur denna undersökning och kartläggning skulle kunna gå till. Utskottet anser att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att genomföra generella medarbetarundersökningar exempelvis rörande arbetsmiljö och karriärmöjligheter. Det är den lokala arbetsgivaren som har ansvar för arbetsmiljön och därmed vid behov ska vidta åtgärder för att förbättra denna. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:35 av Aron Emilsson och Julia Kronlid, Medarbetarundersökning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en undersökning av hur Svenska kyrkans präster och kyrkoherdar ser på sin arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på fromhetsinriktning.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en modell för hur denna undersökning och kartläggning skulle kunna gå till, med intentionen i motionens motivtext.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar. För präster och andra anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § i kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå dvs. i församlingen eller pastoratet.

Inom ramen för sitt tillsynsansvar och uppdraget som *pastor pastorum* har flera biskopar bett prästerna i sitt stift att beskriva sin situation, beskrivningar som kan inkludera såväl arbetsmiljö som uppfattade karriärmöjligheter.

Arbetsmiljön i Svenska kyrkan har även blivit föremål för övergripande undersökningar av bland annat Arbetsmiljöverket och Saco, Sveriges akademikers centralorganisation.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och med det minska de akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Den undersökning som Saco gjorde 2009, *Hälsa och arbete*, visade inom Svenska kyrkan en anmärkningsvärt hög andel långtidssjukskrivna på grund av utmattingssyndrom, depression eller stress. Det fanns dock en viss osäkerhet kring de uppmätta värdena på grund av att kyrkan är en förhållandevis liten sektor med relativt få anställda, och det kunde inte uteslutas att den faktiska andelen långtidssjukskrivna låg på samma nivå som för den offentliga sektorn.

Arbetsmiljöverkets tillsyn och Sacos undersökning omfattade arbetsmiljön i stort och alltså inte enbart prästerna. Några reflektioner utifrån de medverkandes fromhetsinriktning återfinns inte i rapporterna.

I rapporten *Kyrkan är nog en lite speciell arbetsplats* redovisades 2013 ett forskningsprojekt som undersökt arbetsmiljön inom Svenska kyrkan och tre andra kristna samfund. Projektet utgick från Universitetssjukhuset i Örebro och omfattade samtliga anställda inom samfunden i fyra län i Mellansverige. En slutsats av undersökningen var att långtidssjukfrånvaron inom samfunden inte skiljer sig från sjukfrånvaron hos andra i arbetskraften i övriga samhället. Undersökningen visade också att det finns en relativt stor grupp av samfundsanställda som upplever att det finns en skillnad mellan dem och deras församling på skalan teologiskt liberal/konservativ. Dessa har mycket större risk att uppleva en dålig arbetsmiljö än andra anställda och riskerar längre sjukskrivningsperioder.

Kyrkomötet avslog 2003 en motion 2003:80 om att utreda eventuell förekomst av diskriminering av erkända inomkyrkliga fromhetsriktningar (TU 2003:16). Som bakgrund till beslutet fanns en redogörelse för åtgärder som hade vidtagits med anledning av 2001 års kyrkomötes bifall till Ekumenikuskottets betänkande 2001:6 *Minoriteternas fortsatta ställning i Svenska kyrkan*. Åtgärderna bestod i huvudsak av samtal och dialoggrupper.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:35.

Utskottet anser att det inte är en uppgift för kyrkostyrelsen att genomföra generella medarbetarundersökningar för att besvara specifika frågor, exempelvis hur präster i Svenska kyrkan uppfattar sina karriärmöjligheter.

Det är utskottets mening att alla nivåer inom Svenska kyrkan ska verka för en god arbetsmiljö för samtliga medarbetare, oavsett deras fromhetsinriktning. Arbetsmiljöansvaret finns dock i sin helhet hos den lokala arbetsgivaren och det är inte möjligt för någon annan än arbetsgivaren att vidta konkreta åtgärder för att förbättra arbetsmiljön på en arbetsplats.

Utskottet anser även att en generell medarbetarundersökning av det slag som föreslås i motionen, för det fall den skulle påvisa ett negativt resultat vad gäller arbetsmiljön, inte har förutsättningar att leda till åtgärder på de enskilda arbetsplatserna. Mot bakgrund av detta anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Catharina Erdtman, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag instämmer i motionens intentioner och mening och anser att den borde ha bifallits. Naturligtvis är arbetsmiljöfrågor ofta en stiftsfråga eller framför allt en lokal pastoral fråga. Samtidigt är frågan och oron över arbetsmiljö och karriärmöjligheter beroende på t.ex. fromhetsinriktning ett nationellt problem i vår samtid. Även om kyrkostyrelsen inte skulle hålla i alla delar av en sådan undersökning, är det viktigt att den nationella nivån initierar en undersökning och en modell för detta arbete.

Helena Elmqvist

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:10

Bejakade dokument

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som rör bestämmelserna i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument och i motion 2015:82 att kyrkostyrelsen ska utreda frågor om bejakade dokument normerande karaktär. Tillsyns- och uppdragsutskottet framhåller att termen ”bejakade dokument” pekar på att det är fråga om dokument som tas emot och bejakas inom kyrkan som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Någon särskild beslutsordning för sådana dokument behöver inte finnas. Vidare noterar utskottet att när bestämmelserna om ”bejakade dokument” infördes framhölls att dokument av detta slag inte kan läggas till grund för att pröva om den som har uppdrag inom kyrkans vinningstjänst har övergivit Svenska kyrkans lära. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås men pekar också på behovet av fortsatt teologisk reflexion kring hur olika lärodokument ska uppfattas.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:53.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:82.

Motionernas förslag

Motion 2015:53 av Dan Sarkar, Ordning för bejakande av dokument

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en ordning för bejakande av dokument.

Motion 2015:82 av Tomas Jansson m.fl., Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om innebörden i att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument är av normerande karaktär för vår tro, bekännelse och lära.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:53 i yttrandet Ln 2015:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tillkomsten av bestämmelserna om bejakade dokument

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen finns en bestämmelse av Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Det som står där överensstämmer i stor utsträckning med den grundläggande lärobestämningen i 1686 års kyrkolag. Bestämmelsen i kyrkoordningen övertogs ordagrant från en tidigare kyrklig kungörelse beslutad av 1992 års kyrkomöte när 1686 års kyrkolag ersattes av en ny kyrkolag. Kyrkomötet kunde utnyttja sin kompetens sedan tio år att fatta beslut om Svenska kyrkans lära.

En förändring i förhållande till det som angavs i 1686 års kyrkolag är att det i den kyrkliga kungörelsen och nu i kyrkoordningen sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ”är förklarad och kommenterad /---/ i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Den förändringen var mer omdiskuterad när den först tillkom än när kyrkoordningen beslutades. Det var 89 procent av remissinstanserna som svarade ja på frågan om bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära i sin helhet kunde fastställas av kyrkomötet.

När den kyrkliga kungörelsen utfärdades 1992 hade Svenska kyrkans centralstyrelse i sin skrivelse (CsSkr 1992:4) *Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära* föreslagit att det skulle talas om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument”. En annan formulering fanns i det utredningsförslag som utgjorde utgångspunkten för Centralstyrelsens förslag. Centralstyrelsen angav dock att den med en majoritet av remissinstanserna delade en positiv syn på att ”ge uttryck åt den även efter 1500-talet fortgående bekännelseprocessen, både som tillkomstprocess och receptionsprocess, varvid, såsom flera remissinstanser påpekat, inte minst det sistnämnda är av vikt. Det är i första hand inte fråga om dokument som tillkommit i en godkänd beslutsprocess utan om sådana som till följd av bruket av dem *visat sig vara* förklaringar och kommentarer till vår kyrkas tro, bekännelse och lära och samtidigt har ställning av officiella texter.”

Som de viktigaste kriterierna för att ett dokument ska kunna bidra till kyrkans självförståelse angående tro, bekännelse och lära angav Centralstyrelsen att det skulle vara teologiskt riktningssgivande för Svenska kyrkan, ange ämnesmässig fördjupning och vara sakligt förtydligande. Utifrån dessa kriterier gav Centralstyrelsen exempel på några olika slag av dokument som med styrelsens terminologi hade karaktären som ”antagna dokument”. Centralstyrelsen angav att fler exempel skulle kunna ges men menade att det skulle vara förfelat att försöka göra en fullständig uppräkningslista. ”Svenska kyrkans bekännelseutveckling kan och får inte avslutas. Den skall fortgå som hittills. Nya dokument kan därför i framtiden läggas till de nämnda exemplen.”

För beredningen av Centralstyrelsens skrivelse inför kyrkomötets beslut svarade Andra kyrkolagsutskottet. I sitt betänkande 2KL 1992:1 konstaterade utskottet att syftet med skrivningen om ”andra av Svenska kyrkan antagna dokument” var att visa att bekännelsen är en levande storhet och bekännelseutvecklingen kontinuerlig. Utskottet ansåg det angeläget att detta kom till uttryck i det som fastställdes beträffande Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Den [av Centralstyrelsen] valda formuleringen är dock inte helt lyckad. Mot denna bakgrund anser utskottet att det är mindre lämpligt att använda ordet ”antagen” i detta sammanhang. Ordet leder tanken till en formell beslutsprocess av något slag. Det är emellertid inte detta som åsyftas här. Egentligen handlar det om en mottagningsprocess. Alternativen ”bejakad” eller ”mottagen” svarar, enligt utskottets mening,

bättre mot detta förhållande. Utskottet föreslår ordet ”bejakad” eftersom detta markerar att här är fråga om en innehållslig mottagningsprocess.

TU 2015:10

Andra kyrkolagsutskottet pekade på att en funktion för bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är att utgöra en grund för att avgöra om en präst eller biskop hade brutit mot sina vagningslöften. Samma utskott hade året innan (2KL 1991:1) framhållit att det måste finnas en preciserad rättsgrundsats för att avgöra om en präst bekänner Svenska kyrkans lära. Utskottet framhöll som sin bestämda mening, att ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vagningslöften.

Kyrkoordningen

Som tidigare har noterats fördes samma bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som fanns i den kyrkliga kungörelsen från 1992 in i kyrkoordningen när denna fastställdes av 1999 års kyrkomöte. Några remissinstanser hade synpunkter på skrivningen om ”andra bejakade dokument” när förslaget till kyrkoordning remissbehandlades. I kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) angav Svenska kyrkans centralstyrelse att om några nya dokument ska antas som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är det kyrkomötet som har att slutligt fatta ett sådant beslut. I linje med vad som sagts vid 1992 års kyrkomöte konstaterade man att det är fråga om mer än en beslutsordning när det talas om ”av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Det måste vara fråga om dokument som accepterats på ett brett plan inom Svenska kyrkan och där ett beslut snarast får karaktären av att formellt bekräfta detta förhållande. Detta kan gälla olika slags dokument, t.ex. ett biskopsbrev som fått denna ställning.

När 1999 års kyrkomöte behandlade kyrkoordningen fanns en motion (1999:159) med förslag om att den sista raden om bejakade dokument i 1 kap. 1 § skulle utgå. I sitt betänkande 2KL 1999:1 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* noterade Andra kyrkolagsutskottet att Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen hade angett att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och läroutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna ska uppfattas. ”I det sammanhanget bör inte minst frågorna kring de i paragrafens sista rad nämnda ’andra av Svenska kyrkan bejakade dokument’ belysas. Detta uppmärksammades redan när 1992 års kyrkomöte antog den kungörelse som nu förts in som en portalparagraf i kyrkoordningen.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2015:53 och 2015:82.
--

I detta betänkande behandlas två motioner som på olika sätt tar upp frågor om det som sägs i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. I bakgrundsteckningen redovisas tillkomsten av denna del av kyrkoordningens bestämmelser om Svenska kyrkan som evangelisk-lutherskt trossamfund. Tillsyns- och uppdragsutskottet vill här, med anknytning till vad som sades när kyrkoordningen tillkom och vad Läronämnden anfört, utveckla vad utskottet menar ligger i begreppet ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära anges i 1 kap. 1 § i en bestämd ordning. Först de bibliska skrifterna som har en särställning som *norma normans* (den normerande normen). Därefter de tre fornkyrkliga och allmänkyrkliga trosbekännelser som jämte Augsburgska bekännelsen sammanfattar tron, bekännelsen och läran. Genom Uppsala mötes beslut 1593, som innebar det slutliga bekräftandet av reformationen, bejakades och erkändes Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Slutligen anges att tron, bekännelsen och läran är förklarad och kommenterad i Konkordieboken, som rymmer flera dokument från 1500-talets reformation, men även i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument.

I förarbetena till kyrkoordningen sågs det som nödvändigt att en bestämning av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ger uttryck för att den levande tron måste stå i dialog med och ge svar på sin tids frågor. Grunden är alltid det bibliska budskapet om Jesus Kristus, hans liv, död och uppståndelse. Reformationstidens skrifter är tillkomna i en bestämd historisk situation och bär prägel av detta. När Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund ska göra reda för sin tro, bekännelse och lära är det inte möjligt att endast hänvisa till dokument från 1500-talet. Det en gång givna måste uttryckas på nytt. Detta behöver framgå i kyrkoordningens bestämmelser. Dessa förhållanden utgjorde motiv för att säga att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära förklaras och kommenteras även i ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”.

I det till detta betänkande bifogade läronämndsytttrandet 2015:10y framhålls att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt växer fram i gudstjänst och liv och att denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt”. Citatet är hämtat från ett tidigare yttrande från Läronämnden, avgivet när begreppet ”bejakade dokument” infördes i bestämmelserna om tro, bekännelse och lära. Ur kyrkans fortsatta gudstjänstfirande och liv växer fram nya dokument vilka utifrån sin tids förutsättningar förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Att dokument blir bejakade är inte i första hand fråga om ett formellt beslutsförfarande utan om att de tas emot och känns igen på ett bredare plan inom kyrkan som uttryck för tron, bekännelsen och läran. Det kan ske t.ex. när psalmer brukas i gudstjänsten eller när teologiska dokument av skilda slag används som auktoritativa uttryck för vad Svenska kyrkan står för.

När bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära beslutades konstaterade man att det inte fanns några dokument som genom särskilda beslut hade givits ställning som ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument”. Detta konstaterande gäller alltså. I förarbetena till kyrkoordningen gavs dock exempel på vilken typ av dokument som det kan vara fråga om. I den i bakgrunden nämnda skrivelsen till 1992 års kyrkomöte lyftes som exempel på dokument av detta slag fram följande: 1878 års katekesutveckling, den text angående synen på kyrkans ämbete som lades till grund för överläggningarna om nattvardsgemenskap med Church of England i Uppsala 1909, uttalanden av grundläggande lärokaraktär som Svenska kyrkan bejakat som medlemskyrka i Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet, 1985 års kyrkomötes svar på det ekumeniska dokumentet ”Dop, nattvard, ämbete” och biskopsbrevet ”Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan”. Utskottet menar att även andra biskopsbrev genom sitt bruk kan få ställning som bejakade dokument. Detta kan också gälla beträffande nya ställningstaganden i ekumeniska dialoger som gjorts efter att svaret avgavs på ”Dop, nattvard, ämbete”.

I motion 2015:53 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en ordning för bejakande av dokument. Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att ett sådant uppdrag inte bör ges. En särskild beslutsordning ger inte uttryck för det som enligt utskottet är den egentliga innebörden i ”bejakade” dokument. I den utsträck-

ning det är fråga om att fatta direkta beslut om för hela Svenska kyrkan gällande bestämmelser och dokument står det enligt utskottets mening redan klart att detta är en uppgift för kyrkomötet. Som framgår av bakgrundsteckningen framhölls detta också av Svenska kyrkans centralstyrelse i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte. För beslut i frågor som avser Svenska kyrkans lära finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen, 11 kap. 17 och 18 §§. Dessa bestämmelser innebär att Läronämnden och biskoparna har givits en särskild ställning vid sådana beslut.

I motion 2015:82 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda innebörden av att andra av Svenska kyrkan bejakade dokument ”är av normerande karaktär för vår tro bekännelse och lära”. I motionen ställs frågor om ”exakt vilka dokument” det är fråga om och om ”exakt i vilken mening” de är normerande för vår kyrka. I begreppet ”bejakade” dokument ligger primärt att det är fråga om sådana dokument som inom kyrkan har tagits emot som uttryck för dess tro. En definitiv precisering av vilka dokument det är fråga om kräver att det fattas beslut på ett sätt som står i motsättning till den öppnare och mindre avgränsande hållning som bestämmelserna om ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” ger uttryck för. På en punkt har det, som framgår av bakgrundsteckningen, gjorts ett ställningstagande i fråga om sådana dokument normerande karaktär. Det har framhållits att sådana dokument inte kan åberopas vid prövningen av om en präst eller biskop i lärohänseende har brutit mot avlagda vigningslöften.

Med viss koppling till det som tas upp i motion 2015:82 vill utskottet lyfta fram det som redovisas avslutningsvis i bakgrundsteckningen. Där sägs att det behövs en fortsatt teologisk reflexion och läroutveckling med samtal om hur de olika lärodokumenterna i bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära ska uppfattas. I en sådan process måste ”andra av Svenska kyrkan bejakade dokument” behandlas men inte bara dessa. I en skrivelse till 1993 års kyrkomöte, där resultatet av det bekännelsearbete som hade pågått 1983–1993 redovisades, lades fram förslag om inrättandet av Svenska kyrkans teologiska kommitté. Utskottet ser det som naturligt att det är den teologiska kommittén och inte kyrkostyrelsen som är det organ som svarar för arbetet med den fortsatta teologiska reflexionen kring de olika lärodokumenterna. Det som här sägs har också en koppling till de frågor som utskottet behandlar i betänkandet TU 2015:16 om arbetet med bekännelsefrågor och den evangelisk-lutherska identiteten.

Mot bakgrund av det som här anförts föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionerna 2015:53 och 2015:82.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson,

TU 2015:10 Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag anser att utskottet skulle beslutat föreslå kyrkomötet att med anledning av motion 2015:82 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att belysa vilka dokument Svenska kyrkan bejakar.

Anna Ekström

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:10y

Ordning för bejakande av dokument

Läronämndens yttrande över motion 2015:53

Som framgår av 1 kap. 1 § i kyrkoordningen växer Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära primärt fram i gudstjänst och liv. Denna process ”avsätter bekännelsedokument av varierande vikt” (Ln 1992:8). Dokument som uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära bejakas därför på skilda sätt och av olika beslutande organ inom Svenska kyrkan. Bland annat kan kyrkomötet besluta att bejaka specifika dokument (se Ln 2014:10y).

Dokument av bekännelsekaraktär växer alltså fram, antas och bejakas på flera olika sätt i vår kyrka. Det är därför inte nödvändigt i en evangelisk-luthersk kyrka att ha endast en ordning för bejakande av dokument.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:11

Domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som tar upp olika frågor som rör domkapitlets handläggning av vissa tillsynsärenden. I motion 2015:63 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vigningstjänsten att anmäla sig själva och få sin sak utredd och prövad. Utskottet konstaterar att inget hindrar att någon anmäler sig själv men menar att det inte ska finnas någon rätt att få sin sak utredd och prövad. Vilka åtgärder som bör vidtas i ett visst ärende är en fråga för tillsynsorganet. Utskottet föreslår att motion 2015:63 avslås.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlet beträffande krav på utredning även för dem som på eget initiativ förklaras obehöriga att utöva uppdrag som präst eller diakon. Utskottet redovisar att det redan finns beslut hos kyrkostyrelsen om åtgärder i linje med vad som föreslås i motionen. Utskottet menar att kyrkomötet ska besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Motionernas förslag

Motion 2015:63 av Axel W Karlsson, Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda gällande regleringar för disciplinära ärenden och föreslå förändringar som gör det möjligt för personer i vigningstjänsten, som står under kyrkans disciplinära tillsyn, att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad.

Motion 2015:101 av Ingrid Smittsarve och Peder Fohlin, Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över regelverket för domkapitlet beträffande krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:101 i Ln 2015:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Det ingår i stiftets grundläggande uppgift att utöva tillsyn. I 57 kap.1 § anges vad som ingår i denna tillsyn. I första hand nämns råd, stöd och hjälp på olika områden. Det finns också uppgifter som har en mer granskande och kontrollerande karaktär. Hit hör biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vagningslöften samt prövning av prästers och diakoners behörighet att utöva kyrkans vagningsjänst.

Det är ett ansvar för stiftet att ta initiativ och vidta de åtgärder som krävs för att dess grundläggande uppgift och därmed även tillsynen ska ske på ett tillfredsställande sätt. Det finns för vissa former av tillsyn i mer specifik mening närmare bestämmelser i kyrkoordningen. Det gäller bl.a. för sådana ärenden som kan leda till mer ingripande åtgärder gentemot enskilda präster och diakoner såsom utfärdande av skriftlig erinran, beslut om provotid eller beslut att förklara en präst eller diakon obehörig att utöva kyrkans vagningsjänst.

För den form av tillsyn som beslutsprövningen utgör är det i 57 kap. 8 § angivet vem som kan begära prövning av ett beslut och därmed initiera ett ärende hos domkapitlet såvitt gäller lokala beslut eller Överklagandenämnden såvitt gäller beslut av ett stift. Domkapitlet eller Överklagandenämnden kan inte på eget initiativ upphäva ett beslut genom beslutsprövning. Vad gäller granskningen av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever givna vagningslöften finns inga motsvarande bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende. Det kan ha sin upprinnelse i en anmälan till domkapitlet. Det är också ett ansvar för domkapitlet att på eget initiativ göra en prövning om man får kännedom om något som kan föranleda åtgärder från domkapitlets sida. Huruvida en anmälan av en präst eller diakon ska leda till en närmare undersökning eller ej får domkapitlet pröva såväl utifrån anmälanens karaktär som med hänsyn till att det är fråga om sådant som enligt kyrkoordningens bestämmelser kan läggas till grund för ingripande från domkapitlets sida.

Bestämmelser om åtgärder från domkapitlet gentemot en präst eller diakon finns i 31 kap. 11 och 12 §§ respektive i 32 kap. 11 och 12 §§. I huvudsak gäller samma bestämmelser för de båda olika uppdragen inom kyrkans vagningsjänst. I 11 § i de båda kapitlen anges när domkapitlet *ska* fatta beslut om obehörighet att utöva ett uppdrag inom kyrkans vagningsjänst. I 12 § finns bestämmelser om när domkapitlet *får* besluta om skriftlig erinran, provotid eller obehörighet. Det är tre förhållanden som medför att domkapitlet ska besluta om obehörighet för en präst eller diakon. Det gäller om en präst eller diakon

1. har övergett Svenska kyrkans lära,
2. genom en egen ansökan begär det, eller
3. har utträtt ur Svenska kyrkan.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) angavs att det ”endast [skall] prövas om någon av förutsättningarna är uppfylld. Om det är så skall det ske en obehörighetsförklaring.”

Beslut om en åtgärd enligt 12 § kräver alltid en utredning för att visa att sådana förhållanden föreligger som enligt bestämmelserna kan läggas till grund för domkapitlets beslut och för att klargöra att den valda åtgärden är den mest adekvata. Även ett beslut enligt 11 § första punkten om övergivande av Svenska kyrkans lära

kräver en utredning som grund för ett beslut. Det finns inte några närmare bestämmelser i kyrkoordningen om handläggning av ärenden av detta slag. Överklagandenämnden har dock i sitt beslut 1/01 på ett övergripande plan redovisat sin syn på hur nämnden menar att ett ärende om obehörigförklaring på ett rättssäkert sätt ska hanteras hos domkapitlet. Nämnden har i senare beslut angivit att samma principer ska gälla även vid ärenden om skriftlig erinran eller provotid.

Kyrkostyrelsen diskuterade vid sitt sammanträde den 9 april frågor om rättssäkerheten i Svenska kyrkans nuvarande ordning utifrån en redovisning av vad som gäller när en präst ska förklaras behörig som tidigare har förklarats obehörig. Styrelsens arbetsutskott fick i uppdrag ”att belysa nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor”. Avsikten är enligt uppgift att en fristående och med de aktualiserade frågorna väl förtrogen jurist ska genomföra det beslutade uppdraget.

Läronämnden har i sitt yttrande Ln 2015:13y framhållit kyrkans ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:63.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:101 är besvarad med vad utskottet anfört.

I detta betänkande behandlas två olika motioner som gäller handläggningen hos domkapitlet av tillsynsärenden avseende präster och diakoner. I båda fallen föreslås att uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen. I motion 2015:63 talas om sådana förändringar i regelsystemet som gör det möjligt för personer i vinningstjänsten att anmäla sig själva som ett tillsynsärende och få sin sak utredd och prövad. Som framgår av bakgrundsteckningen finns inga bestämmelser om vem som kan initiera ett ärende gällande domkapitlets tillsyn avseende präster och diakoner. Detta finns inte heller vad gäller Svenska kyrkans ansvarsnämnds tillsyn avseende biskopar. Det innebär att det inte finns några hinder mot att en person anmäler sig själv. Det finns dock ingen rätt, vilken synes vara efterfrågad i motion 2015:63, att ”få sin sak utredd och prövad”. Enligt 57 kap. 1 § i kyrkoordningen hör till stiftets tillsyn ”biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften” och ”prövning av behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst”. Det är biskop och domkapitel som prövar i vilken mån ett visst förhållande som man får kännedom om bör medföra någon närmare utredning. Det är fråga om kyrkans tillsyn över dem som givits uppdrag som präst eller diakon. Denna ordning bör enligt utskottets mening bestå oförändrad.

I motion 2015:63 anges som motiv för att kunna få ”sin sak utredd och prövad” att det kan förekomma förtalskampanjer. I brottsbalkens 5 kap. om ärekränkning regleras vad som gäller vid förtal. Det är en fråga för en domstol att pröva om någon är utsatt för sådant förtal som medför straffansvar. Med hänvisning till det som utskottet här anfört föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:63.

I motion 2015:101 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att se över regelverket för domkapitlet beträffande ”krav på utredning även för de ämbetsbärare som på egen begäran avsäger sig präst- eller diakonämbetet”. Som redovisas i bakgrundsteckningen har kyrkostyrelsen beslutat att det ska göras en genomgång av nuvarande kyrkoordningsreglering gällande prästs/diakons möjlighet att återfå sin

behörighet, överklagandemöjligheter samt närliggande frågor. Kyrkostyrelsens arbetsutskott har, när det av kyrkostyrelsen givna uppdraget preciserats, konstaterat ”att frågor som särskilt behöver belysas är huruvida en utredning ska genomföras i samband med att någon själv begär att få avträda från vigningstjänsten, vilka rutiner som behövs då någon ber att få vigningstjänsten tillbaka och vilka överklagningsmöjligheter som ska finnas. Allt detta måste prövas utifrån olika rättssäkerhetsaspekter.” Det som efterfrågas i motion 2015:101 är därmed redan på väg att genomföras. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen, när det påbörjade arbetet har slutförts, vidtar de åtgärder som kan krävas för att det i enlighet med vad Läronämnden har anfört i sitt yttrande 2015:13y ska bli möjligt att fullt ut ta ”ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar”. Det som motionärerna önskar är i huvudsak tillgodosett genom det som här har redovisats. Utskottet menar därför att ingen ytterligare åtgärd behöver vidtas. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Uppsala den 25 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:13y

**Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller
diakonämbetet**

Läronämndens yttrande över motion 2015:101

Det är Svenska kyrkan som kallar och viger till uppdrag inom kyrkans vignings-tjänst. Kyrkan måste därför alltid ta ansvar för utredning eller dokumentation av sådant som ingår i kyrkans tillsynsansvar.

Det är angeläget att denna grundsyn uttrycks i kyrkoordningen och kyrkans handlande.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:12

Barmenförklaringen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:64 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en receptionsprocess i syfte att uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Utskottet konstaterar att en likartad motion avsågs av föregående års kyrkomöte. Vidare lyfter utskottet fram att Läronämnden i sitt yttrande över motionen menar att Barmenförklaringen inte i sin helhet kan antas som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:64.

Motionens förslag

Motion 2015:64 av Axel W Karlsson, Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskrifter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en receptionsprocess syftande till att uppta Barmenförklaringen bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskrifterna.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 64 i yttrandet Ln 2015:11y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen anges de grundläggande dokumenten för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:1) citerade Centralstyrelsen det som hade sagts när bestämmelsen om Svenska kyrkans grundläggande dokument beslutades av 1992 års kyrkomöte. Då angavs att bestämmelsen tydligt markerar rangordningen av dokumenten. Tron, bekännelsen och läran är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i de bibliska skrifterna. I de tre ekumeniska trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen av år 1530 är tron, bekännelsen och läran sammanfattad. Tron, bekännelsen och läran är bejakad i Uppsala mötes beslut år 1593 och förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan antagna dokument. Konkordieboken är en

samling av dokument från reformationstiden. Det mest välkända av dessa är Luthers lilla katekes.

I den nämnda paragrafen i kyrkoordningen sägs också att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. För en bakgrund till frågor kring den delen av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära hänvisas till bakgrundsteckningen i betänkandet TU 2015:10 *Bejakade dokument*. I Läronämndens yttrande 2015:10y behandlas frågan om ordning för bejakande av dokument.

Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen

Genom beslut av 2003 års kyrkomöte godkändes ett avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD). I kyrkostyrelsens skrivelse 2003:9 *Avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD)*. Skrivelsens andra kapitel utgjordes av en översikt av relationen mellan Svenska kyrkan och de tyska kyrkorna i ett historiskt perspektiv. I ett avsnitt om mellankrigstiden sattes Barmendeklarationen (die Barmer Theologische Erklärung) in i sitt historiska sammanhang.

Tyskland genomsyrades av en nationalistisk väckelse i början av mellankrigstiden vilken drog med sig många kristna och kyrkoledare. Kyrkan förblev inte kyrka utan fascinerades av ett allmänt program som skulle förbättra Tyskland. De kristna som hundraprocentigt instämde i Hitlers program kallades Deutsche Christen och de höll också massmöten. De ville göra kristendomen till en arisk religion och utmönstrade Gamla Testamentet, stödjande sig på skapelseteologi. De som tänkte diametralt motsatt i dessa frågor bildade Bekännelsekyrkan, Bekennende Kirche. Dess främste teolog var professor Karl Barth, upphovsman till Barmendeklarationen, vilken var Bekännelsekyrkans grund. Denna deklaration från 31 maj 1934 är sannolikt 1900-talets viktigaste teologiska dokument i Tyskland. Den börjar med Jesus-ordet ”Jag är vägen sanningen och livet”. Den förklarar att Jesu ord är det enda vi har att lyssna till, lita på och lyda. Det är en falsk lära, om kyrkan också måste ta hänsyn till andra begivenheter och makter, gestalter och sanningar i sin förkunnelse. Efter kriget skulle de protestantiska kyrkorna uppta Barmendeklarationen i sina kyrkoordningar.

En svensk översättning av Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen finns som bilaga till motion 2015:64.

Exempel på kyrkor, vid sidan av protestantiska kyrkor i Tyskland, som har antagit Barmendeklarationen är Presbyterian Church USA (största presbyterianska kyrkan i USA), United Church of Christ (en reformert kyrka i USA bildad genom sammanslagningen av ett reformert och ett kongregationalistiskt samfund) och Moravian Church – worldwide (Unitas fratrum). Våra nordiska systerkyrkor har inte antagit den, inte heller Evangelical Lutheran Church in America (ELCA) för att nämna några lutherska kyrkor. De anglikanska kyrkorna inom Borgågemenskapen har inte heller antagit den.

Tidigare behandling av förslag angående Barmenförklaringen

I betänkandet TU 2014:9 *Bekännelseskriterier* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. motion 2014:90 med förslaget att kyrkomötet skulle besluta att uppta

Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterierna. Utskottet konstaterade att Barmenförklaringen är tillkommen i en specifik historisk situation men med ett innehåll som har en mer generell räckvidd. Utskottet menade att detta förhållande inte medförde att Barmenförklaringen borde göras till en del av Svenska kyrkans bekännelseskriterier. ”Svenska kyrkan har all anledning att ta tillvara och lära sig av andra kyrkors erfarenheter. Detta kan ske utan att det sker en ändring av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.” Mot denna bakgrund föreslogs att motionen skulle avslås. Detta blev också kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:64.

Som framgår av bakgrundsteckningen behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet förra året en motion likartad årets motion 2015:64. En skillnad är att förslaget i föregående års motion innebar att kyrkomötet direkt skulle besluta att uppta Barmenförklaringen (1934) bland Svenska kyrkans bekännelseskriterier. I år talas om att initiera en receptionsprocess. Processen ska dock enligt förslaget i motion 2015:64 ha det uttalade syftet att ”uppta Barmenförklaringen bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterierna”. Utskottet menar därför att kyrkomötets ställningstagande föregående år, grundat på vad som framfördes i betänkandet TU 2014:9, bör gälla även beträffande årets motion. Härtill vill utskottet peka på att Läronämnden i sitt yttrande 2015:11y visserligen anger att Barmenförklaringen i vissa avseenden inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, men att detta inte kan tolkas som att Barmenförklaringen i sin helhet kan antas som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vidare noterar utskottet att ingen av våra nordiska systerkyrkor har tagit med Barmenförklaringen bland sina bekännelseskriterier.

Mot bakgrund av det som här anförts föreslår Tillsyns- och uppdragsutskottet att kyrkomötet avslår motion 2015:64.

Uppsala den 23 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:11y

**Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans
bekännelseskriter**

Läronämndens yttrande över motion 2015:64

Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande Ln 2014:11y. Där framhålls att Barmenförklaringen i vissa avseenden inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Detta kan dock inte tolkas som att Läronämnden menar att Barmenförklaringen i sin helhet kan antas som ett uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:13

Vuxenkatekes

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2015:65. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:65.

Motionens förslag

Motion 2015:65 av Axel W Karlsson, Skapa en svensk vuxenkatekes

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa en svensk vuxenkatekes.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:65 om att skapa en svensk vuxenkatekes i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:8, se sidorna 2 och 3, avseende motion 2014:87. Kyrkomötet avlog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:65 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:65.
--

Med stöd av kyrkomötets presidiums beslut om att förenklad motionsbehandling får tillämpas för motion 2015:65 har utskottet beslutat om sådan behandling. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 22 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:14

Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:69 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekrytering av personal. Utskottet konstaterar att frågan om rekryteringsstöd huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingslivet och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. Även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:69.

Motionens förslag

Motion 2015:69 av Margareta Andersson, Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att stötta församlingar och pastorat i rekrytering av personal.

Bakgrund

Församlingen eller pastoratet (om församlingen ingår i ett pastorat) ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet, 2 kap. 1 och 5 §§ i kyrkoordningen. Kyrkorådet är församlingens eller pastoratets styrelse (4 kap. 1 §) och är i denna egenskap arbetsgivare för samtliga anställda. Svenska kyrkans församlingar och pastorat uppvisar en stor variation i antalet anställda, allt från ett fåtal till flera hundra, vilket innebär olika förutsättningar bland annat vid rekrytering av personal.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder de utbildning och allmän rådgivning om vad som gäller vid rekrytering av personal och de har även gett ut häftet *Rekrytering till befattning i Svenska kyrkan* (2010) som är tänkt att kunna fungera som hjälp vid rekryteringar.

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet (6 kap. 1 §). En ny bestämmelse i 4 § infördes 2012 om att stiftet också ska främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen. Detta var något som redan före 2012 hade börjat ske inom ramen för stiftens

främjande verksamhet, framför allt genom att flera stift börjat tillhandhålla tjänster på det administrativa området, på uppdrag av församlingarna.

I utredningen *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) redogörs för denna utveckling med ökad samverkan, inte minst via stift, på områden där det ofta kan vara svårt att uppehålla en tillräcklig kompetens på lokal nivå. I stiftet förekommer idag stöd till församlingar och pastorat som efterfrågar det vid rekrytering av personal, i första hand vid rekrytering av präster och diakoner. Inför präst- och diakonanställningar har domkapitlet i uppdrag att behörighetspröva och yttra sig över de sökande. Det förekommer att stiftet i anslutning till beredningen av dessa ärenden, inom ramen för främjandet även erbjuder församlingar och pastorat konkret stöd i rekryteringen. Det allmänna uppdraget att främja församlingslivet gör det även möjligt för stiftet att erbjuda stöd vid rekrytering av annan personal. Vad stiftet erbjuder inom ramen för främjandet är beroende dels av vad som efterfrågas från församlingar och pastorat, dels av vilka ekonomiska resurser stiftet har och vad de väljer att prioritera.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:69.

För Svenska kyrkans församlingar och pastorat är det av stor betydelse att kunna anställa rätt personer för sin verksamhet. Förutsättningarna för att genomföra rekryteringar varierar bland annat beroende på en församlings eller ett pastorats storlek och många efterfrågar stöd vid rekrytering av personal. Utskottet konstaterar att frågan om rekryteringsstöd till församlingar och pastorat huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingslivet och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. Även Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:15

Adjunksår för diakoner

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:83 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda frågan om ett adjunksår för nyvigda diakoner motsvarande prästernas pastorsadjunktår. Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag som innebär att det bör utredas om en gemensam ordning ska finnas i hela kyrkan istället för att som nu olika förutsättningar gäller i de olika stiftet.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Motionens förslag

Motion 2015:83 av Tomas Jansson m.fl., Motsvarande adjunksår för diakoner

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett motsvarande adjunksår för nyvigda diakoner.

Bakgrund

I stor utsträckning finns motsvarande bestämmelser i kyrkoordningens reglering av uppdragen som präst och som diakon. Bland annat gäller det bestämmelserna om villkor för att prövas i präst- respektive diakonexamen, 31 kap. 6 § (prästexamen) och 32 kap. 6 § (diakonexamen). I båda fallen anges att domkapitlet får pröva den som har genomgått av kyrkostyrelsen fastställd utbildning och praktiska tjänstgöringen. Härtill anges att en prästkandidat ska tjänstgöra som präst i stiftet eller inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS). En diakon ska tjänstgöra som diakon inom stiftet. Särregleringen för präster om tjänstgöring inom EFS hör samman med en överenskommelse mellan Svenska kyrkan och EFS. Den grundläggande principen att vinningen till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst avser just ett konkret uppdrag som ges av kyrkan är gemensam för vinningen av präster och diakoner.

Det bör noteras att det anges att en blivande präst ska tjänstgöra ”i” stiftet och en blivande diakon ”inom” stiftet”. Det finns i kyrkoordningen en mer omfattande reglering av tjänsteorganisationen för präster än för diakoner. Vad gäller präster talas i 34 kap. 4 § om olika slags befattningar som ska finnas i stiftet, bl.a. som pastorsadjunkt. Det finns ingen motsvarande differentiering när det gäller befattningar som diakon. Det finns också vad gäller präster till skillnad mot i fråga om diakoner bestämmelser om olika slags befattningar hos församlingar och pastorat.

För att vara behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt ska en präst ha varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, 34 kap. 10 §. Befattningen som pastorsadjunkt har karaktär av en reglerad introduktions- och utbildningstjänst.

Den gällande ordningen innebär att den som ska bli präst och den som ska bli diakon måste kunna visa att hen har en kommande anställning som präst respektive diakon. För prästen har stiftet ett direkt ansvar genom att inrätta en befattning som pastorsadjunkt medan diakonen i princip själv måste ta ansvaret för att få en anställning. Detta förhållande har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen, se TU 2002:4, 2005:7, 2006:8, 2007:3 och 2009:8.

I betänkandet TU 2009:8 *Diakonkandidaternas moment 22* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ”utreda och komma med förslag till hur motsättningen mellan bestämmelserna i 32 kap. 1, 5 och 6 §§ i kyrkoordningen kan mildras”. I motionen 2009:83 sammanfattades den problematik man ville få åtgärdad på följande sätt: ”Utan diakonvigning ingen diakontjänst – utan diakontjänst ingen diakonvigning.” Utskottet konstaterade i sina överväganden att det hade tagits ett viktigt steg framåt då en ny bestämmelse om anställningsform för diakoner införts i kollektivavtal genom tillägg till Särskilda bestämmelserna till Kyrkans AB. I bestämmelsen sägs att en ”diakons tjänstgöring efter vigningen kan vara en introduktionsbefattning för nyvigd diakon. Denna tjänstgöring kan högst uppgå till 18 månader och ger inte någon företrädesrätt enligt 25 § LAS till fortsatt anställning efter detta.” Utskottet menade att denna bestämmelse skapar förutsättningar för församlingarna att våga anställa en nyvigd diakon. Utskottet pekade också på att det i många stift finns goda exempel på hur stiftet understött församlingarna ekonomiskt för att skapa introduktionstjänster för diakoner. Utskottet menade att det är av stor vikt att stiftet även fortsättningsvis verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås, vilket också blev kyrkomötets beslut.

För ett par år sedan beslutades en reform av Svenska kyrkans yrkesutbildningar vilken trädde i kraft 2014. I diskussionerna kring utbildningsreformen aktualiserades bl.a. vid överläggningar såväl frågor om avskaffande av pastorasadjunktsåret som om införande av en motsvarande ordning för diakoner. Detta ledde dock inte fram till konkreta förslag om en förändring av gällande ordning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:83.

Som framgår av bakgrundsteckningen har motioner med likartat innehåll som motion 2015:83 behandlats av Tillsyns- och uppdragsutskottet vid ett flertal tillfällen. I det senaste betänkandet, TU 2009:8, lyfte utskottet fram det angelägna i att stiftet verkar för att diakonkandidater ges möjlighet till introduktionstjänstgöring i församling i de fall de inte lyckas få en annan anställning. Vid utskottets överläggningar med anledning av årets motion har framkommit att många stift, i varierande former, bereder diakoner möjlighet till introduktionstjänstgöring av olika längd.

I betänkandet år 2009 fanns som ett motiv för utskottets avslagsförslag att det då pågående arbetet med utbildningsreformen tog upp de förhållanden som den aktuella motionen avsåg. Det förelåg nämligen ett utredningsförslag om att en sex till nio månaders handledd introduktionstjänstgöring skulle införas och omfatta samtliga

som utbildade sig till kyrkoarbetare. Detta togs dock inte med när beslut slutligen fattades om utbildningsreformen.

I likhet med motionärerna menar utskottet att det behöver tas ett samlat grepp för hela kyrkan i frågan om introduktionstjänst för diakoner. Vad som ska gälla på detta område bör inte vara beroende enbart av de enskilda stiftens bedömning. Det finns enligt utskottets mening goda skäl för en likabehandling av präster och diakoner i detta sammanhang. I slutskedet av utbildningen vet de blivande prästerna att det kommer att finnas en anställning när prästvigningen har ägt rum medan diakonerna i samma skede försöker hitta ett arbete. Utan att ha tagit slutlig ställning till vad som bör gälla i framtiden menar utskottet att motionens förslag om ett utredningsuppdrag till kyrkostyrelsen ska bifallas.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Motionens intention är god men den förfelar sitt syfte genom att förlänga en redan lång diakonutbildning med ytterligare ett moment. Att införa ett adjunksår innebär, även om diakonen får lön under detta år, att man fördröjer tiden för diakoner innan de kan söka fast tjänst. En nyvigd diakon kan tvingas tacka nej till en fast tjänst för att fullgöra sitt adjunksår först. Om det idag är ett problem att få personer att söka sig till uppdraget som diakon är inte lösningen att göra vägen längre och svårare till en anställning som diakon.

Många av oss som varit pastorsadjunkter minns stressen när lockande tjänster lyses ut "för tidigt" för att vi skulle kunna söka. Och stressen när adjunksåret började gå mot sitt slut och det inte fanns några lediga tjänster inom rimliga pendelavstånd. Den senare problematiken kan vara stor, inte minst för den som har familj. Jag minns också att vi prästkandidater kände en viss avund mot diakonstudenterna som fick söka "riktiga" tjänster redan under studietiden och därmed kunde planera mer långsiktigt när det gäller bostadsort och annat.

Det bör gå att lösa detta på ett bättre sätt än ett adjunksår, exempelvis genom att ge diakoner rätt till handledning under sitt första år, även om de direkt efter vigning går in på en fast tjänst. Alternativt kunde ett adjunksår vara ett frivilligt alternativ för den diakon som inte fått någon annan tjänst. Handlar det om att skapa likvärdiga

TU 2015:15 villkor för diakoner och präster bör snarare övervägas om det inte istället nu är dags att ompröva pastorsadjunktsårets nödvändighet.

Jag stödjer därför inte utskottets förslag att bifalla motion 2015:83, om denna motion syftar till att införa ett adjunktsår för diakoner.

Johanna Andersson

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:16

Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:108 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen dels att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter, dels att låta utarbета ett förslag till en innehållsbestämning av vad det innebär att vara ett trossamfund med evangelisk-luthersk trosbekännelse.

Enligt utskottets bedömning finns det redan material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter och ytterligare litteratur på området är att vänta framöver. Vad gäller Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse delar utskottet Läronämndens bedömning att det finns en tillräckligt tydlig innehållsbestämning i kyrkoordningen. Utskottet förslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:108 av Daniel Tisell, Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta utarbета ett förslag till en innehållsbestämning av vad det innebär att vara ett trossamfund med evangelisk-luthersk trosbekännelse.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:108 i Ln 2015:8y, *bilaga 1*.

Bakgrund

I kyrkoordningens 1 kap. 1 § finns bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den formuleras på följande sätt.

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
som gestaltas i gudstjänst och liv,
är grundad i Guds heliga ord, såsom det är givet i Gamla och Nya testamentets
profetiska och apostoliska skrifter,
är sammanfattad i den apostoliska, den nicenska och den athanasianska
trosbekännelsen samt i den oförändrade augsburgska bekännelsen av år 1530,
är bejakad och erkänd i Uppsala mötes beslut år 1593,
är förklarad och kommenterad i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan
bejakade dokument.

Samma lydelse fanns i den tidigare kungörelsen om Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära (SKFS 1992:9). Andra kyrkolagsutskottet hade i sitt betänkande (2KL 1992:1) konstaterat att den kungörelse som numera finns i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen kan sägas ha tre funktioner.

Först och främst utgör den en identitetsbestämning för Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund. /.../ Kungörelsen är dessutom en programförklaring för Svenska kyrkan. Slutligen anger kungörelsen den rättsliga grunden för att avgöra om en präst eller biskop i lärohänseende brutit mot avgivna vagningslöften.

Att Svenska kyrkan är *evangelisk-luthersk* är även det första som framgår av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan har också nationella organ.

I regeringens proposition inför införandet av lagen (prop. 1997/98:116) angavs att detta är något som ”från statens utgångspunkt är nödvändigt för att Svenska kyrkan skall anses behålla sin grundläggande karaktär. Regleringen av Svenska kyrkans identitet och organisatoriska uppbyggnad måste samtidigt stämma överens med den syn på sig själv som Svenska kyrkan gett uttryck åt. Inom de ramar som lagen uppställer är det sedan Svenska kyrkans sak att själv reglera sina angelägenheter.” I samma proposition underströks att ”Den evangelisk-lutherska karaktären är av helt avgörande betydelse för Svenska kyrkans identitet. /.../ Liksom idag måste det vara kyrkan själv som ger bestämmelsen dess närmare innehåll.”

Läronämnden har yttrat sig över den till årets kyrkomöte inkomna motionen om Svenska kyrkans arbete med bekännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet (Ln 2015:8y) och uttalat följande.

Läronämnden vill /.../ framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:108.

Utskottet anser att det är av väsentlig betydelse att Svenska kyrkan i varje tid arbetar med förståelsen av bekännelseskriterierna och det reformatoriska arvet. Ett aktuellt exempel på denna bearbetning är den teologiska kommitténs arbete med synen på försoningen.

I denna motion yrkas att ”kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier”.

Motionen kan förstås så att den specifikt avser sådant material som underlättar läsningen av de texter och dokument som anges i 1 kap. 1§ i kyrkoordningen. Två böcker kan nämnas som på senare tid har getts ut med utläggningar avsedda för en vidare läsekrets. Den ena är en nyöversättning av *Lilla katekesen* av Martin Luther med inledning och kommentar av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster, vilken gavs ut genom teologiska kommittén på uppdrag av kyrkostyrelsen. Den finns även tillgänglig för nedladdning på Svenska kyrkans webbplats. Den andra nyutkomna boken är *Vår tro som min: Levande trosbekännelse* om den apostoliska trosbekännelsen av Cristina Grenholm.

Motionen kan också förstås så att den i en vidare bemärkelse syftar på litteratur som kan vägleda förståelsen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier, och då finns en stor mängd litteratur. Exempel på sådan är den pågående utgivning som relaterar till projektet Luthersk teologi och etik i ett efterkristet samhälle, exempelvis *Utanför paradiset: Arvsyndsläran i nutida luthersk teologi och etik* av Eva-Lotta Grantén och *Helgelsens filosofi: Om andlig träning i luthersk tradition* av Karin Johannesson.

Inför reformationsåret 2017 har det ansetts angeläget att ta fram pedagogiskt inspirationsmaterial för församlingarna, bland annat för att innebörden i Martin Luthers skrifter och tal ska göras tillgängliga och för att inspirera till samtal om deras betydelse för Svenska kyrkan idag. Utskottet utgår från att kyrkostyrelsen inför reformationsåret ser till att bekännelseskriterierna görs tillgängliga på Svenska kyrkans hemsida.

Med hänvisning till det anförda gör utskottet bedömningen att det redan finns material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier. Därtill är ytterligare litteratur på området att vänta framöver. Det finns därför inte skäl att ge något uppdrag till kyrkostyrelsen att verka för framtagande av sådant material.

Vad gäller Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse delar utskottet Läronämndens bedömning i yttrandet Ln 2015:8y att det finns en tillräckligt tydlig innehållsbestämning i kyrkoordningen.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen i sin helhet.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Särskild mening

I motionen framförs önskemål om att material ska tas fram som ”underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter.” Utskottet föreslår att motionen avslås. Jag menar att motionen är alltför försynt i sin framställan. Det är ju inte bara så att det behövs material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskrifter: det behövs framför allt möjligheter att överhuvudtaget kunna ta del av bekännelseskifterna. Idag finns dessa inte på Svenska kyrkans hemsida, den som vill hitta dem är hänvisad till antikvariat eller till en hemsida för föreningen Logos i Österbotten, Finland <http://foreningenlogos.fi/Logos/Hem.html>. Svenska kyrkan kan inte långsiktigt förlita sig till att denna förening ska garantera tillgången till bekännelseskifterna. Det förefaller meningslöst att Svenska kyrkan ska ta fram underlättande material om inte själva grunddokumenten finns tillgängliga.

Med anledning av ovanstående anförda argument menar jag att kyrkomötet bör bifalla den första att-satsen i motionen, samt tillse att dessa grunddokument för Svenska kyrkan snarast görs tillgängliga för såväl förtroendevalda som samtliga kyrkotillhöriga.

Johanna Andersson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:8y

Svenska kyrkans identitet

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:30 och 2015:108

I Läronämndens yttrande Ln 2014:9y anför:

Svenska kyrkan är en del av Kristi världsvida kyrka. Svenska kyrkan bärs av och bär vidare den apostoliska tron. Detta kommer till uttryck i kyrkoordningens inledning:

”Svenska kyrkan är ett trossamfund som leder sin historia tillbaka till de äldsta kristna församlingarna och deras bekännelse till Kristus. Svenska kyrkans trosarv är den apostoliska tron. (...) Kontinuiteten tillbaka framgår av att den evangelisk-lutherska bekännelsen är grundad i Guds Ord samt innehåller de ekumeniska trosbekännelserna från fornkyrkan och den augsburgska bekännelsen som skrevs inom den odelade västkyrkans ram.”

Identiteten värnas genom att kyrkans förkunnelse med Kristus i centrum, i ord och handling bevarar traditionen genom att aktualisera, tolka och tillämpa den i varje ny tid. Det finns ett nödvändigt samband mellan tradition och förnyelse. Att detta samband vidmakthålls värnas av kyrkan som gemenskap.

Kyrkan är, som det anges i den augsburgska bekännelsen (VII), den gemenskap i vilken evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Detta innebär att vi, på dopets grund, har ett gemensamt ansvar att stå fasta i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Vigningstjänsten och kyrkans tillsynsfunktioner har ett särskilt ansvar.

Läronämnden vill med anledning av motion 2015:108 framhålla att det finns en tillräcklig innehållsbestämning av Svenska kyrkan som ett trossamfund med evangelisk-luthersk bekännelse i kyrkoordningens inledningstexter och bestämmelser. Denna identitet måste tolkas och tillämpas i varje ny tid.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:17

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2014. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna. Med anledning av vad Överklagandenämnden framfört i verksamhetsberättelsen föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om beslutförhet i domkapitlet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 8 juni 2015 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2014. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämndens ställning

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2014. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § i kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i

kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten 2014

I verksamhetsberättelsen för år 2014 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2014.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2011–2014 och varifrån de kommit. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2014 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande åtta ärenden år 2014 vilket var samma antal som år 2013.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2014 har minskat i förhållande till föregående år, från 51 till 41. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under år 2015 jämfört med år 2014.

Behov av ändring i kyrkoordningen

Överklagandenämnden anger att den under det gångna året har uppmärksammat en viss jävsproblematik. I beslut 38/2014, som gällde ett ärende enligt 31 kap. 12 § i kyrkoordningen, konstaterade nämnden att kyrkoordningen inte anvisar någon lösning när både biskopen och domprosten, dvs. domkapitlets ordförande och vice ordförande, är jäviga, varför det har fått accepteras att domarledamoten trätt in som ordförande. Överklagandenämnden menar att det bör övervägas att förtydliga kyrkoordningen på denna punkt.

Bestämmelserna i 31 kap. 12 § avser beslut om att förklara en präst obehörig att utöva kyrkans vigningstjänst, besluta om provotid eller om skriftlig erinran. Motsvarande bestämmelser avseende diakon finns i 32 kap. 12 §. Bestämmelser om beslutförhet för domkapitlet finns i 9 kap. 5 § i kyrkoordningen. Där anges i första stycket att ordföranden eller vice ordföranden, alltså biskopen eller domprosten, måste vara närvarande för att domkapitlet ska vara beslutfört. I andra stycket har dock gjorts ett undantag från detta genom att där sägs att vid förhinder för både ordföranden och vice ordföranden får domarledamoten gå in som ordförande vid handläggning av ärenden enligt 57 kap. 8–18 §§ (beslutsprövning). I dessa fall är domkapitlet beslutfört utan att biskopen eller domprosten är närvarande. I tredje stycket i 9 kap. 5 § anges vissa ärenden där domarledamoten eller den ledamotens ersättare ska vara beslutande. Andra stycket i 9 kap. 5 § lades till efter beslut av 2001 års kyrkomöte (Mot. 2001:79, Kr 2001:3, KmSkr 2001:31). Det hade sin bakgrund i motsvarande jävsproblematik beträffande beslutsprövningsärenden som den Överklagandenämnden nu uppmärksammat i fråga om obehörighetsärenden.

I det ärende som låg till grund för Överklagandenämndens beslut 38/2014 hade domkapitlet i det aktuella stiftet funnit att såväl biskopen som domprosten var jäviga. Den präst som ärendet gällde yrkade att Överklagandenämnden skulle

överlämna prövningen enligt 31 kap. 12 § till ett annat domkapitel eller i andra hand förklara att en analog tillämpning av rättegångsbalkens regler om domarjäv skulle göras på så sätt att ett annat stifts biskop eller domprost skulle gå in som ordförande i domkapitlet i det stift som handlade ärendet. I sitt beslut konstaterade Överklagandenämnden, i likhet med domkapitlet, att det saknades förutsättningar att överlämna ärendet till annat domkapitel för handläggning. Det var inte heller möjligt att förordna att ett annat stifts biskop eller domprost skulle tjänstgöra som ordförande, ”varken med stöd av regler i kyrkoordningen eller med en analog tillämpning av regler i rättegångsbalken”.

I sitt beslut angav Överklagandenämnden att en strikt tillämpning av kyrkoordningens regler om beslutförhet skulle innebära att domkapitlet inte var beslutfört i det aktuella ärendet. En tänkbar lösning var en analog tillämpning av den regel som gäller för beslutsprövningsärenden. Vid den intresseavvägning som behövde göras fann Överklagandenämnden att domarledamotens deltagande garanterade objektivitet och opartiskhet vid behandlingen av ärendet i sådan mån att det borde kunna accepteras att denne gick in som ordförande i fall som det aktuella.

Överklagandenämnden ser i övrigt utifrån sitt perspektiv för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att dels lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna, dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller ej. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att den jävsproblematik som Överklagandenämnden pekar på i sin verksamhetsberättelse bör leda till en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om beslutförhet i domkapitlet. Det är inte tillfredsställande att det saknas en ordning för att fatta beslut i vissa typer av ärenden om både biskopen och domprosten, dvs. domkapitlets ordförande och vice ordförande, är jäviga. Enligt utskottet bör kyrkostyrelsen få i uppdrag att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Margareta Carlenius, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma

TU 2015:17 Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Britta Broman.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist och Satu Rekola.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:18

Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 1 juni 2015 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2014. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2014 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom nio ärenden. Tre av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, fem avsåg behörighetsprövning inför biskopsval och ett var av administrativ karaktär. Nämnden avgjorde under året sex av dessa ärenden.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för år 2014.

Uppsala den 24 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Johanna Andersson, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekonomi- och egendomsutskottets
betänkanden
EE 2015:1–9

Ekonomi- och egendomsutskottets betänkanden

- EE 2015:1 Förvaltning av prästlönetillgångarna
- EE 2015:2 Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna
- EE 2015:3 Ingen parfym av hänsyn till allergiker
- EE 2015:4 Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler
- EE 2015:5 Öppna eller låsta kyrkor
- EE 2015:6 Svenska kyrkans hållbarhetsarbete
- EE 2015:7 Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga
- EE 2015:8 Kyrkoantikvarisk ersättning
- EE 2015:9 Solceller på kyrktak

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:1

Förvaltning av prästlönetillgångarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som rör förvaltning av prästlönetillgångar.

Förenklad motionsbehandling tillämpas på motion 2015:11 punkt 1 samt motion 2015:37. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att dessa motioner i berörda delar avslås.

Motion 2015:11 föreslår även att kyrkostyrelsen får i uppdrag att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk. Utskottet konstaterar att förutsättningarna för tillämpning av ett sådant skogsskötselsystem varierar kraftigt runt om i landet, varför de stiftsvisa förvaltarna bedöms vara bäst lämpade att i varje enskilt fall avgöra vilket skötselsystem som ska användas. Utskottet föreslår därför avslag på motion 2015:11 i denna del.

I motion 2015:44 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag initiera ett rådslag eller en konferens för ett brett samtal kring kyrkan som förvaltare av jord och skog. I detta sammanhang välkomnar utskottet det faktum att samråd och olika former av samverkansarbete rörande prästlönetillgångarnas förvaltning idag genomförs på olika nivåer inom Svenska kyrkan. Mot bakgrund av att den verksamhet som efterlyses i motion 2015:44 redan pågår föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37, punkt 3.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:44.

Motionernas förslag

Motion 2015:11 av Terence Hongslo m. fl., Svenska kyrkans förvaltning av skog

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att den av Svenska kyrkan brukade skogen ställs om till kontinuitetsskogsbruk.

Motion 2015:37 av Aron Emilsson, Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan centralt kan ta ett samlat grepp för att säkra biologisk mångfald och hållbara skogs- och jordbruksmetoder i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog och mark.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att i dialog med stiftens utreda om avkastningskrav i förvaltningen av prästlönetillgångarna och kyrkans skog kan tillåtas minska något till förmån för långsiktigt kontinuitetsjordbruk och reservatsbildningar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med berörda myndigheter ta del av råd, riktlinjer och forskning, vilka kan implementeras för att hindra skador och förstörelse av kulturarv i samband med förvaltningen av prästlönetillgångarna och Svenska kyrkans skog och jord.

Motion 2015:44 av Lena Klevenås m. fl. Rådslag kring förvaltning av jord och skog

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett rådslag eller en konferens för ett brett samtal kring kyrkan som förvaltare av jord och skog.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:37 i Ln 2015:14y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:11 punkt 1 om Svenska kyrkans förvaltning av skog i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1, se sid. 9, avseende motion 2014:12 punkt 2. Kyrkomötet har även behandlat ärendet i motion 2015:37 om Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:1, se sid. 9, avseende motion 2014:82. Kyrkomötet avslog motionerna.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:11 punkt 1 och 2015:37 i sin helhet beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Samråd om förvaltningen

Kyrkostyrelsen ska enligt 46 kap. 5d § i kyrkoordningen minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltningen av prästlönetillgångar.

När kyrkostyrelsen förra hösten genomförde det årliga samrådet om förvaltningen av prästlönetillgångar tillsammans med företrädare från stiftens medverkade gästföreläsare från SMHI och Lantbruksuniversitetet om de klimatförändringar som prognostiseras för framtiden, samt om hur skogs- och jordbruket väntas påverkas av de kommande klimatförändringarna. Samrådsdagen avslutades med ett panelsamtal avseende biskopsbrevet om klimatet mellan ärkebiskopen och gästföreläsarna.

Vid 2009 års kyrkomöte behandlades motion 2009:82. Motionären föreslog i punkten 1 att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana stiftens att övergå till kontinuitetsskogsbruk.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2009:3. Utskottet förordade avslag på motionen med följande motivering.

Inom ramen för stiftens egendomsförvaltning sker löpande bevakning av bl.a. den forskning som sker inom området. Här är det viktigt att uppmärksamma att skogsmarken har olika förutsättningar beroende bl.a. på fastighetens storlek men även var i landet den är belägen. Utskottet noterar även att Skogforsk i sin utredning *Effektiviteten i Svenska kyrkans skogsförvaltning* konstaterar att kyrkan har ett högt utnyttjande av markens produktionsförmåga.

Utskottet har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftens. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk. Mot bakgrund av ovanstående yrkar utskottet avslag på motionen.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2015:11

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:11.
--

Beträffande punkten 1 i motionen, finner utskottet att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen i denna del.

Beträffande punkten 2 och frågan om ett nationellt främjande av kontinuitetsskogsbruk, konstaterar utskottet att det saknas belägg för att ett sådant skogsskötselssystem skulle vara tillämpligt i samtliga skogsområden i landet. Lokala förhållanden rörande exempelvis skogsfastighetens storlek är ofta avgörande för valet av skötselssystem. De stiftsvisa förvaltarna av prästlönetillgångarna har den bästa kunskapen om dessa lokala förhållanden och bedöms därför vara bäst lämpade att avgöra var kontinuitetsskogsbruk med fördel kan bedrivas. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att även punkten 2 i motionen avslås.

Motion 2015:37

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:37.
--

Förenklad motionsbehandling

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår samtliga punkter i motionen.

Motion 2015:44**Utskottets förslag:** Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:44.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen, i enlighet med bestämmelserna i kyrkoordningen, årligen kallar till ett gemensamt samråd med stiftens i frågor som rör förvaltningen av prästlönetillgångarna. Ett stort urval av företrädare från stiftens, både förtroendevalda och tjänstemän, deltar i dessa överläggningar. Utskottet välkomnar även det faktum att det idag finns många olika samverkansformer mellan förvaltarna av prästlönetillgångarna, där stiftens själva tagit initiativ till samarbetet. Exempelvis är nästan alla stifts medlemmar i föreningen *Svenska kyrkans skogscertifiering*, som bland annat har till uppgift att upprätthålla miljöcertifiering i samband med förvaltning av prästlönetillgångarna. Mot bakgrund av att det på olika nivåer inom Svenska kyrkan redan pågår både rådslag och olika samverkansprojekt rörande prästlönetillgångarnas förvaltning, anser utskottet att motionen bör avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:11, punkt 1.

Att en liknande motion avslögs vid 2014 års kyrkomöte utgör inget skäl till att per automatik föreslå att den här motionen ska avslås i år. Det händer att prästlönetillgångar avverkar skog med hög biologisk mångfald. Nio procent avsättning av skog för fri utveckling är för lite för att på ett hållbart sätt bevara en biologisk mångfald. Frågan är alldeles för allvarlig för att överlåta på enskilda tjänstemän i stiftens att uttolka vad hållbart skogsbruk innebär. Det handlar om att bevara Guds fria natur.

Heléne Lundström

Reservation 2

EE 2015:1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:11, punkt 2.

Skogen bör ställas om till hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk. Att Skogforsk konstaterar enligt betänkande EE 2009:3 att Svenska kyrkan har ett högt utnyttjande av markens produktionsförmåga låter som att Svenska kyrkan bedriver sitt skogsbruk precis som vilket annat skogsbolag som helst och att ingen särskild hänsyn tas till den biologiska mångfalden. Ett hyggesfritt kontinuitetsskogsbruk kan ge samma ekonomiska avkastning men kan också bevara skogen och den biologiska mångfalden.

Heléne Lundström

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:44.

De rådslag och samverkansprojekt som pågår är långt ifrån tillräckliga om kyrkan ska leva upp till sitt miljöansvar. Läronämnden skriver i sitt yttrande att det är viktigt att ett etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Det finns en stor förväntan på Svenska kyrkan. Ett rådslag skulle vara en nystart för att se till att Kyrkan verkligen lever som hon lär.

Heléne Lundström

Särskild mening

Vi anser att motion 2015:37, punkt 3, har en akut karaktär, varvid förenklad motionsbehandling inte borde träda i kraft när forn- och kulturlämningar förstörs. Att invänta ny mandatperiod för att kunna ta upp frågan igen gör att Svenska kyrkan i realiteten inte bemöter de brott mot kulturarvet som förekommer.

Jan-Åke Isaksson och Arnold Boström

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2015:14y

Kyrkans miljöansvar

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:37 och 2015:45

Läronämnden har tidigare yttrat sig om ekologiskt ansvar, miljö och klimatfrågor (Ln 2014:12y) och anför:

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: ”... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.”

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Synen på människans förvaltaransvar är avgörande för tillämpningen av 46 kap. 3 § i kyrkoordningen.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Läronämnden betonar att detta ska tolkas i ljuset av inledningstexten till elfte avdelningen:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas.

Därför är det viktigt att etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Detta gäller i allt kyrkans arbete med frågor som berör förvaltning av materiella resurser.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:2

Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:74, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag om ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av vinsten från prästlönetillgångarna. Förslaget ska enligt motionen anta en sådan riktning att en större andel av vinsten delas ut till berörda församlingar och pastorat i förhållande till utjämningsystemet.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. Ett beslut i enlighet med motionen bedöms därför riskera leda till att skillnaderna i förutsättningarna att bedriva verksamhet inom Svenska kyrkans olika delar ökar. Det är även viktigt att notera att både kyrkliga och statliga regelverk redan idag ger utrymme för stiftens att besluta om en fördelning av vinsten i en sådan riktning som föreslås i motionen. Slutligen väntas kyrkostyrelsen inkomma med skrivelse till 2016 års kyrkomöte med anledning av betänkandet *2015:1 Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*. I nämnda utredning görs en samlad utvärdering av nuvarande utjämningsystem, där vissa ändringar i systemet även föreslås.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Motionens förslag

Motion 2015:74 av Inga Alm, Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönetillgångarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå en ändring i kyrkoordningen avseende den procentuella fördelningen av prästlönetillgångarna så att en större andel återförs till berörda församlingar och pastorat.

Bakgrund

Bestämmelser i lagstiftningen och kyrkoordningen om andel i avkastningen från prästlönetillgångarna

Enligt lagen (1998:1952) om införande av lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan 10 § andra stycket har en församling eller samfällighet, som den 31 december 1999 enligt 41 kap. 11 och 28 §§ i kyrkolagen hade rätt till andel i avkastningen av präst-

lönertillgångarna, fortfarande samma rätt om inte annat anges i tredje stycket. Därvid ska fortfarande gälla att högst hälften av avkastningen får användas till andra kyrkliga ändamål. Enligt paragrafens tredje stycke krävs tillstånd av Kammarkollegiet för att göra ändringar i fråga om rätten till andel i avkastningen av prästlönertillgångarna. Därvid ska tillämpas de grunder för ändring som anges i 1 § i permutationslagen (1972:205) samt 3 och 4 §§ i samma lag.

Av 46 kap. 2 § andra stycket i kyrkoordningen framgår vidare, att församlingarna har andelar i avkastningen från prästlönertillgångarna efter hur stor del av tillgångarna som kommer från respektive församling.

Berörda bestämmelser i kyrkoordningen om ekonomisk utjämning

Enligt 44 kap. 16 § i kyrkoordningen kan stiftet få medel för sin verksamhet, *stiftsbidrag*.

Enligt 44 kap. 4 § i kyrkoordningen uttas årligen en särskild utjämningsavgift. Avgiften är femtio procent av den nettovinst som uppkommer under räkenskapsåret på förvaltningen av prästlönertillgångarna. Nettovinsten på förvaltningen av prästlönfastigheterna utgörs av vad som återstår av vinsten från den samlade förvaltningen av denna egendom efter det att stiftet har avsatt de medel som behövs för förvaltningen av egendomen. Nettovinsten av prästlönfondens förvaltning utgörs av avkastningen under räkenskapsåret, minskad med ett belopp som har avsatts för att säkra fondkapitalet mot inflationen. Samtidigt som vinstmedel av förvaltningen betalas ut till församlingarna får stiftet tillgodogöra sig särskild utjämningsavgift med *högst* samma belopp.

Som framgår ovan har stiftet möjlighet att ett visst år dela ut en större andel än femtio procent av avkastningen från prästlönertillgångarna till församlingarna, utjämningsystemets (stiftets) andel av utdelningen blir då mindre än femtio procent. Prästlönertillgångar i Luleå stift har under senare år regelmässigt beslutat dela ut mer vinstmedel från tillgångarna till andelsägande församlingar i stiftet än till utjämningsystemet. Detta har samtidigt inneburit en intäktsminskning för Luleå stift, ekonomin på nationell nivå har däremot inte påverkats. Det beror på att kyrkostyrelsens modell för stiftsbidrag, som gör avräkning mot särskild utjämningsavgift, hela tiden utgår från att femtio procent av utdelningen från prästlönertillgångarna tillförs församlingarna medan den andra hälften tillförs stiftet. Övriga stift brukar göra utdelning från prästlönertillgångarna efter fördelningen femtio procent till församlingarna och femtio procent till stiftet.

Utredningar om utjämningsystemet

1995 års kyrkoutjämningsutredning konstaterade i betänkandet SOU 1995:144 *Utgörning av intäkter och kostnader inom Svenska kyrkan* att prästlönertillgångarna är ojämnt fördelade, både mellan pastoraten och mellan stiftet. Man noterade samtidigt att många av de pastorat, vilka bar den tyngsta bördan vid finansieringen av utjämningsystemet, även hade marginella eller inga andelar alls i avkastningen från prästlönertillgångarna. På motsvarande sätt fick utjämningsystemets största nettobidragstagare även betydelsefulla tillskott i ekonomin från prästlönertillgångarna. Mot denna bakgrund föreslog utredningen, vilket sedermera antogs i dåvarande kyrkolag, att den särskilda kyrkoavgiften (dåvarande benämning på utjämningsystemets andel av utdelningen från prästlönertillgångarna) skulle behållas oförändrad både till form och till nivå. Detta innebar att stiftssamfälligheterna, som vid den tidpunkten nyligen fått uppdraget att förvalta prästlönertillgångarna, skulle fortsätta

betala ut hälften av avkastningen till andelsägande pastorat och den andra hälften till kyrkofonden (utjämningsssystemet).

Den av kyrkostyrelsen tillsatta Utjämningsutredningen lämnade i maj 2015 sitt betänkande SKU 2015:1 *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsssystem* till kyrkostyrelsen. I betänkandet lägger utredningen fram förslag som syftar till att effektivisera förvaltningen av kyrkor och andra fastigheter samt att säkerställa ett långsiktigt hållbart och brett accepterat utjämningsssystem. Beträffande utjämningsssystemet föreslår utredningen vissa ändringar i församlingarnas kostnadsutjämnning, samt i stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag. Beträffande inkomstutjämnningen har utredningen däremot inte funnit skäl att föreslå några nivåändringar. Detta gäller både den del av inkomstutjämnningen som avser församlingarnas avgiftsunderlag, samt den del som tar berörda församlingars avkastning från prästlönetillgångarna i anspråk. I båda fallen föreslås inkomstutjämnningen kvarstå oförändrad på nivån femtio procent. Utredningen föreslår dock att den del av prästlönetillgångarnas avkastning som avser utjämningsssystemet i framtiden betalas in till nationell nivå istället för till stiftet. I gengäld får stiftet motsvarande intäktsökning via stiftsbidraget.

Kyrkostyrelsen har sänt ut utredningen på remiss till enheterna inom Svenska kyrkan, där remisstiden pågår fram till 1 december 2015.

Behandling i tidigare kyrkomöten

Vid 2003 års kyrkomöte behandlades motion 2003:87, där motionären föreslog i punkt 2 att hela avkastningen av prästlönetillgångarna ska återgå till stiftets församlingar enligt deras andelstal och att de ojämnheter som då kan uppstå, eftersom andelstalen är så olika, ska utjämnas inom utjämningsssystemet.

Ekonomi- och egendomsutskottet behandlade motionen i betänkande EE 2003:1. Utskottet förordade avslag på motionens punkt 2 med följande motivering:

Förslaget skulle innebära stora kostnader för den nationella nivån... om stiftet kompenseras för det intäktsbortfall som då uppstår. Det skulle skapa ett nytt problem då detta bortfall skulle behöva ersättas med andra medel till den nationella nivån.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:74.

Utskottet konstaterar att församlingarnas fastställda andelar i avkastningen från prästlönetillgångarna varierar kraftigt runt om i landet. I exempelvis Stockholms stift finns det församlingar som saknar andelar i avkastningen. Samtidigt är det församlingarna i Stockholms stift som i hög utsträckning bidrar till utjämningsssystemet via omfördelning av kyrkoavgiften. Ett bifall till motionärens förslag skulle således riskera leda till att den ekonomiska solidariteten mellan enheterna inom Svenska kyrkan minskar. Utskottet noterar även att lagstiftning och kyrkoordning redan idag ger utrymme för stiftet, där man så finner lämpligt, att göra en större utdelning till andelsägande församlingar än till utjämningsssystemet. Förslagen i utredningen 2015:1 *Gemensamt ansvar- en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämnings-system* väntas tas upp till behandling under 2016 års kyrkomöte. Mot bakgrund av detta föreligger starka skäl för 2015 års kyrkomöte att inte besluta om några

ändringar i nuvarande utjämningsystem. Med anledning av vad som ovan anförts föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:3

Ingen parfym av hänsyn till allergiker

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:9 med förenklad motionsbehandling avseende punkterna 1–3, då utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötets behandling av motsvarande motion år 2014. Utskottet föreslår därför avslag av punkterna 1–3.

Avseende punkt 4 föreslår utskottet avslag med hänvisning till det lokala ansvaret för arbetsmiljöarbetet samt att verktyg finns för att främja arbetet kring hållbarhets- och tillgänglighetsfrågor. Utskottet föreslår därmed avslag för samtliga punkter i motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 3.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2015:9 av Terence Hongslo m.fl., Ingen parfym av hänsyn till allergiker

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att kyrkans personal och kyrkvårdar undviker att använda parfym i tjänst.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera att de förtroendevalda undviker att använda parfym vid sina möten.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera församlingar och andra lokalansvariga att ersätta alla tvålar, tvättmedel och lika rengöringsmedel med motsvarande parfymfria produkter.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att undvikandet av parfym blir ett av miljökraven när det gäller miljöanpassning och miljödiplomering.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:9 punkterna 1–3 om ingen parfym av hänsyn till allergiker i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:3, se sidan 2, avseende motion 2014:13. Kyrkomötet avsåg motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:9 punkterna 1–3 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Punkt 4 i årets motion avser att frågan om parfymfria miljöer ska ingå som miljökrav vid miljöanpassning och miljödiplomering.

Svenska kyrkans miljödiplomering för hållbar utveckling är ett ledningssystem för församlingens långsiktiga arbete med hållbarhetsfrågor. Materialet bygger på att en inventering av gällande rutiner och metoder görs för att sätta mål och fastställa en handlingsplan kring hållbarhetsfrågor. Detta innebär bland annat att det finns ett antal ställningstagande kring miljöaspekter som en församling eller pastorat ska förhålla sig till inför en eventuell miljödiplomering. Detta gäller till exempel delaktighet i gudstjänst, fysisk arbetsmiljö, inköp samt tvätt- och städmetoder. Därutöver kan den enhet som avser att miljödiplomera sig välja att lägga till egna frågor som uppfattas som särskilt väsentliga för den lokala enheten.

Utskottets övervägande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:9.

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstaganden från 2014 avseende punkterna 1–3. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår dessa punkter.

Avseende punkt 4 konstaterar utskottet att det enligt lag åligger den lokala nivån att arbeta med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Därutöver finner utskottet att det redan i dag finns goda verktyg för församlingar och pastorat, såsom Svenska kyrkans miljödiplomering, för att arbeta med denna typ av frågor. Även stiftens har i många fall utarbetat modeller för arbetsmiljö- och tillgänglighetsfrågor som stöd till församlingar och pastorat. Med anledning av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår även punkt 4 i motion 2015:9.

Uppsala den 23 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:4

Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner kring frågan om tillgänglighet.

I motion 2015:25 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att informera om gällande lagstiftning kring tillgänglighet och diskriminering. Utskottet konstaterar att detta redan sker genom Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och föreslår därför avslag på motionen.

Motion 2015:68 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att fastställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder. Utskottet påtalar att detta är den lokala nivåns ansvar och att ett policydokument, framtaget i samverkan med Sveriges kristna råd, finns. Med anledning av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:25.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:68.

Motionernas förslag

Motion 2015:25 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att informera om den nya lag som innebär att bristande tillgänglighet är en form av diskriminering och att det är en skyldighet för kyrkan att åtgärda brister i tillgängligheten.

Motion 2015:68 av Lars-Ivar Ericson, Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa ett policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder.

Bakgrund

Lagstiftning kring arbetsmiljö- och tillgänglighetsfrågor

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera

verksamheten samt att anpassa arbetsförhållanden till människors olika förutsättningar.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns skydd mot diskriminering på grund av funktionshinder.

Denna lagstiftning har från 1 januari 2015 kompletterats (Betänkande 2013/14:AU8 *Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering m.m.*).

Även i plan- och bygglagen (2010:900) samt kulturmiljölagen (1988:950) finns regler som berör tillgänglighetsfrågor.

Kyrkomötets tidigare ställningstaganden

Kyrkomötet behandlade år 2014 två motioner som berörde tillgänglighet, 2014:13 *Ökad tillgänglighet för allergiker i kyrkans lokaler* och 2014:19 *Tillgänglighet i Svenska kyrkans lokaler för hundar för funktionshindrade*.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande EE 2014:3 avslag på båda motionerna med hänvisning till det lokala ansvaret både avseende det systematiska arbetsmiljöarbetet och gällande diskriminerings- och tillgänglighetslagstiftning. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Därförinnan har dessa frågor behandlats under 2004 med huvudsakligt fokus på funktionshinder kring hörsel och syn. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande Kl 2004:5 avslag på samtliga motioner med en hänvisning till den av riksdagen fastställda *Nationell handlingsplan för handikappolitiken 2000* samt till plan- och bygglagen (2010:900) som innehåller allmänna bestämmelser om byggande och som 2010 fick ett tillägg om eliminering av enkla hinder för tillgänglighet till offentliga lokaler. Lagen gäller alla lokaler där allmänheten har tillträde, såsom kyrkor och församlingshem, och gäller inte endast vid ny-, om- eller tillbyggnad. Utskottet påtalade särskilt att handlingsplanen gäller för alla delar av samhället, även kyrkor och församlingar.

I samband med 2006 års kyrkomöte ställdes under frågedebatten en fråga i kyrkomötet, 2006:2, *Kan kyrkostyrelsen stödja församlingarnas arbete för ökad tillgänglighet?* Kyrkostyrelsen angav i sitt svar att "... alla delar av kyrkan har ett ansvar för att göra kyrkan och dess verksamhet tillgänglig för alla utifrån den enskildes förutsättningar."

Gällande policydokument

Som motionären i motion 2015:68 anger finns ett gällande policydokument för tillgänglighetsfrågor, *En kyrka för alla – ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder* utgivet år 2008 av Sveriges kristna råd. Dokumentet ska ses som ett policydokument för hela kristenheten i Sverige och omfattar därmed även Svenska kyrkan.

Detta dokument uppdaterades senast 2013 och är framtaget av dess arbetsgrupp för frågor omkring funktionshinder i vilken även Svenska kyrkan är representerad.

För närvarande håller en Fastighets- och kulturarvsportal på att byggas upp på Svenska kyrkans intranät där fastighets- och kulturarvsfrågor kommer att belysas ur en mängd olika aspekter.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning – ny lagstiftning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:25.

Utskottet konstaterar att det är varje enhets ansvar att hålla sig informerad om gällande lagstiftning såsom tillgänglig- och diskrimineringslagstiftningen. Utskottet instämmer till viss del med motionären att det kan förekomma brister i informationen men detta faller under lagstiftarens ansvar.

Då tillgänglighets- och diskrimineringsfrågor är ett arbetsgivaransvar har Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, i samband med bland annat kyrkogårdskonferenser, tagit initiativ till information kring tillgänglighetsfrågor.

Utskottet ser med anledning av detta inget behov av att skapa ytterligare en instans som arbetar med dessa frågor och föreslår därför avslag på motionen.

Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:68.

Utskottet konstaterar att det finns ett gällande policydokument, *En kyrka för alla*, utgiven av Sveriges kristna råd (SKR). I framtagandet av dokumentet deltog representanter från Svenska kyrkan. Utskottet förutsätter att fortlöpande uppdateringar av detta dokument sker inom ramen för SKR.

När Fastighets- och kulturarvsportalen på Svenska kyrkans intranät utvecklas och kan lyfta in tillgänglighetsaspekter underlättas möjligheten för församlingar och pastorat att ta del av detta dokument, tillsammans med andra skrifter och dokument i detta ämne.

Utskottet ser i dagsläget inget behov av ytterligare policydokument i frågan och föreslår därför avslag på motionen.

Uppsala den 23 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Margareta Nisser-Larsson, Kerstin Andersson-Carlsson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:25.

I de argument som framkommer i avslaget från majoriteten i utskottet framhålls att det är varje enskild enhets skyldighet att känna till gällande lagstiftning. Information om lagändringen kring tillgänglighet har dock varit bristfällig och uppenbart är ett stort antal församlingar och andra enheter inom Svenska kyrkan okunniga om de nya skyldigheter som finns kring tillgänglighet. Detta drabbar människor med funktionsnedsättningar och motverkar kyrkans uppdrag att finnas för alla.

Mot denna bakgrund bör Svenska kyrkan centralt informera på det sätt som föreslås i motionen.

Birgitta Söderfeldt

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:5

Öppna eller låsta kyrkor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:84 om kartläggning och utarbetande av en nationell strategi för öppethållande av kyrkobyggnader.

Utskottet konstaterar att en årlig undersökning och rapportering kring öppethållandet av våra kyrkor görs som en del i rapporteringen till regeringen kring användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Utskottet ser positivt på att frågan kring öppethållande av kyrkor diskuteras och hålls vid liv, inte minst ur pastoralt perspektiv, men ser också stora svårigheter med en nationell strategi eftersom församlingar och pastorat har så stora skillnader i förutsättningarna. Med anledning av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:84 av Ola Isacson m.fl., Låsta eller öppna kyrkor

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga om Svenska kyrkans församlingar på ett rimligt sätt håller kyrkobyggnaderna öppna för allmänheten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt redovisa resultatet av kartläggningen och att, vid behov, arbeta med en nationell strategi för att Svenska kyrkans kyrkorum ska vara öppna och tillgängliga i rimlig omfattning.

Bakgrund

Att Svenska kyrkans kyrkobyggnader ska hållas tillgängliga för allmänheten är reglerat i 40 kap. 2 § i kyrkoordningen och var en principiellt viktig fråga inför relationsändringen. I överenskommelsen från år 2000 mellan regeringen och Svenska kyrkan, *Överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värden inom Svenska kyrkan* (Ku 2000/470/Ka), regleras bland annat tillgänglighetsfrågorna.

§ 3 Tillgänglighet

Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som för närvarande.

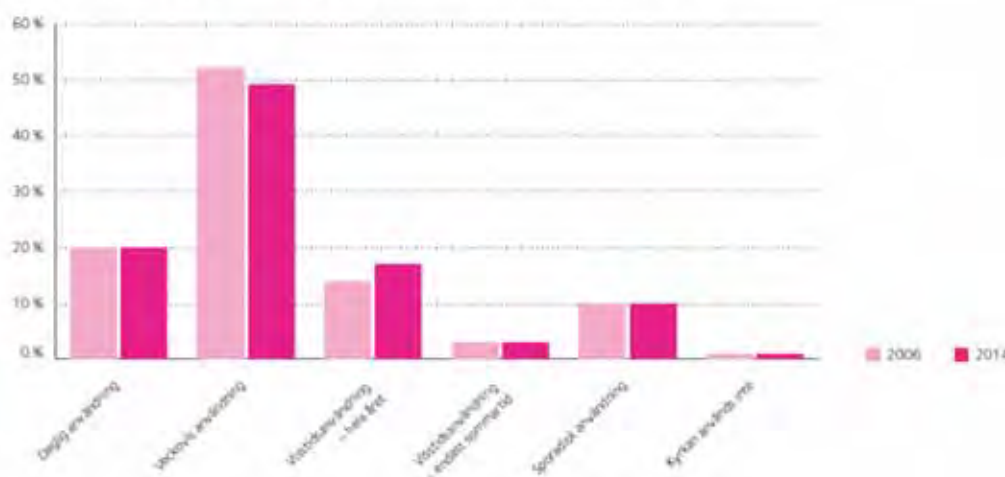
§ 5 Redovisning

Svenska kyrkan skall årligen lämna en redovisning till regeringen (Kulturdepartementet) i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Av redovisningen skall bl.a. framgå hur den kulturhistoriska ersättningen har använts och vilka resultat som har uppnåtts. Vidare skall redovisningen innehålla en redogörelse avseende kompetens i frågor som rör förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena samt tillgänglighet till de kyrkliga kulturminnena. Även överlåtelser och rivningar av kyrkobyggnader samt nybyggnad av kyrkobyggnader skall redovisas. Redovisningen skall göra det möjligt att bl.a. göra en uppföljning och utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen från såväl ekonomisk som antikvarisk synpunkt. Vidare ska den ge en överblick och möjlighet att följa upp och utvärdera hur kravet på kompetens respektive tillgänglighet enligt 2 och 3 §§ har tillgodosetts.

I enlighet med den gjorda överenskommelsen samlar nationell nivå in uppgifter och redovisar årligen en sammanställning om bl.a. tillgänglighet och användning av kyrkobyggnaderna i rapporten *Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen* till Kulturdepartementet.

Tillgänglighet till och användning av kyrkorum

3:1 JÄMFÖRELSE AV KYRKORNAS ANVÄNDNINGSFREKVENS 2006–2014

(Utdrag ur *Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen 2014*, bilaga 3, sid 43.)

Inför en så kallad kontrollstation, en fördjupad granskning som enligt överenskommelsen ska ske vart femte år, publicerades 2014 en särskild rapport *Ett rum öppet för alla – Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2014*, som även innehåller specifika avsnitt kring tillgänglighet och användning

Dessa rapporter finns även publicerade på Svenska kyrkans intranät, [Regeringsrapporter – Svenska kyrkan intranät – Fastighets- och kulturarvsportal](#). Frågan berörs även i utredningen *Gemensamt ansvar – En utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* (SKU 2015:1).

EE 2015:5

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:84.
--

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan årligen rapporterar till regeringen kring öppethållandet av våra kyrkor. Detta sker i den årliga rapporten angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen. Därutöver sker en fördjupad granskning i samband med de så kallade kontrollstationerna var femte år, senast år 2014. Utskottet vill särskilt påpeka att dessa årliga rapporter sker utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv medan frågan om öppethållande av kyrkobyggnader även kan ha pastorala perspektiv. Öppethållande av kyrkor är därför en fråga med många aspekter och dimensioner.

Bland riskerna med att hålla kyrkorna öppna kan nämnas ökad risk för stölder och vandalisering. Ekonomiska skäl gör det i många fall svårt att ha anställd personal på plats och många församlingar har begränsade resurser i form av frivilliga som kan och vill ta ansvar.

En annan risk i det långa perspektivet är statens vilja att tillhandahålla kyrkoantikvarisk ersättning i dagens omfattning om tillgängligheten till det kyrkliga kulturarvet minskar. Frågan kan då komma att lyftas utifrån att Svenska kyrkan inte uppfyller överenskommelsen med staten.

Utskottet ser dock att frågan även är väsentlig ur pastoralt perspektiv, som en del av den pastorala församlingsverksamheten. Möjligheten att tända ett ljus och uppleva kyrkorummet används av många som inte regelbundet deltar i församlingens gudstjänstliv, inte minst under semesterperioden. Kyrkorummet besöks ofta utanför gudstjänsten, en plats att återkomma till. Utskottet vill därför betona vikten av att lokalt och regionalt diskutera, inspirera och hitta goda exempel på lösningar för att undvika att tillgängligheten till våra kyrkorum minskar.

Motionärerna lyfter aspekterna ”rimligt sätt” och ”rimlig omfattning” i sin motion. Utskottet anser att detta inte torde vara möjligt att definiera då församlingarnas förutsättningar för att prioritera öppethållande i relation till stöldrisk, ekonomiska förutsättningar, efterfrågan osv. så kraftigt skiljer sig åt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

EE 2015:5

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2015:84.

Ragnhild Bertius och Anders Brunnstedt

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:6

Svenska kyrkans hållbarhetsarbete

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner kring Svenska kyrkans hållbarhetsarbete.

Motion 2015:10 lyfter frågan om att nationell nivå ska rekommendera utbildning och fortbildning kring bland annat klimatfrågor och hållbar utveckling.

Utskottet konstaterar att klimatfrågor och hållbarhetsperspektiv, genom lokala initiativ, får allt större utrymme i församlingar och pastorat samt att stiftet i stor utsträckning tillhandahåller samråd, utbildning och utveckling kring miljöfrågor där även den lokala nivån inbjuds att delta. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I motion 2015:45 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att skapa ett projekt för att ta fram strukturer för hur nationell nivå kan stärka stödet till församlingar och stift med att utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet.

Utskottet har fått information om att det på nationell nivå har inrättats och tillsatts en tjänst som hållbarhetschef med uppgift att dels utveckla nationell nivåns hållbarhetsarbete, dels samordna och främja stiftens insatser kring hållbarhetsperspektivet. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Motion 2015:81 föreslår att påven Franciskus tredje encyklika ska introduceras som inspiration i Svenska kyrkans klimat- och miljöarbete samt att denna skrift ska delas ut till hela kyrkomötet.

För teologisk reflektion kring klimatfrågor anser utskottet att biskopsbrevet om klimat ger tillräcklig vägledning. Påvens skrift finns tillgänglig för var och en som själv vill ta del av materialet via internet. Med anledning av detta föreslår utskottet avslag på motionen.

Till betänkandet finns fem reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:45.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:10 av Terence Hongslo m.fl., Klimathotet och fortbildning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att rekommendera stiftet och församlingarna att ordna studiecirkel kring "Ett biskopsbrev om klimatet" från biskopsmötet 2014.

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillhandahålla en fortbildning för personal på alla nivåer som arbetare med skog-, jord-, och markfrågor gällande att bevara Guds skapelse i en långsiktigt hållbar utveckling med bevarande av biologisk mångfald.

Motion 2015:45 av Lena Klevenås m.fl., Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett projekt för att ta fram strukturer för hur Svenska kyrkan på nationell nivå ska kunna stärka sitt stöd till stiftet och församlingarnas arbete med att utveckla miljö- och hållbarhetsarbetet, inte minst med avseende på miljödiplomering.

Motion 2015:81 av Ylva Wahlström m.fl., Påven Franciskus och ekologisk omvändelse

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att introducera påvens tredje encyklika som inspiration i vårt klimat- och miljöarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att denna skrift, *Laudato Si* (Var prisad), ska delas ut till hela kyrkomötet, helst översatt till Svenska.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:45 i Ln 2015:14y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet 2014 behandlade motionen 2014:52 *Svenska kyrkans miljöansvar* där kyrkostyrelsen förslags få uppdraget att uppmana församlingar, stift och nationell nivå att följa upp biskopsbrevet *Ett biskopsbrev om klimatet* i praktisk handling. Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande 2014:9 *Svenska kyrkans miljöansvar* avslag på motionen med hänvisning till att biskopsbrev har en särställning med egen bärkraft inom Svenska kyrkan samt att utskottet förutsätter att alla organisatoriska delar av Svenska kyrkan tar till sig och omsätter det aktuella biskopsbrevet och dess uppmaningar till handling i den dagliga verksamheten. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

I 2014 års betänkande redogörs även för tidigare års motioner i samma anda där samtliga avslagits av respektive kyrkomöte. En genomgående motivering har varit att ett fortbildnings- och utvecklingsarbete både avseende fastigheter och skogs- och jordbruk löpande pågår och att detaljreglering därmed inte fyller en ändamålsenlig funktion.

Biskopsbrevet om klimatet rönt stor uppmärksamhet massmedialt och mottogs positivt både inom och utanför Svenska kyrkan. Under året som gått har även påve Franciskus utkommit med en encyklika med snarlik inriktning kring skapelsen och vårt ansvar att vårda, förvalta och fördela dess resurser. Dokumentet finns publicerat på den katolska kulturtidskriften Signums webbplats www.signum.se/oversikt-over-paven-franciskus-encyklika-laudato-si/. Den publicerade versionen är sammanställd av en intern kommission inom Vatikanen och är översatt till svenska av Charlotta Smeds, Vatikanradion, Skandinaviska redaktionen.

Hållbarhetsperspektivet har de senaste åren kommit alltmer i fokus inom Svenska kyrkan. Detta görs ur många olika perspektiv såsom global klimaträttvisa, Svenska

kyrkans Miljödiplomering, fairtrade, energisparåtgärder, humanperspektivet avseende arbetsmiljö, ansvarsfulla investeringar osv. I många av dessa frågor sker arbetet tillsammans med andra partners, såsom inom den internationella verksamheten och i ekumeniska sammanhang.

I de flesta stift finns tjänster som miljöhandläggare. Dessa driver ett aktivt utvecklingsarbete kring dessa frågor dels i nätverksform, dels i samverkan med församlingar och pastorat. Stiftet ansvarar även för processen kring miljödiplomering. Förståelsen och viljan att lokalt arbeta med miljöledningssystem har över tid ökat vilket lett fram till Svenska kyrkans Miljödiplomering. Processen innefattar bland annat reflektion kring varför vi som kyrka ska arbeta med hållbarhetsfrågor och involverar både anställda och förtroendevalda. En stor mängd informations- och utbildningsmaterial finns publicerat på intranätet under Verksamhet/Hållbar utveckling.

Den nationella nivån bevakar löpande hållbarhetsperspektivet både ur verksamhets- och redovisningsperspektivet.

Utskottets överväganden

Klimathotet och fortbildning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:10.

Utskottet konstaterar att det pågår ett växande utvecklingsarbete kring klimat- och hållbarhetsfrågor. Allt fler församlingar och pastorat strävar efter miljödiplomering och efterfrågar modeller för detta. Stiftet har i många fall en viktig roll att biträda med stöd i detta arbete och har i samverkan utvecklat verktyg. Även inom förvaltningen av jord, skog och mark arbetar stiftet med utveckling, utbildning och fortbildning kring miljö- och hållbarhetsfrågor där även den lokala nivån inbjuds att aktivt delta. Med anledning av detta pågående arbete föreslår utskottet att motionen avslås.

Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:45.

Utskottet påtalar särskilt att stiftet i många fall har ett mycket gott pågående hållbarhetsarbete och arbetar strategiskt kring dessa frågor. Utskottet konstaterar att nationell nivå har sett behov av att både utveckla det egna hållbarhetsarbetet och av att möta stiftens efterfrågan kring samordning av miljö- och hållbarhetsfrågor. En tjänst som hållbarhetschef på nationell nivå har därför inrättats och tillsatts. Inriktning för tjänsten är utveckling och samordning. Med anledning av detta föreslår utskottet att motionen avslås.

Påven Franciskus och ekologisk omvändelse

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:81.

Biskopsbrevet om klimatfrågor, som utkom 2014, ger bland annat en reflektion kring vårt ansvar som kyrka för klimat- och rättvisefrågor utifrån teologiskt perspektiv. Utskottet konstaterar att även om påve Franciskus dokument mycket väl kan ge en fördjupad teologisk reflektion kring klimat- och rättvisefrågor har biskopsbrevet om klimatfrågor tillräcklig teologisk tyngd för att inspirera och väcka engagemang kring dessa frågor. Om ytterligare behov av teologisk fördjupning

kring detta ämne finns torde påve Franciskus tredje encyklika, Laudato Si, kunna fylla en funktion för ledamöter inom Svenska kyrkan. Då denna skrift finns tillgänglig i översatt form via internet ser dock utskottet inget behov av att tillhandahålla materialet till kyrkomötets ledamöter.

Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Liselotte Ågren, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Stureson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:10 punkt 1.

Kyrkomötets rekommendationer bör vara konkretare än att man förutsätter att alla omsätter biskopsbrevet *Ett biskopsbrev om klimatet* i handling. Studiecirkelar är en konkret form av spridning av biskopsbrevet.

Heléne Lundström

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:10 punkt 2.

Ett större fokus på ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald behöver läras ut i en tid då växter i åkerkanten betecknas som ogräs och djuren i naturen betraktas som hot i monokulturens trädplantager. Det behövs utbildning för att alla som arbetar med skog-, jord- och markfrågor lär sig att ta hänsyn till den biologiska mångfalden genom att få kunskap om vad som kan vara, för den biologiska mångfalden, viktiga biotoper så att dessa kan lämnas i fred och bevaras.

Så länge Svenska kyrkans skogar skövlas har arbetet med hållbar utveckling inte gett önskat resultat. Mer utbildning behövs.

Heléne Lundström

Reservation 3

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:45.

Heléne Lundström

Reservation 4

EE 2015:6

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:81 punkt 1.

Heléne Lundström

Reservation 5

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2015:81 punkt 2.

Heléne Lundström

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2015:14y

Kyrkans miljöansvar

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:37 och 2015:45

Läronämnden har tidigare yttrat sig om ekologiskt ansvar, miljö och klimatfrågor (Ln 2014:12y) och anför:

I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges syftet med församlingens grundläggande uppgift: "... att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas."

Enligt skapelseberättelserna i Första Moseboken har människan ansvar att förvalta skapelsen. Jesus ger en vision av Guds rike som befriar och uppfordrar oss att dela evangelium och bygga en värld där Guds vilja sker.

Synen på människans förvaltaransvar är avgörande för tillämpningen av 46 kap. 3 § i kyrkoordningen.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Läronämnden betonar att detta ska tolkas i ljuset av inledningstexten till elfte avdelningen:

De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltarskapet måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas.

Därför är det viktigt att etiskt förhållningssätt och effektiv, uthållig förvaltning tas på lika stort allvar. Detta gäller i allt kyrkans arbete med frågor som berör förvaltning av materiella resurser.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:7

Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:24, där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Utskottet konstaterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Utskottet föreslår med anledning av ovan nämnda att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:24.

Motionens förslag

Motion 2015:24 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma riktlinjer för hur ett avgiftsfritt medlemskap i Svenska kyrkan ska införas för den som på grund av ekonomiska svårigheter inte kan klara avgiften.

Bakgrund

De grundläggande bestämmelserna om kyrkoavgiften finns i 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan där det framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och vem som beslutar om avgiften. Lagen (1998:1593) om trossamfund 16 § innehåller bestämmelser om den statliga uppbördshjälpen. I lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund 4 § framgår att kyrkoavgiften beräknas på medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster. 42 kap. 1–5 §§ i kyrkoordningen innehåller regler om kyrkoavgiften.

Kyrkomötets behandling av frågan om tak och golv 2002–2011

Kyrkoavgiften har behandlats vid flertalet kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. En utförlig redogörelse om hur kyrkomötet under åren 2002–2011 har behandlat denna fråga finns i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2014:7 sidorna 1–4.

Kyrkomötets behandling 2014

2014 års kyrkomöte behandlade motion 2014:49 om införande av ett golv för kyrkoavgiften. I motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheterna att införa ett golv för kyrkoavgiften. Utskottet konstaterade att lagstiftningen om kyrkoavgift påbjuder att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala kyrkoavgift och att denna avgift ska, utifrån Skatteverkets regler, beräknas som en procentsats på medlemmens kommunalt beskattningsbara inkomst. Svenska kyrkan äger därmed inte uteslutande själv frågan om att göra undantag från uppbördsreglerna kring kyrkoavgiften, som exempelvis ett införande av ett golv för avgiften skulle innebära. Utskottet ville dock understryka vikten av frågan som väcks i motionen om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället. I fall liknande det som tas upp i motionen sker det sannolikt bäst genom lokala initiativ inom pastoraten. Exempel på ett sådant initiativ skulle kunna vara att ekonomiska problem hos en enskild medlem under ett visst år, kan föranleda pastoratet att besluta om återbetalning av kyrkoavgiften till medlemmen för det året. Kyrkomötet avslog motionen i enlighet med förslaget i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2014:7.

Utredning om Svenska kyrkans fastigheter och utjämningsystem

Den av kyrkostyrelsen tillsatta Utjämningsutredningen lämnade i maj 2015 sitt betänkande *2015:1 Gemensam ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem* till kyrkostyrelsen. I betänkandet lägger utredningen fram förslag som syftar till att effektivisera förvaltningen av kyrkor och andra fastigheter samt att säkerställa ett långsiktigt hållbart och brett accepterat utjämningsystem. Bland annat föreslår utredningen att det inom ramen för kostnadsutjämnningen införs ett diakonibidrag, som tillfaller de församlingar och pastorat som är belägna i områden där hushållens ekonomi är relativt svag.

Kyrkostyrelsen har sänt ut utredningen på remiss till enheterna inom Svenska kyrkan, remisstiden pågår fram till 1 december 2015.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:24.

Utskottet noterar att den som är medlem i Svenska kyrkan är enligt lag skyldig att betala kyrkoavgift, i den mån medlemmen har en kommunalt beskattningsbar inkomst. Då kyrkoavgiften, på motsvarande sätt som en skatt, tas ut efter en procentsats i förhållande till inkomsten innebär detta att var och en får bidra till Svenska kyrkans verksamhet efter ekonomisk bärkraft. Utskottet ser dock frågan om hur Svenska kyrkan kan värna och hjälpa de ekonomiskt svagaste i samhället som angelägen. Då man som medlem i Svenska kyrkan inte kan undantas från avgiftsbetalning torde det endast vara församlingar och pastorat som har möjlighet att ta sådana initiativ. Exempelvis genom att församlingen beslutar om att i ett enskilt fall återbetala kyrkoavgiften till berörd medlem. Mot bakgrund av vad som här anförts föreslår utskottet avslag på motionen.

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Jan Östlund, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:8

Kyrkoantikvarisk ersättning

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2015:13 som föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheten att ändra regelverket så att den kyrkoantikvariska ersättningen får disponeras i tre år istället för två år. Utskottet konstaterar att det nyligen avslutade arbetet med att förbättra fördelningsmodellen för den kyrkoantikvariska ersättningen, har resulterat i förslag till nya regler för ansökan om sådan ersättning. Utskottet menar att de nu föreslagna reglerna underlättar för pastorat och församlingar att kunna avsluta pågående projekt inom dispositionstiden. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:13.

Motionens förslag

Motion 2015:13 av Ulla Rickardsson och Birgit Kullingsjö, Kyrkoantikvarisk ersättning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ändra Svenska kyrkans regelverk så att kyrkoantikvarisk ersättning får disponeras i tre år istället för nuvarande två år.

Bakgrund

Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning

Den kyrkoantikvariska ersättningen är statens kompensation för det ansvar Svenska kyrkan tar för de kyrkliga kulturminnena genom bestämmelserna i kulturmiljölagen (1988:950). Rätten till ersättning regleras i 4 kap. 16 § i kulturmiljölagen där det framgår att Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Detaljerade villkor för fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen utarbetas av Svenska kyrkan i samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Kyrkostyrelsen fastställer villkoren. Enligt gällande villkor, antagna av kyrkostyrelsen den 24 september 2012 och senast reviderade den 5 mars 2013, är målet att ersättningen ska användas så att förvaltningen sker långsiktigt hållbart med största möjliga nytta för de kulturvärden det kyrkliga kulturarvet omfattar.

Av punkten 16 i villkoren framgår att kyrkostyrelsen fördelar ersättningen genom beslut om ramtilldelning till stiftet, vilket vanligtvis sker under maj månad.

Stiftsstyrelserna beslutar sedan om fördelning av respektive stiftsram jämlikt punkten 18. Dessa beslut tas oftast tidigt under hösten. Dispositionstiden inleds 1 januari året efter att beslutet har fattats. Punkten 27 stadgar att dispositionstiden för beviljad kyrkoantikvarisk ersättning är två år. Efter ansökan från stiftet kan kyrkostyrelsen besluta om förlängning med ett år om särskilda skäl föreligger. Punkterna 11 och 12 reglerar vilka handlingar som ska ligga till grund för ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning. Dessa syftar till att de projekt som beviljas ersättning ska vara så väl förberedda att de är möjliga att initiera så snart dispositionstiden inleds. Av bedömningsgrunderna inför ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning framgår bl.a. följande. ”Stora sammansatta projekt tenderar att inte bli klara i utsatt tid. Därför är det viktigt att etappindela dessa typer av projekt på olika ramår.”

Det har under de senaste fyra åren skett en minskning av ansökningar om förlängning av dispositionstiden. Beredningen av förlängningsansökningar år 2012, som omfattade projekt avseende 2010 års ram och tidigare ramår, uppgick till 183 projekt om sammanlagt 96,5 miljoner kronor. Beredningen av ansökningar år 2015, som omfattade projekt avseende 2013 års ram och tidigare ramår, uppgick till 162 projekt om sammanlagt 62 miljoner kronor.

Förslag till ny fördelningsmodell

Svenska kyrkan presenterade i sin kontrollstationsrapport till regeringen i juni 2013 planer på en ny fördelningsmodell och en ny beredningsprocess för den kyrkoantikvariska ersättningen. Regeringen gav sitt stöd till det föreslagna utvecklingsarbetet och underströk behovet av en översyn av gällande bestämmelser. Våren 2014 inledde Svenska kyrkan sitt arbete med att förbättra fördelningsmodellen. Den nationella nivån har i samråd med stiftens antikvarier arbetat fram en ersättningsmodell, som förutom nya fördelningsprinciper också innehåller förslag på en ny process för beredning och beslut. Förslaget innebär även en förbättrad tidsplan för ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning där kyrkostyrelsens och stiftsstyrelsernas beslut tidigare lägs, vilket kommer att ge församlingarna ökade möjligheter att genomföra anbudsförfaranden och att anlita specialistkompetens innan dispositionstiden inleds.

Förslaget remitterades den 24 april 2015 till berörda myndigheter, alla stift samt till två ekonomiska enheter inom varje stift. Förslaget har dessutom lagts ut på Svenska kyrkans intranät för att andra än de utvalda remissinstanserna ska ges möjlighet att komma in med synpunkter. Remisstiden pågår t.o.m. den 15 september 2015. Förslaget kommer därefter att bearbetas inför beslut i kyrkostyrelsen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:13.

I likhet med motionärerna är utskottet medvetet om att det för närvarande kan vara svårt för pastorat och församlingar att hinna slutföra påbörjade projekt inom den tid de äger disponera den kyrkoantikvariska ersättningen. Utskottet anser dock att det nyligen avslutade arbetet med att förbättra regelverket för fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen torde underlätta för pastorat och församlingar att kunna avsluta påbörjade arbeten inom dispositionstiden. Det framtagna förslaget innehåller en förbättrad tidsplan där kyrkostyrelsens och stiftsstyrelsernas beslut tidigare lägs. Detta kommer att öka möjligheterna att genomföra anbudsförfaranden

och att anlita specialistkompetens innan dispositionstiden inleds. Även de föreslagna reglerna om en ändrad ramtilldelning bör kunna leda till längre planeringstid för pastorat och församlingar i samband med kyrkorenoveringar.

EE 2015:8

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2015:9

Solceller på kyrktak

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2015:17 och 2015:73.

Motion 2015:17 föreslår att kyrkostyrelsen ska verka för att solceller tillåts på lämpliga kyrkor. Med hänsyn till att det på Svenska kyrkans nationella nivå nyligen har påbörjats ett projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Motion 2015:73 föreslår i punkten 1 att kyrkostyrelsen ska initiera ett arbete för en omställning till miljöanpassade och energieffektiva energisystem i Svenska kyrkans lokaler och i punkten 2 att kyrkostyrelsen ska initiera överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter om solceller och energiteknik i känsliga miljöer. Utskottet konstaterar att det i pastorat och församlingar pågår ett arbete med klimatfrågor och energieffektiviseringar samt att ett antal byggnader under senare år har ställts om till miljöanpassade och energieffektiva energisystem. Detta sammantaget med att det pågår ett projekt om solceller i kulturmiljöer på kyrkans nationella nivå gör att utskottet föreslår att motionens punkt 1 och punkt 2 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:17.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2015:17 av Cornelia Dahlberg, Solceller på kyrktak

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att tak med inbyggda solceller tillåts på lämpliga kyrkor.

Motion 2015:73 av Inga Alm, 100 kyrkor med solceller på taken

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för en omställning av Svenska kyrkans lokaler till miljöanpassade och energieffektiva energisystem.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter kring tillstånd och anpassning av solceller och ny energiteknik i känsliga miljöer.

Bakgrund

Svenska kyrkans församlingar har under ett antal år arbetat aktivt med klimatfrågor och energieffektiviseringar i sina byggnader. Utgångspunkterna är både hållbarhet i ett teologiskt perspektiv, värnandet av det skapande för kommande generationer och att uppnå långsiktighet och effektivitet i fastighetsförvaltningen.

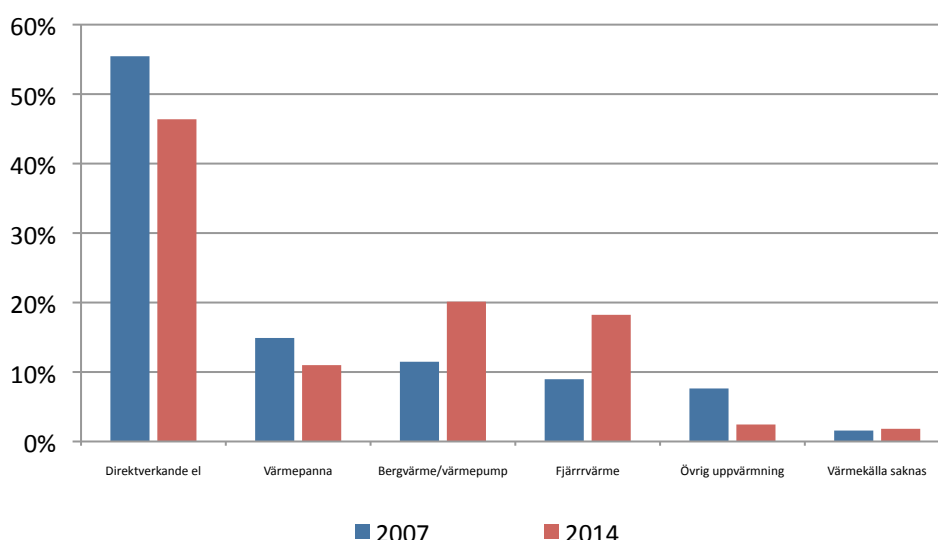
Inom projektet Etik & Energi utarbetades år 2008 en handbok för att stödja församlingarnas arbete med hållbar energianvändning (*Handbok i hållbar energianvändning för kyrkan*). Det mesta i handboken är fortfarande aktuellt och den ger konkret vägledning i hur Svenska kyrkan kan och bör ta sitt ansvar såväl nationellt, i stiftet och i församlingarnas vardagsnära arbete. Handboken innehåller avsnitt om klimatförändringarna och deras utmaningar idag och i en framtid, kyrkornas klimatarbete i världen, omställningens etiska utmaningar, tro och livshållning som skäl till vägval samt mer faktabaserade avsnitt vid val av metoder för bl.a. energieffektivisering och uppvärmning. Kyrkobyggnaderna ägnas ett särskilt avsnitt i handboken med en genomgång av relevant lagstiftning och metoder för energieffektivisering samt vad man bör tänka på vid en eventuell förändring av verksamheten.

Som en integrerad del av handboken ingår Etik & Energi Lotsen, ett verktyg för omställning. Detta är ett hjälpverktyg för att upprätta en plan för arbetet med etik-, klimat-, energi- och kulturbevarandefrågor. Av handboken framgår att Lotsen kompletterar och bör integreras med vård- och underhållsplaneringen, miljödiplomeringen och budgetarbetet. Lotsen är också en hjälp i arbetet med att leva upp till lagen om energideklarering av byggnader samt de nationella miljömålen.

I handboken finns ett avsnitt som handlar om solenergi och solceller. Där sägs att det endast är tillåtet att solcellsbelägga modernare kyrkobyggnader som inte är kulturskyddade. Ställningstagandet bygger av allt att döma på den år 2007 avgivna regeringsrättsdomen om Fläckebo kyrka. Regeringsrätten nekade i denna dom församlingen att lägga solceller på kyrkobyggnadens tak eftersom åtgärden skulle innebära en förvanskning av kyrkans karaktär och en minskning av dess kulturhistoriska värden. Av formuleringen i handboken har Fläckebodomen sannolikt tolkats som prejudicerande för alla kyrkor med tillståndsplikt enligt 4 kap. 3 § kulturmiljölagen (1988:950). Det är dock tveksamt om domen ska tolkas som att det inte skulle vara möjligt att installera solceller på någon kyrka som är uppförd före utgången av år 1939. Eftersom förhållandena varierar vid olika kyrkobyggnader och i olika kulturmiljöer och då varje kyrkobyggnad är unik måste det ske en ingående prövning från fall till fall.

Intresset för solceller är idag större än tidigare. Solcellernas utformning har utvecklats, vilket gör det lättare att finna bättre lösningar, samtidigt som priset att installera solceller är lägre och effektiviteten är högre. Svenska kyrkan och Riksantikvarieämbetet anordnade i oktober 2010 seminariedagen *Ingen fara på taket*, som handlade om hållbar energiutvinning och om solceller som ett alternativ för uppvärmning av kulturhistoriskt skyddade byggnader.

Svenska kyrkan på nationell nivå har i enkäter bl.a. år 2007 och år 2014 efterfrågat vilken huvudsaklig värmekälla som används i kyrkobyggnaderna. Av de inkomna svaren kan konstateras att de förnyelsebara energislagen har ökat i användning sedan 2007, medan de mer traditionella uppvärmningsformerna såsom olja och fasta bränslen har minskat i motsvarande grad, se diagram nedan.

Värmekällor 2007 och 2014, andel i procent. I gruppen Värmepanna ingår bio-bränslen (ved, pellets, briketter), fossila bränslen (olja, kol, naturgas), el och blandade bränslen. Övrig uppvärmning kan till exempel vara kamin och kachelugn.

Utskottets överväganden

Motion 2015:17

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:17.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen, att Svenska kyrkan på olika sätt bör bidra till att värna vår miljö. Utskottet menar dock att frågan om att installera solceller på kyrktaken är en synnerligen komplex fråga som inte har någon generell lösning. Via den ansvarige chefen för Enheten för kulturarvstöd på Svenska kyrkans nationella nivå har utskottet fått information om att det inom enheten har anställts en medarbetare som nu leder ett nystartat projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer. Projektet beräknas var avslutat under år 2016. Med hänsyn till det nu pågående projektet anser utskottet att motionärens önskemål är tillgodosedda och föreslår att motionen ska avslås.

Motion 2015:73

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:73.

I likhet med motionären anser utskottet att Svenska kyrkan ska arbeta för en omställning till ett hållbart samhälle. Som utskottet har erfarit pågår det i många pastorat och församlingar ett aktivt arbete med klimatfrågor och energieffektiviseringar och ett stort antal byggnader har ställts om till miljöanpassade och energieffektiva energisystem. I detta arbete har pastoraten och församlingarna stor hjälp av den handbok som Svenska kyrkans nationella nivå utarbetade inom projektet Etik & Energi. Som framgår av bakgrundstexten innehåller denna handbok olika hjälpmedel som används i samband med energiomställning och vid val av olika metoder för energieffektivisering och uppvärmning. Handboken uppdateras och omarbetas kontinuerligt.

På Svenska kyrkans nationella nivå har, som tidigare nämnts, en medarbetare anställts som nu leder ett projekt om solceller i skyddade kulturmiljöer. Inom

projektet sker ett nära samarbete med antikvariska myndigheter på både central och regional nivå. Projektet beräknas vara avslutat under 2016.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionens punkt 1 ska avslås då arbetet med att miljöanpassa och energieffektivisera Svenska kyrkans lokaler redan pågår och att punkt 2 ska avslås då det inom pågående projekt om solceller sker överläggningar på central nivå med antikvariska myndigheter.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Jan G Nilsson, ordförande

Lena Källgren Rommel, sekreterare

Beslutande: Jan G Nilsson, ordförande, Tommy Eriksson, Mats Ludvigsson, Gun Eriksson, Magnus Nilsson, Birgitta Söderfeldt, Peter Bernövall, Ragnhild Bertius, Anders Brunnstedt, Samuel Lilja, Peter Nordgren, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Helena Klahr Fast och Heléne Lundström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Marie Johansson, Titti Ådén, Sven Erik Bodén, Leif Grip, Helena Tengstrand, John-Erik Sturesson, Kerstin Andersson-Carlsson, Margareta Andersson, Jan-Åke Isaksson, Arnold Boström, Jan Björkman och Johan Blix.

Biskop Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Ekumenikuskottets betänkanden
Eu 2015:1–11

Ekumenikutskottets betänkanden

- Eu 2015:1 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen
- Eu 2015:2 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*
- Eu 2015:3 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa
- Eu 2015:4 Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten
- Eu 2015:5 Särskilda insatser för utsatta kristna
- Eu 2015:6 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen
- Eu 2015:7 Behandling av olika former av dokument
- Eu 2015:8 Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida
- Eu 2015:9 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern
- Eu 2015:10 Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram
- Eu 2015:11 Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan

---

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:1

Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen

---

Sammanfattning

Det utarbetade förslaget till ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen är resultatet av en åtta år lång dialog vilken sammanfattas i rapporten *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion*. Rapporten har sänts ut på remiss till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser samt till av stiftet utvalda församlingar. Sammanfattningsvis stöder remissinstanserna att en ekumenisk överenskommelse ingås mellan Svenska kyrkan och Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Utskottet välkomnar förslaget och ser fram emot att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen

1. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan ingår en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen i enlighet med framlagt förslag.
2. Kyrkomötet beslutar att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över skrivelse KsSkr 2015:4 i Ln 2015:15y, *bilaga 1*.

Bakgrund

I Fjortonde avdelningen i kyrkoordningen regleras Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund. I inledningstexten anges den teologiska grunden för Svenska kyrkans engagemang och i 59 kapitlet finns bestämmelser om överens-

kommelser och avtal om särskild ekumenisk samverkan. Inledningstexten börjar med följande beskrivning.

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet. Utifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

Kyrkan är Kristi kropp och därför i grunden en: ”en enda kropp och en enda ande, liksom ni en gång kallades till ett och samma hopp. /---/
/---/

Svenska kyrkan har tagit aktiv del i de ekumeniska strävandena sedan rörelsens början, både internationellt och i Sverige. Svenska kyrkan delar den ekumeniska rörelsens övertygelse att Jesu bön om enhet (Joh. 17:21) är en kallelse att söka de kristnas synliga enhet.

Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med kyrkor inom Lutherska världsförbundet och med andra kyrkor efter särskilda överenskommelser t.ex. kyrkorna inom Borgågemenskapen och Oberoende filippinska kyrkan.

Skrivelsen

Det utarbetade förslaget till en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen är resultatet av en åtta år lång dialog. I dialogen har teologiska likheter och skillnader liksom grunderna för kyrkolivet i de båda kyrkorna klarlagts. Särskilt har frågor omkring kyrkans kännetecken i den nicenska trosbekännelsen diskuterats. Vidare har frågor om kyrkans sakramentalitet och biskopsämbetet bearbetats. Rapporten *Utrecht and Uppsala on the Way to Communion* finns med som en bilaga till kyrkostyrelsens skrivelse. Rapporten har sänts ut på remiss till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser som ombads sända den till fem församlingar i stiftet. Sammanfattningsvis stöder remissinstanserna att en ekumenisk överenskommelse ingås mellan Svenska kyrkan och Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Frågor som remissinstanserna tar upp återkommer när kyrkostyrelsen gör sina överväganden. Kyrkostyrelsen skriver i sammanfattningen av sina överväganden och förslag.

Den framlagda rapporten för ett omfattande teologiskt resonemang om kyrkan och om kyrkosyn, sakrament och vigningstjänst. Trots skillnader i uttryckssätt och betoningar känner de båda kyrkorna igen sig i varandra. De bygger båda på en samverkan inom hela Guds folk i kyrkornas liv, i liturgi och styrelse. De skilda betoningar som finns mellan dem när det gäller synen på kyrkan, vigningstjänsten, successionen och sakramenten är inte av sådant slag att de inte kan rymmas inom en ekumenisk överenskommelse.

Det i skrivelsen framlagda förslaget till överenskommelse är formulerat på två nivåer. Den första nivån avser kyrkornas erkännande av varandra. Den andra nivån handlar om att de båda kyrkorna förbinder sig att på olika sätt gestalta den enhet de funnit med varandra.

Förslaget till överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för inte med sig något behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, punkt 1 och 2.

Gemensam överenskommelse

Utskottet uttrycker tacksamhet över den dialogprocess som föregått förslaget om att ingå ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrecht-unionen. Utskottet välkomnar förslaget och ser fram emot att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrecht-unionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

Uppsala den 23 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Lena Klevenås, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Lena Klevenås, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Karin Norlander, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Daniel Tisell och Inga Alm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Lars Jonsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:15y

**Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan
och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen**

Läronämndens yttrande över skrivelse KsSkr 2015:4

Läronämnden tillstyrker att den föreslagna ekumeniska överenskommelsen ingås mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen. Överenskommelsen är förenlig med vår kyrkas bekännelse såsom den kommer till uttryck i Augsburgska bekännelsen, artikel 7. Det finns en tillräcklig samsyn i evangelieförkunnelse och sakramentsförvaltning. Detta gör det också möjligt att erkänna uppdragen inom respektive kyrkas vigningstjänst. Därmed kan präster tjänstgöra i varandras kyrkor utan re-ordination och biskopar inbjudas till biskopsvigningar i de kyrkor som ingår denna ekumeniska överenskommelse och delta i handpåläggning.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:2

Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Sammanfattning

Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift är ett dokument från Kyrkornas världsråd (KV) som prövar hur samförståndet ser ut mellan olika kyrkor, hur deras olika reflektioner konvergerar. KV har bitt sina medlemskyrkor att lämna reaktioner på detta dokument. Dokumentet har varit utsänt på remiss till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser samt fem församlingar i varje stift och svaret har sammanställts i kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5. Utskottet ställer sig positivt till det svarsförslag på *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* som föreligger och bejakar att detta blir Svenska kyrkans officiella svar till Kyrkornas världsråd.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Kyrkomötet beslutar att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över skrivelse KsSkr 2015:5 i Ln 2015:16y, bilaga 1.

Bakgrund

Kyrkornas världsråds konvergensdokument

Vid kyrkomötet 1985 avgavs Svenska kyrkans officiella svar på Kyrkornas världsråds (Faith & Order) första s.k. konvergensdokument *Dop, Nattvard, Ämbete*.

Kyrkornas världsråd (KV) har nu bitt sina medlemskyrkor att lämna reaktioner på sitt andra konvergensdokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift*. Dokumentet har utarbetats inom KV:s Faith and Order-kommission och behandlar synen på kyrkan – ekklesiologin – vad det innebär att vara en kyrka och vilket uppdrag denna kyrka har i dagens

samhälle. *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision* är ett dokument som prövar hur samförståndet ser ut mellan kyrkorna, hur deras olika reflektioner konvergerar. Det är inte ett dokument som ska antas eller förkastas utan är ett led i det fortgående ekumeniska arbetet i samtal och dialog. Kyrkorna får med detta dokument som utgångspunkt möjlighet att tränga in i sin egen kyrkosyn och se hur den står i relation med andra kyrkors. Som en utgångspunkt för det ekumeniska samtalet om kyrkan är dess syfte att bidra till kyrkornas fortsatta väg mot att synliggöra den enhet som Kristus bad om. Kyrkomötet beslutade 2013 att dokumentet skulle spridas och utbildas kring inom Svenska kyrkan.

Skrivelsen

I skrivelsen lämnar kyrkostyrelsen en bakgrund till hur dokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* har utarbetats och dess plats inom det ekumeniska arbetet för att nå målet om kyrkans synliga enhet.

För att dokumentet ska fungera som ett instrument för en dialog om kyrkosyn uppmanar KV sina medlemskyrkor att officiellt svara på följande frågor.

1. I vilken utsträckning återspeglar texten er kyrkas ecklesiologiska självförståelse?
2. I vilken utsträckning erbjuder denna text en grund för framväxten av en större enhet mellan kyrkorna?
3. Vilken anpassning eller förnyelse utmanas er kyrka att arbeta för utifrån denna text?
4. Hur långt är er kyrka beredd att gå i ett närmande till de kyrkor som på ett positivt sätt kan erkänna de beskrivningar som ges av kyrkan i denna text?
5. Kring vilka delar av kyrkans liv behövs fortsatt diskussion och vilka råd kan er kyrka ge Faith and Order inför det fortsatta arbetet med frågor om ecklesiologi?

Dokumentet har varit utsänt på remiss till samtliga domkapitel och stiftsstyrelser samt fem församlingar i varje stift. En sammanfattning lämnas i skrivelsen av de synpunkter som kommit fram.

Kyrkostyrelsen presenterar vidare i skrivelsen kortfattat några grundläggande frågeställningar som återkommer med stor frekvens i remissvaren:

- mångfalden och dess gränser
- folkkyrka och gemenskap
- ämbete och makt, genus, auktoritet.

Kyrkostyrelsens förslag till svar återfinns som bilaga 2 i skrivelsen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5.

Utskottet ställer sig positivt till det svarsförslag på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision. Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* som föreligger och bejakar i likhet med Läronämnden att detta blir Svenska kyrkans officiella svar. Utskottet noterar remissvarens kommentarer om den pedagogiska utmaning dokumentet genererar, varför utskottet understryker vikten av fortsatt arbete med spridning av och utbildning kring dokumenten, i enlighet med kyrkomötets tidigare beslut (Eu 2013:4).

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Gunilla Jannerstig, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:16y

**Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds
dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision***

Läronämndens yttrande över skrivelse KsSkr 2015:5

Läronämnden finner att kyrkostyrelsens förslag till svar är förenligt med vår kyrkas tro, bekännelse och lära. Läronämnden har därvid särskilt beaktat det som kyrkostyrelsen anför om vår kyrkas självförståelse i relation till dokumentets analys av och diskussion om synen på kyrkan och kyrkans enhet samt om ekumeniska framtidsvägar.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannessson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:3

Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:18, som handlar om behovet av att utveckla det diakonala samarbetet på Europeanivå. Utskottet menar att motionens förslag redan uppfyllts, genom Svenska kyrkans stora engagemang i de diakonala frågorna i Europa. Samtidigt har motionen fått ny aktualitet genom utsatta EU-migranternas situation och framförallt den svåra flyktingsituationen i Europa.

Utskottet föreslår med anledning av motionen att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att fortsätta och förstärka det diakonala ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:18.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:18 uppdra åt kyrkostyrelsen att förstärka det ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå till stöd för human flyktingpolitik.

Motionens förslag

Motion 2015:18 av Olle Burell m.fl., Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för ett utvecklat diakonalt samarbete på Europeanivå.

Bakgrund

Europeiska nätverk

Svenska kyrkan deltar i nätverk och arenor i Europa i många sammanhang och inom flera områden. Vissa fungerar som specifika arenor för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling t.ex. Conference of European University Chaplains (CEUC). Andra är samlande ekumeniska plattformar t.ex. Europeiska kyrkokonferensen (KEK). En tredje kategori har som primärt syfte att samordna påverkansinsatser.

De främsta plattformarna för gemensam analys och samordning av påverkansarbete i Europa är Eurodiaconia – ett ekumeniskt nätverk för diakonalt samarbete och påverkan, CCME – kyrkornas plattform för samordning av samarbete i migrationsfrågor, ECEN – europeiskt kyrkligt miljonätverk, ACT Alliance advocacy to the EU (tidigare AprODEV) – plattform för ekumeniska biståndsorganisationer som arbetar med utvecklingsbistånd och humanitära insatser.

Svenska kyrkans samordning av diakonalt samarbete

Den nationella nivåns verksamhet som relaterar till Europa har flera dimensioner och sker i mer eller mindre formaliserade strukturer. Den ena delen av verksamheten har sin tyngdpunkt i ekumenik och kyrkosamverkan, den andra i påverkansarbete och politiska sakfrågor med anknytning till EU. Båda dessa förutsätter varandra och får sin drivkraft utifrån Svenska kyrkans identitet som kyrka.

Den nationella nivån har under innevarande år stärkt och samlat sina resurser för samordning, strategi och metod för påverkansarbete bl.a. i relation till EU.

Diakonala utmaningar just nu

De stora utmaningarna i det ekumeniska diakonala samarbetet i Europa de senaste åren har varit utsatta EU-migranternas situation i Sverige och stora delar av Europa, samt flyktingsituationen med människor som söker sig från Mellanöstern och Afrika till Europa.

Svenska kyrkan samverkar med Norska kyrkans Nödhjälp (NCA) när det gäller insatser i Rumänien till stöd för romer. Insatserna kombineras med påverkansinsatser i Sverige, och i EU genom t.ex. Eurodiaconia.

När det gäller den svåra flyktingsituationen vid Europas sydliga gränser görs insatser med stöd från Svenska kyrkan i Serbien, Grekland och Ungern i ett pågående samarbete genom det europeiska ACT-forumet.

Som medlem i CCME är Svenska kyrkan med och stödjer projektet Safe Passage som handlar om att skapa lagliga vägar till Europa.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:18.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:18 uppdra åt kyrkostyrelsen att förstärka det ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå till stöd för human flyktingpolitik.

Viktigt att stärka och utveckla det diakonala samarbetet i Europa

Utskottet ställer sig positivt till motionens grundhållning att verka för att stärka och utveckla diakonalt samarbete på Europeanivå. Samtidigt menar utskottet att Svenska kyrkans stora engagemang i de diakonala frågorna i Europa redan uppfyller motionens grundläggande intention. En svårighet kan vara den interna samordningen i Svenska kyrkan, eftersom kontakterna med de olika diakonala aktörerna i Europa sker på olika nivåer. Insatser från nationell nivå genom kyrkokansliet och även lokalt i södra Europa direkt genom utlandskyrkan.

En utmaning i alla sammanhang för Svenska kyrkan är att kommunicera det som görs i den nu pågående flyktingsituationen. Detta gäller även det som sker genom påverkansarbete och som görs i ett samarbete i olika ekumeniska organ. Det är viktigt att öka engagemanget i det diakonala arbetet och då berätta om de individuella insatserna, såväl som den att teckna de övergripande sammanhangen.

Som exempel kan nämnas det upprop som EU Cord Network, ACT Alliance EU, Eurodiaconia, CCME och den Europeiska kyrkokonferensen gjorde den 23 september 2015 för att uppmärksamma den rådande flyktingsituationen och svårigheterna för EU och dess medlemsstater att komma till beslut om hur ansvaret ska fördelas.

Svenska kyrkan har under många år varit en av de viktigaste aktörerna i det svenska civila samhället för att försvara en human svensk flyktingpolitik, t.ex. påskuppropet, en namninsamling arrangerad av Sveriges kristna råd under faste- och påsktiden 2005 för en generösare flyktingpolitik. Utskottet menar att Svenska kyrkan nu har möjlighet att åter göra skillnad, denna gång i det större EU-sammanhanget. Detta blir särskilt viktigt när nu antalet flyktingar ökar dramatiskt, och då de flera av EU:s medlemsstater intagit mycket restriktiv hållning till ett ökat antal flyktingar.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Ståhlhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:4

Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2015:29. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:29.

Motionens förslag

Motion 2015:29 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en politik som i Mellanösternkonflikten förhåller sig mer neutral och inte så tydligt tar parti för ena parten.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:29 om Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten i Ekumenikutskottets betänkande 2014:8, se sid 2–4, avseende motion 2014:69. Kyrkomötet avslag motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:29 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:29.
--

Med stöd av kyrkomötets presidiums beslut om att förenklad motionsbehandling får tillämpas för motion 2015:29 har utskottet beslutat om sådan behandling. Utskottet har inte funnit att något nytt har tillkommit som bör förändra kyrkomötets ställningstagande från 2014 och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Lars Jonsson, Katarina Wedin, Lars-Ivar Ericson, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Julia Kronlid, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:5

Särskilda insatser för utsatta kristna

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2015:31 punkt 1 med förenklad motionsbehandling, eftersom detta förslag behandlats i kyrkomötet under 2014 Ekumenikutskottets betänkande 2014:7.

I betänkandet behandlas i övrigt motion 2015:31 punkt 2, samt motion 2015:56 om särskilda insatser för förföljda och utsatta kristna. Utskottet menar att det är viktigt att Svenska kyrkan uttrycker sin gemenskap med kyrkorna i Mellanöstern. Denna hållning inrymmer att människor inte delas in i grupper och därmed riskerar leda till en segregering i samhället. Gemenskapen med kyrkorna i Mellanöstern innebär därmed även solidaritet med alla utsatta människor i regionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:31, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:31, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:56, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
4. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:56, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anfört.

Motionernas förslag

Motion 2015:31 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Stöd till förföljda och utsatta kristna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan i sitt internationella arbete ska prioritera och intensifiera sina ansträngningar i syfte att stödja förföljda och utsatta kristna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att öka humanitärt bistånd till syriska internflyktingar genom ett samarbete med syriska, katolska, kaldeiska och arameiska kyrkor på plats.

Motion 2015:56 av Leif Nordlander m.fl., Förföljda kristna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att finna möjligheter att fortsatt aktivt bevaka de situationer där kristna förföljs för sin tro.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ekonomiskt stödja arbete via ACT-alliansen och andra lämpliga organisationer för hotade, förföljda och fördrivna kristna.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2015:31 och 2015:56 i Ln 2015:17y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:31 punkt 1 om stöd till förföljda och utsatta kristna i Ekumenikutskottets betänkande 2014:7, se sidorna 4–6 avseende motion 2014:56 punkt 1 och 3. Kyrkomötet avslog motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:31 punkt 1 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Den fråga som lyfts i motion 2015:56 punkt 1 om att Svenska kyrkan fortsatt aktivt ska bevaka situationer där kristna förföljs för sin tro har, förutom att den behandlades av kyrkomötet förra året, även behandlats varje år under föregående mandatperiod. I Ekumenikutskottets betänkande Eu 2014:7, sidan 3, finns en redogörelse av den behandlingen.

I samma betänkande behandlade utskottet även motion 2014:84 om ökat stöd till Mellanösterns kristna. Utskottet menade att situationen i Mellanöstern nu blivit så allvarlig att det blivit nödvändigt att vidta extraordinära åtgärder utöver dem som Svenska kyrkan redan gör. Ekumenikutskottet föreslog därför, med anledning av punkt 2 i motionen, att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att på ett substantiellt sätt öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Humanitärt stöd till människor i Mellanöstern

Med anledning av kyrkomötets beslut KmSkr 2014:5 om den svåra situationen för många människor i Mellanöstern, bland andra förföljda kristna, har kyrkostyrelsen beslutat om ett utökat anslag under 2015 om 5 miljoner kronor. Avsikten är att stödet ska fortsätta under sex år med sammanlagt 30 miljoner kronor fram till 2020. Insatserna under det första året kommer att gå till lokala partners i regionen, och avser både humanitära insatser och långsiktigt utvecklingssamarbete. Viktiga globala och regionala aktörer är bl.a. Action by Churches Together (ACT), Lutherska världsförbundet (LVF), Kyrkornas världsråd (KV) och Mellanösterns kristna råd (MECC).

Det humanitära stödet i Mellanöstern riktas till alla behövande i Syrien och Irak, oavsett politisk, religiös eller etnisk tillhörighet såväl som geografiskt bosättningsområde. Genom att inte urskilja grupper, finns förutsättningar och möjligheter att nå dem som befinner sig i de mest utsatta situationerna. Såväl i Syrien som i Irak arbetar Svenska kyrkan genom ACT, LVF och lokala partner med matsäkerhet, psykosociala insatser och hälsa. I flyktingläger i Jordanien ger Svenska kyrkan långsiktigt stöd genom LVF och dessutom kommer insatser för syriska flyktingar att påbörjas i Libanon.

Svenska kyrkans och ACT-alliansens humanitära insatser baseras på det humanitära imperativet och internationell humanitär rätt. Dessa principer gör klart att allt stöd ska ges till människor i de mest utsatta situationerna och inte specifika grupper eller kyrkor.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:31 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:31, punkt 2, samt motion 2015:56, är besvarad med vad utskottet anfört.

Solidaritet med förföljda troende

I betänkandet behandlas motion 2015:31 punkt 1 med förenklad motionsbehandling enligt kyrkomötets arbetsordning 4 kap 19 §.

Utskottet bejakar motionernas grundhållning om vikten av att Svenska kyrkan aktivt följer, ber för och stöder förföljda kristna och kyrkor, framförallt i Mellanöstern. Vår lyhördhet och solidaritet är viktiga för dessa kyrkor. I den situationen förkunnar många kyrkoledare hopp, kraft att stanna eller mod att fly. I Mellanöstern är det nödvändigt att så långt det är möjligt arbeta för att hålla ihop ett samhälle där människor av olika religion kan leva tillsammans. Denna hållning inrymmer att människor inte delas in i grupper och därmed riskerar att leda till segregering i samhället. Det är viktigt att skillnad inte görs på människor och grupper utan att alla har samma rätt och värde. Gemenskapen med kyrkorna i Mellanöstern innebär solidaritet med alla utsatta människor i regionen.

Utskottet anser inte att ytterligare åtgärder utöver vad som redovisats är påkallade, varför motion 2015:31 punkt 2 samt motion 2015:56 föreslås vara besvarade med vad utskottet anfört.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Lars Jonsson, Lars-Ivar Ericson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Julia Kronlid, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Gällande yrkande 1 vidhåller vi från Sverigedemokraterna vårt stöd för motion 2015:31 likt föregående år. Gällande yrkande 2 vill jag och Sverigedemokraterna anmäla särskild mening till stöd för motionen och vi beklagar utskottets avslag. Situationen för internflyktingar inne i Syrien och Irak är akut för alla och humanitärt bistånd har svårt att nå fram. I motionen står det att kyrkor på plats bedriver viktigt humanitärt bistånd till alla behövande och vi instämmer i utskottets svar att hjälp ska

Eu 2015:5

ges till alla och att det inte ska göras skillnad på grupper. Problemet har dock varit vissa grupper däribland kristna har haft svårt att få hjälp och vi anser därför fortsatt att bistånd via kyrkor i det aktuella området hade kunnat vara ett sätt att uppnå det vi vill, nå ut med hjälp till fler än vad som görs idag, inte färre.

Julia Kronlid

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:17y

Förföljelse på grund av tro eller övertygelse

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:31 och 2015:56

Läronämnden understryker att det är angeläget att lyfta fram vår gemenskap med kristna som förföljs för sin tros skull. Genom dopet har kristna ett särskilt band till varandra. Inledningen till kyrkoordningens 19:e kapitel framhäver att dopet är en ny födelse där den döpte "förenas med Jesus Kristus för att med honom och hans folk dela korsets och uppståndelsens liv".

Dopet fördjupar och förtydligar också den skapelsegivna kallelsen att leva i gemenskap och solidaritet med alla människor, oavsett religion och etnicitet. Detta innebär att vår omsorg om våra medkristna och vårt engagemang för alla människor inte får spelas ut mot varandra.

Utifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

(Inledningen till kyrkoordningens 14:e avdelning)

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:6

Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:71. Motionärerna önskar att Svenska kyrkan ska uppmana den svenska regeringen att skynda på arbetet med att ratificera tilläggsprotokollet till ESK-konventionen. Utskottet instämmer i motionens förslag och föreslår att kyrkomötet bifaller motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:71.

Motionens förslag

Motion 2015:71 av Lena Klevenås m fl., Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana den svenska regeringen att skynda på arbetet med att ratificera tilläggsprotokollet till ESK-konventionen (ICESCR).

Bakgrund

Det teologiska styrdokumentet för Svenska kyrkans internationella verksamhet uttrycker människans värde och rätt som ett av de centrala värden som utgör utgångspunkt i arbetet. Ks 2013/0272 *Teologisk grundtext – styrdokument*, s 3.

Inom detta ligger ett ställningstagande för varje människas egen förmåga, ansvar och rätt att vara subjekt i sitt eget liv. För hela det internationella arbetet har Svenska kyrkan tydligt tagit ställning för ett genus-integrerat rättighetsbaserat arbete. En konsekvens av detta tillsammans med det teologiska styrdokumentet är att utgå från att människor även är rättighetsbärare och att de inte bara ska ha en möjlighet utan också en rätt att utkräva de rättigheter de är tillerkända genom de människorättsliga traktaten. Det handlar om att tillerkänna människor en subjeksroll i arbetet för förändring av livsvillkoren, inte bara på individnivå utan på samhällsnivå. Arbetet leds av ett antal principer som på engelska har förkortningen PANEL (Participation, accountability, non-discrimination, empowerment och linking to human rights) – Den internationella konventionen om Ekonomiska, Sociala och kulturella rättigheter. Den ingår tillsammans med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter i det som kallas ”Bill of Rights”. De två konventionerna tillhör de s.k. kärnkonventionerna för mänskliga rättigheter och Sverige är genom sina ratificeringar rättsligt bunden att skydda, respektera och tillgodose rättigheterna.

I enlighet med den övervakningsmekanism som tillämpas för respektive konvention ska Sverige med jämna intervaller avge sin egen rapport om hur Sverige uppfyller sina skyldigheter. I denna övervakningsprocess har civilsamhället genom frivilligorganisationer och kyrkor möjlighet att lämna in egna rapporter som reflekterar det aktuella läget för människors möjlighet att få sina rättigheter skyddade, respekterade och tillgodosedda. Inom denna typ av granskningsprocess dokumenterar de två konventionskommittéerna för respektive konvention sin bedömning av aktuella status för de mänskliga rättigheterna. Det görs i ett icke rättsligt bindande utlåtande, en s.k. concluding observation.

Regeringen inbjöd under våren 2015 en rad ideella organisationer – däribland Svenska kyrkan – till samråd kring ESK-konventionen. Civilsamhället fick möjlighet att ge en input till *list of issues* för den kommande granskningen av Sverige. *List of issues* formulerar frågor som granskningskommittén sedan ställer till Sverige inför att staten ska lämna sin skriftliga rapport. Denna *list of issues* färdigställs under hösten 2015.

Förutom denna etablerade kollektiva granskningsprocess har Sverige öppnat för att enskilda personer ska kunna vända sig till konventionskommittén för att få Sveriges människorättsliga skyldigheter prövade i relation till den enskildes specifika situation, men bara vad gäller åtagandena enligt konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Detta har gjorts genom ratificeringen av "the Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights". Däremot har det inte gjorts när det gäller The Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (Tilläggsprotokollet, ESK-konventionen).

Sveriges svar på rekommendationer inom UPR-granskningen (Universal Periodic Review) juni 2015.

Sweden **does not accept** the recommendation.

Sweden takes its obligations in the area of human rights most seriously. However, the issue of ratification of the Optional Protocol to the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights raises several questions which needs to be further analysed before taking a final position. Sweden intends to carry out such an analysis prior to the next dialogue with the Committee on Economic, Social and Cultural Rights due to take place in 2016. (*A/HRC/29/13/Add.1, 19 juni 2015, Report of the Working Group on the Universal Periodic Review, Sweden, Addendum, Views on conclusions and/or recommendations, voluntary commitments and replies presented by the State under review*).

Svenska kyrkan har från nationell nivå medverkat med rapporter inom människorättsliga övervakningsmekanismer inom bl.a. Europarådet och den senaste UPR-granskningen av Sverige.

Ratificering av ESK-konventionens tilläggsprotokoll

Utskottets förslag: Kyrkomötet bifaller motion 2015:71.
--

Utskottet bejakar ESK-konventionens innehåll och tilläggsprotokollets funktion. Utskottet har diskuterat huruvida Svenska kyrkan i detta läge – då ärendet om tilläggsprotokollet är under beredning inom Regeringskansliet – bör uppvakta regeringen i frågan, eller om man bör invänta förslaget till riksdagen. Då möjligheten att ratificera tilläggsprotokollet har funnits sedan 2008 och Sverige ännu inte gjort så, menar utskottet att Svenska kyrkan bör bidra till att skynda på processen och föreslår därför att kyrkomötet ska bifalla motion 2015:71.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:7

Behandling av olika former av dokument

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:90. Motionären önskar förtydligande av Kairos Palestina-dokumentets officiella status inom Svenska kyrkan samt få en redovisning av vilka resurser som använts för spridning av dokumentet. Utskottet menar att Läronämnden tidigare har fastslagit dokumentets status, samt anser att kyrkomötet inte har till uppdrag att granska fördelning av tjänsteutrymme inom nationell nivåns verksamheter. Utskottet föreslår därför att motion 2015:90 punkt 1 ska anses besvarad samt att motion 2015:90 punkt 2 ska avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:90, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:90, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:90 av Johanna Andersson, Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra Kairos Palestina-dokumentets status som icke officiellt antaget dokument.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och redovisa hur stora resurser som avsatts för att sprida och studera Kairos Palestina-dokumentet respektive Guds vägar samt var beslut om resurstilldelning har fattats.

Bakgrund

Förra året behandlade kyrkomötet tre motioner 2014:5, 2014:36 och 2014:80 om dokumentet *Guds Vägar* och *Kairos Palestina-dokumentet*.

Dokumentet *Guds vägar: Judendom och kristendom* är ett av kyrkomötet antaget dokument. Dokumentet utarbetades av Svenska kyrkans teologiska kommitté på uppdrag av biskopsmötet och dåvarande centralstyrelsen. Kyrkomötet antog dokumentet 2001 efter en remissrunda i Svenska kyrkan.

I motion 2014:5 punkt 1 föreslog motionären bl.a. att *Guds vägar* skulle aktualiseras på nytt inom Svenska kyrkan. Ekumenikutskottet instämde i motionens grundhållning att *Guds vägar* är ett viktigt och betydelsefullt dokument som är värt spridning och reception. Utskottet föreslog därför i sitt betänkande Eu 2014:2 att kyrkomötet skulle bifalla motionärens förslag. Kyrkomötet beslutade i enlighet med

utskottets förslag och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att uppmuntra stiftet till nya receptionsprocesser av *Guds vägar*. Kyrkostyrelsen har påbörjat sin handläggning av uppdraget. Dokumentets tillgänglighet på nätet har säkrats. Det planeras inledningsvis för fortbildningsinsatser under 2016 som omfattar stiftshandläggare med ansvar för interreligiösa frågor.

Kairos Palestina-dokumentet är ett internationellt dokument som utarbetats inom Kyrkornas världsråds arbete med de kristna kyrkorna i Israel-Palestina. Dokumentet presenterades 2009. Samtliga av Kyrkornas världsråds medlemskyrkor uppmanades att sprida och samtala om dokumentets innehåll i respektive kyrka. Denna typ av uppmaning är vanligt förekommande från de internationella organ Svenska kyrkan är medlem i.

Med anledning av ovan nämnda motioner 2014:36 och 2014:80 yttrade sig Läronämnden (Ln 2014:14y). I sitt yttrande, om Guds vägar- och Kairos Palestina-dokumenterna anger Läronämnden följande.

När det gäller *Guds vägar* och *Kairos Palestina* understryker Läronämnden att det är viktigt att klargöra dokumentens olika karaktär.

Guds vägar är ett religionsteologiskt samtalsdokument, skrivet av teologer i Svenska kyrkan och antaget av kyrkomötet. /---/

Kairos Palestina är ett ekumeniskt teologiskt dokument, skrivet av palestinska kristna för dem som vill få större förståelse för deras utsatthet i den rådande politiska situationen. /---/

Guds vägar och *Kairos Palestina* tillhör således olika genrer, har olika ställning och bör inte ställas mot varandra.

Utskottets överväganden

Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:90, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:90, punkt 2.

Utskottet menar att dokumentens *Guds vägar* och *Kairos Palestina* olika status tidigare har klargjorts av Läronämnden (Ln 2014:14y) och ser inte att ytterligare förtydliganden är nödvändiga. Utskottet anser att kyrkomötet inte har till uppdrag att granska fördelning av tjänsteutrymme inom nationell nivåns verksamheter. Utskottet betonar dock vikten av tydlighet kring status, syfte och mål vid kyrkomötesbeslut om spridande av olika dokument. Utskottet föreslår därför att motion 2015:90 punkt 1 ska anses besvarad samt att motion 2015:90 punkt 2 ska avslås.

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Lars Jonsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stållhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Flera motioner under årets kyrkomöte har behandlat frågan om olika kyrkliga dokument status och reception. Dokumentet *Kairos Palestine* och dess många kringdokument och annan resurstilldelning är ett exempel på vad statusröran bland dokumenten i Svenska kyrkan kan leda till. Det är rimligt att kyrkomötet får möjlighet att jämföra hur stora resurser som tilldelats *Kairos Palestine* i jämförelse med *Guds vägar*. Eftersom den överordande statusen av dokumentet *Guds vägar* framhållits av Svenska kyrkans representanter i olika sammanhang, bland annat i en debatt mellan ärkebiskop Antje Jackelén och den israeliske ambassadören Isaac Bachman (Sydsvenskan 6/3 och 9/3 2015), är det en fråga om trovärdighet att genomlys hur resurstilldelningen speglar det som sägs och det som faktiskt sker.

Jag anser att motionen ska bifallas.

Annika Borg

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:8

Publicering av dokument på Svenska kyrkans hemsida

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:91. Motionären önskar att dokumentet *Christmas Alert 2014* tas bort från svenskakyrkan.se samt att kyrkostyrelsen utarbetar riktlinjer som förhindrar att publicering av antisemitiska uttryck sker.

Utskottet anser att de riktlinjer som kyrkostyrelsen antagit för publicering av text på Svenska kyrkans publika webbplats svenskakyrkan.se är tillräckliga och utskottet har tillit till att det sker en kontinuerlig implementering av dessa. Dokumentet *Christmas Alert 2014* är sedan augusti 2015 borttaget från svenskakyrkan.se. Utskottet föreslår därför att motionen avseende punkt 1 anses vara besvarad och avseende punkt 2 att den avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:91, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:91, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:91 av Johanna Andersson, Ta bort dokumentet *Christmas Alert 2014* från Svenska kyrkans hemsida

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta bort dokumentet *Christmas Alert 2014* från Svenska kyrkans hemsida.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta riktlinjer för att säkerställa att antisemitiska stereotyper inte igen sprids på Svenska kyrkans hemsida.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:91 i Ln 2015:18, *bilaga 1*.

Bakgrund

Riktlinjer för publicering av text på www.svenskakyrkan.se kan hittas på internwww.svenskakyrkan.se/Kommunikationsverktyg/redaktionella-riktlinjer-for-svenska-kyrkans-publika-webbplats. Där står bl.a.

Webbplatsen ska vara fri från rasistiskt, sexistiskt eller annat innehåll som kan kränka eller diskriminera individer eller grupper.

Redaktionen har sista ordet vad det gäller formuleringar på webbplatsen. Vad som ska publiceras bestäms i samråd med handläggare inom aktuellt område. Ytterst gäller beslut av ansvarig utgivare.

Vid nyhetspublicering på webbplatsen sker nyhetsvärdering och planering i samråd med pressekreterare.

Externwebben scannas kontinuerligt och inaktuellt och eventuellt missvisande material tas bort efter gemensamt beslut av ansvarig utgivare och redaktion. Redaktionen välkomnar kommentarer och synpunkter på hemsidans innehåll och tar samtliga i beaktande.

Dokumentet *Christmas Alert 2014* togs bort från www.svenskakyrkan.se i augusti 2015.

Utskottets överväganden

Publicering på svenskakyrkan.se

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:91, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anför.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:91, punkt 2.

Utskottet menar att uttryck för antisemitism är oacceptabelt, i alla sammanhang.

Utskottet uppfattar de av kyrkostyrelsen antagna principiella riktlinjer för publicering på svenskakyrkan.se som tillräckliga samt utgår från att det sker en kontinuerlig implementering av dessa. Dokumentet *Christmas Alert 2014* togs bort från Svenska kyrkans publika webbplats svenskakyrkan.se i augusti 2015. Därmed anser utskottet att motion 2015:91 punkt 1 är besvarad samt att 2015:91 punkt 2 bör avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm Lena Klevenås och Jesper Eneroth.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhjem, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Svenska kyrkans avståndstagande från alla former av antisemitiska uttryck måste vara glasklart. Det är svårbegripligt att motionsförslaget om att skärpa uppmärksamheten och genomlys processen vad gäller hur dokumentets antisemitiska formulering kunnat publiceras på Svenska kyrkans hemsida, för att förhindra att liknande spridning sker igen, avvisades av utskottet. Att bagatellisera detta, också i Svenska kyrkans beslutande organ, visar att det inom organisationen finns ett stort behov av ökad kunskap om antisemitism och dess olika uttryck och konsekvenser. Att motionens första att-sats kom att "bifallas" genom att dokumentet helt enkelt togs bort redan innan kyrkomötet inleddes är naturligtvis utmärkt, även om det försvårade utskottets beredning.

Jag anser att motionens andra att-sats ska bifallas.

Annika Borg

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:18y

Antisemitiska stereotyper

Läronämndens yttrande över motion 2015:91

Läronämnden har vid ett flertal tillfällen uttalat sig om rasism och antisemitism. I yttrandet 1993:502 anför:

Utifrån Svenska kyrkans lära är ett avståndstagande från varje form av rasism och antisemitism det enda möjliga förhållningssättet.

Vidare anför i yttrandet 1996:508:

En av kyrkans uppgifter är att arbeta med samhällsanalys och samhällskritik. Den skall ske på olika nivåer och med olika perspektiv: lokalt, nationellt och internationellt. Till premisserna för ett sådant kritiskt samhällsansvar hör att det alltid utövas med de förutsättningar och den kunskap som föreligger vid varje tid. Totalitära, rasistiska och andra människoförnedrande värderingar är inte förenliga med kristen etik och människosyn.

Kyrkomötet antog 2001 samtalsdokumentet *Guds vägar*, i och med vilket Svenska kyrkan har ålagt sig själv att kontinuerligt och självkritiskt granska texter, tolkningar och tillämpningar:

I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.

Den kristna traditionen har med kyrkokonst samt kristen litteratur och förkunnelse haft en avgörande roll i formandet och spridandet av antijudiska stereotyper under två årtusenden. Därför har kristna ett särskilt ansvar att uppmärksamma och motverka sådana stereotyper. Detta kräver att texter och texttolkningar blir föremål för öppen och saklig diskussion.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:9

Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:92 om behovet av ökad kunskap om kyrkor och traditioner i Mellanöstern. I motionen föreslås att sådant material ska distribueras till Svenska kyrkans församlingar och kyrkomötets ledamöter i samband med julen 2015.

Utskottet föreslår att motionen avslås eftersom det inte är möjligt att arbeta fram ett sådant material innan julen 2015. Däremot har utskottet positivt tagit emot förslaget om att öka kunskapen om Mellanösterns kyrkor och föreslår därför att kyrkostyrelsen får i uppdrag att arbeta fram lämpligt informationsmaterial.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:92.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:92 att uppdra åt kyrkostyrelsen att, med anledning av den flyktingsituation som råder, arbeta fram lämpligt material för församlingar och intresserade om kyrkor och kristna i Mellanöstern.

Motionens förslag

Motion 2015:92 av Johanna Andersson och Jerker Schmidt, Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett informationshäfte om kristna kyrkor och traditioner i Mellanöstern och tillsända Svenska kyrkans församlingar samt kyrkomötets ledamöter som julhälsning 2015.

Bakgrund

I december 2013 fick kyrkomötets ledamöter en skrift med titeln *Möten med Islam*. Det var den andra upplagan av detta material. Bakgrunden till skriften *Möten med Islam* var två motioner 2003:4 och 2003:74, behandlade i Ekumenikutskottets Eu 2003:3, som båda handlade om kyrkan och islam. När kyrkomötet behandlade utskottets betänkande framlades under överläggningen ett förslag till beslut vilket bifölls av kyrkomötet. Beslutet var ett uppdrag till kyrkostyrelsen att samla och bearbeta det relevanta material som redan finns om kyrkan och islam och med det som underlag ta fram ett pedagogiskt hanterbart och vardagsnära grunddokument för samtal mellan Svenska kyrkan och islam, att användas i stift och församlingar, KmSkr 2003:19.

Svenska kyrkan har alltsedan 1996 inom dialogarbetet Tro möter tro arbetat med dialogfrågor med såväl judendom som islam. I anslutning till detta och liknande arbeten har en rad olika skrifter producerats för att öka förståelsen mellan de olika traditionerna.

Kristna i Mellanöstern

Under september 2015 planerar Nämnden för statens stöd till trossamfund att publicera skriften *Ortodoxa och Österländska kyrkor i Sverige* av Thomas Arentzen, som är forskare och lärare vid Centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet.

Ett annat exempel är en hemsida där ett antal universitet tillsammans med CCME (The Churches Commission for Migrants in Europe) låter migranter berätta om koptiska, assyrisk/syrianska och irakiska kyrkor i Storbritannien, Danmark och Sverige. (<https://arts.st-andrews.ac.uk/dimecce/>)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:92.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:92 att uppdra åt kyrkostyrelsen att, med anledning av den flyktingsituation som råder, arbeta fram lämpligt material för församlingar och intresserade om kyrkor och kristna i Mellanöstern.

Behov av ökad kunskap i Svenska kyrkan om Mellanösterns kyrkor och kristna

Utskottet ställer sig positiv till behovet av ett material som hjälper församlingar och intresserade att bättre förstå tro, traditioner och sedvänjor hos de personer som kommer från Mellanöstern och nu vill fira gudstjänst samt delta i annan verksamhet i Svenska kyrkans församlingar. Viktiga perspektiv att belysa i materialet är barn- och genusperspektivet.

Däremot är det utskottets bedömning att motionen avslås, då ett sådant material inte går att framställa innan julen 2015.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars Jonsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:10

Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:105 om vikten av att kyrkomötet ska tillse att Svenska teologiska institutets (STI:s) ramprogram behåller sin inledande formulering att ”STI är ett teologiskt studieinstitut med inriktning på religions-teologi, religionsmöte – särskilt mötet mellan kristendom och judendom, och ekumenik.” Utskottet finner att förändringen med den bredare ansatsen under det senaste decenniet med dialog och religionsmöte med kristendom, judendom och islam är en naturlig utveckling av institutets verksamhet. Utskottet bedömer att STI även fortsättningsvis kommer att vara en viktig resurs för akademien och Svenska kyrkan i förståelsen av judendom, och relationen kristendom och judendom.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2015:105 av Annika Borg, Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att det första målet för STI:s verksamhet, att STI ska vara en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt vad gäller mötet med judendomen” inte förändras till en mindre precis formulering om religionsmöten, utan förblir formulerat med judisk-kristna relationer som fokus.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse, i den händelse en förändring av målskrivningen av ramprogrammets första mål för STI redan skett under 2015, att formuleringen återställs till den skrivning där judisk-kristna relationer är i fokus (skrivningen återgiven i punkt 1).
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att alla förändringar av målsättningarna för STI:s verksamhet beslutas av kyrkostyrelsen.

Bakgrund

STI:s grundläggande uppgifter

Svenska teologiska institutet (STI) startade sin verksamhet i Jerusalem år 1951. STI har under alla år framför allt varit en undervisningsplats för svenska teologer, men även utländska stipendiater har regelbundet kommit till STI för studier. STI har även fungerat som en av Svenska kyrkans viktigaste mötesplatser med människor av annan tro och tradition, framförallt judendomen. Tidigt blev mötet med de österländska och orientaliska kyrkorna viktigt i STI:s verksamhet. Under senare år har även kontakterna med företrädare för islam stärkts.

Jerusalem är ett centrum för de tre monoteistiska religionerna judendom, kristendom och islam. Dessa religioner har sitt teologiska och historiska ursprung i regionen och deras uttrycksformer är en del av Jerusalems vardag. Till den religiösa mångfalden kommer den internationella och multikulturella närvaron. Jerusalem är ständigt aktuellt i de politiska konflikterna i Mellanöstern. Syftet med STI:s kurser är att belysa denna mångfald genom undervisning och möten med människor. I Jerusalem möter kursdeltagare, forskare och andra besökare en mångfald av religiösa traditioner och politiska grupperingar. De får alla ge sin bild, av sig själva och sin relation till landet. Det ger anledning att studera frågorna om religionens roll i samhället och om förhållandet mellan nationell och religiös identitet.

Religionsdialogen mellan kristna och judar har kommit särskilt långt på det internationella planet. STI:s kurser ger kunskap om den erfarenhet och kunskap som vunnits genom denna dialog. Dessa erfarenheter och denna kunskap är viktiga redskap för all övrig religionsdialog och religionsteologi, vilka ställer dialogen mellan kristna och judar i ett större sammanhang.

STI har en etablerad akademisk bas genom kontakter med både lokalt, svenskt och internationellt universitetsliv, såväl som med aktuell forskning. Framförallt genom professuren i religionsteologi vid Lunds universitet, stationerad i Jerusalem, finns hos STI kvalificerad forskningskompetens. Professuren har ett särskilt fokus på studier av relationen mellan kristendom och judendom i historia och nutid. Detta ger möjligheter att bland annat integrera pågående forskning och avancerad analys i kursutbudet vid institutet.

Kyrkomötet 2005 beslöt om förstärkt verksamhet vid STI och att STI:s uppdrag skulle vara oförändrat, dvs.

STI skall vara en plats där Svenska kyrkan utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt mötet med judendomen; tillsammans med samarbetspartner från den världsvida kyrkan fördjupar sin ekumeniska och teologiska reflektion; söker kunskap om kristendomens historiska, religiösa och kulturella rötter; söker kunskap om religionernas plats i de politiska konflikterna i regionen.

STI och dess ramprogram

Styrelsen för STI bildades 2006 på uppdrag av kyrkostyrelsen och instruktionen reviderades igen i april 2008. Ledamöterna i styrelsen utsågs av kyrkostyrelsen, där en av ledamöterna utsågs efter förslag av Lunds universitet och en ledamot efter förslag av Lunds missionssällskap. Styrelsen för STI föreslog i en skrivelse till kyrkostyrelsen att den egna styrelsen skulle avvecklas i samband med en allmän översyn av Svenska kyrkans styrorgan som ägde rum under 2013–2014. Kyrkostyrelsen fattade beslut om avveckling av STI:s styrelse i november 2013.

Under hösten 2014 och våren 2015 har en beredningsprocess ägt rum på kyrkokansliet för att arbeta fram ett nytt avtal med Lunds universitet, eftersom det tidigare avtalet inte längre var giltigt i och med beslutet om STI styrelsens avveckling. Under denna tid har även ny ledning vid STI rekryterats, såväl intendent som direktor. I samband med dessa processer har behov växt fram att justera det ramprogram för STI som i princip funnits från 1998 och fram till nu. Generalsekreteraren har kontinuerligt informerat kyrkostyrelsens arbetsutskott (AU) om processen.

Kyrkostyrelsens AU har i september 2015 tagit del av ett reviderat avtal med Lunds universitet och kyrkostyrelsens AU har även beslutat om ett förslag till reviderat ramprogram för STI. Ramprogrammets mål har förändrats från att STI:s uppgift är att vara en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas i frågan om kristnas möte med människor av annan tro, särskilt i möte med judendomen” till att STI är en plats där Svenska kyrkan ”utvecklas och fördjupas genom möten av annan tro, och med kristna från andra kyrkogemenskap”. En annan förändring i det reviderade ramprogrammet är att den tematiska inriktningen ”Bibels land” ersatts av det mera tidsenliga ”Text och kontext”.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:105.

STI i viktig utvecklingsfas

Vid utskottets behandling av motionen lämnades kompletterande muntlig information där det framgår att STI sedan augusti har ny direktor på plats i Jerusalem. De andra nyckelpositionerna är tjänsterna som intendent och Krister Stendahls professur. Uppdraget till STI är formulerat och styrs av kyrkomötet genom kyrkostyrelsens skrivelse i varje treårsbudget, Verksamhet och ekonomi (V&E). I V&E-skrivelsen är fortfarande den judisk kristna dialogen det centrala temat. STI:s verksamhetsplan fastställs av direktorn efter samråd med innehavaren av professuren och ansvariga företrädare för Svenska kyrkan och Lunds universitet. STI ska ta till vara hela bredden med den kontext som ges i Jerusalem. Professuren har ett särskilt fokus på studier av relationen mellan kristendom och judendom i historia och nutid.

Utskottet bedömer att ändringen av ramprogrammet inte är någon plötslig förändring av STI:s inriktning. Från starten 1951 och framåt har institutet förändrats från att ha arbetat med mission bland judiska bekännare till att arbeta med relationer mellan judendom och kristendom. Den bredare ansatsen under det senaste decenniet med dialog och religionsmöte mellan kristendom, judendom och islam, samt relationer med lokala kyrkor, bedöms som en naturlig utveckling. STI kommer även fortsättningsvis att vara ett centrum och nav för akademi och Svenska kyrkan för att förstå mer av judendom och relationen kristendom och judendom.

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stålhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

I en process präglad av brist på transparens, brist på lyhördhet och med avsaknad av konsekvensanalys har kyrkostyrelsens arbetsutskott och kyrkokansliets tjänstemän drivit igenom den förändring motionen fäste uppmärksamhet på och på goda grunder varnade för. Att nu det första målet i STI:s ramprogram, det som preciserar institutets verksamhet, uteslutar formuleringen ”särskilt vad gäller mötet med judendomen” ger en klar och tydlig signal om Svenska kyrkans låga värdering av den judisk-kristna dialogen. Här tar man bort det mål som i själva verket varit – och är – STI:s unika uppgift. En uppgift som utvecklats och vårdats under decennier. Den signalen kommer att höras bland judar i Sverige och i Israel, en plats där Svenska kyrkan är gäst. Detta politiska riktningsbyte är djupt olyckligt och kommer att få negativa konsekvenser för den judisk-kristna dialogen och allvarligt skada Svenska kyrkans trovärdighet.

Vi anser att motionen ska bifallas.

Annika Borg, Margit Borgström och Moni Höglund

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2015:11

Kartläggning av religionsdialog inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:106 om behov av kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkans dialoger med företrädare för islam. Utskottet ser ett behov av ökad kompetens inom Svenska kyrkan kring frågor om islams olika grenar och företrädare. Utskottet konstaterar att majoriteten av dialoger med islam som Svenska kyrkan deltar i sker på lokal och regional nivå. Utskottet menar att det inte är nationell nivåns uppdrag att utvärdera, kostnadsberäkna och analysera verksamhet som beslutas och bedrivs på församlings- och stiftsnivå utan det bör göras av de för det specifika sammanhanget ansvariga. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:106.

Motionens förslag

Motion 2015:106 av Annika Borg och Johanna Andersson, Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning bestående av oberoende forskare och experter som kartlägger, granskar och utvärderar Svenska kyrkans religionsdialogprojekt med islam med avseende på vilka inriktningar och grupper som har fått representera islam samt utröner vad dessa projekt kostat de kyrkotillhöriga.

Bakgrund

Motionärerna anser att det finns behov av att kartlägga, granska och utvärdera Svenska kyrkans ”religionsdialogprojekt med islam”. De menar att det finns exempel där Svenska kyrkans representanter genom sitt arbete legitimerat islamistiska företrädare för islam, eller företrädare som visat sig stå i motsats till de värderingar, som jämställdhet, som genomsyrar såväl det svenska samhället som Svenska kyrkan.

Kyrkomötet

Under kyrkomötet 2014 behandlade Ekumenikutskottet i sitt betänkande 2014:5 motion 2014:109 om behovet av lokala dialogcentra för interreligiös dialog. Utskottet menade att utredning av och arbete med lokal religionsdialog inte ska regleras av nationell nivå utan att stift och församling bör ha frihet att anpassa

verksamhet efter behov och kontext. Utskottet föreslog med anledning av motionen att kyrkomötet skulle besluta att uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av det interreligiösa och interkulturella arbete där Svenska kyrkan redan finns. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag (KmSkr 2014:4).

Kyrkostyrelsen har påbörjat sin handläggning av uppdraget, vilket konkret innebär:

- Att ta kontakt med interreligiösa aktörer på olika nivåer i Svenska kyrkan och beskriva deras förutsättningar och arbetssätt
- Att kartlägga ekumeniska och internationella partner i det interreligiösa arbetet
- Att kartlägga och beskriva interreligiösa sammanhang, organisationer, nätverk
- Att inventera användbart material i form av böcker, dokument, studiematerial.

Utskottets överväganden

Kartläggning av religionsdialog

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:106.

Kunskapen om islam och dess olika grenar och företrädare bör fördjupas inom Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att majoriteten av dialoger med islam som Svenska kyrkan deltar i sker på lokal och regional nivå. Utskottet menar att det inte är nationell nivåns uppdrag att utvärdera, kostnadsberäkna och analysera verksamhet som beslutas och bedrivs på församlings- och stiftsnivå. Utskottet uttrycker förtroende för att lokala och regionala dialoger med islam planeras, finansieras, genomförs och utvärderas av de för det specifika sammanhanget ansvariga. Den dialog med företrädare för islam som Svenska kyrkan på nationell nivå deltar i äger främst rum inom Sveriges interreligiösa råd, där islam representeras av Sveriges muslimska råd. Med anledning av ovan angivna skäl föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2015:106.

Uppsala den 24 september 2015

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Mattias Kristenson, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Jesper Eneroth, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Göran Karlsson, Katarina Wedin, Annika Borg, Elisabet Stållhem, Lars-Ivar Ericson, Margit Borgström, Moni Höglund, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Mikael Mogren och Ragnar Persenius har deltagit i utskottets överläggningar.

Svenska kyrkan är en samhällsaktör och har i många dialogprojekt samverkat med representanter för den riktning inom islam som benämns islamism, bland annat genom samarbete med nätverk och personer som har ideologiska kopplingar till Muslimska brödrskapet, vars samhällsvision inte är demokratisk. Det är angeläget att överblicka vilka samarbetspartner Svenska kyrkan har i alla sammanhang, så även vad gäller religionsdialogen med olika riktningar inom islam. Vi menar att en utredning av Svenska kyrkans samarbeten, gjord av oberoende forskare, skulle skapa en bild av situationen, öka kunskapen om politisk islams olika inriktningar och värderingar. Några exempel i motionen visar också att Svenska kyrkan samverkat med miljöer där radikaliserings skett. Vi finner det oansvarigt att en motion om en sådan utredning inte har kunnat få bifall. Mer kunskap kan enbart vara en god sak.

Vi anser att motionen ska bifallas.

Annika Borg och Margit Borgström

Kyrkolivsutskottets betänkanden

Kl 2015:1–21

Kyrkolivsutskottets betänkanden

- Kl 2015:1 Miljödag i Svenska kyrkans församlingar
- Kl 2015:2 Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden
- Kl 2015:3 Chemtrails
- Kl 2015:4 Avgiftsfritt för barn och unga
- Kl 2015:5 ILO-konvention nr 169
- Kl 2015:6 Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025
- Kl 2015:7 Konvertiter
- Kl 2015:8 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarspråken
- Kl 2015:9 Kyrkan och idrotten
- Kl 2015:10 Kyrkogårdar som mötesplatser
- Kl 2015:11 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor
- Kl 2015:12 Nya vägar att vara kyrka
- Kl 2015:13 Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller
- Kl 2015:14 Kyrkomötets facebookside
- Kl 2015:15 Eget produktionsbolag
- Kl 2015:16 Andlig själavård inom kriminalvården
- Kl 2015:17 Stasi-infiltration av Svenska kyrkan
- Kl 2015:18 Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter
- Kl 2015:19 Abort och oföddas människovärde
- Kl 2015:20 Nationell samordning av närvaro på nätet
- Kl 2015:21 Minoritetsspråken och det lokala ansvaret

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:1

Miljödag i Svenska kyrkans församlingar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:1. Motionären vill uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en miljödag för Svensk kyrkans församlingar. Då utskottet konstaterar att det redan finns ett antal miljödagar inom kyrkan och flera lokala och nationella initiativ kring skräpplockning föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:1.

Motionens förslag

Motion 2015:1 av Lars-Ivar Ericson, Miljödag i Svenska kyrkans församlingar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en miljödag i Svenska kyrkans församlingar.

Bakgrund

Miljö och skapelsedagar

Idag har midsommardagen temat Skapelsen i Svenska kyrkans evangeliebok. Då uppmärksammas oftast frågor kring miljö och hållbarhet i samband med gudstjänsten. Det finns även ett internationellt ekumeniskt initiativ inom ECEN, European Christian Environmental Network som handlar om att göra tiden 1 september till 4 oktober till Skapelsetid. Det har funnits under ett tiotal år och gjordes till ett gemensamt beslut i Sibiu på det tredje Europeiska Ekumeniska Mötet att fira Skapelsetid. Sveriges kristna råd har tagit fram ett liturgiskt material för detta. Materialet finns här: www.skr.org/verksamheter/verksamhetsomraden/boneperiod-for-skapelsens-bevarande/

Den 1 september har i den ortodoxa kyrkan blivit en miljödag då den ekumeniska patriarken brukar göra ett uttalande. Den 4 oktober firas Franciskusdagen i katolska kyrkan då frågor rörande skapelsen uppmärksammas i samband med firandet av helgonet Franciskus av Assisi. Den andra söndagen i oktober är Tacksägelsedagen i den Lutherska kyrkofamiljen.

Organisationer och initiativ

Sedan 1962 finns initiativet Håll Sverige rent. Det började som en kampanj initierad av Svenska naturskyddsföreningen och är idag en stiftelse grundad av Naturvårdsverket och AB Svenska Returpack. Håll Sverige rent samverkar med flera olika

aktörer för att uppmärksamma nedskräpningen, jobba förebyggande och arrangera skräpplockardagar.

Ett annat initiativ är Städa Sverige som är en ideell organisation inom ramen för idrottsrörelsen som i samarbete med kommuner och lokala idrottsklubbar städar Sverige samtidigt som de finansierar idrotten lokalt. De har funnits i 20 år och är verksamma i hela Sverige. Deras mest uppmärksammade kampanj är skräpplockning längs Sveriges vägar i samarbete med näringslivet och Trafikverket.

Nedskräpning i Sverige

Problemet med nedskräpning rymmer hela hållbarhetsbegreppet. Skräpet påverkar miljön genom läckage av farliga ämnen, genom att både djur och människor skadas av skräp och genom att det är fult och störande. Det påverkar vår ekonomi genom att det kostar att städa upp. Och det påverkar sociala aspekter genom att nedskräpade miljöer lätt blir otrygga och vandaliserade miljöer.

Stiftelsen Håll Sverige Rent skriver i sin *Skräpprapport 2015* att nedskräpningen är ett problem som ökar. I rapporten fastslår de att det är troligt att det finns ett samband mellan nedskräpningen och den ökande konsumtionen i samhället. Även det faktum att det finns fler snabbmatsrestauranger och caféer ger en ökad nedskräpning, enligt rapporten.

Skräp finns där människor finns. Fler människor innebär mer skräp. I stadsmiljöer är det cigarettfimpar och snus som dominerar skräpet före plast och papper från caféer och restauranger. Skräp finns även runt om i landet, längs vägar, rastplatser och andra mötesplatser.

Djur kan också skadas och dö genom att trassla in sig i eller missta plast för föda. När djur äter skräp istället för mat blockeras mage och tarmar och djuren hindras i sin tillväxt eller förgiftas och kan till och med svälta ihjäl. Till exempel är aluminiumsplitter i ensilage en stor fara för kor då slängda aluminiumburkar i diken eller vid åkermark strimlas sönder vid skörd och hamnar i fodret.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:1.</p>
--

Utskottet konstaterar att miljöfrågan är viktig och att Svenska kyrkan redan uppmärksammar den på flera sätt. Genom Midsommardagens skapelsetema och de ekumeniska miljödagarna finns flera tillfällen för Svenska kyrkans församlingar att lyfta ram miljöarbetet, både i gudstjänster och i aktiviteter. För de församlingar som är miljödiplomerade finns fler tillfällen. Vidare konstaterar utskottet att det lokalt och nationellt finns upparbetade initiativ kring nedskräpning med skräpplockardagar och att församlingar i första hand bör samarbeta med dessa i stället för att Svenska kyrkan utvecklar en egen dag för detta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:2

Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:12, Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden. Utskottet menar att intygen bör formuleras lokalt för att bli mer personliga och tror inte på standardiserade och centraliserade intyg eller riktlinjer. Utskottet föreslår därför avslag på motionens punkt 1. Motionens andra punkt är föremål för förenklad motionsbehandling då inget nytt tillkommit i ärendet sedan 2014.

Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:12, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:12, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:12 av Jerker Alsterlund, Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden

1. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för utbildningsintyg, så att unga människor som engagerar sig i kyrkan kan visa meriterande intyg som kan hjälpa dem när de söker arbete.
2. Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över om delar av det nationella överskottet kan avsättas för att församlingar ska kunna skapa projektanställningar för unga människor.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:12, punkt 2 i Budgetutskottets betänkande 2014:4. Se sidan 4 avseende motion 2014:21. Kyrkomötet avslag motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:12, punkt 2 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Meriterande intyg

Med anledning av punkt 1 i motionen har en enklare undersökning om hur det ser ut i praktiken vad gäller intyg för utbildning, ledarskap och annat engagemang inom Svenska kyrkan för unga människor genomförts. Undersökningen omfattade stifts- pedagoger och stiftsadjunkter med erfarenhet av flerårig tjänst från församling samt

präster och pedagoger som tjänstgör i församling. Svaren i undersökningen härstammar från sex olika stift. En av stiftsmedarbetarna tog sig också tid att samla in uppgifter från anställda ungdomsledare i sitt stift.

Undersökningen visar att intygsskrivande förekommer brett i landets församlingar, personligt utformade men med varierande kvalitet. Intygen skrivs inte alltid med automatik, antingen får den unge själv vara initiativrik och initiera ett intyg eller så finns det en medarbetare som inser värdet och även hinner erbjuda det.

Samtliga stiftsmedarbetare har angett att de har för vana att utfärda intyg till de unga efter avslutad utbildning i stiftet och det finns grundmallar som används och som modifieras år från år utifrån de specifika förutsättningarna. I de stift eller pastorat där det finns en etablerad utbildning som församlingarna använder, finns det inte skäl för en församling att erbjuda utbildning på egen hand och därför finns inte heller vanan att skriva intyg.

I Härnösands stift, där arbetet med unga ledare och konfirmandarbetet prioriteras, utfärdas även intyg för ideellt engagemang inom Svenska Kyrkans Unga, t.ex. efter ledamotsuppdrag i styrelsen. Det intyget undertecknas även av biskopen för att betona värdet av uppgiften som den unge haft.

Undersökningen visar att i några församlingar, speciellt de större, finns erfarenhet av att alltid utfärda intyg eller diplom efter avslutad ledaruppdrag, men många uppger samtidigt att detta oftast bara sker efter att det efterfrågats.

Svenska Kyrkans Unga på nationell nivå, som tillfrågats separat, menar att de som skriver intyg måste bli bättre på att synliggöra och formulera det som unga ledare lär sig och även uppgradera den utbildning som erbjuds genom att beskriva hur värdefull den är för både kyrka och samhälle. De anser vidare att nationella riktlinjer för intyg kan vara bra utifrån att församlingar och stift utfärdar olika slags intyg, men att det samtidigt kan fungera begränsande.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation utfärdar intyg för den arbetsledarutbildning i barn- och ungdomsverksamheten som erbjuds, men de har inte något standardiserat material för intyg för den grupp motionären lyfter att erbjuda i nuläget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar avslå motion 2015:12, punkt 1 och 2.

Utskottet menar att det engagemang som unga människor har och de insatser de gör i Svenska kyrkan är mycket värdefulla. Denna period i livet har också betydelse för den som är ung, både för det personliga växandet och för framtida åtaganden. Därför delar utskottet motionärens syn att intyg som visar vad en utbildning eller ett ideellt uppdrag i Svenska kyrkan inneburit är viktiga. Dock anser utskottet att intygen bör formuleras så nära verksamheten som möjligt, i församling eller i stift, då utbildningar inte är enhetliga och de är organiserade på olika sätt. De ungas insatser ser också olika ut. På detta sätt kan intygen bli både mer personliga, innehållsrika och användbara.

Församlingarna har en viktig roll att ge stöd till den som är ung att komma ut på arbetsmarknaden utan att det blir en slagsida på att den unges arbetsförmåga värderas. Som kyrka ska vi i första hand värna den unga människan som viktig här och nu i kyrkans gemenskap.

Med anledning av ovanstående är det inte meningsfullt att skapa standardiserade och centraliserade mallar, inte heller riktlinjer. Möjligtvis är erfarenhetsutbyte till

stöd i utformningen av intyg något att uppmuntra, men även detta blir mest relevant att göra lokalt.

KI 2015:2

Vidare finner utskottet att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014 vad gäller punkt 2 och har därför tillämpat förenklad behandling av den punkten.

Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen i sin helhet.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:3

Chemtrails

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2015:14 som vill uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en oberoende vetenskaplig utredning kring Chemtrails samt utreda varför en del människor uppfattar sig exkluderade av kyrkan på grund av specifika åsikter. Utskottet konstaterar att vetenskapliga utredningar, i den form motionären avser, ligger utanför Svenska kyrkans kompetensområde samt att Svenska kyrkan redan idag strävar efter att välkomna alla och att det inte finns anledning för nationella nivå att utreda detta vidare. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:14, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:14, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:14 av Cornelia Dahlberg, Chemtrails

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta frågan om chemtrails på allvar genom att tillsätta en oberoende vetenskapligt arbetande utredning som vågar ta i beaktande även obekväma, kontroversiella fakta i syfte att värna vår sårbara miljö.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning angående varför en del människor eventuellt uppfattar sig som exkluderade av kyrkan p.g.a. specifika åsikter. Utredningen bör leda till råd och riktlinjer till ansvariga för förmedlandet av kyrkans budskap gällande en inkluderande hållning gentemot samtliga medmänniskor. Därmed menas även människor som tar till sig icke statligt styrda åsikter – såsom iakttagarna av förändringarna i vårt lufttrum samt även människorna som anser nuvarande politiskt vållade massinvandring vara inhuman.

Bakgrund

Chemtrails (kemikaliespår) som begrepp uppkom under 1990-talet för de misstankar som fanns att de spår man ser efter flygplan på himlen inte endast består av kondens och bränslerester utan också av ditsatta kemikalier.

Vilka kemikalier det handlar om, vem som tillsatt dem och i vilket syfte finns det olika tankar om. De vanligaste teorierna är att något lands militär bedriver forskning kring sätt att kontrollera vädret, att tester kring att minska klimatförändringar sker eller att jordbruksföretag vill hitta sätt att skapa mer gynnsamma väderförhållanden

för sina grödor. Det gemensamma i alla dessa teorier är att det handlar om hemliga projekt som någon stat eller stort företag vill hålla hemliga för allmänheten.

Idag är det inte något företag, någon regering eller forskning som bekräftat eller ställt sig bakom dessa teorier.

Svenska kyrkans forskning

Idag bedriver Svenska kyrkans nationella nivå forskning. Verksamheten syftar till att främja kunskapsutvecklingen på för kyrkan angelägna områden och därigenom bidra till Svenska kyrkans reflektion över sin identitet och sitt uppdrag. Verksamheten syftar även till att ge adekvata underlag för kyrkostyrelsens och biskopsmötets överväganden. Under 2015 tas en ny forskningsplattform fram. Övergripande inriktning för plattformen är Samhällsteologi. Centrala områden är: Valfärdsarbete i Svenska kyrkan, Organisation och ledning i församlingarna, Religionsfrihet och globala frågor, Meningsskapande i Svenska kyrkans praktiker, Luthersk teologi och Svenska kyrkan samt det Mångkulturella samhället.

Forskningsresultat publiceras bl.a. genom olika skriftserier: *Forskning för kyrkan* och *Church of Sweden Research Series*.

En öppen kyrka för alla

I kyrkoordningen knyts teologi och juridik samman. Inledningarna till kyrkoordningens avdelningar syftar till att lyfta fram några väsentliga aspekter av det som behandlas i avdelningen och dess kapitel. I inledningen till kyrkoordningens sjätte avdelning Kyrkotillhörighet anges följande i det andra stycket.

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka med uppdrag att förmedla evangelium i ord och handling. Kyrkan har rum för alla, för den sökande och tvivlande likaväl som för den trosvisse, för den som har hunnit kortare likaväl som den som har hunnit längre på trons väg.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:14.</p>

Utskottet konstaterar att den utredning kring chemtrails som motionären vill att kyrkostyrelsen ska tillsätta inte ligger inom kyrkans ansvarsområde utan mer inom universitetsvärlden då forskning inom naturvetenskapliga området inte primärt är kyrkans kompetensområde.

Utskottet konstaterar vidare att Svenska kyrkan är en öppen och demokratisk folkkyrka som välkomnar alla. Utskottet beklagar om det finns människor som känner sig exkluderade på grund av specifika åsikter men att detta måste hanteras från fall till fall där detta uppstår. Utskottet anser därför inte att det finns anledning för nationell nivå att utreda detta vidare.

Av ovan angivna skäl föreslår utskottet att motionen avslås i sin helhet.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutsstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:4

Avgiftsfritt för barn och unga

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:19, Avgiftsfritt för barn och unga på nationella konferenser samt motion 2015:57, Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet. Utskottet anser att det i första hand är församlingens ansvar att göra det möjligt för barn och unga att delta i Svenska kyrkans verksamhet och att frågan om vad det innebär att något är avgiftsfritt är komplicerat. Utskottet föreslår att båda motionerna avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:19.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:57.

Motionernas förslag

Motion 2015:19 av Olle Burell och Sofija Pedersen Videke, Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att all verksamhet för barn och unga på Svenska kyrkans nationella konferenser ska vara avgiftsfri.

Motion 2015:57 av Olle Burell och Louise Callenberg, Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att dokumentera goda exempel på avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet på Svenska kyrkans lokala nivå samt utfärda rekommendationer i syfte att stimulera församlingar/pastorat att erbjuda avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om avgifter i barn- och ungdomsverksamheten behandlades i förra årets kyrkomöte (EE 2014:8, motion 2015:51). Motionären önskade att kyrkostyrelsen skulle verka för att inga avgifter för barn- och ungdomsverksamhet som bedrivs i Svenska kyrkans namn ska tas ut. Motionen avslogs mot bakgrund av att avgiftsfinansiering i viss verksamhet kan vara nödvändig och att förslaget skulle få stora konsekvenser för enskilda församlingar och pastorat. Men Ekonomi- och egendomsutskottet uttryckte i sitt betänkande att frågan om avgiftsfri verksamhet för barn och

unga är både lovvärd och eftersträfvansvärd, inte minst mot bakgrund att verksamheten inte får bidra till ökad segregation i samhället genom att inte alla har råd att delta. Utskottet menade samtidigt att det i många församlingar finns möjlighet för barn och unga att genom diakonala insatser och donationsfonder lämna bidrag till de som vill delta i kyrkans verksamhet.

I 42 kap. 7 § i kyrkoordningen är det reglerat att det inte får tas ut någon avgift för konfirmation i den egna församlingen. Det innebär att församlingen alltid måste ordna konfirmation i någon form som inte medför några kostnader för konfirmanden. Det betyder att ingen avgift får tas ut för det som obligatoriskt ska ingå i konfirmationen. En församling kan trots detta erbjuda konfirmation även i annan form, t.ex. i lägerform och då tas ofta en avgift ut för att täcka omkostnader.

I verksamhetsmålen i det nationella projektet *Krafttag konfirmation* som kommer att genomföras 2016–2018 planeras frågan om att ekonomiskt prioritera konfirmandarbetet så att alla ungdomar ska kunna delta i konfirmandarbetet, även de alternativ som nu inte är kostnadsfria. Frågorna kommer att lyftas i bland annat fortbildningar.

Världens fest och Teologifestivalen

Två större nationella samlingar som anordnas av Svenska kyrkan på nationell nivå är Världens fest och Teologifestivalen. I de flesta större nationella samlingar delar kyrkostyrelsen ansvaret för planering och ekonomi med andra enheter i Svenska kyrkan eller med andra organisationer, vilket innebär att det ofta finns flera huvudmän inblandade som tillsammans kommer överens om villkoren för deltagande. Det är inte heller ovanligt att det största planeringsansvaret ligger på ett stift istället för på den nationella nivån. Flera större nationella samlingar har också en mycket specifik målgrupp och karaktären är ofta fortbildning, varför samlingen då inte i första hand vänder sig till barn eller blir meningsfull för barn.

Teologifestivalen som senast ägde rum den 6–8 februari 2015 i Uppsala erbjöd unga vuxna under 25 år, studerande och arbetslösa att delta för en kostnad av halva deltagavgiften, dvs. 600 kronor. Utöver detta tillkom boende och en lunchmåltid som intogs på egen hand som kostnad för den enskilde. I inbjudan erbjöds gratis enkelt boende för unga i begränsad omfattning genom att unga deltagare som bor i Uppsala uppmanades att i sin tur erbjuda en soffa eller sängplats i sina hem.

Under festivalprogrammet ingick ett parallellt program, *Pilgrimsbarn och Livets pärlor*, riktat till barn 6–12 år vars föräldrar deltog i festivalen. Då fick barn tillsammans fundera över hur det är att vandra i någons fotspår och vad som händer med de fotspår vi själva lämnar efter oss. Barnen fick ställa frågor tillsammans med vuxna om varför kyrkorummet ser ut som det gör och spana efter livets pärlor.

Världens fest genomfördes senast i Karlstad den 30 maj – 1 juni 2014 och samlade cirka 3 000 personer. Deltagaravgiften den gången var 1 400 kronor för vuxna och barn upp till 13 år fick betala 500 kronor medan barn 0–5 år deltog kostnadsfritt. För den som deltog tillkom kostnader för flera måltider samt boende. Det fanns inget ungdomspris däremot erbjöds ungdomar och grupper golvlogi. Det fanns även stugor och campingplats att tillgå, som kunde innebära besparingar.

Barn 6–13 år hade möjlighet att välja en lägerdag som aktivitet under en av dagarna under Världens fest.

De Ungas Kyrkomöte har ställt sig positivt till förslaget att Svenska kyrkans konferenser på nationell nivå ska vara avgiftsfria för barn och unga 0–18 år och önskar att kyrkomötet bifaller motion 2015:19. De ser dock även att åldersgruppen 19–30 år bör inkluderas, då många inom denna åldersgrupp deltar på de nationella arrangemangen och utgör en grupp där det finns många studerande, arbetslösa och andra unga med svag ekonomi.

De Ungas Kyrkomöte förra året framförde att konfirmandarbetet bör vara så tillgängligt och inkluderande som möjligt.

Vidare ansåg mötet då att en församling inte ska erbjuda något som de inte kan finansiera själva, och att det finns en problematik i att exempelvis ha två varianter, en ”s.k. a-konfirmation” och en ”s.k. b-konfirmation” och att du placeras i en grupp utifrån om du har råd eller inte att delta. Den här problematiken såg mötet i alla former av barn- och ungdomsverksamhet och menar att en kostnad inte får utkrävas så att den påverkar möjligheten för ett barns eller en ungdoms deltagande i Svenska kyrkan.

Mötet menade samtidigt att få all barn- och ungdomsverksamhet helt kostnadsfri kan vara problematiskt, men att detta gärna får bli verklighet i största möjliga mån.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:19 och motion 2015:57.

Utskottet vill komplicera frågan om vad avgiftsfritt innebär. Om man enbart talar om deltagaravgifter, men inte resa och uppehälle, väcks andra frågor. Resan för den som reser långt kan vara en mycket stor avgift likaså för boendet. Den som kan bo hemma och kan använda lokaltrafiken har betydligt mindre kostnader än någon, ung eller gammal, som reser långt hemifrån. Frågan om utjämning av kostnader är en nog så viktig faktor att ta hänsyn till. Att avgöra vad som är goda exempel på avgiftsfritt är därför inte så enkelt, inte heller att från nationell nivå göra rekommendationer till varierande lokala förutsättningar.

Frågan om barn och ungas möjligheter att delta i Svenska kyrkans verksamhet och på de nationella konferenser som erbjuds är viktig. Utskottet menar att ett deltagande inte bör vara beroende av ekonomiska villkor, såsom föräldrars möjlighet att betala. Därför menar utskottet att motionärernas intentioner är lovvärda. Dock anser utskottet att det i första hand är församlingarnas ansvar att ingen ofrivilligt tvingas utebli från något kyrkan anordnar. I många församlingar finns det fonder för detta ändamål.

Utskottet menar att det kan finnas en mening med att aktiviteter som är utöver det vanliga, såsom konferenser och resor, innebär en viss egeninsats. Det bör dock finnas möjlighet till ekonomiskt stöd från församlingen och att den som arrangerar alltid strävar efter så låga kostnader som möjligt.

En ytterligare fundering utskottet har är om det finns risk för färre konferenser för barn och unga om de erbjuds gratis, då budgeten inte kommer att tillåta lika många evenemang.

Av dessa anledningar föreslår utskottet kyrkomötet att avslå båda dessa motioner.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet att avslå motionerna 2015:19 och 2015:57 och föreslår bifall till båda motionerna med följande motivering:

Barn och unga är vår kyrkas framtid. Det är vår uppgift att ge dem trygghet och visa dem vägen till kyrkan där de kan växa in i en gudstro och förstå att de där alltid kommer att ha ett andligt hem. Ingen inträdesbiljett ska krävas.

I motionen 2015:19 föreslås att all verksamhet för barn och ungdomar på Svenska kyrkans nationella konferenser ska vara avgiftsfri. Vårdnadshavarens ekonomi ska inte vara avgörande för om ett deltagande ska vara möjligt. Detta är en viktig princip som uttrycker vår ambition att sträva efter ett ge barn och ungdomar likvärdiga förutsättningar att delta i de kyrkliga händelser som har dem som målgrupp.

Motion 2015:57 önskar uppdra åt kyrkostyrelsen att dokumentera goda exempel på avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet på Svenska kyrkans lokala nivå för att på så sätt stimulera församlingar/pastorat att erbjuda avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet.

Mot bakgrund av det som anförs i motionerna menar vi att båda motionerna ska bifallas.

Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson och Kekke Paulsson

---

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:5

ILO-konvention nr 169

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:21, ILO-konvention nr 169. Utskottet anser att Svenska kyrkan ska bidra ytterligare till att påskynda processen med en svensk ratificering av ILO-konvention nr 169 för att skapa tydlighet i vilka internationella regelverk för urfolks rättigheter som redan gäller och vilken hänsyn som ska tas enligt skogsvårdslagen men som inte tillämpas. Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:21.

Motionens förslag

Motion 2015:21 av Olle Burell och Johan Åkesson, ILO-konvention nr 169

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppvakta regering och riksdag till stöd för en ratificering av ILO-konvention nr 169.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om samernas rättigheter och Svenska kyrkans påverkansarbete gentemot regering och riksdag till stöd för en ratificering av ILO-konvention nr 169 behandlades i kyrkomötet förra året (KI 2014:1), med anledning av en liknande motion som denna. Motionen 2014:4 avslogs med anledning av att kyrkostyrelsen redan genomfört insatser inom området samt att det pågick och planerades för ett fortsatt arbete i den riktning som motsvarade motionärens önskan.

Kyrkolivsutskottet menade att frågan är komplex, men delade motionärens intention att verka för samernas rättigheter och att fortsätta värna nationella minoriteter. Genom riksdagsbeslut 1977 är samerna ett erkänt urfolk och har genom Sveriges grundlag erkänts som ett folk, vilket innebär specificerade folkrättsliga åtaganden som skiljer sig från övriga nationella minoriteter.

Kyrkomötets ställningstagande ledde till en olycklig tolkning av att Svenska kyrkan inte stödjer samernas sak, dock var den sakliga anledningen för kyrkomötets avslag av motionen att det redan pågår insatser på nationell nivå till stöd för samernas rättigheter och enligt motionärens förslag.

För samerna är ILO-konvention nr 169 den fråga som alltid stått överst på den samepolitiska agendan i förhållande till den svenska regeringen. Det är en symbol-

fråga som stärker upplevelsen av hur övergivna samer är av det svenska samhället. När den grundläggande anledningen till kyrkomötets avslag inte fick genomslag i kommunikationen efteråt, exempelvis på sociala medier, utbröt besvikelse och ilska. I bestörtning uppfattade många samer det som om Svenska kyrkan inte värnar samernas rättigheter, det blev en påminnelse om kyrkans historiska behandling av samerna och därför lämnade flera samer Svenska kyrkan. Motiven för avslag har efteråt förtydligats i möten med Samiska rådet i Svenska kyrkan och en detaljerad redovisning har lämnats på de insatser som kyrkan genomför för att främja urfolksfrågor.

I Kyrkolivsutskottets betänkande från förra året ryms en bakgrundsbeskrivning till stöd för behandlingen av motionen. Där finns en beskrivning av ILO-konvention nr 169 och över utredningsarbetet som gjorts, Förenta Nationernas urfolksdeklaration, internationell kritik från FN och Europarådet samt en beskrivning av Svenska kyrkans påverkansarbete vid den tidpunkten.

Vad har hänt det senaste året?

Sverige har under det senaste året åter varit föremål för granskning i FN. I januari 2015 ägde förhör rum i Genève, inom ramen för Universal Periodic Review, där efterlevnaden av de samiska rättigheterna granskas. Inför förhöret valde Svenska kyrkan att utarbeta en rapport till FN där frågan om bristande ansvarstagande för urfolksrättigheter lyftes. I den rapporten konstaterar Svenska kyrkan att regeringens urfolksarbete de senaste åren präglats av bristande ansvarstagande och passivitet trots att man står bakom principerna i FN:s urfolksdeklaration.

Ärkebiskopen skrev dagen innan utfrågningen i Genève en artikel på Dagens Nyheters debattsida med rubriken *Samernas urfolksrättigheter måste tas på större allvar*, för att stärka uppmärksamheten för Svenska kyrkans rapport till FN. Ärkebiskopen lyfter i den fram fem områden där regeringen behöver säkerställa respekten för samernas mänskliga rättigheter. Det gäller ökad rätt till självbestämmande, förbättring av den rättsliga ställningen i Sverige, det nationella ansvarstagandet, barnens perspektiv samt ansvaret för Sveriges koloniala förflutna och dess konsekvenser. Artikeln avslutas med en uppmaning till den svenska regeringen att se det förestående förhöret som ett steg mot att ta urfolksrättigheter på större allvar, för samernas och för hela samhällets skull.

I april behandlades en motion från Vänsterpartiet i riksdagen som handlade om att svenska regeringen skulle ratificera ILO-konvention 169. Motionen innehöll flera andra förslag bland annat att ta fram en vitbok om statens övergrepp mot samer, öka det samiska självstyret samt förslag på en samlad samepolitik där man bland annat ska lyfta frågor som rör gruvbrytning och en jämställd rennärlingslag. Konstitutionsutskottet yrkade avslag på samtliga punkter och menade att det pågår arbete inom regeringskansliet och att man prioriterar arbetet med Nordisk samekonvention. Samtliga partier var eniga om att avslå motionen utom Vänsterpartiet som reserverade sig.

Den nationella nivån har gett hovrättsassessorn Marie Hagsgård i uppdrag att utreda vad bestämmelserna i ILO-konvention nr 169 skulle kunna innebära för Svenska kyrkan som markförvaltare. I uppdraget ingår att genomföra en utredning för att klarlägga innebörden i artiklarna som gäller rätt till samråd för ursprungsfolk i frågor som berör dem samt de artiklar som berör ursprungsfolkens rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av naturtillgångar inom deras traditionella marker. Utredningen ska klargöra vad en tillämpning av konventionens bestämmelser skulle kunna innebära för de renskötande samernas rätt att delta i användningen och förvaltningen av den mark Svenska kyrkan förvaltar när deras rätt

till renbete, jakt och fiske berörs. I utredningen ska det också redovisas vilka krav på samråd de konventioner som Sverige redan tillträtt ställer när samernas rätt till mark inom renskötselområdet berörs. Slutligen kommer utredningen att innehålla en redovisning av innebörden av de samråd som ska ske med samebyarna i skogsbruket och de hänsyn som ska tas till renbetet i skogsbruket enligt gällande skogsvårdslag. Uppdraget ska slutredovisas i början på hösten 2015.

Vitbok och erfarenheter lyfts fram

Sedan 2012 har ett arbete med en s.k. vitbok inom Svenska kyrkan pågått. En vitbok där historien om kyrkans roll i övergrepp mot den samiska befolkningen sammanställs. Den nationella nivån har även dokumenterat de erfarenheter som enskilda samer har av nomadskolan, vilka ska sammanställas i en antologi. Både vitboken och antologin om nomadskolan kommer att publiceras under slutet av år 2015. Syftet är att rannsaka det förflutna vetenskapligt och bl.a. bearbeta tvångskristnandet av samer på 1600-talet, bannlysning av jojken och försäljning och användning av mänskliga kvarlevor inom vetenskapen i slutet av 1800-talet samt lyfta fram kyrkans roll i segregeringen av samer genom nomadskolorna. Förhoppningen är att detta ska läka relationer, ge människor upprättelse och att det ska öka förståelsen för samiska erfarenheter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:21.

Ratificeringen av ILO-konvention nr 169 är en symbolfråga som skapar både oro och förhoppningar. Konventionen visar på en viljeinriktning och präglas av urfolkens rätt till samråd och delaktighet i beslut som kan komma att påverka dem. Utskottet anser att frågan om konventionen är komplicerad genom de olösta intressekonflikter som råder mellan samer och markägare. Samtidigt skulle en ratificering av konventionen bidra till regelverk och tydlighet i frågan. Med en ratificering måste staten även ta ansvar för markägarnas situation genom att lösa frågan om hur man skulle kunna ersätta dem när de drabbas ekonomiskt.

Sverige är redan idag bundet av internationell rätt som ställer krav på icke-diskriminering av urfolks rättigheter och hänsyn till urfolkens traditionella näringar. Detta innebär bland annat att samråd ska hållas så att samerna ges möjlighet att påverka de åtgärder som planeras och som berör dem och deras markanvändning. Det finns också regler i svensk lag, exempelvis i skogsbruket, om att markägare ska vidta särskilda åtgärder för att visa hänsyn för renskötselrätten och samråda med samebyarna för att på det sättet underlätta för renskötseln. Rennäringen är ett så kallat allmänt intresse och renskötselrätten är skyddad i grundlagen, men kan kollidera med äganderätten.

Bekymret är att svenska regler inte tillämpats så att de når upp till de krav som ställts i internationell rätt för skydd för urfolks rättigheter och kultur, varken när det gäller likabehandling av samernas bruksrätt eller när det gäller särskilda åtgärder till skydd för renskötseln.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen under flera år utträttat ett omfattande arbete i den riktning som motsvarar motionärernas önskan, och sedan förra årets kyrkomöte har ytterligare insatser genomförts. Likaså konstaterar utskottet att det i regeringens budgetproposition som lämnades dagen innan utskottsbehandlingen började, framgår att regeringen i enlighet med vad Sverige meddelat FN:s råd för

mänskliga rättigheter kommer att arbeta i riktning mot en ratifikation av konventionen, men att frågan ytterst avgörs av riksdagen. För att ytterligare påskynda processen om en ratificering anser utskottet att Svenska kyrkan ska fortsätta uppvakta regering och riksdag i denna fråga.

Under utskottets behandling av motionen delgavs ledamöterna en helt nyligen presenterad rapport från den utredning som beskrivs i bakgrundstexten, *Samernas rätt att bruka Svenska kyrkans mark – En studie av nationell och internationell rätt*, och som beställts av den nationella nivån i Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan är en stor markförvaltare och den hänsyn som ska visas enligt skogsvårdslagen tillämpas och Svenska kyrkan vidtar åtgärder i sitt skogsbruk för att främja samernas renskötsel och samråd hålls.

En tillämpning av ILO-konventionens bestämmelser skulle kunna innebära att Svenska kyrkan tillsammans med samebyarna och andra samiska organisationer utformar samråd i ILO-konventionens anda, vilket också görs på flera platser. Utskottet menar att detta skulle kunna bidra till ett klarläggande och därmed till en minskad oro för vad en svensk ratificering av ILO-konvention nr 169 skulle innebära. Utskottet menar också att Svenska kyrkan som rymmer både markägare och samer skulle kunna ta ett större ansvar i denna komplicerade fråga och medverka till att dialogen utvecklas och utformas så att förtroendet mellan människor ökar.

För att ytterligare påskynda processen med Sveriges ratificering av ILO-konvention nr 169 föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Johan Tyrberg och Fredrik Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för ett avslag av motion 2015:21.

Motionen om att uppvakta regering och riksdag till stöd för ratificering av ILO-konventionen 169 behandlades även under 2014 års kyrkomöte.

Frågan är extremt komplex att ta ställning till ur juridiska, ekonomiska och kulturella aspekter. Än mer komplext blir det för Svenska kyrkan som samfund att förhålla sig till frågan då vi har medlemmar som ofta hamnar i olika ställningstaganden i frågan.

ILO-konventionen har fått en polariserande och konfliktskapande dimension på lokalplanet. Svenska kyrkan bör i detta sammanhang verka för samverkan, samtal och försoning.

Svenska kyrkan har också att på ett särskilt sätt ett ansvar genom att vara en stor markförvaltare. Därför bör Svenska kyrkan gå före för att på alla sätt verka för samverkan i enlighet med ILO-konventionen.

Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström och Stig Eriksson

Särskild mening

Motionen om att uppvakta regering och riksdag till stöd för att ratificering av ILO-konventionen 169 behandlades även under 2014 års kyrkomöte.

Frågan är extremt komplex att ta ställning till ur juridiska, ekonomiska och kulturella aspekter. Än mer komplext blir det för Svenska kyrkan som samfund att förhålla sig till frågan då vi har medlemmar som ofta hamnar i olika ställningstaganden i frågan.

ILO-konventionen har fått en polariserande och konfliktskapande dimension på lokalplanet. Svenska kyrkan bör i detta sammanhang verka för samverkan, samtal och försoning.

Svenska kyrkan har också att på ett särskilt sätt ett ansvar genom att vara en stor markförvaltare. Därför bör Svenska kyrkan gå före för att på alla sätt verka för samverkan i enlighet med ILO-konventionen.

Ulla Littgren, Jerker Schmidt och Elisabeth Sandberg Kullenberg

---

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:6

Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:23. Motionärerna vill att kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt tillkänna ge att Svenska kyrkan stöder Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025. Utskottet anser i likhet med motionärerna att användningen av tobak är ett allvarligt hot mot folkhälsan. Att Svenska kyrkan stöder visionen Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 är ett sätt att driva på utvecklingen mot ett rökfritt samhälle. Utskottet betonar dock att det inte handlar om att skuldbelägga människor som röker utan stötta initiativ som underlättar för människor som själva vill sluta röka samtidigt som påverkansarbete sker om reglering och beskattning av tobaksvaror. Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:23.

Motionens förslag

Motion 2015:23 av Olle Burell och Wanja Lundby-Wedin, Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på lämpligt sätt tillkännage att Svenska kyrkan stöder Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

Bakgrund

I Sverige används tobak varje dag av ca en miljon människor och varje år börjar 16 000 nya att röka. Folkhälsoinstitutet (FHI) gör undersökningar för att ta reda på hur utvecklingen ser ut i Sverige när det kommer till tobaksfrågan. Den undersökning som FHI publicerade i slutet av 2011 visar på hur utvecklingen av ungas rökvanor ser ut idag. Där har det konstaterats att rökningen i Sverige ökar bland den yngre målgruppen. Den största ökningen har de sett bland unga tjejer. De siffror som kommit fram ur undersökningen är att det är 16 procent av tjejerna och 13 procent av killarna i årskurs nio som röker.

I Sverige dör 6 400 personer i förtid varje år till följd av rökning. Studier har även visat att rökning är orsaken till 25 procent av alla cancerfall. Av passiv rökning avlider ca 200 personer om året, det är fler än de som dör av trafikolyckor under samma period. Totalt sett kostar rökningen i Sverige samhället 30 miljarder kronor varje år.

Som det framgår i motionen antog Världshälsoorganisationen WHO 2003 världens första folkhälsokonvention, WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Den syftar till att minska den tobaksrelaterade sjukligheten och dödligheten, men också till att minska tobakens samhälls- och miljöpåverkan. Sverige anslöt sig till konventionen 2005. Strategier med tobakspolitiska planer kopplade till slutdatum kallas internationellt för Tobacco Endgame. Det finns idag en motsvarande viljeinriktning från Svenska regeringens sida men inga formella beslut.

I Sverige har nära 80 organisationer ställt sig bakom initiativet Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 med visionen att sätta ett slutdatum för rökning i Sverige och göra en plan för hur målet ska nås. I Sverige leds arbetet av Tobaksfakta som tillsammans med en styrgrupp med representanter för de medverkande organisationer. Det behöver inte innebära någon kostnad för att ställa sig bakom initiativet mer än kostnader för det arbete varje organisation själv väljer att göra själva eller tillsammans med andra.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:23.

Utskottet delar motionärernas åsikt om att användningen av tobak är ett allvarligt hot mot folkhälsan. Utskottet konstaterar att samhället har tagit stora steg i ansträngningen att minska rökningen men att det är en bit kvar till ett helt rökfritt samhälle. Att Svenska kyrkan ställer sig bakom en vision som Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025 är ett sätt att driva på en sådan utveckling. Utskottet betonar dock att det inte handlar om att skuldbelägga människor som röker utan stötta initiativ som underlättar för människor som själva vill sluta röka samtidigt som påverkansarbete sker om reglering och beskattning av tobaksvaror. Utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motionen.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Katarina Glas, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Vi reserverar oss mot utskottets beslut att bifalla motion 2015:23.

Att börja uttala Svenska kyrkans stöd för diverse, i och för sig lovvärda, ideella organisationer och kampanjer utan någon egentlig bäring på Svenska kyrkans grundläggande uppdrag, är en problematisk princip. Ett sådant förfarande riskerar att leda till att Svenska kyrkan kommer behöva uttala sitt stöd för en mängd organisationer och initiativ. Det innebär också en svårighet i hur det ska uppfattas när vi inte tagit ställning i någon fråga eller ställt oss bakom någon organisation?

Vi anser att det i denna fråga dessutom är det egna ansvaret och omdömet som ifrågasätts.

Det är vidare i motion och recit oklart om vad detta stöd innebär samt vilka eventuella kostnader som är förenade med detta beslut.

Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström och Stig Eriksson

Särskild mening

Att börja uttala Svenska kyrkans stöd för diverse, i och för sig lovvärda, ideella organisationer och kampanjer utan någon egentlig bäring på Svenska kyrkans grundläggande uppdrag, är en problematisk princip. Ett sådant förfarande riskerar att leda till att Svenska kyrkan kommer behöva uttala sitt stöd för en mängd organisationer och initiativ. Det innebär också en svårighet i hur det ska uppfattas när vi inte tagit ställning i någon fråga eller ställt oss bakom någon organisation?

Vi anser att det i denna fråga dessutom är det egna ansvaret och omdömet som ifrågasätts.

Det är vidare i motion och recit oklart om vad detta stöd innebär samt vilka eventuella kostnader som är förenade med detta beslut.

Vi anser därför att motion 2015:23 ska avslås.

Ulla Littgren, Jerker Schmidt och Elisabeth Sandberg Kullenberg

---

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:7

Konvertiter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:39. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:39 uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

I betänkandet behandlas också motion 2015:28 med förenklad motionsbehandling. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014 och föreslår därför att kyrkomötet avslår denna motion.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:28.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:39.
3. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:39 att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

Motionernas förslag

Motion 2015:28 av Julia Kronlid, Nationellt hjälpcentrum för konvertiter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta ett nationellt hjälpcentrum för att hjälpa dem som konverterat från annan religion till kristendomen och utsätts för förtryck och förföljelse.

Motion 2015: 39 av Helén Lindbäck, Dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera framtagandet av dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2015:28, Nationellt hjälpcentrum för konvertiter i Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2014:18, se sidan 3 avseende motion 2014:70. Kyrkomötet avslag motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2015:28 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Dopundervisning för konvertiter

Konversioner mellan kristna samfund och till kristendomen från andra religioner äger oftast rum i den lokala församlingen. I samband med konversion till Svenska kyrkan bedrivs alltid undervisning inför eventuellt dop i den lokala församlingen och här ligger även det pastoralansvaret för den nya medlemmen, som alltid blir medlem i en församling.

I det nationella nätverket *Framtiden bor hos oss* ingår medarbetare från församlingar i förortsmiljöer som präglas av kulturell och religiös mångfald. De har länge brottats med frågan om dopundervisning för konvertiter. Enligt talespersonen för nätverket finns ingen samsyn i nätverket på hur det praktiska pastoralarbetet bör gå till, men man vet att många församlingar utarbetar egna policyer för dopundervisning av konvertiter. Man uttrycker att språksvårigheterna oftast är det stora problemet, inte själva undervisningen som i många fall skulle kunna ske på liknande sätt som erbjuds övriga katekumener. Kunskap om både den religiösa och kulturella kontexten som katekumenen kommer ifrån är förstås värdefulla och ibland avgörande för undervisningen.

Kyrkomötets tidigare behandling

Kyrkomötet har behandlat frågan om konvertiter, mötet med andra religioner och religionsdialog ur olika infallsvinklar vid ett flertal tillfällen, senast förra året då frågan handlade om behandling av konvertiter (motion 2014:6, Eu 2014:3).

I Kyrkolivsutskottets betänkande från 2011 (KI 2011:7, Kristendom, islam och religionsdialog) finns en utförlig beskrivning av tillgängligt resursmaterial för ökad förståelse av islam. Sedan mitten av 1990-talet har Svenska kyrkan arbetat aktivt för kunskapsutveckling för Svenska kyrkans möte med islam. De nämnda materialen i betänkandet handlar i första hand om religionsdialog, inte konversion.

Kyrkolivsutskottet poängterade 2011 att den erfarenhet som finns bland människor verksamma i Svenska kyrkans internationella arbete kan spela en viktig roll i respekten och kunskapen om andra människors religion. Nätverket *Framtiden bor hos oss* bekräftar att de verksamma församlingsmedarbetare med erfarenhet från utlandstjänst i andra länder, kan vara en omistlig resurs i den dopundervisning som erbjuds konvertiter.

Material för dopundervisning av konvertiter

Det finns idag inget tillgängligt material som motsvarar motionärens önskan, mer än möjligen enklare arbetsmaterial som utarbetats på lokal nivå.

Tro tillsammans – samtalsbok – särskilt för muslimer som vill veta mer om kristen tro publicerades 1999 genom Svenska kyrkans islamprojekt i samarbete med Verbum förlag. Den motsvarar närmast motionärens efterlysning. I recensioner vid tidpunkten för utgivning betraktades materialet som ett värdefullt hjälpmedel i församlingens dopundervisning för konvertiter och materialet innehöll fördjupningsmaterial till ledaren samt en samtalsbok som vände sig till muslimer som vill veta mera om kristen tro. Samtalsboken beskrevs som tydlig och enkel med ett språk fritt från fackuttryck och andra svåra ord och dåvarande ärkebiskop skrev förordet. Det materialet är dock sedan länge utgått på Verbum förlag.

En talesperson för nätverket *Framtiden bor hos oss* menar att den samlade bedömningen i nätverkets styrgrupp är att det i första hand skulle behövas ett mer handfast metodiskt material till stöd i dopundervisningen. En pedagogisk handledning till den som ansvarar för dopundervisningen och ett material till den

som vill döpas på sitt eget språk. Det måste inte vara ett tryckt material utan kan med fördel vara ett webbmaterial som efterhand kan uppdateras och kompletteras. Nätverket menar att det också skulle kunna vara en resurs i framtagandet av ett sådant material.

KI 2015:7

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:28.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:39.
3. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2015:39 att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

Det är församlingarna som ansvarar för dopundervisning. Utskottet har tagit fasta på erfarenheter och kunskap som finns vad gäller dopundervisning av konvertiter och föreslår med anledning av motion 2015:39 att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

Det behövs i första hand pedagogisk och metodisk handledning till stöd för den som ansvarar för dopundervisningen. Material saknas många gånger om kristen tro på det egna språket för den som vill döpas. Därför föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ser över behovet och därefter utarbetar relevant material, gärna i samarbete med nätverket *Framtiden bor hos oss*. Innehållet i biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* bör beaktas i kyrkostyrelsens uppdrag och i förlängningen även tas tillvara i församlingarnas arbete.

Utskottet finner att inget nytt tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014 vad gäller innehållet i motion 2015:28 och därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslå motionen.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag anser att motion 2015:28 ska bifallas då argumentet för att avslå föregående motion var att det ligger utanför Svenska kyrkans kompetensområde att bistå med hjälp till människor som vill konvertera till annan religion, såsom islam. Nu har attsatsen ändrats så att det endast syftar på människor som vill konvertera till kristendomen. Då detta ligger inom Svenska kyrkans kompetens- och intresseområde så ska motionen bifallas.

Anders Ahl

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:8

Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrar språken

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:36, Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrar språken. Utskottet delar motionärernas mening att ett material om Svenska kyrkan och om Svenska kyrkans tro och teologi behöver finnas på invandrar språk. Däremot anser utskottet inte att det är tydligt exakt vilken sorts material som behöver finnas, på vilka språk och för vilka syften. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen men uppdrar samtidigt åt kyrkostyrelsen att utreda behoven.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:36, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:36, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:36 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandrar språk samt att utreda på vilka språk behoven är störst.

Motionens förslag

Motion 2015:36 av Aron Emilsson m.fl., Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrar språken

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta ta fram och förmedla introduktionsmaterial och vägledning om kristendom och Svenska kyrkan, på svenska och de större invandrar språken i missions- och samhällsorienterande syfte.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur detta material och arbete skulle kunna marknadsföras och förmedlas.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Till kyrkomötet 2008 inkom en motion om att skapa evangeliserande texter på invandrar språk främst för internet (betänkande KI 2008:10). Kyrkolivsutskottet konstaterade då att ett arbete redan pågick med att skriva informationstexter på engelska, finska, spanska, franska, tyska, samiska och teckenspråk. Utskottet konstaterade också att ”Ett evangeliserande material på andra språk än svenska, av det slag som motionären föreslår, ser utskottet inget behov av.”

I samma betänkande noteras att i sin evangelisation bör Svenska kyrkan ta hänsyn till riktlinjerna för samarbetet mellan kyrkorna i Europa, Charta Oecumenica.

Religionsdialog och evangelisation

Charta Oecumenica som hänvisas till i betänkande KI 2008:10 är utgiven av Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) och de katolska biskopskonferensernas motsvarighet, CCEE (se SKR:s skriftserie nr 1: www.skr.org/material/skriftserien). Svenska kyrkan har igenom den bl.a. bundit sig att respektera mångfalden, att erkänna människors och grupper religions- och samvetsfrihet, verka för att de individuellt och gemensamt får utöva sin religion eller livsåskådning inom ramen för gällande rättsregler.

Även Kyrkornas världsråd har tillsammans med Påvliga rådet för interreligiös dialog och Evangeliska världssalliansen gett ut rekommendationer för uppförande i samband med mission bland andra religioner och kyrkofamiljer (*Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld: Rekommendationer för uppförande*).

Skriften manar bland annat till att hävda människors religionsfrihet, att uppmuntra att erkänna och uppskatta det som är sant och gott i andras tro och praktik. Den manar också till respekt för att byte av religion som är ett avgörande steg och som måste ges tid för ordentlig eftertanke och förberedelse genom en process som tryggar den fulla personliga friheten.

Material på nationell nivå

På Svenska kyrkans webbplats finns material på nationella minoritetsspråk, teckenspråk, engelska, tyska och spanska. Materialet har olika fokus, på nationella minoritetsspråken och teckenspråk är det huvudsakligen medlemsvård. Det innebär t.ex. information om de kyrkliga handlingarna, begravningsväsendet, medlemskap och diakoni. På övriga språk är perspektivet utifrån, dvs. en presentation av vad Svenska kyrkan är och lär.

Kyrkokansliets folder *Rum för alla* innehåller en kort presentation av Svenska kyrkan och av vad den gör. Under 2015 har foldern översatts till engelska och arabiska. Som med nästan allt annat material som produceras på nationell nivå finns den att beställa kostnadsfritt för stift och församlingar med tanken att den ska delas ut lokalt i församlingarna.

I regel skickar den nationella nivån inte ut material direkt till medlemmarna. Istället erbjuds församlingarna att beställa materialet för att använda i sin direkta medlemskommunikation. Ett av de få undantagen som finns från detta är kommunikationen vid kyrkoval.

Material med särskild fokus på missionerande för invandrade människor finns inte på den nationella nivån.

Framtiden bor hos oss

År 2000 bildades nätverket *Framtiden bor hos oss*. Ett antal stadsförsamlingar i Svenska kyrkan ville stärka och utveckla ett gemensamt arbete med storstaden och dess mångreligiösa och mångkulturella kontext i fokus.

Inom nätverket har olika församlingar och stift tagit fram material för att dela med andra. Bland materialet finns en folder om Svenska kyrkan *En kyrka många ansikten* på arabiska och farsi, undervisningsmaterial *Språkträning och bibelsamtal*, med material på arabiska, engelska, persiska och svenska) samt gudstjänstagendor på arabiska.

Nätverket har till den nationella nivån påpekat ett behov av ett grundläggande informationsmaterial om Svenska kyrkan och om kristen tro. De har även identifierat ett behov av att gudstjänstmaterial översätts till ytterligare språk.

KI 2015:8

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:36, punkt 1 och 2.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:36 uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandarspråk samt att utreda på vilka språk behoven är störst.

Utskottet delar motionärernas mening att ett material om Svenska kyrkan och om Svenska kyrkans tro och teologi behöver finnas på invandarspråk. Det finns många människor i Sverige som har svårt att ta till sig information på svenska. Det antalet lär stiga med anledning av det ökade antal flyktingar från andra länder som kommer till Sverige.

Utskottet anser dock att det inte är tydligt exakt vilken sorts material som behöver finnas, på vilka språk och för vilka syften. Material om kristen tro finns potentiellt på andra språk än svenska i flera invandarkyrkor och detta bör tas hänsyn till i en utredning av behoven.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag anser att det är viktigt och nödvändigt att ha ett evangeliserande material, som det framförs i motionen, på andra språk än svenska. Missionerande/evangeliserande verksamheter är ett bärande element inom kristendomen. Därför anser jag att det är angeläget att föreslå bifall till motionen.

Anders Ahl

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:9

Kyrkan och idrotten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:38, Kyrkan och idrotten. Med anledning av att det redan pågår arbete på samtliga nivåer med idrottsrörelsen föreslår utskottet att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:38.

Motionens förslag

Motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl., Kyrkan och idrotten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla samarbete med Riksidrottsförbundet som samlande organisation för den svenska idrottsrörelsen.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

I kyrkomötet 2014, KI 2014:19, behandlades en liknande motion 2014:78 som innehöll förslag om att utveckla samarbetet med idrottsrörelsen. Kyrkolivsutskottet menade att det stöd som ges från nationell nivå för samarbete med idrottsrörelsen, främst vad gäller Svenska fotbollförbundet, är tillräckligt och föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet delade dock motionärens uppfattning om vikten av att samarbetet mellan kyrkan och idrottsrörelsen ska fortsätta att utvecklas, men att viljan och drivkraften lokalt är avgörande för hur samarbetet utvecklas, vilket också bekräftades av De Ungas Kyrkomöte samma år.

I det betänkandet beskrivs bland annat samarbetet med Svenska fotbollförbundet, idrottskonfirmation samt idrottsarbetet inom Svenska kyrkan i utlandet.

Aktuella utvecklingsarbeten

Riksidrottsförbundet är svensk idrotts samlande organisation med uppgift att stödja, företräda och leda rörelsen i gemensamma frågor såväl nationellt som internationellt. Det finns inga konkreta planer på nationell nivå att utveckla samarbetet med just Riksidrottsförbundet, däremot finns en inriktning i arbetet mot att allmänt bredda kontaktytorna för arbetet med barn och unga samt i det samlade konfirmandutvecklingsarbetet.

Projektet *Krafttag konfirmation* som tillkommit efter ett uppdrag från kyrkomötet KmSkr 2013:18 kommer att genomföras under 2016–2018. I detta arbete ingår en strävan att nå utanför de befintliga kontaktvägarna. I projektet ingår även verksamhets- och kommunikationsutveckling, bl.a. metodik för personliga möten som rekryteringsmetod vilket innebär uppsökande verksamhet gentemot bland annat idrottsföreningar och idrottsanläggningar. Detta sker i syfte att bygga relation över tid med barn och unga före, under och efter konfirmationstiden.

Planer finns också på utveckling av den årligen återkommande nationella mötesplatsen för kyrka och fotboll till att bli ett *Kyrka – idrottsforum*. Samlingen vänder sig till medarbetare i stift och församling, och planeras rymma frågor som handlar om både barn, unga och deras föräldrar. Fokus i den samlingen har hittills enbart varit barn. Samlingen innehåller erfarenhetsutbyte och teologisk och diakonal fördjupning för mötet med andra organisationer.

Det senaste året har samarbetet med studieförbundet SISU idrottsutbildarna, som i sin tur samarbetar med Riksidrottsförbundet, fördjupats. Detta har skett genom regionala samarbeten i Härnösand, Luleå och Västerås stift och genom samtal på nationell nivå. SISU idrottsutbildarna producerar material för aktiva inom idrottsrörelsen, föräldrar samt för ledare. I Härnösands stift finns ett långtgående samarbete med dem, bland annat har unga ledare från stiftet deltagit i deras ledarutbildning som förberedelse för insatser i fotbollsskolan.

Samarbetet med Svenska fotbollförbundet fortsätter. I fotbollsskolan är det naturligt att fotbollsföreningarna står för fotbollsmetodiken, SISU bidrar med samlingsövningar, föredrag om exempelvis kost, alkohol och tobak och Svenska kyrkan håller i lektionspass där barnen får prata om värdegrund och rättvisa.

Svenska kyrkan i Norrköping är ett exempel på pastorat som håller på att utveckla och fördjupa samarbeten med flera olika idrottsföreningar. Man relaterar till IFK Norrköping, IK Sleipner, hockeylaget Vita Hästen och basketklubben Dolphins. Våren 2015 genomfördes en gemensam utbildningsdag där.

De medarbetare som aktivt arbetar med kyrka och idrott menar att ett nationellt samarbete mellan Svenska kyrkan och idrottsrörelsen underlättar för stift och församlingar. De betonar också värdet av att stiftet främjar lokal samverkan, inte minst utbildning för samarbete, så att Svenska kyrkans medarbetare inspireras och får stöd i arbetet på andra arenor än de egna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:38.

Utskottet delar motionärernas syn att det är ett gemensamt intresse att möta barn och unga i deras intressen och värna deras uppväxt. Det goda samarbete som finns mellan Fotbollförbundet och Svenska kyrkan har fått genomslag på samtliga nivåer i respektive organisation, vilket utskottet gläds åt och utskottet hoppas att detta samarbete får fortsätta att utvecklas. Det finns sedan länge också en väl utvecklad samverkan lokalt med andra idrottsorganisationer, inte minst inom konfirmandarbetet. Och detta bör också fortsätta att utvecklas. Svenska kyrkan som en del av det civila samhället utvecklar och fördjupar också relationer och samverkan med andra organisationer, inte minst på lokal nivå, där arbetet ofta drivs av entusiaster.

Det finns ett starkt intresse från många organisationer av att samarbeta med Svenska kyrkan och nationell nivå skulle kunna utveckla samverkan med flera tänkbara organisationer. Utskottet menar att det finns många möjligheter att utveckla

och fördjupa relationer lokalt, det som däremot kan vara ett bekymmer är att möta intresset med personresurser.

KI 2015:9

På nationell nivå pågår dessutom redan ett arbete med att stödja fortsatt utvecklingsarbete med idrottsrörelsen, t.ex. *kyrka – idrottsforum*. Med anledning av att det redan pågår arbete på samtliga nivåer och att det är en resursfråga föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:38.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Johan Tyrberg och Fredrik Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut att föreslå kyrkomötet att avslå motion 2015:38, Kyrkan och idrotten.

Eftersom det idag på nationell nivå inte finns några konkreta planer på att utveckla samarbete med Riksidrottsförbundet, bör detta ges i uppdrag till kyrkostyrelsen. Mot bakgrund av det som anförs i motionen menar vi att motionen ska bifallas.

Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén och Ronny Hansson

---

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:10

Kyrkogårdar som mötesplatser

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2015:41. Utskottet anser att intentionerna i motionen är tillgodosedda och att det finns svårigheter att förena den trosneutrala begravningsverksamheten med ambitionen att nå besökare med t.ex. information om Svenska kyrkans verksamhet på kyrkogårdar. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:41.

Motionens förslag

Motion 2015:41 av Elsa Christersson m.fl., Kyrkogårdar som mötesplatser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram underlag och avsätta medel så att intresserade församlingar kan erbjudas möjlighet att utveckla kyrkogårdarnas funktion som mötesplatser mellan församlingsmedlemmarna och mellan anställda och medlemmar genom att kyrkogårdsarbetarna erbjuds utbildning och får avsatt tid för sin roll som kommunikatörer och att övrig personal i sin dagliga verksamhet får möjlighet att naturligt besöka kyrkogårdar och aktivt ta kontakt med besökarna där.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

En snarlik motion 2014:20 som behandlades i kyrkomötet förra året avslogs (KI 2014:2). Kyrkolivsutskottet menade att det finns svårigheter att förena den trosneutrala begravningsverksamheten med ambitionen att medarbetare aktivt ska möta människor på kyrkogården med mål att nå fler medlemmar med t.ex. information om Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet menade också att det inte heller är självklart att människor önskar kontakt med andra människor på kyrkogården, varför frågan inte är okomplicerad. Vidare aktualiserade utskottet det uppdrag kyrkomötet gav till kyrkostyrelsen 2013 med anledning av motion 2013:86, punkt 4 (KmSkr 2013:14), som innebär att kyrkostyrelsen ska ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling om begravning och mötet med människor i sorg. Utskottet menade att intentionen i 2014 års motion borde kunna beaktas i det arbetet.

I den förstudie som föranleddes av uppdraget 2013, och som inom kort kommer att presenteras i sin helhet, finns förslag till nationella insatser för att stärka mötet

med människor i sorg. Enligt uppgift finns förslag om att den nationella nivån ska inbjuda till mötesplatser om sorg och begravning under 2016, dels utifrån den nutidsanalys som identifierar trender inom sorgbearbetning och avskedsцерemonier och dels utifrån hur kyrkan möter dessa trender och utmaningar i församlingarna. Syftet ska vara att inspirera stiftet till utbildningsinsatser omkring sorg och begravning, där begravningsverksamhetens medarbetare inkluderas. I förstudien kommer det även att finnas förslag om att Svenska kyrkans digitala kommunikation om sorg och begravning, inte minst vad gäller budskap och tonalitet, ska utvecklas.

I Stockholms stift har man gått före genom en egen undersökning, *Begravnings-traditioner i förändring*, som beräknas vara färdig i höst. Den rymmer områden som sekularisering, individualisering och den mångkultur som präglar samhället. Undersökningen betonar vikten av samarbete i arbetslaget. Stiftet publicerade också en utredning i maj 2015, *Allas vår sorg och Stockholms stift*, som omfattar en inventering av sorgestöd i stiftet.

Aktuellt arbete

Kyrkostyrelsen har de senaste två åren genomfört de s.k. *kyrkbussarna*, en samlad undersökning med frågor till allmänheten, där de svarande också kategoriseras utifrån om de är medlemmar eller ej. Resultaten av dessa undersökningar ger en bild av hur ofta människor besöker våra kyrkogårdar. Något som däremot inte framgår av just denna undersökning, men som har förändrats de senaste åren är Allhelgonahelgens ökade betydelse i människor liv. Den helgen har för många blivit en helg för eftertanke och ljusständning och där kyrkogårdar spelar en roll som samlingsplatser.

Det nationella projektet *Pedagogik i kyrkomiljöer* som vänder sig till de medarbetare i Svenska kyrkan som på olika sätt arbetar med att möta människor i kyrkorum eller i andra kyrkliga miljöer, där begravningsplatser ingår, fortsätter. En ny konferens kommer att genomföras, ett nätverk är under uppbyggnad och utbildningsinsatser planeras för att stärka församlingarnas arbete.

Under hösten 2015 påbörjas en forskningsförstudie, *Framtidens död* som ska behandla synen på döden och om hur den är under förändring i vårt samhälle. Syftet med studien är att identifiera nya trender i denna utveckling. Tanken är att kyrkostyrelsen med hjälp av denna studie ska kunna fortsätta reflektionen kring vad de förändrade synsätten kan innebära för Svenska kyrkans verksamhet vad gäller sorg, krishantering och begravning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:41.

En snarlik motion behandlades förra året och föreslår att denna liksom den tidigare motionen avslås. Motionären lyfter en angelägen fråga om kyrkogårdarnas betydelse men intentionerna i motionen bör kunna beaktas i det arbete som initierades av kyrkomötet 2013 vad gäller begravning och mötet med människor i sorg. Utskottet menar liksom förra året att det inte heller är självklart att människor önskar kontakt med andra människor på kyrkogården, varför frågan inte är okomplicerad. Det finns också svårigheter att förena den trosneutrala begravningsverksamheten med ambitionen att medarbetare aktivt ska möta människor på kyrkogården med målet att nå fler medlemmar med t.ex. information om Svenska kyrkans verksamhet.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder utbildning i frågor om kyrkogårdarnas kvalitetsutveckling och utformning där frågor om etik och bemötande

ryms. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund har ett stort kursutbud med liknande innehåll. Även stiftens inbjuder vaktmästare och personal på kyrkogårdarna till fortbildning.

KI 2015:10

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:11

Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner. I motion 2015:43 föreslår motionärerna att det ska införas ett krav på minst 15 högskolepoäng i kyrkohistoria för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Eftersom utbildningsplanen för blivande präster bara har använts under ett läsår anser utskottet att det är för tidigt att föreslå ändringar i den. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås. Med anledning av motion 2015:43 föreslår utskottet att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att bevaka antagningskraven för prästutbildningen så att de inte leder till en utarmning av prästkandidaters kunskap i kyrkohistoria.

I motion 2015:72 föreslår motionären att de kyrkliga utbildningarna ska ses över med inriktningen att se landsbygdsförsamlingar som en tillgång. Utskottet anser att landsbygdsperspektivet redan finns med i utbildningarna för att ge studenterna en tillräcklig grund och föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:43.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:72.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:43 uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Motionernas förslag

Motion 2015:43 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson, Kyrkohistoria för blivande präster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa ett obligatoriskt krav på minst 15 högskolepoäng i kyrkohistoria för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

Motion 2015:72 av Inga Alm, Kyrkliga utbildningar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över dagens kyrkliga utbildningar med inriktningen att se landsbygdsförsamlingar som en tillgång.

Bakgrund

Svenska kyrkans utbildningsinstitut utbildar församlingspedagoger, kyrkomusiker, diakoner och präster. Efter den fackutbildning vid högskola eller universitet som ger behörighet (samt antagningsbesked från ett stift för präster och diakoner) kan studenten börja den ettåriga pastoralteologiska utbildningen på utbildningsinstitutet. Den utbildningen är delvis gemensam för de fyra yrkeskategorierna och är på två terminer på heltid för präster, diakoner och församlingspedagoger och en termin för kyrkomusiker. Utbildningsinstitutet började sin verksamhet i nuvarande form i september 2014.

Fortbildning sker i regel i respektive stift. Behörighetsutbildning för kyrkoherdar är en utbildning som gränsar till fortbildningsområdet men som ges på utbildningsinstitutet.

Kyrkohistoria

Ämnet kyrkohistoria undervisas inte på Svenska kyrkans utbildningsinstitut utan tillhör de ämnen som blivande präster kan förvärva i samband med sin magisterexamen vid någon av högskolorna.

För att bli antagen till pastoralteologiskt slutår för blivande präster ska kandidaten ha en magisterexamen i teologi/religionsvetenskap på 240 högskolepoäng (hp) samt 15 hp av ytterligare teologiska akademiska poäng. Av dessa 255 hp är 135 uppbundna i vissa ämnen som alltså måste finnas med:

- Religionsvetenskap, bas-/grundkurs 30 hp
- Religionsvetenskap/teologi med bibelvetenskaplig inriktning 60 hp
- Religionsvetenskap/teologi med systematisk inriktning 30 hp
- Svenska kyrkans tro och liv 15 hp

De två ämnen inom teologi/religionsvetenskap som det inte finns några krav på enligt utbildningsplanen är religionshistoria och beteendevetenskap samt kyrko- och missionsstudier. I examen får ingå sammanlagt högst 30 hp av annat ämne än teologi/religionsvetenskap.

Kriterierna fastställdes av kyrkostyrelsen den 17 november 2013 efter beslut i Nämnden för utbildning forskning och kultur och biskopsmötet. En prioritering av ämnen gjordes för att lämna ett utrymme för kandidaternas valfrihet. Ett krav på 15 hp i kyrkohistoria skulle innebära att en svår begränsning i studenternas valfrihet. Till exempel skulle det innebära att man antingen måste välja bort religionshistoria och beteendevetenskap som huvudämne i sin magisterexamen, eller avstå från att läsa 30 hp av annat ämne än teologi/religionsvetenskap. Detta på grund av den teologiska utbildningens utformning.

Det är formellt möjligt att utbilda sig till präst utan att ha läst ämnet kyrkohistoria. Någon statistik på vilka ämnen som ingår i studenternas magisterexamen har inte tagits fram men rektorn på Svenska kyrkans utbildningsinstitut bedömer att det är ytterst sällsynt att de inte har läst kyrkohistoria, om det förekommer alls.

Landsbygdsförsamlingar

Det finns flera lokala faktorer och sammanhang som påverkar hur kyrkan framträder i Sverige, t.ex. om man finns i glesbygd eller storstad. Varje sammanhang har särskilda förutsättningar och utmaningar som gör att arbetssättet i dem kan skilja sig mellan olika församlingar och sammanhang.

Någon specifik kurs för att rusta Svenska kyrkans medarbetare för vissa typer av församlingssammanhang, t.ex. landbygd finns inte på Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Däremot behandlas sådana frågor i olika kurser. Bl.a. har man undervisat utifrån ett material från kyrkostyrelsens forskningsprojekt *Spåren i snön: Att vara kyrka i norrländska glesbygder* (publicerad 2015). I publikationen analyseras bl.a. teman som relationer mellan bygd och kyrka och förhållandet mellan centrum och periferi.

Utskottets överväganden

Kyrkohistoria för blivande präster

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:43.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:43 uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Utskottet delar motionärens åsikt att det är viktigt att präster har utbildning i kyrkohistoria. Det faktum att det är möjligt för en präst idag att inte ha utbildning i kyrkohistoria anser utskottet inte är önskvärt.

Under utskottets överläggningar framkom att biskoparnas roll blir viktig i detta sammanhang eftersom de har möjlighet att ställa vissa krav på sitt stifts kandidaters utbildning, t.ex. kräva studier i kyrkohistoria.

Motionären föreslår att minst 15 hp i kyrkohistoria blir obligatoriskt för antagning till Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Utskottet anser att det finns andra överväganden och prioriteringar som hänger ihop med frågan och att det därför inte går att lyfta ut en enskild del i antagningskraven.

Utskottet konstaterar dock att det är fullt möjligt för Svenska kyrkan att i framtiden binda 15 hp för kyrkohistoria men att detta då innebär att valfriheten för studenterna att läsa andra ämnen begränsas.

Utskottet noterar också att nuvarande utbildningsplan bara har tillämpats under ett läsår och att mer tid måste ges för att kunna avgöra vilka verkningar den har. Därför föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen. Samtidigt vill utskottet med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att bevaka att behörighetskraven inte leder till en utarmning av prästkandidaters kunskap i kyrkohistoria.

Kyrkliga utbildningar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:72.

Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkans utbildningsinstitut regelbundet reflekterar kring vad Svenska kyrkans medarbetare bör ha för kunskap när de kommer ut till tjänst och förutsätter att det görs regelbundet. Utskottet delar motionärens uppfattning att landbygdsförsamlingar har en särskild kontext och att medarbetare som finns i den bör vara rustade för att verka i den.

Utskottet konstaterar att det redan finns inslag av landsbygdsperspektiv i utbildningarna. Eftersom utbildningsplanen för blivande präster bara har använts under ett läsår anser utskottet att är det för tidigt att föreslå ändringar i den.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutsstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:12

Nya vägar att vara kyrka

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:55. Motionären vill uppdra åt kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla ”Nya vägar att vara kyrka” samt tillsätta två heltidstjänster och medel för verksamheten. Utskottet konstaterar att motionären lyfter en viktig fråga och att Svenska kyrkan har mycket att lära av den anglikanska kyrkans arbete med dessa frågor och föreslår kyrkomötet att bifalla motionens första punkt.

Utskottet anser dock inte att det är kyrkomötets sak att besluta om hur många tjänster som behövs för att främja detta utvecklingsarbete utan menar att det är kyrkostyrelsen som avgör detta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionens första punkt, avslå punkt två och tre samt med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att avsätta resurser för detta arbete.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:55, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:55, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:55, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:55 uppdra åt kyrkostyrelsen att avsätta resurser för ”Nya vägar att vara kyrka”.

Motionens förslag

Motion 2015:55 av Leif Norlander, Nya vägar att vara kyrka

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla ”Nya vägar att vara kyrka”.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hänvisa erforderliga medel härför motsvarande två heltidstjänster.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att medel för verksamheten avsätts.

Bakgrund

Medlemsutvecklingen i Svenska kyrkan

I kyrkostatistiken som tas fram av nationell nivå kan vi se att sedan år 2000 då kyrkan fick ändrade relationer med staten har antalet medlemmar minskat från 7 360 825 medlemmar till 6 292 264 medlemmar år 2014. I medlemmar i procent av befolkningen är det från 82,9 procent år 2000 till 64,6 procent år 2014. Detta är

ingenting som startade vid millennieskiftet utan Svenska kyrkan har successivt blivit mindre sedan 1950-talet med några promille eller någon procent per år.

I de prognoser som tagits fram som underlag till arbetet med kyrkostyrelsens verksamhets och ekonomi skrivelse till årets kyrkomöte (KsSkr 2015:1) kommer Svenska kyrkan om ingenting förändras ha 4 889 649 medlemmar år 2030, det vill säga att 45 procent av Svenska folket är medlemmar i Svenska kyrkan.

De huvudsakliga förklaringarna till denna utveckling enligt kommentarerna till kyrkostatistiken är att äldre medlemmar dör utan att det tillkommer lika många nya medlemmar genom dopet. Sedan 1986 föds ingen till medlemskap i Svenska kyrkan, utan föräldrar väljer detta åt sina barn. Den andra orsaken är att invandring ökar folkmängden och bidrar till ett mångreligiöst Sverige och att den procentuella andel av folkmängden som är medlemmar i Svenska kyrkan därmed sjunker.

Samma negativa utveckling ser vi även i statistiken för antal dop, konfirmationer, vigslar och gudstjänstbesök.

Det finns regionala och lokala undantag från denna utveckling. I boken *Församlingar mot strömmen*, utgiven av Svenska kyrkan beskrivs befolkningsomflyttningar inom Sverige och kyrksamheten som faktorer för de regionala och lokala skillnaderna. De församlingar som har ökat antalet medlemmar återfinns i ett tiotal storstadsnära kommuner där befolkningen i sin helhet ökade mycket kraftigt under samma tidsperiod. Kyrklig tradition kan vara orsaken till att det är färre gudstjänstbesökare i Mälardalen och Bergslagen än i delar av Götaland, särskilt delar av Växjö, Skara och Göteborgs stift.

Svenska kyrkan är inte ensam i denna utveckling utan antalet medlemmar minskar även i t.ex. frikyrkorna, de politiska partierna och andra traditionella folkreligöser. Liknande utveckling delar vi med folkkyrkor i andra länder.

Det är samtidigt viktigt att notera att det parallellt med minskningen av antalet medlemmar och färre gudstjänstbesökare sker en ökning av förtroendet för Svenska kyrkan. I den undersökning som Medieakademin gör tillsammans med Sifo varje år visar den senaste undersökningen att förtroendet för Svenska kyrkan har ökat från 32 procent 2010 till 42 procent 2015. Svenska kyrkan är den samhällsinstitution som ökar mest i förtroende.

Det är också av vikt att notera att vi i Svenska kyrkan möter många människor under ett år på olika sätt. I en undersökning från Investigo 2012 uppger 82 procent att de mött Svenska kyrkan under året och majoriteten, 63 procent har ett positivt intryck av mötet. Många möten sker i samband med besök i samband med dop, konfirmation och vigsel men även kyrkogården är en viktig mötesplats.

Förnyat arbete i församlingarna

Motionen nämner arbetet som den anglikanska kyrkan har som officiellt verktyg för att möta sekularisering och som redogörs för i rapporten *Mission shaped church*. Det är ett material och metod som inspirerar till att förnya bilden av att vara kyrka och förståelsen av uppdraget att verka i en ny tid utifrån nya förutsättningar. I rapporten framkommer att ingen lösning passar alla utan att det är den lokala kontexten som behöver vara vägledande. En nyckelfråga är inte längre endast att fråga *var* utan *hur*. Istället för att fokusera *var* människor befinner sig i förhållande till en territoriell indelning kan man inrikta sig på *hur* man kan nå människor i en ny kontext bortom geografi och lokal närvaro.

Även i Sverige pågår arbete med dessa frågor. Flera stift har besökt eller haft besök från anglikanska kyrkan för att lära och inspireras av deras arbete. Oftast sker arbetet i Sverige under namnet ”Nya vägar att vara kyrka”. I motionen nämns några

exempel där det lokalt har bedrivits ett arbete som inneburit fler gudstjänstbesökare eller ökat antal döpta. Andra lokala exempel finns med i ovan nämnda bok *Församlingar mot strömmen* och i Verbums bok *Kyrkan vänder trenden* där 14 lokala exempel, över hela landet, lyfts fram på församlingar som lyckats vända trenden.

KI 2015:12

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:55, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:55, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:55, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:55 uppdra åt kyrkostyrelsen att tillsätta resurser för ”Nya vägar att vara kyrka”.

Utskottet konstaterar att motionären lyfter en viktig fråga för oss i Sverige och att Svenska kyrkan har mycket att lära av den anglikanska kyrkans arbete med att utveckla nya vägar och former att vara kyrka. Att i likhet med missionsbefallningen gå ut och inspirera till att människor talar om tro och kommer till tro är en central uppgift för Svenska kyrkan som alltid behöver finna nya former och metoder. Utskottet ser att det kan finnas svårigheter med att fullt ut kopiera ett arbetssätt från en annan kyrka med hänsyn till vår kontext och vår kyrkas struktur. Istället menar utskottet att vi ska låta oss inspireras och finna våra egna former. Utskottet anser dock inte att det är kyrkomötets sak att besluta om hur många tjänster som behövs för att främja detta utvecklingsarbete utan menar att det är kyrkostyrelsen som avgör detta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att bifalla motionens första punkt, avslå punkt två och tre samt med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att avsätta resurser för detta arbete.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:13

Solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:61. Utskottet menar att det är i första hand stat, kommuner och försäkringsbolag som bär ansvaret för ekonomiskt stöd eller ersättning när människor drabbas av bilbränder eller något liknande. Det är inte heller den nationella nivåns uppdrag att förmedla ekonomiskt stöd till enskilda personer. Svenska kyrkan kan däremot spela en viktig roll tillsammans med andra organisationer för att minska de spänningar som ligger till grund för bilbränder och andra uttryck av missnöje och vanmakt i vårt samhälle. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:61.

Motionens förslag

Motion 2015:61 av Axel W Karlsson, Inrätta en solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att en fond inrättas, gärna i samarbete med andra, t.ex. muslimska huvudmän, för att ge solidariskt ekonomiskt stöd till enskilda som fått egendom förstörd i samband med upplöpp.

Bakgrund

Bilbränder, särskilt i förorterna, är en ganska ny företeelse i det svenska samhället, vilket utmanar regering, kommuner, socialtjänst och den civila sektorn, det är även en utmaning för Svenska kyrkan. Det krävs samverkan för att agera på bästa sätt, inte minst i förebyggande syfte.

En del församlingar har fonder eller andra möjligheter att bidra med ekonomiskt stöd till enskilda, även om det oftast är andra former av stöd som präglar församlingarnas diakonala arbete. Enligt uppgifter från flera diakonala medarbetare som arbetar i storstadsområden och i stift, finns ingen kännedom om att någon hittills sökt pengar i Svenska kyrkan för förstörd egendom vid kravaller eller bilbränder. Man menar att om förfrågan om ekonomiskt stöd vid t.ex. bilbränder skulle bli aktuell, bör detta inte särskiljas från andra behov eller andra ekonomiska svårigheter människor har, utan tillsammans ingå i den individuella bedömning som alltid görs vid ansökan om ekonomiskt stöd.

Riksnormen och försäkringar

Det är den av regeringen fastställda riksnormen som avgör nivån på försörjningsstöd, ekonomiskt bistånd till den enskilde och som beslutas av respektive kommun. Att äga en egen bil ingår inte i riksnormen, om det inte med anledning av funktionsnedsättning finns skäl för stöd till ett handikappanpassat fordon. Stadsmissionens rådgivningsbyrå i Göteborg som exempel, arbetar också utifrån denna riksnorm vid bedömning av ekonomiskt stöd till enskilda.

Diakonimedarbetares erfarenhet är att det ofta saknas försäkringar, sjuk- och livförsäkring samt hem och egendomsförsäkring bland människor de möter i sitt uppdrag. Det finns därför ett ständigt behov av förstärkt samhällsinformation, inte minst i utanförskapsområden och på flera språk.

Försäkringsskydd för barn och unga ingår i riksnormen för försörjningsstöd och som en konsekvens av riksnormen, inte bilförsäkring. Alla motordrivna fordon som används i trafik ska vara trafikförsäkrade enligt trafikskadelagen. För ersättning vid skadegörelse krävs en tecknad bilförsäkring utöver den obligatoriska trafikförsäkringen. Om man inte har någon försäkring finns det i vissa fall möjlighet till statlig brottskadeersättning från Brottsoffermyndigheten. Det är dock svårt att få brottskadeersättning för sakskador eller för så kallade förmögenhetsskador, vilket bil räknas som.

På Svenska kyrkans webbsida finns information om hur man söker stöd från de diakonala fonder och stiftelser som administreras på nationell nivå i Svenska kyrkan. Bidragen riktar sig till bland annat studenter, funktionsnedsatta, barn, äldre och sjuka. Anslag eller bidrag kan ansökas av organisationer, föreningar och privatpersoner som uppfyller stiftelsernas ändamålskrav. Det finns ingen fond som berör ämnet som motionären lyfter, eftersom de flesta fonder är äldre till sin karaktär. De är i sin utformning svåra att styra över till nya företeelser i samhället, vilket inte hindrar att en ny inriktning skulle kunna uppmuntras när gamla stiftelser ska permuteras.

På webbsidan finns också en hänvisning till att församlingarna och stiftet i viss mån har möjlighet att ge ekonomiskt stöd. Att en del församlingar och stift kan ge tillfällig ekonomisk hjälp till privatpersoner genom sina fonder, stiftelser och kollekter. Men som framgår av webbsidan ger församlingarna framför allt stöd och råd, enskilda samtal samt hjälp till att förmedla andra kontakter för att lösa problemen.

Förebyggande arbete

Många församlingar arbetar med integrationsfrämjande verksamheter. I Göteborg har Angered, Bergsjön och Lundby församlingar samverkat genom projektet Ny i Sverige. Projektet har bedrivit öppen verksamhet för nya svenskar, erbjudit samhällsinformation, språkträning och inte minst skapat mötesplatser öppna för alla oavsett bakgrund och religion.

Nätverket Integrationsdialogen i Göteborg består av olika aktörer med engagemang och uppdrag i integrations- och flyktingfrågor t.ex. föreningar, enskilda, stadsledningskontoret, polisen och Migrationsverket. I nätverket som också initierades av Svenska kyrkan ingår flera församlingar i Göteborg. Syftet är att föreningar som arbetar för integration och som bekämpar främlingsfientlighet och segregation bättre ska kunna samverka med varandra och offentliga myndigheter.

I Lunds stift finns ett engagemang i frågor om social sammanhållning. Stiftet har tagit initiativ till projektet Social cohesion för att studera integration och främlingsfientlighet och de utmaningar detta innebär för många europeiska storstäder. Social cohesion vill bidra till ett samhälle där människor kan leva och utvecklas i frihet och trygghet och där hatbrotten minskar. Stiftet har också tagit initiativ till att bilda

stiftelsen Initiativ för social sammanhållning i Skåne. Förutom Svenska kyrkan ingår en rad trossamfund, Sydsvenska Industri- och handelskammaren, Lunds universitet, Malmö högskola, Malmö stad och Region Skåne. Stiftelsens uppgift är att verka för en bättre social sammanhållning med större social och kulturell öppenhet i Malmö och Skåne. Detta sker genom att öka kunskapen om olika religioner och livsåskådningar samt genom att bidra till fördjupat samarbete mellan föreningar, organisationer, kommuner och myndigheter.

Andra exempel på förebyggande arbete finns i Stockholms stift som under flera år engagerat sig och genomfört ett antal projekt och kampanjer för att motverka rasism, främlingsfientlighet och utanförskap.

Storstadsnätverket Framtiden bor hos oss består av 22 församlingar och distrikt som arbetar i mångkulturell och mångreligiös miljö, ofta i utanförskapsområden. Nätverket bidrar med reflektion om hur det nya samhället och den nya kyrkan tar form och vad kyrkans uppdrag är i denna kontext. Nätverket arrangerar konferenser, utbildningar och bedriver opinionsbildning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:61.

Utskottet ser att motionären har välvilliga syften med sin motion. Utskottet menar dock att det inte är den nationella nivåns uppdrag att förmedla ekonomiskt stöd till enskilda personer. Det är i första hand är stat, kommuner och försäkringsbolag som bär ansvaret för ekonomiskt stöd eller ersättning när människor drabbas av bilbränder eller något liknande. Utskottet menar samtidigt att de lokala insatserna har avgörande betydelse, inte minst de diakonala, efter den sortens händelser som lyfts fram i motionen.

Utskottet anser att Svenska kyrkan har en viktig uppgift tillsammans med andra organisationer, att samarbeta och verka för att minska de spänningar som ligger till grund för bilbränder och andra uttryck av missnöje och vanmakt i vårt samhälle.

Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motion 2015:61.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:14

Kyrkomötets facebookside

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2015:62 Kyrkomötets facebookside. Motionären vill uppdra åt kyrkostyrelsen att se över och reglera kyrkomötets grupp på Facebook. Utskottet anser att det är positivt att Svenska kyrkan använder sig av digitala kanaler och sociala medier och konstaterar vidare att Svenska kyrkan har en fastslagen strategi för digital kommunikation och riktlinjer för sociala medier. Detta vid sidan av Facebooks egna regler och den lagstiftning som finns gällande kränkningar gör att utskottet anser att kyrkomötet inte behöver ta fram ytterligare regler för detta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:62, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:62, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:62, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:62, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2015:62 av Axel W Karlsson, Kyrkomötets facebookside

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att kyrkomötets facebookside ska vara i överensstämmelse med lag om Svenska kyrkan, dvs. följa demokratiska principer, att moderationen följer en offentliggjord etik och att censur inte får förekomma.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att en tydlig etik för sidan utarbetas och presenteras i anslutning till sidan.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att personer som bryter mot denna etik tillrättavisas, varnas, avstängs på viss tid eller, endast i grova fall av oförbätterlighet, utesluts från sidan. Åtgärder ska vid varje tillfälle motiveras för den som drabbas.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den grupp som administrerar kyrkomötets facebookside varje år lämnar en rapport till kyrkomötet om hur sidan utvecklas, vilka ingripanden som gjorts, personer som avstängts eller uteslutits och av vilka skäl.

Bakgrund

Strategi för digital närvaro

I mars 2013 antog kyrkostyrelsen en strategi för digital kommunikation och närvaro. Strategin lyfter fram att Svenska kyrkans digitala kommunikation ska vara aktiv, transparent, lyhörd och se varje människa. Den fastslår även en vision om att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att vara kyrka även på digitala arenor.

Den digitala strategin betonar vikten av att vara kyrka på nätet och pekar på vikten av tillgänglighet. I strategin finns även övergripande vägval för externwebb, internwebb och sociala medier.

Kyrkokansliet och sociala medier

Utifrån denna strategi arbetar kyrkokansliet med sociala medier. För detta arbete finns en särskild redaktion med redaktörer vars uppgift är att följa, utveckla och arbeta med Svenska kyrkans närvaro i sociala medier. Kyrkokansliet har valt att arbeta i de kanaler som är störst i Sverige, vilket innebär att vi är representerade på Facebook med två officiella sidor (/svenskakyrkan samt /svenskakyrkaninternationellt), Twitter (@svenskakyrkan samt @svk_int), Instagram (@svenskakyrkan_delar samt @kulturarvet), Youtube (@svenskakyrkan) och Spotify (svenskakyrkan). Dessutom finns facebooksidan /antjejackelén samt Twitterkontot @biskopantje.

Kyrkokansliet arbetar också aktivt med utbildning och fortbildning gentemot stift, pastorat och församlingar för att stimulera Svenska kyrkans närvaro i sociala medier.

Skillnad mellan profil, sida och grupp på Facebook

Profil

- Ett privat konto på Facebook som där användaren kan publicera inlägg och dela foton.
- Sekretess: Vem som kan läsa inläggen bestäms av användaren som kan välja att dela det bland sina vänner eller att göra det offentligt.
- Målgrupp: Facebookvänner.

Sidor

- Tydlig avsändare: Med sidor kan verkliga organisationer, företag, kändisar och varumärken kommunicera med ett stort antal personer som gillar dem. Sidor får bara skapas och hanteras av officiella företrädare. På en facebooksida finns inga medlemmar, bara följare.
- Sekretess: Information och inlägg på sidor är offentliga och allmänt tillgängliga för alla på Facebook.
- Målgrupp: Alla kan gilla en sida om de vill bli länkade till den och få uppdateringar i sitt nyhetsflöde. Det finns ingen begränsning för hur många personer som kan gilla en sida.
- Kommunikation: Personer som är med och hanterar en sida kan dela inlägg från sidan. Sidinlägg kan visas i nyhetsflödet hos personer som gillar sidan. Sidägare kan också skapa anpassade applikationer för sin sida och kolla sidstatistik för att hålla reda på sidans tillväxt och aktiviteter.

- En intressegrupp: En facebookgrupp är en sammanslutning av människor med samma intressen. En sida kan vara publik (då kan vem som helst gå med), offentlig (då måste administratören godkänna ansökan) eller hemlig (då syns den inte publikt och man måste läggas till av administratören). Grupper tillhåller ett utrymme där facebookanvändare kan diskutera delade intressen. Vem som helst kan skapa grupper.
- Sekretess: Förutom en offentlig inställning finns det flera sekretessinställningar att välja på för grupper. I slutna och hemliga grupper visas inlägg bara för gruppmedlemmar.
- Målgrupp: Du kan anpassa gruppsekretessen och kräva att medlemmar ska godkännas eller läggas till av administratörer. Vissa funktioner begränsas när en grupp når en viss storlek. De mest användbara grupperna är oftast de du skapar med en mindre grupp personer som du känner.
- Kommunikation: I grupper får medlemmarna som standard meddelanden när en medlem skriver inlägg i gruppen. Gruppmedlemmar kan delta i chattar, ladda upp foton till delade album, samarbeta om gruppdokument och bjuda in medlemmar som är vänner till gruppevenemang.

Svenska kyrkan och grupper på Facebook

Det finns idag en mängd grupper på Facebook, som på olika sätt är knutna till Svenska kyrkan, exempelvis "KOM2012", "Instagram i Svenska kyrkan", "Kyrkor, kapell och heliga hus", "Svenska kyrkan och Internet", "Vi som firar vår dopdag", "Kyrkomusiker" med flera. Ingen av dessa grupper administreras av kyrkokansliet, utan har startats på gräsrotsnivå eller av en engagerad medarbetare i en lokal församling. Ingen av dessa grupper avkrävs någon redovisning.

De regler som styr en grupp på Facebook utgår alltid från Facebooks egna gemenskapsregler. Exempelvis är det inte tillåtet att på Facebook publicera innehåll som innehåller nakenhet, hat, våld eller våldsskildringar. Facebook kommer att ta bort sådant innehåll. Som olämpligt innehåll avses också innehåll som angriper någon baserat på ras, etnicitet, nationell härkomst, religiös åskådning, sexuell läggning, kön eller könsidentitet. Det är administratören för en grupp som har ansvar för att ta bort eventuella olämpliga kommentarer. Om Facebooks regler inte följs kan Facebook stänga ner sidan/gruppen.

Förutom Facebooks egna regler kan den som startat en grupp lägga till ytterligare regler. Det kan vara att det exempelvis inte är tillåtet att sprida reklam, att spamma, att prata om saker som faller utanför gruppens intresseområde eller att använda andra språk än svenska.

Flera grupper inom Svenska kyrkan har valt att formulera ytterligare gemenskapsregler. I exempelvis gruppen "Svenska kyrkan och Internet" är det inte tillåtet att länka till sidor som gör reklam för annat än det som relaterar till gruppens syfte.

Facebookgruppen 'Kyrkomötet'

Kyrkomötets facebookgrupp startades 2010. Syftet var att synliggöra, tillgängliggöra och pedagogisera genom att finnas på sociala medier. Ungefär samtidigt startade också kyrkomötets twitterkonto. De sociala webbmedierna underlättade därmed både informationsutbyte och social samvaro kring kyrkomötesrelaterade frågor. Tanken var tidigt att göra gruppen helt öppen, dvs. välkomna inte bara valda led-

möter utan i stort sett alla som vill och har ett engagemang och intresse i Svenska kyrkan och kyrkopolitik på nationell nivå. Så här lyder gruppbeskrivningen.

Det här är en öppen grupp för ledamöter, ersättare, kandidater, medarbetare/arrangörer, journalister, utställare, Svenska kyrkans medlemmar och övriga intresserade. Kort sagt: för alla.

Öppenheten är dock inte liktydig med att vem som helst när som helst kan gå in och göra inlägg i gruppen, utan man måste först knacka på dörren och aktivt fråga om att bli medlem i gruppen.

Gruppen har växt och har nu 686 medlemmar. Innehållsligt har den ofta fungerat som extra informationskanal med påminnelser, förklaringar och förtydliganden m.m. Sakfrågor har endast i mindre utsträckning debatterats där. Den har också haft en social funktion, med exempelvis utlagda bilder från inledningen. Några medlemmar i gruppen brukar också länka vidare till kyrkorelaterade bloggar och allmän inspirationsläsning.

Facebookgruppen för kyrkomötet administreras idag av flera personer. Gruppens administratörer har en bredd i företräderskapet i form av tjänsteman, ledamot och presidium.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:62.

Utskottet anser att det är bra att Svenska kyrkan använder sig av digitala kanaler och sociala medier i sin kommunikation och ser positivt på att sociala medier även används mellan ledamöter i kyrkomötet och andra intresserade kring kyrkomötets arbete och beslut. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan har en fastslagen strategi för digital kommunikation och riktlinjer för sociala medier. Detta vid sidan av de egna regler som t.ex. Facebook har och den lagstiftning som finns gällande kränkningar gör att utskottet anser att kyrkomötet inte behöver ta fram ytterligare regler för att reglera kyrkomötes facebooksgupp.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen i sin helhet.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Johan Tyrberg och Fredrik Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:15

Eget produktionsbolag

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:66 Eget produktionsbolag. Motionärerna vill ge kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna att inrätta ett eget produktionsbolag. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan redan genom sitt ägande i Berling media AB har tillgång till det som motionärerna efterfrågar och anser inte att Svenska kyrkan behöver starta något nytt bolag för detta. Utskottet föreslår därför att motionen ska anses besvarad.

Utskottet konstaterar vidare att i samband med 2013 års kyrkomöte behandlades en liknande motion som kyrkomötet då avslog med motiveringen att Svenska kyrkan har en naturlig samarbetspart i Berling media AB.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2015:66 är besvarad med vad utskottet anför.

Motionens förslag

Motion 2015:66 av Anna-Karin Westerlund m.fl., Eget produktionsbolag

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten att inrätta ett eget produktionsbolag.

Bakgrund

Svenska kyrkans medieutredning

Inledningsvis bör nämnas Svenska kyrkans medieutredning som resulterade i rapporten *Kommunicera mera – med flera!* (SKU 2000:7). Utredningens sammanfattning inleds enligt följande.

Utredningen har av skäl som framgår längre fram i denna rapport ansett att kyrkans kommunikation med medlemmarna och med samhället i stort i görligaste mån bör ske genom de allmänna medier som står till buds. Därför gäller utredningens viktigaste förslag frågorna hur Svenska kyrkans samverkan med de allmänna medierna skall förbättras samt hur kyrkans kommunikation med alla dem som tillhör henne skall möjliggöras.

Nya medievanor

Nya tider skapar nya arenor för andlighet och tro. Alla har inte möjlighet att komma till kyrkan utan söker andra vägar för att ta del av kyrkans budskap. En möjlighet har länge varit de tv-sända gudstjänster och andra, andliga program som tillhandahållits, främst av Sveriges television.

Sveriges television sänder sedan 1955 gudstjänster inspelade från olika församlingar inom Svenska kyrkan och övriga trossamfund. Dessa produktioner av gudstjänster är anpassade för sändning. I genomsnitt når varje gudstjänst cirka 100 000 tittare. De sända gudstjänsterna finns även tillgängliga på svtplay efter sändning och finns kvar i minst 30 dagar. I dagsläget finns inga planer hos Sveriges television att förändra utbudet av gudstjänster.

Utbudet av andligt inriktade program har dock minskat under de senaste åren. I Myndigheten för radio och Tv:s rapport om medieutveckling 2015 mäts svenska folkets medievanor. Rapporten visar att människors tv-vanor har förändrats i takt med den allt större tillgången av utbud och kanaler för all sorts information och underhållning. Kraven på tillgänglighet och flexibilitet ökar. Publiken vill kunna välja när och var de konsumerar rörliga bilder.

Användningen av linjär traditionell tv, radio och dagstidningar har minskat de senaste åren medan internetanvändningen har ökat. En genomsnittlig dag 2014 använder vi nästan dubbelt så lång tid till sociala medier som till traditionella medier på internet.

På samma gång har det blivit betydligt enklare och billigare för enskilda organisationer och personer att producera och sprida film och annan information. Med en vanlig smartmobil kan nästan vem som helst filma och internetpublicera en händelse inom loppet av några minuter. Enkelheten i tekniken skapar helt nya förutsättningar för Svenska kyrkan på alla nivåer att producera rörliga bilder och kostnaderna kan hållas på en rimlig nivå. På samma sätt ställs nya krav på Svenska kyrkans närvaro i digitala medier vad gäller format, plats och innehåll.

Tidigare kyrkomötesbehandling

Frågan om ett eget produktionsbolag har behandlats vid tre tidigare kyrkomöten.

Vid 2008 års kyrkomöte behandlades en motion 2008:44 med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkan kan starta och sända regelbundna webb-tv-gudstjänster. Kyrkolivsutskottet menade i sitt betänkande KI 2008:15 att området borde breddas till att omfatta webb-tv i hela sin bredd och föreslog därför ett uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkan kan starta och sända regelbunden webb-tv. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vid samma kyrkomöte behandlades även motion 2008:77 med förslag om en Svenska kyrkans medieutredning. Kyrkolivsutskottet berörde i sitt betänkande KI 2008:17 frågan om public service kontra egen TV-kanal.

Svenska kyrkan bör självklart ha plats i public service. Därför är det viktigt att Svenska kyrkan regelbundet för samtal med företrädare för public service, för att befästa närvaron där. Att exempelvis starta en egen kvalitativ tv-kanal kostar mycket stora summor, och utskottet menar att Svenska kyrkan inte bör ge sig in i kostsamma projekt av den typen. Däremot kan det vara intressant att se vad exempelvis webb-tv har att erbjuda.

Utskottet konstaterar också att vissa kanaler kommer och går, där närradion är ett exempel. Motionen avslogs med hänvisning till pågående arbete på den nationella nivån.

Vid 2009 års kyrkomöte behandlades en motion 2009:78 om att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer, alternativt policy, för att utveckla, stimulera och öka Svenska kyrkans närvaro online. I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2009:02 betonas vikten av att möjligheterna på internet skulle tas till vara och att arbetet skulle ske skyndsamt:

Utvecklingsmöjligheterna på nätet är många och stora. All utveckling ska inte ske på den nationella nivån, men samordningen bör ske där, så att innehållet på Svenska kyrkans webbplats växer och man på sikt kan hitta psalmer att lyssna på, se webb-tv-sända gudstjänster, göra anmälan om inträde i Svenska kyrkan eller ställa frågor on-line.

Utskottet vill att Svenska kyrkan ser de möjligheter som nätet erbjuder och är närvarande och aktiv på internet. Utskottet vill på detta område se en snabb handläggning av den nationella nivån så att inte utvecklingen på nätet hinner springa ifrån kyrkan.

I samband med 2013 års kyrkomöte behandlades motion 2013:73. I den föreslås att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten att starta ett eget produktionsbolag. I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2013:11 står följande:

Utskottet menar att det inte är aktuellt att starta ett eget Svenska kyrkans produktionsbolag för webbaserat material. Numera är det vanligare att man köper produktioner av specialiserade företag. Berling Media AB kan ses som ett sådant produktionsbolag som motionären syftar på. Då Svenska kyrkan är en majoritetsägare i Berling Media AB är det naturligt att utveckla samverkan med detta företag

I enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Pilotprojektet Svenska kyrkan Play

I enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkandet KI 2008:15 *Nationell samordning av kommunikation* beslutade kyrkomötet (KmSkr 2008:25) att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda hur Svenska kyrkan kan starta och sända regelbunden webb-tv, inte bara vad gäller gudstjänster. Året därefter förstärktes uppdraget genom kyrkomötets beslut (KmSkr 2009:15) om Svenska kyrkans närvaro på internet, där man uppdrog till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer eller en policy för att utveckla, stimulera och öka Svenska kyrkans närvaro på nätet.

I syfte att ta reda på vilka möjligheter webbsänd television har både vad gäller utbud, avsändare och mottagare genomförde kyrkostyrelsen under perioden september 2011 till och med 15 april 2012 pilotprojektet Svenska kyrkan Play.

Ett antal utvärderingar har genomförts under och efter projektet och många samtal har förts om Svenska kyrkan som producent av digitala, rörliga bilder. Det entydiga svaret är att Svenska kyrkan bör arbeta med rörlig bild som en del av verksamheten och öka närvaron på internet. Webb-tv är ett sätt att synliggöra Svenska kyrkans identitet och verksamhet för den breda allmänheten genom rörlig bild. Ansvarfördelningen mellan de olika nivåerna bör följa den antagna kommunikationsstrategin. Den nationella nivån erbjuder en teknisk plattform, ger stöd till stift och producerar övergripande material. Stift och församlingar producerar det de behöver.

Under pilotprojektets gång blev det uppenbart att det finns många juridiska aspekter att ta hänsyn till och som man behöver känna till. Efter att projektet avslutats och utvärderats har under sommaren 2015 nationella nivån tillsatt personella resurser för strategi, samordning och viss egen produktion av rörlig bild i enlighet med ovanstående.

Nordiska kyrkor

Svenska kyrkan är inte det enda trossamfund som prövar att kommunicera med hjälp av rörliga bilder på internet. Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har en enhet för TV- och radioproduktion sedan många år tillbaka. Det finns även ett särskilt avtal mellan SVT:s motsvarighet YLE och kyrkan att producera alla gudstjänster på såväl finska som finlandssvenska i både TV och radio. Kyrkomötet i Finland har anslagit stora resurser för en satsning på nätet som kallas Andligt liv på webben. Utvecklingen i Finland går mot en mer integrerad verksamhet med nätnärvaro genom text, bild och rörlig bild.

I Aalborgs stift i Danmark satsar man på webb-tv. På deras hemsida kan man se mängder av filmer som på ett eller annat sätt handlar om kyrkan. En serie filmer på högst två minuter vardera visar porträtt av olika aktörer i kyrkan: körsångare, organist, hantverkare och så vidare. En annan serie har fått namnet Prästens verkstad. Där intervjuas varje vecka en präst om vad söndagens predikan ska handla om.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:66 är besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet delar motionärernas åsikt om att det borde finnas fler kristna TV-program i de svenska TV-kanalerna men tror inte att lösningen på detta är att Svenska kyrkan ska starta ett nytt produktionsbolag. Att producera eget material ger ingen automatisk garanti för att det sedan kommer att sändas då det publicistiska oberoendet och antal tittare är viktiga frågor för TV-bolagen. Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan genom sitt majoritetsägande i Berling media AB redan har tillgång till det som motionärerna efterfrågar. Något nytt produktionsbolag behöver därför inte startas utan utskottet anser att motionen ska anses besvarad..

Utskottet konstaterar vidare att i samband med 2013 års kyrkomöte behandlades en liknande motion om att starta ett eget produktionsbolag. Kyrkomötet avlog redan då motionen med motiveringen att Svenska kyrkan har en naturlig samarbetspart i Berling media AB.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Helena Elmqvist, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

KI 2015:15

Biskoparna Johan Tyrberg och Fredrik Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:16

Andlig själavård inom kriminalvården

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:67, Andlig själavård inom kriminalvården. Motionären efterfrågar ett förtydligande av vistelsebegreppet i kontexten av själavård inom kriminalvården. Utskottets mening är att vistelsebegreppets betydelse är klart i sammanhanget och att det tydliggör församlingarnas ansvar för institutionssjälavården. Samtidigt ser utskottet att det finns problem med nuvarande ordning där mindre församlingar ofta får bära ett förhållandevis tungt ansvar. Denna problematik är först och främst stiftens ansvarsområde och inte den nationella nivån.

Motionären ifrågasätter om Svenska kyrkan till skillnad från andra samfund själva bekosta denna verksamhet och vill att Svenska kyrkan ser över sina avtal med kriminalvården. Utskottets mening är att arbetet faller inom ramen för Svenska kyrkans uppdrag som folkkyrka och bör därför inte begära ersättning för arbetet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:67, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:67, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:67, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:67, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2015:67 av Gerd Gullberg Johnson, Andlig själavård inom kriminalvården

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att svara på hur vistelsebegreppet 2 kap. 1 § i kyrkoordningen ska tolkas, när det gäller själavård inom kriminalvården och om det bara gäller våra kyrkotillhöriga.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översikt på var och hur andlig själavård på kriminalvårdsanstalter och häkten bedrivs i de olika stift.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över avtalet med Sveriges kristna råd, kriminalvården och Svenska kyrkan, när det gäller ekonomiska riktlinjer, nyckeltal och arbetsgivaransvaret för personal, redogör för vilka religioner som finns på våra anstalter.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta ett större ansvar för andlig själavård inom kriminalvården, då det finns ett riksdagsbeslut i grunden.

Bakgrund

Tidigare behandling av kyrkomötet

Under 2008 års kyrkomöte inkom en fråga (Fr 2008:16) om Ersättning för själavård inom kriminalvården. Frågan var ställd med anledning av en motion i samma ämne, som behandlades och bifölls av 2005 års kyrkomöte (motion 2015:1, betänkande KI 2005:6). I kyrkostyrelsens svar på frågan går att läsa följande.

Kyrkostyrelsen menar att det hör till Svenska kyrkans uppdrag som folkkyrka att ge andlig vård också på de institutioner av olika slag som finns inom församlingen, allt enligt territorialförsamlingsprincipen. Vi skulle göra avsteg från denna grundbult i vår identitet om vi begärde särskild statlig ersättning för att besöka fängelser och häkten.

Allmänt om andlig själavård inom kriminalvården

Sveriges kristna råd (SKR) har fått i uppdrag av Kriminalvårdsstyrelsen att utveckla och samordna den andliga vården vid samtliga kriminalvårdsmyndigheter i landet. Det innebär att en präst från Svenska kyrkan, en pastor från någon av frikyrkorna samt vid större myndigheter en katolsk präst, någon präst från de ortodoxa kyrkorna och en imam från de muslimska församlingarna är förordnade till Nämnden för andlig vård (NAV).

I Sverige finns det idag 48 anstalter och 33 häkten och Svenska kyrkan finns vid samtliga dessa. En lista över anstalter och häkten finns på kriminalvårdens webbplats: www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/. Ungefär 70 av Svenska kyrkans medarbetare (präster och diakoner) har NAV-uppgifter som del av sin tjänst i församlingen och rekommendationen är att NAV-delen i ska utgöra 50–75 procent av en prästs/diakons tjänst.

NAV har som uppgift att möjliggöra intagnas rätt att utöva sin religion. Den största delen av arbetet består av enskilda samtal om livet, gruppsamtal och guds-tjänstfirande. Efter behov hålls också andakter, enskilt eller i grupp. Vigslar och dop sker då det finns önskemål.

Organisation

På nationell nivå sker en samordning av verksamheten genom SKR enligt ett avtal mellan kriminalvården och SKR. På SKR finns två konsulenter som sammanlänkar kyrkornas och kriminalvårdens ansvar för den andliga vården och är sakkunniga inom arbetet.

Tillsammans med konsulenterna finns en styrgrupp, med företrädare för de olika kyrkofamiljerna, som bevakar kriminalpolitiska frågor, arbetar med verksamhetens utveckling och planerar medarbetarnas fortbildning. Detta sker i samråd med SiK som är en intresseförening för själavårdare i kriminalvården.

En samordning för NAV-arbetet sker också inom Sveriges muslimska råd.

I Svenska kyrkans stift samordnas och främjas församlingarnas arbete på anstalter och häkten av en stiftssamordnare, som i vissa stift är en handläggare på stiftskansliet och i vissa stift en församlingspräst/diakon, som har fått ett uppdrag av stiftet som del i sin församlingstjänst.

Pastoratet är arbetsgivare för NAV-medarbetarna. Det rekommenderas att medarbetarna ska ha kvar en del av sin tjänst inom ordinarie församlingsarbete.

Vid varje kriminalvårdsanstalt och häkte finns en nämnd för andlig vård. Kriminalvårdschefen kallar NAV-medarbetarna regelbundet till lokala möten.

Ett avtal om samordningen av arbetet skrivs mellan kriminalvården och SKR. Lokalt skrivs en överenskommelse mellan varje anstalt och häkte och pastoratet. I den lokala överenskommelsen är det praxis att Svenska kyrkan ställer präster och diakoner till förfogande utan att begära ersättning från kriminalvården. Övriga trossamfund begär att få sina kostnader täckta av kriminalvården.

I överenskommelsen anges bl.a. omfattningen av pastoratets åtagande, vad som gäller för valet av medarbetare, regler för sekretess inom kriminalvården och hur klagomål på samarbetet mellan kriminalvård och pastorat ska hanteras.

Kostnad

Enligt kyrkoordningens 44 kap. 16 § kan varje församling med NAV-arbete ansöka till stiftet om stiftsbidrag som nationell nivå varje år fördelar till stiftet. Bidragets syfte är att finansiera stiftens egen verksamhet, kostnader för främjandet av församlingslivet i stiftet, speciella församlingsverksamheter såsom sjukhus- och fängelsekyrkor samt kostnadskrävande arbeten på kyrkobyggnader. Stiftet har full frihet att själva bestämma hur stiftsbidraget ska användas.

Det finns idag ingen exakt kartläggning av hur NAV-arbetet finansieras lokalt, men de allra flesta stiftsmedarbetares bild är att man får finansiering från stiftet men att det oftast behöver kompletteras med lokala medel.

Det finns rekommenderade nyckeltal för hur många tjänster det bör finnas per anstalt. För närvarande ligger bemanningen i underkant av dessa nyckeltal.

Kriminalvården följer regelbundet upp hur rekommendationerna om nyckeltal och resurser efterlevs. Kriminalvården bekostar också grundutbildning och fortbildning för samtliga trossamfunds NAV-medarbetare, även Svenska kyrkans. Det gäller även den gemensamma utbildningen för institutionssjälavårdare som nyligen togs fram av kyrkorna tillsammans.

Vistelsebegreppet

I 2 kap § 1 i kyrkoordningen står: "Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen."

I *Nivåutredningen* (SKU 1998:3, sidan 64) står följande gällande hur man tänkt kring dem som tillfälligt vistas inom församlingens gränser.

Principen bör inte ges en sådan begränsning att den enbart skall gälla för den som tillhör församlingen. Församlingens ansvar bör omfatta alla dem som vistas i församlingen tillfälligt eller under en längre tid. Detta gäller inte minst den diakonala verksamheten. Bland dem som formellt sett inte tillhör församlingen men som ändå bör omfattas av församlingens verksamhet kan nämnas de som är intagna på olika institutioner inom församlingen, de som där går i skola eller de som är turister. När det gäller dessa senare grupper är det naturligt att församlingens arbete främjas av insatser från stiftsnivån. Att församlingens skyldighet beskrivits med orden "har ansvar för" begränsar ansvaret till att se till att den angivna verksamheten finns. Detta gör det t.ex. möjligt för församlingen att ta betalt för vissa tjänster av dem som inte tillhör församlingen eller att via ett clearingsystem få ersättning från hemförsamlingen.

Det bör framhållas att församlingens ansvar för verksamheten för alla som vistas i församlingen i princip inte får tolkas som en motsvarande rättighet för den enskilde.

I utredningen *Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser* (SKU 2004:1) resonerar man på följande sätt kring församlingstillhörigheten (s. 59).

Samtidigt som församlingen består av de personer som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom dess område är det pastorala ansvarsområdet såvitt gäller personkretsen vidare än de församlingstillhöriga och innefattar inte heller enbart dem som tillhör Svenska kyrkan. Det pastorala ansvaret gäller dem som vistas i församlingen.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:67.</p>

Kriminalsjälavården är en mycket viktig del av Svenska kyrkans arbete. Den utförs av präster och diakoner som har anställning i den församling som har anstalter och häkten inom sina gränser.

Motionären efterfrågar ett förtydligande av vistelsebegreppet i motionens första punkt. Utskottet anser inte att det råder någon oklarhet kring hur vistelsebegreppet ska tolkas i detta sammanhang utan att det står klart att den själavård som bedrivs på häkten och anstalter är ytterst församlingens ansvar såsom det beskrivs i betänkandets bakgrundstext.

Utskottet noterar att det finns en problematik i nuvarande organisation där det stora ansvar som kriminalsjälavården innebär allt oftare läggs på en mindre landsbygdsförsamling, eftersom många anstalter ligger i glesbygdsområden. Stiftsbidraget täcker oftast inte alla de kostnader som detta ansvar medför. Motionären lyfter ytterligare exempel på problem med den nuvarande organisationen. Det är utskottets mening att denna problematik ändå är en fråga för stiftens att hantera och inte den nationella nivån.

Motionären frågar i den andra punkten efter en översikt på var och hur andlig själavård på kriminalvårdsanstalter och häkten bedrivs. Utskottet anser att denna information redan finns i stiftens och att det står klart att verksamheten bedrivs på samtliga häkten och anstalter. Någon ytterligare översikt, menar utskottet, är inte nödvändig.

I den tredje punkten föreslår motionären att de avtal som finns med kriminalvården ska ses över. Utskottet delar inte motionärens mening och ser inte anledning till att se över de avtal som finns mellan Svenska kyrkan och de lokala nämnderna eller det avtal som finns mellan SKR och kriminalvården. Utskottet anser att arbetet faller inom Svenska kyrkans uppdrag som folkkyrka och bör därför inte begära ersättning för det.

I motionens sista punkt föreslår motionären att kyrkostyrelsen ska ta ett större ansvar för andlig själavård inom kriminalvården, men utskottet anser att detta ligger inom stiftens ansvar och inte den nationella nivån.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutsstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Katarina Glas, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:17

Stasi-infiltration av Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:93, Stasi-infiltration av Svenska kyrkan. Utskottet finner det angeläget att Svenska kyrkans kontakter med diktaturen i DDR blir belysta men ser att arbetet med det redan pågår på nationell nivå. Därför föreslår utskottet att motionen ska anses vara besvarad.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:93 punkt 1 är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:93 punkt 2 är besvarad med vad utskottet anfört.

Motionens förslag

Motion 2015:93 av Jerker Schmidt m.fl., Stasi-infiltration av Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att för kyrkomötet redovisa den forskning och de utredningar som gjorts av Svenska kyrkan och kyrkokansliet kring kontakterna med diktaturen i DDR.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sammanställa det samlade forskningsläget både det som egen forskning visat och det som andra bedrivit i en skrift att delge Svenska kyrkans församlingar och medlemmar.

Bakgrund

Frågor om Svenska kyrkans förhållande till DDR, de statligt erkända kyrkorna och om Stasis roll i det mellankyrkliga förhållandet har diskuterats och varit omskrivna i olika grad sedan stora delar av Stasis arkiv offentliggjordes efter berlinmurens fall.

Aktuell forskning

Den nationella nivån delfinansierar sedan 2014 ett doktorandprojekt om kontakterna mellan Svenska kyrkan och Bund der Evangelischen Kirchen in der DDR. Projektet beräknas vara avslutat år 2017.

Den nationella nivån upprätthåller även på andra sätt kontakterna med den livaktiga tyska forskningen inom fältet. Historikern Marianne Subklew Jeutner presenterade exempelvis under ett seminarium i april 2015, inför biskopsvigningen av Fredrik Modéus för Växjö stift, aktuell forskning under rubriken *The Mandate*

and Commitment of the Church in the GDR and in the Open Society after the Peaceful Revolution (1989).

En representant för Svenska kyrkan kommer att delta vid en forskningskonferens vid universitet i Halle år 2016. Konferensen kommer att handla specifikt om Sveriges relationer till DDR under kalla kriget. Kyrkans relationer kommer där bilda ett särskilt tema, konferensen kommer antagligen resultera i en antologi.

Växjö stift anordnade i november 2014 ett symposium som resulterade i antologin *Som i en spegel: kyrka och teologi i möte med DDR* (2015). I den presenteras aktuell forskning från tyska och svenska forskare, samtidigt som viktiga minnesbilder dokumenterats.

En sammanställning av hittills gjord forskning på området har färdigställts av den nationella nivån och kommer att göras tillgänglig på Svenska kyrkans webbplats under 2015.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:93 är besvarad med vad utskottet anför.

Utskottet anser att det är viktigt att få fram denna period i Svenska kyrkans historia i ljuset och belysa de kontakter som Svenska kyrkan hade med diktaturen i DDR. För det krävs kvalificerade forskningsinsatser och att dessa öppet redovisas.

Svenska kyrkan har redan gjort flera insatser på området. Dessa finns redovisade i bakgrundstexten. En sammanställning av forskningsläget på området har gjorts på den nationella nivån och kommer att göras tillgänglig på Svenska kyrkans webbplats under 2015. Utskottet ser alltså att arbetet redan pågår på nationell nivå och föreslår därför att motionen ska anses vara besvarad.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:18

Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:96, Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter. Utskottet är positivt till motionärens tanke att underlätta arbetet med utsatta EU-migranter, men anser inte att riktlinjer är rätt verktyg för detta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen men att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med erfarenhetsutbyte och verktyg på området samt att göra det känt i Svenska kyrkan.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:96.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:96 uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta utveckla sitt arbete med erfarenhetsutbyte och verktyg kring fattiga EU-migranter samt att göra verksamheten känd för dem som arbetar med fattiga EU-migranter inom Svenska kyrkan.

Motionens förslag

Motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl., Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter.

Bakgrund

En stor del av de EU-migranter som tigger i Sverige är romer, en grupp som under århundraden har varit utsatt för diskriminering och social exkludering i Europa. Fattigdom och arbetslöshet är utbredd och utbildningsnivån är generellt låg inom denna grupp.

Svenska kyrkan har på församlingsnivå ett omfattande diakonalt arbete som vill lindra nöd och stå upp för människors rätt.

Befintligt stödmaterial

Svenska kyrkan arbetar på flera olika sätt för att förbättra situationen för utsatta EU-migranter. Den nationella nivån har sammanställt en rapport, *Svenska kyrkans arbete med och för utsatta EU-migranter – lägesrapport december 2014*, som beskriver den verksamhet som pågick i många församlingar under hösten 2014.

I rapporten kommer det fram att många församlingar gör konkreta insatser, som mat- eller kläutdelning, tillfälliga övernattningsplatser, duschmöjligheter, hjälp till självförsörjning eller upplåtande av plats för husvagnsuppställning. Även insamlingsarbete, hjälp vid myndighetskontakt, skolundervisning och påverkansarbete förekommer.

Rapporten beskriver hur en församling kan arbeta med utsatta EU-migranter. Den innehåller även tips om andra organisationer som arbetar med målgruppen samt lagar och regler som är bra att känna till.

Stöd till församlingarnas arbete med utsatta EU-migranter finns på såväl Svenska kyrkans intranät internwww.svenskakyrkan.se/migration/fattiga-eu-migranter som Svenska kyrkans externa webbplats www.svenskakyrkan.se/eu-migranter. Där finns t.ex. svar på vanliga frågor såsom vem det är som tigger, varför de kommer just nu, om verksamheten är organiserad, hur vi som kyrka kan hjälpa såväl här i Sverige som i hemländerna.

På intranätet finns även stödmaterial från 2012, *Vägledning för flykting-, integrations- och migrationsfrågor för dig som arbetar i en församling i Svenska kyrkan*.

Annat arbete

Växjö pastorat har i samarbete med flera församlingar och stift, den nationella nivån samt externa aktörer sökt medel från en europeisk fond (FEAD). Projektet de sökt medel för handlar om nationell samordning av det arbete med utsatta EU-medborgare som görs av Svenska kyrkan, dess samarbetsorganisationer, representanter för andra organisationer inom civila samhället samt det offentliga. Svar på ansökan kommer under hösten 2015.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Under 2014 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet en motion 2014:62 om fattiga EU-migranter. Motionärerna föreslår att kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta en policy för bemötande av fattiga EU-migranter.

Kyrkolivsutskottet skriver i sitt betänkande KI 2014:7 att det kommer förfrågningar till nationell nivå från församlingar när det gäller tiggande romer men med det arbete som redan pågår och de insatser som planeras under verksamhetsperioden finns det inte något behov av en särskild policy för bemötande av fattiga EU-migranter. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Under överläggningen i plenum kom förslag om att kyrkomötet med anledning av motionen skulle göra ett uttalande om fattiga EU-migranter. Kyrkomötet biföll förslaget och den 19 november 2014 gjorde kyrkomötet ett uttalande för att lyfta den svåra situationen för fattiga EU-migranter. I uttalandet uppmanas

- Sveriges kommuner att ta sitt ansvar för människor i nöd och att i samråd med frivilligorganisationer och kyrkor hitta modeller som förbättrar situationen för fattiga EU-migranter som vistas i kommunen
- Sveriges regering och riksdag att verka för att minska fattiga EU-migranters utsatthet, både genom att kraftfullt agera inom EU och genom att tydliggöra och respektera EU-migranters mänskliga rättigheter, särskilt barnens rättigheter.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:96
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2015:96 uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta utveckla sitt arbete med erfarenhetsutbyte och verktyg kring fattiga EU-migranter samt att göra verksamheten känd för dem som arbetar med fattiga EU-migranter inom Svenska kyrkan.

Utskottet ser inte behov av bindande riktlinjer för samtliga församlingar och stift för arbetet med EU-migranter. Förhållanden ser olika ut i landet och riktlinjer skulle begränsa församlingarnas flexibilitet i sitt arbete. Däremot delar utskottet motionärens tanke att man lokalt ska kunna dra nytta av det arbete, erfarenheter och tankar som redan finns på annat håll.

Ett sådant arbete med erfarenhetsutbyte, verktyg, vägledning m.m. pågår redan och det uppmärksammas i bakgrundstexten till betänkandet. Utskottet ser mycket positivt på detta arbete och vill uppdra åt kyrkostyrelsen att fortsätta i samma anda. Utskottet vill också lyfta fram vikten av att uppmärksamma det goda arbete som görs och lyfta fram vikten av att göra det känt för alla dem som arbetar med frågorna inom Svenska kyrkan.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Katarina Glas, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Ylva Wahlström, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:19

Abort och oföddas människovärde

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:97, Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde. Utskottet anser att punkterna 1 och 2 är besvarade genom Läronämndens yttrande och att punkt 3 ska avslås då Svenska kyrkan har en teologisk kommitté och en läronämnd. Vidare anser utskottet att det redan pågår ett arbete i Svenska kyrkan till stöd för kvinnor och berörda män i situationer av önskad graviditet, varför utskottet föreslår att även punkt 4 avslås.

Till betänkandet finns en reservation, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:97, punkt 1, är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att motion 2015:97, punkt 2, är besvarad med vad utskottet anfört.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:97, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:97, punkt 4.

Motionens förslag

Motion 2015:97 av Nasrin Sjögren, Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde

1. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan tar tydlig ställning för att abortfrågan handlar om ”två skyddsvärda individer”.
2. Kyrkomötet beslutar att Svenska kyrkan tar avstånd från talet om ”ett liv i vardande”, då detta innebär ett relativiserande av människovärdet.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en teologisk kommitté för att utifrån Bibeln och 2000 års kyrkohistoria utforma en konsekvent teologi för alla människors fulla människovärde, med särskilt fokus på abort och ofödda människors värde.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kommitté för att undersöka möjligheterna att mer aktivt bidra till att minska antalet aborter i Sverige, exempelvis genom att stödja kvinnor i krisgraviditeter.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2015:97 i Ln 2015:19y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om abort och de oföddas människovärde har behandlats återkommande i kyrkomötet under de senaste decennierna, senast 2013 och 2009 (KI 2013:15 och KI 2009:10). Kyrkolivsutskottet uttryckte i sitt betänkande 2009 oro över det stora antalet aborter men betonade samtidigt att Svenska kyrkan bör koncentrera sig på den själavårdande uppgiften som finns i en abortsituation. Man menade att personal inom Sjukhuskyrkan och Svenska kyrkans familjerådgivning är särskilt lämpade för detta med sin kunskap i bemötande och i de frågor som omgärdar en abortsituation.

Kyrkolivsutskottet har poängterat att det inte enbart finns ett enda kristet synsätt i abortfrågan. Utskottet betonar att det på grund av frågans komplexitet och det etiska dilemma en abortsituation innebär inte är önskvärt att Svenska kyrkan utarbetar generella ställningstaganden eller principiella avståndstagande genom att profilera sig i denna svåra och känsliga fråga.

Bemötande och stöd

Materialet *När livet inte blir som vi tänkt oss*, en vägledning för bemötande av kvinnor och berörda män utarbetades på uppdrag av kyrkomötet för tio år sedan, används fortfarande. Genom vägledningen går Svenska kyrkan in i det respektfulla samtalet som en av flera samtalspartner, utan anspråk på att ha tolkningsföreträde och utan anspråk på att alla i Svenska kyrkan har samma uppfattning i sakfrågan. I materialet beskrivs sjukhuskyrkans arbete, etiska överväganden och information om fördjupningsmaterial.

Svensk sjukvård arbetar idag aktivt för att minska antalet oönskade graviditeter genom ungdomsmottagningar och sexualupplysning som ger möjlighet att ta egna beslut kring sin reproduktion och få det stöd som behövs. Antalet oönskade graviditeter minskar med tillgänglig sjukvård, inklusive sexualupplysning och tillgång till preventivmedel. Ett aktuellt exempel från Norrbotten som presenterades våren 2015 visar att antalet aborter halverats på tre år efter att landstinget fortbildat sjukvårdspersonal och gjort preventivmedel kostnadsfria.

Det finns förutsättningar inom Svenska kyrkan för att underlätta och stödja de kvinnor som väljer att föda sina barn, genom exempelvis avlastning och samtal. Ett bra exempel på sådan verksamhet är de så kallade Minna-mottagningarna som samverkar med församlingar inom Svenska kyrkan runt om i landet. Mottagningarna ger stöd till både män och kvinnor vid oplanerade graviditeter.

Svenska kyrkan har ett policydokument för den internationella verksamheten, fastställt av den internationella nämnden 2013, *Position on Sexual and Reproductive Health and Rights, SRHR*. Dokumentet fokuserar områdena sexualupplysning och rådgivning, samlevnad, reproduktion, hälsa, mödravård samt frågor som rör kvinnans rätt till sin egen kropp. Svenska kyrkan samarbetar tillsammans med andra kyrkor och organisationer i världen för att bidra till bättre förutsättningar inom dessa områden.

Läronämnden

Läronämnden har under en tjugofårsperiod lämnat flera yttranden i abortfrågan. I ett yttrande från 1993 (Ln 1993:513) skriver Läronämnden:

Kyrkan lär att fostret har integritet och orubbligt värde, och att ett mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Kyrkan vill förmedla respekt och ödmjukhet inför livet.

Det förhållandet att kyrkan skall stå för denna grundhållning hindrar inte att hon också kan se flera abortsituationer som verkliga etiska dilemman, där varje ställningstagande medför att något oönskat inträffar. Svenska kyrkan har inom sig rum för delvis olika ställningstaganden.

I yttrandet *Stärk människovärdet – motverka korrumpning av de mänskliga rättigheterna* (Ln 2007:16y) menar Läronämnden att diskussionen om mänskliga rättigheter är omfattande och relevant för kyrkan i många frågor men att det kan vara såväl klargörande som problematiskt att använda den i abortfrågan. Läronämnden menar att det krävs medvetenhet, öppenhet och känslighet för att människor lever under olika sociala och politiska förhållanden i världen.

Även till årets kyrkomöte har Läronämnden lämnat ett yttrande i abortfrågan som stärker Kyrkolivsutskottets tidigare ståndpunkter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2015:97 punkterna 1 och 2 är besvarade, och att punkterna 3 och 4 avslås.

Det finns inte enbart *ett* kristet synsätt i abortfrågan. Utskottet menar att frågan om abort är mycket komplicerad och rymmer många etiska dilemman. Utskottet anser det därför inte önskvärt att Svenska kyrkan gör entydiga ställningstaganden eller generella principiella avståndstaganden i en så här svår och känslig fråga. Utskottet menar att det måste få finnas olika uppfattningar inom Svenska kyrkan.

Frågan kan lätt bli polariserad och därför är det angeläget att behålla ett gott samtalsklimat och inte undvika frågan bara för att den är svår eller för att man redan bestämt sig för en åsikt. Under behandlingen av motionen delades erfarenheter från församlingsarbete och utskottet nämnde materialet *När livet inte blir som vi tänkt oss* som en användbar vägledning i bemötandefrågor.

Utskottet delar motionärens omsorg om människor och respekt för livets värde. Utskottet anser att det höga antalet aborter är olyckligt, inte minst selektiva aborter och menar att vi tillsammans med övriga delar av samhället ska verka för att minska antalet aborter, utan att fördöma de som hamnat i en oönskad graviditet och väljer att göra abort. Utskottet konstaterar att området sexualitet och abort är något som skulle behöva bearbetas ytterligare.

Utskottet anser att motionens punkt 1 och 2 är besvarad genom Läronämndens yttrande. Utskottet föreslår att motionens punkt 3 avslås då det redan finns en teologisk kommitté och en läronämnd. Utskottet anser också att det redan pågår ett arbete i Svenska kyrkans församlingar till stöd för kvinnor och berörda män i situationer av oönskad graviditet, varför utskottet föreslår att även punkt 4 avslås.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahm, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till punkt 1 och 2 i motion 2015:97.

Berit Simonsson

Särskilt yttrande

Vi kan inte ställa oss bakom meningen ”Utskottet anser att det höga antalet aborter är olyckligt, inte minst selektiva aborter och menar att vi tillsammans med övriga delar av samhället ska verka för att minska antalet aborter, utan att fördöma de som hamnat i en oönskad graviditet och väljer att göra abort” i tredje stycket i utskottets överväganden. Dels kan vi inte instämma i att selektiva aborter generellt är olyckliga då det kan finnas en mängd olika skäl till att blivande föräldrar väljer att avbryta graviditeten. Dels anser vi att ingen som gör en abort förtjänar att skuldbeläggas, vilket det riskerar att uppfattas som i denna skrivning. Vi hade gärna sett att denna mening togs bort helt.

Kekke Paulsson, Marja Sandin-Wester, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén och Ronny Hansson

Särskild mening

Jag menar att motion 2015:97 Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde bör bifallas i sin helhet. Detta då det är angeläget att en sådan grundläggande fråga om alla människors lika värde arbetas igenom på ett rundligt vis. För vidare motivering hänvisas till den aktuella motionen.

Nasrin Sjögren

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:19y

**Svenska kyrkans syn på abort och oföddas
människovärde**

Läronämndens yttrande över motion 2015:97

Etiska frågor kring livets början är komplexa. Människovärdesaspekten är central, men fler dimensioner behöver beaktas. Som exempel på komplexiteten har Läronämnden tidigare anfört:

I frågan om fostret från konceptionsögonblicket skall ses som en ”människa”, ”person” eller ”individ” har det funnits och finns något olika uppfattningar i kyrkans historia, beroende bland annat på hur man tar ställning i biologiska frågor och i mer subtila frågor om när fostret får en ”själ”. (Ln 1994:504)

Det finns utrymme för olika ställningstaganden som är förenliga med kyrkans tro, lära och liv.

Läronämnden påminner också om att:

Kyrkan lär att fostret har integritet och orubbligt värde, och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Kyrkan vill förmedla respekt och ödmjukhet inför livet. (Ln 1993:513)

Komplexiteten innebär att frågor som berör människors autonomi och sårbarhet, liksom faktorer som socialt sammanhang och pastoral omsorg måste beaktas. Allvaret i abortfrågan och andra etiska dilemman i livets gränstrakter ger kyrkan stort moraliskt ansvar och innebär en grannliga självavärdande uppgift. Värnandet om det mänskliga livet kräver att man tar hänsyn till många faktorer.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johansson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:20

Nationell samordning av närvaro på nätet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015: 103 Nationell samordning av närvaro på nätet. Motionärerna vill ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en satsning på närvaro på nätet, uppmana stiftens att utse nätansvariga samt utveckla former för att utforma samordning av detta. Utskottet anser att frågan är viktig och konstaterar att mycket bra arbete redan sker men att en överblick och kunskapsutbyte inom detta område behövs. Däremot anser utskottet att det är oklart vad en ny satsning på nätnärvaro skulle innebära utöver det arbete som idag redan sker utifrån strategin för digital närvaro. Utskottet vill inte heller reglera vad som är den bästa formen för samverkan utan överlåter till kyrkostyrelsen att, i dialog med stiftens, utveckla formerna inom ramen för uppdraget. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2015:103 punkt 1 och 2 men bifalla punkt 3.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:103, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:103, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:103, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2015:103 av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell, Nationell samordning av närvaro på nätet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, på lämpligt sätt, möjliggöra en nationell satsning på närvaro på nätet och tillgänglighet i sociala medier.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen uppmana stiftens att utse nätansvariga i respektive stift.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hitta lämpliga former för nationell nivå att samordna nätnärvarande anställda.

Bakgrund

I mars 2013 antog kyrkostyrelsen en strategi för digital kommunikation och närvaro. Strategin lyfter fram att Svenska kyrkans digitala kommunikation ska vara aktiv, transparent, lyhörd och se varje människa. Den fastslår även en vision om att Svenska kyrkan ska arbeta aktivt med att ta fram och använda verktyg för att vara kyrka även på digitala arenor.

Den digitala strategin betonar vikten av att vara kyrka på nätet och pekar på vikten av tillgänglighet.

Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan. Personliga möten kan uppstå på många platser, exempelvis via sociala medier. Därför prioriteras kommunikation som möjliggör dialog och skapar engagemang. Svenska kyrkan har en hög ambition när det gäller tillgänglighet avseende till exempel: språk, barn och unga, funktionsnedsättning, tid på dygnet och teknisk plattform.

I strategin finns även övergripande vägval för externwebb, internwebb och sociala medier och den uttrycker en målbild gällande ansvarsfördelningen av digital kommunikation mellan kyrkans nivåer.

Församlingen

- Finns närvarande på nätet via webbplats, intranät och sociala medier.
- Bidrar till helheten och deltar i gemensamma satsningar via stift eller den nationella nivån.
- Stiftet
- Erbjuder församlingarna fortbildning, information och inspiration inom webb, intranät och sociala medier.
- Samordnar och marknadsför gemensamma satsningar inom webb, intranät och sociala medier.
- Bidrar till helheten och deltar i gemensamma satsningar från den nationella nivån.

Den nationella nivån

- Utvecklar gemensamma system och arbetssätt för webb, intranät och sociala medier.
- Utvecklar system för insamling.
- Erbjuder omvärldsspaning, analys och erfarenhetsutbyte.
- Har regelbunden dialog med stiftet.

För att kunna leva upp till detta har den nationella nivån under de senaste åren bland annat skapat OMG som är en sajt med frågor och svar för ungdomar, och utvecklat den befintliga sajten Bönwebben. Just nu pågår även ett stort arbete med att utveckla den gemensamma webbplatsen svenskakyrkan.se för att anpassa både teknik, funktion och innehåll inför framtiden.

Sedan ett drygt år tillbaka finns även en redaktion för sociala medier vars arbete helt fokuserar på Svenska kyrkans närvaro på nätet.

Gemensamma appar och rutiner för digitala betalningar inom kyrkan, bland annat Swish, är andra exempel på områden där den nationella nivån tar ansvar och hittar vägar för gemensamma lösningar och erfarenhetsutbyte.

På samma sätt finns det i de flesta stift och i många församlingar arbete som kan kopplas till Svenska kyrkans närvaro på nätet och de nya möjligheter, behov och beteenden som nätet innebär. Mycket fungerar bra samtidigt som det behövs mycket uppmuntran, inte minst för de personer, både anställda och ideella, som lägger både arbetstid och privatliv på att finnas på nätet som medmänniskor och som representerar för Svenska kyrkan.

Nätverk och arbete idag

Något som har kommit upp i diskussioner ett flertal gånger de senaste åren är att nätet på många sätt kan liknas vid ett stift utan geografiska gränser. Det anställs

”nätpräster” och ”nät diakoner” och vi möter här människor som vi kanske aldrig får möjlighet att möta fysiskt, i till exempel våra kyrkolokaler.

Idag finns inget formellt uppdrag för den nationella nivån att samordna närvaron på nätet utöver de uppdrag som återfinns i den digitala strategin ovan. Istället finns nätverk av präster och diakoner knutna till den nationella nivåns arbete med sociala medier. De medverkar på frivillig väg, eller inom ramen för sin tjänst, med att svara på frågor och möta människor via sociala medier som t.ex. Facebook och Twitter. Ett pågående samtal och erfarenhetsutbyte sker löpande med stiftet men ingen nationell samordning.

Det finns även andra initiativ och nätverk inom detta område. Kontakten med jourhavande präst har breddats och präster finns utöver telefon även tillgängliga via chatt och digitalt brev. Kyrkans jourtjänst i Göteborg erbjuder samtal med kyrkan via telefon och webbtjänsten SOS-brevlådan. En mer uppsökande verksamhet som vänder sig till ungdomar sker via projektet Nätvandrarerna som Kyrkans Jourtjänst och skolkyrkan i Göteborg står bakom. Barn och unga-sajten OMG har ett antal präster knutna till sig för att svara på frågor som barn och unga skickar in till sajten.

Tidigare behandling

Under kyrkomötet 2009 behandlades i Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2009:2, *Svenska kyrkans närvaro på internet*, motionerna 2009:52, 2009:57 samt motion 2009:78.

I samtliga motioner betonades behovet av att öka Svenska kyrkans närvaro på internet, genom att uppdra åt kyrkostyrelsen att projektera för en interaktiv mötesplats, tillsätta en utredning om hur ”Jourhavande nätpräst” kan utformas och att ta fram riktlinjer, alternativt policy, för att utveckla, stimulera och öka Svenska kyrkans närvaro online. Utskottet delade motionärernas uppfattning att Svenska kyrkans närvaro på internet behövde utvecklas och samordnas.

Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att med anledning av motion 2009:52 ge kyrkostyrelsen i uppdrag att skyndsamt införa en öppen interaktiv mötesplats som Svenska kyrkan erbjuder och tar ansvar för.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:103, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:103, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:103, punkt 3.

Utskottet anser att det är viktigt att Svenska kyrkan finns och är aktiv på nätet, är där människor är och har kunskap om vad som händer samt deltar i de samtal som sker. Utskottet konstaterar att mycket bra arbete redan sker med nätnärvaro både i församlingar, stift och på nationell nivå men att en överblick och kunskapsutbyte inom detta område behövs. Detta skulle enligt utskottet kunna åstadkommas genom en bättre samordning av dem som idag i sin anställning i Svenska kyrkan har uppdraget att vara närvarande på nätet. Därför föreslår utskottet att motion 2015:103 punkt 3 ska bifallas. I anslutning till detta konstaterar utskottet att det är svårt att definiera vem som är nätnärvarande anställd då Svenska kyrkans anställda mer eller mindre förväntas att använda sig av Sociala medier och nätet i sina arbeten och att detta bör tas i beaktande i det fortsatta arbetet.

Däremot anser utskottet att det är oklart vad en ny satsning på detta område, så som motionärerna föreslår, skulle innebära utöver det arbete som redan idag sker utifrån strategin för digital närvaro. Utskottet konstaterar vidare att församlingar och stift har kommit olika långt i frågan om nätnärvaro och är inte säkra på att en nätansvarig per stift är det bästa sättet att samordna detta på. Utskottet vill inte heller reglera hur de lämpliga formerna ser ut utan överlåter åt kyrkostyrelsen att, i dialog med stiftet, utveckla detta inom ramen för uppdraget.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2015:103 punkt 1 och 2 ska avslås.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Mattias Nihlgård, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Katarina Glas, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Johan Tyrberg och Fredrik Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2015:21

Minoritetsspråken och det lokala ansvaret

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:104, Minoritetsspråken och det lokala ansvaret. Motionären uttrycker ett behov av att följa upp hur församlingar klarar av att uppfylla målen för det flerspråkiga arbetet och föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda detta. Utskottet delar motionärens åsikt men anser att en sådan uppföljning faller inom stiftets tillsynsansvar.

Motionären föreslår vidare att minoritetsbarns och -ungas situation i församlingen särskilt ska beaktas i utredningen. Utskottet menar att också att det är viktigt men anser att även detta är en uppgift som faller inom ramen för stiftets tillsynsansvar. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:104, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:104, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:104 av Stefan Aro, Minoritetsspråken och det lokala ansvaret

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur den lokala församlingen klarar av ansvaret att förverkliga de fastställda målen och riktlinjerna för nationella minoritetsspråk.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i utredningen särskilt beakta barns och ungas situation och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag på åtgärder för att öka de nationella minoriteternas inflytande i församlingens beslut och verksamhet.

Bakgrund

Sedan år 2000 har Sverige fem officiellt erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar och deras respektive språk är nationella minoritetsspråk.

Med anledning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter har Svenska kyrkan i 36 kap. 7 § i kyrkoordningen en bestämmelse om att kyrkliga organ ska i vissa fall ta emot och besvara skriftliga framställningar på finska, meänkieli respektive samiska. Anledningen för att just dessa tre språk är specificerade är att de har enligt lag vissa rättigheter utöver de allmänna rättigheterna för nationella minoriteter där vissa kommuner fungerar som förvaltningsområden för grupperna.

Tidigare behandling av kyrkomötet

Under 2008 års kyrkomöte behandlades två motioner (2008:16 och 22) som tar upp rätten för personer med ett nationellt minoritetsspråk att höra till en icke-territoriell församling.

Kyrkomötet beslutade med anledning av motionerna att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att arbeta fram ett förslag till organisatoriska former för Svenska kyrkans arbete på andra språk (betänkande O 2008:2). År 2010 gavs förslaget ut under namnet *En flerspråkig kyrka – Policy och mål för Svenska kyrkans arbete på andra språk än svenska*. Det skickades på remiss till samtliga stift under 2011. Till följd av förslaget och remissvaren beslutade kyrkostyrelsen 2013 att

- fastställa förslagets mål för den nationella nivån
- rekommendera stiftens att anta de remitterade målsättningarna samt uppmuntra församlingarna att göra motsvarande
- utarbeta en åtgärdsplan i enlighet med stiftens remissvar och i fortsatt dialog med stiftens. Ett antal insatser specificerades.

Eftersom kyrkoordningen specificerar att den nationella nivån roll är att stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet medan det är stiftens uppgift att främja och ha tillsyn över församlingslivet så gäller kyrkostyrelsens mål endast för den nationella nivån, även om kyrkostyrelsen rekommenderar stift och församlingar att anta målen.

Den nationella nivån håller under perioden 2013–2015 på och arbetar med insatser i enlighet med de av kyrkostyrelsen fastställda målen och stiftens remissvar.

Organisationen av det flerspråkiga arbetet

Det flerspråkiga arbetet är organiserat som annan verksamhet i Svenska kyrkan, dvs. att församlingen utför arbetet, stiftens stödjer och främjar församlingar och nationell nivå samordnar och stödjer stiftens, samt företräder Svenska kyrkan gentemot andra nationella och internationella aktörer.

Men eftersom det ofta är fråga om små verksamhetsområden för varje församling är även stiftens i regel engagerade i utförandearbetet. Underlag för samlingar och utbildning för ett stift är litet och därför läggs de uppgifterna ofta på nationell nivå.

Den nationella nivån bjuder regelbundet till samlingar för medarbetare i församlingar och stift som arbetar i den sverigefinska verksamheten. Ett nationellt forum för anställda, förtroendevalda och ideella från samtliga stift hålls vart annat år och en särskild kraftsamling görs för att stärka barn- och ungdomsarbetet.

Den nationella nivån bjuder även teckenspråkiga medarbetare i stift och församlingar till regelbundna träffar, men regelbundna samlingar finns inte inom det torne-dalska, samiska eller romska arbetet.

Barnens särställning

I inledningen av kyrkoordningen sägs ”I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.” Det är även reglerat i 57 kap. 5 § punkt 2 i kyrkoordningen om församlingsinstruktionens innehåll att ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission ska behandla barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

Enligt två rapporter som Svenska kyrkan varit med och tagit fram *Våga vara minoritet* (2012) och *Tio sätt att stärka barn och unga* (2014) har barn och unga bland nationella minoriteter en särskilt utsatt position.

Bland de insatser som kyrkostyrelsens beslutade om i samband med utredningen *En flerspråkig kyrka* (se ovan) fanns erbjudande till stiftet om insatser som utvecklar och inspirerar det flerspråkiga arbetet bland barn och unga. Bland det som redan gjorts är en kartläggning av hur Svenska kyrkans minoritetsspråkiga barn- och ungdomsverksamhet ser ut ute i församlingarna.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:104.

Utskottet bejakar motionärens beskrivning av att Svenska kyrkans församlingar rymmer en stor språklig och kulturell mångfald och att dessa är en rikedom och en resurs för livet och gemenskapen i Svenska kyrkan.

Utskottet delar vidare motionärens åsikt att det behövs en uppföljning av hur församlingar uppfyller målen för det flerspråkiga arbetet. Utskottet anser dock att en sådan uppföljning faller inom stiftets tillsynsansvar.

Utskottet anser också att minoritetsbarn- och ungas situation behöver beaktas särskilt i församlingens beslut och verksamhet. I detta arbete kan barnkonsekvensanalys fungera som ett stöd för församlingen. I vilken utsträckning detta sker är enligt utskottets uppfattning också en uppgift som faller inom stiftets tillsynsansvar.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motion 2015:104 ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 25 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Marie Nielsén, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Marie Nielsén, ordförande, Sofia Rosenquist, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Stig Eriksson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Katarina Glas, Evy Annér, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Anders Ahl och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Budgetutskottets betänkanden

B 2015:1–3

Budgetutskottets betänkanden

- B 2015:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018
- B 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014
- B 2015:3 Diakonal investeringsfond

Kyrkomötet Budgetutskottets betänkande 2015:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas skrivelsen KsSkr 2015:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018*. Därtill behandlas tre motioner som handlar om ekonomiskt bistånd till församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande, motion 2015:22, 2015:86 och 2015:89.

Utskottet ställer sig i huvudsak bakom kyrkostyrelsens förslag. Utskottet har därtill på eget initiativ enats om ett förslag att bevilja extra medel för arbetet med flyktingar och asylsökande. Motionerna avslås med anledning av utskottets initiativ.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. Kyrkomötet beslutar att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2016.
8. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:22.
9. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:86.
10. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:89 punkt 1.
11. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:89 punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018*

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.
3. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.
4. Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.
5. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.

6. Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. Kyrkomötet beslutar att ett bidrag på 150 miljoner kronor ska utgå till stiftet under perioden 2016–2018 för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Kyrkostyrelsen får besluta om de närmare villkoren för bidraget.

Motionernas förslag

Motion 2015:22 av Olle Burell och Birgitta Halvarsson, Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande

Kyrkomötet beslutar att i budgeten tillföra ytterligare medel till kyrkostyrelsen för att löpande och mot behov kunna ge stöd åt de församlingar som aktivt arbetar med flyktingar och asylsökande.

Motion 2015:86 av Anna Ekström m.fl., Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd till församlingars arbete med flyktingar och asylsökande för 2016.

Motion 2015:89 av Dag Sandahl, Flyktingarbetet

1. Kyrkomötet beslutar att avsätta 35 miljoner kronor för församlingarnas flyktingarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett system som säkerställer att församlingar enkelt kan få del av medel för flyktingarbete.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserat av om respektive sakutskott har synpunkter på för sakutskottet relevanta delar i avsnitt ”Verksamheten och dess inriktning”.

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig i KI 2015:1y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Enligt kyrkoordningen 51 kap. 4–5 §§ ska den nationella nivån varje år upprätta en budget för nästa budgetår. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret, samt en plan för ekonomin under en period av tre år.

År 2010 beslutade kyrkomötet att det, utöver de ekonomiska ramarna för respektive år under perioden, ska finnas rullande femåriga kostnadsramar för finansiering av Svenska kyrkan i utlandets och Svenska teologiska institutets (STI) fastigheter och lokaler.

Kyrkomötet fastställde 2008 en målnivå för den nationella nivåns eget kapital och beslutade samtidigt att kyrkostyrelsen, om faktiskt utfall enligt årsbokslut överstiger 125 procent av den indexuppräknade målnivån, ska lämna förslag till kyrkomötet om hur överstigande kapital ska hanteras.

Kyrkostyrelsen lämnar i skrivelsen förslag till inriktning för verksamheten, kostnadsram 2016, planeringsramar 2017 och 2018 samt kostnadsramar 2016–2020 för lokalförsörjning inom Svenska kyrkan i utlandet, och STI i Jerusalem. Kyrkostyrelsen lämnar också ett förslag om att bidrag på 150 miljoner kronor ska utgå till stiftet under perioden 2016–2018 för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Dessa 150 miljoner kronor ingår i de föreslagna kostnads- och planeringsramarna och är fördelade med 50 miljoner kronor respektive år.

Kyrkostyrelsens *förslag till inriktning för verksamheten* utgår från och avser den nationella nivåns uppgifter enligt kyrkoordningens bestämmelser samt instruktioner för kyrkostyrelse och råd och framgår av skrivelsens avsnitt Verksamheten och dess inriktning. Den samlade inriktningen på verksamheten är främst;

- ◆ att stärka genomslag i företräderskapet genom att utveckla ändamålsenlighet och effektivitet (*företräderskap*)
- ◆ att främja relationer med kyrkor som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med, eller särskild ekumenisk överenskommelse, för att konkret gestalta enhet och samverkan (*officiella relationer till andra kyrkor och samfund*)
- ◆ pastoral utveckling, genusrättvisa och jämställdhet, hälsa, hållbar försörjning samt fred och försoning (*internationell mission och diakoni*)
- ◆ att ge stöd inom områdena omvärldsanalys och forskning, administrativ samverkan, församlingens grundläggande uppgift samt kommunikation (*stöd till stift och församlingar*)
- ◆ att stärka studenternas färdigheter och yrkesidentitet, deras förmåga att analysera och reflektera över Svenska kyrkan samt bekräfta och fördjupa deras samhörighet med Svenska kyrkan (*Svenska kyrkans utbildningsinstitut*)
- ◆ mot frågor som rör kristen livstolkning och ekumenik och betonar områdena hållbar utveckling, fred och försoning samt kvalitet och lärande (*Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI)*)
- ◆ att genomföra forskning vars resultat kan utgöra underlag för Svenska kyrkans reflektion över sin identitet och sitt uppdrag samt reflektion över religionernas roll i det mångkulturella samhället samt att tillgängliggöra forskningsresultaten (*forskning*)
- ◆ att stödja Svenska kyrkan som kulturarrangör, stärka Svenska kyrkans röst i kulturdebatten och kulturens ställning inom Svenska kyrkan (*kultur*)
- ◆ att genomföra och följa upp diskussionerna med staten om villkor och nivåer på den kyrkoantikvariska ersättningen i vilket det ingår att försöka skapa en förnyad syn på det kyrkliga kulturarvet som levande och användbart och en samhällsresurs för social, kulturell och ekonomisk utveckling (*de kyrkliga kulturminnena*)
- ◆ att höja kvaliteten i det diakonala arbetet, stärka insamlings- och kommunikationsarbetet, ge stöd i lokalförsörjningsfrågor och verka för utveckling av de lokaler som hyrs eller ägs av församlingarna samt teckna avtal med församlingar och verksamhetsplatser (*arbete bland svenskar i andra länder*)
- ◆ att samordna beställaransvar, en stabil leveransorganisation som arbetar systematiskt och kvalitetssäkrat där effektivitet, säkerhet och hållbarhet står i centrum, med kontinuerlig riskanalys i förebyggande syfte (*Gemensamma IT-system*)
- ◆ att ta till vara erfarenheterna från arbetet med 2013 års kyrkoval och förbereda valen 2017 (*de direkta valen*)
- ◆ att kontinuerligt producera ändamålsenliga underlag för förankring, reflektion och beslut om förändringar i kyrkoordningen (*inomkyrklig normgivning*)

- ◆ att förvalta kapitalet effektivt, på ett etiskt försvarbart sätt, sprida risker och uppnå bästa möjliga hållbara totalavkastning (*förvaltning av nationellt kapital*)
- ◆ att löpande bibehålla och utveckla ändamålsenlighet och effektivitet i den nationella nivåns verksamhets- och ekonomistyrning (*ledning och administration*).

År 2008 fastställde kyrkomötet en målnivå för den nationella nivåns eget kapital och beslutade samtidigt att kyrkostyrelsen, om faktiskt utfall enligt årsbokslut överstiger 125 procent av den indexuppräknade målnivån, ska lämna förslag till kyrkomötet om hur överstigande kapital ska hanteras.

Vid utgången av 2014 översteg eget kapital 125-procentsnivån med 1 515 miljoner kronor, varav 1 428 miljoner kronor avser ej realiserad värdeökning inom finansförvaltningen. Av KsSkr 2014:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2015–2017* framgick att kyrkostyrelsen mot bakgrund av Svenska kyrkans utmaningar, vikande medlemsutveckling och ökade ekonomiska risker ansåg att en utredning av målkapitalets storlek borde göras.

Det arbete som skett under 2014 samt den planerade fortsatta beredningen avseende frågan om Svenska kyrkans kapitalsituation finns redovisad i KsSkr 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, bilaga 2, *Svenska kyrkans kapitalsituation*. Utifrån den redovisning som sker i bilagan menar kyrkostyrelsen att det är nödvändigt att fördjupat bearbeta frågan. En dialog ska föras med stiften om hur det skapas förutsättningar för ett kyrkoliv som är långsiktigt hållbart – ekonomiskt, andligt, ekologiskt och socialt. En samlad genomlysning behöver göras av vilket ekonomiskt ansvar som ska bäras lokalt och vilket ansvar som lämpligen bärs gemensamt så att en god ansvarsfördelning tryggas. Arbetet bör beakta såväl dialogen med stiften som Utjämningsutredningens betänkande, *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, och de remissvar som lämnas med anledning av betänkandet. Kyrkostyrelsen avser att återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016.

Arbete med flyktingar och asylsökande

Att stärka Svenska kyrkans arbete med asylsökande och flyktingar i Sverige och att öka stödet till utsatta människor i Mellanöstern är två av kyrkostyrelsens särskilda prioriteringar 2016–2018.

Det ökade antalet asylsökande i Sverige innebär att migrations-, flykting- och integrationsfrågor har utvecklats till centrala områden i en strävan efter ett hållbart samhälle. Kyrkostyrelsen kommer att bidra till att församlingarna utarbetar hållbara arbetssätt och strukturer för arbetet. En stödfunktion kommer att etableras på nationell nivå i syfte att bistå stift och församlingar med kunskap och aktuell information för deras arbete med flyktingar och asylsökande.

Bristen på respekt är påtaligt i många regioner och antalet flyktingar i världen är det högsta sedan andra världskriget. För att öka stödet till utsatta människor i Mellanöstern planeras utökade humanitära insatser och stöd av psykosocial expertis och personal. Stödet innefattar också stöd till en mer långsiktig verksamhet för fredlig samexistens och religionsdialog.

De Ungas Kyrkomöte

Av en inkommen skrivelse framgår att De Ungas Kyrkomöte ställer sig positivt till att alla tre motionerna framhåller att det diakonala arbetet är en ”grundpelare för oss kristna” och instämmer i motionernas intention att Svenska kyrkans arbete inte bara ska rikta sig till dem med fastslagen flyktingstatus, utan inkludera alla asylsökande.

De Ungas Kyrkomöte bejakar att en större summa än hittills kommer att behöva anslås för detta arbete, men säger sig ha svårt att bedöma vad som är en tillräcklig nivå. De framhåller vikten av ett genomtänkt system för hur pengarna ska bli tillgängliga och fördelas och menar att kyrkostyrelsen är rätt instans för att ta fram ett sådant system. De påpekar också att ett system för rätt fördelning kräver noggrannhet men att det också måste vara ”enkelt och transparent för de församlingar, pastorat och stift som tar del av det”.

De Ungas Kyrkomöte säger sig se att denna aspekt finns med i motionen *Flyktingarbetet* (2015:89) och föreslår därför att kyrkomötet ska besluta att bifalla den motionen.

Utskottets överväganden

Verksamhetens inriktning

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet har tidigare konstaterat att det med åren blivit lättare att följa de ekonomiska resonemangen och att sambandet mellan verksamhet och ekonomi blivit tydligare. Utskottet ser fram mot att kyrkostyrelsen fortsätter utveckla strukturen för planerad verksamhet, dess inriktning och kostnader. Förra året efterfrågades en tydligare koppling till vilka konsekvenser omvärldsanalysen ger för verksamhetens inriktning. I årets skrivelse finns som svar på detta i skrivelsens inledning ett avsnitt om kyrkostyrelsens särskilda prioriteringar 2016–2018. Utskottet ser med tillfredsställelse på denna utveckling, men vill också påtala vikten av att det än tydligare framgår hur de olika delarna i skrivelsen förhåller sig till varandra. För att underlätta utskottets beredning om förslaget till inriktning för verksamheten så bör kyrkostyrelsens prioriteringar framgå av det avsnitt för ”Verksamhetens inriktning” som ligger till grund för beslutet. Detta gäller såväl de särskilda prioriteringarna som de fyra övergripande områdena med särskild prioritet.

Utskottet har som en del av beredningen likt tidigare år haft överläggningar med kyrkostyrelsens arbetsutskott för att få särskilda frågor belysta. Det är uppenbart för utskottet att samtal med kyrkostyrelsens arbetsutskott är en viktig komponent för större förståelse av skrivelsen. Utskottet ser fram mot att dialogen med kyrkostyrelsens arbetsutskott kan utvecklas ytterligare kommande år.

När det gäller de kyrkliga kulturminnena noterar utskottet att den sedan tidigare ansamlade kyrkoantikvariska ersättningen som inte förbrukats minskar. Utskottet ser med tillförsikt fram emot en fortsatt hög förbrukningstakt av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Utskottet har i sitt betänkande om årsredovisningen (B 2015:2) kommenterat kyrkostyrelsens avsikt att analysera Svenska kyrkans behov av kapital med anledning av att den nationella nivåns egna kapital nu klart överstiger 125 procent av målsatt eget kapital. Utskottet noterar med tillfredsställelse att detta ska ske i dialog med stiftet och att remissvaren på Utjämningsutredningen ska vägas in i analysen.

Utskottet har noterat att kyrkostyrelsen inte har lämnat något förslag om eget kapital som överstiger målvärdet vid utgången av 2014. Mot bakgrund av den fördjupade analys som ska genomföras så anser utskottet att det är rimligt att inte lämna något förslag. Utskottet ser med tillförsikt fram emot den analys och det förslag som kyrkostyrelsen avser återkomma med till kyrkomötet 2016 gällande

Svenska kyrkans kapitalsituation. Utskottet vill poängtera vikten av att dessa frågor kan behandlas av kyrkomötet 2016 och att inga ytterligare förseningar av arbetet sker.

Utskottet instämmer i kyrkostyrelsens uppfattning att den gemensamma IT-plattformen är en central förutsättning för fortsatt administrativ samverkan. För att nå kyrkostyrelsens mål att minst 85 procent av kyrkans anställda är anslutna till GIP vid utgången av 2018 föreslår kyrkostyrelsen (punkt 7) ett bidrag på 150 miljoner kronor som ska utgå till stiftet under perioden 2016–2018 för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. I förslaget ligger att kyrkostyrelsen beslutar om de närmare villkoren för bidraget. Utskottet anser att detta är ett bra förslag och ställer sig bakom det. Samtidigt framgår det av kyrkostyrelsens skrivelse att dessa 150 miljoner kronor ingår i kyrkostyrelsens förslag till beslut om kostnads- och planeringsramar (punkt 2–4) med 50 miljoner kronor respektive år. Mot denna bakgrund har utskottet valt att inte bejaka beslutspunkt 7 för att tydliggöra att nämnda bidrag på 50 miljoner kronor årligen redan är en del i förslagen till beslut om kostnads- och planeringsramar. Detta framgår av förslagen nedan.

Kostnadsram 2016

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsens *förslag till kostnadsram 2016* är 215 miljoner kronor högre än den planeringsram för 2016 som kyrkomötet beslutade om 2014. I relation till den tidigare beslutade ramen planeras bland annat ökade kostnader för internationell mission och diakoni, stöd till stift och församlingar, kyrkliga kulturminnen samt gemensamma IT-system. Det planeras också för lägre kostnader för ledning och administration samt stiftsbidrag.

I förslaget till kostnadsram ingår 50 miljoner kronor för det bidrag på totalt 150 miljoner som 2016–2018 ska utgå till stiftet för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Kyrkostyrelsen beslutar om de närmare villkoren för bidraget.

Planeringsram 2017

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsens *förslag till planeringsram 2017* är 231 miljoner kronor högre än den planeringsram för 2017 som kyrkomötet beslutade om 2014. Orsak till skillnaden är densamma som för 2016.

I förslaget till planeringsram ingår 50 miljoner kronor för det bidrag på totalt 150 miljoner som 2016–2018 ska utgå till stiftet för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Kyrkostyrelsen beslutar om de närmare villkoren för bidraget.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsens *förslag till planeringsram 2018* är 26 miljoner kronor lägre än förslaget till planeringsram 2017. I relation till planeringsram för 2017 så planeras lägre kostnader för bland annat de direkta valen och kyrkliga kulturminnen.

I förslaget till planeringsram ingår 50 miljoner kronor för det bidrag på totalt 150 miljoner som 2016–2018 ska utgå till stiftens för fortsatt subventionering av nya enheter som ansluts till Svenska kyrkans gemensamma IT-plattform. Kyrkostyrelsen beslutar om de närmare villkoren för bidraget.

Ram för fastighetskostnader för Svenska kyrkan i utlandet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsens *förslag till ram för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler* är 3 miljoner högre än den ram som kyrkomötet förra året beslutade för perioden 2015 till 2019.

Ram för fastighetskostnader STI

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.

Budgetutskottets förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Utskottet noterar att kyrkostyrelsens *förslag till ram för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem* är oförändrat jämfört med den ram som kyrkomötet beslutade om förra året för perioden 2015 till 2019.

Extra medel för arbetet med flyktingar och asylsökande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2016.

Utskottets förslag är ett utskottsinitiativ.

Budgetutskottet noterar att kyrkostyrelsen i skrivelsen lyfter fram särskilda prioriteringar 2016–2018. Bland dessa prioriteringar återfinns såväl att öka stödet till utsatta människor i Mellanöstern som att stärka Svenska kyrkans arbete med asylsökande och flyktingar. Utskottet finner att situationen ytterligare har förvärrats sedan skrivelsen arbetades fram och att ytterligare resurser behöver tillskjutas för denna verksamhet. Detta betonas också i ett flertal motioner till kyrkomötet.

Utskottet bejakar därför att det finns ett stort behov av extra medel för arbetet med flyktingar och asylsökande. Erfarenheten visar dock att läget hela tiden förändras,

och utskottet anser därför att denna osäkerhet är en mycket viktig faktor att ta hänsyn till i frågan om hur medlen tilldelas och beslutsprocessen konstrueras. Den ledstjärna som utskottet önskar ska prägla arbetet är flexibilitet. Detta betyder att såväl användning, summor som beslutsprocess behöver vara flexibla och behovsstyrda. Det finns ingen mening med att tilldela och fördela medel om de inte kan tas tillvara på ett meningsfullt sätt.

Utskottet föreslår därför en tilldelning av 75 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande i detta arbete, och utskottet poängterar att medlen kan användas för arbete såväl i Sverige som utomlands. Utskottet menar att det med stor sannolikhet kommer att finnas behov av ett fortsatt arbete de kommande åren för att Svenska kyrkan ska kunna verka ansvarsfullt och långsiktigt. Utskottet utgår från att kyrkostyrelsen inom ramen för planering och budgetering för 2017–2019 säkerställer den långsiktiga hanteringen av dessa frågor.

Utskottet har största förtroende för kyrkostyrelsens kompetens att besluta om användningen av dessa medel i en föränderlig situation. Budgetutskottet förutsätter att, vid användning i Sverige, en stor andel av medlen kommer att utgå till församlingar som behöver förstärkningar såväl i det dagliga arbetet som i särskilda satsningar. Det är viktigt att berörda stift och församlingar enkelt, snabbt och transparent kan få tillgång till medel efter behov.

Utskottet ser fram mot rapportering till kyrkomötet 2017 som visar hur dessa medel har kommit till användning.

Motion 2015:22

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:22.

Motionens förslag är att i budgeten tillföra ytterligare medel till kyrkostyrelsen för att löpande och mot behov kunna ge stöd åt de församlingar som aktivt arbetar med flyktingar och asylsökande.

Motionen avslås med anledning av utskottets förslag till kyrkomötet att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor för arbetet med flyktingar och asylsökande.

Motion 2015:86

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:86.

Motionens förslag är att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt ordna former för ekonomiskt bistånd för församlingarnas arbete med flyktingar och asylsökande för 2016.

Motionen avslås med anledning av utskottets förslag till kyrkomötet att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor för arbetet med flyktingar och asylsökande.

Motion 2015:89

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:89.

Motionens förslag är att avsätta 35 miljoner kronor för församlingarnas flyktingarbete och att uppdra till kyrkostyrelsen att skapa ett system som säkerställer att församlingar enkelt kan få del av medel för flyktingarbete.

Motionen avslås med anledning av utskottets förslag till kyrkomötet att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor för arbetet med flyktingar och asylsökande.

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Malin Åkesson, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Iréne Pierazzi, Solveig Hallin, Monica Lago, Leif Nilsson, Per-Olof Flodström, Marie Wojdkow, Bertil Persson, Marie Rydén Davoust, Leif Nordlander, Mats Nilsson, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Irene Leonardsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Evelina Johansson, David Lång, Roger Hedlund, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2015:1y

Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016–2018

Till Budgetutskottet

Kyrkolivsutskottets yttrande över skrivelse 2015:1 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016–2018.

Kyrkolivsutskottet vill framhålla att den verksamhetsprioritering som kyrkostyrelsen lyfter fram i sin skrivelse stämmer väl överens med de frågor utskottet önskar prioritera. De områden som utskottet värnar är också väl tillgodosedda i kyrkostyrelsens skrivelse.

Utskottet vill särskilt framhålla hur väl det avsnitt som beskriver barn, unga och unga vuxna klingar med utskottets hållning. Likaså ser utskottet med tillfredsställelse hur arbetet med att stödja församlingar i mötet med asylsökande och flyktingar ingår i de områden som prioriteras.

Med glädje ser utskottet att det ideella engagemanget lyfts fram på ett bra sätt och är väl formulerat. Dock efterlyser utskottet en beskrivning om hur människors intresse att verka ideellt i Svenska kyrkan ska tas tillvara och vilka strategier som finns bakom detta. T.ex. hur möter vi de 700 000 personer som i den aktuella undersökningen har uttryckt att de skulle kunna tänka sig att ge av sin tid i Svenska kyrkan, särskilt inom det sociala området? Utskottet önskar även att detta strategiska arbete ska få genomslag i den nationella nivåns budget.

Slutligen vill utskottet uttrycka sin uppskattning för att kyrkostyrelsen uppmuntar att kristendomens kärna lyfts fram i kommunikationsarbetet. Utskottet vill också passa på att nämna att kyrkohistoria är ett område som borde rymmas i de prioriteringar som görs inom forskningsområdet framöver.

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Budgetutskottets betänkande 2015:2

Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*.

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisningen.

Revisorererna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultat- och balansräkningen och att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Budgetutskottet föreslår att kyrkomötet fastställer årsredovisning, resultat- och balansräkningen samt beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2014.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014.
2. Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2014.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*

Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014.

Yttrande från andra utskott

Budgetutskottet har erbjudit samtliga utskott att yttra sig över skrivelsen och förklarat sig särskilt intresserat av om respektive sakutskott har synpunkter på kyrkostyrelsens återkoppling gällande de tidigare kyrkomötesärenden som kyrkostyrelsen anser slutbehandlade och som härstammar från utskottet (bilaga 3 i skrivelsen).

Kyrkolivsutskottet har yttrat sig i Kl 2015:2y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse består av den tryckta *Årsredovisning 2014 Svenska kyrkans nationella nivå* med bilaga 1 *Resultatrapport 2014*, bilaga 2 *Svenska kyrkans kapitalsituation* med underbilaga 2A *Bestämmelser i kyrkoordningen*, bilaga 3 *Redogörelse för behandlingen av kyrkomötets ärenden* med underbilaga 3A *Gemensamma IT-system, samverkan och därmed relaterade frågor* och bilaga 4 *Övrig rapportering från kyrkostyrelsen*.

Årsredovisningen

I *verksamhetsberättelsen* redovisas exempel på genomförd verksamhet inom områdena omvärld och relationer, stöd till stift och församlingar samt normering, tillsyn och förvaltning. Därtill hänvisas till en särskild rapport, *Ansvarsfulla investeringar 2014*, som är en fördjupad redovisning av förvaltningen av det nationella kapitalet.

Den nationella nivåns hållbarhetsredovisning framgår av avsnittet om *hållbart bokslut*. Redovisningen omfattar hur den nationella nivån arbetar för att minimera den egna verksamhetens potentiellt negativa inverkan på en hållbar utveckling.

I *förvaltningsberättelsen* redovisas ett urval väsentliga händelser under året, totala intäkter och kostnader, marknadsvärde i kapitalförvaltningen, riskområden för nationell nivå och utfall nationell nivåns eget kapital i relation till av kyrkomötet fastställd målnivå. Det ekonomiska utfallet blev 834 miljoner kronor främst beroende på det positiva resultatet i kapitalförvaltningen som uppgick till 885 miljoner kronor. Det egna kapitalet var 1 514 miljoner kronor över den nivå då kyrkostyrelsen, enligt beslut av kyrkomötet 2008, ska lämna förslag till kyrkomötet om hur det överskjutande beloppet ska hanteras. Mot bakgrund av Svenska kyrkans utmaningar, vikande medlemsutveckling och ökade ekonomiska risker har kyrkostyrelsen bestämt att en översyn av målkapitalets storlek ska göras under 2015, se även bilaga 2.

Bilagorna

I *bilaga 1* redovisar kyrkostyrelsen ett urval av verksamhetens insatser och resultat i förhållande till den nationella nivåns uppgifter enligt kyrkoordningen och den verksamhetsinriktning kyrkomötet beslutat om. Därtill redovisas finansiering och kostnader för 2014 i relation till utfall 2013, av kyrkomötet beslutad kostnadsram och kyrkostyrelsens detaljbudget 2014. Av den ekonomiska redovisningen framgår att det samlade kostnaderna blev 40 miljoner lägre än den kostnadsram för 2014, om 2 747 miljoner kronor, som kyrkomötet 2013 beslutade om.

Bilaga 2 är en redogörelse av Svenska kyrkans kapitalsituation och styrelsens fortsatta beredning i frågan. Kyrkostyrelsen anser det nödvändigt att fördjupat bearbeta frågan om Svenska kyrkans kapitalsituation under det kommande året och att föra en dialog med stiftet om hur förutsättningar kan skapas för ett kyrkoliv som är långsiktigt hållbart – ekonomiskt, andligt, ekologiskt och socialt. De menar att det behöver göras en samlad genomlysning av vilket ansvar som ska bäras lokalt och vilket ansvar som lämpligen bärs gemensamt, så att en god ansvarsfördelning tryggas. Kyrkostyrelsens anger att analys och kommande förslag till kyrkomötet bör beakta såväl stiftsdialogen som Utjämningsutredningens förslag och invänta de remissvar som lämnas med anledning av betänkandet. Avsikten är att återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016.

I *underbilaga 2A* redovisas kyrkoordningens bestämmelser om ekonomisk förvaltning i Svenska kyrkan.

Bilaga 3 består av en redogörelse över behandlingen av kyrkomötets ärenden. Det framgår att 20 skrivelser från tidigare kyrkomöten har slutbehandlats och avslutats under året, medan 18 återstår.

Underbilaga 3A består av kyrkostyrelsens redovisning av uppdraget från kyrkomötet 2013, att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. I bilagan beskriver kyrkostyrelsen sin syn på gemensamma IT-system och samverkan samt redogör för nuläge och planerad inriktning på verksamheten inom de olika områden som tillsammans utgör Svenska kyrkans gemensamma IT-system.

I *bilaga 4* lämnas information om två ärenden som inte är återrapportering av direkta uppdrag från kyrkomötet, utan ärenden som kyrkostyrelsen särskilt vill redovisa till kyrkomötet. Det är *Dela tro – dela liv* (satsningen på undervisning och mission för alla åldrar) och Riktat församlingsbidrag 2014.

Revisorerna

Av revisionsberättelsen i den tryckta årsredovisningen framgår att årsredovisningen enligt revisorernas uppfattning har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och att den ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Trossamfundet Svenska kyrkans finansiella ställning den 31 december 2014, dess finansiella resultat för året och att förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Revisorerna tillstyrker att kyrkomötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen samt att kyrkomötet beviljar kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Utskottets överväganden

Årsredovisningens innehåll

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014.

Budgetutskottet ansluter sig till kyrkostyrelsens förslag. Utskottet föredrar att använda termerna resultat- och balansräkning, vilket överensstämmer med hur revisorerna uttrycker det.

Utskottet noterar med tillfredsställelse det goda resultat kapitalförvaltningen uppvisar vilket i huvudsak är anledningen till det positiva ekonomiska utfallet för året.

Utskottet noterar med glädje att kyrkostyrelsen i förvaltningsberättelsen utvecklat sin redovisning av arbetet med att analysera och hantera risker vilket är något utskottet efterfrågat under ett antal år. Utskottet ser fram mot att denna redovisning fortsatt utvecklas de kommande åren.

Utskottet har inget att invända mot de redovisade skälen till att kostnaderna 2014 var lägre än den kostnadsram kyrkomötet 2013 beslutade om. Utskottet noterar att det bland annat beror på att förbrukningen av kyrkoantikvarisk ersättning varit lägre än budgeterat, men kan samtidigt glädjande konstatera att förbrukningen ökat jämfört med 2013.

Utskottet har tidigare år noterat den förbättring som gjorts av årsredovisningens resultatrapport (bilaga 1) och efterfrågat en fortsatt utveckling av den. Förra året

redogjorde utskottet för sin uppfattning att redovisningen av insatser och resultat ytterligare kan utvecklas genom att den t.ex. kompletteras med kyrkostyrelsens bedömning av hur väl den genomförda verksamheten på övergripande nivå svarar mot den verksamhetsinriktning kyrkomötet beslutat om. Utskottet önskar att en sådan bedömning finns med i kommande års resultatrapporter.

Utskottet ser positivt på att kyrkostyrelsen ska inleda en fördjupad analys och bereda frågan om Svenska kyrkans behov av kapital i dialog med stiftens för att återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016 (bilaga 2). Att kommande analys ska beakta såväl stiftsdialog som Utjämningsutredningens förslag samt de remissvar som lämnas med anledning av utredningens betänkande anser utskottet vara klokt. Utskottet håller med kyrkostyrelsen om att det är viktigt att så goda förutsättningar som möjligt skapas för ett kyrkoliv som är långsiktigt hållbart samtidigt som tydlighet skapas om vilket ansvar som bör bäras lokalt och vilket som lämpligen bör bäras gemensamt.

2013 beslutade kyrkomötet på utskottets initiativ att uppdraga åt kyrkostyrelsen att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. Utskottet uppskattar kyrkostyrelsens redovisning (underbilaga 3A) av nuläge och inriktning för arbetet med Svenska kyrkans gemensamma IT-system och tänkt stöd inom området administrativ samverkan. Utskottet kan dock konstatera att planen inte fullt ut motsvarar den förväntan på konkretion av t.ex. tidplan, kostnadskalkyler och uppskattad besparingspotential som låg i uppdraget. Utskottet förväntar sig att kyrkostyrelsen utifrån den övergripande planeringen fortsatt strategiskt hanterar dessa för hela Svenska kyrkan viktiga frågor.

Utskottet uppskattar kyrkostyrelsens initiativ att löpande rapportera om hur arbetet med Dela tro – dela liv fortskrider och noterar att en utvärdering av genomförande och måluppfyllelse ska redovisas till kyrkomötet 2019 (bilaga 4). Utskottet utgår från att utvärderingen av genomförandet kommer att omfatta även de ekonomiska aspekterna. Med andra ord hur de totala kostnaderna varit fördelade på satsningens olika delar.

Som en del av beredningen har utskottet likt tidigare år haft överläggningar med revisorerna och med kyrkostyrelsens arbetsutskott. Mötet med arbetsutskottet klargjorde till viss del orsakerna till de större förändringarna gällande antalet anställda de senaste åren. Utskottet ser fram mot att dessa uppgifter framgår av kommande års redovisningar.

Utskottet ser positivt på det arbete revisorerna har utfört och planerar att utföra. Det är glädjande att från revisorerna bland annat få ta del av vilken imponerande kompetens kyrkokansliets medarbetare inom den internationella verksamheten besitter. Dialogen med revisorerna har utvecklats genom åren och ger en bra grund för utskottets beredning av skrivelsen.

En fråga som väcktes i mötet med revisorerna var deras möjlighet att kommunicera med kyrkomötet. Enligt vad utskottet har erfårit avser kyrkomötets presidium utreda frågan och vid behov föreslå kyrkomötet om ändring av gällande regelverk. Utskottet ser positivt på presidiets initiativ.

Ansvarsfrihet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2014.

Budgetutskottet ansluter sig till revisorernas förslag.

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Niclas Renck, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Irène Pierazzi, Solveig Hallin, Peter Egardt, Leif Nilsson, Per-Olof Flodström, Marie Wojidkow, Bertil Persson, Lars T Gåreberg, Leif Nordlander, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Irene Leonardsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lago, Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Marie Rydén Davoust, Evelina Johansson, Ann-Britt Åsebol, Mats Nilsson, David Lång, Roger Hedlund, Helén Lindbäck, Terence Hongslo och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets yttrande 2015:2y

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2014**

Till Budgetutskottet

Med anledning av årets årsredovisning, särskilt bilaga 3 där redogörelsen för behandlingen av kyrkomötets ärenden ingår, har Kyrkolivsutskottet uppmärksammat några företeelser värda att fundera vidare kring. Det handlar om formen för redogörelse och återkoppling av de uppdrag kyrkomötet gett åt kyrkostyrelsen.

Enligt arbetsordningen betraktas ett uppdrag om t.ex. en utredning som slutbehandlat om kyrkostyrelsen uppdragit åt en extern utredare och arbetet med utredningen påbörjats vid tidpunkten för kyrkostyrelsens sista möte innan sommaren då skrivelsen avges. Vid tidpunkten för kyrkomötets första session behöver således inte uppdraget vara slutfört. Det saknas därmed möjligheter för kyrkomötet att bedöma om man delar kyrkostyrelsens uppfattning om att ärendet kan betraktas som slutbehandlat. Och vid nästa års kyrkomöte är inte frågan längre aktuell i någon skrivelse, utan ärendet måste vid behov väckas på nytt genom en ny motion. För bästa kvalitet och resursanvändning hade det varit bättre om kyrkostyrelsen hade kunnat redogöra för uppdragen under första sessionen och de uppdrag som inte är möjliga att redovisa då, bör inte betraktas som slutbehandlade utan redovisas kommande år.

Utskottet anser att kyrkostyrelsen bör se över arbetsordningen om hur slutbehandlade ärenden ska redovisas och kommuniceras och även förändra rutinerna.

För övrigt saknar utskottet ett genusperspektiv i den beskrivning som finns av antalet anställda på nationell nivå. Likaså hur könsfördelningen ser ut på olika positioner inom organisationen. Utskottet vill betona vikten av att arbeta för jämn könsfördelning på den nationella nivån och årligen redovisa personalsituationen. Utskottet ser också gärna att det utarbetas en mångfaldsplan.

Slutligen vill utskottet även påpeka att det i sammanhanget hade varit intressant att nämna hur många församlingar som sökte medel till sitt arbete för asylsökande och flyktingar men inte fick anslag, och hur mycket de ansökte om.

Uppsala den 23 september 2015

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Sofia Rosenquist, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Sofia Rosenquist, ordförande, Marie Nielsén, Daniel Larson, Birgitta Lindén, Ronny Hansson, Kekke Paulsson, Niklas Grahn, Roland Johansson, Berit Simonsson, Anna-Karin Westerlund, Gunilla Eldebro, Elisabeth Rydström, Niklas Larsson, Torbjörn Arvidsson och Marja Sandin-Wester.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sara Waldenfors, Monica Lindell Rylén, Stefan Grundberg, Camilla Persson, Evy Annér, Katarina Glas, Nasrin Sjögren, Elisabeth Sandberg Kullenberg, Ulla Littgren, Jerker Schmidt, Stig Eriksson, Anders Ahl, Karin Janfalk och Styrbjörn Granquist.

B 2015:2
Bilaga 1

Biskoparna Fredrik Modéus och Johan Tyrberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Budgetutskottets betänkande 2015:3

Diakonal investeringsfond

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:100, *Inrättande av en diakonal investeringsfond*. Kyrkomötet föreslås i motionen besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en diakonal investeringsfond där församlingar kan söka bidrag för diakonala insatser samt att medel ska tillföras fonden genom att en av kyrkostyrelsen beslutad andel av upplupna överskott i bokslut avsätts för ändamålet varje år där överskott redovisas.

Utskottet menar att förslaget strider mot Svenska kyrkans episkopala struktur samt att utredning pågår av såväl utjämnningssystemet som Svenska kyrkans kapitalsituation och föreslår därför avslag på motion 2015:100.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:100, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:100, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:100 av Elisabeth Rydström, Inrättande av en diakonal investeringsfond

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta en diakonal investeringsfond där församlingar kan söka bidrag för diakonala insatser.
2. Kyrkomötet beslutar att medel ska tillföras fonden genom att en av kyrkostyrelsen beslutad andel av upplupna överskott i bokslut avsätts för ändamålet varje år där överskott redovisas.

Bakgrund

Motionärens förslag är att kyrkostyrelsen ska inrätta en diakonal investeringsfond där församlingar kan söka bidrag för diakonala insatser. Medel till fonden ska tillföras genom att kyrkostyrelsen beslutar att en andel av upplupna överskott i bokslut ska avsättas till ändamålet varje år som överskott redovisas.

Utifrån kyrkostyrelsens insamling av ekonomisk redogörelse för församlingar och pastorat 2014 framgår av driftsredovisningen att kostnaderna för den diakonala verksamheten i församlingar och pastorat uppgår till 983 miljoner kronor och intäkterna uppgår till 174 miljoner kronor.

Svenska kyrkans kapitalsituation under utredning

Till kyrkostyrelsens skrivelse *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014*, finns en bilaga som heter *Svenska kyrkans kapitalsituation* (KsSkr 2015:2). Av bilagan framgår bland annat att kyrkostyrelsen diskuterat behovet av kapital inom Svenska kyrkan på kort och lång sikt. För att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar kyrklig verksamhet menar kyrkostyrelsen att frågan om Svenska kyrkans behov av kapital behöver beredas i dialog med stift, inte minst för att trygga en ansvarsfördelning som tydliggör vilket ekonomiskt ansvar som ska bäras av församlingar/pastorat, stift respektive gemensamt av trossamfundet. Kyrkostyrelsen avser att inleda en fördjupad analys av Svenska kyrkans kapitalbehov och återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016.

Särskilt behov av diakonala insatser är ny parameter i utjämningsystemet

Den av kyrkostyrelsen i december 2012 tillsatta utredningen Utjämningsutredningen hade bland annat till uppdrag att säkerställa ett långsiktigt hållbart, brett accepterat utjämningsystem.

I utredningens betänkande *Gemensamt ansvar – en utredning om fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, SKU 2015:1 finns ett avsnitt om kostnadsutjämnning, avsnitt 6.4.2. Enligt utredningen så ska kostnadsutjämnningen innefatta komponenter som utjämnar vissa kostnader som är strukturellt betingade och inte kan påverkas av enskilda församlingar och pastorat. Det ska bland annat gälla andelen barn av befolkningen inom församlingens eller pastoratets område.

Det ska även utgå bidrag inom utjämningsystemets ram till församlingar och pastorat som har särskilda strukturellt betingade kostnader för bland annat särskilda behov av diakonala insatser. Utredningens förslag är att diakonikomponenten ska utgå från ett socioekonomiskt behovsindex för befolkningen inom församlingens eller pastoratets geografiska område. Av utredningen framgår att det är viktigt att möta de diakonala utmaningarna och att de diakonala insatserna är starkt förankrade bland kyrkans medlemmar. Det finns församlingar och pastorat där den sociala utsattheten är extra stor. Den ekonomiska statistiken visar att kostnaderna för den diakonala verksamheten också blir extra stora i dessa församlingar och pastorat. Det framgår också att detta är fråga om strukturellt betingade skillnader mellan församlingarna och att det därför finns anledning att ta ett gemensamt ansvar genom att ta hänsyn till kostnader av detta slag i utjämningsystemet.

Idag har församlingar och stift enligt 44 kap. 15 § i kyrkoordningen möjlighet att få extra utjämningsbidrag om övriga avgifter och bidrag inte ger en tillfredsställande utjämningseffekt. Om utredningens förslag genomförs så utgår bestämmelserna i kyrkoordningen om extra utjämningsbidrag. Utredningens bedömning är att såväl stiftsstyrelsen som kyrkostyrelsen har möjlighet att utan särskilda bestämmelser besluta om ekonomiskt stöd om detta skulle bedömas vara nödvändigt.

Utredningen är utsänd för remiss fram till den 1 december 2015. Utifrån inkomna remissvar bereder kyrkostyrelsen frågan för att återkomma till kyrkomötet 2016.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:100.

Budgetutskottet anser att frågan om diakonal verksamhet är mycket angelägen och delar motionärens uppfattning om att det finns en stor vilja och ett stort engagemang att göra gott såväl bland anställda, förtroendevalda som frivilliga medarbetare.

Utskottets uppfattning är att förslaget strider mot Svenska kyrkans episkopala struktur, eftersom det föreslår en form där församlingarna går förbi stiftet och relaterar direkt till den nationella nivån.

Utskottet noterar också att ett nytt förslag till utjämningsystem är under beredning. I det nya förslaget tas bland annat hänsyn till andelen barn av befolkningen inom församlingens eller pastoratets område. Enligt utredningens förslag ligger att bidrag ska kunna utgå inom utjämningsystemets ram till församlingar och pastorat som har särskilda behov av diakonala insatser. Utredningens förslag är nu utsänd för remiss och frågan återkommer till kyrkomötet 2016.

Utskottet noterar vidare att kyrkostyrelsen ska utreda hela Svenska kyrkans behov av kapital. Beredning ska ske i dialog med stiftet, inte minst för att trygga en ansvarsfördelning som tydliggör vilket ekonomiskt ansvar som ska bäras av församlingar/pastorat, stift respektive gemensamt av trossamfundet. Kyrkostyrelsen ska återkomma med analys och förslag till kyrkomötet 2016.

Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motion 2015:100 ska avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Budgetutskottets vägnar

Bertil Olsson, ordförande

Malin Åkesson, sekreterare

Beslutande: Bertil Olsson, ordförande, Irène Pierazzi, Solveig Hallin, Peter Egardt, Leif Nilsson, Per-Olof Flodström, Marie Wojidkow, Bertil Persson, Lars T Gåreberg, Leif Nordlander, Christer Björk, Bengt Kjellgren, Carl-Eric Gabrielsson, Gerd Gullberg Johnson och Irene Leonardsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Monica Lago, Roger Sjöberg, Birger Wernersson, Christina Meltin Westerlund, Anita Engström, Marie Rydén Davoust, Evelina Johansson, Ann-Britt Åsebol, Mats Nilsson, David Lång, Roger Hedlund, Helén Lindbäck, Terence Hongso och Hildegard Jarskog.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkorättsutskottets betänkanden
Kr 2015:1–4

Kyrkorättsutskottets betänkanden

Kr 2015:1   Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kr 2015:2   Samordning av begravningsverksamheten m.m.

Kr 2015:3   Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet

Kr 2015:4   Konsekvenserna av kyrkomötets beslut

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2015:1

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, KsSkr 2015:3, avsnitt 5, om övriga ändringar och rättelser i vilken det föreslås en rad ändringar och rättelser i kyrkoordningen. Utskottet ställer sig bakom förslagen och föreslår att kyrkostyrelsens förslag ska bifallas.

Vidare föreslår utskottet två ytterligare justeringar i kyrkoordningen.

Till betänkandet finns en reservation och ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna, enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3), enligt *bilaga 1*.
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (2012:17), enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2015:3, *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt 5, *Övriga ändringar och rättelser*

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3).
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Bakgrund

Rättelser med anledning av strukturförändringen

Genom de beslut om förändringar i strukturen på lokal nivå som kyrkomötet beslutade om 2012 och vilka trädde i kraft den 1 januari 2014 kan det på lokal nivå endast finnas församlingar med egen ekonomi och pastorat. Pastorat utgör en samverkansform för två eller fler församlingar och är juridiskt att se som totala kyrkliga samfälligheter.

Av förbiseende har emellertid 8 kap. 17 § och 17 kap. 14 § inte ändrats i enlighet med de ändringar som antogs av kyrkomötet 2012. Detta innebär att det i de nämnda paragraferna inte blir tydligt vad som gäller. Kyrkostyrelsen föreslår därför att detta korrigeras.

Rättelser av felaktig användning av begreppet förtroendevalda

Enligt definitionen av begreppet förtroendevalda i 33 kap. 1 § i kyrkoordningen ska begreppet anses omfatta de personer som vid kyrkliga val har utsetts till ledamöter, ersättare och ordförande i *beslutande och verkställande organ* inom Svenska kyrkan. Exempel på beslutande organ är kyrkofullmäktige, indelningsdelegerade, stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Exempel på verkställande organ är kyrkorådet, församlingsrådet (se KsSkr 2012:5 s. 95), indelningsstyrelsen, stiftsstyrelsen och kyrkostyrelsen.

I 10 kap. 11 § i kyrkoordningen samt i 7 kap. 1 § i arbetsordningen för kyrkomötet och i 1, 2, 3 och 11 §§ i ersättningsstadgan har dock begreppet förtroendevalda kommit att användas även för ledamöter i andra organ än de ovan uppräknade vilket inte torde vara korrekt. Kyrkostyrelsen föreslår därför att begreppet förtroendevalda utmönstras ur de här uppräknade paragraferna och i förekommande fall ersätts med "ledamöter och ersättare".

Förtydligande avseende möjlighet att ta ut avgift för konfirmation

Möjligheten att ta ut avgift för konfirmation reglerades tidigare i 42 kap. 7 a § i kyrkoordningen. I paragrafen angavs att någon avgift för konfirmation inte fick tas ut för sådana kostnader som motsvarade konfirmationsersättningen i paragrafens andra till fjärde stycke. I andra till tredje styckena fanns de bestämmelser som numera finns intagna i 42 kap. 9 § och som reglerar konfirmationsersättningen. I paragrafens fjärde stycke fanns en bestämmelse som gav kyrkostyrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser om vad konfirmationsersättningen omfattar och om ersättningsens storlek.

Genom de ändringar som föreslogs av den så kallade Strukturutredningen i betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) kom avgifter för samtliga kyrkliga handlingar att regleras i 42 kap. 7 § samtidigt som bestämmelserna i de tidigare andra till tredje styckena i 7a § flyttades till samma kapitels 9 §. Bestämmelsen som ger kyrkostyrelsen rätt att utfärda närmare bestämmelser samt fastställa ersättningsbeloppens storlek återfinns nu i 12 § och behandlar samtliga kyrkliga handlingar i ett sammanhang.

Av kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor* (KsSkr 2011:5) framgår att avsikten inte var att göra någon innehållslig förändring när bestämmelserna redigerades om. Av den nuvarande regleringen framgår emellertid inte att det finns en möjlighet för en församling att ta ut avgift för konfirmation av en enskild till den del kostnaderna inte omfattas av den konfirmationsersättning som anges i 9 § samt i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2014:12) om clearingbelopp för dop-, vigsel- och begravningsgudstjänster samt konfirmationsersättning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår kyrkostyrelsen att 7 § förtydligas så att det av paragrafen framgår att avgift inte får tas ut av en enskild som tillhör Svenska kyrkan till den del kostnaderna omfattas av konfirmationsersättningen.

I 3 kap. 1 §, första stycket, Arbetsordning för kyrkomötet (1999:3) anges att motioner till kyrkomötet ska väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. I samma paragrafs tredje stycke sägs emellertid att motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget alltid får väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds. Denna reglering har sitt ursprung i den tid då kyrkomötets första session hölls i maj och kyrkostyrelsen därför inte hade någon reell möjlighet att avlämna skrivelserna med redovisning av verksamheten på nationell nivå eller budget inom den tidsfrist – två månader innan första kyrkomötessammanträdet inleds – som stadgas i 3 kap. 2 § i arbetsordningen.

Som bestämmelsen i 3 kap. 1 § tredje stycket är utformad finns emellertid ingen begränsning för avlämnande av motion till de fall då årsredovisnings- eller budgetskrivelse avlämnas sent vilket innebär att bestämmelsen medger att en motion med anledning av en årsredovisnings- eller budgetskrivelse enligt bestämmelsens ordalydelse alltid kan avlämnas två veckor före det att kyrkomötets första session inleds. Att motionstiden på detta sätt förlängs för motioner med anledning av årsredovisnings- eller budgetskrivelse anser kyrkostyrelsen vara orimligt och kan inte ha avsetts gälla i de fall kyrkostyrelsen, i enlighet med huvudregeln i 3 kap. 2 §, första stycket, avlämnar dessa skrivelser senast två månader före det att den första sessionen inleds. Det senare kan förväntas vara fallet i vart fall så länge som kyrkomötets första session avhålls på hösten.

Kyrkostyrelsen föreslår därför att det i 3 kap. 1 § införs en begränsning av rätten att avlämna en motion med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget senast två veckor före det att första sammanträdet inleds. Enligt kyrkostyrelsens förslag ska denna rätt endast kunna utnyttjas i de fall kyrkostyrelsen avlämnat berörd skrivelse senare än två månader före första sammanträdet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3), enligt bilaga 1.
3. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (2012:17), enligt bilaga 1.

Kyrkorättsutskottet finner att förslagen är nödvändiga konsekvensändringar med anledning av tidigare fattade beslut och föreslår därför att kyrkostyrelsens förslag ska bifallas.

Det har kommit till Kyrkorättsutskottets kännedom att ytterligare två justeringar bör göras i kyrkoordningen. I rubriken närmast före 8 kap. 23 a § används en felaktig benämning av Svenska kyrkan i utlandet. Rubriken ska rättas av samma skäl som låg till grund för den rättelse av 8 kap. 23 a § som kyrkomötet beslutade om år 2013 (se KsSkr 2013:3, Kr 2013:1). Den ska istället lyda ”Elektorer från *Svenska kyrkan i utlandet*”. I 57 kap. 5 § finns en felaktig hänvisning till 37 kap. 18 §.

Hänvisningen ska rätteligen avse 19 §. Utskottet föreslår därför att även dessa ändringar i kyrkoordningen ska genomföras.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Linda Jansson, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Claes-Johan Bonde, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot framlagt betänkande Kr 2015:1 i den del som berör föreslagen ändring i 42 kap. 7 § kyrkoordningen avseende kyrkoavgift och ersättning för kyrkliga handlingar.

Vi menar att en återgång till ursprunglig lydelse har en sådan innebörd att ändring i sak blir ett faktum.

Vi menar att nuvarande lydelse är tydligare än föreslagen lydelse och därför är en förändring onödig.

Vidare är ursprunglig lydelse något mer otydlig och öppnar upp för tolkning så att avgift skulle kunna tas ut för den del som inte ges ersättning för.

Mot denna bakgrund reserverar vi oss mot utskottets tillstyrkande av skrivelsen och föreslår samtidigt avslag på densamma.

Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson och Björn Andersson

Särskilt yttrande

Förtydligande avseende möjlighet att ta ut avgift för konfirmation. Rättelsen i texten är visserligen korrekt men det är olyckligt att det nu återigen finns en risk att barn från mindre bemedlade familjer inte längre kommer att kunna delta i aktiviteter som exempelvis lägerverksamhet kopplad till konfirmationsundervisningen men som ändå inte täcks av konfirmationsersättningen.

Berit Bornecrantz Dias

Övriga ändringar och rättelser**Förslag till ändringar i kyrkoordningen**

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att rubriken närmast före 8 kap. 23 a § ska lyda ”Elektorer från Svenska kyrkan i utlandet”,

dels att 8 kap. 17 §, 10 kap. 11 §, 17 kap. 14 §, 42 kap. 7 § och 57 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***8 kap. Biskopen**

17 § Inom varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat ska det väljas minst en elektor.

Stiftsstyrelsen ska fördela övriga elektorsplatser mellan församlingarna och pastoraten. Fördelningen ska göras i förhållande till antalet röstberättigade enligt 33 kap. 2 § i varje församling som inte ingår i ett pastorat och pastorat. Antalet röstberättigade ska beräknas på uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 en vecka före det att stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkten för valet.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta de församlingar och pastorat som ska välja elektorer om beslutet.

17 § Inom varje församling som inte ingår i ett pastorat och *inom* varje pastorat ska det väljas minst en elektor.

10 kap. Den nationella nivåns uppdrag

11 § Svenska kyrkans arvodesnämnd är ett särskilt organ för att fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Arvoden för arvodesnämndens ledamöter regleras i Ersättningsstadgan (SvKB 2012:17).

Arvodesnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i instruktionen för nämnden.

11 § Svenska kyrkans arvodesnämnd är ett särskilt organ för att fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

17 kap. Gudstjänstliv

14 § Kyrkoherden får ge tillstånd åt någon som är döpt och tillhör eller *är anställd för* en församling i pastoratet att predika och leda gudstjänsten vid en viss eller vissa av de gemensamma gudstjänsterna i någon av pastoratets församlingar. Ett sådant tillstånd får inte ges om frågan har prövats av biskopen enligt 13 § första stycket och biskopen har vägrat tillstånd.

14 § Kyrkoherden får ge tillstånd åt någon som är döpt och tillhör *församlingen* eller, *om församlingen ingår i ett pastorat*, en församling i pastoratet att predika och leda gudstjänsten vid en viss eller vissa av de gemensamma gudstjänsterna i *församlingen* eller i någon av pastoratets församlingar. Ett sådant tillstånd får *också ges till någon som är döpt och anställd i församlingen eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet*. Tillstånd får dock inte i något fall ges om frågan har prövats av biskopen enligt 13 § första stycket och biskopen har vägrat tillstånd.

Kyrkoherden ska för varje år anmäla till biskopen vilka som fått ett sådant tillstånd och vilka gudstjänster det har gällt.

Kyrkoherdens tillstånd får inte avse sakramentsförvaltningen eller att leda de kyrkliga handlingarna.

42 kap. Kyrkoavgift och ersättning för kyrkliga handlingar

7 § Någon avgift för dop får inte tas ut från enskilda personer. Inte heller får någon avgift tas ut för konfirmation när konfirmanden tillhör Svenska kyrkan, för vigsel när någon av makarna tillhör Svenska kyrkan eller för en begravningsgudstjänst när den avlidne vid dödsfallet tillhörde Svenska kyrkan.

7 § Någon avgift för dop får inte tas ut från enskilda personer. Inte heller får någon avgift tas ut för konfirmation *för sådana kostnader som täcks av den konfirmationsersättning som avses i 9 och 12 §§* när konfirmanden tillhör Svenska kyrkan, för vigsel när någon av makarna tillhör Svenska kyrkan eller för en begravningsgudstjänst när den avlidne vid dödsfallet tillhörde Svenska kyrkan.

57 kap. Tillsyn

5 § För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,

2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastoralprogrammet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 18 § i huvudsak disponeras.

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) att 3 kap. 1 § och 7 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. Ärendenas väckande

1 § Motioner väcks genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds.

Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen får väckas senare.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock *alltid* väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Motioner med anledning av en skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget får dock, *i de fall skrivelsen lämnats senare än två månader innan årets första sammanträde inleds*, väckas genom att lämnas till kyrkostyrelsen senast två veckor innan årets första sammanträde inleds.

Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i kyrkomötets sammanträden.

7 kap. Arvoden

1 § Ledamöter av kyrkomötet samt *förtroendevalda* som utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen har rätt till arvode och ersättning.

Som framgår av 10 kap. 11 § i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) ska Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens ledamöter.

Närmare bestämmelser om arvoden och ersättningar meddelas av kyrkomötet i särskilt beslut.

1 § Ledamöter av kyrkomötet samt *ledamöter och ersättare i organ* som utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen har rätt till arvode och ersättning.

Som framgår av 10 kap. 11 § i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) ska Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens *ledamöter och ersättare*.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Förslag till ändringar i Ersättningsstadga

Kr 2015:1
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar i fråga om Ersättningsstadga (SvKB 2012:17) att 1, 2, 3 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

1 § I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *de övriga förtroendevalda* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Arvodet kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast årsarvode.

Med basbelopp i denna stadga avses prisbasbeloppet enligt Socialförsäkringsbalken.

1 § I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt för *ledamöter och ersättare i organ* som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Sammanträdesarvode

2 § Sammanträdesarvode utgår för ett protokollfört sammanträde oavsett sammanträdesdets längd. Endast ett sammanträdesarvode per dygn kan utgå.

Sammanträdesarvodet *avses ersätta den förtroendevaldes* inläsning, närvaro och ansvarstagande.

Sammanträdesarvodet *utgör ersättning för* inläsning, närvaro och ansvarstagande.

3 § Sammanträdesarvode ska utgå till ordinarie ledamot samt till tjänstgörande ersättare och ersättare som är närvarande på ordförandes särskilda kallelse.

Sammanträdesarvode utgår inte till den *förtroendevalde* som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet.

Sammanträdesarvode utgår inte till den som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet.

Till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar jämte en inledande förberedelsedag vid varje session. Till kyrkomötets ledamöter utgår dock inte sammanträdesarvode enligt denna ersättningsstadga för ett sammanträde i något annat organ under den tid som kyrkomötet är samlat.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst

11 § Till de *förtroendevalda* som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per sammanträdesdag med högst 7 procent av ett basbelopp.

11 § Till de som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Till den *förtroendevalde*
som har förlorat arbetsförtjänst
men som inte kan redovisa för
den får betalas ersättning med
ett belopp som motsvarar den
sjukpenning som skulle ha
betalats från Försäkringskassan
vid sjukdom.

Till den som har förlorat
arbetsförtjänst men som inte kan
redovisa för den får betalas
ersättning med ett belopp som
motsvarar den sjukpenning som
skulle ha betalats från Försäkrings-
kassan vid sjukdom.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2016.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2015:2

Samordning av begravningsverksamheten m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motionerna 2015:4, 2015:7 och 2015:16 vilka bl.a. innefattar frågor om samverkan, samordning, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamheten, i vilken krematorieverksamheten ingår.

Utskottet konstaterar att en särskild utredare har givits i uppdrag att utreda behovet av samverkan mellan de kyrkliga huvudmännen inom begravningsverksamheten och i vilka former en sådan samverkan bäst kan ske under rådande förutsättningar. Utskottet anser att det finns behov av en tydligare struktur och ledning inom begravningsområdet och att en samordning och planering måste komma till stånd. Utskottet anser vidare att det är angeläget att det inom Svenska kyrkan finns ett övergripande ansvar i dessa frågor och att oklarheterna vad gäller tillsyns- och samordningsfrågorna klagörs. Detsamma gäller inte minst Svenska kyrkans arbetsgivarorganisations roll och ansvar i sammanhanget. Utskottet vill understryka vikten av att dessa frågor omhändertas och kommer till ett klagörande.

Utskottet föreslår att motionerna avslås, bl.a. därför att en utredning redan pågår. Det är dock utskottets mening att frågorna är så angelägna att kyrkostyrelsen, även om en utredning nu pågår i vissa delar, med anledning av motionerna ska ges i uppdrag att klagöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:4.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:7.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:16.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2015:4, 2015:7 och 2015:16 uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av vad utskottet anfört klagöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

Motionernas förslag

Motion 2015:4 av Anders Brunnstedt och Maria Lagerman, Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur samverkan, rådgivning och tillsyn av begravningsverksamhet bättre organiseras på nationell nivå och stiftsnivå i Svenska kyrkan.

Motion 2015:7 av Claes Block, Samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till samordning av krematorieverksamheten de kyrkliga begravningshuvudmännen emellan.

Motion 2015:16 av Anders Åkerlund, Samordning av begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om samordning av begravningsfrågorna på riks- och stiftsplan.

Bakgrund

Samverkan och rådgivning

Samverkan inom begravningsverksamheten sker i dag ofta genom att begravningshuvudmännen samarbetar med varandra i olika avseenden och på olika områden. Speciellt när det gäller krematorieverksamheten sker ett omfattande samarbete genom avtal.

Rådgivning gällande begravningsverksamheten sker i dag genom Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) som är en arbetsgivar- och serviceorganisation för Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift. Rådgivning sker även via Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund (SKKF). Dessa två organisationer anordnar utbildningar, konferenser och bistår med rådgivning i kyrkogårds- och begravningsverksamheten. SKAO svarar även för arbetsgivar- och arbetsmiljöfrågor.

Rådet för begravningsfrågor är ett samrådsorgan mellan Svenska kyrkan, SKKF och SKAO. Inom rådet utbyts kunskaper och erfarenheter och där diskuteras hur olika problem kan lösas till exempel genom utvecklingsinsatser. Rådet följer upp och diskuterar aktuella händelser och utvecklingen inom begravningsverksamheten, som lagstiftning, förändringar av allmänhetens önskemål och etiska frågor.

Tillsyn

Statlig tillsyn över begravningsverksamheten finns reglerad i 10 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) där det framgår att länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten. När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska, enligt 10 kap. 2 § begravningslagen, länsstyrelsen dessutom förordna begravningsombud att granska hur församlingarna tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

När det gäller den inomkyrkliga tillsynen är det enligt 57 kap. 1 § 1 p. i kyrkoordningen stiftet som utövar tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp dels i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor och i förvaltningsfrågor.

Tidigare utredningar

I kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor* (KsSkr 2012:5) till 2012 års kyrkomöte angav kyrkostyrelsen att den avsåg att utreda frågan om olika samverkansformer för begravningsverksamheten och att återkomma i frågan till 2013 års kyrkomöte. En utredare tillsattes och uppdraget för utredningen bestod enligt direktiven av att utreda olika samverkansmöjligheter för begravningsverksamheten. Kyrkostyrelsen beslutade dock att inte remittera betänkandet *Samverkansformer för begravnings-*

verksamheten (SKU 2013:2) med anledning av att regeringen lämnade propositionen *Folkbokföringen i framtiden* (prop. 2012:120) till riksdagen. Denna proposition innebar bland annat att riksdagen nu beslutat om att införa en enhetlig begravningsavgift för Svenska kyrkans samtliga begravningshuvudmän, se vidare Kyrkorättsutskottets betänkande *Huvudmannaskap för begravningsverksamheten* (Kr 2013:6) för en närmare redogörelse av frågan. Förutsättningarna för förslagen i utredningen ändrades därigenom och kyrkostyrelsen beslutade att beredningen av ärendet istället skulle fortsätta.

Förnyat utredningsuppdrag

I november 2013 fastställde kyrkostyrelsens arbetsutskott de direktiv som ligger till grund för den nu pågående utredningen. Detta efter att det, med anledning av vad som nämnts ovan, konstaterats föreligga skäl att på nytt se över frågan om samverkan inom begravningsverksamheten. En särskild utredare gavs därför i uppdrag att åter utreda behovet av samverkan mellan de kyrkliga huvudmännen inom begravningsverksamheten och i vilka former en sådan samverkan bäst kan ske under rådande förutsättningar. Utredningen ska bland annat visa på vilka behov av samverkan som finns med beaktande av beslutet om enhetlig begravningsavgift samt inom vilka geografiska ramar samverkan lämpligast kan ske. Utredningen ska vidare visa på för- och nackdelar med föreslagen samverkansform ur ekonomiska, skattemässiga och rättsliga perspektiv och huruvida kyrkoordningen ska reglera möjligheten att samverka kring begravningsverksamheten. Utredningen ska även redovisa eventuella behov av ändringar i lag eller förordning, se *Direktiv till en förnyad utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten*. Utredningen ska lämnas till kyrkostyrelsen den 31 oktober 2015.

Kyrkomötets tidigare behandling

Vid 2013 års kyrkomöte väcktes en motion 2013:35 i vilken det föreslogs att kyrkomötet dels skulle besluta om att i kyrkoordningen införa de bestämmelser som framgår av bilaga 5 till utredningen *Samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2013:2), dels att hos regeringen initiera erforderliga ändringar i begravningslagen. Organisationsutskottet avstyrkte i sitt betänkande O 2013:7 motionen med hänvisning till den kritik som Kyrkorättsutskottet framfört i sitt yttrande över motionen; bland annat att förslaget inte beretts på det sätt som får anses krävas samt att förslaget saknar förutsättningar att stå sig över tid. Kyrkomötet beslutade i enlighet med Organisationsutskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:4.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:7.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:16.
4. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2015:4, 2015:7 och 2015:16 uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av vad utskottet anfört klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

Kyrkorättsutskottet konstaterar inledningsvis att en särskild utredare har givits i uppdrag att utreda behovet av samverkan mellan de kyrkliga huvudmännen inom

begravningsverksamheten och i vilka former en sådan samverkan bäst kan ske under rådande förutsättningar. Kyrkorättsutskottet anser att frågan om samverkan inom begravningsverksamheten är mycket angelägen.

Av utredningens direktiv, som utskottet tagit del av, framgår dock inte att frågorna om Svenska kyrkans övergripande ansvar för samordning av och tillsyn över de kyrkliga huvudmännen uttryckligen är en del av utredarens uppdrag. Det är Kyrkorättsutskottets mening att även samordning av och tillsyn över begravningsverksamheten är mycket angelägna frågor för Svenska kyrkan som helhet. Detta inte minst för att det ofta framstår som oklart vad som gäller inom dessa områden. I detta sammanhang kan bl.a. lyftas frågan om i vilken utsträckning den nationella nivån och stiftens har ett ansvar för samordningen av begravningsverksamheten, inom vilken rådgivning får anses vara en del. Detsamma gäller förhållandet mellan den tillsyn som Svenska kyrkan kan utöva och statens tillsyn över begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av det anförda är det utskottets mening att det finns behov av en tydligare struktur och ledning inom området och att en samordning och planering måste komma till stånd. Det är angeläget att det inom Svenska kyrkan finns ett övergripande ansvar i dessa frågor och att oklarheterna vad gäller tillsyns- och samordningsfrågorna klagörs. Detsamma gäller inte minst Svenska kyrkans arbetsgivarorganisations roll och ansvar i sammanhanget. Kyrkorättsutskottet kan dock konstatera att det för närvarande är okänt i vilken utsträckning dessa frågor kommer att behandlas av den pågående utredningen, eftersom detta inte uttryckligen är en del av utredarens uppdrag. Utskottet vill dock samtidigt understryka vikten av att dessa frågor omhändertas och kommer till ett klagörande.

Mot bakgrund av detta och vad utskottet i övrigt anför bör motionerna avslås. Det är dock utskottets mening att de frågor som utskottet behandlat är så angelägna att kyrkostyrelsen, även om en utredning nu pågår i vissa delar, ska ges ett uppdrag att klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Jenny Thor, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2015:3

Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:50 om att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om huvudmannaskapet för begravningsväsendet. Kyrkorättsutskottet finner att det saknas skäl att ompröva utskottets tidigare ställningstaganden i frågan om huvudmannaskapet för begravningsverksamheten. Det saknas därför också behov att tillsätta en utredning av det slag som motionären efterfrågar. Kyrkorättsutskottet föreslår att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:50.

Motionens förslag

Motion 2015:50 av Dag Sandahl, Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om huvudmannaskapet för begravningsväsendet.

Bakgrund

Huvudman för begravningsverksamheten är, enligt begravningslagen (1990:1144), den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun, som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Det finns en huvudman inom varje förvaltningsområde. (Prop. 1998/99:38 *Staten och trossamfunden – Begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen m.m.*, s. 98).

I 1 kap. 1 § begravningslagen definieras innehållet i begreppet begravningsverksamhet som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. I 9 kap. 6 § finns vidare en uppräknning av vilka tjänster som huvudmannen ska tillhandahålla utan kostnad för ett dödsbo. Begreppet begravningsväsendet är dock inte reglerat i begravningslagen, men anses normalt vara vidare än begreppet begravningsverksamhet. I begravningsväsendet inkluderas även åtgärder och tjänster i samband med begravning som inte inkluderas i begravningsavgiften, t.ex. anordna begravningsceremoni, gravskötsel och att svepa och lägga den avlidne i kista. (A. prop. s. 98).

I Kyrkoberedningens slutbetänkande *Staten och trossamfunden* (SOU 1994:42) föreslogs att Svenska kyrkan även efter relationsförändringen mellan kyrkan och

staten ska vara huvudman för begravningsverksamheten. Som skäl anfördes att någon kritik mot den dittills gällande ordningen inte förekommit och att de borgerliga kommunerna i sina remissyttranden motsatt sig att som obligatorisk uppgift handha begravningsverksamheten. I regeringens efterföljande förslag till principbeslut om relationsförändringen, *Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan* (prop. 1995/96:80), föreslogs sedermera att huvudmannaskapet för de allmänna begravningsplatserna skulle ligga kvar hos Svenska kyrkan, vilket också blev riksdagens beslut. I propositionen anfördes bl.a. att kyrkan sköter förvaltningen av sina begravningsplatser på ett föredömligt sätt, att flertalet kyrkogårdar d.v.s. begravningsplatser är belägna på kyrkotomter och att det finns ett starkt stöd för denna ordning bland remissorganen. I principbeslutet fastslogs även att finansieringen av begravningsverksamheten skulle vara lokalt förankrad och vara en del av kyrkoavgiften för dem som är medlemmar i Svenska kyrkan. Det senare har dock delvis förändrats därefter, bl.a. på initiativ av Svenska kyrkan, se Kyrkorättsutskottets betänkande *Huvudmannaskap för begravningsverksamheten* (Kr 2013:6) för en närmare redogörelse.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Vid kyrkomötet år 2003 behandlades en motion där Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten berördes (motion 2003:20). Kyrkomötet avslog motionen på förslag av Kyrkorättsutskottet. Utskottet menade att Svenska kyrkan ombesörjer begravningsverksamheten på ett bra sätt, att verksamheten är ett naturligt inslag i kyrkans verksamhet samt att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen inte har förändrats (Kr 2003:4).

Vid kyrkomötet år 2004 behandlades ett förslag om att driva frågan att förmå regeringen utreda ett annat huvudmannaskap för begravningsverksamheten för icke-kristna trosbekännare (M 2004:6). Även denna motion avslogs på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anförde att Svenska kyrkan har anförtrottps uppgiften av staten, att det inte framförts några önskemål från samhällets sida om en ändring och att det därmed inte är en angelägenhet för Svenska kyrkan att ta initiativ till en förändring (Kr 2004:3).

Vid kyrkomötet år 2013 behandlades slutligen en motion där det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle utreda konsekvenserna av ett förändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten (M 2013:59). Kyrkomötet avslog motionen på förslag av Kyrkorättsutskottet, som anslöt sig till vad kyrkomötet tidigare uttalat och menade att det saknas skäl att utreda eventuella konsekvenser av ett förändrat huvudmannaskap (Kr 2013:6). Utskottet anförde att Svenska kyrkan alltjämt ombesörjer begravningsverksamheten på ett bra sätt, att den är en naturlig och viktig del i Svenska kyrkans arbete och att de skäl som låg till grund för beslutet om den nuvarande ordningen alltjämt är bärande.

Behandling i Sveriges riksdag

Riksdagen har vid motionsbehandling vid ett antal tillfällen, senast under riksåret 2013/14, behandlat frågan om Svenska kyrkan som huvudman för begravningsverksamheten. Samtliga motioner har på förslag av konstitutionsutskottet avslagits med motiveringen att det saknas skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (Riksdagens betänkanden 2013/14:KU27, 2011/12:KU12, 2008/09:KU7, 2002/03:KU20 och 2000/01:KU1). Under riksåret 2014/15 har ytterligare en motion inlämnats (M 2014/15:2540 *Separera kyrkan från*

staten). Motionen har inte ännu beretts av något av riksdagens utskott, men är till sitt innehåll identisk med en motion som avslogs under riksåret 2013/14 (se 2013/14:KU27).

Kr 2015:3

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:50.
--

I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om huvudmannaskapet för begravningsväsendet. I motionen lyfts bl.a. frågor om Svenska kyrkan som huvudman för begravningsverksamheten i ett alltmer mångkulturellt samhälle. Kyrkorättsutskottet konstaterar att samhället på många områden präglas av olika kulturer och religioner, vilket innebär att Svenska kyrkans huvudmän vid fullgörandet av sina uppgifter inom begravningsverksamheten också möter många olika begravnings seder, såväl religiösa som icke-religiösa. Det finns enligt utskottets mening inte några andra indikationer än att Svenska kyrkan, såväl ur detta som ur andra perspektiv, anses fullgöra huvudmannaskapet för begravningsverksamheten väl och med ett stort förtroende. Kyrkorättsutskottet kan konstatera att Sveriges riksdag så sent som under riksåret 2013/14 vidhållit sitt tidigare ställningstagande att det saknas skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Mot bakgrund av detta och vad som i övrigt anförts saknas det således skäl att ompröva Kyrkorättsutskottets tidigare ställningstaganden i frågan om huvudmannaskapet för begravningsverksamheten (Kr 2013:6 och däri hänvisade betänkanden). Detta innebär vidare att det också saknas behov av att tillsätta en utredning av det slag som motionären efterfrågar. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets betänkande 2015:4

Konsekvenserna av kyrkomötets beslut

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:98 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att initiera forskning kring konsekvenserna av genomgripande beslut i kyrkomötet, med särskild inriktning på hur kyrkosyn, teologi kring dop och medlemskap i Svenska kyrkan och ämbetssyn påverkats av besluten. Uppdraget till kyrkostyrelsen ska enligt motionen i första hand inte syfta till att på kort sikt initiera förändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att kyrkomötets beslut följs upp, men menar att detta kan göras på andra sätt än genom att forskning initieras. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:98, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:98, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2015:98 av Ola Isacsson och Lisa Tegby, Konsekvenserna av kyrkomötets beslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera forskning kring konsekvenserna av genomgripande beslut i kyrkomötet, med särskild inriktning på hur kyrkosyn, teologi kring dop och medlemskap i Svenska kyrkan och ämbetssyn påverkats av besluten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdraget till kyrkostyrelsen i första hand inte syftar till att på kort sikt initiera förändringar i kyrkoordningen.

Bakgrund

Församlingen är den lokala pastorala nivån inom Svenska kyrkan med grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiften, som är den regionala pastorala nivån, främjar och har tillsyn över församlingens liv. Den nationella nivån utövar sitt stöd till församlingens utveckling via stiftens, vilket tar sig uttryck genom stiftens olika behov.

Den nationella nivåns uppgift är att vara en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidra till att uppdraget fullgörs rikstäckande. Detta sker genom ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter, bl.a. i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, ekumeniska relationer

samt internationell diakoni och mission. Till uppgiften hör också att vara Svenska kyrkans röst såväl i det svenska samhället som internationellt och bidra till att Svenska kyrkan som helhet är en positiv kraft för att samhället ska hålla ihop och inte dra isär. Mer om den nationella nivåns uppdrag som stödjande och sammanhållande kraft finns att läsa i kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2016–2018*, KsSkr 2015:1.

Ett uppdrag är att främja forskning inom det teologiska forskningsområdet och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden. Till uppdraget hör vidare att företräda Svenska kyrkan i akademien och samhällsdebatten. Verksamheten inriktas på att genomföra forskning vars resultat utgör underlag för Svenska kyrkans reflektion över sin identitet och sitt uppdrag samt reflektion över religionernas roll i det mångkulturella samhället. Arbetet innebär också att tillgängliggöra forskningsresultaten.

Den nationella nivån bedriver oberoende forskning i nära samverkan med universitet och högskolor i Sverige och internationellt. Genom forskning och analys visar kyrkostyrelsen på övergripande perspektiv och utmanar Svenska kyrkan att reflektera över sin identitet och om hur uppdraget kan ta gestalt. Det innebär att initiera och samverka i forskningsprojekt som har såväl samhällsrelevans som kyrkorelevans. Det innebär också att ta fram beslutsunderlag så att församlingar och stift ska kunna forma en verksamhet som är motiverad i deras sammanhang och som bidrar till kyrkans samlade förmåga. Kyrkostyrelsen har, efter samråd med stiftens styrelser, fastställt att omvärldsanalys och forskning är ett av fyra övergripande områden som ska ges särskild prioritet under planeringsperioden 2016–2018 (se KsSkr 2015:1 s. 7 f.).

Den närmaste tiden kommer forskning i huvudsak att ske inom följande områden: Kyrkans identiteter, diakonal utveckling och välfärdsfrågor, mänskliga rättigheter och religionsfrihet, global etik, globala normbildningsprocesser och mångkulturalism samt genusrelationer i kyrka och samhälle. Nyligen har en studie påbörjats vad gäller anställda och förtroendevaldas syn på den nya organisationen. Under perioden 2016–2018 fortsätter bearbetningen av området naturvetenskap, teologi och livstolkning i projektform i samarbete med flera organisationer. (se KsSkr 2015:1 s. 29)

Ett exempel på hur forskning sker i våra nordiska systerkyrkor är hur forskning- en bedrivs i Norge. Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO) inrättades 1993 och är en privat stiftelse, finansierad av Norska kyrkan och från norska Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. KIFO ingår i ett forsknings- nätverk med en rad forsknings- och utbildningsinstitutioner inom samma forsknings- fält. Utöver forskning genomför KIFO bl.a. utvärderingar av projekt och reformer i Norska kyrkan. Här kan bl.a. nämnas en utvärdering av kyrkovalet 2011 och Norska kyrkans demokratireform.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkorättsutskottet beslutar att avslå motion 2015:98.

I motionen yrkas att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att initiera forskning kring konsekvenserna av genomgripande beslut i kyrkomötet, med särskild inriktning på hur kyrkosyn, teologi kring dop och medlemskap i Svenska kyrkan och ämbetssyn påverkats av besluten. Uppdraget ska inte i första hand syfta till att på kort sikt initiera förändringar i kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet konstaterar inledningsvis att det av bakgrundsteckningen framgår att ett av den nationella nivåns uppdrag är att främja forskning inom det teologiska forskningsområdet och andra för kyrkans liv och verksamhet väsentliga områden. Efter samråd med stiftens styrelser har kyrkostyrelsen fastställt att omvärldsanalys och forskning är ett av fyra övergripande områden som ska ges särskild prioritet under planeringsperioden 2016–2018. En rad forskningsprojekt bedrivs på den nationella nivån redan idag och ytterligare planeras.

Kyrkorättsutskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att kyrkomötets beslut följs upp och anser att det ligger i Svenska kyrkans eget intresse att detta görs. I detta avseende kan norska KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning, utgöra ett gott exempel på hur sådana uppföljningar kan genomföras.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta De Ungas Kyrkomötes motionssvar på motion 2015:98, i vilket man bl.a. anför att man gärna skulle se att Svenska kyrkan på alla nivåer blev bättre på att följa upp vilka effekter de beslut som fattas faktiskt har i verkligheten. Ett förslag De Ungas Kyrkomöte ger är att utreda möjligheten att skapa en ny rutin där varje beslut om åtgärder också inkluderar ett beslut om att inom en viss tid följa upp och undersöka det eventuella resultatet av det beslut man har fattat. Utskottet vill, i likhet med De Ungas Kyrkomöte, understryka vikten av förekomsten av rutiner för uppföljning av beslut, inte minst på nationell nivå.

Till skillnad från motionärerna anser utskottet att uppföljningar av kyrkomötets beslut inte nödvändigtvis behöver ske genom att forskning initieras, utan att de exempelvis kan genomföras i form av utredningar, rapporter, årsredogörelser och utvärderingar. Ett gott exempel på detta är de utvärderingar av kyrkovalen som har gjorts vid flera tillfällen.

Mot bakgrund av det som har anförts anser Kyrkorättsutskottet att motion 2015:98 ska avslås.

Uppsala den 24 september 2015

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Per-Olof Jacobsson, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilander och Lars Larsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkorättsutskottets beslut att avslå motion 2015:98.

Intentionen med motion 2015:98 är att kyrkostyrelsen ska initiera forskning som syftar till att undersöka om det skett förskjutningar i Svenska kyrkans självförståelse som en följd av genomgripande beslut, som kyrkomötet fattat.

Vi anser att den forskning som motionärerna avser är något helt annat än utvärdering och uppföljning av beslut i kyrkomötet, som utskottet diskuterat och motiverat som skäl att avslå motionen.

Även om kyrkostyrelsen fastställt att forskning är ett av de fyra prioriterade områdena de närmaste åren, finns inget som garanterar att detta resulterar i forskning rörande teologiska förändringar av genomgripande beslut i kyrkomötet.

Vi föreslår att kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2015:98.

Gunvor Torstensson, Anders Roos och Boel Johansson

Särskild mening

Vi ansluter oss till uppfattningen som kommer till uttryck i reservationen av Gunvor Torstensson m.fl. till förmån för bifall till förslagen i motion 2015:98.

Manilla Bergström och Sofia Särddquist

Kyrkomötets skrivelser
KmSkr 2015:1–31

Kyrkomötets skrivelser

- KmSkr 2015:1 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014
- KmSkr 2015:2 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling
- KmSkr 2015:3 Att lägga till faddrar efter dopet
- KmSkr 2015:4 Adjunksår för diakoner
- KmSkr 2015:5 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd
- KmSkr 2015:6 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
- KmSkr 2015:7 Liturgistipendium
- KmSkr 2015:8 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar
- KmSkr 2015:9 ILO-konvention nr 169
- KmSkr 2015:10 Konvertiter
- KmSkr 2015:11 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandarspråken
- KmSkr 2015:12 Kyrkan och idrotten
- KmSkr 2015:13 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor
- KmSkr 2015:14 Nya vägar att vara kyrka
- KmSkr 2015:15 Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter
- KmSkr 2015:16 Nationell samordning av närvaro på nätet
- KmSkr 2015:17 Direkta val
- KmSkr 2015:18 Kontrakten
- KmSkr 2015:19 Begravningsverksamheten i Göteborg
- KmSkr 2015:20 Sättet att välja biskop
- KmSkr 2015:21 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen
- KmSkr 2015:22 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsnämnd
- KmSkr 2015:23 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen
- KmSkr 2015:24 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*
- KmSkr 2015:25 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa
- KmSkr 2015:26 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen
- KmSkr 2015:27 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

- KmSkr 2015:28   Ändringar i kyrkoordningen m.m.
- KmSkr 2015:29   Samordning av begravningsverksamheten m.m.
- KmSkr 2015:30   Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016–2018
- KmSkr 2015:31   Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

---

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:1

**Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå
2014**

Till kyrkostyrelsen

Budgetutskottet 2015:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Budgetutskottets förslag i betänkande B 2015:2 beslutat *dels* att fastställa årsredovisning samt resultat- och balansräkning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2014, *dels* att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2014.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:2

**Följder av riksdagens beslut om upphörande av
folkbokföring på församling**

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:1 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2015:1 beslutat att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:3

Att lägga till faddrar efter dopet

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:3 Att lägga till faddrar efter dopet

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2015:3 beslutat att med anledning av motion 2015:8 av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson uppdra till kyrkostyrelsen att pröva frågan om en ordning för att kunna lägga till faddrar i kyrkobokföringen efter dopet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:4

Adjunktsår för diakoner

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:15 Adjunktsår för diakoner

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkanden TU 2015:15 beslutat att bifalla motion 2015:83 av Tomas Jansson m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om ett motsvarande adjunktsår för nyvigda diakoner.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:5

**Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans
överklagandenämnd**

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:17 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2015:17 beslutat att lägga Svenska kyrkans överklagandenämnds verksamhetsberättelse för år 2014 till handlingarna samt att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag till sådana ändringar i kyrkoordningen att domkapitlet kan vara beslutfört i alla typer av ärenden även om såväl ordförande som vice ordförande är jäviga.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:6

**Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans
ansvarsnämnd för biskopar**

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:18 Verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2015:18 beslutat att lägga verksamhetsberättelsen för år 2014 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:7

Liturgistipendium

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2015:5 Liturgistipendium

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2015:5 att bifalla motion 2015:40 av Torvald Johansson m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda formerna för inrättande av ett årligt liturgistipendium till textförfattare, tonsättare och skapare av dramaturgi i gudstjänsten eller till den som på annat sätt utvecklat gudstjänsten.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:8

Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Till kyrkostyrelsen

Gudstjänstutskottet 2015:10 Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Gudstjänstutskottets förslag i betänkande G 2015:10 beslutat att med anledning av motion 2015:102 av Ola Isacson m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att initiera en undersökning av utvecklingen av sekulära alternativ med religiösa inslag.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:9

ILO-konvention nr 169

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:5 ILO-konvention nr 169

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande K1 2015:5 beslutat att bifalla motion 2015:21 av Olle Burell och Johan Åkesson att uppdra till kyrkostyrelsen att uppvakta regering och riksdag till stöd för en ratificering av ILO-konvention nr 169.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:10

Konvertiter

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:7 Konvertiter

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2015:7 beslutat att med anledning av motion 2015:39 av Helén Lindbäck uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta det stöd som behövs i arbetet med konvertiter och som framgår av betänkandet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:11

Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrar språken

---

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:8 Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrar språken

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2015:8 beslutat att med anledning av motion 2015:36 av Aron Emilsson m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vilka behov som finns av material om Svenska kyrkan och kristen tro på invandrar språk samt att utreda på vilka språk behoven är störst.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:12

Kyrkan och idrotten

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:9 Kyrkan och idrotten

Kyrkomötet har den 17 november 2015 med anledning av Kyrkolivsutskottets betänkande Kl 2015:9 beslutat att bifalla motion 2015:38 av Britas Lennart Eriksson m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att utveckla samarbete med Riksidrottsförbundet som samlande organisation för den svenska idrottsrörelsen.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:13

Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:11 Utbildning i kyrkohistoria och landsbygdsfrågor

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2015:11 beslutat att med anledning av motion 2015:43 av Karl-Gunnar Svensson och Irene Oskarsson uppdra till kyrkostyrelsen att bevaka att behörighetskraven för prästkandidater inte leder till en utarmning av deras kunskap i kyrkohistoria.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:14

Nya vägar att vara kyrka

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:12 Nya vägar att vara kyrka

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2015:12 beslutar att bifalla motion 2015:55, punkt 1, av Leif Nordlander att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp för att utveckla ”Nya vägar att vara kyrka” samt att med anledning av motion 2015:55 uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta resurser för ”Nya vägar att vara kyrka”.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:15

**Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta
EU-migranter**

Till kyrkostyrelsen

*Kyrkolivsutskottet 2015:18 Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta
EU-migranter*

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande K1 2015:18 beslutat att med anledning av motion 2015:96 av Anna Ekström m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att fortsätta utveckla sitt arbete med erfarenhetsutbyte och verktyg kring fattiga EU-migranter samt att göra verksamheten känd för dem som arbetar med fattiga EU-migranter inom Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:16

Nationell samordning av närvaro på nätet

Till kyrkostyrelsen

Kyrkolivsutskottet 2015:20 Nationell samordning av närvaro på nätet

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande Kl 2015:20 beslutat att bifalla motion 2015:103, punkt 3, av Emilia Lindstrand och Daniel Tisell att uppdra till kyrkostyrelsen att hitta lämpliga former för nationell nivå att samordna nätnärvarande anställda.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:17

Direkta val

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2015:1 Direkta val

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2015:1 beslutat att bifalla utskottets förslag till ändringar i 38 kap. kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:18

Kontrakten

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2015:2 Kontrakten

Kyrkomötet har den 18 november 2015 med anledning av Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2015:2 beslutat att bifalla Nils Gårders under överläggningen framlagda förslag att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen med de av utskottet föreslagna justeringarna fränsett justeringen i 8 kap. 40 § som reglerar hörande av kontraktets präster och diakoner.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:19

Begravningsverksamheten i Göteborg

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2015:3 Begravningsverksamheten i Göteborg

Kyrkomötet har den 18 november 2015 med anledning av Organisationsutskottets betänkande O 2015:3 beslutat att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:6 Särlösning för begravningsverksamheten för församlingarna inom nuvarande Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:20

Sättet att välja biskop

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2015:5 Sättet att välja biskop

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2015:5 beslutat att med anledning av motion 2015:85 av Lisa Tegby m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att, med utgångspunkt i principen att stiftens utser sin biskop, genomföra en översyn av processen kring nominering och val av biskopar.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:21

Några frågor om församlingsråd och strukturreformen

Till kyrkostyrelsen

Organisationsutskottet 2015:11 Några frågor om församlingsråd och strukturreformen

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2015:11 beslutat att med anledning av motion 2015:5 av Karl-Gunnar Svensson och motion 2015:60 av Sven Gunnar Persson och Anders Brunnstedt uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:22

**Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd**

Till kyrkostyrelsen

*Organisationsutskottet 2015:12 Verksamhetsberättelse 2014 för Svenska kyrkans
valprovsnämnd*

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Organisationsutskottets förslag i betänkande O 2015:12 beslutat att lägga verksamhetsberättelse år 2014 för Svenska kyrkans valprovsnämnd till handlingarna.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:23

**Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan
och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen**

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2015:1 Ekumenisk överenskommelse mellan Svenska kyrkan och de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Ekumenikutskottets förslag i betänkande Eu 2015:1 beslutat att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, punkt 1, att Svenska kyrkan ingår en ekumenisk överenskommelse med de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen i enlighet med framlagt förslag samt att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:4, punkt 2, att den ekumeniska överenskommelsen träder i kraft sedan de Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen för sin del fattat beslut att ingå den ekumeniska överenskommelsen med Svenska kyrkan.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:24

Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2015:2 Svenska kyrkans svar på Kyrkornas världsråds dokument Kyrkan – på väg mot en gemensam vision

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Ekumenikutskottets förslag i betänkande Eu 2015:2 beslutat att bifalla kyrkostyrelsens skrivelse 2015:5 att besvara Kyrkornas världsråds dokument *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. *Ekumeniskt samtal om kyrkans väsen och uppgift* i enlighet med skrivelsens förslag.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:25

Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2015:3 Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Ekumenikutskottets förslag i betänkande Eu 2015:3 beslutat att med anledning av motion 2015:18 av Olle Burell m.fl. uppdra till kyrkostyrelsen att förstärka det ekumeniska påverkansarbetet på europeisk nivå till stöd för human flyktingpolitik.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:26

Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2015:6 Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Ekumenikutskottets förslag i betänkande Eu 2015:6 beslutat att bifalla motion 2015:71 av Lena Klevenås m.fl. att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana den svenska regeringen att skynda på arbetet med att ratificera tilläggsprotokollet till ESK-konventionen (ICESCR.)

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:27

Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Till kyrkostyrelsen

Ekumenikutskottet 2015:9 Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Ekumenikutskottets förslag i betänkande Eu 2015:9 beslutat att med anledning av motion 2015:92 av Johanna Andersson och Jerker Schmidt uppdra till kyrkostyrelsen att, med anledning av den flyktingsituation som råder, arbeta fram lämpligt material för församlingar och intresserade om kyrkor och kristna i Mellanöstern.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:28

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Till kyrkostyrelsen

Kyrkorättsutskottet 2015:1 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Kyrkorättsutskottets förslag i betänkande Kr 2015:1 beslutat

att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med de av utskottet föreslagna justeringarna, enligt bilaga 1.

att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3), enligt bilaga 1.

att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Ersättningsstadga (2012:17), enligt bilaga 1.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:29

Samordning av begravningsverksamheten m.m.

Till kyrkostyrelsen

Kyrkorättsutskottet 2015:2 Samordning av begravningsverksamheten m.m.

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Kyrkorättsutskottets förslag i betänkande Kr 2015:2 beslutat att med anledning av motionerna 2015:4 av Anders Brunnstedt och Maria Lagerman, 2015:7 av Claes Block och 2015:16 Anders Åkerlund uppdra till kyrkostyrelsen att mot bakgrund av vad utskottet anfört klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:30

Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån
åren 2016–2018

Till kyrkostyrelsen

Budgetutskottet 2015:1 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2016–2018

Kyrkomötet har den 18 november 2015 i enlighet med Budgetutskottets förslag i betänkande B 2015:1 beslutat

1. att fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå.
2. att fastställa kostnadsram för 2016 till 2 871 miljoner kronor.
3. att medge planeringsram för 2017 till 2 936 miljoner kronor.
4. att medge planeringsram för 2018 till 2 910 miljoner kronor.
5. att fastställa en ram på 70 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska kyrkan i utlandets fastigheter och lokaler.
6. att fastställa en ram på 5 miljoner kronor under åren 2016–2020 för kostnader för Svenska teologiska institutets fastighet i Jerusalem.
7. att utöver kostnadsram bevilja 75 miljoner kronor att stå till kyrkostyrelsens förfogande för arbetet med flyktingar och asylsökande att användas 2016.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 18 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Kyrkomötet
Kyrkomötets skrivelse 2015:31

Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

Till kyrkostyrelsen

Tillsyns- och uppdragsutskottet 2015:2 Utredning om utökning av kyrkoherdeutbildningen

Kyrkomötet har den 17 november 2015 i enlighet med Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag i betänkande TU 2015:2 beslutat att med anledning av motion 2015:6 av Karl-Gunnar Svensson uppdra till kyrkostyrelsen att i samverkan med stiftet pröva frågan om hur en kompletterande påbyggnadsutbildning för kyrkoherdar kan utformas.

Betänkandet och ärendet överlämnas till kyrkostyrelsen.

Uppsala den 17 november 2015

Karin Perers

/Anders Lindberg

Personregister

Personregister

Personregister
2015

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, stolsnummer, uppdrag, ledighet, ersättare samt inlämnade motioner.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
Ks	Kyrkostyrelsen
AN	Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
VN	Svenska kyrkans valprövningsnämnd
ÖN	Svenska kyrkans överklagandenämnd
S	Socialdemokraterna
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
BA	Borgerligt alternativ
C	Centerpartiet
SD	Sverigedemokraterna
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FK	Frimodig kyrka
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KSV	Kyrklig samverkan i Visby stift

A

Aasa, Maj-Lis , 1963, Utlandsförsamlingarna, 250	O ledamot
Adbo, Jerry , 1978, Stockholms stift, S, 229	Kr ledamot
Ahl, Anders , 1975, Karlstads stift, SD, 178 Ersättare september och november för Runar Filper	Kl ersättare
Alexius, Ann-Christin , 1971, Härnösands stift, C, 181	TU/Eu ersättare
Alingsjö Bäck, Gun , 1946, Västerås stift, POSK, 69	G ersättare
Alm, Inga , 1952, Uppsala stift, C, 9 Motion: 72 (Kyrkliga utbildningar), 73 (100 kyrkor med solceller på taken), 74 (Ökad återföring av ekonomiska resurser till församlingarna via prästlönstillgångarna)	Eu ledamot
Alsterlund, Jerker , 1962, Västerås stift, C, 79 Motion: 12 (Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden)	G ersättare
Andersson, Aina , 1941, Skara stift, S, 40	Valberedningen, O ledamot
Andersson, Björn , 1961, Göteborgs stift, S, 157 Motion: 32 (Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.), 33 (Sanktionsavgift i domkapitlet)	Kr ledamot
Andersson, Christina , 1959, Härnösands stift, S, 184	Kr ledamot

Personregister 2015	Andersson, Johanna , 1962, Göteborgs stift, POSK, 161 Motion: 90 (Kairos Palestina-dokumentets status och resurstilldelning), 91 (Ta bort dokumentet <i>Christmas Alert 2014</i> från Svenska kyrkans hemsida), 92 (Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern), 106 (Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen)	TU ersättare
	Andersson, Margareta , 1948, Växjö stift, C, 87 Motion: 69 (Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat), 70 (Utvärdera sammanläggningar av församlingar och pastorat)	Ks ersättare, Valberedningen, EE ersättare
	Andersson-Carlsson, Kerstin , 1940, Karlstads stift, BA, 176	EE ersättare
	André, Hans-Olof , 1947, Göteborgs stift, POSK, 139 Motion: 40 (Liturgistipendium), 46 (Församlingsrådets uppgifter)	TU ledamot
	Annér, Evy , 1947, Växjö stift, S, 101 Ersättare september för Lissandra Rickemark	Kl ersättare
	Aro, Stefan , 1975, Luleå stift, FK, 204 Motion: 104 (Minoritetsspråken och det lokala ansvaret)	O ersättare
	Arvidsson, Torbjörn , 1950, Luleå stift, KR, 195 Motion: 8 (Att lägga till faddrar efter dopet)	Kl ledamot
	Aune, Bella , 1971, Växjö stift, C, 91	O ledamot
	Axner Ims, Marta , 1977, Uppsala stift, S, 1 Motion: 20 (Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar)	Ks ledamot
	B	
	Backe, Kristina , 1944, Lunds stift, C, 114	G ledamot
	Bengtsson, Gunilla , 1944, Lunds stift, S, 129 Ledig september och november, ersatt av Gunilla Jannerstig	G/Eu ersättare
	Bengtsson, Gustaf , 1981, Strängnäs stift, POSK, 63 Ledig september och november, ersatt av Birgitta Wrede	O ledamot
	Bengtsson, Maja , 1977, Göteborgs stift, FK, 165 Ersättare november för Fredrik Sidenvall	
	Berglin, Linn , 1974, Härnösands stift, S, 179 Ledig september och november, ersatt av Sven Erik Bodén	EE ledamot
	Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 190	Km 1 v ordf
	Bergström, Manilla , 1973, Göteborgs stift, POSK, 167	Kr ersättare
	Berntson, Cecilia , 1981, Göteborgs stift, S, 150 Ledig september och november, ersatt av Anita Engström	B ersättare
	Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 73	EE ledamot, v ordf
	Bertius, Ragnhild , 1941, Linköpings stift, POSK, 25 Motion: 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	EE ledamot

Björk, Christer , 1946, Strängnäs stift, BA, 61	B ledamot, VN ersättare	Personregister 2015
Björkman, Helena , 1965, Göteborgs stift, MPSK, 155 Ledig september och november, ersatt av Satu Rekola	TU ersättare	
Björkman, Jan , 1964, Lunds stift, MPSK, 134 Motion: 41 (Kyrkogårdar som mötesplatser)	EE ersättare	
Björn, Roland , 1944, Växjö stift, POSK, 99 Ersättare november för Mattias Rosenquist		
Björndahl, Claes , 1967, Skara stift, ÖKA, 44 Ledig november, ingen ersättare	TU ersättare	
Blix, Johan , 1946, Stockholms stift, ingen grupp, 233 Ersättare september och november för Marie-Helena Fjällås	EE ersättare	
Block, Claes , 1945, Lunds stift, S, 103 Motion: 7 (Samordning av krematorieverksamheten i Svenska kyrkan)	O ledamot	
Blom, Gunilla , 1962, Luleå stift, C, 201	Kr ledamot	
Blomqvist, Christina , 1945, Linköpings stift, BA, 34	Kr ersättare	
Bodén, Sven Erik , 1947, Härnösands stift, S, 179 Ersättare september och november för Linn Berglin	EE ersättare	
Bonde, Claes-Johan , 1967, Stockholms stift, BA, 234	Kr ersättare	
Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Motion: 85 (Översyn av sättet att välja biskop)	Kr	
Borg, Annika , 1965, Stockholms stift, POSK, 212 Ersättare september och november för Olle Carlsson Motion: 105 (Förändringen av Svenska teologiska institutets ramprogram), 106 (Kartläggning och utvärdering av Svenska kyrkan och islamismen)	Eu ersättare	
Borgström, Ingrid , 1939, Härnösands stift, BA, 187	TU ersättare, ÖN ersättare	
Borgström, Margit , 1948, Uppsala stift, KR, 17	Eu ersättare	
Bornecrantz Dias, Berit , 1957, Göteborgs stift, ViSK, 159 Motion: 24 (Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga), 25 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning), 76 (Kyrkohandbok på nätet)	Kr ledamot	
Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 236 Ersättare september och november för Dan Kareliusson	EE ersättare	
Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 14 Motion: 18 (Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen)	Valberedningen, Eu ledamot	
Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, BA, 214	Ks ledamot	
Broman, Britta , 1943, Göteborgs stift, ÖKA, 164 Ersättare september och november för Hanna Unger	TU ersättare	

Personregister 2015	Brunne, Eva , 1954, biskop i Stockholms stift Motion: 85 (Översyn av sättet att välja biskop)	TU
	Brunnstedt, Anders , 1955, Västerås stift, POSK, 78 Motion: 4 (Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravnings- verksamhet), 60 (Underlag för utvärdering av församlings- råden), 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	EE ledamot
	Burell, Olle , 1975, Stockholms stift, S, 213 Motion: 18 (Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa), 19 (Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser), 20 (Säkerställ att ingen diskriminering sker i samband med kyrkliga handlingar), 21 (Ratificera ILO-konvention), 22 (Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande), 23 (Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025), 57 (Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet)	Ks ledamot
	Burman, Sten-Arne , 1945, Luleå stift, S, 193	Kr ledamot
	C	
	Callenberg, Louise , 1978, Stockholms stift, S, 241 Motion: 57 (Avgiftsfri barn- och ungdomsverksamhet)	O ledamot (september) O ledamot, ordf
	Carlenius, Margareta , 1959, Linköpings stift, S, 31	Ks ersättare, TU ersättare
	Carlsson, Anna-Lena , 1959, Göteborgs stift, C, 163	TU ersättare
	Carlsson, Bengt-Gunnar , 1943, Stockholms stift, MPSK, 226 Ledig september, ersatt av Lars Larsson, ledig november, ingen ersättare	Kr ersättare
	Carlsson, Irma , 1949, Linköpings stift, POSK, 32 Ledig november, ingen ersättare	O ersättare
	Carlsson, Olle , 1955, Stockholms stift, POSK, 212 Ledig september och november, ersatt av Annika Borg	Eu ersättare
	Christersson, Elsa , 1938, Lunds stift, MPSK, 117 Motion: 10 (Klimathotet och fortbildning), 11 (Svenska kyrkans förvaltning av skog), 41 (Kyrkogårdar som mötesplatser)	O ersättare
	Claeson, Jösta , 1954, Stockholms stift, S, 225 Ersättare november för Nanna Tranströmer	
	Clausen, Cecilia , 1983, Stockholms stift, S, 216	O ersättare (september) O ledamot
	Clausson, Sebastian , 1982, Skara stift, S, 36	TU/Kr ersättare

D

Dahlberg, Cornelia, 1959, Linköpings stift, ingen grupp, 33
Motion: 14 (Chemtrails), 17 (Solceller på kyrktak)

Dalman, Johan, 1960, biskop i Strängnäs stift

O

Danestig, Britt-Marie, 1940, Stockholms stift, ViSK, 231
Ersättare september för Emilia Lindstrand

TU ledamot

Danung, Linda, 1989, Uppsala stift, ÖKA, 13

O ersättare

Ledig september och november, ersatt av Ingrid Skäremo

E

Eckerdal, Per, 1951, biskop i Göteborgs stift

Ks ersättare för
ärkebiskopen, TU

Egardt, Peter, 1958, Västerås stift, S, 81
Ledig november, ersatt av Jan Sahlin

B ledamot

Ek, Magnus, 1994, Linköpings stift, C, 29

EE ledamot

Ekström, Anna, 1982, Lunds stift, FiSK, 127

TU ledamot,
v ordf

Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 88 (Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig), 96 (Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter), 99 (Stiftsinstruktion)

Eldebro, Gunilla, 1948, Stockholms stift, BA, 249

KI ledamot

Elmberg, Sten, 1953, Strängnäs stift, C, 56

TU ledamot

Elmqvist, Helena, 1966, Växjö stift, SD, 96

TU ersättare

Emilsson, Aron, 1990, Göteborgs stift, SD, 160

G ersättare

Motion: 29 (Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten), 30 (Svenska kyrkans kristna identitet), 31 (Stöd till förföljda och utsatta kristna), 34 (Uppmärksammande av reformationsjubileet 2017), 35 (Medarbetarundersökning), 36 (Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarsspråken), 37 (Natur- och kulturvård i Svenska kyrkans skogs- och markinnehav)

Eneroth, Jesper, 1995, Växjö stift, S, 86

Eu ersättare

Engle, Kerstin, 1947, Lunds stift, S, 109
Ersättare november för Birger Wernersson

Engström, Anita, 1943, Göteborgs stift, S, 150

B ersättare

Ersättare september och november för Cecilia Berntson

Personregister 2015	Erdmann, Anki , 1960, Stockholms stift, ViSK, 217 Motion: 24 (Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga), 25 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning), 26 (Gör upp med rasism och antisemitism i vår kyrka), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK- konventionen), 76 (Kyrkohandbok på nätet)	Eu ledamot
	Erdtman, Catharina , 1968, Uppsala stift, S, 3 Ersättare september och november för Emma Svensson	TU ersättare
	Ericson, Lars-Ivar , 1948, Lunds stift, C, 107 Motion: 1 (Miljödag i Svenska kyrkans församlingar), 2 (Kollektrekommendation vid fristående dogudstjänster), 68 (Policydokument kring kyrkans arbete med frågor om funktionshinder)	Ks ersättare, Eu ersättare
	Eriksson, Agnetha , 1958, Luleå stift, S, 196 Ledig november, ersatt av Ove Stenlund	Kr ersättare
	Eriksson, Britas Lennart , 1952, Västerås stift, S, 71 Motion: 38 (Kyrkan och idrotten)	TU ledamot, ordf
	Eriksson, Gun , 1948, Uppsala stift, S, 6	EE ledamot
	Eriksson, Stig , 1957, Luleå stift, C, 194	Kl ersättare
	Eriksson, Tommy , 1953, Härnösands stift, S, 180 Motion: 38 (Kyrkan och idrotten)	Ks ersättare, EE ledamot
	Eriksson, Louise , 1989, Lunds stift, SD, 125 Ledig september, ingen ersättare, därefter av sagt sig uppgdraget som ledamot, ny ledamot Lars-Johan Hallgren	O ersättare
	Erlandsson, Madelaine , 1947, Linköpings stift, BA, 26	Eu ledamot
	Eskilandersson, Mikael , 1977, Lunds stift, SD, 136 Ledig november, ersatt av Fredrik Ottesen	Kr ersättare
	Esplund, Sven , 1939, Stockholms stift, BA, 243 Motion: 78 (Stiftens framtida indelning och uppgifter)	Kr ledamot, v ordf
	Etander Rimborg, Carina , 1964, Göteborgs stift, POSK, 145 Motion: 85 (Översyn av sättet att välja biskop)	Km 2 v ordf
	F	
	Fast, Sven-Bernhard , 1951, biskop i Visby stift Motion: 85 (Översyn av sättet att välja biskop)	O
	Filper, Runar , 1964, Karlstads stift, SD, 178 Ledig september och november, ersatt av Anders Ahl	Kl ersättare
	Fjällås, Marie-Helena , 1985, Stockholms stift, ÖKA, 233 Ledig september och november, ersatt av Johan Blix	EE ersättare
	Flock Andersson, Ingegerd , 1945, Strängnäs stift, BA, 55 Ersättare september och november för Sven Kerst	TU ersättare
	Flodström, Per-Olof , 1984, Uppsala stift, ViSK, 20 Ersättare september och november för Helena Näslund	B ledamot

Fohlin, Peder , 1953, Visby stift, KSV, 208 Motion: 56 (Förföljda kristna), 101 (Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet)	Kr ledamot	Personregister 2015
Forsberg Svensson, Märta Brita , 1950, Härnösands stift, C, 183 Ersättare september och november för Märta Stierna	O/B ersättare	
Forsell, Karin , 1948, Lunds stift, SD, 108	O ersättare	
Forssell, Anna , 1958, Stockholms stift, S, 248	TU ledamot	
Fredborg, Suzanne , 1953, Stockholms stift, BA, 224 Motion: 51 (Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige)	Kr ledamot	
From Utterstedt, Ann-Christine , 1972, Västerås stift, SD, 80	Kr ersättare	
G		
Gabrielsson, Carl-Eric , 1941, Skara stift, C, 42	B ledamot	
Glas, Katarina , 1963, Luleå stift, POSK, 197	Kl ersättare	
Grahn, Niklas , 1969, Karlstads stift, POSK, 172 Motion: 59 (Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop)	Kl ledamot	
Granquist, Styrbjörn , 1943, Uppsala stift, POSK, 7 Ersättare september och november för Erik Sjöstrand	Kl adjungerad	
Granström, Agneta , 1955, Luleå stift, MPSK, 205	Eu ersättare	
Grenstedt, Mikael , 1978, Västerås stift, FK, 82 Ledig september och november, ersatt av Evelina Johansson	B ersättare	
Grip, Leif , 1954, Härnösands stift, POSK, 185	EE ersättare	
Grundberg, Stefan , 1980, Västerås stift, S, 76 Endast september, därefter avsagt sig uppdraget som ledamot, ny ledamot Ulla Nordlien	Kl ersättare	
Grunselius, Sonja , 1954, Skara stift, C, 38	G ledamot, v ordf	
Gullberg Johnson, Gerd , 1944, Strängnäs stift, C, 64 Motion 67 (Andlig själavård inom kriminalvården)	B ledamot	
Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 112	Ks ledamot	
Gåreberg, Lars T , 1948, Göteborgs stift, POSK, 152	B ledamot	
Göranson, Lisbeth , 1951, Lunds stift, C, 135	TU ledamot, VN ersättare	

H

Hagberg, Esbjörn , 1950, biskop i Karlstads stift	G
Hagelin, Mats , 1960, Lunds stift, BA, 104 Motion: 77 (Antalet ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsen), 78 (Stiftens framtida indelning och uppgifter)	Ks ledamot, 2 v ordf
Hallgren, Lars-Johan , 1972, Lunds stift, SD, 125 Endast november, nyvald ledamot efter Louise Eriksson	O ersättare
Hallin, Solveig , 1961, Göteborgs stift, S, 162	B ledamot
Halvarsson, Birgitta , 1957, Karlstads stift, S, 168 Ledig november, ingen ersättare Motion: 22 (Ökat stöd till församlingar för arbete med asylsökande)	Ks ledamot
Hanson, Bo , 1943, Göteborgs stift, ÖKA, 148 Motion: 79 (Underlätta valarbetet)	O ledamot
Hansson, Ronny , 1957, Lunds stift, S, 126	Kl ledamot
Hedin, Magnus , 1960, Växjö stift, FiSK, 102 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner), 88 (Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster), 99 (Stiftsinstruktion)	Eu ledamot
Hedlund, Roger , 1979, Uppsala stift, SD, 8 Ledig november, ersatt av Christina Östberg Motion: 36 (Introduktion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandrarspråken)	B ersättare
Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 2	TU ledamot
Hesslefors Persson, Kerstin , 1960, Lunds stift, POSK, 106 Ersättare november för Linda Isberg	
Holmgren, Sven Ingvar , 1945, Uppsala stift, BA, 12	Kr ersättare
Hongslo, Terence , 1949, Uppsala stift, MPSK, 11 Motion: 9 (Ingen parfym av hänsyn till allergiker), 10 (Klimathotet och fortbildning), 11 (Svenska kyrkans förvalt- ning av skog), 44 (Rådslag kring förvaltning av jord och skog), 45 (Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen)	B ersättare, VN ersättare
Hortlund, Stefan , 1958, Luleå stift, S, 198 och 203 Ersättare september för Lennart Åström, därefter nyvald ledamot efter Karin Norlander	G ersättare (september) Eu ersättare
Håkansson, Carina , 1953, Karlstads stift, C, 175	EE ledamot
Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 98	O ledamot
Höglund, Moni , 1960, Strängnäs stift, KR, 62	Eu ersättare

I

- Inghammar, Bengt**, 1940, Göteborgs stift, ÖKA, 144
Motion: 107 (Tydligare mandat för församlingar som ingår i pastorat)
G ersättare
- Isacsson, Ola**, 1961, Växjö stift, POSK, 93
Motion: 40 (Liturgistipendium), 84 (Låsta eller öppna kyrkor), 98 (Konsekvenserna av kyrkomötets beslut), 102 (Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar)
G ledamot
- Isaksson, Jan-Åke**, 1964, Lunds stift, SD, 115
EE ersättare
- Isberg, Linda**, 1977, Lunds stift, POSK, 106
Ledig september, ersatt av Helena Tengstrand,
ledig november, ersatt av Kerstin Hesslefors Persson
EE ersättare

J

- Jackelén, Antje**, 1955, ärkebiskop, Uppsala stift
Ks ordf
- Jacobsson, Per-Olof**, 1944, Visby stift, C, 209
Ersättare september och november för Ingrid Smittsarve
Kr ersättare
- Janfalk, Karin**, 1956, Göteborgs stift, ÖKA, 158
Motion: 75 (Mer inflytande för barn och unga)
Kl ersättare
- Jannerstig, Gunilla**, 1947, Lunds stift, S, 129
Ersättare september och november för Gunilla Bengtsson
G/Eu ersättare
- Jansson, Tomas**, 1956, Västerås stift, FiSK, 85
Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 82 (Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig), 96 (Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter), 99 (Stiftsinstruktion)
O ledamot
- Jarskog, Hildegard**, 1947, Linköpings stift, MPSK, 35
Motion: 27 (Biskop i kanske tio år), 41 (Kyrkogårdar som mötesplatser), 79 (Underlätta valarbetet), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner)
B ersättare
- Johansson, Boel**, 1952, Uppsala stift, POSK, 15
Motion: 9 (Ingen parfym av hänsyn till allergiker)
Kr ledamot
- Johansson, Erik**, 1972, Uppsala stift, FK, 18
Ersättare september och november för Bertil Murray
Motion: 56 (Förföljda kristna)
TU ersättare
- Johansson, Evelina**, 1984, Västerås stift, FK, 82
Ersättare september och november för Mikael Grenstedt
B ersättare
- Johansson, Kåge**, 1950, Göteborgs stift, BA, 153
O ledamot,
VN ledamot
- Johansson, Marie**, 1962, Växjö stift, S, 89
EE ersättare

Johansson, Roland , 1939, Stockholms stift, POSK, 228	Kl ledamot
Johansson, Torvald , 1955, Strängnäs stift, POSK, 53 Motion: 40 (Liturgistipendium), 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	G ledamot
Johansson Berg, Maria , 1964, Luleå stift, S, 191	G ledamot
Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 52	Ks ledamot
Jonsson, Lars , 1956, Karlstads stift, S, 177 Ersättare september och november för Lina Larhult	Eu ersättare
Jönsson, Birger , 1952, Karlstads stift, S, 174	G ersättare
Jönsson, Lena , 1944, Lunds stift, BA, 118	G ersättare
K	
Kareliusson, Dan , 1943, Stockholms stift, SD, 236 Ledig september och november, ersatt av Arnold Boström	Valberedningen, EE ersättare
Karlsson, Axel W , 1948, Göteborgs stift, ingen grupp, 147 Ledig september, ingen ersättare Motion: 61 (Inrätta en solidarisk fond för dem som fått egendom förstörd vid kravaller), 62 (Kyrkomötets facebook-sida), 63 (Öppna möjligheten att anmäla sig själv som tillsynsärende), 64 (Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriterier), 65 (Skapa en svensk vuxen-katekes)	
Karlsson, Göran , 1945, Göteborgs stift, S, 146	Ks ersättare, Eu ersättare
Karlsson, Kent , 1968, Lunds stift, POSK, 122	TU ersättare
Karlsson, Margareta , 1956, Strängnäs stift, ÖKA, 67	Valberedningen, Kr ledamot
Karlsson, Monica , 1947, Stockholms stift, KR, 239 Ledig september och november, ersatt av Kerstin Rossipal	TU ersättare
Kerst, Sven , 1941, Strängnäs stift, BA, 55 Ledig september och november, ersatt av Ingegerd Flock Andersson	Valberedningen, TU ledamot
Kilsäter, Britt , 1948, Lunds stift, BA, 130	O ersättare
Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, BA, 143 Motion: 51 (Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige)	B ledamot
Klahr Fast, Helena , 1963, Skara stift, KR, 50	EE ledamot
Klevenås, Lena , 1947, Skara stift, MPSK, 49 Motion: 44 (Rådslag kring förvaltning av jord och skog), 45 (Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen)	Eu ledamot, v ordf
Kragh, Sven-E , 1944, Karlstads stift, C, 170	Ks ledamot
Krantz, Roberth , 1980, Uppsala stift, S, 16	O ersättare
Kristenson, Mattias , 1991, Uppsala stift, S, 10	Eu ledamot

Kronlid, Julia , 1980, Strängnäs stift, SD, 60 Motion: 28 (Nationellt hjälpcentrum för konvertiter), 29 (Svenska kyrkans roll i Mellanösternkonflikten), 30 (Svenska kyrkans kristna identitet), 31 (Stöd till förföljda och utsatta kristna), 34 (Uppmärksammande av reformations- jubileet 2017), 35 (Medarbetarundersökning), 36 (Introduk- tion till kristendom och Svenska kyrkan på svenska och de större invandarspråken)	Eu ersättare	Personregister 2015
Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 51 Motion: 13 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	O ledamot, v ordf	
L		
Lagerberg, Georg , 1975, Stockholms stift, FiSK, 242 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till service- boende eller liknande), 88 (Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig)	Ks ersättare, Kr ersättare	
Lagerman, Maria , 1955, Västerås stift, S, 77 Motion: 4 (Samverkan, rådgivning och tillsyn av begravnings- verksamhet), 32 (Arbetsgivaransvar i kyrkoordningen m.m.), 33 (Sanktionsavgift i domkapitlet)	Kr ledamot	
Lago, Monica , 1946, Linköpings stift, S, 24	B ersättare	
Larhult, Lina , 1977, Karlstads stift, S, 177 Ledig september och november, ersatt av Lars Jonsson	Eu ledamot	
Larson, Daniel , 1968, Stockholms stift, S, 221	Kl ledamot	
Larsson, Lars , 1950, Stockholms stift, MPSK, 226 Ersättare september för Bengt-Gunnar Carlsson	Kr ersättare	
Larsson, Maddelen , 1980, Skara stift, SD, 48 Ledig september och november, ingen ersättare	TU ersättare	
Larsson, Niklas , 1988, Lunds stift, C, 124	Kl ledamot	
Larsson, Torgny , 1938, Göteborgs stift, S, 137 Motion: 38 (Kyrkan och idrotten)	O ledamot, ordf (september) O ersättare	
Leonardsson, Irene , 1953, Göteborgs stift, ÖKA, 138 Ersättare september för Jenny Nilsson	B ledamot	
Lilja, Johnny , 1941, Växjö stift, BA, 100	O ersättare	
Lilja, Samuel , 1949, Lunds stift, BA, 123	EE ledamot	
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 37 Motion: 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	Valberedningen, v ordf, O ledamot, VN ersättare	

Personregister 2015	Lindbäck, Helén , 1951, Luleå stift, KR, 207 Motion: 39 (Dopundervisning för konvertiter från annan religiös kontext), 56 (Förföljda kristna)	B ersättare
	Lindell Rylén, Monica , 1969, Strängnäs stift, S, 54	Kl ersättare
	Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 94	Kl ledamot
	Linder, Lars G , 1959, Strängnäs stift, S, 65 Motion: 18 (Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen)	Eu ledamot
	Lindstrand, Emilia , 1982, Stockholms stift, ViSK, 231 Ledig september, ersatt av Britt-Marie Danestig Motion: 24 (Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga), 25 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning), 76 (Kyrkohandbok på nätet), 103 (Nationell samordning av närvaro på nätet)	TU ledamot
	Littgren, Ulla , 1943, Stockholms stift, FiSK, 223 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 82 (Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse), 83 (Motsvarande adjunksår för diakoner), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 88 (Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig), 96 (Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter), 99 (Stiftsinstruktion)	Kl ersättare
	Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 27	EE ledamot
	Lundblad Mårtensson, Anna , 1950, Linköpings stift, POSK, 22	Valberedningen, Ks ledamot
	Lundby-Wedin, Wanja , 1952, Stockholms stift, S, 210 Motion: 20 (Säkerställ att ingen diskriminering sker i sam- band med kyrkliga handlingar), 23 (Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025)	Ks ledamot, 1 v ordf
	Lundström, Heléne , 1959, Strängnäs stift, MPSK, 66 Motion: 9 (Ingen parfym av hänsyn till allergiker), 10 (Klimathotet och fortbildning), 11 (Svenska kyrkans förvaltning av skog), 26 (Gör upp med rasism och antisemi- tism i vår kyrka), 27 (Biskop i kanske tio år), 44 (Rådslag kring förvaltning av jord och skog), 45 (Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete), 71 (Ratificering av tilläggs- protokollet till ESK-konventionen), 80 (Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet), 81 (Påven Franciskus och ekologisk omvändelse)	EE ledamot
	Lång, David , 1972, Stockholms stift, SD, 220	B ersättare
	Löfstrand, Åke , 1943, Uppsala stift, C, 4	EE ersättare

Löndahl, Berth , 1950, Lunds stift, FK, 128 Motion: 56 (Förföljda kristna), 58 (Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter)	G ledamot	Personregister 2015
M		
Marsjögård, Marie-Louise , 1952, Luleå stift, S, 198 Ersättare november för Lennart Åström		
Meltin Westerlund, Christina , 1945, Härnösands stift, S, 182	B ersättare	
Milltoft, Sven , 1965, Stockholms stift, BA, 218 Motion: 66 (Eget produktionsbolag)	G ledamot	
Moberg, Martin , 1976, Lunds stift, S, 119 Ersättare september och november för Johan Åkesson	G ersättare	
Modéus, Fredrik , 1964, biskop i Växjö stift	Kl	
Modéus, Martin , 1962, biskop i Linköpings stift	B	
Mogren, Mikael , 1969, biskop i Västerås stift	Eu	
Munck, Eva-Maria , 1984, Stockholms stift, POSK, 219 Motion: 40 (Liturgistipendium), 44 (Rådslag kring förvaltning av jord och skog), 45 (Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete)	Eu ledamot	
Murray, Bertil , 1950, Uppsala stift, FK, 18 Ledig september och november, ersatt av Erik Johansson	Valberedningen, TU ersättare	
N		
Nielsén, Marie , 1962, Lunds stift, S, 105	Kl ledamot, v ordf	
Nihlgård, Anders , 1944, Lunds stift, ÖKA, 116 Motion: 9 (Svenska kyrkans nattvardssyn), 10 (Diakonens vigningslöften), 11 (Odöptas tillträde till nattvardsbordet)	Eu ersättare	
Nilsson, Elise , 1989, Lunds stift, ÖKA, 132	G ersättare	
Nilsson, Jan G , 1940, Skara stift, BA, 39	EE ledamot, ordf	
Nilsson, Jenny , 1978, Göteborgs stift, ÖKA, 138 Ledig september, ersatt av Irene Leonardsson, ledig november, ingen ersättare	B ledamot	
Nilsson, Leif , 1944, Härnösands stift, S, 186 Motion: 38 (Kyrkan och idrotten)	Valberedningen, ordf, B ledamot	
Nilsson, Magnus , 1964, Göteborgs stift, S, 166	EE ersättare	
Nilsson, Mats , 1949, Växjö stift, C, 97	O/B ersättare	
Nilsson, Niklas , 1985, Strängnäs stift, S, 57	G ersättare	
Nisser-Larsson, Margareta , 1954, Karlstads stift, BA, 171	Ks ersättare, EE ersättare	

Personregister 2015	Nordgren, Anette , 1958, Utlandsförsamlingarna, 251 Motion: 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	Eu ledamot
	Nordgren, Kenneth , 1966, Luleå stift, FiSK, 206 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 82 (Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig), 96 (Riktlinjer för församlingars arbete för och med utsatta EU-migranter), 99 (Stiftsinstruktion)	G ledamot
	Nordgren, Peter , 1949, Uppsala stift, FiSK, 19 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 82 (Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse), 83 (Motsvarande adjunktsår för diakoner), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 88 (Ta bort samvetsklausulen för nyvigda präster), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 94 (Förbön för konung, riksdag och regering), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig), 99 (Stiftsinstruktion)	EE ledamot
	Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 46 Motion: 55 (Nya vägar att vara kyrka), 56 (Förföljda kristna), 58 (Församlingsrådets och verksamhetsrådets uppgifter)	B ledamot
	Nordlien, Ulla , 1945, Västerås stift, S, 76 Endast november, nyvald ledamot efter Stefan Grundberg	Kl ersättare
	Nordung Byström, Eva , 1957, biskop i Härnösands stift	G
	Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, BA, 200	Ks ersättare, TU ersättare
	Norén, Carola , 1953, Stockholms stift, S, 245 Ersättare november för Thomas Sundström	
	Norlander, Karin , 1943, Luleå stift, S, 203 Endast september, därefter avsagt sig uppdraget, ny ledamot Stefan Hortlund	Eu ersättare
	Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 222	TU ledamot
	Näslund, Helena , 1956, Uppsala stift, ViSK, 20 Ledig september och november, ersatt av Per-Olof Flodström	B ledamot

O

Olsson, Bertil , 1950, Växjö stift, KR, 95	Valberedningen, B ledamot, ordf, VN ledamot
Olsson, Roger , 1963, Skara stift, S, 43	G ersättare
Olsson, Roine , 1959, Lunds stift, S, 133	Valberedningen, TU ledamot
Oskarsson, Irene , 1965, Linköpings stift, KR, 30 Motion: 43 (Kyrkohistoria för blivande präster)	O ledamot
Ottesen, Fredrik , 1986, Lunds stift, SD, 136 Ersättare november för Mikael Eskilandersson	

P

Paulsson, Kekke , 1981, Västerås stift, ViSK, 84 Motion: 24 (Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga), 25 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning), 75 (Mer inflytande för barn och unga), 76 (Kyrkohandbok på nätet)	Kl ledamot
Pedersen Videke, Sofija , 1980, Lunds stift, S, 113 Motion: 19 (Avgiftsfritt för barn på nationella konferenser)	G ledamot, ordf
Perers, Karin , 1955, Västerås stift, C, 74	Km ordf
Persenius, Ragnar , 1952, biskop i Uppsala stift	Eu
Persson, Bertil , 1940, Stockholms stift, POSK, 246 Motion: 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	B ledamot, VN ledamot
Persson, Camilla , 1984, Lunds stift, S, 121	Kl ersättare
Persson, Sven Gunnar , 1955, Linköpings stift, POSK, 28 Motion: 60 (Underlag för utvärdering av församlingsråden), 84 (Låsta eller öppna kyrkor)	O ersättare
Pierazzi, Iréne , 1943, Stockholms stift, S, 232	B ledamot, v ordf

R

Ramnerö Ödestad, Katarina , 1955, Skara stift, BA, 45	G ledamot
Reichenberg, Olle , 1970, Stockholms stift, BA, 211	O ledamot
Rekola, Satu , 1961, Göteborgs stift, MPSK, 155 Ersättare september och november för Helena Björkman	TU ersättare
Rickardsson, Ulla , 1941, Göteborgs stift, C, 141 Motion: 13 (Kyrkoantikvarisk ersättning)	KS ledamot
Rickemark, Lissandra , 1979, Växjö stift, S, 101 Ledig september, ersatt av Evy Annér	Kl ersättare
Risberg, Lars , 1948, Karlstads stift, S, 169	TU ledamot

Personregister 2015	Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 235 Motion: 102 (Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar)	Kr ledamot, ordf
	Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 99 Ledig november, ersatt av Roland Björn	TU ledamot
	Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 88	Kl ledamot, ordf
	Rossipal, Kerstin , 1941, Stockholms stift, KR, 239 Ersättare september och november för Monica Karlsson	TU ersättare
	Rydén Davoust, Marie , 1966, Strängnäs stift, POSK, 58	B ersättare
	Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 227 Motion: 100 (Inrättande av en diakonal investeringsfond)	Kl ledamot

S

Sahlin, Jan , 1944, Västerås stift, S, 81 Ersättare november för Peter Egardt	
Sandahl, Dag , 1948, Växjö stift, FK, 92 Motion: 47 (Svenska kyrkans vägval), 48 (Solidaritet med samtidens martyrer), 49 (Kyrkohandboksarbete), 50 (Utredning om huvudmannaskap för begravningsväsendet), 89 (Flyktingarbetet)	Ks ersättare, G ersättare
Sandberg Kullenberg, Elisabeth , 1952, Lunds stift, BA, 110 Motion: 66 (Eget produktionsbolag)	Kl ersättare
Sandin-Wester, Marja , 1947, Stockholms stift, MPSK, 240 Motion: 9 (Ingen parfym av hänsyn till allergiker), 10 (Klimathotet och fortbildning), 11 (Svenska kyrkans förvaltning av skog), 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK-konventionen), 80 (Låt valåret synas i delar av reforma- tionsjubileet), 81 (Påven Franciskus och ekologisk omvändelse)	Kl ledamot
Sandström, Britt , 1944, Västerås stift, S, 68	Ks ersättare, O ersättare
Sarkar, Dan , 1968, Lunds stift, FK, 111 Motion: 52 (Samrådsgrupp för gudstjänstlivet), 53 (Ordning för bejakande av dokument)	Eu ersättare
Schmidt, Jerker , 1976, Göteborgs stift, FiSK, 156 Motion: 42 (Utforma en ceremoni för välsignelse för den som fått ändrad könstillhörighet), 82 (Normerande dokument för Svenska kyrkans bekännelse), 83 (Motsvarande adjunksår för diakoner), 86 (Forma ett akut stöd till insatser för flyktingar och asylsökande 2016), 87 (Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande), 92 (Ökad kunskap om kristna i Mellanöstern), 93 (Stasi-infiltration av Svenska kyrkan), 94 (Förbön för konung, riksdag och regering), 95 (Svenska kyrkans roll och uppgifter i kris och krig)	Kl ersättare
Sedin, Birgitta , 1957, Härnösands stift, KR, 188	Kr ersättare

Segerstedt, Jan , 1946, Västerås stift, MPSK, 83 Motion: 9 (Ingen parfym av hänsyn till allergiker), 10 (Klimathotet och fortbildning), 11 (Svenska kyrkans förvaltning av skog)	G ledamot	Personregister 2015
Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 165 Ledig september, ingen ersättare, ledig november, ersatt av Maja Bengtsson	Eu ledamot	
Simonsson, Berit , 1951, Göteborgs stift, FK, 142	Kl ledamot	
Sjöberg, Roger , 1972, Stockholms stift, S, 237	O/B ersättare	
Sjögren, Nasrin , 1982, Stockholms stift, FK, 244 Motion: 97 (Svenska kyrkans syn på abort och oföddas människovärde)	Kl ersättare	
Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 7 Ledig september och november, ersatt av Styrbjörn Granquist	Ks ledamot	
Skäremo, Ingrid , 1958, Uppsala stift, ÖKA, 13 Ersättare september och november för Linda Danung	O ersättare	
Smittsarve, Ingrid , 1946, Visby stift, C, 209 Ledig september och november, ersatt av Per-Olof Jacobsson Motion: 101 (Ämbetsbärare som avsäger sig präst- eller diakonämbetet)	Kr ersättare	
Stenlund, Ove , 1943, Luleå stift, S, 196 Ersättare november för Agnetha Eriksson		
Stierna, Märta , 1968, Härnösands stift, C, 183 Ledig september och november, ersatt av Märta Brita Forsberg Svensson	O/B ersättare	
Stiglund, Hans , 1955, biskop i Luleå stift	EE	
Stjernkvist, Lars , 1958, Linköpings stift, S, 21 Motion: 18 (Utveckla ett diakonalt samarbete i Europa)	Eu ledamot	
Stråle Börjesson, Anna-Karin , 1962, Karlstads stift, S, 173	G ersättare	
Sturesson, John-Erik , 1942, Härnösands stift, KR, 189	EE ersättare	
Stålhem, Elisabet , 1947, Stockholms stift, BA, 238	Eu ersättare	
Sundström, Jan Olov , 1945, Stockholms stift, BA, 230	Eu ledamot	
Sundström, Thomas , 1965, Stockholms stift, S, 245 Ledig september, ingen ersättare, ledig november, ersatt av Carola Norén	EE ersättare	
Svensson, Alve , 1951, Lunds stift, KR, 120	G ledamot	
Svensson, Emma , 1982, Uppsala stift, S, 3 Ledig september och november, ersatt av Catharina Erdtman	TU ersättare	

Personregister 2015	Svensson, Karl-Gunnar , 1957, Göteborgs stift, KR, 154 Motion: 3 (Svenska kyrkans uppgifter på nationell nivå), 5 (Utvärdering av pastoratsreformen), 6 (Utredning av en utökning av kyrkoherdeutbildningen), 8 (Att lägga till faddrar efter dopet), 43 (Kyrkohistoria för blivande präster), 79 (Underlätta valarbetet)	Ks ledamot
	Särdquist, Sofia , 1969, Skara stift, POSK, 41	Ks ersättare, Kr ersättare
	Söderfeldt, Birgitta , 1946, Stockholms stift, ViSK, 247 Motion: 24 (Avgiftsbefrielse för kyrkotillhöriga), 25 (Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar – ny lagstiftning), 76 (Kyrkohandbok på nätet)	EE ledamot
T		
	Tegby, Lisa , 1949, Luleå stift, POSK, 192 Motion: 44 (Rådslag kring förvaltning av jord och skog), 45 (Utveckla kyrkans miljö- och hållbarhetsarbete), 85 (Översyn av sättet att välja biskop), 98 (Konsekvenserna av kyrkomötets beslut), 102 (Sekulära alternativ till kyrkliga handlingar)	G ersättare
	Tengstrand, Helena , 1947, Lunds stift, POSK, 106 Ersättare september för Linda Isberg	EE ersättare
	Thor, Jenny , 1980, Strängnäs stift, S, 59	Kr ersättare
	Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 149 Motion: 71 (Ratificering av tilläggsprotokollet till ESK- konventionen), 103 (Nationell samordning av närvaro på nätet), 108 (Svenska kyrkans arbete med kännelsefrågor och sin evangelisk-lutherska identitet)	Eu ledamot, ordf
	Torstensson, Gunvor , 1946, Skara stift, POSK, 47 Motion: 46 (Församlingsrådets uppgifter)	Kr ledamot
	Tranströmer, Nanna , 1980, Stockholms stift, S, 225 Ledig september, ingen ersättare, ledig november, ersatt av Jösta Claeson	Valberedningen, G ledamot
	Tyrberg, Conny , 1951, Linköpings stift, C, 23	Valberedningen, Kr ledamot
	Tyrberg, Johan , 1963, biskop i Lunds stift	Kl
U		
	Unger, Hanna , 1972, Göteborgs stift, ÖKA, 164 Ledig september och november, ersatt av Britta Broman	TU ledamot

V W

- Wahlman, Inger**, 1951, Västerås stift, S, 72 TU ledamot
- Wahlström, Ylva**, 1965, Stockholms stift, MPSK, 215 Ks ersättare,
Motion: 26 (Gör upp med rasism och antisemitism i vår Kl ersättare
kyrka), 27 (Biskop i kanske tio år), 45 (Utveckla kyrkans
miljö- och hållbarhetsarbete), 71 (Ratificering av tilläggs-
protokollet till ESK-konventionen), 79 (Underlätta valarbetet),
80 (Låt valåret synas i delar av reformationsjubileet),
81 (Påven Franciskus och ekologisk omvändelse)
- Waldenfors, Sara**, 1977, Göteborgs stift, S, 140 Kl ersättare
- Waldenvik, Per-Arne**, 1948, Växjö stift, BA, 90 G ersättare
Ledig september och november, ersatt av Göran Wass
- Wass, Göran**, 1938, Växjö stift, BA, 90 G ersättare
Ersättare september och november för Per-Arne Waldenvik
- Wedin, Katarina**, 1955, Luleå stift, POSK, 202 Ks ersättare,
Eu ersättare
- Weichbrodt, Hans**, 1968, Göteborgs stift, FK, 151 Kr ersättare
- Wernersson, Birger**, 1948, Lunds stift, S, 109 Ks ersättare,
Ledig november, ersatt av Kerstin Engle B ersättare
- Westerlund, Anna-Karin**, 1949, Uppsala stift, BA, 5 Kl ledamot
Motion: 66 (Eget produktionsbolag)
- Wojdkow, Marie**, 1958, Lunds stift, POSK, 131 B ledamot
- Wrede, Birgitta**, 1947, Strängnäs stift, POSK, 63 O ersättare
Ersättare september och november för Gustaf Bengtsson

Å

- Ådén, Titti**, 1959, Luleå stift, S, 199 EE ersättare
- Åkerlund, Anders**, 1940, Västerås stift, C, 70 G ersättare
Motion: 15 (Ge handboksarbetet mer tid), 16 (Samordning av
begravningsverksamheten)
- Åkesson, Johan**, 1962, Lunds stift, S, 119 G ledamot
Ledig september och november, ersatt av Martin Moberg
Motion: 21 (Ratificera ILO-konvention)
- Åsebol, Ann-Britt**, 1947, Västerås stift, BA, 75 Valberedningen,
B ersättare
- Åström, Lennart**, 1953, Luleå stift, S, 198 G ledamot
Ledig september, ersatt av Stefan Hortlund,
ledig november, ersatt av Marie-Louise Marsjögård

Ö

- Östberg, Christina**, 1968, Uppsala stift, SD, 8
Ersättare november för Roger Hedlund

Sakregister

Sakregister

Sakregister
2015

Förkortningar

KsSkr Kyrkostyrelsens skrivelse
till kyrkomötet

Ln Kyrkomötets läronämnd

G Gudstjänstutskottet

O Organisationsutskottet

TU Tillsyns- och uppdragsutskottet

EE Ekonomi- och egendomsutskottet

Eu Ekumenikutskottet

Kl Kyrkolivsutskottet

B Budgetutskottet

Kr Kyrkorättsutskottet

M Motion till kyrkomötet

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
A	Abort , oföddas människovärde	M 97, Ln 19y	Kl 19		69, 125
	Adjunktsår , se Diakoner				
	Allergiker , ingen parfym, hänsyn, miljökrav	M 9	EE 3		147, 181
	Allergiker , tillgänglig- het, funktionsnedsätt- ning, funktionshinder, policydokument, miljökrav	M 25, 68	EE 4		140, 182
	Ansvarsnämnd för biskopar , Svenska kyrkans, verksamhets- berättelse		TU 18	6	41, 96
	Antal ledamöter , se kyrkofullmäktige				
	Antal ledamöter , se kyrkostyrelsen				
	Antisemitiska stereo- typer , se Publicering				
	Arbetsgivaransvar , i kyrkoordningen, kyrko- rådets arbetsgivarroll	M 32	TU 7		31, 85
	Asylsökande , se Verksamhet och ekonomi				
	Avgiftsbefrielse , kyrkotillhöriga, medlemskap	M 24	EE 7		143, 185
	Avgiftsfritt , se Barn och unga				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
B	Barmenförklaringen , se Bekännelseskrifter				
	Barn och unga , avgiftsfritt, nationella konferenser, barn- och ungdomsverksamhet	M 19, 57	Kl 4		55, 110
	Barn och unga , inflytande, valbarhets- ålder, mandat i kyrko- mötet	M 75	O 9		160, 175
	Begravningsverksam- heten , se kyrkogårdar				
	Begravningsverksam- heten , samordning, samverkan, rådgivning, tillsyn, krematorieverk- samheten	M 4, 7, 16	Kr 2	29	201, 206
	Begravningsverksam- heten i Göteborg , särlösning, partiella samfälligheter, samverkansformer	KsSkr 6, Ln 5y	O 3	19	133, 169
	Begravningsväsendet , huvudmannaskap, utredning	M 50	Kr 3		202, 207
	Behörighetskrav , se Kyrkohistoria				
	Bejakade dokument , bestämmelser, norme- rande, Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, bekännelsedokument	M 53, 82, Ln 10y	TU 10		34, 88
	Bekännelsefrågor , evangelisk-lutherska identitet, underlätta läsning, innehålls- bestämning, Svenska kyrkans bekännelse- skrifter	M 108, Ln 8y	TU 16		39, 94
	Bekännelseskrifter , Barmenförklaringen, uppta	M 64, Ln 11y	TU 12		36, 90

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
C	Biskop , se stiftsbiskop				
	Biskopsval , se välja biskop				
C	Chemtrails , kemikaliespår, vetenskaplig utredning	M 14	Kl 3		54, 109
D	Diakonal investeringsfond , församlingar	M 100	B 3		74, 79
	Diakonalt samarbete , Europa, utveckla, flyktingpolitik, EU-migranter	M 18	Eu 3	25	150, 190
	Diakoner , adjunktsår	M 83	TU 15	4	38, 93
	Direkt val , se Kyrkoordningen				
	Domkapitlet , se sanktionsavgifter				
	Dokument , olika former, officiell status, Kairos Palestina, Guds vägar	M 90	Eu 7		152, 194
	Dokument , se Publicering				
	Domkapitlet , se Tillsynsärenden,				
	Dopfaddrar , se faddrar				
	Dopgudstjänst , se Kollektrekommendation				
	Dopundervisning , se Konvertiter				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
E	Ekumenisk överenskommelse , Gammalkatolska kyrkorna, Utrechtunionen	KsSkr 4, Ln 15y	Eu 1	23	148, 188
	ESK-konventionen , tilläggsprotokollet, ratificering, uppmana regeringen	M 71	Eu 6	26	151, 193
	EU-migranter , utsatta, riktlinjer, erfarenhetsutbyte, församlingarna	M 96	Kl 18	15	68, 124
F	Facebook , se Kyrkomötet				
	Faddrar , lägga till efter dop, kyrkobokföring	M 8, Ln 7y	TU 3	3	28, 82
	Flerspråkig , se Minoritetsspråken				
	Flyktingarbete , se Verksamhet och ekonomi				
	Flyktingpolitik , se Diakonalt samarbete				
	Folkbokföring på församling , se Kyrkoordningen				
	Främlingsfientlighet , se Rasism och antisemitism				
	Förbön , se Kyrkohandbok				
	Förföljelse , se Utsatta kristna				
	Församlingsråd , verksamhetsråd, uppgifter, strukturefor- men, pastoratsreformen, utvärdering, tydligare mandat	M 5, 46, 58, 60, 107	O 11	21	162, 177
	Förvaltning , se Prästlönetillgångar				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
G	Gammalkatolska kyrkorna av Utrechtunionen , se Ekumenisk överenskommelse				
	Guds vägar , se Dokument				
	Gudstjänstlivet , samrådsgrupp, negativa trender	M 52	G 8		50, 104
H	Hållbarhetsarbete , Svenska kyrkans, klimathotet, fortbildning, miljö, Påven Franciskus, ekologisk omvändelse	M 10, 45, 81, Ln 14y	EE 6		142, 184
I	ILO-konvention , nr 19, ratificering, urfolks rättigheter, uppvakta regering, riksdag	M 21	Kl 5	9	56, 111
	Informationsmaterial , se Mellanöstern				
	Invandrarspråk , introduktion, kristendom	M 36	Kl 8	11	58, 114
	Islam , se Religionsdialog				
K	Kollektrekommendation , vid dopgudstjänst	M 2	G 1		43, 97
	Konsekvenser av beslut , se Kyrkomötet				
	Kontrakten , se Kyrkoordningen				
	Konvertiter , nationellt hjälpcentrum, stöd, dopundervisning	M 28, 39	Kl 7	10	73, 113
	Konvergensdokument , se Missionsdokument				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
	Krematorieverksamheten , se Begravningsverksamheten				
	Kriminalvården , se Själavård				
	Kulturstipendier , utdelning				153
	Kris och krig , Svenska kyrkans roll, handbok, kyrklig beredskap	M 95	G 9		51, 105
	Kristna identitet , Svenska kyrkans	M 30, Ln 8y	TU 6		42, 84
	Kyrkan och idrotten , Riksidrottsförbundet	M 38	Kl 9	12	59, 115
	Kyrkan – på väg mot en gemensam vision , se Missionsdokument				
	Kyrklig beredskap , se Kris och krig				
	Kyrkliga handlingar , sekulära alternativ	M 102	G 10	8	52, 106
	Kyrkliga handlingar , vissa frågor, diskrimine- ring, samvetsklausul, vigselplikt	M 20, 88, Ln 12y	TU 4		29, 166
	Kyrkoantikvarisk ersättning , ändra regelverken, disposi- tionstiden	M 13	EE 8		144, 186
	Kyrkofullmäktige , antal ledamöter	M 51	O 4		134, 170
	Kyrkogårdar , mötesplatser, begravn- ingsverksamheten	M 41	Kl 10		60, 116
	Kyrkohandbok , mer tid, studiematerial, på nätet, förbön för konung, riksdag, regering	M 15, 49, 76, 94, Ln 3y	G 2		44, 98

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
	Kyrkoherdeutbildning, utökning, magister- eller masterexamen	M 6	TU 2	31	27, 81
	Kyrkohistoria, landsbygdsfrågor, utbildning, högskolepoäng, behörighetskrav	M 43, 72	Kl 11	13	61, 117
	Kyrkotillhöriga, se Avgiftsbefrielse				
	Kyrkomötet:				
	- anmälan och bordläggning av inkomna ärenden och utskottens betänkanden samt återkallande av motion				11, 14, 21
	- anmälan av inkallade ersättare				6, 19
	- anmälan av nya ledamöter				5, 18
	- biskoparnas närvaro i utskotten				10
	- Facebooksida, etik, demokratiska principer, strategi digital kommunikation, riktlinjer	M 62	Kl 14		64, 120
	- fastställande av debattregler				15
	- fyllnadsval av ledamöter och ersättare i utskotten samt inkallade ersättares placering i utskotten				9, 128, 199
	- hänvisning av ärenden till utskotten				12
	- konsekvenser av beslut, forskning, kyrkosyn, teologi, ämbetssyn	M 98	Kr 4		203, 208
	- regler för debatt vid procedurfrågor				7

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
L	- val till Arvodesnämnd för den nationella nivån				129
	- val av protokolljuste- rare				8
	Kyrkoordningen , ändringar, Direkta val, förtidsröstning, röstningslokaler, gruppbeteckning, röstlängd, valarbetet, valåret i reformationss- jubileet, Kontrakten, roll vid biskopsval, roll vid stiftsfullmäktige- val, flexibel reglering, kontraktsprost, Folkbokföring på församling, upphörande, kyrkobokförd, försam- lingsmedlemskap, serviceboende, begrep- pet förtroendevalda, avgift för konfirmation, inlämnande av motion	KsSkr 3, M 79, 80, 87, Ln 4y	O 1, O 2, TU 1, Kr 1	2, 17, 18, 28	26, 80, 130, 131, 167, 168, 200, 205
	Kyrkornas världsråd , se Missionsdokument				
	Kyrkostyrelsen , antal ledamöter, ersättare	M 77	O 6		136, 172
	Landsbygdsfrågor , se Kyrkohistoria				
	Liturgistipendium , textförfattare, tonsättare, dramaturgi	M 40	G 5	7	47, 101
	Låsta kyrkor , se Öppethållande				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
M	Martyrer , samtids-, solidaritet, annandag jul, manifestationsdag	M 48	G 7		49, 103
	Medarbetarundersökning , präster, kyrkoherdar, karriärmöjligheter, fromhetsriktning	M 35	TU 9		33, 87
	Mellanöstern , kristna, ökad kunskap, informationshäfte	M 92	Eu 9	27	155, 196
	Mellanöstern , konflikt, Svenska kyrkans roll, neutral politik	M 29	Eu 4		159, 191
	Mer inflytande , se Barn och unga				
	Miljöansvar , se Hållbarhetsarbete				
	Miljöansvar , se Prästlönetillgångar				
	Miljödag , i församlingar	M 1	Kl 1		53, 107
	Minoritetsspråken , lokala ansvaret, mål, riktlinjer, flerspråkig, barn och unga	M 104	Kl 21		71, 127
	Missionsdokument , Kyrkornas världsråd, Kyrkan – på väg mot en gemensam vision, ekumeniskt samtal, konvergensdokument	KsSkr 5, Ln 16y	Eu 2	24	149, 189
N	Nationella nivå , verksamhetsuppgifter, ändring i kyrkoordningen	M 3	O 7		137, 173
	Nationell samordning , se Närvaro på nätet				
	Nationellt hjälpcentrum , se Konvertiter				
	Närvaro på nätet , nationell samordning	M 103	Kl 20	16	70, 126

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
P	Nya vägar , att vara kyrka, utvecklingsarbete, anglikanska kyrkans arbete	M 55	Kl 12	14	62, 118
	Pastoratsreformen , se Församlingsråd				
	Produktionsbolag , eget	M 66	Kl 15		65, 121
	Prästlönetillgångar , förvaltning, skog, kontinuitetsskogsbruk, natur- och kulturvård, rådslag kring förvaltning, miljöansvar	M 11, 37, 44, Ln 14y	EE 1		146, 179
	Prästlönetillgångar , ekonomiska resurser, återföring till församlingar	M 74	EE 2		139, 180
R	Publicering , dokument, Svensk kyrkans hemsida, Christmas Alert	M 91, Ln 18y	Eu 8		154, 195
	Rasism och anti-semitism , i vår kyrka, riktlinjer, handlingsplan mot främlingsfientlighet	M 26, Ln 1y	G 3		45, 99
	Ratificering , se ILO-konvention				
	Reformationsjubileet 2017 , uppmärksammande, plan och församlingsstöd, Svenska kyrkans vägval, samtal, studier, rådslag	M 34, 47	G 4		46, 100
	Rekryteringsstöd , församlingar, pastorat, Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation	M 69	TU 14		37, 92
	Religionsdialog , kartläggning, utvärdering, dialoger, islamism	M 106	Eu 11		157, 198
	Rökfritt Sverige , se Tobacco Endgame				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
S	Sammanläggningar , församlingar, pastorat, utvärdering, sedan 2000	M 70	O 8		138, 174
	Samvetsklausul , se Kyrkliga handlingar				
	Sanktionsavgifter , i domkapitlet	M 33	TU 8		32, 86
	Sekulära alternativ , se Kyrkliga handlingar				
	Själavård , andlig, vistelsebegreppet, kriminalvården	M 67	Kl 16		66, 122
	Solceller , kyrktak, kulturmiljöer, energisystem	M 17, 73	EE 9		145, 187
	Solidarisk fond , kravaller, förstörd egendom	M 61	Kl 13		63, 119
	Solidaritet , se Martyrer				
	Stasi-infiltration , DDR, Svenska kyrkan	M 93	Kl 17		67, 123
	Stiften , stiftsindelning, stiftsinstruktion, uppgifter	M 78, 99, Ln 6y	O 10		161, 176
	Stiftsbiskop , tidsbegränsat uppdrag	M 27, 59, Ln 9y	TU 5		30, 83
	Svenska kyrkans bekännelse , se Bejakade dokument				
	Svenska kyrkans bekännelseskriterier , se Bekännelsefrågor				
	Svenska kyrkans , se Kristna identitet				
	Svenska kyrkans vägval , se Reformationsjubileet 2017				
	Svenska teologiska institutet , förändring, ramprogram, religionsmöte, religionsteologi, judisk-kristna relationer	M 105	Eu 10		156, 197

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
T	Särlösning , se begravningsverksam- heten i Göteborg				
	Tidsbegränsat uppdrag , se stiftsbiskop				
	Tillgänglighet , se Allergiker				
	Tillsynsärenden , domkapitlet, anmäla sig själv, avsäga sig ämbetet	M 63, 101, Ln 13y	TU 11		35, 89
U	Tilläggsprotokollet , se ESK-konventionen				
	Tobacco Endgame , rökfritt Sverige 2025, stöd, folkhälsa	M 23	Kl 6		57, 112
	Tydligare mandat , se Församlingsråd				
	Underlätta för unga , på arbetsmarknaden, utbildningsintyg, projektanställningar	M 12	Kl 2		72, 108
	Utbildning , se Kyrkohistoria				
	Utbildning , se Kyrkoherdeutbildning				
	Utsatta kristna , särskilda insatser, stöd till förföljda	M 31, 56, Ln 17y	Eu 5		158, 192
	Utvecklingsarbete , se Nya vägar				

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
V	Val, direkta se Kyrkoordningen				
	Valprövningsnämnd, Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse		O 12	22	163, 178
	Verksamhet och ekonomi, för den nationella nivån 2016–2018, finansiering fastigheter Svenska kyrkan i utlandet, finansiering fastigheter Svenska teologiska institutet, extra medel flyktingarbete, asyl- sökande	KsSkr 1, M 22, 86, 89	B 1	30	25, 209
	Vuxenkatekes, skapa en svensk	M 65	TU 13		75, 91
	Välja biskop, sättet, översyn, biskopsval	M 85	O 5	20	135, 171
	Välsignelse, se Ändrad könstillhörighet				
Å	Årsredovisning, Svenska kyrkans nationella nivå 2014, koncernredovisning, resultat- och balans- räkning 2014, ansvars- frihet, Svenska kyrkans kapitalsituation, ekonomisk förvaltning, redogörelse för behand- ling av kyrkomötets ärenden, gemensamma IT-system, Dela tro – dela liv, Riktat försam- lingsbidrag 2014	KsSkr 2	B 2	1	24, 78

A- Ö	Sökord	Ärende KsSkr, M, Ln Numret anges	Betänkande Utskott och nummer anges	Kyrkomötet	
				Skr Numret anges	Prot. paragraf
Ä	Ämbetsbärare, se Tillsynsärenden Ändrad konstill- hörighet , ceremoni, välsignelse Ändringar i kyrkoordningen , se Kyrkoordningen	M 42, Ln 2y	G 6		48, 102
Ö	Öppethållande , kyrkor, öppna, låsta, kartlägga Överklagandenämnd , Svenska kyrkans, verksamhetsberättelse, översyn om besluts- förhet, domkapitlet	M 84	EE 5 TU 17	 5	141, 183 40, 95